

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Michael R. Gordon
Gen. Bernard E. Trainor

KOBRA II

Irak İşgalinin Perde Arkası

Michael R. Gordon

Gen. Bernard E. Trainor

KOBRA II
Irak İşgalinin Perde Arkası

Orjinal adı: *Cobra II*

The Inside Story of the Invasion and Occupation of Iraq

© Michael R. Gordon ve Bernard E. Trainor, 2006

Yazan: Michael R. Gordon ve General Bernard E. Trainor

İngilizce aslından çeviren: Ali Cevat Akkoyunlu

Türkçe yayın hakları: © Doğan Kitapçılık AŞ

I. baskı / ekim 2006 / ISBN 975-293-497-8

Bu kitabın I. baskısı 4 000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Yavuz Korkut

Baskı: Mega Basım, Çobançeşme Mah.

Kalender Sok. No: 9 Yenibosna - İSTANBUL

Doğan Kitapçılık AŞ Hürriyet Medya Towers, 34212 Güneşli - İSTANBUL

Tel. (212) 449 60 06 - 677 07 39 Faks (212) 677 07 49

www.dogankitap.com.tr

Kobra II

Irak İşgalinin Perde Arkası

Michael R. Gordon
Gen. Bernard E. Trainor

Çeviren: Ali Cevat Akkoyunlu

Silahlı Kuvvetler'in cesur kadınlarına ve erkeklerine.

Temmuz 1944'te General George Patton 3. Ordu'nun Fransa'yı kurtaracak olan harekâtına komuta etmişti.

Harekâtın adı Kobra'ydı.

Yaklaşık altmış yıl sonra, 3. Ordu'nun başka bir komutanı, Korgeneral David McKiernan o ünlü harekâtı anımsatmak istedi.

Bağdat saldırısına Kobra II adını verdi.

Savaşlar, amaçları ve onları doğuran duruma göre farklılık göstermelidir. Devlet adamının ve komutanın alacağı birinci, en önemli ve en uzak erimli karar, nasıl bir savaşa girdiklerini belirlemek; bu arada da savaşı kendi doğasına karşı bir şeye dönüştürmeye ya da öyle sanmaya çalışmamaktır. Bu, stratejinin başlıca ve en kapsamlı konusudur.

Savaş Hakkında, Carl von Clausewitz

İçindekiler

Haritalar.....	15
Önsöz	33
Bakandan kar taneleri.....	35
Geliştirilmiş Başlangıç	54
Küçük güzeldir	66
Tepenin öbür yanı	82
Geleceğe dönüş.....	101
Dönüp duruyoruz.....	120
Kırmızı hat	141
Küçük bir savaş sonrası planlaması	160
Dora Çiftliği	184
Açılış hamlesi	199
Hedef özgürlük.....	214
Resmi geçitleri herkes sever	228
Tarawa Görev Gücü.....	246
Vampir 12	269
Fedailer için bir sığınak	289
Çizim masasına dönüş.....	309
Tank takımı	331
Kırmızı bölge	347
Gök gürültüsü.....	374
Tesadüfî bir zafer	405
İkinci Bağdat Savaşı	425
Saddam'ın büyük fırası.....	447
Hoş bulduk, gitmem gerek.....	469
Sıfırdan başlamak	486
Sonsöz	507
Teşekkür	517
Dipnotlar.....	521
Ekler.....	561
Dizin	601

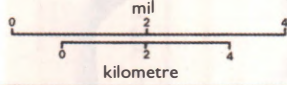
Dora Çiftliği Saldırısı

Saldırı noktaları

Gerçek gizlenme noktaları

Gerçek gizlenme noktaları

Ebu Gureyb otoyolu

Havaalanı yolu

Bağdat
Uluslararası
Havaalanı

BAĞDAT

Saddam
Kent

Enformasyon Bakanlığı

El Cumhuriye Köprüsü

Filistin Oteli

Cumhuriyet Sarayı

El Raşid
Havaalanı

Dicle N.

Dora Çiftliği

Bağdat
Ünv.

Baas Partisi
Genel Merkezi

Başkanlık
Sarayı

Tören Alanı

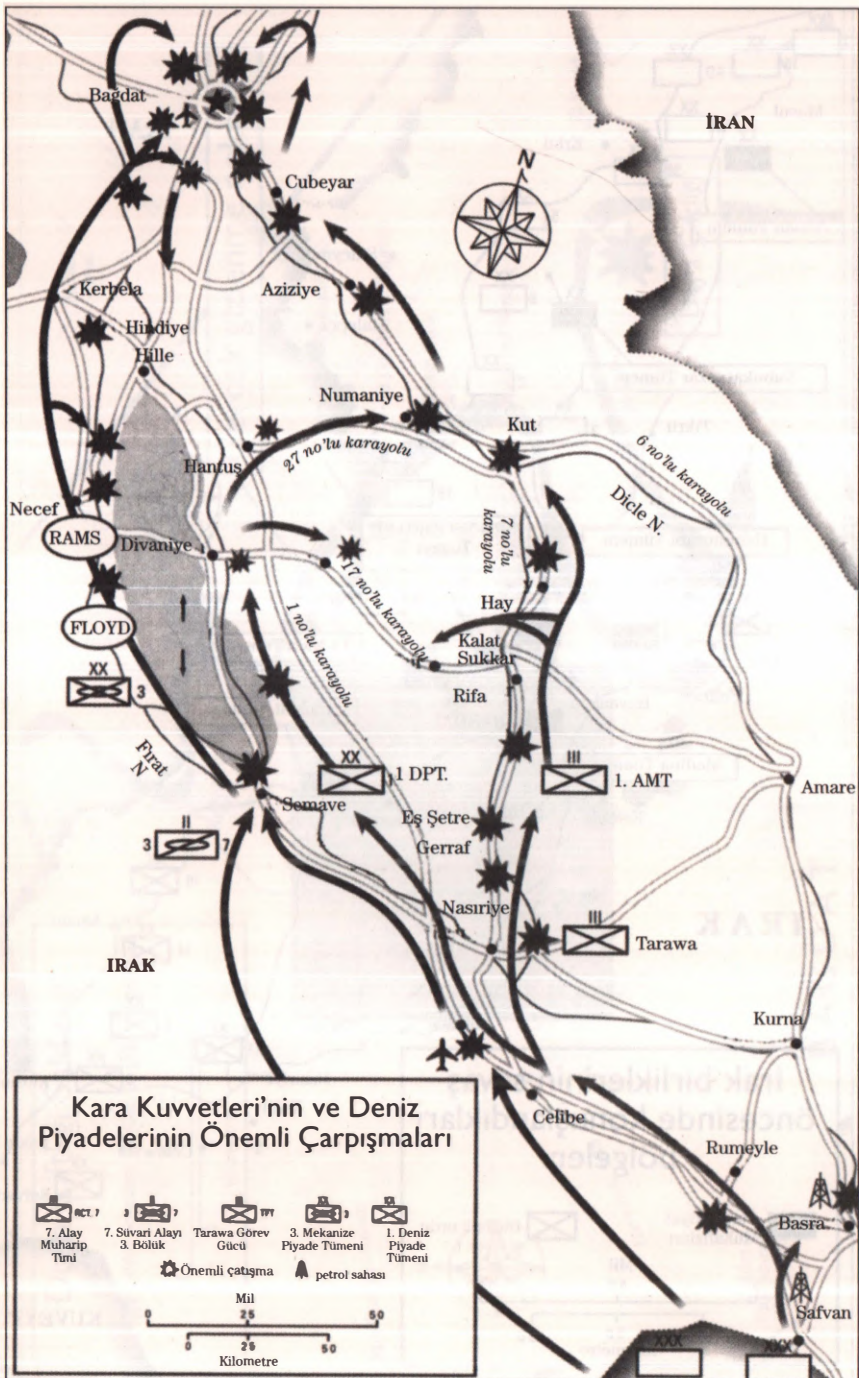
El Raşid Oteli

Büyük
Cami

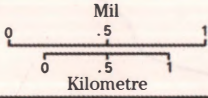
Demir yolu

ABD Birleşik Kuvvetler Komutanlığı'nın gizli çalışmasından uyarlanmış harita

Nasirîye ve Pusu Geçidi

"T" Kavşağı

Hava Saldırısı

Saddam Kanalı

Saddam Kanalı Köprüsü

NASİRİYE

Hastane

PUSU GEÇİDİ

Bravo Bölüğü'nün
izlediği yol

Batı Köprüsü

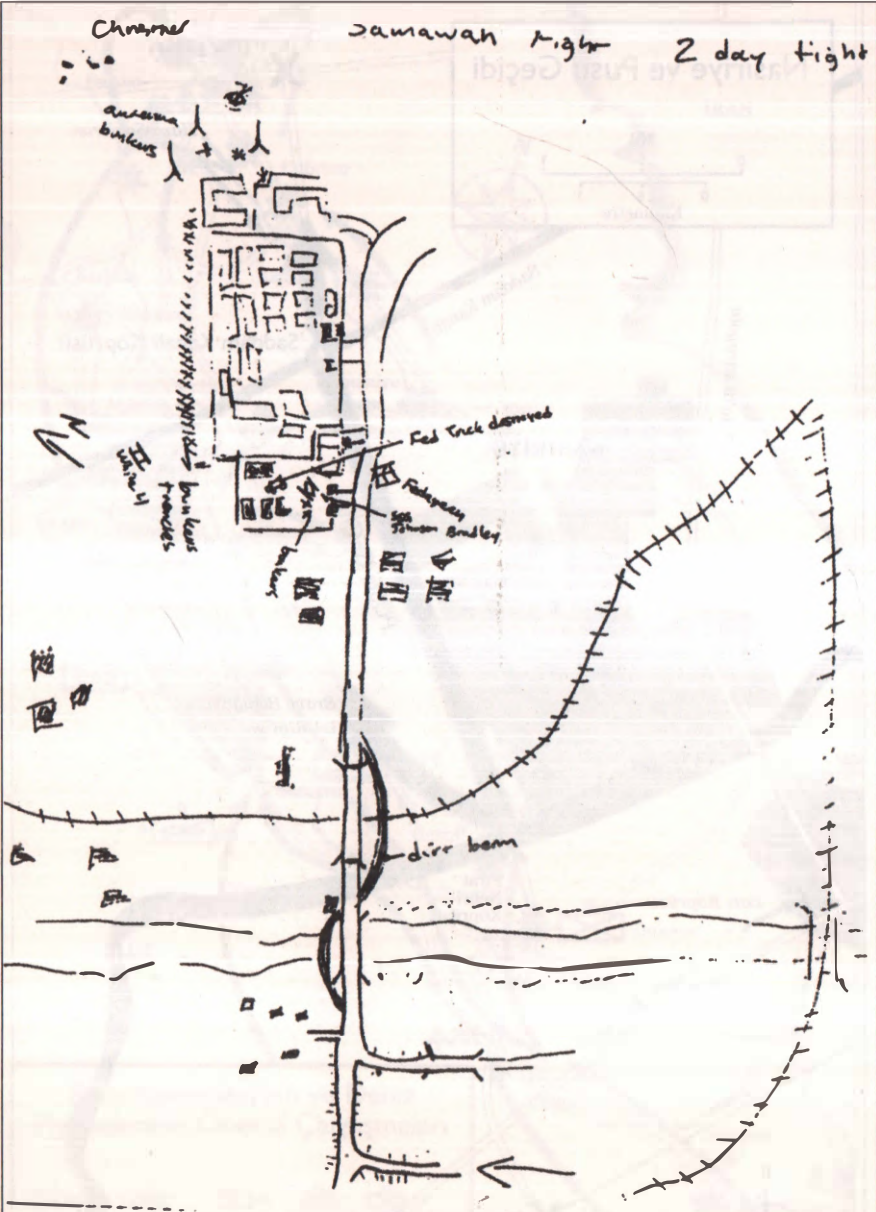
Fırat
Nehri
Köprüsü

7 no'lu Karayolu

Demiryolu

Demiryolu Köprüsü

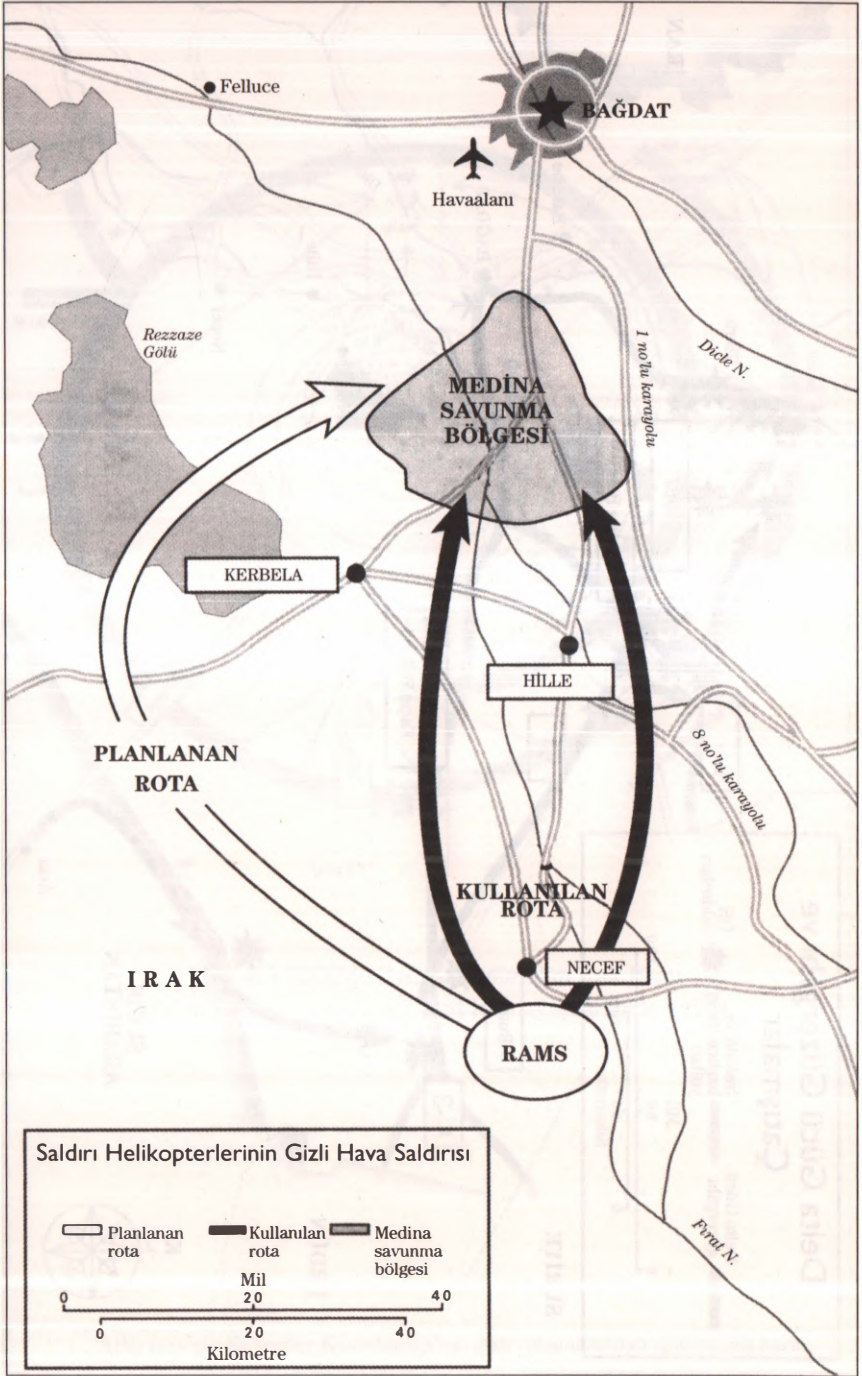

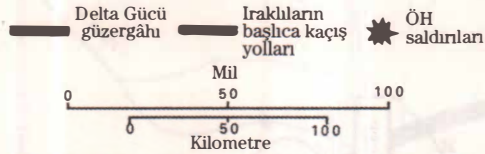
Semave Harekâtı Krokisi

3-7 Süvari Alayı C Bölüğü'nden Başçavuş Dillard Johnson tarafından çizildi

On Point'ten alıntı, ABD Ordusu

Delta Gücü Güzergâhı ve Çatışmalar

SURİYE

ÜRDÜN

SUUDİ ARABİSTAN

IRAK

İRAN

Rave

OBJ

Hedise Barajı

K-1

Hit

Remadi

BAĞDAT

Bakube

Kerbela

Hille

Necf

Arar

K-3

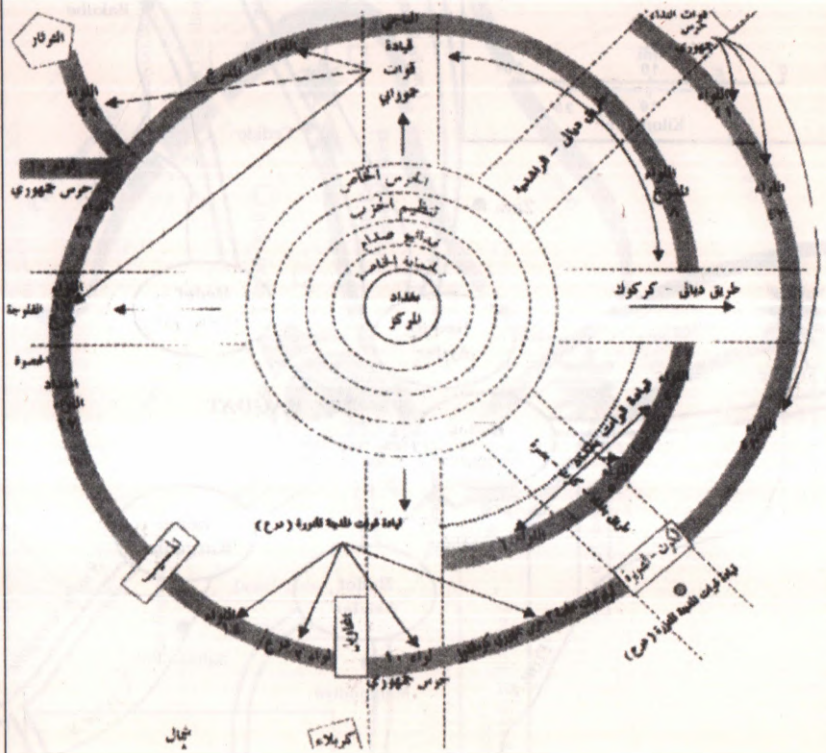
Rutbe

Iraklıların Başlıca Kaçış Yolları

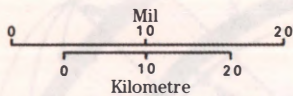
Fırat Nehrî

Dicle N.

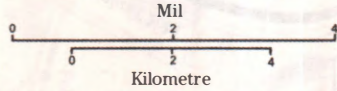

Planlanan beş harekât üssü

3. Piyade Tümeni Gök Gürültüsü Saldırısı

■ 5 nisan Gök Gürültüsü saldırısı
■ 7 nisan Gök Gürültüsü saldırısı

BAĞDAT

Bağdat
Uluslararası
Havaalanı

Hedef
"Spagetti Kavşağı"

Hedef Larry

Hedef Curley

Ebu Gureyb otoyolu

Demirgözü

Büyük
Cami

Tören ve
VIP Alanı

El Raşid Oteli

Başkanlık
Sarayı

Baas Partisi
Genel Merkezi

Dicle N.

5 no'lu karayolu

8 no'lu karayolu

1 no'lu karayolu

2 no'lu karayolu

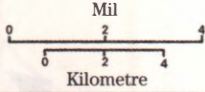
Enformasyon Bakanlığı

El Cumhuriye Köprüsü

Filistin Oteli

Cumhuriyet
Sarayı

Ordunun ve Deniz Piyadeleri'nin Bağdat Saldırıları 5-10 nisan

BAĞDAT

Ebu Gureyb otoyolu

Ürdün Caddesi

Havaalanı Yolu
5 nisan

Bağdat
Uluslararası
Havaalanı

Demiryolu

6 nisan

Büyük
Cami

El Raşid Otel

Tören
Alanı

Baas Partisi
Genel Merkezi

Başkanlık
Sarayı

Bağdat
Üniversitesi

8 no'lu karayolu
7 nisan

7 nisan

Enformasyon Bakanlığı

El Cumhuriye Köprüsü

Filistin
Otel

Cumhuriyet Sarayı

Dicle N.

K

Çocuklar
Hapishanesi

Saddam Kent

Ordu Kanalı

El Raşid
Havaalanı

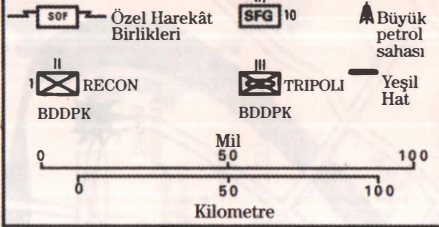
Ez Zafereniye

TÜRKİYE

Kuzey Cephesi

Yeşil Hat

Musul

Kürtlerin denetimindeki bölge sınırı

IRAK

1 no'lu karayolu

SOF

Tikrit

Fırat N.

Hit

Remadi

Felluce

Havaalanı

Samarra

TRIPOLI

Bakube

RECON

BAĞDAT

İRAN

Başur

SFG 10

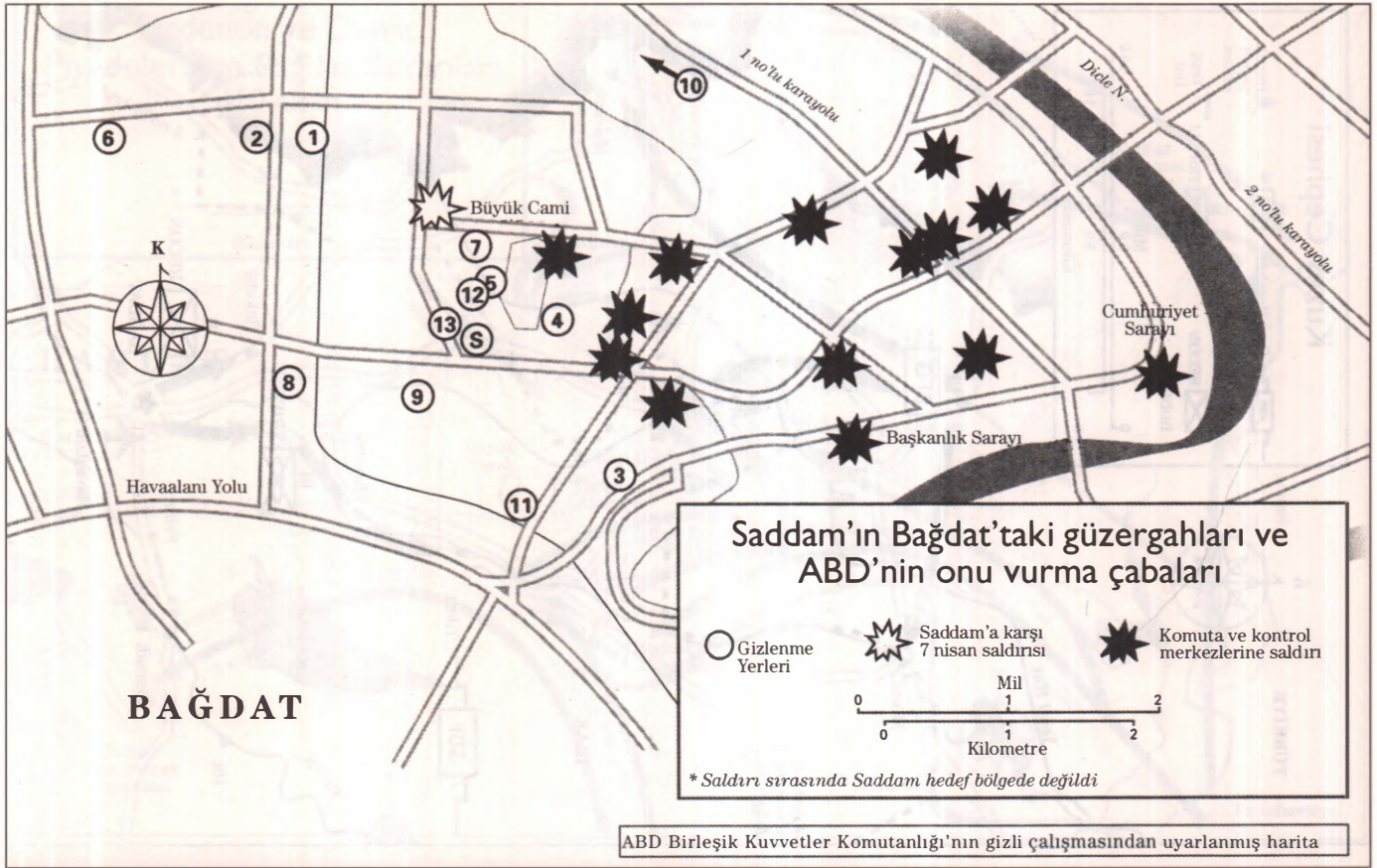
Erbil

Kerkük

Süleymaniye

Halepçe

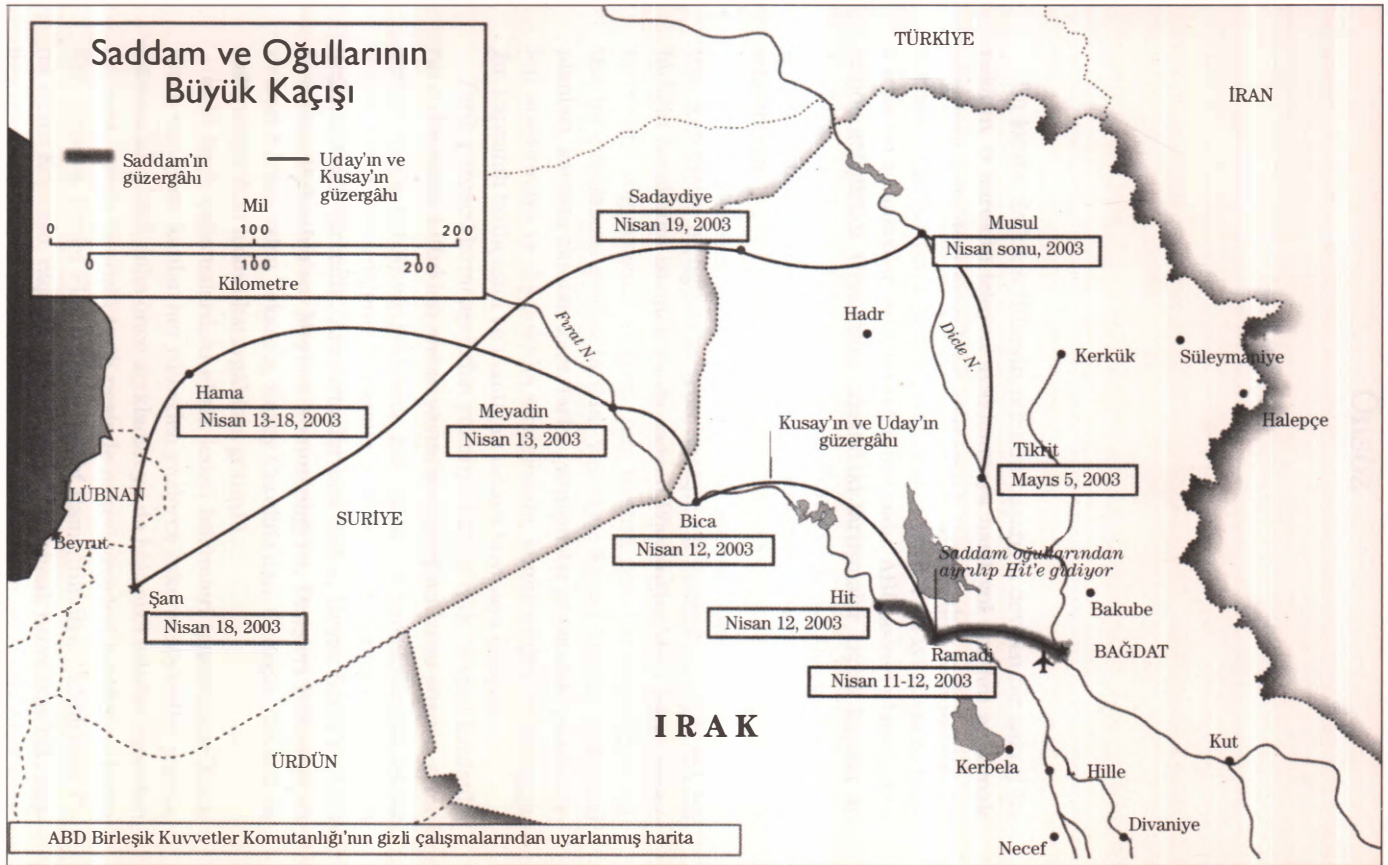
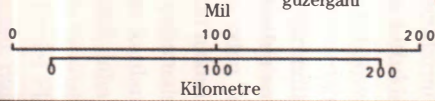
6 no'lu bryl

Saddam ve Oğullarının Büyük Kaçışı

Saddam'ın
güzergâhu

Uday'ın ve
Kusay'ın
güzergâhu

ABD Birleşik Kuvvetler Komutanlığı'nın gizli çalışmalarından uyarlanmış harita

Önsöz

Bu kitabı, Saddam Hüseyin rejimini başarıyla deviren bir askeri harekâtın, o harekâtı izleyen ayaklanmaya nasıl yol açtığını anlatmak, olayların ardındaki gerçekleri göstermek için yazdık. Irak Savaşı, gereklilik değil bir tercihti. Bu savaş, yakın tarihin en iyi izlenen, buna karşın en az anlaşılan sayfalarından biri oldu. ABD askeri planı gizlilik içinde geliştirildi. Generaller arasındaki tartışmalar kapalı kapılar ardında gerçekleşti. Saddam'ın Savaş Konseyi'yle yaptığı toplantıların içeriği ise bilinmiyor. Temel çarpışmaların çoğu hakkında kısmen bilgi edinilebildi.

Üç yıl boyunca, bütün cephelerde çok kapsamlı araştırmalar yürüttük. Kendimize biçtiğimiz misyon, savaşın bir kesitini sunmak, tek bir birliğin harekâtını izlemek ya da sadece Washington'daki karar mekanizmasına yoğunlaşmak değildi. Tam tersine, tüm karmaşıklığıyla bütün bu çatışmanın gerçek tarihini yazmaya; kapalı kapılar ardındaki planları, savaşta akıtılan kanı, farklı çarpışmalar arasındaki paralellikleri araştırmaya ve dış politika stratejisinin, komutanlığın ve savaşçılığın kapsamlı tarihçesini ve mantığını ortaya koymaya çalıştık.

Tarih parçacıklarını aşağıdan yukarıya birleştirdik. Savaşa katılanların o dönemde tuttukları ancak yayımlanmamış notlarını gözden geçirdikten sonra, üst düzey yetkililer, generaller ve kurmaylarıyla tekrar tekrar gerçekleştirdiğimiz söyleşiler sayesinde, Amerikan planındaki değişiklikleri öğrendik. Araştırmalar bizi Irak'a, Beyaz Saray'a, ABD Savunma Bakanlığı'na, Merkez Komutanlığı'na, Dışişleri Bakanlığı'na ve İran Körfezi'nden Teksas'a, Kuzey Carolina'dan, Georgia, Nevada ve Kaliforniya'daki askeri karargâhlara götürdü.

Belli başlı çatışmalardaki eksik kalan bölümleri tamamlayabilmek için o savaşlara katılan her rütbeden yüzlerce askerle söyleşiler yaptık, çatışmalarla ilgili daha önce açıklanan ya da hâlâ gizli tutulan raporları topladık, yazılı ve sözlü tarih peşinde askeri arşivleri taradık ve başta Kifl, Semave, Hedef Floyd, Tallil, Hedef Rams, Hindiye, Şeftali'deki Fırat Nehri Köprüsü, Bağdat, Musul ve Felluce olmak üzere Irak'taki başlıca savaş alanlarını ziyaret ettik. İliştirilmiş gazeteci (*embedded jour-*

nalists) uygulaması Michael Gordon'un beş aya yakın bir süre boyunca çok sayıda askeri komutana ve birliğe erişebilmesini sağladı. Savaşla ilgili kararlar alınır alınmaz ya da savaş sonrası politikaları belirlenir belirlenmez, Müttefik Kara Kuvvetleri Komutanlığı'ndan 5. Kolordu Karargâhu'na, 3. Piyade Tümeni'nden 101. Hava Tümeni'ne kadar her yere ulaşabiliyorduk. Konvansiyonel çarpışmalara ek olarak, Delta Gücü'nün girdiği çatışmaları ayrıntılarıyla belgelemeyi başardık.

Amerika Birleşik Kuvvetler Komutanlığı CENTCOM'un hazırladığı hâlâ gizli tutulan "Irak'a Bakış Açıları" adlı rapor sayesinde Saddam'ın ve Savaş Konseyi'nin kararlarını bir araya getirebildik. Başkana verilen kapsamlı brifing yıllar süren araştırmaların ürünüydü ve Irak belgelerine, rejimin üst düzey yöneticileriyle askeri komutanların ifadelerine dayanıyordu. Gizli araştırmada Irak'ın savaş stratejisinin oluşturma biçiminin, Amerikan planı geliştirilirken Saddam'ın plana bakışının, kitle imha silahlarıyla ilgili düşüncelerinin, yüksek komuta kademesiyle görüşmelerinin, Amerikan bombalı saldırıları sırasında bulunduğu yerin, hatta oğullarıyla birlikte Bağdat'tan kaçarken kullandığı güzergâhların altı çizilmekteydi.

Her iki tarafın iç yazışmalarına erişebilmemiz sayesinde, tarafların birbirlerini yanlış anlamalarının ve bunların etkisiyle hedeflenmemiş bir sonuca varılışın tarihçesini çıkarabildik. Araştırmamız savaşın gerçekte nasıl planlandığı ve nasıl gerçekleştirildiğiyle ilgili yeni ve kapsamlı sonuçlar ortaya koyuyor. Amerika'nın başını çektiği, Donald Rumsfeld'in çizdiği, Tommy Franks'in de gerçekleştirdiği harekât, düşmanı hızla yok edebilecek silahların kullanılmasıyla ve, en son keşif ve komuta-kontrol sistemleri ile savunma bakanının askeri değişim görüşlerinin gerçekleştirilmesiyle sonuçlandı. Strateji genel olarak işe yaradıysa da Amerikan askerlerini çatışmanın daha yeni ve daha tehlikeli bir aşamasıyla karşı karşıya bıraktı. Saldırının ilk günlerinde bile gelecekteki ayaklanmanın ve gerilla taktiklerinin işaretleri görülüyordu, ama bu işaretler, Washington'da ve Merkez Komutanlığı'nın üst kademelerinde dikkate alınmadı.

Irak Savaşı kibrin ve cesaretin, ileri teknoloji sihirbazlığının ve kültürel cehaletin öyküsüdür. Bugün Amerikan ve İngiliz güçlerinin karşı karşıya kaldıkları ayaklanmalar önceden hesaplanmamıştı. Süreç boyunca hem siyasal, hem de askeri anlamda çok fırsat kaçırıldı. Savaşa bizzat katılan komutanlar ile askerler bize bu kaçırılan fırsatları anlattı. Savaşın gizli tarihçesinde yapılacak bir yolculuk, Başkan'ın 1 Mayıs 2003'te bittiğini ilan ettiği bir savaşın neden hâlâ sürmekte olduğunu gözler önüne serecektir.

Birinci bölüm

Bakandan kar taneleri

Savunma Bakanı Donald H. Rumsfeld, 2001 yılının sonlarına doğru üst düzey komutanları, Pentagon'un E kanadındaki çalışma odasında topladı. George W. Bush yönetimi olağanüstü olaylı bir dönemden geçmiş, Kâbil'e girileli çok olmamıştı. Amerikalı komutanlar ile Peştu gerillalar Afganistan'ın güneyinde, Usame bin Ladin'in peşindeydi. Almanya'nın Bonn kentinde Amerika Birleşik Devletleri ve Müttefik diplomatlar yeni bir grup Afgan önderinin takdisi için toplanıyordu.

Rumsfeld, Pentagon'daki kısa görev süresi boyunca karşı konulmaz bir bürokratik güç olarak kendini kabul ettirmişti. Askerlerin üzerinde daha güçlü bir sivil denetim, Bush takımından olanların paylaştığı bir görüştü, Rumsfeld de bu denetimi eski bir şirket yöneticisinin çelik kararlılığıyla yürütüyordu. Durmak dinlenmek bilmeyen kafasının yanında, genellikle sabırsızlığıyla övünürdü.

Rumsfeld, Pentagon'a geldiğinde amacının Amerikan silahlı kuvvetlerini daha az kalabalık, ama çok daha öldürücü bir güce dönüştürmek olduğunu açıkça belirtti. Aşırı büyüklükteki çalışma odasının hemen her yerine not defterleri serpiştirilmişti ve savunma bakanı aklına gelenleri eline ilk geçen not defterine karalardı. Orgeneraller ile yüksek rütbeli yardımcılar kar tanelerini, son beyin fırtınasında tutulmuş kısa notları ya da aklına geliveren soruları toplamaya alışkındı.

Rumsfeld, 11 Eylül'de Amerika Havayolları uçağının Pentagon binasına dalışından kısa bir süre sonra CIA'den günlük brifingini almış, ardından da Bush takımının saldırıya vereceği cevabın nasıl olması gerektiğiyle ilgili açık bir tavır belirlemişti. Birleşik Devletler savaşı Taliban'a ve Afganistan'daki El Kaide kamplarına dayandırmalıydı, ama iş orada bitmemeliydi. Pentagon, Birleşik Devletler'in teröristlere ve onlara yardım ve yataklık eden devletlere karşı küresel bir savaşa girdiğini tüm düşmanlara gösterecek daha güçlü bir adım atmak zorundaydı. Amerika Afganistan'dan çok daha öteye de bir dizi darbe vurmalıydı. Asıl sorun, nerenin vurulacağı ve ne zaman vurulacağıydı.

Savunma bakanının toplantısının amacı, muhtemel, başka bir düşmana karşı geliştirilmiş, bir savaş planını tartışmaktı. Rumsfeld tarafın-

dan takım oyuncusu olduğu için seçilen ılımlı Genelkurmay Başkanı General Richard B. Myers da oradaydı. Daha şimdiden Myers'ın izinden yürüyecek bir subay olduğu konuşulan hırslı İkinci Başkan Peter Pace de öyle. Toplantıyla ilgili ana ödev Genelkurmay Harekât Dairesi başkan yardımcılığı görevinde bulunan Korgeneral Greg Newbold'a verilmişti: CENTCOM'un Irak'a karşı girişilecek muhtemel bir savaş için hazırladığı OPLAN 1003-98'i özetlemesi gerekiyordu.

Generaller ve Rumsfeld toplantı masasının çevresindeki yerlerini alırken, Newbold elinde slaytlarla göründü. Newbold 500 000 asker gerektiren planın ana hatlarını anlatırken, Rumsfeld'in yavaş yavaş sinirlendiği anlaşıyordu. Rumsfeld'e göre fazladan asker ve donanım gerektiren planının, gerçekleştirilmesi de çok uzun sürecekti. Bu plan, Rumsfeld'e göre, eski kafalıların ürünüydü ve orduda yanlış giden her şeyin kâğıda dökülmüş haliydi.

Myers, Rumsfeld'e kaç askere gerek duyulacağını düşündüğünü sordu. Savunma bakanı büyük bir öfkeyle 125 000 askerden fazlasına neden gerek duyulduğunu anlamadığını, muhtemelen bunun bile abartılı bir sayı olduğunu söyledi. Rumsfeld'in tepkisi Birleşik Devletler CENTCOM'una titizlikle aktarılacaktı.¹

Daha sonraları Newbold, "En büyük pişmanlığım o gün, 'Sayın Bakan eğer böylesi harekâtlara sayılar koymaya kalkarsanız hata edersiniz'i söyleyememiş olmaktı" diyecekti. "Askerlere görev verin, onlara ne yapmalarını istediğinizi söyleyin ve bırakın dediklerinizi yapsınlar. Odadaki en düşük rütbeli subay bendim, ama bunları söylemediğim için pişmanım."²

1003 Plan, savaşı Irak'ın başlatacağı varsayımından hareketle hazırlanmıştı. Tatbikatlarda düzenli olarak uygulanan bu plan, Irak'taki rejimi devirmek ve 24 milyonu aşkın nüfusa sahip, Kaliforniya büyüklüğünde ve sınırları yolgeçen hanına dönmüş bir ülkeye karşı güç kullanımıyla ilgili uzun zamandan beri geçerli askeri prensipleri yansıtıyordu. Oysa Rumsfeld'in rakamları uydurma gibiydi. Ordunun uzun bir süredir kullandığı planlardan birini elinin tersiyle itiverdi, kendi güç kullanım sınırlarını açıklarken oradaki generallerden hiçbiri onu ikaz etmedi.

CENTCOM'un başındaki General Tommy Franks yeni bir plan oluştursa da Rumsfeld her fırsatta askerleri itip kaktı, kışkırttı, taktiklerini sorguladı. Savunma Bakanlığı'ndaki siviller, çalışmalarını izlemek için Franks'in planlama birimlerine taşınacak, bu arada general de çalışmalarındaki gelişmeleri açıklamaları ve sivil patronundan yeni hedefleri öğrenmesi için sürekli olarak Washington'a çağırılacaktı. Genelkurmay başkanı ve yardımcılarını neredeyse birer seyirci konumuna düşmüştü. Newbold'un brifinginde ciddi bir sinyal gönderildi. Bush yönetiminin kendi kendine ilan ettiği "teröre karşı küresel savaş"ta Irak, bir sonraki

aşamaydı ve savunma bakanı da baştan sona yeni bir Irak savaş planı için ısrar ediyordu.

George W. Bush seçim kampanyasını yürütürken Amerikan ordusu-nu yenilemek niyetinde olduğunu açıklamıştı. 1999'da, Citadel Üniversitesi'nde yaptığı konuşmada, babasının daha önce Körfez'de kazandığı savaşın etkileyici bir başarı olduğunu, ama yine de altı aylık bir planlamayı, askeri personelin ve malzemenin yığılmasını ve yoğun bir hazırlığı gerektirdiğini söylemişti. Bu, geride kalan tek süper gücün kuvvetlerini dünyaya yayması için çok uzun bir süreydi. Bush daha hafif, daha hareketli ve çok daha öldürücü birlikler geliştirmeye söz verdi.

Öte yandan Bush, Bill Clinton yönetiminin Balkanlar'da gerçekleştirdiği zaman alıcı ve ayrıntılı ulus oluşturma girişimlerinin veya barışçıl girişimlerin gereğine de inanmıyordu. Bush'a göre askerlerin var olma nedeni ülke için savaşa girip kazanmaktır; yeni kurulmuş devletleri istikrara kavuşturmak için uğraşmak değil. Güçlü bir savunma bakanı atanacak, bu bakanın elinde de yeni bir askeri yapı oluşturmaya için geniş yetkiler bulunacaktı. Yeni programı destekleyen general ve amiraller terfi ettirilecekti. Harcamalara ayrılan milyarlarca dolar, bu kez füze savunma sistemlerine ve diğer askeri ileri teknoloji projelerine yönlendirilecekti.³

Konuşmanın metni Clinton'ın başkanlık döneminde gölge kabinenin çekirdeğini oluşturan, daha sonra yeni yönetimin tepe noktalarına getirilecek olan eski ve muhafazakâr ulusal güvenlik görevlilerinin oluşturduğu, Vulcan adı verilen gruptan kişiler tarafından hazırlanmıştı. Savaşın karartmasını aşip düşmana yok edici darbe vuracak gelişmiş keşif sistemleri, komuta kontrol ağları ve duyarlı silahlar kullanma düşüncesi kendine küçük, ama etkin bir taraftar kitlesi bulmuştu ve Vulcanlar da bu taraftarlardandı. Bu yeni görüşün kalabalık kara ordularına ihtiyacı azaltacak askeri bir devrim olduğuna ve Bush'un başkanlığa seçilmesiyle birlikte devrimcilikleri kendilerinden menkul bazı kişilerin görevle geleceğine inanılıyordu.

Bush göreve gelir gelmez güçlü bir savunma bakanı atama sözünü tuttu ve Rumsfeld'de karar kıldı. Bu seçim, eski rehberinin hem dümeni güçlü elleriyle tutacağını hem de politika tartışmalarında onu destekleyeceğini düşünen Başkan Yardımcısı Dick Cheney tarafından da kuvvetle desteklenmişti.

Almış sekiz yaşındaki Rumsfeld enerji ve güven doluydu. Üniversitedeyken bireysel bir mücadele sporu olan güreşle ilgilenmiş, İspanya'da boğalarla birlikte koşmuş, babasının izinden gitmiş Deniz Kuvvetleri'ne yazılmış, NATO büyükelçiliği yapmış, Kongre'de sandalye kazanmış, bir ilaç şirketinin Murahhas üyesi olarak küçük bir servet edinmiş ve biri Üçüncü Dünya ülkelerinden gelen balistik füze tehdidi

diyle, diğeri de uzay politikasıyla ilgili iki komisyonda görev almıştı. Başkan Gerald Ford döneminde de Pentagon'un başı olarak hizmet veren Rumsfeld savunma bakanları içinde hem en genci hem de en yaşlısıydı. Citadel konuşmasının yazarlarından biri olmamakla birlikte, amacı bütün gücüyle destekliyordu.

Rumsfeld Pentagon'daki görevini devralmaya hazırlanırken, Bill Clinton'ın savunma bakanı olarak görev yapan Maine'li Cumhuriyetçi William S. Cohen'la tanıştı. Görevdeyken sık sık seyahat eden Cohen ona, şubatın bir hafta sonu, Münih'te gerçekleştirilecek olan ve Avrupa'nın en önemli güvenlik konferansı Wehrkunde'ye katılmasını salık verdi. Cohen'a göre Rumsfeld'in Avrupalı müttefiklerle tanışması gerekiyordu ve hazırandaki NATO toplantısına kadar başka bir fırsat yoktu. Rumsfeld bu öneriye karşı çıkarken, Pentagon'daki denetimine bir hafta sonu için bile ara veremeyeceğini belirtti. Ancak Rumsfeld sonunda geri adım atıp Münih'e gitti, füze savunması konulu bir konuşma yaptı, projenin tümüyle anlaşılabilir olduğunu belirten müttefiklerin rahatsızlığı bahanesiyle, aceleyle Washington'a döndü. Bütün bunlar işaretti: Rumsfeld'in ana savaş alanı Pentagon olacaktı, müttefiklerle ilişkilerle ilgili kaygısı ikinci plandaydı ve bir günlüğüne de olsa Pentagon'u başkalarına bırakmak onu rahatsız ediyordu.

Rumsfeld Savunma Bakanlığı'nda otoritesini sağlamlaştırmakta hiç gecikmedi. Her ay, savunma bakanının duyarlı keşif operasyonlarını onaylaması gerekiyordu. Görevler son derecede gizli bir klasörde sıralanıyordu ve bir keresinde, bir harekât subayı Rumsfeld'in onayını almak için geldiğinde, laf arasında Savunma Bakanlığı'nın listeyi gözden geçirdiğini ve hiçbir sorun görmediğini söyleyiverdi. Bu masum cümle boğanın önünde kırmızı kumaş sallamak gibiydi. Rumsfeld imzasını atmadı, önce klasörü incelemesi gerektiğini belirtti. Yeni savunma bakanı, keyfince şekillendirmek istediği bakanlığın parmağında oynatılamayacağını bir biçimde gösterirken keşif operasyonlarını birkaç gün aksadı. Aynı mesajı içeren küçük değişiklikler de vardı. Konukları karşılamak için düzenlenen görkemli törenlerin gereksiz bir gösteriş olduğuna karar verildi ve sadeleştirildi.⁴

Rumsfeld'in gözünde, otoritesinin ve vizyonunun önündeki en büyük engeller kurumsaldı. Tüm Genelkurmay'ı –başkanları ABD başkanı tarafından atanan Kara, Deniz, Hava kuvvetleri ile Deniz Piyadeleri'nin komutanları– Clinton döneminden kalma subaylar oluştuyordu. Rumsfeld, Pentagon'a geldikten kısa bir süre sonra, etkileyici bir dış görünüşü olan ve daha önce Özel Kuvvetler komutanlığı da yapan Genelkurmay Başkanı General Hugh Shelton'la bir araya geldi. Shelton, Clinton'ın generalleri ve amiralleri diye bir kavram olamayacağı yönünde Rumsfeld'i rahatlatmaya çalıştı. Shelton ve kuvvet komutanları yeni yönetime sadık kalacaklardı. Ne var ki Rumsfeld Genelkurmay'ın ve ko-

mutanların rakip bir güç merkezi olarak ortaya çıkmasından kaygılanıyordu. Yeni savunma bakanı Genelkurmay'ın gereğinden kalabalık olduğundan yakındı ve fazlalığın giderilmesi için Shelton'ın Yasal İşler Bürosu ile Halkla İlişkiler Bürosu'nun kapatılmasını tavsiye etti. Shelton geri adım atmadı, yasanın Genelkurmay başkanını, savunma bakanının olduğu kadar Başkan'ın ve Ulusal Güvenlik Konseyi'nin de askeri danışmanlığını yapmakla görevlendirdiğini ve bu sorumluluğu yerine getirebilmek için kadroya ihtiyacı olduğunu ileri sürdü. Shelton savunma bakanına bağlı sivil kadronun daha kalabalık olduğunu da ekledi.

Bir keresinde, savunma bakanının kadrosundan bir dostu Shelton'a Rumsfeld'in Scott Fry'yi görevden almayı planladığını çıtlattı. Genelkurmay başkanının çalışmalarına yardımcı olan daire başkanlarından biri olan Scott Fry'ın yıldızı Rumsfeld'le hiç barışmamıştı. Shelton savunma bakanının odasına haber vermeden daldı ve Fry'ın yerine başkası atarursa istifa edeceğini söyledi. O zaman Rumsfeld'in doldurması gereken iki görev olacaktı. O ana kadar Fry'yı küçük gördüğünü saklamaya bile gerek duymayan Rumsfeld, onu görevden almak gibi bir niyetinin olmadığını belirtti. Rumsfeld'in bakanlığının ilk dönemlerinde sivil yönetim ile askerler arasında çıkan gerginlikler üzerine ciltler doldurulabilir. Shelton makamının gereklerini ve bağımsızlığını korumakta kararlıydı. Rumsfeld ise savunmaya, dik bir piramidin tepesinde olduğunu düşünen bir işadamı gözüyle bakıyordu.⁵

Rumsfeld silahlı kuvvetleri yeniden oluşturma hedefine ulaşabilmek için ordu dışına çıkmaktan, resmi ve gayriresmi danışmanlar ağından yararlanmaktan çekinmedi. Rumsfeld, Pentagon'da bir çeşit danışma kurulu olarak çalışan Net Assessment'ın Savunma Bakanlığı Bürosu'nun yetmiş dokuz yaşındaki başkanına, uyduları, bilgi sistemlerini, uzun menzilli hassas silahları ve ileri askeri teknolojiyi Çin'i durdurmanın bir yolu olarak gören Andrew Marshall'a hayrandı. Marshall, Clinton yönetimi sırasında etkin biri olamamış ve Cohen da Marshall'a bürosunu Potomac Nehri'nin karşı kıyısına taşımayı, onu Ulusal Savunma Üniversitesi'ne yerleştirmeyi önermişti. Marshall'ın yüksek mevkideki dostlarından, bu arada onu ulusal hazine olarak tanımlayan Rumsfeld'den protesto mektupları alınca, Cohen kararından vazgeçti.⁶

Pentagon'da, Rumsfeld'in "değişim" olarak adlandırılan programı kısa süre sonra resmi bir ideolojinin parıltısına büründü. Bakan, bakanlığın dışında geçirdiği yıllar boyunca gözdesi olan, füze savunması ve uzay silahlarına âşık gibiydi. Aynı zamanda, fazlasıyla eski kafalı olmakla, hantal yapılı kuvvetlere bağlı olmakla ve değişime ayak uyduramamakla suçladığı Kara Kuvvetleri'nin komutasından da kuşku duyuyordu. Bush, Citadel'deki konuşmasında daha hareketli ve konuşlandırılması daha kolay bir kara ordusundan söz etmişti. Dahası, yeni yönetimin planladığı hatırı sayılır bütçe artırımlarıyla bile Pentagon'un istek

listesindeki bütün programları karşılayacak para bulunamayacaktı. 476 000 askeri personelin masraflarıyla Kara Kuvvetleri, bütçenin en önemli kalemiydi ve değişim taraftarlarının gözünde, uzay radarları ve Soğuk Savaş'ın "mirasının" yerini alacağını umdukları yeni başka sistemlerde kullanılabilecek kaynakları emen bir süngerdi.⁷

Rumsfeld dümen deyken, uzun zamandan beri ordu yönetimini eleştirenlerden bazıları zirvede bir müttefikleri olduğu duygusuna kapıldı. Bunlardan birisi de, Kara Kuvvetleri'nin Soğuk Savaş'a gereğinden fazla odaklandığına inanan sıradışı bir karacı, Albay Douglas A. Macgregor'dı. Macgregor, Rumsfeld'in en yakın ve en güvenilir yardımcısı Steve Cambone'yle karşılaştığında, Cambone şaka yollu Rumsfeld'in Kara Kuvvetleri'ndeki sorunları çözmek için en iyi yolun generallerden ellisini Pentagon'da bir duvar dibine çekip kurşuna dizdirmek olduğuna inandığını söyledi.⁸

Kara Kuvvetleri Komutanı General Eric Shinseki ve Kara Kuvvetleri Sekreteri Tom White bazen kendilerini bürokrasinin hedefi olarak görüyor, bundan hiç memnuniyet duymuyorlardı. Öte yandan Shelton da Rumsfeld'in vizyon sahibi olmaktan çok dar görüşlü olduğunu düşünüyordu. "Rumsfeld" diyordu Genelkurmay başkanı, yardımcılara, "Deniz Kuvvetleri'nde pilotluk yapmıştı, Deniz Kuvvetleri'ne yaklaşımı farklıydı ve, Balkanlar'da Bush yönetiminin gereksiz dikkat dağılması olarak nitelendirdiği barış görevlerini kabul ettiği için mekanize birliklerin bulunduğu Kara Kuvvetleri'ne karşı önyargılıydı."

Değişim sözü havada uçuşurken, hangi birliklerin vazgeçilmez olduğu ve ABD'nin ne tür savaşlar için hazırlık yapması gerektiğiyle ilgili canlı bir tartışma başladı. Körfez Savaşı'nın hemen ertesinde, Dick Cheney Amerika'nın birbirinden uzak iki bölgede, iki ciddi savaşta çarpışabilmesi gerektiğini buyurmuştu. Burada endişe, eğer Amerika Birleşik Devletleri bir çatışmaya girerse, ülkenin savaşa sürülebilecek hazır kuvvetleri olmaması durumunda, başka bölgedeki farklı bir düşmanın bu durumdan yararlanabileceğiydi. Bu bir varsayımdan çok gerçek bir kaygıydı. Amerika Birleşik Devletleri Kuveyt'i kurtaracak koalisyonla önderlik ederken, bir taraftan da gözünü Kuzey Kore'den ayırmak zorundaydı.⁹

Rumsfeld için asıl sorun, "iki savaş" kavramının kalabalık bir kara ordusu gerektirmesiydi. Pentagon'un dört ayrı kara kolordusuna ve bu birlikleri hemen hemen eşzamanlı olarak birbirinden uzak savaş alanlarına taşıyacak sayıda gemi ve uçağa ihtiyacı vardı. Oldukça gürültülü bir çalışmanın sonunda, bu isteklerde önemli ölçüde kısıntı yapılmasına karar verildi. Yeni doktrine göre, eğer düşmanlar farklı bölgelerde saldırıya geçerse, amaç hatları tutmak olacaktı. Başkan, Amerika'nın "kesin kazanacağı" çatışmayı seçecek, bu arada öteki saldırı da kontrol altında tutulacaktı.¹⁰

İki savaş doktrininde değişiklikler yapılırken, bakan ve yardımcılar dikkatlerini asker sayısını azaltmaya yönelttiler. 11 Eylül'den kısa bir süre önce, Cambone, başkanlığını Rumsfeld'in yaptığı bir toplantıda aralarında kara ordusundan iki tümenin lağv edilmesinin de yer aldığı birkaç seçenekten söz etmiş, Kara Kuvvetleri komutanları bağırıp çağırarak öneriye karşı çıkmış ve ordunun zaten yetersiz personele sahip olduğunu ileri sürmüştü, sonunda da başarılı olmuştu.¹¹

Rumsfeld 10 eylül günü Pentagon'da bir kent toplantısı düzenleyerek, daha etkin ve yenilikçi bir savunma sistemine asıl tehdidin içeriden geldiği görüşünde olduğunu kent yetkililerine anlattı. Rumsfeld sözlerine, "Bugünkü konu, Amerika Birleşik Devletleri'nin güvenliğini tehdit eden, önemli bir tehdit olan bir düşman" diyerek başladı. "Tek bir başkentten, zaman dilimlerini, kıtaları, okyanusları ve ötesini aşarak isteklerini dayatmaya çalışıyor. Özgür düşüncüyü ve yeni fikirleri şiddet dolu bir tutarlılıkla eziyor. Amerika Birleşik Devletleri'nin savunmasını bozuyor ve üniformalı erkeklerin ve kadınların hayatını tehlikeye atıyor... Dünyadaki köhnemiş diktatörlerden birinden söz ettiğimi sanabilirsiniz. Oysa onların dönemi geçmek üzere ve sözünü ettiğim düşmanın büyüklüğüne ve gücüne erişmeleri imkânsız. Düşman çok daha yakında. Düşman, Pentagon bürokrasisi."¹²

Ertesi gün, Pentagon ve Dünya Ticaret Merkezi saldırıya uğradı. Amerikan Kara Kuvvetleri'nde asker sayısını azaltma önerisi geri plana itildi ve Rumsfeld sabırsız zihnini yönetimin terörle yeni savaşına çevirdi.

Üst düzey yardımcılarıyla strateji belirlemeye çalışan Rumsfeld'i Taliban'ın tepesine bomba yağdırmak düşüncesi tatmin etmedi. Afgan rejimine karşı darbe vurmak tamamdı, ama bu harekâtın ülkenin tek, hatta en öncelikli görevi olması gerekmiyordu. Bush yönetimi savaşı Afganistan'dan da öteye taşıyacak iradeye ve düşmanlarını en beklenmedik yerden, en beklenmedikleri zamanda vuracak beceriye sahip olduğunu kanıtlamak zorundaydı. Her şeyden de önemlisi, teröristlerin ABD düşmanlarından biyolojik, kimyasal, hatta nükleer silahlar almasının engellenmesi, gelecekteki saldırılarının önlemesi gerekiyordu.

"Tabii asıl fikir El Kaide'nin üzerine yürümektir" diyor siyasal konularla ilgili bakan yardımcısı ve Rumsfeld'in yakın çevresinden Douglas Feith. "Ama amaç cezalandırmak değildi... Rumsfeld sorunun tek bir yerde, tek bir örgütle uğraşmak olmadığını anladı. Sorun El Kaide'yle Afganistan'da savaşarak çözümlenemezdi, çünkü çok daha büyüktü. Akli hemen terörizmin ile kitle imha silahları arasındaki bağlantıya gitti. Sadece 9/11 suçlularının üzerine odaklanarak bu sorunu çözemezdik. Rumsfeld, askeri harekâtı, Afganistan'a sert bir darbe vurulsa bile küresel savaşın sona ermediğini gösterecek bir şekilde düzenleme arzusundaydı."¹³

Bakanın düşüncelerinden çoğu daha sonra, Feith'in Afgan hedeflerini vurmanın sınırlı önemi konusunda yazdığı memorandumda yer aldı.

11 Eylül saldırılarını araştıran bağımsız komisyon, memorandumunu Feith'in öneriler dizisi olarak bir kenara atsa da, belgedeki kavramların çoğu gerçekte bizzat Rumsfeld'indi.¹⁴ 11 Eylül'den önce, Rumsfeld'in Irak takıntısı yoktu. Oysa 11 Eylül'den sonra Irak muhtemel askeri cephe konumuna yükseltildi.

Göreve geldikten sonraki ilk sekiz ay boyunca Bush yönetiminin Irak yaklaşımı bir plandan çok bir tavidir. Yönetimin tepe kademelelerinde bulunanların çoğu Körfez Savaşı sırasında da görev yapmıştı ve Saddam'a nasıl tepki verileceği konusundaki güdülerini bu deneyimden süzölmüşü.

1991 Körfez Savaşı sonuna yaklaşırken, George H. W. Bush yönetimi yakında Saddam Hüseyin diye birinin kalmayacağı düşüncesindeydi. Çöl Fırtınası Harekâtı'nın açıklanmış amaçlarının arasında Irak önderinin devrilmesi yer almasa da, Amerikalı Hava Kuvvetleri komutanları Iraklı liderin saklanması muhtemel hemen her noktaya saldırılar düzenlemiş, Amerikan haberalma örgütlerinin Saddam'ın iktidarda kalabilmesi için desteğine ihtiyacı olduğunu düşündükleri güvenlik güçlerini, iletişim ağlarını ve Baas Partisi teşkilatlarını bombalamıştı. Çöl Fırtınası operasyonunda bombalanan son hedef, Bağdat'ta Baas Partisi Genel Merkezi olarak kullanılan dev binaydı; giderayak vurulan bu darbe Saddam'ın yönetim sisteminin aşağılandığını belirtiyordu. Amerika'nın önderliğindeki koalisyonun görevi, Kuveyt'ten Irak güçlerini çıkarmak ve bu küçük Körfez ülkesine üşüşen, daha sonra da Fırat'ın güneyinde mevzilenen Cumhuriyet Muhafızları tümenlerini yok ederek Saddam'ın güneydeki komşusunu bir daha tehdit etmesini engellemektir. Batılılardan ve Araplardan oluşan koalisyon bu çıkış noktasıyla kurulmuştu. Ne var ki Saddam'ı ortadan kaldırmak temel amaç olmaktan çok, ikramiye olarak görülüyordu.

Iraklılar yüz saatlik savaşın sonunda Kuveyt'ten dışarı atıldığında, Başkan George H. W. Bush hakarete uğramış üzgün Iraklı generallerin Saddam'ı devireceğini hesaplıyordu.¹⁵ Oysa Saddam, Amerikalıların umduğundan çok daha uzun ömürlü olduğunu kanıtladı. Güvenlik uzmanlarının ve mahalli polisin oluşturduğu geniş bir ağı vardı. Güçlü Tikriti kabilesi iktidarın nimetlerinden yararlanıyordu. Saddam'ın sapık acımasızlığı da etkili bir silahtı. Bunun ötesinde, aralarında son derecede önemli karargâh birlikleri de olmak üzere yeterli sayıda Cumhuriyet Muhafızı, Körfez Savaşı sırasında kurtulmayı başarmış ve Şii çoğunluklu güney ile kuzeydeki Kürt direnişçilerin ani ayaklanmalarının bastırılmasında Saddam'ın yanında yer almıştı. Saddam her iki ayaklanmanın üzerine de müthiş bir şiddetle yürüdü.¹⁶

Görünüşte son derece kesin bir zaferle sonuçlanan savaşın sonra-

sındaki kargaşa Washington'da bir ikileme neden oldu: zaferle yetinilip, Saddam karşıtı asilere sırt mı dönülecekti, yoksa direnişe destek verilip Irak'ın iç çekişmelerinin ortasına çekilme tehlikesi göze mi alınacaktı? Genelkurmay'ın pragmatik başkanı General Colin L. Powell oyunun sonucundan memnundu. Vietnam tecrübesinin de etkisiyle, ezici güç kullanımının, ardından da işin temiz bir biçimde bitirilmesine dayanan bir doktrinin en güçlü destekçisiydi. Birlikleri tehlikenin göbeğine atarken uzun uzadıya düşünmediklerini sandığı sivillerden çekiniyor, bu arada da muhtemel bataklıklara saplanmaktan kaçınmaya çalışıyordu. Cheney'in Pentagonu'nda savunma politikaları müsteşarı olarak görev yapan Paul Wolfowitz için zaferin cilası mattı: Saddam'ın askerleri Saddam karşıtı asileri acımasızca öldürürken, Amerikan kuvvetleri sahanın kenarında dikilip seyretmişti. Suudilerin Irak Şiilerini gizlice silahlandırarak Saddam'ın başına dert açmanın akıllıca olacağını söylemeleri ilgisini çekmiş, Irak'ın tehdit oluşturmaya devam edeceğinden endişelenmeye başlamıştı.¹⁷

Ne var ki son politikayı özetleyen Bush'un ulusal güvenlik danışmanı Brent Scowcroft olacaktı. Yönetim bir taraftan Şiilerin baskı altına alınmasından kaygılanırken, Amerika Birleşik Devletleri'nin karadaki varlığını pekiştirecek ya da İran'ın etkisinin yayılmaması için tampon işlevi görmüş bir ülkenin parçalanması tehlikesine yol açacak bütün adımlardan ürküyordu. Birleşik Devletler'in savaştan sonra Şiilerle neden ittifak kurmadığı sorulduğunda, Scowcroft politikayı tek kelimeyle özetleyecekti: "Jeopolitik."¹⁸

Sonunda Bush yönetimi, ekonomik yaptırımlardan, askeri gözetimden ve Saddam'ın nükleer, biyolojik ve kimyasal silah programlarını ortadan kaldıracak düzenli Birleşmiş Milletler denetimlerinden oluşmuş bir politikayla yetindi. Bu, işe daha derinlemesine girişmek yerine daha yavaş, ama düzenli bir köşeye sıkıştırma stratejisiydi. Kuzey Irak'ta belirlenen uçuşa yasak bölge Kürdistan'ı gerçekte özerk bir bölgeye dönüştürdü. Altı ay sonra, Iraklılar Şiilere karşı hava saldırılarını sürdürürken, geç de olsa Güney Irak'ta da uçuşa yasak bir bölge ilan edildi.

Clinton dönemi, Demokratların haleflerinin uyguladığı politikayı sürdürdükleri, Cumhuriyetçilerin ise başlangıçta Başkan Bush'un kararlaştırdığı stratejiyi yaylın ateşine tuttukları, ilginç bir rol değişimine tanık oldu. Doksanlı yılların sonuna doğru, Irak'a ne yapılacağı, gidecek artan tartışmaların konusu oldu.

Özel Harekât Komutanlığı'nun eski başı Wayne Downing Iraklı sürgünlerle bir araya geldikten sonra, tevazuyla "Irak İçin Alternatif Bir Strateji" olarak adlandırdığı bir plan hazırladı. Planın ana fikri Güney Irak'ta bir toprak parçasını işgal etmek, "kurtarılmış" Irak'ta geçici bir hükümet kurmak, bu hükümeti hava desteğiyle korumak, istihbarat çalışmalarında bulunmak ve kurtarılmamış bölgelerde komando operasyonları dü-

zenlemek için bu topraklardan yararlanmak, Irak halkına ayaklanma çağrısında bulunmak ve bölgeyi giderek genişleterek sonunda bütün ülkeyi kapsamasını sağlamaktı. Irak Kurtuluş Ordusu 10 000 kişiden oluşacak ve bir yılda toplanacaktı.¹⁹ Körfez Savaşı'nın sonunda Şiileri silahlandırma önerilerini anımsatan genel bir strateji Başkan Clinton'a gönderilen açık bir mektupta bir dizi muhafazakâr tarafından desteklendi. Bu destekçiler Başkan George W. Bush yönetiminin "Kim Kimdir?" listesi gibiydi ve aralarında Rumsfeld, Wolfowitz, John Bolton, Zalmay Halilzad, Richard Armitage ve Robert Zoellik gibi isimler vardı. Cumhuriyetçilerin çoğunlukta olduğu Kongre, 1998 yılında Irak'ı Özgürleştirme Yasası'nı kabul ederek yönetime, kurulacak ihtilal ordusuna askeri malzeme ve silah sağlamak için 97 milyon dolar harcama yetkisi verdi.²⁰ Clinton sağ kanadını korumak tasasıyla tasarıyı imzalarken Iraklı asileri silahlandırmaya ve vekâletle savaşa girmeye hiç niyeti yoktu.

Saddam Birleşmiş Milletler silah denetçileriyle sık sık anlaşmazlığa düşer, Cumhuriyetçiler de rejimi devirmek için bas bas bağıırken, Clinton yönetimi önemli bir hava saldırısı emri verdi. Iraklıları hazırlıksız yakalamak ve yasaklanmış silahlarını, sakladıklarına inanılan yerlerden çıkarıp başka sığınaklara taşımalarını önlemek için yapılan plana göre BM denetçilerinin Irak'tan ayrılışından sadece saatler sonra harekete geçilecek, böylece de Saddam kurnazlıkla alt edilecekti. Bu yüzden operasyona Çöl Tilkisi adı verildi. Sonraları, Pentagon'un yanlışlıkla İkinci Dünya Savaşı Nazi generallerinden Erwin Rommel'in lakabını kullandığı anlaşıldı. 1998 aralık ayındaki dört günlük ani hava saldırısı sırasında 415 Cruise tipi füze ateşlenirken, Amerikan ve İngiliz uçakları 600'ü aşkın bomba attı. Pentagon daha sonra Irak Cumhuriyet Muhafızları'ndan 1 400'ünün öldürüldüğünü ve Saddam'ın sözde silah programını iki yıl geriletildiğini açıkladı.²¹

2000 yılında, Yüksek Mahkeme'nin delikli kartlar ve oylar konusunu karara bağlamasından ve George W. Bush'un sonunda seçimin galibi olarak ilan edilmesinden kısa bir süre sonra, seçilmiş yeni başkan yardımcısı Cohen'i aradı. 1991 kara savaşını yüz saatin ardından sona erdirmeye, Amerikan askerlerini çekme ve Irak'ın işgali görevinin tuzağına düşmeme kararlarını desteklemiş olmasına rağmen, Cheney oluşturulmasına katkıda bulunduğu politikanın sarsılmakta olduğuna inanmaya başlamıştı. Ekonomik yaptırımlar ağı çözüyor gibiydi ve Cheney Saddam'ın hâlâ tehlikeli olduğu inancındaydı. Cheney eski takımdan olup da Irak'a nasıl darbe indirileceğiyle ilgili görüşleri tümüyle değişen tek üst düzey yöneticiydi. Cheney şimdi de Pentagon'un seçilmiş başkan için bir güvenlik brifingi hazırlamasını istiyordu. Cohen'in hatırladığı kadarıyla Cheney dünya çevresinde 80 gün gibi bir yaklaşım istemediğini açıkça ortaya koymuştu. Toplantı özellikle Irak üzerine odaklanmalıydı.²²

Bush yemin töreninden bir ay önce, 19 aralıkta, görev süresi sona ere-

cek olan Başkan'la görüşmek için Beyaz Saray'a gitti. İki adam fotoğrafçılara poz verdi ve birbirlerine kuşku uyandıracak kadar nazik davrandı.

"Buraya dinlemeye geldim" dedi Bush. "Ve eğer Başkan bana tavsiyelerde bulunma iyiliğinde bulunursa, uymaya çalışırım."

"Bu işe giren herhangi birine yapacağım tek tavsiye iyi bir ekip kurup, doğru olduğuna inandıklarını yapmasıdır" dedi Clinton.

İkisi kapalı kapıların ardına geçince, Clinton, Bush'a kampanya açıklamalarını büyük bir dikkatle okuduğunu ve Bush'un başlıca önceliğinin ulusal füze savunması ve Irak olduğu kanısına kapıldığını söyledi. Bush bunun doğru olduğunu belirtti. Clinton'ın önerdiği farklı öncelikler içinde El Kaide, Ortadoğu diplomasisi, Kuzey Kore, Güney Asya'daki nükleer rekabet ve neden sonra Irak vardı. Bush cevap vermedi.²³

Clinton yönetimi görevden ayrılırken Saddam'ın idare edilebilir bir dert olduğu inancındaydı. Oysa Bush'un yeni ekibindekilerden çoğu durumu farklı yorumluyordu. Yeni ekibin elinde Saddam rejimiyle nasıl uğraşılacağına önceden hazırlanmış bir planı ya da harekâtın bir programı yoktu, ama gerek Başkan, gerek yardımcısı ve gerekse de ulusal güvenlik ekibinin büyük çoğunluğu bir şeyler yapmak gerektiğini düşünüyordu.

Bütün bunlara rağmen, Bush'un başkanlığının ilk altı ayı Irak dışında her şeye odaklanmakla geçti. Yeni yönetim antibalistik füze anlaşmasını çöpe attı ve bir donanma keşif uçağının Çin avcı uçağına çarpması olayında Çin'le küçük çaplı bir kriz yaşamak zorunda kaldı. Pentagon'da yeni savunma bakanı değişim programını bütün şiddetiyle yürütürken, Bush da Amerikan askerlerini Balkanlar'daki ulus oluşturma operasyonlarından kurtarmanın yollarını araştırıyordu. Temmuzda Kosova'dan gelip geçerken Bush oradaki güçlerin komutanı Tuğgeneral William David'e doğru eğildi ve barışı koruma çabalarını küçümseyerek, "Buradan çıkmamız gerekiyor" dedi.²⁴

Yönetim dikkatini Irak'a çevirdiğinde, ilk fikir alışverişleri sonuçsuz kaldı. Irak politikasıyla ilgili yüksek düzeydeki ilk toplantılardan biri, Bush'un ulusal güvenlik danışmanı Condoleezza Rice'in, başkan yardımcısının, savunma bakanının, CIA başkanının ve dışişleri bakanının oluşturduğu Yöneticiler Komitesi'ne başkanlık ettiği 1 haziranda gerçekleştirildi. Masaya yatırılan dört görüş vardı: mevcut stratejiyi sürdürmek, mevcut stratejiyi sürdürürken Saddam karşıtlarına aktif destek sağlamak, Güney Irak'ta asiler için güvenli bir bölge oluşturmak ve bir ABD istilasını hazırlamak. Herhangi bir politika belirlenmediğinden, yönetimdekiler kendi kişisel programlarını uygulamayı sürdürdü.

Dışişleri Bakanlığı'nda Colin Powell, ekonomik yaptırımları daha da genişletip güçlendirme çabalarının başını çekiyordu. Yeni dışişleri bakanının ilk tepkisi müttefiklerle birlikte girişilecek diplomatik ilişkiler sonucunda Saddam'ı denetim altında tutmak ve güç kullanmayı son

çare olarak bırakmak oldu. Pentagon'daysa, Paul Wolfowitz'ın Saddam hakkındaki düşünceleri zamanla daha da olumsuzlaşmıştı. Yeni savunma bakan yardımcısı Saddam'ı Körfez Savaşı'ndaki yenilgisinden ders almamış bir terör destekçisi olarak görüyordu.

Wolfowitz, Savunma Bakanlığı'ndaki yeni görevine atandıktan sonra Saddam karşıtı direnişi destekleyecek bir strateji geliştirmek için Genelkurmay'dan yardım istedi. Saddam Şii ayaklanmacıları kaçacakları bir sığınaktan yoksun bırakmak için güneydeki bataklıkları kurutmuştu ve Wolfowitz bataklıkları yeniden oluşturmak üzere barajlar bombalanabilir miydi, yoksa bombalanamaz mıydı merak ediyordu. Pentagon hukukçuları böyle bir saldırının savaş kurallarına uymayacağını iddia ettiler. Wolfowitz ise bunun Şiileri Saddam'ın insafına bırakmaktan çok daha insancıl olacağı kanısındaydı. Wolfowitz bir de Iraklı asileri eğitip silahlandırmak için nelerin gerektiğini soruyordu. Beyaz Saray'da ise bir zamanlar Pentagon'da Cheney'yle ve Wolfowitz'le birlikte çalışmış olan, Ulusal Güvenlik Konseyi'nin Ortadoğu danışmanı Zalmay Halilzad sürgündeki Irak direnişini desteklemekle rejimde çatlaklar oluşturulacağını ileri süren raporlar hazırlıyordu.²⁵

Rumsfeld'e gelince, rejimi zayıflatmanın bir yolu olarak uçuşa yasak bölge uygulamasının gerçekleştirileceği bir strateji üzerinde çalışıyordu. Iraklılar Amerikan ya da İngiliz uçaklarına ateş açarlarsa, müttefikler buna orantısız bir cevap verecek, hava savunma sistemlerini hedef almak yerine, Amerika Saddam'ın iktidarda kalmak için kullandığı silahlara ve imkânlara saldıracaktı. Bu, Saddam'ı kontrol altında tutmanın ve yönetimin politikasına güçlü bir tepki göstermenin en iyi yoluydu. Muhtemel hedeflerden birisi, Cumhuriyet Muhafızları'na ait T-72 tanklarını bir yerden bir yere nakletmek için Irak ordusunun bel bağladığı tank konvoylarıydı.²⁶

Newbold, planı Amerikalılarla birlikte Irak semalarında devriye gezen İngilizlere anlatmak için 11 Eylül'de Londra'dayken, New York ve Washington'daki terörist saldırıların haberleri geldi. Washington'a dönüp Feith'le konuştuğunda, Rumsfeld'in danışmanının kafasında Afganistan'dan başka düşünceler de olduğunu görüp şaşırdı. "Ortam aşırı gergindi" diye hatırlıyor Newbold. "Yeni bir saldırının yakın olduğuna ve Pearl Harbour stili bu saldırının arkasında El Kaide olduğuna gerçekten inanıyorduk. Koridorlarda hâlâ duman kokusu duyabiliyordunuz. Bütün bunların ortasındayken, Feith'e Afganistan konusunda ciddiyetle çalıştığımız güvencesini verdim. Oysa Feith bana 'Neden Afganistan konusunda çalışıyorsun? Irak'a eğilmek gerekir' dedi."²⁷

Genelkurmay'ın üst rütbeli harekât subayı olarak olaylara yukardan bakabilen Newbold daha sonra subay arkadaşlarından bazılarının Irak'a odaklanmayı stratejik bir hata, terörle savaşta dikkatin dağılması gibi gördüğünü söyledi, ama bunu değiştirecek durumda değildi. Daha sonra

Feith bu sözleri kabul etmedi ve aslında Rumsfeld ve danışmanlarının terörle savaşla ilgili, savaşı Afganistan'ın da ötesine taşıyıp ona küresel bir boyut kazandırma ile ilgili düşüncelerini tekrarladığında ısrar etti.

Bush 15 eylül günü üst düzey danışmanlarını Camp David'deki başkanlık konutuna çağırarak iki günlük bir savaş konseyi boyunca 11 Eylül hava saldırılarına nasıl karşılık verileceğinin cevabını aradı. Yönetimin en üst güvenlik yöneticileri de Camp David'deydi. CIA Başkanı George Tenet, Afganistan'daki operasyonlarla ilgili planını açıkladı. Genelkurmay Başkanı Shelton Afganistan'a askeri müdahale için hazırlanan planın taslağını sunarken, kara askerlerinin yoğun olarak kullanılacağını belirtti ve ilave bombardıman seçeneklerinin altını çizdi. Powell, bir ultimatomla Taliban'dan Bin Ladin'i teslimini isteme ve bu isteği başını Amerika'nın çektiği bir koalisyonla pekiştirme planını açıkladı.

Rumsfeld ve Wolfowitz'in yanlarında getirdikleri brifing notlarında üç muhtemel hedef belirleniyordu: Taliban, El Kaide ve Irak. Notlar bu hedeflerden sadece ikisinin –El Kaide ve Irak– Amerika için stratejik tehlike olduğunu ortaya koyuyordu. O gün, Saddam, Amerikan halkına hitaben açık bir mektup yayımlamış, bu mektupta da Amerika Birleşik Devletleri'nin Arap dünyasına yaşattığı acıyı tattığını belirtmişti. Irak lideri 11 Eylül'ün sorumluluğunu üstlenmedi. Bazı bakanlık yetkilileri mektubu kabadayılık örneği olarak görürken, Wolfowitz Saddam'ın sözlerini tehdit olarak algılıyordu.²⁸

Rumsfeld toplantıda Irak konusunu açması için Wolfowitz'i yüreklen-dirdi. Rumsfeld'in Saddam'a ne yapılması gerektiğini sormasından sonra, arka sıralardan birinde oturmakta olan Wolfowitz yönetimin terörle yeni savaşının ilk raundunda Irak'a karşı çıkılması tezi için bastırdı.

Powell direndi. Ona göre odaklanılması gereken asıl hedef Afganistan olmalıydı. Irak'ı karşılarına almak koalisyon oluşturmaya güçleştirecek, hatta imkânsızlaştıracaktı. Rumsfeld cevap olarak Amerika'nın yanında yer almayacak bir koalisyonun, yanında yer almaya değmeyecek bir koalisyon olduğunu söyledi.

Günün sonunda, Wolfowitz kendini Başkan'la şömine başında kahve içer ve konuyu tartışır buldu. Başkan Yardımcısı Cheney ve herkesin "Scooter" olarak tanıdığı, Cheney'nin personel başkanı I. Lewis Libby hemen yakınlarındaydı. Bush Irak konusunda sunulan askeri seçeneklerin pek de o kadar yaratıcı olmadığına değindi. Wolfowitz kendi seçeneğini sundu. Irak petrolünün büyük bölümü Kuveyt sınırının altmış beş kilometre içerisinde elde ediliyor, Güney Irak nüfusunun hemen tümü Saddam'a derin kin besleyen Şiilerden oluşuyordu. Bölge Irak'ın ikinci büyük kenti olan Basra'yı içeriyordu. Amerikan birlikleri Güney Irak'ta bir köprübaşını tutabilir, Kürtlerin Kuzey Irak'taki güvenli bölgelerine hemen hemen benzer bir bölge oluşturabilir ve Irak ekonomisinin gırtlığına uzanabilirdi. Bu bölgedeki direnişçiler silahlandırılabil-

lir ve Bağdat'a doğru yürüyüş için kullanılabilirdi. Bu, Wolfowitz ve öteki muhafazakârların görevde olmadıkları dönemde destekledikleri güvenli bölge planının değişik bir biçimiydi. Bush söylenenleri dinledi ve akla yatkın buldu.²⁹

Camp David toplantılarının sonunda, Bush Genelkurmay başkanlığı görevinin son ayına başlayan Shelton'la özel bir görüşme yaptı. Başkan Shelton'dan dikkatini Irak yerine El Kaide'ye çevirmesi hata mı değil mi, söylemesini istedi. Shelton Başkan'ı doğru karar verdiği yönünde rahatlatı. "Durup dururken, hatta ortada açık bir provokasyon yokken Irak'a saldırmak" diyordu Shelton, "Ortadoğu'yu öfkeliendirir ve koalisyon oluşturma çabalarını engeller." Üstelik, Shelton'a göre Irak ile 11 Eylül saldırıları arasında bir bağlantı olduğunu düşünmeyi gerektirecek bir neden yoktu.

"Ben de öyle düşünüyorum" dedi Bush Shelton'a. "Bu herifi bizim seçtiğimiz zamanda, bizim seçtiğimiz yerde devireceğiz" diye de ekledi, Saddam'ı kastederek.

Afganistan operasyonu hızla yaklaşırken, Shelton'ın asıl kaygısı Irak değil, Rumsfeld'in yeni değişim ilkelerinin aşırı gayretli bakan tarafından Afganistan'da, hem de fazla hevesle uygulanmasıydı. Eylül 2001'in sonunda emekliye ayrılmasından beş gün önce, Shelton Beyaz Saray otoparkında Genelkurmay Özel Harekât Komutanlığı'nın başındaki Tümgeneral Dell Dailey'ye rastladı. Afgan savaş planı büyük ölçüde Özel Harekât Kuvvetleri'ne dayanıyordu; Shelton, Dailey'yi Rumsfeld'in Afganistan'a gidecek birlikleri en aza indirme isteğine bütün askerlerin karşı çıkması konusunda uyardı. Shelton'a göre savunma bakanı Beyaz Saray'ın göndermeyi kabul ettiğinin bile altında asker yollamak niyetindeydi. Dailey'nin sıkı durması gerekecekti. Gereksiz insan kaybına yol açacak kestirmelere girmenin âlemi yoktu. Bunun ucunda hayatlar ve görevin başarısı vardı.³⁰

Başkan dikkatini El Kaide'ye ve onun Afganistan'daki sığınaklarını yok etmeye vermek kararındaydı, bunun için de danışmanlarından büyük çoğunluğuna fikirlerini yeniden doğrulatıyordu. Oysa aynı Bush kafasında hâlâ Irak olduğunu belli etmişti. 16 eylül pazar günü Condoleezza Rice'ı çağır. Dikkatin Afganistan'a verilmesini, ama Irak'ın 11 Eylül saldırılarıyla bir şekilde ilişkili olduğunun ortaya çıkması halinde kullanılacak planların hazırlanmasını istedi. Başkan'ın ertesi gün topladığı Ulusal Güvenlik Konseyi de Afganistan operasyonundan sonra ne yapılması gerektiğini tartıştı. Bush petrol sahalarına el koymak planı da dahil, Irak'a karşı operasyon planları hazırlanması konusundaki ısrarını yineledi.³¹

Rumsfeld'in savunma bakanı olarak atanmasından sonra, Richard N. Perle Rumsfeld'e askeri ve savunma planlamaları konusunda danış-

manlık hizmeti veren Savunma Politikası Komisyonu başkanı olarak etkin bir görev buldu. Bu görev Perle'e, hem olayların içinde yer alma hem de genel olarak güç yanlısı görüşlerini dile getirme fırsatı verdi.

Perle, 19 eylül günü çoğunlukla Irak'ın tartışılacağı üzere iki günlük bir panel düzenledi. Washington hâlâ terörist saldırının şokundan kurtulamamış, güvenlik önlemleri son derecede sıkılaştırılmıştı. Kurul üyeleri Washington'da bir otele buluştu, minibüslere bindirildi ve polis eşliğinde 14. Sokak Köprüsü'nden geçirilerek Pentagon'a ulaştırıldı. Burada, konuk profesörleri dinlemek üzere Rumsfeld'in toplantı odasına alındılar. Profesörlerden biri Princeton Üniversitesi'ndendi, Iraklı direnişçileri desteklemeyi uzun zamandan beri savunan muhafazakârlardan emekli Profesör Bernard Lewis, diğeri de Saddam karşıtı asilerin şemsiye örgütü Irak Ulusal Kongresi'nin yöneticisi Ahmed Çelebi'ydi.

Vurguyu Lewis yaptı. Irak'ın özgürleştirilmesi gerekiyordu ve Ortadoğu ülkeleri kuvvet kullanımına saygı göstereceklerdi. Ardından Çelebi konuştu. CIA'nin gözünde Çelebi Ürdün'deki Petra Bankası'nın milyonlarca dolarını hortumlayan, Londra'ya yerleşmiş bir gerilla olarak rol kesmenin ötesinde hiçbir şey yapmayan bir alçaktı. Dışişleri Bakanlığı'ysa Çelebi'nin Irak içinde fazla taraftarı olmayan usta bir hilekâr olduğu görüşündeydi. Oysa Perle, Wolfowitz ve Cheney'nin danışmanları onda Irak'ta bir ayaklanma çıkarma ısrarıyla gereğinden fazla düşman edinen, becerikli ve kararlı bir örgütçü buluyordu.

Çelebi, Saddam'ın bir işgal kuvveti gibi olduğunu iddia etti. Çevresi korumalarla doluyken bile, katillerden ve darbe komplocularından ödü kopuyordu. Ülkenin kuzeyi neredeyse tümüyle denetimi dışındaydı. Güney soyutlanmıştı. Saddam'ın silahlı kuvvetlerinin acil bakım ve onarıma ihtiyacı vardı ve yakıt sıkıntısı çekiliyordu. Subaylar maaş alamıyordu. Tamam, ordunun elinde tanklar, helikopterler ve kitle imha silahları vardı, ama Amerikan hava desteği almış direnişçiler Saddam'ı devirebilirdi. İsyen Irak'ı iyi, istikrarlı, çağdaş, Batı yanlısı ve pazar ekonomisi uygulayan bir ülke yapacaktı. Irak silahlı kuvvetleri ülkenin istikrarını sağlardı. Genelde, Çelebi'nin eşlik edilmeden Pentagon'da dolaşmasına izin verilmezdi, ama o gün hem ona hem de halkla ilişkiler danışmanı Francis Brooke'a Pentagon koridorlarında kendi başlarına dolaşabilecekleri kimlikler verildi ve onlar da, Çelebi'nin konuşmasından sonra, yıkılmış, dumana boğulmuş bölümleri basit birer turist gibi ziyaret ettiler.

Rumsfeld toplantının sonuna doğru görünüp konuyu genişçe özetledi. Evet, Amerika'nun mümkün olan en hızlı biçimde Taliban'ı devirmesi önemliydi, ama bu kadarı yeterli olmayacaktı. Amerika'ya karşı bir saldırıya girişmenin çok ciddi sonuçlar vereceğini kanıtlamak ve teröristlerle ilişkisi bulunan hükümetlere katlanılmayacağını göstermek için, daha fazlasına gerek vardı. Ortadoğu'nun göbeğine demokrasi tohumları ekmek gibi güzel konulara hiç değinmedi. Rumsfeld sadece Ameri-

ka'nun gücünü göstermesinden yanaydı. Anlattıkları, savunma bakanının 11 Eylül'den hemen sonra Feith'le ve danışmanlarıyla yaptıkları beyin fırtınasının bir tekrarıydı. Rumsfeld, Irak'ı bir sonraki hedef olarak belirlemese de bir İkinci Aşama'ya gerek olduğunu açıkça söylemişti.³²

Washington'un Irak'a henüz başlayan ilgisi kısa süre sonra silahlı kuvvetlerin sahadaki savaş planlamacılarının dikkatini çekti. Yarbay Thomas Reilly Savunma Bakanlığı'ndan bir kar tanesinin geldiği haberi Fort McPherson'da aldı. 3. Ordu'nun evi olan Fort McPherson'un Atlanta'daki karargâhı Orta Asya'da, Afrika'nın Kızıldeniz kıyısında, ya da Ortadoğu'da büyük bir harekât durumunda kara savaşı için ana komuta merkezi olarak kullanılacak bir karargâhtı.

İstek geldiğinde Reilly ve beş planlamacıdan oluşan ekibi, 3. Ordu karargâhının derinliklerinde en hassas haberleşmelerin yapıldığı penceresiz bir odaya alındı. 3. Ordu'nun komutanı Korgeneral Paul T. Mikolashek, özel faks makinesindeki mesajı çekip, odadakilere uzattı. Irak'ın güneyindeki petrol kuyularının işgal planını hazırlamaları için, 3. Ordu planlamacılarının yetmiş iki saati vardı. Planlama çalışmalar da dahil, tüm operasyon en yüksek gizlilik derecesi, Polo Step'le sınıflandırılacaktı.

Kar tanesi 13 eylülde, Camp David Savaş Konseyi'nden iki gün önce gelmişti. Rumsfeld'in Pentagonu Başkan'dan bir adım öndeydi. Bush, Irak için gerektiğinde kullanılacak bir plan istediğinde bu çalışma sessizce, ama çoktan başlamıştı bile.

Planlama ekibiyle bir odaya kapanan Reilly, Güney Irak'tan bir parça koparma stratejisini tasarladı. Amerikan ordusu Um Kahr liman kenti ve güneydeki Şii şehri Basra'dan, Nasıriye'ye kadar Fırat Nehri boyunca uzanan bütün bölgeyi denetimine alacak, bu da ABD'ye Rumelye petrol havzasının kontrolünü sağlayacak, Saddam da denize açılan tek limanını yitirmiş olacaktı.

Güney Irak'ın istilasını hazırlama görevi Kara Kuvvetleri'nin Avrupa'daki başlıca savaş gücü olan 5. Kolordu'ya verildi. 3. Ordu personeli, ekim ayı boyunca araziyle, Irak güçleriyle ve diğer hayati verilerle ilgili 1 000'i aşkın destek slaydı topladı ve ordunun şifreli e-posta sistemi aracılığıyla Heidelberg'deki 5. Kolordu planlamacılarına gönderdi. Kapak resmi elinde bir tava tutan Saddam benzeyen birine çarpan uçan bir ördekti. Slaydın altına da "Operasyon Irak'a Tokat" yazılıydı. Operasyonun resmi kod adıysa daha vatanseverdi: Nöbetçi Tetikte.

Heidelberg'de, 5. Kolordu'nun başplancısı Yarbay James Danna, Nöbetçi Tetikte planıyla ilgili çalışmalarını hızlandırmıştı. 3. Ordu'dan gelen destek malzemesine ek olarak, Reilly bir de planlamaya rehberlik edecek beş sayfalık bir çalışma hazırlamıştı. Irak konusunda CENT-

COM'un emrinde olacak 5. Kolordu'nun ocak ya da şubat 2002'de harekete geçmesi gerekiyordu. Bağdat'a gitmenin sözü edilmiyordu; görev Güney Irak'ta bir köprübaşı tutmak olarak açıklanmıştı.

Danna, planı geliştirdi, içini doldurdu. Güney Irak'taki petrol havzalarını denetlemek için, Fırat'ın kuzeyine de uzanan hatırı sayılır bir güvenlik kuşağı tasarladı. Bu boyutlarda bir güvenlik kuşağı hem Kuveyt'e gelen ABD güçlerini Irak'ın kısa menzilli füzelerinin atış alanının dışında tutacak, hem de Irak'ın içlerine gerçekleştirilecek saldırılar için Amerika'ya bir hareket üssü olacaktı: 5. Kolordu Bağdat'ın 135 kilometre yakınına kadar faaliyet gösterecekti. Ordu Bağdat'ın içinde ve üzerinde insansız hava araçları uçurabilecek, saldırı helikopterleri gönderebilecek ya da karadan karaya ATACMS füzeleriyle daha kuzeylerindeki hedefleri vurabilecekti. Bu arada, Amerikan kuvvetleri Güney Irak'ın minnettar olması gereken halkına petrol satacak, onlar için gıda maddeleri ithal edecekti.

Danna ve planlamacıları bunun yapılabilir bir görev olduğu görüşündeydi. Irak'ın Cumhuriyet Muhafızları'nın 32. Paralel'in güneyine geçmeleri yasaktı. Eğer Iraklılar Amerikalılara saldırımları için güneye kuvvet gönderirlerse, bu kuvvetler hava saldırılarıyla yok edilecekti.

Amerika'nın bu plana göre iki tümene, gerekli toplara, Patriot füze-savar bataryalarına, lojistik desteğe ve yakta ihtiyacı olacaktı. Destek birlikleriyle birlikte, istila gücü 75 000 ya da 100 000 askerden oluşacak, bu kuvvet "hareket" komutundan itibaren 45 gün içinde yerine varmış olacaktı. Birlikler Kuveyt'te bir kez toplansın, Danna, Güney Irak'ta bir köprübaşı oluşturma için 4 gün süreceği kanısındaydı.³³

Wolfowitz ve öteki muhafazakârlar, direnişçileri silahlandırıp malzeme temin etmeyi savunurlarken, Amerikan hava desteğini almış 10 000 kişiden az bir direniş gücünün Güney Irak'ta bir köprü başı oluşturup, orada tutunacaklarını hesaplamışlardı. Direnişçiler daha sonra ülkede karışıklıklar çıkarıp, halkı isyana teşvik edebilirdi. Oysa şimdi ordu plancılarının önerdiği, endüstriyel boyutta bir harekâttı.

Korgeneral William Scott Wallace ve 5. Kolordu planlamacıları uygulanacak stratejiyi daha da geliştirmek için bir ay sonra sivil elbiselerle bir yolcu uçağına bindiler ve Afgan harekâtına komuta etmek için karargâhını taşıyan Mikolashek'le buluşmak için Kuveyt'e uçtular. Mikolashek Bağdat yakınlarına saldırılar düzenlemek için birlikleri Fırat'ın ötesine taşıyan 5. Kolordu planını görünce endişelendi ve daha tutucu bir planı yeğleyeceğini belirtti.

Danna'nın planlamacıları arasında Yarbay Charles Eassa da vardı. Lübnanlı bir Hristiyan olan babası Amerika'ya göçmüş, Carrier havalandırma aletleri şirketinde başarılı bir iş hayatı geçirmiş, sonra da şirketin Ortadoğu temsilciliğini üstlenmişti. Babanın en sevdiği projelerinden birisi de Cumhuriyet Sarayı'nda bir havalandırma sisteminin montajını de-

netlemektir: Dicle'nin kıyısında, kaleye benzeyen Cumhuriyet Sarayı daha sonra Saddam tarafından genişletilmiş, Saddam'a şaşılacak derecede benzeyen miğferli dört heykelle süslenmişti. Eassa daha önce Bağdat'a hiç gitmemişti, ama şimdi sanki bu yolculuğu düşünüyor gibiydi.³⁴

Sonunda, Nöbetçi Tetikte planı gerektiğinde kullanılacak bir plandan öteye gidemedi, ama hem 3. Ordu karargâhını, hem de daha sonra ana saldırıyı yürütecek ordu grubunu oluşturacak 5. Kolordu'yu ateşledi. Plan, planlama çalışmalarına rehberlik edecek varsayımlarından çoğunun da kaynağıydı; ordusu on yıllık yaptırımların sonucunda zayıflamış bir düşman ve güneyde konuksever bir Irak halkı da bu varsayımlara dahildi. Rumsfeld, sıra Irak'ı işgal için stratejiyi çizmeye geldiğinde, sürecin denetimini elden bırakmamak niyetindeydi.

21 kasım günü Newbold Franks'in en üst harekât subayı olarak görev yapan Hava Tümgeneral Victor "Gene" Renuart'a telefon ederek, çabucak bir ipucu verdi: CENTCOM Irak'ı işgal etmek ve Saddam'ı devirmek için yeni bir tasarı hazırlama emri almak üzereydi. Beş gün sonra Rumsfeld, Franks'le buluşmak için Tampa'ya uçtu. Aynı gün, daha geç saatlerde Franks'le birlikte düzenlenen ortak basın toplantısında Rumsfeld "Somali'deki terörist grupları izlemenin terörle savaşın ikinci aşaması olabilir mi olamaz mı?" sorusuyla karşılaştı. Rumsfeld soruyu geçiştirdi, ama savunma bakanı aslında çok daha geniş şeyler düşünüyordu.

Rumsfeld, Franks'le baş başa görüştü. Ancak CENTCOM komutanıyla buluşmadan önce, Wolfowitz'in ve Feith'in yardımıyla konuşulacak konuları not etmişti. Bu belgenin incelenmesi, yeni bir savaş planının hazırlanmasında Rumsfeld'in rehberliğiyle ilgili bir fikir verebilir. Rumsfeld'e göre, Saddam'ın iktidarının pamuk ipliğine bağlı olduğu yolunda işaretler vardı. Bunun için anahtar, Saddam'ın paranoyasını artırmak ve destekçilerinin uzaklaşmasını sağlamak için kullanılabilecek zaafılarını belirlemektir. Konuşma notlarında "dilimler" olarak tanımlanan ana hedefler listelenmişti. Bu dilimler kuzey ve güney petrol havzalarını, Saddam'ın elinde bulunduğu inanılan kitle imha silahları depolarını, Irak'ın füze siloları ile hava savunmasını ve Cumhuriyet Muhafızları'nı kapsıyordu.

Konuşmada üzerinde durulan noktalara göre sürpriz etkisi, hız, şok ve risk harekâtın belirleyici etkenleriydi; Rumsfeld'in yazdıklarına göre ise rejim değişikliğine ivme kazandıracak her türlü eylem. Askeri operasyonun, en kötü ihtimal düşünülerek hazırlanan tüm güçler harekete geçirilmeden başlaması önemliydi. Irak hükümetinin başsız kalması operasyonun başlarında da gerçekleşebilirdi. Dünyanın hemen her köşesinde "uykuya yatmış" teröristlerle haberleşmenin ve onlara verilecek emirlerin engellenmesi gerekecekti.

Rumsfeld'in belgesi geçici yönetimi korumak, batı çölünü ele geçirmek ve Bağdat'ı tecrit etmek için kuzeyde Kürtlerle işbirliği yapacak Özel Harekât timlerine de gerek duyulacağını belirtiyordu. Saddam'ın öfkesini Kürtlerden çıkarmasını önlemek için gerekli adımlar atılmalı, eğer bu uyarıları dinlemezse gereken cevap verilmeliydi. Rumsfeld'in üzerinde durduğu noktalarda Saddam'ı kimyasal ve biyolojik silah kullanmanın sonuçları konusunda uyaracak bir "deklarasyon politikasının" gereğine de değiniyordu.

Rumsfeld'in notları arasında Franks'ten, uygulamaya konulacak eksiksiz bir plan değil "taslak bir fikir" istediği de yer alıyordu. Bu arada bitiş süresinin kısa tutulmasının altını çizmeyi de unutmadı. Bakan tamamlanmış bir planı beklemektense planı incelemek, askerlerle sürekli görüşerek onu geliştirmek arzusundaydı. Rumsfeld'in dile getirdiği noktalar arasında, eğer Franks Afganistan yüzünden personel sıkıntısı çekiyorsa, öteki birliklerden personel takviyesi alması da bulunuyordu. Planlamacılar Pentagon'da ya da Tampa'daki CENTCOM karargâhında çalışabilirdi. Rumsfeld'in Afganistan Savaşı'nın Irak'taki yeni savaşı engellemesine izin vermeyeceği açıktı.

Rumsfeld ileriye düşünmek de istiyordu. Rumsfeld'e göre Afganistan'da Bush yönetiminin talihi Hamid Karzai'yi bulduğu ve onun ülkeyi yönetmesini sağladığı için yaver gitmişti. Oysa bu kez yönetim bir belirsizliği kaldıramayacaktı. Yeni bir savaş planının yanı sıra, savaş sonrası Irak için siyasal bir çözüme de ihtiyaç vardı.³⁵

Rumsfeld'le toplantı sona erdikten sonra Franks çizilen yolun önemli bir bölümünü güvendiği subaylara ilettili. Rumsfeld'in danışmanları bakanın yaklaşımını "bir ikna gösterisi" olarak tanımlıyordu. Rumsfeld Franks'e planı nasıl yazacağı konusunda hiç öneride bulunmadı. Ama yine de fikirler serpiştirdi, Franks'in yoluna muhtıralar ve kavramlar bıraktı, planın biçimini belirleyecek sorular sordu. Washington'da, eğer hakkında övgü duymak istemiyorsan yaptırabileceğin çok şey vardır, diye bir deyişten söz edilir. Rumsfeld bu kavramı bir adım öteye taşıdı. Rumsfeld Pentagon'un podyumunda dikilip Bush yönetiminin askerlerin hazırladığı planı uyguladığını söylemenin siyasal bir kazanç olduğunu anladı.

Afganistan konusunda, Pentagon'un alelacele bir strateji toparlaması gerekmişti. Oysa Irak'ta, yönetimin elinde zaman gibi bir lüks vardı. Eski varsayımlarla savaşabilir, yeni ve cesur bir plan geliştirebilirdi.

İkinci bölüm

Geliştirilmiş Başlangıç

CENTCOM'da Tony Franks işe koyuldu. Franks, Rumsfeld'le Afganistan'da birlikleri denetlerken bakanı öyle buyurgan bulmuştu ki, istifa edebileceğini bile ima etmişti. O günden beri, her ikisi de biraz dikkatliydi.

Her işe hâkim eski yönetim kurulu başkanı ile Teksaslı general pek sık rastlanmayacak bir ikili oluşturuyordu. Franks eski bir topçu subayı ve postalları hep çamurlu bir generaldi. Kabaydı –karşıtları terbiyesiz olduğunu söylerdi– ve konuşmalarını küfürlerle süslerdi; bazen de sanki yaşlı bir tören başçavuşu rolü oynardı. Askerler bundan hoşlanıyorduk gibiydi. Subayların görüşleriyse karışıktı.

Franks, liseye Teksas'ta, First Lady Laura Bush'la aynı okula gitmiş, Kara Kuvvetleri'ne yazılıp Vietnam'da savaşmış, ardından son derecede bağlı olduğu ve CENTCOM komutanıyken seyahatlerinde çoğu kez birlikte götürdüğü karısının (uçaktaki koltuğunda dört yıldız vardı; karısınınkindeyse dört kalp) desteklemesiyle üniversite öğrenimini bitirip peşinden lisansüstü diplomasına ulaşmıştı. Kara Kuvvetleri'nde rütbeleri yükselirken, Clinton yılları sırasında CENTCOM'a komuta eden Anthony Zinni'nin altında 3. Ordu'nun komutasına getirilmişti. Zinni, Franks'i sadık ve gayretli bir ast olarak görmüş ve halefi olarak önermişti.¹

Franks gerçekçiliğinden, saçmalıktan keyif almayışından hoşlanırdı. Öte yanda, Pentagon'da reform yapma kararındaki Rumsfeld sonraları komutanların unvanlarının yanlış olduğunu düşündü. Hatırlanabilir en eski tarihlere kadar komutanlar birleşmiş bir komutanlığın başkomutanı anlamına gelen CINC unvanını taşırlardı. Sadece Başkan'ın başkomutan olabileceğinde ısrar eden Rumsfeld ise bir bildiri yayınlayarak CINC'lerin bundan böyle “savaşçı komutanlar” olarak adlandırılacağını açıkladı. Subayları Ortadoğu'da bir yerden diğerine uçan Franks'e yeni unvanı hakkında ne düşündüğünü sorduklarında, generalin cevabı, “Fare kıcı kadar değer vermiyorum” oldu. Franks'e göre, Rumsfeld'in bu takıntısı zaman kaybindan başka bir şey değildi.

Franks'i entelektüel sanacak kimse çıkmazdı. Vakit geçirmek için en çok sevdiği şey, uzun uçuşlarında yanına aldığı taşınabilir DVD oynatıcısında film izlemektir. Bir üssü ziyaret ettiğinde çoğu kez PX'e girer ve

en son çıkan DVD'leri alırdı. En sevdiği filmlerden birisi de *Çılgın Profesör*'dü. Bütün bunlara rağmen, kendini bir yenilikçi olarak gören Franks kısmen askeri teoriden oluşan, kısmen folklorik, benzersiz bir lehçe geliştirmişti. Franks "stratejik korunmazlık" ya da "işlevsel parçalılık" gibi kavramlardan bahsetmeye bayılıyordu.

Rumsfeld gibi Franks de Afganistan'daki savaşın değişimin, küçük birliklerin yararı, sürprizin ve teknolojinin kitlelerin yerini alması gibi bazı ilkelerini kanıtladığına inanıyordu. Kendi kuşağındakilerin çoğu gibi Clinton usulü ulus oluşturmaya hiç de sıcak bakmıyordu. Franks, Vietnam'da ve Kore'de bulunmuştu, ama Kara Kuvvetleri subaylarının çoğunun tersine, bu subayların etnik temizliği durdurma ve ulus oluşturma için yapılması gerekenleri birinci elden gördükleri Bosna'da ya da Kosova'da hizmet etmemişti. Öte yandan, Somali'deki karışık görevden bu yana, CENTCOM da ulus oluşturmaya hiç bulaşmamıştı.

Franks, disiplinli ve hırslıydı. Tampa'da olsun ya da Ortadoğu'da seyahat ediyor olsun, her sabah dörtte kalkıyordu. Yolculuktayken şafak vakti mesaj trafiğini gözden geçirip e-postasına bakıyor, saat beşte jimnastiğe başlıyor, altıda da işbaşı yapıp astlarını ayrıntılar konusunda haşlamaya girişiyordu. Saat yedide, Washington'dakilerle konuşmaya hazırdu.²

Hem Franks hem de Rumsfeld'le ilişki kurmuş bir Pentagon savunma danışmanı olan eski Kongre Başkanı Newt Gingrich ikisinin arasındaki ilişkiyi yaratıcı gerginlikle dolu olarak tanımlayacaktı. Franks, Rumsfeld'in ona ham fikirler vermesini, planın herhangi bir ayrıntısı ya da bütünü için haşlamasını anlıyordu. Rumsfeld de Franks'in ötesine itilemeyeceği bir çizgi olduğunun farkındaydı. Franks daha sonra aralarındaki bu gidip gelmeleri bir "tekrarlı süreç" olarak anlattı. Gingrich'in daha güzel bir tanımı vardı: "sürekli pazarlık."³

Konu Irak'a gelip dayandığında, Franks işe beyaz bir sayfayla başlamıyordu. Körfez Savaşı sırasında 101. Hava İndirme'nin komutanlığını yapmış olan General Binford Peay 1994'te CENTCOM'a atanmıştı. Peay bir "Basra yarimasından" Saddam'ın Irak'ın güneyine beş tümen yağmasından ve Amerikalılara karşılık verecek zaman tanımadan birliklerinin Kuveyt'e saldırıya geçmesinden özellikle endişeliydi. Eğer savaş çıkarsa, Amerika Birleşik Devletleri Suudi Arabistan'ı savunacak, Kuveyt'i geri almak için yine vuruşacak ve Irak topraklarına dalacaktı.⁴

Geniş omuzlu, sözünü sakınmaz bir deniz piyadesi olan Anthony Zinni, Peay'i dinleyip, planını güncelleştirdi. Aslında Zinni'yi Irak konusunu yeniden düşünmeye iten Çöl Tilkisi bombardımanları ve eğer Saddam rejimi devrilirse, ülkede güvenliği sağlamak gerekeceği gerçeğiydi. Çöl Tilkisi Harekâtı'nın dört günlük hava saldırılarından sonra Bağdat'ta Amerika'nın gözü ve kulağı gibi çalışan Polonya misyonun-

dan ve Arap ülkelerinden sızan haberler, bombardımanın rejimi Washington'un baştaki tahminlerinden çok daha fazla sarstığı yönündeydi. Saddam'ın ve üst düzey yardımcılarının, ordunun böylesine hazırlıksız yakalanmasından rahatsızlık duyduğu söyleniyordu. Ürdünlüler ve özellikle Kuveytliler Saddam'ın günlerinin sayılı olduğunu düşünüyor, eğer devrilirse Irak'ın çökeceğinden, bunun da sınırlarda kaosa neden olacağından endişe ediyorlardı. Zinni, ayrıca Irak'ın parçalanmasından da düzeni sağlaması, ülkenin etnik çizgilere göre bölünmesini önlemesi için göreve çağırılmaktan da kaygılanıyordu. Saddam'ı kontrol altında tutmak sorun değildi. Onu asıl endişelendiren muhtemel iktidar boşluğunu doldurmaktı. Zinni, Irak'ı işgal etmeye can atmaya da Saddam karşıtı direnişçileri silahlandırmanın hayal ürünü olduğunu düşünüyordu; eğer Iraklılar kendi işlerini kendileri görürlerse, buna da hazır olması gerekiyordu.⁵

Zinni, bir gözü Irak'ın muhtemel parçalanmasındayken, planı daha da geliştirdi. CENTCOM'un OPLAN 1003-98 adlı planı üç kolorduyu, yani toplamda 380 000 kişiyi gerektiriyordu. Plana göre 18. Hava İndirme Kolordusu Kuzey Irak'ı güvenliğini sağlayacak, 5. ya da herhangi bir başka ağır mekanize kolordu kolayca parlayabilecek Sünni Üçgeni işgal edecekti. Bir Deniz Piyadesi birliği de güneyle ilgilenecekti. Görevleri Saddam'ın Cumhuriyet Muhafızları'nı püskürtmekle sınırlı değildi, İran ve Suriye destekli bazı grupların kargaşa çıkarmak için ülkeye sızmalarını önlemek, düzeni sağlamak ve genel anlamda kaosa engel olmaktı. Amaç "olayları yerinde önlemek" olarak açıklanıyordu. Eğer destek birlikler de gönderilirse, asker sayısı 400 000'in çok üstünde olacaktı. Irak ordusuna gelince, CENTCOM şimdiden, Amerika Birleşik Devletleri'yle yeni bir çatışma halinde askerleri savaşmamaya çağıran, Amerikan yetkililerinin onlarla daha sonra gerektiği gibi ilgileneceği teminatını veren broşürler atmaya başlamıştı bile.⁶

ABD kuvvetlerinin Irak'ta ne kadar süre kalması gerekeceğini kimse bilmediğinden, CENTCOM savaş planlamacıları işgalin on yıl kadar sürebileceğini yazdılar.

Planın işgal ekinde koskocaman bir gedik vardı. CENTCOM genel güvenlikten sorumlu olacaktı. Oysa siyasal yönetimle, temel hizmetlerin yeniden sağlanmasıyla, polisin eğitimiyle ya da Irak'ın yeniden inşasıyla ilgili hiçbir plan yoktu. Zinni nelerin gerekeceğini araştırmak için, temmuz 1999'da Çöl Geçiş adını verdiği gizli bir tatbikat düzenledi. Dışişleri Bakanlığı ve öteki sivil kurumlar temsilciler gönderdi, ama daha sonra Irak'ın işgalini planlamak için yetki almadıklarında ısrar ettiler. Planın sivil bölümü asla tamamlanamadı: Clinton yönetimi yetkililerinin elleri Arap-İsrail barış görüşmeleri ve Kuzey Kore'yle zaten doluydu ve Irak'ın işgaline hazırlanmaya pek hevesli görünmüyordu.

Franks, Zinni'nin 1003-98'ini bütün ayrıntılarıyla biliyor, bir ayaklanmayı destekleme planı konusunda komutanın kuşkularını paylaşıyordu. Zinni CENTCOM'u yönetirken, Franks de Ortadoğu'da önemli bir çatışmanın olması halinde göreve çağırılması kararlaştırılmış olan 3. Ordu'ya komutanlık ediyordu. Franks göreve heyecanla başlamış, gereken güçleri hesaplamış, 1003 Planı'nı bilgisayarlı savaş oyunlarında denemiş, Kuveyt'te epey zaman geçirmiş ve savaş halinde bütün Müttefik kara ordularına komuta edecek yeni bir karargâhın planları üzerinde çalışmıştı. Eğer Amerika Zinni'nin görevi sırasında Irak'la savaşa girmiş olsaydı, Franks, Zinni'nin kara ordularının komutanlığıyla görevlendirilecekti.

"Eğer 1003-98'le fazlasıyla ilgilenmiş bir kişi göstermem gerekirse, o kişi Tommy Franks'ti" diye hatırlıyor Zinni. Kuvvet seviyeleri, planlama ve diğer bütün konularda başlıca katkı ondan geldi. Planla herkesten daha çok ilgiliydi. Plan onun hayatıydı. O ve planlama ekibi bu plana bağlanmış görünüyorlardı."⁷

2000 yılının yazında, emekliye ayrılma zamanı geldiğinde, Zinni Irak'ın nükleer, biyolojik ve kimyasal silahlar geliştirme çabalarını engellediğinden, Saddam'ı da Birleşmiş Milletler yaptırımları, uçuşa yasak bölgeler uygulamasının sürekliliğiyle ve ara sıra bombardımanla kontrol altında tutulacak ikinci derece bir tehlikeye indirgediğinden emindi.

Zinni halefi olarak Franks'i tavsiye etti. Zinni, Franks'in şahsında CENTCOM'a bir süreklilik ölçütü getirebilecek, Irak'ta bir savaş kazanmak ve barışı yerleştirmek için gerekenler konusunda heyecandan başka bir şey göstermemiş sadık bir ast görüyordu.

Rumsfeld'in insan gücü, rejimin dilimlenmesi ve Saddam sonrasının siyasal düzeninin sağlanması düşüncelerini uyguladıktan sonra, Franks bilgileri CENTCOM otoparkının dikenli tellerle çevrilmiş bir bölgesine yerleştirilmiş, içi çalışma masaları ve bilgisayarlarla tıka basa dolu bir treylerde çalışan Renuart'a ve onun planlama ekibine iletti. Böylesi bir yerleşim, planlamacıları CENTCOM bürokrasisinin geri kalanından ayırıyordu. Bazı beyin fırtınaları öylesine gürültülü ve tartışmalı geçiyordu ki, planlamacıların treylerinden alayla Aşk Kulübesi diye bahsedilmeye başlanmıştı.

Rumsfeld hızlı bir cevap bekliyordu ve Franks de ilk fikirlerini bakan 4 aralıkta, Tampa'dan katıldığı video konferansta sundu. Bu aşamada amaç tüm ayrıntılarıyla bir plan çıkarmaktan çok, savaşın nasıl gerçekleşeceğiyle ilgili komutanın görüşünü ve kaç kişi gerekeceğiyle ilgili tahminini belirtmekti.

Franks'in tahminleri büyük çapta Amerika Birleşik Devletleri'nin Arap ülkeleri de dahil, müttefiklerinden ne kadar destek alacağına bağlıydı. Sayılar CENTCOM'un "kuvvetli" ya da "zayıf" müttefik desteği

alacağına veya saldırının “tek taraflı” olmasına göre değişiyordu. Bu düzenlemeler Franks’ın “ifade edilen politika” adını verdiği, yani üs kurma hakları kazanmak ve uygun *casus belli* (savaş nedeni) bulmak için başlatılması gereken diplomatik girişimlere sıkı sıkıya bağlıydı. Bush yönetiminin çok az koalisyon desteğiyle de olsa Irak’a saldırması mümkün görüldüğüne göre, Franks, Rumsfeld’e yaptığı sunumda tek taraflı seçenek sayılarını kullandı. Bu güç en kapsamlısı, özellikle de bütün malzemenin Kuveyt’teki tek bir limanda geçirileceği varsayılınca, toplanması en uzun zaman alacak olanıydı. Asker sayısı Cumhuriyet Muhafızları’nı yenmek ve Saddam rejimini yıkmak için gerekli olan miktardı. Rejim devrildikten sonra Irak’ın güvenliğini sağlama planı da sonra halledilecek bir işti.

Franks ve planlamacıları bu varsayımların ışığında 1003-98’deki sayıyı tıraşlayıp yaklaşık 385 000’e, yani Zinni’nin Irak’ı işgal etmek için gerekecek asgari miktar olarak özetlediği sayıya indirmişlerdi. Ne var ki Franks, 4 aralıkta bu sayıyı sunduğunda, Rumsfeld’in beklentisinin hiç de bu yönde olmadığı anlaşıldı. Savunma bakanının istediği, sayıların tıraşlamaktan çok, paradigmayı değiştirmekti.

CENTCOM bir hafta sonra Rumsfeld’e yine video konferans yoluyla bağlandığında, bu kez düşüncelerini daha etraflıca açıklama fırsatı buldu. Rumsfeld rejimin nasıl dilimleneceği hakkındaki fikirlerini açıklamıştı. CENTCOM planlamacıları Rumsfeld’in dilimlerini kullanarak Franks’ın yüce stratejisi adını verdikleri bir matris kurdular.

Dilimler yatay ekseninde, liderlik, iç güvenlik, Irak’ın kitle imha silahları depoladığından kuşkulanan yerler, Saddam’ın Cumhuriyet Muhafızları, düzenli ordusu, arazi, altyapı, sivil toplum, ve ticaret sektörü adları altında sıralanmıştı. Bunlar, planlamacıların değiştirmek ya da değiştirmemiş gibi yapmak istedikleri şeylerdi. Düşey eksen “harekât çizgilerini” sıralıyordu. Bunlar dilimler üzerinde etkisi olabilecek hava gücü, Özel Harekât Birimleri, konvansiyonel kara gücü, istihbarat operasyonları ve sivil-asker işbirliği gibi askeri imkânlardı. Grafik hangi imkânların hangi dilimleri etkileyeceğini göstermek için, Franks’ın önerisi üzerine, parıldayan küçük yıldızlar kullanıyordu.

Matris, Franks’ın CENTCOM’un Irak stratejisini ta temelden gözden geçirmeye ve savunma bakanının kavramlarından bazılarını planına almaya hazır olduğunu gösteriyordu. Sayılara gelince, Franks varsayımlarla oynayarak kara ordusunu 300 000’e indirmeyi başarmıştı. Saldırı trampelen olarak Kuveyt’i kullanacak, müttefikleri hesaba katmayacak ve birliklerin konuşlandırılması 120 günü geçmeyecekti. Rumsfeld’in dilimlerine atıfta bulunmak gibi, bu planlama faktörleri de hâlâ kapının elinde kalacak gibiydi ama, en azından Franks, Rumsfeld’le orta yolda buluşmaya çalıştığının işaretini vermişti.

Plan Rumsfeld’in istediği yönde ilerliyordu, ama savunma bakanı yi-

ne de tatmin olmadığını söyledi. Asker sayısının daha da düşürülmesini istiyor, birliklerin intikali için gerekli dört aylık süreyi gereğinden uzun buluyordu. Böylesi bir süre Başkan'ın diplomatik esnekliğini kısıtlayacak ve savaşa girmeye kararlı olduğu mesajını verecekti. CENTCOM'un nakliye ve konuşlandırmayı kısaltmak için bir yol bulması gerekiyordu.

Franks planı 19 aralık günü Washington'da Rumsfeld'e sunduğunda, asker sayısını daha da düşürmeyi ve süreleri kısaltmayı başarmıştı. Başlangıçtaki 145 000 kişilik işgal gücü 90 günde konuşlandırılacaktı. Savaş o noktada başlayacak, asker sayısı 275 000'e ya da bu seviyede bir rakama yükselinceye kadar takviye yollanacaktı. Savaşın kendisine gelince, plan ana saldırının 45 gün sürmesini öngörüyordu. Saddam rejiminin yıkılışını tamamlamak için bir 90 günün daha hesaplanmış olması, savaşın 135 gün kadar sürebileceği anlamına geliyordu. Bu noktada, Amerika Birleşik Devletleri yeniden inşa aşamasına geçecekti.⁸

Rumsfeld planın düzeldiğini düşünmekle birlikte bir olta atarak daha küçük ve daha hızlı olması gerektiğini belirtti. Franks'in kısa süre sonra düşüncelerini Başkan'a da açıklaması istenebileceğini ekledi. Franks planı açıkladıktan sonra Hamid Karzai'nin Afganistan başkanı olarak göreve başlama töreni için Afganistan'a uçtu. Tampa'daysa, planlamacılar çalışmayı sürdürüyorlardı. Acelecilik duygusu yüksekti. Başkan uygulanabilir bir plan üzerinde brifing almak istiyordu.

Aşk Kulübesi'nde, CENTCOM'un başlıca planlamacılarından Yarbay John Agoglia, Bush yönetiminin teröre karşı yeni savaşıyla ve yeni Irak hedefleriyle ilgili tahminlerde bulunmaya çalıştı. Not defterine "El Kaide neyin peşinde?" diye yazdı. Terör grubunun kapsamlı bir stratejisi var mıydı? Amerika'yı Irak'ı ya da bölgede başka bir yeri vurması için tahrik ediyor, böylece kuvvetlerini dağıtmasını mı sağlamaya çalışıyorlardı? "Dikkatli olmak zorundayız" dedi Agoglia kendi kendine. "Belki de bizden daha uzun vadeli düşünüyorlardır."⁹

Bir sonraki hafta Franks için kolay bir dönem olmadı. Amerika Birleşik Devletleri ve Afgan müttefikleri Usame bin Ladin'i kaçırmaya zorlamış, El Kaide önderi de müritleriyle birlikte Tora Bora Dağları'ndaki mağaralardan birine sığınmıştı, ama her an kaçması ihtimali vardı. Franks, Pakistanlıların ve CIA tarafından işe alınan ve Amerika'nın müttefikleri olmaları için para ödenen Afgan mücahitlerin "el ele tutuşmalarını" ve birlikte Afgan-Pakistan sınırını kapatmalarını istiyordu. Oysa Pakistan kuvvetleri etkin değildi, Afgan mücahitler ise hem istekli değillerdi hem de rüşvete alışmışlardı. Afgan seferi insan avına dönmüştü ve Amerika'nın elinde doğru dürüst bir arama ekibi yoktu.

Tora Bora'daki gidişattan hiç memnun olmayan Franks, emrindeki subaylara 3. Ordu'nun başındaki halefi olan ve Afganistan'daki kara savaşını Kuveyt'te bulunan Doha Kampı'ndaki üssünden yöneten Korgeneral Paul Mikolashek'le ilgili memnuniyetsizliğini belirtti. "Ya bir şey-

ler yapar ya da ben üstlenirim” diye bağırdı Franks. Savurduğu bu boş tehdit yine de CENTCOM'un Afgan Savaşı'nı başarıyla sonuçlandırılması ve El Kaide'nin bir türlü ele geçmeyen liderinin bulunması konusundaki umutsuzluğunu yansıtıyordu.¹⁰

Franks, Tampa'ya dönerken Başkan'a düşüncelerini sunmak için 28 aralıkta Crawford'daki (Teksas) çiftliğine gideceğini öğrendi. Rumsfeld orada olmayacaktı, ama kabinenin diğer üyeleri gibi toplantıya video konferans yöntemiyle katılacaktı. Toplantı hem bir komuta gösterisi hem de Franks'in meslek hayatının en önemli anlarından biri olacaktı. Bush, 11 Eylül saldırısından sonra Franks'in Afganistan'daki El Kaide kamplarının yok edileceği, hazırda bir planı olmadığına kızmış ancak, savaş boyunca yeniden güven duymaya başlamıştı. Şimdi de Franks bitmiş bir savaşın hesabını verecek, bir yenisinin planını sunacaktı.

Franks'in iki yıllık CENTCOM komutanlığı 2002 yılının ortasına doğru sona erecekti ve eğer Irak operasyonlarını yönetecekse, uzatılması gerekiyordu. Başkan ve adamları hem Irak savaşının planlarını değerlendirecekler hem de işgale komuta etmesi muhtemel olan kişiyi sınavı tartacaklardı. Franks'in Başkan'ın güvenini kazanması şarttı. 1971'de, genç bir yüzbaşıyken, Franks bir şiir yazmıştı. “Bağışla bana” diyordu Franks.

Tarihin akışını etkileyecek fırsatı

O fırsatı öngörecektir sezgiyi

Planlamak için inancı

Planı uygulayacak dayanıklılığı.¹¹

Otuz yıl önce düşünüy gördüğü fırsat şimdi elini uzatsa yakalayacağı kadar yakın görünüyordu.

Franks CENTCOM'un Gulfstream'ile Teksas'a uçarken, yanında planlama çalışmasına başkanlık etmesi için çağırdığı zekâ küpü Hava Tümgeneral Victor “Gene” Renuart vardı. Başkan tarafından karşılandıktan sonra Franks, Bush'un Crawford'daki evinde Başkan'ın ülkenin dört bir köşesine dağılmış kabinesiyle gizli görüşmeler yapabileceği video sistemleriyle donatılmış, kimsenin kulak misafiri olamayacağı bir odaya alındı. Cheney, Wyoming'deki sayfiye evinden, Rumsfeld de New Mexico'daki evinden katılacaktı. Powell, George Tenet, Rice ve Başkan'ın personel başkanı Andy Card, Beyaz Saray'daki durum değerlendirme odasında olacaklardı.

Franks, Afganistan'la ilgili son bilgileri verdi ve Karzai'nin yemin törenine katılmak için yaptığı yolculuktan söz etti. Ne Mikolashek'le ne de Tora Bora'daki savaşın gidişatıyla ilgili eleştirilerini açıklamadı. Bunlar CENTCOM ailesinin içinde kalacaktı. Franks astlarını fırçalayabilirdi,

ama başkomutanın yanındayken güvenden başka bir şeyden söz etmezdi.

Franks ardından komutanının Irak hesaplarını anlattı. Söze girerken, eldeki planın eski düşünceye uygun olduğunu söyledi. En büyük endişenin Saddam'ın kitle imha silahları olduğunu da ekledi. Amerika Birleşik Devletleri'nin müttefiklerinden sağlayacağı işbirliğine çok şey bağlıydı.

Franks planını sunarken, asker sayısıyla Rumsfeld'in Başkan'dan bile daha fazla ilgilendiği ortaya çıktı. Franks 275 000 kişilik bir kuvvet hakkında brifing verirken, Rumsfeld video konferansta araya girdi. "Sayın Başkan" dedi Rumsfeld, "hâlâ bu sayı üzerinde çalışıyoruz. Tom'un size verdiği sayı ham." Rumsfeld, Franks'in Crawford'a yalnız gitmesine izin vererek büyüklük göstermişti ve aklındakileri söylemekte tereddüt göstermeyecekti.¹²

Baba Bush'un başkanlığı sırasında Genelkurmay başkanlığı görevinde bulunmuş olan Dışişleri Bakanı Powell'in asker sayısı konusunda kaygıları vardı. Franks'i, lojistik personel de dahil olmak üzere yeterli kuvveti belirlemekte dikkatli olmaya çağırdı. Neler gerektiği konusunda Powell'in görüşleri, Rumsfeld'inkilerden çok farklıydı. Diplomasi-nin başı olarak Franks'in ayrıcalıklarına dokunmamak zorunda olsa da gerekli tüm kuvvetin hesaplanmasını Franks'e hatırlatıyordu. Condoleezza Rice'in öğrenmek istediği kitle imha silahları kullanıldığında CENTCOM'un vereceği cevap, İsrail'e Scud füzesi atılmasının nasıl engellenebileceği ve koalisyon ortaklarının rolüydü.

Toplantıdan sonra, Başkan ve Franks bir pikaba atladılar ve Bush generale çiftliğini gezdirdi. Anlaşılan Başkan'la yıldızları barışmıştı. Evin önünde durduklarında Laura Bush, Franks ve Renuart'ı öğle yemeğine alıkoymak istedi. Franks bağışlanmasını istedi. Tampa'ya dönmek ve işine kaldığı yerden devam etmek zorundaydı. Washington'da bir sonraki sunuma daha haftalar olsa da yapılacak işler bir türlü bitmek bilmiyordu.

CENTCOM otoparkındaki planlama ekibi, komutanlığa çalışmalarında yardımcı olabilmek için Doug Feith'in bürosundan gelen iki yetkiliyle genişledi. Rumsfeld planlama çalışmalarına personel katkısında bulunmayı önermiş, Franks de planlama ekibini iki resmi yetkiliye açarak bakana bir jest yapmıştı. Gelenlerden biri Chicago Üniversitesi'nde Wolfowitz'le birlikte lisansüstü eğitim yapan politika yetkilisi Abram Shulsky, diğeri de Körfez Savaşı sırasında Riyad'da konuşlandırılan hava saldırı savaşı planlama hücrelerinde çalışan, ardından da bir ara Gingrich'e danışmanlık yapan Hava Albay Bill Bruner'dı. CENTCOM savaş planlama ekibinin Rumsfeld'in danışmanlarını da kapsamı hiç alışılmadık bir şeydi, ama bu da alışılmış bir savaş olmayacaktı. Renuart Savunma Bakanlığı'nun ne istediği konusunda fikir verecek danışmanların orada bulunmasının bazı iyi tarafları olduğunu düşünürken, CENTCOM yöneticileri onlara pek de nazik olmayan bir ad takmışlardı: "Feith'in casusları."¹³

Pentagon'da Rumsfeld ve danışmanları planın kuruluş aşamasında olduğunu ve ona istenen biçimi vermenin zamanı geldiğini görmüşlerdi. Bu danışmanlardan birisi de Newt Gingrich'ti. Kongre'nin eski Cumhuriyetçi başkanı uzun zamandan beri askerlik tarihiyle ilgiliydi, tutucu ortamlarda dolaşır, düşündüklerini Rumsfeld'e kolayca duyururdu. Rumsfeld, Gingrich'i başkanlığını Perle'in yaptığı bir danışma kurulu olan Savunma Politikası Paneli'ne atamıştı. Saddam'ın devrilmesi gerektiğine bütün kalbiyle inanıyor ve Rumsfeld'in ordudaki değişim programının taraftarı olarak askerlerin bu değişimi nasıl yürüttükleriyle ilgileniyordu.

Gingrich, Rumsfeld tarafından ordunun değişimiyle ilgili fikirler önermekle görevlendirilen emekli amiral Art Cebrowski aracılığıyla Doug Macgregor'la tanışmıştı. Macgregor Körfez Savaşı sırasında 2. Zırhlı Süvari Alayı'nda bulunmuş ve Cumhuriyet Muhafızları'yla girilen en önemli tank savaşlarından biri olan 73 Easting'de savaşmıştı. Uluslararası ilişkiler konusunda Virginia Üniversitesi'nde doktora yaptıktan sonra gerek NATO'da, gerekse de Kara Kuvvetleri'nde önemli komuta görevlerinde bulunmuştu. Macgregor ordunun elden geçirilmesi konusunda keskin görüşleri olan kolay bulunmaz cinsten bir subaydı. Faal generallerden çoğunun savaşçıdan çok bürokrat olduğunu düşünüyor ve görüşlerini açık açık sergilemekten çekinmiyordu. Körfez Savaşı'ndan sonra yazdığı *Breaking the Phalanx* adlı çok kıskırtıcı kitapta ordunun hareketli ve zırhlı tugaylar etrafında yeniden yapılandırılması gerektiğini ileri sürüyordu. Daha sonraki yazılarında, doğru şekilde yeniden yapılandırılmış Kara Kuvvetleri'nin Bağdat'a 50 000 askerle saldırabileceğini ve iki haftada savaşın kazanılacağını iddia ediyordu.

Macgregor 2001 yılında Pentagon'a atandı ve Shinseki'nin Kara Kuvvetleri'ni yeniden yapılandırma planı üzerinde çalışmakla görevlendirildi. Görüşleri Kara Kuvvetleri komutanın kilerle taban tabana zıt olduğundan, bu atamayı ordu komuta kademesinin onu denetim altına almak için bir hamlesi olarak yorumladı. Eğer niyetleri buysa, Macgregor oyuna gelmeyecekti.

Pentagon'da dikkatler Irak'a dönerken, Macgregor'ı arayan Gingrich Rumsfeld'in Irak'ı bozguna uğratıp işgal etmek için yüz binlerce askere ihtiyaç olduğunu söyleyen askerlere öfkeli olduğunu anlattı. Gingrich'in söylediklerine göre, savunma bakanı generallerin savaşmak istemediklerinden endişe ediyordu. Gingrich Macgregor'dan bir briefing notu hazırlamasını istedi, bu belgeyi Rumsfeld'e sessizce ulaştırmanın onun için güç olmayacağını belirtti. Macgregor için bu, ordu komuta kademesiyle son bir hesaplaşmanın ve görüşlerini Pentagon'un en önemli yetkilisine ulaştırmanın bulunmaz bir fırsattı.

Macgregor hazırladığı raporu yılbaşı gecesi Gingrich'in McLean'deki, (Virginia) evine teslim etti. Raporda "Merkeze hızlı ve sonuç alıcı

bir darbe”nin sözü ediliyordu ki, bu da Irak bağlamında Bağdat demek oluyordu. Macgregor 342 tanktan ve 400 Bradley zırhlı personel taşıyıcıdan oluşturulacak zırhlı bir ordu öneriyor, bu zırhlıları her biri 5 500 kişiden oluşan üç gruba bölüyordu. Bu kuvvet, Macgregor’ın moralsiz olduğunu düşündüğü ve daha sonra ülkede güvenliğin sağlanmasında kullanılabilecek Irak ordusuyla çatışmaya girmekten olabildiğince kaçınacak, Bağdat’a saldıracaktı. Başkent ele geçirildikten sonra, düzeni sağlamak için 15 000 hafif piyade ve diğer takviyeler uçaklarla taşınacaktı. Macgregor küçük, ama daha yıkım gücü yüksek birliklerin değerlerini Afganistan’da kanıtladıklarını iddia ediyor, böylesi birliklerden Irak’ta da yararlanılabilmesi için bir “paradigma değişikliğine” gerek olduğunu ileri sürüyordu. Rumsfeld raporu aldıktan sonra, CENTCOM komutanının göz önünde tutması gereken bir yaratıcı düşünce örneği olarak bir kopyasını Franks’e göndermişti.¹⁴

Macgregor’ın daha sonra hatırlayacağı tek şey bizzat CENTCOM komutanıyla tanışmak için Tampa’ya davet edilişiydi. Franks konuk subayı fırçalayarak Rumsfeld’i kızdırmanın yanlış olacağını farkında olsa da yardımcıları kendilerini fazla tutmadılar. Macgregor, ilk toplantılardan birinde düşünce biçimini Franks’in başlıca savaş planlamacılarından Kara Albay Mike Fitzgerald’a anlattı. Fitzgerald Macgregor’ın lojistiğe fazla önem vermediğini görerek endişelendi ve 1991 Körfez Savaşı’nda bir topçu birliğinin mazotsuz kaldığını hatırlattı. Macgregor savaşta topçuya ihtiyaç olmadığını söyleyince, işe topçu subayı olarak başlayan Fitzgerald öfkeyle kalkıp odadan çıktı.

12 ocak cumartesi günü Macgregor’ın Franks’le görüşmesine ayrıldı. Franks’in bürosu country müziği teçhizatıyla, NFL futbol kaslarıyla ve bir Afgan kilimiyle süslenmişti. Franks’in yardımcılarından Albay Michael Hayes, general galiz küfürler sarf ederse şaşırmaması için Macgregor’ı önceden uyardı. CENTCOM komutanı üst rütbeli subaylarıyla birlikte onu bekliyordu.

Franks toplantıya uzun bir monologla başladı. Konuşmalar boyunca Rumsfeld’den biraz alayla “hazretleri” diye söz etti; Macgregor’a göre bu alaycı İngilizce deyim Franks’in Rumsfeld’in sürekli sorduğu sorulara duyduğu kızgınlığı belirtiyordu. Franks ardından Macgregor’a dönüp, fikrini özetlemesini istedi.

Macgregor Amerikan güçlerinin doksan altı saatte Bağdat’a ulaşip rejimi devirmesini sağlayacağını iddia ettiği planını açıkladı. Kara Kuvvetleri helikopterlerini bir uçak gemisine yerleştirme hilesiyle Güney Irak üzerine göndermekten bahsetti. Franks’in komutan yardımcılığını yapan Deniz Piyade Korgeneral Mike “Rifle” DeLong kuşkuluydu. Böylesine küçük bir birliğin Irak kitle imha silahları karşısında savunmasız kalacağını düşünüyordu. Macgregor karşılık olarak eğer Amerika uzun sürecek bir konuşlandırmaya girişirse, birliklerin daha da savunmasız

kalacağını söyledi. Eğer Amerikan birlikleri hızlı hareket ederse, Iraklıları hazırlıksız yakalayabilirlerdi.

Macgregor Umman'da gizlice konuşlandırılan hafif piyade birliğinin düzen sağlamak için hızla Bağdat'a gönderilmesini de önerdi. Franks hafif piyadenin Afganistan'da da üslenebileceğini hatırlattı. Macgregor Irak'taki savaş alanlarına gitmesi için İran'ın Amerika'ya hava sahasından geçme izni vereceğinden kuşkuluydu, ama bir yorumda bulunmadı.

Franks, Macgregor'un sunumu karşısındaki görüşlerini birbiri ardınca sıraladığı bir cümle kalabalığıyla verdi: "Fazla ısınmadan saldırıya geçmek, kabul. Doğruca Bağdat'a, kabul. Küçük ve hızlı, kabul. Kara ve hava arasında aynı zamanda. Mümkün, ama daha emin değilim."¹⁵

Çıkarken Franks, Macgregor'a CENTCOM'un anısına bastırılmış, alelade bir madeni para verdi. Hayes, Franks'in yardıma ihtiyacı olursa telefon edeceğini söylemesine rağmen, o telefon hiç gelmedi. Macgregor bundan Franks'in Rumsfeld'i yumuşatmak için ona konukseverlik gösterdiği ancak tavsiyesini uygulamaya hiç niyeti olmadığı sonucunu çıkardı. Macgregor Washington'a döndükten sonra toplantıyı ayrıntılarıyla anlatan bir muhtıra yazdı. Gingrich muhtıranın kopyalarını Cheney'nin bürosu da dahil, on bir önemli katılımcıya dağıttı. Macgregor görüşlerini daha ılımlı ifade etmeye hiç yanaşmadan, uyarılarını Gingrich ile Bush'un en yakın danışmanı Andy Card'ın arkadaşı olan Savunma Bakanlığı yetkilisi Jamie Durnan kanalıyla göndermeyi sürdürdü.

Tampa'daysa, CENTCOM'un Macgregor planını neden aşırı bulduğunu Pentagon'a anlatma çabasına Renuart başkanlık ediyordu. CENTCOM daha az askerle saldırıya hazırды hazır olmasına ama Macgregor'un önerdiği kadar hafıfine değil. Bütün bunlar Washington'dan gelecek son teklifler olmayacaktı.

Rumsfeld aralık ayında Franks'e bir not gönderip CENTCOM komutanının ve planlamacılarının, Harlan K. Ullman'ın bir savunma düşünürü ve eski bir Pentagon yetkilisi olan James P. Wade'le birlikte yazdığı *Shock and Awe* adlı incelemeyi gözden geçirmelerini önerdi. Kitap duyarlı silah salvolarıyla düşmanın komuta kontrol merkezlerinin felce uğratılabileceğini, böylelikle de savaş alanında "hızlı hâkimiyet" kurulabileceğini iddia ediyordu. Konuyla ilgili raporuyla birlikte, Wade bir de Körfez Savaşı sırasında hava birimleri komutanlığını yapmış olan Charles Horner'ın destek yazısını da ilettil. Franks için bu öneriyi savuşturmak daha kolaydı. Rumsfeld'in dilimlerinde olduğu gibi, Franks "şok ve hayranlık" deyimini sahiplendi, ama ayrıntılarını sahiplenmedi.¹⁶

Başkan 29 ocakta yaptığı Kongre'deki yıllık konuşmasının büyük bölümünü güvenlik konusuna ayırdı ve Irak'ı, İran'ı ve Kuzey Kore'yi "şer ekseninin" parçaları olarak ilan etti. Bush haydut devletler elinde

kitle imha silahlarının olmasının kabul edilemez bir tehdit olduğunu açıkladı ve bütün tehlikeler bir araya gelirken, Amerika'nın bekleyemeyeceği uyarısını yaptı. Konuşma, CENTCOM'un çoktan bildiği gerçeğe ilk dokundurmaydı: Irak Beyaz Saray'ın teröre karşı savaşında bir sonraki adım olacaktı.¹⁷

Üç gün sonra, Franks planın son durumunu Rumsfeld'e sunmak için Washington'a uçtu. Plan artık komutanın değerlendirilmesi değildi ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Saddam'ı devirecek kara ve hava kuvvetlerini hemen toparlayacağına atıfla, Geliştirilmiş Başlangıç olarak adlandırılıyordu. Plana göre, komutanlığın birlikleri harekete geçirmeye başlaması için, Beyaz Saray CENTCOM'a otuz gün süre tanıyacaktı. Ardından da Franks'in hava ve kara birliklerini konuşlandırması altmış gün sürecekti.

Saldırı üç tümenle başlayacak, ama sonunda beş tümen ile altıncının üçte ikisine, yani toplamda 275 000 kişiye ulaşacaktı. CENTCOM'un saldırı planına göre, Deniz Piyadeleri doğudan harekete geçecek, petrol kuyuları ile Nasiriye'yi ele geçirecek ve Kut'a kadar giden bir koridorla İran sınırını denetim altına alacaklardı. Planlamacılar 1991 savaşından sonraki başarısız Şii ayaklanmasını ve Saddam'ın ayaklanmayı nasıl bastırdığını unutmamışlardı. Tekrarını önlemek için, Deniz Piyadeleri'nin ülkenin doğusunu kontrol etmeleri gerekecekti. Bu arada ordu da batıdan Bağdat'a doğru harekete geçecekti. Özel Harekât Birlikleri kuzeyde Kürtlerle işbirliği yapacak, gizlice batı Irak'a sızacak, Hava Kuvvetleri'nin de yardımıyla Scudları yok edecekti.

CENTCOM'daki planlamacıların görüşlerinde birtakım yenilikler olmuştu. Saldırı, son takviye gücü Kuveyt'e ulaşmadan başlayacaktı. Böylesi hem harekete geçmek için gerekli süreyi kısaltacak hem de Amerika Birleşik Devletleri'ne Irak'ı hazırlıksız yakalama fırsatı verecekti. Körfez Savaşı'nda olanların aksine, Amerika bütün tümenlerin yerlerini almasını beklemeyen saldırıya geçecekti. Bir başka yenilik de, rejime karşı hemen hemen eşzamanlı kara ve hava harekâtı olasılığıydı. Amerikalılar, Iraklıların Amerika'dan beklemeye alışık olduklarından yararlanacaklardı. On yılı aşkın süren çatışmalardan sonra, Iraklıların önce hava saldırısı bekleyecekleri tahmin ediliyordu.¹⁸

Rumsfeld hâlâ planın fazla zaman gerektirdiği düşüncesindeydi. Franks'e konuşlandırma aşamasını altmış yerine otuz güne sıkıştırmaya çalışmasını söyledi; böylesi bir sıkıştırma saldırıya çok daha az askerle başlamak anlamına gelecekti. CENTCOM'da ise planlamacılar bir ara yol bulmaya, Zinni'nin 1003'ünden daha mütevazı, ama Macgregor'un kafasından geçen toplanın çok daha üstünde bir plan hazırlamaya uğraşıyorlardı. Oysa Rumsfeld hâlâ tatmin olmanışı, baskıyı sürdürüyordu.

Üçüncü bölüm

Küçük güzeldir

Franks, 3 mart 2002 günü Başkan'la bir kez daha görüştü. CENTCOM Geliştirilmiş Başlangıç planının ayrıntılarını daha da belirlemişti ancak, Franks'in hâlâ çözemediği birkaç sorun vardı. Bir "gönüllüler koalisyonu" kurmak, belirli bir müttefik desteğine bağlıydı. Olabilecek en etkin planı hazırlayabilmek için, Franks'in yabancı ülkelerdeki üsle-re ve başka ülkelerin hava sahalarından geçiş iznine ihtiyacı vardı.

Acil olan başka bir konu daha bulunuyordu. Rumsfeld daha şubatın ilk günlerinde Franks'e "Bahar aylarında saldırıya geçilebilir mi geçilemez mi?" diye sormuştu. Bu soru CENTCOM planlamacılarının kafalarına yıldırım gibi düştü. Rumsfeld, Afgan ve Irak savaşlarının Bush yönetiminin teröre karşı savaşında üst üste atılacak iki yumruk olabileceği düşüncesindeydi. Amerika Birleşik Devletleri nereye saldırırsa saldırınsın, işgal için CENTCOM'un bir atlama taşına ihtiyacı vardı.¹

Bush üst düzey birinin, muhtemel müttefikleri ayarlamak için gönderilmesi gerektiğine karar verdiğinde, bu kişinin Dick Cheney olması gerektiği üzerinde hemen anlaşmaya varıldı. Cheney'nin hem savunma bakanlığı döneminden bölgede iyi ilişkileri vardı hem de başkan yardımcısı oluşu yüzünden sözlerinin ağırlığı olacaktı. Yabancı hükümetler Cheney'yle konuşurken, duyduklarının Amerikan hükümetindeki bir grubun görüşünden çok, Beyaz Saray'ın nihai düşünceleri olduğunu bileceklerdi. Üç gün sonra, Franks, Cheney'yle bir araya gelerek, savaş planının uygulanabilmesi için nasıl bir işbirliğinin beklendiğini ülke ülke anlattı.

Herkes Cheney'nin Amerikan tarihinin en güçlü başkan yardımcısı olduğunda hemfikirli. Bush tarafından deneyimi nedeniyle seçilmiş, o, bu vesileyle yeni yönetimi biçimlendirmek için yanında Rumsfeld'i de getirmişti. Cheney'nin Rumsfeld'le ittifakı yönetimdeki siyasal tartışmaları biçimlendirmelerine fırsat veriyordu. Rumsfeld çoğu kez sesini Ulusal Güvenlik Konseyi toplantılarında duyururken, Cheney görüşlerini Başkan'la baş başa yapacağı toplantılara saklıyordu. Cheney'nin disiplin anlayışı ve gizlilik merakı neredeyse efsaneleşmişti. Bush bir politikayı açıklarken, Cheney'nin görüşlerini desteklediğini belirtmek zorunda kalmıyordu.

Cheney'nin yardımcıları bir mini Ulusal Güvenlik Konseyi gibi çalışıyordu. Cheney'nin ekibinin hatırı sayılır bir kısmı bakanlığı sırasında Pentagon'da çalışanlardan oluştuğundan, Rumsfeld'in takımıyla kolayca anlaşıyordu. Wolfowitz'in duvarında bu bağı gösteren bir fotoğraf asılıydı. Fotoğrafta Wolfowitz bir yanında Rumsfeld, öteki yanında da Cheney'yle görünüyordu. Altındaki yazıda da "En iyi savunma bakanı kim?" denmişti.

Bu işbirliği ülkenin dış politikasının yönünü çizerken, Cheney ile Rumsfeld bir konuyu açtıklarında aralarında çoktan kararlaştırdıklarından, çoğu kez tek başına kalan Colin Powell için bu son derece umut kırıcı oluyordu. Powell'ın Cheney'yle ilişkileri arkadaşçaydı, asla sıcak olamamıştı. Körfez Savaşı'na doğru giden günlerde Cheney, Irak ordularını Kuveyt'ten çıkarılması konusunda açık açık Powell'dan daha şahin bir görüş belirtmiş ve Genelkurmay başkanına danışmadan Beyaz Saray'a alternatif bir savaş planı sunmuştu. Powell anılarında Pentagon'daki yılları boyunca iş dışında bir saati bile paylaşmadıklarını yazacaktı.

Daha sonra, Bağdat'ın işgalinin ardından Bush görevdeki ilk dönemini tamamlamaya, Powell da dışişleri bakanlığından ayrılmaya hazırlanırken, Powell baş başa bir görüşme sırasında Başkan'a ulusal güvenlik karar mekanizmasının bozulduğunu anlattı. Buna rağmen, Powell görüşlerinin dikkate alınacağından emin değildi. Bush Cheney ve Rumsfeld'i belirli nedenlerle seçmişti; iktidarın uygulanmasındaki katı yaklaşımları da bu nedenlerden biriydi. Söz konusu olan, bir troyka söz konusuydu. Başkan başkanlık edecek, başkan yardımcısı yol gösterecek, savunma bakanı da uygulayacaktı.²

Başkan yardımcısı Irak konusunda son derece katı görüşlere sahipti. Cheney, baba Bush yönetiminden olup da Irak konusundaki görüşleri belirgin biçimde değişen tek üst düzey yöneticiydi. Cheney 1991'de kara savaşını yüzüncü saatte durdurmayı, askerleri çekmeyi ve muhtemel işgalin yükümlülüklerinin tuzacağına düşmekten kaçınmayı desteklemişti. Ne var ki Cheney bunu düşünürken, hakarete uğramış öfkeli Irak generallerinin Saddam'ı devireceklerini hesaplıyordu. Saddam'ın en geç bir ya da iki yıl içinde devrileceği konusunda bir dostuyla bahse bile girmişti.³ Oysa görev dışında kaldığı on yıllık süre boyunca Cheney oluşturulmasında katkıda bulunduğu Irak politikasının sarsıldığına, ekonomik yaptırımlar ağının delinmeye başladığına ve Saddam tehdidinin giderek arttığına inandı. Şimdi başkan yardımcısı olarak, çok daha şahin bir başkana danışmanlık yapıyordu.

Cheney'nin siyasal müttefiklere iletmek istediği mesaj açık ve dolaysızdı. Eğer Afganistan'dan sonra Amerika Birleşik Devletleri'nin hangi tehdide yöneleceği sorulacaksa, Cheney'nin cevabı açıktı: Irak. Saddam'ın sahip olduğu farz edilen silah programı, Washington'un daha

fazla göz yumamayacağı bir tehditti. Eğer gidişat savaşa kadar dayanacaksa, Amerika Birleşik Devletleri bu kez işi bitirecek, Saddam'ı devirecekti. Cheney bu yolculuğunda ayrıntılı pazarlıklara girmekten çok, bundan sonra daha düşük düzeyde devam edecek görüşmelerin temelini atma amacındaydı. Cheney fırtına gibi geçecek seyahatinde on gün-de on iki ülkeyi ziyaret edecekti.

Cheney'nin ziyaret etmek için belirlediği ülkelerden çoğu Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak'a düzenleyeceği bir saldırıda desteğine ihtiyaç duyduklarıydı: Suudi Arabistan, Katar, Bahreyn, Umman, Kuveyt, Ürdün, Türkiye, Birleşik Arap Emirlikleri, Mısır ve İsrail. Bölgede sadece Çöl Fırtınası Harekâtı'na asker katkısında bulunan, ancak Beşir el Esad'ın yönetimine geçtikten sonra Pentagon yetkilileri tarafından ayrı bir sorun olarak değerlendirilen, kitle imha silahları programını yürütmekle ve İsrail karşıtı terör örgütü Hizbullah'ı desteklemekle suçlanan Suriye'yi ziyaret etmeyecekti. Gerçekten de Bush ve ekibi Saddam'ın devrilmesinin Suriye'yi yeterince endişelendireceğini ve Şam'ın Hizbullah'a desteğini çekip hizaya gireceğini umuyordu.

Cheney Ortadoğu'ya giderken, Londra'ya da uğrayacaktı. Bush yönetiminin bir araya getirmeyi umduğu gönüllüler koalisyonun bir ya da iki Avrupalı üyeye de ihtiyacı vardı. Avrupa ülkeleri arasında hemen hemen yalnız kalan İngilizler, muhtemel bir işgal gücüne hatırı sayılır bir katkı yapacak ölçüde askeri imkânlarla sahipti ve Amerika Birleşik Devletleri'yle arasında sıkı bağlar vardı. Üstelik, CENTCOM'daki en üst rütbeli İngiliz temsilci, Franks'in kulağına eğer Amerika Birleşik Devletleri Saddam'a karşı bir saldırının başını çekerse, İngilizlerin bu çabayla tümen düzeyinde katılmayı düşünebileceğini fısıldamıştı bile.

Ne var ki CENTCOM'un dilekler listesi hayli kabarıktı ve Cheney'nin isteklerin telaffuz edilmesinin yolunu açacağı kesin değildi. İşgalin başlıca çıkış rampası olacak Kuveyt'le sorun yoktu. Cheney ziyaretinin en önemli aşaması, uzun zamandan beri Amerikan ordusuyla daha yakın ilişkiye girmek isteyen Katar'dı. Katarlılar, bir hava gücüne sahip olmadıkları bir dönemde bile 1 milyar dolar harcıyıp El Udeyd Hava Üssü'nü inşa etmişlerdi. Amerika El Udeyd'i Afganistan'daki savaş sırasında kullanmış olsa da, üssün varlığı resmi bir sırды. Amerika'nın Afganistan Savaşı'nda verdiği ilk kayıp El Udeyd'in karartılmış pistlerinden birinde kamyon altında kalıp ezilen bir havacıydı ve o dönemde kazanın "Güneybatı Asya'da bir yerlerde" olduğu açıklanmıştı. Cheney peşinde küçük bir gazeteci grubuyla üsse geldiğinde, El Udeyd resmen taranmış oldu. Katar CENTCOM'un ülke topraklarında bir ileri karargâh kurmasına bile hazırды.

Bahreyn'de sözcü "Başkan Vekili" diyerek Cheney'ye olabildiğince onurlandırdı. Amerikan Donanması, Ortadoğu karargâhını Bahreyn'de kurmuştu ve bu küçük Körfez ülkesi ile donanma arasındaki ilişkinin

Amerika Birleşik Devletleri büyükelçiliğinin açılışından bile önce olmasıyla övünüyordu.

Suudi Arabistan çok daha karmaşık bir konuydu. Suudiler Körfez Savaşı sırasında Amerika Birleşik Devletleri ve müttefiklerinin ülkeye yüz binlerce asker yığmalarına izin vermişler, ama savaştan sonra, Amerika'yla gereğinden fazla özdeşleştirilmenin içte İslamcı kökten-dincileri öfkeliendireceği endişesiyle, Washington'la daha göze batmayacak bir işbirliğine yönelmişlerdi. Cheney savunma bakanıyken, savaştan sonra bu ilişkinin örneklerini yaşamıştı. Cheney, gelecekte çıkacak bir krizde Amerika Birleşik Devletleri'nin daha hızlı müdahale edebilmesi amacıyla Kral Halid Askeri Kenti'nde bir tümene yetecek malzeme, silah ve cephane depolamak istemiş, ne var ki bu istek Suudi yetkililerince reddedilmişti. O günden bu yana, Amerika Güney Irak üzerine gönderdiği devriye (bombardıman değil) uçaklarını Suudi Arabistan topraklarından kaldırmış, Afganistan'daki hava savaşını da Riyad dışındaki Prens Sultan Hava Üssü'ndeki milyonlarca dolarlık bir komuta merkezinden yönetmişti. CENTCOM Suudi Arabistan'dan çok şey istiyordu. En önemlisi, Prens Sultan'daki komuta merkezini kullanmaya devam etmek arzusundaydı. Uçaklarını Suudi Arabistan'da konuşturmak ve Suudi Arabistan topraklarından kaldırarak saldırı uçuşları yapmak istiyordu. Uçakları için yakıt istiyordu. Batı, Suudi Arabistan'dan Irak'a Özel Harekât operasyonları düzenlemek istiyordu. Kuveyt limanlarına bağımlılığını azaltmak için, ülkenin kuzeydoğusundaki El Cubeyl Limanı'ndan asker çıkarmak istiyordu. Cheney'nin ziyareti uzun bir görüşmenin başlangıcı oldu.

Ürdün de nazik bir konuydu. CENTCOM bir batı cephesi, konvansiyonel güçler ve Özel Harekât birlikleriyle Ürdün'den saldırı düzenleme olasılığını araştırmak niyetindeydi. Filistinlilerin yoğun olduğu bir nüfusa sahip Ürdün'ün kralı Abdullah bu isteklerden rahatsızdı.

Türkiye'ye gelince, daha sonra NATO komutanı olacak Deniz Piyade General James Jones, tıpkı Mikolashek ve CENTCOM'dan bazılarının yaptığı gibi, bir kuzey cephesi açılmasından yanaydı. Bu düşünce Franks'e çekici geldi. Amerika Birleşik Devletleri Bağdat'a iki koldan yürüyebileceklerdi: Kuveyt'ten kuzeye ve Türkiye'den güneye. Neredeyse eşzamanlı hava ve kara savaşıyla, saldırı Franks usulü bir "şok ve hayranlık" olacaktı. Bir Türkiye cephesi –kod adı beceriksizce Hacı olarak konulmuştu– olasılığı düşünülerek yeni planlar hazırlanmaya başlandı, ama Beyaz Saray'ın Türklerden isteği çoktu.

Türkiye NATO üyesiydi ve Türkler Afganistan konusunda yardımcı olmuşlardı; Ankara, Amerika'nın Türk toprakları üzerinden uçmak isteğine bir saat içinde olumlu yanıt vermiş ve Kâbil'deki küçük barış gücüne komutanlık etmeyi kabul etmişti. Oysa Türkiye'nin Irak konusundaki görüşleri farklıydı. Körfez Savaşı sırasında Türkiye Amerika'nın hava

saldırılarında bulunmak için üslerini kullanmasına izin vermişti, ama bu bile kolay bir karar değildi. Türkiye'nin hazırladığı listeye göre Körfez Savaşı'nın ekonomik sonuçları çok ciddi olmuş ve savaş sonrasındaki Amerikan yardımı Türk beklentilerinin gerisinde kalmıştı. Türk halkının büyük çoğunluğunun Irak'la ikinci bir savaşa karşı olması da, Türkiye'nin bölgedeki tek İslam demokrasisi olduğu düşünülünce, hafife alınacak bir şey değildi. Bunun ötesinde, Türkler Irak'ın parçalanmasının bağımsız bir Kürt devletiyle sonuçlanacağından, bunun da Türk Kürtleri arasında ayrılıkçı amaçları ateşleyeceğinden ürküyorlardı.

Cheney daha gelmeden, hem Başbakan Bülent Ecevit hem de Genelkurmay Başkanı Hüseyin Kıvrıkoğlu'yla görüşmek istediğini bildirdi. Türk askerleriyle görüşme isteği, ülkeyi ordunun yönettiği varsayımlarından rahatsız olan hükümeti rahatsız etti. Sonunda, Cheney Ankara havaalanında toplantı yaptı.

Cheney, Türk yetkililerine Amerika'nın Irak savaşının planlamasının tüm aşamalarına dahil edileceklerini açıkça belirtti. Amerika Birleşik Devletleri planlarını açacak ve Türklerden de yorum ve öneri bekleyecekti. Türkler endişelerini yineledi, Irak'ın toprak bütünlüğünün korunmasının olmazsa olmaz olduğunu ve Irak saldırısının Türk ekonomisini sarsacağı kuşkusunu tekrarladı. Toplantıdan ayrılırken, her iki taraf da diğerini etkilediğini düşünüyordu. Cheney Amerikan yönetiminin Saddam'la kapışmaktaki ciddiyetini göstermiş ve Amerika'nın Türklere tam ortak muamelesi yapmaya istekli olduğunu belli etmiş, Türkler de endişelerini dile getirmişti. Ecevit savaşın yakın olmadığını söyleyerek halkı yatıştırmaya çalıştı. Türk başbakanının 19 marttaki açıklamasına göre Cheney, "Yakın gelecekte Irak'a karşı bir operasyon olmayacak" demişti.

Cheney yolculuğu sırasında Yemen'de mola verip, San'a Havaalanı'nda Başkan Abdullah Salih'le görüştü. Bush yönetiminin Irak savaşı için Yemen'e ihtiyacı yoktu; konu terörle savaştı. Saddam'la sıkı ilişkileri olan Salih, Cheney'ye Saddam'ın savaş istemediğini, ama saldırıya uğrarsa kimyasal silahlarını kullanacağını söyledi. Cheney duyduklarından etkilenmedi. Eğer Saddam kimyasal silahlarını kullanırsa, Amerika gerekeni yapacaktı.

Cheney'nin mola verdiği yerlerden biri de Umman Denizi'nde seyreden uçak gemisi USS John C. Stennis'ti. Üzerinde "VP" (başkan yardımcısı) kısaltması olan bir miğfer giyen Cheney denizcilere, "Bundan sonraki hedefimiz Amerika'yı ve dostlarımızla müttefiklerimizi kitle imha silahlarıyla tehdit eden teröristleri ve terörü destekleyen rejimleri durdurmaktır" dedi. "Uygar dünyaya karşı tehditler belirlediğinde ne zaman olursa olsun, harekete geçecek ve etkili olacağız."⁴

Bu, Rumsfeld ve yardımcılarının 11 Eylül saldırılarından sonra geliştirdikleri ve Bush'un ocak ayındaki Kongre konuşmasında dile getirdiği savın bir açıklamasıydı. Yönetimin teröre karşı savaşında ikinci aşama

gelecekti ve Irak'ın bu aşamaya dahil edilmesi kuvvetle muhtemeldi.

CENTCOM'daysa, Cheney'nin karnesi Amerika Birleşik Devletleri'nin destek bulmakta epey mesafe aldığını, ama hâlâ yapılacak çok şey olduğunu gösteriyordu. Kuveyt, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn'in destek vereceği kabul ediliyordu. Ürdün muhtemelen yardım edecekti, ama bu yardımın gizli kalması gerekiyordu. Mısır Süveyş'ten geçit sağlayarak, muhtemelen daha da fazlasını yaparak sessizce kısıtlı yardımda bulunacaktı. Suudi Arabistan'ın durumu hâlâ açık değildi ve Türkiye kocaman bir soru işareti olmayı sürdürüyordu. Bush yönetimi bir gönüllüler koalisyonu toplamak istiyordu ama kilit müttefiklerden bazıları pek de o kadar istekli değildi. Yüksek türbeli bir subayın sözleriyle, CENTCOM'un "istediklerinin çok azı karşılanmıştı. Hedeflerimize ulaştığımıza dair güçlü hislerimiz yoktu."⁵

Franks, komutanlarıyla birlikte, 21 mart günü, Almanya'nın Ramstein Amerikan Üssü'nde bir toplantı düzenledi: toplantıya katılan komutanlar, savaşı yürütecek olan kara, hava, deniz ve özel harekât yetkilileriydi. Ramstein toplantıyı yapmak için uygun bir yerdi, ama savaş karşıtı Almanların burunlarının dibinde savaş konseyi toplamakta da bir tuhafılık yok değildi. Gizliliği sürdürmek için, komutanlardan sivil elbise giymeleri istendi.

Franks geldiğinde, 2001 güzünde Nöbetçi Tetikte Planı'nı geliştirme görevini aldığından beri Irak üzerinde çalışan 5. Kolordu Komutanı Scott Wallace'ı ve işgal sırasında çok önemli görevleri üstlenecek Deniz Piyade Harekât Birliği'nin komutanı Mike Hagee'yi çok sıcak karşıladı. Oysa aynı Franks, Amerikan birlikleri Tora Bora'da Bin Ladin'in peşindeyken eleştirdiği komutan olan Mikolashek'e karşı biraz soğuktu.⁶

Birinci gün Afganistan'a ayrılmıştı, ama bütün ikinci günün konusu Irak'tı. Franks repertuarının değişmez parçalarından biri olmaya başlayan "Evdeki Hırsız" konuşmasını yaptı. Birlik komutanları toplantıya olabildiğince ciddiye almak zorundaydı. Bu toplantı, görünüşü kurtarmak için yapılmış tatbikatlardan değildi. Yoksa kendilerini ellerinde sinek raketi, hırsızın karşısında buluverirlerdi. Franks yönetimin Irak konusunda son derecede ciddi olduğunu biliyor, konuyu saptırmadan bunu astlarına anlatmanın bir yolunu arıyordu.

Franks, Geliştirilmiş Başlangıç'ın içerdiği planı masaya yatırdığında, Saddam'ın aynı zamanda iki krizle başa çıkamayacağına inandığını söyledi. Onun için, Franks Saddam'ı bir sürü krizle karşı karşıya bırakmak istegindeydi. Kara birlikleri çeşitli eksenlerden saldırıya geçecek ve mümkün olan en kısa sürede Bağdat'a yöneleceklerdi. Franks neredeyse eşzamanlı hava ve kara saldırısının Rumsfeld'den devraldığı, berikinin de Wade ve Ullman'ın broşürlerinden sahiplendiği deyimle,

“şok ve hayranlık” etkisi yaratacağını düşündüğünü ekledi. Franks’in hazır olmak için Global Hawk pilotsuz keşif uçağının ve diğer izleme platformlarının Irak’a yöneltilmesini önermesi, bazı imkânların Afganistan’dan alınacağını gösteriyordu.

Yine de, Franks’in astları arasında saldırının nasıl olması gerektiği konusunda belirgin görüş ayrılıkları vardı. Hava savaşının komutanı T. Michael “Buzz” Moseley Kara Kuvvetleri Irak sınırını geçmeden önce Irak’ın karadan havaya füzelerini, havaalanlarını, radarlarını, komuta kontrol merkezlerini ve Bağdat’taki önderlik merkezlerini yok edebilmek için en az on-on dört güne, muhtemelen de daha fazla süreye ihtiyacı olduğunu söyledi. Amerikan ve İngiliz savaş uçakları on yılı aşkın bir süredir Kuzey ve Güney Irak üzerinde devriye geziyorlardı, ama Amerikan Hava Kuvvetleri’nin Süper Füzeler Çatışma Bölgesi (Süper FÇB) olarak adlandırdığı Orta Irak’ta yüzlerce karadan havaya füze vardı. Moseley kara birliklerinin kuzeye doğru ilerleyebilmeleri için önce hava üstünlüğünün sağlanmasının zorunlu olduğu görüşündeydi. Herhangi bir komutanın birlikleri tehlikeye atmadan önce Amerikan hava gücünden olabildiğince yararlanmak istememesini anlayamıyordu. 1991 yılında, Amerika Birleşik Devletleri ve müttefikleri 100 saatlik kara savaşını başlatmadan önce Iraklıları beş hafta boyunca bombalamışlardı.

Mikolashek taban tabana zıt görüşteydi. O, savaşı Deniz Piyadeleri ile Kara Kuvvetleri’nin başlatmasından yanaydı. Mikolashek diğer görevlerinin yanı sıra Rumeyle petrol havasını da ele geçirmek zorunda olduğundan, Iraklı kara savunmacıları habersiz yakalamak istiyordu. Kara ve hava komutanları sürpriz etkisi yaratmak konusundaki önerilerle rekabet halindeydi. Her ikisi de önce gitmekte askeri bir avantaj görüyordu.

Franks’in sorunu her ikisiyleydi. Moseley’nin bu kadar uzun bir hava bombardımanı düşüncesini benimsemedi. Franks’in planlamacılarının gerçekleştirdiği bir tatbikat hava ve kara saldırılarının yirmi dört ya da altmış saat arayla devreye girmelerini önermişti. Ne var ki Franks, Mikolashek’ten de memnun değildi. Kara planında Bağdat’a ulaşma süresinin fazla uzun olduğunu düşünüyordu. Oysa Franks Irak başkentine olabildiğince çabuk ulaşma isteğindeydi. Tartışma geliştikçe, Franks kara birliklerinin Bağdat’a yaklaşma hızının ne olacağını sordu. Wallace son birkaç ayını Nöbetçi Tetikte Planı üzerinde çalışarak geçirdikten sonra Geliştirilmiş Başlangıç’a dönen 5. Kolordu planlamacısı Yarbay Jim Danna’ya döndü. Danna’nın saatte 30 kilometre cevabı mekanize birlikler için oldukça yüksek bir ortalamaydı.⁷

Komutanlarıyla görüşmesini tamamlayan Franks, Geliştirilmiş Başlangıç planı üzerinde daha da çalışmak üzere Tampa’ya döndü. Bundan

sonraki adımı, Genelkurmay'ın da katılacağı Washington'daki bir brifingde planı son durumuyla anlatmaktı. Ramstein'dan döner dönmez planlamacılarına brifing notlarını hazırlamalarını söyledi.

Aşk Kulübesi'ndeki planlamacılar Rumsfeld'in ardı arkası kesilmeyen sorularını cevaplandırırken, Doug Feith'in bürosundan gelen iki temsilciyle, Ab Shulsky'yle ve Bill Bruner'la işbirliğindeki gerginlik dayanılmaz hale gelmiş, ipler kopmuştu. Özellikle Franks, Rumsfeld'den fena bir fırça yedikten sonra, planlamacılar Washington'a güç sorular için kopya verdikleri gerekçesiyle Feith'in yardımcılarından kuşkulanamaya başlamıştı. Feith'in her adımda sekreterlere bahşiş veren adamları olmasa da Rumsfeld'le başa çıkmak zaten bir sorundu. Savunma Bakanlığı'ndan gelen iki danışmana köstebeklik yapmayı sürdürürlerse hoş karşılanmayacakları söylenmiş, berikiler de treylerde çalışmayı bırakmıştı. Planlamacılar kendi aralarındaki anlaşmazlıkların Washington'a duyurulmasını gereksiz buluyordu. CENTCOM iki yetkiliyle işbirliğini sürdürdü; Shulsky ve Bruner, Illinois'deki Scott Hava Üssü'nde düzenlenen birlik konuşlandırma planlamasına katıldı. Ama artık planlama ekibinin bir parçası değillerdi.

Rumsfeld daha küçük kuvvet ısrarını sürdürürken, üst rütbeli subaylar nasıl bir cevap verileceğini tartışıyorlardı. Franks'in komutan yardımcısı Mike DeLong brifingin plan tamamlandığında bölgeye gönderilecek beş tümen ve bir tümenin üçte ikisini değil, sadece saldırıya başlamak için gerekli olan üç tümeni kapsamasından yanaydı. DeLong'a göre, Rumsfeld'in de duymak istediği buydu.

Amirlerinden aldıkları emir, planlamacıları hiç memnun etmedi. Eğer brifing sadece savaşa başlamak için gerekli asker sayısını gösterecekse, o zaman Rumsfeld'in bunun bütün savaş için gerekli sayı olduğu sonucunu çıkarması riski vardı. Daha da önemlisi, sürpriz etkisi yaratılmak isteniyorsa, o zaman plancılar beş tümen ve bir tümenin üçte ikisinin tümüyle harekete geçirilmesi gerektiği kanısındaydı. Eğer Amerika Birleşik Devletleri beşten fazla tümeni savaşa hazırladığını açıklar ve Kuveyt'e üç tümen çıkardıktan sonra harekete geçerse, CENTCOM'un Iraklıları hazırlıksız yakalama ihtimali yüksekti. Saddam Amerika Birleşik Devletleri'nin büyük bir gücü toparlamasını beklerken, düşmanın aniden savaşı başlattığını görecekti.

Franks'in brifing verme zamanı gelip çatığında, planlamacılar beş tümen ve bir tümenin üçte ikisinin seferber edileceğini gösteren slayd diziden çıkarmadılar. Astlarıyla görüştükten sonra, Franks de daha büyük plana karar verdi. Franks mantığını komutanlara anlatırken, "Geldiğimizi gözlerden saklayamayız" diyordu, "ama onu üç ayda değil de altı ayda geleceğimize inandırabiliriz." İşgal ordusunun asker sayısı CENTCOM ile Rumsfeld arasında çekişmeye neden olmuştu, ama bu kez Franks silahını elden bırakmamaya kararlıydı.⁸

Franks 29 martta Genelkurmay'a gittiğinde, Ramstein toplantısının aksine fazla tartışmaya gerek kalmadı. Shelton'ın eylül 2001'de Genelkurmay başkanlığından emekliye ayrılması, değişim yanlılarının aşırı isteklerine kuşkuyla yaklaşan bir karacı komutanın uzaklaşması demektir. Rumsfeld, Shelton'ın yerine bir zamanlar Uzay Komuta Merkezi komutanlığı yapmış ve Shelton'un yardımcısı olmuş bir hava generali olan Myers'ı seçti. Myers Pentagon'daki bir basın toplantısında Rumsfeld'le aralarında bazı önemsiz anlaşmazlıklar olduğunu açıklasa da, hakkında çok daha ağır düşünenler vardı. Arizona'nın Cumhuriyetçi Senatörü John McCain Rumsfeld'in dünyadaki Amerikan askerleriyle ilgili açıklamasını dinledikten sonra, Meyers'ı dinlemenin gerekli olmadığını kesin bir dille söylemişti: McCain'e göre, Genelkurmay başkanı bağımsız bir görüş ifade edemeyecekti.⁹

Franks, Rumsfeld için çalışırken Genelkurmay'a da tahammül etti. Savunma bakanıyken, Cheney, Powell'la işbirliği yapmış, Çöl Fırtınası komutanı General H. Norman Schwarzkopf'la ilişkilerin büyük bölümünü Genelkurmay başkanına bırakmıştı. Zinni Irak'ın kuşku kitle imha silahlarının bulunduğu yerleri bombalama planı olan Çöl Tilki-si'ni Genelkurmay Başkanlığı'na sunmuş, hatta Genelkurmay plan üzerinde oylama bile yapmıştı. Oysa Franks, Genelkurmay'ı işgüzar askeri bürokratlar olarak görüyordu. Goldwater-Nichols'ın Savunma Reformu Yasası'nın 10. Maddesi'ne göre Genelkurmay'ın rolü savunma bakanına ve Başkan'a danışmanlık edip, birlikleri eğitmek ve teçhizatlandırmak, böylelikle de Franks gibi savaşçıların ülkenin düşmanlarıyla uğraşmasını kolaylaştırmaktı. Afganistan hakkında yapılan bir güz toplantısından sonra, Franks sahadaki komutanların gücünü artıran bu dönüm noktası gibi olan yasaya atıfta bulunup, Genelkurmay'dan "Onuncu Madde pezevenkleri" diye bahsetmişti.¹⁰

Genelkurmay'daki komutanların içinde de Franks'ten hoşnut olmayanlar vardı. USS Cole'un Yemen'de saldırıya uğramasından sonra, Kongre Pentagon'un filoyu koruma konusundaki çabalarını soruştururken, kuvvet komutanları bölgenin komutanı olan Franks'in bütün zamanını Ortadoğu'da seyahatle geçirdiğini ve bütün faturanın deniz harekâtı komutanı Vern Clark ile o dönemde emekliye ayrılmış olan Zinni'ye çıkarılmasına aldırmadığını mırıldanıyorlardı. Eski kuvvet komutanlarından biri, "Savaşçı komutanın yokluğu dikkat çekiciydi" diyordu, "Franks'i bir türlü bulamıyordunuz."

Kuvvet komutanları olan bu subayların önerecek bir şeylere sahip olduklarını düşünmeleri doğaldı. Ayağının bir parçasını Vietnam'da bırakan Eric Shinseki Bosna harekâtını yönetmişti. Hava Kuvvetleri Komutanı John Jumper Kosova operasyonu sırasında Avrupa'daki hava harekâtına komutanlık etmiş, Jim Jones da Körfez Savaşı sonrasında Irak Kürdistanı'ndaki ilk kurtarma çalışmalarını yönetmişti. Shinseki,

ocak ayında planın ilk halini duyduğunda, CENTCOM'un toplarladığı az personelli işgal stratejisinde Bağdat'a gitmek için gereken önemli lojistik destek hesaplarının doğru yapıp yapılmadığını merak etmişti. Jumper, Franks'in kuvvet komutanlarını gözle görülür biçimde küçük gördüğünü hatırlıyordu. "Komutanlara planını açıklamak zorunda olduğu için çenesini sıkarak gelir ve tecrübelerimizi sunduğumuzda da, tüyleri diken diken olurdu" dedi Jumper. "Yardımlarımız onu çileden çıkarırdı."¹¹

Franks 29 martta Genelkurmay'a geldiğinde, kuvvet komutanlarının soruları, brifingi başarısız kılamazdı. Pentagon'da kararları veren, Rumsfeld'di.

Genelkurmay dolaylı bir katkıda bulundu. Franks Rumsfeld'in isteğine uymak için planı kısaltmaya çalışırken, Genelkurmay da öteki tehditleri nasıl karşılayacağını hesaplıyordu. Bunun için Çekiç adını verdikleri bir tatbikat düzenlediler ve eğer Geliştirilmiş Başlangıç uygulamaya konulursa, Amerika Birleşik Devletleri'nin Kuzey Kore'yi Amerika'nın dikkatini Irak'a çevirmesinden yararlanmaktan caydıracak adımlar atması gerektiği sonucuna vardılar. Guam'a önce B-52'ler, ardından da B-25'ler gönderildi, uçaklar Güney Kore'de toplandı.

Bir haftadan çok az bir süre sonra, Franks yine bir Irak brifingi için Bush'la görüşti. Franks dört günlük bir hava operasyonu öngörüyordu. Kara gücü 180 000 kişiye ulaşınca savaş başlatılacak ve yığınak 250 000'i biraz geçtiğinde durdurulacaktı. Tıpkı Crawford'daki gibi, Bush yine birliklerin intikalinin ne kadar zaman alacağıyla ilgilendi; Beyaz Saray bu sürenin çok uzaması halinde Arap dünyasında huzursuzluk baş göstermesinden çekiniyordu. Franks elinden geleni yapmaya razı oldu.

Intikal süresini kısaltma baskısı altında kalan Franks, Geliştirilmiş Başlangıç'ı daraltma çabasına girdiyse de, değişiklikler marjda kaldı. Asker ve malzemeyi Amerika'dan alınıp Basra Körfezi'ne taşınması için gereken zaman konusunda bir insanın yapabilecekleri çok kısıtlıydı ve intikal süresini kısaltmaya çalışmak fizikle çatışmak gibiydi. Franks'in yapabileceği tek şey, intikal süresinin altmış yerine kırk beş güne indirilmesinin mümkün olabileceğini söylemekti. Bu da yönetimin "hazırlık" çalışmaları adı altında fazladan 700 milyon dolar harcaması demektir; havaalanlarının genişletilmesi, yakıt stoklarının oluşturulması, bölgede başka yerlerdeki gizli depolarda bekleyen malzemenin Kuveyt'e taşınması ve kara savaşı komutasında gerekecek iletişim imkânlarının iyileştirilmesi gibi hazırlık çalışmaları için.

Planlama çalışmaları ilerlerken, CENTCOM'un önünde üç ana sorun vardı. On binlerce asker ve yüzlerce savaş uçağı Iraklılar fark etmeden Ortadoğu'ya nasıl taşınacak, eğer Bağdat gözünü karartıp ilk darbeyi

vurursa, nasıl karşılık verilecek ve Rumsfeld'in 2002 yazından önce sa-
vaşılabilir düşüncesi nasıl atlatılacak.

Birinci sorun, Iraklıların dengesini bozmak için bir "Krampon Planı" öneren Gene Stuart ve Buzz Moseley tarafından çözümlendi. Uçak gemi-
leri bölgeye durmadan girip çıkarken, kuzey ve güneydeki uçuşa kapalı
bölgelerde daha sıkı devriye gezilecekti. Gerçek savaş hazırlıkları başla-
dığında, Iraklılar bunun göstermelik mi yoksa gerçek mi olduğunu
anlayamayacaklardı. Krampon Planı'nun amacı daha sonra olacaklar ko-
nusunda hem Saddam'ın hem de bölgenin gözünü boyamaktı.¹²

İkinci sorunun çözümü de mevcuttu. CENTCOM'un elinde, Saddam
bir Amerikan pilotunu düşürmeyi başarırca bir dizi sert hava akını yap-
mayı öngören, Çöl Porsuğu adlı eski bir plan vardı. Franks'in planla-
macıları mevcut planı geliştirerek önce bölgedeki uçakların, sonra da
Amerika'dan gönderileceklerin katılacağı, giderek yoğunlaşan hava
saldırıları tasarladı. Eğer Saddam Washington'u tahrik ederse, CENT-
COM Kırmızı Plan'ı (yedi gün hava saldırısı) yürürlüğe koyacak, ardın-
dan Beyaz Plan'a (ek olarak on bir gün hava saldırısı) ve Mavi Plan'a
(ek olarak yirmi gün bombardıman) geçecekti. Irak'ı sadece havadan
dövmek Franks'in hoşuna gitmiyordu. Böylesi bir harekât eski Clinton
dönemi stratejilerine dönüş gibi görünecek, dahası, Saddam rejiminin
kaderini etkilemeyecekti. Franks komutanlarıyla yaptığı bir toplantıda
düşüncelerini anlatmak için renkli bir üslup kullandı: "Mavi, koyu renk
elbise giymişken altına işlemek gibi bir şey. İnsan rahatlar, ama kimse
fark etmez."¹³

Bu çözümler, hem Franks'e Irak konusunda yeni seçenekler sunu-
yordu hem de aslında Irak'ta olaylar hızlanırsa hemen atılacak adımla-
rın varlığıyla sabırsız Rumsfeld'i rahatlatacak özelliklere sahipti. CENT-
COM hızlı hareket için kurulmuşken, Rumsfeld'in danışmanlarından ba-
zıları Irak'ın tahrik etme düşüncesini dile getirir oldu; böylesi bir hata
Washington'un eline itiraza yer bırakmayan bir *casus belli* verecek ve
Birleşmiş Milletler de bile uzun ve sıkıcı diplomatik pazarlıkların önünü
kesecekti. Eğer Amerika Birleşik Devletleri Irak Kürdistanı'na yeterli
sayıda Özel Harekâtçı gönderirse, bu Iraklıları saldırıya geçmeye zorla-
yabilirdi. Başlangıçta Kürtlerin zarar görmeleri bile Amerika Birleşik
Devletleri'ne savaş için yeterli nedeni sağlardı. "Saddam'ı harekete zor-
lama düşüncesi Savunma Bakanlığı bürosu personeliyle görüşmeler sı-
rasında ortaya atıldı" diyecekti bir CENTCOM planlamacısı. Oysa
CENTCOM'un planlamacıları böyle bir fikri duymak bile istemiyorlardı.
Eğer Amerika Birleşik Devletleri savaşa girecekse, bu bir hileyle olma-
malıydı; gerçek bir politika mantığına gerek vardı.¹⁴

Üçüncü sorun gerçek bir dertti. Rumsfeld savaşın daha öne alınması
ihtimalini dile getirmiş, saldırının 2002 yılının bahar ya da yaz ayların-
da gerçekleştirilebileceğini söylemişti. Savunma bakanının bu düşün-

cesini açıklamasından sonra, Franks'in planlamacıları Scott Hava Üssü'ndeki Nakliye Komutanlığı Merkezi'nde bir dizi çok gizli toplantı yaparak, nisan ya da mayısta savaşılabilecekse gerekli askerin, silahın ve malzemenin akışını planlamaya çalıştı. Oysa CENTCOM için yazdan önce savaşı başlatmak, ulaşılamayacak bir hedefti.

CENTCOM yine de bütün riskleri toparladı ve Washington'daki brifingde kullanılacak slaytların arasına kattı. Eğer Amerika Birleşik Devletleri zamanından önce saldırmak zorunda kalırsa, Kuveyt'teki komutanlar altyapıyı gerektiği gibi hazırlamak ya da tasarlanan işgal kuvvetini konuşlandırmak için yeterli zamanı olamayacaktı. CENTCOM Bağdat'a aşamalarla saldırmak zorunda kalacak, birden fazla yönden eşzamanlı bir saldırı düzenlemek yerine, önce bir öncü kuvvet, ardından takviye gönderecekti. Bunun anlamı, Amerikan kayıplarının daha yüksek olmasıydı. Kısacası, saldırı kısa zamanda gerçekleştirilebilirdi, ama böylesi daha uzun sürecek, daha karışık olacaktı.

Savaşa komuta edecek general bunun önemli ve göze alınması gereken riskler olduğunu söylediğinde Washington'da hiçbir politikacı yüksek kayıplarla sonuçlanması muhtemel bir saldırının emrini vermezdi; özellikle de kasım ayında yapılacak Kongre seçimlerinden önce. Mayıs geldiğinde, erken saldırı düşüncesi unutulmuştu.

11 mayıs 2002 cumartesi günü Başkan'ın Camp David'de planı bütün ayrıntılarıyla gözden geçirmesine ayrılmıştı. Başkan sadece brifingde bilgi almıyor, görüşlerini ve tavsiyelerini de söylüyordu. Bush'a göre, işgali Irak'ın özgürleştirilmesi olarak göstermek çok önemliydi. Amerikan kuvvetlerinin Iraklıları kurtarmak için savaştıkları ve işgalcilikle hiç ilgilenmediklerini belirten mesajlar hazırlamak gerekiyordu.

Franks'in katkısı da önemliydi. Aylar boyunca, Geliştirilmiş Başlangıç planındaki intikal sürelerini ıtlaslamaya, astık tartışılmayacak bir asgariye indirmeye çalışmıştı. Oysa bütün bu çabalar Rumsfeld'i tatmin etmeye yetmedi. Franks'in şimdi de alternatif bir planı vardı: Hızlı Başlangıç. Eğer Geliştirilmiş Başlangıç çok uzun sürerse, CENTCOM Kırmızı, Beyaz ve Mavi hava akınlarını devreye sokacak ve bu bombardımanları aslında kara savaşına bir köprü olarak kullanacaktı. Amerika Birleşik Devletleri şu anda bile bombardımana başlamaya ve kara birlikleri yerlerine yerleşinceye kadar Iraklıları bombalamaya hazırdu.

Hızlı Başlangıç uygulandığında, hava saldırısı kırk beş gün sürecek, kara saldırısı da bombardımandan iki hafta kadar kısa bir süre sonra başlayacak, bu da Amerika'nın 2 000 kişilik bir Deniz Piyadesi gücüyle iki Kara Tugayı gibi yetersiz bir kuvvetle kara savaşına girmesi anlamına gelecekti. Diğer bir seçenek, kara savaşının bombardımanın kırk beşinci günü başlaması, böylece sahneye eksiksiz bir Kara tümeni ile

tam bir Deniz Piyade tümeni çıkarılması imkânıydı.

Hızlı Başlangıç, Rumsfeld'in ta başından beri ısrar ettiği bir hususu, Powell usulü, uzun bir intikal süresinden kaçınmayı içeriyordu. Birliklerin nakledilip konuşlandırılması için gerekli iki ay yerine, Amerika Birleşik Devletleri ani sayılabilecek bir saldırıya geçebilirdi. Böyle bir plan, diplomasiyi güçleştirecek, Ortadoğu'da huzursuzluk yaratacak, Amerika'nın Arap müttefiklerini savaşın başlamasından aylar önce baskı altına sokacak, gereğinden uzun bir hazırlık dönemiyle ilgili Bush'un endişelerini de gideriyordu. Oysa başka bir açıdan bakıldığında, Hızlı Başlangıç daha çok geleneksel bir operasyondur; tıpkı Körfez Savaşı'nda olduğu gibi, kara savaşından önce haftalar sürecektir bir hava saldırısı gerçekleştirilecekti. Ve böylesi bir başlangıç, birliklerin büyük bölümü yerini almadan saldırının başlatılması, savaşın uzaması tehlikesini de beraberinde getiriyordu.

Franks yine de Geliştirilmiş Başlangıç'ı geri çekmiyordu. O plan hâlâ masadaydı. Franks sadece başka bir seçenek ekliyor, çarpıcı, yeni bir kavram sunuyor ve planını gelecek haftalarda ayrıntılarla dolduracağını belirtiyordu.

Başkan şu ya da bu seçenekten yana görünmedi. Camp David Savaş Konseyi bir dizi ek soru üretti. Ya Iraklılar Bağdat'ta çöküp kalırlarsa? CENTCOM Irak'ın füze saldırısı karşısında misilleme tehdidi yapan İsrail'i nasıl savaşın dışında tutacaktı? Saddam kitle imha silahları kullandığı takdirde, CENTCOM hazır olacak mıydı? Saddam ülkeden kaçarsa, CENTCOM'un cevabı ne olacaktı?

Bütün bu soruların içinde en karmaşığı, Bağdat sokaklarında savaşmaktan nasıl kaçınılacağıydı. Kuzeye doğru yürüyüş sırasında, ordunun Cumhuriyet Muhafızları'nı ve Saddam'ın diğer güçlerini bozguna uğratacağından kimsenin kuşkusu yoktu. Öte yandan Beyaz Saray'da Saddam'ın Cumhuriyet Muhafızları'nı Bağdat'ta toplayıp başkenti bir Mezopotamya Stalingradı'na çevirmesi kaygısı da varlığını hissettiriyordu. Böylesi bir senaryoya karşı Franks ve planlamacıları bir "Tersyüz Planı" geliştirdi. Moseley'nin savaş uçakları ilk önce Bağdat'taki komuta ve kontrol merkezlerini vuracak, Saddam'ın birlikleriyle iletişimini güçleştirecek, bulundukları yere çivilemek için Cumhuriyet Muhafızları'nı daha ilk günlerde bombalamaya başlayacaktı. Bağdat'a ulaşmaya çalışan her Cumhuriyet Muhafızı birliği harekete geçer geçmez vurulacaktı. Cumhuriyet Muhafızları 1991 Körfez Savaşı sırasında kolay hedef olmamışlardı. Savaş planlamacıları bütün dikkatlerini Saddam'ın Bağdat'taki komuta merkezlerini vurmaya vermiş, ancak günler sonra savaş meydanındaki Irak güçlerine yönelmişlerdi. Oysa bu kez amaç rejim değişikliğiydi ve bu da hedef listesinin başına Medina Tümeni'nin ve kardeşi Cumhuriyet Muhafızı tümenlerinin yerleştirileceği anlamına geliyordu.¹⁵

Başkan Bush mayıs ayının son günlerinde Avrupa'yla ilişkileri onarmaya çalışarak terör tehdidi karşısında salt askeri olmayan, Amerika Birleşik Devletleri'nin müttefiklerinin katkısını da içerecek, üzerinde tartışılıp anlaşılmış bir tepki sözü verdi. Bush, 23 mayıs günü Berlin'deki basın konferansında, Irak'ın kitle imha silahları programlarının gerçek bir tehdit oluşturduğunun altını çizerek, bir işgal stratejisi hazırlamadığını belirtti. "Masamın üzerinde savaş planları bulunmadığını –ki bu doğrudur– ve Saddam'la başa çıkabilmek için elimizdeki bütün imkânlardan yararlanmamız gerektiğini Şansölye'ye anlattım." Başkan üç gün sonra Paris'te de benzer açıklamaları yaptı.¹⁶

Franks daha da ileri gitti. Mayıs sonlarında bir radyo muhabiri Irak'ı işgal etmek için kaç askere ihtiyaç olduğunu sordu. "Bu harika bir soru, ama ne yazık ki verecek cevabım yok, çünkü patronum bana bunu yapacak bir plan hazırlamamı söylemedi" dedi Franks. "Benden böyle sayılar istemediler. Bu arada da söyleyeyim, patronum benden böyle bir plan hazırlamamı istediğinde, bu gibi değerlendirmeleri ona yapmayı tercih ederim. Yine de sorunuz için teşekkürler."¹⁷

Başkan'ın açıklaması daha çok kelime anlamıyla saçma da olsa doğrudu. Bush yeni bir CENTCOM savaş planı hazırlanmasını emretmiş, planın ayrıntılarını duymak için Franks'le defalarca bir araya gelmiş, birliklerin intikal ve konuşlandırma programı ile işgalin özgürleştirme olarak gösterilmesi için ordunun yapması gerekenler konusunda görüşlerini belirtmiş, savaşta müttefik bulabilmek için yardımcısını dünyanın yarısını kapsayan bir geziye göndermişti. Franks'e gelince, yorumcuların en kılı kırk yaranı bile generalin sözlerini CENTCOM'un son altı aydaki faaliyetleriyle bağdaştıramazdı.

Franks 19 haziranda Başkan'la bir savaş planlama toplantısı daha yapıp Geliştirilmiş Başlangıç'ın bitişiyile ilgili bilgi verdi ve Hızlı Başlangıç planını daha geliştireceğini vaat etti. Haziranda artık tek savaş planı yoktu. Planlar iki taneydi; askerlere saldırıyı hazırlamak için doksan gün tanıyan Geliştirilmiş Başlangıç ile adıyla gerçekten uyumlu olan Hızlı Başlangıç. Bush hangi planın benimseneceği konusunda karar vermedi. Franks 27 ve 28 haziran günleri Ramstein'da kara, savaş ve deniz komutanlarıyla yeniden bir araya geldiğinde, onlara dikkatlerini Hızlı Başlangıç'a vermelerini söyledi. Yönetim her türlü sabırsızlık belirtisini göstermişti ve CENTCOM hazırlıksız yakalanmak istemiyordu.¹⁸

CENTCOM paralel savaş planı üzerinde ter dökerken, Genelkurmay da savaşın yeni prensiplerini değerlendirecek gizli bir çalışma yürütüyordu. Genelkurmay İkinci Başkanı Pete Pace, Deniz Piyade General James "Hoss" Cartwright tarafından yönetilecek, "Operasyonel Uygunluk" adlı gizli bir çalışma başlattı.

Cartwright bir sürü savaş senaryosu arasından Irak'ı seçti. Araştırma Pentagon içindeki yeni bürokratik gerçekleri olduğu kadar teknolojik yenilikleri de yansıttı ve sonuçlar CENTCOM'a da bildirildi. Çalışma, Rumsfeld'in hızın gerçek bir değer olduğu sezzgisini de doğruluyordu. Eğer Amerika Birleşik Devletleri bir savaşta darbeyi hızlı vurursa, o zaman çok daha az kuvvetle ve lojistik anlamda çok daha az çabayla kazanabilirdi. Araştırma belirli birliklerin coğrafi öncelikleri olması görüşüne de karşı çıkıyordu. Her tümen bir dizi küresel görevi yerine getirecek esnekliğe sahip olmalıydı.¹⁹

Yıllar boyunca muhafazakârlar, Powell'in üstün kuvvet doktrinini, harekete geçmenin önünde bir engel ve Amerikan gücünün kullanılmasının kösteklenmesi olarak değerlendirmişlerdi. Eğer Amerika Birleşik Devletleri muhtemel bir rakiple her karşılaştığında altı ay hazırlanmak zorunda kalacaksa, o zaman çok ender tepki verecek demektir. Rumsfeld ve yardımcıları savaşa hızlı başlanmasında ve Powell'in Körfez Savaşı'nda öngördüğüne benzer ağır lojistik stoklamadan kaçınılmasında askeri yarar olduğunu ileri sürmüşlerdi.

Oysa askeri yöneticiler, teknik ilerlemeler ne düzeyde olursa olsun, savaşın ucuz yoldan kazanılacağına inanmıyordu. Onların gözünde önemli olan sayılar ve ateş gücüydü. Ulysses S. Grant'ın İç Savaş'ta başarı formülüne kadar dayanan bu görüş ordunun kültürüne kazınmış, geçmiş savaşlarda da askerlerin epey işine yaramıştı. Askerler bir taraftan çağdaşlaşmayı desteklerken, öte yandan hâlâ "satın almadan önce dene" yaklaşımını sürdürüyorlardı.

Oysa bu yaklaşım, onu "geçmişten kalma düşünce" olarak adlandırılan ve çağdışı olarak nitelendiren Rumsfeld için yeterli olamazdı. Afganistan'daki küçük gücün zaferinden sonra, Irak'ı kendi şartlarıyla hızla dize getirmesi ordunun değişime olan direncinin belini bir daha düzeltmemek üzere kıracaktı. "Operasyonel Uygunluk" çalışmasıyla Genelkurmay kuramındaki imzasını geri çekiyordu. Teknolojinin ve daha akılcı yapılmış askeri planlamanın yardımıyla, Pentagon'un iki isteği de gerçekleşebilir, Amerikan müdahalesi hem çabuk *hem de* ölümcül olabilirdi. Araştırma Rumsfeld'in askeri konularda Andy Marshall ve benzeri savunma entelektüellerinin desteklediği cinsten bir devrimin gerçekleştiği inancını pekiştirmişti. Elektronik ve bilgisayar alanlarındaki teknolojik ilerlemenin bir sonucu olarak, savaş yepyeni bir seviyeye yükseliyordu.

"Operasyonel Uygunluk" çalışmasının değinmediği bir alan vardı; savaştan sonra mağlup ülkeyi istikrara kavuşturacak askeri önlemler. Savaş sonrası koşullarında, hız sayının yerini tutmazdı. Nüfusu tahminen 24 milyon olan Irak gibi bir ülkeyi denetlemek çok sayıda askeri gerektirirdi. İstikrar operasyonları emek-yoğun görevlerdir. Aslında Zinni'nin 1003-98 Planı'nda da Saddam'ın devrilmesinden sonra Irak'ı

denetim altında tutma kaygıları yüzünden asgari asker ihtiyacı 380 000 olarak belirtilmişti.²⁰

Araştırmanın CENTCOM'a iletilen sonuçları, daha küçük bir işgal gücüyle işe başlama baskılarının arasındaki yerini aldı. Küçük birlik baskısından rahatsız olanlar da yok değildi.

Başbakan Tony Blair'in kabinesi Amerikalılarla muhtemel ittifakı konuşmak için temmuz ayında bir araya geldi. Savunma Bakanı Geoff Hoon Amerika önderliğindeki saldırı için en uygun zamanın ocak olduğunu, ancak Moseley'nin uyuşturma planı uyarınca CENTCOM'un bölgede "kramponlu faaliyetlere" başladığını açıkladı. İngilizlerin yine de Amerikalılarla ilgili ciddi siyasi ve askeri soruları vardı. İngiliz dış haberalma servisi M16'nın başındaki Sir Richard Dearlove Washington'a yaptığı ziyaretten sonra yönetimin Irak'ı işgal planının artık geri dönülemez noktada bulunduğunun kesin olduğunu, ama Saddam devrildikten sonra ne yapılacağı konusunun Amerikalılar arasında fazla konuşulmadığını anlattı.

İngilizlerin önünde bir dizi askeri seçenek vardı. Bunlardan en küçüğü Hint Okyanusu'ndaki Diego Garcia ya da Doğu Akdeniz'deki Kıbrıs gibi İngiliz üslerini Amerikalılara açmak ve savaşa üç Özel Kuvvet bölüğü göndermekti. Daha genişletilmiş bir seçenek İngilizlerin savaş uçağı ve savaş gemisi katkısını öngörüyordu. En önemli seçenek de Türkiye'den bir cephe açacak ve kuzeydeki Irak tümenlerini oyalayacak 40 000 kişilik bir İngiliz birliği göndermekti.

İngiltere Genelkurmay Başkanı Sir Michael Boyce, Franks'in Beyaz Saray'a sunduğu iki planı açıkladı. Blair'e söylediklerine göre, Amerikalılar 250 000 askerin belli bir süre içinde yavaş yavaş intikalini içeren Geliştirilmiş Başlangıç'ı ve yetmiş iki saatlik bir bombardımanı destekliyor, sonra da güneyden Bağdat'a doğru yürümeyi düşünüyordu. İkinci alternatif de sürekli bir hava saldırısıyla başlayacak ve bölgede mevcut yaklaşık 18 000 kadar askerle devam edecek olan Hızlı Başlangıç planıydı.

Boyce'a göre Hızlı Başlangıç "tehlikeli bir seçenek"ti. Boyce Amerika Birleşik Devletleri'nin uygulanabilir askeri stratejiye sahip olduğu kanısında değildi. Saddam kitle imha silahları kullanır ya da iş Bağdat sokaklarında vuruşmaya kalırsa, Amerika'nın nasıl cevap vereceğinden emin değildi. Boyce, İngiliz ordusunun kafasında hâlâ sürüyle soru olduğunu biliyordu.

İngiliz subaylar Amerikan planlarının durumundan endişe duyarken, Blair'in kabinesindeki sivillere hâkim olan güvendi. Bu güven, eğer ne yaptığını bilmiyorsa Bush'un Irak'la savaşa girerek başkanlığını tehlikeye atmayacağı inancına dayanıyordu. "Amerika Birleşik Devletleri" diyordu İngiliz Dışişleri Bakanı Jack Straw, "elinde kazanacağı bir plan bulunduğuna inanmazsa, Irak'ı istilaya ve işgale götürecek kadar dev bir adım atmazdı."²¹

Dördüncü bölüm

Tepenin öbür yanı

Bağdat'ta ise, rejimini en iyi nasıl koruyacağıyla ilgili Saddam'ın kendi fikirleri vardı. Irak liderinin baş önceliği hükümetini muhtemel darbelerden ve Şii ayaklanması gibi iç tehditlerden korumaktı. Sekiz yıl boyunca kanlı bir savaşta karşı karşıya geldiği rakibi İran da tehdit listesinin ikinci sırasındaydı. Amerikalılarla kara savaşına girmek, uzak arayla üçüncüydü. Washington'da savaştan söz etmesine ve hazırlıklarına rağmen, asıl endişesi hemen yakınındakilerdi.

Saddam'ın Amerika Birleşik Devletleri konusundaki tutumu, Amerika'ya yapılan 11 Eylül saldırılarından sonra bakanlarıyla bir araya geldiğinde ortaya çıkmıştı. Kabine Amerika'nın hırsını düşmanlardan almak istemesinden, Irak'ın da bu düşmanlar arasında yer almasından endişeliydi. Washington'la çıkacak yeni dertleri savuşturmak için, bir başsağlığı mesajı yayınlanmasını önerdiler. Saddam bu fikri reddetti. Eğer Iraklı bakanlar sempati duygularını iletmek istiyorlarsa bunu seçilmiş Amerikalı yetkililere ve gayriresmi bir şekilde, sessizce yapabilirlerdi, ama resmi bir açıklama yapılmayacaktı. "Amerika Birleşik Devletleri" diyordu Saddam Başbakan Yardımcısı Tarık Aziz'e, "ektiğini biçiyor." Irak lideri bu düşüncesini daha sonra, Amerikan halkına yazdığı açık mektupta da tekrarladı. Saddam ne Amerika Birleşik Devletleri'yle bir savaşa girmek istiyor ne de böyle bir savaşın olmasını bekliyordu.

Saddam'ın asıl askeri sorunu 1991 Körfez Savaşı'ndaki büyük bozgundan çok, savaşın ardından güneyde patlayan ani Şii ayaklanmasıydı. Saddam rejimi ayaklanmayı bastırabilecek hıza ve ateş gücüne sahip sadık birliklerin sorunlu bölgelere gönderilmesinde büyük sıkıntı çekmişti. Mart 1991'de Irak rejimi kontrolünü kaybetmekten o kadar korkmaya başlamıştı ki, helikopterlerin Kerbela ve Necef'teki Şii asilerin üzerine Sarin sinir gazıyla doldurulmuş bombalar bırakması emredildi. Irak birliklerini Kuveyt'ten sürüp atan Amerikan güçlerinin hâlâ Fırat'ın güneyinde oldukları düşünülürse, bu oldukça gözü kara bir adımdı. Saddam'ın talihi, bombaların istendiği gibi patlamaması ve bu öykünün on iki yıl sonra Bağdat düşünceye kadar resmen açıklanmamasıydı.¹

Buna rağmen, saldırı Saddam'ın yakın çevresinin endişelerini kanıt-

liyordu. Rejim her şeyden önce ve daha önemlisi, içeriden gelecek tehditlerden kaygılıydı. Amerikan istihbaratı, Irak'ın bütün askeri planlamalarını etkileyen bu temel endişeden rejimin devrilmesinden sonra yapılan Saddam'ın ve üst düzey yardımcılarının gizli sorgularına kadar habersizdi.

Kişisel güvenliğiyle ilgili olağanüstü istekleri ve itaat konusunda bir mutlakiyet liderini aratmayacak imkânlarıyla Saddam'ın, danışmanlarının ve ordunun en üst kademelerinin aldıkları kritik kararlar savaşla sonuçlanan aylar boyunca karanlıkta kaldı. Ne var ki bütün bu kararlar, Saddam devrildikten sonra, Bağdat'ın düşüşü ve Saddam ile oğullarının kaçışı üzerine Amerikan ordusunun Irak karar mekanizmasını anlamak için giriştiği gizli çabalarla yeniden belgelendi.

Askeri tarihçi rolüne soyunan ve Amerika Birleşik Devletleri Merkezi Kuvvetler Komutanlığı hesabına çalışan sorgucular, Irak'ın elli beş üst düzey yöneticisinden on beşini kâh yüksek rütbeli Iraklı tutuklular için Bağdat Havaalanı'nda oluşturulan "özel hapis tesisinde", kâh Ebu Gureyb Hapishanesi'nde sorguya çektiler. Kimilerinden Bağdat çevresindeki güvenli evlerde bilgi alınırken, kimilerine de dillerini çözmek amacıyla mükellef ziyafetler sunuldu. Sorguya çekilen yüksek rütbeli Iraklılar arasında Saddam'ın özel sekreteri, bir Cumhuriyet Muhafızları kolordu komutanı, tümen komutanları, Saddam'ın savunma bakanı ve Saddam'ın kuzeni olup, Kürtlere karşı kimyasal silah kullanılmasına da nezaret ettiği için "Kimyasal Ali" adıyla anılan Hasan Ali el Mecid de vardı. Değerlendirme için, ele geçirilen yaklaşık 600 Irak belgesiyle birlikte CIA'nin ve diğer haberalma örgütünün gerçekleştirdiği 450'yi aşkın sorgulamaya da erişildi.

Amerika Birleşik Devletleri Merkezi Kuvvetler Komutanlığı tarafından gerçekleştirilen "Irak'ın Bakış Açıları" adlı çalışma savaşın başlangıcından iki yıl sonra Başkan Bush'a sunuldu, ancak asla açıklanmadı. Bu etüt, Irak'ın kitle imha silahları yapma çalışması var mı yok mu inceleyen CIA destekli Irak Araştırma Grubu'nun çalışmalarıyla birlikte, Irak liderliğinin ordu yönetimini, düşmanlarını belirleme biçimini ve savaşa nasıl hazırlandığını apaçık göstermektedir. Gerçekten de bu çalışma Saddam ve generallerinin savaşı nasıl yönettiklerinin gizli tarihidir.²

Saddam kendini günümüzün Nabukadnezar'ı gibi görüyordu. Gerçekten de bütün ülke bir kişiye olağanüstü boyutta bir tapınmaya zorlanmıştı. Saddam'ın resimleri her yerdeydi, adamlarınıninkiler de öyle. Bağdat Havaalanı Saddam Uluslararası Havaalanı olarak biliniyordu. Başkent'in en etkileyici ve en gösterişli savaş anıtı 5 000 İran miğferinin oluşturduğu bir kaidenin üzerinden yükselerek bir zafer takına dönüşen, çatılmış iki dev kılıçtı. Anıtı inşa eden Alman şirketine Saddam'ın

önkollarının fotoğrafı verilmişti. Kılıçları kavrayan eller ülkenin mutlak hâkiminin elleri örnek alınarak dökülmüştü. İşçiler Kral II. Nabukadnezar'ın sarayını yeniden inşaaya başladıklarında, çoğunlukla orijinal tuğlalar kullandılar, ama o tuğlaların arasına da üzerinde "Irak'ın koruyucusu, uygarlığı yeniden kuran ve Babil'i yeniden yaşatan Saddam Hüseyin döneminde yapılmıştır" yazısı olan tuğlalardan da kattılar.³

Saddam iktidarını iki oğlunun yardımlarıyla sürdürüyordu; hiç askerlik yapmadığı halde yine de Cumhuriyet Muhafızları'ndan, Bağdat'taki Özel Cumhuriyet Muhafız Gücü'nden, polisten sorumlu, Saddam'ın kutlanmış vârisi olarak tanınan karanlık yüzlü Kusay ile Saddam'ın paramiliter Fedailer gücünü yöneten, gençlik dergisini çıkaran, olimpiyatlara katılacak Irak takımını yönetirken motivasyon çabalarını sporcuları dövme kadar vardırıran ünlü ve acımasız bir çapkın olan Uday.

Saddam'ın aile üyelerine giderek daha fazla güvenmesi ve muhtemel suikastçılar ile olası darbecileri engellemek için aşırıya vardığı önlemler yüzünden Iraklı üst düzey yöneticilerin çoğu lidere ancak ara sıra erişebiliyordu. 1996 yılında Uday'a karşı girişilen, altın Porsche'sini kurşunlarda delik deşik bırakıp, belkemiğine de bir kurşun gömen suikast girişimi Saddam'ın toplumdan daha da uzaklaşmasıyla sonuçlanmıştı.

İleri teknoloji sahibi Amerikan casuslarının telefon konuşmalarından hareketle nerede olduğunu kesin olarak belirleyebileceklerine inanan Saddam telefon kullanmamakta direniyordu; Bağdat'ın alınmasından sonra, üst düzey danışmanları Amerikalı sorguculara Saddam'ın 1990 yılından sonra ancak iki kere telefon kullandığını hatırladıklarını aktardılar. Birleşmiş Milletler yaptırımlarına rağmen, Saddam, Bağdat ve çevresinde 7 000'e yakın işçinin çalıştırılacağı geniş mermer saraylar yapılmasını buyurmuş, böylelikle çok sayıda resmi ikametgâha sahip olarak her gece yatak değiştirmek zorunda kalsa bile lüksten mahrum yaşamamıştı. Hükümet toplantıları resmi geçitlere dönmüştü. Bakanlar toplantıya çağırılır, camları karartılmış otomobiller içinde, daha önceden bilmedikleri bir mekâna götürülürlerdi. Saddam en tepedeki yöneticilerini kabul ederken bile yanında hep bir koruması olurdu.⁴

Hayatta kalma konusunda kusursuz olan Saddam 1995 yılında Irak'ın askeri stratejisini ciddi olarak gözden geçirmiş, ancak bu konu o dönemde Amerikan haberalma örgütlerince öğrenilmemişti. Irak'ın Körfez Savaşı'ndaki bozgunundan dört yıl sonra bile, ülkenin askeri stratejisi hâlâ ilkeldi. İlk savunma hattı sınır muhafızları ya da benzer birliklerden kurulacaktı. Düzenli ordu birlikleri bu hattın arkasında derinliğine yayılacak, onların arkasında da nihai savaşa kadar ihtiyat olarak tutulmak –ve düzenli ordunun olası bir darbesini engellemek– için

silahlı kuvvetlerin en sadık ve en teçhizatlı birliklerinde oluşan Saddam'ın Cumhuriyet Muhafızları yer alacaktı. İran'a karşı başarılı olan bu strateji Körfez Savaşı sırasında, Amerikan'ın önderliğindeki koalisyonun önünde bozguna uğramıştı.

Toplantıya katılan generaller tehditleri üç sınıfa ayırdılar: uluslararası, bölgesel ve iç. Amerikalıların karşısında bir kez daha mağlup olmaktan korkan bazı generaller Irak'ın Rus örneğindeki gibi derin bir savunma taktiği uygulamasını önerdiler. Burada, Rusya'nın Napolyon ve Hitler karşısında uyguladığı stratejiden bir şeyler öğrenmek gerekiyordu. Bağdat tıpkı Moskova gibi, ancak ülkenin merkezine doğru dayanarak ulaşılabilecek bir güç merkezi olacaktı. Iraklı aşiretler Rus partizanları gibi savaşıyordu. Kum çölleri Rusya'nın karlarından farksızdı. Zaman kazanmak için, toprak verilebilirdi. Irak birlikleri ve yerel aşiretler ilerleyen işgalcileri "çiğneyecek", bu çabaya daha mütevazı bir görev üstlenmiş olan Cumhuriyet Muhafızları da katılacaktı. Cumhuriyet Muhafızları İran gibi bölgesel bir güçle savaşıırken iyiydi, ama Amerikan savaş uçaklarına kolay hedef oluyorlardı. "Eğer çok sayıda mekanize birlik kurarsak, Amerikalılar göklere hâkim olduğu sürece uçup, mekanize güçlerinizi yok edecektir" diyordu yüksek rütbeli bir Irak generali, Amerikalılara göre.

Gerideki daha sağlam bir savunma hattının önüne varmadan düşmanı yıpratma düşüncesi generallere mantıklı gelse de, bir halk savaşı için aşiretleri silahlandırmak Saddam'ın işine gelemezdi. Her zaman, bir halk savaşında hedef olarak seçilme olasılığı vardı. Konferans gerçekçi planlamanın sonunu belirleyecekti. Generallerin zırhlı birliklere bunca güvenilmesi konusundaki eleştirilerini reddeden Saddam odadaki bütün askerleri işaret ederek, "Eğer bu subayın dediği doğruysa, hepiniz ölmüş olurdunuz, çünkü kaybederdiniz" dedi. "Bir Amerikan hapishanesine kapatılmış ya da savaş alanında ölmüş olurdunuz. Kaybetmediğimize göre, neden kazananı burada uygulanamayacak olan yabancı bir fikirle değiştirelim?" Körfez Savaşı'nın resmi mitolojisine göre Saddam'ın Cumhuriyet Muhafızları Amerika önderliğindeki birlikleri Fırat'ın kıyısında durdurmuş ve Bağdat'a yürümelerini önlemişti. Saddam bu savı öylesine sık tekrarlıyordu ki, subaylardan bazıları onun söylediklerine inandığını düşünmeye başlamıştı.

Pentagon'da ise, yeniliğe tapınılıyordu. Başarılı olduğu kanıtlandığı halde, Rumsfeld'in düş gücünden yoksun bulduğu Körfez Savaşı tecrübelerine dayanılarak hazırlanmış mevcut savaş planları bir kenara bırakıldı. Rumsfeld'in derdi CENTCOM'un 1003-98 Planı'ndan olabildiğince çok şey kurtarmak değildi: çok sevdiği değişim politikasının ışığında, planı sıfırdan düşünmek istiyordu. Öte yanda Bağdat'ta, Saddam'ın en yetenekli profesyonellerinden bazıları gözden geçirilmesini istediği halde, rejim eski planları türbeleştirip övüyordu.⁵

En yetenekli subayların bile resmi bilgeliği reddetmeleri için kellele-

rini tehlikeye atmaları gerekiyordu. “Elinizi çevrenizdekilerden herhangi birinin üzerine kaldırmak yasaktı, tehlikeliydi” diyordu Tarık Aziz sorgucularına savaştan sonra. “Eğer askeri önderlerden biri kaybolursa, başına neler geldiğini bilmezdik ama hesabının güvenlik güçlerince görülmüş olması muhtemeldi.” Saddam’ın eski stratejiyi bir başarı olarak açıklamalarından sonra, o zamana dek kuvvetlerinin operasyonel olarak bittiğini rapor edip sızlanan yüksek rütbeli bir havacı, birden yeteneklerinde yüzde 40’lık bir artıştan söz etmeye başladı. “İşte herkes yalan söylemeye o zaman başladı” diyecekti daha sonra tutsak bir Cumhuriyet Muhafız generali Amerikalı sorgucularına. “O andan itibaren bütün askeri planlama Saddam ve bir avuç seçilmiş tarafından yürütüldü. Hitler ve generallerinin 1944’teki durumlarına çok benziyordu.”

Saddam, hiç askerlik yapmadığı halde, önerilerde bulunmaktan ya da beğenmediği komutanları görevden almaktan asla çekinmedi. Saddam’ın özel sekreterinin Amerikalı sorgucusuna anlattıklarına göre, İran-Irak Savaşı sırasında bir kez emirleri gördüğü bir düşe göre verdi. Irak kuvvetlerinin kılıçtan geçirilmesine rağmen Saddam Körfez Savaşı’ndaki Hafci çarpışmasının “Bütün Savaşların Anası” olarak yer almasını istedi. Doksanlı yılların sonuna doğru birliklere düzenli ziyaretler yapmayı kesti, ama askerlere neyin nasıl yapılacağını söylemekten hiç vazgeçmedi. Saddam Cumhuriyet Muhafızları elkitabının hazırlanmasında da önemli rol oynayıp, düşmanlarına daha iyi nişan alabilmek için keskin nişancılara palmiye ağaçlarına tırmanmalarını öğütüyordu.⁶

Rejimin sorunlarından biri de bizzat ordusunun muhtemel bir tehdit oluşturmaya idi. Kadroları genellikle Şiilerce doldurulan, rejime bağlılıkları kuşkulu düzenli ordu birlikleri başkentin uzaklarında, özerk Kürdistan’la sınırı oluşturan “Yeşil Hat” boyunca ve İran sınırında konuşlandırılıyordu. Cumhuriyet Muhafızları’nın bile başkente girmesi yasaktı.

Bağdat Baas yanlısı Özel Cumhuriyet Muhafızları’nca korunurken, onların bile bir darbeye kalkışabileceği korkusuyla bu birliklerin subaylarının Cumhuriyet Muhafızları’ndaki meslektaşlarıyla ilişki kurmaları yasaklanmıştı. Tümen komutanları Bağdat’ta güvenilir bir Saddamcı olan Cumhuriyet Muhafızları Genelkurmay başkanının oluru olmadan hiçbir karar alamıyordu. Gerçekten de koordinasyon bir yana, komşu birliklerle ilişki kurmanın cezası öylesine ağırdı ki, 1. Cumhuriyet Muhafız Kolordusu’nun komutanı keşif birimlerine yeni bir meşgale bulmuştu; yakındaki Irak tümenlerinin yerini ve gücünü saptamak.

Saddam’ın mutlak bağlılık isteği subaylar arasında kayıplara yol açıyordu. Irak yetenekli profesyonel askerler açısından sıkıntıda değildi, ama yeni fikirlerden hoşlanmayan bir rejimin yönetimine siyasal açıdan doğru varsayımlarla yaşamak böylesi subaylar için zaaf oluyordu. Cumhuriyet Muhafızları ve öteki yüksek rütbeli subaylar becerileri yüzünden değil, aile bağları ve bağlılıkları nedeniyle seçilir olmuştu. Kor-

general ve üstü için yapılacak her tayinin bizzat Saddam'ın onayından geçmesi gerekiyordu.

Irak subaylarının en çok beğendikleri komutanlardan biri de Savunma Bakanı, General Sultan Haşim Ahmed el Tai'ydı. Daha genç generaller savaş konusunda en deneyimli subay olarak onun ağzına bakıyorlardı. Ne var ki El Tai koltuğuna oturur oturmaz parti çizgisinin sadık bir destekçisi oluverdi. Ahmed daha sonra Amerikalı sorgucularına makamına rağmen hiçbir yetkisi olmadığını ve Kusay'a hesap verdiğini söyledi.

“Gerçekten de Kusay'ın yardımcısı olmuş, sadece bilgi toplayıp iletmeye başlamıştım” diyordu. “Kusay her şeyden habersizdi, genel konular hakkına bilgisi bir sivilinki kadardı.” Ahmed'in savaştan sonra belirteceği gibi, askeri konularda Saddam'a ve oğullarına karşı çıkmak pek akıllıca olmazdı. “Ona hafifçe karşı görüş sunabilecekler, sadece akrabalarıydı” diyordu sorguculara.⁷

Saddam'ın Kürtlere karşı gaz saldırılarını gerçekleştiren kuzeni El Mecid'in görüşlerinin Irak diktatörünün gözünde çok önemli bir yeri vardı. Buna karşılık, 2. Cumhuriyet Muhafız Kolordusu'nun komutanı ve Irak'ın en yetkili subaylarından biri olan Korgeneral Raad Mecid el Hamdani askeri tarihe olan ilgisi nedeniyle Saddam tarafından “bir Amerikalı gibi düşünmekle” suçlanmış ve gülünç duruma düşürülmüştü. El Hamdani yukarıda kendisi hakkında doğabilecek her türlü kuşku önlemek için planlama toplantılarına bilmemesi gerekenler de dahil, rejimin bütün casuslarını davet etmeye başlamıştı. Sorgucularına verdiği ifadeye göre, Saddam'ın politikaları sonucunda, “akıllı insanlar hiçbir karar mekanizmasında yer almamayı öğrendiler.”⁸

İnsanlara yetki kazandıran, askeri tecrübeden çok, Saddam'ın Tikrit'teki akrabalarıyla kan bağıydı. Cumhuriyet Muhafızları El Nida Tümeni'nin komutanı ve Saddam'ın ikinci dereceden kuzeni hatırı sayılır yetkilerle donatılmışken, Bağdat'taki Cumhuriyet Muhafızları piyade tümeninin komutanının yetkileri Amerika Birleşik Devletleri ordusundaki herhangi bir yüzbaşından fazla değildi.

Bağlılığı yeteneğin üzerine çıkarma tutkusu Saddam'ı oldukça kuşku bir atamaya itti. Tuğgeneral Barzan Abdülgaffar Süleyman Macid el Tikriti'yi Bağdat'ın savunmasından sorumlu Özel Cumhuriyet Muhafızları'nın komutanlığına getirdi. Generalin saha tecrübesi yoktu, kurmay okulunda sırufta kalmıştı, ayyaşıyla tanınıyor ve genel anlamda öteki subaylar tarafından sayılmıyordu. Sorgucular Savunma Bakanı Ahmed'e komutanın yeteneklerini sorunca, beriki yüksek sesle güldü. Ahmed onun böylesine önemli bir yere getirilmesi için üç nedeni olduğunu söyledi: Saddam'ın yakın kuzeniydi, kendi başına bir darbe düzenleyecek zekâya sahip değildi ve başkalarının “güzel fikirlerine” katılmayacak kadar da korkaktı.⁹

Yine de Özel Cumhuriyet Muhafızları'nın komutanı, Kusay'ın sıkı iz-

lemesi altındaydı. Savaşın sonra Amerikalı subaylar tarafından sorgulandığında, sürekli denetim ve izlemeye tabi olduğu bu atamadan hiç mutluluk duymadığını gizlemedi. Ona göre bu, Irak'taki en tehlikeli işti. Baskı öylesine güçlüydü ki, oraya atandığını öğrendiğinde intiharı bile düşünmüştü. "Banyoya giderken bile izliyorlardı. Söylediğin her şeyi dinliyor, her yere alıcılar koyuyorlardı" dedi sorguculara.¹⁰

Ordu isteksizleşirken, iç güvenlik için milislerin ve paramiliter kuvvetlerin geliştirilmesi büyük önem kazandı. Saddam bu görev için paralel bir askeri yapı oluşturdu. Her vilayette El Kuds birliklerinin varlığına rağmen, bu gönüllü milisler etkisiz görünüyordu. 1994 yılında, Uday Hüseyin'in komutasında Fedailer kuruldu. Gelişip yayıldılar. Bu paramiliter kadrolar temel hafif silah eğitimi alıp, 1991 ayaklanmasında Irak ordusunun başarılı olmadığı konulardan birinde, Baas Partisi merkezlerinin ve diğer önemli mekânların korunması konusunda yetiştirildiler.

Önceliklerin başında, rejimin korunması uyarınca bir Baas Acil Durum Planı oluşturuldu. Bu bir anavatanı savunma planı değildi, tam tersine, aslında Şiilerin Körfez Savaşı'ndan sonra gerçekleştirdiklerine benzer bir ayaklanmayı bastırma planıydı. Ana fikir Cumhuriyet Muhafızları'nın yetişip asileri ezene kadar Fedailerin ve öteki milislerin kalkışmanın yayılmasını önlemesiydi. Varsayımlardan birisi de yerel Baasçıların belirli bir süre tecritte Cumhuriyet Muhafızları gelip kurtarana kadar kendi başlarına hayatta kalmayı başarmalarıydı.

Her köy, kasaba ve kent küçük ve yarı bağımsız bir kale olacaktı. Fedai birlikleri yerel ayaklanmaları bastıracak, bunun için de Baasçıların dikkatli gözetimi altında tutulacak depolardan AK-47 Kalaşnikov, maki-neli tüfek, havan ve RPG (roket güdümlü el bombası) gibi hafif silahlardan yararlanacaktı. Bütün taleplerine rağmen, asilerin eline düşer korkusuyla ne Fedailere ne de diğer milislere ağır silah kontenjanı tanındı.

Başlıca görevleri iç tehditleri savuşturmak olmasına rağmen, bir işgal harekâtı durumunda paramiliter örgütlerin her kasabayı savunması ve işgalci kanı dökmesi gerekiyordu. Üst düzey Iraklı yetkililerin gözünde, ordunun Bağdat'ın düşmesinden sonra direnişi sürdürmek için bir planı yoktu. Eski bir generalin dediği gibi, "Birliklerin morali yüzünden, insanların bahsetmeyeceği konular vardı." Savunma Bakanı General Ahmed ordunun aynı zamanda hem konvansiyonel bir savaş hem de gerilla savaşı yürütmek üzere eğitilmediğini söylüyordu. "Biz tek kuvvet içinde iki ayrı güç değiliz."¹¹

Saddam'ın Baas Acil Durum Planı Irak'ın güvenlik güçleri için çok kapsamlı bir evrimdi, ama uydular silah ve cephane depolarını belirle-yemedi ve Amerika Birleşik Devletleri haberalma çevreleri de Fedailer örgütünün önemini kavrayamadı. Fedailerin kasaba ve kentlerdeki be-

lirgin varlığı ve rejimin gözündeki yaşamsal önemi düşünüldüğünde sarsıcı bir eksiklik olarak görünecek bu durum, CIA'in insan kaynakları kıtlığı ve uydulara ve diğer keşif yöntemlerine duyulan aşırı güven hatırlandığında anlaşılır olabilmektedir.

Bütün dikkatini iç ve bölgesel tehditlere çevirmiş olan Saddam, Washington'da toplanan kara bulutları fark edemedi. Washington'da, Bush yönetiminin gözlerini Irak'a diktiğini gösteren epey belirti vardı. Başkan ocak ayındaki "şer eksenini" konuşmasında Irak'tan da söz etmişti. Bush 1 haziran 2002 günü de West Point Askeri Akademisi'nden mezun olacak sınıfın önünde savaşı bir mantığa dayandırma gayreti içindeydi. Eğer düşman bir terör grubuna kitle imha silahları verirse, Amerika Birleşik Devletleri saldırıya uğrayabilir, ama darbenin kim tarafından desteklendiğini öğrenemeyebilirdi. Kitle imha silahlarının kaynağı hiç açığa çıkmayabileceğinden caydırıcılığın –özellikle de yıkıcı bir misilleme tehdidinin– böylesi bir saldırıyı engellemesi düşünülemezdi. Tehdit karşısında tek geçerli savunma yöntemi, kitle imha silahlarını kaynaklarında imha etmektir. Üstelik Amerika Birleşik Devletleri harekete geçmeden önce fazla da beklemeyecekti. Eğer bir rakibin savaş hazırlıklarına başladığı ortaya çıktığında, gemilerini harekete geçirip uçaklarını alarm durumuna sokar ya da seferberlik ilan ederse, geleneksel baskın düşüncesine göre diğer ülkenin ilk darbeyi vurma hakkı kazanacağını anlattı. Oysa bu koşullar 11 Eylül sonrası dünyasında geçerli değildi. Amerika Birleşik Devletleri tehditlerin gerçekleşmesini beklerse, gereğinden fazla beklemiş olurdu. Başkan'ın söyledikleri baskın kuralından çok, önleyici savaştı.¹²

Baskın stratejisinin gelişim tarihi oldukça eğitici. Cheney savunma bakanıyken yardımcılarını "Savunma Planlama Kılavuzu" adı altında, askeri planlamaya yön verecek gizli bir belge hazırlamıştı. Cheney'nin Savunma Bakanlığı'ndaki o ekibinde Paul Wolfowitz, Ulusal Savunma Konseyi üyesi olup sonradan Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak büyükelçiliğine atanan Zalmay Halilzad ve başkan yardımcısının başdanışmanı olacak olan Scooter Libby vardı.

Halilzad'ın ilk strateji taslağı muhafazakârlık karşıtı bir broşür gibiydi. Halilzad Amerika Birleşik Devletleri'nin gücünü nükleer silahların yayılmasının önlenmesi amacıyla kullanmaya hazır olması gerektiğini iddia ediyor, Amerika Birleşik Devletleri siyasetinin amacının Amerikan askeri üstünlüğü korumak olduğunu açıklıyor ve askeri koalisyonların mutlaka resmi ittifaklar temelinde değil, ulusların arasında koşullara göre oluşmuş ittifaklara göre kurulması gerektiğini tartışmaya açıyordu; bu son uygulama, müttefiklerinin görüşlerinin Washington'u bağlamayacağı anlamına geliyordu. Taslak sızdığında bir öfke fırtınası estirdi.

Çalışma hükümetin en tutucu kanadından gelmiş ve George H. W. Bush'un Beyaz Sarayı da zaman geçirmeden taslağı reddetmek zorunda kalmıştı. Cheney daha sonra en çelişkili noktaları sulandıran ya da atlayan, siyasal bakımdan çok daha kabul edilebilir bir plan yayınladı.¹³

İş askeri planlamaya gelip dayandığında, Rumsfeld yeni bir program yanlısıydı ancak sunulmakta olan dış politika doktrinine göre, 1992 yılında dokunulmaz görünen eski kavram, şimdi artık yönetimin çekirdeğini oluşturan yetkililer tarafından yeniden oluşturuluyordu. Bush'un West Point'te tanıttığı doktrin daha sonra Başkan'ın Ulusal Güvenlik Danışmanı Condoleezza Rice tarafından büyük gürültüyle ilan edilip, Beyaz Saray sitesine Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Güvenlik Stratejisi'nin bir parçası olarak konuldu.¹⁴

Kuram olarak, baskın doktrini silahlı güce hali hazırda sahip olan ve sahip olma arzusu duyanlara karşı uygulanabilirdi. Bush'un "şer eksenini" konuşmasında adı geçen ülkeler arasında en gelişmiş kitle imha silahlarına sahip olan ve nükleer silahları bulduğuna inanılan Kuzey Kore, Seul'u topraklarının menziline tutuyordu. İran'ın kitle imha silahı programlarının Irak'tan da ileri olduğu varsayılmıyordu ve İran'ın Hizbullah'ı ve Filistin'i destekleme tarihçesi vardı. Ne var ki İran hâlâ çağdaşlaşma aşamasında olan, Avrupa'yla güçlü siyasal ve ekonomik bağları bulunan geniş ve kalabalık bir ülkeydi. Üçünün arasında, en az gelişmiş kitle imha silahı programına sahip olan Irak'tı. Oysa Birleşmiş Milletler kararlarını ve Körfez Savaşı'nı sona erdiren ateşkes anlaşmasını ihlal eden, dünya toplumundan soyutlanmış Irak'ta silahlı kuvvetler on yılı aşkın bir süredir uygulanan ekonomik yaptırımlar sonunda çok zayıflamıştı.

Bush yönetiminin gözünde Irak, yakın bir tehdit olduğu için değil, bir Amerikan saldırısına karşı kendini gerektiği gibi koruyamayacak, muhtemel bir gibi görüldüğü için baskına davetkâr bir hedefti. Ortadoğu'daki stratejik denklemi değiştirmeye ve Saddam'ı öteki yayılmacılara ders alınacak bir örnek yapmaya kararlı bir yönetim için Irak kaçınılacak bir tehlike değil, stratejik bir fırsattı. Bush 19 temmuz günü New York eyaletinin Fort Drum Üssü'nde 10. Dağ Tümeni'ne heyecan yüklü bir vatanseverlik konuşması yaptı. Bir asker "Saddam'ı vuralım" diye haykırınca, Başkan gülümsedi.¹⁵

Bush'un baskın doktriniyle karşı karşıya olmasına rağmen, Irak rejimi yeni tehditler planlamaktan geri durmadı. Ordu 1989 yılından beri İran'ın çevresinde gelişen, Altın Doğan kod adlı bir tatbikatı yürütüyordu. 1988 "Kentler Savaşı'nda" Bağdat'a füze saldırısında bulunan ve aralarındaki acı savaşta zehirli gaz kullanmakta Irak'ı yalnız bırakmayan İran'dı. İran daha kalabalık bir nüfusa, faal bir silah sanayiine sahipti, üstelik güçten düşürücü ekonomik yaptırımlarla uğraşmıyordu. Ülkenin çeşitli haberalma örgütlerinin çalışmalarını koordine eden

Irak Ulusal Güvenlik Komitesi, 11 Eylül saldırılarından sonra Saddam'a ülkenin karşısındaki en büyük tehdidin İran olduğu, gelecekte de olacağı raporunu verdi. Irak askeri istihbaratının başkanı Bağdat'ın düşmesinden sonra Amerikalılara, "Koalisyon güçlerinin işgalinin ne olacağını düşündük mü? Biz daha çok Türkiye'yle ve İran'la ilgileniyorduk" diyecekti.¹⁶

Ne var ki Saddam'ın İran endişesinin Washington'la ilişkisi üzerinde olağanüstü etkisi vardı. Irak doksanlı yıllarda kimyasal ve biyolojik silah stoklarını imha etmişti ancak, Saddam gizli kitle imha silahı deposunun varlığı üzerindeki sis perdesini hiç kaldırmamıştı. Daha önce hangi stoklara sahip olduğu, bu stokları nasıl yok ettiği konusunda Birleşmiş Milletler'e yaptığı açıklamalar eski ve eksikti. Üstelik Saddam silah konusunda çalışmalar yapan bilimadamlarının yurtdışına çıkmasına da izin vermiyordu.

Politik stratejisi Irak'ın kitle imha silahları üzerindeki bilinmezliği koruyarak Tahran'ı baskı altında tutmaktı; El Hamdani bu baskıya "kuşkuyla caydırıcılık" adını vermişti. Eski silah programının kaderi üzerinde Birleşmiş Milletler denetçilerine on yıl boyunca meydan okuması Irak'a ekonomik yaptırımlar uygulanması anlamına gelirken, Saddam yetkililerinin kimyasal ve biyolojik cephanelikleri yok ettiklerini dünyaya açıklamadı.

Irak açısından bakıldığında, kitle imha silahları savaş sırasında İran'ın insan dalgaları halindeki saldırılarını savuşturmaya yaramıştı: bir sayıma göre Irak İran'ın kara güçlerine karşı 101 000 kimyasal atış yapmış ve bomba kullanmıştı. Birleşmiş Milletler, Irak'ın orta ve uzun menzilli roketler geliştirmesini yasaklamasına rağmen, İran savaşı tecrübesini unutmayan Saddam, füze programına ilgisini hiç yitirmemiş, üstelik bu silahların kitle imha silahları olarak sınıflandırılmayacağını iddia ederken de yanılıyordu. Irak ordusunun niteliksizliği düşünüldüğünde, kitle imha silahlarına sahipmiş görüntüsü vermek Saddam için daha da önem kazanıyordu. Saddam'ın İran karşısındaki en önemli kozu askerleri değil, füzelerden ve öteki silah programlarından sorumlu Askeri Sanayi Komitesi'ydi.

Saddam, Körfez Savaşı sırasında Amerika'yı Bağdat'a yürümekten alıkoyanın kimyasal silahları olduğunu düşünmekle de yanılıyordu. Bu silahların içerideki ayaklanmaları da caydırdığı kanısındaydı. Irak Araştırma Grubu'nun raporuna göre, 1991 Şii ayaklanması sırasında Mi-8 helikopterlerden on iki ila otuz iki Sarin bombası atılmıştı. (Iraklılar Amerika önderliğindeki koalisyon tarafından meydana çıkarılır endişesiyle hardal gazı kullanmadılar.) R-400 tipi bombalar gerektiği gibi patlamayınca, Irak ordusu onların yerine gözyaşı gazıyla doldurulmuş 200 bombayı kullanmak zorunda kalmıştı. Kürtler daha talihsizdi; 1988 yılındaki Halepçe saldırısında yaklaşık 5 000 kişinin öldüğü hesaplanıyordu.¹⁷

Bağdat'tan bakılınca, Amerika'nın Irak'tan kitle imha silahlarının tümünü yok ettiğini kuşkuyla hiç yer bırakmayacak açıklıkla bildirmesi yönündeki talebi, Saddam'ın İran'ı caydırma, Şiileri ve öteki ayaklanmaya hazır asi grupları korkutup baş eğmeye zorlama çabalarını baltalıyordu.

Saddam, kitle imha silahlarına sahip olmadığını açıklamanın riskli olacağını düşünürken Amerika Birleşik Devletleri'ni ürkütme tehlikesine gereken önemi vermedi; danışmanlarına göre, Amerika Birleşik Devletleri'ni doğal düşmanı olarak görmüyordu. Saddam'a göre, Amerika'nın Irak'ı işgal etmesi için hiçbir neden yoktu. Üstelik, Amerikalıların kanlı bir savaşı kaldıracabileceğine de inanmıyordu.

1987 yılında bir Irak F-1 savaş uçağının bir Amerikan savaş gemisini yanlışlıkla İran gemisi sanarak iki Exocet füzesiyle batırması Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı tutumunu derinden etkilemişti. Savaştan sonra Amerikan yetkililerine anlatılanlara göre Saddam bombardıman beklerken diplomatik bir girişimle karşılaşınca şaşırmıştı. Aynı Saddam Amerikalıların birkaç kayıptan sonra kuyruklarını bacaklarının arasına alarak Lübnan ve Somali'den çekildiklerinin de farkındaydı. Amerikalılar 1991 yılında Kuveyt'i kurtararak sınırlı amaçlarına varmış, ardından da Bağdat'a yürümemeye karar vermişti. Saddam bu kararı sabır olarak değil, kayıp korkusu olarak değerlendiriyordu. Amerika Birleşik Devletleri Somali'de de, Mogadişu sokaklarında on sekiz ölü verdikten sonra çekilme kararı almıştı. Kosova'daysa Amerika yetmiş sekiz günlük hava saldırılarına dayanmış, savaşta tek kayıp vermediği için övünmüştü.

Clinton yönetiminin 1998'de Çöl Tilkisi kapsamında gerçekleştirdiği dört günlük hava saldırılarından sonra bile, Irak Washington'a kafa tutmaktan çekinmedi: Saldırılarından sonra Saddam gizli bir kararla Amerika Birleşik Devletleri'yle her türlü işbirliğine son verilmesi için Irak Devrim Komuta Konseyi'ne baskı yaptı.¹⁸ Silah denetçileri bir daha davet edilmedi. Başkan Clinton'ın döneminin sonuna doğru, hükümranlılığına yapılan bu saygısızlığı cezalandırmak için, Saddam ülkenin kuzeyinde ve güneyinde devriye gezen Amerikan ve İngiliz savaş uçaklarından birini düşürmeye çalışıyordu.

Ne George W. Bush'un seçilmesi ne de Çöl Fırtınası Harekâtı'nı yöneten ekibin yeniden işbaşına dönmesi endişe yarattı. Amerika önderliğindeki koalisyonun tartışmasız zaferine, durmadan tekrarlanan Müttefik bombardımanına ve eski başkan George H. W. Bush'a karşı düzenlenen başarısız suikast girişiminde Amerika Birleşik Devletleri tarafından sorumlu tutulmasına rağmen, Irak lideri hâlâ meydan okuyor, Amerikalıların onu yenmek için fazla bir şey yapamayacaklarından emin, Amerikan ve İngiliz hava devriyelerinin Irak hükümranlılığına karşı saygısızlığından rahatsız oluyordu. Amerika Irak'ı bombalayabilir, Cruise füzeleri fırlatabilirdi, ama Saddam 1991 yılında olduğu gibi bir koalisyon kurma-

dan ülkeyi işgal edeceklerine inanmıyordu; zaten Bush'un ilan ettiği Haçlı seferine katılmaya istekli kimse de yoktu. Üst düzey bir Iraklı yetkilinin işaret ettiği gibi, "Kimse Amerika'nın hassas silahlarına dayanıklılıkta Irak'la boy ölçüşemez. Onun için, eğer Amerikalıların elindeki tek şey buysa, o zaman ulusal bekamız için tehlike yok, demektir."¹⁹

2002 ağustosunun ilk iki günü, Tommy Franks, Tampa'da yüksek rütbeli komutanlarıyla bir toplantı yaparak, hassas silahlardan çok daha fazlasını gerektirecek savaş planındaki son gelişmeleri tartıştı. CENTCOM komutanını kaygılandıran neredeyse her an saldırıya başlamaya hazır olmaları gereği idi. Saldırının nasıl ve ne zaman başlayacağını kimse bilmiyordu ama CENTCOM o gün itibarıyla hazır olmak zorundaydı.

Toplantıda kullanılan slaytlar Franks'in planının temel prensiplerini belirtiyordu. Komutanın amacı, Franks'in stratejik hedefi açıktı: Müttefik güçler, rejimin karşılık veremeyeceği krizler çıkarma amacıyla Irak'ın ağırlık merkezlerine baskı yaparak Irak rejiminin devrilmesini gerçekleştirecek.

"Bu harekâtın son noktası rejim değişikliğidir" diye devam etti slaytlar. "Başarı rejim liderliğinin ve güç kaynaklarının yok edilmesi; kitle imha silahları olanaklarının imhası ya da denetim altına alınması; toprak bütünlüğünün devamı; komşularını tehdit gücünün yok edilmesi; kabul edilebilir bir geçici/devamlı yönetimin işbaşına gelmesi olarak tanımlanır."

Plan hâlâ değişim aşamasındaydı. Rumsfeld'in Geliştirilmiş Başlangıç'tan memnun olmadığı ve Pentagon'a en kısa intikal süresi ve en az askerle savaşa başlama olanağı verecek yeni bir plandan yana olduğu açıktı. Hızlı Başlangıç'ın ardındaki düşünce, bölgeye akan Amerikan askerlerini beklerken bir avuç askerin bile Iraklıların dengesini bozacağı yolundaki görüştü. Eğer Saddam rejimi gerektiği kadar çürükse, Hızlı Başlangıç savaşı daha başlamadan sona erdirebilecek bir darbenin ya da bir ayaklanmanın kıvılcımı olabilirdi. Bu fikir CENTCOM'da bazılarınca "balon teorisi" olarak adlandırıldı: Eğer rejim bir balon kadar zayıfsa, o zaman bir toplu iğneyle patlatılabilir.²⁰

Buna rağmen, Franks'in planlamacıları Hızlı Başlangıç'ı geliştirirken bile harekâta bazı ciddi zaafılar olduğunu gördü, bunları toplantıda ele aldı. Hızlı Başlangıç CENTCOM'un bölgede nihai üs hazırlıkları için gerekli zamanı kısaltıyordu. Irak ordusunu sırtüstü devirmek için gerekli asker sayısının küçük bir bölümüyle savaşa başlamak, çarpışmaları uzatabilirdi. Bu da Iraklılara daha fazla tepki zamanı tanır, "Amerikalıların kitlesel kayıp vermelerine" yol açardı. Çatışmalar sürüp giderse, CENTCOM Arap ülkelerinde etki ve destek kaybedebilir, Türkiye de kararsız kalabilirdi. Bazı planlamacılar sorunları daha değişik biçimde dile getirdi. Balon dediklerinin bir bowling topu olduğu ortaya çıkabi-

lirdi. Yönetim Rumsfeld'in hoşuna gitmeyen Geliştirilmiş Başlangıç ile plancıları rahatsız eden Hızlı Başlangıç arasında bir seçim yapmak için, dokuz ay boyunca uğraşmıştı.

Orta bir yol bulmaya çabalayan planlamacılar, bu kez Karma adını verdikleri yeni bir plan daha geliştirdiler. Bu plan ülkeye asker sevkini hızlandırmak için Kuveyt'te yapılmış hazırlıklardan da yararlanıyordu. Karma Plan'a göre, Başkan sevkıyatı sessizce gerçekleştirmesi için CENTCOM'a beş gün tanıyacaktı. Ondan sonraki on bir gün boyunca, CENTCOM bölgeye asker, uçak ve gerekli malzemeyi gönderecekti. Bu noktada, on altı günlük bir hava saldırısı başlayacaktı. Hava saldırısı sona erdiğinde, 20 000 ordu ve Deniz Piyade elemanı Kuveyt'e varmış olacağından, CENTCOM kara savaşını başlatacaktı. On binlerce takviye Kuveyt'e akarken başlayan işgal harekâtı 125 gün sürecekti. Bu sayılar CENTCOM'da öylesine çok tekrarlanmıştı ki, savaş planlamacılarının arasında Karma'dan 5-11-16-125 planı olarak bahsediliyordu.

Kara saldırısında ilk amaç güneydeki petrol sahalarını, ordunun kuzeye yürümesi için gerekli köprüleri ve insani yardımın ulaştırılmasını kolaylaştıracak Um Kasr Limanı'nı ele geçirmekti. Rumsfeld'in yardımcılarının önerileri uyarınca, bir havadan indirmeyle Basra Uluslararası Havaalanı'nı alma seçeneği de Güney Irak'ta bölge oluşturmayı öneren eski planın bir mirası gibiydi. Ne ordu, ne de Deniz Piyadeleri böyle bir operasyona sıcak bakıyordu; üstelik meydan Hava Kuvvetleri'nin de işine yaramayacaktı. CENTCOM slaytları havaalanının "koalisyonun kararlılığını göstermek için" işgal edilebileceğini belirtiyordu.

Rejim devrildikten sonra neler olacağına gelince, Franks, komutanlarına Colin Powell'ın Dışişleri Bakanlığı'nın Irak'ın siyasal kurum ve altyapısını yeniden oluşturmakla görevlendirileceğini sandığını söyledi. Bağdat'ın düşmesinden sonra CENTCOM kuvvetleri için iki üç aylık bir "stabilizasyon" dönemi, ardından işgal gücünün büyük bir bölümünün geri gönderileceği on sekiz-yirmi dört aylık bir "düzelme" süresi olacaktı. Asıl amaç, kontrolü sürdürmek için Irak askeri ve Irak polisi de dahil, "Irak imkânlarından azami yarar" sağlamaktı. Bu güçler kontrolü Amerikalıların elinden aşamalı olarak devralacaktı. Planın sonunda bir de on iki-on sekiz aylık bir geçiş dönemi de vardı.²¹

Franks'in en büyük kaygısı, Bush yönetiminin baskın savaşına başlamadan önce, Iraklıların harekete geçmesiydi. CENTCOM'un istihbarat merkezi Iraklıların atabileceği bir dizi adımı belirledi: Kuveyt'e saldırıdan Mezopotamya Vadisi'ni sular altında bırakmaya, petrol kuyularını ateşe vermekten, Kürtlere bulaşmaya ya da yakıp yıkmaya kadar. Bir de tabii unutulmaması gereken kitle imha silahları tehdidi vardı.

Bir Irak saldırısı durumunda Franks'in tepkisi Krampon Planı kapsamında uçakları bir bölgeden diğerine yollamak olacaktı. Bunun ötesinde CENTCOM'un yapabileceği tek şey, Kuveyt'teki küçük varlığını

topçuyla, Özel Kuvvetler'le ve AF-64 saldırı helikopterleriyle sessizce takviye etmekte. Öteki adımların içinde keşif uydusu Global Hawk casus uçaklarını bölgeye getirmek ve Afganistan'da hâlâ Taliban kalıntılarıyla savaşıyor, El Kaide yöneticilerinin izini süren Özel Harekât Kuvvetleri'ni Irak'a nakletmek de vardı.

Geniş anlamda bakıldığında, saldırıda bulunan Amerika Birleşik Devletleri'ydi. Güneydeki uçuşa yasak bölgedeki devriye uçuşları Iraklıları tahrik fırsatı veriyordu. Temmuz ayında Moseley Güney Odağı adlı gizli bir plan uyarınca, bir dizi hava saldırısına yeşil ışık yaktı. Devriye uçuşları sırasında Irak uçaksavarlarının ateşine maruz kaldıklarında, yerden havaya füze saldırısına hedef olduklarında ya da Irak radarlarının kilitlendiklerinde Müttefik savaş uçakları hep bombalı saldırıya başlamıştı. Güney Odağı uyarınca, Moseley hedef listesini genişletti. Bu adım, havacı komutanların kara savaşı için gereken hazırlığı yapmaya yeterli zaman bulamamaları olasılığını telafiye dönüktü.

Hava saldırılarında tümüyle Moseley'nin yararı olan bir döngü vardı. Amerikan savaş uçakları genişletilmiş bir hedef dizisine saldırdıkça, Iraklılar Müttefik devriyelerine daha sık ateş açmaya başladı, bunun sonucunda da Moseley'nin eline daha fazla bombardıman için fırsat geçmiş oldu. Güney Odağı Harekâtı geliştikçe, Moseley Kuzey Irak üzerinde devriye gezen uçaklara açılan uçaksavar ateşini birkaç gün sonra güneydeki hedeflere saldırmak için bahane olarak kullanmaya başladı. "Onlar bize daha fazla ateş edince, biz daha da saldırganlaştık, bu da daha çok karşılık vermemizi sağladı" diyecekti Moseley savaştan sonra.

Plan uyarınca, Amerika Birleşik Devletleri toplam olarak 391 hedefe 606 bomba bırakmış oldu. Başlıca hedeflerden birisi Bağdat ile Basra ve Bağdat ile Nasırıye arasında askeri iletişimi sağlayan fiber optik kablo şebekesiydi. Toprağın altına gömülü kabloların yerlerini belirlemek imkânsızdı. Bu yüzden havacı komutanlar "sinyalleri aktaran kablo röle istasyonlarına" odaklandı.²²

Amerikalılar Batı Irak'ta, Bağdat'ın 370 kilometre uzağındaki H-3 bölgesinin ortasındaki hava savunma komuta merkezine karşı da bir ceza bombardımanı gerçekleştirdi. Eğer Özel Harekât Kuvvetleri ve Müttefik savaş uçakları savaşın başlangıcında Irak'ın batı bölgelerinde operasyona girişecek ve İsrail'i hedef alabilecek karadan karaya füzeleri imha edecekse, o komuta merkezinin susturulması şarttı. Moseley istihbarat toplayan öteki uçaklar için kesin hedef belirlemede lazer kullanan ve unutulmayacak bir macerada bir Irak uçağıyla kapışan Predator insansız casus uçaklarının kullanılmasına da izin verdi. Irak uçakları tarafından taciz edilen bir Predator'a gizlice bir Stinger hava savunma füzesi yerleştirildi ve uçak Irak savaş uçaklarını atış menziline çekmeye çalıştı. Ne var ki Iraklılar karşılıklı ateşten üstün çıkıp bir savaş uçağı ile casus uçağı arasındaki ilk it dalaşını gerçekleştirmiş oldular.²³

Franks hava saldırılarının fazla göze batmaması için dikkatli olunması uyarısı yaptı. Franks'in ilettiğine göre, Rumsfeld açık bir "CNN çizgisinin altında kalın" talimatı yayımlamıştı. Buna Rağmen CENTCOM her türlü olasılığa karşı sessizce küçük bir savaş yürütüyordu. Gerçek savaş başladığında, diye takıldı Franks yardımcılarına, CENTCOM Saddam'ın yatını havaya uçuracaktı. Franks, Moseley'nin ve bölgedeki en yüksek rütbeli deniz subayı olan Koramiral Tim Keating'in "tekneyi kimin tokatlayacağını" belli olacağı bir turnuva düzenlemesi gerektiğini söylüyordu.²⁴

Devletler hukukuna çok daha titiz yaklaşan İngilizler uçuşa yasak bölgeler üzerinde devriye gezilmesine izin veren Birleşmiş Milletler kararlarının bir işgalin yolunu açmak için bombardımanı kapsamadığını ileri sürerek, Güney Odağı harekâtına katılmadılar.²⁵

Franks Washington'da Karma Plan'ı Başkan'a anlattı. Plan Beyaz Saray'da liste başıydı. Yönetim uzun bir maceradan sonra, sonunda bir plan üzerinde fikir birliğine varıldığını düşünüyordu.

Oysa Powell'ın, özellikle de Franks'in Dışişleri Bakanlığı'na bırakılacağını varsaydığı görevde, savaş sonrasında Irak'ı yönetilmesi ve yeniden yapılandırılması konusunda kaygıları vardı. Powell ta 2001 yılında, Crawford'daki toplantıdan beri Franks'in planlarından rahatsızdı. Powell'ın gözünde CENTCOM intikal süresini kısaltmak için ölçüsüzce zaman harcamış, Amerikan kuvvetleri Bağdat'a ulaştıktan sonra sokaklarda nasıl savaşılabileceğine, Irak'ın gerçeklerine çok az vakit ayrılmıştı. CENTCOM toplantıları her şeyden çok asker nakliyesiyle ilgili gibi, diyordu Powell yardımcılarına. Powell için Karma Plan ikmal yollarını denetlenmesi, bölgeye hâkim olunması için hâlâ çok yetersizdi.

Powell'ın sırdaşı ve Dışişleri Bakan Yardımcısı Rich Armitage'in endişesi daha farklıydı. Armitage savaşta cesaretin çok önemli olduğunu kabul ediyordu ancak, Amerika savaşa başladığında Iraklılar Kuveyt'teki tek limana ve tek havaalanına kimyasal silahla saldırırlarsa ne olacaktı? Yönetim savaş için gerekli takviyeleri ulaştırmayacak ve bir tümenenden biraz kalabalık askerle Irak savaşında sıkışılıp kalınacaktı. "Riski olağanüstü yüksek bir stratejimiz vardı" diye hatırlıyor Armitage.

5 ağustos akşamı Powell ve Condoleezza Rice Beyaz Saray ikametgâhında Bush'la uzun bir akşam yemeği yediler. Powell, Başkan'a savaş planıyla ilgili brifingler aldığını, ama savaş sonrasında neye benzececeği konusunda pek bir şey duymadığını söyledi. Amerika Birleşik Devletleri Irak ordusunu safdışı bırakınca, sanki ülkeyi bir arada tutan tek kuruma bir darbe vurulmuş gibi olacaktı. Ordu çökünce Irak'ın hükümet yapısı da çökecek, böylece Bush 24 milyonluk bir ülkenin mutlu sahibi konumuna geçecekti. Yeni bir Irak hükümeti oluşturmak zaman

alacak, bu arada yönetim de Amerika'nın elinde kalacaktı. Bütün bunlar Amerikan askeri gücünün yüzde 40'ını bağlayacak, birkaç yıllık bir taahhüt demektir. "Böylesi bir taahhüt" diyordu Powell, "yönetimin yapmak istediği başka her şeyin oksijenini tüketecekti." Daha sonra, Powell'ın Pottery Barn kuralına göndermede bulunduğu anlatıldı: "Eğer kırsan, kırdığın mal senin oldu demektir." Oysa Powell'ın mesajı çok daha açıktı: Kıracaksın ve kırdığın senin olacak.

Powell'a göre, eğer Bush harekete geçmeye kararlıysa, o zaman diplomasi şemsiyesinden yararlanabilmek için Birleşmiş Milletler'e gitmesi gerekecekti. Bush Birleşmiş Milletler desteği alırsa, Saddam'ın silah denetçilerinin dönüşüne izin vermesi ve silahsızlanması ihtimali olabildi. Sorun diplomasi yoluyla çözülmez, güç kullanmak gerekirse, Amerika yükü paylaşacak müttefikler bulabilirdi.

Bu yolda muhtemel bir tuzak vardı ve Powell, Bush'a bu tuzağı görmenin çok önemli olduğunu söyledi. Eğer Saddam Birleşmiş Milletler'in taleplerine uymaya ve var olduğu düşünülen kitle imha silahları programından vazgeçmeye razı olursa, o zaman Amerika bunu yeterli cevap kabul etmek ve rejim değişikliği politikasını terk etmek zorundaydı. Birleşmiş Milletler'e yönelmeden önce, Bush'un bu olasılığı kabul etmesi gerekiyordu.

Powell, Bush'u Birleşmiş Milletler'e yöneltmekle, Amerika'nın elinde *casus belli* olduğu görüşünü savunan Cheney'ye meydan okumuş oluyordu: Cheney'ye göre, Saddam'ın Körfez Savaşı'na son veren ateşkes anlaşmasının bir gereği olan Birleşmiş Milletler silah denetçilerine izin vermemekle savaş nedeni yaratmıştı. Cheney ve Powell Körfez Savaşı sırasında bir ekip oluşturmuştu, ama o zaman bile, başta Irak'a karşı nasıl bir tavır takınılacağı başta olmak üzere, aralarında anlaşmazlıklar da vardı. Cheney, Birleşmiş Milletler'deki diplomatik kargaşanın askeri harekâtı güçleştireceğine inanmakla birlikte, sonunda Bush'un konuyu oraya taşıma kararını desteklemişti.

Bu tartışmada, Powell'ın kritik bir müttefiki vardı. İngilizler işgalde yer almaları için bir Birleşmiş Milletler ultimatومunun olmazsa olmaz olduğunu açıkça belirtmişti. Bush dışlerini sıktı, Saddam'ın bütün Birleşmiş Milletler taleplerini kabul ederek yaşamaya devam edeceği olasılığını kabul etti ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin desteğini aramaya karar verdi. Bush Washington'da Birleşmiş Milletler macerasının başarısız olduğuna karar verilir verilmez, Güvenlik Konseyi'nin bazı üyeleri aksi fikirde olsalar bile, saldırıya geçmeye hazırdı.

Powell'ın Başkan'a müdahalesiyle ilgili bilgiler dışarıya sızdığında, bazı yorumcular dışişleri bakanının Saddam'la savaşa karşı olduğu sonucuna vardılar. Powell'ın yakın çalışma arkadaşları bakanın duruşunun pek o kadar kesin olmadığı görüşündeydi. Powell sorunun mümkünse Birleşmiş Milletler yoluyla çözümlenmesini tercih etmesine kar-

şın, diplomatik çabaların Irak'ı silahsızlandırmaya yetmemesi durumunda Saddam'ın karşısına çıkmaya muhalefet etmiyordu.

“Ne Powell'in ne de benim Saddam Hüseyin'i devirme ihtimaline bir itirazımız vardı; sadece zamanlama yüzünden gerçek bir endişe duyuyorduk” diye hatırlıyor Armitage. “Başkan'ın harekete geçmeye ne zaman karar verdiğini ne bakan ne de ben bilebiliyoruz. Bakan Başkan'ı iyi bir yerde bıraktığını düşündü. İyi bir yer, Afganistan'daki durumumuzu sağlamlaştırmak, katkılarını olabildiğince sağlamak için müttefiklerle sıkı işbirliğine girmek, ondan sonra harekete geçmekti. Benim kafamdaki düşünce ocak 2005'ti; seçimi kazan, işte bu saldırıya geçmenin tam zamanıdır.”²⁶

Pentagon'daysa Rumsfeld'in yardımcıları Saddam'ın oltadan kurtulmasına ya da gerçek gününün geciktirilmesine izin vermemekte kararlıydı. Greg Newbolg Feith'in gelip, “Irak stratejisini geliştirirken, teslim olmayı kabul edemeyiz” dediğini belirtti. Feith böyle bir yorum yaptığını reddetti. Birleşmiş Milletler'e gitme kararı CENTCOM'da sıcak karşılandı. Birleşmiş Milletler diplomasisinin ne kadar süreceğini kimse bilmiyordu, ama kısa sürmeyeceği kesindi. Renuart savaşa hazırlanmak için CENTCOM'un iki ya da üç ay kazandığını düşünüyordu.²⁷

Ağustos 2002 ortalarında, Bush yönetiminin en üst düzey yetkilileri savaşın amaçlarını belirleyen çok gizli bir belgeyi Başkan'ın imzasına açtılar. Açıkça, “Irak: Amaçlar, Hedefler ve Stratejiler” olarak adlandırılmış bu belge askeri operasyonun geniş hedeflerinin altını çiziyordu. Belgeye göre özgür Irak kitle imha silahları tehdidini ve böylesi silahları kullanma araçlarını ortadan kaldıracak ve Saddam'ın denetiminden kurtulmayı sağlayacaktı. Harekâtın daha genişletilmiş amaçlarıysa Irak'ın komşuları için yarattığı tehditleri ortadan kaldırmak, Irak halkını diktatörden kurtarmak ve Bağdat'ın teröristleri desteklemesini önlemektir. Belgede dolambaçsız bir biçimde açıklandığı gibi, Amerika Birleşik Devletleri “ılımlı, çoğulcu ve demokrasiye dayalı bir toplum oluşturmaları için” Iraklılara yardım edecekti.

Belgede askeri harekâtın Amerika Birleşik Devletleri'ne, Amerikan askerlerine ve Müttefiklere karşı kitle imha silahları kullanılması tehlikesini asgariye indirecek şekilde tasarlanacağını belirtiliyordu. Amerika, İran ve Suriye'yi Irak'a yardımdan caydırmak için gereken adımları atacaktı, aynı zamanda da uluslararası petrol piyasasının zararını en azda tutacaktı. Amerika Birleşik Devletleri mümkünse bir koalisyonla işbirliğine girerek, ama gerekirse tek başına harekete geçerek, Irak'ı özgürleştirmek için “Ulusal gücün tüm araçlarını” kullanacaktı.

Amerika Birleşik Devletleri Iraklı direniş gruplarıyla işbirliği yaparak askeri harekâtın işgal değil, özgürleştirme olduğunu ve yeni bir

anayasası olacak, devletler hukukuna bağlı, kadınlar da dahil tüm Iraklıların insan haklarını koruyacak “çoğulcu ve demokratik bir Irak” kurulmasında bu grupların da rol oynayacağını kanıtlayacaktı. Iraklılar söz ve düşünce özgürlüğüne sahip olacaktı. Amerika Bağdat’ın düşmesinden sonra da, öteki ülkelerle birlikte Irak’ın yeniden inşası, bürokrasisinin ve güvenlik kurumlarının reformu alanlarında sürekli rol oynayacağını da gösterecekti.²⁸

Gerçekten de Irak harekâtının amaçları oldukça geniş kapsamlıydı. Hedef sadece bir diktatörün devrilmesi değildi. Birçok gözlemci Irak’ta bir müdahaleye kuşkuyla yaklaşıırken, Beyaz Saray konuya stratejik bir fırsat diye bakıyordu. Amerika Birleşik Devletleri demokrasiyle hiç tanışmamış bir ülkeye demokrasiyi yerleştirecek ve bölgenin siyasal haritasını yeniden çizmeye başlayacaktı. Amerika sonunda Saddam’ın silah programıyla ilgili yıllardır süren endişelerinden kurtuluyor, belgede sözü edilmese de, harekât Suriye ve benzeri rejimlere Amerikan gücünün gösterilmesi anlamını da taşıyordu.

Dış politika iddiaları da yüksekti. Her şeyden önce, ulus oluşturma gibi çetin bir göreve soyunulacaktı. Yine de, yönetimin Clinton usulü ulus oluşturmaya karşı duygularına uygun olarak, Bush ekibi bu projeyi yürütürken güvenliği sağlamak için büyük çapta ordu ve polis gibi Iraklı kurumlara güveniyordu. Tümüyle aynı görev için Zinni’nin hesapladığının tam yarısı sayıda asker içeren Karma Plan bu gerçeği gözler önüne seriyordu.

Rumsfeld bir dizi askeri konuyu görüşmek üzere 21 ağustos günü Bush’u Crawford’daki çiftliğinde ziyaret etti. Daha sonraki kısa basın açıklamasında Başkan medyanın Irak’ta bir askeri harekât olasılığına odaklanmasından yakındı. Başkan’a göre bu konuda gereğinden fazla “çalkantı” vardı. Rumsfeld de aynı düşüncededeydi. Sanki bir medya “çılgınlığı” yaşıyordu. Bush’un açıklamasına göre CENTCOM’daki bütün çalışma ihtimallere göre planlar yapmaktı ve savaşa gitmek konusunda herhangi bir karar alınmamıştı. Sekiz gün sonra, Bush Irak harekâtının amaçlarını belirleyen gizli belgeyi imzaladı.²⁹

Eylül başında, Bush Birleşmiş Milletler’e gitmeye hazırlanırken Franks, Başkan’a Karma Plan üzerinde bir brifing daha vermeye hazırlandı. Komutanın toplantıya bilgi verebilmesi için yardımcıları çok gizli bir “POTUS Konuşma Notları” oluşturdu. Bu, Amerika Birleşik Devletleri başkanına yapılacak sunumun askeri jargondaki adıydı. Notlara göre, harekâtın stratejik hedefleri sadece Irak’ta bir rejim değişikliği gerçekleştirmek değil, aynı zamanda da “başka ülkeleri teröristlere destek vermekten ve kitle imha silahları bulundurmaktan caydırmak” olacaktı. Başarılı bir harekât sadece Irak’ı değiştirmekle kalmayacak, öteki düşmanlara da adımlarını atarken dikkat etmeleri gerektiğini gösterecekti.

Belgede Franks, rejimin komuta kontrol merkezleri bombalanarak,

Cumhuriyet Muhafızları'na ve tanklarını nakletmek için gerekli araçlara saldırılarak, Saddam karşıtı gruplarla işbirliğine girmek için Özel Harekât Kuvvetleri kullanılarak ve Irak askerleri teslim olmaya ya da firara cesaretlendirilerek, Saddam'ın bir "Bağdat Kalesi" stratejisi kullanmasına izin verilmeyeceğini belirtiyordu.

Belgeye göre, Saddam iktidarı devrildikten sonra bir yıl ya da daha uzun sürebilecek bir "çatışma sonrası" dönemi olacaktı. CENTCOM Iraklılarla işbirliği yapan Amerikalı sivil kurumları destekleyecekti. Ülkenin kendini toparlaması için olabildiğince çok Irak kaynağından yararlanılacaktı. Sınırları korumak ve iç güvenliği sağlamak için, yeni bir Irak ordusu ve güvenlik gücü oluşturulacaktı.

Oysa üs anlaşmaları tamamlanmadığı gibi, kuzey cephesinin açılması için Türkiye'nin onayı da alınmamıştı. Franks planlamayı gözden geçirmek için 6 eylülde Bush ve Ulusal Güvenlik Konseyi'nin karşısına çıktığında, Rice üs konusuna değindi. Rice'a göre müttefiklerle diplomatik girişimlerde bulunmak için geç kalınmıştı.³⁰

Franks nazikçe onayladı. "Evet, telafi etmek zorundayız" dedi konuyu biraz basitleştirerek.

Kısa süre önce harekâtın hedeflerini onaylamış olan Bush konuya girdi. "Bu şeyi kazanabilecek miyiz?"

"Kesinlikle" dedi Frank.

"Saddam'dan kurtulabilecek miyiz?" diye tekrar sordu Bush.

"Evet, efendim" diye cevap verdi Franks.

Beşinci bölüm

Geleceğe dönüş

Amerika Birleşik Devletleri savaşa doğru ilerlerken, Kara Kuvvetleri'nin zirvesinde değişikliğe gidildi. Franks'in de onayıyla, Kara Kuvvetleri'ni yönetmesi için yeni bir general getirildi. Ketum ve soğukkanlı Korgeneral David McKiernan uzun zaman Eric Shinseki'nin en güvendiği subay olmuştu. Körfez Savaşı sırasında 7. Taktik Komuta Karargâhı'nı yönetmiş, NATO Bosna'daki katliamı durdurmak için müdahale ettiğinde de Saraybosna'da görev almıştı. McKiernan 11 Eylül saldırılarının sırasında 1. Süvari Tümeni'nin başındayken kısa süre sonra Pentagon'a atanıp, Kara Kuvvetleri Harekât Başkanlığı'na getirildi.

McKiernan daha başlangıçtan beri Franks'in durmadan değişen savaş planlarından haberdardı. Sivil elbiseler giyip, atlarına eşinin akrabalarıyla buluşmak için Almanya'ya gittiğini söyleyerek 5. Kolordu Komutanı Scott Wallace ve kurmaylarıyla birlikte planı gözden geçirmek üzere kısa bir seyahat bile yapmıştı. Mikolashek'le arasında Afganistan Savaşı'ndan kalma bir gerginlik olan Franks, McKiernan'a karşı saygılıydı. Irak işgali yaklaşırken, Kara Kuvvetleri de, Franks de tepede en iyi subayları görmek istiyordu. McKiernan yukarı, Mikolashek dışarı.

McKiernan eylül ayında, Kuveyt kentinin kuzeyinde ve artık eskimiş Kuveyt eğlence parkının karşısında, sacdan yapılmış bir dizi depodan oluşan yeni karargâhına yerleşti. Burası Doha Kampı'ydı ve etrafı dikenli tellerle çevrilmişti; yoğun güvenli kampa girip çıkmak öylesine bir düzene bağlıydı ki, bazı askerler buraya “asgari güvenli hapishane” diyorlardı. McKiernan geldiğinde Kuveyt'teki altyapının büyük bir bölümü hâlâ bitirilmeye çalışılıyordu. Doha Kampı'nda bilgisayarlarla ve video gösterimleri için duvar boyunda ekranlarıyla donatılmış amfi tiyatro büyüklüğündeki bir komuta merkezi de inşaat halindeydi. Oysa McKiernan'ın asıl kaygısı komuta merkezinin standardını yükseltmek değil, bizzat Karma Plan'dı.

Geçmiş bir yıl boyunca savaş stratejisi önce Geliştirilmiş Başlangıç olup, sonra değişim yaşayarak Hızlı Başlangıç'a geçmiş, sonunda da CENTCOM'un hazırlayıp Franks'in onayladığı, ardından da Başkan'a kabul ettirdiği Karma Plan'da karar kılınmıştı. Aslında bu plan Hızlı

Başlangıç'ın biraz geliştirilmiş bir sürümüydü ve küçük intikallerden, sessizce gerçekleştirilmiş askeri altyapı düzenlemelerinden yararlanıyordu. McKiernan Doha Kampı'na geldiğinde, komutanlığın baş planlama subayı olan Albay Kevin Benson, komutanına son gelişmelerle ilgili bilgiler verdi. Bazı açılardan bakıldığında, Karma Plan ortak bir savaşın bütün özelliklerini taşıyor gibiydi. Savaşın ilk dönemlerinde Deniz Piyadeleri, Kara Kuvvetleri'nin 3. Piyade Tümeni'nin iki tugayından ve Deniz Piyade Harekât Tugayı'ndan oluşan işgal gücünü yönetecek, Deniz Piyadesi Um Kasr Limanı'nı ele geçirirken, Kara Kuvvetleri'nin tugayları da Irak'ın güneyindeki petrol sahalarını işgal edecekti. Birlikler sonra kuzeye, Fırat'a doğru ilerleyecek ve Nasiriye dışında, kritik 1 Numaralı Karayolu Köprüsü'nü ele geçirecekti. Böylece, ABD'nin, ülkenin güney bölgesiyle ilgili bütün hedefleri gerçekleşmiş olacaktı. Fırat boyunca kuzeye yürüyecek birlikler Wallace'ın 5. Kolordu Karargâhı'yla ek kara birliklerinin Kuveyt'e varmalarını bekleyecek, ardından da Irak'ın içlerine dalacaktı. Bir sonraki aşamada, bütün kara birlikleri Wallace'ın kolordusuna katılacak, ordu ve Deniz Piyadeleri farklı yollardan Bağdat'a yönelirken İngilizler ile Amerikan ordusunun 4. Piyade Tümeni Türkiye'den güneye saldıracaktı.

Karma Plan, Pentagon'da Rumsfeld'in uzun bir hazırlık dönemi geçirmeden harekete geçecek küçük bir kuvvet özlemini tatmin ediyordu. Amerikalılar çizimlerini ülkeye basar basmaz rejimin çatırdayacağına inanan Rumsfeld'in yardımcılarına göre, CENTCOM'un savaşın başlama vuruşunu yapmak için kullandığı küçük birlik bile yeterli bir güçtü. Oysa McKiernan planda iki zaaf belirlemişti. Karma Plan CENTCOM'un saldırıyı çabuklaştırmasını sağlayacak, ama aynı zamanda da savaşın uzamasına neden olacaktı. Wallace'ın planlamacıları 5. Kolordu Karargâhı'nı taşımak ve Irak'taki birliklere takviye sağlamanın kırk beş gün sürebileceğini hesaplıyordu. Aslında Karma Plan, Saddam rejimi savaşın hemen başında devrilmezse, pistte hızlı bir tur atıp, ardından yarışa devam etmeden önce soluğunu toparlamak için beklemekle aynı şey olacaktı. Bir de sıcak bir savaşın ortasına üç yıldızlı yeni bir karargâh yerleştirmenin güçlükleri de vardı. Kısacası, McKiernan planın başlangıçta savaş gücü bakımından zayıf olduğunu, kara savaşında süreci uzatabileceğini ve gereksiz ölçüde karmaşık olduğunu düşünüyordu. Franks'in büyük bir gururla önerdiği, Başkan'ın ve yardımcılarının hayranlıkla onayladığı plan, McKiernan'ın gözünde önemli ölçüde hatalıydı: Kara saldırısını McKiernan'ın denetleyeceği düşünülürse, bu önemli bir görüştü.

Askerlerin Irak'ta işgale hazırlanma emri almalarından bir yıl sonra bile strateji hâlâ tamamlanmış değildi ve savaş sonrasının planları daha yeni yapılıyordu. Kararlaştırılan tek şey, kara harekâtının kod adıydı: Kobra II. Benson'ın planlamacılarından biri olan ve askeri tarihe merak duyan Yarbay Evan Heulfer bu kod adını önerirken bunun İkinci

ci Dünya Savaşı'nda, Normandiya Çıkarması'na katılan General George Patton komutasındaki 3. Ordu'nun en kapsamlı harekâtı olduğunu hatırlatmıştı. McKiernan Kobra II adını benimsemekte gecikmedi.

9 ekim günü Franks savaş planındaki bazı belirsizlikleri konuşmak için komutanlarıyla bir video konferans gerçekleştirdi. Başkan CENTCOM'un ağır bir sokak savaşına girmek zorunda kalmadan, Irak'ın başkentini alacağından emin olmak istiyordu. Franks'in elinde, uçakların Cumhuriyet Muhafızlarını oldukları yere çivileyip, başkente çekilmelerini önleyeceği Tersyüz Planı mevcuttu. Oysa karadaki birlikler Bağdat'ın yakınlarına geldikten sonra kenti ele geçirecek güçten yoksundu. "POTUS tatmin olmadı" dedi Franks, Başkan yerine President Of The United States'in (Amerika Birleşik Devletleri Başkanı) başharflerinden oluşan askeri terimi kullanarak. "Bağdat, Başkan'ın stratejik zaafı." Öte yandan Bush CENTCOM'un Saddam'ın stokları ve muhtemel bir kitle imha silahı kullanımıyla nasıl başa çıkacağını da merak ediyordu. McKiernan'a göre Washington ağaçlara bakmaktan hâlâ ormanı göremiyordu. Washington'un bizzat Karma Plan'dan endişe etmesi gerekirdi.¹

Bütün bunlara rağmen McKiernan ve yardımcıları çözümleyebilecekleri sorunlardan başlamaya karar vererek, karargâhı oturtmaya devam ettiler. CENTCOM'a göre McKiernan'ın karargâhı doktrinde bir devrim gibiydi. Körfez Savaşı sırasında, kara savaşının tek bir komutanı olmamıştı. Kara kendi savaşını, Deniz Piyadeleri kendininkini yapmış, işin eşgüdümünü de Schwartzkopf'a bırakmışlardı. Bu yaklaşım askerin komuta birliği alışkanlığının dışındaydı.

Bu sefer, Müttefik birlikleri de dahil, karadaki bütün kuvvetleri denetleyen ve Franks'e bağlı olan tek bir kara savaşı komutanı olacaktı. Akronim meraklısı askerler için McKiernan CFLCC'nin, yani Coalition Forces land Component Command'ın (Koalisyon Güçleri Kara Birlikleri Komutanlığı) başı olacaktı. Anthony Zinni CENTCOM'un başındayken tek komutan kavramından yana olmuş, Afganistan Savaşı sırasında da Mikolashek resmi komutan olarak görünmüştü. Ne var ki Afganistan Savaşı genel anlamda Afganistan temelli direniş grupları, CIA paramiliter birlikleri, Özel Kuvvetler, yerel derebeyleri ve oldukça küçük bir Deniz Piyade birliği tarafından gerçekleştirilmişti. Irak Savaşı gerçek bir sınav olacaktı.

McKiernan yeni karargâhını, daha önceki görevlerinden tanıdığı, yükselmekte olan subaylarla doldurdu. Daha önce Kara Kuvvetleri'nin Kaliforniya'daki Ulusal Eğitim Merkezi'ni yöneten, elleri mengene gibi güçlü Oklahomalı J. D. Thurman harekât başkanı olacaktı. Üçüncü kuşak West Point mezunu, Arizona Fort Huachuca'daki Kara Kuvvetleri İstihbarat Okulu Komutanı Tuğgeneral James "Spider" Marks baş istih-

barat subaylığına getirildi. Tümgeneral Chris Christianson lojistikçiydi. Daha önce CENTCOM'da görev yapıp Franks'le bile iyi geçinmeyi başaran Karacı Tümgeneral William Webster, McKiernan'ın vekiliydi. Subaylardan çoğu daha önceki operasyonlarda McKiernan'la çalışmış, birbirlerini iyi tanıyan kişilerdi. McKiernan, 1. Süvari Tümeni'ndeki dönemden kalma yaverini de karargâha getirtti. Yaver Binbaşı John Sparks, McKiernan'ın en yakın dostu ve sırdaşıydı.

Ne var ki, bütün ortak savaş patirtisine rağmen, McKiernan'ın karargâhunda çoğunluk karacılarındı. Organizasyon şemasının tepelerine yakın tek Deniz Piyadesi Cornell Üniversitesi'nden mezun olup McKiernan'ın kurmay başkanı olarak hizmet veren Tümgeneral Robert "Rusty" Blackman'di. Daha sonra, Buzz Moseley'yle ilişkiyi kolaylaştırmak ve hava komutanlarıyla iletişimi yumuşatmak için, Tümgeneral Daniel Leaf de bu ekibe dahil oldu. Kosova harekâtı sırasında İtalya'daki Aviano Hava Üssü'nün komutanlığını yapmış olan Leaf bütün sevimliliğine rağmen, kahvesini insan kafatası biçimindeki fincanından içiyordu. 3. Ordu'da Franks'in baş planlama subayı olarak çalışan Benson, aynı görevi bu kez McKiernan için yapacaktı.

Karargâhın en önemli üyelerinden birisi de faal bir subay olmayan, haki pantolonları ve yakası düğmeli gömleğiyle McKiernan'ı nereye gitse izleyen sivil bir müteahhitti. Emekli bir yarbay olan Terry Moran, McKiernan'ın isteğiyle baş strateji uzmanı olarak kampa katılmıştı. Doksanlı yılların ortasında CENTCOM planlamacısı, daha sonra Kara Kuvvetleri savaş planlamacısı olarak Irak planının içini dışını biliyordu. Moran güvenlik danışmanlığı yaparak Riyad'da iki yıl geçirmiş, ardından da CIA'den bir görev almıştı. Karanlık istihbarat dünyasında birçok önemli kuruluşla iyi ilişkileri vardı ve McKiernan'ın danışmanı olarak komutanlığın bazı üst rütbelilerinden çok daha etkiliydi. Moran, Franks'in planından daha ilk aşamalarda haberdar olan bir avuç insandan biriydi.

McKiernan Kobra II üzerinde çalışırken, Franks savaş planı hakkında yine bir brifing vermek üzere 31 ekimde Beyaz Saray'a geldi. Başkan'la toplantıdan sonra, Franks komutanlarına ek talimat ilettili. Eğer Saddam Kürtlere karşı önleyici bir saldırıya girişirse –CIA bu korkunç senaryo konusunda ciddi uyarıda bulunmuştu– oyun başlayacaktı. Başkan aynı zamanda Irak'ın ihlallerini dünyaya yaymak için etkin bir istihbarat çalışması da istiyordu. Amerikan askerleri Saddam'ın kitle imha silahları stoklarını bulduğunda, Bush CENTCOM'un dünyayı uyarmasını talep ediyordu. Franks, medyaya hemen verilmek üzere bulunanları belgelen-direcek özel eğitimli kamera ekiplerinin hazır tutulmasını emretti. Yönetim, Irak'ın kitle imha silahları bulundurduğuna inanmakla kalmıyor, stokları bulmayı bir fotoğraf harekâtı olarak da planlıyordu.²

Saddam'ın, Bağdat'ı bir kaleye dönüştüreceği endişesini gidermek

için, McKiernan Irak başkentine yapılacak esas saldırıyı yönetecek olan Scott Wallace'a döndü. McKiernan Bağdat yolundayken gereksiz sokak çarpışmalarına takılıp oyalanmamak için Irak'ın güney kentlerinin çevresinden dolanmaya karar verdi. Oysa Saddam rejiminin güç merkezi –generallerin Irak'ın “çekim merkezi” olarak adlandırdıkları yer– olan başkentin şu ya da bu şekilde alınması gerekiyordu. Kara Kuvvetleri Somali'nin başkenti Mogadişu sokaklarında on sekiz kayıp vermişti: Bağdat ise kitle imha silahlarına sahip olduğuna inanılan bir diktatörün demir yumrukla yönettiği Özel Cumhuriyet Muhafızları ve paramiliter gruplarca savunulan, altı milyon nüfuslu bir kenti.

Wallace planlamacılarıyla bir araya gelerek, aynı merkeze yaklaşan Kara ve Deniz Piyadelerinin kentin etrafına bir kordon çevirmek, yüksek rütbeli Irak yöneticilerinin kitle imha silahlarıyla birlikte kaçmalarını engellemek için yolları kesmesini planladı. Birlikler daha sonra kenti NFL futbol takımlarının adlarını alacak ileri harekât üsleriyle kuşatacaktı. Bunlar arasında kurulacak ilk ileri harekât üssü Saddam Uluslararası Havaalanı olacak, onun ardından oluşturulacaklar da kara ya da Deniz Piyade alaylarının etrafında kurulacaktı. Her birlik M1 tankları, piyade, saldırı helikopterleri ve savaş uçakları kullanarak başkente akınlar düzenleyecek, çekilmeden önce önemli güç merkezlerini vuracaktı. Amerika kâbus gibi bir Arap Stalingradı'nda blok blok çarpışmak yerine, Saddam'ın savunmasını sanki pala darbeleriyle parçalara ayıracaktı. Bütün bunlar olurken Amerikan psikolojik harekât timleri televizyon ve radyo aracılığıyla, hoparlör ve broşürlerle mesajlar yayınlıyacak, Iraklıları teslim olmaya davet edeceklerdi. Planın bir sürümüne göre, savaş muhabiri ekipler “başarı görüntülerini uluslararası izleyicilere” iletecekti. Savaştan kaçan Irak vatandaşları için kamplar oluşturulacak, insani yardım stoklanabilmesi için kentin güneybatısında sivil toplum örgütlerine lojistik üssü sağlanacaktı. McKiernan desteklediği bu planı Franks'e gönderdi, o da değişiklik yapmadan Beyaz Saray'a sundu.³

Kitle imha silahlarını ele geçirip, kullanılmalarını önleyebilmeye gelince, bu görüldüğünden çok daha güç, başlı başına önemli bir konuydu. Saddam'ın kitle imha silahlarını kullanmasının muhtemel olduğu doğrultusunda Bush yönetiminin yaptığı bütün felaket haberciliğine rağmen, sözde kimyasal ve biyolojik silah zulalarıyla başa çıkacak bir plan için çok çalışılması gerekiyordu. Birliklere Irak topraklarına girdiklerinde giymek üzere ağır ve hacimli koruyucu maskeler, giysiler, eldivenler ve botlar dağıtılmıştı. Askerler şarbon ve çiçek hastalıklarına karşı da aşılanmıştı. Savaş planının büyük bir bölümü Saddam'ın kitle imha silahları depoları hakkındaki bölük pörçük istihbarata göre hazırlanmıştı.

Kitle imha silah depolarının nasıl güvenlik altına alacağı konusu bile

Amerikan istihbaratının Irak'ta var olduğu düşünölen kimyasal ve biyolojik silahlar hakkında ne kadar az elle tutulur bilgi topladığını gösteren, karmaşık ve güç bir görevdi. Hemen alev alacak bir durumda olmadığı, nükleer silaha sahip bulunmadığı ve Amerika Birleşik Devletleri'ne dolaysız bir saldırıyı başlatacak imkânlardan yoksun kaldığı için Irak CIA tarafından uzun süredir bir "İkinci Sıra" yani gereğinden fazla yayılmış Amerikan istihbarat ağı için ikinci önemde bir ölkö olarak görölmüştü. Körfez Savaşı'ndan bu yana toplanan istihbaratın büyük bir bölümü Amerikan ve İngiliz hava devriyelerinin Kuzey ve Güney Irak üzerindeki uçuşlarını kolaylaştırmaya yönelikti. Amerika, elinde Irak'ın hava savunma sistemleri ile bunları birbirine bağlayan fiber optik şebeke konusunda yeterli teknik bilgi bulunmasına rağmen, Bağdat'ta ve güneyde etkin bir istihbarat uzmanı ve casus ağından yoksundu. Irak'ın elinde kitle imha silahları olduğuna dair ikinci derecede kanıtlar sunmak ile saklanıp hazır bekletildikleri mekânları kesinlikle belirlemek arasında büyük bir fark vardı. Bütün suçlamalara rağmen, Amerika dumanı tüten tek bir tabanca yakalayamamıştı.⁴

Spider Marks savaş planının üzerinde çalışmaya başlayınca Amerikan istihbaratının sınırları kısa zamanda göröldü. Marks istihbarat çalışmalarını ayıklarken kitle imha silahları konum listesinde (KİSKL) 946 nokta belirlemeyi başardı. Her birinin toplanan her türlü istihbaratın, insan raporlarının, haritaların ve bazıları yıllar öncesinden kalma fotoğraflarının bulunduğı hedef dosyaları vardı. Buna rağmen Saddam'ın kitle imha silahları programının bulundurduğunun kanıtlarını korumak ve -Bush yönetiminin savaşa girmesinin ana nedenlerinden- silahların teröristlerin ellerine geçmesini önlemek için hangi mekânların önce güvenliğe alınması gerektiğini gösterecek bir öncelikler listesi yoktu. Karma Plan harekât gücünün 946 noktanın hepsini denetim altına almasına imkân yoktu; özellikle de saldırının ilk gün ve haftalarında.

Marks kasımda sorunu McKiernan'a açtı. General zaten gereğinden çok yayılmış gücünü bu kez bambaşka, üstelik emek yoğun yeni bir görevin beklediğine pek sevinmedi. Marks hangi noktaların daha önemli olduğü ve savaşın hemen başında denetim altına alınması gerektiğı konusunda CENTCOM'dan ve Savunma İstihbarat Ajansı'ndan (Defense Intelligence Agency) yardım istedi. Açık bir cevap alamayacaktı. Kendi analist ekibiyle baş başa vererek yüksek öncelik listesini 130'a indirdi. "Güzöl tarafı, inisiyatifi elimize alıp harekete geçince, kimse bizi durdurmaya çalışmadı" diyor Marks. "Oysa bu, biz ölköye girmeden çok önce küçük parçalarına ayrılması gereken bir şeydi. Beni en çok şaşırtan da bu oldu. Bütün bir ölkö kitle imha silahları konusuna bakıp incelenmişti. Bu konu savaşın nedeniydi, ama kimse bu malzemenin depolandığı ya da üretildiğı yerleri bulmak için listeye bakmamış, aramamıştı. Her zaman, 'Bununla bizden başka kim ilgileniyor?' sorusunu so-

ruyordum. Bir sürü patronumuz tarafından öncelik sıralaması yapılmayınca sıralamayı kendiniz yaptık, bunu yaparken ne bir yardım aldık ne de kararlaştırdığımız öncelikler sorgulandı.”⁵

130 muhtemel depo hâlâ karadaki birliklerin savaşın ilk günlerinde gerektiği gibi ilgilenemeyecekleri bir sayıydı. Yukardan hiçbir yardım gelmeyince, Marks ve Thurman öncelikleri olabildiğince mantıklı belirlemeye çalıştı: Ziyaret edilecek ilk kitle imha silahları depoları Bağdat yolunda olanlar ile başkentin içinde ve çevresindekilerdi. Washington’dan güvenilir bilgi gelmeyince, McKiernan Marks ile Thurman’ın çalışmalarını gözden geçirip onayladı.

Dahası, planı incelerken Marks ve Benson, komutanlığın kitle imha silahlarının varlığını bile onaylamakla görevli olduğunu gördüler. CENTCOM’un bir yıl boyunca süren plan çalışmalarında, hiçbir teknik istihbarat ekibi harekâta görevlendirilmemişti. Daha da önemlisi, Amerikan birliklerine yakıt sağlamayı, topraklarının üçte birini Amerikalıların emrine vermeyi ve havaalanlarının bir bölümünü 82. Hava İndirme Tümeni’ne ayırmaya baştan razı olan Kuveyttiler, Amerikalıların Irak kitle imha silahları örneklerinin incelenmek üzere Kuveyt’e getirilmesi taleplerini geri çevirmişlerdi. Kuveyt, Amerikan işgalini kolaylaştırdığına memnundu, ama Iraklı sığınmacıların, savaş esirlerinin ve kitle imha silahlarının ülkeye sokulmasına izin vermeyecekti.

Doğaçlama bir çözüm peşindeki Kara Kuvvetleri Komutanlığı bu görev için hâlâ Oklahoma’daki Fort Sill’de bekleyen 75. Sahra Topçu Tugayı’nı seçti. Topçular Tümgeneral Ray Odierno’nun Türkiye’den güneye saldıracak 4. Piyade Tümeni’ni desteklemek için düşünülmüştü. Oysa McKiernan’ın planlamacıları böyle bir gerekliliğe inanmadıklarından, Türkiye’den geçecek Amerikan birliklerinin sayısını azaltmak ve Kuzey Cephesi kavramını Ankara’nın gözünde daha çekici kılmak için tugayın yerinde bırakılmasını önermişlerdi. Topçu tugay karargâhı Iraklılara mermi fırlatmak yerine kalabalık bir istihbarat analisti ve teknik uzmanla, teknik malzemeyle donatılacak ve bir kitle imha silahları araştırma merkezine dönüştürülecekti. Yani adıyla 75. Araştırma Görev Gücü’nün yeni görevi resmen Noel günü iletildi: hazırlanmak, prova yapmak, intikal etmek, daha önce hiç karşılaşmadığı istihbarat ve teknik uzmanları hazmetmek için yaklaşık bir aylık bir zamanları vardı.

Bu beklenmedik gelişme bir tarafa, Rumsfeld’in saldırıyı fazla kalabalık olmayan bir birlikle başlatarak kendi değişim ilkelerini uygulama baskısı ile yönetimin savaş stratejisi, yani Irak’ın silahsızlandırılması ve kitle imha silahlarının yanlış insanların eline geçmesini önlemek arasında derin ve giderilemez bir gerginlik vardı. Saddam iktidarda olduğu sürece, kuşkulanan kitle imha silahları zulalarının diktatörün güvenlik örgütlerinin denetimi altında bulunduğuna inanmak için her

türlü neden mevcuttu. Müttefik hava ve kara saldırıları Irak'ın komuta kontrol imkânını yok etmek ve "şok ve hayranlık" etkisi yaratarak rejimin en sadık birliklerini dağıtmak üzere tasarlanmıştı. Amerika bu süreçte kitle imha silahları gözetim zincirini pekâlâ kırabilir, bunu yaparken de hiç hesapta olmayan bir sonuçla, yani kimyasal ve biyolojik silahların elden ele dağılmasıyla karşılaşabilirdi.

Kitle imha silahlarını denetim altına almak, ülkenin sınırlarını kapatmak ve fırsatçıların, teröristlerin ve savaşı devam ettirmeye kararlı rejim yöneticilerinin yağmasına zaman bırakmadan, kuşkulanan silah depolarının kontrolünü ele geçirmek demekti. Amerika Birleşik Devletleri kara güçlerinin sınırı geçmelerine izin vermeden önce on altı günlük bir bombardıman gerçekleştirecek, bundan sonra ana kuvvetin savaş alanına varması haftalar sürecekti. Bush yönetimi savaştan sonraki aylarda Irak'ın kitle imha silahları potansiyelini abartmakla eleştirildiyse de, eğer yönetimin değerlendirmesi doğru olsaydı, kurtulmaya çalıştığını iddia ettiği tehditle karşı karşıya kalacağını da unutulmaması gerekir.

McKiernan ve Marks, kitle imha silahları konusunda kafa yorarken Kara Kuvvetleri Komutanlığı CENTCOM'dan yeni talimat aldı. Franks, McKiernan ve ekibini "rejimin çabuk yıkılması" konusunda bir plan yapmakla görevlendirdi. Müttefik kuvvetler sınırı aştıklarında Saddam'ın birden koltuğunu kaybetmesi durumunda, Beyaz Saray neredeyse hiçbir direnişle karşılaşmadan yürümek niyetindeydi. Saddam'ın yerini alacak kişinin Amerika'nın onayladığı biri olması da en az ülkeyi istikrara kavuşturmak kadar önemliydi. Franks komutanlarıyla yaptığı ağustos toplantısında buna şöyle bir değinmişti, ama şimdi Washington aynı konuda hatırı sayılır baskı yapıyordu. Eğer Saddam rejimi hemen çatırdayacak gibiyse, o zaman CENTCOM'un hazırlıklı olması gerekiyordu. CENTCOM planlamacıları kasım ayında Benson'ı arayıp "rejimin çabuk yıkılması" planı üzerinde öylesine ısrarla durdular ki, Benson Amerika'nın elinde Saddam rejiminin gerçekten yıkılmak üzere olduğu konusunda yepyeni ve sıcak istihbarat olduğunu düşünmeye başladı. Benson, McKiernan'ın Doha Kampı'ndaki penceresiz odasına koştu ve Saddam'ın birliklerinin şimdiden teslim olup olmadıklarını, Amerikan istihbaratının beyaz bayrak görüp görmediğini sordu. Marks şaşkıncıydı. McKiernan'ın baş istihbaratçısı olan Marks, Irak konusunda bütün gizli bilgilere ulaşıyor, bununla birlikte CIA'yle de kusursuz bir ilişki yürütüyordu. Ne Irak'taki casuslardan gelen insan kaynaklı istihbaratta ne de izlenen iletişimde rejimin hemen yıkılacağı senaryosunu doğrulayacak, Saddam'ın iktidarının zayıfladığını gösterecek bir belirti vardı. 30 kasım günü, "Çabuk yıkılma?" diye yazdı Marks günlüğüne. Ardından da ekledi: "İnsan istihbaratı yok. Sinyal istihbaratı yok." Marks'ın aklına, Rumsfeld ya da yardımcılarının yine bir kar tanesi savurduğu, Franks ve CENTCOM'un sivil patronlarını yatıştırmak için bu

kar tanesinin üstüne atladığı geldi. Benson da aynı fikirdeydi: “Bir kişiye bile bunun doğru olduğunu söyletecek bir habere rastlamadım” diye hatırlayacaktı savaştan sonra. “Bize göre Washington’da birisi bizlerin bilmediği bir şeyi biliyor olmalıydı.”⁶

Buna rağmen komutanlık, ne kadar düşük ihtimal olursa olsun, Saddam’ın kısa zamanda devrileceği olasılığına karşı bir plan geliştirmek zorundaydı. Plana göre, Suudi Arabistan’da Arar’da gizli bir üste konuşlanmış 20 Numaralı Özel Birlik, yani Özel Harekât Kuvveti Saddam Uluslararası Havaalanı’nı ele geçirmek için helikopterle saldırıya geçecekti. Ertesi gece, 82. Hava İndirme’nin paraşütçüleri Özel Birlik’i desteklemek için saldırıya geçerken, Tümgeneral Buford “Buff” Blount’un 3. Piyade Tümeni hızla kuzeye yürüyecekti. McKiernan’ın C-17 nakliye uçaklarına yüklenip havaalanına götürülebilecek ve orada komuta merkezi oluşturacak sekiz minibüs dolusu özel tasarlanmış malzemesi vardı. McKiernan, Özel Harekât birimleri, 82. Hava İndirme ve kendi komutası arasındaki koordinasyonu sağlamak için Kuzey Carolina’daki Fort Bragg Üssü’ne bile gitti. Oysa plan, darbe halinde bile önemli riskler taşıyordu. Havaalanı karadan havaya SAM füzeleri, uçaksavar topları ve omuzdan atılan roketlerle savunuluyordu. Ordu Kavram İnceleme Ajansı bir tatbikatı gerçekleştirdikten sonra karadan açılacak ateşin sonucunda iki ile beş arası uçağın kaybedileceğini belirtti.

Saddam’ın iktidarını kaybedip kaybetmediğini, kaybettiye bunun ne zaman olduğunu anlamak için, Benson’ın planlamacılarından Frank Jones içlerinde Irak’ın kilit noktalarındaki oyuncuların ölümü ya da firarı, yüksek rütbeli Iraklı yetkililer arasındaki iletişimde bir azalma, halktan güvensizlik belirtileri, sokakta göstericilerin varlığı ve benzeri ölçütlerin de bulunduğu bir işaretler listesi hazırladı. Eğer çabuk yıkılma planının harekete geçirilmesi gerekirse, işareti Franks verecekti. McKiernan’ın karargâhı ayrıca, daha tek bir silah ateşlenmeden Saddam’ın kaçmasını ya da devrilmesini konu alan bir senaryo olan “rejimin çabuk, çok çabuk yıkılması” planını geliştirdi.

Rejimin iskambil kâğıtlarından yapılmış bir kule olduğunun ortaya çıktığı durumlar için planlar hazırlamak ne kadar mantıklıysa, böyle bir plan geliştirmek için baskı yapmak Irak gerçeğinden çok Washington’daki beklentilerin altını çiziyordu. McKiernan Bağdat’a girmek için çok az askere sahip olduğu kanısındaydı; oysa Washington sanki Saddam’ın sendelediğini düşünüyordu. Kara savaşı planının isim babası Evan Heulfer, askerlerin o dönemdeki ortak nakaratlarını tekrarlayarak içinde bulundukları durumdaki kuşkuları özetliyordu: Ya Washington’un her gün sözünü ettiği balon, bowling topu çıkarsa?

Kasım ayının sonuna doğru, Karma Plan’ı ya da yaygın adıyla 5-11-16-125’i kesinlikle değerlendirmek amacıyla, McKiernan’ın karargâhı Talihli Savaşçı adı verilen bir tatbikat gerçekleştirdi. Körfez Savaşı sı-

rasında 7. Kolordu'ya komuta ederken McKiernan'ın komutanlığını, o günden sonra da rehberliğini yapan emekli general Fred Franks tatbikatı izlemeye davet edilmiş, 22 kasımda da plan hakkında brifing almıştı. McKiernan'la baş başa kaldığında, planın zaaflarından öylesine emindi ki, basit bir soru sordu: "Bu senin planın mı?" Rehberinin sorusu McKiernan'ın yeni bir plan için bastırma kararlılığını güçlendirdi.⁷

McKiernan savaş planından endişe duyarken, Franks de başta bölgedeki Arap yönetimleri, savaş için olabildiğince çok müttefik toplamaya çalışıyordu. Franks böylesi diplomatik görevlere alıştı. Anlaşmaları sağlamlaştırmak için, Ortadoğu'ya kısa bir ziyaret planladı. Yola çıkmadan önce, Başkan ve Rumsfeld'le bir araya geldi. Bush genel tavsiyelerde bulundu: bölgede olabildiğince güçlü bir kuvvet istiyordu ama kansasızlıktan yana değildi. Franks Amerika Birleşik Devletleri Donanması'nın Ortadoğu karargâhı Bahreyn'i ziyaret ederken, mutlak güven sergiliyordu. Bahreyn Savunma Bakanı General Şeyh Halife bin Ahmed bin Halife ile baş başa yaptığı görüşmede, "Bush çelik iradeli birisi" dedi. "Beni nereye gönderirlerse gidiyorum, ama nereye gidersem, galip ayrılıyorum." Kitle imha silahlarını, ya Saddam Hüseyin teslim edecek ya da Amerika gidip alacaktı. Amerika kitle imha silahlarının teröristlerin eline geçmesine izin veremezdi.

Franks Amerikan istihbaratının Iraklı subaylarla ilişkide olduğu yolda bakana teminat verdi. "Her gün Iraklılar bizimle temasa geçiyor" dedi Franks. Bu arada Bahreynlilerin korunacağı sözünü de unutmadı. Irak'ın füze saldırısından korunmak için, bu Körfez ülkesine Patriot roketsavar bataryaları göndermeyi vaat etti. Konuşma sırasında, Bahreynli bakan Franks'e tanıdıklarından birinin Saddam'ın askeri danışmanı olduğunu anlattı. Amerika Birleşik Devletleri'nin savaştan önce onu Irak'tan çıkarmak için bir yol bulup bulamayacağını merak ediyordu. Franks bu fırsattan yararlanmak, kitle imha silahlarını kullanmalarını uyarısını iletmek için bakanı bir aracı gibi kullanmak istedi. "Sizin sözünü ettiğiniz general gibileri parmaklarını tetikten çekmeli. Eğer o silahları kullanırlarsa, bizim gözümüzde Saddam'dan farkları kalmaz." Bahreynliler İran'ın bir sorun olacağından ve güç gösterisine kalkışacağından endişe ediyorlardı. Franks Beyaz Saray Danışmanı Zalmay Halilzad'ın İranlılarla yürüttüğü gizli görüşmeleri ima ederek, İran'ın kontrol altında olduğu cevabını verdi. Hatta İran'ın özel görüşmelerinde Amerikan uçaklarının hava sahalarından geçmelerine izin verdiğini bile ekledi.

Franks aynı gün Savunma Bakan Yardımcısı Prens Halid bin Sultan es Suud ile görüşmek üzere Suudi Arabistan'a geçti. Prens Halid Körfez Savaşı'nda Schwartzkopf'un muadiliydi. İngiliz askeri akademisi Sand-

hurst'ü bitirdikten sonra Auburn Üniversitesi'nden mezun olmuştu. Oysa bu kez kapıya dayananlar Iraklılar değildi; huzursuz statükoyu yıkmaktan söz edenler Amerikalılardı ve Suudi Arabistan'ın savunma bakan yardımcısı gergindi. "İsteklerimiz acı verecek" dedi Franks. "Bizim size söylemek istediğimiz tek şey şu: Eğer savaş olarsa, kısa sürmesini istiyoruz. Savaşın süresini dostlarımızın katkısı belirleyecek." Suudilerin dikkatle ele alınması gerekliydi. CENTCOM'un onlardan isteği çoktu ve her şeyi elde edemeyeceği de neredeyse kesindi. Amerika Birleşik Devletleri hava savaşını yönetmek için Prens Sultan Hava Üssü'ndeki savaş merkezini, tanker uçaklarının AWACS ve öteki uçakların yakıt almaları için Prens Sultan ve diğer üslere giriş izni istiyordu. Amerika Birleşik Devletleri Irak'ın batı bölgesine saldırılar düzenleyecek Özel Harekât Kuvvetleri'nin Arar'da üslenmesini istiyordu. Bunun da ötesinde, CENTCOM Kuveyt'in tek limanı üzerindeki baskıyı hafifletmek için, işgal için kullanılacak birliklerin Suudi Arabistan'ın El Cubeyl Limanı'nı kullanmayı umuyordu.

Halid Iraklıların kendi başlarına Saddam'dan kurtulmalarını umduğunu söyledi. Franks bunun bir umuttan öteye gitmediğini, işin halledilmesi için Suudi desteğinin yaşamsal önem taşıdığını anlattı. "Tehlike merkezinin karşısına ne kadar çok güç dizersek, o tehlike o kadar çabuk kaybolur" dedi Franks. Halid cevap verdi: "Bir dosttan diğerine: bizi sıcak koltuğa oturtmayın." Suudilerin Tampa'daki CENTCOM karargâhında –oradaki "koalisyon köyünde"– bir treyler içinde bir irtibat bürosu kurmaya istekli olduklarını ekledi. İrtibat bürosu Irak operasyonu değil, Afganistan Savaşı çerçevesinde kurulacak olsa da bu, Suudi Arabistan için bir ilkti. Franks, "Onlara oğullarım gibi bakarım" dedi.

Yine de Suudiler Amerikalılarla çok kesin bir ittifaka girmekten endişe duyuyor, konukları bir an önce kentten göndermek için acele ediyorlardı. Toplantıdan sonra, Franks ve maiyetindekiler havaalanına hareket ettiler. Franks uçağına bindi. Suudi Araplar veda etmekte öylesine aceleci davransıyorlardı ki, konvoyun gerisinin gelmesini beklemeden uçağın merdivenlerini çektiler: CENTCOM görevlisi Tuğgeneral Elbert Perkins ile basın sözcüsü Jim Wilkinson merdiven tekrar uçağına yanaştırılıncaya kadar meydana ortasında kalakaldılar.

Bölgenin üzerinde uçarlarken, Yemen lideri Ali Abdullah Salih, Franks'i telefonla aradı. Salih'in Florida'da pilotluk kursuna katılan oğlu farkında olmadan bir nükleer santrale fazla yaklaşmış, bu yüzden de tutuklanmıştı. Franks'ten oğlunun serbest bırakılması için yardım isteyen Salih, bu arada da fazla gizlemeye çalışmadığı bir dokundurmayla daha fazla Amerikan yardımı istediğine değindi. Yemenlilerin teröre karşı savaşta havaalanlarını CENTCOM'a açmalarının sonucunda sigorta primleri artmıştı. Salih ardından Beyaz Saray Personel Başkan Yardımcısı Karl Rove'a göre, Bush'un Ortadoğu hakkındaki açık-

lamalarının siyasal anlamda başkanın yararına mı, yoksa zararına mı olduğunu sordu.⁸

Amerika'da ise, tıpkı bizzat McKiernan gibi, CENTCOM planlamacıları da Karma Plan'ın Beyaz Saray tarafından onaylanmasına bakmaksızın savaş planını yeni baştan düşünmeye koyuldular. Karma Plan'ı, Rumsfeld'in CENTCOM'u, çok sayıda askerin cepheye intikalini beklemeden, hızla saldırıya geçirmek için ısrarlı baskılarını karşılamak için tasarlamıştı. Oysa şimdi, Bush yönetimi askeri müdahaleye cevaz verecek bir karar çıkartmak için Birleşmiş Milletler'e başvurduğuna ve diplomatik görüşmelerin uzayıp gideceği belli olduğuna göre, savaşı kısa zamanda başlatacak bir planın gereği kalmamıştı. Hazırlanmak amacıyla Kuveyt'e daha fazla asker gönderecek zaman vardı.

CENTCOM planlamacılarının Karma Plan'da belirledikleri zaafırlardan biri şuydu: Eğer Saddam rejimi kısa zamanda yenilgiye uğrarsa, o zaman CENTCOM'un Irak'taki kaosu yönetmesi gerekecekti ve planda böylesi bir görev için fazla şey öngörülüyordu. John Agoglia'nın Franks için hazırladığı inceleme bu sorunun altını çiziyordu. Karma Plan uygulanırsa, savaşın başlamasından on gün sonra, bütün Irak'ı denetlemek için CENTCOM'un elinde sadece on tugay olacaktı. Oysa geliştirilmiş Başlangıç uyarınca, on gün savaş sonunda CENTCOM'un kullanabileceği on beş tugaydı. CENTCOM saldırıya başlamak için daha fazla asker kullanabileceği duruma gelirse, savaş sonrasıyla başa çıkabilme ihtimali yükselecekti.

Franks planlamacılarıyla yaptığı 8 kasım toplantısında şaşırtmacanın çığırıklığını üstlendi. "Irak'a sadece bir tümen ve bir Deniz Piyade Sefer Tugayı göndermekle ülkeyi çökertebileceğimize ben de inanıyorum" dedi Franks, Kuveyt'te toplanmaya başlayan 3. Piyade Tümeni ve Deniz Piyade Sefer Tugayı'nı kastederek. Ne var ki planlamacılarının vardıkları sonuçları duyunca, daha fazla kuvvet yığmaya sıcak bakacaktı.

Franks'le yaptıkları bir toplantıdan sonra Agoglia, McKiernan'ın danışmanı Terry Moran'ı aradı. Agoglia, Franks'in ek asker konusundaki görüşlerini iletti. Eğer McKiernan yeni Kobra II Planı için destek almak konusunda ciddiye, şimdi harekete geçmenin tam zamanıydı. 7 ve 8 aralık günleri boyunca Franks ile Hava, Kara ve Deniz Kuvvetleri komutanlarını bir araya getirecek bir toplantı yapılacak bu toplantıda da eskiden Powerpoint yerine savaş planlarını göstermek için taş parçaları ve çubuklar kullanan komutanların anısına "Kaya Matkabı (Rock Drill)" adı verilecekti. Kısa süre sonra da CENTCOM İçer Bakış (Internal Look) adlı önemli bir tatbikat gerçekleştirecek, burada komuta kontrol sistemini sınavı, işgal planının provasını yapacaktı.

İçer Bakış Tatbikatı CENTCOM için uzun soluklu bir eğitim tatbikatı

olsa da, bu kez yapılan türünde tekti. Geçmişte, bu tatbikat hep CENTCOM'un Tampa'daki merkezinde gerçekleştirilmişti. Raytheon şirketinin 58 milyon dolara yaptığı mobil kumanda merkezi Franks'in ve 600 kişilik karargâhının kullanması için Florida'dan uçakla Katar'daki Seyliye Üssü'ne götürülecekti. Seyliye'deki 262 dönümlük tesis, yarındaki boş alanlar nedeniyle de uygundu. Bu üste, havalandırması denetim altında tutulan antrepolarda korunan yüzlerce Amerikan M1 tankı ile Bradley savaş aracı arada Kuveyt'e sevk edilmişti. Bir bakıma İçer Bakış, tatbikat adı altında Franks'in ileri karargâhını oluşturmak ve savaşa hazırlamak için de fırsat hazırlıyordu. Bizzat Rumsfeld de tatbikata katılmak niyetindeydi. Kaya Matkabı ve İçer Bakış, McKiernan'a savaş planının gözden geçirilmesi için baskı yapacağı son şansı verecek önemli etkinliklerdi.

McKiernan konuyu Franks'e açmadan önce 5 aralıkta Kolordu Komutanı Wallace ve onunla aynı rütbede bulunan, kolordu büyüklüğündeki 1. Deniz Piyade Sefer Kuvveti'nin komutanlığını Mike Hagee'den devralmış Korgeneral James Conway'le bir araya geldi. McKiernan Karma Plan'la ilgili endişelerini sıraladı, önermeye hazırlandığı planı özetledi. Eğer Amerika Birleşik Devletleri savaşa çok küçük bir kara gücüyle başlarsa, çıkışta çok hızlı ilerlemesine rağmen, kısa sürede hızını kaybedeceği kesin gibiydi. McKiernan savaştan önce yeterli sayıda birlik konuşlandırılmasını istiyor, bunun için de bütün 3. Piyade Tümeni'ni, Kara Kuvvetleri 11. Saldırı Helikopter Alayı'nı ve CH-47 Helikopter Taburu'nu sayıyordu. Bunun dışında, Tümgeneral Jim Mattis'in 1. Deniz Piyade Tümeni'ni tamamlamak için 5. ve 7. Deniz Piyade Alaylarına ve 3. Deniz Piyade Hava Birliği'ne de gerek vardı. Ek olarak, 3. Zırhlı Süvari Alayı, 101. Hava İndirme, 1. Zırhlı Tümen ve 1. Süvari Tümeni saldırı başladıktan sonra gelebilir, Cumhuriyet Muhafızları'yla olası bir çarpışma ve Bağdat'ın alınması için ateş hattına sürülebilirdi. Vuruşmanın başlamasından sonra gelen birlikler, Saddam rejiminin yıkılmasından sonra Irak'ı kontrol altında tutmak için gerekli temeli de oluşturabilirlerdi. Dahası, McKiernan'ın nasıl savaşılacağına yaklaşımı da farklıydı: Wallace'in 5. Kolordusu ve Conway'in Deniz Piyade karargâhlarını saldırı başladıktan sonra oluşturmak yerine, savaşa kendine doğrudan bağlı iki kolordu karargâhuyla başlamak istiyordu. Böylece, daha baştan itibaren, doğrudan McKiernan'a bağlı iki karargâhın komutasında, iki eşzamanlı ve eşgüdümlü saldırı yapılmış olacaktı. Deniz Piyadeleri petrol sahalarını alacak, sonra da destek saldırısı olarak doğuya dönecekti. Kara Kuvvetleri'nin temel çabası hızla batıya girmek ve Bağdat'a yürümekti.

Rumsfeld ile CENTCOM arasındaki itiş kakış sonunda, savaş planlanması akordeona benzemeye başlamıştı. Nöbetçi Tetikte Planı uyarınca, planın kim tarafından geliştirileceğine bağlı olarak, işe 4 000 ile 70 000 kişi arasında değişen küçük bir kuvvetle başlanıyordu. Sonra plan ge-

nişleyip Geliştirilmiş Başlangıç'a dönüşmüş, 145 000 kişiyle başlayan saldırının sonunda 275 000 kişiye çıkması tasarlanmıştı. Savaş planı ardından bir kez daha ufaldı ve işgalin 18 000 askerlik küçük bir grupla başlamasını öngören Hızlı Başlangıç hazırlandı. Karma Plan temel olarak Hızlı Başlangıç'ın daha genişletilmiş bir sürümüydü.

McKiernan Franks'e görüşlerini aktardı ve işgal gücü Güney Irak'ta takviye beklerken, saldırının hız yitireceğinden endişe ettiğini dile getirdi. Sorunu bir slaytta özetlemişti: "İkilem: Harekât üstünlüğünden hemen yararlanamamak." Ek birlik tavsiyesinin yanı sıra, McKiernan Franks'e, Karma'nın önemli bir özelliği olan on altı günlük hava saldırısından da vazgeçilmesini önerdi. Hava saldırısının başlayacağı "H-Günü" ile kara harekâtının başlayacağı "K-Günü"nün arası kısa olmalıydı.⁹

Kaya Matkabi sırasında komutanlar arası yapılan görüşmelerde, hava harekâtını kısaltma önerisi, kara savaşı başlamadan önce Irak hava savunmasını tahrip etmek ve diğer hedefleri vurmak için daha çok zamana ihtiyacı olduğunu söyleyen Hava Kuvvetleri Komutanı Moseley'nin itirazıyla karşılaştı. Franks McKiernan'ın savlarından etkilenmiş görünmekle birlikte, son sözü söylemedi. Bu, Rumsfeld'in kararı olacaktı. Kara saldırısı planı üzerinde bir karara varılmamasına rağmen, Franks'in birim komutanlarına özetlediği düşünceleri, diğerlerinde not edildi. Franks'e göre savaş, Moseley'nin uçaklarınca korunan Özel Harekât Kuvvetleri Batı Irak'ta mevzilenip, Irak'ın İsrail'e Scud füzeleri fırlatmasını engelleyecek konuma gelene kadar başlamayacaktı. Ardından, neredeyse eşzamanlı hava ve kara saldırısı gelecekti. Bunun amacı, Körfez Savaşı ve Kosova'da olduğu gibi, kara saldırısından önce uzun bir hava harekâtı bekleyen Iraklıları hazırlıksız yakalamaktı.

Franks hava saldırısı hakkında genel doğrultuları belirtti. İlk yirmi dört ya da kırk sekiz saatte komuta merkezleri ile iletişim tesislerinin –Franks bunlara "medya hedefleri" diyordu– vurulması ya da elektronik karıştırıcılarla susturulması gerekiyordu. Buzz Moseley bir de Irak önderlerini tecrit etmeliydi. Hava saldırıları Cumhuriyet Muhafızları'nın Bağdat'a çekilmelerini önleyecek, böylelikle Washington'da sunulan Tersyüz Planı uyarlanmış olacaktı. Franks eğer yüksek öncelikli hedefler belirlenirse, sivil toplumu tehlikeye atacak saldırılara girişmekten çekinmeyeceğini de açıkladı. "Üçüncü şahıslara yüksek zarar verilebilir" dedi. Franks Bağdat'ın rejim için bir sığınak olacağı kavramını yıkmak istiyordu. Önemli olan rejimi şaşırtmak ve bunu olabilecek en kısa zamanda yapmaktı. Ancak mevcut koşullar uyarınca, otuz ve daha fazla sivilin hayatına mal olacağı hesaplanan her saldırının Rumsfeld tarafından onaylanması gerekiyordu.

Franks komutanlarını ve birliklerini sürekli baskı altında tutmak niyetinde olduğunu açıkça belirtti. "Size Bağdat'a ulaşmanız için ne kadar baskı yapacağımı kimse bilmiyor. Risk alacaksınız." Ardından

da ekledi: "Sınırlı iletişim hattı ve malzeme koruması altında olacağını bilin." CENTCOM komutanı subaylarına "yüksek ikramiyeli mekânlara" saldırmak için yüksek risk almaya hazır olduğunu söyledi. "Bunun Ömer'in sitesinin Irak'a uygulanmış hali olduğunu düşünün" dedi Afganistan Savaşı'nın ilk dönemlerinde Taliban önderi Molla Ömer'in Kandahar yakınlarındaki evine düzenlenen Ranger saldırısını ima ederek.

Franks Irak ordusunu pek önemsemiyordu. Komuta kontrol merkezleri devre dışı bırakıldıktan sonra, Iraklılar eşgüdüm içinde savaşamayacaklardı. "Cumhuriyet Muhafızları'nda ya da düzenli orduda bölük veya takım savaşı diye bir şey yok. Bir araya gelecekler, ama muhtemelen savaşmayacaklar." Franks Amerikan birliklerinin Bağdat'a kısa zamanda ulaşacaklarına güveniyordu. "C artı 38'de Amerikan askerleri Bağdat'a ayak basmış olacak" diyordu. C-Günü Kuveyt'e asker yollanmaya başlanacağı gündü. Franks görüşünde ısrar ediyor, Amerikan askerlerinin on bir günde başkente varacaklarını söylüyordu. "Belki sadece bir takım, ama varacaklar."

Daha sonra komutanlar dikkatlerini Kuzey Cephesi'ne çevirdiler. Londra'da savaşa girmek için hâlâ siyasal bir karar alınmamışken, İngiliz bir subay ülkesinin askeri hazırlık konusunda geciktiğini söyledi. Franks'in yardımcısı Korgeneral John Abizaid asıl sorunun İngiltere'nin hazırlıklarının ne aşamada kaldığı değil, Türkler olduğunu söyledi. Abizaid'e göre, eğer Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere kuvvetlerinin Türkiye'ye intikali zamanında mümkün olmazsa, CENTCOM Kuzey Cephesi'ni bir şaşırtmaca olarak kullanılmalıydı.

Franks, Saddam rejimi savaşın başlangıcından kısa süre sonra devrilirse, daha fazla birlik göndermemesi için Washington'a baskı yapılacağına işaret etti. Ardından da rejim devrilince gönderilecek birliklerin karışımını değiştirme konusuna değinip, vuruşmadan çok sivillerle ilgili konularda daha deneyimli birlikler seçmenin daha yararlı olabileceğinden söz etti. Abizaid'e göre Saddam'ın kısa sürede devrilmesi, savaşın sona Irak'ın işgalini nasıl bir koalisyonun gerçekleştireceğini etkileyecekti. Eğer kanlı bir savaşın ardından gelmiyorsa, ülkelerin bir koalisyona katılmaları daha kolay olurdu.¹⁰

Franks CENTCOM'un bütün varsayımlarının CIA psikologları ve güvenilir Iraklı sığınmacılarla gözden geçirilmesi gerektiğini savundu. Bunlar brifing slaytlarını onaylamalıydı.

Kore'de Franks'in komutanlığını yapan, Körfez Savaşı'nda da 18. Hava İndirme'yi yönettikten sonra Franks'in danışmanı ve yol göstericisi olarak CENTCOM'a yerleşen Gary Luck, Saddam'ın, Bağdat'a yapılacak saldırıyı püskürtmek ve askerlerin başkenti harekât üsleriyle kuşatma planını yıkmak için kitle imha silahları kullanabileceği olasılığı üzerinde durdu. "Saddam büyük ihtimalle arkasında patlaması ge-

ciktirilmiş bir kimyasal silah ya da biyolojik silah bırakacak, bıraktığı yer de Bağdat Uluslararası Havaalanı olacak. Sizce de öyle değil mi?" dedi. CENTCOM zaferden o kadar emindi ki, havaalanının adını değiştirmişti bile.

Komutanlar planı tartışmayı 8 aralık günü de sürdürürken, Iraklıların Scud fırlatmasını engellemek için Özel Harekât Kuvvetleri'nin ülkenin batısında konuşlandırılmasından da söz ettiler. Özel Harekât operasyonlarını denetleyen Tuğgeneral Gary Harrell komandoların yerlerine daha erken nakledilmesi için bastırdı. Harrell'a göre Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak'ta Özel Harekât birlikleri bulundurmasının "caydırıcı etkisi" olacak, Saddam'ı İsrail'e saldırmaktan vazgeçirecekti. Oysa Franks savaşı zamanından önce tetiklemekten yana değildi. H-Günü'nden 4 gün önce, fazla erken olabilirdi. "Ülke silahsızlanmayı istiyor, savaşı değil" dedi. "Yine de hazırlıklı olmalıyız."

Franks Suudi Arabistan ziyaretine de değinerek, Suudi Arapların krallığın kuzeydoğusundaki El Cubeyl Limanı'nı, savaşıacak birliklerin getirilmesi amacıyla Amerika'ya açmak isteğine direndiklerini aktardı. "Bize tıknaz bir ZAKKL gerekiyor" dedi, savaşı gönderilecek birlikleri belirleyen Zaman Aşamalı Kuvvet Konuşlandırma Listesi'ne atıfta bulunarak. Franks ordunun bilgisayarlaştırılmış listesinde gerektiğinde gerekli birlikleri belirlemek için daha sağlıklı bir yöntem istiyordu.

CENTCOM ve Bush yönetimi binlerce evsiz ve aç Iraklı sığınmacıyla karşılaşılacağını varsayıyordu. Franks komutanlarının insani yardım sağlamaya da hazırlıklı olmaları gerektiğini söyledi. "İnsani yardım kendine yer arayan hareketli bir şölendir. ÇH'nı geçen herkesin elinde insani bir istihkak olmasını istiyorum" diye ekledi Franks, asker dilinde "Çıkış Hattı"nın kısaltmasını kullanarak. İnsani yardım ayrıntıları "uluslararası topluluktan birilerine ait olmalı. Bu söylemde çok fazla beklenti var. Söylemi zorlayacağız."

Abizaid Bağdat'ın düşmesinden sonra Irak'ın nasıl denetleneceğinden hâlâ endişeli olduğunu söyledi; oysa bu, Washington'da nispeten az tartışılan bir konuydu. Franks'ın yardımcısı, CENTCOM'un muhafaza edilecek yerel polis gücü ve diğer güvenlik kuruluşları hakkında bilgi toplamasından yanaydı.

Kaya Matkabi'nden sonra, İçer Bakış için zaman uygundu. Amerika Birleşik Devletleri ordusu savaşmak için yeni bir araca sahipti: video konferans. Yeni dijital iletişim çağında, Franks ve komutanları savaşı tamı tamına dört ayrı ülkeden yöneteceklerdi. Franks savaşı alanına Katar'dan bakacak, Hava Korgeneral Buzz Moseley hava harekâtını Riyad dışında, Prens Sultan Hava Üssü'ndeki son derecede gelişmiş ko-

muta merkezinden yönetecek, Koramiral Tim Keating de denizdeki operasyonları Bahreyn'deki komuta merkezinden izleyecekti. McKiernan ise Kuveyt'te olacaktı.

Savaş süresince Franks ya da en üst rütbeli yardımcılarını düzenli olarak günde iki video konferans gerçekleştirecekti. Gerektiğinde Beyaz Saray'la, Pentagon'la ya da öteki askeri karargâhlarla değişik video konferanslar da düzenlenecekti. Komutanlar ve kurmaylarından oluşan bir kalabalık, günün birkaç saatini video konferansta ya da konferansa hazırlanmakla geçirecekti. Sistem lütuf olduğu kadar belaydı da. En üst komutanlar arası iletişim hiç olmadığı kadar iyiydi, ama toplantılar ve Washington'dan müdahaleler çok zaman alıyordu.

İçeride Bakış bütün sistemi sınavacaktı. Tatbikat, başta Kara Kuvvetleri ile Deniz Piyadesi'nin Kuveyt'ten saldırısı ve Fırat boyunca ilerlemesi, Amerikan birliklerinin Bağdat'ta birleşmesi olmak üzere saldırının birçok yanını inceleyecekti. İçeride Bakış bazı yararlı bilgiler sağladı: Irak savunması öylesine güçlüydü ki, Bağdat Havaalanı'na bir hava indirme harekâtı düzenlemek çok güç olacak; Deniz Piyadeleri de petrol kuyularını denetim altına almak için kampanyanın ileri aşamalarında Kerük'e kaydırılabilecekti. Yönetim katlarında böylesine önemsenen bir olayın bazı üst düzey Amerikalılara çekici gelmesi doğaldı. Bir bilgi toplama görevi çerçevesinde bölgeye gelen Senatör Joseph Biden ve Senatör Chuck Hagel, yanlarında Amerika'nın Kuveyt büyükelçisini de alarak gizli tatbikatın küçük bir bölümünü izlediler. Askeri komuta zincirinde hiçbir rol oynamamalarına rağmen yasa koyucular bütçe kesesinin bağlarını ellerinde tutuyor ve kamuoyunu yaklaştıran savaş konusunda etkileyebilme güçlerini koruyorlardı. Bu yüzden Franks ve yardımcılarını, senatörleri ağırlamak için ellerinden geleni yaptılar. Biden'in kafasında bir kaygı vardı: Washington'da, Beyaz Saray ile Pentagon dışındakilerin en büyük endişesi, savaş sonrası Irak konusundaki belirsizlikti. "TV. Aşama Amerika'yı ürkütüyor" dedi Biden, savaşın çatışma sonrası aşamasının resmi adını kullanarak.¹¹

Rumsfeld Franks'le görüşmek için 12 aralıkta bölgeye geldiğinde, Katar'da toplanmaya başlamış medyanın karşısına birlikte çıkıp, bir basın toplantısı düzenlediler. Franks İçeride Bakış'ın Rumsfeld'in orduda değişim programına ivme kazandıracağını açıkladı. "Biliyorsunuz" dedi Franks, "silahlı kuvvetlerimizde birkaç yıldan beri yerleşmiş doktrinler XXI. yüzyılın ilk savaşına gerçekten uygun değil."¹² Kapalı kapılar arkasına geçildikten sonra, Rumsfeld planların içine daldı.

Yanında oturan Franks'le birlikte Rumsfeld Karma Plan'ı bir kenara bırakıp, onun yerine daha fazla kuvvet gerektiren Kobra II Planı'nı uygulamayı öneren McKiernan'ın konuşmasını dinledi. Rumsfeld kesin bir karar açıklamadı, ama alternatif bir çözüm belirtti. Savunma bakanı, Saddam'ın devrilmesinden sonra ülkede barışı korumak için Arap

ülkelerini görevlendirmeyi önerdi. Çok az sayıda ülke katılsa ve savaş sonrası Irak'ta sadece insani yardım alanında çalışsa bile, Rumsfeld'e göre bu "Arap sokağını" sakinleştirecekti.

Rumsfeld Saddam'ın güçlendirilmiş sığınaklarını sordu ve CENT-COM'a bir kitle imha silahı saldırısından sonra temizlik yapmak için Kuveyt'te görevlendirilen Alman arındırma birliklerine gereğinden fazla güvenmemelerini öğütledi. Alman hükümetinin savaştan önce askerlerini bölgeden çekip çekmeyeceği belli değildi. Eğer birlikler kalacaksa, o zaman Rumsfeld'e göre Amerikan savaş çabasının bir parçası olarak görünmemeleri için Amerikan birliklerine değil, Kuveytli sivillere yardımla görevlendirilmeliydi. Böylesi, Alman hükümetinin çok daha kolay kabul edebileceği bir görev olurdu.

Franks, İçer Bakış'ı bitirirken komutanlarından birlikte çalışmalarını beklediğini söyledi; Kara ve Hava Kuvvetleri'ni Afganistan'daki karşı karşıya getirip kabahati birbirlerinin üzerine attıkları başarısız Anakonda Operasyonu'nda görülen sürtüşmelerle ve sızlanmalarla karşılaşmak istemiyordu. "Birlikte savaşacağız, bu yüzden senin ve General Moseley'nin aynı çatalla yemenizi istiyorum" dedi Franks McKiernan'a. "Afganistan'da gördüğümüz çocukça davranışlar tekrarlanmayacak. Önümüzde uzun bir yol görünüyor, ama elimizde de tarihte görülmüş en iyi ekip var. Tarihe hoş geldiniz. Burası Kosova değil. Bu sizin varlığınız sayesinde gerçekten büyük."¹³

Aralığın sonlarına doğru, Rumsfeld'in McKiernan'ca açıklanan Kobra II Planı'nın temel ilkelerini kabul ettiği söylentisi yayıldı. İşte bu kritik bir karardı. Savaş planlaması neredeyse bir yılı bulmuş, şimdi de başladığı yere gelerek çember neredeyse tamamlanmıştı. Hızlı Başlangıç ve onun ürünü Karma Plan ölmüştü. McKiernan'ın planı Franks'in neredeyse bir yıl önce Rumsfeld'in sert tepkisini çeken Geliştirilmiş Başlangıç'a en yakın olanıydı. Buraya dönmek için harcanan zaman, Saddam'ın devrilmesinden sonra Irak'ın nasıl yönetileceği gibi güç işlere ayrılabilirdi. McKiernan yine de istediği bütün takviyeye ve bütün destek birliklerine kavuşacağından emin değildi. Asker sayılarına bakınca, Rumsfeld'in her zamankinden daha tetikte olacağı, denetimi elinden bırakmaya niyetlenmeyeceği açıktı. Rumsfeld'in İçer Bakış ziyareti McKiernan için bir çıkış noktası olmuştu, ama ufukta savunma bakanıyla bir sürü çatışma görünüyordu.

Kobra II'nin benimsenmesi bir yana, Franks arada ancak çok küçük benzerlikler olmasına rağmen plandan hâlâ Karma ya da bazen 5-11-16-125 Planı olarak bahsediyordu. Artık ne saldırıdan önce on bir günlük bir intikal ne de on altı günlük uzatılmış bir hava harekâtı olacaktı. Asker sayısı, karargâhlar ve manevra şemaları McKiernan'ın tavsiyeleri uyarınca kökten değiştirilmişti. Ne var ki 5-11-16-125 konusunda Beyaz Saray'ın onayını alan Franks, Kobra II'yle devam ederken yeniden

planlama konusuna dalmaktan kaçınıyordu.

Franks anılarını topladığı *American Soldier* adlı kitapta CENTCOM'un Karma Plan'la devam ettiğini belirtiyor, Kara Kuvvetleri komutanının itirazlarından ya da astı tarafından geliştirilmiş bir planı işlediğinden hiç söz etmiyor. Kobra II'nin mimarı ne Rumsfeld'di ne de Franks. Ne var ki hem Franks hem de öteki yetkililer kendi farklı tarih yorumlarını önde gelen bazı yazarlara anlatacaklardı. CENTCOM komutanının aklındaki neden anlaşılabilir. Rumsfeld'le birlikte Katar'da düzenledikleri basın toplantısında Franks'in böbürlenmesinin aksine, CENTCOM'un Kobra II Planı, mevcut askeri doktrinlerden hiçbirini çağdıışı kılmadı. Kobra II, savaş konusunda Rumsfeld'in değişim doktriniyle vaat ettiği radikal devrimi gerçekleştiremedi.¹⁴

Altıncı bölüm

Dönüp duruyoruz

Kobra II stratejisinin aralık ayında Rumsfeld ve Franks tarafından prensip olarak kabul edilmesinden sonra, McKiernan planın öngördüğü birliklerin gönderilmesi için bastırmaya başladı. Tıpkı Karma Plan'da olduğu gibi, Kobra II'de de saldırı için bütün birliklerin bölgeye ulaşması beklenmeyecekti. McKiernan iki şey konusunda kaygılıydı: McKiernan, hem saldırıya başlamak için gerek duyduğu birliklerin mevzilerine girmesini beklemiyor hem de savaşın kritik bir aşamasında hız kaybedip yetersiz savaş gücüyle kalmamak için, Kobra II kapsamındaki bütün birliklerin aralıksız gelmeyi sürdüreceklerinden emin olmak istiyordu.

McKiernan'ın endişelenmek için nedenleri vardı. Rumsfeld'in asker taleplerini amansızca incelediği generaller arasında bilinen bir gerçektir. Daha McKiernan Kobra II Planı'nı ortaya atmadan önce, Franks saldırıya başlamak için gerekecek birlik ve silah listesinde değişiklikler istemiş, saygısız bir personel de bu isteğe "Konuşlandırılacak Bütün Güçlerin Anası (*Mother of All Deployment Orders*)" adını takmıştı. Akronim meraklısı askerlerin MODEP olarak adlandırdığı bu değişiklik talebi 26 kasımda Pentagon'a ulaştı. Burada bir ay boyunca bir yerlere takılıp kaldı, ardından da intikal emri Noel günü verildi.¹

Rumsfeld ve birlik komutanları asker isteklerine sanki bir teleskopun iki ayrı ucundan bakıyorlardı ve savunma bakanı bu tür isteklere tıpkı fazla envanteri her halükârda eritmeye kararlı bir işadamanın acımasızlığıyla yaklaşıyordu. Rumsfeld şirket yöneticisi olarak Chicago'da geçirdiği yıllarda, Körfez Savaşı'ndan sonra Suudi Arabistan'a nakledilen büyük çapta malzemenin taşınmasını denetleyen Kara Kuvvetleri Generali Gus Pagonis'le konuşmuştu. Rumsfeld bulduğu her fırsatta Pentagon yetkililerine, Amerika Birleşik Devletleri'nin gereğinden fazla birlik ve malzeme gönderdiğini, Irak ordusunun da 1991'dekinden çok daha güçsüz olduğunu söylüyordu. Rumsfeld için gereğinden büyük bir kuvvet gönderilmesi sadece yersiz bir gayret, yeni savaş düzeninin ihlali değil, aynı zamanda da Arap ülkelerinin çabaya katılmalarının önünde bir engeldi.

Rumsfeld'in elinin sıkılığı bir yana, McKiernan elinde saldırıya başlatıp sürdürmeye yeterli birlik ve lojistik imkân bulunduğundan hâlâ

emin olmak zorundaydı. Bağdat'a yürümek için ihtiyaç duyulan birliklerin Basra Körfezi'ne doğru yol alan bir gemide olmaları değil, çoktan Kuveyt'e varmaları ve kuzeye yürümeye hazır olmaları gerekiyordu. Savaş başladığında McKiernan'ın elinde bulacağı tek yedek birlik 82. Hava İndirme Tümeni'ydi. Amerikalı generallerin savaşırken duymak isteyecekleri son şey, "Çekiniz postaya verildi" denmesiydi. Saldırını sürdürmek ve desteklemek için kullanılacak yakıt, cephane, tıbbi malzeme, bakım ve kamyon masraflarını karşılamak için çok sayıda "çek" gerekecekti. Askerlerin çok sevdiği bir deyiş vardır: "Amatörler stratejiden, profesyoneller lojistikten bahseder."

Askerlerin bilgisayarlarında, CENTCOM ile savunma bakanının asker sayısı konusundaki bilek güreşini engelleyecek ve gerekli birlikleri belirleyecek bir sistem vardı. ZAKKL (Zaman Aşamalı Kuvvet Konuşlandırma Listesi), sadece savaş için belirlenmiş silahlı birlikleri desteklemek için gönderilmesi gereken lojistik ve yardımcı kuvvetleri belirlemekle kalmıyor, bunların hangi sırada gönderileceklerini de kararlaştırıyordu. Henüz kusursuzluktan uzaktı, çalıştırılması saatler sürüyordu, bazen gereğinden fazla birlik belirliyordu, ama askerlerin elindeki tek sistemdi.

ZAKKL özellikle Kara Kuvvetleri için önemliydi. Kara Kuvvetleri'nin, Ordu Nakliye Komutanlığı'nın, silah ve malzemenin nakliyesinin titizlikle koordine edilmesine diğer bütün kuvvetlerden daha çok ihtiyacı vardı. Basra Körfezi'ndeki savaş için ihtiyaç duyulan Deniz Piyadeleri'nden önemli bir kısmı barış zamanında Hint Okyanusu'nda, İngiltere'ye ait Diego Garcia Adası'nda bekletilen ve yüzer depoya benzeyen dev gibi nakliye gemilerine doldurulmuştu bile. Gerek Hava gerekse Deniz Kuvvetleri ihtiyaçlarını bölgeye kendi olanaklarıyla taşıyacak güçteydi. Oysa Kara Kuvvetleri'nin zırhlıların, topların, helikopterlerinin ve öteki malzemesinin büyük bir bölümünün Amerika'dan ya da Avrupa'dan taşınması gerekiyordu. Dahası, Kara Kuvvetleri'nin diğerlerinden farklı olarak, Kuveyt'teki limanı ve havaalanını çalıştırmak ve bütün faaliyetlerin lojistiğini yönetmek gibi ek görevleri de vardı. Bu birliklerin intikali tam zamanında yerlerine varacakları biçimde titizlikle sıralanmalıydı ve ZAKKL de bunu gerçekleştirmek için kullanılan sistemdi.

Kaya Matkabı Tatbikatı'ndan sonra McKiernan Franks'e Pentagon'un Kobra II ile ilgili bütün ZAKKL'nin bölgeye göndermesini beklediğini iletirken, K-Günü saldırıyı başlatmak için gerekli birliklerin sadece bir bölümünün çıkış yerinde olacaklarını varsaydığını belirtmişti. McKiernan, harekâtın ilk günlerinde ne olursa olsun, bütün gelişmelere hazırlıklı olmak ve savaş sonrası Irak'ın beklentilerini karşılamak için ZAKKL tarafından belirlenen bütün birliklerin gönderileceği konusunda Pentagon'dan bir taahhüt istiyordu.

Bütün bunlara karşın, Rumsfeld'in gözünde ZAKKL bütün kararları elinden alan, çağdışı bir sistemdi. Rumsfeld generallerin kazanmak ve

barışı sağlamak için gerekli asgari gücü göndereceklerine güvenmiyor ve savaş ilerledikçe gereksizliği kesinleşecek takviyelerin ve destek birliklerinin ne olursa olsun gönderilmeye devam edilmesini istemiyordu. ZAKKL devre dışı bırakılırsa, hangi birliklerin gönderileceği konusunda hakem Rumsfeld olacaktı.

Franks'ın "Konuşlandırılacak Bütün Güçlerin Anası"nda olduğu gibi, ilk belirtilere göre Rumsfeld'in elinden birlik kurtarmak güç bir iş olacaktı. McKiernan'ın planlamacılarına göre Kobra II için konuşlandırılacak ilk birliklerin asker sayısı, havaalanlarını ve limanı çalıştıracak, kamyonları kullanacak, iletişim sistemini kuracak ve saldırıya geçecek kara gücü için gerekli lojistiği oturtacak 17 000 yedek de dahil olmak üzere, 86 000'di. Ne var ki aralık ortalarındaki bir video konferansta, CENTCOM'un baş planlamacılarından Albay Mike Fitzgerald, Pentagon'dan gelen bazı bilgileri ilettili. CENTCOM Genelkurmay ile sürekli temas halindeydi ve Peter Pace'in bürosundan asker talebinin aşırı olduğu haberi yayılmıştı. Fitzgerald'ın Kevin Benson'a açıklamasına göre, McKiernan'ın isteyebileceği asker sayısının bir sınırı yoktu; ancak bir eşğin varlığı da unutulmamalıydı. CENTCOM Rumsfeld'e reddedeceği kesin bir taleple gitmek istemiyordu. İsteddiği birliklere kavuşma şansını tehlikeye atmak istemiyordu.

Ocağın 9'unda Benson, Bush'a bir brifing vermeye hazırlanan Franks'e yardım etmek için Washington'da bulunan Fitzgerald'dan bir e-posta mesajı aldı. Asker talep listesindeki kara birliklerini görünce "aklı duran" Rumsfeld, bir İngiliz tümeninin bir Amerikan tümeninin yerini alıp alamayacağını sormuştu. Rumsfeld savaşı planlama işini generallerine bırakmak yerine, bütün asker taleplerini ince eleyip sık dokuyor, ısrarla CENTCOM'un bütün bu ek birliklere neden gerek duyduğunu açıklamasını istiyordu.²

Franks'ın Bush'la görüşmesinin ardından gelen ek bilgiler de hiç rahatlatıcı değildi. Franks'ın yardımcılığını yapan Deniz Piyade Korgenerali Mike DeLong, CENTCOM'un 15 şubatta saldırıya geçmeye hazır olması gerektiğini belirtti. Oysa Rumsfeld ve Wolfowitz, birliklerin Basra Körfezi'ne zamanında nasıl gönderileceklerine zaman ayırmak yerine Franks'ten Başkan'ın takviye akımını ne zaman durduracağıyla ilgili noktaları belirlemesini istediler. Eğer rejim kısa sürede devrilirse, o zaman o birlikler Pentagon deyimiyle "rampadan indirilmeliydi". DeLong bu kadarla da kalmayıp, Rumsfeld'in Saddam rejimi devrildikten sonra Irak'ın güvenliğini sağlayacak birlikleri de mümkün olan en kısa sürede geri çekmek niyetinde olduğunu ekledi.

McKiernan ve subaylarının gözünde, Pentagon bir eliyle verdiğini, öteki eliyle alıyor gibiydi. McKiernan talep ettiği birliklerden hiçbirini rampadan indirmek istemiyordu. Irak rejimi hemen yıkılsa da, savaş sonrası dönem için askere ihtiyacı vardı. Saldırı başladıktan sonra, tak-

viyelerin gelmesinde hiçbir gecikme yaşanmayacağından emin olmak için, McKiernan bir taraftan Rumsfeld'in çizdiği prensiplere uyarken, diğer yandan da gerektiğinde Kara Kuvvetleri Komutanlığı'ndan istediği birliklerin gönderileceğini taahhüt eden bir plan geliştirmeye çalıştı. 101. Hava İndirme ile 3. Zırhlı Süvari Alayı için gerekli malzeme Umman Denizi'nde volta atacak gemilerde olacaktı. Eğer CENTCOM savaşı hızla kazanır ve ülkede sükûnet sağlanırsa, malzeme Amerika'ya gönderilecekti. Bu beklenti gerçekleşmezse, askerler uçaklarla yola çıkarılacak, o sırada limanda boşaltılan gemilerdeki malzemelere sahip çıkacaktı. Franks öneriyi onayladıysa da, plan Rumsfeld'in Pentagonu'ndan geçemeyince unutuldu.³

Ocak sonu gelip çatığında, McKiernan saldırıya geçmek için yeterince kuvveti olmasına rağmen, savaşı sürdürmek için yeterli takviye alamayacağından giderek daha çok endişelenmeye başladı. Franks'e gönderdiği bir mesajda, bir Rolex saat üretme peşinde olmadığını, sadece üstlendiği görevi en iyi şekilde yerine getirmeye çalıştığını belirtti. Franks'in onayladığı başlangıç birlikleri Amerikan askerinin Fırat'a varıp aşmasını sağlayacaktı. Ancak harekâtın başlıca hedefi olan Bağdat'a varmak ve başkenti ele geçirmek için McKiernan'ın ek güce ihtiyacı vardı. Eğer Pentagon hemen başlangıçta ek birlik vermeyi kabul etmeyecekse, o zaman McKiernan da malzeme sevki için önemli yolları ele geçirmeye çok uygun 3. Zırhlı Süvari Alayı'ndan ve 5. Kolordu'dan ilave bir savaş destek birliğiyle yetinecekti. 101. Hava İndirme alarma geçirilip, daha sonra gönderilebilirdi. McKiernan bu öneriyle her istediğine kavuşmuyor, sadece planın yürütmesi için gerekli olanla yetiniyordu.

Franks, McKiernan'ın görüşünü genel olarak benimsemekle birlikte, 101. Hava İndirme'nin 3. Zırhlı Süvari Alayı'ndan daha önce gönderilmesine karar verdi. Franks yüzlerce helikoptere sahip olan 101. Hava İndirme'nin daha geniş olan harekât menzilini önemli buluyor, İkinci Dünya Savaşı'nda Ruslar ile Almanlar arasındaki bir tank çarpışmasını ima ederek, Saddam rejiminin devrilmesi olasılığının Kursk'tan daha büyük olduğunu belirtiyordu. Franks'in kararındaki mantık, Saddam sonrası Irak'ta Bağdat Havaalanı'na ya da kuzeye uçmanın malzeme sevk yollarını korumaktan daha önemli olacığıydı.

Generaller için de Rumsfeld'in ısrarının yarattığı engel, en az dünyanın bir ucundan Kuveyt'e asker ve malzeme nakletmek kadar zorluydu. Umutsuzluğa kapılan tek yüksek rütbeli McKiernan değildi. Kara Kuvvetleri generalleri Noel tatilinden önce yedek birliklere alarm verip, yılın başında göreve çağırılacaklarını bildirmek istediklerinde, Rumsfeld duraklamıştı. Bir savunma bakanı ilk kez seferberliği bunca titizlikle inceliyordu. Rumsfeld sadece sonunda Kuveyt'e hangi birliklerin gönderileceğine karar vermekle kalmıyor, aynı zamanda geleneksel olarak Kara Kuvvetleri'nin yetkisinde olan bir konuya da el atıp, hangi birliklerin ola-

şı bir nakil için ne zaman alarma geçirileceklerini de bizzat belirliyordu.

Washington'daki bu çekişmenin, savaş bölgesindeki moraller üzerine yıkıcı bir etkisi vardı. Yedeklerden çoğunu harekete geçirmeyi erteleme ve ZAKKL'ne boş verme kararları kara birliklerinin lojistiğini yönetecek Harekât Destek Komutanlığı kurulmasını geciktirmekle kalmadı, konuşlandırma çabalarını da altüst etti. Asker ve malzeme Kuveyt'e inmeye başladığında ne havaalanları ile limanı yönetecek yedekler ne de askeri polisin büyük bölümü yerindeydi. Komutanlığı kurup yönetmek için, McKiernan'ın harekât yardımcısı Tümgeneral J. D. Thurman'ın yedek birlik listesini tek tek inceleyip, şu ya bu birliğin gönderilmesinde ısrarcı olması gerekti. "ZAKKL kullanmadığımız için, buraya birlik aktarmakta etkisiz kaldık sanıyorum" diye hatırlıyor Thurman. "Buraya birlik getirmek çok güçtü. Noel'den önce yedekleri seferber etmek konusunda isteksizlik vardı. Oysa bunlar, burada lojistik çalışmalarını tamamlamak için ihtiyaç duyduğumuz birliklerdi."⁴

Nöbetçi Tetikte Planı'nın hazırlığına katılan, daha sonra da McKiernan'ın karargâhında görevlendirilen Yarbay Tom Reilly, savaştan sonra Kara Kuvvetleri tarihçilerine Pentagon'daki sivillerin ordunun yedeklere, özellikle de lojistik alanında ne denli bağımlı olduğundan habersiz göründüklerini söyledi.

"Karşılaştığımız tipik sorulardan birisi de, 'Neden bu kadar çok yedek birlik talep ediyorsunuz?' idi. Bana göre Savunma Bakanlığı, Amerika Birleşik Devletleri askeri kuvvetlerinin, örneğin Kara Kuvvetleri'nin yapısını kavrayamamıştı. Aramızda şakalaşırken, Rumsfeld'i buraya davet edip, buraya oturtmaktan, sonra da ona, 'Sayın Bakan, sizi Isaac Newton'la tanıştıralım' demekten bahsederdik. 'Biz bir Newton dünyasında yaşıyoruz. Okyanusun büyüklüğünü ya da Kıta Amerikası ile Irak arasındaki mesafeyi değiştiremeyiz. Onarım sorunu çıkmazsa, gemiyle Beaumont, Teksas'tan Kuveyt'in Şuaybe Limanı'na gitmek yirmi bir gün sürüyor.' Bazıları, savunma bakanının bu gibi ayrıntılara girmemesi gerektiğini, bu konularda ona bilgi verecek ve bunların üst düzey sivil yöneticilerin arzularını nasıl etkileyeceğini anlatacak makamın Genelkurmay olduğunu söyler. Eğer bu doğruysa, o zaman Genelkurmay işini yapamamış demektir."⁵

Bağdat'ın düşmesinden sonra, eski Savunma Bakanı James R. Schlesinger başkanlığındaki bağımsız bir komisyon ZAKKL'nin kullanılmasının Ebu Gureyb skandalında önemli rol oynadığı sonucuna vardı. Bu sistem kullanılmadığından, askeri polis birlikleri karmakarışık görevlendirilmişti. Birlikler yanlarında malzemeleri olmadan, çoğu kez de yanlış sırada bölgeye vardılar. Birlikleri eğitmek için gerekli zaman yoktu ve komutanlar çoğu kez kendilerini hiç tanımadıkları birliklerle karşı karşıya buldular. "Malzeme ve personel akışı koordine edilmemişti" diyor rapor. "Birlikler malzeme olmadığı için Amerika'daki kışla-

larında da, malzemeleri ellerine iki ya da üç hafta geç geçtiği için, varış noktasında da eğitimden geçirilememişti... Askeri polis, tugay komutanı gönderilme sırasının kime geldiğinden habersizdi.”⁶

Newt Gingrich şubat ayının başlarında Kuveyt’e bir ziyaret gerçekleştiren, McKiernan ve subaylarıyla görüşti. Orduda değişim kavramının büyük destekçisi olan eski meclis başkanı, bir yıl önce de Doug Macgregor’ın işgal planını Rumsfeld’e iletmışti. Ne var ki Gingrich, Rumsfeld’in bazı yardımcılarının Afganistan’dan alınan dersleri abarttığı kanısındaydı. Hareketli ve vurucu bir birlik çok iyi bir şeydi, ancak Rumsfeld’in ekibinden bazıları da iyi bir şeyi fazla ileri götürme merakındaydı. Özellikle Özel Harekât Kuvvetleri’nin yararlılığını büyütüyor, Saddam rejiminin dayanıksızlığını abartıyor ve zırhlı birliklerin sağladığı üstünlüğün önemini azımsıyorlardı. Bizzat Macgregor bile çok küçük bir birlikle saldırmayı önermişti; ama zırhlı bir birlikle. “Afganistan’da gördükleriyle oluşturdukları küstahça bir yaklaşımı var” diyordu Gingrich. “Bu da insanları 3 BDSM (Birleşik Dolaysız Saldırı Mühimmatı, uyduyla yönetilen füze) ve ata binmiş beş kişinin bir Cumhuriyet Muhafızı tümenine eşit olduğuna inanmaya itiyor.” Oysa Irak, Afganistan değildi. Irak, Gingrich’e göre, tümüyle farklı bir “hedef dizisiydi.”

Gingrich, Rumsfeld ve yardımcılarının sürekli müdahalelerine de şaşırı. Savunma bakanı, Franks’e geliştirmesi için yeni savaşma kavramları öneriyor, intikal ve konuşlandırma sürecinin tüm ayrıntılarını yönetmeye çalışıyordu. Gingrich Askeri Nakliye Komutanlığı’nın başındaki General John Handy’yle görüşmüş, nakliye planlarının nasıl ciddi biçimde bozulduğu konusunda uzun bir söylev dinlemişti. “Geri dönüp Don’a taktiksel konularla uğraşmaktan vazgeçmesini söyleyeceğim” dedi Gingrich McKiernan’ın planlamacılarına. “En fazla yapacakları, bana ayrılmış park yerini iptal etmek olur.”⁷

Franks ile Rumsfeld arasında, bir yıldan fazla süregelen konuşmaların ana konusu, Amerikan ordularını Bağdat’a götürecek III. Aşama için neler gerekeceğiydi. Shinseki işgal planlaması için kendi görüşlerini sunmuştu. McKiernan birlik talepleriyle bastırırken, Bush da savaş planı hakkında ne söyleyeceklerini duymak için kuvvet komutanlarını 30 ocakta Beyaz Saray’da toplantıya çağırdı. Rumsfeld’in Genelkurmay Başkanlığı’na getirdiği Myers, plandan memnundu. Deniz Harekâtları Komutanı Vern Clarke ile Hava Kuvvetleri Komutanı John Jumper planı övdü. Kara Kuvvetleri’nin başındaki Shinseki daha bilinçli bir değerlendirme yaptı. Shinseki, saldırıya geçmeden önce bölgede daha fazla asker ve Kuzey Cephesi’ni açmak için Türkiye’nin onayını istediğini söyledi. Bu arada lojistiğin yaşamsal önem taşıyabileceği ve takviye akışını sürdürmek gerekeceği uyarısında bulunarak eski harekât başkanı McKiernan’ı öfkeliendiren eli sıkılığa dokundurdu. Bu uyarıların dışında, Shinseki planı uygulanabilir bulduğunu ve Franks’in kontrolü

elinde tuttuğunu söyledi.⁸ İki hafta sonra, Kuveyt'i ziyareti sırasında Shinseki, Doha Kampı'ndaki toplantıda McKiernan ve subayları karşısında çok daha dobraydı. "Sürat yapmak için, önce otoyola çıkmalısınız" dedi Shinseki. Ordunun bütün birimleri harekete geçmeden, rampadan indirme sözleri etmenin zamanı değildi. Shinseki, Rumsfeld'in ZAKKL'ni kenara atma kararını da onaylamıyordu. Askerlerden çoğu ZAKKL'ni gözden geçirilmesi gerekli bir Soğuk Savaş mirası olarak görüyor, CENTCOM'daki planlamacılar ve Nakliye Komutanlığı bir yılı aşkın bir süredir ZAKKL üzerinde çalışıyordu.

Savaş sonrası planlama konularında çalışması için Genelkurmay'ca görevlendirilen Kara Kuvvetleri İstihkâm Kolordusu'ndan Tuğgeneral Steve Hawkins, Shinseki'ye durum raporunu vermek için şubat sonuna doğru Pentagon'a uğradı. Shinseki, Hawkins'e Saddam devrildikten sonra Irak'ı güvenlik altında tutabilmek için kaç askere ihtiyaç duyulacağını sordu. Hawkins 350 000'in altında kalacak bir koalisyon gücünün varlık gösteremeyeceğini, CENTCOM'un yarım milyon askere ihtiyaç duyabileceğini söyledi. Yapılması gereken çok iş vardı. Amerika Birleşik Devletleri ve müttefiklerinin yüksek nüfuslu merkezleri denetlemesi, ülkenin altyapısını koruması, sınırlarını kontrol etmesi ve savaş sonrası destek sağlaması gerekecekti. Bosna'da Amerikan Barış Gücü'ne komuta etmiş olan Shinseki, Hawkins'in ileri sürdüğü rakama şaşırdığını ve kendi subaylarınca hesaplanan sayıyı doğru bulduğunu söyledi. Konuşma, iki general arasında profesyonel bir fikir alışverişinden ibaretti ve Hawkins görüşmede çekişmeye benzer bir yan göremedi. Kalabalık bir güçle McKiernan'ın Kobra II Planı'nın gerektirdiği bütün birlikleri harekete geçirmek, bunun yanı sıra Müttefikler'den de destek beklemek gerekiyordu, ama Hawkins bunun yönetimin durmadan ileri sürdüğü gibi rejimi değiştirmek ve yeni Irak'ı inşa etmek için katlanılması zorunlu bir bedel olduğunu düşünüyordu.⁹

25 şubat günü, Shinseki ve kuvvet komutanları neredeyse kesinleşmiş savaş için yapılan hazırlıkları inceleyen Senato Silahlı Kuvvetler Komitesi'nin karşısına çıktılar. Oturum sırasında, Michigan'lı Demokrat Senatör Carl Levin, Shinseki'ye Saddam devrildikten sonra Irak'ı denetlemek için ne kadar asker gerekeceğini sordu. Shinseki emir-komuta zinciri içinde olmadığını belirttikten sonra, laf arasında yüz binlerce askere ihtiyaç olacağını söyledi. Senatörler ek soru sormadılar. Oysa Shinseki'nin cevapları, Irak'a saldırıp işgal etmenin yönetimin belirtip yaydığından çok daha zorlu bir iş olduğuna işaret ediyordu.¹⁰

Paul Wolfowitz ertesi sabah erken saatte telefon ettiğinde, ordunun sivil genel sekreteri Tom White, Georgetown'da, kıyıda konforlu daire-sindeydi. Zamanında Colin Powell'ın emrinde çalışmış emekli bir tuğge-

neral olan White, Enron hisseleriyle ufak bir servet kazanmış, George Bush'a aktif destek vermiş, Cumhuriyetçilerin Pentagon'a taze para akıtmak ve Amerikan savunmasını geliştirmek amacının bir parçası olabilmek için ordu genel sekreterliği görevine talip olmuştu. Ne var ki White, Kara Kuvvetleri'nin geleceği ve büyüklüğü konusunda Rumsfeld'le aynı fikirde değildi. Rumsfeld sivil danışmanlarından kendi askeri görüşünü desteklemelerini istiyordu, ancak eski bir karacı subay olarak White da Shinseki'yle kişisel ve entelektüel ilişkisini sürdürüyor ve savunma bakanının bir kara savaşı yürütmeden habersiz olduğunu düşünüyordu.

Wolfowitz, Rumsfeld'in talimatıyla Shinseki'nin gerçeklere dayanmayan ve yersiz konuşmalarından yakındı. Shinseki harekâtın komutanı değildi ve kuvvet komutanları savaş planları konusunda bağımsız görüşlerini dile getirmemeliydi. White, Shinseki'nin sadece Kongre'nin isteğini yerine getirdiğini söyledi: Shinseki profesyonel değerlendirmesini sunmuştu. Aynı gün Rumsfeld gazetecilere barışı sürdürmek için savaş yapmaktan çok asker gerektiğini düşünmenin gülünç olduğunu anlattı. White geri adım atmadı. Shinseki konuyu komutan arkadaşlarının yanında hiç dile getirmedi, yaptığı değerlendirmenin de savaş sonrası askeri planlamacılarından birinin bulduğu sayılara uygun olduğunu belirtmedi.¹¹

Bütün çelişkilere rağmen, Shinseki'nin rakamları CENTCOM'un hesapladıklarına yakındı. Franks CENTCOM'un işgal gücünün sadece bir bölümüyle saldırıya geçeceğini, Saddam'ın devrilip de Amerika Birleşik Devletleri ülkeyi istikrara döndürmeye başladığı sırada da ülkede 250 000 asker olacağını hesaplıyordu. Oysa Franks ile Shinseki ve White arasında ufak ama önemli bir fark vardı. Rumsfeld, daha önce Irak'ın askeri direnişinin kırılması durumunda birliklerden bazılarını rampadan indirmeyi umduğunu ve işgal gücünü olabildiğince çabuk geri çekmek istediğini belirtmişti. Franks de Rumsfeld'in görüşüne katılmış ve planlamacılarına savaşın sonunda az hasarla karşılaşılır ve işgal kısa zamanda tamamlanursa, IV. Aşama için daha az asker gerekeceğini söylemişti. Franks'in baş planlamacısı Mike Fitzgerald da McKiernan ve subaylarına bu görüşü ilettiler: Eğer çarpışmalar kısa sürede biterse, Rumsfeld'in bakanlığı birlik akışını durdurmak için inanılmaz baskı yapacaktı.

Shinseki hesaplarıyla daha manşetlere yerleşmeden, Ulusal Güvenlik Konseyi'nden Deniz Piyade Binbaşı Jeff Kojac savaş sonrası için uygun sayıda asker gereğine dikkat çekmek için kendi girişimiyle, "Son Yedi İstikrar Operasyonunda Birlik Güvenliği" adlı bir brifing hazırlamıştı. Siyasi tavsiyelerde bulunmak askeri danışmanlarının görevi değildi; buna yetkileri de yoktu ama veri toplayarak bir konuyu belirtebilirlerdi. Bu kez bu konuda toplanan veriler Rumsfeld veya üst düzey sivil danışmanlarından gelenlerden çok, Shinseki'nin değerlendirmesine uyuyordu.

Brifingin ana konusu, düşmanı yenilgiye uğratmak için kaç asker gerekirse gereksin, daha sonra güvenliğin sağlanmasının işgal edilen ülkenin nüfusu, coğrafi büyüklüğü ve arazi özellikleri, kentleşme oranı da dahil, tümüyle farklı bir dizi hesaba bağlı olduğuydu. Her durumu kapsayacak tek bir nüfus-asker oranı yoktu. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri iki milyon nüfusa karşılık 40 000 barış gücü askeri bulundurduğu Kosova'dakine eş bir nüfus-asker oranı tutturmak istiyorsa, Irak'a 480 000 asker göndermek zorundaydı. Eğer ölçüt Bosna'ysa, gerekli asker sayısı 364 000'di. Bu sayılar Shinseki'nin dile getirdiklerine uygundu. Ama eğer Bush yönetimi Afganistan'ı örnek alacaksa, o zaman 13 900 kişi gerekliydi. Buradaki gizli soru, Irak'ın Balkanlar'a mı, yoksa Afganistan'a mı benzediği idi.

Ulusal Güvenlik Konseyi brifingi Irak'ın en az bir kilit açıdan Afganistan'dan çok Balkanlar'a benzediğini açıkça ortaya koydu: Irak nüfusunun dörtte üçü kentsel bölgelerde yaşıyordu; Bosna ve Kosova'da kentliler toplam nüfusun yarısını oluştururken, Afganistan'da bu oran sadece yüzde 18'di. Bu fark önemliydi, çünkü brifingde de belirtildiği gibi, yoğun kentsel bölgeleri denetlemek için daha fazla asker gerekiyordu. Brifing Rice'a, Ulusal Güvenlik Danışman Yardımcısı Stephen J. Hadley'ye ve Scooter Libby'nin baş yardımcısı Douglas Feith'in Pentagon'daki müstakbel halefi Eric Edelman'a verildi. Brifing sona erdiğinde, Hadley'nin Afganistan benzerliğinden rahatlık duyduğu görüldü. Brifing Beyaz Saray'da, Rumsfeld'in görüşlerinin sorgulanmasını tetiklemedi. Beyaz Saray'ın gözünde brifing Clinton yönetiminin ve yabancı hükümetlerin geçmişte ulus oluşturma ve barış sağlama operasyonlarını nasıl yürüttüğünün göstergesiydi. Bush yönetiminin ilk yabancı müdahalesi olan Afganistan yeni bir rota çezecekti.¹²

McKiernan'ın karargâhunda, kara savaşı komutanlığının kendini operasyonun savaş sonrası aşamasında gerekli birliklerden yoksun bulacağı yönünde bir endişe vardı. Pentagon Kobra II için McKiernan'ın talep ettiği bütün birlikleri serbest bıraksa da, elde Irak'ın sınırlarını kapatacak, bütün ülkede düzeni sağlayacak, ülkenin altyapısını koruyacak ve yeni Irak'ı istikrara kavuşturmak için gerekli birçok görevi yapacak sayıda asker olmayacaktı. Zaten Bağdat'ta, Kuzey ve Güney Irak'ta güvenliği sağlamak bütün askerleri meşgul edecek kadar büyük bir işti. Felluce ve Ramadi kentlerini kapsayan Anbar eyaletinin de bulunduğu, Suriye sınırına kadar uzanan Batı Irak bir "kuvvette tasarruf" operasyonu olacaktı. Elde fazla birlik yokken düşman bir ülkeyle sınırdaş olup büyük Sünni kentleri içeren bu geniş vilayete ancak bir zırhlı süvari alayı ayrılabilirdi. McKiernan binlerce yeni Müttefik askeri bulunacağını umarken, şimdilik dişe dokunur bir katkı haberi gelmemişti. Savaşın başlangıcında önemli tek katkı İngiltere'den gelecek ve İngilizler Basra'yı ve güneydeki topraklardan bir bölümünü kontrolle yetecekti.

Öte yanda, McKiernan ile CENTCOM bambaşka bir insan gücü kaynağına güveniyordu: Irak ordusuna. Çöl Fırtınası sırasında, Iraklılar gruplar halinde teslim olurken, Amerika Birleşik Devletleri tarafına geçen tek bir tümen ya da alay olmamıştı. Oysa CIA'ye göre, bu kez farklıydı. Bazı birlikler bütün personeli, kullanılabilir durumda silah ve malzemeleriyle Amerikan saflarına geçecekti. Askerlerin bu davranışa uygun gördükleri deyim "silah bırakma"ydı. İstila planlamasının önemli varsayımlarından biri savaş alanındaki firar olayları değil, toptan silah bırakmaydı. Irak güçlerine araçlarını önceden belirlenmiş bir şekilde park etmeleri, tanklarının taretlerini geriye çevirmeleri ve araçlarından uzaklaşma çağrısı yapan broşürler ve yayınlar hazırlanmıştı. Askeri hukukçular Iraklı komutanların imzalaması istenecek teslimiyet şartlarını bir araya getirmişti.¹³

Silah bırakma talimatı savaş arifesine kadar dağıtılmayacaktı. CENTCOM'un endişesi, böyle bir girişimden haberdar olacak Saddam istihbaratının sahte çağrılar düzenlemesiydi. Yine de, düşmanı psikolojik açıdan yumuşatmak amacıyla hatırı sayılır çaba harcandı. Kasım sonu ve aralık başını içine alan beş günlük süre boyunca, Amerikan uçakları Kut ve çevresine 6 000 broşür bıraktı ve Commando Solo adlı bir Özel Harekât uçağı Kuveyt sınırı boyunca uçarak Iraklı komutanlara savaşmama çağrısı yayınladı. Temel olarak kullanılabilecek, yıllardan beri yapılmış psikolojik harekât vardı. Zinni'nin CENTCOM'un başında olduğu dönemde bile, Amerikan uçakları Iraklılara Amerika Birleşik Devletleri'yle savaş çıkar da onlar savaşmayı reddederse, daha sonra durumlarının dikkate alınacağını bildiren broşürler dağıtmıştı.¹⁴

CENTCOM'un planı silah bırakma koşullarını kabul etmiş düzenli Irak birliklerini ülkenin sınırlarını denetimle göndermek, fazla yayılmış Müttefik Kuvvetleri'nin savaş sonrası karşılaşacakları işlerle görevlendirmektir. Saddam'ın Cumhuriyet Muhafızları ve istihbarat örgütü dağıtılacaktı tabii; ama galiplere yardıma hazır düzenli ordu birliklerine kucaak açılacaktı. Bir askeri plan, ender olarak bu kadar kaba bir varsayım üzerine kurulur. Bush yönetimi sadece Irak ordusunu hızla yeneceğine güvenmiyor, Irak güçlerinin Amerikan denetimi altında çalışacağına, hatta işgalin güvenliğini sağlamada yardımcı olacağına da inanıyordu.

Pentagon'da Wolfowitz ve yardımcıları Irak katkısı varsayımını bir adım daha öteye taşımak istediler. Savunma Bakanlığı dışında geçirdiği dönemlerde hazırladığı ve Iraklı asileri silahlandırıp desteklemeye ilgili planının tozunu silen Wolfowitz'in ilk amacı yerli bir direniş ordusu kurmaktır. İlk bakıldığında, plan oldukça çarpıcıydı: Amerikan ve Müttefikler'in yanında, Saddam birlikleriyle savaşan binlerce Iraklı özgürlük savaşçısı. Franks'in yardımcısı olarak CENTCOM'a geçmeden önce Genelkurmay'da çalışan John Abizaid, Wolfowitz'in tasarısını destekledi. Wolfowitz gibi Abizaid de işgale bir Irak görüntüsü vermenin peşindeydi.

Yönetimin büyük bir bölümü Wolfowitz'in planına karşıydı ya da kuşkuyla yaklaşıyordu. Pentagon dışında, planı destekleyen sadece Hadley'ydi. Küçük ve gizli bir Irak birliğini eğitmekle görevlendirilen CIA, Pentagon tarafından eğitilmiş bir kuvvetin açığa çıkmasına pek memnun görünmüyor, böylesi askerler arasında Çelebi'nin muhtemel etkisinden kuşkulanıyordu. Dışişleri Bakanlığı, Wolfowitz'in gizli amacının bir Çelebi ordusu kurmak olduğunu düşünüyordu. Bir Irak ordusunun sadece ayak altında dolaşacağını düşünen Franks, böylesi bir birliğin yerel bilgi ve dil konusunda getirebileceği avantajlara hiç önem vermedi.

Plan, Doug Feith'in yardımcısıyken, daha sonra Ulusal Güvenlik Konseyi'nin savunma konusundaki en üst yetkilisi olan William J. Luti ve Arapça bilen eski Özel Harekât subayı Chris Straub tarafından daha mütevazı boyutlara indirildi. Iraklı özgürlük savaşçıları artık sivil konularda uzman, izci ve danışman olarak kullanılacaktı. Bunlar güvenli ikmal yollarını da denetleyebilir ve taraf değiştiren birliklere komuta edebilirdi. Savaşçılar savunma konusunda eğitilecekler ve 9 milimetrelik tabanca kullanacaklardı. Görevleri Amerikan kuvvetlerinin Irak'ı anlamasına yardımcı olmak ve Iraklılara ülkenin kâfirlerce işgal edilmediğini anlatmaktı.

Luti, aralık 2002'de Amerikan Deniz Kuvvetleri'nin Londra'daki karargâhında, sürgündeki on iki kadar Irak örgütünün temsilcisiyle bir araya geldi. Onlardan muhtemel özgürlük savaşçıları adları vermelerini istedi. Iraklılar karacı Tümgeneral Dave Barno tarafından, Macaristan'daki Taszar Hava Üssü'nde eğitileceklerdi. Amerika'daki askere alma işlemlerini kolaylaştırmak için, Fort Bliss, Teksas'ta bir toplanma yeri belirlenmişti. Pentagon bu birliği silahlandırmak ve malzeme sağlamak için Clinton'ın imzaladığı Irak'ı Özgürleştirme Yasası'nın izin verdiği 97 milyon dolardan yararlanacaktı.

Bu mütevazı proje bile rayından çıktı. Macaristan, müstakbel paralı askerlerin Taszar'a üşüşmesini kabul etmedi. Iraklı özgürlük savaşçılarının üniformayla gelmesini, sağlık muayenesinden geçtikten sonra kimlik almalarını istedi. Böylesi insanların Irak ya da İran casusu olmadıkları yönünde Amerikan istihbaratınca onaylanmaları gerekiyordu. Iraklı bazı muhalif grupların kendi milisleri vardı ve bu kuvvetleri Amerikan komutasına vermek istemiyorlardı. Franks en hafifinden, proje için hiç heyecanlanmadı.¹⁵ Luti'nin projeye ilgili verdiği brifingden sonra, Franks Pentagon koridorunda rastladığı Feith'e görüşünü açıklamaktan çekinmeyip, "Bu s..tirici saçmalığa ayıracak zamanım yok" diye bağırdı. Rumsfeld bir planı gerektiği gibi desteklemeyince, Franks savunma bakanının adamlarını fırçalamaktan geri kalmıyordu.

Şubat geldiğinde, başvuranların sayısı öylesine azdı ki, Wolfowitz ve yardımcıları Amerika'nın İran'da veya Kuzey Irak'ta saklanan Iraklı sığınmacılara çağrı yapması gerektiğini düşündüler. Amerika Birleşik

Devletleri'nin İran'la resmi diplomatik ilişkisi olmadığı düşünülürse, bu öyle kolay bir iş değildi. Wolfowitz Franks'ten, Basra Körfezi'nde İran'dan 300'erlik gruplar halinde toplam 3 000 Iraklı sürgünün getirileceği, oradan da eğitim için Macaristan'a gönderileceği bir transit noktası oluşturmamasını istedi. Ne var ki plan hiç uygulanmadı; zaman tükenmişti. Iraklı muhaliflerin önerdiği 6 000 kişiden sadece 622'si Amerikan istihbaratınca onaylandı. Beş yüzden fazla davetiye gönderilmesine rağmen, Taszar'da yalnızca 95 kişi toplandı. Bunlardan sadece 73'ünün dört haftalık eğitim programını tamamladığı düşünülürse, harcanan milyonlarca doların ve bunca çabanın karşılığının çok cılız olduğu anlaşılır. Bu kişiler öncelikle Kara Kuvvetleri'ni, Deniz Piyadeleri'ni ve McKiernan'ın karargâhını destekleyen bir sivil işler birimine gönderildi. Savunma Bakanlığı yetkilileri suçu bürokratik engeller ile CENTCOM'un isteksizliğine yükledi. Beyaz Saray yetkilileri ile CENTCOM ise, bu fiyaskonun, Feith ve ekibinin muhafazakâr siyaset manifestoları hazırlamakta, program yaratmaktan da başarılı olduklarını kanıtladığını söylediler.¹⁶

Wolfowitz ve yardımcıları, Beyaz Saray geçici bir Irak hükümeti kurulması yönündeki önerilerini geri çevirince bir yenilgi daha tattılar. Wolfowitz sürgünde bir hükümet kurmaktan yana görünürken, Dışişleri Bakanlığı bunun Ahmed Çelebi gibi Iraklı muhalefet liderlerini çok fazla güçlendireceğini; oysa bakanlık yetkililerinin Irak'ın "içindekilerin" daha fazla rol oynaması gerektiği görüşünde olduklarını belirtiyordu. Savunma Bakanlığı yetkililerinin aksine Rumsfeld, yönetimi zaman geçirmeden sürgündekilerin çoğunlukta olduğu bir Irak hükümetine devretmenin yanlış olacağı görüşündeydi. Üst düzey bir yetkilinin sözlerine göre Rumsfeld, "kesin bir hareket özgürlüğü" peşindeydi. "Saddamizmin ve terörün köklerini kuruttuğundan, kitle imha silahlarına ulaştığından emin olmak istiyordu. Iraklı bir varlığın yolunu kesmesinden korkuyordu." Hem Rumsfeld hem de Wolfowitz Irak konusunda şahin sayılırken, ikisinin arasında küçük farklılıklar vardı.

Şubat ayında, Beyaz Saray'ın Iraklı direnişçiler nezdindeki temsilcisi Halilzad, Iraklı muhaliflerle Ankara'da buluşup, yönetimin mesajını ilettili: Saddam devrildikten sonra, Amerika Birleşik Devletleri ülkeyi en çok bir yıl yönetecek, Iraklılar danışmanlık görevinde bulunacaktı. Ülkede yerel seçimler yapılacak, hatta belki genel seçime de gidilebilecekti. Amerika'da yaşayan ve Saddam'ın ihlalleriyle ilgili kahredici bir suçlama yazan Iraklı insan hakları savunucusu Kenan Makiya, Halilzad'ın sert tutumu karşısında öfkelenildi. Makiya görüşlerini özetleyen muhalif bir makale hazırlayarak Cheney'nin bürosuna gönderdi, oradan da makaleyi yirmi dört saat daha yayımlamama ricasıyla karşılaştı. Ne var ki, görünürde bir politika değişikliği yoktu. Halilzad bir hafta sonra Kuzey Irak'ı ziyaret ettiğinde, muhalefet liderlerine uyarda bulu-

narak, eğer geçici bir hükümet kurarlarsa toplantıyı terk edeceğini bildirdi. Amerika istediğini elde etmişti.¹⁷

Ufukta neredeyse hiç Iraklı özgürlük savaşçısı görünmeyince, Rumsfeld ilave birlik için başka bir kaynak önerdi: Irak'taki dini mekânları korumaları için Müslüman ülkelere başvurulacaktı. Savunma Bakanı daha önce de İçer Bakış Tatbikatı sırasında Arap birlikleri kullanmayı önermişti. Şubat ayında da Mike Fitzgerald konuyu McKiernan'ın karargâhına hatırlattı, bu arada da Rumsfeld'den yeni bir kar tanesi düştüğünü bildirdi. Körfez Savaşı sırasında, Amerika'nın önderliğindeki koalisyon bir Mısır, hatta bir de Suriye tümeni içeriyordu. Üstelik Mısırlılar resmen Kuveyt City'yi kurtarmakla görevlendirilmişti. Amerikan Deniz Piyadeleri bölgedeki Irak güçlerini kovaladıktan sonra, Mısırlılar tören düzeniyle sökün etmişti. Oysa şimdi hedef işgalciyi kovmak değil, rejimi değiştirmekti; üstelik Iraklıların komşu ülkelerden gelecek askerleri hoş karşılayacakları da kuşkuluydu. Yakında başlayacak işgale şimdiye kadar hiçbir Arap ülkesi asker sağlamadığı gibi, savaş sonrası dönem için Araplardan yardım koparmanın güçleşeceği de görülmeye başlanmıştı. McKiernan'ın karargâhı Arap birliklerinin de kullanılacağı bir plan oluşturabilirdi, ama planlamacılar buna gerek duyulacağından şüpheliydi.

Albay Benson, Fitzgerald'ın notunu aldıktan sonra prensipte asker katkısında bulunması muhtemel bütün Müslüman ülkelerin Sünni olduklarına dikkat çekti. Şakayla karışık cevabında, "Sünnilerin, Şiiilerin çoğunlukta olduğu Necef ve Kerbela gibi kentlerde Şiiilere ait kutsal yerleri korumaları, benim ve senin Orange Günü resmi geçidini korumak için Belfast'a gitmemiz gibi bir şey" dedi.¹⁸

Pentagon ve generaller Amerikan birlikleri konusunda çekişirlerken, Amerika Birleşik Devletleri son derecede gizli bir kandırma planı uygulayarak Iraklıların dengesini bozmaya çalıştı. Burada ana fikir, CENTCOM'un saldırının başlangıcı için kaç asker düşündüğü ve nereye saldıracağı konusunda Saddam'ı yanıltmaktı. Hâlâ gizli tutulan plan uyarınca, bir Amerikan subayı Iraklı bir yetkiliyle temas kurarak, Irak'a savaş planı hakkında bilgi satmayı önerdi. Subay Iraklı yetkiliyle Fas'ta buluştu ve teslim ettiği belgeler karşısında yüklü miktarda para aldı.

Verilen bilginin gerçek gibi görünmesi için, Amerikalı yetkililer gerçek CENTCOM belgelerinin üzerinde oynamışlardı. Hileli belgeye göre saldırı, McKiernan'ın Kobra II için öngördüğünden çok daha önemli bir Amerikan gücü bölgeye yerleşmeden başlamayacaktı. Bu arada, Cumhuriyet Muhafızları'nın Hammurabi Tümeni'ni Bağdat'ın batısındaki mevzilerinden uzaklaştırıp kaydırmak için, Tikrit'in içinde ve çevresinde hava indirme operasyonları yapılacağı belirtilmişti. Böylelikle Saddam'ın Bağdat'ın

güneyindeki Medina Tümeni'ne takviye göndermesi engellenecekti.

Hileyi desteklemek için kuzeyde gerçekleştirilecek paraşütçü saldırılarına belli belirsiz değinen konuşma senaryoları hazırlandı; McKiernan ile 82. Hava İndirme Tümeni ve 1. Süvari Tümeni subaylarının Washington'a göre Iraklılar ya da onların dost istihbarat örgütleri tarafından dinlendiğine inanılan telefon hatları üzerinden bu senaryoları okumaları istendi.¹⁹

Aynı günlerde CIA, Iraklı komutanlara telefon etti, onları kitle imha silahları kullanmamaları yolunda uyararak, taraf değiştirmeye davet etti. Arayanlar anadili gibi Arapça konuşuyor, hatta Irak vurguları kullanıyordu. Iraklı komutanlardan çoğu, Saddam'ın komutanlarının bağlılığını sınıdığını sandığından ya telefonunu kapattı ya da numarasını değiştirdi, bu da daha sonra, savaş sırasında komuta faaliyetlerini güçleştirdi.²⁰

Iraklıların Amerikalıların niyeti konusunda şaşkın olduğunu gösteren belirtiler vardı. 27 şubatta bir Irak MİG-25 uçağı 25 000 metre yükseklikten Suudi Arabistan sınırına yaklaştı, sonra da aynı hızla geri döndü. Pentagon, Iraklıların kitle imha silahı saldırısı için imkânlarını sınıyor olabileceklerini belirtti. Hava Kuvvetleri'nin üst rütbelileri daha sonra uçağın keşifle görevli olduğu kararında birleşti. Iraklılar Körfez Savaşı sırasında Schwartzkopf'un "sol kroşesinin" şaşkınlığını atlama-mış, şimdi de Batı Arabistan Çölü'nde saldırıya hazır bir Amerikan ordusunun saklanıp saklanmadığını kontrol etmişti.

Savaş hızla yaklaşırken, Franks Arap üslerini kullanmayı kapsayan gizli anlaşmaları kesinleştirmek için Ortadoğu'dan bir kere daha geçmeye karar verdi. Yolculuğa çıkmadan önce, 16 ocak günü Tampa'da komutanlarla bir araya gelip, askeri hazırlıkların son durumunu gözden geçirdiler. "Tarihin dönüm noktasındayız" diye açıkladı Franks. "İki kelimeyle özetleyeyim: hızlı ve nihai. Eğer bu savaşı yıpranma temelinde yapsaydık, o zaman 3'e 1'lik bir oran arayan Büyük İskender ya da Eisenhower gibi olurduk. Biz 1'e 6'lık bir güç oranı getiriyoruz. Peki, nasıl olur da sizin, Başkan'ın ya da Tony Blair'in karşısına çıkıp söylerim bunu? Şaşmazlık, tamam, tecrübe ve riske girme isteğı -işte hepsi bu. Gerçek sınırları içinde kalarak, dünyadaki en esnek, uyumlu ve tecrübeli kuvvetiz."²¹

Franks savaşın ilk günleri için, kara saldırısından beş gün önceye programlanmış olmakla birlikte, her iki yönde de birkaç gün kaydırılabilecek, yıkıcı hava saldırıları planlamıştı. "Rejim neler yaptığımızı anlayamadı bile" diyordu güvenle. Sadece ilk dört gün için, 330'u Bağdat'ta olmak üzere 437 hedef belirlenmişti. Çoğu birkaç kere vurulacaktı. Bu 437'den 22'sinde otuzdan fazla sivilin ölmesi muhtemeldi ve Hava Kuvvetleri böyleli hedeflere "yüksek insan kayıplı" hedefler adını

vermişti. Sivil kayıp tahmini, hava saldırılarında hasar projeksiyonu yapan “bug splat” adlı programla hesaplanmıştı. Franks yine de Saddam rejimine eldivenlerin çıkarıldığının mesajı olarak, bu hedeflerin vurulmasını istiyordu. “Başkan’ın tavsiyesi 22’nin tümünü vurmak” dedi Franks. “Kafalarımızı çadırlarının içine sokmak zorundayız.”

Franks daha sonra hâlâ halledilmemiş üsler konusuna geçti. Amerikan askerlerini ve uçaklarını konuşlandıracak üslerle ilgili anlaşmaları pekiştirmenin dışında, CENTCOM’un koalisyona katılacağı umudunu hâlâ sürdürdüğü Fransa gibi müttefikler için el altında yeterince yakıt ve mühimmat bulundurmak gerekecekti.

Aylar süren diplomatik çabalara rağmen, bazı işler idealin çok gerisinde kalmıştı. Ürdün’de 14 000 asker konuşlandırmak isteyen Amerika, 5 000’e razı oldu. Franks, Kral Abdullah’ın çoğunluğunu Filistinlilerin oluşturduğu halktan gelen, Amerikan askerinin Ürdün toprağına ayak basmaması baskısı karşısında çok güç durumda olduğunu anlattı. Ülkedeki Amerikan varlığını asgari seviyede tutmak isteyen Abdullah, bir Arap liderinden pek beklenmeyecek bir öneride bulunarak, Amerikan uçakları için uygun bir yer buldu. “Ürdün Kralı İsrail üslerini kullanmamızı önerdi” dedi Franks.

“Ürdün Kralı’na onlarla ilgileneceğimizi söyledim, ama ilgilenmedik. Bunu yapmak Başkan danışmanlarının görevi değil. Ürdün tanklarının depolarını doldurmamız gerek” diye ekledi. “Nüfuzunu bizim gücümüzle dengelemek niyetinde. İhtiyacını karşılayarak destekleyeceğiz onu. F-16’ları geliyor, fazla mesai ödüyor ve petrol stoku tutmak zorunda. Çok gergin, çok asabi, bana sevgi mesajları gönderip, beni görmek için sabırsızlandığını söylüyor. Ürdün’de istikrarı sürdürmek için, ne gerekiyorsa vereceğiz.”

Mısır’a gelince, Mısır hükümeti resmen savaşa karşıydı. Gayriresmi açıdan ise, Amerikan savaş gemilerinin Süveyş Kanalı’ndan geçmesine izin vermeyi planlıyor ve Amerika’nın Kızıldeniz’den Cruise füzeleri ateşlemesini kabul ediyordu. Franks daha fazlasını koparmanın peşindeydi. Ona göre Amerika tanker uçaklarını Batı Kahire Havaalanı’nda konuşlandırabilirdi. “Şimdi artık Mısırlılara baskı yapmanın zamanı” dedi hava savaşının komutanı Moseley’ye dönerek. “Mübarek’in bize daha fazla gebe kalmasını istiyorum. Bana bütün paketi verin de bunu halledeyim.”

Türkiye, Franks’in en büyük endişe kaynağıydı. McKiernan “Türkiye’yi olmazsa olmaz” der gibiydi. Toplantıdan önce Franks’e bir mesaj göndermiş, kuzeyden yapılacak bir saldırının Saddam rejimini dikkatini ve kuvvetlerini ikiye bölmek zorunda bırakacağını, böylelikle güneyde Amerikan kuvvetlerinin bir limana çıkıp, bir havaalanına inmeleri üzerindeki baskının hafıfleyeceğini ileri sürmüştü. Kuzey Irak, bunun ötesinde de muhtemel bir barut fıçısı gibiydi. McKiernan’a göre, kuzey

seçeneği olmadan, Amerikan kuvvetlerinin Kerkük çevresindeki petrol sahalarını güvenlik altına almak ve Kürtler ile Araplar arasında etnik çatışma çıkmasını önlemek için kuzeye ulaşmaları daha uzun sürecekti. Türkleri işin içine katmak ulusal bir değere mal olacaksa da McKiernan'a göre göze alınmalıydı. McKiernan'ın hesaplarına göre kuzeydeki saldırı için asgari asker sayısı 35 000 kadardı. Franks de aynı düşüncede olduğunu bildirdi. Konu karara bağlanmamıştı ve Franks bu işi tamamlamak istiyordu. "Bu konunun, Türkiye'nin gelecek iki kuşağı için ne demek olduğunu anlamalarını sağlamalıyız" dedi Franks. "Paraya kıym, her şeyi yerli yerine oturtun. Kimin 'hayır' dediğini bulun ve çaresine bakın. Benim adımları kullanın. Şartları dar bir zamana göre ayarlayın. 'Hayır' diyen biz olmamalıyız."

Franks'in Kuveyt ziyareti iyi geçti. Kuveytli Franks için kırmızı halı serdiler. Franks'e Saddam'ın kitle imha silahlarını saklamak için yapay göller yaptırdığını ve silahlarını Hedise Barajı'nın dibine gizlediğini anlattılar. Emiri güvenli bir yere nakledebilmek için, savaşın başlamasından bir hafta önce uyarılmak istediklerini belirttiler. "Eğer bunu yapıyorsak, amacımız Saddam'ı şaşırtmak, dostlarımızı değil" dedi Franks nazikçe.

Franks, Kuveyt'teki Deniz Piyade karargâhı olan Commando Kampı'na uğradığında o kadar diplomatça konuşmadı. Franks Bush'a, birliklerin 15 şubatta hücumu geçecek şekilde konuşlandırılacaklarını anlattığını söyledi. Eğer Başkan saldırının daha erkene alınmasını isterse, Franks'in hazır olması gerekiyordu. Deniz Piyadeleri'ni ateşlendirmeye çalışırken, Türkler olsa da, olmasa da CENTCOM'un savaşacağını söyledi. Franks Türkiye'nin ittifaka katılmama kararı alması halinde neler hissedeceğini anlatırken kelimelerini sakınmadı ve galiz küfürler sıraladı.²²

Franks Mısır'da, Mısır savunma bakanıyla havaalanında görüştü. Mısırlılar Franks'e savaş ihtimalinin ne kadar yüksek olduğunu sordular. Franks cevap olarak yüzde 90-95 olasılıkla savaşılacağını söyledi. "Bu herif (Saddam) çılgın, ama gitmeyecek" dedi. "Beni asıl endişelendiren, Saddam Hüseyin değil. Asıl sorun Türkiye, Kürtler ve Kerkük petrol sahaları."

Gerçekten de Türkiye üzerinde en üst düzeyde baskı yapılıyordu. Türkleri kendi taraflarına çekmek için, Bush yönetimi milyarlarca dolarlık bir bağış önermiş ve belli etmeden savaş planlarını göstermişti. Bu arada 20 000 Türk askerinin sınırdan geçip, Kuzey Irak'ta, sınır yakınlarında mevzilenmesine de yeşil ışık yakmıştı. Bu taviz Türklerle, sığınmacıların ve ayrılıkçı Kürt grubu PKK'nın sınırdan sızmasını önleme imkânı verecekti. Amerikalı komutanlar Ankara'nın yardımına ihtiyaç

duyarlarsa, Türk askerleri petrol zengini Kerkük'te düzenin sağlanmasından da sorumlu olacaklardı.

Amerika Birleşik Devletleri, Türklerin işbirliğini sağlamak için NATO Genel Merkezi'nde de bütün imkânlarını seferber etti. Ankara'nın başlıca kaygılarından biri de, kuzeyden yapılacak bir Amerikan saldırısının Irak'ı Scud füzeleri ateşlemeye, hatta kitle imha silahları kullanmaya itmesiydi. Washington'un da desteğiyle Türkiye, üyelerinden biri saldırıya hedef olursa, bütün diğerlerinin onun yardımına koşacaklarını belirten NATO antlaşması gereğince koruma istedi. Ayrıntıya girmek gerekirse, Türkiye NATO'dan Patriot füzesavar bataryaları, kimyasal ve biyolojik saldırı durumunda arındırma üniteleri ve AWACS uçakları talep ediyordu.

NATO'nun yanlarında olacağı konusunda Türkiye'yi rahatlatmak isteyen Amerika Birleşik Devletleri, örgütü Türkiye'yi desteklemeye çağırdı. Fransa, Almanya, Belçika ve Lüksemburg direndi. Ufuktaki savaş Avrupa'da büyük bir muhalefetle karşılaşıyordu ve bu ülkelerin yöneticileri dolaylı da olsa, NATO'nun bu savaşa katılmasından yana değillerdi. Amerika ve İngiltere, NATO Genel Sekreteri ve İngiltere eski savunma bakanı George Robertson'ın güçlü desteğiyle oylama için bastırmaya başladılar. Lüksemburg bir müttefikiyile dayanışma içinde olduğunu göstermek için itirazını geri çekti. Almanlar, ilgili maddenin uygulanmasını engellemeyeceklerini açıkça belirttiler. Amerika Birleşik Devletleri konuyu Savunma Planlama Komitesi'ne havale ederek Fransa'yı devreden çıkardı. Bu komite, Charles De Gaulle'ün NATO'yu Paris'ten kovduğu 1966 yılından sonra kurulmuştu ve Fransa, siyasal tartışmalara katılmayı sürdürmesine karşın, ittifakın askeri kanadından çekilmişti. Komite son zamanlarda temel politik sorunların tartışıldığı bir sahne olmamıştı, ama Bush yönetiminin gözünde büyük bir avantaja sahipti: Fransa komitenin üyesi değildi. Bütün bu çabalar sonucunda Belçika yalnız kaldı. 15 şubat hafta sonunda Amerika'nın NATO Büyükelçisi Nicholas Burns, Belçika temsilcisiyle buluşarak çarpıcı bir mesaj iletti. NATO tarihi boyunca oybirliğiyle hareket etmişti. Oybirliği ittifakın saygı duyduğu sarsılmaz prensiplerden biriydi.

Burns temsilciye, Belçika NATO'nun Türkiye'ye yardım etmesini engellemeyi sürdürse de sürdürmese de, ittifakın Türkiye'nin taleplerini karşılayacağını, hiç yoruma yer bırakmayacak kadar açık anlattı. Robertson'ın yardımcıları, anlaşmanın maddeleri arasında küçük harflerle yazılmış ve kriz durumunda NATO'nun askeri komutana askeri güç kullanma izni veren cümleler olduğunu belirlemişlerdi. Bu yetki şimdiye kadar hiç kullanılmamıştı, ama Belçika direnmeyi sürdürürse, Robertson bu maddeye başvurmakta kararlıydı. Direnmesinin hiçbir etkisi olmayacağı gibi, Belçika ittifakı bölmekle de suçlanacaktı. Belçika yetkilileri, Amerika Birleşik Devletleri'nin işi bu kadar ileri götürme niyeti karşısında şaşkındı.

15 şubat pazar akşamı saat 23.45'te Belçika itirazını gönülsüzce geri çekti. Amerika oybirliği görüntüsü sağlamak için oybirliği ilkesini unutmakla tehdit etmişti. Türkiye'nin savaşı desteklemesini sağlamak için NATO uçuşunun kenarına sürüklenmiş, ama bu sınavı kazasız atlattı. Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere uyguladıkları baskıyı haklı göstermek için NATO'nun Türkiye'yi desteklememesinin örgütün etkin ittifak görüntüsüne son verebileceğini ileri sürdü. Belçika'nın kabulünden üç gün sonra, Robertson Başkan'la Oval Ofis'te görüşmek üzere Washington'a geldi. Bush, ekibini ayağa kaldırıp, Robertson'ı alkışlattı. "Muzaffer kahraman, çok yaşa" dedi Bush. Ne var ki Avrupalı güçlerin ağzındaki acı tat kolay kolay unutulmayacak ve Saddam'ın devrilmesinden sonra, Iraklı yetkililer için Müttefik yardımı toplamaya çalışan Amerika'nın karşısına dikilecekti.²³

Franks, Amerika Birleşik Devletleri'nin tek önemli müttefikıyla, İngiltere'yle bir araya gelmek için şubat sonlarına doğru Londra'ya gitti. Bir yılı aşkın bir planlama çalışmasından sonra CENTCOM nihayet İngilizlere bir durum raporu verebilecekti. Kuzey Cephesi gündemin kilit konusuydu. "İşin neresindeyiz?" diye sordu İngiltere Genelkurmay Başkanı Sir Michael Boyce, 25 şubat toplantısında. Franks de üç gün sürecek hava köprüsünü kurmakla meşgul oldukları cevabını verdi. Boyce, Türklerin süregelen karasızlığının bir gecikmeye yol açıp açmayacağını sordu Boyce. Franks "Hayır" dedi. "Günün sonunda, kazanan biz olacağız. Türkler olsa da olmasa da kazanacağız." Franks, Fransa'nın ve Almanya'nın istemeden oynadıkları rollere geçti. Onların savaşa karşı çıkmaları, Franks'e göre Saddam'ın da aklını karıştırmış ve onu savaşın pek yakın olmadığına inanmaya itmişti. Franks Washington'da da bu düşüncenin taraftar bulmaya başlamasından yararlanabileceğini belirtti. "Burada bir stratejik sürpriz ihtimali var" dedi.

Bağdat'a yapılan hava saldırıları konusuna geçildiğinde, Franks Amerika'nın bir ikilemle karşı karşıya olduğunu anlattı. Amerika Birleşik Devletleri istediği bütün hedeflere saldırmakla Irak'ın komuta kontrol sistemini devre dışı bırakacak ve düşmanı şaşırtacaktı. Ancak Amerika ne kadar çok bomba atarsa, Arap dünyasının tepkisi de o denli büyük olacaktı. Ya da, Franks'in Boyce'a dediği gibi, "Harekât uzadıkça Bağdat için daha az güç ayrabiliriz; daha fazla gayret koyduğumuzda da stratejik açığımız büyür." Franks yirmi beş hedefte insanın "midesini yakacak" kadar sivil kurban riski olduğunu ekledi.

Franks Bağdat Havaalanı'nı ele geçirmek için bir hava indirme harekâtı yapılma olasılığından da bahsetti. Amerikalılar Bağdat'a ne kadar hızlı yürürse, Iraklıların başkente doğru çekilip, Amerikan kuvvetlerini sokak savaşına sürüklemeye ihtimali o kadar azalırdı. Franks, "Bağdat

Kalesi imkânlarını” azaltmanın peşindeydi. CENTCOM komutanı İngilizlere istihbarat kanallarından öğrendiklerine göre, güneydeki petrol sahalarına Iraklı başmühendisinin yerine Bağdatlı bir yetkilinin atandığını anlattı. Amerika Birleşik Devletleri bu değişikliği uğursuz bir işaret olarak görüyordu.

Franks ve Boyce, Saddam Irak’tan kaçarsa yapılması gerekenleri de kısaca görüştü. Franks ne olursa olsun, Bush yönetiminin kitle imha silahlarını güven altına almak, insani yardım sağlamak ve sivil sorunlara el atmak için asker gönderme kararında olduğunu anlattı. Boyce İngiltere’nin resmi görüşünü açıklarken, Irak ne kadar çabuk Birleşmiş Milletler’e devredilirse, o kadar iyi olacağını belirtti. Boyce iç savaş ihtimalini sordu. Franks İran destekli Bedir Tugayları’nın olduğu yerden kıpırdamayacağını, Irak’ın batısındaki aşiretlerin de dikkatli olacağını söyleyerek senaryonun gerçek olmadığını anlattı. Yoğun ve yorucu bir yolculuk olmuştu. Franks gevşemek için, Tampa yolunda DVD’den *Dirty Harry* filmini izledi.²⁴

1 mart günü, savaşın başlamasına üç haftadan da az bir süre kala Türk parlamentosu Kuzey Cephesi’nin açılmasına izin verecek öneriyi reddetti. Oylama sonucu 264 kabule karşı 251 ret olmasına rağmen, tasarı oturumda hazır olan milletvekillerinin çoğunluğunun onayını alamamıştı, çünkü 19 çekimser oy vardı.²⁵ Türkiye’nin savaşı kolaylaştırmayı reddetmesi, Amerikan stratejisini güç durumda bırakıyordu. Amerika Birleşik Devletleri Körfez Savaşı sırasında Türk üslerinden hava akınları, arama ve kurtarma çalışmaları yürütmüştü. Oysa Türk topraklarının üzerinden geçme izni de dahil, yeni savaşın tüm hava harekâtı Türk parlamentosunun reddettiği önlemlerin önemli bir parçasıydı. Türkler geri adım atmadıkça, Amerika Akdeniz’den Irak’a Tomahawk füzeleri fırlatamayacak, Akdeniz’de seyreden uçak gemilerinden hava saldırıları düzenleyemeyecek ya da İngiltere’de üslenmiş B-52 bombardıman uçaklarını kullanamayacaktı.

Washington’da, Bush ekibi Türkiye’ye nasıl bir cevap verilmesi gerektiğini tartıştı. Raymond Odierno’nun 4. Piyade Tümeni’ne ait tanklar ve malzeme çoktan FARKON’daki (askeri terminolojide “farklı konum” anlamındaki kısaltma) gemilere yüklenmiş durumdaydı ve Türklerin bir karar vermesini beklerken, gemiler Akdeniz’de tur atıp duruyordu. Başkan Yardımcısı Dick Cheney’nin başdanışmanı Scooter Libby, olayların aldığı boyuta öylesine öfkelenmişti ki, Ankara’ya karşı sert bir tutum önerdi: “Türkleri boş verin. 4. Piyade Tümeni’ni Akdeniz’den çıkaralım. Türkler milyarlarca dolarlık Amerikan yardımını kaçırdılar. Washington geri çekilsin ve finansal piyasalarının Türk ekonomisinin defterini dürmesine verilsin.”

Beyaz Saray danışmanları Libby'nin tepkisindeki sertliğe şaşırmışlardı. Oysa Libby genellikle kendini kontrol etmeyi başaran biriydi.²⁶

Dışişleri Bakanlığı'nda, Colin Powell başlangıçtan beri Türklerin Amerikan askerlerine izin vermeyi kabul edeceklerinden kuşkuluydu. Öte yandan da Kuzey Cephesi'ni içine alacak bir planı uygulamanın, CENTCOM'un sandığından da güç olacağı görüşündeydi. Franks'e göre Kuzey Cephesi, Irak tümenlerini kuzeye çivileyecekti. Powell ise buna verilen değerin abartıldığını düşünüyordu. Powell'a göre kuzeye doğru ilerlemeye başlayan Irak tümenleri Amerikan hava üstünlüğü için kursuz hedefler olacaktı. 4. Piyade Tümeni'ni Akdeniz'de bırakmak güneydeki işgal gücünü daha küçük tutar, Rumsfeld'i memnun ederdi, ancak böylesi Powell'ın gözünde iyi yönetilen bir savaş demek değildi. Powell için, güneyden saldırıya geçmesi üzere 4. Piyade Tümeni'ni Kuveyt'e göndermenin zamanı gelmişti.

Şubat ayının başlarında, bizzat McKiernan da Franks'ten şimdi Powell'ın önerdiklerine uymasını rica etmişti. McKiernan Rumsfeld'in tüm takviye taleplerini ince eleyp sık dokumasına ve ZAKKL'ni bir kenara atmasına bakarak, ihtiyaç duyacağı birlikleri gerektiği anda bulamamanın kaygısıyla, Odierno'dan Türkiye'den güneye saldıramayacaksa, o zaman kuzeye doğru yapılacak harekâta katılmasını istedi. Böylelikle Cumhuriyet Muhafızları'nın Bağdat çevresindeki savunmasını dağıtmak ve kuzeye doğru devam etmek için, 5. Kolordu'nun elinde daha fazla asker olacaktı. Ve eğer Türkiye geç de olsa Kuzey Cephesi açılmasını kabul ederse, sonradan yola çıkan, daha küçük birlikler Türkiye'den geçirilecekti.

Ne var ki Franks, Tümgeneral Odierno'nun tümenini kuzeyde konuşturmakla Iraklıların hazırlıksız yakalanacağına ısrar ediyordu. Savaş başladığında, 4. Piyade Tümeni McKiernan'ın en azından ilk aşamada unutulması gereken bir birlikti. Franks Bağdat düştükten sonra kendi stratejisini kandırma kampanyalarının etkin bir parçası olarak övse de, McKiernan aynı strateji yüzünden Bağdat'a ve ötesine ulaşabilmesi için gerekli birliklerden mahrum kaldığı görüşündeydi. 2003 yazında Thurman, "Kara harekâtı için daha çok savaş gücü istiyorduk. 4. Piyade Tümeni'ni güneye kaydırma kararı çok geç alındı" diyecekti. "Bugün bile yukarıda ateş altında kalan ve ölen askerlerimiz var. Bunu temizlemek zorundayız. Bunu da ancak karada savaş gücüyle temizlersiniz."²⁷

Yanlarında çok az müttefik varken –sadece bir avuç Iraklı özgürlük savaşçısı– ve 4. Tümen hâlâ denizde dolaşırken Rumsfeld'in danışmanlarından bazıları bile savaş planından rahatsız olmaya başladı, McKiernan'ın düşüncelerini paylaşır göründü. 1989– 1991 yılları arasında Wolfowitz'in yardımcı subaylığını yapan emekli Kara General Joseph Collins artık Savunma Bakanlığı'nın savaş sonrası konularıyla ilgilenen bürosunun başındaydı. Collins, Rumsfeld'in savaşın mütevazı bir asker

gücüyle kazanılacağı teorisini hiç kabul etmemişti. Feith'e gönderdiği "Cephe Gerisi Birlik Uçurumu" adlı mart raporunda Collins, CENTCOM yetkilileri ve McKiernan'ın subaylarıyla bir araya geldiği ve kısa süre önce gerçekleştirdiği Kuveyt ziyaretini anlatıyordu.

Birlikler Bağdat'a doğru ilerlerken, CENTCOM malzeme yollarını açık tutmak ve cephe gerisinin düzenini korumak işine çok az kuvvet ayırabilecekti. "Şimdiki kuvvet durumumuzda hızla ilerleyen küçük ve esnek bir birlik kullanmakla, cephe gerisindeki muhtemel sorunların üstesinden gelmek için insandan 'vazgeçme' düzeyi arasında dinamik bir gerilim vardır. Cephe gerisinde riski kabullenmek ve olabildiğince hızlı ilerlemek konusunda açık bir karar alınmıştır" diye yazdı Collins. "Bir planlamacının da belirttiği gibi, kara birliklerinin 'Çık-Günü'nde birkaç ek birliğe sahip olmak, kuşkusuz çok güzel olacaktı. Not: 4. Piyade Tümeni Kuveyt'e çıkarılsa, bu sorun bir ölçüde çözümlenirdi. Dahası, ilk raporda da belirtildiği gibi, savaş sırası ve sonrasında herkes cephe gerisi için *carabinieri*, *gendarme* ya da *guardia civil* birlikleri istiyor."²⁸

Colins hiçbir zaman bir cevap alamadı. Bu noktadan sonra hareket planlanmıştı ve uygulanmaya hazırды.

Yedinci bölüm

Kırmızı hat

Saddam, 2002 yılının aralık ayında Devrim Komuta Konseyi, Baas Partisi yetkilileri ve en üst düzey komutanlarıyla bir dizi toplantı gerçekleştirdikten sonra, şaşırtıcı bir açıklama yaptı. Saddam'ın söylediklerine göre, Irak'ın elinde kitle imha silahı yoktu. Irak ordusunun yapısı, daha kuruluştan çok hücreli ve gizliydi. Gerçeğin tümünü sadece Saddam, oğulları ve birkaç güvenilir danışmanı biliyordu. Iraklı generaller, Birleşmiş Milletler'in Irak'ın silahsızlandırılması taleplerine rağmen, Saddam'ın denetiminde gizli kimyasal ya da biyolojik silah depoları bulunduğunu düşünüyorlardı. Rejimin ileri gelenlerinin ve generalerin bu açıklamaya inanmalarını sağlamak amacıyla, Saddam bu itirafı doğrulamaları için bir dizi seçilmiş yetkiliyi görevlendirdi.¹

Irak Savunma Bakanı Sultan Haşim Ahmed el Tai, Bağdat'ın düşmesinden sonra Amerikalı sorgucularına, çoğu generalin bu haberle sarıldığını anlattı. İran'la giriştikleri uzun savaş sırasında, Iraklılar Tahran'ı caydırmak için kimyasal silahlarına güvenmişlerdi. Saddam da Irak'ın kimyasal ve biyolojik silah stoklarının 1991 Körfez Savaşı'ndan sonra Amerikan birliklerinin Bağdat'a doğru yürümesini engellediği inancını yaymaktan çekinmedi. Iraklılar Şiileri hizaya getirmek için de kitle imha silahı tehdidini kullanmıştı. Saddam'ın Başbakan Yardımcısı Tarık Aziz daha sonra Amerikalı yetkililere, "Sandığın boş olduğu açıklaması, moralleri sıfıra indirmişti" diyecekti.²

Saddam'ın kötü haber vermesi için önemli bir nedeni vardı. Irak lideri, Birleşmiş Milletler'deki sıcak tartışmaları etkilemeyi, hiç olmazsa Güvenlik Konseyi'nin Irak'a karşı askeri bir harekâtı onaylamasını engellemeye yeterli oyu sağlamayı umuyordu. Ve eğer savaş olarsa, generalleri, saldırganı yenmek için kitle imha silahlarına güvenemeyeceklerini bilmelilerdi. Birleşmiş Milletler'in silah denetçileriyle on yıllık patırtılı bir ilişkiden sonra Saddam, Bush yönetimini *casus belli*'den (savaş nedeninden) mahrum etmekte kararlıydı.

Saddam ocak 2003'te de üst düzey yöneticilerine Birleşmiş Milletler silah denetçilerinin istedikleri yerlere girmelerini sağlamaları emrini verdi. Başkanlık ikametgâhlarını ya da öteki yönetim binalarını kap-

sam dışında tutmak yönünde hiçbir gayret gösterilmeyecekti. Böyle bir gayret, Washington'un elini güçlendirirdi. Cumhuriyet Muhafızları bile kayıtlarını Birleşmiş Milletler silah denetçilerine açma emri aldılar. Birleşmiş Milletler silah denetçileri istedikleri yerlere girip çıkacak ve Saddam'ın görüşüne göre, Irak'ın bu dünya kuruluşuyla işbirliği yaptığını onaylayan bir rapor yayımlayacaktı.

Irak'ın temiz bir sağlık raporu almasını ve Birleşmiş Milletler denetçilerinin herhangi bir kitle imha silahı kalıntısıyla karşılaşmamasını sağlamak için, Saddam'ın adamları ülkeyi hızlandırmış bir temizlik programından geçirdi; bir zamanlar hatırı sayılır kimyasal silah, biyolojik ajan ve Scud füzesi stoklamış, üstelik de yönetim organizasyonu açısından örnek gösterilemeyecek bir ülke için böylesi bir temizlik hiç de kolay değildi. Birleşmiş Milletler silahsızlanma kararlarını uygulaması için resmen görevlendirilmiş Irak Ulusal Denetim Müdürlüğü'nün başındaki Hüssam Amin 25 ocakta Cumhuriyet Muhafızları'nın askeri komutanlarına ciddi bir uyarı gönderdi: Komutanlar birliklerinde ya da üslerinde hiçbir kitle imha silahı izi kalmadığından emin olmalıydı. Eğer böyle bir iz varsa, zaman geçirmeden Amin'e teslim edilmeliydi. Saddam bu emri yerine getirmeyenleri sorumlu tutacaktı. Bu uyarı yoğun bir hareketliliğe neden oldu, birlikler mıntıkalarını temizleyip arındırmaya koyuldu.³

Saddam yine de tehlikeli bir oyun oynuyordu. Irak liderinin yapmadığı tek şey, kitle imha silahı deposu olmadığı yönünde Birleşmiş Milletler'e kuşku duyulmayacak kanıtlar sunmaktı. Irak'ın geçmişte hangi kitle imha silahlarına sahip olduğu, bunlardan nasıl kurtulduğu konusunda Birleşmiş Milletler'e verdiği bilgiler eksik ve kuşkuluydu ve öyle kalmaya mahkûmdu. Saddam silah konusunda çalışan bilimadamlarının ülkeden çıkmasına da izin vermiyor, rejimin kontrolü dışında kalmalarını ve Birleşmiş Milletler tarafından sorgulanmalarını istemiyordu. Asıl amaç, silah denetçileriyle işbirliği yaparken, Irak'ın kitle imha silahlarından gerçekten arınıp arınmadığı konusundaki sis tabakasını korumaktır: Cumhuriyet Muhafızları 2. Kolordusu Komutanı Korgeneral Maad Macid el Hamdani'nin deşindiğı "kuşkuyla caydırma"

Hamdani'ye göre Saddam güçsüz olduğu görüntüsünü önlemekte kararlıydı ve yakın çevresine "savaşın en önemli bölümünün hile" olduğunu söylüyordu. Gerçekten de Saddam'ın stratejisi Birleşmiş Milletler taleplerinin ruhuyla değil, lafiyla işbirliği yapmaktı. Bu güç bir denge işiydi.⁴

Saddam bir yandan siyasal stratejisini çizirken, diğer taraftan da, Birleşmiş Milletler'i etkileme çabalarının sonuçsuz kalabileceğı olasılığını düşünerek, askeri stratejisini de biçimlendirdi. Üst düzey askeri yetkililerle toplandığı 18 aralık 2002 günü, Cumhuriyet Muhafızları Komutanı Korgeneral Seyfeddin Taha el Ravi, önemli bir stratejik gelişme olduğunu açıkladı. Saddam, başkentin savunmasına yoğunlaşacak yeni bir pla-

nı onaylamıştı: Bağdat, kenti çepeçevre kuşatacak iç içe savunma hatlarıyla savunulacaktı. Generaller için bu strateji, hem damdan düşmüş gibi hem de sevinçle karşılanamayacak bir plandı. Senaryo Saddam'ın rejimi ne pahasına olursa olsun koruma niyetini yansıtıyordu. Kentin çevresinde içine sızılmaz bir Kırmızı Bölge kurulacak, Cumhuriyet Muhafızları da bu bölgeyi kanlarının son damlasına kadar savunacaklardı. Kamuflej ve tahkimat, hava akınlarına karşı koruma sağlayacaktı. Cumhuriyet Muhafızları Bağdat'a çıkan yolları kapatmak için başkent yakınlarında konuşlandırılırken, herhangi bir darbeye karşı hazırlıklı olmak için sadece Özel Cumhuriyet Muhafızları'nın başkente girmesine izin verilecekti. Bütün Cumhuriyet Muhafız birlikleri Kusay'ın emrinde olacaktı. Irak topraklarını dış bir saldırgana karşı korumak, rejimi kollamak niyetinin gerisinde kalıyordu. Bu strateji, arazi ve Irak'ın ya da muhtemel bir saldırganın olası imkânları dikkate alınmadan hazırlanmış düş ürünü bir plandı. Saddam sağlam bir yığınak savunması adına manevra kabiliyetini kurban ediyor ve güneyin önemli bir bölümünü silip atıyordu.

Çember savunma düşüncesi Iraklı yetkililer arasında ilk olarak doksanlı yıllarda, ordunun kısıtlı olanaklarından azami ölçüde yararlanmak ve halkın Bağdat'a giriş çıkışını denetim altına almak için düşünülmüş, ancak kısa sürede unutulmuştu. Şimdiyse aralarında Saddam'ın, görünürde veliahdı Kusay'ın ve Irak liderinin en yakınındaki iki kişinin, yani Saddam'ın başyardımcısı El Ravi ile Devrim Komuta Konseyi Başkan Yardımcısı İzzet İbrahim el Duri'nin de bulunduğu bir avuç üst düzey yönetici tarafından yeniden canlandırılıyordu.

Savaşın sonra Hamdani, Kusay'ı "planın bir sürü yanlış varsayımla dolu olduğu ve gerçekleri temel almadığı" konusunda uyardığını hatırlayacaktı. Ne var ki, general kalabalıkta tek bir sestti. Diğer komutanlardan hiçbiri plana karşı çıkmaya cesaret edemedi. "Öteki komutanlar baştaki çember planında itiraz ettikleri noktaları açıkça söylemekten korktu" diyordu Hamdani. "Akademilerimiz tartışmayı ve konuşmayı öğretir, ama yaklaşık on yıldan beri tek gerçeğimiz aşiret gerçeği idi. Bir aşiret ortamında, bazı şeyleri sorgulayamazsınız." Kusay ise tartışmaya son noktayı koydu: Saddam'ın sözü mutlaklı. "Kusay planın Saddam tarafından onaylandığını ve planı uygulamanın da bana düştüğünü söyledi" diye hatırlıyor Hamdani. En büyük lideri sorgulamak riskliydi, üstelik Saddam da teorilerini üst düzey komutanlara sınatacaklardan değildi.⁵

Saddam'ın bir Amerikan saldırısının nasıl gelişeceği konusunda görüşleri vardı. Eğer savaş olarsa, Iraklı liderin gözünde Körfez Savaşı'nın bir tekrarı yapılacaktı. Önce, zor geçeceği kuşkusuz, uzun bir bombardıman yapılacaktı ama bu 1991'de kırk üç günlük hava saldırısına dayanan ve o günden beri sıkça bombalanan bir ulusu devirmeye yetmezdi.

Ardından Irak topraklarına sınırlı bir saldırı, geçici bir işgal olacak, sonrasında da düşman geri çekilecekti. Amerika'nın planında Bağdat'a

önemli bir saldırı düşünülemezdi. Irak Silahlı Kuvvetleri Kurmay Başkanı İbrahim Ahmed Abdülsettar Muhammed el Tikriti'nin daha sonra Amerikalı sorguculara açıklayacağı gibi, "Irak liderlerinden hiçbiri koalisyon güçlerinin Bağdat'a varacağına inanmıyordu."

Daha sonra Tarık Aziz sorgusunda Saddam'ın "bir kara savaşına sürükleneceklerine inanmadığını, çünkü böyle bir savaşın Amerikalılara çok pahalıya mal olacağını düşündüğünü" söyledi. Iraklı tepe yetkililerin göz önünde bulundurdıkları en kötü senaryo, uzun bir dizi hava saldırısı, ardından da güneyde, tıpkı kuzeydeki Kürt bölgesi gibi, Şii denetiminde bir bölge kurulmasıydı. Saddam rejimi kuzeydeki Kerkük petrol kuyularını denetiminde tuttukça, Güney Irak'ın ve oradaki petrolün kaybı bile rejimi devirecek bir gelişme olarak görülmemekteydi. Irak askeri istihbaratının başı Amerikalı sorguculara, "Savaştan iki ya da üç ay önce, Saddam 150 kişilik bir subay grubuna hitap etti" dedi. "Saddam ve yakın çevresi savaşın birkaç gün süreceğini, sonra da her şeyin biteceğini düşünüyordu. Birkaç hava saldırısı, belki de güneyde bir harekât yaşanacağını, sonra da her şeyin biteceğini."6

Irak'ın Amerikalıları durdurmasını sağlayacak şey, askeri teknolojiyi ya da eğitimi değildi. Amerikalıları, ulusun iradesi ve askerinin kahramanlığı püskürtecekti. Saddam askerlerinin motivasyonunu yükseltmek için, ruhani bir savaşın içinde olduklarını söyledi. "Saddam bize, Tanrı'nın en güçsüze en güçlü yeteneği vererek Irak'taki Amerikalıları küçük düşürmek istediğini söyledi" diyor Hamdani. "SSCB'nin Soğuk Savaş'ta Amerikalıları yenememesinin nedeni de buydu. Çünkü SSCB, Amerika Birleşik Devletleri'ni yenmek için Amerika kadar güçlü olmak istiyordu. Ama eğer güçsüz bir ülke güçlü bir ülkeyi bozguna uğratırsa, işte bu mucizedir." Saddam sonunda zafer kazanacağından öylesine emindi ki, Ebu Gureyb Kuzey Sarayı ve diğer başkanlık ikametgâhlarındaki tablolar ve sahte antikalar kaldırılıp, Dicle yakınındaki dikkat çekmeyen bir binaya taşındı. Her parça titizlikle kataloglandı ve her birinin üzerine hangi sarayın, hangi katının hangi odasının neresinden alındığını belirten notlar iliştilirdi. Rejim, Amerikalıların Saddam'ın saraylarını hedef alacağını biliyor ve fırtınayı atlatana kadar değerli parçaları koruma altına almayı planlıyordu.7

Bu sırada rejim en çok kaygılandığı senaryonun -1991 yılında, güneydeki kent ve kasabaların denetimini ele geçirmek için Amerikan saldırısını fırsat bilen Şiiilerin ayaklanmasının- tekrarına karşı önlemler alıyordu. Yeni bir ayaklanmayı engellemek amacıyla Saddam Irak'ın bölgelere bölünmesini ve her bölgenin başına en güvendiği yardımcılarının ve akrabalarının getirilmesini emretti. Saddam'ın kuzeni Hasan Ali el Mecid -Kimyasal Ali- Şiiilerin çoğunlukta olduğu güney bölgesinin başına atandı. Saddam'ın sağ kolu ve Irak Devrim Komuta Konseyi Başkan Yardımcısı İzzet İbrahim el Duri kuzeyi denetleyecekti. Merke-

zin kontrolü de Kusay'daydı. Her üçü de oradaki Cumhuriyet Muhafızları da dahil, bölgelerinde mutlak yetkiye sahipti.

Irak Genelkurmayı dikkatini ülkeyi Cumhuriyet Muhafızları ve düzenli ordu tümenleriyle savunmaya vermişken bile, Saddam ve oğulları Şii ayaklanmalarını Fedaileri harekete geçirerek önlemeyi düşünmekle meşguldü. Saddam huzursuz aşiretlerin eline geçeceği ve bölgenin denetimini kazanmak için kullanılacağı endişesiyle mühimmatın zamanından önce dağıtılmasını istemiyordu. Ne var ki Amerikan bombardıman kampanyası beklentisiyle rejim silah ve cephanenin Fedailer de dahil, tüm ülkeye dağıtılmasını buyurdu. Filistinlilere ve diğer Arap davalarına dayanışmasını göstermek için Irak'ın bölgede eğitilmiş yabancı savaşçıları vardı; bu savaşçılardan bazıları martta geri çağırıldı. Amerikan istihbaratının savaştan sonra ele geçirdiği belgeler, Irak Savunma Bakanlığı'nın Suriye'yle sınır geçişlerini düzenlediğini ve gelen Suriyelilerin, Filistinlilerin ve diğer savaşçıların ev, maaş ve silah giderlerini karşıladığını kanıtlamaktadır.

Saddam'ın görüşlerine değer verdiği El Meced, Amerikalılar orada kentleri ve köyleri ele geçirmeye çalışırlarsa büyük sorunlarla karşılaşacaklarını söylediye de, bu sorunlar Amerikan istihbaratının hesapladığı güçlükler değildi. Amerikan istihbaratı, Saddam'ın yanık toprak politikası izleyip, Irak petrol kulelerinin ya da barajlarının havaya uçurulmasını isteyebileceği uyarısını yapmıştı, ama Saddam'ın böyle bir planı yoktu. Barajları ve köprüleri yıkmak ayaklanma bastırmayı güçleştirirdi. Güney bataklıklarına yeniden su vermek ya da köprüleri yıkmak güneye ulaşmaya çalışan birlikleri engeller ve güneydeki asiler ile aşiretlere saklanacak yer sağlardı. Saddam ülkenin altyapısını korumaktan taviz vermiyordu.

Katar'daki CENTCOM karargâhında, istihbarat subayları beklenmedik bir kaynaktan sıcak bir bilgi aldılar. Bağdat'taki iki Alman ajanı Saddam'ın başkenti savunmak için hazırlattığı son planı ele geçirmişti. Alman Şansölyesi Gerhard Schröder yeniden seçilmek için yürüttüğü başarılı seçim kampanyasında Amerika'nın Saddam Hüseyin'i devirme planını yerden yere vurmuş, ülkesinin savaşa katılmayacağını açıklayarak Bush yönetimini kızdırmıştı. Bush cevap olarak Schröder'in seçim zaferini kutlamadı, Rumsfeld ve Rice da Amerikan-Alman ilişkilerinin zehirlendiğinden yakındı.⁸

Alman hükümeti yine de Amerikan ordusunun savaş hazırlıklarına kısıtlı ölçüde yardım etti. Almanya'da Alman birlikleri Amerikan üslerinin korunmasına katkıda bulunarak, Scott Wallace'ın 5. Kolordusu'nun savaşa daha fazla asker ayırmasını sağladı. Diğer bir örnek, McKiernan'ın Doha Kampı'nda muhtemel kimyasal ya da biyolojik silah saldırılarını

belirleyip temizleyecek malzemenin çalıştırılmasından sorumlu Alman askerleridir. Alaycı bir yaklaşımla “sonuç yönetimi” olarak adlandırılan bu görev tümüyle savunma olarak tanımlanmasına rağmen bu ad, Kuveyt’e karşı geliştirilecek her Irak saldırısı Amerikan işgal planına bir tepki olacağından, yapay bir tanımdı. Almanya Irak’ın füze saldırısına karşı korunması için Türk ordusuna Patriot rampaları vermiş, Bush yönetimi de bu jestin kuzeyde bir cephe açılması konusunda Ankara’yı yumuşatacağını ummuştı. Alman gemileri Franks’in CENTCOM’u adına Kızıldeniz ve Aden Körfezi’nde deniz yollarını koruyordu. Bu operasyonun amacı El Kaide ya da öteki terör gruplarının saldırısını caydırmak olsa da, gerçekte Almanlar Amerikalıların Basra Körfezi’ndeki birliklerini takviye etmek için seçtikleri deniz yolunu korumaktaydı. “Bu gerçekten bizim görevimiz değil, ama bir etkisi olmadığını söyleyemem” diyordu Koramiral Rolf Schmitz etkinlik örneği olarak gösterilen ultramodern savaş gemisi Brandenburg’daki bir söyleşide. Ardından da, “Bölgeyi güvende tutmaya çalışıyoruz, ama bunun sizin (Amerika’nın) askerler için de bir avantaj olması düşünülebilir” diye ekledi.⁹ Pentagon yetkilileri Almanya’nın tuhaf bir kategoride olduğunu düşünüyordu. Amerikan çabasına sessizce yardım ediyor, ama savaşa karşı çıkıyordu.

Almanların Amerikalılara Saddam’ın başkenti savunmak için hazırlattığı gizli planı verme kararları bir savunma önlemi değil, CENTCOM’un Amerikan önderliğindeki saldırısının Saddam rejiminin devrilmesini kolaylaştıracak bir davranıştı. Ne de olsa dünyadaki istihbarat örgütleri ile askerlerin tümü birbirleriyle siyaseti de aşan bir ilişkiler ağıyla bağlıydı. Hükümetleri adına faaliyet göstermeyi sürdüren ve savaş sırasında Fransız büyükelçiliğine sığınan Alman ajanları¹⁰ ele geçirdikleri planı emir-komuta zincirinin üst derecelerine iletiler. Şubat 2003’te bir Alman irtibat subayı Saddam’ın başkenti çevresinde uyguladığı eşmerkezli dairelerden oluşan savunma planını Katar’daki Amerikalı yetkililerin eline sıkıştırdı.

Washington’da, Amerikan istihbaratı Bağdat’ın savunma planını inceledikten sonra, rahatsız edici bir sonuca vardı. Çember savunmasını çizen Iraklılar hatlardan birine Kırmızı Hat adını vermişlerdi. Bu hat, ne pahasına olursa olsun savunulacak bir son mevzi ve Iraklı subayların kuşaklar öncesinde, İngiltere’de Sandhurst Askeri Akademisi’nde öğrendiklerine bir geri dönüştü. Buna rağmen, CIA’nin ve askeri istihbaratın yorumları daha karanlık oldu: Kırmızı Hatta yaklaşmak orduya ve Deniz Piyadeleri’ne karşı kitle imha silahlarının kullanılmasını tetikleyecekti.¹¹ Amerikan istihbaratında hâkim olan görüş, Iraklılara göre bütün ağırlığıyla onların lehine dönecek ve Bush ekibinin savaşı sürdürmesini güçleştirecek olan dünya kamuoyunu öfkelenndirmemek için Saddam’ın kitle imha silahlarını çarpışmanın başlangıç aşamalarında kullanmayacağıydı. Amerika Birleşik Devletleri istihbaratı, Amerikan

güçleri başkente yaklaştığında Iraklıların zehirli gaz ya da bakteri silahları kullanmaya hazırlandığı sonucuna varmıştı.

Irak'ın kitle imha silahları Körfez Savaşı'ndan bu yana Amerikalıların en büyük endişesi olmuştu. Doksanlı yılların büyük bir bölümü Irak ile Birleşmiş Milletler arasında, Irak'ın kuşkulu silah depolarını ziyarete açmaktaki isteksizliği, hatta bazen reddiyle ilgili çekişmelerle geçmişti. Avustralyalı silah denetim uzmanı Richard Butler, Birleşmiş Milletler silah baş denetçiliği görevine başlarken, Anthony Zinni'ye eğer Irak Birleşmiş Milletler'in denetim koşullarına uyarsa, Amerika'nın hoşuna gitsin gitmesin, temiz raporu vereceğini söylemişti. Oysa aynı Butler birkaç ay sonra Zinni'yle yeniden karşılaştığında dayanılmayacak bir umutsuzluğun belirtilerini gösteriyordu. "Dünyanın en öfkeli, en canı sıkılmış adamıydı. Tarık Aziz'den, onun ipek takım elbiselerinden ve pularlarından, halkın çektiklerinden ve yalanlardan ve hilelerden nefret ediyordu" diye hatırlayacaktı Zinni. "Bana kalırsa denetçilerin açıkça anladıkları, elinde namlusu tüten bir tabanca bulunamazsa da, Saddam'ın yeni bir program başlatmak için gerekli hazırlığı yapıyordu."¹²

CIA kitle imha silahları konusunda Birleşmiş Milletler raporlarına güvenmeye öylesine alışmıştı ki, Irak'ın silah programı içinde casuslar bulundurmada rahat edebiliyordu. Saddam 1998 yılında denetçilerle işbirliğine son verince, CIA'nin bu penceresi de kapanmış oldu. Birleşmiş Milletler denetçileri geri çağırıldı ve Clinton yönetimi Saddam'ın silah altyapısını yok etmek için tasarlanan dört günlük Çöl Tilkisi bombardımanını başlattı. Saddam hava saldırılarına rağmen meydan okumasını sürdürdü ve silah denetçilerini kabule yanaşmadı. Birleşmiş Milletler silah denetçileri olmayınca CIA, değerlendirmeleri için uydu fotoğraflarıyla, arada bir gelen kaçaklarla ve eski tecrübelerle dayanan tahminlerle yetinmek zorunda kaldı. CIA'nin Irak konusundaki bilgilerinin kalitesi düştükçe korkuları arttı. Clinton döneminin sonlarına doğru, Amerikan istihbarat kuruluşları birbiri ardına rahatsız edici raporlar hazırlamaya koyuldu.

Bu kuruluşlar şubat 1999'da Çöl Tilkisi saldırılarının Irak'ın varlığından kuşkulanan kimyasal savaş tesislerinden çoğunu yok etmeyi başaramadığı sonucuna vardılar. Bu örgütlere göre Irak'ın elinde hâlâ zehirli gaz vardı ve Saddam istediğinde hızla kimyasal silah üretme imkânına sahipti. Aynı yılın sonlarına doğru, Amerikan istihbaratı meşum kehanetini de yaptı: Iraklılar bakteriyolojik silah programını da genişletiyordu. Alman casusları alçakça bir plandan bahseden Curve Ball (Kavisli Top) adlı Iraklı bir muhbire erişmeyi başardıklarında CIA'nin endişeleri daha da arttı: biyolojik silah laboratuvarları, görüntülenmekten kurtulmak amacıyla bütün ülkeyi dolaşabilen tren vagonlarına yerleştirilmişti. 2000 yılının aralık ayında CIA'yle birlikte diğer haberalma kuruluşları, "Irak Kitle İmha Silahları İmkânlarını Sürekli Geliştiriyor" adı verilen bir ulu-

sal istihbarat değerlendirmesi hazırladı. Bu değerlendirme, Amerikan istihbarat çevreleri içindeki en iyi ve en parlak unsurların geçmiş ve muhtemelen gelecek düşmanları konusunda belirleyebildikleri bilgilerin topladıkları kapsamlı ve belirleyici bir rapor olma amacını taşıyordu.

Değerlendirmede, Irak'ın 100 tona yakın hardal gazı ile sinir gazı stokladığı, askeri amaçlarda kullanılmak üzere endüstriyel malzeme alımını hızlandırdığı ve sivil kimya sanayini gizli bir silah programını destekleyecek kadar geliştirdiği tahmin ediliyordu. Biyolojik silahlara gelince, rapora göre Irak yılda yüzlerce ton yoğunlaştırılmamış biyolojik etmen üretmek imkânına sahipti. Curve Ball'un ifadelerine dayanan değerlendirme Irak'ın hareketli bakteriyel silah üretim tesislerine de sahip olabileceğini belirtiyordu. Ulusal istihbarat değerlendirmesi, bütün bunların Birleşmiş Milletler denetçilerinin topladığı bilgilerin doğruladığını ifade ediyor, ama bu benzerliğin kanıtlanamadığını belirtiyordu. Nükleer silahlara gelince, istihbarat kuruluşları Saddam'ın elinde nükleer bomba isteğini karşılayacak bilimadamları bulunduğunu bildirirken, Irak'ın nükleer silah programını yeniden oluşturmuş gözükmediğine dikkat çekiyordu. 40 milyar dolara yaklaşan yıllık bütçesine rağmen, Amerikan istihbarat kuruluşlarının elinde Saddam'ın silah programı hakkında doğrudan çok az bilgi mevcuttu. 2001 yılında CIA'nin Irak'ta dört kaynağı vardı, ancak bu kaynaklardan hiçbirisi Saddam'ın kitle imha silahları hakkındaki bilgilere erişemiyordu.¹³

Bush yönetimi göreve geldiğinde, en tepe yetkililerinin görüşü istihbarat kuruluşlarının Saddam tehlikesini en azından hafife aldığıydı. Cheney, Amerikan istihbaratının Körfez Savaşı öncesinde Irak'ı nasıl küçümsediğini hiç unutmamıştı. Savaş sona erdiğinde, istihbarat uzmanları Irak'ın gizli bir nükleer silah programına sahip olduğunu ve Kuveyt'i işgal ettiği dönemde nükleer bomba üretmesine iki yıl kadar bir süre kaldığını öğrenip şaşırılmıştı.¹⁴ Başkan yardımcısı Irak konusunda en son bilgileri almak için CIA'yi en az altı kez ziyaret etmiş ve örgüt yetkililerinin daha sonraki açıklamalarına göre, genellikle "alıcı" davranmıştı. Iraklı liderin eski tutkularını gerçekleştirme peşinde olduğuna kesinlikle inanan Bush yönetimi, Irak'ın kitle imha silahları konusunda yeni bir istihbarat değerlendirmesi hazırlanmasını istemedi.¹⁵

Saddam'ın stokunu yok etmek ne de olsa Irak'la çatışmanın nedenlerinden sadece biriydi. Yönetimin asıl dikkati Amerika'ya saldırmaya kararlı teröristler ile Irak arasında bir ilişki oluşturulmasına döndü. George Bush hem haziran 2002'de West Point'te yaptığı konuşmada, hem de sonraki resmi strateji belgesinde caydırıcılığın –Soğuk Savaş sırasında Sovyetlerle yaşanan bütün gerginlik boyunca barışı koruyan yok edici misilleme tehdidinin– artık barış garantisi olamayacağını id-

dia ediyordu. Irak gibi devletler teröristlere kimyasal, biyolojik, hatta bir gün nükleer silah verebilirdi. Amerika Birleşik Devletleri yeni bir 11 Eylül saldırısına uğrayabilir, ama bu saldırıyı kimin desteklediğini hiç öğrenemeyebilirdi. Suçlu bilinmediği için kimse misillemeyle korkutulamazdı. Ülkenin güvenliğini sağlama alacak tek çözüm kitle imha silahlarını müstakbel kaynaklarında, Irak gibi Amerika'ya düşman bir ülkede saf dışı bırakmaktı.

CIA'nın kitle imha silahları konusundaki raporları genellikle Cheney ve Rumsfeld'in Irak lideri hakkındaki kuşkularına paraleldi. Oysa aynı CIA, iş Irak ile El Kaide arasında bir bağlantı kurmaya geldiğinde, iki yöneticiden ayrılacaktı. Örgütün bölgesel incelemesine göre Saddam'ın gibi baskıcı ve laik bir rejim El Kaide gibi köktenci bir grupla ittifak kurmazdı. CIA uzmanları 11 Eylül saldırılarını planlayan Muhammed Atta'nın Prag'da Irak istihbaratının başıyla buluştuğu ifadesine de inanmıyordu. CIA, haziran 2002'de "Irak ve El Kaide: Bulanık Bir İlişkinin Yorumlanması" başlıklı gizli bir rapor dağıttı. Rapor, Saddam ve Bin Ladin'in birbirlerine kuşkuyla baktıklarını belirtiyor, ama "sınırlı işbirliği önerileri" olasılığını da göz ardı etmiyordu. Raporun bu son derecede iddialı hazırlanmış sonucu bile örgüt içinde tartışmalıydı. CIA'nın siyasallaşma ombudsmanı sonucun fazla ileri gittiği konusunda gizli bir sürü şikâyet aldı.

Oysa Pentagon'da, Rumsfeld'in adamları raporun yeterince ileri gitmediğini düşünüyordu. Onlar 11 Eylül saldırılarında olduğu gibi Kongre'ye, Beyaz Saray'a ve başkalarına gönderilen gizemli antrax (şarbon) mektuplarının ardında bir Irak ilişkisi olabileceği görüşündeydi. Cheney gibi Wolfowitz de CIA'nın kusursuzluktan uzak, Amerika'ya yöneltilen tehditleri hafife almaya eğilimli olduğu düşüncesindeydi. Wolfowitz doksanlı yılların sonunda, başkanlığını Rumsfeld'in yaptığı ve CIA'yi Üçüncü Dünya ülkelerinin okyanus aşabilecek balistik füze imkânlarını değerlendirememekle suçlayan panelin üyeliğini yapmıştı. Wolfowitz ondan otuz yıl kadar önce de büyük çoğunluğu muhafazakâr analizcilerden oluşan, Amerika Birleşik Devletleri'ni Sovyet tehdidine gereken önemi vermediği için eleştiren Team B adlı panelde çalışmıştı. Panelin çıkardığı sonuca göre, Moskova nükleer bir savaşı sürdürüp kazanabileceği inancındaydı.

Feith istihbaratı ayıklamaları ve CIA'nın durumu doğru değerlendirip değerlendirmedeğini belirlemeleri için iki yedek subayı görevlendirdi. Rumsfeld'e briefing veren yedek subaylar vardıkları sonucu açıkladılar. İstihbarat örgütleri, Saddam ve El Kaide'nin işbirliği ihtimalini büyük ölçüde görmezden gelmişti. İki uzman, Atta'nın CIA tarafından hiç gerçekleşmediği iddia edilen Prag buluşmasını bir kanıt olarak sundular. Toplantıdan sonra, Wolfowitz Feith'e Rumsfeld'in etkilendiğini belirten bir not gönderdi. İkili aynı sonuçları daha sonra CIA'ye, Steve Hadley ve

Scooter Libby'ye de tekrarladı. Libby'nin merakı tetiklenmiş, Atta'nın yolculukları hakkında daha fazla bilgi istemeye başlamıştı.¹⁶

O dönemde Yakındoğu ve Güney Asya'dan sorumlu ulusal istihbarat yetkilisi Paul Pillar, duyduklarından ikna olmadı. "11 Eylül'den sonra, yönetim Irak'ı terör vagonuna bindirmeye çalışıyordu" diye hatırlayacaktı. "Bu konuda, bu işi izleyen uzmanlar rastlantı sonucu temas dışında hiçbir şey bulamadı: iki taraf birbirini yoklamıştı. Halka anlatılan dava ile istihbarat çevrelerinin değerlendirmesi arasında önemli bir ayrılık vardı." CIA Başkan Yardımcısı John McLaughlin yardımcılarına, bu konuda sürekli olarak Cheney ve Rumsfeld'in adamlarıyla uğraştığını anlattı.¹⁷

Kongre'de savaş oylaması yaklaşırken, Senato İstihbarat Komitesi'nin başkan yardımcılığını üstlenen Floridalı Demokrat Senatör Bob Graham, Irak'ın sahip olduğundan kuşkulanan kitle imha silahları programları hakkında yeni bir ulusal istihbarat değerlendirmesi için bastırdı. Graham değerlendirme raporunu 1 ekimde istiyordu. Tıpkı dönem ödevini tamamlamak için bütün gece çalışan üniversite öğrencileri gibi istihbarat uzmanlarının önünde, genellikle altı ayda hazırlanacak –bazı konuların teknik karmaşıklığı ve bizzat uzmanların arasındaki görüş farklılıkları düşünüldüğünde çok güç– bir rapor için bir aydan biraz fazla süre vardı.

Körfez Savaşı'nın görüşülmesi sırasında, George W. Bush'un Kuveyt'i kurtarma kararı konusunda çok ciddi tartışmalar yaşanmış ve oylamada şaşırtıcı olacak kadar yakın sonuçlanmıştı. Başta askeri konular uzmanı Georgia Senatörü Sam Nunn olmak üzere, Demokrat Parti'nin büyük çoğunluğu savaş aleyhine oy vermişti. Ret oyu vermeyen birkaç Demokrat'tan biri de, sonraki yönetimde başkan yardımcısı olacak Tennessee Senatörü Albert Gore Jr. idi. Demokratlar aldıkları dersi unutmadılar. Saddam'a karşı yapılacak bir askeri harekâta muhalefet etmenin siyasal bir bedeli vardı. Ne var ki Cumhuriyetçiler de birkaç ders almıştı. Bu kez Başkan'a savaşa girme yetkisi verecek oylama, seçimlerin birkaç hafta öncesine denk getirilmişti. Kitle imha silahları konusunda Irak'ı suçlayan davul seslerinin arasında, savaşa karşı çıkacak her Kongre üyesi seçmenini kızdırma riskine girecekti. Graham'ın istediği ulusal istihbarat değerlendirmesi oylama için çok önemliydi.

Sonunda, gizli rapor Kongre'ye sunulduğunda, Irak'ın kitle imha silahları hakkındaki yorumlar aralık 2000 raporundan daha ileri gitmişti. Kimyasal ve biyolojik silahlarla ilgili kanıtların çoğu bir önceki rapordakilerle aynı olmakla birlikte, eksiklikler metnin dışında bırakılmıştı. Yeni rapor Irak'ın zehirli gaz ürettiğini, kimyasal ve biyolojik silahlara sahip olduğunu kesin bir dille belirtiyordu. Aralık 2000 raporunda 100 ton olarak değerlendirilen kimyasallar bu kez 500 tona kadar yükselmişti. İncelemeye göre, Irak'ın biyolojik silah üretme programı her zamankinden daha kapsamlıydı. Yeni rapor aralık 2000 değerlendirme-

sinden önemli bir noktada ayrılıyor ve Irak'ın nükleer silah programını yeniden oluşturma yolunda ilerlediğini belirliyordu. Değerlendirmeye göre bir diğer önemli karardaysa görüşler farklıydı. O karar da Irak'ın uranyum zenginleştirecek santrifüjlerin yapını için alüminyum tüp ithal edip etmediği idi. Savunma İstihbarat Ajansı'nın desteklediği CIA ve Ulusal Kara İstihbarat Merkezi uzmanları, tüplerin nükleer amaçlar için getirildiği görüşündeydi. Enerji Bakanlığı Irak'ın özel müknaatıslar satın alma çabaları türünden kanıtlara dayanarak Saddam'ın nükleer silah programını canlandırmaya çalıştığı genel kanısına katılmakla birlikte, alüminyum tüpler sonucuna karşıydı. Nükleer silah konusuna bütünüyle karşı çıkan sadece Dışişleri Bakanlığı'nın İstihbarat ve Araştırma Bürosu'ydu ve büronun itirazları raporda bir dipnot olarak yer alıyordu. Değerlendirmeye göre Irak'ın petrol satışları silah programlarını gizlice finanse etme imkânını da artırmıştı. Hâlâ birçok bilinmeyen varlığını kabul eden rapora göre, bu durum Saddam'ın faaliyetlerini saklama tutkusundan kaynaklanıyordu. Diğer bir deyimle, burada söylenmek istenen şuydu: Sandığımızdan da kötü olabilir.

Irak'ın El Kaide teröristleriyle ilişkisi hakkındaki sonuç bu denli ür-kütücü değildi. CIA tarafından hazırlanan, Irak'ın terör gruplarıyla ilgisi konulu son raporunu kaynak alan araştırma Irak'ın Amerika'ya kimyasal veya biyolojik silahlarla saldırmaya cesaret edemeyeceği, çünkü böylelikle Washington'a Bağdat'a savaş açmak için açık neden vermekten korkacağı sonucuna varıyordu. Saddam'ın Amerika'ya saldırması için El Kaide gibi İslami terör gruplarına yardım ederek "aşırı adımı" atması için tek koşul, kendini köşeye sıkıştırılmış görmesi ve Amerika'nın rejimi devirmek üzere olduğunu hissetmesiydi. Özet olarak rapor, Irak konusunda erken davranmanın gereksiz olduğunu belirtmekle kalmıyor, dahası, böyle bir adımın geri tepebileceğini ve önlemeye çalıştığı felaketi tetikleyeceğini, Saddam'ın Amerika'yı yıkmaya çalışan teröristlere kitle imha silahları sağlayabileceğini belirtiyordu.¹⁸

Demokratlar ulusal istihbarat değerlendirmesini aldıktan sonra CIA'yi El Kaide teröristleriyle zayıf bağlar konusunda sıkıştırdı. Hatırı sayılır ısrarlardan ve İstihbarat Komitesi'nin kapalı toplantısından sonra CIA Başkan Yardımcısı John McLaughlin 8 ekimde bir mektup eşliğinde araştırmanın bazı bölümlerini Komisyon'a sundu. Gizliliği kaldırılmış belgeler Capitol Hill'de dağıtılınca, Beyaz Saray'ın savını çürüten yeni bir istihbaratın olduğu söylentisi yayıldı. CIA Başkanı George Tenet söylentiyi yatıştırmaya soyundu, *New York Times*'in Kongre muhabiri Alison Mitchell'a verdiği mülakatta, belgede Başkan Bush'un iddialarını reddeden hiçbir bilgi olmadığında ısrar etti. Bu girişim, partizan çekişmenin üzerinde kalması beklenen Merkezi İstihbarat Teşkilatı başkanı için alışılmadık derecede aleni bir görüntüydü; Tenet kendi analistlerinin sonuçlarının önemini azaltmak gibi tatsız bir rol oynamak zorun-

da kalmıştı. Bağdat'ın düşmesinden sonra savaş karşıtları Irak'ın silah programı konusunda Amerikan istihbaratının kalitesizliğini yüksek sesle eleştirdi. Gerçekten de eleştirilecek çok şey vardı. Ne var ki belge, ulusal istihbarat değerlendirmesini dikkatle okuyanların gözünde Beyaz Saray'ın savaş savlarında kocaman bir delik açmıştı bile.¹⁹

Kongre oylaması ufukta belirirken, Bush Cincinnati'de değerlendirmenin özelliklerini –uyarılarını değil– özetleyen bir konuşma yaptı. Başkan, Dışişleri Bakanlığı'nın karşı düşüncelerini görmezden gelerek, Irak'ın nükleer silah politikasını sürdürdüğünü, hatta –Hava Kuvvetleri'nin ulusal istihbarat değerlendirmesinde bir dipnotta itiraz ettiği bir iddiaya değinerek– denizdeki gemilerden Amerika'ya saldırı için kullanılabilecek insansız araçlar geliştirdiğini büyük bir kesinlikle açıkladı. Bush Iraklı generalleri doğrudan uyararak, Saddam'ın “acımasız ve umutsuz önlemler” adına vereceği emirlerine uyarlırsa savaş suçlusu olarak yargılanacaklarını belirtti: Bush burada, Saddam'ın Kürtlere karşı ön alıcı bir müdahaleye girişeceği ve kitle imha silahlarını kesinlikle kullanacağı doğrultusundaki bir istihbarata atıfta bulunuyordu.

10 ekim öğleden sonra Temsilciler Meclisi 296'ya 133'lük bir sonuçla Başkan'a Irak'a karşı askeri güç kullanması için yetki verdi; Senato gecerasından kısa bir süre sonra Kongre'yi 77'ye 23'lük bir oylamayla izledi. Senatör Hillary Rodham Clinton ve bizzat Colin Powell'dan ancak son kertede güç kullanılacağı sözünü aldığını açıklayan Senatör John Kerry de dahil, başkanlık düşü gören Demokratların neredeyse hepsi yetkiden yana oy kullandı. Demokratlar, savaşa değil, güç tehdidiyle desteklenen diplomasiye oy verdiklerinde ısrar ederek ince bir çizgide yürümeye çalışıyorlardı.²⁰

Oylama günü, yönetim kapalı kapılar ardında bir avuç seçilmiş temsilciye dünyanın başka bir bölgesinden rahatsız edici nükleer haberler verdi. Kuzey Kore Dışişleri Bakan Yardımcısı ve ülkenin en önemli yöneticilerinden biri olan Kang Sok Ju altı gün önce Pyongyang'da, Amerikan Dışişleri Bakan Yardımcısı James Kelly başkanlığında bir grup yüksek düzey yetkiliye kırk beş dakikalık bir nutuk çekmiş ve Amerika tarafından dile getirilen, Kuzey Kore'nin çok zenginleştirilmiş uranyumdan nükleer silah üretmek için gizli bir program yürüttüğü iddialarını doğrulamıştı. Bu sarsıcı itiraf İran gibi Kuzey Kore'nin de kitle imha silahları geliştirmede Irak'tan çok ileride olduğunu kanıtıydı.²¹

Beyaz Saray Kuzey Kore'nin oluşturduğu tehlikeyi kamuoyuna açıklamak yerine, başlangıçta gizli tutmayı yeğledi. Saddam'ı devirmekte kararlı olan Bush yönetimi dikkatinin dağıtılmasına izin vermeyecekti. Zaten Kuzey Kore'nin bir ya da iki nükleer silahı olduğu varsayılıyordu. Nükleer imkânlarına ek olarak, ülkenin Askerden Arındırılmış Bölge yakınlarında

konuslandırılmış topları Pyongyang'ın yenilmesine fırsat kalmadan Seul'u yerle bir edebilirdi. Burada askeri bakımdan uygun seçenek yoktu. Üstelik yönetim de kötü niyetli bir Kuzey Kore'yle başa çıkmak için kalıcı bir diplomatik strateji üzerinde fikir birliğine varamamıştı.

USA Today'den inatçı bir gazeteci gelişmeleri izleyip yönetimin kolunu bükünce, Kuzey Kore itirafının öyküsü 16 ekimde su yüzüne çıkıverdi. Dışişleri Bakanlığı'nda oğlu 3. Piyade Tümeni'nde görevli emekli bir albay olup, bakanlığın Pyongyang'la görüşmelerini yürüten elçi Jack Pritchard, yönetimin stratejisini hemen tahmin ediverdi. Başkan, Kuzey Kore'nin nükleer programı konusunda bir kriz istemediğini göstermişti. Irak'ın tersine, bu sorun diplomatik yöntemlerle çözümlenecekti. "Buradaki mesaj şudur: Kuzey Kore'nin yapabileceği ve kriz yaratacak hiçbir şey yok" diyecekti Pritchard.²²

Yönetim Irak karşısında elinde tuttuğu askeri seçeneklerin Kuzey Kore örneğine kesinlikle uymadığı kanısındaydı: Bush'un "şer eksen" üyeleri içinde en gelişmiş silah programına sahip olan, teröristlerle en sıkı bağları kuran ya da kitle imha silahları yaymaktan sabıkalı olan Irak değildi. Öte yandan Irak'ın Amerika Birleşik Devletleri'yle haşın ilişkisi, on yılı aşkın bir süredir Birleşmiş Milletler'e verdiği sözleri tutmuyor olması, konvansiyonel birliklerinin nispi zayıflığı ve nükleer eşliği henüz aşmamış olması Irak'ın farklılığını belirliyordu: Irak, Birleşmiş Milletler'e taahhütlerinden kaçan düşman, ama savunması zayıf bir rakipti. Yönetimin hesaplarına ve "şer eksenine" göre Irak rejim değişikliği için bir numaralı adaydı. 11 Eylül Amerika'ya harekete geçmek için siyasal bir kapı açmışken, şimdi de Irak'ın savunmasızlığı stratejik bir kapıyı açıyordu.²³

Şubat 2003'te yönetim, Irak'a karşı davasını Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi önünde görüşmeye hazırlandı. Irak konusunu Birleşmiş Milletler'e götürmesi için Başkan'a baskı yapan, Colin Powell'di. Bush Powell'a, Amerikan istihbaratının Irak kitle imha silahları konusunda topladığı verileri konseye aktarma talimatı verdi. Bakanın yardımcılarının içinde patronun yeni görevinden memnun olmayanlar vardı. Küba Füze Krizi sırasında Başkan John F. Kennedy uluslararası kurumun önünde Amerikan davasını savunmak için Birleşmiş Milletler nezdindeki büyükelçisi Adlai Stevenson'a güvenmişti. Powell güç kullanmakta titiz biri olarak tanınıyor ve Müttefikler'e güven veriyordu. Omzundaki görevin mantığını anlamıştı. "Başka kimi göndersinler ki?" diyordu Powell personel başkanlığına getirdiği emekli Kara Albay Larry Wilkerson'a. "Condi mi gidecek?"²⁴

Powell'inki imkânsız bir görev değildi. Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın genel müdürü Muhammed El Baradei nükleer iddialara karşı

çıkarken, Birleşmiş Milletler'in baş denetçisi Hans Blix, silah programı konusunda Irak'ın anlattığı öyküdeki boşluklardan yüksek sesle yakınıyordu. Blix bir uyarıda bulundu, eksiklerin öneminden Saddam'ın durumun ciddiyetini kavrayamadığı sonucu çıkarılabileceğini belirtti. Blix'in 27 ocakta Güvenlik Konseyi önünde anlattıklarına göre Irak, "ondan istenen, dünyanın güvenini kazanmak ve huzur içinde yaşamak için yapmak zorunda olduğu silahsızlanmayı" kabul etmişe benzemiyordu.²⁵

Powell'in, Bush yönetiminin Irak silah programları konusundaki açıklamalarıyla ilgili kuşku vardı. Powell şubat 2001'de Saddam'a daha ağır yaptırımlar uygulanması için bastırırken, Irak'ın "kitle imha silahları alanında dikkat çekici bir imkân geliştirmedeğini" söylemiş, kasım 2002'de de Wilkerson'la konuşurken Amerika Irak'ı boydan boya arayıp hiçbir şey bulamazsa ne olacağını yüksek sesle sormuştu. Wilkerson cevap olarak, Amerikan silah laboratuvarlarındaki uzmanlardan, Irak'ın kitle imha silahlarını bulmanın gerçekten zor olabileceğini duyduğu söyledi. Bazı silahlar Suriye'ye taşınmış olabilirdi. Muhtemelen geriye stok falan kalmamıştı ve nükleer program da birkaç bilimadamı ve yazılımdan ibaretti. Wilkerson'a göre Saddam programını yeniden canlandırmak için zaman geçmesini, yaptırımların kaldırılmasını bekliyordu.

Powell'in Birleşmiş Milletler'de mümkün olan en inandırıcı konuşmayı yapması gerekecekti. Beyaz Saray'ın dediklerine göre nükleer silah iddiası henüz yeterince ikna edici değildi ve Irak'ın biyolojik ve kimyasal silah programıyla ilgili raporun daha canlı olması gerekiyordu. CIA o sırada Valerie Plame adlı gizli bir ajanın da çalıştığı Silah İstihbarat, Yayılmama ve Silah Denetleme Bürosu'ndan aldığı yeni bilgileri iletti. Bağdat'ın çevresindeki Kırmızı Hat savunma hattı öne çıkarılmıştı; "Tabii fırlatılacak kitle imha silahları olmasa, Iraklıların gerisinden kitle imha silahı fırlatacakları bir Kırmızı Hat çizmeyecekleri açık" diyordu CIA. Scooter Libby varlığından kuşkulanan Irak ve El Kaide ilişkileri konusunda bir özellikler listesi çıkardı. Başlangıçta Powell'in Güvenlik Konseyi'ne üç günlük bir sunum yapmasını isteyen Beyaz Saray'ın bu önerisi Powell tarafından son derecede uygulanamaz bulunup geri çevrildi. Powell Birleşmiş Milletler'e eli boş gitmek istemiyordu. Elinde sağlam kanıtlar bulundurmak için CIA uzmanlarıyla bir araya gelmekte kararlıydı.

Powell haftanın büyük bölümünü George Tenet, McLaughlin ve stratejik programlar konusunda ulusal istihbarat subayı Robert Walpole'la birlikte geçirdi. Walpole doksanlı yıllarda Kongre'deki Cumhuriyetçiler tarafından Kuzey Kore'nin füze programını tahmin edemediği için eleştirilmiş, bunun ardından da konuyu araştırmak üzere Rumsfeld başkanlığında bir komisyon kurulmuştu. İstihbarat kuruluşları yıllardan beri, Hindistan'ın ve Pakistan'ın nükleer denemelerinden El Kaide'nin Amerika'ya saldırmasına kadar bir sürü tehdidi tahmin etmeyi becere-

memekle suçlanmıştı. Bu kez yine hazırlıksız yakalanmamaları oldukça önemliydi. Powell'la toplantıları sırasında McLaughlin ve Walpole Irak'a sevk edilirken yolda yakalanan alüminyum tüplerin nükleer kullanıma uygun bir hata payıyla imal edildiğini ileri sürdüler. Walpole bununla da kalmadı; Irak'ın, Dışişleri Bakanlığı'nın iddia ettiği gibi roket programları sipariş etmediğini, buna ödeyeceğinden çok daha fazla para ödediğini gösteren bilgiler çıkardı.

Dışişleri Bakanlığı İstihbarat Bürosu, Powell'ın konuşma taslağını gözden geçirirken otuz sekiz iddianın "güçsüz" ya da "kanıtlanmamış" olduğu notunu düşti. Bunlardan yirmi sekizi metinden çıkarıldı. Powell kendi istihbaratının tüp yorumunu reddederek Başkan'ın daha önce defalarca açıkladığı CIA iddiasını yeğledi. CIA'nin ileri sürdüğü gibi Irak'ın biyolojik silah başlıklı roket rampalarını ülkenin çeşitli köşelerine yerleştirdiği iddiasını konuşmasına alırken, bu iddianın son derecede kuşku kulu olduğunu söyleyen Dışişleri uzmanlarının görüşlerini dinlemedi. Bu arada belirtilmesi gereken bir nokta da, Powell'ın ocak ayı "Birliğin Durumu" konuşmasında Bush tarafından ortaya atılan ve Irak'ın Afrika'da Nijer'den uranyum almaya çalıştığı iddiasından uzak durduğu. "CIA'de altı yorucu gün geçirdik" diye hatırlıyor Wilkerson iki yıl aradan sonra. "Fikrini değiştirdiğini söylemek yerinde olur. CIA'nin ve istihbarat dünyası üyelerinin önüne koyduklarından tatmin olmuştu."

Wilkerson da ikna olmuştu. Daha sonra, yönetimdeki uzmanlar arasında Irak'ın kimyasal silahlara sahip olduğu ve biyolojik silah için çalışmalarını sürdürdüğü konusunda genel bir fikir birliği olduğunu hatırlayacaktı. Alüminyum tüplere gelince, Wilkerson artık ne düşünmesi gerektiğinden emin değildi. Bir sürü sevkiyat gerçekleştirilmişti ve Dışişleri'nin itirazları hepsini kapsamayabilirdi. Wilkerson'a göre Fransız istihbaratı bile tüp konusunda CIA'nin iddialarında doğruluk payı olduğu görüşündeydi. Savaştan sonra Wilkerson, Cheney ve Rumsfeld'in bir araya gelerek sayısız dış politika kararı aldıklarını, bunun sonucunda da "entrikacıya" benzediklerinden yakınıyordu. Oysa Powell'ın Birleşmiş Milletler önüne taşıdığı iddiaların büyük bölümü CIA'den gelmişti ve Wilkerson bile bunun Cheney'nin ya da Rumsfeld'in el çabukluğu olduğunu iddia etmiyordu.²⁶

Ulusal istihbarat değerlendirmesinde olduğu gibi, Powell'ın iddiaları da kaçakların ifadelerine dayandırılmıyordu. Önemli suçlamalar ise şöyleydi: Irak'ın hareketli bakteriyolojik silah laboratuvarlarına sahip olduğu iddiası ve El Kaide militanlarına zehirli gaz ve bakteriyolojik silahların nasıl yapıldığını öğrettiği iddiası. Powell'ın konuşmasından iki gün önce CIA'de görevlendirilmiş bir Savunma Bakanlığı yetkilisi, Powell'ın konuşmasının taslağını okurken, dışişleri bakanının bakteriyolo-

lojik savaş laboratuvarlarını gerçekmiş gibi kullandığını görüp şaşır-
dı. Amerikalı yetkililerin içinde, sadece bu kişi Curve Ball ile karşılaşmış-
tı. Firari geceden kalmış gibiydi, anlattıkları da kuşkuluydu. Bunun
üzerine Savunma Bakanlığı yetkilisi CIA'deki Irak Görev Timi'ne alela-
cele bir elektronik mesaj göndererek Curve Ball'un anlattıklarının Po-
well'ın konuşmasındaki en can alıcı iddianın kaynağı olarak gösterile-
cek kadar güvenilir olmadığını belirtti. "Unutmayalım ki, Curve Ball ne
anlatmış ya da anlatmamış olursa olsun, bu savaş yapılacak; Tepedeki
Güçler Curve Ball'un ne söylediğinin farkında olup olmadığıyla fazla il-
gilenmiyor." Görev timinin başı cevabını elektronik postayla gönderdi:
"Eğer gerçekten kuşkuların varsa, Gerçek adına birilerine bir ya da iki
uyarı cümlesi borcumuz olur."²⁷

Powell Güvenlik Konseyi'ne sunumunu 5 şubat 2003'te yaptı. En
inandırıcı kanıtlar Irak'ın şüpheli silah mekânlarını temizlemek için
acele ettiğini gösteren fotoğraflar ve iletişim istihbaratıydı. Bu mekân-
larda Irak'ın eski kitle imha silahı programlarından bir iz kalmaması
için harcadıkları çaba Amerikan uyduları tarafından fotoğraflanmış,
konuşmaları da dinlenmişti. Saddam'ın Birleşmiş Milletler denetimine
uyma çabaları bir kez daha onun denetçileri kandırmaya çalıştığının
belirtisi gibi yorumlandı. Dışişleri Bakanı, yakalanan bir El Kaide sa-
vaşçısının Iraklılar tarafından kimyasal ve biyolojik silah yapımı konu-
sunda eğitildikleri doğrultusundaki açıklamalarından da alıntılar yaptı.
Savunma İstihbarat Ajansı'nın şubat 2002'de dile getirilen, Irak'ın El
Kaide savaşçılarını eğittiği iddiasının asıl kaynağının büyük ihtimalle
bir yalan olduğu uyarısı yaklaşık üç yıl sonra ortaya çıkacaktı.²⁸

Pillar istihbarat raporlarına dönüp baktığında, analistler arasında
Beyaz Saray'a istediğini vermek yönünde ince ama önemli bir eğilim
olduğunu not ediyordu. "2002 yılının başlarında savaşa gireceğimiz, bu-
nun kararının esastan alındığı, Irak konusunda istihbarat çalışması ya-
pan hemen herkes için açıktı. Herhangi bir analist için, siyasetçinin
olumlu dikkatine mazhar olmak, başarının ana koşuludur. Bunun için
çoktan kararlaştırılmış politikaları yıkmak yerine, onları destekleye-
cek istihbarat üretimine yönelik doğal bir tarafılık vardı."²⁹

Bağdat'ta Saddam'ın yakınlarından bazıları, Amerika'nın Irak'ın elin-
de kitle imha silahı bulunduğu suçlaması karşısında şaşkıındı. Askerler
kimyasal ya da biyolojik silah kullanımı için herhangi bir hazırlık yap-
mamıştı. Rejimin hiçbir güvenlik subayından komutanlara kimyasal si-
lahların konvoylar halinde sevk edildiği bilgisi gelmemişti. Dost ve düş-
man mevzilerini belirleyecek toplantılar da yapılmamıştı. Üstelik asker-
ler 1991 yılından beri kimyasal silah kullanımını da içeren taktik tatbi-
kata da çıkmamışlardı. Cumhuriyet Muhafızları 2. Kolordusu'nun kim-
yasal savunma taburları, kimyasal silah saldırısına uğrarlarsa kullana-
cakları malzeme vardı ama bunlar barakalarda kapalıydı. Kolordu Ko-

mutarı Hamdani, birliğinde kimyasal ya da bakteriyolojik silah bulunmadığını biliyor, Amerika'nun da böyle silahlar kullanmayacağına güveniyordu.³⁰ Irak'ın askeri sanayini yöneten Askeri Sanayileşme Bakanı Abdültevvab Abdullah Molla Huveysş'in Amerika'nun neden söz ettiği hakkında hiç fikri yoktu; Irak'ın kitle imha silahına sahip olduğu yönünde en ufak bir bilgisi yoktu ama görevi gereği çok şey bilecek durumdaydı. Oysa Amerika'nun suçlamaları öylesine kesin ve öylesine inatçıydı ki, Saddam'ın elinin altında gizli bir zula olup olmadığını merak etmeye başladı. "Çok şey biliyordum ama Bush'un böyle silahlara sahip olduğumuza neden inandığını da merak ediyordum" dedi sorgucularına savaştan sonra.³¹

Saddam, Powell'ın Birleşmiş Milletler'den askeri harekât yetkisi almak konusunda başarısız olduğu kanısındaydı. Güvenlik Konseyi'nin bölünmüşlüğü, bölgesel güçlerin ve Amerika'nun müttefiklerinden çoğunun savaşa karşı olması onu rahatlatmıştı. Üstelik temizlenmeye karar vermiş ve Bush'un tek savaş nedeni olan kitle imha silahları kalıntılarını süpürmüştü. Saddam Amerika'nun siyasal tartışmadan başarısız çıkacağından öylesine emindi ki, komutanlarından gelen Basra Körfezi'ne mayın döşeme isteğini geri çevirdi. Saddam Amerika Birleşik Devletleri'ne savaş başlatmak için bahane vermek istemiyordu.

CENTCOM'da askerler Irak'ın kitle imha silahı bulundurup kullanacağından o kadar emindi ki, Buzz Moseley kuşkulu kitle imha silahları mekânlarını vuracak planlar çizmeye başlamıştı. Kara Kuvvetleri ve Deniz Piyadeleri askerlerine sınırı geçince kimyasal savunma giysileri giymelerini, şarbon ve çiçek aşısı olmalarını emretti. Scott Wallace'ın 5. Kolordusu'nun gizli harekât emri, Saddam'ın çatışmanın ilk aşamalarında kimyasal ve bakteriyolojik silah stoklarını saklamak eğiliminde olacağı düşüncesinden yola çıkarak, Irak'ın kitle imha silahları kullanmasının hiç düşünülmemesi gerektiği sonucuna vardı. Emirname yine de meşum bir kehanette bulunarak Amerikan güçleri Bağdat'a yaklaşıırken, Saddam'ın "Amerika'ya olabildiğince çok kayıp verdim için" kimyasal ya da bakteriyolojik saldırıya geçebileceğini belirtti.³²

Deniz Piyadeleri kendi gizli harekât emirlerinde benzeri bir değerlendirmede bulunarak, "Rejimin bekası tehlikeye girdiğinde, Irak'ın kimyasal ya da biyolojik silah kullanması olasıdır" denildi. Emirnameye göre Irak kimyasal silahlarını Deniz Piyadeleri Fırat Nehri'ni aştığında ya da Rumeyle petrol bölgesini savunduklarında kullanabilirdi. Eğer Iraklılar kitle imha silahı stoklarını bu çarpışmalarda kullanmazsa, o zaman Deniz Piyadeleri'nin Dicle'yi aşmalarını önlemeye çalışacakları kesindi.³³ Kuzeye doğru ilerlerken Jim Mattis'in 1. Deniz Tümeni Kut'a yaklaştığı sırada top menzilin epey dışında kalmayı planladı: Amerika Birleşik Devletleri istihbaratı Kut'taki Bağdat Piyade Tümeni'nin elinde kimyasal silah bulunduğunu rapor etmişti. Mattis'in bir

endişesi de yanan petrol kuyularından yayılan zehirli gazların Deniz Piyadeleri'nin elinde bulunan kimyasal ve biyolojik silahların varlığını belirlemek için güvendikleri alıcıları tetikleyeceği, sahte alarmlar sonucunda da sezici sisteminin tümüyle yararsız olacağıydı. Çözüm, Kuveyttilerden satın alınan 175 güvercinin "nöbetçi" olarak kullanılmasıydı. (Başlangıçta düşünce tavuk kullanmaktı, ama hayvancıklar soğuk çöl gecelerine dayanamıyor ya da asker tayınlarını lezzetlendirmekte kararlı Deniz Piyadeleri'nin elinde can veriyordu.)

Amerikan istihbarat analistleri, Saddam'ın yeni savunma stratejisini yorumlayıp, aralık ayında Iraklı komutanları bunca umutsuzluğa sevk eden çember planının başkente yaklaşacak Amerikan birliklerinin üzerine kimyasal, muhtemelen de biyolojik silah yağdırmak için tasarlanmış bir strateji olduğunu varsayarken büyük ölçüde yanılmışlardı. Ama Amerikan istihbaratı, çember planından Saddam'ın Cumhuriyet Muhafızları ve onların alışılmadık silahlarından kaygılanmayı sürdürürken, Fedailerin oynayacağı küçük rolü gözden kaçırdı ve mart ayında dağıtılan tonlarca silahın güney kent ve köylerinde okullarda ve camilerde saklandığı gerçeğini toptan atladı. Öylesine bol miktarda silah dağıtılmıştı ki, bir Iraklı komutana göre banyolarda saklananlar bile vardı.

CIA'nin seksenlerde mücahit direnişini silahlandırıp maddi destek sağladığı Afganistan'ın tersine, Irak'la uzun süreli bir ilişkisi olmamıştı. Ne var ki Irak Savaşı yaklaştıkça, CIA de yeni bağlantılar kurmak için su gibi para harcamaya başladı. CIA ajanları 2002-2003 kışı boyunca Güney Irak'ta faaliyet göstermiş ve Amerikan askerlerinin kararlı bir direnişten çok etkin işbirliğiyle karşılanacakları kanısına varmışlardı.

CIA savaştan aylar önce Saddam karşıtı "aşiret elemanlarının" Fırat üzerindeki 1 Numaralı Karayolu Köprüsü ile Rumeyle petrol bölgesindeki kilit tesislerden bazılarını işgal edip, sonradan Amerikalılara devredebileceğini bildirdi. En aşırı değerlendirme ise 2003 başlarında Doha Kampı'nda McKiernan ve adamlarıyla bir araya gelen ekipten çıktı. CIA Güney Irak'a ayak bastıklarında Amerikan askerlerinin iyi karşılanacağından o kadar emindi ki, bir CIA ajanı Iraklıların kurtarıcılığına sallamaları için yüzlerce küçük Amerikan bayrağını gizlice ülkeye sokmayı önerdi. CIA karşılamayı filme alacak, sonra da bütün Arap dünyasına dağıtacak. Bu, istihbarat faaliyetinin zirvesiydi. Irak birlikleri müdahale etmeyecekti. McKiernan itiraz etti. İşgalci bir ordu gibi gözükmemek için, Amerikan kuvvetlerine Amerikan bayrağı çıkarmama talimatı verilmişti. Öneriden vazgeçildi, ama CIA'nin iyimserliği kaybolmadı.

"CIA köylerden çoğunun 'bizim' olduğuna inanıyordu" dedi McKiernan'ın kurmay başkanlığını yapan Deniz Piyade Tümgeneral Rusty

Blackman. “Başta, Amerikan bayrakları olacaktı, ardından da Irak bayrakları. Eminim, bayraklar bir yerdeki torbaların içindedir. İyi karşılanacağımızı söyledikleri kentlerden birisi de Nasiriye’ydi. Deniz Piyadeleri orada savaşın en sert direnişiyle karşılaştılar.”³⁴

Sekizinci bölüm

Küçük bir savaş sonrası planlaması

2002 ağustosunun başlarında Franks subaylarına, Saddam Hüseyin'in devrilmesini izleyecek bilinmezlin içine yapılacak atlayışın planlanmasında başı Dışişleri Bakanlığı'nın çekeceğini söylemişti. Oysa Franks'in var sayımının artık geçerli olmadığı, daha İç Bakış Tatbikatı sona ererken bile açıkça belliydi. Beyaz Saray aralık ayının son günlerinde, Irak halkı savaştan sonra yeniden ayaklarının üzerinde duracak duruma gelene kadar onlara yiyecek ve yardım malzemesi sağlayacak hükümet çapında bir plan başlattı. Öte yandan ülkenin geçici yöneticisi olabileceğini düşünen McKiernan da kendi planını oluşturmaya başlamıştı bile. Savaş sonrası dönem ya da IV. Aşama (savaş sonrası Irak'taki inişli çıkışlı gelişmeler için komutanlığın verdiği kupkuru ad) planları hâlâ karmaşık, hâlâ eksikti. Asıl eksik olan da Saddam iktidarı yıkıldıktan sonra Irak'ı yönetip yeniden inşa edecek kapsamlı bir plan ile bu görevi üstlenmek için Bağdat'a yerleşecek Amerikan kurumlarının belirlenmesiydi.

Saddam sonrası Irak'ı yönetme sorunu daha Bush seçilmeden çok önce biliniyordu. Clinton'un başkanlığı sırasında CENTCOM komutanı olan Tony Zinni, rejim devrilir ya da savaş çıkarsa ülkeyi yönetmek ve yeniden inşa etmek için uygulanacak etkin bir planın yokluğundan kaygılandığından, ülkeyi kontrol etmek için en az 380 000 asker gerektiren bir saldırı planı hazırlamakla kalmayıp, Uluslararası Kalkınma Ajansı'ndan Hazine Bakanlığı'na kadar ülkenin yönetimine katkı sağlayacak bütün sivil kurumları bir araya getirecek Çöl Geçiş adlı bir tatbikat da düzenlemişti.

Clinton döneminde Irak'ta rejim değişikliği dayatmak yönünde pek fazla istek olmadığından, Çöl Geçiş fazla ileri gidemedi. Zinni'nin çabası bir ilkti ve savaştan sonra, yeni bir Irak hükümetinin göreve gelmesinden önce ülkeyi Amerikan liderliği altında yönetecek yeni bir kuruluş tasarlamaktan çok, kısa vadeli insani sorunlara odaklanıyordu. Franks selefının bıraktığı yerden devam etmek için pek gayret göstermedi. Aslında Zinni ve Franks, 2000 yılında Zinni'nin CENTCOM'un komutasından ayrıldığı günden sonra hiç görüşmedi. Zinni daha sonra Franks'in Tampa'daki komutan yardımcısı ve Deniz Piyadeleri'nden arkadaşı Mike De-

Long'a telefon edip, komutanlığın Çöl Geçişi'ni geliştirip geliştirmediğini sorduğunda, DeLong bu tatbikatı hiç duymadığını belirtti.¹

CENTCOM komutanı bir taraftan peş peşe saldırı planı hazırlarken, diğer yandan da Rumsfeld'in strateji ve Bağdat'a ulaşmak için asgari asker sayısı hakkında sonu gelmez sorularına cevap yetiştirmeye çalışıyordu. Astlarından çoğunun tersine, Franks'in bir Bosna ya da Kosova tecrübesi yoktu ve ulus sağlamlaştırma çabalarını sonradan akla gelmiş bir fikir olarak görmek eğilimindeydi. Doğrusunu söylemek gerekirse, Franks Iraklılara insani yardım ulaştırmanın yollarını belirlemeleri için planlamacılardan minicik bir hücre de kurdu. Yine de IV. Aşama'nın aslan payını hükümetteki ötekilere bırakmaktan mutluydu.

CENTCOM'da, 1,1 milyona kadar sığınmacıyla başa çıkma planları üzerine çalışan Binbaşı Ray Eiriz, savaş sonrası planlamasının Franks'in pek dikkatini çekmediğini kabul ediyor. "Harekât açısından, asıl dikkatimizi ilk üç aşama üzerinde yoğunlaştırmıştık ve IV. Aşama da planlamaya çalıştığımız bir şeydi, ama o aşamada elle tutulamayacak bir sürü şey vardı ve biz o aşamaya vermemiz gereken zamanı vermedik" diyecekti savaştan sonra Kara Kuvvetleri tarihçilerine. "CENTCOM, askeri bir yönetim kurulmasını hiçbir zaman istemedi, Genelkurmay ve Dışişleri Bakanlığı da savaş sonrasının neye benzeyeceğine bir türlü karar veremedi."²

John Agoglia CENTCOM planlamacılarının daha önce hükümette bazı başka kurumların IV. Aşama'da başlıca sorumluluğu alacağından haberdar edildiklerini anlattı. Oysa planlamacılar, Irak'ın geleceğini hazırladıkları söylenen bu yetkilileri aylar boyunca bulamadılar. "Kurumlar arasında belirgin bir bağlantı olmazsa, IV. Aşama'yla yani çatışmalar sonrası dönemle başa çıkma becerilerimizde bir boşluk olacağını biliyorduk" dedi askeri tarihçilere. "Bize sürekli olarak, 'Tamam, tamam, geliyor işte' diyorlardı. Biz kimin sorumlu olacağı hakkında politika istiyoruz. Onlarla nasıl iletişim kurarız?"

Agoglia'ya göre, Genelkurmay'dan CENTCOM'a ülkenin yönetimini desteklemek zorunda kalacağı talimatı geldiğinde, aylardan ağustostu. O zamana kadar planlamacılar bütün gayretlerini savaşı planlamaya, Franks'i Başkan'la ve üst düzey yetkililerle yapacağı toplantılara hazırlamaya vermişlerdi. CENTCOM ekibi IV. Aşama'ya hızla eğilme emri aldı, ama güç bir dönemde. "Komutanlık açısından bakıldığında, IV. Aşama'ya yoğunlaşma imkânı pek yok gibiydi" diye ekledi Agoglia. "İşin taktik yönüne, I. Aşama'dan III. Aşama'ya kadar olan yanına toplanmış enerji varken, IV. Aşama'ya çevrilmiş entelektüel enerji pek yok gibiydi."³

Franks ve Rumsfeld strateji geliştirme sürecini ellerine aldıkları için, Genelkurmay Başkanlığı savaşı planlamanın marjına sıkıştırılmıştı. Ne var ki Genelkurmay Başkanlığı 2002 sonbaharında savaş sonrası

Irak konusundaki plansızlık yarasına eğildi. Konu CENTCOM'un değerlendirilmesinden çok daha önemliydi. Amerikan askerleri sorunlu bir yere gönderildikleri her sefer, orada siyasetçilerin hesapladıklarından daha uzun süre kalıyor gibiydiler. Gelişmeler nasıl olursa olsun, Pentagon'un gelecek yıllarda Irak'la şu ya da bu şekilde ilgilenmeye devam edeceği açıktı. Genelkurmay kendi gizli Çekiç Tatbikatı'nı yürüttüğünde, mesaj gerekli yerlere ulaştı. Tatbikattan çıkardıkları tavsiyelerden birisi, Saddam ve Baasçılar devrildikten sonra Irak'tan sorumlu olacak yeni bir askeri karargâh kurup, oraya personel atamaktı. Basit ve zamanı çoktan gelmiş bir tavsiyeydi; buna rağmen, tıpkı IV. Aşama'nın büyük bölümü gibi, hâlâ ele alınmamıştı.

Ekim geldiğinde, Genelkurmay bir plan geliştirdi. Savaş sonrası Irak'ı yönetmek için, karargâhın başına bir korgeneral getirilecek, personel olarak da halk sağlığı, bankacılık, ulaştırma ve petrol da dahil, Amerika Birleşik Devletleri'nin yirmi bir kurumundan seçilmiş uzmanlar görevlendirilecekti. Irak istikrara doğru ilerlerken, karargâh da Bağdat'a yeni atanmış Amerikan büyükelçisiyle eşgüdümlü çalışacaktı. Zamanı geldiğinde, askeri karargâh yerini bir "sivil yüksek valiye" ya da geçici Irak hükümetine bırakacaktı.⁴

Genelkurmay'ın görüşlerine göre, karargâhı önceden kurmak yararlı olacaktı. Franks bütün dikkatini ufukta beliren saldırıya çevirmişken, yeni karargâh da Saddam devrildikten sonra ortaya çıkması kesin olan Irak ordusunu yeniden düzenleme planlarından, Irak'ın elektrik şebekesini ve çökmüş altyapısını onarıp iyileştirmeye kadar binlerce soruna eğilecekti. Savaş bittikten sonra, karargâh Franks'i Irak'ı denetlemek yükünden kurtaracak ve CENTCOM'un Afganistan'da ve yönetimin terörle savaşındaki öteki sıcak bölgelerde meşgul olacağı düşünülünce, bu hiç de küçümsenecek bir rahatlama olmayacaktı. Genelkurmay Başkanlığı'nın siyasal askeri işler başkan yardımcısı Korgeneral Carlton B. Jewett, konuyu 14 ağustos tarihli muhtırasında zarifçe dile getirdi: "CENTCOM planı böylesi bir çabayı destekleme sözü verirken, askeri bir yönetim için kaynak sağlayabilecek gibi görülüyor" diye yazdı.

Daha sonra Franks'in altında komutan yardımcısı olmadan önce, o dönemde Genelkurmay'da görevli olan John Abizaid, Genelkurmay planına alternatif bir plan hazırladı. Abizaid'in görüşüne göre savaş sonrasının planlanması, Irak'a Saddam devrildikten sonra ülkeyi yönetmesi için getirilecek, işgale katılmamış bir kolorduya verilmeliydi. Abizaid bu görev için Teksas Fort Hood'da konuşlandırılmış Kara Kuvvetleri 3. Kolordu'yu adres gösterdiyse de, planı hiç taraftar bulmadı.⁵

Genelkurmay'ın yeni karargâh planı kâğıt üzerinde göze güzel görüne bile, Rumsfeld'in ikna edilmesi gerekiyordu. Rumsfeld aldığı brifingden sonra önemli değişiklikler istedi. Savaş sonrasında bütün çabalara Savunma Bakanlığı önderlik edecekti. Orijinal planda Dışişleri Bakanlığı'na ya-

pılmış bütün göndermeler silindi. Yeni karargâha gelince, Rumsfeld burada da iki kuruluş olacağını kararlaştırdı. Ülkenin yeniden inşası ve yönetilebilirliğini denetleyecek sivil bir yönetim ile güvenlikten ve Irak ordusunu eğitmekten sorumlu Amerikalı bir komutanı. Her iki yönetim de önce CENTCOM'a, sonunda bizzat Rumsfeld'e bağlı olacaktı.

Genelkurmay Başkanı Dick Myers 16 ekimde planın değiştirilmiş halini görünce, Rumsfeld'in Irak'ta savaş sonrası çabalarında bakanlığına öncü rolü oynatmak isteğini yorumladı: "Bu SavBak (Savunma Bakanlığı'nun kısaltması) kararı. Kabul ediyoruz" diye yazdı Myers. "Bu harika bir çalışma. POTUS/Dr. Rice başta Savunma Bakanlığı'nun önderliğini kabul ediyor." Bush ve Condoleezza Rice, Rumsfeld'in planını şimdilik onaylamıştı.⁶ Bush yönetimi çok kritik bir kavşaktaydı. Balkanlar'daki ve Afganistan'daki savaş sonrası çalışmaları Dışişleri Bakanlığı yürütmüştü. Rumsfeld'in Irak'ta yapacağı, yani Savunma Bakanlığı'nın işgal altındaki bir ülkenin yönetiminde ve yeniden yapılanmasında dolaysız yetki sahibi olması, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana ilk kez görülecekti. Pentagon'un 400 milyar dolara yaklaşan bütçesiyle soyunduğu işi yapacak kaynakları vardı, ancak eksik olan tecrübeydi.

Pentagon'un savaş sonrası Irak'ta önderliğini belirlemesinden sonra, IV. Aşama planlama çalışmaları yavaşladı, neredeyse duracak hale geldi. Rumsfeld yavaşlamadan endişeli görünmüyordu. Onun görüşüne göre kendisi ve bakanlığı, dev bir ulus oluşturma programı düzenleyecekler, daha çok Iraklıların ihtiyaçlarını karşılamak için petrol ihracatını kullanarak, ülkelerini güvene alıp yeniden inşa çabalarını kolaylaştıracaklardı. Savunma Bakanlığı'nın en üst politika yetkilisi Doug Feith, Rumsfeld'in yaklaşımını "tedarikçilik" olarak tanımlıyordu. Bu yaklaşımın amacı savaş sonrası Irak'nda Amerika'nın yükünü hafifletmek ve Amerika Birleşik Devletleri askerlerinin önemli bölümünün hızla ülkeye dönmesini sağlamaktı.

Beyaz Saray'da da Amerika'nın düşmanından kurtulmasına, askerlerinin büyük bir çoğunluğunun olmasa da birçoğunun hemen geri çekilmesine imkân verecek ve Clinton'ın Balkanlar'da başlattığı on yıllık kalıcılığı engelleyecek olan "tedarikçilik" lehinde içgüdüsel bir destek vardı.

2000 başkanlık kampanyası sırasında daha o zaman Bush'un ulusal güvenlik danışmanlığını yapan Condoleezza Rice, Amerika'nın Balkanlar'daki ucu açık barış gücü varlığını eleştirip, askeri birliklerin savaşmakla yetineceği, öteki ülkelerin de barışla meşgul olacağı yeni bir işbölümü sözünü verince ortalık karışmıştı. Avrupa başkentlerinden yükselen itirazlar yönetimin tutumunu yumuşatmasına neden olduysa da, Bush Balkanlar'daki barış koruma misyonuyla ilgili kuşkularını hiç kaybetmedi.

Beyaz Saray bu kez eleştirdiği tutumu geliştirecekti, ama önemli bir farkla. Beyaz Saray yönetimi, yeniden inşa ve barışı koruma sorumluluklarından çoğunu az sayıdaki müttefikine devretmek yerine, bu işlerin bizzat Iraklılar tarafından yapılmasını öneriyordu. “Ana kavram, bizim orduyu yenmemiz, ama bakanlıklardan polis gücüne kadar bütün kurumların ayakta kalmasıydı” diyecekti Rice savaştan sonraki bir mülakatta. “Yeni kafayı biz getirecektik, ama vücudu koruyacaktık.”⁷

Öte yandan Genelkurmay için, gelecekte Iraklılara güvenme niyeti, işgali denetleyecek Amerikan örgütlerine duyulacak ihtiyacı ortadan kaldırmıyordu. Ekim ortalarından beri Rumsfeld’in kadrosundaki sivillerden planın nasıl gerçeğe dönüştürüleceği yönünde bir tepkinin gelmemesi, Genelkurmay’da görevli bir subayın Rumsfeld’in siyaset ekibine yeni bir ad takmasına neden oldu: “Kara Delik.”⁸ Önceleri Rumsfeld’in planına destek vermiş olan Myers aralıkta kaygılanmaya başladı. Savaş hızla yaklaşırken, Rumsfeld’in iki karargâh planının üzerindeki toz üflendi. Myers’in kurmayları savaş sonrası Irak’ta asker önderliğinde güvenliği sağlayacak planlar geliştirmeye başladılar. Genelkurmay, paralel sivil yönetimi tanımlama işini Beyaz Saray’a ve Rumsfeld’e bırakacaktı. Askerlerin hoşlandığı bir deyişle, böylesi kararlar subay maaşlarının ötesindeydi.

İlk adımda, Genelkurmay Planlama Dairesi Başkanı Korgeneral George Casey, Tuğgeneral Steve Hawkins’i Washington’a çağırdı. Kara Kuvvetleri İstihkâm Kolordusu Büyük Göller ve Ohio Tümeni Komutanı Hawkins Irak konusunu hiç derinlemesine düşünmemişti. Bir buçuk milyar dolarlık bütçeye sahip olan birliğin ana kaygısı Ortabatı’daki su baskınlarını önlemektir. Buna rağmen, Casey’yi Bosna’dan tanıyan Hawkins meydan okumayı kabul etti. Hawkins 18 aralıkta Pentagon’a geldiğinde, yeni görevi hakkında Casey’den bilgi aldı. Ortak Görev Gücü-4 (OGG-4) adlı yeni bir grup kuracaktı. OGG-4 savaş sonrası dönemde Irak’ı yönetmeyecekti. Daha doğrusu Birleşik Ortak Görev Gücü-Irak (BOGG-I) adını alacak olan sonraki karargâhın tasarlanmasına yardım edecek ve çekirdeğini oluşturacaktı. Kuvvet komutanları OGG-4’ün 1 şubatta tümüyle devreye girmiş ve çalışıyor olmasını istediler; ocak 2003 başında da Rumsfeld kuruluşu resmen ilan eden emirnameyi imzaladı. Bu arada, kuvvet komutanları Franks’ten ocak sonuna kadar hemen arkadan gelecek karargâh için ayrıntılı savaş planı hazırlamasını istediler. Bu arada, geçici önlem olarak Casey, McKiernan’a gidip Saddam sonrası Irak’ı yönetme konusundaki görüşlerini sordu.

Böylesi büyük çaplı bir görev için, Hawkins’e pek mütevazı kaynak sağlandı. Kendine ait bir bütçesi yoktu. Personeli, Birleşik Kuvvetler Komutanlığı’nın Rumsfeld’in askeri değişim programı kapsamında yeni askeri fikirler önerip tatbikatlarda sınayan Norfolk, Virginia’daki karargâhından temin edilecekti. JFCOM olarak tanınan bu komutanlığın başın-

da, bakana çok yakın olan ve sonradan Rumsfeld tarafından Genelkurmay başkan yardımcılığına getirilecek akıllı bir subay, Rumsfeld'in eski askeri yardımcısı, Amiral Edmund Giambastiani vardı. Giambastiani'nin uzun zamandan beri üstünde düşündüğü bir yenilik de, düzenli olarak talim yapacak, gerektiği gibi hazır bir askeri birlik ya da herhangi bir yere saldırmayı planlayacak komutanların yardımına koşmak için birkaç saniyede yola çıkabilecek sürekli bir ortak görev gücüydü. Bu ekip, askeri planlamacıların Özel Silahlı Saldırı Timi (ÖSST) karşılığıydı ve Milenyumun İddiası adlı tatbikatta sınanmıştı. Ne var ki Hawkins Norfolk'a vardığında görev timinin gerçek bir imkândan çok, bir kavram olduğunu görüp umutsuzluğa kapıldı. Görev timinin içinde Irak'a gönderilmeleri mümkün olmayan sivil müteahhitler vardı ve birliğe atanmış bazı subayların görev süresi uzatılamıyordu. Sonunda Hawkins daha önce hiç birlikte çalışmamış, Milenyum İddiası görev timi tarafından hızlandırılmış eğitimden geçirilmiş, farklı kalitede elli sekiz kişi seçmek zorunda kaldı.

Hawkins'in, Tampa, Florida'da, MacDill Hava Kuvvetleri Üssü'ndeki CENTCOM ana karargâhında karşılanması da umut verici değildi. Hawkins daha sonra Tampa'da kendisini karşılayanların, "Sen kimsin ve burada ne işin var?" tavrında olduğunu söyleyecekti. Hawkins'in gözünde CENTCOM "burada keşfedilmedi" sendromuna yakalanmıştı ve kötü planlanmış, kendini götürmeyecek bir görev için gelen yardımları da reddediyordu. Öte yandan CENTCOM yetkililerine göre de Hawkins küstah biriydi ve bütçesi olmayan, sınanmamış bir ekiple çalışan bir acemi olarak onlara kayda değer bir yardım getirmiyordu.

Giderek artan sorunlara rağmen görevini yürütmeye çalışan Hawkins büro malzemesi almak için üste açılan bir ticaret fuarına yöneldi. Bir pavyondan diğerine geçerek bloknotlar, kalemler ve tel zimbalar aldı -yeni bir Irak'ın yolunu açmakla görevli bir kuruluş için hatırlı bir başlangıç değildi bu. Ocak sonuna doğru Hawkins kendine ve ekibine Kuveyt uçağında yer bulurken, tezgâhı McKiernan'ın da karargâhının bulunduğu Doha Kampı'na kurma umudundaydı. Uçak yakıt almak için Katar'a indiğinde, Hawkins Franks'in iki üst düzey yardımcılığından birine atanan John Abizaid'le görüşmek üzere Seyliye'deki CENTCOM ileri karargâhına götürüldü. Abizaid Hawkins'in görevinin önemi değindikten sonra, onu yolundan alıkoymadı.⁹

Doha'da, McKiernan başlangıçta Hawkins ve küçük ekibini ne yapacağını kestiremedi. Geçici de olsa, Saddam sonrası Irak'na askeri komutan atanmasından neredeyse emin olarak McKiernan sadece savaşın sonrasını planlamakla kalmamış, bu konuyla bir subayı, karargâhındaki en üst İngiliz temsilcisi Tümgeneral Albert Whitley'yi görevlendirmişti. Whitley, McKiernan'la Bosna'da da görev yapmış, pipoya aşın düşkün

bir subaydı. Öğrenimini mühendis olarak tamamladığından, şimdiden çatışma sonrası koordinasyon ve kontrolden sorumlu komutan yardımcılığı görevine getirilmişti. General Whitley, McKiernan'ın baş planlamacısı Kevin Benson'la işbirliği yaparak bir IV. Aşama planı hazırlamış, adını da İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya'ya uygulanan plana atıfla, Güneş Tutulması II koymuştu. McKiernan karargâhındaki subaylarına Irak'ta altı ay kalabileceklerini, bu süre boyunca ya sivil bir yöneticiyi ya da geçici bir Irak hükümetiyle çalışacak bir geçiş dönemi karargâhını desteklemeleri gerekebileceğini bildirmişti. McKiernan, Hawkins ve ekibini Whitley'nin çoktan kurulmuş planlama ekibinin içine yerleştirmeye kalktığında tatsızlıklar oldu, Hawkins sadece Abizaid'e hesap vereceğini belirtti. Konuyu halleden CENTCOM'du: McKiernan kara savaşının başkomutanıydı ve yeni görev timi onun emrinde olacaktı.¹⁰

McKiernan'ın Güneş Tutulması Planı, komutanın savaş sonrası çabalarına yol göstermesi gerekeceğini sandığı temel ilkeleri belirliyordu. Koalisyon güçlerinin “geldiği gibi denetleyeceğini” belirtiyor ve askerlerin istikrar operasyonu olarak adlandırdıkları aşamaya “hareketli bir geçiş” yaşanacağını altını çiziyordu. Bunun anlamı, Güney Irak'ın güvenlik altına alınacağı ve savaşçı birlikler Bağdat çevresinde çatışmayı sürdürürken bile güneyde savaş sonrası planına geçilebileceğiydi. Rejimin yıkılmasından sonra, düzeni sağlamak ve ülkeyi yönetmek için Amerikan kuvvetleri Irak ordusuna, Irak polisine, mevcut adalet mekanizmasına, yerel yönetimlere ve Iraklı bakanlıklara dayanacaktı. Bağımsız bir Irak hükümeti görev başına gelene kadar, ülkenin yönetimine katkı sağlaması için bir Irak danışma konseyi kurulacaktı. Savaşın ilk altmış günü koalisyon güçleri “kilit altyapıyı güven altına alacak”, “halk düzeni ve güvenliğini sürdürecektir”, “kritik hizmetlerinin/elektrik, su vs gibi temel maddelerin yeniden yapılandırmasını destekleyecek”, “belirlenmiş Iraklıları ‘yetkilendirecek’” ve “Irak ordusunun yapılandırmasına başlayacaktı” Amerikan kuvvetleri denetim için belirli bölgelerde görevlendirildiklerinden, askerler Irak'ın her yanına dağılacaktı. Bu askerlerin, henüz bu görev için gönüllü olmayan Müttefik birlikleriyle değiştirilmeleri de mümkündü.¹¹

Ne var ki, Irak kurumlarının az çok zarar görmeden kalacağı ve Amerika'nın öteki hükümet kuruluşlarının Irak'ın altyapısını onarmaya hazır ve bunun için gerekli fonlara sahip oldukları gibi sinanmamış varsayımlara dayanan plan bir sürü soruyu da cevapsız bırakıyordu. Ve plandan sanki McKiernan'ın işgalin ilk haftalarında ya da aylarında her şeyden sorumlu olacağı gibi bir sonuç çıkarken, ne Beyaz Saray ne de CENTCOM bundan sonra Irak'taki askeri güçlere hangi subayın ya da birimin komuta edeceğini kararlaştırmıştı. OGG-4'ün Kurmay Başkanı Albay Jim Rabon daha sonra Güneş Tutulması Planı'nın derinliğinin Power Point kadar olduğundan yakınacaktı.¹²

Marks'ın planlamacılarından Albay Steven Peterson Güneş Tutulması II Planı'nda, Saddam Hüseyin Irakı'na değişim ilkeleri uygulamayı amaçlayan CENTCOM planının ve uygulamasının çekirdeğini etkileyen başka bir sorun belirledi. Saddam rejiminin yıkılışını desteklemek ve Bağdat'a varışı hızlandırmak amacıyla, kara ve hava harekâtları rejimin komuta kontrol imkânlarını yıkmayı –Franks'in deyimıyla “şok ve hayranlık”– hedefliyordu. Oysa savaş sonrası planı düzeni sağlamak ve sürdürmek için McKiernan'ın Irak düzenli ordu birliklerini, polisini ve kurumlarını kullanacağını varsaydığından, bazı komuta ve kontrol birimlerinin devre dışı kalmaması gerekiyordu. Iraklıların bu görevle başa çıkamamaları ya da denetlenememeleri durumunda, Amerikalıların yeni asker getirmesi neredeyse imkânsızdı. Peterson belirlediği bu çelişkiyi ve Amerika'nın savaş sonrası çabalarına muhtemel etkisini savaşın önce hazırladığı gizli bir değerlendirmeye belirtti.

“IV. Aşama planlama grubu savaşın başlamasına bir aydan fazla bir süre kala harekâtın stratejik hedeflere varmasının çelişkili koşullar yaratacağı sonucuna vardı” diye yazacaktı Peterson Ulusal Savaş Koleji'ne sunduğu ve askeri okullarda tartışılacak, ama medyanın hiç dikkatini çekmeyecek, yayımlanmamış bir araştırmasında. “Birleşik harekâtın özellikle rejimin bütün mekanizmalarını yok etmek amacıyla tasarlandığının ve rejimin devrilmesinden sonra stratejik amaçlarımız konusunda büyük bir tehlikeyle karşı karşıya kalacağımız bir dönem yaşayacağımızın farkına vardılar. Bu değerlendirme, teröristlerin Irak'a akmasını, suç oranının yükselmesini, eski rejim üyelerinin muhtemel faaliyetlerini ve varlığına inanılan kitle imha silahlarının denetimden kaçmasını içeriyordu.”

Yeni özgürleştirilmiş Irak'ın kontrolden çıkması ve kitle imha silahlarının kaybolması riskini önlemek için, Peterson ve planlamacı arkadaşları sınırları sınıksız kapatmanın, korunması gereken altyapının belirlenmesinin ve ülkenin denetimini yeniden ele alabilmek için Irak birlikleri ile kaynaklarının hızla toplanmasının önemine dikkat çektiler. Ne var ki Peterson elinde zaten yeterince asker bulunmayan McKiernan'ın ihtiyaç duyduğuna inandığı takviyeleri, askeri polisleri ve destek birliklerini göndermeleri için Washington'u ikna etmeye çalıştığını herkesin iyi biliyordu. Peterson bile IV. Aşama için belirlediği görevleri üstle-
necek fazladan birlik olmadığının farkındaydı. Zinni eski 1003 Planı'nı hazırlarken barışı sağlamak için Saddam rejimini devirmekten daha fazla asker gerektiği varsayımına dayanmış, bu varsayımın reddi de ikilemi doğurmuştu. “Daha savaş başlamamışken, karargâhta hiçbir subay savaşı-
lacak birliklerin sayısını azaltacak bir kararın tartışmasına hazır değildi” diye yazdı Peterson. “Bu konular gündeme geldiğinde, bitmek bir yana, savaş daha başlamamıştı bile. İnsanın, gerçekleşip gerçekleşmemesi bile kuşkulu savaş sonrası koşullarına hazırlıklı olmak amacıy-

la savaş gücünü azaltmayı önermesi için deli olması gerekirdi.”

Peterson'ın çalışması, savaşa olabilecek en az askerle girmek için bitmek tükenmek bilmeyen baskılar, askerlerin savaşın sonucu karşısındaki rahatsızlıkları ve savaşın bilinmezlerle dolu bir aşaması için gerekli asker sayısı konusunda ısrarcı olmaksızın isteksizlikleri hakkında beklenmeyecek kadar çok bilgi veriyordu. Peterson'ın vardığı sonuca göre, askerlerin bu konudaki vurdumduymazlıkları savaşın en büyük yanlışlarından biriydi.¹³

Askerler savaş sonrası Irak'ta güvenliği sağlamak için planlar geliştirmeye çalışırken, Rumsfeld'in yardımcıları, birlikte çalışacakları sivil yönetimi belirlemek konusundaki yarıda kalmış işlerini nihayet hatırladılar. Rumsfeld böylesi bir yönetimin gerekliliğini daha ekim ayında belirtmişken, bu kararını resmileştirecek hiçbir çaba gösterilmemişti. Bunun gerçekleştirilmesi için bir başkanlık emri gerekecekti. Doug Feith, Pentagon'un görüşünü hatırlatmak için 4 ocak günü Ulusal Güvenlik Danışmanı Steve Hadley'yle bir araya geldi. Feith'e göre Dışişleri Bakanlığı Afganistan konusunu yüzüne gözüne bulaştırmış ve Foggy Bottom (Dışişleri Bakanlığı) ile Pentagon arasındaki yetki bölünmesi, ülkenin yönetilmesini güçleştirmişti. Irak'ın yeni sivil yönetimi bu kez Savunma Bakanlığı'na bağlı olmalıydı. Feith'in savına göre, Irak'ta hem sivil yöneticileri hem de askeri komutanı denetimi altında tutacak olan Rumsfeld komutada birliği sağlayacaktı.

Başka bir yönetimde, Başkan'ın ulusal güvenlik danışmanı ve kadrosu savaş sonrası planlamasının denetiminde barolü oynayabilirdi. Ne var ki Condoleezza Rice hiçbir zaman bir Henry Kissinger ya da Zbigniew Brzezinski gibi her şeye hâkim bir ulusal güvenlik danışmanı olmak gayretini göstermemişti. Rice Ulusal Güvenlik Konseyi'nde asistan olarak çalışırken, George H. W. Bush'un danışmanı Brent Scowcroft ona yol gösterip örnek olmuş, genç kadın da Scowcroft'ın fazla dikkat çekmez halini taklit etmişti. Rice Başkan'a yakındı ve Bush baskın doktrinini hazırlarken ona yardım etmişti. Ne var ki Başkan'ın ulusal güvenlik danışmanı olarak, bir maestrodan çok koordinatörlük yapıyor ve bir işin tamamlanması için insanları kafa kafaya vurduracak gibi görünmüyordu. Rice, Clinton döneminde Stanford Üniversitesi'nde dekanıydı. O dönemde kırk yaşlarında bir muhafazakâr olmasına rağmen, liberal bir okulu ve seçkin bir öğretmen topluluğunu güzel yönetmişti. Oysa Rice Washington'da her biri bir dönemde başkanlığa aday olmayı düşünmüş Cheney, Rumsfeld ve Powell gibi güç kullanımında hatırı sayılır beceriye sahip insanlarla karşı karşıyaydı.

Meslekten hukukçu olan Hadley, Rice'in sadık ikinci adamı ve ondan daha iyi bir uygulayıcıydı. Bağa gözlüklü, kır saçlı Hadley büyük

stratejiyle uğraşmıyor, ama sahne gerisinde uzun saatler çalışıp bürokrasinin iplerini çekerek Ulusal Güvenlik Konseyi makinesinin yürümesini sağlıyordu. Rice'ın büro kapısının dış tarafına Kennedy Center'da çello virtüözü Yo-Yo Ma'nın yanında piyano çalarken çekilmiş büyük bir fotoğrafı yapıştırılmıştı. Çalışma odasının içinde de bir Harlem Rönesansı tablosunun yanındaki Amerikan futbol miğferleri, spora olan düşkünlüğünü kanıtlıyordu. Hadley'nin çalışma odası ise, XIX. yüzyıl sonu Washington'un kuşbakışı fotoğrafı dışında neredeyse çıplaktı. Hadley Rumsfeld'e meydan okumak merakında değildi. Cheney savunma bakanıyken Hadley Pentagon'da, Wolfowitz'in emrinde çalışmıştı. Doğuştan muhafazakâr olmasına rağmen Rumsfeld'in müritlerinden değildi ama bütün eğitimini Pentagon'da yapmıştı.

Kısacası, Ulusal Güvenlik Konseyi, yüksek düzeydeki yetkililerin birbirleriyle işbirliği yapacaklarını, bildiklerini paylaşacaklarını varsayan, bunlar gerçekleşmediğinde de pek ender sesini yükselten bir sistemdi. Ulusal Güvenlik sisteminin zaaflarını eksiksiz anlayan Rumsfeld, bu zaafılardan olabildiğince yararlanıyordu. Beyaz Saray'da savaş planlarını açıklayan Rumsfeld her seferinde slaytlarını toplar ve yanında Savunma Bakanlığı'na götürürdü. Bir keresinde Ulusal Güvenlik Konseyi kadrosundaki üst düzey savunma danışmanı olan, daha önce Pentagon'da geçirdiği yıllarda nükleer hedeflemede en derin sırlara vâkıf olan Frank Miller'a not almamasını söylemişti. Washington'da, bilgi iktidar demekti ve Rumsfeld de bilgi akışını kontrol etmek için elinden geleni yapıyordu.

Savaş planlaması sürüp giderken, Rumsfeld'in her şeyi denetleme tutkusuna direnebilmek için Ulusal Güvenlik Konseyi çalışanlarının bir çeşit gerilla savaşı yürütmeleri gerekti. Miller Ulusal Güvenlik Konseyi'ndeki askeri danışmanlarını, Genelkurmay'daki arkadaşlarından sessizce ve dikkat çekmeden tamamlayıcı bilgi almaları için Pentagon'a gönderdi. Miller'ın altında çalışan Deniz Piyade Albay Tom Greenwood, "Üniformamı giyer ve sanki arkadaşlarımı ziyarete gelmişim gibi, Pentagon'a giderdim. Orada aradığımız malzemeyi alır, kimseye belli etmeden Beyaz Saray'a götürürdüm" diye anlatıyordu. Rumsfeld'in olanları haber alması, meslek hayatının sonu demekti. Rice Dışişleri Bakanlığı'nın devre dışı kalmaması için Miller'ı Powell ve Dışişleri Bakan Yardımcısı Richard Armitage'a bilgi vermeye gönderiyordu. Rice'ın ve Hadley'nin kurumlar arası süreci denetleyen ulusal güvenlik sisteminin sorumluları oldukları düşünüldüğünde, insana tuhaf gelen bu uygulamalar, yönetimin içindeki güçler dengesini ortaya çıkarmak açısından oldukça önemlidir. Başkan'ın kulak verdiği tek yüksek düzeyli yetkili Rice değildi. Cheney ve Rumsfeld de Başkan üzerinde etkiliydi ve kararların çoğu onlardan çıkıyordu.¹⁴

Savaşı kolaylaştırmak için Miller'ın planlama sorumluluğunu üstlenmesine hiç itiraz gelmedi. Rice, savaş hazırlıklarından bazılarıyla, sa-

vaş sonrası barışı, en azından teoride, denetlemekle görevlendiren, yönetimin her kademesinden yetkililerin katıldığı, kurumlar arası Uygulama Yönetim Grubu'nun başına Miller'ı getirdi. Miller'ın zamanının büyük bölümü, üslere giriş ve yabancı ülke topraklarının üzerinden uçuş izni almakla, Franks'in işgal ordusunun gerekli pistleri, limanları ve diğer altyapı olanaklarını hazır bulması için başlatılan otuz üç inşaat projesinin ilerlemesini denetlemekle geçti.

Kasım ayında Miller, Beyaz Saray'ın Irak'ta savaş sırasında ya da savaştan sonra çıkmasından korktuğu muhtemel krizi önleyebilmek için, insani yardım konusunda çalışan üst düzey yetkili Elliott Abrams ve bütçe yetkilisi Robin Cleveland'dan bir plan hazırlamalarını istedi. Bu isteğin ardından ortaya çıkan planda sınırdaş ülkelerde yardım malzemesi stoklamak gibi önlemler vardı. Yönetimin başını aylar boyunca ağrıtan sorunlardan birisi de, Hazine Bakanlığı'nın oluru alınmadan Irak'a tek bir kalem malın bile sokulmasını yasaklayan kanunun çevresinden dolaşmaktı. Saddam'a karşı uygulanan yaptırımları güçlendirmek için hayata geçirilen bu önlem, harfiyen uygulandığında, Amerikan askerleri ülkeye girmeye başladıktan sonra gönüllü kuruluşların Irak'a malzeme göndermesini engelleyecekti. Bush yönetiminin "rejim değişikliğinin" devletler hukukuna nasıl uydurulacağı gibi bir tasası yoktu, ama avukatlarla ve bürokratlarla dolu bir başkentte Amerika Birleşik Devletleri'nin yasaları gerçek bir sorun olabiliirdi.

Savunma Bakanlığı savaş sonrasının planlanmasında öncü rol oynadığı sürece, Rumsfeld yönetimin geri kalan unsurlarının gelecekteki insani görevlere eğilmesinden memnundu. Rumsfeld'in savaş sonrası planlaması görevini üstlenme önerisi, Beyaz Saray'ın Durum Odası'nda toplanan üst düzey yetkililer tarafından onaylandı. Rumsfeld'in görevinin resmileştirilmesi için, Hadley'nin bir emirname hazırlayıp Başkan'ın imzasına sunmasına karar verildi.

Şaşırtıcı olanı, ne Powell'dan ne de Armitage'dan itiraz gelmesiydi. Dışişleri Bakanlığı'nda biraz homurtu duyulmasına rağmen, dışişleri bakanı ile yardımcısı Pentagon'un savaş sonrası görev için gerekli paraya ve imkânlarla sahip olduğu, bu nedenle de bu görevi üstlenmesi gerektiği görüşündeydi. Powell ağustos ayında Başkan'ı uyarmış ve eğer Amerika Birleşik Devletleri Irak'ı işgal ederse yönetim yapısının çökeceğini ve Başkan'ın kucağında Irak'la kalacağını söylemişti. Eğer Rumsfeld savaş sonrası kargaşasından sorumlu adam olmak istiyorsa, bu Dışişleri Bakanlığı'ndaki rakibinin işine gelirdi.

9 ocak günü Douglas Feith telefon ettiğinde, Jay Garner iş için New York'taydı. Emekli korgeneral, hava savunma subayı olarak eğitilmiş, ama 1991 Körfez Savaşı sonrasında Irak Kürdistanı'ndaki insani yar-

dım çalışmalarını denetlemiş, savunma sanayiinde bol kazançlı bir işe girmiş ve Clinton döneminde başkanlığını Rumsfeld'in yaptığı, uzay politikasıyla görevli bir panelde bulunmuştu. Feith, Garner'in yeni bir sivil savaş sonrası bürosunu yönetmeyi ve sonunda da bu büroyu Irak'a taşımayı düşünüp düşünmeyeceğini soruyordu. Kurum işgalin ilk aşamalarını denetleyecek, ardından da Garner yerini daha göze batacak siyasal bir atanmışa, örneğin eski bir Cumhuriyetçi eyalet valisine bırakacaktı. Garner eşine ve iş ortaklarına danıştıktan sonra, bu işe sadece dört ayını ayırabileceğini bildirdi. 20 ocak günü Bush 24 Sayılı Ulusal Güvenlik Başkanlık Emirnamesi'ni imzalayarak Rumsfeld'in savaş sonrası Irak'ndaki yetkilerini resmileştirdi.¹⁵

Garner oyuna geç davet edilmişti, Ulusal Güvenlik Konseyi'ndeki arkadaşlarının çalışmalarından yararlısalar da Frank Miller ile onun omuzlarına ağır sorumluluklar yüklenmişti. Başkanlık emirnamesi, yiyecek ve diğer acil yardımı sağlamak, elektrik ve diğer yaşamsal hizmetleri yeniden yapılandırmak, Irak ordusunu yeniden biçimlendirerek, Irak'ın altyapısını korumak ve yeni bulunmuş kitle imha silahları depolarını dağıtmak için planlar hazırlamasını istiyor, aynı zamanda Garner'a çabalarını Birleşmiş Milletler'le, sivil toplum kuruluşlarıyla ve Iraklı sürgünlerle eşgüdüm içinde götürme talimatı da veriyordu.

Garner işe üst düzey personel bulmak ve Pentagon'daki bir dizi büroya tezgâh kurmakla başladı. Personelin çekirdeğini Garner'in işe aldığı iki emekli general, Ron Adams ve Jerry Bates ile Albay Thomas Balthazar ve Ulusal Savunma Üniversitesi'nde bulunmuş, zeki bir karacı olan Albay Paul Hughes oluşturunuyordu. Kısa süre sonra ekibe Kara Kuvvetleri İstihkâm Kolordusu'ndan Tümgeneral Carl Strock da katıldı. Kolordunun özellikle yol yapımı gibi imkânlarını hemen işe koyacağı Afganistan'da devre dışı bırakıldığını gören Strock, inisiyatifi ele alıp, iş için bizzat başvurmuş, sivil yardımcısıyla birlikte Pentagon'a gelip Garner'in ekibini bulmuştu.

Bazı konular İstihkâm Kolordusu'nun alanına girmese de, Garner istihkâmın inşaat işiyle ilgilenmesi gerektiğini düşünüyordu. Kolordunun üstleneceği görevlerden birisi de Irak'ın elektrik şebekesini onarmaktı. Oysa kolordunun asıl tecrübesi, Üçüncü Dünya ülkelerinin petrole çalışan güç santrallerini değil, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki hidroelektrik santralleri çalıştırmaktı. Strock Birleşik Savaş Analiz Merkezi'nden Amerikan bombardımanı ve Bağdat'a ulaşma çabalarının yaratacağı hasarla ilgili bilgiler aldı. Strock, "Yeniden inşa görevimizde asıl yoğunlaştığımız nokta oraya gidip ülkeyi onarmaktı, ama aslında kendi bozduğumuzu onarmak" diye hatırlayacaktı. "Bu arada da, ülkenin daha önce çalışır durumda olduğunu varsayıyorduk. Asıl sorun savaşın getirdiği yıkım değil, Irak'ın altyapısıydı ve orada son derecede yanlış bir tahminde bulunmuştum."¹⁶

Rumsfeld savaş sonrası Irak'ın sorumluluğunu resmen üstlendikten sonra, vizyonundan açıkça söz etmeye girişti. 14 şubatta İkinci Dünya Savaşı'nda Hudson Nehri'ne demirledikten sonra askeri müzeye çevrilen uçak gemisi Intrepid'de smokinli bir galaya katılmak üzere Tommy Franks'le birlikte New York'a uçtular. Bir emlakçi tarafından kurulan müze, galayı orduyu onurlandırmak için düzenlemiş olsa da, aslında gece ülkeyi savaşa götürmek üzere olan ekip içindi. Rumsfeld uçak hangarında Intrepid Özgürlük Ödülü'nü alacak, ödülü vermek onuru da Franks'in olacaktı.

Rumsfeld CENTCOM komutanını övdükten sonra, "Ulus Kurmanın Ötesinde" adını verdiği ve Bush yönetiminin silahlar sustuktan sonra sorunlu bir ülkenin nasıl yönetilmesi gerektiği konusundaki görüşünü kaba hatlarıyla anlatan bir konuşmaya girişti. Bush ve Rice'ın başkanlık seçim kampanyasında yaptıkları gibi, Rumsfeld de savaş sonrası politikasının nasıl yanlış güdülebileceğinin örneği olarak Balkanlar'ı gösterdi. Clinton yönetiminin Kosova'ya müdahalesi ve Amerikan ve müttefik güçlerinin uzun süre ülkede kalması, Rumsfeld'e göre Kosovalıların kendi ayakları üzerinde durmalarını güçleştiren bir "bağımlılık kültürü" doğurmuştu. Öte yandan Afganistan, nasıl doğru yapılacağının örneğiydi. Bush yönetimi dişe dokunur bir ulus kurma ya da kalabalık bir barış gücü bulundurma baskılarına direnmiş; tersine, kendi ülkelerini yeniden inşa eden Afganlara yardım etmişti.

"Bazıları Afganistan'da kazanılan tecrübenin Saddam sonrası Irak için ne gibi imkânlar sunabileceğini soruyor" diye sürdürdü Rumsfeld, her zamanki sorduğu sorunun cevabını verme taktiğini tekrarlayarak. Rumsfeld'e göre, Irak'ı yeniden inşa etmek birçok bakımdan Afganistan'dan daha kolay olabilirdi. Irak hem petrol zenginiydi hem de savaş sonrasına hazırlanmak için Bush yönetiminin daha çok zamanı olmuştu. "Afganistan'da yapılanların 11 Eylül'den sonraki birkaç hafta içinde planlanıp uygulanması gerekti" dedi Rumsfeld. "Oysa Irak'ta, hazırlanacak zamanımız oldu." Ardından ekledi: "Sorunları düşünmek ve koalisyon ülkeleri ile Amerikan resmi kurumlarının çabalarını koordine etmek için Savaş Sonrası Planlama Bürosu'nu kurduk. Kurumlar arası bir süreçte, General Franks çok sıkı çalıştı."¹⁷ Oysa Garner'ın Savaş Sonrası Planlama Bürosu daha yeni kurulmuştu ve Franks harekâtı planlama işine o denli dalmıştı ki, Myers ve Genelkurmay, işgalin planlaması için bizzat Rumsfeld'e başvurmak zorunda kalmıştı.

Konuşmasının bazı yanları yanıltıcı olsa da, Rumsfeld Rice'la birlikte ilan ettikleri ulus kurmanın "kolaylaştırıcı" felsefesini şaşırtacak kadar açık ve aleni anlatıyordu. Kısacası, savaş bir kazan-kazan durumu gibiydi. Amerika Birleşik Devletleri bir diktatörü devirebilir, Irak'ta yeni bir çağ başlatabilir, Ortadoğu'daki dengeyi Amerika'nın yararına değiştirebilir ve bütün bunları Clinton yönetiminin Bosna ve Kosova'da uyguladığı

uzun, masraflı ve güç barışı koruma ve ulus kurma çabasına başvurmadan gerçekleştirebilirdi. Yeni politika her iki taraf için de, yani hem Amerikalılar hem de Iraklılar için yararlı olacaktı; en azından teoride.

Savaş sonrası senaryosu konusunda herkes aynı ölçüde iyimser değildi. Barışı koruma operasyonlarından sorumlu Pentagon yetkilisi Joe Collins olası gelişmeleri düşünüp endişeleniyordu. Collins Başkan'ın gerçek destekçilerindendi, ama işgalin Beyaz Saray'ın beklediğinden çok daha ağır olmasından korkuyordu. Collins'e göre Amerika'nın göndereceği cılız güçle, malzeme ikmal yollarını açık tutmak zor olacaktı. Barışı yönetmek daha masraflı ve daha sorunlu da olabilirdi. Collins endişelerini Elliott Abrams'la paylaştı. Onun korkusu, Bush yönetiminin bu işgalle bindiği dalı kesmesiydi. "Benim matematik hesabımla, Bush tek dönem yönetimde kalan başkanlardan olacak" dedi Collins. "Karl Rove işe böyle bakmıyor" diye cevap verdi Abrams. Beyaz Saray'ın siyasal maestrosu savaşın Başkan'ın yeniden seçilme çabasında itici güç olabileceğini belirttiği bir not yazmış, basına sızan bu rapor, Beyaz Saray'ı güç durumunda bırakmıştı.¹⁸

Garner 20 şubat günü Ulusal Savunma Üniversitesi'nin Washington'da, Potomac Nehri üzerindeki görkemli amfitiyatrosunda Fort McNair'de iki günlük kapalı bir toplantı düzenledi. Toplantıya katılanlar arasında, başta Pentagon, Dışişleri Bakanlığı, CENTCOM, başkan yardımcısının personeli ve McKiernan'ın Doha Kampı'ndaki komutanlığı olmak üzere, hükümetin savaş sonrası oyununa dahil hemen herkes vardı. Garner'in Kaya Matkabı'ndaki amacı, her kurumun, neler yapılması gerektiği hakkındaki görüşlerini ortaya koymasıydı, ama henüz ana bir strateji oluşturulmamıştı. "Bir plan provası yaptığımız yolunda yanlış bir anlayış vardı" diye hatırlıyordu Albay Hughes. "Aslında plan falan yoktu."¹⁹

Toplantı başlarken, Garner temel bilinenlerden bazılarını özetledi. Garner'in Savaş Sonrası Planlama Bürosu Irak'taki boşluğu geçici bir süre dolduracak, ama iktidar Iraklılara devredilmeden önce, başka bir kuruluş görevi devralacaktı. Büro Irak'ı üç bölgeye ayıracaktı: kuzey, merkez ve güney. Irak hükümetinin işlevini yapabilmesi için maaşları Garner'in bürosu ödeyecekti. Büro memurlar için 600 000 kişiye yeterli para bulundurmaya planlıyor, bu arada 1 400 000 memura ve 300 000 askere daha ihtiyaç olacağını hesaplıyordu. Başka kaynaklara el atmak gerekecekti. Tıpkı McKiernan ve Abizaid gibi, Garner da üstendiği görevler için adam sıkıntısı çekiyor ve Irak ordusunun kullanılmasına güveniyordu. McKiernan güvenliği sağlamak için Iraklı askerlere gerek duyarken, Garner onları yeniden kurulmuş Irak ordusu için eğitmeden önce, başlangıçta ucuz işgücü olarak kullanmak niyetindeydi. Askerin

eğitim işini, Irak'ın birçok merkezinde Pentagon müteahhitleri –büyük bölümü emekli subaylardan oluşan MPRI örgütü ve Washington'da yerleşik danışmanlık kuruluşu RONCO– üstlenecekti.

Garner büyük tabloyu anlattıktan sonra, üst düzey yardımcılardan George Ward belirli konulara girişti. Garner'ın bürosu Irak'a çoğu Abrams'in komitesinin çalışmasını yansıtan bir dizi temel varsayımla gidecekti. Bu varsayımların içinde önemli olanı, Saddam devrildikten sonra McKiernan'ın Garner'a insani yardım sağlaması için güvenli bir çevre hazırlayacağı, bir diğeri de evsiz siviller ile sığınmacıların hemen önemli bir sorun olacağıydı. Bu arada Irak'a gıda malzemesi karşılığında petrol satmasına izin veren Birleşmiş Milletler programının da aksayacağı varsayılıyordu. Amerika Birleşik Devletleri, programın işleme-
mesi durumunda Iraklıların sadece altı haftalık yiyeceği olacağını hesaplıyordu. Yerlerinden edilmiş binlerce Iraklıya bir ev bulmak, onları doyurmak büyük kaygıydı. Savaşın binlerce “yerlerinden edilmiş sivil” ile sonuçlanacağı, Washington'un 1991 yılından ve Körfez Savaşı'ndan sonra, Saddam'ın öfkesini Kürtlerden alıp yüz binlercesini Irak Kürdistanı'ndaki dağlara sürdüğü günlerden bildiği bir gerçektir. Saddam'ın insanlık krizleri çıkararak koalisyonu bozmaya çalışacağı yönünde istihbarat tahminleri vardı.

Ward böylesi bir tehditle gerektiği gibi başa çıkmak için, bir plan önerdi. Bu plana göre, Saddam'ın petrol karşılığında gıda maddesi programı çerçevesinde yiyecek dağıtımını yönetmiş olan 40 000 Iraklı yetkiliden yararlanılacaktı. Bu yetkililerin görev yerlerinden kaçmamasını sağlamak için, Garner onlara kalmalarını emreden bir bildiri yayınlatabilirdi. Dışişleri Bakanlığı doksan gün boyunca Irak'ta kalacak dört acil durum yardım ekibi gönderecekti. Iraklı bürokratların Baasçılıktan arındırılmasının sözünü eden bile yoktu.

Göçmenleri korumak için, özellikle İran sınırındaki mayınları temizlemek yönünde atılması gereken adımlar vardı. Başlangıçta, birkaç hafta yetecek insani yardım için 130 milyon dolar gerekecekti. Yapılması zorunlu bir başka şey de, Birleşmiş Milletler'in geliri Irak halkına verilmek üzere, Amerika Birleşik Devletleri'ne Irak petrolünü ihraç etme hakkını tanıyan bir karar çıkarmasıydı. Ama Amerikan yönetimini ek fon yaratması gerekeceği açıktı.

Toplantı devam ederken altı çizilen, uzun vadeli yeniden inşadan çok, acil durum yardımıydı. Buna rağmen, Irak'ın yeniden yapılandırılması inanılmaz derecede güç ve masraflı bir işti. Yeniden inşa gideri üç yıl boyunca, yılda bir milyar dolar olarak hesaplanıyordu –sonradan, yetkisi alınmış 20 milyar doların ancak küçücük bir bölümü serbest bırakıldı. Hâlâ faturayı hangi kurumların ya da hükümet kuruluşlarının karşılayacağı belli değildi. Birleşmiş Milletler emanet hesabında, petrol karşılığında gıda programından gelen milyonlar yatıyordu, ama Irak'ı

yeniden yapılandırmak için bir plan geliştiren her Amerikan hükümet kuruluşu bu fondan yararlanacağını varsayıyordu. Garner taleplerin Birleşmiş Milletler'deki emanet hesabının çok üstüne çıkmasından endişeliydi.²⁰ Öte yandan Washington'un Irak'ın yeniden inşasının ne kadarlık bölümüyle ilgileneyeceği de kararlaştırılmamıştı. Yönetim, bütün bir ülkenin yeniden inşasına mı girecekti, yoksa sadece bazı yerleri yamamakla mı yetinecekti? Toplantı ilerledikçe, Hughes kendi için yazdığı notta Garner grubunun konut, sağlık ve askeri altyapı konusunda ne derecede bir etkinlik hedefleneceği hakkında yönetimden talimat alması gerektiğini yazdı.

Çözümlenmemiş bir başka sorun da güvenlikti. McKiernan'ın savaş sonrası konuları için yardımcısı Albert Whitley Balkanlar'daki tecrübelerinden yararlanarak, tartışmalara biraz gerçekçilik katmaya çalıştı. İngiliz subay, Bağdat'ın düşmesinden sonra koalisyon güçlerinin haftada üç ile beş arasında kayıp vereceğini, bu kayıpların da mutlaka muharip birliklerden gelmeyeceğini söyledi. Bu, dünyanın o taraflarında iş yapmanın bedeliydi sadece. Koalisyon askerlerinin her görevde şirket mensubu sivillere eşlik etmeleri de mümkün olamayacaktı. Böylesi gerçeğin dışında olurdu, ama siviller saldırıya uğradıklarında, imdatlarına koşmak için hızlı tepki birlikleri hazır bekleyecek biçimde eğitilip konuşlandırılabilirdi. Whitley'nin kayıplar hakkındaki konuşması bazı sivillerin keyfini kaçırdı ve Dışişleri Bakanlığı'ndan gelen yetkililer bu koşullar altında katkıda bulunamayacaklarını belirttiler. Dışişleri Bakanlığı acil yardım ekipleri Irak'ta, hâlâ Saddam yandaşlarının denetimindeki bölgelere girmek istemiyordu. Askeri deyimle, bölgelerin "izin verici" olması gerekiyordu. Garner tarafından kurumu yönetmesi için işe alınan emekli generallerden Ron Adams toplantının ardından Whitney'ye rejimin devrilmesinden sonra güvenlik konusunda herkesi korkutacak kadar sert görüşlerden bahsetmemesinin daha doğru olacağını anlattı.

Güvenlik sorunlarının tüm sorumluluğu askerlerin omuzlarına yüklenmeyecekti. Geceleri okuyup hukuk diploması alan ve Adalet Bakanlığı'nda çalışmaya başlayan eski polis memuru Dick Mayer muhtemel bir güçlüğü daha işaret etti. Mayer, Balkanlar'da ve Haiti'de görevliken, çatışma sonrası yeniden yapılandırmada uzmanlaşmıştı. Uluslararası Suç Soruşturma Eğitimine Yardım Programı adlı karmaşık bir programın başkan yardımcısı olması, onu bir çatışma sonrası ortamında yasa ve düzeni yeniden sağlamak yönünde neler yapılması gerektiğini bilen az sayıda gerçek uzmandan biri yapıyordu. Mayer, Saddam hükümetinin devrilmesinden sonra oluşacak yasa boşluğunu doldurmak için 5 000 kadar uluslararası polis danışmanını acilen Irak'a göndermeyi önerdi. Halkın kurtarıcılarına güven duyması için derhal gü-

venli bir çevre oluşturmak şarttı. Danışmanlar Iraklıları çağdaş polis taktikleri alanında eğitecek, sıkı Baasçıları uzaklaştıracak ve düzenin korunmasına yardım edecekti. Mayer programın 500-600 milyon dolara mal olacağını hesaplıyordu. Ne var ki Kaya Matkabı'nda daha büyük çabayı sıfırdan başlatmanın maliyeti için tahmini bir bütçe önerdi: 38 milyon dolar ve daha da önemlisi, hazırlık için beş veya altı hafta. Mayer 38 milyon rakamını telaffuz ettiğinde, bunun aşırı savurganlık olduğunu düşünen ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak'ta güvenlikten sorumlu olması gerektiği önerisi karşısında irkilen Dışişleri yetkililerinden duyulacak kadar yüksek bir şaşkınlık sesi geldi. Daha sonra, Dışişleri Bakanlığı'nın Uluslararası Uyusturucu ve Yasa Uygulama Bürosu bu tahmini 1 milyar dolara kadar yükseltecekti.

CENTCOM'un baş planlama subayı Koramiral James A. Robb, komutanlığının büyük oranda Abizaid'in etkisinde kalmış görüşlerini özetlerken, işgal altındaki Irak'ı yönetecek otoritenin bir Amerikan karargâhu olmamasının daha iyi olacağını belirtti. Abizaid Amerikalıların bir işgal gücü gibi görünmesini istemiyor, uluslararası bir şemsiyeyi tercih ediyordu. Iraklılara gelince, Robb daha hemen başlarda Iraklı bir danışma konseyi oluşturmanın önemini vurguladı. Uygulamak için geniş çaplı bir Baasçılıktan arındırma yerine, bir kara liste kullanılmalıydı. Görüşleri not edildi, ama bu fikirlerin büyük çoğunluğu hakkında karar vermek Garner'in işi olmayacaktı.²¹

Kaya Matkabı'ndan sonraki gün Garner, başlıca yardımcılarını bir savaş sonrası konseyinde topladı. Garner Rumsfeld ve Rice ile bir dizi toplantı yapacaktı ve bu amaçla bir çözümlenmemiş sorunlar listesi hazırlamıştı. Savaş sonrası Irak'ta güvenlik dertli bir konuydu ve Garner CENTCOM'un ülkeyi dengelemek için hazırladığı IV. Aşama Planı'nı görmek istiyordu. Garner'in savaştan sonra, düzeni sağlamak için gönderileceklerine inandığı koalisyon birliklerinin bir an önce Irak'ta olması gerekcekti. Garner'in bir başka endişesi de Irak'ın kitle imha silahı bulundurduğundan kuşkulanan yerlerin güvenliğiydi. Garner'a göre CENTCOM çifte hesap yapıyor gibiydi ve kitle imha silahlarının depolandığı yerleri korumak için, Saddam'ın güçleriyle savaşan birlikleri kullanmaya niyetleniyordu. Kuşkulanan bunca çok yer varken, asker sayısı ülkede güvenliği sağlayamak için yeterli görünmüyordu. Bu, Spider Marks'ın aylar önce belirlediği, ama çözümlenmeyen sorundu. Garner kitle imha silahları depolarını korumak için özel muhafızlar görevlendirmenin sorunu çözebileceğini düşünüyordu.

Garner'in sekreteryasını oluşturan Hughes ve Albay Tom Gross yönetimin her kademesinden destek alacağı umuduyla, Garner'in Pentagon ve Beyaz Saray'da değinmesi için, çözümlenmemiş başlıca konuları kapsayan bir brifing hazırladılar. Bu konular Saddam'ın sınırlarını izlemek ve gerektiğinde seçici bir yöntemle açmak; Saddam'ın kitle im-

ha silahlarını kullanması durumunda Iraklı sivillerle uluslararası yardım personelinin arındırılması ve tedavisi için hazırlık yapmaktı. Garner Iraklıları elemek ve testten geçenleri işe almak için yetki de istiyordu. Rahatsız edici kaygılardan birisi de Irak'ın su, elektrik, sağlık gibi temel hizmetlerinin çökmesiydi. Brifingin uyarısına göre bu hizmetlerde herhangi bir boşluk "uluslararası toplumun gözünde Amerika Birleşik Devletleri hükümetinin başarısızlığı olarak yorumlanabilirdi." Brifing Irak'ın komşuları olan Suriye, Türkiye, Suudi Arabistan, Kuveyt ve İran'a başvurmayı ve onları yardıma zorlamayı öneriyordu. Bunun ötesinde, Kaya Matkabı'nda çözümlenmemiş yeniden inşa konusu vardı: Amerika Birleşik Devletleri sadece savaş hasarını mı onaracaktı, yoksa ülkeyi çağdaşlaştıracak mıydı? "Restorasyon düzeyleri hakkında belirgin politika yokluğunda, Amerika Birleşik Devletleri ucu açık finansman ihtiyaçlarıyla karşı karşıya kalacaktır" deniyordu brifingde.²²

Garner aynı gün Doha Kampı'ndaki karargâhında bulunan McKiernan'la bir video konferans gerçekleştirdi. Konferans savaş sonrası dönem için planlar hazırlayan askeri ve sivil yetkililerin kafa kafaya vermeleri için bir fırsattı. Video konferansa katılan ve görüşlerini açıkça söylemesiyle tanınan Whitley yönetimin hazırlıkları hakkında umut kırıcı bir değerlendirmede bulundu. McKiernan'a, Amerika Birleşik Devletleri kuruluşlarının hazır olmadığını, Irak'ın neye benzediğine dair gerçek bir bilgileri bulunmadığını, tutarlı bir plan bile yapmadıklarını anlattı. Siviller tarafından yönetilecek konular ile generallerin denetimine bırakılacaklar arasında belirgin bir çizgi de yoktu. Irak'ta gerekli milyarlarca doların nereden karşılanacağı da belirsizdi ve tümünün Birleşmiş Milletler'den geleceğine inanmak gülünç olurdu. Savaş sonrası Irak'ın sorunlarına eğilmek için yeni bir Birleşmiş Milletler kararı gerekecekti. Garner'in ekibinin haritaya ve lojistik desteğe ihtiyacı vardı. "Yakıt hazır edilmeli ve su, yiyecek ve yakıt dağıtım planlarını gözden geçirmek için yeni bir Kaya Matkabı düzenlenmeli" dedi Whitley. Buradaki verilmek istenen mesaj, sivillerin IV. Aşama'yı kontrol altına almasına güvenirlerse, askerlerin düş kırıklığına uğrayacaklarıydı.

Video konferans ilerledikçe, Garner'in yerini alan Jerry Bates ile McKiernan planları arasındaki önemli bir farklılığı ele aldılar. Garner, Sünni denetimindeki kuzeye çıkmadan önce, planındaki eksiklikleri yerinde görüp müdahale etmek için insani yardım çalışmalarına Güney Irak'tan, Şiilerin yoğun olduğu Basra kentinden başlamaktan yanaydı. Plan mantıklıydı, ama savaş planından habersiz geliştirilmişti. McKiernan Bağdat ele geçirilene kadar Basra'ya asker göndermek niyetinde olmadığını belirtti. Askerler için savaşın başında Basra'yı işgal edip güvenlik altına almak gereksiz yere dikkat kaybı olacaktı. Garner'in planını buna göre değiştirmesi gerekiyordu.²³

Düzenin daha hemen başta oturtulmasının çok önemli olduğu herkes tarafından kabul edilir ve Kaya Matkabı'nda Mayer tarafından işaret edilirken kaç Amerikan güvenlik görevlisinin bölgeye gönderileceği ve gönderileceklerin nasıl bir rol oynayacağı hâlâ kararlaştırılmamıştı. Mayer düzensizlik ihtimalini belirleyen tek kişi de değildi. Iraklı liderlerle birlikte ağustos 2002'de Rumsfeld ve Cheney ile görüşmek için Washington'a geldiklerinde, Talabani yağma tehlikesinden söz etmişti. Ona göre Bağdat'ta çok sayıda yoksul vardı ve bu insanlar yasayı ellerine alma eğiliminde olabilirlerdi. Yönetim Talabani'nin kaygılarını ciddiyle not etti.²⁴ Oysa Garner, Mayer'in planını Beyaz Saray'a götürdüğünde, bu planın uygulanmayacağı cevabını aldı. Bush yönetimi Irak'ta yasayı Amerikan polislerinin uygulamasını istemiyordu. Rumsfeld'in Intrepid konuşmasının gösterdiği gibi, bu konunun Iraklılara bırakılması gerekiyordu.

Sonunda yönetim Irak polis kuvvetini eğitmek için 1 500 danışmanın gönderilmesine karar verdi. Bunlardan 500'ü Avrupa ülkelerinden bulunacak, geri kalanı Amerika'dan sağlanacaktı. Ne var ki, yabancı ülkelerde danışman bulmanın güçlüğü ve sınırlı mali imkânlar nedeniyle, 150 muhtemel danışman bulacak özel bir müteahhitle anlaşma yapılmaya karar verildi. Elli uzman durumu öğrenmek için Irak'a daha önce gidecekti. Hiçbiri doğrudan yasayı uygulamakla ilgilenmeyecekti. Bu karar karşısından şaşırın Mayer sonunda Garner'ı köşeye sıkıştırıp, neden hiçbir şey yapılmadığını sordu. Iraklı polisler rejimin devrilmesinden hemen sonra işbaşı yapmazlarsa uluslararası polisleri ülkeye göndermeden değerlendirme yaptırmak, Amerika Birleşik Devletleri yardım gönderecek hale gelmeden düzensizlik ve kargaşa tehlikesi demektir. "Ne yapmamız gerektiğini oraya varınca göreceğiz" dedi Garner.

Mayer ne kadar umutsuzsa, Ulusal Güvenlik Konseyi'nin Deniz Piyade Danışmanı Greenwood da o kadar öfkeliydi. Aynı durum Irak'ın kayıp kitle imha silahlarını araştırmak için kurulacak CIA ekibinin başına getirilecek olan ve Mayer'in üstü olarak Garner grubuna katılan David Kay için de geçerliydi. Kay geldiğinde, Mayer yönetimin düzeni korumak için hazırladığı planı açtı. Durum acıktı. Polis ihtiyacı görmezden geliniyordu. Kay başını derde sokacak bir maceraya ortak olmamak için, ertesi gün istifasını verdi. "Jay'e bunun doğrudan felaketle sonuçlanacağını söyledim" diyor Kay. "Savaş sonrası düzen ve güvenliğe kaynak ayırmak konusunda isteksizlik vardı. Bu kaynağı sağlamazsan, karşına örgütlü suç ve kargaşa çıkar."²⁵

Yönetim tarafından finanse edilen bir araştırma merkezi olan Amerika Birleşik Devletleri Barış Enstitüsü'nün barışı koruma konusundaki uzmanlarından Robert Perito, Richard Pearle'ün Savunma Politikası Komisyonu'na tavsiyelerini özetlemek için 28 şubatta Pentagon'a davet edildi. Balkanlar'da epeyce tecrübe edinmiş olan ve Amerika'nın so-

runlu noktalarda düzeni sağlamak için sivil bir yetkili görevlendirmesi gerektiğine inanan Perito görüşlerini bir önceki eylül ayında evinde l'perle'e açıklamıştı. Perito Pentagon'da da Amerika'nın Irak'ta yerel yetkililere güvenemeyeceği görüşündeydi. Irak polisi bulunamayacak, bulunanlarsa korkmuş ya da hazırlıksız olacaktı. Öte yandan NATO da, daha önce Bosna ve Kosova'ya polis gücü ve hukuk uzmanları gönderen Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) da Irak'a ilgi gösterecekti. Amerikan askeri kuvvetleri düşmanı yok etmek amacıyla insan ve ateş gücü yoğunlaştırmaya eğitildiklerinden, bu soruna çözüm getiremeyecekti. Bu yüzden bütün ayaklanma ve karışıklıkları kontrol dışına çıkmadan önce bastırabilmek için ülkede uluslararası bir polis gücü bulundurmak gerekiyordu. Polisin işe alınması, eğitilmesi ve eyleme hazırlanması lazımdı. Perito Pentagon'un Irak için sivil bir zabita kuvveti ve hukuk uzmanlarıyla birlikte 2 500 kişiden oluşacak bir "istikrar gücü" oluşturmasını istiyordu.

"Başkan'ın Irak'a müdahale etme kararı vermesine birkaç hafta kaldığı gerçeği cesaretimizi kırmamalı" dedi Perito. "Balkanlar'daki, Doğu Tımor'daki ve Afganistan'daki tecrübeler koalisyon güçlerinin görevlerinin ilk iki yılı boyunca yüksek seviyede şiddetle karşılaşacaklarını gösteriyor." Katkıları için Perito'ya teşekkür edildi. Ama Perito, Pentagon'dan bir daha hiç haber almayacaktı.²⁶

Saddam yenildiğinde ülkeye girecek durumda olabilmek için, Garner ekibini mart ayında bölgeye taşımak niyetindeydi. Garner daha şimdiden ekibine iki Dışişleri yetkilisi katmıştı bile: bakanlığın "Irak'ın Geleceği Çalışması"nı yani Saddam devrildikten sonra Irak'ın nasıl yönetileceği konusunda yapılan seminerlere dayalı bir araştırma olup, Amerikalı uzmanlar ile Iraklı sürgünleri kapsayan etüdü denetleyen Tom Warrick ile bakanlığın Siyaset Planlama Bürosu'ndan Megan O'Sullivan. Powell, üçü Arap uzmanı, büyükelçi seviyesinde toplam yedi kişi daha görevlendirmeyi önerdi. Rumsfeld yeni fikirlere ve taze kana ihtiyaç olduğunu söyleyerek, yedisini de geri çevirdi. Pentagon savaş sonrasının kontrolüne dosyayı daha sonra Dışişleri'ne devretmek için yapışmamıştı.

Powell'ın konuyla ilgilenen tüm Dışişleri personelini geri çekme tehdidinden sonra, Rumsfeld geri adım attıysa da, Warrick söz konusu olamayacaktı. Warrick Irak'ın geleceğini hangi kurumun biçimlendirmesi gerektiği konusunda Savunma Bakanlığı'yla bir süre acı bir çekişmeye girmiş, bu tartışma büyüyüp Amerika'daki Irak toplumuna bile yayılmıştı. Dışişleri Bakanlığı Iraklılardan belirli bir grupta işbirliği içindeydi; Wolfowitz bir başkasıyla. Iraklılardan bazıları Savunma Bakanlığı'yla yakın ilişkiye girmekle Warrick'in çalışmalarından kopacak-

ları endişesini taşıyordu. Rumsfeld Powell'a Warrick'in önünü kesme kararının daha yüksekte geldiğini söylerken, Cheney'nin makamını işaret ediyor gibiydi.

Bu karar Dışişleri ve Savunma bakanlıkları arasındaki iyi niyet eksikliğinin tipik bir örneği olmakla birlikte, kendi içinde çok önemli bir darbe olmayacaktı. Savaşın sonraki ortak kanı "Irak'ın Geleceği Çalışması"nın Garner ve ekibini kritik bir anda yaşamsal bir plandan yok-sun bıraktığıydı. Bin sayfayı aşkın araştırma birçok çalışma grubunun farklı kalitedeki eseri idi; yeni bir Irak'ın sorunlarını tartışmak amacıyla Iraklı sürgünleri bir araya getirmek için yararlı bir yöntem getiriyor, ama uygulanabilir bir plan sunmakta yetersiz kalıyordu.

Çalışmayı okuyan Kay, özeti çıkardı: "Uygulaması imkânsız bir plandı. Geleceğin nasıl bir şey olacağıyla ilgili bir denemeler dizisi. Bir görev grubuna verip, 'Bunu uygulayın' denecek bir şey değildi. Eğer uygulansaydı da bir şey fark etmeyecekti."²⁷ Hughes da aynı görüşteydi. "Dışişleri Bakanlığı'nda planlama konusunda gerçek bir eksiklik var; bu yüzden neredeyse her çalışmaya plan adı veriyorlar" dedi. "Yararlı birtakım bilgiler vermekle birlikte, planın Saddam sonrası aşamayacağı etkilime ihtimali yoktu." Buna rağmen, plan sonunda Irak'ı yönetecek Amerikalı yetkililerin eline ulaştırılacaktı.²⁸

Pentagon'un savaş sonrası Irak üzerindeki otoritesi mart 2003'te tamamlandı. Savunma Bakanlığı düzeni sağlayacak, ilk yeniden inşa çalışmalarını denetleyecek ve Irak'ın yeni siyasal kurumlarının kurulmasına yardım edecekti. Oysa büyük şemada göze batan bazı zaafılar vardı. JTF-4'ün kurulması askerlerin rejimi devirmek için yeterli gücü olduğu, ancak ardından doğacak düzensiz ortamda sınırları kapatabilecek personele sahip olmadığı gerçeğini gizleyemiyordu. Garner'in ekibi personel toplamakla haftalar harcayacaktı. Göçmenlere destek olmaya ve insani yardım dağıtmaya hazırlanırken, ulus oluşturma görevlerine ya da Irak'ta yeni bir siyasal düzen tasarlamaya yetecek ne personeli vardı ne de maddi imkânı. McKiernan ve Garner gevşekçe koordine edilmiş benzer çalışmalar yürütüyordu. Tommy Franks, Garner'in McKiernan'a hesap vermesini kararlaştırmıştı, ancak bunun uygulamada nasıl gerçekleşeceği belirsizlikten çok uzaktı. Garner'in Rumsfeld ile özel bir ilişkisi vardı. Garner ve ekibi Kuveyt'e geldiğinde tıka basa dolu Doha Kampı yerine, oradan kilometrelerce uzağa, kıyıda Hilton Oteli'ne yerleştiler. Dakikalar savaşa doğru akıp giderken, ortak bir kararğa bile paylaşmıyorlardı.

Washington'da, Bush ve ekibi dikkatini savaş sonrası döneme çevirmişti, ama on altı aylık saldırı planına ayırdıklarından çok daha az enerji ve zamanla. 5 mart günü Tommy Franks Başkan'a ve Ulusal Güvenlik

Konseyi'ne savaştan önceki son sunumunu gerçekleştirdi. Bush komutanı IV. Aşama'yla ilgili planlarını sordu. Franks silahlı kuvvetlerin Irak'ın belli başlı bütün kent ve kasabalarına "belediye başkanları" atayacağını neşeyle belirterek, işgal güçlerinin kalabalık nüfuslu merkezlerin yönetimini geçici olarak üstlenmelerini planladığını ima etti. Franks'in cevabı Bush'u tatmin etmiş olacak ki, konuya bir daha dönülmedi.

10 mart günü, savaşın başlamasına yaklaşık bir hafta kala, Başkan Bush ve en üst düzey danışmanları savaş sonrası Irak'la ilgili temel oyun planını gözden geçirmek için Beyaz Saray'ın Durum Odası'nda toplandılar. Bush ve ekibinin uygulaması için Pentagon'a verilecek ana hatları incelemelerinin zamanı gelmişti. Ulusal Güvenlik Konseyi'nde askerlik konularında başdanışmanlık yapan Frank Miller, konsey personelinin "mega-kısa tur" olarak adlandırdıkları brifingin hazırlıklarını denetlemiş, şimdi de sunacaktı. Bush yönetimi daha başlangıçta Irak'ı Baas'tan arındırmakta kararlıydı. "Saddam'ın Irak'ı yönetenler Amerika için çalışamazlar" dedi Miller. Baas Partisi'nin 1,5 milyon üye ve destekçisinden sadece yüzde 1 ya da 2'si yani yaklaşık 25 000'i faaldi. Bunlar yönetimdeki görevlerinden alınacak ve yeni devletteki hiçbir göreve gelemeyecek parti yöneticileriydi. Bazı istisnalar olmakla birlikte, bütün yük yeni bir düzen oluşturma isteklerini kanıtlamak zorunda bırakılacak Baasçılara yüklenecekti.

Miller, Ulusal Güvenlik Konseyi'ne Baas'tan arındırma sürecinin yeni yüzlere fırsat yaratacağını anlattı. Şimdiki bürokratların büyük çoğunluğu Sünni'ydi ve Baasçılar görevden alındıkça yeni yöneticiler Şi'ileri, Kürtleri ve diğer azınlıkları siyasete ve yönetime katılmaya çağıracaktı. Yönetimde yer alacak Iraklılar CIA'nin ve Pentagon'un onayından geçecekti; daha alt düzeydeki Baasçılar için parti üyeliği eksi puan olarak sayılmakla birlikte, belirleyici olmayacaktı.

Savaş suçlarını soruşturmak için, Güney Afrika ve Doğu Avrupa modellerine uygun bir Gerçek ve Barışma Komisyonu kurulacaktı. Amerika Birleşik Devletleri 1991 Körfez Savaşı da dahil, Amerikan vatandaşlarına karşı savaş suçu işlemiş Iraklıları mahkemeye çıkarma hakkını saklı tutacak, Washington ölüm cezası bile uygulayabilecekti. Gerçek ve Barışma Komisyonu kanıt toplayacak, güncel bir tarihçe yazacak, duruşmaların tutanaklarını yayımlayacak, suçluları belirleyecek ve işbirliği yapanları affedebilecekti. Bütün kurbanlar öykülerini anlatma fırsatını bulmalıydı. Yeni Irak yetkilileri Iraklılara karşı olduğu gibi Kuveytlilere ve İranlılara karşı işlenmiş savaş suçlarını da kovuşturacak, böylece yasaları uygulayacaktı.

Miller, polis konusunda Başkan'a, CIA'ye göre Irak polisinin yeterli eğitime sahip görüldüğünü ve Saddam Hüseyin rejimine çözülmez bir bağla bağlı olmadığını anlattı. Amerika Birleşik Devletleri sadece sınırlı sayıda uzman gönderecekti; poliste, adalette ve hapisane sistemin-

de faal çalışacak Amerikalı olmayacaktı.

Brifing, “Çatışmadan hemen sonraki dönemde yasanın üstünlüğünün oluşturulması, istikrarın sağlanmasında, yardım ve yeniden inşa çalışmalarında ve Irak toplumunu yeniden oluşturmada yaşamsal öneme sahiptir” demesine rağmen, “Uzun dönem Amerikan çıkarları için en uygun yöntem, Iraklılara yetki vermek ve düzeni sağlamak ile yasayı işletmek görevlerinin yerli halka devredilmesidir” notunu düşüyordu.

Irak’ın dışişlerine gelince, Saddam’ın yetkilileri, ülkelerini temsil konusunda hiçbir rol alamayacakları gibi, yeni yönetimin otoritesine de karşı çıkamayacaklardı. Yeni bir büyükelçi atanuncaya dek, Irak’ın Birleşmiş Milletler temsilciliği boş tutulacaktı. Dışişleri Bakanlığı elden geçirilecekti. OPEC’e ve İslam Konferansı Örgütü’ne yeni temsilciler gönderilecekti.

Miller, Irak’ın askeri gücü için de planlar hazırlamasına rağmen, Rumsfeld bunların Pentagon’un görevi olduğunda ısrar etti. Böylelikle Ulusal Güvenlik Konseyi slaytlarının üzerine Savunma Bakanlığı logosu basıldı ve Başkan’a iki gün sonra sunuldu. Feith Irak güçlerini kullanmak yönünde CENTCOM’dan ve Garner’dan gelen tavsiyelere uygun olarak, “Irak ordusunu yeniden yapılandırma” planı hazırladı ve Irak’ın mevcut beş tümeninden üçünün yeni Irak ordusunun çekirdeğini oluşturacağını anlattı. Bu ordu siyasetten uzak duracak ve Irak’ın etnik yapısını temsil edecekti; Kürt peşmergeleri yeni ordunun bir unsuru olabilirdi.

Irak ordusu başlangıçta bir “ulusal yeniden inşa gücü” olarak kullanılacaktı. Feith Irak ordusunu bütünüyle dağıtmanın büyük risk doğuracağı uyarısını yaptı. Feith’e göre, “hemen başlangıçta 250 000-300 000 kişiyi terhis edip sokağa salmak tehlikeliydi.” Bu, herkesin üzerinde anlaştığı kilit bir nokta oldu.

Öte yandan Saddam’ın istihbarat örgütü, Cumhuriyet Muhafızları ve rejim yanlısı aşiretlerin silahsızlandırılması ve terhisi gerekecekti. Bu personelle yeni orduda kendilerine bir yer bulamayan eski askerlerin sivil topluma kazandırılması lazımdı.

Feith yönetimin planının Balkanlar’daki ulus kurma çalışmalarıyla farkını işaret ederken, Bosna’daki askeri eğitim programının yedi yıl sürdüğünü ve Amerika ile müttefiklerine 500 milyon dolara mal olduğunu anlattı. Feith’e göre Irak ordusunun yeniden yapılandırılması daha kolay ve daha ucuz olacak ve askerlerin eğitim masrafının yeni Irak yönetimince karşılanması gerekecekti. Silah ve malzeme ihtiyacı yoktu. Eğer Irak’ın fonları yetersizse, o zaman koalisyondan maddi destek gerekecek, bu desteğin büyük bölümü de Müttefikler’den sağlanacaktı.

Bir sivilin başkanlığında, Savunma Bakanlığı Terörle Mücadele Birimi kurulacaktı. Birçok istihbarat ajansı tek bir örgütün şemsiyesi altında toplanacaktı. Askerlerin görevi dış tehlikelerle sınırlı olacak, iç güvenlik İçişleri Bakanlığı’na bırakılacaktı.²⁹

Beyaz Saray yeni Irak'ı yönetme prensiplerini savaşa sadece günler kala belirliyordu. Başkan'ın onayladığı plan Saddam sonrasında güvenliği sağlamak için büyük çapta mevcut Irak askeri ve polisine dayandırılmıştı. Bir ikinci planın lafı bile edilmiyordu.

Irak'ta, savaş sonrası denetim yetkisini Balkanlar'da olduğu gibi Birleşmiş Milletler'e ya da uluslararası bir yönetime devretmek söz konusu olmayacaktı. İngiliz yetkilileri savaş sonrasında planlanması için Beyaz Saray'a geldiklerinde, Birleşmiş Milletler'e önemli bir rol vermeyi önermişlerdi: böylelikle işgale uluslararası bir meşruluk kazandırılacak ve Müttefikler'den yardım almak kolaylaşacaktı. Yönetimin cevabı, Birleşmiş Milletler ne kadar yardım vermek isterse hoş karşılanacağıydı; ama Washington ipleri elinde tutacağını açıkça belli etmek niyetindeydi. "Birleşmiş Milletler nerede başarılı olmuş ki?" diye ısrarla sordu Robin Cleveland. Elliott Abrams eleştiri korosuna katılmakta gecikmedi: "Libya'nın insan hakları komisyonuna başkanlık ettiği her örgütün sorunu var demektir."

Basra Körfezi'nde, Irak'ta sorumluluk almaya hazırlanan bazı generaller farklı görüşteydi. Miller Başkan'a vereceği brifinge hazırlanırken, savaş sonrası konulardan sorumlu Savunma Bakan Yardımcısı Joe Collins, savaş planlamasını değerlendirmek için yanında bir heyetle Körfez ülkelerini ziyaret etti. Collins'in Pentagon'daki meslektaşlarına anlattığına göre, Abizaid Amerika'nın önderliğindeki çabanın nasıl gelişeceği konusunda Washington'dan daha endişeli görünüyordu. Abizaid kapalı bir toplantıda, "Onların toplumunda yabancı madde gibiyiz" demişti. "Yapılması gereken, sorunu uluslararası düzeye taşımak. Birleşmiş Milletler'in onay damgasına gerçekten ihtiyacımız var. Amerikan hükümetini burada gereğinden uzun sorumlu tutmak çılgınlık olur."³⁰

Dokuzuncu bölüm

Dora Çiftliği

Tommy Franks saldırıdan önce son bir görüşme için 14 mart 2003 günü Kara, Deniz, Deniz Piyade ve Hava komutanlarını Katar'daki karargâhına çağırdı. Komutanlar CENTCOM komuta merkezine girerken ışıklar loşlaştı ve ekranda Roma İmparatorluğu'nun genişlemesine direnen asi bir Germen kabilesini ezmeye hazırlanan, Marcus Aurelius'un en gözde generalini canlandıran Russell Crowe görüldü. Roma lejyonları, cömertlik göstererek barbarlara teslim olmaları için son bir fırsat verdilerse de önerileri reddedildi. Romalılar üstün silahları ve cüretkâr taktikleriyle savaşa hazırlandılar. Klip generalin, "İşaretimle, cehenneme döndürün" haykırışıyla sona erdi. Franks *Gladyatör* filminin açılış sahnelerini göstererek komutanlarının içini savaşçı ruhuyla doldurmak istiyordu, ama sahne İngiliz subaylara biraz aşırı göründü.¹

Müttefikler'in Saddam'ı devirmek için başlatacakları saldırının işareti hızla yaklaşıyordu. Gerçekten de "G-Günü"nün 19 mart akşamüzeri başlaması planlanmıştı. Özel Harekât helikopterleri ile Hava Kuvvetleri uçakları Suudi ve Ürdün sınırları boyunca yerleştirilmiş otuz bir Irak gözlem noktasını vuracak, ardından da, Müttefik uçaklarının havadan koruması altında, Dell Dailey'nin komandoları Suudi Arabistan'daki Arar'dan, Gary Harrell'in Özel Harekât birimleri de Ürdün'den Batı Irak'a sızacaklardı. Kuveyt'teki Özel Harekât birlikleri de aynı akşam sınırı geçecekler ve CENTCOM'un dilinde CIA anlamına gelen Güney Irak İrtibat Birimi ile birlikte 1 Numaralı Karayolu üzerindeki kritik köprüyü, barajları ve güney kentlerini gözetim altında tutacaklardı. İki gün sonra, 21 mart günü saat tam dokuzda, CENTCOM'un "şok ve hayranlık" anlayışı altında gerçek havai fişek gösterileri başlayacaktı. Tomahawk Cruise füzeleri, radara yakalanmayan F-117 stealth avcı uçakları ve B-2 bombardıman uçakları Bağdat'ın içindeki ve çevresindeki hedefleri dövmeye başlayacaktı. Jim Conway'in Deniz Piyadeleri ile Scott Wallace'ın 5. Kolordusu 22 mart sabahı saat altıda Irak'a girmeye başlayacak, böylelikle haftalar sürecektir bir Müttefik bombardımanı bekleyen Iraklı generalleri şaşırtmak amacıyla neredeyse eşzamanlı bir saldırı başlatacaklardı.

Her şey plana uygun giderse, CIA'nin değerlendirmesine göre Iraklıların malzemesi eksik, moralleri düşüktü ve taraf değiştirmenin arifesindeki 11. Piyade Tümeni ile 51. Mekanize Tümeni'nin bulunduğu Nasıriye gibi kilit güney kentlerinde kitlesel teslimler yaşanacaktı. İlerleyen Müttefik güçleri yanlarında Iraklılara imzalatacakları silah bırakma belgeleri bulunduracaklardı.

Askeri program, Başkan Bush'un İngiltere Başbakanı Tony Blair, İspanyol Başbakanı José María Aznar ve Portekiz Başbakanı José Manuel Barroso'yla Azor Adaları'nda bir araya geldikten sonra 17 martta yayımlayacağı, Saddam ile iki oğluna Irak'tan ayrılmaları için kırk sekiz saat süre tanıyan ultimatoma göre ayarlanmıştı. Özel Harekât ve CIA sızmaları, ultimatoma süresinin dolmasından bir gece önce başlayarak CENTCOM'a sağlıklı bir başlangıç fırsatı verecek, ancak ana saldırıyı başlatacak Bağdat bombardımanı sürenin dolmasından iki gün sonraya kadar bekletilecekti. Saddam'ın, Amerikalı yetkililerden çok azının ihtimal verdiği gibi geri adım atması halinde bile, Müttefik güçleri ülkeyi düzene sokmak ve yönetime Batı yanlısı bir rejim getirmek için sınırı geçeceklerdi. Saddam *Gladyatör*'deki barbar kavmi gibi ultimatoma reddederse, işgal başlayacaktı. CENTCOM direniş savaşı Irak askerleri için ortalığı "cehenneme döndürecekti."

G-Günü yaklaştıkça, Saddam'ın hiçbir yere gitmeye niyetli olmadığına işaretleri belirdi. Tam tersine, Iraklılar alelacele savaş hazırlıklarına başladılar. Bush'un ultimatoma verdiği gün, Iraklılar Şattü'l-Arap'ın girişini kapatmaya, Irak'a gelen ve ülkeden çıkan malları taşıyan küçük tekneleri kovmaya, gitmemekte direnenleri batırmakla tehdit etmeye başladılar. Bağdat'ın dışındaki Saddam Uluslararası Havaalanı'nın pistleri kamyonlarla kapatılıp, uçaksavar toplarıyla savunmaya alındı. Iraklılar yüzlerce siper kazıp içini petrolle doldurdu, Amerikan keşif uçaklarının görüşünü bozmak için siperlerden bazılarını ateşe verdiler. Irak ordusunda telsizler sustu.

Artık savaşın önüne geçilemeyeceği Irak lideri için de açıkça belli olduğunda, Saddam son talimatını vermek üzere generallerini ve en üst danışmanlarını toplantıya çağırdı. Askeri Sanayileşme Bakanı Abdullah el Molla Huveyş'in hatırladığına göre, "Saddam askerlere koalisyonu sekiz gün tutmalarını ve gerisini ona bırakmalarını" söyledi. Bu gizemli emir Saddam'ın subaylarından bazılarını rahatlatmıştı. Irak'ta kitle imha silahları olmadığı yönündeki açıklamalarına rağmen, Saddam'ın yine de yasaklanmış silahlardan oluşan gizli bir kaynağı bulunduğunu, bütün Irak'ın savunmasının kendi buyruklarındaki yetersiz ve isteksiz birliklere kalmayacağını düşünüp sevindiler.²

Kuveyt'te, McKiernan'ın ana istihbarat merkezi olarak kullanılan penceresiz depoda, Başçavuş Henry Crowder endişe verici belirtiler gördü: Bir Predator uydusundan aktarılan fotoğraflar ülkenin güneyin-

deki petrol kuyularından yedisinin ateşe verildiğini ve alevlerin 30 metreye kadar yükseldiğini gösteriyordu. Crowder, Güney Irak'taki petrol sahalarını aylardan beri incelemiş, 1 074 petrol kuyusunu, ham petrolün işlenmesi için olmazsa olmaz son derecede önemli gaz-petrol ayırıştırma istasyonlarını ve kontrol merkezini harita üzerinde işaretlemişti.³

Irak'ın altyapısının güvenliğini sağlamak, CENTCOM'un en önemli önceliklerinden biriydi. Pentagon Irak'ın yeniden inşasının "kendi kendini finanse edeceği" sözünü verdiğinden, Irak'ın petrol zenginliğinin korunması Washington'un savaş sonrası planının en iyi hazırlanmış ve en iyi kaynaklandırılmış unsuruydu. Amerika Birleşik Devletleri Irak'ın Petrol Bakanlığı içindeki muhbirlerinden Saddam'ın ülkenin başlıca gelir kaynağı ve Bush yönetiminin yardımıyla iktidara gelecek olan rejimin dayanağı Rumeyle petrol bölgesini yok etmek niyetinde olmadığını haberini almıştı. Ne var ki CIA'nin ilişkide bulunduğu bazıları, Irak istihbarat örgütlerinden yetkililerin bölgeye geldiklerini ve patlayıcıların yakınlarda bir yerlerde depolandığını bildiriyordu.

Crowder'in görevi, Iraklıların niyetlerini tahmine çalışmak değildi ve Iraklıların bazı kuyuları patlayıcılarla doldurduklarından emindi. Üstlerine verdiği raporda bunun en belirgin işaretinin Iraklıların petrol sahalarında haftalar önce yerleştirdikleri küçük bacalar olduğunu söyledi. Crowder bu bacalar sayesinde Iraklıların bir taraftan kuyuları geçici olarak kapatıp içlerini patlayıcıyla doldururken, diğer yandan bacalardan çıkardıkları alevlerle sanki kuyular işletiliyormuş süsü verdiklerini anlattı. Crowder şimdi de üst düzey istihbarat subaylarını uyarıyor, uzun zamandan beri beklenen petrol sahası yangınlarının başladığını belirtiyordu. Uyarısı emir-komuta zinciri boyunca dolaştı, Spider Marks'tan McKiernan'a, ondan Tommy Franks'e, oradan da Washington'a ulaştı.

Tek sorun bu değildi. Iraklıların üzerindeki Birleşmiş Milletler denetçilerini kısa süre önce kovdukları, Kaaot ve Mabot adlı iki açık deniz petrol terminalleri vardı. Bu denetçilerden Amerikan istihbaratı adına çalışanlar, Iraklıların içinden kablolar sarkan garip kutular getirdiklerini anlattılar. Iraklıları platformları havaya uçurması Basra Körfezi'nde yoğun bir petrol yayılmasına neden olacak ve Müttefik harekâtını etkileyecekti. CENTCOM'un sabotajı önlemek ve Amerikan ajanlarını kurtarmak için bir plan yapması gerekiyordu.⁴

McKiernan'ın baş istihbarat subayı Spider Marks daha sonra petrol sahalarındaki yangının bir yanık toprak politikasının gereği olarak değil, savaş alanını karartmak amacıyla çıkarıldığı sonucuna vardı. Sadece bir avuç -yedi- kuyu ateşe verilmişti ve sonradan yine çok az kuyunun -on üç- patlayıcıyla dolu olduğu görülecekti. Güneye gönderilmiş patlayıcı dolu vagon raporları hiçbir zaman doğrulanmadı. Kuzeyde, Kerkük yakınlarındaki petrol kuyularında hiçbir sabotaj girişimi olmadı. Mabot'a

gelince, Deniz Komandoları (SEAL) daha sonra RPG'ler, AK-47 Kalaşnikovlar, patlama başlıkları, 100 kilo kadar patlayıcı ve bir Iraklı yıkım uzmanıyla karşılaştılar. Buna rağmen, Iraklılar patlayıcıları ateşlemek için hiçbir girişimde bulunmadı. Iraklıların petrol sahalarını ateşe verme haberleri aslında en kötü durum istihbaratıydı. Bağdat'ın düşmesinden sonra, üst düzey Iraklı yetkililerin ve subaylarının sorgulamalarında, Irak'ın petrol sahalarına ve altyapısına yönelik hiçbir plan bulunamadı. Tam tersine, Saddam ve en yakın danışmanları Amerikan saldırısının geçici olduğunu ve Bağdat'a ulaşmadan duracağını hesaplamıştı.

Ancak Amerika Birleşik Devletleri'nin bunu bilmesine imkân yoktu. Yeni Irak'ı en önemli gelir kaynağından yoksun bırakacak muhtemel bir yanık toprak politikasını engellemek kararında olan Franks saldırıyı öne almak istedi. Harekâtın zamanlaması kritik ve son derecede duyarlıydı. Bu konuda komutanlık çapında video konferans gerçekleştirilmedi. Konu şifreli telefon konuşmalarıyla ve kişisel ziyaretlerle çözüme kavuşturulacaktı. Franks McKiernan'a kara saldırısının kırk sekiz saat önce başlayıp başlayamayacağını sordu. Deniz Piyadeleri petrol sahalarını ele geçirecek, Deniz komandoları açık deniz terminalleri ve Fao Yarımadası'ndaki petrol tesisleriyle ilgilenecekti. Kara Kuvvetleri Bağdat'a doğru yürüyüşü başlatacaktı. McKiernan Conway ve Scott Wallace'la durumu değerlendirdikten sonra, harekâtı kırk sekiz saat öne almanın kabul edilebilir bir risk taşıdığını bildirdi.⁵ Franks daha sonra Moseley ile görüşmek için Suudi Arabistan'a gitti, ama Moseley H-Günü'nü bir gün bile öne çekmenin güç olacağını savundu. Hava saldırısı çok sıkı düzenlenmişti ve dünyanın dört köşesinden –Amerika'dan, Diego Garcia'dan ve Birleşik Krallık'tan– gelecek uçaklara bağlıydı. Planda şimdi değiştirilemeyecek kadar çok hareketli parça vardı.

Franks hava harekâtını ilk programında bırakmayı kabul etti. Özel Harekât sızmaları, daha önceden belirlendiği gibi, o akşam gerçekleştirilecekti. Ana kara saldırısı bir gün öne alınacak ve 20 martta başlayacaktı. Hava saldırısının başlangıcı, planlandığı gibi 21 marttı. K-Günü, H-Günü'nün önüne çekilmişti. Savaşa hazırlık yapıldığı dönemlerde, McKiernan'ın baş planlamacısı Albay Kevin Benson Iraklıları apansız yakalamanın en iyi yolunun kara saldırısını hava harekâtından önce başlatmak olduğunu savunmuştu. Gelişmeler ve hava harekâtının esnekliği stratejik bir yeniliğe katkıda bulunacaktı.

Artık savaşın kendi dinamikleri vardı. CENTCOM ve Iraklılar birbirlerinin niyetlerini tahmine çalışırken, bir dizi hareket ve karşı hareket yaşandı. Saldırı hızla yaklaşırken, Beyaz Saray Başkan Bush ile üst düzey komutanları arasında gizli bir video konferans gerçekleştirdi. O gün Bush, Irak'ın teröristlere yardım ettiği iddiaları ve kitle imha silahları bulundurduğu kuşklarına dayanarak kuvvet kullanmaya hazırlandığını Kongre'ye bildirmişti. Video konferans, başkomutanın ülkeyi savaşa gö-

türecek generalleri ve amiralleriyle konuşmak ve Beyaz Saray'ın işgal planının askerlerce desteklendiğini belgelemek için son fırsattı. Başkan Hava, Kara, Deniz ve Özel Harekât komutanlarına teker teker ihtiyaçlarının tümünün karşılanıp karşılanmadığını sordu. Başkan son kontrolünü yaparken yanında Cheney, Rumsfeld, Rice ve Powell vardı. ZAKKL konusundaki çekişmeye ve savaş hizmet desteğine hiç değinilmedi. Savaşa birkaç gün kalmışken, her komutan görevini yerine getireceğine güvendiğini belirtti. McKiernan kısa konuştu: "Sayın Başkan burada, Kuveyt çölünde eğitilmiş ve hazırlanmış 140 000 asker ve Deniz Piyadesi var. Saddam'ı devirme görevimizi yerine getirmeye hazırız."⁶

O akşam, bir Pentagon yetkilisi, Körfez'de görevli üst düzey bir halkla ilişkiler subayına Savunma Bakanlığı Sözcüsü Torie Clark'tan bir mesaj ilettili. POTUS ya da Amerika Birleşik Devletleri Başkanı askerlerin üç tip habere kolaylık sağlamalarını istiyordu: muzaffer Amerikan birliklerinin gelişini kutlayan Iraklılar, Irak halkına dağıtılmak üzere gerçekleştirilen insani yardım malzemesi sevkıyatları ve bulunan kitle imha silahı depoları. Beyaz Saray iddialarında sağlam ve zaferden emin görünüyordu. Bush müteşekkiri Iraklıların ve ortaya çıkarılacak kitle imha silahlarının yararlı bir fotoğraf kampanyası sağlayacaklarına inanıyordu.⁷

Washington'da, yönetimin müttelikleri sakin ve güven doluydu. Wall Street'te bir şirketle gerçekleştirdiği telekonferansta Richard Perle, "hızlı bir savaş ve kolay bir işgal" tahmininde bulundu. "Irak'ta uzun bir işgalle ilgili herhangi bir plan yok" diye yatırımcılara güvence verdi Perle. "Düzeni sağlamak için gerekli asker sayısı insanların sandığından çok daha az olacak."

Perle'e göre Iraklılar Amerikalıları kurtarıcı olarak karşılayacak ve hükümet görevleri kısa zamanda Iraklılara devredilecekti. Irak ordusuna, gizli polisine ve istihbarat servisleri konusunda ise Perle şöyle diyordu: "İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki Nazizm'den arındırmaya benzer bir süreç yaşanacak ve o süreçte iktidarda kalamayacak kişileri belirleyip köklerini koparmaya çalışacağız."

Ona göre, Başkan'ın işgal kararı kısa zamanda haklı çıkacaktı. "Kitle imha silahı bulacağımızdan kuşku yok."⁸

O akşamın geç saatlerinde, Moseley'nin hava savaşı komuta merkezindekiler çatışmanın beklediklerinden de hızlı yaklaştığını anladılar. Komutanlık, Saddam'ı ve üst düzey yardımcılarını vurma fırsatı çıktığında yararlanmak için konvansiyonel Cruise füzeleriyle donatılmış bir B-52'yi hazır bulundurmak için bir plan geliştirmişti. Moseley'nin strateji subayı Albay Mace Carpenter komutanına uçağın o gece hazır olması gerekip gerekmediğini sorduğunda, Moseley Franks'in daha iki gün hava saldırısı olmayacağı yolunda açık talimatı olduğu cevabını verdi.

Carpenter talimatı doğrulatmak için Washington'daki istihbaratı kontrol etti. Anlaşıldığına göre, gelişmeler Franks'in talimatını dramatik bir biçimde aşmıştı. Eninde sonunda, Hava Kuvvetleri Bağdat'a bir operasyon düzenleyecek gibi görünüyordu. Gece tam saat onda Carpenter, Moseley'ye gerçekten de operasyon başlama emri geldiğini ve altı saat sonra harekete geçileceğini bildirdi.⁹

Moseley'nin subaylarına söylediğine göre, CIA Saddam ile iki oğlunun yerini yüzde 99,9 kesinlikle belirlediğine inanıyordu. Üçünün Bağdat'ın dışında yer alan, Saddam ile ailesinin sık sık gittiği Dora Çiftliği adında bir tesiste bir araya geldiği söyleniyordu. CENTCOM Irak liderinin nerede bulunduğu hakkında her çeşit bilgi almaya alıştı, ama bu istihbarat olağanüstü kesin görünüyordu. Bush'un kırk sekiz saatlik ultimatomunun süresi sabah saat dörtte dolacaktı. Dora Çiftliği, Beyaz Saray için çekici bir hedefti, kaçırılmayacak kadar çekici bir hedef.

Hava Kuvvetleri dışında, Basra Körfezi'ndeki filotillanın da bol bol sahip olduğu Cruise füzelerinin testteki binaları yerle bir edeceği kesindi. Oysa tesiste fazlası da vardı. Tommy Franks'in harekât başkanı olarak görev yapan Hava Tümgeneral Gene Renuart uydu fotoğraflarını inceledikten sonra tesiste bir yeraltı komuta merkezinin varlığını gösteren işaretler bulunduğuna karar verdi: sanki gömülmüş bir şeyi gözden saklamak için, insan elinden çıkma bir biçimde yerleştirilmiş bir çimenlik. Cruise füzelerinin toprak altındaki bir sığınağı havaya uçurması imkânsızdı. Oysa Katar'da, El Udeyd Hava Üssü'nde, H-Günü saldırısında star rolünü oynamak üzere bir F-117 Stealth avcı filosu hazır bekletiliyordu ve bu uçakların silahlarının arasında sığınak delici bombalar da vardı. Müttefik hava kuvvetlerinin içinde böylesi gizli bir saldırıyı gerçekleştirmek için en uygun uçaklar Stealth avcı uçaklarıydı. İki gün daha beklemek yerine, Moseley'nin birkaç saat içinde vurması gerekiyordu.

Moseley bir plan hazırlamaya koyuldu. Moseley'nin girişmeye hazırlandığı saldırının bir adı vardı ve Hava Kuvvetleri böyle saldırılara Zamana Duyarlı Hedef (ZDH) diyordu. Körfez Savaşı'ndan bu yana, Hava Kuvvetleri "beliren hedefin" yerini belirleme, nişanlama ve vurma zamanını alabildiğince sıkıştırmaya çalışmıştı. Moseley'nin komuta merkezinde ZDH planlamacılarından oluşan bir hücre vardı: apoletlerinde elinde orağıyla bir iskeletin görüldüğü subaylar. Şimdi de Moseley ve planlamacılarının önünde "beliren hedeflerin" en önemlisi duruyordu.

Görevi yerine getirebilmek için, uçakların Irak savunmasının dışları arasında uçuşması gerekiyordu. Bağdat Füze Çatışma Bölgesi kardan havaya füzeler ve uçaksavar bataryalarıyla ağzına kadar doluydu. Güney Odağı süresince yapılan hava saldırıları sayesinde, güneydeki Irak hava savunması hatırı sayılır bir sarsıntı yaşamış, oysa Bağdat'ın içinde ve çevresindeki hava savunmasını zayıflatmak için hiçbir şey yapılmamıştı. Hayaletimsi F-117'leri radarda belirlemek güçlü, ama vu-

rulamaz oldukları, hele görünmez oldukları doğru değildi. Kosova Savaşı sırasında bir F-117 düşürüldüğünde, Hava Kuvvetleri istihbaratçıları Iraklılar ile Sırpların ortak düşmanları Amerika'yla ilgili not alışverişinde bulunduğundan kuşkulanıyordu. F-117'nin tehlikeye atılmış olmasını içine sindiremeyen Moseley uçağın düşmesiyle ilgili soruşturma sonuçlarının İngilizler de dahil, komutanlıktaki kilit subaylara iletilmesini istedi.

Moseley F-117'leri olabildiğince korumakta kararlıydı. Irak radarlarını karıştırmak için Deniz Piyade ve Donanma EA-6B elektronik savaş uçakları Irak'a kuzeyden girecekti. HARM antiradyasyon füzeleriyle donatılmış F-16CJ'ler yolun bir bölümünde F-117'lere eşlik edecek ve bu uçaklara kilitlenmeye çalışan Irak hava savunma radarlarını vura-caktı. Moseley F-117'lerin Iraklıları hazırlıksız yakalama ihtimali olduğu düşüncesindeydi. Iraklıları geniş bir hava gücünün varlığına alıştırmak ve yakındaki saldırının hazırlıklarını gizlemek için, gecelerden beri yüzlerce uçak havalandırmıştı. Havada bunca faaliyetle, Özel Harekât birliklerinin sızmasını sağlamak için Batı Irak üzerinde farklı rotalar çizen Müttefik uçaklarının arasında, Iraklılar başkente yönelen iki F-117'yi fark ettiklerinde çok geç olabilirdi. Ama asıl sorun zamanlamaydı: Siyaha boyalı F-117'ler gece operasyonları için tasarlanmıştı ve gündüz ışığında kolaylıkla görülüyorlardı. Ortalık ışımadan önce Irak'a girip dönmeleri gerekiyordu.

Sabahın üçünü biraz geç, Moseley'nin telefonu çaldı: arayan Genelkurmay Başkanı ve Hava Kuvvetleri'nden meslektaşları Dick Myers'ti. Myers, Moseley'nin Dora Çiftliği'yle ilgili bir planı olup olmadığını soruyordu. Moseley planını özetledi, ama son karar Myers'in değildi. Son sözü Başkan Bush söyleyecekti.

Bush; Cheney, Rumsfeld, Rice ve Saddam'ın bulunduğu yerle ilgili istihbaratı getiren Tenet'le toplantıdaydı. Şimdi vurmak, kumar olacaktı. Eğer Saddam Dora Çiftliği'nde değilse, Amerika Birleşik Devletleri aslında geniş kapsamlı bir hava ve kara saldırısının başlamakta olduğunu belli etmiş olacaktı. Başkan kendini atak ve kararlı bir önder olarak görüyordu ve bu saldırı da almaya hazır olduğu bir riskti. Myers otuz dakika sonra Oval Ofis'ten aradı. Karar zamanı gelmişti.

"Başkan'ın bir sorusu var" dedi Myers. "Pilotları geri çağırabilir misin?"

"Onları hedefe ulaştırabilirim" diye cevap verdi Moseley. "Ama geri çağırıp çağıramayacağımı bilmiyorum."

Myers Moseley'nin değerlendirmesini Bush'a ilettikten sonra, başkanın cevabını aktardı. "Vur!" dedi.

Moseley'nin bir sorusu vardı. "CINC'i sen mi arayacaksın, yoksa ben mi telefon edeyim?" Franks dikkatlerin Dora Çiftliği'ne çevrildiğini biliyordu, ama Beyaz Saray'ın karar mekanizması o kadar hızlı hareket

ediyordu ki, son tartışmalara onu da katmak için zaman olmamıştı. Şimdi artık savaşı başlatma kararı alındığına göre, birinin CENTCOM komutanına haber vermesi gerekiyordu. Haberi patronuna verme görevi Moseley'nindi.¹⁰

Franks'ın Katar'daki karargâhında, beklenti havası hâkimdi. McKiernan rejim hemen çökerse Bağdat Uluslararası Havaalanı'na kısa zamanda indirmek üzere C-17 nakliye uçaklarına yerleştirilecek mobil komuta merkezleri hazırlamıştı. Bu ihtimali gerçekleştirmek için birkaç kez provası yapılan plana göre Dell Dailey'nin özel harekâtçıları başta havaalanını güvenlik altına alacak, ardından da takviye olarak 82. Hava İndirme Tümeni'nin malzemeleriyle birlikte piste atlayacak şekilde donatılmış askerleri gelecekti. Renuart adamlarına planın düğün çalışacağından emin olmalarını söyledi. Saddam öldürülür ve rejim devrilirse, komutanlar zaman geçirmeden başkentte varlık göstermek istiyordu. Galiba CENTCOM daha savaşı doğru dürüst başlamadan tek bir darbeyle sona erdirecekti.

El Udeyd'de Binbaşı Matt McKeon operasyona hazırlanmak için çılgınca bir telaş içindeydi. Bir gün önce filoya CENTCOM'un bazı "çok değerli hedeflerin" peşinde olduğu haberi gelmişti. Yine de, filoya hedeflerin ne olduğu açıklanmadı. Tek bildikleri, işin içinde bir sığınak olabileceğiydi. Sabaha karşı bir buçukta ciddi yüzlü bir yaver elinde muhtemel bir operasyon haberiyle El Udeyd yemekhanesine girene kadar, F-117'lerin bu kadar çabuk göreve çağırılacağını ummamışlardı. El Udeyd uçak kaynıyordu. Katarlılar tarafından inanılmaz paralarla inşa edilen bu kalabalık üs şimdi artık Amerikan F-15E'lere, İngiliz Tornadolarına, Avustralya F-18'lerine ve hatta uçak gemilerine dönmek için uzun yoldan kaçan Deniz Kuvvetleri uçaklarına ev sahipliği yapıyordu. Uçuş rampasında 5 000'i aşkın personel ve 100'den çok uçak vardı, ama bu akşam star rolünü, McKeon'ın Kara Koyun Filosu'ndan iki F-117 oynayacaktı.

McKeon'ın savaşa götüreceği yeni bir silahı vardı, ama daha önce hiç kimse F-177'nin cephaneliğine katılmış bu yeniliği atmamıştı. 1991 yılındaki savaşta F-117'ler pilotun hedef üzerine bir lazer tutmasını gerektiren, havada bulut veya rutubet olmadıkça iyi sonuç veren lazer güdümlü bombalara güvenmişti. Oysa F-117'ler bu kez EGBU-27 ile donatılmıştı. Yaklaşık 1 000 kiloluk sığınak parçalayıcı bomba hedefe varmak için uydulardan aldığı koordinatlara göre yolunu bulan geliştirilmiş bir düzenekten yararlanıyordu. Hava bulutsuzsa, pilot bombayı hedefe yöneltmek için sistemden yararlanıyor, sonra da bombarın düşmesi gereken yere bir lazer ışığı tutuyordu. Hava bulutlanıp, lazeri kullanmak imkânı kalmayınca, pilotun sadece dümen düzeneğine güvenmesi gerekiyordu. Sistem her iki durumda da son derecede hassastı. Bu sistem, önlerindeki savaşta Stealth uçaklarına dev bir adım attıran bir gelişmeydi.

Filo pilotlarının silaha hedefin koordinatlarının nasıl yükleneceğine

alışmaları ve bombanın uçaktaki kontrol sistemine nasıl cevap verdiğini görebilmeleri için bir F-117'ye darbe zamanından saatler önce yeni bombalardan iki tanesi yüklendi. İyice korunan ve çok güçlendirilmiş hedeflere karşı silahtan azami sonucu alabilmek için, her F-117 pilotunun da aynı anda ikişer bomba bırakması gerekecekti. Böylelikle hedefi yeniden vurmak için bir geçiş daha yapmaları ya da başlanmış işi tamamlamaları için yeni uçak göndermeleri gerekmeyecekti. Bu taktik, hava savaşının planlanmasında çalışmak için Moseley'nin komutasına gönderilen F-117 pilotu Yarbay Charlie Langlais tarafından sadece birkaç ay önce tasarlanmıştı. Langlais'nin taktiği kullanılmadan önce, aynı anda bırakılan bombaların havada çarpışarak uçağı havaya uçurmayacağından ya da en azından operasyonu başarısız kılmayacağından emin olmak için, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki silah test uzmanlarının bombaları gerçekten bırakarak denemeleri gerekiyordu. Birkaç kez tekrarlanan ertelemelerden sonra, ilk ve son test aynı günün erken saatlerinde gerçekleşti. McKeon sonuçları ketum bir e-posta mesajından öğrendi. "Gidebilirsin. Kâğıtlar postada."

McKeon filonun Moseley'nin karargâhındaki irtibat subayı Binbaşı Sam Hinote'ye telefon edip, operasyon hakkında daha fazla bilgi edinmesini istediğinde, Hinote Moseley'nin Beyaz Saray'la konuştuğunu söyledi. "Bu iş olacak, hemen havalandırın şunları" dedi Hinote.

Körfez Savaşı sırasında, komutanların pilotları brifinge almaları, uçağın bilgisayarına hedefleme verilerini görmeleri ve pilotların operasyonla ilgili diğer hazırlıkları tamamlamaları için on iki saatleri vardı. Oysa şimdi, filodan daha önceki sürenin çok ufak bir bölümünde, riskli bir göreve çıkmaları isteniyordu. F-117 park rampası üzerindeki yoğun hareketlilik Stealth filolarının alışkın olduğu düzenli hazırlıktan çok savaşın ortasındaki bir uçak gemisinin güvertesini andırıyordu.

Zamana karşı yarışan McKeon tam saha pres emri verdi. Bakım ekipleri birbirleriyle yarışarak uçakların yakıtını tamamladı, radar emici malzemeyi kontrol etti ve kırk dakikalık bir işe soyunarak üssün öteki ucundaki cephanelikten bir çift ek bomba getirmeye gitti. Harekât tarafındaysa, filo görev planlama hücrelerinde çalışan Binbaşı Don Cornwell ve arkadaşları pilotların ihtiyaç duyacakları hedefleme ve diğer verileri bir araya getirmekle meşguldü; filo hâlâ sığınağın koordinatlarının verilmesini bekliyordu.

Operasyonda görev yapmak için, McKeon pilotlarından en tecrübeli ikisini seçti: Filonun harekât başkanı Yarbay Dave Toomey ve Binbaşı Mark Hoehn. Her ikisi de malzemelerini toplayıp en kısa sürede uçaklarının başında olmaları söylenen deneyimli savaşçılardı. Görevi yerine getirmek için gereken bilgiler uçaklarına ulaştırılacaktı. McKeon El Udeyd'deki bütün uçak operasyonlarını denetleyen F15-E operasyon merkezine Binbaşı Steven Ankerstar'ı gönderdi. Eğer Kara Koyunlar o

gece savaşı başlatacaksa, o zaman operasyon merkezinin de devrede olması gerekcekti.

Birden, yapılabilir görev imkânsız göreve dönüşüverdi. Ankerstar planı El Udeyd'deki kanat harekât sorumlusu Albay Daryl Robertson'a özetlediğinde, albay görevin hemen yerine getirilip getirilemeyeceğini sordu. Bağdat El Udeyd'den bir saat ilerideydi, şafak göğünde görünüp Irak hava savunmasına kolay hedef teşkil etmemek için, pilotların hedeflerini 05.30'dan önce vurmaları gerekiyordu.

Durumu daha da karmaşık hale getiren, en kısa yolun Suudi Arabistan hava sahasından geçmesiydi ve kimse Suudilere rotayı bildirmemişti. Deniz Piyadeleri'nin radar karıştırıcı iki EA-6B uçağıyla birlikte, F-117'leri destekleyecek tanker uçak ve görevi tehlikeye atabilecek Irak hava savunma radarlarını vuracak iki F-16CJ Riyad yakınlarındaki Prens Sultan Hava Üssü'nden havalanacaktı. Amerikalıların hava savaşını Prens Sultan Üssü'ndeki komuta merkezlerinden yürütmesine ve darbeyi kolaylaştıracak uçakları Suudi Arabistan'dan kaldırmalarına ses çıkarmayan Suudiler, kendi topraklarından havalanacak bombardıman uçaklarına tümüyle karşıydılar. Biraz tuhaf, ama Amerikalıların uyması gereken bir ayrımı bu. F-117'ler Suudi Arabistan'ın etrafından dönecek, bu da uçuş süresini yirmi dakika uzatacaktı. Ankerstar kargaşa faktörünü de hesaplayınca, saldırının kırk dakika geciktirilmesi gerektiği raporuyla döndü.

Bu ayarlama sanıldığı kadar basit değildi. F-117 saldırıları Deniz Kuvvetleri'nin Cruise füze saldırısıyla senkronize edilmişti. Moseley'nin komuta merkezinden gelen ilk tepki, deniz saldırısının durdurulamayacağı, bu yüzden F-117 operasyonunun iptal edilmesi gerektiğiydi. Sonunda F-117 saldırısının gerçekten de kırk beş dakika erteleneceği haberi geldi. Stealth uçakları, bombaları 05.30'da bırakacaktı. Bombalardan beş dakika sonra yoğun bir Cruise salvosu başlatılacaktı. Programı uygulayabilmek için saldırıyı yapacak F-117'ler, Ram 1 ve Ram 2'ler harekete geçme komutunu havadayken alacaktı.

Katarlılara iki uçağın havalanacağını söylemesi için El Udeyd kontrol kulesine bir subay gönderildi. Uçaklar Dost ya da Düşman Bildir işaretlerini yakmayacak, ışıkları sönmük hızlanıp havalanacak ve Katarlı hava trafik kontrolörlerine ihtiyaç duymayacaklardı. Durumdan habersiz bir Katarlı, F-117'lerden birine soru sorup pilottan cevap alınca geçici bir heyecan yaşandı, ama Katar saatiyle 3.38'de uçaklar havadaydı.

El Udeyd'deki Müttefik uçaklarından sorumlu F-15 Kanat Komutanı Tuğgeneral Eric Osborg gündüz vardiyasında çalışmış ve heyecanlı planlamadan habersiz uyumaya gitmişti; yaverlerinden birisi sarsarak uyarıp iki uçağın Saddam'ı vurmak için sürpriz bir operasyona gittiğini söyleyince general inanamıyormuşçasına, "Buradan mı?" diye sordu.¹¹

Toomey ve Hoehn kuzeye yöneldi, siyah jetleri tanker uçaktan yakıt

alacak şekilde manevra gerçekleştirdi, ardından da şafakla yarışırçasına Bağdat'a doğru uçmaya başladı. Pilotlar başkente yaklaşırken, Toomey'nin uçağındaki kontrol lambasından yeni EGBU-27 bombalarından birinin uydru yöneltme sisteminde arıza olduğı uyarısı geldi. Toomey el kitabını çıkardı, bilgisayarlı yönlendirme sistemini kapatıp yeniden devreye aldı ve yapacak başka bir şey kalmadığından çalışması için dua etti. Stealth operasyonları bir pilot arkadaşla ya da Katar'daki üsle iletişim kurma fırsatı vermiyordu. Toomey ve Hoehn kendi başlarındaydı.¹²

Deniz Kuvvetleri de Bahreyn'deki komuta merkezinde, operasyonda kendi üzerine düşeni yerine getirmek için, hazırlıklarını tamamladı. Korgeneral Tim Keating bütün gününü Basra Körfezi'ndeki üç savaş grubunu ziyaret edip, moral vererek geçirmişti. Elindeki çok gizli belgelerle dolu dosyayı gösteren Keating, denizcilerine, Müttefikler'in Saddam'ı yerinden edecek jetleri ve füzeleri gönderecek gizli bilgilere sahip olduğunu söylemişti. Gemilerdeki gerginlik elle tutulacak gibiydi. Dosyanın boş olduğunu sadece Keating biliyordu. Eski havacı, moralleri yüksek tutmak ve hızla yaklaşan savaş gerçeğini göstermek için biraz tiyatro yapıyordu.

Keating üsse dönünce Amerikan istihbaratının "Roket 1'in", Yani Donanma dilinde Saddam'ın nerede olduğunu belirlediğine inandığını öğrendi. Bunun üzerine Keating kırk beş Tomahawk kara saldırı füzesinden (TKSF) oluşacak bir salvo hazırlanmasını söyledi. Böylesi inanılmaz bir salvoydu: Her TKSF, çevresindeki her yapıyı yerle bir etmesi kesin 500 kiloluk bir savaş başlığı taşıyordu. Keating'in hiç aklına gelmeyen, Deniz Kuvvetleri'nin dünya çapındaki iletişim ağında birilerinin rutin bakım amacıyla olağanüstü yüksek dalga sistemini devre dışı bırakmak için tam o anı seçeceğıydi. Olağanüstü yüksek dalga Deniz Kuvvetleri karargâhının füzelere yüklenecek hedef verilerini göndermek için kullandığı en etkin yöntemdi. Keating'in elinde bilgi alışverişi için çok daha yavaş olan Inmarsat uydru yedekleme sistemine geçmekten başka çare yoktu. Hedefleme verileri planlanan kırk beş füzedan otuz dokuzunu ateşlemeye izin verecek hızda iletildi. Yine de, bazı füzeler hedefe dakikalarca geç varacaktı.¹³ Füzeler yola çıktıktan sonra, onları geri çağırarak imkânsızdı. Kelle uçurma darbesi başlatılmıştı. Stealth uçaklarıyla Tomahawk füzeleri tıpkı bokstaki gibi bir iki vuruşu yapacaklardı. Prens Sultan Üssü'nde, Moseley güvenliydi. "Adamlara kucak dolusu sevgi göndermek üzereyiz" diyordu çevresindekilere.

Öte yandan El Udeyd'de McKeon ve subayları hedeflerin vurulup vurulmadığını görmeyi bekliyorlardı. Fox News haber kanalının Bağdat'ta bir ekibi vardı ve El Udeyd kanat operasyon merkezindeki subaylar, başlatılan saldırının başarısıyla ilgili herhangi bir belirtiye rastlayabilmek umuduyla yayını izliyordu. F-117'lerin bombalarını bırakmalarına yaklaşık beş dakika kala, Ankerstar Bağdat'taki sokak lamba-

ların söndürüldüğünü görünce şaşırıldı. Operasyon merkezinin üzerinden bir endişe dalgası geçti: Iraklılar başkenti karartıyor muydu? Eğer Iraklılar saldırıdan haberdar olmuşlarsa, o zaman havayı uçaksavar ateşiyle dolduracak, yerden havaya füzelerini ateşleyecek ve talihli bir isabet için dua edecekti. Sonunda, Ankerstar bir başka açıklama bulundu: güneş doğmak üzereydi ve sokak lambaları şafakta sönmek üzere ayarlanmıştı.¹⁴

Subaylar darbe için geri sayıma başlarken, Fox News bir reklam arası verdi. Yayın yeniden başladığında bombalar bırakılmış, TKSF'ler hedeflerine ulaşmış, Irak hava savunması çılgınca göğü dövmeye koyulmuştu. Filo Toomey ve Hoehn'u beklerken, bir F-177'nin isabet aldığı ve rotasını Kuveyt'teki üsse çevirdiği haberi geldi. Yakıt azalması halinde Kuveyt'e inmeyi kapsayan bir acil durum planı bile talihsizlik olarak değerlendiriliyordu. Askerlerin "istsöy" olarak adlandırdıkları bir örnek daha: İstihbarat olduğu sanılan bir söylenti ve çapraşık iletişim yumağı.

İlk dönen Hoehn oldu. Yere inmeden önce üssün üzerinde uçtu. Toomey yaklaşık yirmi dakika sonra indi. Rosborg ve yüzlerce pilot, mekanikçi ve bomba yükleyici, bazılarının elinde fotoğraf makineleri, koşarak etraflarını aldı. Genelde F-117 bölümü diğer personele yasaktı, ancak bu kez farklıydı. İnsanlar sanki Amerika Birleşik Devletleri savaşı kazanmış gibi seviniyordu. Pilotlar Saddam'ın işini bitirip bitirmedikleri sorularıyla karşılaştı. Toomey ve Hoehn bir anda kahraman oldular. Saddam'ı vurduklarını kesin olarak söyleyemiyorlardı, ama keşif fotoğrafları dört bombanın da tam hedefe isabet ettiğini göstermişti.

Suudi Arabistan'daki hava savaşı komuta merkezinde, Moseley F-117'ler görevlerini yaptıkları ve üssü hasarsız döndükleri için sevinçliydi. F-117 pilotları yakalanmadan düşman hava sahasına girme kurallarına uymuş ve uçuş sırasında telsizle konuşmamışlardı. Moseley'nin o akşam her şeyin yolunda gitmesiyle ilgili gördüğü ilk belirti, iki siyah jet tanker uçaklara yanaştığında gelmişti. "Tamam, çocuklar, tamam" diye söylendi Moseley. Moseley'nin başyardımcısı Koramiral David C. Nichols H-Günü'nün 770 sortiden 2'ye indiğini söyledi. Sanki Hava Kuvvetleri savaşı kazanmış gibiydi.

Saldırıdan kırk beş dakika sonra, Oval Ofis'ten ulusa seslenen Bush, "Verdiğim emir üzerine, koalisyon güçleri Saddam Hüseyin'in savaş imkânlarını yok etmek için hedefleri vurmaya başladı" dedi. "Şimdi artık savaş başladığına göre, süresini kısaltmanın tek yolu kararlı güç uygulamak."¹⁵

Saddam Hüseyin saatlerce sonra televizyona çıktı, Kara Kuvvetleri üniforması ve beresiyle son derecede canlı görünürken Amerikan saldırısına lanetler okudu. Saddam gözlük takarak ve önündeki notlardan

okuyarak yedi dakika konuştu. Amerika için konuşmanın canlı mı, yoksa kayıt mı olduğu, Saddam'ın bir dublör kullanıp kullanmadığı açık değildi. CENTCOM'a kadar sızan raporlardan birinde Saddam'ın çok ciddi yaralandığı ve enkazdan yüzünde bir oksijen maskesiyle çıkarıldığı yer alıyordu.

Bağdat'ın düşmesinden sonra, Amerikan kuvvetleri Dora Çiftliği'nin bulunduğu alanı inceledi. Çevrede yeraltı sığınağı ve Saddam Hüseyin'in burada bulunduğu yönünde hiçbir kanıt yoktu. Ram 1 ve Ram 2 boş bir arsaya düşmüştü. Televizyondaki konuşmayı yapanın estetik ameliyatla Saddam'a benzetilmiş bir dublör olduğu söylentisi de doğru çıkmadı. Gözlük için daha basit bir açıklama vardı. Saddam'ın kişisel sekreteri Abd Hamid rejimin yıkılmasından sonra tutuklandığında, Amerikalı soruşturmacılara öykünün Irak cephesini anlattı: Irak lideri 1995'ten beri Dora Çiftliği'ne gitmemiştir ve saldırı gecesi Dora Çiftliği'nin yakınında bile değildi. Bombalardan sonra, Saddam, Hamid'in yabancı haber programlarını izlemek için uydu anteniyle donatılmış evine geldi. Daha sonra Saddam ve Hamid Bağdat'ın seçkin El Mansur Mahallesi yakınındaki güvenli bir eve gittiler. Hamid'in anlattığına göre Saddam konuşmasını elle yazmış ve videoya alınmasını istemiştir. Genelde, kolay okuyabilmesi için, Saddam'ın konuşmaları kocaman harflerle basılırdı. Oysa bu kez yazıcı bulunmadığından, Saddam kendi küçük harflerini okuyabilmek için gözlük takmak zorunda kalmıştı. Kayıt daha sonra hazırlanıp yayınlanması için Enformasyon Bakanlığı'na, Muhammed Said es Sahaf'a gönderilmişti.¹⁶ F-117'lerin hedeflerini örnek olacak gibi tutturduklarından kuşku yoktu, ama olmayan bir hedefi vurmak için tehlikeye atıldıkları da kesindi.

Savaş başladıktan sonra, Müttefik uçakları Kimyasal Ali de dahil öteki duyarlı hedeflere karşı da saldırı gerçekleştirecekti. Ne var ki rejimin en tepesindeki 200 kişiden hiçbirisi bir hava saldırısı sonucunda öldürülemedi. Amerika Birleşik Devletleri'nin keşif, iletişim ve duyarlı silah imkânları ona düşman önderlerinin yerini belirleme ve hızla vurma fırsatı veriyordu. Ne var ki böylesi saldırılar ancak dayandıkları istihbarat kadar iyi olabilirdi ve savaşın açılış gecesinde de kanıtlandığı gibi, bu istihbarat genellikle güvenilir değildi.

Franks'in karargâhında, CENTCOM'a egemen olan duygu, en azından inisiyatifi ele aldıkları ve Irak rejimini tepeden tırnağa salladıklarıydı. Rejimin karşı darbesi çok gecikmedi. Sabah saat biri biraz geçte, Irak'ın Fao Yarımadası'ndan bir Seersucker füzesi ateşlendi. Denizin yüzeyinin hemen üzerinde ilerleyen Çin yapımı bu gemi düşmanı yaklaşık 450 kiloluk savaş başlığıyla dünyanın çevresindeki bütün donanmaların korkulu rüyasıydı. Yaklaşık 30 metreden uçan füze Basra Kör-

fezi'nin kuzey kıyısını yaladı, Kuveyt'e girdi ve Komando Kampı'nın, Korgeneral James Conway'ın Irak'a götürmeye hazırlandığı Deniz Piya-de Harekât Birliği'nin Kuzey Kuveyt'teki karargâhının kapısının eşikğine düştü. Yoğun patlamanın şok dalgası bir toz bulutu kaldırdı. Deniz Piya-deleri kimyasal ya da biyolojik saldırıya uğradıkları endişesiyle gaz maskelerine uzanıp koruyucu giysilerini giydiler. Amerikalıların kaybı yoktu, ama Iraklılar kendi işaretlerini göndermiş, kendilerine özgü bir kelle koparma saldırısı gerçekleştirmişlerdi. Bu saldırı, çağdaş bir Cruise füzesinin bir kara hedefine karşı ilk kez kullanılmasıydı; üstelik, füze o kadar alçaktan uçuyordu ki, radarlardan kaçabiliyordu.

Aynı gün Iraklılar 101. Hava İndirme Tümeni'nin Kuzey Kuveyt'teki toplanma noktası Gök Gürültüsü Caddesi'ne (Thunder Road) ve McKiernan'ın Doha Kampı'nda, müttelikleriyle kara savaşını yöneteceği karargâhlarından birine birer Ebabil-100 tipi, karadan karaya füze gönderdi. Füzeler yolda yakalandı ve Patriotlar tarafından yok edildi. Doha Kampı'ndaki öykü, askerlerin alaycılıkla "belirgin derecede heyecan verici bir olay" olarak adlandırdıklarındandı. "Dev sesi" adı verilen güçlü hoparlörler yayına başladı: "Şimşek, Şimşek, Şimşek" – düşman füze saldırısının kod adı. Patriotlar kükreyerek kafaların üzerinden geçti. Dev patlamalar kampı sarsarken Patriotlardan ve Irak füzelerinden fırlayan parçalar depoların madeni çatılarına düştü. McKiernan ve subayları toplanmalarına koruyucu elbiselerle ve gaz maskeleriyle devam ettiler.

Amerikalılar Iraklıların karadan karaya silahlarına yöneceklerini tahmin etmişti. Körfez Savaşı sırasında Irak İsrail'e ve Suudi Arabistan'a Scud füzeleri göndermişti. Füzeler pek duyarlı değildi, ancak Amerikalıları ağırladıkları için Suudileri cezalandırmak ve İsrail'e baskı yapıp savaşın içine çekmek için duyarlı olmaları da gerekmiyordu. Suudi Arabistan'ın Huber kentine düşen bir Scud, 28 Amerikalı askerin ölümüne 98'inin yaralanmasına neden olmuş ve bütün Körfez Savaşı boyunca Amerika'nın tek bir saldırıda verdiği en büyük kaybı gerçekleştirmişti. Amerikalılar Scud füzelerinin sadece hava üstünlüğü ve Patriotlarla önlenemeyeceğini acı tecrübeyle öğrendiler. Sonunda Amerikan ve İngiliz Özel Harekât birlikleri savaşa gönderildi. Buna rağmen, bütün savaş boyunca tek bir Scud rampasının yok edildiği bir örnek yaşanmadı.

CENTCOM bu sefer daha iyi sonuç almak için ülkenin batısındaki bütün füze atış rampalarını Amerikan havacılarına hedef gösterecek Özel Harekâtçıları gizlice Irak topraklarına soktu. Gerçekten de komandolar ve pilotlar Nellis Hava Üssü'nde aylar süren gizli tatbikatlar gerçekleştirmişti. Oysa bu kez Iraklılar füzelerini batı çölünde saklamıyor, hatta Scud bile kullanmıyorlardı. Iraklıların şimdi iki yeni roket sistemi vardı: katı yakıt kullanan Ebabil-100 ve sıvı yakıtlı Essamud. Her iki tip de hareketliydi ve Iraklılar bu füzeleri Basra ile çevresinde ve kuzeyde, 6 Numaralı Karayolu boyunca saklamıştı. Bölge, hareketli füze rampalarını

gizlemek için ideal olan palmiye ağaçlarıyla ve binalarla doluydu.

Irak ordusunun büyük bölümünün 6 Numaralı Karayolu boyunca mevzilenmesi, onları hafif silahlı Özel Harekât timlerinin menzili dışına çıkarıyordu. Ebabil-100'ler ve Essamudlar kısa menzilli füzelerdi, ama Güneydoğu Irak'taki sığınaklarından Kuveyt'in büyükçe bir bölümüne ulaşabiliyorlardı. Savaşa Seersucker'ları sokmak yeni bir gelişmeydi. Körfez Savaşı'nda olanların tersine, Iraklılar bu kez füzelerini geceyi beklemeyi gerektirmeyecek kadar iyi gizlediklerine güveniyorlar ve onları gün ışığında ateşliyorlardı. Üstelik düşmanlarının konumu hakkında iyi istihbaratları olduğu da açıktı. Irak ajanları için Amerikalıların başlıca toplanma yerleri ile üslerinin kesin koordinatlarını hesaplamak oldukça kolaydı. Bunun için herhangi bir GPS cihazı, hatta Körfez'de yaygın kullanılan Thuraya uydu telefonları bile yeterliydi. Daha önceki çatışmalarda yaptıkları gibi, füzeleri kentlerin üzerine fırlatmaktansa, Iraklılar bu kez bazıları henüz yeni kurulmuş olan askeri tesisleri ve komuta kontrol merkezlerini hedef alıyorlardı.

Moseley Irak füze rampalarını belirlemek için F-16'lar havalandırdı; ne var ki rampaların bulunması umut kırıcı olacak kadar güçtü. CENT-COM Irak füzelerini bastırmak için hava ve kara güçlerini eşzamanlı kullanmayı planlamıştı, ama şimdi sadece hava gücüne dayanmak zorundaydı –sil baştan. Irak füzelerinin oluşturduğu tehdidin sihirli bir çözümü yoktu.

Doha Kampı'ndaki karargâhta, cepheyi tutma görevi Kara Kuvvetleri 32. Hava ve Füze Savunması Komutanlığı'nın başındaki Tuğgeneral Howard Blomberg'in omuzlarına yüklendi. Koalisyonun bölgeye yerleştirdiği kırk dokuz Patriot bataryasından çoğu Blomberg'in komutası altındaydı. Doha Kampı Üssü ve Kuveyt'teki diğer kritik tesisleri savunmak için Patriot sistemlerinin en gelişmiş tipi olan PAC-3'ler kullanılıyordu.

Onuncu bölüm

Açılış hamlesi

McKiernan kara savaşıyla ilgili planlarına son biçimini verirken, saldırının 21 mart sabahı, şafakta başlamasını programlamıştı. Kara savaşının komutanı savaşın “sürtünmesini” en azda tutmak istiyordu. Irak’ın petrol altyapısının etrafından manevra yaparak ilerlemek olmasa da, yabancı bir arazide, gece saldırısı düzenlemek bile yeterince güçtü. Asıl keşif birlikleri sınırı gece karanlığında geçecek olmalarına rağmen, McKiernan’ın emirnamesine göre esas saldırı için Sabah Deniz Alacakaranlığı Başlangıcı (SDAB) yapılacaktı.

Rumeyle petrol havzasını güvenlik altına almanın ağır sorumluluğu, 1. Deniz Piyade Tümeni’ni yönetecek olan Jim Mattis’e düşüyordu. Gözlük takan, askeri tarih konusundaki bilgileriyle övünen müzmin bekâr Mattis’in bir çeşit savaşçı keşiş gibi bir ünü vardı. 1. Deniz Piyade Harekât Birliği’nin başında olup, Mattis’in doğrudan üstü konumundaki eski Amerikan futbolcusu Jim Conway kısa boylu, ufak tefek tümgeneralin tepesinden bakıyordu, ancak hiçbir Deniz Piyade subayının daha sabırsız, daha saldırgan olması mümkün değildi. Mattis, Umman Denizi’nde, Kandahar’dan 400 deniz mili uzaktaki gemilerdeki Deniz Piyade görev timini karaya çıkartıp yönettiği Afganistan’da adından söz ettirmişti, şimdi de Irak’ta parlamak istiyordu. Ağzı bozuk Mattis Hızlı Başlangıç Planı’nın bir değişikliği sonucunda Irak’ın güneyindeki petrol bölgelerini güvenlik altına alma görevinin Kara Kuvvetleri’nin 3. Piyade Tümeni’ne verildiğini duyduğunda, bir planlama toplantısında kendini randevuevinde peştamal tutan çocuklar gibi hissettiğini söylemişti.

McKiernan’ın Kobra II Planı geliştikçe, Deniz Piyadeleri’nin bir şeyler kaçıracağı tehlikesi de yok olmuştu. Mattis’in tümeni Rumeyle petrol bölgesini ele geçirecek, Fırat’ı aşıp kuzeye ilerleyecek, 5. Kolordu’nun sağını koruyacak ve sonunda, Bağdat’a yürüyecekti. McKiernan’ın açısından Kara Kuvvetleri’nin 5. Kolordusu başlıca saldırı gücü olabilirdi, ama Mattis Bağdat’a varmayı, hem de çabuk varmayı planlıyordu.

Uzun süre denize mahkum edilmiş bir birim için, Mattis’in görevi iddialı bir girişimdi. Mattis 20 000 Deniz Piyadesi ile 5 000 aracı çöllerden, yarı kapatılmış yollardan ve palmiye ağaçları, bataklıklar ve ka-

nallarla kaplı bir yarımaydan geçirmek zorundaydı. 1. Deniz Piyade Tümeni'nin İkinci Dünya Savaşı'na, Guadalcanal'daki ve Güney Pasifik'teki zorlu dönemlere uzanan görkemli bir tarihçesi vardı. Tümenin amblemi, üzerinde 1 sayısı ve Çoban Yıldızı bulunan mavi bir elması ve sahaya karargâhının telsizdeki çağrı işareti de "Mavi Elmas"tı. Şimdi de Mattis, tümenin efsanesine yeni bir bölüm eklemek niyetindeydi: Tümenin kuzeye saldırısı, Üsteğmen Presley Neville O'Bannon'ın 1805 yılında Libya'da, Derne Kalesi'ni almak için bir Deniz Piyade gücünü ve farklı birlikleri çölden geçirmek için 1 000 kilometre yürütmesinden bu yana, Deniz Piyadeleri için en uzun kara operasyonu olacaktı.

Mattis yapacağı operasyonun ilk aşamasına "açılış hamlesi" adını vermişti. Burada amaç Rumeyle içindeki ve çevresindeki düşman birliklerini yenmek ya da silah bırakmaya zorlamak, bu arada da beş adet ayrıştırma istasyonu ile birlikte Zübeyr'de, Deniz Piyadeleri'nin "Taçtaki Tektaş" adını taktıkları pompa istasyonunu ele geçermekti. Deniz Piyadeleri'nin görevlerini yerine getirmiş sayılmaları için Rumeyle havzasındaki 1 100 petrol kuyusunu ele geçirmeleri gerekmiyordu, onların sorumluluğu Irak ham petrolünü işlemek ve nakletmek için yaşamsal öneme sahip altyapıyı denetim altına almaktı. Bu görev kendini kontrol, ateş gücü ve manevra arasında hassas bir denge gerektiriyordu –özellikle de bazı Iraklı birliklerin petrol kuyularının yanına nakledilmelerinden beri. Yine Conway'in komutası altındaki İngiliz 1. Zırhlı Tümeni daha sonra gelip Rumeyle'yi Deniz Piyadeleri'nden devralacak, Irak'ın ikinci büyük kenti Basra'yı tecrit ederek Mattis'in kuzeye yürütmesine imkân sağlayacaktı. Mavi Elmas Irak'ın içine doğru saldırırken, İngiltere'nin Kraliyet Deniz Piyadeleri de Fao Yarımadası'ndaki petrol altyapısına el koyacaktı.

Mattis kuzeye doğru ilerlerken, Bağdat'a girmek için yoğun bir istek duyuyordu. O ve subayları aylardır konuya mümkün olan her açıdan bakmışlardı. Saldırının koreografisini gerçekleştirmek için, tümendeki her birliği, her aracı temsil edecek 5 000 renkli Lego parçacığı getirip, Pendleton Kampı'nın otoparkında yere dizmişlerdi. Mattis ve subayları, renkli Lego bloklarıyla beyin fırtınalarına girişmiş, sayısız kum masası tatbikatı ile bilgisayar simülasyonu gerçekleştirmiş ve lojistiğin ince ayarını yapmışlardı. Araziyi ve Irak'ta hareket etmenin güçlüğüne yakından anlayabilmek için Mattis JSTARS gözlem uçaklarından gelen istihbaratı, keşif fotoğraflarını ve Birinci Dünya Savaşı'nda Kutül-Amare'ye (Kut) yürümeye çalışırken sonunda orada teslim olan İngiliz tümeninin macerasını anlatan *The Siege* kitabını incelemişti. Üst düzey Deniz Piyade subayları için bu kitabı okumak zorunluydu.

Mattis durmadan uzayan malzeme kuyruklarına bakıp, planlamacılarına "lojistik olarak hafif" düşünmelerini söyledi. Alaylar bazen alışılmış üç günlük yiyecek, yakıt ve cephaneden aزیyla yetinmek zorunda

kalacaklar ve yanlarında sadece en temel malzemeyi götüreceklerdi. Ne hamak olacaktı ne de uyku tulumu; Deniz Piyadeleri'nin yanında sadece kimyasal ya da bakteriyolojik silahlara karşı korunmak için fazladan bir tane içi kömür astarla kaplı MOPP elbise bulunacaktı. Mataramlarını veya su kırıbalarını doldururken etrafa döküp ziyan etmemeleri için her dört Deniz Piyadesi için birer huni verilmesi kararlaştırılmış, bunun yanı sıra, bazı günler sadece bir tane bulabilecekleri hatırlatılarak, askerlere sahra tayınlarının her bir gramını yemeleri söylenmişti. Tümen ele geçirdiği yakıtı kullanmak kararında olduğundan, birliklere yakıt test kitleri dağıtılmıştı. M1 tanklarına yakıt kırıbaları asılmış, yük taşıma kapasitelerini artırmak için Humvee'lerin arkasına da ek bir platform vidalanmıştı. Tümen hareket halindeyken ihtiyacını duyacağı parçaların geriden gönderilmesinin güçlüğüne dayanarak, araçların bakımı titizlikle yapılacaktı. Lojistik destek birlikleri savaşçı birlik olarak görülüyor ve kendilerini savunmaları bekleniyordu.

Tümen, Irak sınırını geçtikten sonra topçu cephanesini idareli kullanmak için Tümgeneral James Amos'un 3. Deniz Piyade Hava Kanadı'na ait 340 savaş uçağının ateş gücüne güvenecekti. Mattis Mavi Elmas'ın Deniz Piyadeleri tarihinin en "hava merkezli" tümeni olmasıyla övünüyordu. Hava Kanadı'nın C-130'ları tümen hareket halindeyken de başlıca malzeme ikmal kaynağı olacaktı. Deniz Piyade tümenlerinin klasik savaş düzeni, iki alayla saldırırken, üçüncüsünü yedekte bekletmekti. El kitabını kenara bırakan Mattis üç alayla birden saldırıya geçip, hava gücünü yedekte bekletmeye karar vermişti.

Amerikan istihbaratı, Iraklı Özel Harekât birliklerinin Amerikan askeri üniformaları edindiği ve Amerikan birliklerine sızmaya hazırlandığı yönünde asılsız bilgiler vermişti; Irak'a geçtikten sonra düşman ajanlarının tümene sızmalarını önlemek için, Mattis daha Kuveyt'teyken askerlerine bıyık bırakmalarını söylemişti, ancak bazı gençlerin bıyıkları daha terlememişti. Mattis, liderlerini örnek alan Iraklı askerlerin bıyıklı olduğunu biliyordu. Iraklı ajanlar bıyıklarının tümene tam anlamıyla uyacağını düşüneceklerdi. Oysa Mattis sınırı geçmeden hemen önce askerlerine yüzlerindeki fazlalıkları tıraş etmelerini söylemeyi planlıyor, böylelikle tümene sızacak herhangi bir Irak ajanını belirlemenin kolay olacağına inanıyordu.¹

Savaş neredeyse başlamak üzereyken, tümenin subayları bitmek tükenmek bilmeyen son dakika ihtiyaçlarını karşılamaya çalıştılar. Bu işler arasında şarbonla mücadelede en uygun antibiyotik olan doksisisiklinden bol miktarda bulmak ya da zehirli petrol buharıyla, zehirli gazlarla başa çıkmak için hayati önem taşıyan ama nasılsa Kuveyt gümrüğünde takılıp kalmış 30 000 gaz maskesini kurtarmak da vardı.

Bütün bunlara rağmen, Mattis'in önündeki en ciddi sorun Amerikan istihbaratının Irak birlikleri hakkındaki bilgisiydi: Irak birliklerinin ne-

rede mevzilendikleri değil, düşman komutanlarının kimler olduğu, nerede okudukları, daha önceki askeri tecrübeleri ve savaş alanında ne gibi kararlar aldıkları. Mattis subaylarından en seçkinlerini, istihbarat kanallarından ne bulularsa getirmekle görevlendirmiş, ama onlar da elleri neredeyse boş dönmüşlerdi. Körfez Savaşı'nu izleyen on iki yıl boyunca, Amerika Kuzey ve Güney Irak üzerinde düzenli devriye uçuşları yapmış ve ülkeyi düzenli olarak bombalamıştı. Amerika'nın ileri teknoloji ürünü uydu ve benzeri keşif sistemlerine öncelik tanınması ve ülkede güvenilir ajan eksikliği olması, istihbarat konusunda Mattis'i çok kaygılandıran bir boşluk yaratmıştı.

Mattis savaştan sonra Conway'e gönderdiği bir raporda, "Düşmanın tepkileri hakkında bir değerlendirmede bulunmak için büyük oranda Açık Kaynak İstihbaratı (AKİST) kaynaklarına bıraktığımız ve savaş alanında kendi sezgilerimizle belirlediğimiz rütbe tahminleri yapıyorum" diyecekti. "Karşı taraf komutanlarının kişilikleri, eğitimleri, karar verme biçimleri ya da önceki tecrübeleri konusunda elde istihbarat yoktu. Elimizde bu bilgiler olmayınca, 'Onların yerinde olsak biz ne yapardık?' tahminlerine kaldık. Bu da beklenen sonuçları verdi."²

Muhtemel silah bırakmalar yönünde CIA'den akan raporlardan sonra, Jim Conway birliklerinden çoğunun hiç savaşmamasının mümkün olduğuna inanıyordu. "Bizi o tümenlerden büyük çoğunluğunun teslim olacıklarına inandırdılar" diye hatırlayacaktı Conway savaştan sonra. Mattis sınırın öteki tarafında karşılaşacağı Iraklı 51. Mekanize Tümen'in teslim olma ihtimaline dayanarak CIA aracılığıyla tümen komutanına bir haber gönderdi, birliğinin yok olmasını istemiyorsa toptan teslim olma koşullarını görüşmek üzere sınırda buluşmayı önerdi. Cevap gelmeyecekti.

Deniz Piyadeleri işi şansa bırakamazdı. Amerikan istihbarat raporlarına göre Kimyasal Ali de güneyde mevzilenmiş ve kimyasal silahlarını kullanma yetkisi almıştı. Deniz Piyadeleri bellerinde sallanan gaz maskeleriyle Irak'a geçmeyi ve hantal kimyasal giysiler içinde savaşmayı düşünüyordu.³ Mavi Elmas, "açılış hamlesi"ni yukarıdan aşağıya, tepeden tırnağa biliyor, harekete geçmek için sabırsızlanıyordu. Mattis'in düşman saflarında yaratmayı umduğu kargaşayı yansıtan kendine özgü bir telsiz çağrı işareti vardı: "Kaos."

7. Alay'ın istihbarat subayı Binbaşı Ron Spears saldırı günü düşmanla ilgili son haberleri gözden geçirirken üstü Albay Steve Hummer tarafından çağırıldı. Hummer, Spears'den Iraklıların T-72 tanklarıyla ilgili bilgiler istiyordu. İşini iyi yapan her istihbarat analisti gibi, Spears de Güney Irak'la ilgili haberleri iyice taramıştı. Irak'ın 51. Mekanize Tümeni, 8 ve 11 Numaralı Karayolları çevresindeki birlikleriyle Deniz Pi-

yadeleri'ni karşılayacaktı. Irak'ın 18. Piyade Tümeni'nden bir alay, bir dizi topun desteğinde Güney Rumeyle petrol havzasına intikal etmişti. Basra yolunu 100'den fazla eski T-54 ve T-55 tankına sahip olan 6. Zırhlı Tümen koruyordu. Bir de, Nasıriye'nin doğusundaki bataklıklar boyunca konuşlandırılmış 11. Piyade Tümeni vardı. Havanın birkaç gündür kötü gitmesi keşif çalışmalarını engellemiştir, ama bu birliklerin hiçbirinde T-72 tankı yoktu.

"Biraz yürüyelim" dedi Hummer, Spears'i dışarıya, CIA'nin paramiliter kuvvetlerinin sevgilisi "teknik araçların", M240G makineli tüfeklerle donatılmış altı hafif kamyonetin park edildiği alana götürdü. Orada bir CIA yetkilisi ve örgütün kaynaklarından biri olan eski bir Irak kara albayıyla karşılaştılar. Iraklı, bazı ayrıntılardan söz etti. Toplam 180 T-72'den oluşan bir ya da iki alay gizlice sınırın yakınına mevzilenmişti. Medina Tümeni'ne ait olan tanklar trenle Zübeyr'e getirilmiş, oradan da görünmemek için gece, tarlalardan geçirilerek sınıra konuşlandırılmıştı. Bir T-72 alayı, 31 Numaralı Karayolu'nun üzerinde, Deniz Piyadeleri'nin kuzeye çıkmak için kullanacakları Safvan kavşağı ile Um Kasr arasındaydı.

Irak tankları hakkındaki bu yeni istihbarat CIA'nin tümene verdiği rahatlatıcı bilgilerle taban tabana zıttı. CIA'nin Mattis ve subaylarına ilettiği raporlara göre, Rumeyle petrol havzasının içindeki ve çevresindeki Irak birliklerinin, ayrıştırma tesislerini güvenlik altına alma konusunda işbirliği yapacakları kuvvetle muhtemeldi. CIA tesislerdeki Iraklı mühendislerle şimdiden 80 000 dolar verdiğini ve önemli bir alayın komutanı olan bir Iraklıyla pazarlıkların sürdüğünü söylüyordu. Örgüt şimdi ise Saddam'ın Amerikalıların tahmininden daha akıllı çıktığını ve kilit Amerikan tümenlerinden birinin kanadına zırhlı bir tuzak kurduğunu anlatıyordu. Hummer, CIA yetkilisine, Iraklı subaya güvenilip güvenilmeyeceğini sorduğunda, Iraklının şimdiye kadar hiç yanılmadığı cevabını aldı. Bu istihbarat titizlikle hazırlanmış Deniz Piyade planını bir anda çöpe atıyordu. Deniz Piyadeleri her türlü riski hesaplarken, sınırı geçer geçmez Cumhuriyet Muhafızları'nın T-72'lerinin tepelerine binmek için kendilerini bekleyeceğini düşünmemişlerdi.

Saldırıya saatler kalmışken bu yeni haber Mattis'e iletilince, o da CIA'nin istihbarat kaynağını kendi gözleriyle ölçüp biçmek için komutanlık helikopterine binip, yarım saatte alaya geldi. Oraya vardığında, Iraklının haberinin kesin olduğunu söylediler: cep telefonuyla Güney Irak'taki bir arkadaşını aramış, o da T-72'leri bizzat gördüğünü söyledikten sonra, Müttefik uçakları geçerken tanklardaki askerlerin nasıl saklandığını anlatmıştı. 3. Hava Kanadı Komutanı Jim Amos haberin uydurma olduğundan emindi, özellikle de 1 Numaralı Karayolu boyunca araştırmak için gönderdiği özel LITENING hedef çıkıntısıyla donatılmış Harrier uçağı boş döndükten sonra. Mattis emin olmamakla birlikte, hiçbir şeyi şansa bırakmamaya kararlıydı. Açılış hamlesi T-72'lerin

muhtemel varlığı hesaba katılarak aceleyle gözden geçirilecekti.

Mattis'in ilk planına göre Hummer'in 7. Alayı, yani tümenin doğu kanadı 21 mart şafakla birlikte Safvan'ın hemen güneyinden ana saldırıyı başlatacaktı. Deniz Piyade harekât bölgesinin solunda, Joe Dunford'un 5. Alayı da Rumeyle petrol havzasının batı bölümünü ele geçirecek, Irak'ın 51. ve 6. Zırhlı Tümeni'nin karşı saldırıya geçmesini engellemek için de Basra ve Nasıriye arasındaki doğu-batı karayolunu kapatacaktı. Ne var ki 7. Alayı yandan vurmak için bekleyen T-72 ihtimali, Mattis'i sıralama ve zamanlamayı değiştirmeye, Dunford'un 5. Alayı'nı Irak'a önce göndermeye itti. Alay, ayrıştırma tesislerini güvenlik altına alacak ve T-72 birliğini olduğu yere mihlayacaktı. Ardından Hummer'in 7. Alayı gelecek, düşmanı çevirip yok edecekti. Savaşın sonra Mattis, Hummer'a, "Geri çekilmelerini, sonra yeniden onlarla savaşmak zorunda kalmayı istemiyorum" dediğini hatırlayacaktı.⁴

Mattis saat 05.00'te Dunford'a telefon ederek, ne sürede saldırıya geçebileceğini sordu. Bostonlu bir İrlandalı olan güçlü Dunford, subaylarıyla görüşükten sonra, alayın dört saatte harekete geçeceğini söyledi. Mattis zaten hızlandırılmış saldırıyı öne almak için Conway'e başvurdu, o da McKiernan'ın onayını aldı. Dunford'un saldırıya geçme zamanı yedi buçuk saat öne alındı. Saldırı gündüz gerçekleşecekti. Otuz dakikalık bir topçu hazırlığından sonra, saat 08.30'da, Dunford'un alayı artık sadece adı kalmış Askerden Arındırılmış Bölge'den saldırıya geçecekti.

Tümen yeni istihbaratla uğraşırken Yüzbaşı Dave Banning tank bölüğünü sınıra götürdü. Kuveyt-Irak sınırını aşmak kolay bir iş olmayacaktı. Amerika Birleşik Devletleri sadece Irak'ın sınırdaki ileri karakollarını ve keşif noktalarını devre dışı bırakmakla yetinmeyecek, aynı zamanda da Körfez Savaşı'ndan sonra, Iraklıların yeniden ülkeyi işgal etmesini önlemek için Kuveyttilerin milyonlarca dolara yaptırdıkları tahkimatı da aşacaktı. Kuveyt savunma hattı, iki tarafı tanklara karşı derin hendeklerle ve yüksek kum engelleriyle çevrili, 1 600 volt elektrik verilmiş yüksek çitlerden oluşuyordu.

Kuveyttiler Amerikan birliklerinin, yatırımlarını yıkıp geçmeleri düşüncesini pek sevmediler. McKiernan'ın subaylarıyla yapılan uzun tartışmalardan sonra, Kara ordusu, Deniz Piyadeleri ve İngiliz birliklerinin Irak'a doğru yürüyebilmesi için, bir müteahhide çitlerden otuz altı bölümünün sökülmesi emri verildi. Müteahhit çalışmaya başladığında, Irak havanlarından şiddetli ateş başladı. Deniz Piyade 11. Topçu Alayı sınırın öbür tarafındaki havan mevzisini topa tuttu. Banning'in Alfa Bölüğü güvenliği sağlamak için sınıra gönderildi.

Akşam karanlığı düşerken, Banning'in M1 sürücüsü karanlıkta düşmanı görmesini sağlayacak gece görüş ekranını istedi. Arada sırada patlayan topların ve ateşlenen tüfeklerin gürültüsü içinde topçunun tanktan çıkarak ekranı kapaktan sürücüye vermesinin daha doğru ola-

cağını düşündü. Böylece, topçunun sürücü bölümüne geçmesi için, Banning taretini geriye doğru çevirdi.

Ondan sonra hatırladığı tek şey, M1'inin korkunç bir patlamayla sarılmasıydı. Sınır boyunca devriye gezen bir Deniz Piyade Cobra helikopterinden fırlatılan Hellfire füzesi, tankın sol yanına isabet etmişti. Ölümünden kal payı kurtulmuşlardı, ama bu, doğrulanmamış istihbaratın yarattığı yanlışlıklardan doğan dost ateşinin savaşta ilk örneği olacaktı. Deniz Piyadeleri hâlâ daha T-72 görememiş, buna karşılık kendi tanklarından birine saldırmıştı. Banning şanslıydı: Cobra helikopteri, Hellfire füzesinin tank delici tipiyle değil, sınır yakınındaki Irak gözlem noktalarına ve askerlerine karşı kullanılan parça etkili tipiyle donatılmıştı. Cobra mürettebatı, savaşın dumanında elektrikli çitin kuzeyinde, namlusu güneye dönük bir tank görünce füzeyi ateşlemişti. Banning yine de bu yanlışlığın bağışlanamayacağı görüşündeydi. M1 tankının yanlarında, dost olduğunu belirten termal paneller vardı.⁵

Dunford'un kuzeye saldırısı başlamadan, Deniz Piyadeleri'nin Güney Irak'taki dev Cebel Senam Tepesi'yle ilgilenmeleri gerekti. Tepe General Schwartzkopf ile Iraklı generallerin 1991 Körfez Savaşı'nı sona erdiren ateşkes anlaşmasını imzaladıkları Safvan'ın yakınlarındaydı. İkinci Dünya Savaşı'ndaki Iwo Jima Çarpışması'nın ve Batı Pasifik tayinlerinin etkisinde kalan birçok genç Deniz Piyadesi tepeye Suribashi Tepesi adını takmıştı. Cebel Senam çevredeki çöle tepeden bakıyor ve sınırı gözleyen Iraklı gözlemciler için kusursuz bir rasat yeri oluşturuyordu. Kuveyt ile Irak arasında, şimdi artık terk edilmiş Birleşmiş Milletler Askerden Arındırılmış Bölgesi'nin kuzeyine serpiştirilmiş Irak ileri karakollarıyla birlikte Cebel Senam Iraklı askeri gözlemcilere sınırın öteki tarafındaki Deniz Piyadeleri'nin savaş hazırlıklarını izleyebilecekleri ideal bir tünük görevi görüyordu.

Cebel Senam'ı ele geçirme planı, Deniz Piyade F/A-18 Hornetler tepayı uydudan yönetilen JDAM bombalarıyla döverken, yine Deniz Piyadeleri'ne ait Harrier'ların napalmı dolu puro biçimindeki MK77 atmasını öngörüyordu. Cobra helikopterleri de savaşa destek verecekti. Ardından hayatta kalanlarla ilgilenmeleri ve Cebel Sanam'ın düşman mevzilerini belirlemek için yirmi iki kişilik bir keşif birliği helikopterle tepeye indirilecekti. Dunford'un saldırısının öne alınmasıyla, Cebel Sanam operasyonu da hızlandırıldı.

Kuzey Kuveyt'te sıkıştırılmış toprakla kaplı Joe Foss pistinde, helikopter görev komutanı Yarbay Darrell Thacker, Iraklılar Müttefik birliklere füze atarken, gününü MOPP kimyasal koruyucu elbisesini giyip çıkarmakla geçirmişti. Saat 17.30'da, operasyonun yarım saat sonra başlayacağını öğrendi.

Akşam karanlığı çökerken, helikopterler tepeye doğru uçup, F/A-18'lerin bombardımanını beklediler. F/A-18 filosunun komutanı Yarbay Matt "Jams" Shilhadeh, bir dizi iletişim güçlüklerini aştıktan sonra 18.44'te saldırıyı başlatmayı başardı. Shilhadeh kızılötesi hedefleme sisteminden bakarak, ilk bombasının iki binayı yerle bir edişini izledi. Üçüncü bomba hedefe düştüyse de patlamadı. Her şey bir yana, Hornet'ler planlanan on beş bombadan on dördünü atmaya başarmıştı. Tepeye saldırmanın telaşıyla, napalm bombardımanı iptal edildi. Cobra'lar yine de saldırdı ve kuzeye doğru kaçmaya çalışan bir aracı vurdu.

Bombardımandan sonra CH-46 helikopterleri keşif ekibini tepeye indirmeye çalıştı. Ne var ki, patlamaların ve dönen helikopter kanatlarının kaldırdığı toz yoğunluğuydu. Helikopterler Deniz Piyadeleri'nin ipten kayarak inebilecekleri kadar alçalamadı. Bir dizi denemeden sonra, göreve son verildi. Amerikalılar tepeyi ele geçirememişti, ama tepe Iraklıların elinde de kalmamıştı. Cebel Senam artık delik deşik, ıssız bir yerdi.⁶

Dunford'un kimyasal korumalı MOPP tulumlarını giymiş Deniz Piyadeleri, kuzeye doğru ilerlediler. Iraklılar tarafından mayınlanan Kırmızı 2, Cobra Banning'in M1'ini vurduktan sonra müteahhidin terk ettiği tuncu 4 ve 5 hariç, sınır tahkimatındaki bütün renkli boşluklar açıldı. Doğudaki açıklıktan ilk geçen, Fred Padilla'nın taburu oldu. Saldırının yaklaştığı günlerde, Padilla ayrıştırma tesislerinin ateşini görmüş ve saldırının çok geç kalmasından endişelenmişti. Saldırının gecikeceği her gün, Iraklıların yeni mayın döşemeleri ve petrol kuyularını kundaklamaları için fazladan bir gün olacaktı. Zırhlı saldırı araçlarına, Humvee'lere ve kamyonlara bindirilmiş, bir tank birliğince korunan tabur şimdi de ilk saldırı emrinden saatlerce önce harekete geçmek zorundaydı. Padilla'nın taburu, sınırı geçip Irak'a giren ilk Amerikan birliğiydi.

Padilla, Ayakkabı Caddesi'nde –petrol kuyularına giden servis yolu– yön bulmanın güç olduğunu fark etti. "Menteşe düzenindeydik, ama hava o kadar tozlu, o kadar karanlıktı ki, önümüzü görmek neredeyse imkânsızdı. Ve gece görüş gözlüklerimiz de işe yaramıyordu. Kısa sürede karmakarışık olduk" diye hatırlıyor. Padilla uydura iletilen koordinatlardan yararlanarak dost birliklerin tam yerini belirleyen az sayıda ki Mavi Kuvvet İzleme cihazlarından birine sahipti; Humvee'sini taburun önüne getirdi. "İşler zamanla yoluna girdi, ama çok keyifli bir başlangıç değildi" diye ekledi.

Padilla, Alfa Birliği'ni bir taş ocağına doğru götürdü ve kısa zamanda iki Irak tankını savaş dışı bıraktı. Irak piyadesinin yer yer yaptığı direniş, top ve havan ateşinin yokluğu Padilla için tatlı bir sürpriz oldu. Otuz dakikalık top atışı etkili olmuştu. Hava ısıdığı anda, Padilla görev kapsamına giren üç kritik ayrıştırma tesisi ile pompa istasyonunu ele geçirmişti. İngiliz ve Amerikalı mühendisler kısa sürede tesislerden hiçbirini

nin kendini imha etmek üzere patlayıcı doldurulmadığını belirlediler.⁷

Yarbay Sam Mundy'nin taburu Padilla'nın izinden gitti, kendi hesabına düşen ayrıştırma tesislerini güvenliğe almak için kardeş birliğinin çevresinden döndü. O sırada Iraklılar ilk şaşkınlığı atlatmış, top ve hafif silahlarla karşılık vermeye başlamışlardı. Petrol sahalarındaki alev hendeklerini de ateşe verdiler. Toz ve duman helikopter desteğini etkilediyse de, tabur kendine ayrılan bölgeyi temizledi ve tesisleri kayıp vermeden ele geçirdi.

On saat sonra, Yarbay Dan O'Donohue'nun piyade alayı ile Yarbay Mike Oehl komutasındaki tank taburu batıdaki açıklıktan fırladı. Hiçbir direnişle karşılaşmadan kuzeye, 8 ve 1 Numaralı Karayollarına doğru ilerlediler, Zübeyr ve Basra karşısında yolu kapayacak şekilde mevzilenmeden önce Rumeyle ayrıştırma tesislerinin son bölümünü işgal ettiler. Irak'ın 51. Tümeni ile hayalet T-72 Tank Tugayı tecrit edilmişti. 5. Alay arkayı süpürüp aralarında 51 Tümen'den üst rütbeli subayların da bulunduğu ve kuzeye doğru kaçmaya çalışan Iraklıları tutukladı. Ama taburun günü henüz başlıyordu.

Padilla'nın taburundan Yüzbaşı Blair Sokol'un Alfa Bölüğü İki Numaralı Pompa İstasyonu'nu, yani yüksek duvarlarla çevrili ve uçaksavar bataryalarıyla savunulan yaklaşık 1 500 metre karelik bir alanı ele geçirmekle görevlendirilmişti. Bölük pompa istasyonuna 1 000 metre kalana kadar yaklaştığında, Sokol topçuya emir verdi ve Deniz Piyadeleri antipersonel cephanelerinin içinde en çok korkulana, çok sayıda ölümcül bombacıklar atan DPİCM'leri ateşledi. Bölük, DPİCM'lerce vurulan Irak havan mevzisine vardığında, silahın etkisinin iç karartıcı kanıtıyla, kırmızı bir şerit içinde yüzen ceset parçalarıyla karşılaştı.

İki Numaralı Pompa İstasyonu'ndaki durum da en az o kadar iç karartıcıydı. Deniz Piyadeleri istasyona girdiklerinde on, on iki kadar cesetle ve taranarak öldürülmüş Iraklılarla karşılaştılar. Teğmen Therral "Shane" Childers'in takımı etrafı kolaçan ederken, Onbaşı Brenton Groce bir mayına bastı, ayak bileklerini kırıp, vücuduna şarapnel dolduran bir patlamaya neden oldu. Derhal cephe gerisine gönderildi. Alayda operasyon sırasında yaralanan tek kişi olan Groce, patlamayı olabildiğinden çok daha hafif atlatarak, arkadaşlarını rahatlatıacaktı.

Körfez Savaşı'na da katılmış olan Childers, taburun örnek gösterilecek Deniz Piyadeleri'nden biriydi. Babası Şah rejimi sırasında Seebee (Deniz Komandosu) olarak Tahran'da görevliyken Deniz Piyadeleri'ne sempati duymuş, büyükelçiliğin Deniz Piyade muhafızlarının görünüşüne ve düzenine hayran olmuştu. Childers Mississippi'de liseyi bitirdikten sonra Deniz Piyadeleri'ne katıldı, ardından da subay olabilmek için Citadel Üniversitesi'nde özel bir programa yazıldı. Nesli tükenmişlerdendi: bir "yabani at", sonradan subaylığa yükselecek bir er. İki Numaralı Pompa İstasyonu'nu denetim altına aldıktan sonra, Childers çevredeki sığı-

nakları temizlemek için takımına araçlarına binmelerini emretti.

Adamlar araçların başına toplanırken toprak renkli bir Toyota kamyonet Childers'in takımına yaklaşmaya başladı. Deniz Piyadeleri nasıl tepki vereceklerinden emin değildi. Onlara Irak'ın T-72'lerine, T-55'lerine, Sovyet yapımı zırhlı personel taşıyıcılarına saldırma görevi verilmişti, sivil araçlara değil. Kamyonet hızlandı ve saatte yüz on kilometre hızla çölün üzerinden hoplayarak gelmeyi sürdürdü. Takımın yanından geçerken, şoför mahallinde ve arkadaki sivil giysili Iraklılar AK-47 Kalashnikovlarını doğrultup Deniz Piyadeleri'ni otomatik silahlarla taramışlar. Mermilerden çoğu bir zırhlı saldırı aracına çarpıp sekti, ama kurşunlardan biri Childers'ı, kurşungeçirmez yeleğinin hemen altından vurdu. Takım silahlarını doğrulttu ve kamyoneti sonunda hareketsiz kalana kadar kurşun yağmuruna tuttu.

Childers gelip geçerken açılmış bir ateşle vurulduğuna şaşırmışa benziyordu. Groce'yi cephe gerisine taşımak için bir ambulans çağırılmıştı, ancak şimdi de ambulansın acilen gelmesi gerektiği bildiriliyordu. Bu arada takımdan bir Deniz Piyade eri, bir aracın rampasına uzatılan Childers'a hayat öpücüğü uygulayarak bilincini kaybetmemesini sağladı.

Padilla saldırıyı taktik telsizinden duyduğunda pompa istasyonu yolundaydı. İstasyona yaklaştığında ambulans talebinin acilden normale döndürüldüğünü işitip, takımın komutanını kaybettiğini anladı. Padilla istasyona vardığında, Deniz Piyade erinden rapor aldı. Dirseklerine kadar kan içinde olan adamın yanaklarından yaşlar akıyordu. Yapılacak bir şey yoktu. Kurşun Childers'ın ciğerini delip sırtından çıkmış, yoğun bir iç kanamaya neden olmuştu. Padilla Childers'ın yasını tutmak için ileride zaman bulacaklarını, ama henüz savaşın başındayken önlerinde daha çok çarpışma olduğunu söyledi. Günün dökümü yapıldığında, Childers'ın savaşta düşman ateşiyle ölen ilk Müttefik askeri olduğu anlaşıldı.⁸

On altı saatlik amaçsız çarpışmadan sonra, Joe Dunford'un ilk görevi yerine getirilmiş, bölgesinin doğusundaki Iraklılar kuşatılmış, batıdaki kritik ayrıştırma tesisleri ve pompa istasyonları hasarsız ele geçirilmiş, iki yüze yakın Iraklı öldürülmüş, tutuklanmış ya da silahları alınmıştı. Dunford'un alayı, görevini bir Gurka birliğinin de bulunduğu Kraliyet İrlanda Tugayı'na devretmeyi bekliyordu. Iraklılardan bazıları savaşırken, çoğu katliamdan kaçmaya çalışıyordu, ama hiç toplu teslim görülmüyordu. T-72'lerle kritik çarpışma yaşanmamış, o korkulan tanklar bulunamamıştı.

Deniz Piyadeleri'nin uçakları ve Cobra helikopterler Safvan'ın kuzeyindeki Irak zırhlılarını belirlemek için canlarını dişlerine takmış ararlarken, Steve Hummer'ın 7. Alayı gün ışığında Irak sınırını aştı. T-72 Tugayı'yla çatışmayı beklerken, tümenin en sağında yer alan Hummer'ın Deniz Kuv-

vetleri topçusu nezdinde önceliği vardı. Hummer başta Yarbay Jim Chartier'in komutasındaki 1. Tank Taburu, Yarbay Bryan McCoy'un 3. Tank Taburu ve zırhlı saldırı araçlarına bindirilmiş 4. Deniz Piyade Taburu'yla yola koyuldu. Chartier'in ve McCoy'un birlikleri direnişle karşılaşmadan ilerlediler. Yolun üstü terk edilmiş silahlarla, malzeme ve askeri üniformalarla doluydu. Umutsuzluğa kapılmış Iraklı askerler tek tek ya da küçük gruplar halinde batıya doğru kaçıyor. İçlerinde savaş arzusu yoktu. Tabur, 8 Numaralı Karayolu'na vardıkdan sonra doğuya döndü ve Irak piyadesiyle küçük çatışmaların ardından, güneş batarken Basra'ya giden yolun üzerindeki köprüye ulaştı. Taburlar geceyi orada geçirdi, köprüyü tutan Iraklılarla müsademeye girdi. Güneyde, 7. Alay'ın öteki iki taburu Zübeyr'e doğru ilerlerken, yenilmiş bir ordunun artıklarıyla karşılaştı.

Basra'nın on beş kilometre güneybatısında, tozlu bir kent olan Zübeyr, Taçtaki Elmas'ın, Rumeyle petrol havzasının en önemli kontrol ve pompa istasyonunun hemen yanındaydı. Dünya petrolünün yüzde 14'ünü denetleyen istasyon, Rumeyle petrol kuyularından aldığı ham petrolü Irak'ın denizde kurulu ihraç terminallerine pompalıyordu. İstasyonun Iraklılarca sabotaja uğratılması ya da kullanılamaz hale getirilmesi, felç etkisi yaratırdı. Yakındaki Şuabiye Kışlası'nın 51. Tümen'in tugaylarından birinin karargâhı olduğu söyleniyordu. Bu arada hatırı sayılır bir Irak savunmasından ve takviyelerden de söz edilmişti. Eğer ciddi bir savaş yapılacaksa, burada olacak gibi görünüyordu.

1. Tabur, 7. Deniz Piyade Alayı Komutanı Yarbay Chris Conlin'in görevi, petrol kompleksini ele geçirmektir. Saldırıya başladı ve hiçbir direnişle karşılaşmadan, Taçtaki Elmas'ın hiç zarar görmeden eline düştüğünü görünce şaşırır. Komplekste görevli Iraklı yöneticiler hâlâ işlerinin başındaydı. Bu yöneticiler bazı Iraklı istihbarat subaylarının sabotaj amacıyla komplekse geldiklerini, fakat kendileri tarafından kovalandıklarını anlattılar. Deniz Piyadeleri istasyonun içine yayılırken, Conlin üzücü bir haber aldı. Tesisteki makinelerden bazıları ciddi zarar görmüşe benziyordu. Deniz Piyadeleri karşılaştıkları durumu tesisteki işçilere anlattıklarında, her şeyin yolunda olduğu cevabını aldılar. Ciddi hasarlı makineler Irak'ın petrol altyapısının normal, ama acıklı durumunu gösteriyordu. Bu görüntüler Conlin için insanın gözünü açan bir gerçek ve Amerika Birleşik Devletleri'nin daha sonra Bağdat'ta karşılaşacaklarının bir habercisiydi. Rumeyle petrol havzası güvenlik altına alınmıştı, ama Irak'ın altyapısı Washington'un sandığından çok daha döküktü. Altyapıyı korumak sadece bir ilk adımdı, ileride hatırı sayılı bir yeniden inşa çalışması görünüyordu.⁹

Deniz Piyadeleri'nin savaşın başındaki başarıları emir komuta zincirinden yukarıya iletilir. Doha Kampı'nda McKiernan'a verilen raporlar-

da Deniz Piyadeleri'nin sadece düşmanı yenmekle kalmadığı, Irak'ın 51. Tümeni'ne komuta eden generali, şimdiye kadar teslim olan en yüksek rütbeliyi esir aldığı belirtiliyordu. McKiernan haberi yaymak için sabırsızlandı. Iraklılar CIA ve CENTCOM'un umduğu gibi kitleler halinde teslim olmuyordu, ama en azından bazı üst rütbeli Iraklı subayların Amerikalıların emrine girmeye hazır oldukları yönünde belirtiler vardı. İşgalin ilk günleriyle ilgili her türlü habere aç olan bir dünya için, bu gelişmeler manşetler oluşturdu. Birkaç gün sonra, yeni bir istihbarat raporu düştü. 51. Tümen komutanı sanılan kişinin, kendini tutsak edenlerden daha iyi muamele görmek için durumunu abartan ast rütbeli bir Sünni olduğu anlaşıldı.¹⁰

Conlin Taçtaki Tektaş'ı ele geçirdikten sonra, kuzeye doğru ilerleyen 7. Alay'a katıldı. Ne var ki Iraklı paramiliter örgütler ile Fedailer Zübeyr'i hemen geri aldılar ve Deniz Piyadeleri'nin yerini almaya gelen İngilizler kente her yaklaştırmaya çalıştığında, onları roket ve makineli tüfek ateşine tuttular. Tümgeneral Robin Brims harika bir İngiliz birliğine komuta ediyordu. Brims'in tümeni 7. Zırhlı Tugayı, yani İkinci Dünya Savaşı sırasında Kuzey Afrika Cephesi'nde çarpışan ünlü Çöl Farelerini, 16. Hava Saldırı Tugayı'nı ve 3. Komando Tugayı'nı da kapsıyordu. İngilizler Şatra üzerindeki köprülerin denetimini hızla ellerine geçirerek, Basra'yı tecrit ettiler. Kısa süre sonra, Zübeyr'i de kuşattılar.

İngilizlerin Fao Yarımadası'ndaki paralel görevleri, Deniz Piyadeleri Rumeyle petrol kuyularına doğru saldırırken başladı. Kara saldırısının zamanlaması öne çekildikten sonra, İngiltere ve Avustralya savaş gemileri Fao Yarımadası'ndaki düşman mevzilerini bombalamaya başladı; Kuveyt'in Bubiyan Adası'nda konuşlandırılan İngiliz topçusu da ateşe katıldı. Hiçbir terslikle karşılaşmadan yarımada'ya çıkarılan Kraliyet Deniz Piyadeleri kilit tesisleri ve denizdeki platformları besleyen dört büyük boru hattını güvenlik altına aldılar. Amerikan ve İngiliz işbirliğinin en sembolik görüntüsü ve savaşın en çok işbirliğiyle gerçekleştirilen operasyonu, İngiliz Kraliyet Deniz Piyadeleri'ni Fao Yarımadası'na indirme planıydı. 40. Komando'ya mensup bir Deniz Piyade öncüsü İngiliz gemilerinden alınıp helikopterle Fao Yarımadası'na çıkarıldı, ama kardeş birlikten, 42. Komando'dan 500'ü aşkın asker yarımada'ya Amerika Birleşik Devletleri Deniz Piyadesi yardımıyla indirilecekti.

İngiliz kuvvetlerinin görevi sadece petrol altyapısını ele geçirmek değil, aynı zamanda da Irak'ın tek derin deniz limanı olan ve CENTCOM'un takviye malzeme boşaltmak için kullanmak istediği Um Kasr Limanı'nı da almaktı. Savaşın ilk dakikalarında, Deniz komandoları açık deniz platformları ile onları besleyen boru hatlarını güvenlik altına alacaklardı. Ondan sonrası, büyük çapta bir İngiliz gösterisiydi. İn-

gilizleri tatmin etmek, Kraliyet Deniz Piyadeleri'ni güçlendirmek ve İngiltere'deki siyasal duyarlılığı rahatlatmak için 15. Deniz Piyade Sefer Gücü'nden yaklaşık 2 000 kişilik bir birlik geçici olarak İngiltere komutasına verildi. İngiliz Kara birlikleri Conway'nın Deniz Piyade Sefer Gücü'ne bağlıydı, ama hiç olmazsa İngiltere komutasında da Amerikan Deniz Piyadesi bulunuyordu.

Her iki tarafın hesapları farklı ve kendine göre önemliydi. İngilizler 42. Komando'yu Fao kasabasının kuzeyine indirmek için –İngiliz komutanları yarımada'daki cılız köprübaşının yanlarını korumak için bunun olmazsa olmaz olduğu görüşündeydi– Deniz Piyadeleri'nin üstün gece uçuş teknolojisinden ve daha geniş indirme imkânından yararlanacaktı. Deniz Piyadeleri için de, bu operasyon hava saldırı yöntemlerinin önemli bir gösterisi olacaktı. Körfez Savaşı sırasında, Deniz Piyadeleri X-Ray Görev Kuvveti'ni –askerler, silahlar ve araçlar– havadan indirmeyi planlamış, ancak Irak topçusu ve kötü hava koşulları yüzünden planı terk etmek zorunda kalmıştı. Bu kez, Vietnam Savaşı'ndan bu yana en büyük hava saldırısını gerçekleştireceklerdi. Bu hem tarih yazmak hem de Amerikalılar ile İngilizler arasındaki işbirliğini daha pekiştirmek için bir fırsattı.

Deniz Piyadeleri uçuş komutanı ile İngiliz operasyon komutanı birlikte bir Huey komuta kontrol helikopterine binecekler, Cobralar eskort görevi yapacaktı. Kraliyet Deniz Piyadeleri'nin yüksek sayısı yüzünden, Amerikan pilotları iki sefer yapmayı planladı. Saldırı topu topu on dört CH-53, on dört CH-46, on iki AH-1W, dört UH-1N ve iki F/A-18'i kapsıyordu. Cobralar iniş bölgelerini temizleyecekti. Onun ardından CH-46 ve CH-35'ler, İngiliz askerlerini havalandıracaktı. Iraklıların iniş bölgelerini kimyasal silahlarla kirlettikleri anlaşıldığında ya da görüş mesafesi iki milin altına düştüğünde, operasyon iptal edilecekti. Iraklılar iniş bölgelerindeki savunmalarını güçlendirmek için adım attılar. CENTCOM'un kandırma kampanyasına –iletilen sahte belgelerden bazılarına göre, 101. Hava İndirme Basra yakınlarına saldıracaktı– karşılık olarak Irak rejimi iki tugayı Fao Yarımadası'na sevk etti. Ne var ki sevk edilen Irak askerlerinin sayısı muhtemelen birkaç taburdan fazla değildi. Deniz Piyadeleri kendilerini iyi hazırlanmış hissediyordu. Operasyonu İngilizlerle birlikte talim etmişler, yarımada'nın fotoğraflarını incelemişler, hatta Amerikan istihbaratı tarafından toplanmış petrol örneklerini bile görmüşlerdi.

Açık ve güzel bir gece olsa, Deniz Piyade pilotları hiç sorunsuz uçacaklar ve gece görüş gözlüklerini deneyeceklerdi. Ama içlerinden bazıları Deniz Piyadeleri'nin en ayrıntılı planlarının bile havadan nasıl etkilendiğini görmüştü. Birkaç hafta önce bir kum fırtınası birliğin helikopterlerinden birini Kuveyt çölünün ortasına inmeye ve geceyi bir kara üssünün yakınında geçirmeye zorlamıştı. Deniz Piyadeleri helikopterin

çevresinde acil bir güvenlik çemberi oluşturmuş, üslerine dönmek için sabahı beklemişlerdi.

Deniz Piyadeleri sabah 02.50'de, önde Cobralar, havalanmaya başladı. Başlangıçta görüş mesafesi iki mildi, ancak helikopterler doğuya doğru ilerlerken düşmeye başladı. Iraklıların savaş alanını karartmak için yakıtıkları petrol ateşleri istenen sonucu vermişti. Rüzgâr dumanı uçuş rotasına taşıyordu ve dumanın dışından uçmak mümkün değildi. Deniz Piyadeleri 75 metre yükseklikte uçuyor ve ufku görmekte zorlanıyordu.

Saldırı uçuşu komutanı Yarbay Jerome E. Driscoll Dash helikopteriyle yolun yarısını aşmış, Bubiyan Adası'na yaklaşıyordu ki, bir pilot arkadaşından gelen bir telsiz mesajı duydu. "Güç ver, güç ver, güç ver, yukarı" diye bağırdı Dash 3. Driscoll gözünün ucuyla bir parıltı gördü. Dash 4, "Dash 3 düştü" raporu verdi. Driscoll haberi Deniz Piyadeleri Uçuş Komutanı Yarbay James Braden'a iletti. Braden'ın ilk düşüncesi, Dash 3'ün bir arıza yüzünden yere indiğiydi. Driscoll Dash 3'ün düştüğünü söyleyerek durumu anlattı: yönünü şaşırان mürettebat 3.37'de yere çakılmıştı. Braden operasyonu iptal etti.¹¹

Deniz Piyade helikopterleri 150 metreye yükseldi, yoldaki helikopterlere çarpmamaya çalışarak dönüş yoluna koyuldu. Gelecek günlerdeki görevleri yaralıları taşımak konusunda 5. Alay'a destek olmayı kapsadığından, bu operasyon Deniz Piyade helikopter filosunun İngilizlerle işbirliğinin sonu olacaktı. Deniz Piyade pilotlarının Fao operasyonu için zamanı yoktu. İngilizlerin Kraliyet Deniz Piyadeleri'ni kendi imkânlarıyla taşımaları gerekecekti.

Deniz Piyadeleri'nin operasyonu iptal kararı 42. Komando'nun ve İngiliz kara birliklerinin komutanı Yarbay Buster Howes'ın hoşuna gitmedi. Birliği Dash 3'ün düşmesiyle zaten kayıp vermişti: sekiz Kraliyet Deniz Piyadesi ve Amerikalı dört mürettebat. Howes bütün operasyonun tehlikeye atılmış olmasından kaygılıydı. Deniz Piyadeleri ilk Kraliyet Deniz Piyade askerlerini dokuz saat boyunca takviyesiz bırakmıştı. Ne var ki, yarımada'daki Irak direnişi de hafif çıkacaktı.

Savaşın ilk günü olmasına rağmen, Müttefikler arasında sürtüşme çıkmıştı bile. Kötü niyeti daha da körükleyen, helikopterin düştüğü yeri kimin güvenlik altına alacağıydı. Cesetler bir Deniz Piyade lojistik birimi ve bir İngiliz ekibi tarafından toplanılmadan önce, on iki saat helikopter enkazının içinde kaldı. Helikopterin düşmesinden sonra, Conway Deniz Piyade ve İngiliz subaylarını telsizden aradı. Tümgeneral Robin Brims İngiliz komandoları Kırmızı Sahil'e çıkarmak için Amfibik çıkartma gemileri kullanmayı düşündüğünü belirtti. Amos sinirliydi. "İngilizlerle anlaşma nasıl, bilmiyorum. Eğer bir çıkarma yapmak istiyorlarsa, benim itirazım yok. Bana kalırsa bu, o nefret ettiğim milliyet-

çilik dalgalarından biri. Diğer bir anlatımla sanki bize 'Helikopterlerimizden birini ve Kraliyet Deniz Piyadelerimizden birkaçını öldürdünüz ve size ikinci bir fırsat vermeyeceğiz' der gibiler... Bunu da atlatırız."¹²

Rumeyle petrol havzasının kilit tesisleri Dunford'un ve Steve Hummer'in alayları tarafından iki günden daha kısa bir sürede ve hasarsız ele geçirilmişti. Irak 51. Tümeni ve 6. Zırhlı Tümeni yenilgiye uğratılmış, düzenli birlik olma vasıflarını yitirmişti. Dowdy'nin 1. Alayı, Deniz Piyadeleri'nin bir sonraki hedefi olan Nasiriye'ye doğru yola koyulmuştu bile. Hayalet T-72 Tank Tugayı hiç görünmedi. Düşmanın öldürdüğü tek Deniz Piyadesi, kamyonete binmiş sivil giyimli bir grup Iraklı tarafından vuruldu.

Yine de, Wallace'ın 5. Kolordusu ile Conway'nin Deniz Piyadeleri'nin Bağdat'a kadar uzun bir yolu vardı. "Ayrıştırma tesislerini ele geçirdikten sonra, mutlu, el sallayan siviller dışında bir şey görmediğimiz iki gün vardı" diye hatırlıyor Dunford'ın 5. Alayı'ndan Binbaşı Craig Wonsen. "Ama Nasiriye'nin güneyine dönüp yakın hava desteği uçaklarının saldırılarını, kentten yükselen dumanı görünce büyük bir savaşın ortasında olduğumuzu ve olayların bizi çok yakında içine alacağını anladık."¹³

On birinci bölüm

Hedef özgürlük

Tümgeneral Buff Blount, M113 zırhlı personel aracının gözlem mahallinde dururken Yüzbaşı Erik Berdy'nin miğferinin arkasına dokundu. "Vakit tamam" diye açıkladı 3. Piyade Tümeni'nin komutanı, Berdy'nin "Bob'u", yani CIA yetkilisini arayıp, örgütün Güney Irak'ta neler ayarladığını sormasının zamanı gelmişti.¹

Mattis, Irak'ın güneydeki petrol alanlarını güvenlik altına alırken, Blount Bağdat'a yapılacak saldırının hazırlıklarını tamamliyordu. Birkaç kuşaktan beri subay yetiştiren bir ailenin Mississippi'de doğan çocuğu olarak Blount zırhlı subay eğitimi almıştı. Suudi Arabistan Ulusal Muhafız programına dört yıl boyunca danışmanlık yapmış, bu görevi sırasında da zırhlı araçların çölde kolayca hareket edebildiğini görmüştü.

Blount Suudi Arabistan'da geçirdiği yıllar boyunca fırsat verildiğinden Irak'ın işgalinin en iyi nasıl yapılacağını düşünmüştü. Bunun yolu "hızlı başla ve sakın durma"ydı. Blount'ın planına göre, Saddam rejiminin çökmesi durumunda tümeni yetmiş iki saatte Bağdat'ta olacaktı. Saddam'ın Cumhuriyet Muhafızları dirense de, Blount sonunda üstün geleceğine güveniyordu. Blount'ın aylardır Kuveyt çöllerinde talim yapan 3. Piyade Tümeni formunun zirvesindeydi. Blount, Saddam'ın ordusunun onlara direnemeyeceğinden emindi.

Farklı bir birlikten ve farklı gelenekten geliyor olmasına rağmen, Blount'ın Mattis'le paylaştıkları Kara Kuvvetleri'ndeki üstleriyle ortak noktalarından daha fazlaydı. İki general aynı kumaştan biçilmiş gibiydi. CENTCOM'un Hızlı Başlangıç'ı düşündüğü dönemlerde, Blount'ın planlamacıları onları büyük bir keyifle karşılayan Mattis'inkilerle yakın işbirliğine girmişlerdi. (Blount'ın tümeni saldırıya 1. Deniz Piyade Görev Gücü'nün altında başlayacaktı.) Oysa Blount ve karargâhı üstleri olan ve gereğinden titiz olmakla suçladıkları Kara Komutanlığı'yla, yani 5. Kolordu'yla aynı düşüncede sayılmazdı.

Ne var ki Cumhuriyet Muhafızları'yla savaşa girmeden önce, Blount'ın çözümlemesi gereken başka önemli konular vardı. 3. Piyade Tümeni Deniz Piyadeleri'nin kuzeye yürüyüşü için yaşamsal önemi olan 1 Numaralı Karayolu Köprüsü'nü ve Nasiriye'nin güneybatısında, Ameri-

kalı komutanların lojistik merkezi ve havaalanı olarak düşündükleri geniş Tallil Hava Üssü'nü ele geçirmek zorundaydı. Her ikisi de Amerikan ordusunun kuzeye gitmek için sıçrama taşı olarak kullanmak istedikleri önemli taşınmazlardı. Blount Bağdat'a yaklaştıkça sert çarpışmalarla karşılaşacağını beklerken, CIA ise Şiilerin çoğunlukta olduğu güney bölgelerinde açık kapıdan geçer gibi ilerleneceği görüşündeydi. Şiiler Körfez Savaşı'ndan sonra Saddam rejimine karşı ayaklandıklarından, CIA eğer Bush yönetimi Bağdat'a yürüme kararında olduğunu kanıtlarsa, Güney Irak'ın ortak davaya katılma eğilimi gösterebilecek muhtemel müttefiklerle dolu olduğu kanısındaydı.

Saldırdan önceki haftalarda "Bob" ve CIA ajanlarından oluşan ekip Blount'ın tümeni sınırı aştıktan sonra ona yardıma gönüllü olan müttefiklerle ilgili yüreklendirici raporlar hazırlamıştı. Saddam karşıtı aşiretler 1 Numaralı Karayolu Köprüsü'nü ele geçirmeye ve ardından bölgeye gelen Amerikan güçlerine devretmeyi planlıyordu. Irak'ın 11. Tümeni de silah bırakmaya hazırdı. CIA, tümenin silah bırakmasını sağlayacak kurmay başkanını getirme umudundaydı. CIA bağlantıyı kolaylaştırmak ve tümen Tallil Hava Üssü'ne yaklaştığından "Bob'un" adamlarından birinin onunla temas kurabilmesi için Berdy'ye bir Thuraya uydu telefonu vermişti. McKiernan CIA'in Güney Irak'ta Amerikan bayrakları dağıtması önerisini geri çevirmesine rağmen, istihbaratçılar bu planlarını Blount'a açmışlardı.

3. Piyade Tümeni sınırı aşır kuzeye doğru ilerlerken Iraklılar teslim olacaklar mı, olacaklarsa nerede gerçekleşecek, henüz açık değildi. Tümenin yürüyüşü pek ciddi direnişle karşılaşmadı. Apache helikopterleri saldırmış ve 458 atıştan sonra Irak sınır karakollarından geriye enkaz yığınlarından başka bir şey kalmamıştı. Tümen yine de birkaç endişe dolu an yaşadı. Keşif görevi yapan Apache helikopterlerinden biri hafif silah ateşiyle isabet alınca sınırın öteki tarafına inmek zorunda kalmış, ancak yeniden havalanmayı başarmıştı. Gözcüler bir T-72 tank birliğinin savaş düzeni aldığını bildirdi. Scott Rutter'ın Piyade Taburu Iraklı sözde zırhlı birliğe ateş etmeye başlayınca, karşıdakilerin 1991 Körfez Savaşı'ndan kalma, terk edilmiş T-55 tank enkazları olduğu anlaşıldı. Paslı zırhlılar gün boyunca güneşin sıcaklığını emince, taburun termal dürbünlerinden tehlikeli sıcak noktalar olarak görülmüştü.

Blount, birlikler sınırı aştıktan sonra nasıl bir karşılama göreceklelerinden pek emin değildi. Askerlerinin çarpışmaya girişmek için hazır ve hevesli olduklarını biliyor, ancak onları CIA'in değerlendirmelerinin doğru olabileceği olasılığına karşı hazır olmak da istiyordu. Emir ve komuta zincirinden geçirilen çatışma kuralları, düşman toprağını işgal etmek üzere olan bir birlik için alışıldan çok katıydı. Silahlarını sallayan Iraklıların mutlak düşman olarak görülmesi gerekmiyordu; böyleleri Amerikalılara katılmak isteyen Irak askerleri de olabilirdi.

“Çatışma kuralları o gün çok sıkıydı” diye hatırlıyor 15. Piyade Taburu, B Bölüğü'nden Yüzbaşı Doug Phillipone. “General bizlere bir konuşma yapıp resmi geçitte yürür gibi ilerleyeceğimizi anlattığından, hepimiz gerçekten teslim olmalarını bekliyorduk. Çatışma kurallarına göre, silah görerseniz de önce teslim olma fırsatı verecektiniz. Başlangıçta, tetiğe basmama yanlısı olduğumuzu söyleyebilirim. Gerçekten düşman olduğu belirlenene, yani bize ateş edilmeye başlayıncaya kadar, ateş etme isteğinde değildik.”²

“Bob'un” ajanından hiç haber gelmeyip, Blount, Berdy'ye “Bob'u” aramasını söyleyince, karşı tarafın telefon açılmadı. Haftalar boyunca CIA'nin tümenin saldırıya uğramadan nasıl ilerleyeceğini, Iraklıların kitleler halinde nasıl teslim olacaklarını anlattığı toplantılardan sonra, “Bob” ardında tek iz bırakmadan kaybolmuştu. Anlaşıldığı kadarıyla, tümen ilk hedefine yaklaşıncaya kadar Iraklıların gerçek niyetlerini öğrenemeyecekti.

Gerçek niyeti ilk öğrenenlerden biri 3. Tugay Savaş Timi'nden Albay Dan Allyn oldu. Manuel Noriega rejiminin devrilmesi için gerçekleştirilen saldırıda paraşütle Panama'ya indirilen eski Kara Kuvvetleri Ranger'ı Allyn 1991 Körfez Savaşı sırasında da Wayne Downing'in Özel Harekât Birliği'nde görev almıştı. Allyn'in tugayı 2002 mart ayından bu yana Kuveyt'in Udayrı Dağları'nda çalışmış, bu nedenle de tümende çöl konusunda en deneyimli birlik olmuştur.³

Blount'ın verdiği talimata göre, düşman direnişi yok olursa Allyn, Nasıriye'ye dönecek ve yeni özgürlüğüne kavuşmuş Iraklılarla dayanışma gösterisinde bulunmak amacıyla kentten geçecekti. Allyn askerlerinin kayıtsızlaşmamaları için CIA'nin resmi geçit sözünü üst rütbeli subaylarından başka kimseye açmadı. Yine de, her iyi niyetli Iraklıya teslim olma fırsatı tanımaya hazırdı. Allyn bazı Iraklıların teslim olmadan önce subaylarını yatıştırmak için savaşır görüneceklerine de inanıyordu.

Allyn, Tallil yolunu gözlemeleri için Tugay Keşif Birliği'ni önden gönderdi. Keşifçiler yarım saat yol aldıktan sonra Irak hava üssünün yaklaşık on beş kilometre güneyine alelacele mayın döşemek için bir Toyota kamyonetle gelmiş sivil giyimli Iraklılara rastladı. Amerikalılar düşmanın işini çabucak bitirirken birçoğunu öldürdü, üzerlerinde büyük miktarda Irak dinarı taşıyan beş kişiyi de tutsak etti. Allyn Iraklıların alışılmadık taktikleriyle nasıl başa çıkacağını kestiremiyordu. Durmadan gelen cesaretlendirici istihbarat raporlarının etkisiyle bu zavallı Iraklıların Amerikan savaş makinesini durdurmak gibi imkânsız bir amaçla görevlendirildiklerini düşündü. Belki de, Panama'nın işgali sırasında Noriega kuvvetlerinden çoğunun yaptığı gibi, ilk fırsatta kaçabilmek için sivil elbiseler giymişlerdi.

Öğleden sonra olduğunda, Allyn'in öncü birlikleri 130 kilometre gi-

dip, hava üssünün hemen güneyindeki çöle ulaşmışlardı. Tugay komutanı kuvvetlerinin geri kalanını ve lojistik desteği beklemek, 1 Numaralı Karayolu Köprüsü ile hava üssünü almadan önce yakıt ikmali için mola vermeyi kararlaştırdı. Tugay hedefine akşam oluncaya kadar saldırmayacaktı. Oysa Blount'ın yardımcısı Tuğgeneral Lloyd Austin'den gelen bir telefon defalarca tekrarlanmış planı altüst ediverdi. "Bob'dan" ya da bir başka CIA istihbaratçısından haber gelmeyince tümen, tugayın saldırısını hızlandırmaya karar vermişti. Blount Iraklılara köprüyü uçurma fırsatı vermek istemiyordu. Allyn birliklerini 1 Numaralı Karayolu'na çıkaracak ve son sürat Tallil'e ilerleyecekti.⁴

Köprüyü alma görevi Waynesville'den (Kuzey Carolina) Yarbay J. R. Sanderson'a verildi. Basit bir taşralı gibi görünmesine rağmen, Sanderson askerlik tarihi konusunda son derece bilgiliydi. Körfez Savaşı sırasında Tallil Hava Üssü'nün yanından geçip Irak petrol sahalarına ulaşmış bir Bradley piyade bölümüne komuta eden Sanderson Zırhlı Okulu'nda taktik dersleri veriyordu. Tank savaşının uzmanı olarak 2-69'a, Allyn'in tugayının emrine verilmiş en güçlü birlik olan zırhlı tabura komuta ediyordu.

Sanderson'ın taburu Irak'a geçen ilk belli başlı Amerikan birliğiymi ve başlangıçtaki sorunu düşman direnişinden çok, lojistikti. Kuveyttilerin yaygın sınır engel kuşaklarının ve elektrikli tellerin bazı bölümlerini açmada gösterdikleri yoğun çabaya rağmen, bazı yollar tekerlekli araçlar için fazla bozuktur. Sanderson bütün savaş araçlarını iki patikadan geçirmişti ancak, yakıt tankerleri, cephane kamyonları, karargâh birliği ve mayın temizleme cihazları yolda sıkışıp kalmış, ara çok açılmıştı. Karargâh bölümü, araçları patikadan geçirmek için bütün gece çalıştığı halde, Sanderson elindekilerle yetinmek zorunda kaldı. "Ödülümüz köprüydü; varlık nedenimiz, amacımızın simgesi o köprüydü" diye sonraları hatırlayacaktı Sanderson. "Gerimize ya da kanatlarımıza ne olursa olsun, köprüyü almak taburun göreviydi."

Sanderson bir taraftan kuzeye doğru yürüyüşe geçmeye hazırlanırken, bir ara taburla birlikte gelen CIA mensuplarıyla görüştü. CIA yetkilileri anlaştıkları aşiretlerin 1 Numaralı Karayolu Köprüsü'nü ele geçireceklerinden emin olmakla birlikte, o anda köprü, aşiretlerin denetiminde miydi, değil miydi haberleri yoktu. Onların kararsızlığı tabur komutanı ile CIA mensupları arasında gergin tartışmalara yol açtı. Teslim tahminlerinin bütün iyimserliğine karşın, Sanderson düşmana ilk ateş fırsatı vermemekte kararlıydı. Tank taburu köprünün üzerinde ilerlemeye başladığında, silah kontrol talimatı "kırmızı dolaysız üç" olacak, yani askerler köprünün üzerindeki her şeye ateş edebilecekti. Saldırı gece gerçekleşeceğinden tabur gece görüş dürbünleri kullanacaktı. CIA köprü denetim altında mı değil mi şimdi söylemeliydi; yoksa, San-

derson'ın uyarısı böyleydi, köprünün üzerinde kim varsa ölecekti.

Birkaç dakika süren bocalamadan sonra, CIA yetkilileri bir garanti veremeyeceklerini kabul etmek zorunda kaldılar. Sanderson'ın taburu 1 Numaralı Karayolu'ndan ilerlemeye hazırlanırken Irak topçusunun ateşiyle karşılaştı. Yarbay Doug Harding birkaç dakikada öldürücü karşı ateşi açtı. Bu çatışma, savaştaki ilk ciddi topçu düellosu olacaktı. Amerikalılar çatışmadan üstün çıktı ve Irak topçusunu o an için susturdu.

Taburun avcı düzeninde ileriye çıkardığı üç bölük arazi yüzünden tek hizaya gelene kadar yan yana yürüdü. Sanderson'ın en büyük endişesi yoldaki engellerle karşılaşmadan önce Irak mayınlarını temizlemek için durmak zorunda kalmaktı. Şaşırtıcı bir biçimde, tabur ne mayınla ne de engelle karşılaştı. Ama köprünün durumu hâlâ karanlıktı.⁵

Sanderson üzerlerine uçan Apache helikopterleriyle telsiz temasına geçti. CIA'den ve köprüyü gözlemek için iki gün önce sınırdan sızan Özel Harekât birimlerinden hiçbir haber alınmadığına göre, köprüyle ilgili bütün bilgiler tümenin helikopterlerinden gelecekti.

Tümenin helikopterleri sınır boyunca uzanan Irak gözetleme noktalarını savaş dışı bıraktıktan sonra, harekâta hazırlanmak için Iraklılarca terk edilmiş Celibe Hava Üssü'ne uçmuştu. Savaştan önceki istihbarat toplantılarında verilen bilgilere göre, Blount'ın hava tugayının komutanı Albay Curtis Potts Özel Harekât birlikleri ile Iraklı müttefiklerinin Sanderson'dan önce köprüyü almalarını bekliyordu. Potts komuta kontrol helikopteriyle köprüye yaklaşınca, orada olduğunu sandığı Özel Harekât birliğiyle temasa geçmeye çalıştı ve çağrılarını kullandı: Yılan 6. Blount'ın "Bob'u" araması gibi, bu çağrı da cevapsız kaldı.

CIA'nın savaşın ilk günlerindeki başarısızlığından dolayı harekâta katılan Kara ve Deniz Piyade birliklerinin komutanları örgüte pek güven duymamaya başladı. Beyaz Saray hem CIA'nın, hem de Özel Harekât birliklerinin Afganistan'da yaptıkları karşısında hayranlık duymuştu. Onlardan Irak'ta da aynı başarıyı bekliyordu. Oysa Irak, Afganistan değildi. Afganistan'da uzun süre bulunan, Sovyet işgali sırasında Mücahitlerle sıkı işbirliği yapan CIA ve onun sahadaki uzmanları ülkeyle ve başlıca aktörleriyle ilgili hemen hemen bütün bilgiye sahipti. Oysa Irak'ta dişe dokunur bir direniş yoktu ve CIA'nın Saddam Hüseyin'in acımasız denetim sistemi arasında çok az teması vardı. CIA'nın uzmanlığı ile Özel Harekât'ın becerileri öyle Franks'in ve çevresindekilerin sandığı gibi Afganistan'dan Irak'a kolayca aktarılacak şeyler değildi. Yeraltı ekipleri artık büyük ölçüde bilinmeyen topraklarda çalışıyordu.

Apache helikopterler köprünün civarına geldiklerinde köprünün hemen kuzeyinde üç Irak BMP'sini Hellfire roketleriyle havaya uçurdu, sonra da köprünün güneyinde bir tanksavar tuzağı kurdukları sanılan bir grup Iraklıya saldırdı. Iraklılar omuzdan ateşlenen SA-7 yerden havaya roketlerle ve kara silahlarıyla ateş açıtsa da, hedefi vuramadı.

Sanderson'ın birlikleri kısa süre sonra köprüye vardı ve köprünün iki yanındaki binaları temizlemeye koyuldu. O gece, Sanderson tankından indi, yürüyerek köprüyü geçti ve istihkâmcılarından köprüye patlayıcı yerleştirilip yerleştirilmediğini kontrol etmelerini istedi. Geceyarısına doğru Allyn'le telsiz teması kurup, Hedef Clay'in, yani köprünün alındığı, istihkâmcıların köprünün temiz olduğunu doğruladığı haberini verdi ve savaşı birliklerini kuzeye göndermek için köprüden yararlanmayı düşünen Deniz Piyadeleri'ne yaşamsal müjdeyi ileterek, köprünün ağır zırhlıları taşıyacak durumda olduğunu bildirdi. Sadece tek bir kayıp vermişti; keskin nişancı ateşiyle vurulan bir er.

Sabahın ilk ışıkları görüldüğünde bir tank bölüğü köprünün öteki ucunda bir köprübaşı oluşturmuş, Sanderson'ın taburu da köprünün iki yanında yedişer kilometrelik iki şeridi temizlemişti. Aynı gün, köprüye bir Patriot füzesavar bataryası getirildi; bu batarya bir Amerika gücünün düşman toprağına yerleştirdiği ilk Patriot rampasıydı. Köprü Amerikan savaş planı için çok, hatta Iraklıların sandığından da çok önemliydi ve bu yüzden elden çıkması gerekiyordu.

Özel Harekât timine ne olduğu ancak daha sonra anlaşıldı. K-Günü'nden önce Irak'a sızan birlikler müttefik aşiretlerle karşılaşmamış, ancak Irak kuvvetleriyle çatışmaya sürüklenmişti. Asıl şaşırtıcı olan, Özel Harekât timinin tugay planıyla kesin uyumsuzluk halinde görünmesiydi. Komandolar 21 mart günü saat 11'de, Allyn'in tugayının gelmek üzere olduğu inancıyla köprünün yakınlarında mevzilenmiş, büyük bir planlama hatasına kurban gittiklerini ancak o zaman anlamışlardı: Özel Harekâtçılar yerel saate göre hazırlanırken, Blount'ın tümeni Zulu'ya, yani Greenwich saatine göre hareket ediyordu; arada üç saatlik bir fark vardı. Şiddetle yardım bekleyen ekip Allyn'in tugayındaki Özel Harekât irtibat subayını aramış, ancak başka çatışmalar nedeniyle tugayın kıpırdayacak durumda olmadığı cevabını almıştı. Daha sonra yazılacak bir iç raporda, köprünün ele geçirilmesi için büyük bir titizlikle hazırlanmış planın uygulanması konusunda Blount ve karargâhıyla gereken işbirliğini gerçekleştirmedikleri için Özel Harekât komutanlarını suçlandı. Bu yanlışlık yüzünden "muhtemel bir felaket" yaşanabilirdi.

Savaştan sonra Özel Harekât birliklerinin rolünden çok söz edildi; oysa 1 Numaralı Karayolu Köprüsü'nde bu birlikler Iraklılardan çok kendileri için tehlikeli olmuştu. Allyn daha sonra, "Özel Harekât birliklerinin neler yapabileceği konusunda görüşlerimiz karışık" dedi. "Özel Harekât birliklerinden çok, Deniz Piyadeleri'nin yaptıklarını duyuyorduk." Daha da önemlisi, epeydir beklenen, düşmanın köprüdeki faaliyetleriyle ilgili gerçek zamanlı bilgiler de gelmiyordu. Gelen rapor-

larda "Görünürde düşman yok" ibaresinden, "Köprü havaya uçacak kadar dinamitlendi"ye kadar her çeşit haber vardı.⁶

Sanderson köprüyü alırken, Allyn'in artçı birlikleri Hedef Firebird olarak bilinen Tallil'e doğru yol aldı. Bir dizi hendek ve engelle çevrili olan üste Körfez Savaşı sırasında Amerikan uçaklarınca bombalanan müstahkem uçak sığınakları sıralanıyor, doğu tarafında da Irak'ın 11. Piyade Tümeni'nin garnizonu bulunuyordu. Buradaki görev hava üssünü ele geçirmek ve unutulacak olursa Iraklılar tarafından Kara Kuvvetleri'nin ikmal yollarına saldırıda kullanılabilecek otuz, otuz beş T-55 tankını etkisiz hale getirmektir.

Irak direnişiyile karşılaşılacağı açıktı. Amerikan birlikleri topçu ateşiyle karşılaşınca, Allyn'in topçusu Tallil yolunda durmak zorunda kaldı. Q36 ve Q37 karşı ateş radarlarının da yardımıyla, Amerikan topları düşmanı bir saat boyunca dövdü. Scott Wallace'ın planına göre Nasiriyeye ve çevresindeki Irak topçusunun ve zırhlısının Albay William Wolf'un 11. Saldırı Helikopter Alayı'ndaki Apache helikopterleri tarafından dövülmesi gerekiyordu. Alay, Kara Kuvvetleri'nin en büyük helikopter birliğiydi ve Apache'lerin çoğu onlara "ateş et ve unut" üstünlüğü veren Longbow füze ve hedefleme sistemiyle donatılmıştı. Apache pilotu, füzeyi hedefe varana kadar lazerle yönlendirmeyecek Irak tankına ateş eder etmez, dikkatini öteki hedeflere çevirebilecekti.

Alay Nasiriyeye saldırısını yoğun biçimde çalışmış, Polonya'da, Sovyet birliklerince kullanılan eğitim alanından da yararlanmıştı. Alay planına göre, 6-6 filosunun Apache'leri kente kuzeyden saldırırken, 2-6 filosunun helikopterleri de güneydoğudan saldıracaktı. CH-47 tanker uçakları sınırın kuzeyinde uçacak ve bir yakıt üssü oluşturacak; bir Apache'in düşürülmesi ve mürettebatının yardımı ihtiyaç duyması durumunda bölgeye gelebilmek için, Black Hawk arama kurtarma helikopterleri hazır bekletilecekti. Wolf bütün harekâtı Black Hawk komuta kontrol helikopterinden yönetecekti.

Ne var ki Apache'ler havalanmaya başladığında, alay sorunlarla karşı karşıya kaldı. Apache'ler navigasyon sistemi olarak cisimlerin ısısını ya da kızılötesi enerjisini algılayıp görüntüye çeviren FLIR yöntemini kullanıyordu. Oysa Black Hawk ve CH-47 pilotları sadece gece görüş gözlükleriyle uçuyor, 3. Piyade Tümeni'nin ve öteki engellerin kaldırdığı toz, yönlerini belirlemelerini imkânsız hale getiriyordu. 6-6'nın komutanı Yarbay Michael J. Barbee operasyonun fazla tehlikeli olduğuna karar verip, görevi iptal etti. İngiliz komandoları Fao Yarımadası'na taşınmaları beklenen Deniz Piyade helikopterleri gibi, Apache'ler da kötü görüş koşulları yüzünden üsse geri döndü. 101. Hava İndirme'nin Körfez Savaşı'nda yaşadığı dramatik maceraları taklit etmeyi düşleyen bir alay için, Barbee'nin kararı umut kırıcıydı.⁷

1-30 Piyade Taburu Tallil Hava Üssü'nü karartmak için top ateşinin

duman perdesinden yararlanarak hedefine kolayca vardı. Piyadeler, Amerika Birleşik Devletleri işgal yolu üzerinde olduklarından habersiz Irak askerlerinden ve üs personelinden 100 kadar kişiyi tutsak etti. Tutsakların arasında Tallil Üssü'nün ve Güney Irak bölgesinin hava savunmasından sorumlu General Seyif Nasır da vardı. Generalin Thuraya uydu telefonuna el konuldu; telefonun bilgisayar belleğinde Irak savunma bakanınki de dahil, değerli telefon numaraları vardı.

Öte yanda 1-15. Piyade Taburu da Nasırıye'nin hemen yanındaki Irak 11. Tümeni'nin üstüne topçu ve A-10 ateşiyle yürüdü. Doug Harding'in topçu taburu askerlik tarihinde bir ilki gerçekleştirerek, düşman zırhına kilitlenecek bir tanksavar cephanesi salan gelişmiş SADM top mermilerinden 12 tanesini ateşleyip, bir Irak T-55'ini havaya uçurdu. Sabahın erken saatlerinde çatışmaların büyük bölümü bitti. Irak asker ve subaylarından çoğu teslim oldu; içlerinden bazıları ertesi gün Amerikalıların silah depolarını bulmasına yardım etti. Bu CENTCOM'un tahmin ettiği kitlesel Irak teslimi değildi, ama yenildikleri açıkça belli olduğunda, sanki bazı Iraklılar işbirliğine hazır gibiydi.

Ertesi sabah saat 5'te Nasırıye yolu üzerindeki durdurma noktasındaki öncüler kentin dış mahallelerindeki antrepolardan ve bir dizi siperden açılan ateşin altında kaldı. Kara Kuvvetleri'nden bir psikolojik harekât ekibi hoparlörle teslim ol çağrılarını yaptıysa da, düşman savaşçıları oralı bile olmadı. O bölgedeki birlikleri yöneten 1-64 Zırhlı B Bölük komutanı Yüzbaşı Dave Waldron Kara Kuvvetleri'nin bir gece önce aldığı tutsaklardan ateş edenlerin kimler olduğunu öğrenmeye çalıştı. Iraklılar çevrede kendi tümenlerinden birlik kalmadığını söyledi. Amerikan askerlerinin Saddam'ın Fedailerine dikkat etmesi gerekiyordu. Iraklıların dediklerini Waldron'ın anlaması uzun sürmedi.

Ellilik makineli tutukluk yaptığında, keşif birliğinden Uzman Çavuş Williams, durdurma noktasında, Humvee'sinin içinde düşman ateşine karşılık veriyordu. Bağırmağa başladı. Williams'la birlikte aynı araçta olan Çavuş Terrance Grant tüfeğin Williams'ın elinde patladığını ve bacağını kopardığını sandı.

"Ne oldu?" diye sordu Grant.

"Felç oldum" dedi Williams, taretten kayarken.

Tıpkı Deniz Piyade Teğmeni Shane Childers gibi, Williams da kurşungeçirmez yelek giymişti, ama kurşun yeleğin tam altına isabet etmişti. Tıpkı Childers gibi, Williams da bilinen Irak birliklerinden olmayan biri tarafından vurulmuştu. Childers'in aksine, hayatta kaldı.

"Yandan ateş edilmiş" dedi 1-15. Piyade Tabur Komutanı Yarbay John Charlton. "Fedailerden kuşkuluyoruz. Söylemesi oldukça güç. Üniformalı değillerdi. Bazıları kısmen üniformalıydı, bazıları da o siyah

... Bana kalırsa paramiliter güçlerle karşı karşıyayız.”

İstihkâmcılar M113 zırhlı personel taşıyıcılarını ileri göndererek yaralının arkadaşlarının Williams'ı aracın arkasına getirmelerini ve doktorun tedavisine başlamasını sağladı. İstihkâmcılar cephaneleri bitene kadar düşmana ateş etti. Williams'ın yaralanmasından etkilenen askerler ateşi durdurmadı. Tanklar ve toplar gürlledi. A-10'lar düşman ateşinin geldiği binaları yerle bir etti. “Derhal yıkıcı bir ateş açtık” diye hatırlıyor 1-10. Sahra Topçu Taburu'nun komutanı Yarbay Doug Harding. “Bir Amerikan askeri vurulduğunda, tugayın düşmana ateş yağdırması gerekir.” Williams'ı vuranı öldürebildiler mi bilmelerinin imkânı yoktu.

Iraklılar pek ürkmemiş gibiydi. Amerika Birleşik Devletleri'nin öncü birliklerinin bir kilometre ötesine düşen top atışları yaptılar. Harding mermilerden bazılarının Nasiriye'deki bir açıklıktan geldiğini belirledi. Allyn'e danıştığında, ateşe karşılık verebileceği cevabını aldı. Toplarını ateşledi. Harding'in topçusunun yanı sıra, hemen yandaki bir Çok Namlulu Roketatar (ÇNRA) Taburu öldürücü bir bombacık salvosu açtı. Tümenin topçusuna komuta eden Albay Tom Torrance hemen müdahale ederek ÇNRA ateşini kestirdi. Torrance'ın Irak kentlerini, özellikle de, her zamanki gibi CIA'nin tahminlerine göre Amerikalıları dostça karşılayacak Nasiriye gibi kentlerdeki hedefleri topçu ateşine tutmaya niyeti yoktu. Öte yandan Blount olanlardan öylesine endişelendi ki, durumu yerinde görmek için bizzat geldi. General brifingi aldıktan sonra, tek kelime etmeden oradan ayrıldı.

Torrance daha sonra Nasiriye'ye ÇNRA saldırısının yanlış olduğunu kabul edip, suçu üzerine aldı. Tümende düşman ateşinin kaynağını sıfır hatayla belirlemek için kullanılan Q37 radarı iki topçu mevzisi yakalamıştı; bunlardan biri kentin batısında, diğeri de Nasiriye'deki açıklıktaydı. Torrance savaşın kargaşasında hedefleri karıştırdı. Doğru ya da yanlış Harding top ateşinin haklı olduğu kanısındaydı; ona göre, karşılık vermeden önce düşmana ateşini düzeltme fırsatı tanınmanın hiçbir anlamı yoktu. Kendini tutmak ve Iraklılara teslim olma imkânı vermek falan iyiydi de, düşman CIA'nin senaryosuna uygun hareket etmiyordu.⁸

“Çatışma Kuralları son derecede sıkıydı” dedi Harding, Blount'ın ziyaretine atıfta bulunarak. “Bu savaşa, tek silah ateşlemeyeceğimizden emin olarak girdik. Oysa şimdi üzerimize top mermisi yağıyor. Baştan beri bize olaylarla ilgili tahminde bulunmamamızı söylemişlerdi. Gerçekten de tahmin etmeye çalışmadım. Sadece olan biteni görmek istedi. Savaşın daha sonraki aşamalarında kentlere daha çok ateş eder olduk, çünkü (Saddam) toplarını oralara gizlemişti.”⁹

Aynı günün daha ileri saatlerinde Tallil yakınlarındaki Amerikan öncüler Fedailerle bir kez daha sıcak temas yaşadı. Komuta aracından tugayın ilerleyişini izleyen tümen komutan yardımcısı Lloyd Austin telsizle “bazı kuşkulu görünüşlü tipler” raporu verdi. 1-30. Piyade Tabu-

ru'ndan Başçavuş Jamie Villafane durumu yerinde görmek için yanına birkaç Humvee, bir Bradley ve bir tank aldı. Villafane köprünün üzerinde görününce bir tanksavar mermisi Humvee'nin ön camını parçaladı, koluna isabet edip Villafane'yi araçtan fırlattı. Villafane'nin hemen arkasındaki kamyonunda bulunan Çavuş Nicholas Swartz böyle bir patlamadan sonra Humvee'de kimsenin sağ kalamayacağını düşündü, ancak, Villafane ve iki askerin hayatta olduğunu görünce, yardım etmek için aracından fırladı. Birkaç saniye sonra, kendi kamyonu havaya uçtu. Amerikalılar tuzağa düşürülmüş ve makineli tüfeklerle, RPG'lerle ve tanksavar füzelerle donatılmış savaşçıların çapraz ateşine yakalanmıştı.

Bir M1 tankı köprünün altından ateş ederken, Villafane gizlenmek için bir sis bombası fırlattı. Elindeki 9 mm'lik tabancayla 4 şaşkın Iraklıyı tutsak etmeyi ve yaralı nişancısını savaş alanından çıkarmayı başardı. Yoğun ateşe rağmen, keşif mangasından Çavuş Juan Rodriguez askerlerin bir bakıma talihli olduğu kanısına vardı; tanksavan füzeleri Humvee'nin bir yanından girmiş, öteki yanından çıkmıştı.

Bu arada, 1-30. Piyade Taburu'nun harekât subayı Binbaşı Jim Desjardin, çatışma bölgesine koştu, yaralılardan bazılarını kendi Bradley'sine aldı, acele bir ambulans helikopteri çağırıp savaşa döndü. Albay Potts ambulans helikopterine eşlik etmeleri için birkaç Apache görevlendirdi. Iraklılar hiç etkilenmedi, yaklaşan helikopterleri tanksavar füze ateşine tuttu. Apache'ler 30 mm'lik toplarıyla ateşe başladıklarında, kocaman bir kamyon görüldü. Kamyonun üst brandası açıldığında, birkaç sivil ellerindeki makineli tüfeklerle helikopterlere ateş etmeye başladı. Apache'ler kamyonu havaya uçurdu, ama yaşanan macera ibretlikti. Iraklılar gerilla taktiği kullanıyor, konvansiyonel birlikler halinde savaşmıyordu. Kuzeye doğru ilerleyen Amerikan konvoylarını pusuya düşürecekleri açıktı. Üstelik teslim olmuyorlar, inatla savaşıyorlardı. Apache mürettebatları üç Hellfire füzesi, iki roket ve 500 tane 30'luk mermi ateşledikten sonra, yaşadıklarından sersemlemiş, Celibe'ye döndü.¹⁰

“Evet, çok uzun bir gündü” dedi Desjardin daha sonra. “Düşmanı gördüğüm ve farklı bir güçle savaştığımızı anladığım ilk gün. Üniformalı değillerdi. Ellerinde silahlarla sağa sola koşuşturan sivil insanlar, birliklerimize ateş açan, sivil gibi giyinmiş kişiler.”¹¹

Kara Kuvvetleri ve Deniz Piyadeleri güneyden saldırırken, Hava Kuvvetleri de büyük darbeyi vurmaya hazırlanıyordu. Petrol sahalarını hemen denetim altına alma kararı, istemeden de olsa stratejik bir yeniliğe yol açmış, Iraklıların beklentisinin aksine, kara birlikleri asıl hava savaşından önce harekete geçmişti.

Ne var ki Franks hâlâ o büyük hava saldırısına, başkana söz verdiği gibi “şok ve hayranlık” uyandıracak kampanyanın H-Günü harekâtında

kararlıydı. Ne yandan bakılırsa bakılsın, hava savaş planı iddialıydı. Gerçekten de Moseley'nin aynı anda bir sürü savaşı yürütmesi gerekiyordu. Hem Saddam rejimini vuracak, hem de Irak'ın İsrail'e ya da Amerika Birleşik Devletleri ile dost Arap ülkelerine Scud füzeleri atmasını engelleyecekti. Moseley bir de Kuzey Irak'taki Kürtlerin ve Özel Harekât timlerinin adına hava saldırıları yürütmek ve CENTCOM'un istihbarat kampanyasının bir parçası olarak, Irak'ta teslim olma çağrılarını yapıp broşürler atmamakla da yükümlüydü.

McKiernan'ın kuzeye doğru ilerleyen kara birliklerinin desteklenmesi de çok önemliydi. Hava darbelerinin çoğu Müttefik Kara Kuvvetleri'nin adına vurulacaktı. Moseley Kara Kuvvetleri'ni ve Deniz Piyadeleleri'ni destekleme çabasından gurur duyuyordu. Hava Kuvvetleri Genel Sekreteri Jim Roche ile Hava Kuvvetleri Komutanı John Jumper Kara Kuvvetleri'yle işbirliğini kolaylaştırmak için üzerlerine düşeni yapmışlardı. Roche'un sonradan hatırlayacağı gibi, "havakafalar" ya da zaferin hava üstünlüğünden geleceğine inananların en kararlıları savaştan önce başka birliklere atanmıştı.

Körfez Savaşı'nın tam aksine, Irak altyapısının büyük çoğunluğu bu kez kapsam dışındaydı. Amerika Birleşik Devletleri genel ilke olarak güç santrallerini, elektrik şebekesini ya da rafinerileri vurmayacaktı. Köprülere dikkatle ateş edilecekti. Amerika Birleşik Devletleri savaştan sonra Irak'ın yeniden inşasına yardım etmeye söz vermişti ve kendine gereğinden fazla iş çıkarmak niyetinde değildi. Buna rağmen, rejime vurulacaktı, hem de çok sert vurulacaktı.

Moseley ve yardımcıları rejimi yıkacak bir plan geliştirmek için bir yıla yakın çalıştı. Moseley'nin strateji başkanı Albay Mace Carpenter bir beyin fırtınası gerçekleştirmek için ocak ayında bir grup uzmanı Güney Carolina'daki Shaw Hava Kuvvetleri Üssü'ne çağırdı. Çağırılan en iyi ve en parlakların arasında Körfez Savaşı sırasında hava harekâtının yürütülmesine yardımcı olan Tümgeneral Dave Deptula ve Saddam'ın kitle imha silah programını durdurmanın tek yolu olarak askeri müdahaleyi gösteren bir kitap yazan eski CIA analisti ve Brookings Enstitüsü araştırmacısı Kenneth Pollack da vardı. Beyin fırtınasından çıkan derslerden biri de, rejimi sona erdirmek için bizzat önderin peşine takılmaktan daha fazlasını gerektirdiği gerçeğiydi. Amerika Birleşik Devletleri Saddam'ın iktidarda kalmak için dayandığı Özel Cumhuriyet Muhafızları'nı ve güvenlik güçlerini vurmak zorundaydı.¹²

Bu fikirlerden yola çıkarak, savaşın ilk dört gününde Bağdat'taki hedeflere karşı en az 1 565 teçhizat kullanılmasına karar verildi. Yirmi iki iletişim bağlantısı ile komuta merkezleri öncelikli hedefti ve bu darbelerde ister istemez otuzdan fazla masum ölecekti. El Raşid Otelini Bağdat Medya Merkezi öncelikli hedefler arasındaydı. Son bir değişiklik ile ilk gün saldırısı rejim yönetiminin büyük çoğunluğunun işbaşında

olacağı öğle saatlerine alındı. Böylece, saldırıların öldürme gücünü artırılacak, “şok ve hayranlık” uyandıracaktı.

Ne var ki savaştan birkaç hafta önce, Bush yönetimi “şok ve hayranlık” programının çelişkilerinden biri yüzünden kararını değiştirdi. Nokta atış savaşı dönemlerinde bile, düşmanı yoğun hava gücüyle vurmak, arzu edilmeyen ölüm ve yıkıma neden olabiliyordu. Kısa zamanda kazanacağından emin olan yönetim, bazı vuruşları bekletmeye karar verdi. Moseley şubat ayının sonlarına doğru, planlama aşamalarını inceleyen gösterdiği titizliği savaşın gelişminde de gösterecek olan Bush’un, kilit iletişim kablolarının ve Enformasyon Bakanlığı’nın bulunduğu El Raşid Otelinin vurulmasından kaygılandığını öğrendi. Böylelikle savaşa sadece birkaç hafta kala yüksek öncelikli yirmi iki hedefin tümü listeden geçici olarak çıkarıldı ve H-Günü bombardımanı gündüzden geceye alındı.

Dora Çiftliği bombardımanının hemen ardından yeni endişeler belirdi. Washington, Saddam’ın o bombardımanda ölmüş olabileceğine inanır, ancak henüz ufukta resmi bir Irak teslimi gözükmezken, Moseley’nin komuta kontrol merkezine iletilen talimat, kesinlikle gerekli olanlar dışında Irak’ın altyapısını yok etmeme yönündeydi.

Hedefleri belirleyen birim olan Yönlendirme, Paylaştırma ve Hedeflendirme ekibinde görevli olan Yüzbaşı Michael Downs planı yeniden düzeltme emrini aldı. Emir Mace Carpenter ve onun Strateji Bölümü’nün haberi olmadan verilmişti. Downs listedeki 2 000’e yakın hedefin dörtte birini iptal etmişken, öğleye doğru bir karışıklık olduğunu öğrendi. Moseley’nin başdanışmanı Amiral Dave Nichols hedef noktalarının listeye yeniden alınacağını hiç kuşkuyla meydan bırakmayacak bir dille açıkladı. Uçakların havalanmasına sadece birkaç saat kala, Downs orijinal listeyi canlandırmak ve uçak mürettebatlarını durumdan haberdar etmek için koştu. Hava savaşı karmaşık bir baleydi ve uçaklar İngiltere’nin, Diego Garcia’dan, Amerika’dan ve Basra Körfezi’nden geliyordu. Son dakikada toparlanmaya çalışılan bu görev, kolay iş değildi.¹³

Moseley H-Günü saldırılarının düşmanı felç edici bir darbe vuracağını umuyordu. İki gün boyunca, Özel Harekât birimleri Irak’ın muhtemel Scud füzelerini ararken, Müttefik uçakları da hiçbir direnişle karşılaşmadan Batı Irak üzerinde dolaşmıştı. Şimdi de CENTCOM, rejimi hedef alacak, hayalet B-2 Stealth bombardıman uçakları Missouri’deki Whiteman Hava Kuvvetleri Üssü’nden ve Hint Okyanusu’nda İngiltere’nin Diego Garcia Adası’ndan, B-52’ler ise İngiltere’deki Fairford’dan havalanacaktı. Basra Körfezi ve Akdeniz’deki savaş gemileri Cruise füzeleri fırlatacaktı. Programın yıldızları, Dora Çiftliği’ne saldıran F-177 Stealth avcı uçakları yine El Udeyd’den kalkacaktı.

Bağdat bombardımanı 21 mart akşamı saat 9 için programlanmıştı. Saatler ilerledikçe, Franks komutanlarını bir uydu video konferansına

çağrdı. Franks'e göre CENTCOM programı aksatmadan yürütüyor, ama daha savunmasız bir döneme giriliyordu. Düşmanın dengesini bulmasına izin vermemek ve inisiyatifi ellerinde tutabilmek için, Amerikan birliklerinin hareketliliklerini korumaları, hatta artırmaları gerekiyordu. "Şok 2100'de başlayacak" dedi Franks. "Hepiniz harika iş becereceksiniz."¹⁴

Neredeyse eşzamanlı üç saldırı dalgası olacak, önce TLAM Cruise füzeleri ateşlenecekti. Iraklıların buna çılgınca bir uçaksavar ateşiyle cevap vermesi bekleniyordu. Iraklılar kendilerini bitkin düşürdüğünde, sahneye F-117'ler çıkacaktı. Savaşın ilk aşamalarında, F-117'ler aynı anda altışarlık ya da sekizerlik gruplar halinde saldıracaktı. Ancak ilk gecede bu sayı dokuza çıkarılmıştı. Ardından, B-15'lerin cezalandırma uçuşları geliyordu. Havacı komutanlar Franks'in isteğini ciddiye almıştı; baskıyı sürdüreceklerdi.

Dora Çiftliği saldırısından sonra, F-117 pilotları savaşın ortasına atılmaya hevesliydi. Bu kez, saldırılar son anda kotarılmamış, senaryoları titizlikle hazırlanmıştı. Ancak F-117'ler kuzeye doğru uçtukça, Moseley'nin bir süredir yaşadığı bir sorunla karşılaştılar; uçaklara yakıt yetiştirecek olan tanker uçaklar için yeterli sayıda üs yoktu. F-117'lerden sadece üçü bir tankere ulaşabilecek ve Bağdat'a zamanında varabilecekti. Öteki altı uçak da buluşma yerine zamanında yetişmelerine rağmen dolum süresi Bağdat'a planlanan saatte varmalarına izin vermeyecek kadar uzundu. Övünme nedeni olan Bağdat saldırısı şimdi artık McKeon, Ankerstar ve Yüzbaşı Brent Blake'in komuta ettiği üç F-117'ye kalmıştı.

F-117'ler kuzeye doğru uçarken uzakta kısmen bulutlar, kısmen de önceki Cruise füze saldırısının gri dumanıyla örtülü, geniş Bağdat kenti göründü. Dakikalar önce gerçekleşen Cruise füze saldırısına rağmen, F-117'ler hedefe vardığında, Iraklılar hâlâ göğe doğru yoğun ateş halindeydi. Bağdat'ın üzerindeki gök uçaksavar mermileriyle doluydu. Arada bir yerden havaya füzeler patlıyordu.

Ankerstar İran sınırı boyunca uçarak yaklaştı ve kentten uçakla üç dakikalık uzaklıkta olan iletişim merkezine saat tam 09:17'de bombasını bıraktı. Bombanın amacı kuzeydeki Irak birlikleriyle iletişimi kesmektir. Ankerstar'ın ikinci hedefi altında bir tünel sistemi olduğundan kuşkuyla bir dört yol kavşağıydı. GBU-17 toprak delen bombasını kavşağın tam ortasına bırakmakla görevliydi. McKeon ve Blake hedeflerini hızla vurarak geriden geliyordu.

McKeon'ın ilk hedefi, önemli bir komuta ve kontrol merkezi olarak kullanıldığına inanılan, bir blok büyüklüğündeki görkemli Baas Partisi merkeziydi. 800 kiloluk bomba damı deldiğinde, binanın kubbesi yıkıldı. İkinci hedefi Ankerstar'ın birkaç dakika önce vurduğu iletişim merkeziydi. Blake de Bağdat'ın merkezindeki rejim hedefini başarıyla vurdu. Üç jet hızla uzaklaştı ve iki saat sonra El Udeyd'e indi.

F-117'lerin karşılaştığı yakıt ikmal sorunu savaşın ilk gecesinden Amerika Birleşik Devletleri Hava Kuvvetleri'nin vuruş gücünü azaltan bir karışıklık olmakla birlikte, bu olay komutanlıkça hiç açıklanmadı. Üstelik, yakıt ikmal sorununun yaşandığı ilk macera da olmadı. Hemen ertesi gece, Irak'tan dönen sekiz jetten üçü, karşılaştıkları tanker uçakta sadece Deniz Kuvvetleri uçaklarına uygun dolum sistemi bulunduğundan, Kuveyt'te El Cabir'e inmek zorunda kaldı. Ne var ki savaşın üçüncü gününde tanker uçak sorunu F-117'lere ayak bağı olmaktan çıktı, Black Sheep Filosu işinin başına döndü.¹⁵

Bu sırada Doha Kampı'nda, McKiernan ve kurmayları savaşın ilk gününü değerlendirmeye uğraşıyordu. Güney Irak'ın hava savunmasından sorumlu General Seyif Nasır'ın Tallil Hava Üssü'nde yakalanması ve daha da önemlisi, Thuraya telefonunun ele geçirilmesi muhtemel bir fırsat olabilirdi. Telefonun belleğindeki numaralar rejimin ve ordunun en üst düzey yetkililerinin yerini belirlemede kullanılabilirdi. Telefonda programlanmış numara ve isim listeleri daha sonra Amerikan istihbaratının veritabanına aktarıldı. Ne var ki başlangıçta telefona gereken önem verilmeyecek, McKiernan'ın istihbarat subayı Marks'ın gidip geride unutulmuş telefonu alması için birisini göndermesi gerekecekti.

McKiernan ordunun ve Deniz Piyadeleri'nin ilerlemesinden memnundu. petrol sahaları denetim altına alınmış, Tallil ve 1 Numaralı Karayolu üzerindeki ve Nasiriye'nin batısındaki köprü ele geçirilmişti. Ne var ki CIA'in bildirdiği gibi, Iraklılar henüz kitleler halinde teslim olmuyordu. Aslında, düzenli ve konvansiyonel kuvvetlerle pek az çatışmaya girilmişti. Karşılaşılan sivil elbiseli düşmanların çoğu, gerilla taktikleri kullanan kararlı savaşçılardı. Deniz Piyadeleri ve Kara Kuvvetleri yanıltıcı istihbarattan şaşkındı, ama henüz savaşın başıydı.

On ikinci bölüm

Resmi geçitleri herkes sever

Dan Allyn Tallil'de savaşıırken, Yarbay Terry Ferrell de Semave'ye doğru ilerliyordu. 1866 yılında kurulan efsanevi 3-7 Süvari Alayı başta General Custer'ın Little Big Horn'daki son direnişi olmak üzere, Amerika Birleşik Devletleri'nin batı bölgelerini düzenlenmesinde büyük rol oynamıştı. Alay, Irak Savaşı için hızlı ilerleyebilecek zırhlı bir birlik olarak hazırlandı ve M1 tanklarıyla, Bradley zırhlı araçlarıyla, 155 mm'lik toplarla ve Kiowa avcı helikopterleriyle donatıldı. Piyade birliği olmayan alay, kara savaşına uygun olarak düzenlenmemişti.

Ferrell'in görevi keşif faaliyetinde bulunmak ve Kerbela açıklığına, oradan da Bağdat'a yürüyecek 3. Piyade Tümeni'nin sağ kanadını korumaktı. İlk işi Semave'ye yetişmek ve kentin güneyinde insan yapısı iki kanal üzerindeki köprüleri emniyete almak olacaktı. Orada herhangi bir direnişle karşılaşılırsa, direnişi olduğu yerde boğmak da alayın göreviydi. Böylelikle 3. Piyade Tümeni'nin geri kalan birlikleriyle Kara Kuvvetleri lojistiğinin büyük bölümü tacize uğramadan önce batıya, oradan da kuzeye yönelebilecekti. Gerçekten de alay 5. Kolordu'nun Irak savunmasının yanından geçmesi ve Fırat'ın batısından Bağdat'a ulaşması için kapıyı açık tutacaktı.

3. Piyade Tümeni Semave'yi geçtikten sonra, 3-7 Süvari Alayı'nın görevi dev bir şaşırtmaca gerçekleştirerek Iraklıları Amerikalıların ilerleme yönü konusunda kandırmaktı. Pratikte bu, alayın Semave'nin içinden geçmesi, Fırat'ı aşacağı 8 ve 1 Numaralı Karayollarından kuzeye doğru ilerlemesi, Bağdat yakınlarında Cumhuriyet Muhafızları'nın Medina Tümeni'nin karşısına çıkması anlamını taşıyordu.

Alay, Medina Tümeni'nin önünü keserek batıdan Kerbela'dan geçerek yaklaşan Blount'ın tümeninin geriden bindirmesini sağlayacaktı. Iraklıların 5. Kolordu'nun açıklıktan geçerek yaklaşmasını önlemek için kimyasal silah kullanmaları durumunda, alay yeni bir ilerleme yolu açmış olacaktı. Scott Wallace'ın planına göre, her iki durumda da 3-7 Süvari Alayı savaşın ilk aşamalarında Fırat'ın doğusunda Cumhuriyet Muhafızları'na meydan okuyan tek Amerikan birliği olacaktı.

Cüretkâr bir görevdi, ama Ferrell yolda çok yardım göreceği taahhü-

dünü almıştı. Alayla çatışmaya girmeden önce Medina Tümeni Müttefik savaşı uçaklarınca ve Kara Kuvvetleri'nin Apache helikopterlerince yumuşatılmış olacaktı. Alayın üzerinde her an hava desteği bulunacağı gibi, savaşa girdiğinde hem uçak, hem de 5. Kolordu'nun çok namlulu roketatarlarından destek isteme hakkına sahipti. Alayı daha da güçlendirmek için, Wallace birliğin kendine ait bir top bataryası olmasını emretti. Bütün planlama aşaması sırasında, dikkatler Cumhuriyet Muhafızları'nın Medina Tümeni'ne çevriliydi. Kara Kuvvetleri'ne ve Deniz Piyadeleri'ne güçlük çıkaran Baasçı paramiliter güçler hesaba katılmamıştı.

Semave'yi geçiş, görevin kolay yanıydı çünkü, hiç düşman direnişi beklenmiyordu. Savaştan bir hafta önce Blount, Ferrell'a neler beklenbileceğini anlatmıştı. Generalin açıklamasına göre, Irak askerlerinin fazla direnmeden teslim olacakları yönünde belirtiler olduğundan, 3-7 Süvari Alayı'nın yavaşça yaklaşması gerekliydi. Amerikan askerleri silah taşıyan her Iraklı'ya düşman gözüyle bakmamalıydı. Alay kente varmadan bir Özel Harekât birimi Semave'ye sızıp kentin ileri gelenleriyle temasa geçecek ve onlara silahlanıp rejime karşı ayaklanma çağrısı yapacaktı. Iraklıların elinde, DDK –“Diğer Devlet Kuruluşları”, CIA için kullanılan bir ad– sayesinde küçük Amerikan bayrakları olabiliirdi. Tıpkı Nasıriye'de Allyn gibi, Ferrell de kentin ileri gelenleriyle el sıkışmaya ve Semave sokaklarında bir resmi geçit yapmaya hazır olmalıydı. Bütün bunlar Amerikalıların Irak halkıyla el ele çalıştıklarını ve Saddam'ın ülkesinin güney bölgesinin denetimini yitirdiğini kanıtlayacaktı.

İstihbarat kanallarından gelen değerlendirmelere göre Irak ordusunun silah bırakması ve Şiilerin, güney kentlerinin denetimini ele geçirmesi ihtimalinin yarı yarıya olması, Blount'a sert bir direnişle karşılaşılmaabileceği umudunu veriyordu. İstihbarat raporlarına göre Semave sadece bir milis tugayıyla korunuyordu, ama tabanca ve tüfekle, belki de birkaç RPG'yle donatılmış bu milisler eğitimsizdi ve bu yüzden de fazla direnmeleri beklenmiyordu.

Subaylardan bazıları Semave harekâtının Blount'ın beklediğinden daha zorlu olacağı endişesini taşıyordu. Bunlardan biri de Körfez Savaşı sırasında Güney Irak'ta savaşmış eski bir süvari subayı olan, 3. Piyade Tümeni'nin komutan yardımcısı Bill Weber'di. Blount'ın alayı ziyaretinden üç gün sonra, Weber bir Humvee'nin tepesine tırmanıp, hoparlörden askerlere seslendi. “Bazıları size ellerindeki bayrakları sallayan Iraklılar göreceğinizi, onları selamlayıp el sıkışacağınızı söyleyecektir” dedi Weber. “Ama ben daha önce o kentte bulundum ve size savaşacaklarını söylüyorum. Önce savaşacak, sonra savaşı konuşacağız.”¹

Ferrell kuzeye doğru ilerlediğinde ilk sorun düşman değil, araziydi. Kum tepelikleri ve yarıklar bir ay manzarasını andırıyordu. Soğuk bir yağmur askerlerin yürürken kaldırdığı tozu çamura dönüştürdü. Gece öylesine karanlıktı ki, alayın öncüleri yolu belirlemek için Breadley'le-

rinden kimyasal ışıklar atmaya başladı. Bütün bunlara rağmen iki Fox aracı –nükleer, biyolojik veya kimyasal savaş malzemesinin varlığını belirleme özelliğine sahip zırhlı araçlar– birbirleriyle çarpışıp art arda lastiklerini patlattılar. Bir buçuk günlük yolculuk boyunca, en büyük sorun bitkin düşülmesiydi. Birliğin verdiği her molada astsubaylar konvoy boyunca koşuşturuyor, araçların kapılarına asılıp askerleri uyandırmaya çalışıyordu.

Tümen kuzeye doğru ilerlerken öyle çok kaza oldu ki, manevradan sorumlu komutan yardımcısı Lloyd Austin sonunda telsizle farların yakılması emrini vermek zorunda kaldı. Ferrell ise emre rağmen, konvoyun önündeki araçların farlarını karartarak ilerlemeye devam etmeleri gerektiğine karar verdi. Emrindeki Çılgın Bölük'le Semave'ye otuz kilometre kala farları yakmak büyük bir riskti ve böyle bir risk almak istemedi.

Alay kentin dış mahallelerine yaklaşırken, askerler Albay Dave Perkins'in 2. Tugay Savaş Timi'nin esas taburu olan 1-64'ü yolun kenarındaki bir çukurlukta park etmiş gördüler. Bellerinden yukarısı çıplak askerler tanklarının ve Bradley'lerinin tepesinde ya da cibinliklerin altındaki hamaklarda uyuyordu. Perkins zırhlılarını olabildiğince çabuk Irak içlerine sokmak istemiş ve Semave'ye giden kısa yolu seçerek yasak bölgeden geçmişti. Bunun altındaki düşünce Perkins'in M1 ve Bradley'lerinin Fırat Vadisi'nde apansız görünmesiyle Iraklıların şaşkınlığa uğrayacağı, hatta Saddam rejiminin devrilmesini bile hızlandırabileceğiydi. Saddam yanlıları sabah uyandıklarında bir Amerikan zırhlı tugayının büyük bölümünü Irak'ın içlerinde, Bağdat'a bir taş atımı uzaklıkta göreceklerdi. Bu da, eğer kanıt gerekliyse, Amerikalıların başkente yürümeye hem niyetli, hem de yapabilecek durumda olduklarının kanıtıydı ve Saddam karşıtlarına da özgürlüğe kavuşmalarının yakın olduğu mesajıydı. Ne var ki 1-64'ün askerleri Kuveyt'ten buraya aştıkları 250 km'den sonra bitkindi ve lojistik birlikleriyle buluşmayı bekliyorlardı. Yine de orada olmaları Ferrell'in alayındaki askerlerin ilgisi çekmiş ve onları rahatlatmıştı: eğer insan şekerleme bile yapabiliyorsa, savaş ne kadar kötü olabilir ki? Oysa işler Semave'ye gelip dayandığında, 3-7 Süvari Alayı herkesi uyandırdı.²

Aşırı kendine güven duyan, arkadaş canlısı Çavuş Anthony Broadhead kentin hemen güneyindeki kanal köprülerine yaklaşan bir zırhlı araç grubuna komuta ediyordu. Alayın Çılgın Bölük'ün takım çavuşu olan Broadhead'in yanında, Çılgın Bölük'ün kıdemli keşif eri Dillard Johnson vardı. Hemen arkalarından bir başka tankla iki Bradley –alayın avcı-katil timlerinden biri– geliyordu.

Önlerinde alınması kolay olduğu düşünülen ve çatışma kuralları buna göre düzenlenen bir köprü vardı. Tıpkı Nasıriye'nin batısındaki 1 Numa-

ralı Karayolu Köprüsü'nde olduğu gibi, köprülere hasar verilmesini önlemek ve bölgedeki muhtemel dostlarla temas sağlamak için Irak'a K-Günü'nden önce Özel Harekât ekipleri sızmıştı. Broadhead ve Johnson Özel Harekât timiyle temas kurmanın ve karşılaşmalarının beklenildiği biçimde ayarlandı mı ayarlanmadı mı öğrenmenin peşindeydi. Askerler herhangi bir sorun çıkacağını sanmıyordu ancak, yine de önlem olarak Broadhead'in M1'i başa geçmiş, Johnson'ın daha savunmasız Bradley'i arkada kalmıştı. "Bize verilen bilgilere göre Semave'de 'iyiler' vardı ve bizimle savaşmayacaklardı" diye hatırlıyor Johnson. "Bize verilen çatışma kurallarında, 'Omuzlarında tüfekleriyle duran adamlar göreceksiniz, üniforma giymiş silahlı insanlar göreceksiniz ve hepsi sizin gelip subaylarını etkisiz hale getirmenizi bekliyor olacak' deniliyordu."

Broadhead, kanal köprülerine 1 800 m kadar yaklaştığında, göz ucuyla Özel Harekât timini gördü; ekip kamyonete benzer bir araçta, tanınmak için kocaman bir Amerikan bayrağı açmış, hızla yaklaşıyordu. Kamyonet geldi, durmadan yanlarından geçti. Köprülerde neler olursa olsun, Özel Harekâtçılar ortalıkta görünmemeye bakıyordu. Broadhead o sırada köprünün öbür ucunda duran bir grup Iraklı gördü. "Köprüde yayalar var" diye seslendi.

Ekip köprünün 500 m uzağındayken, Broadhead tankta ayağa kalkıp ellerini sallamaya başladı. Iraklılar Amerikalılara AK-47 Kalashnikovlarıyla ateş etti, hemen ardından da bir sığınaktan bir RPG fırlatıldı. Broadhead tankın içine atladı ve kendi 50 kalibreliği ve tankın makinelişyle ateşe girdi. Sonra tankın ana topuyla ateş etmek için izin istedi. "Bazukaya izin var mı?" diye sordu Çılgın Bölük Komutanı Yüzbaşı Jeff McCoy'a.

Broadhead gerekli onayı aldıktan sonra nöbetçi kulübesine bir tank mermisi gömdü. Kulübe kahverengiye boyanmış, ama tenekeden yapılmıştı. Broadhead'in 120 mm'lik yüksek infilaklı roketi duvarın birinde delik açtı, ötekini de delip arkasında patladı. Johnson da çatışmaya katılıp, 25 mm'lik makinelişini ateşledi. Bir grup Iraklı sığınağa benzer başka bir yapıya doğru koşunca, Johnson 25 mm'liğini binaya çevirdi. Iraklılardan çoğu yaralanır ya da ölürken, içlerinden bazıları bir kamyonete doluşup hızla uzaklaştı. Amerikalılar olanları makineli ateşine mi borçluydular, merak ediyorlardı. Belki de Iraklılar, subayların baskısıyla sözde direniş göstermişlerdi ve kısa süre sonra da teslim olacaklardı.

"Uzaklaşmalarına izin verdik" diye hatırlıyor Johnson. "İçimizden, 'bu herifler teslim olacaklardan' diye geçti. Yine çatışma kurallarımıza göre, eğer onlar bize ateş etmedikçe biz de etmeyeceğiz, deniyordu." Broadhead ve Johnson köprünün öbür ucuna gidip, patlayıcı yerleştirilmiş mi yerleştirilmemiş mi, kontrol ettiler. Öteki M1 ile zırhlı Bradley ekibinden iki kişi köprünün başında bekledi.

Broadhead ve Johnson kuzeye doğru ilerlerken, içinde bir kadın, bir erkek ve birkaç çocuk bulunan bir Toyota kamyonetle karşılaştılar. Uzak-

ta, içindeki askerlerin ateş ettiği görülen askeri bir kamyonet vardı. Broadhead ve Johnson sivilleri savdıktan sonra askeri kamyonetin peşine düştü, sonunda Iraklılar sertçe sola sapıp yüksek duvarlı bir siteye daldı.

Kamyonet duvarın ardında kaybolur kaybolmaz, Amerikalıların üzerine duvarın önündeki nöbetçi kulübesinden ateş açıldı. Artık Broadhead ve Johnson için ateşe karşılık verme izni alma gereği söz konusu olamazdı. Broadhead bir tank ateşiyle nöbetçi kulübesini yerle bir etti. Irak kamyoneti duvarın ucuna doğru hızla ilerlemeyi sürdürdü. Ateş heveslisi bir Iraklı kamyonetin arkasından bir RPG mermisi fırlattı, silahın geri tepmesi arkadaşlarından bazılarının kamyonetten düşmesine neden oldu. Johnson Bradley'in 25 mm'lik topuyla karşılık verdi; kamyonet alev aldı ve Iraklılar yere döküldü.

Çatışma kısa sürede tırmanarak tam bir göğüs göğse çarpışmaya dönuştü. Iraklılar sığınaklardan fırlayıp Amerikalılara saldırdı. Broadhead M1'ini Johnson'un Bradley'sinin sağına yönlendirirken, yüzü aşkın Iraklı bir duvarın üzerinden ateşe başladı. Broadhead duvarın üzerindeki makinelili tüfek salvosuna tuttu, tankla bariyerin çevresini dolaşınca kendini yandaki askeri tesisin ortasında buluverdi. Daha sonra tesisin bir atış poligonunu, bir ilkyardım istasyonunu ve zehirli gaz saldırılarına karşı gaz maskesi takma tatbikatının yapıldığı bir bölümü kapsadığı anlaşıldı. Broadhead M1'ile demir kapıyı parçalayıp girdi, hem binalara HEAT başlıklı mühimmat gönderiyor, hem de makinelili tüfek ateşine tutuyordu. Sayıca çok üstün durumdaki düşman karşısında kalıp kötü bir çatışmaya sürüklenen Broadhead daha sonra, "Çatışma kuralları bu sefer biraz karıştı" diye anlattı. Iraklılar Amerikalı saldırganları dövmek için birkaç havan kurmaya başladılar. Broadhead makinelisiyle Iraklıları püskürtmeye çalışıyor, ama düşman her seferinde havan çukurlarına sürünerek dönüyordu. Sonunda, Broadhead havanları tankın ana topuyla susturdu.³

Broadhead tek tanklık savaşını sürdürürken, Johnson ve mürettebatı da kendi çatışmalarına dalmıştı. Johnson'un Bradley'si tesisteki bayrak direğini devirdi. Johnson aracından atladı ve Irak bayrağına yapıştı; alay ilk savaş ganimetine kavuşmuştu. Ateş acımasızdı. Johnson'un M240 makinelisi hafif silah mermileriyle parçalandı. Iraklılar RPG'leri o kadar yakından ateşliyorlardı ki, roketlerin savaş başlıkları devreye girme zamanı bulamıyor, roket güdümlü mızraklar gibi, RPG'ler Bradley'nin üzerinden sekiyordu. Johnson M4 piyade tüfeğini, hatta 9 mm.'lik tabancasını ateşlerken, nişancı da aracın arka tarafına yerleştirilmiş ikinci M240'ın başına geçmişti.

Ateş sesleri azalırken, Johnson keskin bir sızı duyup aracın içine devrildi. Öldürücü bir yara aldığını düşündü. Üzerinde uçaksavar yeleği bulunuyordu ama, içine kurşungeçirmez plakaları takmamıştı. Alayda yeterince kurşungeçirmez plaka yoktu, elde olanlar da sadece ince

zırhlı araçlarla dolaşan personele ek koruma olarak veriliyordu. Yeniden kendine geldiğinde, Johnson bazı yerlerinin çürüyüp morardığını, ancak bunun dışında bir şeyi olmadığını anladı. Küçük savaş meydanına 150 kadar Iraklı'nın cesedi dağılmıştı. Johnson'ın bölümü de bazıları yaralı pek çok kişi tutsak etmişti.

Johnson ve mürettebatından biri yaralı tutsaklarla ilgilenirken, çarpışmadaki duraklamanın sadece başka bir çatışma öncesinin sakinliği olduğu anlaşıldı. Sekiz kamyonet ve dörtçeker dolusu siyah giyimli savaşçı yoldan gelip durdu. Başlangıçta, bütün güçlerini köprünün kuzey tarafında mevzilenmiş bir tank ile iki Bradley'ye –avcı-katil tim– yoğunlaştırdılar. Johnson'ın nişancısı 25 mm'liğini ateşlerken Johnson da M203 el bombası fırlatıcısı kullandı ve araçlardan birini alev topuna çevirdi. Johnson, Broadhead'le temas kurarak yardıma ihtiyacı olduğunu ve tesisten ayrılıp yardımına gelmesi gerektiğini söyledi. “Çevremde tutsaklar var, onun için buraya dönmeni ve tutsakları buradan çıkarmamız için bana yardım etmeni istiyorum” dedi Johnson.

Broadhead tesisten çıkınca, Iraklı savaşçılar ve RPG timleri evlerinden dışarıya uğradı ve tankın korumasız arka motor bölümüne ateş açtı. Amerikalılar şimdiye kadar sivil binalara ateş açmamaya özen göstermişti, ama o binaların bazılarında düşman askeri vardı. Bu arada avcı-katil timinin diğer askerleri koruma ateşi açtı, sokağın iki yanındaki binalara tank mermisi ve çeşitli cephane yağdırdı. Johnson tutsaklarını teslim almayı sürdürdü, yüksek rütbeli çıkmaları ve doyurucu bilgi vermeleri umuduyla en güzel üniformalı iki kişiyi gözüne kestirdi.

Tutsakların tam ortasına düşen ve içlerinden on üçünü öldüren bir düşman havan mermisi bütün bu faaliyete bir son verdi. Johnson ellerini sallayarak ötekilere kaçmalarını işaret etti. Araca binip gitmenin zamanı gelmişti. Johnson tarete tırmandı, komutanlarına hareket ettiklerini bildirmek için mikrofona uzandı. Havan mermileri düşmeye devam ediyordu. Mermilerden biri Bradley'nin yanındaki palmye ağacına çarparak patlarken Johnson ve nişancısını aracın kargo bölümüne devirdi. Patlamanın şarapnelleri bez torbalarını, su kutularını ve son M240 makineli silahlarını, Johnson'ın gece görüş gözlüklerini ve aracın kulesinde ne var ne yok her şeyi parçaladı. Johnson'ın kulak zarı patladı, kol ve bacakları şarapnelden yaralandı, nişancının ellerine şarapneller saplandı. Havan ateşi yoğunlaşmaya başlamıştı.

Artık Johnson'ın makineli silahı olmadığı gibi, komutanlarıyla telsiz bağlantısı da kesilmiş, çünkü telsiz anteni de isabet almıştı. Bütün hafif cephanesini tükettiğinden şimdi zırh delici mermilerini ateşlemek zorundaydı: Irak tanklarına saldırmak için eşsiz olan bu mermiler o kadar hızlı gidiyordu ki, kamyonetleri havaya uçurmak bir yana, zarar vermeden delip geçiyordu. Bütün Amerikan araçlarının güneye dönme emrini duyunca rahatladı. Broadhead'in tankı öne düştü, Johnson da

geri çekilmeyi korumak için arkadan geldi. Dönüş yolunda, Johnson'ın Bradley'si bir havan çukuruna rastlayıp yoldan çıktı ve dik bir yamaçtan aşağıya kaydı. Biraz gayret gerektiye de, Johnson sonunda Bradley'sini yola çıkarmayı başardı.⁴

Ferrell komuta aracını kentin hemen güneyinde durdurmuş, Semave'de tırmanan çatışmaların raporlarını gözden geçiriyordu. Broadhead ile Johnson'ın dışında bütün Çılgın Bölük çatışmaya girmiş ve Kuzey Semave'de Fırat üzerindeki köprünün hâlâ yerinde durduğundan emin olmak için, alayın Kiowa helikopterleri kuzeye gönderilmişti. Alay kentin güneyindeki kanal köprülerini ele geçirdikten sonra Dan Allyn'in 3. Tugay'ına devredecek, ondan sonra Fırat Nehri köprüsünü geçip 8 Numaralı Karayolu'ndan kuzeye ilerleyecek ve 5. Kolordu şaşırtmasını gerçekleştirecekti. Ferrell hava birliği subaylarıyla telsiz teması kurmakta öylesine zorlandı ki, sonunda onları uydu telefonundan aramak zorunda kaldı; alayda sırayla kullandıkları tek uydu telefon vardı.

Yüzbaşı Thomas Hussey ile alayın Kiowa Avcı gruplarından biri olan İblis Bölüğü'nden Astsubay Jeff Pudil öncü helikopter olarak Samawah üzerinde uçarken RPG ve uçaksavar ateşiyle karşılaşınca, roketlerle ateşe karşılık verdiler. Çatışma yoğunlaşırken, Astsubay Dave Whalen ve başka bir Kiowa'yı yöneten Astsubay Randy Godfrey, altlarındaki binalardan açılan ateşten kurtulmak için nehir üzerinden uçmanın daha emin olacağına karar verip, nehrin iki kıyısı arasında uçmaya başladılar. Çarpışmaları izlemek için yükselirken, yakındaki bir palmiye korusundan gelen ateşle karşılaştılar. Köprünün hâlâ sağlam olduğunu belirleyen Kiowa pilotları aşağıdaki evlerden açılan ateşin parıltısını aradılar ve her gördüklerinde ateşe başladılar. Helikopterden biri hafif bir silahla yaralanmıştı, ama zarar görmediğinden ateşe devam ediyordu.

Kartal Bölüğü çatışmaya girdiğinde, yakından bir RPG geçti, Kiowa'larından birini az farkla iskaladı. Havacılar pilotun düşman ateşini daha iyi izleyebilmesi için helikopterlerin kapılarını sökmüşlerdi. RPG o kadar yakından geçmişti ki, Astsubay Mitch Carver yalayıp geçen roketin portakal rengi sıcaklığını duymuştu. Ateşten kurtulmak için helikopterlerden bazıları "tel altında" uçmayı –helikopterlerini yere yakın, enerji hatlarının altında uçurmayı– denedi. Kısa sürede bu yöntem bütün Kiowa'ların hayatta kalma taktiği oldu.⁵

Alayı hem karadan hem de havadan saldırı altında kalan Ferrell, Talil Hava Üssü'ndeki saldırı komuta merkezinde bulunan ve telsiz menzilin dışında kalan Blount'a haber ulaştırmaya çalıştı. Ferrell yine uydu TacSat'ine uzandı, sonunda tümenin taktik komutanlığından cevap almayı başardı. Ferrell CIA'nın Blount'a söylediği Amerikan bayrakların-

dan hiçbirini görmemişti ama, bolca Irak ateşine tarık olmuştu. “Burası Kılıç 6” dedi Ferrell. “Görünürde tek bir kahrolası bayrak yok, ama çepeçevre patlayan toplar ve hafif silahlar var.”

Biraz sonra, Blount telefon etti. Ferrell düşmanla sıcak çatışma içinde bulunan birlikler olduğunu anlattı. Iraklılar üzerlerine silah monte edilmiş sivil kamyonetler kullanıyordu. Havan topları kullanıyordu. Ferrell’in bilgisi eksiksiz değildi, ama alayın konvansiyonel olmayan bir düşmanla çarpıştığından emindi. Alay elemanları siyah gömlek ve pantolon giymiş, hafif silah ve RPG’lerle çarpışan, binalara girip çıkmak için kadın ve çocukları kullanan insanlar görmüştü. “Rütbe yok, BMP yok, üniforma yok. Savaşmayı planladıklarımızdan hiçbiri yok. Yani, etrafta siyah pijamalarla koşturuyorlar, demek istiyorum” diye hatırlıyor Ferrell. Bu konuşma, uzun saatler boyunca Blount’la son teması oldu.⁶

Ferrell bu beklenmedik tehditle nasıl başa çıkacağını düşünme başladı. Eğer alay 8 Numaralı Karayolu’ndan kuzeye ilerleyecekse, kentin içinden ve Fırat köprüsünden savaşıarak geçmesi gerekecekti. Çılgın Bölük köprünün karşı ucunu yeniden ele geçirmek için üç tank ve iki Bradley gönderdi. Ancak araçlar kente girerken havan ateşiyle karşılaştı. Geri çekilmeye çalışırken, Bradley’lerden biri bir havan çukuruna düştü, döndü, yoldan çıkıp uçurumun kenarına paletleriyle takılı kaldı. Düşman savaşçıları üşüşüp ateşe karşılık veremeyecek durumdaki Bradley’ye yaklaşmaya çabaladılar. Johnson, Bradley’ini kente doğru sürdü ve sıkışıp kalmış aracın mürettebatını almak için iskelesini indirdi. Bir tank ile bir Bradley de yardıma geldi, ama Çılgın Bölük’ün hareketsiz Bradley’yi kurtarması saatler aldı.

Alay yeniden kente yönelmeye hazırlanırken, bir Irak füzesi gökte yükseldi, yaklaşık 100 m yükseklikte düzeldi ve Çılgın Bölük’ün gerisine düştü. Askerler Iraklıların Kiowa’lardan birine yerden havaya füze mi, yoksa Amerikan işgal birliğine yerden yere roket mi attığını anlayamadı. Ferrell zaman geçirmeden Blount’ın karargâhını füzeden haberdar etti. Gelen cevapta 5. Kolordu topçusunun yerden yere ATACMS füzesi atarak düşman füze rampasını yok edeceği anlatılıyordu. 3-7 Süvari Alayı’na destek sözü verilmiş, şimdi de beklenen desteğin geleceği söylenmişti. Kara Kuvvetleri’nin elinde biri tek bir dev mermisi, diğeri binlerce bombacı olan, her ikisi de ölümcül, iki tip ATACMS vardı.

Çılgın Bölük’ün komutanı Jeff McCoy askerlerine kentten uzak durmalarını söyleyip ilk köprünün girişine çekilirken, geçişi denetim altında tuttu. Alay herhangi bir düşman ateşiyle karşılaşmaktan kaçınmaya çalışıyordu. Bir saat beklediler. Gelen giden olmadı. Alay üç saat kadar sonra ATACMS saldırısının iptal edildiğini öğrendi. Çevrede gözcü olmadan bir Irak kentine, üstelik de hareketli bir hedefe bir Amerikan füzesi fırlatmak üst rütbeli komutanların almak istemedikleri bir sorumluluktuktu. Bu anlaşılabilir bir karar olmakla birlikte, gecikme düşma-

nun işine yaradı. Amerika Birleşik Devletleri Iraklılara kuvvetlerini yeniden yerleştirmeleri ve ikinci bir saldırıya hazırlanmaları için fazladan üç saat tanıdı. Ferrell Çılgın Bölük'e yeniden kente girmeleri emrini verirken, İblis Bölüğü'nden havadan koruma istedi.

Iraklılar kendilerine tanınan süreyi iyi kullandı. Onlarca savaşçı Broadhead ile Johnson'ın çatışmanın başında saldırdıkları binaları yeniden ele geçirdi. Diğerleri askeri tesise döndü. Havan ve roket atışlarını sürdürdüler. Düşman ambulanslarla takviye getirir ve binalara canlı kalkan olarak kadın ve çocukları doldururken, alay olanları izlemekle yetindi. Amerikalılara, çatışma kuralları hâlâ köstektir.

Broadhead, "Ambulanslarla geliyor, yeni takviyeleri bırakıyor, ölüleri alıp gidiyorlardı" diye hatırlıyor. "Bütün gün bunu yaptılar. Çavuş McCollough ambulansı vurmak istiyor ama ben, 'Hayır, bunu yapamayız' falan diyorum. Savaş alanına yeni asker getiriyor olsalar da, ateş etmedikleri sürece, üstelik üzerlerinde Kızılhaç var, cesetleri topluyorlar, ardından yeni askerleri bırakıyorlar; eğer yaralı değillerse, ateş edebilirsin, ama ambulanstayken değil." Alayın sivilleri de düşünmesi gerekiyordu. Savaş alanından ayrılmak isteyenleri engellemediler. Ama arada bir araçlardan biri hızla Amerikan mevzilerine yaklaşıp, geri dönüyordu. Askerler bazı sivillerin Iraklılara havan atışlarını ayarlamaları için yardım ettiğinden emindi.

O gece Ferrell'in komuta aracına alay adına çalışan Özel Harekât timinden acil bir çağrı geldi. Tim kentten çekildiği halde hâlâ CIA'yle temas halindeydi ve CIA'in şehirde biri cep telefonlu olmak üzere hâlâ adamları vardı. Ferrell'a düşmanın üs olarak kullandığını söyledikleri Baas Partisi Genel Merkezi'nin on basamaklı koordinatlarını verdiler. Kimyasal Ali'nin de orada olabileceğini, merkezin Iraklılarca cephaneliğe çevrilen bir okulla yan yana olduğunu anlattılar. Ferrell'dan Baas Partisi binasına bir hava saldırısı düzenlemesini istiyorlardı.

Ferrell İblis Bölüğü'nü hedefi görmeye göndermekle birlikte, saldırıya hazırlanmadı. Semave hakkında bilmediği çok şey olduğunu giderek daha iyi anlamaya başlamıştı. Saddam'ın Fedai örgütünün kenti bir kaleye çevireceğini tahmin etmemiş, CIA'in kentte hâlâ adamı olduğundan haberi olmamıştı. Alayın Kiowa'larından biri bir ara Fedailerin kamyonetine benzer bir aracı kentten çıkarken gördü ve araca birkaç roket gönderdi. Roketler hedefe isabet etmedi, araçtakiler kamyonetin tavanına bir termal panel yerleştirdiler; bu, ABD askeri birlikleri ve istihbarat elemanlarınca, dost olduklarını belirtmekte kullanılan bir yöntemdi. Kiowa, kamyonetin üzerine dalmaktayken olanları görüp ateşi kesti ve durumu Ferrell'a bildirdi.

Özel Harekât timinin Kimyasal Ali'nin gizlenmekte olduğu sanılan Baas Partisi merkezini vurma isteği Ferrell'ın ile Özel Harekât timi liderinin, Semave'den kimin sorumlu olduğunu tartışmasına yol açtı. Li-

der, bölgedeki üst rütbelinin kendisi oluşunu, on aydır kentte yaşayan bir bağlantısının bulunuşunu öne sürdü ve binanın yerle bir edilmesi isteğinde ısrar etti. Ferrell'in cevabı açıktı. Komuta ondaydı ve aldığı talimatta bir Irak kentinin ortasındaki binanın havaya uçurulması yoktu. Özel Harekât ve CIA yetkilileriyle bir araya geldikten sonra, Ferrell tümeni arayıp Blount'ın yardımcısı Austin'le konuştu. Özel Harekât ve CIA raporundan söz ederek binaya saldırma izni istedi. Austin de McKiernan'ın karargâhından onay almak zorunda olduğunu ve alaya bir saat içinde cevap vereceğini söyledi.

Bu arada Ferrell Çılgın Bölük tanklarına ve Bradley'lerine kentin kenarında, bulundukları yerde savaşmaları emrini verdi. Ferrell bir füze saldırısı ya da hava akını için onay almanın saatler sürebileceğini, kendi harekâtını geciktirmenin düşmana üstünlük sağlayacağını acı tecrübelerle öğrenmişti. McCoy askeri tesise yeniden saldırımları için dört tank ile altı Bradley gönderdi. Araçlar ana kapıya yaklaşırken, RPG'ler havada uçuşmaya başladı. Amerikalılar karşılık olarak tesisi makineli tüfek mermisi ve top yağmuruna tuttu. Düşmanın büyük bölümü kaçtı, ama hepsi kaçmadı. Kamuflej ceket, beyaz pantolon ve gömlek giymiş kararlı savaşçılar geride kaldı.

Broadhead bir binadan diğerine uçan bir savaşçı gördü. Nişancısı savaşçının girdiği binaya .50 kalibrelik zırh delici mermiler gönderdi. Bir dakikayı aşkın bir süre sonra, üzerinde kıpkırmızı bir kan lekesiyle görünen savaşçı silahı ile ceketini fırlatıp attı ve teslim oldu. Broadhead yaralı bir tutsağı olduğunu bildirip koordinatlarını ilettili, sonra da yoluna devam ederek öteki savaşçıların peşine düştü. İçlerinden birini vurdu sonra da binalardan birine giren kanlı bir iz gördü. Broadhead, Uzman Çavuş Michael Sullivan ve birkaç asker tesise girerek oda oda temizlemeye başladılar. Kan izine rastladıklarında, Broadhead tabancasını bir odaya açılan köşeden uzatıp dört beş el ateş etti. Sullivan da öyle. Odaya girdiklerinde kendilerini bir cephane yığının üzerine oturmuş, bir elinde AK-47 Kalaşnikov, öteki elinde doldurmaya çalıştığı şarjör, bir Iraklıyla karşı karşıya buldular. Broadhead adamın göğsüne iki el ateş etti. Beriki yere yığıldı. Daha önce sırtından, kalçasından ve baldırından yaralanmıştı.

Tesis silah ve cephane doluydu; tüfekler, 60 mm'lik havanlar, havan namluları ve süngüler. Tesisteki anten tertibatını havaya uçurmakla görevlendirilen Broadhead silahlardan bazılarını aldı, belgeleri yükledi ve geride kalan silah ve cephaneyi havaya uçurmak için odaya bir yangın bombası bıraktı. Yanında yaralı savaş tutsağıyla aracına döndü. Bomba binayı ateşe verirken, silahların havaya uçtuğundan emin olmak için birkaç HEAT mermisi gönderdi. Ardından Broadhead, Sullivan ve ekibin diğer üyeleri tutsağı bırakmak için köprüye döndü. Ferrell Çılgın Bölük'e yeni emirler vererek karşıya geçiş noktalarının gü-

venliğini sağlama görevini Apache Bölüğü'ne devretmelerini ve harekâtı genişletmelerini söyledi. Bütün Çılgın Bölük elemanlarının kentin çevresinde savaşmaya devam etmeleri gerekiyordu.

Ferrell, Baas Partisi merkezine saldırma izni istemesinden altı saat sonra, gerekli onayı aldı. Saldırıyla ilgili olarak bir F-16 görevlendirilmişti. Plana göre iki Kiowa hedefi "boyayacak," başka bir deyimle lazer işaretleri kullanıp belirleyecekti. F-16 da vuracağı hedefi bulmak için lazerden yararlanacak, böylelikle kent merkezindeki bir yapıyı vururken sivil kayıp ihtimalini en aza indirecekti.

Binayı lazerle boyama görevi İblis Bölüğü'nün komutanı Yüzbaşı Darin Griffen'a düştü. Düşman ateşinden kaçmaya çalışırken helikopteri alçalıp alçalıp yükseliyor, bu da lazeriyle binayı kilitlemesini engeliyordu. Bu yüzden alay binayı işaretlemek için kuşku götürmeyecek bir yönteme başvurdu; helikopter binaya bir Hellfire füzesi gönderdi. Ardından F-16 üç tane uydu güdümlü JDAM bombası bıraktı. Bombalardan ikisi binaya isabet ederken, üçüncüsü parti merkezi ile okulun arasına düştü. "Baas Partisi merkezini vurduğumuzda, okulda ne varsa patladı" diye hatırlıyor Ferrell. "Elinde silah olan kim varsa kapıdan dışarı uğrayıp ateşe başladı. Charlie ve İblis bölükleri ateşe karşılık verince orada tahminen yüzden fazla adam öldürdük. Oldukça yoğun geliyorlardı; binadan akın akın çıkıyorlardı."⁷

1. Tümen Savaş Timi'nin komutanı Albay Grimsley, Ferrell'in Semave'de başının belada olduğunun farkındaydı. Grimsley, 3. Piyade Tümeni'nin savaş planı uyarınca 1 Numaralı Karayolu Köprüsü'nün yakınlarında Dan Allyn'in 3.Tümeni'nin yanından geçmiş ve birbirine paralel iki yoldan, Fırat boyunca uzanan 8 Numaralı Karayolu ile birkaç mil güneyde, yüksek bir setin üzerinden giden 28 Numaralı Karayolu'ndan batıya yönelmişti. Grimsley'nin birliğinin içinde 28 Numaralı Karayolu'ndaki komuta aracıyla Blount, 8 Numaralı Karayolu'nda da kendi komuta aracıyla Austin gidiyordu. İleride onları sorunlar bekliyordu. Tümenin keşif birliği 8 Numaralı Karayolu'nun üzerinde, Semave'nin 13 km batısında pusuya düşürüldü. Paramiliter güçler biri takım çavuşu olan iki izciyi yaraladı. Birlik tümenin ilk yaralıısını Scott Rutter'a, Grimsley'nin düzeninin ikinci sırasındaki 2-7 Piyade Taburu'na göndermeyi başardı.

Rutter'ın taburu Semave yolundaki küçük Kindr kasabasına yaklaşıırken, askerlere parmaklarıyla bir şeyler gösterip bağrıışan bir grup Iraklı'ya rastladı; Rutter'ın birliğinde çevirmen olmadığı için, bütün bu gürültü boşa gidiyordu. Dakikalar sonra, adamların neden bağırıldıkları anlaşıldı. Üsteğmen Stephen Gleason aracıyla ilerlerken zırhlı Humvee'sinin üzerinden bir RPG ya da büyük kalibreli bir mermi homurtuyla geçti. Anlaşılan CIA'in vaat ettiği gibi, özellikle Fedailerin egemen ol-

madıkları Kindr gibi küçük güney kasabalarındaki bazı Iraklılar yardıma hazırды. Ne var ki, yanlarında çevirmen olmadan Amerikalıların bu kısıtlı işbirliğinden bile yararlanamayacakları açıktı.

Rutter kasabadan geçen yolu korumaları için geride bir takım bırakıp yoluna devam etti. Takım uzun bir gece geçirmeye hazırlanırken, birden kasabanın bütün ışıkları söndü. Savaşçılar kasabaya sızmış, Amerikan kuvvetlerinin gece görüş imkânlarından habersiz, karanlıktan yararlanabilmek için elektrikleri söndürmüşlerdi. Çatışma kurallarının savaş alanından silahlarını geçirmeye çalışan Iraklılara ateş izni verdiğinden kuşkulu Amerikan askerleri ateş etmedi.

Rutter Semave'ye doğru ilerlerken piyadelerinden bir kısmına kentin güneydeki kenar mahallelerde bir köprübaşı tutmalarını emretti. Ne var ki Yüzbaşı Jimmy Lee'nin tank takımı bir dönemeci kaçırdı ve kendini kentin merkezinde buldu. Yüzbaşının gözlerine Somali'deki *Black Hawk Down*'ın görüntüleri geldi; düşman egemenliğindeki bir kentte tecrit edilmiş bir Amerikan birliği. Semave'nin batısında olup Rutter'la telsiz menzili dışında bulunan Grimsley, Blue Force Tracker'a (Araç-Birlik Takip) baktığında bir şeylerin yolunda gitmediğini anladı: Semave'nin merkezinde mavi imleçler vardı. Rutter'a bir e-posta mesajı gönderip Jimmy Lee'nin orada ne aradığını sordu. Rutter'ın, sıcak temasta olduğu, emri anladığı ve gitmek zorunda olduğu yolundaki cevabı tersti.

RPG'ler ve hafif silah mermileri zırhlarından sekerken, Lee adamlarının M1 ve Bradley'lerde yolculuk etmesinden mutluydu. 3-7 Süvari Alayı'nın yakınlarda bir yerde olmadığı anlaşıldığında, tank takımı tehditkâr Iraklı kalabalığa ateş izni aldı ve kentten çıkana kadar dar sokak ve geçitleri zorladı. Tehlikeye teğet geçmişlerdi, ama kayıp vermemelelerinin nedeni zırh ve eğitimdi; bir de şans.⁸

İki günün sonunda, Semave'de zaman zaman görülen çatışmalar gerçek bir savaşa dönüştü. Kenti denetim altına alamayan Amerikan birliklerinin bir sorunu da Iraklı savaşçıların kente çıkan yollara saldırılarını önlemektir. Çarpışma öylesine ısrarlıydı ki, Austin Blount'a karayolu üzerindeki her türlü hareketin durduğunu bildirmek zorunda kaldı. Blount'ın kaygısı 8 Numaralı Karayolu üzerinde bir darboğaz oluşmasıydı. Ferrell'la yaptığı telsiz konuşmasında kentin güneyinden geçen Amerikan birliklerinin ateş altında kaldıklarından yakınıp, 3-7. Süvari Alayı'nın neden bir şey yapmadığını sordu. Blount'ın çabası Iraklıların saldırısı durana kadar tümenin Fırat yakınlarda 8 Numaralı Karayolu'ndan kaçınmasını, onun yerine güneydeki 28 Numaralı Karayolu'nu kullanmasını sağlamaktı. Ne var ki bu çözüm, başka bir sorun yaratmaktan başka bir işe yaramıyor, bütün birlikleri tek bir yola kaydırmak tümenin batıya yürüyüşünü yavaşlatıyordu.

“Yol güvenli olmadığı için beni bayağı fırçaladı” diye hatırlayacaktı Ferrell. “Hemen işten atılacağımı düşündüm. ‘Bakın’ dedim, ‘bütün gün boyunca sıcak temasta olduğumuzu ve kentin güvenli olmadığını bildirdim, bir kere bile kentin güvenli olduğunu söylemedim.’ Karşıya geçiş noktalarının güvenli olduğunu anlattım. Oraları aldık, hiç zarar görmediler, oralardan geçebilirsin, ama kentin çevresinden dolandığında sıcak temasa girersin, bundan kurtuluş yok, çünkü tozlu patika ve kaplanmamış yol silahlarının menzili içinde. Onun için bütün kahrolası tümeni dizsem, yine de geçen birliklere ateş edecek biri çıkar.”⁹

Blount Semave ve 8 Numaralı Karayolu üzerindeki beklenmedik çatışmayla başa çıkabilmek için 1 Numaralı Karayolu Köprüsü’nü ve Tallil’i ele geçirmiş olan Allyn’e yeni bir emir verdi. Allyn 1 Numaralı Karayolu Köprüsü’nü Deniz Piyadeleri’ne devrettikten sonra, tümenin Bağdat’a yürümesini desteklemek için ayrılmış 1-15 Piyade Taburu’nun yolunu değiştirecek ve Ferrell’in alayına takviye olarak Semave’ye gönderecekti. Allyn de bizzat Semave’ye giderek komutayı üstlenmek zorundaydı. Tümenin batı yollarını emniyet altına alarak, sonunda Ferrell’in alayına kentin ortasından geçip, kuzey hilesini yapma imkânı da verebilecekti.¹⁰

Allyn 1-30 Piyade Taburu’nu Tallil’i ve tümenin ikmal yollarının doğu bölümünü denetlemesi için geride bırakıp, 28 Numaralı Karayolu’ndan kuzeye hareket etti. Allyn çakılıp kalmış konvoyların yanından geçerken, 28 Numaralı Karayolu’nun düşman ateşinden uzak, ama son derecede sıkışık olduğunu gördü. Tümenin büyük bölümü olağanüstü bir trafik tıkanıklığına takılıp kalmış gibiydi. Semave’ye vardığında, 1-15’in komutanı Yarbay John Charlton ve Ferrell’la işgal edilmiş Irak askeri tesisinde bir araya gelip, durumu değerlendirdi. Subaylar toplantıdayken, Iraklılar 1-15’in yürüyüş kolu üzerine yoğun bir top ateşi açtı. Tabur hâlâ Semave’nin güney bölümüne ulaşmak için yoldaydı ve askerlerinden bazıları yüksek bir set üzerinde, hedef teşkil ediyordu. Günler süren ancak çok ender isabet kaydeden Irak havan atışlarından sonra, Amerikalıların Irak topçusuna pek saygısı kalmamıştı. Oysa Iraklılar şimdi geniş çaplı topraklara ateş ediyor, yoldaki sıkışıklık da onlara davetkâr bir hedef oluşturuyordu. Top mermilerinden biri Çavuş Roger Burt’ün hemen yanına düşerek ağır yaralanmasına neden oldu. Mermi o kadar yakına düşmüştü ki, askerlerden çoğu çavuşun öldüğünü sandı.

Allyn durumu hızla kavradı. 3. Süvari Bölüğü kenti ele geçirip Fırat üzerindeki köprülerin güvenliğini sağlamadan Ferrell’in alayının Semave’nin içinden geçip, Scott Wallace’in emrettiği gibi şaşırtma harekâtını tamamlaması imkânsızdı. Ne var ki bu, bütün kenti denetlemek için bir tümenin ayrılması, diğer görevlerinden uzaklaştırılması demekti. Öte yandan Allyn yeni koşullar altında süvari alayının lojistik imkânlarının da kuzey şaşırtmacası için yeterli olduğu kanısında değildi. Alayın yakıtı ve cephanesi azalmıştı. Allyn’in askerleri Ferrell’a biraz yakıt takvi-

yesi yapsa da, ek yakıt ve cephanenin gelmesi bir gün sürecekti.

Allyn, Austin'le temasa geçerek 5. Kolordu'nun planını yeniden gözden geçirmesi gerektiğini söyledi. Düşman denetimindeki bir bölgede bir şaşırtma harekâtı gerçekleştirmek yeterince iddialı olacaktı, ama ikmal yollarını açık tutmak Allyn'in savaş imkânlarını aşıyordu. Austin Blount'la görüştüktan sonra Ferrell'in Semave'yi atlayıp kestirmeden gitmesini ve kendine daha batıda bir geçiş noktası bulmasını söyledi. Allyn'in tugayı şimdilik Semave'deki Fedaileri kontrol altında tutacak ve güneydeki kara konvoylarını taciz etmelerini önleyecekti. Bu konvoylar tümenin batıya geçişi için yaşamsal önem taşıdıkları gibi, hedefi Bağdat olan son hamlede gerekli savaş gücünü de oluşturuyordu. Yüzlerce yakıt tankeri, cephane kamyonu ve çeşit çeşit aracın kentin güneyinden geçirilmesi gerekiyordu. Blount, Allyn'in birliğini güçlendirmek için 2-70 Zırhlı Taburu güneye gönderip kentin çevresinde bir güvenlik kordonu oluşturulmasını istedi. Halkı sakinleştirmek için kente girmeye gelince, bunu daha sonra başka bir birlik üstlenecekti.

Allyn Irak savaşçılarınun dengesini bozmak için kente bir dizi sınırlı saldırı düzenledi. Amacı kente saldırmadan önce Irak savunmasını yoklamak istediği görüntüsünü vererek Fedaileri sadece Semave'yi savunmaya, dış mahallelerde yoğunlaşmamaya zorlamaktı. Allyn'in hesaplarına göre bu taktik Fedailerin kent sınırları dışına çıkmalarını ve kara ordusunun güneydeki ikmal yollarını tehdit etmelerini önleyecekti. Şimdi Semave'yi tecrit etmekle görevlendirilen iki tabur, tümenin kuzeye doğru yürüyüşünde kullanacağı savaş gücünü zayıflatıyordu.

Allyn kentin dışına yerleşirken, askerler tutsak ettikleri bir Irak yüzbaşısını getirdiler. Amerikan askerlerince infaz edileceğinden emin olan Iraklı, hayatının tehlikede olmadığını anlayınca Amerikalılara sarılıp, onları öpmeye koyuldu. Ne var ki çizdiği tablo sarsıcıydı. Kısa süre önce yüzlerce Saddam yanlısı Semave'ye gelmiş ve kentin denetimini üstlenmişti. Okullar kapatıldıktan sonra, savaşçılar okullara ve camilere yerleştirilmişti. Yeterince kararlılık göstermeyen Irak askerleri ölümle cezalandırılıyor, kent halkına Amerikan birliklerine karşı savaşmaları için baskı yapılıyordu. Iraklı yüzbaşının dediklerine göre, Amerikalılar gerçekten kazanmak istiyorlarsa, kentteki bütün okulları ve camileri havaya uçurmalıydı. Amerikalılar için ne Iraklı yüzbaşının önerisi ne de Semave'den geçip gitmek, düşünecekleri bir seçenektir. 3. Piyade Tümeni'nin kanadını bir süvari birliğiyle maskelemek, sonra da Irak'ın Medina Tugay'ını kandırmak için o süvari birliğinden yararlanmak planı, var olduğundan bile kuşku duyulan bir düşman tarafından yerle bir edilmişti.¹¹

Semave'de giriştiği çatışmadan sonra, Ferrell'in süvari alayı batıya yürüme emri aldı. Ne var ki alayın batıya nasıl gideceği konusunda Ferrell ile 3. Piyade Tümeni harekât subayı Pete Bayer'ın görüşleri taban tabana zıttı.

Alay taktik telsiz kapsama alanı dışında bulunduğundan, Bayer koordinatları yolun açık olduğunu gösteren Blue Force Tracker üzerinden kısa bir mesajla ilettili. Bayer'ın niyeti alayı tümenin Rams'a giderken geçtiği ve düşmandan nispeten arınmış olan yoldan götürmekti. Ne var ki Ferrell koordinatları haritaya yerleştirirken yanıldı ve Bayer'ın kod adı Appaloosa olan ve Bağdat savaşını iş çıkışı trafik sıkışıklığına çevirme tehlikesiyle karşılaşan kara ordusu konvoylarından temizlenmiş, Fırat'a paralel yoldan söz ettiğini sandı. Bu iletişim bozukluğu subayların durup dinlenmeden günler boyu kendilerini zorladıklarında ortaya çıkan karışıklığın bir örneğiydi. Bu şaşkınlıkla, Bayer ile Ferrell'in sorunun kaynağını bulmaları saatler sürdü.

Ferrell 25 mart öğleden sonra yola koyulduğunda, yoldan memnundu. Yüzbaşı Clay Lyle'in komutasındaki Apache Bölüğü'nü öne geçirdi. Alay akşam saat dokuza doğru, nehir kıyısındaki küçük Faysaliye kasabasının yaklaşık 7 km uzağındaydı. Sanki biri bir düğmeye basmış gibi, birlik birdenbire soldaki ormandan ve sağdaki nehir kıyısından açılan çapraz ateşin ortasında kaldı. Ferrell'in askerleri piyade okulunda öğretildiği gibi, kusursuz L-tipi bir pusuya düşürülmüştü. Bu, Ferrell'in umduğu kadar tehlikesiz bir yol değildi. Ve Ferrell yürüyüş kolunda olmasından çok, hava nedeniyle Kiowa'larını kaldıramayışı ve düşmanın toplarını kullanamayacağı kadar yakında bulunuşu yüzünden ateşe karşılık veremeyecek durumdaydı.

Ferrell sıkışıp kalmıştı. Pusu ne kadar kötü olursa olsun, alay Faysaliye'den geçmeye başlayıp düşman damlardan ve sokak aralarından ateş etmeye başladığında, durumun daha da güçleşeceğinin farkındaydı. Ferrell Lyle'dan kasabanın çevresinden dolaşan bir yol bulmasını istedi. Bu arada, konvoy saatte sekiz kilometre hızla, sürünür gibi ilerlemeyi sürdürdü. Lyle ve keşif birliği kestirme bir yol ararken, Ferrell Paladin top bataryalarına Fırat'ın doğu kıyısındaki Irak havan mevzilerine ateş açma emri verdi. Batıdaki düşman için, Ferrell'in Hava Kuvvetleri'ne ihtiyacı olacaktı. Irak sınırını geçmeden önce, 3-7 Süvari Alayı'na geniş hava desteği alacağı sözü verilmişti. Şimdi bu sözün doğruluğunu sinamanın zamanıydı.

Ferrell alayın Hava Kuvvetleri ileri hava denetçisi olup, hemen arkasındaki M113 personel taşıyıcısında olan Teknik Çavuş Mike Keehan'la telsiz bağlantısı kurdu. Keehan nöbetçi A-10'lar bulunduğunu belirtti. Ferrell A-10'ların yolun batı tarafındaki Iraklıları safdışı bırakmalarını ve alayın geçeceği bir yol açmalarını istedi. Birkaç saniye sonra, Ferrell aracının yanında bir gümbürtü duydu. Keehan kendi aracından atlamış, Ferrell'in komuta aracının yan tarafını yumrukluyor, komutanın dikkatini çekmeye çalışıyordu. "Efendim, adınıza, rütbenize ve sosyal güvenlik numaranıza ihtiyacım var" diye bağırdı Keehan.

Bombalar alayın o kadar yakınına düştü ki, gerçek bir dost ateşi teh-

likesi yaşandı. Keehan'ın dediğine göre, Ferrell bombardıman için sorumluluğu üzerine almadıkça, Hava Kuvvetleri saldırıyı başlatmayacaktı. Kızgın Ferrell gerekli bilgiyi Keehan'a iletti, ardından biraz düşünüp, Hava Kuvvetleri'nin bu kişisel bilgileri dosyada tutmalarını söyledi; olaylar böyle gidecekse, bu bilgilere yeniden gerek olacaktı. A-10'lar ikişerli gruplarla gelip, toptan roketeye kadar ne silahları varsa kullandı. Bir geçişten sonra, batıdaki tarla alevler içindeydi. Ferrell topçusuna ateşi kesmesini söyleyip, A-10'lardan aynı şeyi öteki tarafta da yapmalarını istedi.¹²

Bu arada, Apache keşif birliği muhtemel kestirme olarak dolambaçlı bir patikadan gidip bir kanalın üzerinden geçen küçük bir köprü yolu belirlemişti. Lyle köprüünün, altındaki aracı taşıyacak kadar sağlam olduğundan emin değildi, ama istihkâmcıları köprüünün dayanacağı görüşündeydi. Araçlar birer birer köprüden geçmeye başladı. Keşif birliğinin Bradley'lerinden ikisi karşı kıyıya vardı, ardından da tanklardan üçü. Ne var ki dördüncü tank geçerken, köprü sonunda bel verdi. Lyle Ferrell'a kötü haberi iletti. Üsteğmen Matthew Garrett ile Çavuş Paul Wheatley beş araçla kanalın öteki kıyısında, alaydan kopmuş durumdaydı. Bir M1 tankı köprüden düşmüş ve beş metre aşağıda, kanala yuvarlanmıştı. Durum son derecede umutsuzdu ancak, 5. Kolordu'nun ve tümenin bundan haberi yoktu. İletişimdeki güçlükleri Ferrell'ın kendi imkânlarıyla çözmesi gerekecekti.

Ferrell gerginlikten sıyrılabilme için eski bir alışkanlığa başvurdu. Subayların sigara içmesine pek iyi gözle bakılmazken, Ferrell bir sigara yaktı. Önlerinde tek bir seçenek vardı; kestirmeden vaz geçmek ve ne olursa olsun, Faysaliye'den geçmek. Eğer Iraklıların niyeti Amerikalıları pusuya çekmekse, şimdi fırsat ayaklarına geliyordu. Yürüyüş kolunun artçısı Bravo Bölüğü şimdi öncü olacaktı.

Kanala düşen M1 pek hasar görmemişti ancak, tankı kurtarmanın imkânı yoktu. Askerler tanktaki duyarlı malzemeyi –telsizler, haritalar, gece görüş ekipmanı, düşmanın işine yarayabilecek ne varsa– çıkarıp, öteki araçlara geçtiler. Ne var ki yakıt tankerlerinden biri U-dönüşü yapmak isterken dar yolda kayıp, kanala yuvarlandı. Kamyonun ön tarafı çamura öylesine derin batmıştı ki, askerler sürücü mahallinin tavanını kesmek, sürücülerin beline birer zincir sarmak ve teker teker dışarı çekmek zorunda kaldı, kurtarma operasyonu sürücülerden birinin elinin kırılmasıyla sonuçlandı.

Başka araç kayıpları da vardı. Bravo Bölüğü dönmeye çalışırken, Yüzbaşı Gary O'Sullivan'ın tankı yolun kenarına kaydı ve yana devrildi. Kanatçılardan birinin Bradley'si dönerken palet fırlatıp kanala yuvarlandı. O'Sullivan bütün bu başarısızlığabölüğün kontrolden çıkmasına çok sinirlendi. Ferrell duruma hâkim olacak güçlü bir yardımcının olmasından mutluysa.

Ferrell'in alayı hasarlı araçlarını ve mürettebatı bir süre kendi başlarının çaresine bakma göreviyle baş başa bırakıp, vuruşarak Faysaliye'den geçmeye kalkıştığında, yolun öbür ucunda yepyeni bir tehlikeyle karşılaştı; düşman savaşıları ahşap kayıklara binmiş, kürekle Fırat'ın öbür kıyısına geçiyordu. Alay kaynakları teker teker batırmaya koyulduğunda, Ferrell Semave'den ayrılmak üzere olan Charlie Bölüğü'ne bir mesaj gönderdi: Yüzbaşı Jeff McCoy, Appaloosa yolundan uzak durma ve batıdaki paralel yoldan gitme talimatı aldı. Mesaj yerine hiç ulaşamadı.

Çektiği sıkıntılardan bitkin düşen Ferrell yardım için tümene başvurdu. Ne TacSat, ne de yüksek dalga telsizle karargâha ulaşabildi. Sonunda, sabahın dört buçuğunda, uydu telefonuyla 3. Piyade Tümeni harekât subayı Pete Bayer'a erişti. Bayer yapacağı hiçbir şey olmadığını söyledi. Apache'ler havanın bozuk olması ve helikopterlerin sürekli artan tehlikeyle karşı karşıya olmaları nedeniyle uçamıyordu. ÇNRA bu kadar uzağa erişemezdi. Yakınlarda, yardım edebilecek bir birlik yoktu. Bayer, Ferrell'a onunla konuşmaktan başka bir yardımcı dokunamayacağını söyledi.

Ferrell bir kez daha A-10'ları çağırdı. Uçaklar iki geçiş yapıp, nehir kıyılarını doyurdu, 200 kiloluk bombalar bırakıp toplarıyla ateş etti. Patlamaların etkisi öylesine güçlüydü ki, askerlerden bazıları sıcak rüzgârı hissetti, taretlerinde geriye savruldu. Şafak yaklaşırken, Ferrell'in gücü tükenmiş, araçlarından beşi düşman bölgesinde kalmış, ötekilere ulaşmaya çalışıyordu. Kanala düşen araçlar da vardı. Askerler camideki keskin nişancılardan, kayıklardaki savaşçılara kadar her şeyle uğraşmak zorunda kalmıştı. Farkında olmadan ateş hattına doğru yürüyen Charlie Bölüğü'nü uyarmanın imkânı yoktu.¹³

Güneş yükseldiğinde, elinde beyaz bayrakla koşan bir Iraklı göründü. Askerler bunun bir hile mi, yoksa samimi bir davranış mı olduğunu bilemediler. Savaşın başında, Iraklı askerleri gördüklerinde ateş etmiyor, her savaşçının muhtemel bir müttefik olabileceğini düşünüyorlardı. Ancak sivil elbiseler giymiş bir düşmanla üç gün savaştıktan sonra, şimdi artık her Iraklı'yı muhtemel bir Fedai olarak görmeye başlamışlardı. Bu Iraklı umutsuzca yardım arıyordu. Düşman havan mevzisinin yanındaki evinde birçok kişi ölmüştü. Aralarında babasını çağırarak ağlayan bir çocuk olmak üzere, bir sürü de yaralı vardı. Sıhhiyeciler hızla yaraları tedavi etti, sonra yaralıları orada beliriveren Irak ambulanslarına bindirdi. Ferrell hareket etmek zorundaydı. Çapraz ateşe yakalanmış sivillerle Iraklılar ilgilenenecekti.

Ferrell saat 06.15'te Blount'ın karargâhına ulaşmayı başardı. Bütün gece süren bir işkenceden sonra, programın gerisinde kalmıştı. 3. Piyade Tümeni'nin komutan yardımcısı Lloyd Austin telsizin başına gelip, üç kısa soru sordu: "Şimdi neredesiniz? Nerede olmanız gerekirdi? Neden o

yoldasınız?" 3. Piyade Tümeni'nin komutanları Ferrell'in bütün geceyi yanlış yolda, ölümcül bir çatışmada geçirdiğini hâlâ anlamamıştı.

Ferrell gereken bilgileri verdi. Teknik araçlarla, RPG'lerle, 30 mm'lik toplarla ve havanlarla donanmış iki tabur kadar yayayla savaştığını rapor etti. Alay seksen km'lik bir yürüyüşten sonra iki Humvee, iki tank, bir yakıt tankeri, bir de Bradley yitirmişti. Charlie Bölüğü "düşman" olarak bildirilenlerin alaydan ayrı düşen Bradley'ler ve tanklar olduğunu anlayıp acil bir hava saldırı isteğini iptal ettiğinde, Wheatley ve Garrett dost ateşiyle ölenler istatistiklerine geçmekten kurtulmuştu. Ferrell hâlâ onları kurtarmanın yolunu bulmak zorundaydı. İşin şaşırtıcı tarafı, şimdilik ölen asker yoktu.

Austin alayın başından geçenlere bakınca, en iyi çarenin Rams'a dönmek ve ertesi gün yeni görevine gitmeden önce günü toparlanıp dinlenerek geçirmek olduğunu belirtti. Ferrell bundan sonra atacağı adımları planlarken, tanklardan birini kurtarmak üzere bir ekip gönderdi. Hiç aralıksız baskı altında yaşayan askerlerinin nefes almaya ihtiyaçları vardı. O sırada Austin yeniden aradı. "Hey, Kılıç" dedi Austin, Ferrell'in çağrı adını kullanarak. Ferrell, Blount'ın yardımcısı telsizden arayıp çağrı adını kullandığında, bunun başka kimsenin duymasını istemediği bir şey söyleyeceği anlamına geldiğini düşündü. Fedailerin sürekli saldırıları sürerken, alayın Necef yakınlarında yeni bir görev alması gerekiyordu. "Kılıç, yürüyüşe geçmeni ve görevi bugün yerine getirmeni istiyorum. Görevi mümkün olan en kısa zamanda yerine getirmeni istiyorum."¹⁴

On üçüncü bölüm

Tarawa Görev Gücü

Tuğgeneral Rich Natonski, 22 mart akşamüstü karargâhı Nasırıye'nin 20 km uzağında, Celibe Hava Üssü'nün yakınına kurdu. Deniz Piyadeleri'nin "açılış hamlesi" iyi gitmişti. 2. Deniz Piyade Görev Tugayı'nın Camp Lejeune'lü (Kuzey Carolina) komutanı Natonski, Deniz Piyadesi'nin bir sonraki saldırısına sahne hazırlamakla yükümlüydü.

Natonski'nin iki görevi vardı. Bunlardan birincisi kuzeye yürümek ve savaşın ilk günü Dan Allyn'in birlikleri tarafından ele geçirilen 1 Numaralı Karayolu Köprüsü'nün denetimini devralmaktı. Kara Kuvvetleri köprüyü Deniz Piyadeleri'ne devrettikten sonra, Jim Mattis alayınının iki muharip timini kuzeye, Bağdat yoluna göndermek için köprüden yararlanacaktı. Natonski'nin birliği ikinci ve asıl önemli görevini ise o akşam aldı. Natonski'nin Deniz Piyadeleri, Nasırıye'nin doğusundaki iki köprüyü de işgal edecekti. Bu operasyon Mattis'in tümeninin 3. Alayının, -Joe Dowdry'nin 1. Alay Muharip Timi- 7 Numaralı Karayolu Köprüsü'nden kuzeye, Kut'a (Kutül-amare'ye) ilerleyişi için kapıyı açmış olacaktı. Mavi Elmas için her iki yol da hayatiydi. Mattis saldırı için iki yol kullanmakla 1 Numaralı Karayolu Köprüsü'ndeki sıkışıklığı gidermeyi ve tümeni ilerletmeyi umuyordu. Öte yandan, Dowdry'nin alayı da Kut'a doğru ilerleyerek, kentte ve çevresinde mevzilenmiş, Amerikan istihbaratına göre kimyasal top başlıklarıyla donatılmış olan Bağdat Piyade Tümeni'ni olduğu yere mülhayacaktı.

Natonski'nin tugayı ne Mattis'in 1. Tümeni'ne bağlıydı ne de bu görev için ideal birlikti. Nasırıye görevini yerine getirmesi için, Natonski'nin çok zorlanması gerekecekti. Savaş planlamasının ilk aşamalarında, Natonski'nin tugayının işgal gücünden biraz ötede olması düşünülmüş, Rumeyle petrol sahalarını korumak ve Mattis'in tümeni geçtikten sonra güneyin büyük bölümünde artçı güvenliği sağlamakla görevlendirilmiş, buna uygun olarak da, önceleri, Natonski'nin birliğinden Güney Görev Gücü olarak söz edilmişti. Ancak Natonski'nin Deniz Piyadeleri daha Kuveyt'e doğru yola çıktıklarında, görevleri değişmişti bile.

Türklerin kuzeyden gerçekleşecek bir İngiliz saldırısının kapısını kapatmalarından sonra, Tümgeneral Robert Brim'in Birleşik Krallık 1.

Tümeni'ne "açılış hamlesinden" sonra Güney Irak'ı güvenlik altına alma sorumluluğu verildi. Natonski'nin Deniz Piyadeleri'nin yeni bir görevi olacak, Mattis'in kuzeye saldırısını kolaylaştıracaklardı. Bununla birlikte, adları da değişti: Natonski'nin İkinci Dünya Savaşı'nda, Camp Lejeune'lü Deniz Piyadeleri'nin katıldığı kanlı bir savaşın onuruna kabul ettiği Tarawa Görev Gücü. Natonski Irak Savaşı'nın Deniz Piyadeleri'nin ününe ün katacağını umuyordu.

Deniz Piyadeleri'nin stratejisi ile 5. Kolordu'nun kuzeye yürüyüş taktiği arasında kabaca bir paralellik görmek mümkündü. Tıpkı Terry Ferrell'in 3-7 Süvari Alayı'nın Medina Tümeni'ni oyalamak için bir şaşırtmaca gerçekleştirmeyi düşünmesi gibi, Mattis de Irak başkenti yolunda önüne çıkacak Cumhuriyet Muhafız birlikleri karşısında Dowdy'nin alayından da aynı görevi bekliyordu. Dowdy'nin 1. Alay Muharip Timi Bağdat Tümeni'nin kıpırdayamamasını sağladıktan sonra, Irak başkentine girilecek nihai saldırıda öteki birliklere katılacaktı. 2. Alay Muharip Timi'nin komutanı Albay Ron Bailey o akşam Celibe'deki karargâhına geldiğinde, Natonski'nin onunla stratejinin ayrıntılarını konuşmaya zamanı yoktu. "Köprüleri üstlendik" dedi Natonski Nasiriye köprülerine değinerek; savaşta daha görünür, daha önemli bir rol oynayabilmek için gözünü o köprülere dikmişti.

Mattis'e göre Tarawa Görev Gücü'nü Nasiriye'ye sokmak, bir alay komutası altında olmayan bir birlikten geçirmek anlamına geleceğinden, kargaşaya davetiye çıkarmak olacaktı. Kaldı ki, Mattis Nasiriye'nin barışçı olacağına da inanmıyor, istihbarat örgütleri ne derse desin, kentin savaştan teslim olacağını düşünemiyordu. Saddam'ın kuzeni ve Güney Irak'ın güçlü adamı Kimyasal Ali, Nasiriye'yi kısa bir süre önce ziyaret etmişti. Mattis, her zamanki kestirmeciliğiyle, Jim Conway'in Nasiriye görevinde öncülüğü Mavi Elmas'a vermesini başarının tek garantisi olarak görüyordu. Doha Kampı'ndaysa, Dave McKiernan Nasiriye'ye girmenin akıllıca olacağından bile kuşkuluydu, güneydeki diğer kentler gibi Nasiriye'nin de yanından geçip gitmenin daha doğru olacağını düşünüyordu. Böyle de olsa, McKiernan Conway'e taktik dayatacaklardan değildi.

Natonski 22 mart akşamüstü Celibe'deki karargâhına gelen Bailey'ye ertesi günü öğlen saat yarımında 1 Numaralı Karayolu üzerindeki köprüyü ele geçirmek zorunda olduğunu ve Nasiriye'deki öteki iki köprüye saldırıyı ondan üç buçuk saat sonra başlatması gerektiğini söyledi. Bailey'nin şaşırdığı ve görevin zamanlaması konusunda Natonski kadar heyecanlı olmadığı açıktı. Her şeyi planlandığı şekilde başaramamaktan endişeleniyordu. Bailey metotlu bir çalışmayla 1 Numaralı Karayolu üzerindeki köprüyü gün ışıırken almayı, ardından da Nasiriye saldırısına

hazırlanmayı planlamıştı. Oysa şimdi acele etmesi, taburlarından birisi hâlâ 1 Numaralı Karayolu Köprüsü'nün üzerindeyken, alayın geri kalmasını oradan otuz kilometre uzağa götürmesi isteniyordu.

Bailey, Nasiriye'yle ilgili istihbarat raporlarını istedi. Natonski'nin istihbarat subayı Yarbay Joseph Apodaca'nın elinde vereceği çok bilgi yoktu. Apodaca bir süre CIA'de de bulunmuş bir başkaldırı bastırma uzmanıydı. CIA'den, Nasiriye'deki Irak 11. Tümen komutanının teslim olmaya hazır olduğu, yerel halkın intikamından korkan Iraklı istihbaratçı ve milislerin bozulup kaçacağı yönünde raporlar almıştı; tıpkı "Bob" ile öteki CIA yetkililerinin Buff Blount'a söyledikleri gibi.¹ Ancak Apodaca'nın Fedailerin Tallil yakınlarında Dan Allyn'in askerlerini düşürdükleri pusudan da haberi vardı. Elinde üzerinde çalışacağı fazla bir şey yoktu. Deniz Piyadeleri'nin elindeki az sayıda keşif uydusu da Conway'in kurmaylarının en önemli çarpışmaları yapacaklarına inandıkları birliklere, yani Mattis'in 1. Deniz Piyade Tümeni ile İngilizlere ayrılmıştı. Tarawa Görev Gücü'nün elinde önlerinde ne bulacaklarını gösterecek pilotsuz casus uçağı da yoktu. Bu yüzden Apodaca daha önce gelen istihbarata ve harekât sırasında gelebilecek güncellemelere güvenmek zorunda kalacaktı.²

Bailey, Tarawa Görev Gücü'nün Nasiriye harekâtından duyduğu endişeyle Natonski'ye bazı "desteklere" gerek olduğunu söyledi: tank birliğinin ve zırhlıların yakıt ikmaline, Deniz Piyadeleri'nin de biraz dinlenmeye ihtiyacı vardı. Görevini olabildiğince hızlı tamamlaması için üstleri tarafından baskı altında tutulan Natonski bu isteklere sıcak bakmadı. Deniz Piyadeleri'nin adrenaline güvenmeleri gerekecekti. Generale göre, Bailey hafif silah ateşi dışında fazla bir şey beklememeliydi.³ Bir süredir Natonski'nin ve Bailey'nin kurmayları arasında yaşanan gerginlik, alınan görevin acilliğiyle birlikte su yüzüne çıktı. Bailey'nin harekât subayı Binbaşı Andy Kennedy köprüleri ele geçirmek için acele edilmesinden memnun değildi. Kennedy, Natonski'nin harekât subayı Albay Ron Johnson'la görev hakkında tartıştı ve uzaklaşıırken homurdanarak küfretti. Ne var ki Bailey'nin karşısındakiler üst rütbedeydi ve karar alınmıştı.

Bir Numaralı Karayolu köprüsünün devir teslimini yönetmek yeterince güç bir görevdi. Bailey Hafif Zırhlı Keşif Birliği'ni –süratli hafif zırhlı araçlar (LAV)– köprüye gönderdi. Yanlarına Yarbay Paul Brent Donahue komutasında 2. Alay Muharip Tümeni'nin 3. Taburu'nu da kattı. Bailey bizzat batı köprüsüne doğru ilerlerken sıkışık trafiğe yakalandı. Karayolunun iki şeridi de askeri konvoyla doluydu. Yakıtçılar saatte 100 km yapıyordu. Kennedy'nin sonradan hatırlayacağı gibi, "İnsanın düşleyebileceği en çılgın rodeo gösterisiydi sanki." Deniz Piyadeleri 1 Numaralı Karayolu Köprüsü'ne ulaşmak için acele ederken, Donahue'nun alayından bir Humvee önünde duruveren bir ambulansa çarp-

11. Bir kara subayı başka birlikler önlerine geçemesin diye araçlarıyla yolu kapatmış, Humvee'nin direksiyonundaki bitkin Deniz Piyade çavuşu ise uyuklamıştı.⁴

Bailey sonunda köprüye vardığında onu karşılayan, Natonski'nin karargâhu tarafından durumu yerinde görmesi için önden gönderilen 1, Güç Keşif Kolu Komutanı Yarbay James Reilly'ydi. Reilly'nin sadece iki takımdan ve bir Özel Harekât timinden oluşan küçük birliği köprüdeki ilk Deniz Piyadeleri olmuştu. Kaza Donahue'nun taburunu yavaşlattığından, Bailey, Reilly'ye 3/2 gelene kadar yerinde kalmasını söyledi. Reilly köprüyü devrettikten sonra oradan ayrılan 3. Piyade Tümeni askerlerinden yok denecek kadar az bilgi edinmişti. Reilly ve on iki adamı dört geçici hızlı saldırı aracına (GHSAs) ya da "Kum Böceği"ne binerek önce 1 Numaralı Karayolu Köprüsü'nün kuzeyine, oradan da Nasıriye yönünde 8 Numaralı Karayolu boyunca keşfe çıktılar.

Keşfin Nasıriye bölümündeyken, Reilly günün ilk ışıklarıyla birlikte bir Irak pususunu tetikledi. Silah ve sayıca düşmandan çok geride olmasına rağmen Irak ateşi o kadar kötüydü ki, –Reilly politik bir yanlışla düşerek buna "Karakafa spreysi" dedi– çatışmadan hiç kayıp vermeden çıktılar. Reilly haberleri telsizle Tarawa Görev Gücü'ne iletti ve sabah Tarawa karargâhına döndüğünde durumun daha ayrıntılı raporunu verdi. Anlattıkları Nasıriye'nin pek beklendiği kadar sakin çıkmayacağını ilk belirtiliyordu.⁵

Bailey 1 Numaralı Karayolu Köprüsü'nün devredilmesini denetledikten sonra güneye döndüğünde, bütün dikkatini Nasıriye köprülerinin işgalini planlamaya verdi. Bailey'nin niyeti adım adım, tedbirli ilerlemektir. Saldırıya sabah saat 7'de, Nasıriye'ye giden yolun her iki yönünü Yarbay Rick Grabowski'nin 1. Tabur, 2. Deniz Piyadeleri birliğiyle boşalttıktan sonra başlayacak, ardından da destek topçusunu getirecekti. Bailey bu arada tanklarının yakıt ikmalini tamamlayacak ve onları koruma ateşi açacakları şekilde yerleştirecekti. Grabowski'nin taburu kentin güneyinde savunma konumu alacak ve emir verildiğinde, köprüleri işgal etmek için harekete geçecekti. Bailey bütün geceyi oradan oraya koşuşturmakla geçirdiğinden, uydu iletişim sistemi SMART-T'yle gönderilmiş elektronik emirleri indirmeye zamanı olmamıştı. Conway ve Deniz Piyade Görev Gücü'ndeki üst rütbeli yardımcıları savaştan önceki aylarda Nasıriye planını gözden geçirme amacıyla komutanlarla bir araya gelmeyi düşünmediler. Bailey görevi kendi usulünce, kendi zamanlamasıyla yapmaya karar verdi. Bailey savaştan sonra, "Bana söylenen tek şey 'Köprüleri üstlendik' oldu" diye hatırladı. "Köprüleri şu saatte ele geçireceksin diye bir emir hiç almadım."⁶

Jim Conway'ın karargâhının kendine özgü beklentileri vardı. Komu-

tanlık Nasıriye köprülerinin 23 mart sabah saat 10'da kullanıma hazır olmalarını bekliyordu ve Mattis de hızla hareket etmeyi planlamıştı: Tarawa Görev Gücü kendi işini sürüncemede bırakırsa, kuzeye yürüyüşü gecikecekti.⁷ Bailey bizzat Natonski'nin karargâhından resmi bir talimat, hatta köprüleri işgal programı almamıştı ancak, aynı şey yardımcı Andy Kennedy için geçerli değildi. Bütün bunlara rağmen, çatışma sertleşirse, Bailey ona dayatılan programı geciktirmeye de hazır-
dı. Kennedy'nin açıklamasına göre buradaki mantık şöyleydi: "Eğer orada direnişle karşılaşırız, bir kentte boğuşmaya sürüklenmek istemediğimiz için görevimizi muhtemelen yerine getirmeyeceğiz."⁸

Bailey Grabowski'den Celibe ile Nasıriye'nin güneydeki dış mahalleleri arasındaki yolu temizlemesini istedi. Tabur sabah saat 05.30'da AAV'lere (zırhlı çıkarma aracı) bindi. Öncü olarak Avon'lu (İndiana) kent planlamacısı Binbaşı Bill Peeples komutasında bir Yedek Deniz Piyade tank bölüğü gidiyordu. Taburun geri kalanı Deniz Piyadeleri'nin tipik düzeni "iki ön, bir arka" yürüyüşünde, belirsizlikte ilerlemeye en uygun biçim olan ters üçgen durumundaydı. Ne var ki çamurlu arazi kanatlardaki ağır zırhlıları taşıyamayınca tabur yolla yetinmek ve kol yürüyüşüne dönmek zorunda kaldı.

Grabowski kente yaklaşırken tabur aralıklı top, havan ve makineli tüfek ateşi aldı. Piyadelerini AAV'lerden indirdi ve yol boyunca rastladığı muhtemel pusu yerlerini dikkatle temizlemeye koyuldu. Grabowski'nin kafası karışmıştı. Ona söylenenlere göre Nasıriye'de hiç direnmeyle karşılaşmayacağı için, ölçülü davranması gerekecekti. Oysa tabur ateş altındaydı. Bunun arkasında birkaç maceracı mı, yoksa düşman bir halk mı olduğunu kestiremiyordu.

Kennedy, Grabowski'ye belirli bir yere kadar ilerleyip, orada durmasını söylemişti. Grabowski ilerleme sınırına yaklaştığında, Yarbay Glenn Starnes komutasındaki topçu taburunun topları için uygun alan bulabilmesi amacıyla bir mil daha ilerleme izni istedi. "O sırada hedefimizin köprü olduğundan haberim yoktu" diye hatırlıyor Grabowski. "Bana kalırsa, kentin güneyinde bir savunma hattı oluşturacaktık."⁹

Tabura karşı açılan beklenmedik, ama aralıklı ateş, öncü konumundaki Peeples'ın da kafasını karıştırmıştı. Başlangıçta, havanların dost ateşi olduğunu, bir Deniz Piyade birliğinin üzerlerine 81'ler attığını sandı. Ancak hafif silah ateşi başladığında, savaşta düşmanla ilk teması sağladığını anladı. Peeples'ın birliği gücünün doruğunda değildi. M1'lerinden ikisi arızalandığından, birliği on dörtten on iki tanka düşmüştü. Saldırıya makineli tüfek ve tank ateşiyle karşılık verdi, ama birliğe verilen ve düşmanın benzer silahlarla saldırmaması halinde tankın ana toplarını kullanmama talimatı ayaklarına dolanıyordu. Birliğine ana topla "ateş yasak" emri verip, 50 kalibrelik makineli silahları kullanmalarını ve düşmanı yatıştırmalarını söyledi.

Peeples'in ondan sonra gördüğü ilk şey 7 Numaralı Karayolu üzerinden hızla güneye doğru ilerleyen bir kamyonetti. "Kafamı kaldırıp, 'Hey, bu da ne?' dedim. "Tam ateş etmeye hazırlanıyordum ki, yeniden kuzeye döndü." Tankların kamyoneti izlemeleri için hiçbir neden yoktu. Peeples olan bitenlerden bir anlam çıkarmaya çalışırken, bir sürü Humvee kuzeyden gelip tankların arasına girdi. Peeples yine şaşırmıştı, çünkü daha ileride dost güçler olduğundan haberi yoktu. Birden, korku içinde bir kara yüzbaşısı aracını durdurdu, Humvee'sinden atladı, tabancasını çekip aracın kapısını siper aldı. Subay Peeples'a kentte hâlâ yaralı Amerikan askerleri olduğunu söyledi. Peeples şaşkınlık içinde tankına bindi ve tabura telsizle haber gönderdi; önündeki Amerikan birliklerine yardım etmek için ilerleyecekti. Ateş açmak üzere olduğu kamyonette de Amerikan askerleri vardı.¹⁰

Grabowski, Peeples'in raporuna ne anlam vereceğini çıkaramadı. Daha önce yapılan planlama toplantılarında 3. Piyade Tümeni'nden bir birliğin Nasıriye'nin hemen güneyinde mevzilenmesi ve 1 Numaralı Karayolu Köprüsü'nde olduğu gibi, Deniz Piyadeleri gelip köprüyü devralana kadar yerinden ayrılmaması kararlaştırılmıştı. Grabowski şimdi de eski planın canlandırılıp canlandırılmadığını merak ediyordu. Aynı kuşku Bailey'nin alayını destekleyen 2. Tabur 8. Deniz Piyade Bölüğü'nün harekât subayı Rob Fulford'da da vardı. Oysa eski plandan daha ordu Irak sınırını geçmeden vazgeçilmişti. Deniz Piyadeleri'nin ilerisinde Kara Kuvvetleri'nden hiçbir birliğin olmaması gerekiyordu.

Esrar perdesi daha sonra aydınlandı. Peeples'a Nasıriye'deki yaralı Amerikan askerlerinin haberini veren kara yüzbaşısı, kara birliklerini Irak füze saldırılarından korumak için hızla kuzeye doğru hareket eden Patriot füzesavar bataryalarına yetişmeye çalışan 507. Patriot Bakım Bölüğü'nün komutanı Troy King'di. Bölük yolunu kaybetmiş, yanlışlıkla Nasıriye'ye girmiş ve hiçbir direnişle karşılaşmadan Fırat Nehri köprüsünü –ve ardından da Saddam Kanalı üzerinden geçen bir diğerini– aşmıştı. Bölük yanlış yolda olduğunu anlayıp döndüğünde de ateş altında kalmıştı.

King'in birliği gerisin geri güneye kaçmanın yolunu ararken, Saddam Kanalı'nın üzerinden geçen köprüye giden dönemeci atlamış, bu yüzden de düşman ateşi altında U dönüşü yapmak zorunda kalmıştı. Silahlarının bakımı hemen hiç yapılmadığı için, askerlerden çoğu Irak ateşine karşılık verememişti. Konvoyun baş tarafında bulunan King kentten çıkmayı başarmıştı, ama askerlerinden çoğu, bazıları yaralı, bazıları ölü, bazıları da tutsak olarak, arkada kalmıştı. Bölüğün otuz üç askerinden on biri öldürülmüştü. Aralarında bir ordu kamyonuna çarpan Humvee'nin arkasında bulunan Er Jessica Lynch de olmak üzere, yedi kişi tutsak edilmiş-

ti. Genç kadın silahını ateşlemeye fırsat bile bulamadan bir darbeyle bayılmıştı. Birlikten geri kalanlar kurtulmuştu, ama çoğu yaralıydı.

Amerikalılar için bu olanlar zayıf ikmal yolları ve iyi belirlenmemiş cephe hatlarıyla savaşa girmenin tehlikesini gösteriyordu. Aynı örnek Kara Kuvvetleri'nde bazı lojistik birliklerin savaşa ne denli kötü hazırlandıklarının da göstergesiydi. 507. görevini sadece cephe gerisinde yerine getirmeye alıştığından, ilk savaş sınavından geçememişti.¹¹

Peeples, Nasuriye yönünde harekete geçerken, kuzeye doğru sıçrayan bir birliğe ateş desteği verildi ve "hareketli gözetim" adı verilen sistemi kullanmak istediğinde, hemen bir sorunla karşılaştı: toprak ıslak ve yumuşaktı. 3. Takım yoldan ayrıldığında, araçlar toprağa batmaya başladı. Bu durumun aslında talihin güzel bir cilvesi olduğunu henüz hiç kimse bilmiyordu.

Iraklılar kentin dış mahallelerindeki bir demiryolu köprüsünün yakınlardaki, binaların ya içinde ya da tepesindeydi. Peeples üç tankla ilerlerken bir hendeğin içinde, vurulup savaş dışı kalmış Humvee'lerinin ve kamyonlarının ardında siper almış, üzerlerine dört ayrı yönden kurşun yağan, 507. birlikten dördü yaralı on bir askere rastladı. Tanklar yerdeki askerler ile Iraklıların arasına girmek için manevra yapmaya çalışırken, makineli tüfek ve tank toplarıyla düşmanı sindirmeye girişti. Peeples geriye "birlikler temasta" uyarısı gönderdi. Hava koruması yoktu ve desteğe ihtiyacı vardı. "Barajın kapakları açılıverince, içeri su doldu" diye hatırlıyor Peeples. Yaralıları almak için Bravo Bölüğü'nden de iki AAV gelmişti.

Bailey'nin 2. Alay Muharip Tımı'nın de köprüleri almakla görevlendirildiğinden habersiz olan Grabowski, yakıt almaları için tankları geri çağırırdı. Fırsat varken tankların depolarını doldurmak kararındaydı ve Peeples'in o anda düşmanla kesin bir çatışmaya girmesini istemiyordu. Tabur komutanı hâlâ en öncelikli görevinin kentin güneyini tutmak ve emirleri beklemek olduğu varsayımıyla hareket ediyordu. Yakıt noktası güneyde, sekiz kilometrelik yoldaydı. Peeples çatışmadan ayrılmaktan mutlu değildi; tanklarının deposunu doldurmak ve yeniden cepheye dönmek istiyordu. Yakıt mahalline vardığında, Peeples pompası bozuk tek bir tankerle karşılaştı. Tankerde sadece 5 300 litre, yani tank başına 400 litreden biraz daha fazla yakıt vardı. Yakıtı M1'lere aktarmak için, ikmal personelinin yerçekimine güvenmesi gerekiyordu. Her birinin deposunu doldurmak, yaklaşık 15'er dakika sürecekti.¹²

Öğleden önce, Natonski sabırsızlıkla helikopterine atlayıp Bailey'yle konuşmaya gitti. Natonski köprülere saldırıların en geç sabah saat 7'de

başlamasını istiyordu. General çok yavaş ilerlediğine inandığı Bailey'ye (Grabowski'nin yeterince atak olup olmadığını sordu. Bailey, Grabowski'nin üzerine düşeni yaptığını söyledi. Bailey'nin açısından her şey plana, yolu özenle temizlemekten, demiryolu köprüsünün hemen güneyinde mevzilenmekten, topçuyu getirmekten, yakıt almaktan ve köprülere doğru harekete geçmeden önce Grabowski'nin arkasından ikinci bir tabur göndermekten oluşan planına uygun geliyordu. Bailey bu görevi daha çabuk tamamlayamayacağını Natonski'nin anlamasını bekliyordu. Daha bir gece önce tank yakıtı konusunda sıkıntısı olduğunu Natonski'ye anlatmıştı. Natonski duyduklarından tatmin olmayınca, bizzat Grabowski'yle konuşmaya karar verdi. Bailey komutanının yanında gitmenin daha iyi olacağını düşündü. Natonski ve Bailey Grabowski'nin bulunduğu yere varınca, general bir rapor istedi. Tabur komutanı Deniz Piyadeleri'nin Nasıriye yolu boyunca evleri temizlemekte olduklarını anlatmaya başladı. Bailey haberlerden memnun olduysa da, Natonski dişlerini sıkıp kafasını salladı.

Natonski baş başa kalabilmeleri için Grabowski'yi yol kenarına götürdü. "Ricky, şimdi götünü kaldırıp o köprüleri bugün 15'e kadar almanı istiyorum" dedi Natonski. "Evleri temizlemene gerek yok. Sen oraları atla, 2/8 arkandan gelecek." Natonski kente giden yolu gösterip, ekledi: "Orada seni durdurabilecek hiçbir şey yok." Grabowski'nin emrinde zırh ve mekanize piyade vardı ve bunları kullanmanın zamanı gelmişti.

Bailey ile Natonski'nin kurmayları arasındaki gerginlik taburu güç durumunda bırakmıştı. Bailey ve Kennedy kavganın içine gözü kapalı atılmamak ve kendi programlarını uygulamak kararındaydı. Oysa Conway ve Natonski baştan beri farklı bir zamanlama varsaymışlardı. Çarpışmadan sonra topçu komutanı Starnes ile Grabowski bu kargaşanın açıklanmasını istedi. Nasıl oluyordu da, generalin emirlerinden habersiz bırakılıyorlardı? Kennedy geç de olsa bir mesajla biraz sarsıcı bir itirafta bulunduyorsa da, mesaj Deniz Piyadesi ailesinin içinde tutulup, hiçbir zaman açıklanmadı.

"Beyler, köprüleri ele geçirme saatini neden bildirmedik?" diye yazdı Kennedy e-posta mesajında. "Emin değilim. Sanırım 20 kuzeye doğru kendimizi toparladığımızda köprülere saldırabiliriz, diye bildirdim. Belki de bildirmedi. Köprülere saldırıyı başlatmadan önce, bölgedeki durumu görmek istedim (şiddet seviyesi ve sokak dövüşü, vs kaygısıyla). Niyetim yarı tetikte gitmek değil, durumu değerlendirmektir. Bana verilen emirler öylesine can sıkıcıydı ki onları yerine getirmek istemedim ve neden ve ne zaman sorularını Alb. B'ye sordum. Hazır olana kadar saldırımanız gerekmeyecek, diyerek beni susturdu. O akşamki olayların karmaşasında Deniz Piyade Sefer Tugayı'nın (Genel Karargâh) köprülere saldırımamızı istediğini neden iletmediğim hakkında hiçbir fikrim yok."¹³

23 mart sabahı Bailey ile Kennedy ne düşünürse düşünsün, Grabowski için Tarawa Görev Gücü'nün komutanının ondan köprüleri almasını, hem de hemen almasını istediği açıktı. Grabowski saldırıyı gerçekleştirmek için gereken her şeyi düşündü. Peeples'ın tanklarının saldırıyı desteklemesi gerekiyordu ancak, tanklar yakıt almaya gitmişti. Peeples'ın tanklarından hepsinin deposunu doldurmak için yeterli zaman olmadığını düşünerek, tankları geri çağırdı. Grabowski, toplayabildiği ve yola koyabildiği tanklarla zırhlılarını parça parça düzene sokmak zorundaydı. Grabowski, yanında hâlâ Natonski, hızla düşünürken, taburun harekât subayı Binbaşı Dave Sosa yaklaştı. 507. Birlik'ten alınan bilgilere göre, kentte hâlâ Amerikalı bulunduğunu söyledi. Natonski Humvee'ye dayanarak kafasını sıvazlamaya başladı. "Ricky, o çocukları bulmaya çalışmalısın" dedi Natonski. "Onlar olsaydı, bizim için ayısını yapardı."

Peeples yakıt istasyonundayken saldırının başladığı ve hemen cepheye dönmesi gerektiğini öğrendi. Depolarını dolduran üç tank kısa süre sonra gücünü artırmak için Grabowski'nin bölüklerinden birine, Bravo'ya takviye verildi. Peeples kendi tankının dolum işlemini yarıda kesip, cepheye yöneldi. Pek uzaklaşmadan, M1'i bozuldu. Cepheye telsizle çağrı yapıp, askerlerinden yeni bir tank istedi. Yeni tankta komutan telsizi olmadığından; Peeples'ın bölükle –ya da savaşa katılmayı başaran bölümüyle– haberleşmek için yeni bir yol bulması gerekti. ¹⁴

Natonski Celibe'deki karargâha dönüp Deniz Piyade Sefer Gücü komutanı Conway'e yollarına çıkan düzensiz kara birliğinden bahsetti. Saldırının hızı karşısında hâlâ sabırsızlandığından, bu kez işleri gerçekten hızlandırmak niyetiyle, yarım saat sonra yine Bailey'nin yanına gitti. Bu arada Mattis'in alaylarından biri, Albay Joe Dowdy'nin 1. Alay Muharip Timi Nasırıye'ye yaklaşıyordu ve kentin içinden geçip gitmek niyetindeydi. Tarawa Görev Gücü'nün köprüleri almakta gecikmesi Deniz Piyadeleri'nin Kutül-amare (Kut) saldırısının ertelenmesine ve Deniz Piyade stratejisinin boşa çıkmasına yol açmak üzereydi.

Tank sıkıntısı çeken, metotlu planı yarıda kalan Bailey hiç beklemediği bir kaynaktan yardım aldı. Dowdy'nin birliğinden Hafif Zırhlı Keşif Taburu'nun komutanı Yarbay Eddie Ray saldırının gelişmesini izledikten sonra, harekâta katılmayı önerdi. Kavgaya karışmak için hevesleniyordu. Ray efsane gibi birisiydi. Washington Huskies Amerikan futbol takımının eski bir oyuncusuydu ve Körfez Savaşı sırasında, Iraklıların Burkan petrol sahasından tümen komutanının komuta karargâhına düzenledikleri bir saldırıyı püskürttüğü için Deniz Piyadeleri'nin en yüksek cesaret madalyası olan Deniz Haçıyla ödüllendirilmişti. Çağrı işareti Barbar 6 olan Ray hafif zırhlı bir bölük önerince, kendi bölümü hâlâ 1 Numaralı Karayolu Köprüsü'nde pinekleyen Bailey memnunlukla kabul etti. Ray'in önerisi alayın kurmay subayı olan John O'Rourke tara-

ından hemen Grabowski'ye iletildi: Grabowski'ye doğru bir hafif zırhlı keşif birliği gönderilmişti. O'Rourke'un dediğine göre, eğer Grabowski köprüleri hemen almazsa, Ray'in araçları onun hatlarının arasından geçecek ve görevi bizzat yerine getirecekti. O'Rourke anlaşıldığından emin olmak için, Grabowski'nin mesajı tekrarlamasını istedi. Grabowski bu istekten sarsılmakla birlikte, emri tekrar etti. Haftalarca hazırlanmış bir görev için hafif zırhlı bir keşif birliğinin gönderilmesine çok öfkelenmişti.

Grabowski bölük komutanlarıyla telsiz temasına geçip, kızgınlığını onlarla paylaştı. "Bizim görevimizi yapması amacıyla hafif zırhlı bir keşif birliğine izin vermemiz için cehennemin buz tutması gerek, özellikle de Barbar 6'nun bu görev için plan ve talim yapmaya hiç zamanı olmadığını düşünürsek! Şimdi o kahrolası köprülere asılın... 6 Tamam!" Daha da önemlisi, komutanı Dowdy'yle gergin bir ilişkisi olan Ray, bu destek önerisini komutanına onaylatmamıştı. Kendi ateş gücünü azaltmaya hiç niyeti olmayan Dowdy, Ray'in önerisini duyar duymaz veto etti. Bu macera giderek artan karışıklığı ortaya koymaktan başka işe yaramadı. Grabowski Ray'in önerisini güvenliklik olarak yorumlayıp hızla ilerledi; oysa, ondan habersiz, öneri geri çekilmişti.¹⁵

Köprülere doğru ilerlerken, Grabowski ana birliği Bravo Bölüğü ile, Kansalı bir çiftçi çocuğu olan Yüzbaşı Tim Newland'ın bölümünde yer aldı. Fırat'a varması için taburun beşi hareketsiz olup silah deposu olarak kullanılan dokuz Irak T-55 tankının koruduğu bir demiryolu üst geçidinden geçmesi gerekiyordu. Deniz Piyadeleri hangi tankların içinde mürettebat olduğunu bilmediklerinden, tankasavar silahlarla donatılmış bir ekip dokuzunu da havaya uçurdu.

Peeples'ın bölümünden gelen tank takımı Bravo Bölüğü'nün gücünü artırırken, Grabowski alay komutanıyla telsiz bağlantısı kurdu ve taburun kuzey ve güney kanal köprülerini ele geçirmesinden sonra, alayın geri kalanının güney köprüsüne takviye olarak gelmesi gerektiğini bildirdi. Bailey, Yarbay Royal Mortenson'ın komutasındaki 2/8'i bu görevi üstlenmek üzere 1/2'nin peşinden gönderdi. Bu arada hava desteği de istedi.

Grabowski savaştan önceki haftalarda eğer bu görev kendisine verilse köprüleri nasıl ele geçireceği konusunda epey kafa yormuştu. Newland'ın Bravo Bölüğü ile Dan Wittnam'ın Charlie Bölüğü'nün Fırat köprüsü üzerinden ilerlemesini, ondan sonra da kentin içine girmek zorunda kalmaktan kurtulmak için, hemen sağa sapmalarını planlamıştı. Kentin içinden geçen ve Deniz Piyadeleri'nin Pusu Geçidi olarak adlandırdıkları cadde dört kilometre uzunluğunda, dört şeritli bir bulvardı. Açık ve tehlikeliydi, üstelik denetim altına alınması için de hiçbir önlem düşünülmemişti. Bravo ve Charlie sağa saparak kentin dışındaki boş bir tarlaya girmiş olacaktı. Pusu Geçidi'ni atlatmış olan bölükler, ardından da kuzey köprüsünü ele geçirecekti. Peeples'ın tank takımı

Bravo Bölüğü'ne bağlanırken, geri kalanları saldırıyı desteklemek için kentin hemen güneyinde mevzilenenecekti. Bu arada Yüzbaşı Mike Brooks'un Alfa Bölüğü de Mortenson'ın Deniz Piyadeleri gelene kadar güney köprüsünü koruyacaktı.

Sadece yakıt almak değil, görevinin ne zaman başlayacağı konusunda da karmaşayla karşılaşan Grabowski, planın gerektirdiği bütün tankları beklemeden saldırmak zorunda kaldı. Kısa süre sonra başka bir tatsız sürprizle tanışacaktı. Bravo Bölüğü güney köprüsünden geçip boş tarlaya saptıktan sonra, birden Deniz Piyade araçlarının ağırlığını kaldıramayacak kadar ince bir toprak tabakasıyla kaplı, çamurlu bir kanalizasyon alanına girdiği anlaşıldı. Üç tanktan hepsi, iki AAV, iki Birleşik Anti Zırh Timi (CAAT) Humvee'si ve bölüğün AAV komuta aracı hızla berbat pislige saplandı.

Bravo Bölüğü kendini çamurdan kurtarmaya çalışırken, yardıma bir tank kurtarıcı çağırdı, ne var ki kurtarıcı da batağa saplandı. Grabowski durumu denetim altına almaya çalışırken, komuta aracının üstündeki yüksek gerilim hatları iletişimi karıştırıyordu. Sonunda, Grabowski yanına gelen Newland'a askerlerini araçtan indirmesini, elinde ne kaldıysa alıp kuzeye, Saddam Kanalı üzerindeki köprüye yönelmesini söyledi. Planın uygulanmasına henüz başlanmışken, Grabowski küfürlere girişmişti bile. Mike Brooks'un Alfa Bölüğü, Bravo Bölüğü'nün biraz önce geçtiği Fırat köprüsünde savunma düzeni aldı.¹⁶

Iraklılar Deniz Piyadeleri'nin doğruca kentten geçeceklerini hesaplamışlar ve yol boyunca derinlemesine bir savunma düzeni kurmuşlardı. Deniz Piyadeleri'nin beklenmedik bir doğrultudan saldırdıklarını fark ettiklerinde, onları karşılamak için savunma çizgilerini hızla doğruya doğru kaydırmaya çalıştılar. "Başlangıçta, ateş falan eden olmadı" dedi Brooks. "Orada beş dakika kadar oturup, yoğun bir faaliyet izledim. Entari giymiş insanlar sağa sola koşuşturuyordu, ama hepsinin elinde silah vardı. Bundan endişe duydum ama kimse bize ateş etmedi. Sonrası mısır patlatır gibiydi. Yavaştan başladı ama bir saat içinde zirveye ulaştı. Kendi kendime, Iraklıların silah bırakması buraya kadar, diye düşündüm."¹⁷

Bravo Bölüğü çamura saplanmış, Alfa Bölüğü de köprüyü tutarken Wittnam, Charlie Bölüğü'nü köprüden geçirdi. Körfez Savaşı kademlisi Wittnam, Bravo Bölüğü ile Grabowski'nin komuta grubunu göremeyince şaşırıldı. "Bıraktıkları izleri, o tarafa ilerleyen birilerini, toz, böyle bir şeyler görmeyi bekliyordum. Hiçbir şey göremedim" diye hatırlıyor Wittnam. Bravo'nun yerini belirleyemeyince, Wittnam çok az direnişle karşılaştıkları için doğruca Pusu Geçidi'ne gittiklerini sandı. Belki de CIA'nın Nasıriye'de direniş olmayacağı istihbaratı doğru çıkmıştı. Wittnam'ın görevi Saddam Kanalı üzerindeki köprüyü almak, o da "dibine kadar gitmeye" karar verdi. Bu, o anda alınmış bir karar ve plandan sapmaydı.

Wittnam öğlene doğru Brooks'un bölüğünün yanından geçip, saatte 70 km hızla Pusu Geçidi'ne daldı. Wittnam'ın bölümünde hava koruması çağırısı yapacak ileri hava kontrolörü yoktu. Silah takım komutanı Teğmen James Reid mevzisinden geçerken Alfa Bölüğü'nün hava kontrolörünü almayı planlıyordu. Oysa Charlie Bölüğü çok hızlı gitti ve durmadı. "Galiba fazla heyecanlanmıştım" dedi daha sonra Reid, Maryland'deki Bethesda Deniz Tıp Merkezi'ndeki yatağında. Kötü sonuçlu bir dalgınlık olacaktı. Charlie Bölüğü kuzey köprüsüne yaklaşırken, bir RPG en gerideki AAV'nin kapısını vurdu. Konvoy Iraklıların baştaki araçları vuramayacağı kadar hızlı ilerleyip uzaklaşmış, ancak 3. Takım komutanı Teğmen Michael Seely'yi taşıyan AAV şiddetli bir darbe almıştı. Araç içinde biri bacağı neredeyse kopmak üzere olan dört yaralıyla, köprünün kuzey kıyısına doğru adeta topallayarak geçti.

Bölük köprünün öbür tarafına ulaştığında, kötü betere döndü. Wittnam'ın bölümü bir ateş yağmurunun içine düşmüştü. Üzerine kuzeydeki bir T kavşaktan Irak ordusunun top ve havan mermisi, kanalın güneydoğusundan -Şehitler Mahallesi olarak tanınan bölgeden- Fedai makineli tüfek kurşunları ve hemen her yönden hafif silah ateşi yağıyordu. Hafif silahlar, makineliler ve RPG'ler hedefi tutturamazken, top ve havan ateşi ölümcül oldu.¹⁸ Bölüğün telsizi canlandı, ama aynı anda konuşmaya çalışan bunca Deniz Piyadesi varken, bölük komutanı güneydeki taburla iletişim kuramıyordu. Telsiz disiplini kaybolmuştu. "İnsanlar ilk defa ateş altında kaldığında şebekede ne kadar trafik olacağını hiç kimse düşünemez" dedi Wittnam.

Karşı ateşle şaşırان Wittnam'ın Deniz Piyadeleri araçlarından atlayıp, bulabildikleri siperlerin ardına sığındı. Starnes'in topçu taburu anti batarya radarını çalıştırıp Irak topçusunu ve havanlarını susturmaya girişirken, Cobra helikopterler de bölgeyi roket ve makineli tüfeklerle tardı. Kara Kuvvetleri kentin etrafından dolaşırken, Nasiriye'den gelecek top atışlarına karşılık vermekte ölçülü davranmak konusundaki başlangıç kararı hızla tırmanan çarpışmanın içinde anlamsızlaşmıştı. Telsiz kargaşası kısa süre sonra azaldı. Wittnam, Grabowski'nin ileri komuta merkezine erişip, Bravo Bölüğü'nün hâlâ Saddam Kanalı'nın güneyinde olduğunu öğrendi. Wittnam'ın yaralılarını cephe gerisine taşımak için ambulans helikopter çağırması konusu tartışıldı. "İmkânı yok" diye cevap verdi Wittnam. Bölge çok sıcaktı. Helikopter vurulabilirdi.

Wittnam araçlarını balıksırtı düzeninde yaymayı başardı, askerleri köprüye çıkan yolun her iki banketinde savunma konumu almak için araçlardan indi. Yolun ortasında, Seely'nin AAV'si yanıyordu. Bölüğün başçavuşu yaralıların toplanacağı bir yer belirledi ve Deniz Kuvvetleri'nden sıhhiyeciler yaralıların tedavisine girdi.

Çarpışmadan sonra, Deniz Piyadeleri Iraklıların savunma mevzilerine açılan bir kum havuzu buldular. Buradan ve tutsak edilmiş Iraklı subayların sorgularından Irak 11. Tümeni'nin Amerikan helikopter indirme saldırısını kanal köprüsünün kuzeyinden beklediği ve düşmanı bir ateş pususuna düşürmeyi planladığı anlaşıldı. CENTCOM'un kandırma planı havadan asker indirerek Iraklıların korkusunu artırma, böylelikle dengelelerini bozma amacını gütmüştü. Nedendir bilinmez, Nasıriye'deki Iraklıların da esas kaygısı buydu. Irak 11. Tümeni'nin 23. Tugayı Amerika'nın asker indireceğini sandığı bölgenin çevresine üç tabur yerleştirmişti.

Wittnam doğruca bu pusunun içine girmiş ve başını büyük belaya sokmuştu. Durmadan kayıp vermesinin de ötesinde, hava desteği istemek için bölüğünde ileri hava kontrolörü de yoktu. Wittnam bir yandan savunmayı düzenlemeye çalışırken, bir yandan da yolun her iki tarafına, kelimenin tam anlamıyla iki farklı çarpışmanın sürdüğü yanlarına gidip gelmek zorundaydı. Bravo Bölüğü'nün zor durumda olduğundan habersiz, yardım için köprüye varıncaya kadar burada kalıp direnme amacındaydı. Wittnam havancılarını dost ateşi açma tehlikesine karşı da uyarmıştı.¹⁹

Silah takım komutanı Reid taburun taktik şebekesi üzerinden ateş çağrısı yapmaya doğrulduğunda, bölüğün ileri topçu gözcüsü ve futbolda bek oynuyormuş gibi ürktücü bir vücuda sahip olan Asteğmen Frederick Pokorney Jr. Reid'in beline yapışıp "İn şu kahrolası yerden, hedef gösteriyorsun" dedi. Irak topçusu Deniz Piyade mevzilerini dövmeye başlamıştı. Tepelerine düşen havan mermileri, korkunç zarar verdi. Irak havanları hedefi oturtuktan sonra, Reid'in kolunu neredeyse koparacak atış geldi. Birbirini birkaç saniye aralıkla izleyen iki atışta iki havan mevzisinden biri vuruldu ve Reid'in bir başçavuşu ve iki Deniz Piyadesi öldü. Üç kişi de yaralandı. Iraklılar kısa aralıklarla ateşi sürdürdü. İkinci bir havan mermisi isabet ettiğinde, Reid yardım peşindeydi. "Birden kendimi havada buldum ve yere düştüğümde tozlara bakıyordum ve yüzümden toprağa düşen kan damlalarını gördüm" diye hatırlıyor. Birkaç dakika geçmeden yakındaki bir başka Deniz Piyadesi vuruldu. Havan ateşinin bir başka kurbanı da mevziden mevziye koşarak hedef göstermeye çalışırken öldürülen Pokorney'di.

Reid şokun sınırında olmasına rağmen cephan taşıyan AAV'ye ulaşmayı başardı ve orada havan mermileri hazırlayan bir onbaşıya aracı havan mevzisine götürüp yardım etmesini söyledi. Daha sonra Reid de onbaşıyı gönderdiği mevziye gitti. Burada görevli onbaşıya yardımın yolda olduğunu söyleyip, yaralıları AAV'ye yerleştirmesini emretti. Eğer kendisi dönemezse, dedi Reid onbaşıya, "Bu çocukları Fırat'ın güneyinde Tabur İlk Yardım İstasyonu'na götürmesi gerekecekti. Reid, Wittnam'ı ararken yakında patlayan bir havan mermisiyle üçüncü kez yaralandı. Bölüğün topçu çavuşu yardımına koştu. "Çavuşa gözlerimin hâlâ kafamda

olup olmadığını sorunca, o da galiba, dedi” diye hatırlıyordu Reid.

Yaralıların toplanacağı alanı belirleyen, ölülerin üzerini örten yedek çavuş Wittnam’ın yanına gidip, cesetlerin köprüünün öteki yanına götürülmesini isteyince, “Sözü bile olmaz” diye cevap verdi Wittnam. “Olduğumuz yerde kalmanız lâzım.” Wittnam köprüden karşı tarafa geçen mekanize bir aracın Bravo Bölüğü tarafından Irak tankı sanılarak havaya uçurulmasından korkuyordu. Wittnam yaralı ve ölüleri cephe gerisine göndermeyi henüz reddetmişti ki, bölüğün AAV’lerinden birini köprüünün üzerinden geçerken gördü. Araçla temas kurmaya çabaladıysa da başaramadı. Onun peşinden başka araçların da gittiğini görünce, umutsuzluğa kapıldı. Wittnam bölüğünün denetimini yitirmişti: bazı Deniz Piyadeleri Reid’in “eğer geri dönemezsem” talimatı uyarınca yaralı ve ölüleri geriye gönderiyor; kimileri de uzaklaşan AAV’leri görüp, bölüğün geri çekildiğini sanıyor; berikiler bölüğün kuzeyde, T kavşağındaki Iraklılara saldırı düzeyine geçtiğini düşünüyor, bazıları da Wittnam’ın öldüğüne inanıyordu.

Oysa Wittnam hayatının boğuşmasındaydı, üstelik de azalan bir güçle. “İşte orada, kahrolası, diye düşündüm, savaş gücümün yarısı köprüden geçip gidiyor” diye hatırlıyordu. “Kızmıştım, demek istiyorum ki, son derecede kızmıştım, ama yapabileceğim hiçbir şey yoktu. Telsizden o çocuklara ulaşmaya çalıştım; kimse telsizde konuşmuyor, kimse telsiz dinlemiyor ve gittiler. Yapacağın tek şey, elindeki çocuklara odaklanmak. Herkesi olan bitene odaklamaya çalışmalısın.”²⁰

Güneye doğru hareket eden ilk AAV şaşkınlıktan yararlanmış ve Fırat köprüsündeki Alfa Bölüğü’nün güvenliğine ulaşmıştı. Ne var ki ikincisi, havan cephanesi yüklü AAV 208, korkunç bir isabet aldı. Patlayıp dev bir ateş topuna dönüştü, sekiz Deniz Piyadesi kavrulurken, ikisi yaralandı. Üçüncü AAV yürüyen aksamından isabet alınca, bulvarın ortasında çakılıp kaldı. Dördü yaralanan personel araçtan çıktı ve bulvarın kenarında, taburun daha sonra Alamo adını takacağı bir binanın ikinci katına sığındı. Dördüncü AAV hedefine ulaşmak üzereyken bir RPG tarafından vuruldu. Arka kapısı uçunca, açıkta ve korumasız kaldı; Iraklı keskin nişancılar için kolay bir hedef. Alfa Bölüğü’nün komutanı Brooks, bulunduğu Fırat Köprüsü’ndeki mevziden bir sonraki darbeyi izledi. “Arka kapıdan ikinci bir RPG girip parçalıyor, bütün aracı yıkıyor” diye hatırlıyordu Brooks. “Yanan bir kargaşa ve sarsıcı bir görüntü.” Günün daha erken saatlerinde 507. Bakım Takımı’nın yaralı askerlerinin kurtarılmasına yardım eden topçu Çavuşu Justin Lehew koştu ve ateş altında bir saat uğraşarak enkazdan dokuz yaralı Deniz Piyadesi çıkardı. Çıkardıklarının arasında enkaza sıkışmış bir doksan beş boyunda 110 kiloluk bir onbaşı da vardı. Lehew daha sonra cesareti için Deniz Kuvvetleri Haçı’yla ödüllendirildi.

Alfa Bölüğü ambulans helikopteri için çağrı yaptı. Yoğun ateş yüzünden, pilota karayoluna değil, yolun doğu tarafında, nispeten korumalı

bir noktaya inmesi söylendi. CH-46 olay yerine geldiğinde, pilot Yüzbaşı Eric Garcia tam da biraz önce AAV'nin havaya uçurulduğu noktaya indi. Brooks'un midesi bulandı, helikopterin gözlerinin önünde havaya uçurulmasının saniyeler alacağını düşünüyordu. Bütün bölüğün şaşkın bakışları önünde, yaralılar helikoptere yüklendi, helikopter de yağmur gibi gelen mermilerin arasından havalandı uzaklaştı. "İnanamıyordum" diyor Brooks. Felaketlerle geçen bir günde bile, Deniz Piyadeleri'nin şanslı oldukları bazı anlar vardı.²¹

Ne var ki, taburun dertleri henüz sona ermekten çok uzaktı. Öğlen-den hemen sonra, kanal çevresindeki çarpışmaların yoğunluğu Bailey'nin ileri komuta merkezindeki alay hava irtibat subayını hava desteği istemeye zorladı. Hava Kuvvetleri'nin çağrı adları Gyrate 73 olan iki A-10'u çatışma bölgesine geldi. Uçakların yönetimi Bravo Bölüğü'nün ileri hava kontrolörüne devredildi; Charlie Bölüğü'nün ne ileri hava kontrolörüyle ne de uçaklarla doğrudan iletişimi vardı.²² A-10 uçuş lideri kanal köprüsünün kuzeyinde, biri, yanmakta olan birkaç araç gördüğünü bildirdi. Bravo Bölüğü'nün çağrı adı Ağız olan kontrolörü, yükselen duman sütununu seçebiliyordu.

Grabowski, Wittnam'ın bölüğünün kuzey köprüsünü aldığını biliyor, aynı şeyi Bravo'nun komutanı Yüzbaşı Newland'in de bildiğini varsayıyordu. Grabowski'yle temas kurmak için giriştiği telaşlı çabada, Wittnam tabur şebekesi üzerinden konuşmuştu. Grabowski ve Newland birbirinden sadece birkaç metre uzakta olan araçlarda olduklarına bakarak, tabur komutanı aynı "durum bilincini" paylaştıklarını düşünüyordu. Bunun da ötesinde, Grabowski yer gözcüsü tarafından görülemeyen hedeflere karşı –Üçüncü Tip yakın hava desteği²³ olarak adlandırılan– hava saldırılarının kendi onayı olmadan çağırılmayacağı talimatını da vermişti.

Birbirlerine ne denli yakın bulunurlarsa bulunsunlar, Newland ve tabur komutanının savaş meydanıyla ilgili görüşleri taban tabana zıttı. Sokak savaşı ve telsiz şebekelerindeki kargaşanın sonucu olarak, Newland ve kontrolörünün Wittnam'ın meydan okuyup Saddam Kanalı köprüsünün kuzeyinde olduğundan haberleri yoktu. Newland, ilk savaş planına uygun olarak Wittnam'ın Bravo Bölüğü'nün ardında bir yerlerde, muhtemelen de çamura saplanıp kaldığını düşünüyordu. Newland çarpışmadaki öncü güç olduğuna inanıyor, hava kontrolörü de pilotun kanal köprüsünün kuzeyinde gördüğü araçların güneye saldırmaya hazırlanan Irak zırhlıları olduğunu düşünüyordu. A-10'lar köprü'nün kuzeyindeki düşman hedeflerini aramaya başladıklarında, kontrolör onlara orada dost birlik bulunmadığını söyleyip, saldırıyı onayladı.

Deniz Piyadeleri havadan kolayca tanınmak amacıyla araçlarının ta-

vanına genellikle bir buçuk metre boyunda parlak flüoresan paneller yerleştirirlerdi. Ne var ki savaşın başlangıcından hemen önce, McKiernan'ın karargâhı flüoresan panellerin yerine dost uçaklarca, özellikle de gece karanlığında daha kolay tanınacağı ileri sürülen, teknoloji harikası termal panellere karar vermişti. Yazık ki gördükleri araçları Iraklı sanan A-10'lar bu panelleri tarıyacak ekipmanla donatılmamıştı. Yerde, Wittnam A-10'ları duymuş ve geldikleri için rahatlamıştı. Sonunda, gerçek desteğe kavuşuyordu. Ardından gürültülü bir patlama oldu. A-10'lar "sıcak" saldırıyı sürdürdü, hedef bölgesinden birkaç kere geçerken 30 mm'lik toplarını ateşledi, sekiz bomba bıraktı ve üç Maverick füze fırlattı. Hedefleri Wittnam'ın araçlarıydı. "A-10'ları duyabiliyordum" diye hatırlıyor bir Deniz Piyadesi, "Ardından da park edilmiş araçlardan fırlayan izleme mermileri gördüm. İlk duyduğumda, çevreme hiçbir şey düşmedi. İkinci seferinde, dünya karardı. Yanımda oturan Başçavuş Torres vuruldu. Mermi leğen kemiğinden baldırına kadar bir delik açtı."²⁴

Kuşatma altındaki Deniz Piyadeleri dost olduklarını belirtmek için umutsuzlukla on iki kadar kırmızı işaret fişegi fırlattılar. Bir işe yaramadı; A-10'lar yeniden saldırdı. Sonunda Charlie Bölüğü telsizle tabura ulaşmayı başardı ve hava saldırısının durdurulmasını istedi. Bölük karada Iraklılar tarafından her yandan vurulmuş, havadan da Amerikan Hava Kuvvetleri'nce dövülmüştü. Daha sonra bizzat Hava Kuvvetleri tarafından yürütülen kapsamlı soruşturma bu duruma yol açan bulunan sayısız etkene rağmen, "olayın birincil nedeninin dost güçlerin konumuyla ilgili eşgüdüm eksikliği" olduğu sonucuna varacaktı. Kısacası, Deniz Piyadeleri kendilerine karşı bir hava saldırısı istemişti.

23 mart gününün öğleden sonrasında, kanal köprüsünün iki tarafındaki çarpışmalarda on sekiz Deniz Piyadesi öldü, on yedisi de yaralandı. Hava Kuvvetleri soruşturması bu ölümlerden kaçının A-10 saldırısının eseri olduğunu kesinlikle belirleyecek durumda değildi. Rapora göre, kanıtlar öldürülenlerden sekizinin düşman ateşinin kurbanı olduklarını gösteriyordu, ama öteki on Deniz Piyadesi'ni öldüren ateşin kaynaklarını belirlemenin imkânı yoktu. On yedi yaralıya gelince, soruşturmacıların elinden gelenin en iyisi, bunlardan on üçünün düşman ateşinden kaynaklandığını belirtmekti. Yüzlerce sayfalık soruşturmaya rağmen, A-10 saldırısı sonucunda kaç Deniz Piyadesi'nin öldüğü, kaçının yaralandığı hâlâ tahmin konusudur. Hayati tehlike taşımayacak şekilde yaralanan Deniz Piyadeleri Kuveyt'e, Kamp Komando Deniz Hastanesi'ne nakledildiler. Bazı Deniz Piyade helikopterleri Tallil'deki 3. Piyade Tümeni sahra hastanesine de yaralı getirdi.²⁵

Wittnam gelişmelerden sarsılmakla birlikte, askerlerini direnmeye çağırırdı. Sonunda yardım Peoples'tan, savaşa yetişmek için tank değiş-

tirmek zorunda kalan yedek subaydan geldi. Çarpışma başladığında, Peeples Brooks'un Fırat köprüsündeki mevzisine gitmiş, üç tankıyla Alfa Bölüğü'nün çok gerek duyduğu bir takviye getirmişti. Çarpışmanın içindeyken, Peeples taktik telsiz ağından Charlie Bölüğü'nün de kanal köprüsünün kuzeyinde yardım istediğini duydu. "Kimin söylediğini bilmiyorum" diyor Peeples, "Ama bunu kuzeye gidip Charlie Bölüğü'ne yardım emri gibi aldım."

Brooks'u desteklemek için iki tank bırakan Peeples Pusu Geçidi'nden ve kanal köprüsünün üzerinden kuzeye atılmaya karar verdi. Bölüğün kurmay subayı Yüzbaşı Scott Dyer'a seslenerek, kuzeye gidişine katılmasını emretti. "Hey, Scott, topukla" dedi Peeples, "Bütün hızımızla bu kahrolası geçitten koşup vurulmamak için dua edeceğiz." İki tank sağa sola makineli tüfek ateşi açarak makineli ve RPG yağmuru aştı, yanık ve hareketsiz AAV'lerin ve Alamo'da mahsur kalmış Deniz Piyadeleri'nin yanından geçti ve Charlie Bölüğü'nün mevzisine vardı. Peeples'in ileri hava kontrolörü Binbaşı Scott Hawkins Dyer'ın tankındaydı. Hawkins ölen Pokorney'nin ve ağır yaralı Reid'in görevlerini de üstlenerek hem hava kontrolörü, hem de ileri topçu gözlemcisi sorumluluğunu üstlendi.

Peeples'in M1'i gelince, Wittnam tankın arka tarafına tırmandı ve ana top için hedefleri gösterdi. Susturucu ateş etkisini gösterdi. Düşman faaliyeti azalırken, Peeples köprü'nün iki yanında da yaralı Deniz Piyadeleri'nin -Alamo'dakilerin- varlığını öğrendi. Peeples Pusu Geçidi'nde yardıma muhtaç olanlardan kimsenin geceyi çıkaramayacağına karar vererek, Wittnam'a onları kurtarmaya gideceğini söyledi. Köprü'nün üzerinden geri döndü. Peeples hareketsiz kalan AAV'den çıkan Deniz Piyadeleri'nin ateşe devam ettikleri binanın önüne geldi. Tankını bina ile düşman ateşinin arasına yerleştiren Peeples tanktan inip, binaya koştu. Kendisi yaralılarından dördünü tankının arkasına alır ve onları Fırat köprüsünün güneyine, güvenliğe götürürken, binada kalacak bir avuç Deniz Piyadesi'ne sıkıca direnmelerini söyledi. Daha sonraki saatlerde, bir Birleşik Anti Zırh Timi tecrit edilmiş askerleri kurtardı. Peeples'in başardıkları, tankların Fedailer karşısında neler yapabileceğinin gerçek bir göstergesiydi. Aynı zamanda da Nasırıye köprülerinin aceleye getirilmesinin bedelini de gösteriyordu.²⁶

Bailey 2/8'in komutanı Mortenson'a 1/2'yi izlemesini ve Grabowski'nin kuzeye giderken atladığı düşman mevzilerini temizlemesini söylemişti. Bu arada güney köprüsünde Brooks'un Alfa Bölüğü'nün görevini de devralacak, böylelikle Brooks'un kanalın kuzey tarafında Wittnam'la buluşmasını sağlayacaktı. Bunun dışında, Mortenson'ın bir kanal köprüsüne hareket etmek için bir de "hazır ol" görevi vardı. Gra-

bowski'nin tersine, Mortenson'ın taburunun mekanize olmadığı ya kamyonlarla ya da yaya ilerlemek zorunda olduğu düşünülürse, verilen görev oldukça çapraşıktı. Yüzbaşı Tim Dremann'ın komutasındaki F Bölüğü Fırat'a giden yolda kamyonlarla ilerlerken, öteki iki bölük de yolun iki yanını temizliyordu. Brooks Wittnam'ın durumunun tehlikede olduğunu biliyor, ilerlemek için acele ediyordu. Dakikalar geçtikçe Brooks Mortenson'ı beklemekten vazgeçti ve AAV'lerden Peeples'in bölüğünden gelen iki tank ile Cobra helikopterlerin eşliğinde Pusu Geçidi'nden "olabildiğince hızlı" geçmelerini istedi.

Ek ateş gücüyle desteklenen Brooks tek bir isabet almadan hedefine vardı. Saat 16'da Wittnam'a ulaştı ve savunma düzenine girdi. Brooks'un inisiyatifi Mortenson'ın Deniz Piyadeleri'ni bekleme talimatına karşı olsa da, berikilerin yolda olduğunu biliyor ve bu tehlikeli anda Wittnam'ın imdadına koşmanın önemli olduğunu düşünüyordu. Üstelik, kanal köprüsüne yaklaşmak taburun daha kapsamlı görevinin de başarıya ulaşmasını sağlayacaktı. Newland'ın Bravo Bölüğü ile Grabowski'nin komuta grubu köprüyü bir buçuk saat sonra geçti. 23 mart akşama doğru Grabowski kuzey köprüsünü ele geçirmiş, hiç zarar görmemiş taburuyla çevre savunmasını düzenlemişti.

Dremann köprüye ulaşip Brooks'un çoktan gittiğini görünce, 500 m kadar güneye çekildi, yolun iki tarafındaki binaları temizlemeye girişti ve Mortenson'ın taburuyla telsiz bağlantısı kurarak, işin tamamlanmasının altı saat süreceğini bildirdi. Fırat Nehri köprüsünün güvenliğini sağlayacak Deniz Piyadesi yokluğunda, Dremann'a köprüyü denetleme görevi verildi. Köprüyü geçerken, makineli tüfek ateşine tutuldu. Eddie Ray bir kez daha kritik anda sahneye çıktı. Ray bir kez daha Bailey'ye başvurmuş, 2. Hafif Zırhlı Keşif Taburu'ndan bir takım vermeyi önermişti. Bailey yine teşekkürle kabul etmiş, Ray de bu kez veto edilmemişti. Hafif Zırhlı Keşif Takımı Mortenson'ın taburunu desteklemek için Fırat'a gönderildi.²⁷

23 mart günü gece karanlığı çökerken, Bailey'nin taburları yerlerini almıştı. Grabowski kanal, Mortenson da Fırat üzerindeki köprübaşını tutuyordu. Ne var ki hiçbir köprülerin ötesindeki topraklara, ya da iki taraftaki ince karayolu şeridini denetleyemiyordu. Pusu Geçidi'nden açılan ateş azalmakla birlikte, bölge hâlâ güvenli değildi. Donahue'nun 3/2'si hâlâ batıdaki 1 Numaralı Karayolu Köprüsü'ndeydi. Hiç kimse Amerikalıların gün boyu süren çarpışmalarda kaç kayıp verdiğinden bilmiyordu. Brooks ve Newland'ın askerlerinin tümü mevcuttu, ama Wittnam'ın bölüğündeki AAV'lerin güneye kaçmaları, çeşitli kaynaklardan gelen mükerrer kayıp raporları ve ölülerin ve yaralıların hızla cephe gerisine taşınması, Charlie'nin kayıplarının kesinlikle saptanmasını güçleştiriyordu. Pusu Geçidi'nde dumanı tüten AAV'lerin içinde hâlâ Deniz Piyadesi cesedi vardı ve geriye kalanların tümü tanınır durumda

değildi. “Ölü Deniz Piyadesi derken, aslında üzerinde biraz doku bulunan bir omurgadan söz ediyoruz” dedi bir subay. “Çocuklardan çoğu öylesine ciddi yanmıştı ki, insan olduklarını söylemek bile imkânsızdı.”

Eddie Ray –Fırat köprüsünde isteyerek bıraktığı takım hariç– ve hafif zırhlı araçları o gece Pusu Geçidi’ni hızla geçip, 7 Numaralı Karayolu’nda 16 km ilerlemeyi başararak, Dowdy’nin Alay Muharip Tımı’nda kuzeye çıkan ilk birlik oldu. Oysa Nasıriye savaşı daha bitmemişti. Grabowski’nin her ikisi de kanalın kuzey kıyısındaki T kavşağını ele geçirip Irak 23. Tugayı’nı yerinden söküp atmak için köprübaşını genişletmesi gerekiyordu. Mortenson da Fırat’ın güneyindeki sektörde, Fedailerle başa çıkmak zorundaydı.

O gece Tarawa Görev Gücü Iraklıları yüreklendirenin ne olduğu hakkında bir ipucu edildi. Bir Irak ambulansı bir Deniz Piyade yol engelini ateş altında aştı, ama Nasıriye’ye dönmeye çalışırken köprüünün ucunda durduruldu. Iraklı sağlıkçılardan biri son derecede kuşkulu davrandığından, Deniz Piyadeleri tarafından tutuklandı. Sonunda adamın Irak 23. Tugayı’nın komutanı olduğu ve muhtemelen Irak direnişini yeniden düzenlemek için kente dönmeye çalıştığı anlaşıldı. Subay adamlarının Amerikan güçleriyle karşılaşmaktan çekindiklerini ama 507’yi yolda pusuya düşürüp bozguna uğrattıklarında Amerika’nın kenti almaya yönelik ilk adımını bozduklarına inanıp, direnişi sürdürmeye karar verdiklerini anlattı. Ne var ki Deniz Piyadeleri takviye geldiğinde, moralleri bozulmuştu.²⁸

Irak askerinin morali ne kadar bozulsa da, Fedailer hâlâ savaşmak için can atıyordu. Amerikalılar kararlı bir düşmanla karşı karşıyaydı. Iraklılar Deniz Piyadeleri’nin konumunu öğrenmek için siviller gönderiyor, ardından düşmanın yerini belirlemek için ilkel, ama etkili bir yöntemle, bu konumları kum havuzuna yerleştiriyorlardı. Grabowski’nin mevzilenmiş Deniz Piyadeleri binalara girip çıkan sivil giyimli kişileri görüp, ertesi gün boyunca onlarla karşılıklı tank, top ve makineli tüfek atışları yaptı. Ne var ki Grabowski’nin açısından, görev başarmıştı. Köprüler havaya uçurulmamış; tabur köprüleri sapasağlam ele geçirmişti. Çatışmalar zayıflamaya yüz tutarken, Grabowski iki köprü arasındaki yolun nispeten güvenli olduğunu düşünüyordu.

Natonski’nin birlikleri Nasıriye köprülerini ele geçirdiklerine göre, Dowdy’nin alayı bu köprülerden geçip kuzeye, Kutü’l-amare’ye (Kut) doğru harekete geçebilirdi. Oysa Bailey iki köprüyü emniyete alarak görevini tamamladığını düşünürken, Dowdy son derecede belirgin bir sorun gördü. Kesin konuşmak gerekirse, Tarawa Görev Gücü iki köprüyü ele geçirmek için kahramanca savaşmıştı, ama köprülerin arasında kalan hiçbir yeri denetlemiyordu. Tarawa Görev Gücü hâlâ kısıtlı is-

tihbaratla yetiniyor, hatta 24 mart günü bile gözetleme yapacak insan-sız casus uçaklarına ulaşamıyordu. Natonski'nin komuta merkezinde, istihbarat subayı Apodaca komutanundan daha fazla destek için Conway'e baskı yapmasını istedi. Şimdi artık Deniz Piyadeleri'nin ana savaş alanı Nasiriye'di, ama arazi puslu ve tehlikeliydi.

Başlangıçta Dowdy mekanize ve zırhlı birliklerini alarak Nasiriye'den savaşıarak geçmeyi, ciltleri daha dayanıksız olan destek araçlarını da batıya uzun yoldan, 1 Numaralı Karayolu Köprüsü üzerinden göndermeyi planlamıştı. Ne var ki, Bailey'nin Pusu Geçidi'nde denetim sağlayamadığını düşününce, devam etmekte olan savaşa müdahale edip, kargaşayı daha da artırmak istemedi. Conway, Dowdy'nin cadde-den neden geçmediğini merak etmeye başlamıştı. Öte yandan Mattis de sabırsızlanıyordu. 1 Numaralı Karayolu Köprüsü'nden iki alay geçirmiş, kuzeye doğru ilerlemeye başlamıştı. Dowdy 7 Numaralı Karayolu'nda paralel bir harekâta girişip Kutül-amare'ye doğru yürümemesi halinde, sağ kanadının korumasız kalacağından kaygılıydı. Mattis ataklığıyla ünlüydü ve Nasiriye'deki durum öfkesini kabartıyordu. Mattis tümen komutan yardımcısı Tuğgeneral John Kelly'ye Dowdy'nin alayına gitmek ve "onları harekete geçirmek" emri verdi. Kelly 24 mart akşama doğru Nasiriye'ye vardı ve güney köprüsünde Conway, Natonski, Bailey ve Dowdy'yle bir araya geldi, Dowdy'yi kenara çekip kararlılıkla ilerlemesini söyledi.

Kelly alay komutanına bir sokak savaşı kursu vererek, "Bu basit bir taktik sorun ve taktik bir çözümü var" dedi. Dowdy dengesiz yakalanmıştı. Savaşın ortasında, başka bir alayın arasından geçmek, özellikle iki birliğin de farklı telsiz şifreleme protokolleri kullandığı ve birbirleriyle konuşamadıkları bir ortamda basit bir iş değildi. Üstelik, Dowdy Tarawa Görev Gücü'nün durumu denetimi altında tuttuğuna da inanmıyordu Öte yandan Mattis onu Kutül-amare yoluna çıkarmak için sabırsızlanıyordu; hatta Eddie Ray de kentten geçmeyi başarmış, kanalın 17 km kuzeyinde savunma düzenine geçmişti.

Kelly Dowdy'ye harekete geçmesi için iki saati olduğunu söyledi. Karanlık basarken, Dowdy alayın 3. Tabur, 1. Deniz Piyade Birliği'nin komutanı Yarbay Lew Craparotta'yla bir araya geldi ve araçlarına binip Pusu Geçidi'ne kadar olan 4 km'lik yolu temizlemek için bir saat zamanı olduğunu hatırlattı. Craparotta'nın taburu on sekiz aydır birlikte çalışmış, kısa süre önce de denizde altı aylık bir görevi tamamlamıştı. Daha savaş görmemiş olmasında rağmen, birbirine bağlı ve tecrübeli bir birlikti. Craparotta bir tank bölüğü istedi.

İki saat içinde tanklarla ve AAV'lerine bindirilmiş iki bölüğüyle bir gece saldırısı başlattı. Tabur köprülerin arasındaki bulvarın sol şeridinden ilerledi, karanlığa girerken ateşi başlattı. Craparotta alayın geri kalan bölümünün geçebilmesi için, bulvarın öteki tarafının açık bırakıl-

masını emretmişti. Bulvara açılan bir sokak, ya da bir aralık gördüğünde, orasını güvenlik altına almak için bir tank ya da bir AAV bırakıyor, böylelikle yol boyunca bir dizi müstahkem nokta oluştuyordu. Craparotta komuta grubunu kuzey köprüsünün yarı yolunda, önemli bir kavşakta kurdu. “Arada bir herifin biri bir geçitten çıkıp bir RPG ateşliyor, her seferinde de öldürülüyordu” diye hatırlıyor.

Geceyarısından kısa bir süre sonra Craparotta, Dowdy alayının geri kalanının peşinden el salladı, adamlarının sol kanadı koruduklarını hatırlatarak, o yöne ateş etmemeleri için uyardı. Ortalık aydınlanınca, Craparotta 3. Bölüğü ve Cobraları kullanarak Iraklıları bastırmaya girişti. 25 mart öğlene doğru, Pusu Geçidi temizlendi. Craparotta görevini tamamlayınca, birliğini aldı ve kuzey köprüsünden sorunsuz geçen Dowdy’nin bin araçlık konvoyunun peşine düştü. Tek aksilik kuzeye doğru ilerlerken, Dowdy’nin alayının Grabowski’nin hava savunma timinden bir onbaşıyı yaraladığı dost ateşiydi. Ne var ki Mattis’in Dowdy’ye duyduğu güven azalmıştı. Mattis, Kelly’ye Dowdy’nin yanında kalmasını ve alaydaki “irtibatı” olarak çalışmasını söyledi.²⁹

O gece, Dowdy’nin alayı kuzeye doğru ilerlerken bir Iraklı yüzbaşı, Dremann’a yaklaştı ve acı bir İngilizceyle yakındaki bir hastanenin doktoru olduğunu söyledi. Binada sivillerin bulunduğunu ve yağma korkusuyla uzun süre karşı karşıya bırakılamayacağını anlattı. Tek isteği, Amerikalıların hastaneye saldırmamasıydı. Amerikan istihbaratı bu öyküden ve öteki raporlardan 507’den arta kalanların burada olabileceği sonucunu çıkarttı. Mortenson’ın taburu o gece denetim alanının çapını genişlettiğinde, üzerine başka tarafların yanı sıra, hastaneden de ateş açıldı. Mortenson hastanenin yakınında top kullanmaya ve binayı işgal etmeye direnmekle birlikte Irak makineli silahlarını susturmak için havan kullanılmasına izin verdi. Çatışma sırasında Özel Harekât’tan bir albay gelip, Bailey’nin karargâhına Amerikan savaş tutsakları var mı yok mu görmek için hastaneyi aramak istediğini söyledi. Deniz Piyadeleri’nin bölgede hâlâ çarpıştıklarını duyunca, çekip gitti.

Iraklı “doktor” bir kez daha karanlıklardan çıkıp, hastalarını kentteki başka bir hastaneye nakletmek için izin istedi. Bu kez düşman tutsağı olarak adlandırılıp, sorgulanmak üzere alay karargâhına gönderildi. Sonunda serbest bırakıldı ve istediği izin verildi. Ertesi sabah, Deniz Piyadeleri hastaneye karşı harekâta karar verdi. Binanın çevresine havan mermileri gönderdikten sonra, iki katlı binaya saldıran Dremann’ın bölüğü ateş altında kaldı. Hastane ele geçirildikten sonra, burasının sivil değil askeri hastane olduğu, aynı zamanda Iraklılar tarafından müstahkem mevki olarak kullanıldığı ve silahlarla, cephaneye ve kimyasal silahlara karşı kullanılacak giysilerle dolu olduğu açıkça orta-

ya çıktı. Hastane bahçesinde bir de, motoru olmamakla birlikte, çalışır halde bir ana topu ve bir makineli tüfeği olan bir T-55 tankı vardı.

Dremann büyük ihtimalle yüksek rütbeli bir Irak subayı olup, yaralı askerleri ve Fedaileriyile kaçmış sözde Iraklı doktor tarafından kandırıldığı sonucuna vardı. Oysa Amerikan istihbaratı 507'den Er Jessica Lynch'in kent merkezinde bir hastaneye nakledilmeden önce burada tedavi edildiğini belirledi. Bu arada 507'nin askerlerine ait uniformalar da bulundu. Yakılmak üzere gaza bulanmışlardı.³⁰

Deniz Piyadeleri'nin kentin merkezine yaptıkları saldırının şokunu atlatan Iraklılar direnişi yeniden başlatma umuduyla Nasıriye'ye sızdı. Kara savaşı başlayalı henüz üç gün olmasına karşın, CIA'in kentte zafer resmi geçidi beklentisi ve Kara Kuvvetleri komutanlarının kalabalık bölgeleri top atışına tutma isteksizlikleri çoktan unutulmuştu. Düşman hareketini durdurmak için, Cobra pilotları Irak istihbarat aracı olarak bilinen tüm renkli taksilerin meşru av olduğu talimatını aldı; bu talimat siviller arasında kaybı sınırlı tutmaya çalışan bazı pilotların canını sıkacaktı. Çatışmalar sürerken, Nasıriye yakınındaki elektrik nakil hatlarının bombalanması, Moseley'nin Irak altyapısına sınırlı zarar talimatına karşıydı. Deniz Piyadeleri kenti adım adım denetim altına aldılarsa da, bu başarı karışıklıksız olmadı. Grabowski'nin bazı Deniz Piyadeleri kentin içinden doğuya doğru ilerlerken, kentin merkezinde, düşman tarafından sızmalar için kullanılan üçüncü köprünün başında nöbetçi olmadığını görüp şaşırdı. Kara Kuvvetleri'nin ve Deniz Piyadeleri'nin kentte oynayacakları roller konusunda orta rütbelerde öylesine bir kargaşa yaşıyorlardı ki, Grabowski'nin bölük komutanlarından bazılarını kente giden öteki ana köprünün güvenliğinin Kara Kuvvetleri'ne emanet edildiğini sanıyordu.

Deniz Piyadeleri 24 martta da ağır bir dost ateşi faturası ödedi. Irak askerlerinin demiryolu yakınlarında toplandığını belirten raporların ışığında, Deniz Piyadeleri bölgeyi top ateşine tuttu. Ertesi sabah hedefte hiçbir ceset bulunamadıysa da, Iraklıların saldırıya geçme ihtimali Deniz Piyadeleri'nin sınırlarını iyice gerdi. Daha sonra bir istihkâm birliği bir yol kavşağında ateşle karşılaşmasıyla birlikte kargaşa arttı, Deniz Piyadeleri birbirlerine ateş edip, otuz yaralı verdi.

27 mart günü geldiğinde, Tarawa denetimini genişletirken, Nasıriye'de düzen büyük ölçüde sağlanmış gibiydi. Oysa Natonski'nin istihbarat subayı Apodaca hâlâ kaygılıydı. Kent sakinleri düşmanın çoğunun yok edilmediğini, başta Nasıriye'nin güneydoğusundaki Sökküşşüh olmak üzere, yakın köy ve kasabalardaki sığınaklarda saklandıklarını bildiriyordu. Apodaca kasabaya bir Iraklı ajan gönderince, beriki Fedai liderlerinden çoğunun orada örgütlendikleri haberini getirdi. Fe-

dailer Deniz Piyadeleri'nin hareketlerini gözlüyor, kontrol noktalarına saldırmak için ekipler gönderiyordu.

CENTCOM'un stratejisi rejimin ağırlık merkezini yıkmak için Bağdat'a olabildiğince hızlı ulaşmakken ve Mattis de bu planda Deniz Piyadeleri'nin üzerine düşeni yerine getirmek için elinden geleni yaparken, çevredeki bölgelere kaçan Fedai çetelerinin peşine düşecek Deniz Piyade gücü kalmamıştı. Apodaca bu çetelerin Deniz Piyadeleri'yle çatışmak için Nasiriye'ye döneceklerini düşünüyor, bunun da Koalisyonun savaştan sonra Irak'ı sükûnete kavuşturma çabalarını baltalamasından korkuyordu. Arkadaşlarıyla şakalaşırken, Saddam'ın devrilmesinden ve Deniz Piyade Sefer Gücü Kuveyt'e döndükten sonra da Deniz Piyadeleri'nin aynı Iraklılarla savaşacağını söylüyordu. Fedailer kaçır ve sen bakmazken yine geri dönerdi.

Apodaca'nın Natonski için hazırladığı gizli değerlendirme daha sonra Conway'e, McKiernan'ın karargâhındaki subaylara ve Amerika'daki Ulusal Kara İstihbarat Merkezi'ne iletildi. İstihbarat subayı Fedaileri Nikaragua, El Salvador ve Kolombiya'daki asilere benzetiyor, farklılıklar ile benzerlikleri işaret ediyordu. Müttefikler Fedaileri küçük köy ve kasabalarda kovuşturup, çevreyi temizlemedikçe, insan ve araçlara karşı vurkaç saldırıları sürecekti. Bu da savaş çabasını, daha da önemlisi, savaştan sonra Irak'ı istikrara kavuşturma çalışmalarını baltalayacaktı.³¹

Deniz Piyadeleri için, Nasiriye bir şok oldu. Etkileyici kahramanlık sahneleriyle süslenmiş olmasına rağmen, çatışma harekâtın geneli için umut verici bir başlangıç değildi. İstihbarat hatalıydı. Çeşitli komutanlıklar arasında eşgüdüm gerektiren Deniz Piyade planı gereğinden karmaşık, koordinasyonu eksikti. Düşman direnişinin şaşırtıcı yoğunluğu bir yana, çatışmayı belirleyenler karışıklık, kararsızlık ve ağır hatalardı. Kayıp sayısı yüksekti; askerlerden kaçının düşman, kaçının dost ateşiyle öldüğü hâlâ kesin olarak bilinmiyordu. Iraklıların taktiklerine gelince, yapılanlar yapılacakların göstergesiydi. Iraklılar Amerikalıların kurallarına göre savaşmayacaktı. Amerika Birleşik Devletleri'nin karşısına çıkacak düşman büyük çapta hiçbir şekle uymayacak, üniforma taşımayacak ve bazı istisnalar dışında örgütlü bir askeri gücün üyesi olmayacaktı. Bu düşman savaş alanına gelirken konvansiyonel savaşın evrensel kurallarını geride bırakacak, hileye kandırmacaya ve pusuya başvurarak çarpışacaktı. Semave ve Nasiriye bu gerçeği açıkça ortaya koymuştu. Deniz Piyadeleri ve karacılar savaş meydanına uyum sağlayacaklardı, ama Apodaca'nın e-posta mesajı önemli bir soruna işaret ediyordu: eğer Fedailer yeniden örgütlenmek ve savaşmak için küçük köylere ve kasabalara kaçmışsa ve eğer peşlerinden gidilecekse, Amerika Birleşik Devletleri'nin bu iş için uygun stratejisi ve yeterli askeri var mıydı?

On dördüncü bölüm

Vampir 12

Dave McKiernan, Scott Wallace'la Irak'ta görüşmek ve harekâtın nasıl geliştiğini değerlendirmek için 23 mart öğleden sonra Kuveyt'ten kuzeye uçtu. Semave'deki çarpışmalar şaşılacak ölçüde sert geçmiş ve 5. Kolordu'yu 8 Numaralı Karayolu boyunca yapacağı şaşırtmacadan vazgeçirmişti. Nasiriye'deki kanlı boğuşmayla ilgili bilgiler umut kırıcıydı. Yine de, kara savaşı planı hâlâ yürüyor gibiydi. McKiernan'ın helikopteri uzun askeri araç konvoylarının ve çamurlu köylerin üzerinden uçtuktan sonra Necef'in güneyinde, ufukta tek bir askerin bile görünmediği bir çöl uzantısına indi. McKiernan bir sigara yakarken yardımcıları 5. Kolordu komutanının yerini belirlemek için Wallace'ın komuta aracıyla telsiz bağlantısı sağlamaya çalışılırsa da, Wallace çoktan hareket etmişti. McKiernan ve subayları yeniden helikoptere binip, yeni buluşma noktalarına doğru yola çıktı. McKiernan'ın istihbarat subayı Spider Marks daha sonra bu yolculuğu "Çölde Kaybolma" macerası olarak adlandıracaktı.¹

İki general sonunda buluştuklarında, Wallace hastaydı ve sesi öylesine kısık ki, söyledikleri zar zor anlaşılıyordu. McKiernan'a Fedailerin, ordu ikmal konvoylarına saldırmak için kent ve kasabalardan çıktıklarını anlattı. Wallace hâlâ Irak Cumhuriyet Muhafızları'nı savaşa zorlamak olarak özetlenebilecek planını uyguluyordu. Albay William Wolf'un 11. Saldırı Helikopter Alayı o gece Irak'ın içlerine uçup Medina Tümeni'ne saldıracaktı.

Fedailer, savaş meydanında görüldükleri halde, CENTCOM'da konu hâlâ komutanlığın savaştan önce yazdığı senaryonun işaret ettiği tehdit, yani Irak'ın Cumhuriyet Muhafızları, askeri birlikleri ve bunların kimyasal ya da biyolojik silah kullanması ihtimaliydi. Franks daha atak olmaları ve ilerlemeleri için subaylarına baskı yapıyordu. Franks'e göre Amerikan kuvvetleri doğuda Irak'ın 10. ve 6. tümenleri üzerindeki baskıyı sürdürmeli, bu arada da batıda Cumhuriyet Muhafızları'nın üzerine yürümeliydi. Zamanı ve yeri ne olursa olsun, bulunan kitle imha silahlarının depolarına el konulmalıydı. "Olmak istediğimiz yerdeyiz" diyordu Franks subaylarına. "Şimdi hızlanma zamanıdır."²

Kara Kuvvetleri uçakları son yıllardaki başarısızlıklardan paylarını al-

muşlardı. Wolf'un alayı Kosova'daki NATO savaşı için yoğun hazırlıklar yapmış, ancak çarpışmalara katılmamıştı. Olağanüstü bir çabayla -C-17 nakliye uçaklarının yüzlerce uçuş yapması gerekmişti- Arnavutluğa nakledilen alayın, Sırların uzun menzilli hava savunması karşısında çok korumasız olacağı kaygısıyla Pentagon yöneticileri tarafından uçuşu engellenmişti. Bu macera Kara Kuvvetleri havacılığı için sıkıntı kaynağı olmakla kalmamış, düşman topraklarının içlerine Apache helikopter saldırısı düzenlemenin yapılabilirliğinin sorgulanmasına da neden olmuştu. Savaşın başlangıç gecesinde, Nasırıye ve çevresindeki 11. Irak Piyade Tümeni'ne yapılacak hava saldırısının iptali yaraya tuz basmak gibi olmuştu.

Oysa Cumhuriyet Muhafız tümenlerine karşı girişilecek hava saldırıları savaşın en çok konuşulacak başarılarından biri olacaktı. Apache'ler kara birliklerinden çok daha ileriye uçacak, düşmanın erişemeyeceği bir menzilde havada asılı duracak, ardından Irak T-72'lerini ve topçusunu tank katili füzeleriyle dövecekti. Çatışmaya girilecek bir savaş olduğu takdirde, Varşova Paktı tanklarına karşı kullanılmak üzere ordunun Soğuk Savaş sırasında geliştirdiği taktikler, Amerika'nın Kuveyt'teki Irak birliklerini püskürttüğü Körfez Savaşı gibi örneklerde çöl çarpışmaları için en iyi çözüm olarak görünüyordu.

Alay 2002 sonbaharında Polonya'da derin saldırı talimleri yapmıştı ve bu kez darbelerini daha da etkili kılacak yeni bir silaha, Apache'ye "ateşle ve unut" yeteneği veren Longbow RF füze ve hedefleme sistemine sahipti. Uzaktan düşman zırhlılarına saldırmak için kusursuz olan bu sistemin Irak Savaşı'nda kullanılması da başka bir ilki oluşturmaktı.³ 5. Kolordu Cumhuriyet Muhafızları'na karşı helikopter saldırılarını durmadan yenilemeyi planlarken, kara harekâtı öncesinde uzun bir hava bombardımanı yapılmadığından, Wallace'ın planlamacıları helikopter saldırılarına büyük önem veriyorlardı.

Buff Blount'ın 3. Piyade Tümeni Bağdat'a ulaşmaya ve yolda Medina Tümeni'ni savaş dışı bırakmaya kararlıyken, helikopter alayındakilerden çoğu bu görevin ciddi bir çarpışma konusunda son fırsatları olabileceği kanısındaydı. Koşullar ne kadar iyi olursa olsun, üstlendikleri görev en azından iddialıydı. Alayın Apache'leri Udayri'de, Kuveyt çölünün dışında yapılmış, kurak bir dağ başı olma ününü hak etmiş bir havaalanında üsleniyordu. Medina Tümeni'ne saldırabilmek için Apache'lerin Necef'in güneyinde 3. Piyade Tümeni'nin ele geçireceği varsayılan Hedef Rams toplanma noktasına varması, alayın günler önce hareket eden ve hâlâ yolda olan yakıt konvoylarıyla buluşması ve Medina Tümeni'nin tanklarını vurmak için 100 km daha kuzeye uçmaları gerekiyordu.

Ne var ki 23 mart sabahı, Medina görevi daha da karmaşık hale geldi. Gizli saldırı 24'ü akşamüstü için programlanmışken, askeri meteoroloji

uzmanları şiddetli rüzgâr ve Apache'leri yere mihlayacak kum fırtınası tahmininde bulundu. Albay Wolf bu kadarıyla yetinecek ve olduğu yerde çakılıp kalacaklardan değildi; alayın saldırısını öne alarak kötü havayı atlatmaya karar verdi. "İlk görevimize başlamayı bile beceremediğimizi hissettiğimiz bir anda, planlama son derecede ciddi bir hal aldı" diye yazdı Binbaşı Michael Gabel günlüğüne. "Savaşa girmek için bir sürü tartışma. Alay ve kolordu savaşın bizi atlamasını istemiyor."⁴

Medina saldırısında başrol Doğu Teksaslı Yarbay Dan Ball'un komutasında, Fort Hood'da rastlantı olarak İlk Saldırı adını almış I-227 Longbow Apache filosuna verildi. Ball'un filosunun Wolf alayına katılmasının amacı, alayın Longbow'la donatılmış helikopter sayısını artırmaktı. I-227 filosunun hedefi Medina Tümeni'nin Bağdat'a ulaşmak ya da güney savunmasını güçlendirmek için tanklarını trene yüklediği söylenen 2. birliğıydi.

Ball saldırının nasıl gerçekleştirilmesi gerektiği konusunda uzun süre düşündü, ancak hazırladığı planlar 5. Kolordu'da ve kendi alayında kabul görmedi. Ball'un başlangıçtaki planı tugayın kanadına saldırmak ve Milh Gölü üzerinden Necef'in batısına kayarak Irak'ın hava savunmasını atlattıktan sonra Medina'nın 14. birliğini vurmaktı. Oysa bu hedef ve bölge hâlâ lojistik sorunlarla uğraşmakla birlikte savaşa girmek için çabalayan 101. Hava İndirme'ye verilmişti. Ball daha sonra doğudan batıya uçarak Medine'nin sol kanadını vurmak için bir plan hazırladı. Bu kez planı geri çeviren, komutanı Wolf oldu. Albay alayın ilk ve tek gerçek çarpışması olacağına inandığı bu saldırıya alayın Almanya'da üslenmiş iki birliği de dahil, her üç filosunu da sokmak istiyordu.

Ball'un elinde en az istediği seçenek kaldı; onun görevi doğrudan merkezden saldırmak ve düşmanın oluşturduğu hava savunma sisteminin pençesinden sıyrılmaya çalışmaktı. Ball'un Apache'leri bölgenin batı tarafındaki rotalardan uçarken, Mike Barbee'nin 6-6 filosu ve Scott Thompson'ın 2-6 filosu doğudan gelecekti. Bu, Ball'un pilotlarının Kerbelâ ve Hille yakınlarındaki kentlerin üzerinden kuzeye uçacakları anlamını taşıyordu.⁵ Alayın istihbarat subayı Yüzbaşı Karen Hobart savaştan sonra, "Onaylanan rotalar bizim kaçınmak istediğimiz kuzey-güney rotalarıydı" dedi. "Kentleşmiş bölgeler üzerinden uçmamak için rotaları en uygun biçimde kullanmaya çalıştık. Mezopotamya Vadisi'nde nüfus yoğunluğu. Önerdiğimiz dokuz rotadan sadece üçü onaylandı."⁶

Ball, Apache'ler gelmeden Irak hava savunmasını susturmak için 5. Kolordu'nun hazırladığı plandan da kaygı duyuyordu. Fort Hood'daki düşünce, Apache'ler savaş meydanına varmadan dakikalar önce ATACMS füzelerinin düşmanın üzerine msket bombaları yağdırmasıydı. 5. Kolordu komutanı Tuğgeneral Daniel A. Hahn, ATACMS'lerin saldırıdan otuz dakika önce ateşlenmesi talimatını geçmişti. Bu sadece Hahn'ın ATACMS'lerin öldürücü gücüne olan güvenini -Hahn topçu

eğitimi almıştı– yansıtan bir önlem değil, aynı zamanda da kolordunun dost ateşi riskini en aza indirme çabasıydı. Moseley'nin uçakları Apache saldırısını desteklemek için düşmanı helikopterlerin kalkmasından bir saat önce vuracaklardı. Avrupa'da yapılacak bir tatbikat için uygun olabilecek bu zamanlama, Ball'un gözünde gerçek savaşa tümüyle aykırıydı. Ball'a göre Iraklılar Apache saldırısını tahmin edecek ve bu saldırıya hazırlanma zamanı bulacaktı. Düşmanı etkisiz bırakmak için, hava, top ve Apache saldırılarının hemen hemen eşzamanlı gerçekleştirilmesini istiyordu.⁷

Rahatsız edici bir gerçek dışında, alayın düşman hakkında ayrıntılı istihbaratı yoktu; Irak ordusunun hava savunma okulu Kerbela'da, Apache'lerin saldırmaya hazırlandığı hedeflerin yakrındaydı. Kara havacılığında otuz dört yıl geçirmiş ve en deneyimli pilotlardan biri olarak bilinen Başçavuş Lance V. McElhiney istihbarat raporlarını okumuş ve sarsılmıştı. McElhiney Vietnam'da savaşmış, Laos saldırısı sırasında üç günde üç kez düşürölmüş ve şah zamanında bir dönem İran pilotlarını eğitmişti. McElhiney Körfez Savaşı sırasında 101. Hava İndirme'de savaştıktan sonra, Irak birliklerinin savaşın sonuna doğru nasıl kentlere çekilip evlerin ve okulların yakınlarında mevzilendiklerini, bunun da açık çöl savaşından ne denli farklı bir çarpışma olduğunu hatırlıyordu. Ona göre yeni Longbow radar ve füze sistemi on iki yıl gecikmişti. McElhiney filosundaki uçuş ekiplerine alayın savunmasız T-72 tanklarına uzaktan füze fırlatma planına kulak asmamalarını söyledi. Taktiklerini geliştirmek için Iraklıların on iki yıl zamanı olmuştu. Apache'ler havada asılıp kalmamalıydı, böylesi helikopterleri canlı hedef kılardı. Uçuş ekipleri süngü takmalı ve yakın dövüşe hazırlanmalıydı. "Bu, bir bıçak savaşı olacak" diyordu McElhiney.⁸

Lojistik de önemli sorun olmayı sürdürüyordu. Ball, Medina Tümeni'ne saldıracağını birkaç gün önce öğrendiğinde, mümkün olan her şeyi yapmaya başlamıştı. Yüzbaşı Andy Caine Dave Perkins'in 2. Tugay Savaş Timi'nin ardından, yanında büyük miktarda yakıtla, sarsıla sarsıla, tozlu yollardan Hedef Rams'a gönderildi. Alayın öteki yakıt tankerleri daha alışılmış ve daha uzun bir yoldan geçecek ve Rams'a zamanında varamayacaklardı. Apache, Longbow pilotu olarak eğitilmiş bir West Point mezunu olan Caine cilasız ve alışılmadık, gerçekleştirilmesi imkânsız görönen bir göreve savrulmuştu. 3-5 Destek Takımı'nın komutanı olarak seksen iki asker ve yirmi sekiz yakıt tankeri ve cephaneye kamyonunu Salman kasabasının içinden ve Semave kentinin kıyısından geçmek de dahil, Güney Irak'ta 550 kilometre uzağa götürmesi gerekiyordu. Tugayın harekât subayı Binbaşı Charles Adkins ona refakat edecekti, ama konvoyun komutası Caine'deydi.

Caine'in bir teki bile zırhlı olmayan araçlarından sadece üçünde 50'lik top vardı. Yolun büyük bölümü bozuk olacak, yolda geçecek sü-

renin büyük kısmında alayla telsiz bağlantısı sağlanamayacaktı. Konvoy 21 martta Irak sınırını geçecek ve iki gün sonra Rams'a varacaktı. Askerlerini yüreklendirmek için hepsini bir araya toplayıp görevlerin içinde en seksi olanını aldıklarını söyledi. Son derecede basit bir görev: "Yakıt yoksa, uçuş da yok." Onlar olmadan, saldırı yapılamayacaktı. Takımın sloganı, "Şunları derinden sok"tu; gerçekten de içlerinden çoğu fazla destek almadan Irak'ın içlerine dalacaklarına inanıyordu. Takımdakilerden bazıları mizah anlayışlarını göstererek kamyonların üzerine "Seksi Görev" yazdı.

Caine daha sınırı aşmadan zorlukla karşılaştı. Diğer yakıt tamamlama girişimleri sonuçsuz kalınca, Caine, Ball filosunun depolarını doldurmaya çağırıldı. Verdiği yakıt Rams'a götürdüklerini azaltıyordu, ama Ball Semave yakınlarında planlanmış molasını verdiğinde Perkins'in tugayından ek yakıt alabileceğini söyledi. Alay Caine'in ikmal konvoyuyla güneş batarken buluşmak için 23 mart öğleden sonra Kuveyt'teki Udayri'den havalanacaktı.⁹

Rams Iraklılar için hiçbir gerçek değer taşımayan, ama ordunun kuzeye yürüyüşünde yaşamsal önemde olan o yerlerden biriydi. Necef'in güneybatısında, 5. Kolordu'nun Kerbela'dan geçip Bağdat'a yüklenmeden önce soluklanmayı tasarladığı تنها bir alan. Amerikan ordusu için önemini kanıtlayan bir başka gerçek de bölgede düşman askeri var mı yok mu gözetlemek için, Rams'a günlerce önce gündüzleri gizlenip geceleri çevreyi kolaçan edecek uzun menzilli ve özel eğitilmiş bir komando timinin gönderilmiş olmasıydı. Rams reklamda görüldüğü gibi, ordunun kuzeye atlamak için sıçrama tahtası olarak kullanacağı boş bir araziydi.

Bütün bunlar Perkins'in Rams'a giren ilk konvansiyonel birlik olacak 2. Tugay Savaş Timi için iyi haberlerdi. Tugayın önünde keşif kolu ve Eric Schwartz'un 1-64 Taburu yürüyordu. Terry Ferrell'in 3-7 Süvari Alayı Semave'de Iraklılara takılıp kalmıştı ama 2. Tugay Savaş Timi 500 km yol yapmasına rağmen henüz düşmanla karşılaşmamıştı. Engelsiz bir yürüyüş yaptıklarını düşünerek batıya ilerliyorlardı. Schwartz'un taburu zayıf direniş beklentisi içinde, yolda tek sıra halinde yürüyor, hatta bozulmuş tanklarını da yedekte götürüyordu. İlerideki Bağdat savaşını düşününce, tabur geride yararlı olması muhtemel hiçbir şey bırakmak yanlısı değildi. Rams bakım sorunlarını çözümlmek için kusursuz bir yer olarak görünüyordu. "Aslında Rams konfirmasyon alanından öte bir anlam ifade etmiyordu. Bölgeyi büyük hızla temizleyecek ve kuzeye doğru yürümeye devam edecektik. Daha çok, bir çeşit eğlence gibi bir şeydi" diyordu A Bölüğü, 1-64 Zırhlı'dan Yüzbaşı Andy Hilmes.¹⁰

9. Süvari, E Bölüğü komutanı olarak, Scott Woodward izcileriyle birlikte konvoyun en önündeydi. Woodward Rams'a yaklaşırken 28 Nu-

maralı Karayolu'nu kesen, bir sürü iki buçuk tonluk kamyonetten ve sivil giyimli insanlardan oluşan eğreti bir barikat gördü. Woodward barikatu kimin yönettiğini anlayana kadar ateş açmak niyetinde değildi; bunlar askerlerin ününü duydukları Iraklı özgürlük savaşçıları mıydı, yoksa düşman askerleri mi?

Woodward'ın askerleri barikatlara 700 m yaklaştıklarında, barikattaki Iraklılar ateşe başladı. "Düşmanın ateşimize cevap verdiği, ilk iki yanlı çarpışmamızdı. Karşıdakiler sivil giyimliydi, üniformalı değil. Sanki 'Şimdi ne yapacağım? Bu adamlara ateş edebilir miyim?' gibiydi. İçlerinden büyük çoğunluğu ateş ediyordu" diye anlattı 9. Süvari E Bölüğü keşif eri Başçavuş Dwayne Thacker. Beyaz bir kamyonet barikata doğudan yaklaşıp takviye boşalttığı anda Iraklıların niyeti anlaşıldı. Woodward'ın keşif kolu karşılık vermek için ellerinde ne varsa kullandı: 50 mm'lik makineli tüfekleri, Mark 19 el bombası fırlatıcıları ve M240B makineli tüfekleri. Barikat ve savaşçılar engel olmaktan çıkmıştı.

Woodward yoldaki barikatın ötesinde onları nelerin beklediğini pek bilmemekle birlikte, bundan pek farklı olmayacağı kanısındaydı. Bu yüzden durdu ve Schwartz'un taburunu bekledi. Schwartz Rams'i güvenlik altına almak için üç hedef belirlemişti: telsiz kulesi, pompa istasyonu ve daha kuzeyde bir takım siperler. Bunlardan ilk ikisinin ele geçirilmesi kolay olduysa da, haftalar boyu alınan istihbarat raporlarında isteksiz bir düşmanla karşılaşacaklarının söylenmesine rağmen, Schwartz'un askerlerinden bazıları çarpışmanın ilk anlarına uyum sağlamakta güçlük çektiler. "Bu görev gücü şimdiye kadar hiçbir çarpışmaya girmemiş, dolayısıyla hiç düşman öldürmemişti" diye hatırlıyor Schwartz. "Dolaysız ateşle ilk karşılaştığımızda, telsizde, 'Karşımda bana RPG fırlatan biri var' diyenlerle karşılaştık. Aslında yön göstermemizi istiyorlardı. 'Biraz daha yaklaşayım mı? Ne istiyorsun?' Hatırlıyorum, ona çok anlaşılır bir şekilde, 'İyi ya, öldür onu' dedim."¹¹

Üçüncü hedef, Necef'in güneyindeki siperler, havan ve RPG'lerle donatılmış savaşçılar tarafından şiddetle savunuldu. 23 mart şafaktan önce, çarpışmaların sakinleştiği bir dönemde kamyonetler dolusu Fedai takviye aktı. İçlerinden pek azı Schwartz'un askerlerinin gece görüş dürbünlerine yakalanacaklarının farkındaydı. Çarpışmayı izlemek için komuta aracını Schwartz'unkinin yanına çeken Perkins geride kalan iki taburu çatışmayı sonlandırmak ve bölgeyi güvenlik altına almakla görevlendirdi. "Savaş hoş geldiniz" dedi Perkins.¹²

Tutsak edilen yirmi yedi Iraklı savaşçıdan toplanan bilgilere göre, Iraklı komutanlar Amerikalıların Necef'in güneyindeki bir piste paraşütçüler ya da helikopterlerle bir havadan indirme saldırısı düzenlemesini bekliyordu. Bölgeye iki gün önce gelen Iraklı bir general savaşçılara neresini savunacaklarını kesin olarak göstermiş, daha sonra gelen bir rütbeli de RPG mevzilerini belirlemek için kumun üzerine daireler

çizmişti. Nasiriye çarpışmasının ardından, Iraklıların 82. ve 101. Hava İndirme'ye ne denli saygı duydukları şimdi daha iyi anlaşılıyordu. CENTCOM Iraklıları 82. Hava İndirme'yi Bağdat'ın kuzeyine bırakacağı ve 101. Hava İndirme'nin de Basra'dan kuzeye saldıracağına inandırmak için elinden geleni yapmış olsa da, Iraklılar Necef'in güneyine de bir paraşütcü tümeninin indirilmesinden kaygılanmış ve hazırlıklarını buna göre yapmıştı. Tıpkı Nasiriye'de olduğu gibi, Necef yakınlarındaki çarpışma her iki tarafın da karşısına düşman çıkmasına şaşırdığını göstermekteydi: Amerikalılar gerillalarca taciz edilmeyi beklemezken; Iraklılar da Rams'ta bir Amerikan zırhlı tugayı görmeye hazır değildi.

Perkins'in tugayı Rams'taki Iraklıların işini kısa zamanda bitirmesine rağmen, 5. Kolordu artık bölgede tahmininden çok daha fazla düşman savaşıncısı olduğu gerçeğini kabul etmeliydi: Rams'ın 5. Kolordu'nun geçici komuta merkezi, 3. Piyade Tümeni'nin cephe gerisi lojistiği ve kendi mevzisinin kara savunmasını düzenleyecek durumda olmadığı için, o gece Rams'ı Medina Tümeni'ne karşı girişeceği saldırıda sıçrama tahtası olarak kullanmayı planlayan 11. Helikopter Alayı'nın üssü olacağı düşünüldüğünde, bu gerçeği kabullenmek pek kolay görünmüyordu.

Perkins, Philip "Flip" DeCamp'ın 4-64 Taburu'nu Rams'ı savunmakla görevlendirdiğinde, taburun bu görevi kısa sürede başka bir birliğe devredeceğini söyledi. Plana göre alayın helikopterleri lojistikçileriyle Rams'ta buluşacakken, Caine hâlâ bölgeye ulaşmaya çabalıyordu. Caine'in konvoyu kaygılandığı her türlü aksilikle karşılaşmıştı. Kuzeye doğru ilerlerken, sivil giyimli bir Iraklı konvoyu ateş edip gözden kaybolmuştu. Caine şaşırmıştı. Amerikan istihbaratı güneydeki Iraklıların kolları açık beklediklerini bildirmişti. "Iraklılar bize neden ateş etsin? Biz iyi insanlarız" diye düşündü. Programı uygulamaya çabalarırken, Caine Salman'ın çevresinden dolanmayı kafasında tarttı. Ne var ki bu kum üzerinden gitmelerine ve yolu bulamama tehlikesiyle karşılaşmalarına yol açacaktı. Konvoy kasabaya yaklaştıkça, yolun iki yanına kalabalıklar birikmeye başladı. Caine gözyaşı ve duman bombalarını yanına aldı. Askerlerine "silahlar sıcak" aşamasına hazır olmalarını söyledi. Ne var ki bir seferliğine de olsa, işgal senaryoya göre gerçekleşti. Iraklıların asıl nedeni meraklı; bazıları alkışlamaya bile girişti.

Caine Semave'ye yaklaşıp Perkins'in 2. Tugay Savaş Timi'nin çoktan Rams'a doğru yola çıktığını ve Ball'un söylediği gibi yakıt yardımı yapacak durumda olmadığını öğrendiğinde, işler ters gitmeye başladı. Caine'in takımı bir uçak filosundan fazlasına yakıt veremeyecekti. Ball bunu duyunca, pek sevinmedi: Caine'in 20 000 tonluk bir tanker çalsa bile umurunda değildi; Caine yakıtı bulmalıydı.

Rams yolunda ilerlerken, Caine önündeki dur kalka giderek öfkelenmeye başladı. Öndeki birlikler güçlü bir direnişle her karşılaştıklarında, konvoy durmak zorunda kalıyordu. Zamanında yetişmekten başka

bir şey düşünmeyen Caine talihini denemeye ve yola paralel giden bir çöl patikasından ilerlemeye karar verdi. Konvoy M1 tanklarının yanından geçti ve kısa süre sonra yürüyüş kolunun başındaki keşif birliğinin önüne geçti. “Keşif birliği yakıt tankerlerinden oluşan bir takım tarafından geçildikleri için şaşkın, hatta belki de biraz kızgındı” diye anlattı Caine. “Baştaki subay kafasını sallayıp, iyi şanslar diledi.”

Konvoy başka hiçbir Amerikan aracına rastlamadan iki saat boyunca ilerledi. Caine sonunda yeşillik bir arazi olan buluşma noktasına vardı. Alayın Almanya’dan gelen ve Ball’un filosundan daha az çöl tecrübesine sahip iki filosu, helikopter rotorunun havaya savurduğu tozdan meydana gelebilecek voltaj düşüklüklerini engellemek için, bulabilecekleri en yeşillik yere inmişlerdi. Caine arazinin neden yeşil olduğunu kısa zamanda anladı; bütün alan yirmi beşer santimlik sulama hendekleriyle kaplıydı. Binbaşı Adkins durumu uydu telefonu ile Ball’a bildirdiğinde, yakıt ikmal mahalli değiştirildi, yakındaki kumlu araziye geçildi. Caine gelen helikopterler için hazırlanırken, sonunda iyi haberler aldı. Askerlerinden biri Will Grimsley’nin Tugay Savaş Timi’nden bir tabur komutanıyla temas sağlamış, tabur komutanı konvoyu 20 000 ton yakıt sağlamaya razı olurken, askere fikrinin değişmeden hemen gelinmesini söylemişti. Akşam yaklaştığında, Caine’e bu görevi vermekle Ball’un bilgece davrandığı anlaşıldı. Alayın öteki yakıt tankerleri görünürde yoktu. Alayın saldırıya geçmesi için yeterli yakıt olacak gibi görünüyordu.

Akşamüstü tam 17’de 2-6 Süvari Alayı’nın ilk uçağı uzaktan duyulmaya başladı. Caine yeni yakıt alanına inmesini söylesen de, filo komutanı birliğinin ilk belirlenen yeşil alana ineceğini söyledi. Öteki iki filo da onun peşinden geldi. Çavuş Ernest Dudley, Caine’e şaşkınlıkla baktı. Yakıt tankerleri sulama hendeklerinin etrafından dönmek zorunda kalacaklarından, ikmal birliği taburun bütün uçaklarına zamanında yakıt sağlayamayacaktı. Başka karışıklıklar da çıktı. Planlanandan fazla en az bir Black Hawk vardı ve yakıt torbalarıyla dolu dört CH-47 gelmesine rağmen, üsse dönmeleri için bunların da yakıtı ihtiyacı olacaktı. Alayın harekât subayı Binbaşı John Lindsay’in ısrarıyla, Caine’in yakıtından bir bölümü her biri iki Apache’ye yetecek deposu olan CH-47’lere aktarıldı.

Bu kadar sorun yetmezmiş gibi, bazı pilotlar helikopterlerini kontrol etmek için Kuveyt’ten ayrılmadan önce uzun deneme uçuşları yapmış ve depolarında ancak Rams’a varacak kadar yakıt kalmıştı. Kısa süre sonra filolar arasında herkesin öncelik istediği bir çekişme yaşandı. Caine uykusuz ya da çok az uykuyla geçen günlerden sonra, işleri düzeltmek için Wolf’la da temas kuramayınca sonunda sükûnetini yitirdi ve üç filoya bazı bilgiler vermek için telsizi eline aldı.

“Sancaklar, Sancaklar, Sancaklar, burası Saldırı 3-5” dedi ikmal birli-

ğinin çağrı işaretini söyleyerek. “Sizler yakıt almakta kimin öncelikli olacağı konusunda anlaşılmadığınıza ve Albay Wolf iletişim dışı olduğuna göre, bu kararı elimdeki harekât kararına göre ben vereceğim. Ana saldırıyı yapacak İlk Saldırı, ilk sırada yakıt alacak, ardından da destek birliği olan 6-6 gelecek. Onların arkasından ambulans helikopterleri, sonra da Komuta Kontrol ve Personel Kurtarma Black Hawk’ları. 2-6, siz yakıt almıyorsunuz. Eğer beğenmediyseniz, ne yapayım! Alay komutanına gidin. Şimdiye kadar anlayamadınızsa söyleyeyim, yakıt sıkıntısı çekiyoruz ve kentin tek satıcısı benim. Eğer kahrolası yakıtı istiyorsanız, benden alacaksınız! Eğer 3-5 personelimden şimdiye kadar söylediklerimden farklı bir şey isterseniz, Albay Wolf’e gideyim, o zaman bu bencil davranışınızın görevi nasıl başarısızlığa uğrattığını kendiniz anlatırsınız! Beni yakıt durumunuz hakkında bilgilendirmeyecekseniz, iletişim ağımdan kaybolun!” Caine daha üst rütbeli bir subayın gelip onu emre itaatsizlikle suçlamasını bekledi, ama bir tepki yoktu. Ball’un I-227’si yakıt sırasında birinci olacaktı.¹³

Rams’ta yakıt sıkıntısı ve 5. Kolordu karargâhıyla iletişim sorunları karşısında, Wolf seçenekleri görüşmek için komutanlarını çağırdı. Birinci seçenek zamanında havalanmak ve saldırının içinden bir şekilde yolunu bulmaktı. İkinci alternatif, iki saatlik bir erteleme istemekten geçiyordu. Ball bir üçüncü seçenek önerdi; bütün geceyi yakıt ikmaline ayırmak ve günün ilk ışıklarıyla saldırıya geçmek. Apache’ler Medina Tümeni’ne saldırırken sivil araçları değil, düşman tanklarını hedef aldıklarından emin olmalıydı. Ball, McElhiney’nin de tavsiyesiyle başlangıçtan beri, daha uzun görüş mesafesinin helikopterlere daha uzaktan ateş etme imkânı verirken, gün ışığında hedef belirlemenin daha kolay olacağı kanısındaydı. Böylesi bir erteleme alaya hem istihbaratını güncelleştirmek, hem de saldırısını topçu ve uçak darbeleriyle senkronize etme fırsatı verecekti. Ball’un seçeneği bir kez daha reddedildi.

Wolf gece saldırısını iki saatlik bir ertelemeden sonra başlatmaya karar verdi. Zaman ve yakıt eksikliğinden, filolardan birisi, 2-6, görev dışında kalacaktı. Hâlâ yolda olan iletişim sisteminin yokluğunda, Yüzbaşı Hobart’ın istihbarat güncellemesini bilgisayara indirmek yerine, 5. Kolordu karargâhından TacSat’la alması gerekti. 5. Kolordu hedefler için sadece dört basamaklı koordinatlar verebiliyor, bu koordinatlar da alayın kullanmaya alışık olduğu sekiz basamaklı koordinatlar kadar kesin olamıyordu. Helikopter rotalarını ya da hedef bölgesini izleyecek insansız casus uçağı da yoktu. İnsansız casus uçağı timleri ya yoldaydı ya da Bağdat yakınlarında gerçekleşecek hava saldırılarını gözlüyordu. Tıpkı Tarawa Görev Gücü’nde olduğu gibi, 11. Saldırı Helikopter Alayı da bir keşif uydusundan yararlanamadan ilerleyecekti ve Apache saldırısı günün en önemli çabası olacağına göre, bu gelişmeye şaşırmmak mümkün değildi.

Pilotlar havalanmaya hazırlanırken, uçuş personelleri tepelerinden geçen füzeleri görüp şaşırды. Bu, saldırıdan yarım saat önce gerçekleştirilmesi gereken ATACMS saldırısıydı. İletişim sorunları yüzünden, gizli saldırının iki saat ertelendiğinden topçunun hiç haberi olmamıştı. Havalanma zamanı geldiğinde, Ball'un tüm helikopterlerinin yakıt ikmali yaptığı, ama 6-6'nın yirmi bir helikopterinden ancak on dördünün yakıt alabildiği anlaşıldı; alayın komuta kontrol helikopteri de benzin alamayanlar arasındaydı. Saldırıyı Black Hawk'ından yürütecek olan Wolf'un havalanması ve harekâtı yönetmesi imkânsız görünüyordu. Albay saldırının ilk yarım saatini yerde ve birlikleriyle iletişim kuramadan geçirdi. Black Hawk'ı ancak savaşın son dakikalarına yetişebilecekti.

Amerikalılar havalanıp kuzeye yöneldiklerinde, Iraklılar da kendi planlarını devreye soktular. Amerikan istihbaratının Bağdat'ın düşmesinden sonra öğreneceği gibi, Iraklılar Amerikan helikopter saldırılarını püskürtmek için Körfez Savaşı'ndan hemen sonra yeni yöntemler aramaya başlamıştı. Konu Cumhuriyet Muhafızları kurmaylarınca, Irak ordusunun İleri Zırh ve Piyade Okulu'nda, Hava Savunma Akademisi'nde ve El Bekr Askeri Akademisi'nde incelendi. Helikoptere karşı koymak için, Iraklılar hava savunma taburlarını yeniden düzenleyerek, on iki ya da on dört helikoptersavar pusu timine dönüştürdü. Her timin –sivil ya da askeri– beş aracı vardı ve silahları makineli tüfeklerden, ZPU-23-2 uçaksavarlardan, S-60 tüfeklerden ve SA-7 ve SA-14 tipi yerden havaya roketten oluşuyordu. Her tim Irak Özel Birliği'nden gelme, iletişim sistemleriyle donatılmış ve muhtemel saldırı rotaları boyunca konuşlandırılmış bir izleme bölümüne sahipti. Ekipler havada asılı kalan helikopterlerin doğrultusunda ateş edecek, ilerleyecek ve yeniden ateş edecek şekilde eğitilmişti. Amaçları helikopterleri düşürmek değil, helikopterleri içinden geçmek zorunda kalacakları ateşten bir duvarla karşı karşıya bırakmaktı. Pusu ekiplerinden bazıları gece görüş malzemesine de sahipti ve izli mermi atan uçaksavarlar da kullanabiliyordu. Gece görüş malzemesine sahip olmayan Irak askerleri, talihlerinin yaver gitmesi ve bir helikopter düşürme umuduyla izli mermilerle nişan alacaktı. Irak savunma planı, Apache saldırısı durumunda erken uyarı sağlamak için Güney Irak'ta cep telefonlu gözcülerin bulunduğu 485 gözetleme noktası içeriyordu.

Amerikalıların taktiklerini inceleyen Iraklılar onların telefon ya da elektrik tellerine takılmaktan hep korktuklarını, bu yüzden de elektrik hatlarının üzerinden uçmaktan hoşlanmadıklarını anladılar. Böylece Iraklılar ateş güçlerini Amerikan helikopterlerinin havai hatların üzerinde uçmak zorunda kalacağı yerlerde yoğunlaştırdılar. Amerikalıları alçaktan uçmaya zorlamak, böylelikle kara ateşi karşısında savunmasız bırakmak için, Iraklıların yüksek irtifa hava savunma silahları olan S-60'ları 150 m yüksekte patlayacak biçimde ayarlandı. 11. Saldırı Heli-

kopter Alayı'nın bütün bunlardan hiç haberi yoktu. Amerikan istihbaratı Iraklıların on yılı aşkın bir süredir ciddi talim yapmadıkları, yerlerinin belirlenip saldırıya uğrama korkusuyla radarlarını çalıştırmadıkları ve Longbow Apache'lerin karşısında duramayacakları görüşündeydi.

Helikopteri yakıt alanların arasında olmadığından, 6-6'nın komutanı Mike Barbee, Apache'lerini savaşa götürmek amacıyla deposu dolu bir helikopter bulana kadar uğraştı. Barbee arazinin ne kadar kentleşmiş görüldüğüne bakıp şaşırды. Yola henüz çıkmıştı ki, Apache'lerinden birinin düştüğünü öğrendi: ağzına kadar cephane yüklü helikopter yakıt tankerlerinin çiğnediğı pudra gibi kumdan kalkmakta zorlanmıştı. Kuzeye uçtukça, Irak ateşi giderek yoğunlaştı. Sanki önde uçan helikopterler Iraklı savunmacıları uyarmış ve arkadaki helikopterlere açılan ateşi tetiklemiş gibiydi. Kalkıştan yirmi dakika sonra helikopterlerden biri, birincil uçuş kontrol sistemi devredışı kalıp dönmeye zorlandığında vurulunca, Barbee bir helikopter daha yitirmiş oldu. Barbee'nin komutanlarından biri, işi görevin iptal edilmesi gerekir mi diye sormaya kadar vardırdı. Barbee bu fikri geri çevirdi. Apache'leri yol boyunca rahatsız edilmişti ve güven içinde yüz geri etmek kolay görünmüyordu. Barbee filosuna belirlenmiş rotanın doğusundan, kentleşmiş bölgelerin uzağından uçmaları talimatını verdi.¹⁴

Başçavuş John Tomblin ile Üsteğmen Jason King Palerider 16'yla uçarken tuhaf bir manzarayla karşılaştılar. Sabahın birinde Hasve ve İskenderiye'nin bütün ışıkları yanıyordu. Helikopter telefon tellerinden kurtulmak için 75 m'ye yükselirken, kasabalardan birinin bütün ışıkları birden söndü. Birkaç saniye sonra yeniden yandıklarında, hafif silahlar ve uçaksavarlarla ateş başladı. Barbee'nin filosunda havalanan ikinci helikopter olan Palerider 16 doğruca kapana uçmuştu. Işıklar Iraklılar için işaretli. Apache'ler bütün ışıklarını söndürmelerine rağmen, Irak kentlerinin ışıkları yüzünden gölgeleri bulutların üzerine düşüyordu. Iraklılar Apache'leri ateşte boğuyor, hedeflerine doğru yaklaştıklarında düşürmekte kararlı görünüyordu.

Tıpkı Rams ve Semave'de 3. Piyade Tümeni'nin askerleri gibi, Barbee'nin mürettebatları da çatışma kurallarına göre nasıl tepki verecekleri konusunda kararsızdı. Saldırmadan önce, hedeflerini belirleme talimatı almışlardı. Benzin istasyonları ve camilerin de dahil olduğu sayısız "vurulmayacak alan" belirtilmişti. Wolf daha Udayrı'deyken pilotlarını savaş kayıtlarının çatışma kurallarına riayetsizlik açısından inceleyeceği konusunda uyarmıştı. Oysa Iraklılar gece karanlığında binalardan, tren yollarından ve palmiye ağaçlarından ateş ederken, kimin düşman olduğunu belirlemek güçtü. Isı kaynaklarından görüntüler yaratan FLIR sistemine güvenen pilotlar kırmızı, sarı ve beyaz izli mermileri bi-

le göremiyordu. Mermi izlerini sadece ön koltukta oturup, gece görüş dürbünleri takmış olanlar görebiliyordu. Barbee yine de personeline ateşe karşılık vermelerini söyledi; artık bir ölüm kalım meselesinin içindeydiler. Sadece Irak saldırı mevzilerine ateş edeceklerdi. Hafif silah ateşini sustur ve kanadındaki uçağa açılan ateşe cevap ver, diye bağırdı telsizde.

Palerider 16 için çok geç olmuştu bile. Tomblin atlatma manevraları yaparken, mürettebat bir yanık kokusu duydu. Helikopterin elektrik malzemesinin bir bölümü yanıyordu. King gece görüş dürbünleriyle Tomblin'e ateşin nereden geldiğini gösterirken, telsiz iletişimi sustu.

"İyi misiniz, efendim?" diye sordu Tomblin.

Cevap gelmedi. Bir mermi pilot kabinini delerek girmiş ve King'in boynuna saplanmıştı. Tomblin ön koltuğundakinin vurulduğunu, durumunun bilinmediğini ve geri döndüğünü bildirdi. Tomblin kanadındaki nin arkasına geçerken, öteki Apache'nin motorunun yandığını gördü. Hidrolik hortumlarından biri kopmuş, kanattakinin ateşe karşılık verme imkânı kalmamıştı. Artık Tomblin'in her iki helikopter için de ateş etmesi gerekecekti. Tomblin düşmana ateş ederken, King bir baskılı bandaja uzanıp yarasına bastırmayı başardı. Kurşun King'in soluk borusunun az yanından geçmişti. Kanıyordu, ama konuşabiliyordu. Palerider 16 Rams'a geri döndü. Kısa süre sonra Barbee, filosuna saldırının iptal edildiğini bildirdi. 6-6 kalkışta bir helikopter kaybetmiş, ötekilerin hepsi isabet almış ve mürettebattan biri de ciddi biçimde yaralanmıştı; hem de filo vurmaya gittiği Medina Tümeni'nin tanklarını göremeden. Şimdi Barbee'nin dönmesi gerekiyordu. Eğer 11. Alay görevini tamamlayacaksa, her şey Ball'un I-227'sine bağlı olacaktı.¹⁵

Ball üç kollu bir saldırı planlamıştı. Iraklıların Kerbela'dan ve Fırat'ın öbür yanından, 9 Numaralı Karayolu'ndan kuvvet kaydırmaları durumunda alayın batı kanadını koruma görevi Charlie Bölüğü'ne verildi. Ana saldırı Bravo Bölüğü tarafından gerçekleştirilecekti. Alfa doğuya kayacak ve fazladan ateş gücü gerektiğinde Bravo'ya destek verecekti. Ball kavgayı yönetebilmek için Bravo ve Alfa arasında uçacaktı. Albay Wolf komuta kontrol Black Hawk'ıyla havalanmadığına göre, Ball'un üstüyle temas imkânı yoktu.

McElhiney Charlie filosunun batıda görevli dört helikopterinden birini yönetiyordu. Vietnam'dan kalan ve "yüksek enerji taktikleri" olarak adlandırdığı tecrübelerle göre, manevrasını şimdi yapması gerektiğinden emindi. McElhiney bolca ateş edeceğini hesaplamış, Rams'ta helikopterin tanksavar füzelerinden bazılarını sökerek yerlerine 30 mm'lik cephane yerleştirmişti. Şimdi de filonun en önündeki helikoptere havada asılı kalmak değil, ilerlemek zorunda olduğunu bağıriyor-

du. Saniyeler geçmeden, Iraklılar saldırıya geçti. Hayatında gördüğü en yoğun ateşti, Laos işgalinde yaşadığından da çok. Dört helikopterden ikisi savaşa devam edemeyecek kadar hasar gördü.

McElhiney akıllı bir düşmanla karşı karşıya olduğunu görebiliyordu; Iraklılar S-60 atışlarıyla Amerikalıları alçak irtifada uçmaya, böylelikle de büyük bölümü bir camiden gelen yer ateşinin hedefi olmaya zorluyordu. Kanadındaki helikopter S-60 bataryasına bir Longbow gönderdi. Çarpışmalar sürerken, McElhiney kentin içinden geçerken gördüğü bir trene saldırdı. McElhiney 1991 Körfez Savaşı sırasında bir trenin arka tarafında ZSU-24 gördüğünü hatırlayıp, bu sefer risk almamaya karar verdi. Nasırıye'de olduğu gibi, çarpışma geliştikçe çatışma kuralları da gevşiyordu. Charlie Bölüğü'nün bütün helikopterleri isabet almıştı. McElhiney birincil hidrolik sistemini yitirdi. Sonunda üsse geri dönme-yi ve kalkış sırasında düşen Apache'nin yanına inmeyi başardı.¹⁶

Doğuda, Alfa da şiddetli direnişe rastladı. Görevi Bravo Bölüğü'nün doğu kanadıyla buluşup, destek saldırısında bulunmaktı. Görevi başar-manın telaşıyla, Alfa pilotlarından hiçbirine 2-6 filosunun görevden çekildiği anlatılmamış, onlar da 2-6'nın doğu kanatlarını koruduğuna inanma-yı sürdürmüştü. Başçavuş Olin Ashworth baştaki Apache'yi yönetiyordu. Genellikle arka koltukların kullandığı Birleşik Harekât grafik haritaların-da görünmeyen kent uzantılarının ve palmye kümelerinin üzerinden uçuyordu. Apache'ler hedeflerine yaklaşırken, Ashworth aşağıdaki ken-tin ışıklarının söndüğünü fark etti. Ashworth Apache'lerin görevini kolaylaştırmak için CENTCOM'un bir şekilde kentin elektrik şebekesini bozduğunu sandı. Sonra, daha önceki gibi, ışıklar yandı ve ateş başladı.

Alfa'dan bir helikopter, Avenger 26, motoru ateş alıp hidrolik gücünü yitirdiğinde, erken döndü. Birliğe verilen talimat Bağdat'tan Hille ve İskenderiye'ye giden 1 Numaralı Karayolu boyunca savunma düzeni almış bir Irak zırhlı tugayını aramaktı. Aşağıda çok sayıda savaş deliği vardı, ama tank ya da düşman askeri görünmüyordu. Alfa yakıtı azalana kadar savaşa devam etti. Dönüş yolunda, pilotlardan biri acil durum frekansında konuşan bir F-15 pilotunu dinledi. "Yedi tane saydım." Tokat yemiş gibi oldu. Tabur yedi Apache kaybetmiş olabilir miydi?

Ana saldırıyı daha da güçlendirmek için Bravo Bölüğü Charlie'den gelen iki helikopterle takviye edilmiş, böylelikle helikopter sayısı sekize çıkmıştı. Bravo'nun hedefleri, Irak başkentinin savunmasını pekiştirmek için güneye gönderildikleri söylenen Medina Tümeni'nin otuz T-72 tankıydı. Filodaki keşif birliği önce tankları bulacak, daha sonra öteki Apache'ler yaklaşacak ve hedefleri vuracaktı. Joe Goode ve Cynthia Rosel'in saldırı formasyonunda uçmaları planlanmıştı, ama Rams'tan havalanmadan beş dakika önce, helikopterlerinden biri hâlâ yakıt al-

makta olduğundan, keşif formasyonuna katılmaları kararlaştırılmıştı.

Goode ve Rosel hedef bölgeye hiçbir sorunla karşılaşmadan vardılar, ama Rosel orada tank değil, sadece birkaç kamyon gördü. Yakındaki helikopterde uçan Teğmen Joe Bruhl üzerinde bir çeşit silah sistemi olan bir kamyon gördüğüne inanıp, kamyonu bir Hellfire füzesi gönderdi. Birden, her taraftan başlayan Irak ateşi, helikopterleri dağılmaya zorladı. Apache'ler Irak Hava Savunma Akademisi'ne toslamıştı. Apache'ler her yöne dağılırken, Rosel başlangıçta ateşe cevap vermeye pek hevesli değildi. Pilot arkadaşlarının nerede bulunduklarını bilmiyordu. Goode ve Rosel rota üzerinde belirlenmiş bir nokta olan Koordinat 19'a gidip daireler çizmeye başladı.¹⁷

Bravo'nun geri kalan keşif koluna gelince, onlar da sert darbeler yedi. ZPU uçaksavar mermileri Başçavuş Sean Wojansinski ve Justin Taylor'ın yönetimindeki Reaper 11 adlı helikopterin bir numaralı motorunu ve pilot kabini göstergelerini devre dışı bıraktı. Tek motorla uçan mürettebat havada kalabilmek için kanat malzemesini atmak zorundaydı. Buna rağmen, yine de tehlikeli olacak kadar alçaktan, yerin topu topu beş metre üzerinde, evlerin arasından ve nehir boyunca uçtular. Eski bir Deniz Piyadesi olan güçlü Taylor yer mikrofonunu alarak Guard şebekesi üzerinden Reaper 11'in Rams'a geri dönmeye çalışacağını bildirdi. Taylor, mikrofonun açık durumda kaldığından habersizdi. Taylor canlı yayın yapıyordu. Wojansinski'ye RPG'leri nasıl atlatacağını söyledi, bu arada Karma 1'le yani çatışmayı izleyen ve Reaper 11'in Rams'a dönmesine yardımcı olmaları için iki F-15 gönderen JSTARS Hava Kuvvetleri uçağından İngiliz subayla da görüştü. Taylor'ın mikrofonunun açık olması filonun geri kalanı için moral bozucuydu; onun anlaşılabilir korkusu alay telsiz ağı üzerinden –Iraklılar da dahil– dinleyen herkese ulaşıyor, öte yandan acil görüşmeleri de boğuyordu.¹⁸

Dave Williams ile Ronald Young ana saldırı için Bravo Bölüğü emrine verilen Charlie helikopteri Vampire 12'deydi. Williams ne olursa olsun savaşa girmek istiyordu. Neredeyse on dört yıldır ordudaydı ve Özel Harekât'ta da çalışmıştı. Somali'de düşürülen helikopter pilotu Mike Durrant'ın arkadaşıydı. Williams ve Young taktik yöntemleri kafalarında bir kez daha yineleyerek hedef bölgeye sessizce yaklaştı. Williams durumu gerçeküstü buldu. Kentler ve kasabalar pırl pırlırdı. İnsanlar, ellerinde tüfekler, etrafta dolaşıyordu. Sokaklarda bu kadar çok insan görünce şaşırıldı. Williams öteki pilotların ateş altında kaldıklarını, hatta birinin düşmek üzere olduğunu söylediğini duydu. Şimdiyse birden helikopterin önünde bir uçaksavar duvarı yükseliyordu. "Bunun içinden geçme" diye bağırdı Young. Williams tepki vermeye fırsat bulamadan ateş yoğunlaştı, izli mermiler kaportayı, ön camı, kaplamayı ve rotor diskini delip geçti.

Williams helikopteri soluna yatırdı. Young saat bir yönünden daha fazla ateş geldiğini haykırdı. Apache öylesine hasar görmüştü ki, Yo-

ung ateşe cevap veremedi. Young, Williams'ı daha tehlikesiz yerlere yönlendirmeye çalışsa da, ne tarafa dönerlerse dönsünler, uçaksavar ateşiyle karşılaştılar. Helikopteri yatırma manevralarından birinde, bir mermi pilot mahalline girdi, Williams'ın botunun üst tarafını parçaladı, ayakkabısını yardı ve uçuş kontrol pedalı üzerindeki sol ayağını sıyrarak geçti. Güçten düşürecek bir yara olmadığı için Williams helikopteri yönetmeye devam edebildi.

Ateşli saldırı noktasına, yani belirlenmiş hedefe ateş noktasına yaklaşırken, Williams da bir numaralı motorunu yitirdi. Apache Longbow gelişmiş bir alettir. Bilinen göstergeleri yoktur. Onların yerine "camdan pilot mahalli" oluşturan ve Çokamaçlı görüntü olarak adlandırılan iki bilgisayar ekranına sahiptir. Motorlardan biri devre dışı kaldığında helikopterdeki bilgisayar otomatik olarak motora ve rotora bir dizi talimat iletliyordu. Williams da öteki motorunu çalıştırmakta, yanlara kaçıp dönmekte başarılı oldu. Young geçişlerden birinde hızını 100 mile düşürüp 15 m'ye indi. Young FLIR'inden bir evin önünde uçaksavarlarını ayarlamaya çalışan bir grup Iraklı'yı gördü. Williams 30 mm'lik topunu düşmana çevirip ateşledi. Ancak Iraklılar da ateş ediyordu. Apache'nin uçuş yönetim bilgisayarı devre dışı kaldı. Hidrolik sistemleri bozuldu. Kaçış manevraları hasarlı helikopter için çok fazlaydı. Otomatik bir ses, "Rotor devri düşük. Rotor devri düşük" uyarısı yaptı.

Helikopter süzülerek indi ve bir pirinç tarlasına düştü. Düşman hatlarının gerisine düşmek, bir pilotun en korkunç kâbusudur. Williams ve Young tutsaklıktan kurtulmak için çabalamak ve Özel Harekât arama-kurtarma ekiplerinin onları düşmandan önce bulmaları için dua etmek zorundaydı. "Dışarı çık, dışarı çık, dışarı çık" diye bağırdı Williams, bir doksan beşlik Young'a. Williams kaporta kapısını henüz açmıştı ki, Young dışarı çıkmış, pilot arkadaşına Iraklıların peşlerine düşeceği için hızlı koşmaları gerektiğini söylüyordu. Oysa Williams'ın yaralı ayağı onları yavaşlatacaktı. Botu parçalanıp dağılmış, ayağının üstü yaralanmış, acı çekiyordu. Başlarının üzerinde yoğun savaş sürerken, Williams ve Young hayatta kalma telsizlerini çıkarıp, birkaç imdat çağrısı yaptı. "Vampire 1-2, yaya ilerliyoruz... Acele kurtarma istiyoruz." Daha sonra, sahne çağrı işaretini kullanarak bir çağrı daha yaptılar. "Burası Pantry 70. Yayan kaldım. Yardıma ihtiyacım var."

Henüz 30 m bile uzaklaşmadan, Iraklılar helikoptere üşüştü. Williams ve Young saklanabilecekleri bir bitki örtüsü arayarak pirinç tarlasında bata çıka ilerlemeye çalıştı. Gökteki üç çeyrek mehtap, insanın umudunu kesecek kadar parlaktı; o kadar parlaktı ki, Williams ve Young'ın gölgeleri görülüyordu. Dram gelişirken, Iraklılar acil durum frekansına girip, "kâfir Amerikalılara" küfürler yağdırdı. Rosel, Vampire 12'nin imdat çağrısının sadece bir bölümünü yakalamıştı: "yaya ilerliyoruz." Çağrının Reaper 11'in havada kalma çabalarını canlı yayınlayan

Taylor'dan geldiğini sanıp, Bravo Bölüğü'nün komutanı Yüzbaşı J. B. Worley III ve Başçavuş Paul Dean'le telsiz teması kurdu, Taylor ve Wo-jansinski'nin düştüğü yanlışları onlara da ilettiler.

Reaper 6'yla uçan Worley ve Dean düşmüş helikopteri bulmaya gittiler. Apache'nin düşmüş bir pilotu kanada bağlayarak kurtarma imkânı vardı. Korkunç bir uçuştur, ama yine de Iraklıların insafına terk edilmekten iyiydi. Kurtarma harekâtı kısa süre sonra yarı felakete dönüştü. Reaper 6 daha çatışmanın başlarında TADS hedefleme sistemine isabet almış, ama Yüzbaşı Worley birliğine komuta etmek için yerinden ayrılmamıştı. Şimdi de altındaki Apache ikinci kez vuruluyordu; mermiler ana rotor kanatlarından üçü ile hidrolik sistemine isabet etti. Helikopter şiddetle sarsıldı, göstergeleri okunmaz oldu. Dean, Rams'a varmadan yere inmek zorunda kalacaklarından korktu. Kendi canını kurtarmaya çalışırken, Reaper 6'nın Williams ve Young'ın imdadına koşması imkânsızdı.¹⁹

Yerdeki pilotları kurtarmak için bu kez Dan Ball harekete geçti. Komuta ve kontrol helikopteri saldırı sırasında biraz oyalanmış, bu yüzden deposunda yakıt kalmamıştı. Bu, pilotları hemen kurtarmak için son fırsattı. Ball'un yanında filonun en deneyimli pilotlarından Başçavuş John Davies uçuyordu. Farklı bir yönden yaklaşarak Iraklıları şaşırtmayı umarlarken, bir elektrik direğinin üzerinden geçtikleri sırada omuzdan atılmış bir roket ya da RPG isabeti alan helikopter yanmaya başladı. Ball malzemeyi atmaya girişti. Haber Rams'a kadar ulaştı. I-227 filo komutanı kayıplar arasına girebilirdi. Ball bulunduğu yerin koordinatlarını şifreli olarak girerken, arama ve kurtarma ekiplerinin Williams ve Young'a bir şekilde ulaşacaklarını umuyordu.

5. Kolordu'nun kurtarma başkanı John A. Carey durumu Rams'tan izliyordu. Reaper 11 Palerider 16'nın başlarının dertte olduğunu biliyordu, ama çağrılarının bir helikopter mi, yoksa bir jet için mi olduğundan emin değildi. Vampire 12'nin başına gelenleri duyunca, helikopterin yerini belirlemeye çalıştı. Ball savaşın telaşıyla kodu yanlış girmişti, ama biraz çabaladıktan sonra, Özel Harekât Güçleri helikopterin koordinatlarını belirledi. Apache helikopterlerinin imdat sinyalleri güçsüz olduğundan ve pilotları GPS koordinatlarını da ileten ileri hayatta kalma telsizleriyle donatılmadığından, Özel Harekât Güçleri'nin sadece koordinatları değil, çağrının gerçek mi, yoksa onları pusuya çekmek için düşman hilesi mi olduğunu da belirlemeleri gerekiyordu. Başlangıçta, ikisini de bilemediler. Elllerinde bu bilgiler olsa da, bir kurtarma harekâtını başarabilirlerdi ancak, so derece güç olurdu. Iraklılar düşürdükleri Amerikalıların ensesindeydi.

Ölümden kaçan Williams ve Young bir sulama kanalına rastladı. Willi-

ams suda saklanmak zorunda kalırlarsa, hipotermiden ölecekleri korkusuyla kanala girmekten çekiniyordu. Oysa gidecek başka hiçbir yerleri yoktu. Williams ve Young suda iki kilometreye yakın ilerledikten sonra öylesine üşüdüler ki, kanaldan çıkmak zorunda kaldılar. Güneye doğru yürürken, kendilerini bir gölün kıyısında buldular. Islak, üşümüş ve yorgun bir halde, gölün kıyısından güneye yöneldiler. Eğer Iraklılar hâlâ peşlerindeyse, o zaman yeniden suya girecek ve gölde saklanacaklardı.

Iraklılar hemen peşlerindeydi ve o kadar yakındaydı ki, Amerikalı pilotlar konuşmalarını duyabiliyordu. Williams ve Young görülmemek için çamurun içine yüzükoyun uzandı. Williams sol omzunun üzerinden baktığında, yaklaşık 15 m ötede, elleri tüfekli üç asker gördü. Yaklaşırken, Amerikalıların bulunduğu tarafa bakarak parmaklarıyla göstermeye başladılar. Young tabancasını kılıfından çıkarmıştı, ama bu tabanca Iraklı askerlerin AK-47 Kalaşnikovlarıyla başa çıkamazdı. Kısa süre sonra Iraklılar Amerikalıların çevresine ateş etti. Yaklaşıp bağırıyorlardı. Williams ve Young'ın yeri belirlenmişti.

Williams'ın teslim olmak için sol elini usulca kaldırması bir işe yaramadı. Askerlerden biri tüfeğini alıp Young'ın ensesine vurdu. Bir diğeri tüfeğini beyzbol sopası gibi kavrayarak Williams'ın sırtına indirdi. Ardından Iraklılardan biri bıçağını Williams'ın ensesine dayadı. Williams ailesini düşünüp, Iraklının elinin çabuk olması için dua etti. Bir başka askerin ateşlediği kurşun Young'ın kafasının yarından geçti. Iraklılar Williams ile Young'ı öldürmek değil, sadece korkutmak istiyordu. Elleri bağlanan iki Amerikalı mavi bir kamyonetin arkasında Kerbela'ya götürülüp resmî bir binaya sokuldu, orada sadece tek bir Iraklının kırık dökük İngilizce konuştuğu bir odaya alındı.

"Hangi ülkedensiniz?" diye sordu Iraklı. "Amerikan kuvvetleri nerede? Ülkemde ne arıyorsunuz?"

Williams incelikle davranmaya çalıştı. Ona öğretilenlere göre, yakalanan bir pilotun en tehlikeli anları tutsaklığın hemen başıydı. Eğer bir tutsak öldürülecekse, emir komuta zincirinde yukarıya gönderilmeden, hemen infaz edilirdi. Williams sadece çevrede uçtuğunu ve verilen emirlere uyduğunu söyledi. Iraklı verdiği cevaplardan hoşlanmadı.

"Yoksa sadece çevrede dolanıp kimseye ateş etmediğine inanacağımı mı sandın?" dedi Iraklı öfkeyle. "Bize dürüst davranmıyorsun." Daha sonra Williams ile Young'ın gözlerini bağladılar, bir ambulansa atıp Bağdat'a götürdüler. Tutsaklıklarının en tehlikeli aşamasını atlatmışlardı, ama uzun uzun cezalandırılacakları çetin bir deneyim yeni başlıyordu.²⁰

Rams'ta, alayın ikmal konvoyunun son araçları da sonunda birer birer gelmeye başlamıştı. Askerler geldiğinde, Yüzbaşı John Cochran sarılmıştı. Alayın harekât subayının yardımcısı olan Cochran dört gündür

direksiyon başındaydı. Havaya uçurulmuş Irak kamyonlarının, ters dönüp parçalanmış ordu araçlarının ve Semave'de, 120 m'lik bir alev sütunuyla patlayan bir petrol tankının arasından dönüp kıvrılarak kendine bir yol bulmuş, yine de, bunlardan hiçbirisi Cochran'ı Rams'taki toplantı yerinde karşılaştıklarına hazırlayamamıştı. Helikopterler her yana dağılmıştı. Düşmelerine ramak kalmış birkaç pilot bulabildikleri yerlere inmiş, mürettebatlar hiçbir güvenlik önlemi almadan helikopterlerinin dibine kıvrılıp yatmıştı. Cochran, Medina saldırısının başlanlamamacısı Yüzbaşı Gary Morea'nın yanına koştu. Morea TacSat telsizinin yanında duruyor ve sarsılmış görünüyordu. "Kötü bir operasyondur, gerçekten çok kötü bir operasyon" dedi Morea.

Alayın harekât subayı John Lindsay günlüğüne Alayın, operasyonda, Amerikan istihbaratının desteğinden yoksun kaldığını yazdı. "G2 bu sefer gerçekten işin içine etti" diyordu alayın istihbarat subayı ya da S-2'si Hobart "Karşımızdaki tehlikeyle ilgili hiçbir değerlendirme yoktu..Bu pusu prova edilmişti. Bunun eğitimini almışlar. Asimetrik savaşın en kusursuz örneğiydi. Vuracağımızı bildiklerinden, radarlarını açmamaya karar verdiler, ama yolu açmak için Apache helikopterleri göndereceğimizin farkındaydılar."²¹

Yine de, hasar büyüktü. Apache'lerden biri kalkışta düşmüş, bir diğeri vurulmuş ve mürettebatı esir edilmişti. Öteki otuz helikopterden hemen hepsi kurşun delikleriyle dönmüştü. Bütün helikopterler toplantı alanındayken kaç tanesinin geri dönmeyi başardığını belirlemek bile saatler sürdü. Sayım devam ederken, Lindsay uzakta park etmiş bir helikopterin içinde akıbeti bilinmeyen yedi kişiye rastlayınca rahatladı. Sadece Ball'un filosundaki helikopterler düşman hava savunması ve hafif silahlarla toplam 300 kereden fazla vurulmuştu. Alayın başına gelen aksiliklerin listesi uzundu; sekiz motor vurulmuş, altı kaporta da onarılmayacak biçimde hasar görmüştü. Bazı helikopterlerin gece uçuş sistemleri çalışmayacak haldeydi. Iraklılar Apache'lerin üzerindeki silahları da hedef almıştı; hasar gören sekiz Hellfire füzesi uçuş sırasında üç yangına neden oldu. Bütün bunlar yetmezmiş gibi, Iraklılar CENTCOM'un gelip havaya uçurmasına fırsat vermeden, düşürülen Apache'yi, gelişmiş elektronik havacılık ve ateş kontrol sistemleriyle birlikte götürmeyi başardı. Williams ile Young'ın yerini belirlemek için sonunda bölgeye giren Özel Harekât Güçleri, 5. Kolordu'nun helikopteri havaya uçurmak, böylelikle Iraklılara bir istihbarat ödülü vermemek için bölgeye ATACMS füzeleri göndereceğini duyunca, bölgeden çıkarılmak zorunda kaldılar. Ne var ki ABD ateşi geç geldi.

Operasyon başarısızlıkla sonuçlandı; Medina Tümeni'nin yerinin belirlenmesinde güçlükle karşılaşıldığı gibi, tümene karşı neredeyse hiç saldırı gerçekleştirilemedi. "Onlara herhangi bir zarar verdiysek bile bu, son derecede önemsizdi herhalde" dedi Wolf. Rahatlatıcı tek geliş-

me vardı; Hava Kuvvetleri'nin yedi Apache düşürüldü raporu yanlıştı; Hava Kuvvetleri, pilotu Rams'ta kalan yedi Apache'yi düşürülmüş helikopterler olarak değerlendirmişti.²²

Gizli saldırıdan bir gece sonra, Wallace 11. Hava Saldırı Helikopter Alayı'nı ziyaret etti. Onlara operasyonun bir cep telefonu konuşması yüzünden tehlikeye düştüğünü anlattı. 6-6 filosunun faaliyet sonrası raporuna göre, Iraklılar elektrik enerjisini bir işaret gibi kapatıp açmışlar, ardından da yaklaşan Apache'lere karşı aşılmaz "duvarı" oluşturmak için ateşe başlamışlardı. Muhtemel uçuş rotaları üzerindeki kanallarda, açık arazide ve kentlerde Iraklıların araçlara bindirilmiş iki ya da üç kişilik ekipleri vardı. Bu araçlardan açılan ateş öylesine kusursuzdu ki, Iraklıların gece görüş malzemesi kullandıklarından bile kuşulanılmıştı. Rapor, "Bu araçlar kara güçlerine istihbarat kaynakları tarafından hedeflenip izlenmeyen hareketli bir platform sunuyor" diyordu. Ve aynı rotalardan gidip döndükleri için, Apache'ler daha da savunmasızdı. Daha sonra Iraklı subayların soruşturmasına ve ele geçirilen belgelere dayanan istihbarat analizleri daha ayrıntılı oldu.²³

Ball ve öteki komutanlar, gizli saldırılarını birkaç gün sonrası için planlayan 101. Hava İndirme'ye çıkardıkları acı dersleri aktarmak için uzun toplantılar yaptı. Saldırı helikopter mürettebatlarının değerinin ve uçuş yeteneklerinin yanında, düşman ateşi altında Apache'lerin dayanıklılığını ortaya çıkarırken, pilotlar sadece bir Apache'nin düşürülmüş olmasını küçük çapta bir mucize olarak yorumladı. Kara Kuvvetleri geriye dönüp öyküye baktığında, bir araya gelen bir dizi hata gördü; düşmanın küçümsenmesi; lojistik sorunları; aşırı kısıtlayıcı çatışma kuralları; yaratıcılıktan uzak saldırı rotaları; düşman savunmacıları susturmak için ATACMS füzelerinin ateşlenmesi ile saldırı arasındaki uzun zaman aralığı; yakında bekleyip, çağırıldığı anda gelecek hava destek uçaklarının yokluğu; ve, hepsinden de önemlisi, yeterli hazırlığı yapmadan savaşa girme isteği. Alaydan bir subayın sonradan itiraf edeceği gibi, alay yüzde 50'lik bir planla yüzde 100 başarı yakalamaya çalışmıştı.

Ne var ki operasyonun başarısızlığı temel bir değişikliğin önerilmesine yol açtı. 5. Kolordu'nun ülke içlerine helikopter saldırıları düzenleme planı, Amerikan askerinin kendini üzerinde bulunduğu kaygan savaş alanı ve karşısındaki Iraklı asker ve paramiliter karışımı yüzünden uygun değildi. Sovyet zırhları, çöldeki Irak tankları, hatta Polonya'daki talimler sırasında işe yaramış görünen bu taktiklerin, omuzdan ateşlenen füzeleri, RPG'leri ve AK-47 Kalaşnikovlarıyla donatılmış Iraklılar hesaba alınarak, yeniden gözden geçirilmesi gerekiyordu.

Çok sıkı eğitim yapılmıştı, ama farklı bir savaş sisteminde. Polonya'daki tatbikatlar uzun ikmal yolları varsaysa da, söylemeye bile gerek yok, bu yollar sıkı sıkıya savunulmamıştı. Faaliyet sonrası hazırlanan raporlardan birine göre, "Bu da kurmaylara rota boyunca Hava Sa-

vunma Topçusu yoksa, rotanın güvenli olduğu duygusunu verdi. Oysa bir AH-64 için en ölümcül olanı bu sistem değil, bir AK-47'dir" deniyordu. Raporda ayrıca, "Yoğun hafif silah ateşi öylesine şaşırtıcıdır ki, hazırlıksız olanların aklını karıştırır" diye de belirtiliyordu. Hava Kuvvetleri, 5. Kolordu ve alay, "Operasyonlarını gerçek dünya uygulaması gereğince prova etmediler"²⁴ deniyordu

Savaşın güzel başlayan ilk haftası, birden olumsuzluğa sapmıştı. Savaşın ilk bölümünün Kırmızı Bölge'ye doğru bir yarış gibi bir şey olması bekleniyordu. Oysa Terry Ferrell'in 3-7 Süvari Alayı Semave'de beklenmedik bir direnişle karşılaşmış; küçük Fedai grupları Rams'a sızmış; ve Nasıriye'deki çarpışma kanlı bir boğuşmaya dönmüştü. Şimdi de 5. Kolordu'nun övülen 11. Saldırı Helikopter Alayı hedefe varamıyordu.

On beşinci bölüm

Fedailer için bir sığınak

5. Kolordu kuzeye doğru yürürken, Scott Wallace hâlâ esas düşman olarak Cumhuriyet Muhafızları'nı, en büyük tehlike olarak Kerbela'daki kimyasal silah tehdidini ve temel hedef olarak Bağdat'ın alınmasını görüyordu. Oysa Fedai saldırıları giderek görmezden gelmesi güç olmaya başlamış, şimdiye kadar girilen çarpışmalardan hiçbiri Fedailerin Amerikalılarla boğuşma hevesini azaltmamıştı. Eğer bir etki varsa, o da Fedailerin daha da istekli oluşuydu.

Fedailer 5. Kolordu'nun lojistik merkezi olarak kullandığı Rams'ı Necef'teki savaşçıları sayesinde menzil içinde tutuyor ve ordunun ikmal yollarını istedikleri zaman vuracak durumda bekliyordu. Düşmanın Semave'deki direnişine bakılınca, Terry Ferrell'in 7 Numaralı Karayolu boyunca şaşırtma harekâtının iptali anlaşılabilir bir karardı ama bu karar aynı zamanda Fırat Nehri ile 8 Numaralı Karayolu arasındaki bölgenin gerçek bir Fedai sığınağı haline geldiği anlamına da geliyordu. Hille ya da Divaniye gibi yerleşim merkezleri 5. Kolordu'ya darbe vurabilmek için batıya ya da Jim Conway'in Deniz Piyadeleri'ni taciz için doğuya gitmeye hazır savaşçı kaynıyordu sanki.

5. Kolordu'nun sağ kanadını koruma görevi Buff Blount'ın 3. Piyade Tümeni'ne verildi. Birlikleri Necef'in kuzeyindeki tepelerden Tallil'e kadar yayılan tümen, bir de gözünü Bağdat'a dikmişken, yeni görevine çok fazla kuvvet ayırmaya pek hevesli değildi. Oysa 5. Kolordu'nun ilerleyişi için tümenin Necef'i tecrit etmesi, oradaki direnişi boğması ve doğudan gelecek Fedai akınını önlemesi gerekiyordu.

Blount'ın manevradan sorumlu tümen komutan yardımcısı Lloyd Austin bu görev için Will Grimsley'nin 1. Tugay Savaş Timi'ne yöneldi. Tugay tümenin saldırısına öncülük ederek iki tarafı sebhayla çevrili dar bir geçitten ve Necef'in kuzeyinde 60 m yükseklikteki bir kayalıkta ilerledi. Manzara bazı subaylar için şaşılacak kadar tanıdıktı. Kara Kuvvetleri Kaliforniya'daki Ulusal Eğitim Merkezi'nde kayalığa açılan geçidin bire bir kopyasını gerçekleştirmiş, Grimsley'nin tugayı da 2002 sonbaharında bu alanda tatbikat yapmıştı. Grimsley daha tepeye varmadan, Austin arayıp bazı birliklerin Kifl'in doğusundan gelen Fedailer-

ri durdurmak için yüz geri etmeleri gerektiğini anlattı.

Grimsley Kifl hakkında fazla bir şey bilmiyordu, zaten bilmesi de beklenemezdi. Fırat Nehri'nin sol kıyısındaki kasaba Amerikalıların gözünde hiç önemli bir hedef olamamıştı. Amerika açısından bakıldığında en dikkat çeken özelliği Amerikan zırhlılarının ağırlığını taşıyabilen köprüsüydü. Ancak 5. Kolordu burayı işgal yolu olarak kullanmayı düşünmediğinden, ne Özel Harekât birlikleri ne de konvansiyonel ordu keşif timleri Kifl'e yaklaşmıştı. Oysa Iraklılar için Kifl yaşamsal önemi olan alandı. Amerikalıların Bağdat'a çıkan anayollara ulaşmasını engellemek için, Semave ya da Nasıriye'den daha küçük olan bu yerleşim merkezini, Fırat üzerindeki bu geçiş noktasını ne pahasına olursa olsun korumakta kararlıydılar. Kifl'i tutmak, düşmanın içine Fedai takviyesi göndermek için dayandıkları düzeni de korumak anlamına geliyordu.

Grimsley, Kerbela'dan gelecek bir baskı karşısında kayalıktaki mevzilerini güçlendirmek için, Yüzbaşı Charles Branson komutasındaki hava savunması "bek" topçusuna Kifl köprüsüne doğru ilerleme talimatı verdi. Grimsley topçu bataryasını takviye amacıyla, Branson'a tugay keşif birliğinden keşif erleri ve topçu gözlemcileri de kattı. Grimsley için bu kadarı, oldukça önemsiz olarak gördüğü görev için fazlasıyla yeterliydi. Iraklılar savaş uçağı kullanmadıkları için, hava savunma bataryasının başka acil görevi yoktu ve batarya gece görüş imkânları olan Bradley ve Avenger tipi araçlara sahipti.

Kifl'in geniş Fedai ağıyla ilişkili olduğu yönünde bir belirti vardı: Kasabanın dinî önderleri kayalıkta ölen Iraklıların cesetlerini toplayıp gömmek için geçici bir ateşkes istemişler, bu arzularına da ulaşmışlardı. Grimsley önlem olarak, gerektiğinde destek vermesi için Yarbay Rock Marcone'nin 34-69 Zırhlı Taburu'nu görevlendirdi. Marcone de 3-7 Piyade Taburu, Bravo Bölüğü Komutanı Yüzbaşı Dave Benton'a Kifl'de olayların ısınması halinde hızlı tepki gücü olarak müdahaleye hazır olmasını söyledi, ama ardından da bu talimatı yerine getirmesi gerekeceğini sanmadığını da ekledi. Burada bir çatışma olacak gibi görünmüyordu.¹

Branson'ın bataryası geceyarısına doğru harekete geçti, çamurlu tarlalardan ve küçük köylerden geçti, ama kısa süre sonra binalardan ve kum torbalarının gerisinden ateş eden paramiliter savaşçıların amansız direnişiyi karşılaştı. Piyadesi olmayan Branson geri çekilip top atışı istedi. Şafak söktüğünde, Kifl'e varmak için Branson'ın yardımı ihtiyacı olduğu açıldı ve Benton'ın piyade bölüğü savaşa katılma emri aldı. İki mekanize takım ve bir tank takımına sahip olan Benton akıllıca bir karar vererek tanklarla öne geçti. Bir buçuk kilometre kadar yol almışken, onun bölüğü de RPG ve havanlı direnişçilere takıldı., Benton, pusudan çıkmak için tanklarına ilerlemelerini emretti. Bölük yolun kenarındaki küçük bir köye yaklaşırken, düşmanı ilk kez yakın-

dan görme fırsatını buldu. Elllerinde AK-47'ler ve RPG'lerle çiftlik evlerinin ya da binaların çevresinde seğirten sivil giyimli erkekler.

Çatışma yoğunlaşınca, Marcone harekât subayı Binbaşı Mike Oliver'ı doğuya gönderdi. Hava savunma bataryası ile mekanize piyade bölümü birlikte çalışmaya alışık değillerdi; bu yüzden savaş yoğunlaştığında, komutayı daha üst rütbeli bir subayın devralması gerekiyordu. Tankının içinde tek başına yola çıkan Oliver kısa süre sonra aracı engebeli arazide palet fırlatan Branson'la karşılaştı. Oliver'ın elindeki haritaya göre, Kifl'de iki köprü olmalıydı. Oliver Branson'ın hava savunma bölümüne kısıtlı imkânlarına uygun bir görev vererek, köprülerin güneyine geçmelerini ve kuzeye geçmek isteyecek Iraklı savaşçıların yolunu kesmelerini söyledi. Köprülerle Benton'ın bölümü ilgilenecekti.²

Güneye doğru ilerlerken, Benton'ın bölümünde tank takım komutanı olan Üsteğmen John Rowold düşmanını değerlendirmeye çalıştı. Düşman mermileri tankının tepesinde ısıklanıyordu. Rowold başlangıçta karşısındakilerin sadece kötü nişancı olduklarını düşündü. Fakat hemen arkasından silah açısından son derecede geride –sadece RPG'ler ve hafif silahlarla donanmış– olan bu Iraklıların bir M1 tankını durdurmak için bildikleri tek yola başvurdıklarını, tarette duran ya da “köpek kulübesindeki” –tankın kulesinde nişangâh ve lazer mesafe ölçüm yeri– tank komutanını vurmaya çalıştıklarını anladı.

Rowold köprüye vardığında karşılaştıkları Iraklılar, ilk anda sanki her bakımdan Amerikalıların çok gerisindeymiş izlenimi bırakıyordu. Rowold köprüünün üzerinde duran kamyoneti ve içinden atlayan silahlı adamları izledi. Tanklar kamyonete ateş açtı. Ardından köprüden bir otomobil geçmeye kalktı. Tanklar otomobili koaksiyal makineli tüfeklerle dövünce, arabanın içindekiler çıkıp kaçtı. Rowold kaçanlar, silahlı mıydı, değil miydi göremediği için takımına ateşi kesmelerini söyledi. Rowold'un daha sonra gördüğü, hepsinden de tuhaftı. Sekiz Iraklı –bütün gün karşılaştığı ilk üniformalı askerler– neredeyse yürüyüş düzeninde, köprüde ilerlemeye koyuldular. Rowold karşılarındaki tehlikeye böylesine aldırmayan düşman savaşçılarına nasıl davranacağını bilemedi. Ne var ki Benton'ın bölümünden bir Bradley ateş açınca tanklar da katıldı, askerleri öldürdü. Daha birkaç dakika geçmeden Kifl köprüsünün üzeri cesetlerle ve araç enkazlarıyla dolmuştu. Şimdilik tek yönlü bir savaştı.³

Oliver çatışma yerine gelip, nehrin üzerinde savaş haritasındaki gibi iki değil, tek köprü olduğunu görünce, şaşırды. Bir keşif erinin tahrip kalıbı var mı yok mu, denetlemesini istedi. Hiçbir patlayıcıya rastlanmadı, bulunan tek şey pirinç ya da hububat doluymuş gibi görünen çuvalardı. Oliver, sabah 09:30'da Marcone'yle telsiz teması kurdu ve karşı sahilde bir köprübaşı tutması gerekecek mi yoksa gerekmeyecek mi, sordu. Marcone Oliver'ın karşı sahile bir tank takımı göndermesini onayladı, ardından da Grimsley'yi arayarak fikrini sordu. Grimsley'nin

harekât subayı Binbaşı Morris Goins, Marccone'ye taburun öteki kıyıya geçmemesi gerektiğini söyledi. Marccone alaycı bir tonla köprüyü Iraklılara mı aide edeceğini sordu. Ardından telsize gelen Grimsley, Marccone'ye köprüyü almasını, ama daha fazla ilerlememesini emretti. Asıl dikkat noktası hâlâ Kerbela'dan kuzeye ulaşmaktı.

Rowold'un tank takımı saat sabah 10'da homurdanarak köprüyü geçmeye başladı. Önlerine mayın tarayıcı takılmış iki tank köprüünün üzerindeki kamyonet ve otomobil enkazını sürüp atarken, taburun geri kalanı onları tek sıra izledi. Tarette duran Rowold fotoğraf makinesini hazır etmediği için hayıflanıyordu. Uzanıp makineyi almayı düşünürken, M1'inin hemen altında bir patlama oldu. Rowold tankın geriye doğru kaydığını, sonunda sürücünün gazı köklediğini, tankın paletlerinin betona tutunduğunu ve yetmiş tonluk aracın kendini ileriye, uzak kıyıya attığını hissetti. Rowold köprüünün kısmen havaya uçtuğunu rapor edip, araç konvoyunun durmasını emretti.

Üç tank karşı kıyıda T biçimi bir kavşağa varıp, sağa ve sola giden yolları korumak için ayrıldı. Rowold ortada mevzilendi. Rowold'un takımı ziyaretinden geriye bir kartvizit bırakmaya koyuldu ve önünde bir Irak bayrağı dalgalanan resmî bir binaya bir tükenmiş uranyum tanksavar mermisi gömdüler. Tankların gürültüyle geldiğini duyunca, iki Iraklı binanın önünde park etmiş bir cipe atlayarak kaçtı. Tanklar cipi vurup, buruşuk sacdan bir kütleye çevirdi. Daha sonra aracın enkazından patlatıcılar çıkarılınca, Rowold köprüyü havaya uçurmaya çalışanların muhtemelen bu Iraklılar olduğunu düşündü. Bu arada tanklar, bulundukları yere yaklaşan bir otomobile makineli tüfek ateşi açtılar. Şaşırmış ve şoka girmiş araba sürücüsü otomobilden indi, kaputu açıp motora bir baktı, arkasından da yaralarının etkisiyle asfaltın üzerine yığıldı. Birden bir savaş alanına dönen bu kentte, bu Iraklı masum bir sivil miydi, yoksa düşman mı?

Bu yakada kalan Oliver tanklardan hiçbirinin Fırat'a kapılmamasından memnun olsa da tanklarından üçü nehrin karşı tarafında mahsur kaldığı için sıkıntılıydı; görünürde onları geri getirmek ya da oraya takviye göndermek için bir yol yoktu. Oliver'ın Marccone'ye telsizle iletlediği rapor hızla üst rütbelere kadar tırmandı. 5. Kolordu'da Wallace, Mezopotamya usulü bir Black Hawk Düştü'yle karşı karşıya geliverme, Amerikan askerlerinin düşman topraklarında kaldığını görme endişesini yaşıyordu. Böylesi Nasiriye'de yolunu kaybetmiş 507. Bakım Bölüğü'nün öyküsünü bile gölgede bırakabilecek bir savaş dramıydı.

Oliver savaş alanını inceledikçe Iraklıların köprüünün geri kalanını da havaya uçuracağından kaygılandı ve Rowold'a kendi tarafına bakmasını, köprüde patlayıcı var mı yok mu, bildirmesini söyledi. İstih-

kâm uzmanı olmayan Rowold patlayıcıları tetiklemekten korkuyordu. Haritayı inceleyen Oliver sekiz kilometre kuzeyde ve yedi kilometre güneyde birer köprü daha olduğunu gördü; ne var ki hiçbirisi Amerikan denetiminde değildi. Oliver'a göre füyeleri sökmek eve dönmenin en garantili yoluydu; tabii eğer köprü bu arada patlamazsa. Rowold homurdanarak razı oldu ve telleri kesmek için köprünün altına girdi. Tank mürettebatı kaderlerine biraz kara mizah yardımıyla alışmaya çalışırken, Çavuş Frank Munley, posta, köprünün bu tarafına da ulaşabilecek mi, merak ediyordu.⁴

Marcone Fırat'ın öbür kıyısında tanklar kaldığını duyar duymaz, kendi tankına atlayıp Kifl'e ulaştı. Grimsley de aynı yolculuğu yaparken yeni bir köprü bulabilme umuduyla yanına muharip istihkâm tabur komutanını da aldı. Söylemesi yapmaktan kolaydı. Tugayın üç köprü bölümü vardı, ama henüz hiçbirisi kayalığa ulaşmamıştı ve Kifl'e varmaları saatler sürerdi. Tümen nehri buradan geçmeyi planlamadığından, hiç kimse köprü bölümüne bu kadar erken gerek duyulacağını tahmin etmemişti.⁵

Marcone 10.30'da Kifl'e varıp, köprüyü inceledi. Irak yıkım planı amatör işi değildi ve Amerikalıların beklediğinden çok daha ayrıntılı hazırlanmıştı. Köprünün taşıyıcı sütunları bölmeliydi: Iraklılar bölmelere plastik patlayıcılar yerleştirmiş, hem kamufle etmek hem de patlamayı dışa doğru değil de, doğrudan ayaklara yöneltmek için patlayıcılarının üzerine pirinç çuvalları yerleştirmişti. Amerikalı istihkâmcılar köprünün altından uzanıp giden ağır kabloların yüksek voltajlı bir güç kaynağıyla harekete geçirilen Alman yapımı bir patlayıcı sistemi olduğunu belirledi. Köprünün karşı ucuna da patlayıcı yerleştirilmiş, patlamanın etkisini çoğaltmak için, Iraklılar tankların köprüye çıkmasını beklemişti. Ne var ki iyi hazırlanan bu plan, uygulama sırasında aynı derecede başarılı olmamış, köprünün baş kısmı biraz kısalmış ayaklarının üzerine abanmış, ancak yıkılmamıştı. Marcone köprünün nereden patlatıldığını sorunca, izcilerden biri tepesi kesilmiş ayağı gösterdi. "Hepsi bu mu?" diye haykırdı Marcone. "Bunun üzerinden tank geçer." M4 karabina makineli tüfeğini alarak, ilk denemeye karar verdi. Marcone tankın nişancısına tankı köprünün yıkılmış kısmından geçireceğini, böylelikle taburun köprünün karşı ucunda savunma düzeni alabileceği gibi, Rowold'un takımının da geri dönebileceğini söyledi.⁶

Öteki tanklar kapalıyken, Rowold tankının taretinde, kasabayı göz-lüyordu. "Çocuklar, buna asla inanmayacaksınız" dedi Rowold ötekilere. Güç 6 (Marcone'nin çağrı işareti) yerden tankı yöneterek köprüyü geçiyordu. Öteki tankların mürettebatı Rowold'un şaka yaptığını sanarken, sonunda Çavuş Schwartz olanları kendi gözleriyle görmek için taretin kapağını açtı. "İşte bu sinemada iyi gider" dedi.

Marcone kendi M1'inin önünden yürürken, tank birden hızla yanından geçti, ve karşı tarafın savunmasını güçlendirmeye koştu. Marcone

düşmanın gözü önünde, karşıya geçişi yayan ve tek başına tamamladı. Köprü'nün öbür ucuna ulaşınca Rowold'un takımının geri dönmesini, Benton'ın bölüğünden bir bölümünün Bradley'leriyle birlikte bu tarafa geçmesini emretti. Marccone tankına doğru yürürken bir duvarın arkasına saklanmış birkaç düşmanı görünce şaşırıp, sonra silahını ateşleyip içlerinden birini öldürdü. Köprübaşını tutmak piyadenin işi olacaktı.

Grimsley öğlen saat 1'de geldiğinde, Marccone'nin yanına gitmek için köprü'nün üzerinden geçti. Daha önce ikinci derecede basit bir iş olarak görülen Kıfl, şimdi 5. Kolordu için endişe kaynağıydı.

Kıfl macerası ne denli tehlikeli çıkarsa çıksın, Benton takviyelerin yolda olduğunu, istediğinde hava desteği bulacağını ve görevin kısa zamanda biteceğini düşünerek kendini avutuyordu. Tugayın niyeti Marccone'nin taburunu olabilecek en kısa zamanda değiştirerek, Kerbelay'la meşgul olma fırsatı vermektir. "O anda düşündüğüm, akşama doğru değiştirileceğimdi" diyor Benton. Kuzey ve güney yollarına birer piyade takımı yerleştirdi. Iraklıların köprü'nün altına sızıp, karşı taraftaki ayaklara yerleştirilmiş patlayıcıları ateşlemelerini önlemek için, köprü'nün altına gözcüler gönderdi.⁷

Bravo Bölüğü'nden takım komutanı Üsteğmen Brad Castro'nun takviyelerin gelmesinin beklendiği Hille kentine giden yolun karşısındaki kuzey mevzilerini korumak gibi güç bir görevi vardı. Daha birkaç dakika bile geçmeden, içinde bulunduğu Bradley'ye doğru yüz kilometre hızla yaklaşan bir otomobil gördü; sivil bir otomobil. Daha önce yanlışlıkla iki sivil aracı vuran takımı, ne yapılması gerektiği konusunda kararsızdı. "Kafamın içinde alarm zilleri çaldı. Bu bir tehdit" diye düşündüğünü hatırlıyor Castro. Otomobilin, RPG ekiplerine hedeflerini göstermek için, Bradley'sine çarpmaya çalıştığını düşündü. Takım ateş açınca araba bir telefon direğine çarparak yoldan çıktı. Arabada kimlerin olduğunu görmek ve istemeden de olsa masum bir aileyi öldürmediklerinden emin olmak için, askerler arabanın yanına koştu. Hâlâ canlı olan şoförün askeri tabancası ve tabanca kılıfı vardı; yanındaki ölmüştü.

Amerikan askerleri sırtına kurşun yağdırarak şoförün işini bitirdi. Böylesi fanatik bir direnişle ilk kez karşılaşılıyor, adamın bagajının patlayıcıyla dolu, eli fünüyeli bir intihar bombacısı olmasından ürküyorlardı. Araba saatlerce yandı; bazı askerler bunun bagajın patlayıcı dolu olduğunun bir işareti olduğunu söyledi. Ne var ki ateş başlayıp, bir zamanların kısıtlayıcı çatışma kuralları yerini hayatta kalma kurallarına bırakınca, kimsenin gidip arabanın bagajını araştırma fırsatı olmadı. Umutsuz fanatizm ile intihar bombacısının kendi kendini yok etmeye karşı duyduğu nihilist dürtü arasında bir fark vardır, ama Kıfl'deki askerlerin bunu ayırt etmeleri güçtü; hiçbiri denemeye hazır değildi. Fanatiklere, yaralı da olsa, kuşkudan yararlanma fırsatı verilmeyecekti.⁸

Görüüşleri dumandan ve sisten azalan takım, ısı algılayıcılara giderek

daha çok güvenmek zorunda kaldı. Bir sonraki tehdit, 400 m önlerinde görülen ve zırhlı bir aracın bütün ısı imzalarını taşıyan bir şeydi. Takım o gördüklerini zırh delici mermilerle parçalayıp ateşe verdi. Castro'nun nişancısı aracın bir Montero Sport olduğunu belirledi. Takma göre, artık Amerikan mevzilerine doğru hızla yaklaşan her araç düşmandı.

Akşama doğru, Benton'ın taze bir birlikle değiştirilmeyi umduğu saatlerde, bir kum fırtınası başladı. Üç gün sürecek ve gökyüzünü ürkütücü bir portakal rengine boyayacak fırtınanın başlangıcı. Oliver birkaç günlük bir gecikme olacağı uyarısını yaptı. Takımın sandığından biraz daha uzun süre köprüye tutunması gerekecekti, ama bölüğün durumu kusursuzdan çok uzaktı. Yenilmez Marcone bile savaş dışı görünüyordu; bir havan mermisi onu baygın yere sermiş, geçici olarak cephe gerisine nakledilmek zorunda kalmıştı. Marcone savaşa dönecek, ama aldığı darbeler ve ısıtma yetisindeki azalma nedeniyle daha sonra komutayı Oliver'a devredecekti.

Çarpışmalar sürdükçe, tugay düşmanını gözünde canlandırmaya başladı; karşılarında Bağdat'tan güneye gelen Fedailer ile kentteki bir binadan direnişi yönetmeye çalışırken tutsak edilen bir yarbayın da dahil olduğu Cumhuriyet Muhafızları karışımıyla karşı karşıyaydılar. Tutsaklardan çoğu, ataları Sicilyalı olup West Point'ten mezun olan esmer Marcone'nin aslında Arap olduğundan emindi.

Daha güneyde, Yarbay J. R. Sanderson Rams'ta zırhlı taburuna yakıt almış, sonra da kuzeye doğru ilerleyen çılgın konvoyu katılarak, kayalıklara açılan daracık yolda, öteki birliklerin arasından sıyrılmak için çabalamaya koyulmuştu. 3. Piyade Tümeni'nin planına göre, Sanderson'ın taburu savaşın bir sonraki aşaması için Grimsley'nin 1. Tugay Muharip Timi'ne katılacaktı. Sanderson için en önemli konu taburun gücünün eksiksiz olması için lojistiğin gelmesini sağlamak ve kayalıkların çevresinde bulunan –Irak topçusuna taburun yerini bildirmelerinden korktuğu– Fedaileri temizlemektir.

Sanderson tugay komutanının yanına gittiğinde, Grimsley ona yeni görevinin Kifl'i savunmak olduğunu söyledi. Sanderson uzun ve yorucu bir günün ardından, Benton'ın yerini almak üzere bir bölük gönderecekti. Sanderson'ın Katiller Bölüğü taburun önünde ilerlemişti, ama tanklarından sadece yedisi yola devam edebilecek durumdaydı. Sanderson bölüğün komutanı Yüzbaşı Stu James'e Kifl'de Benson'ın piyade bölüğünün yerini alacaklarını ve taburun harekât subayının da onlarla geleceğini söyledi.

James doğuya doğru ilerlerken, kum fırtınası şimale dönüştü. Sanderson taktik telsizde Fedai saldırıları ve hızla bozulan cehennemî havayla ilgili raporlardan geçilmediğini fark etti. Katiller Bölüğü yoluna

devam ederken bir emir değişikliği aldı. Bölük Kifl'e saldıracak, hemen ardından da Terry Ferrell'in 3-7 Süvari Alayı'nı desteklemek için güneye dönecekti. Necef'i tecrit etme planının bir parçası olarak, Sema-ve'den gelip Appaloosa Yolu boyunca kuzeybatıya saldıran 3-7 Süvari Alayı'na Necef'in kuzeyinde Fırat'ı aşmaları ve Necef'i Divaniye'ye bağlayan köprüler üzerindeki kilit kavşakları ele geçirmeleri emredilmişti. Bu hareketin bir diğer amacı da Ferrell'i Kifl'deki Amerikan birliklerine yardım edebilecek duruma getirmektir. Oysa şimdi kartlar değişmişti; şimdi 1. Tugay Savaş Timi'ne söylenen, 3-7 Süvari Alayı'nın yardıma ihtiyacı olduğuydu.

Kifl'de, Benton'a kötü haberi veren Mike Oliver'dı. Birkaç saat daha gerektiği konusunda ısrar ettikten sonra, takviye o gece gelmeyecekti. Benson'un görevi kenti elde tutmak, köprüyü hava uçurmak üzere sızmaları engellemek ve beklemektir. Benson güneşin son ışıklarından savunma düzeni almak, yakıt doldurup silahlanmak için yararlandı. Gece karanlığı çöktüğünde kum fırtınası daha da arttı, 50 m'den ötesini görmekte güçlük çekiyordu. Benson düşman faaliyetinin sesini dinlemeye çalıştı. Bradley'lerin motorlarını susturup piyadeleri dışarı çıkartıyor, sinsice bir saldırıyı duymaları için kulaklarını yere yapıştırmalarını istiyordu. Castro yollardan birinin ucunda bir hareket sezdi ve bir kamyonundan inen düşman piyadelerini gördü. Iraklıların RPG ateşi yoğunlaşırken, takımın Bradley'lerinden ikisi sıyrılma manevrası sırasında bir geçide daldı. Castro onları desteklemek için harekete geçerken, Benton'dan bir emir aldı: RPG olsun olmasın, Bradley'lerini kuzey yolunu kapatmaya götürecekti.

Iraklılar karanlıktan yararlanıp Amerikan askerlerinin arasına sızmaya çalıştı. Bazıları köpek sürüleriyle birlikte yerde süründü. Iraklı savaşıçılardan biri bir geçitten kafasını çıkardı, sonra da takımın termal resimleme sistemleriyle onu görüp görmediklerini anlayabilmek için elini salladı. Takım onu görüyordu. Takım, Iraklı arkadaşlarına işaret verip hep birlikte yayılım ateşine başlamak için sokağa girene kadar ateş etmedi. Takım ateş etmedi, ama uzun bir gece olacaktı.⁹

Terry Ferrell'in 3-7 Süvari Alayı için savaşın ilk günleri sonsuz bir çatışmaya dönmüştü. Appaloosa Yol'unda geçirdikleri, talihsizliklerle dolu yıpratıcı geceden sonra, tümenin alaya Rams'ta kısa bir dinlenme süresi tanıma kararı Kifl'deki beklenmedik çarpışmalar ve Fırat'ın doğu kıyısında mahsur kalan Amerikan M1 tanklarıyla ilgili raporlar yüzünden geri alındı. Soluk almak yerine, Ferrell'in şimdiki yönü Fırat'ın doğusunda, aynı zamanda da Hedef Floyd olarak adlandırılan bir noktaydı. Necef'e giden yolları kapatmanın dışında, bu harekât Kifl'deki kuvvetlerle birleşme imkânı sağlıyor ve Fırat'ın doğusunda, saldırısının

asil yönü konusunda Iraklıları aldatmak isteyen Wallace'ın son derece önem verdiği şaşırtmaca hareketinin önünü açıyordu.

Ferrell aceleyle bir plan yaptı. Elindeki Kemikkıran Bölüğü, Hedef Floyd'a en yakın olduğundan, köprüyü emniyete alma onların işi olacaktı. Apache Bölüğü köprüyü geçecek ve karayolundan 40 km kuzeye ilerleyecekti. Böylelikle Grimsley'nin kuvvetlerinin sadece 10 km ötesinde, daha da ilerlemek durumunda olacaktı.

Bunun ardından, Çılgın Bölüğü köprüde Kemikkıran Bölüğü'nün yerini alacak, Kemikkıran'ın batıya yönelip, kentten çıkan iki yolu denetim altına almasını sağlayacaktı. İstihbarat raporlarına göre, köprü en güvenli nokta olarak görünüyordu. Ferrell, Semave'deki çarpışmaların asıl ağırlığını taşıyan Çılgın Bölüğe hâlâ soluk alma fırsatı bulmaya çalışıyordu. Ferrell sabah 09:30'da harekete geçti. Birlikleri öğleden sonra 4'te yerlerinde olacaktı.

Fırtına öylesine şiddetliydi –sağanak saatte 85 km'yi geçiyordu– ki, askerler 25 m'den ötesini görmekte zorlanıyordu. Kemikkıran, köprüye varır varmaz, istihkâmcıları kuzey ucunun altına sandıklar içinde bırakılmış 1 100 kilo patlayıcı buldular. Patlayıcıların kablo bağlantısı olmadığından, Iraklıların köprüyü havaya uçurma amacıyla patlayıcıyı yerleştirdiği, ama bilinmeyen bir nedenle, patlatma düzenini yerleştirecek fırsat bulamadıkları anlaşılıyordu. Iraklıların köprülerini havaya uçurmada isteksiz davranmaları, Amerikalıların işine yaramıştı. Muhtemel bir Şii başkaldırısını ezmek için, Saddam rejimi olabildiğince çok köprüyü sağlam tutma yanılsıydı. Henüz Amerikalıların ürküttüğü cinsten yaygın köprü yıkımından iz yoktu. Şimdilik bunun tek istisnası, Kifl köprüsüydü.

Kemikkıran plan uyarınca ilerledi, yoldaki bir kavşaktan sola döndü ve hemen ardından pusuya düştü. Bölüğün komutanı Gary O'Sullivan, derhal telsize uzandı; tanklarından ikisi felakete uğramıştı. Ferrell yüzbaşını sakinleştirmeye çalıştı. O'Sullivan hâlâ gergindi. Tanklar tahrip edilmiş, yanıyordu. Mürettebatı dışarı çıkarmaya çalışıyorlardı. Durum kötüydü, ama O'Sullivan'ın korktuğu kadar umutsuz değildi. M1 tanklarının üzerinde, tankın isabet alması halinde merminin patlayıcı gücünün mürettebat üzerinde değil de, dışarıda etkili olmasını sağlayan yansıtma panelleri vardı. Paneller kopup gitmiş, ama tanklar havaya uçmamıştı. Bir kişi dışında, her iki tanktaki mürettebat aracın dip tarafına sığınmıştı. Ana topu sürücü bölümüne düşen, M1'lerden birinin sürücüsü sıkışmış kalmıştı.

Çavuş Javier Camacho tankından, Çavuş Steven Newby de Bradley'sinden fırladı ve sürücüyü kurtarmak için manivela kullanarak tankın sürücü lombozunu açtı. Sürücü hayattaydı, ama soluduğu duman dan sersemlemişti. Keşif kolu sersemlemiş asker ile arkadaşlarını hızla Bradley'lere götürdü, mermiler vınlayarak demire çarparken, arka kapıyı kapayıp açtı. Bir diğer Bradley'nin sürücüsü Er Raymond Smith

düşman ateşine siper olmak ve kalan tank mürettebatını kurtarmak için aracını ikinci tankın önüne çekti. Ne var ki Smith tankın yanından uzaklaşırken, gece görüş malzemesinin karardığını, önünü göremediğini fark etti. Başçavuş Brian Borden Bradley'nin tepesine tırmandı ve çevresinde kurşunlar uçuşurken kendi gece görüş gözlükleriyle Smith'e yol gösterip, çatışmanın içinden çıkardı.

Bravo, yanan iki M1'i ve hasarlı bir Bradley'yi geride bırakarak çekildi. Ferrell, O'Sullivan'a bütün askerleri çatışma alanından çıktıktan sonra haber vermesini söyledi, ardından da tümeni aradı. Alayın topçu bataryası menzil dışındaydı, o yüzden Ferrell düşmanın yol boyunca hâlâ köprübaşlarını tutması nedeniyle Bravo'nun terk ettiği yerin tümen tarafından dövülmesini istedi. Tümenin çok namlulu roketatar içleri binlerce misket bombası dolu mermiler fırlattı. Bu sistem en üstün, en öldürücü antipersonel silahtı. Askeri gelenekler top barajı ile dost kuvvetler arasında en az 2 000 m'lik bir uzaklık gerektiriyordu. Oysa bu kez aradaki mesafe 1 200 m'den fazla olmayacaktı ve endişe verici bu yakınlık, düşmanı uzakta tutmak için Ferrell'in almak zorunda olduğu bir riskti. Tümenin topçu komutanı Albay Tom Torrance terk edilmiş Bradley'nin koordinatlarını hedef olarak kullandı. Toplar tam hedefe düştü; o kadar ki, askerler daha sonra araçların durumuna bakmaya geldiklerinde, Bradley'nin tümüyle parçalandığını gördüler.

Kara Kuvvetleri savaştan sonra Kemikkıran Bölüğü'nün girdiği çatışmanın, alayın en kritik anı olduğuna karar verdi. Yaralı M1 tankları düşman ateşi kadar, birliğin Bradley'lerinin de kurbanı olmuştu. Ferrell, O'Sullivan'ın savaşın kontrolünü yitirdiği sonucuna vardı. Tank mürettebatları M1'leri boşaltırken kişisel eşyalarını da almışlardı. Birlik tüm duyarlı malzemeyi aldığını bildirmesine rağmen, bu malzemeden bazısı terk edilmişti. İki hafta sonra, Sanderson Bağdat'a vardığında, bir Iraklı ona yerel çarşıdan aldığı Amerikan malı bir parça gösterdi. Iraklı'nın elindeki, terk edilmiş M1'lerden birinin bilgisayarı FBCB-2'nin disk sürücüsüydü. Sanderson diski çalıştırınca içinde hâlâ 3-7 Süvari Alayı'nın işgal yollarının ve bütün savaş kapsayan operasyonlara ait grafiklerin bulunduğunu gördü.¹⁰

Kemikkıran, Iraklılarla çatışırken, Apache Bölüğü de Grimsley'nin Kifl'deki askerleriyle aradaki mesafeyi kapatmak için yolunu savaşarak açtı. Birlik 30 km'yi aşkın bir yol boyunca başta kamyonetlere binmiş savaşçılardan, hatta bir keresinde sepetine 30 mm'lik makineli takılmış bir motosikletten gelen hafif silah ateşiyle karşılaştı. Amerikalılar "korunmalı açık" –lomboz sadece el genişliğinde açık– savaşmak üzere eğitilmişti. Oysa kum fırtınasının ciddiyeti ve giderek düşen görüş menzili askerleri lombozlardan çıkmak zorunda bıraktı. Bradley'le-

rinin ve tanklarının kenarından sarkıyor, M4'lerle, M16'larla, 9 mm'lik tabancalarla namlu alevlerine ateş ediyorlardı. Düşman RPG'leri Amerikan araçlarına çarpıp sıçırıyordu. Iraklılar o kadar yakından ateş ediyordu ki, RPG'lerini kuracak zamanları yoktu. Apache Bölüğü'nün en büyük ganimeti Hille'den Necef'e giderken bir kamyon dolusu roketle yakalanan bir Iraklı çavuş ile erdi.¹¹

Ferrell'in planına göre, en kolay görev Yüzbaşı Jeff McCoy'un Çılgın Bölüğü'ne verilmişti; Kemikkıran'ın ele geçirdiği köprüyü korumak. Bölüğün keşif eri olan ve Semave yolunu gösteren Dillard Johnson, başka bir Bradley ve bir M1'le en başta gidiyordu. Köprüye girip geçmeye davranır davranmaz, RPG'ler havada uçtu. McCoy'un çağrı işareti Çılgın 6'ya bir temas raporu gönderdi. Semave'de olduğu gibi, köprü düşman kaynaklıydı. "Ben maalesef köprünün doğu ucundaydım, ve öteki iki birim hâlâ batı tarafındaydı. Bizzat köprüde büyük bir ateş yoğunluğu vardı" diyor Johnson. "Çılgın 6'yı arayıp, RPG ve hafif silah ateşi ortasında kaldığımı rapor ettim." McCoy keşif kolunun geri dönmesini emretti. Çatışmanın şiddetine bakarak ellerinde olanda, yani köprünün doğusundaki bir kavşakta tutunmaya karar verdi. Askerler her yöne barikatlar yerleştirdi.

Kısa süre sonra köprüyü geçen bir otobüs, askerlere doğru yaklaştı. Askerler aracın önüne izli mermiler sıkıp, geri dönmesini işaret ettiler de, bir işe yaramadı. Gürültüyle yaklaşan otobüs bir taksiye çarptı ve taksiyi askerlere doğru itmeye başladı. Johnson'ın nişancısının taradığı otobüs bir Bradley'ye çarparak içindeki mürettebatı bayılma derecesinde sersemletti. Bradley'ler otobüsün çevresine üşüştü, yolu kapatmak için iterek yan yatırdılar. Iraklıların sıra dışı koçbaşı, Amerikalılar için tahkimat oluvermişti. Sükûnet fazla uzun sürmedi. Toprak rengi bir Toyota kamyonet görüldü. Johnson ve arkadaşları dönmesi için şoföre işaret ettiler. Oysa tıpkı otobüs gibi, kamyonet de tek yönlü bir yolculuğa çıkmıştı. Birden durdu, içinden elleri AK-47 Kalaşnikovlu ve RPG'li Fedailer fırladı. Amerikalılar için inenlerin işini bitirmek güç olmadı. Bu kez ağır bir kamyon görüldü, Amerikalıların barikata çevirdikleri otobüse çarptı, geriledi, gidip otobüse tekrar çarptı. Askerler kamyonu koaksiyal makineli tüfekleriyle tarayıp durdururken bu kez onlara yönelmiş bir yakıt tankerini fark ettiler; böylesi, yaklaşmasına izin verilmeyecek kadar büyük bir tehlike kaynağıydı. Askerler tankeri ateşten bir enkaza çevirdi; alevler o denli sıcaktı ki, termal sistemlerini kullanamadılar.

McCoy'un emrindeki süvari birliği idi, oysa kavşağı tutmaları için askerlerinin piyadeye dönüşmeleri gerekiyordu. Araçlarının içinde oturup, Iraklıların onlara yaklaşmasını bekleyemezlerdi. McCoy'un çizimleri yere basacak yayalara ihtiyacı vardı. Başçavuş Roy Griggs ve birliğin lojistik bölümünden bazıları araçlarından inip, siper kazmaya koyuldu. Cephane yetmeyeceğinden endişe duyan bazıları ölü Iraklıların

AK-47'lerini topladı. Griggs'in askerlere parça etkili el bombasının nasıl fırlatılacağını hatırlatması gerekti. İçlerinden bazıları böyle bir bombayı son kez temel eğitimde fırlatmıştı.¹²

"Öteki bütün kapışmalarımız, hareketli kapışmalardı" diye hatırlıyor Griggs. "Bir bölgeye girer, ateşe ateşle karşılık verirdik. Öyle nokta savunması diye bir şey yoktu. Hep hareket halindeydik, bölgeyi kaplıyorduk. Bu otuz altı mı, kırk sekiz mi, kaç saat bilmem, bir yerde oturup, bütün bu süre boyunca temasta olduğumuz tek fırsattı. Onun için kendimizi gerçekten emniyete aldığımız ilk sefer oldu."¹³

Savaşın kargaşasında, McCoy bu kadar uzun mesafede çalışan tek iletişim bağlantısından, hava kontrolörünün telsiz ağından Ferrell'a bağlandı. McCoy Semave'deki çarpışmalarda olgunlaşmıştı ancak, alayın çarpışmayı kontrolü altında tuttuğu güvencesini istiyordu. İki gün boyunca sıcak temas olmuş, her yönden dalga dalga gelen Fedaileri karşılamak zorunda kalmışlardı. Iraklıların tekerlekli koçbaşlarını tarif etti. Ferrell bunları atlatacağını söyledi. " 'Sevgilim' dedim, 'harikasin' " diyor Ferrell. "O da bana, 'Efendim, anladım' dedi. 'Sadece harika olduğumu sizin ağzınızdan duymak istemiştim'." Iraklılar ölümlerini almaya geldiklerinde, görüş uzaklığı 400 m'ye çıktı. Bir sürü yeni araç köprüye yaklaşmış, fakat sonra geri dönmüştü. Johnson köprüünün karşı ucunu ele geçirince, sonunda bölük durumun kontrolünü eline geçirir gibi oldu. Ama gece karanlığı inerken, ne Ferrell ne de McCoy bundan emindi.

Bir JSTARS radar uçağı doğuya, McCoy'un mevzilerine doğru ilerleyen yirmi araçlık bir konvoy belirledi. McCoy savunmasını yeniden düzenleyip, tanklarını batıya çevirdi. Askerleri T-72'lerin kızılötesi arama ışıklarını gördüklerini sandılar. Sonunda Irak konvoyunun, Necef'ten uzaklaşan dört T-72 ve bir sürü zırhlı piyade savaş aracı ve kamyonndan oluştuğu anlaşıldı. Bu araçların 3. Piyade Tümeni'nden kurtulmaya mı çalıştıkları, yoksa Çılgın Bölüğü'nün mevzilerine saldırmayı mı amaçladıkları belli değildi. Belli olan, McCoy'un birliğiyle çarpışma rotasında ilerledikleriydi.

Ferrell tümenin topçu komutanı Torrance'la temasa geçti. Ateş gücüne ihtiyacı vardı, hem de hemen. Atış, minimum uzaklık mesafesinde, "tehlike yakın" sınıfında olacaktı. Yitirilecek zaman yoktu. McCoy'un birliğinden takım çavuşu Broadhead Irak tanklarını gördüğü raporunu verdi. Birkaç dakika içinde, McCoy'un ileri mevzilerinin yaklaşık 1 100 m ötesine bir topçu baraj ateşi açıldı. Dost ölümü olmadı, ama ilerleyen Iraklılar epey darbe aldı. Top atışı batıya doğru ilerleyişi durdurmayı başaramadı. Irak askerleri ve araçları hâlâ McCoy'a yaklaşmayı sürdürüyordu. Daha önce kum fırtınası hava desteğini imkânsız kılarken, şimdi Ferrell'ın hava kontrolörü uydudan yönetilen füze-

lerle donatılmış B-15'leri yardıma çağırabiliyordu. Uçaklar yolu uçurmak için JDAM tipi uydudan yönetilen füzeler gönderdi. Irak araçları oldukları yerde kaldı. Saat sabah 03:30'du. Çılgın Bölüğü'nün ilk kez soluk alma fırsatı bulma ihtimali belirdi. McCoy o gün yaşadıklarını hatırlarken, "Kuşatılmış durumdaydık demeyi pek sevmiyorum, ama her taraftan üzerimize kurşun yağıyordu" diyor.¹⁴

Ertesi sabah, J. R. Sanderson'ın taburundan bir tank bölüğü güney yolu boyunca kum fırtınasıyla uğraşarak geçirdiği uzun bir geceden sonra gelip, Apache Bölüğü ile Ferrell'in komuta merkezini birleştirdi. Alayın doğu kanadındaki boşluğu kapatan tank bölüğü, Ferrell'in sonunda bütün geliş yollarında savunma önlemleri alabilmesini sağladı. Bir gün ve bir gece süren şiddetli çarpışmalardan sonra, Amerikan birlikleri Kifl ve Hedef Floyd'daki mevzilerini korumayı başardılar. Beklediklerinden çok daha sert bir kışırmaydı ve savaş daha sona ermemiştir.

Kayalığın üzerinde, Sanderson kargaşaya karışmaya hazırlandı. Alfa Bölüğü'nün Ferrell'a yardım etmek için güneye gönderilmesinden sonra, Sanderson endişelenmeye başladı. Taburunun parçalanmasını istemiyor, eline ne geçerse takviye olarak kullanıyordu. Bir arada kalmaları ve kendilerine ait bir bölgede görevlendirilmeleri daha iyi olurdu. Grimsley, Sanderson'ı dinledi ve tabura Benton'ın Kifl'de savunduğu köprübaşını da kapsayan 15 km_lik bir alan verdi. Ne var ki bölge daha doğuda, Fedailerin savaşa takviye getirmek için kullandıkları kuzey-güney Hille karayolunun da bulunduğu ele geçmemiş toprakları içeriyordu. Sanderson aradığı savaş alanına kavuşmuştu; şimdi artık o alanı iyi kullanması gerekiyordu. Grimsley, Sanderson'a taburunun tümen, hatta büyük ihtimalle 5. Kolordu için en önemli birlik olacağını söyledi. Kifl savaşı tümenin ya da kolordunun beklediğinden çok daha yaman çıkmış, her iki taraf da peyi yükseltmişti.

Sanderson bir plan hazırladı, fotokopilerini çektirip subaylarına dağıttı. Kifl'in merkezinin temizlenmesi çabalarına rağmen, Iraklılar hâlâ resmi binalardan ateş ediyordu. Bu binaların temizlenmesi gerekecekti; yani yeniden temizlenmesi. Daha da kötüsü, istihkâmcılar Kifl köprüsünün dayanabileceğinden emin değildi. Son birkaç günde üzerinden geçen araçlar, köprüyü daha da aşındırılmıştı. Sanderson'ın taburunun toplanmadan önce köprüyü birer birer geçmesi gerekecekti. Cobra Bölüğü tanklarını ikişerli kolla kentten hızla geçirecekti. Cobra sadece yetmiş tonluk M1 tanklarından oluşan, Sanderson'ın "saf tank" olarak adlandırdığı bir birlikti. İstihkâmcılarca da desteklenecek olan Cobra'nın görevi, o akşam 8'e kadar kilit yol bağlantısını ele geçirmektir. Sanderson, Marccone'nin tecrübesini hatırlıyor, işlerinin güç olacağını tahmin ediyordu.

"Bir tank birliğinin komutanı olarak, genelde üç silah kontrol duru-

mu bildiririm” diyor Sanderson. “Bunlardan ilki, sana ateş edilmedikçe ateş etme anlamına gelen ‘silah tut’ durumudur; ikincisi sadece açıkça belirlenmiş düşmana ateş et demek olan ‘silah sıkı’; üçüncüsü de sana kuşkulu ve/veya tehlikeli görünen, ya da seni öldürmek üzere olan her şeye ateş edebilme izni tanıyan ‘silah serbest’ durumudur. Böylece Kifl’e silah serbest durumunda girdik.”

Sanderson’ın taburu Kifl’e 26 mart öğleden sonra saat 3’te hareket etti. Şimal hâlâ var gücüyle esiyordu ve görüş mesafesi 50 m’nin altındaydı. Fırtınanın kaldırdığı toz zerreciklerinde yansıyan güneş ışığı ortalığı ürkütücü bir kırmızıya kesmişti. Iraklılar bile gördüklerine şaşırmış, bunu bir mesaj olarak algılamaya başlamıştı. Sanderson’ın tankandan, Uzman Çavuş Jeremiah Bateson, neler olup bittiğini sordu. Öteki birlikler gibi, Sanderson da Irak’ın muhtemel kitle imha silahları konusunda istikrarlı bir rapor diyetiyle karşı karşıya kalmıştı. “Biri nükleer bir şey patlatmış olabilir” dedi Sanderson. Mürettebat ölüm sessizliğine gömüldü.

Cobra Bölüğü beklemeden köprüye daldı. Tanklar binaların tepesinden ve yolun her iki yanından ateş altında kaldı. Tank, düşmanı beş blok ötede belirlediğinde ana topunu ateşliyor, yoksa mürettebat düşman ateşini bastırmak için makineli tüfeklerini kullanıyordu. Carter düşmanı ateşe karşılık vermeyecek kadar korkutmak umuduyla gelişigüzel iki tank mermisi ateşledi. Sanderson’ın taburuna bağlı psikolojik harekât birimi Arapça çağrılar yayınladı: “Teslim ol, teslim ol, teslim ol. Daha fazla direnmenin yararı yok.” Mesaj ters etki yapmışa benziyordu. Fedailer ateş yağdırmaya başladı. Irak ateşi öylesine yoğun ki, Cobra Bölüğü tank personelinin tanklara monte edilmiş makineli tüfekleri ateşlemelerini yasaklayan “korunmalı açık” durumuna geçmek zorunda kaldı.

Sanderson yol kavşağına ulaştığında tanklarını “Ölüm Yıldızı” adını verdiği bir şekle göre yerleştirdi. Tanklar herhangi bir yönden gelebilecek tehlikeyi savuşturmak için bir daire oluşturdu. Savunma mevzilerine 50 mm’lik makineli tüfeklerle donatılmış istihkâmcılar yerleştirildi. Termal sistemleri tankların ancak 15 m yakındaki şeyleri görmelerine imkân veriyordu. Güçlendirilmiş çevre aydınlığına dayanan gece görüş sistemleri daha da kötü durumdaydı. Sanderson düşmanı görebilmek için kum fırtınasının dinmesi için dua etti. Cobra mevzilenirken, Sanderson’ın piyade bölüğü köprüyü Benton’ın birliğinden devraldı. Benton uzun bir gece ve günden sonra, sonunda çekilebilecekti.

Sanderson’a bir telefon geldi. Bir JSTARS radar uçağı Hille’den güneye doğru giden 1 000 düşman aracı belirlemişti. JSTARS daha önce yanılmıştı, ama eğer böylesine güçlü bir birlik güneye ilerliyorsa, onları tek bir taburun durdurması mümkün değildi. Sanderson’ın istihkâmcıları biçimlendirilmiş patlayıcılar kullanarak, yolu delik deşik ettiler. Bu arada Sanderson Iraklıların ilerleyişini durdurmak için uçakların yolları bombalamasını istedi. Hava düzelmeye başladığında askerler de

düşmanı görebildiler; çok sayıda Iraklı kamyonlara binmiş, savaşmak için geliyor, Hille yolunu açmak için sadece kavşağı ele geçirmeyi değil, Kifl'e sızıp köprüyü almayı da düşünüyordu. Sanderson köprüye bir tank takımı gönderip, piyadenin yakındaki binaları temizlemeye başlamasını istedi. RPG ateşini uzaklaştırmak ve birliği için daha geniş bir vuruşma alanı sağlamak zorundaydı. Bu arada Taktik Harekât Merkezi'ni nehrin doğu yakasına geçirip terk edilmiş bir okula yerleştirdi, yakıt ve cephanesini batı tarafında bıraktı. Taburun mevzilerine yerleştiğini, geniş hava ve ateş desteğine sahip olduğunu görünce, Iraklı savaşçıların bir biçimde gerileyeceğini umuyordu.

Amerikan birliklerinin araçlarından indiğinden habersiz telaşlı bir tank nişancısı köprüyü kontrol etmek isteyen kendi askerlerinden ikisini vurdu. Bu, sınırları tel gibi geren yoğun çarpışma içinde kolay kolay görülmeyecek bir disiplin eksikliğiydi. Piyade bölüğü, askerleri araçlardan inmeden önce birliğe uyarı gönderme kuralını uygulamamıştı. Sanderson'ı memnun eden askerlerin ölmemiş olmasıydı. Grimsley ve Blount, birlikleri ziyaret etmek için cepheye geldi. Subaylar terk edilmiş kenti yürüyerek geçti. Grimsley vitrininde New York'taki Dünya Ticaret Merkezi'nin turistik bir fotoğrafı olan bir berber dükkânı gördü. Bu, uzaktaki egzotik bir çekim merkezinin süs olarak kullanılmış fotoğrafı mıydı, yoksa El Kaide saldırısının kutlaması mı? Dükkânda buna cevap verecek kimse yoktu. Çok sayıda sivil görmeleri için, Amerikalıların nehri ilk geçişlerinden dört gün sonrayı beklemeleri gerekti. Verdikleri raporlara göre, çok sayıda Fedai ve Baas Partisi üyesi bir gece önce kente sızmış, kentteki erkeklere silah dağıtmış ve kenti savunmalarını emretmişti.

Sanderson, Dave Petraeus'un 101. Tümeni'nden gelen askerleri görünce rahatladı. Bu arada güneyde Ferrell'in alayı yerini Dave Perkins'in 2. Tugay Muharip Timi'ne bırakmıştı. Sanderson devir teslimi konuşmak üzere 101. Tümen 2. Tugay komutanı Joe Anderson'la bir araya geldiğinde, Iraklılar Sanderson'ın taktik harekât merkezine karşı ani bir ateş başlattılar, toprağa gecikmeli mermiler gömdüler. Hemen Irak bataryalarına yoğun karşı ateş açıldı. Düşmanın Kifl'deki gözüpekliği ve saldırganlığı Sanderson'ı şaşırtmıştı. Taburu geri çekmeye ve kuzeye doğru yürüyüşü devam ettirmeye hazırlanırken, Grimsley'ye taburun Cumhuriyet Muhafızları'yla yapacağı kapışma için hazır olması gerektiğini anlattı. Grimsley Iraklı asker ve Fedai karışımına karşı giriştikleri ani çarpışmanın, sonradan bakıldığında, savaşın en önemli çatışmalarından biri olarak görülebileceğini düşünüyordu. "Bu çarpışma sonucu etkileyebilir" dedi Grimsley. Savaşın sonra, Grimsley, Kifl'in dönüm noktası olduğuna her zamankinden daha fazla inanıyordu. "Amaç hiç öyle olmasa da, Kifl tümen için dönüm noktası oldu" dedi Kara Kuvvetleri tarihçilerine.¹⁵

Deniz Piyade Görev Gücü karargâhında Conway de Fedailerden endişelenmeye başlamıştı. Deniz Piyadeleri Bağdat'tan Divaniye'ye otobüs ve kamyonlarla takviye taşındığı istihbaratı almıştı. Tıpkı Kara Kuvvetleri'ne düşen bölgedeki Necef gibi, Divaniye de düşman faaliyetlerinin sıcak merkezi oluyordu ki, kentin Deniz Piyadeleri'nin kuzeye yürüyüşünün kanadında olduğu düşünüldüğünde, bu hiç de yabana atılacak bir tehdit değildi. Jim Mattis'in planı iki Deniz Piyade alayını 1 Numaralı Karayolu üzerinden Divaniye'nin ötesine, ihtiyaç halinde kullanılacak, sertleştirilmiş karayolundan yapılmış ve uçakların kalkıp inebilmeleri için ortasındaki platformu taşıyabilen ek pistiyle bir havaalanına sahip küçük bir kasaba olan Hantuş'a kadar götürmektir. Elindeki lojistik katılığına bakarak Hantuş havaalanını almak, böylelikle C-130 nakliye uçaklarının Mavi Elmas'a gerekli malzemeyi taşıyabilmesini sağlamak niyetindeydi. Tümen daha sonra aniden yön değiştirerek kuzeydoğuya ilerleyecek, Dicle'yi aşıp gözünü sola, Bağdat'a dikecekti. Yarbay Stacy Clardy'nin 3. Hafif Zırhlı Keşif Taburu Deniz Piyadesi saldırısının başında olacaktı. Daha Deniz Piyadeleri Nasiriye dışındaki 1 Numaralı Karayolu Köprüsü'nü geçmeden önce Mattis, Clardy'ye o gece Divaniye'ye varma ihtimalini sordu. "Aldığı istihbarata göre, 1 Numaralı Karayolu boyunca hiç kimse olmayacaktı" diye hatırlıyor Clardy. "Ona lojistik açısından gerek duyduğum her şeye ve yeterli yakıtı sahip olduğumu söyledim."¹⁶

Tarawa Görev Gücü Nasiriye'de çarpışır, Blount'ın tümeni Fırat'ın batı kıyısından kuzeye ilerlerken, Mattis'in alayları geleneksel yürüyüşlerine başlamıştı. J. R. Sanderson komutasındaki taburun ele geçirdiği köprüye ek olarak, yakında taşıma kapasitesi kuşkuyla, eski bir köprü daha vardı. Mattis köprü'nün güneyindeki dev trafik tıkanıklığını göz önünde bulundurup, her iki köprüye de ihtiyacı olduğuna karar verdi. Iraklıların baraj ateşi olmasa da durağan trafik, düşman topçusu –özellikle de kimyasal ve biyolojik saldırılar– karşısında savunmasızdı.

Tek önemli endişe Fırat'ı geçmek değildi. Bir Numaralı Karayolu acınacak bir bozuklukta idi. Bir JSTARS uçağı savaştan önce yolda saatte 100 km hızla ilerleyen bir Irak aracı belirlediğini belirtmişti ancak, bu istihbarat yanıltıcıydı. Aslında, karayolu bakım aşamasındaydı ve kaplamasının büyük bir bölümü sökülüştü. Karayolunun içinden geçtiği bölgenin büyük bir bölümü ıssızdı ve yolun iki tarafında bataklıklar ve hendekler uzanıyordu.¹⁷

23 mart sabahı, Hantuş'a bir an önce ulaşma emrini alan Clardy Hafif Zırhlı Keşif Taburu'nu hızla ilerleterek, kısa sürede tümenin destek topçusunun menziline çıktı. Karanlık bastığında, Hafif Zırhlı Keşif Taburu tümenin telsiz alanın da dışındaydı. Günün daha erken saatlerinde karayolunun üzerinde uçan Deniz Piyade Cobra helikopterleri, düşman faaliyet belirtileri gördüklerini bildirmişti. Kısa süre sonra Hafif Zırhlı Keşif

Taburu, Deniz Piyadeleri'ni gözetledikten sonra hızla kaybolan, kuşkulu bir araca rastladı. Ferrell'in Semave'nin dışındaki askerleri gibi, içlerinden kimileri yolcularının kuşkulu hareketler yaptığı görüşünde olsalar da, Deniz Piyadeleri araca ateş etmekte pek istekli değildi.

Kısa süre sonra karayolunun üzerinde izli mermiler görüldü ve Deniz Piyadeleri havan, makineli tüfek ve RPG ateşine tutuldu. Taburun emrindeki hava subayı beklenmedik saldırı karşısında aşırı bir tepki gösterdi, telsizine yapışp, "Mancınık!" çağrısı yaptı. Bu çağrı düşmana yenilmek üzere olan birliklerin imdat çağrısıydı; Mancınık tümeni heyecana getirdi.¹⁸

Arazi taburun yoldan inip düşmanın çevresinden dolaşmasına izin vermeyecek kadar çamurluydu. Irak saldırısını savuşturup, kendi 25 mm'lik ağır makineli silahlarıyla karşılık verdiler. Çatışma yayıldı. "Konvoyun beş kilometre uzunluğu boyunca dövdük onları" dedi Clardy. Yarım saat içinde bir düzine saldırı uçağı gelip katliama karıştı, bombalar atıp roketler fırlatarak yolun her iki tarafındaki Irak mevzilerini cezalandırdı. Şiddetli ve tek taraflı çatışma kısa sürdü. Refakatçi piyadesi olmadığından, Clardy'nin Iraklıları bataklıklar içinde takip etmesi imkânsızdı.

Clardy gecenin geri kalanında yerinden ayrılmadı. Daha kuzeydeki direnç noktalarının çokluğu göz önünde bulundurulduğunda, 5. Alay Muharip Timi piyadesi yolu açmak için bir Hafif Zırhlı Keşif Taburu'ndan daha uygun olacaktı. Hatuş'a giden yolda bir topçu savaşı olacağı belliydi. Yarbay Sam Mundy'nin 3. Taburu ertesi gün öğleye doğru gelerek tümenin öncülüğünü devraldı. "Stacy Clardy bana eğer aradığınız çarpışmaysa, yakında çarpışacaksınız, dedi" diye hatırlıyor Mundy.¹⁹

Bir gece önce olanlar, Deniz Piyadeleri'ni kendilerine getirdi. Kuveyt sınırında karşılaştıkları isteksiz Irak askerlerinin tersine, önlerine çıkan Fedailer savaşıma arzusıyla doluydu. Özellikle becerikli olmasalar da cesurdular ve yoğun ateş altında olsalar da bir Hafif Zırhlı Keşif Taburu'na saldırmaktan çekinmiyorlardı. Tıpkı karacı meslektaşları gibi Deniz Piyadeleri de, Körfez Savaşı'nın tersine, bu savaşın sadece Cumhuriyet Muhafızları'yla baş başa yapacakları bir kapışma olmayacağını bilincindeydi. Bu sefer, istihbaratın profillerini çizemediği paramiliter güçlerle yakın bir pusu ve şaşırtmaca savaşı yapılacaktı. Deniz Piyadeleri'nin vardığı sonuca göre saldırının temposunu sürdürme ve savunmasını sertleştirme fırsatı vermeden düşmanı vurmak çok önemliydi.

Hem Kara Kuvvetleri, hem de Deniz Piyadeleri üstün savaş teknolojisine sahipti. Deniz Piyadeleri'nin gizli e-postası vardı. GPS (küresel yer belirleme sistemi) sayesinde uçsuz bucaksız Irak çöllerinde bile yerlerini büyük bir kesinlikle belirleyebiliyorlardı. Küçük birliklerin kullandığı Ejderha Gözü ve Hava Kuvvetleri'nin işlettiği Predator gibi

uyduların paha biçilmez olduğu anlaşıldı. Kullanan komutanlardan yüksek not alan başka bir savaş alanı yeniliği de Blue Force Tracker'dı. Tıpkı GPS'te olduğu gibi, İzleyicinin uyduları da bölgenin ve dost kuvvetlerin üzerinde üçgenler oluşturuyor ve bütün birlikler hakkında gerçek zaman bilgisi sergiliyordu. Yine de, iş Fedailerin ne yapacaklarını kestirmeye gelip dayandığında, askeri jargondaki "durum bilinci" gerçekten çok teoriye dayanıyordu. "Red Force Tracker ne zaman gelecek?" diye sordu bir Deniz Piyadesi.

Deniz Piyadeleri kuzey doğrultusunda ilerlerken, Fedailer de işgalcileri kanlarında boğmakta kararlı, güneye, Divaniye'ye gidiyordu. Mattis elindeki bütün sürpriz kozlarını yitirmişti. Yük kamyonları ve otobüsler Divaniye'ye savaşçı taşıyor, sonra da başkalarını getirmek için hemen geri dönüyordu. Yollarda devriye gezen Irak zırhlı araçlarının yanında, Somali'dekileri andıran, üzerlerine makineli yerleştirilmiş "teknik araçlar" vardı. Iraklıların taktikleri basitti. Yola bağlı Deniz Piyadeleri'ni birbirini izleyen ve çoğu aceleyle hazırlanmış pusulara düşürecek, ardından da bir sonraki mevzilere çekileceklerdi. Mundy'nin Cobra helikopterleri ve topçuyla desteklenen taburu kısa sürede kendini bir çatışmadan dışına çıkarıyordu. "Bu pusuların ardındaki kafa, Fedailerdi" diyor 1. Hafif Zırhlı Keşif Taburu Komutanı Duffy White. "Bulabildikleri bütün El Kuds, milis ya da firar etmemiş askerleri topluyor, mevzilere yerleştirip, 'Tamam, şimdi analarından doğduklarına pişman edin!' diyorlardı. On dan sonra da oradan ayrılıyor, bir sonraki diziyi örgütüyorlardı."²⁰

Tabur 25 mart günü, Divaniye'nin hemen önünde, 1 ve 17 Numaralı Karayollarının yonca yaprağı kavşağının yakınında özellikle iyi mevzilenmiş Iraklı bir grupla karşılaştı. Şiddetli bir kum fırtınası bölgenin üzerine inerken, konvoyun önündeki tank takımı Iraklı savaşçıların saldırısına uğradı. Kısa süre sonra tabur tüm eksenini boyunca çatışmaya karıştı. AAV'lerinden inen Deniz Piyadeleri kısa mesafeden şarmpollere ateşe başladı. 3/5'e bağlı bütün bir Birleşik Antızırh Timi, Körfez Savaşı'ndan tecrübeli Üsteğmen Brian Chontosh komutasında savaşa sürüldü. Bir dizi Humvee'ye bindirilmiş, TOW tanksavar füzeleri, 50 mm'lik makineli tüfekler ve MK19 el bombası atıcılarıyla donatılmış olan ve düşman tanklarını aramaya alışkın tim birden kendini sağ ve sol şarmpollerden gelen ateşin içinde buldu. Chontosh'ın RPG isabeti alan bir aracında bir Deniz Piyadesi öldü, bir Deniz Piyadesi yaralandı.

Teğmen sürücüye şarmpoldeki bir açıklıktan geçmesini emretti. Chontosh Humvee'sinden atlayıp siperlerden birine daldı ve peşinde sürücüsü ve nişancısı, bütün siper boyunca koştu, M16'sı ve tabancasıyla Iraklıları vurdu. Cephanesi tükenince bir düşman AK-47 Kalaşnikov'u, hatta bir de RPG alıp düşmana ateşledi, içlerinden yirmi kadarı-

nı öldürdükten sonra, kuzeye doğru yoluna devam etti. Chontosh daha sonra Deniz Kuvvetleri Haçı'yla ödüllendirildi.²¹

Üstleri başları çamur içinde, çevrelerinde kum fırtınası ve yağmurun eseri olup “portakal posası” denilen ürkütücü bir pus, Dunford'ın 5. Alay Muharip Timi yaklaşık 40 km kuzeydeki Hantuş Havaalanı'nı, zırhlılarla desteklenmiş bölük büyüklüğünde bir Irak birliğinin canlı direnişinden sonra, 27 mart sabahı ele geçirdi. Bu başarı maliyetli olmuş, AAV'den atışları yönlendiren bir Deniz Piyade topçu çavuşu hafif silah ateşiyle öldürülmüştü. Ne var ki kısa süre sonra C-130 nakliye uçakları birliğe malzeme ve cephane yetiştirdi. Mundy'nin taburu güneş batmadan önce de Divaniye yakınında, 17 Numaralı Karayolu üzerindeki yonca yaprağını ele geçirdi.

Kentin yakınlarında karşılaştığı direniş, Mundy için Divaniye'nin 1 Numaralı Karayolu üzerindeki Deniz Piyade ilerlemesini durdurmaya koşan Iraklıların toplanma merkezi olduğunun açık kanıtıydı. Terry Ferrell Fedailerin Divaniye'den Necef'e gönderdikleri takviyeleri durdurmak için savaşırmıştı, şimdi de Deniz Piyadeleri'nin kentten çıkıp doğuya yönelen Fedaileri durdurması gerekiyordu. Deniz Piyadeleri için, savaş Divaniye kentindeki Fedailere taşımak, kolay bir iş değildi.²²

Kentin kenarından geçen 8 Numaralı Karayolu Fedailerin takviye almak ve savaşçılarını mevzilendirmek için kullandığı kuzey-güney rotasıydı; aynı zamanda da 5. Kolordu'nun bölgesinde görünüyordu. Blount'ın 3. Piyade Tümeni'nin çok büyük çoğunluğu Fırat'ın doğusundayken ve Wallace Terry Ferrell alayının 8 Numaralı Karayolu üzerindeki şaşırtmacasını durdurmuşken, Kara Kuvvetleri ile Deniz Piyadeleri arasında bir ara seksen kilometreye kadar çıkan bir boşluk vardı. Kara Kuvvetleri'nin işgali altında olmayan bölge, Deniz Piyadeleri'ne verilen faaliyet alanının ötesindeydi. Savaş alanını bölüştürmek çabaları istemedi de olsa bir Fedai sığınağı yaratmıştı. Mattis'in tümeni izin almadan ateş edemez ya da sınırı aşamazdı. “Bize verilen bilgiye göre sol kanadımızdaki tek Kara birliği, 7. Süvari'nin bir taburuydu. Hepsi bu. Aslında sanki kanatlarımız açık ve savunmasızmış gibi hareket ettik,” diyor 1. Hafif Zırhlı Keşif Taburu Komutanı White.²³

Mundy'nin taburu Irak özel kuvvetlerinden bir tuğgeneralı tutsak edip, beriki kentteki stadyumun Fedailer ve El Kuds milisleri için gösteri alanına döndüğünü açıklayınca durum birden alevlendi. Deniz Piyadeleri stadyumdaki Iraklılarla gerektiği gibi meşgul olmak için kentin üzerinden hedefi doğrulayacak bir uydu geçirdiler ve durumu 5. Kolordu'ya bildirdiler. Sonra, 5. Kolordu hava saldırısına karar vermeden hedefi teyit etmesi için kendi Hunter uydularından bini gönderdi. Sonunda gerçekleşen A-10 hava saldırısı onlarca Fedai öldürüp birçok uçaksavarı savaş dışı bıraktı ve Mundy'nin hatırladığı kadarıyla, “başarılı bir gösteri” oldu. Ne var ki bütün bu yaşananlar askerlerin ortak bir

harekâta girişebilmeleri için önlerine hâlâ uzunca bir yol olduğunun kanıtıydı. Kara Kuvvetleri ve Deniz Piyadeleri kendi özel savaşlarını yapıyordu. Sonunda 5. Kolordu ile 1. Deniz Piyade Görev Gücü arasındaki sınır değiştirildi, Divaniye Deniz Piyadeleri'nin bölgesine alındı, Deniz Piyade birliklerine kentin içine ateş açmak ve dış mahallelerde savaşçı devriye gezdirmek izni verildi.²⁴

Mattis 1 Numaralı Karayolu üzerindeki açık kanadını Fedai saldırılarından korumak için SEAL, Deniz Piyadeleri Keşif Kolları ve piyade devriyelerinden “avcı katili” operasyonları yürütmelerini istedi. Albay Steve Hunter'ın 7. Alay Muharip Timi, karayolunun Divaniye'ye kadar olan bölümünü savunma emri aldı. Chris Conlin'in “açılış hamlesi” sırasında Rumayla'da “Taçtaki Elmas”ı alan 1. Tabur, 7. Deniz Piyade Bölüğü ikmal yollarının güvenliğini sağlayan birliklerden biriydi. Devriyelerden biri, 26 mart sabahı güneğe doğru yürüyen sivil giyimli dört kişi gördü. Deniz Piyadeleri'nin yaklaştığını gören adamlar kaçmaya yeltendiyse de sonunda yakalandılar. Bir Deniz Piyade istihbarat timi dördünün de Iraklı istihbarat subayı olduğunu belirledi. Iraklılar sorguları sırasında bahtsız 507. Bakım Bölüğü'nden bir Amerikalı'nın Nasiriyede'deki Saddam Hastanesi'ne nakledildiğini anlattı. Bu bilgi komuta zincirinden üst rütbelere iletildi. Şimdi Amerikan istihbaratının elinde Jessica Lynch'le ilgili kesin bilgiler vardı.

On altıncı bölüm

Çizim masasına dönüş

Doha Kampı'nda, McKiernan kuzeye doğru ilerleyişi büyük bir heyecanla izliyordu. CIA'nın beklediği Şii ayaklanması ve Irak birliklerinin silah bırakması gerçekleşmemiştir. Fedailer, 5. Kolordu'nun Fırat Nehri'nde karşıya geçmesini ve 8 Numaralı Karayolu boyunca şaşırtmaca harekâtı yapmasını engellemiştir. Kara birlikleri ve Deniz Piyadesi Iraklı savaşçıları durdurmak için M1 tanklarından toplara, B2-B bombardıman uçaklarına kadar ellerinde ne varsa kullanmıştır; sadece düşman güçlerini durdurmak ve savunmasız ikmal yollarını kesmelerini önlemek için bir kara tugayının önemli bir bölümü Semave dışında mevzilenmiştir. 26 mart günü telefon eden Scott Wallace Cumhuriyet Muhafızları'na yapacağı saldırıyı 4. Piyade Tümeni'nin Kuveyt'e gelmesine kadar, yani haftalarca ertelemeyi önerdi. 5. Kolordu komutanı daha kuzeyde beklediği güç çarpışmalarla başa çıkacak, lojistiğini koruyacak ve gerisindeki tehlikenin savuşturulmasına yardımcı olacak ek güçlere sahip olmadıkça, Bağdat yürüyüşünü sürdürme yanlısı değildi. McKiernan, Wallace'ın önerisini geri çevirirken, bir yandan da savaş alanındaki koşulların değiştiğini ve planın elden geçirilmesi gerektiğini biliyordu.

McKiernan kurmaylarıyla bir araya gelip, "küçük bir odak ayarı" yapacağından söz etti. McKiernan bir yandan asıl savaşın Cumhuriyet Muhafızları'yla yapılacağına inanmayı sürdürürken, Wallace'ın 5. Kolordusu ve Conway'in Deniz Piyadeleri, Fedailere karşı hareketlerini güçlendirerek uzayan ikmal yollarına karşı girişilen paramiliter saldırıları önlemedikçe, ilerlemenin ihtiyatsızlık olacağı görüşündeydi. McKiernan'ın şahin harekât subayı J. D. Thurman, stratejideki değişikliği destekliyordu. "Komutanla bu konuda epeyce konuştum" diye hatırlıyor Thurman. "Bölgedeki düşmanı temizlememiz gerek; bunun anlamı da o kasaba ve köylere girmemiz ve düşmanı oralardan sürüp atmamız. Düşman gerimizde savaşıyordu."¹

McKiernan Franks'e "Önümüzdeki Yol: Cumhuriyet Muhafızları'nın Yok Edilmesi" adı altında sunmayı tasarladığı bir harekât hazırladı. Planın adı büyük bir dikkatle seçilmişti. Katar'daki CENTCOM karar-gâhının bilgisayar ekranlarında Irak'ın Cumhuriyet Muhafızları'nın ve

ordunun tümenleri kalın ve kırmızı imleçlerle belirtiliyor, ataklığın ve risk almanın değerini defalarca tekrarlamış olan Franks, Fedaileri Bağdat'a giden yolun üstünde basit birer kasis olarak görüyordu. Oysa bu savaşçıları görmezden gelmenin koalisyonun başına bela açacağına inanan McKiernan ve savaş alanındaki başlıca komutanlarına göre Franks'in bu planı desteklemesi için tek yol, onu Fedailerin üzerine gitmenin ana hedeften bir sapma değil, tam tersine, kuzeye ilerlemenin ana koşulu olduğuna inandırmaktı.

McKiernan'ın brifingine göre, Cumhuriyet Muhafızları üzerindeki baskı sürdürmek için, Dave Petraeus'ün 101. Hava İndirme Tümeni o gece Medina Tümeni'nin 14. Bölüğü'ne karşı gizli bir saldırı gerçekleştirecekti. Bu saldırı 11. Saldırı Helikopteri Alayı'nın Medina birliğine karşı giriştiği harekâtta sonra ilk gizli Apache harekâtı olacak ve o talihsiz harekâtta alınan tüm dersleri içerecekti. Bu arada, Müttefik savaş uçakları Cumhuriyet Muhafızları'nı dövmeye devam edecekti. Çarpışma zarar değerlendirmeleri, Cumhuriyet Muhafız birliğinin baştaki savaşma gücünün yaklaşık yarısına indiğini belirttiğinde, Kara ve Deniz Piyade birlikleri geriye ne kalmışsa temizlemek için kuzeye yürüyecek, Bağdat tecrit edilene ve bütün anayollar denetim altına alınana kadar da durmayacaktı.

Hava gücü ve Kara Kuvvetleri helikopterleri Medina Tümeni'ni döerken, Fedailere karşı da paralel bir harekât başlatılacaktı. 82. Hava İndirme Tümeni'nden bir tugay havadan Tallil'e götürülüp, oradan karayoluyla Semave'ye aktarılacak, kenti Fedailerden kesinlikle temizleyecekti. 82. Tümen diğer yandan Dan Allyn'in tugayını Semave'yle uğraşma sorumluluğundan kurtararak, nihai Bağdat saldırısı sırasında Blount'ın 3. Piyade Tümeni'ndeki yerini almasını sağlayacaktı. 82. Hava İndirme Tümeni hem McKiernan'ın elindeki tek yedek kuvvet, hem de Saddam rejiminin yıkılması halinde Bağdat havaalanını hızla işgal edecek en etkin birlikti. Ne var ki Saddam rejiminin göçeceği fikri –Washington'da Beyaz Saray ve Savunma Bakanlığı yetkililerinin büyük bir ısrarla ileri sürdükleri “rejimin erken yıkılması” senaryosu– her geçen gün daha da imkânsız görünüyordu. McKiernan'ın elindeki tek yedek gücü meşgul etmek kritik bir karardı, ama eğer 82.'yi çağırmanın bir zamanı varsa, o zaman şimdiydi. McKiernan bununla da kalmadı, Amerika'daki 2. Zırhlı Süvari Alayı'ndan bir bölüğün Humvee'leriyle birlikte C-17 nakliye uçaklarına bindirilip Kuveyt'e gönderilmelerini de sağladı. Bölük ikmal yollarının savunulmasına yardım etmesi için kuzeye gönderilecekti.

McKiernan'ın canını en çok sıkan, öngörülür gelecekte Kuveyt'te olmayacak bir tümeni, 4. Piyade Tümeni. McKiernan aylar boyunca savaşa sürekli bir güç akımı olması gerektiğinde ısrar etmiş ve Bağdat saldırısı için 4. Tümeni istemişti. Bush yönetimi Ankara'yı kuzey cephesini açmaya razı etmek için uğraşırken, tümenin tankları ve malzemesi otuzdan fazla gemiye yüklenmiş, Akdeniz'de sallanıyordu. McKiernan'a gö-

re, bu durumun hiç kimseye yararı yoktu. Bu gemilerin güneye yönelip Süveyş Kanalı'ndan geçmelerini, sonra da tümenin kuzeye doğru saldırıya geçmesi için Kuveyt'e yanaşmalarını istiyordu. Washington'daysa Colin Powell gemilerin Kuveyt'e gönderilmesi gerektiğini defalarca tekrarlamıştı. Powell dışişleri bakanı olarak Türkleri ikna etmenin çok güç, hatta imkânsız olduğunu biliyor, eski bir Genelkurmay başkanı ve düşmanı üstün güçle ezme taraftarı olarak da askerlerin Irak'ta daha fazla birliğe ihtiyacı olduğunu belirtiyordu. Askeri tecrübeleriyle, koca bir tümeni Türkiye'den geçirmenin, sonra da Güney Irak'a göndermenin oldukça güç bir lojistik sorun doğuracağını biliyordu.

Oysa Powell'ın ve kara savaşı komutanının aksine, Franks yeni bir tümene acil ihtiyaç olmadığı ve Akdeniz'deki gemileri orada tutmanın Saddam'ı kuzeyden hâlâ önemli bir saldırı gelebileceği konusunda yanıltıp, Iraklıları bölgede birçok tümen tutmaya zorlayacağı inancındaydı. Aylar sonra, Franks başlangıçtan beri haklı olduğunu iddia etti. "Afganistan'daki tecrübelerim Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı sırasında verdiğim kritik kararlarda rahat olmamı sağladı" diyordu Franks. "Örneğin, Afganistan'da küçük birliklerle yetinmeyi öğrendim. Böyle bir tecrübe olmasaydı, 4. Piyade Tümeni'ni savaşa gereğinden erken gönderme kararı alabilirdim. Küçük birliklerin getirdiği riskten korkacağım için tümeni savaşa sokma baskısına boyun eğebilirdim. Kararı geciktirerek Irak kuvvetlerini kuzeyde tutmak gibi önemli bir strateji hamlesini kaçırmış olurum. Afganistan'daki tecrübelerim sayesinde, 4. Piyade Tümeni'ni erken göndermenin fazla önemi olmadığını biliyordum."²

Oysa McKiernan ve Thurman Kara Kuvvetleri'nin teknoloji açısından en gelişmiş tümenini tam yararlı olacakken geride tutma kararının savaşın en büyük hatası olduğu konusunda ısrar ediyordu. "Karada daha fazla savaş gücü istiyorduk" diyor Thurman. "4. Piyade Tümeni'ni güneye gönderme kararı çok geç alındı."³

4. Piyade Tümeni'yle ilgili tartışmalar düşmanın kimliği ve o düşmanı yenmek için neler yapılacağı konusunda Franks ve astları arasındaki anlaşmazlığın yeni bir örneği idi. McKiernan, Franks'in kararını kötü hava ya da kum fırtınası gibi hayatın bir gerçeği olarak kabul etmek zorundaydı. Sonunda 4. Piyade Tümeni Kuveyt'e çevrilecekti, ama güneyde ısınan çarpışmalarda Wallace'a yardım etmesi için çok geç olduğunda.

McKiernan "Önümüzdeki Yol" önerisini bir akşamüstü, Franks ile üst düzey yardımcılarının katıldığı bir video konferansta anlattı. Franks'in yardımcısı John Abizaid bir noktaya işaret etti. Bomba zarar değerlendirmesi (BZD) böylesine sorunlu olduğuna göre, CENTCOM ve McKiernan Cumhuriyet Muhafızları'nın gücünün ne zaman yüzde 50'ye indiğini nasıl bilecek, Bağdat saldırısını nasıl tetikleyecekti? Güzel bir soruydu ve McKiernan'ın bu soruya verecek kolay cevabı yoktu. Ne McKiernan'ın ne de Moseley'nin kesin ve zamanında BZD'si vardı. Resmi açıdan

bakıldığında, BZD'nin sorumluluğu CENTCOM'da olsa da, kuvvet komutanları kendi tahminleri ve içgüdülerine güvenmek zorundaydı.⁴

Franks, McKiernan'ın genel planını kabul eder görünüyor, ama kuşku dolu sorularla onu sıkıştırıyordu. Franks, Medina Tümeni'ne karşı Apache'lerle gizli saldırılara girişme fikrinden hoşlanmış, Cumhuriyet Muhafızları'nı bombalamayı heyecanla onaylamıştı. Ne var ki Buzz Mo-seley'nin savaş uçakları Cumhuriyet Muhafızları'nı yok ederken 5. Kolordu'nun bekletilmesine hiç sıcak bakmıyordu. "Park ettik" diye yakındı Franks. Franks'e göre 3. Piyade Tümeni bir "bela mıknaıısıydı" büyük çapta durağan ve Irak kitle imha silahları ve topçusu için muhtemel bir hedef. Franks'in açıklamasına göre, 3. Piyade Tümeni'nin içinde, sadece Terry Ferrell'in 3-7 Süvari Alayı savaşı girmişti. Franks Grimsley'nin Kifl'deki çarpışmasını, Perkins tugayının Necef yakınlarında oynadığı rolü ve Deniz Piyadeleri'nin 1 ve 7 Numaralı Karayolları boyunca girdikleri çatışmaları görmezden geliyordu. Franks bu arada Bağdat Havaalanı'nı ele geçirmek için en kusursuz aday olarak gördüğü 101. Hava İndirme Tümeni'nin kullanılmasının planlanmasından da memnun değildi. Hâlâ savaşı düşmanın eşiğine taşıyacak dramatik bir hava müdahalesi umuduna sarılıyor ve Petraeus'ün bu göreve hazır bekletilmesini istiyordu. Ne McKiernan ne de Wallace böylesi bir görevin mümkün olduğu kanısındaydı, özellikle de 11. Saldırı Helikopteri Alayı'nın düşman topraklarının içlerine dalmaya çalışırken yaşadıklarından sonra. Bağdat Havaalanı her tipten hava savunmasıyla çevrilmişti.

Franks'in kuşkularından biri de 82. Hava İndirme Tümeni ile 2. Süvari Alayı'nın ikmal yollarını denetlemek ve Irak'ın güney kentlerini temizlemek için fazla "ince derili" olmasıydı. Oysa bu birlikler, McKiernan ve Wallace'in elindeki tek kuvvetlerdi. Franks bunun yerine AC-130'ların desteğinde daha fazla Özel Harekât Gücü ve CENTCOM'a göre güneydeki kentlere sızan Fedailerle savaşması ve yollarda devriye gezmesi gereken CIA ajanlarının kullanılmasından yanaydı. Franks'in görüşüne göre Özel Harekât Güçleri ve CIA'nın paramiliter birlikleri Fedaileri oyalayabilir ve konvansiyonel kara birlikleriyle Deniz Piyadeleri'nin kuzeye ilerlemesinin önündeki engelleri kaldırabilirdi. McKiernan ve subayları Franks'in savaşın nasıl yürütüleceği konusundaki görüşlerini paylaşmıyordu. Özel Harekât'ın Taliban karşıtı Kuzey İttifakı'yla, çeşitli derebeyleriyle ve mücahitlerle ittifak kurduğu Afganistan'ın tersine, Irak'ta güvenilebilecek benzer yerli direniş grubu yoktu. Fedailer kalabalık ve ataktı, güneydeki az sayıda Özel Harekât görevlisi ile CIA ajanı bugüne kadar Fedailere karşı pek başarılı olamamıştı.

Franks, McKiernan'ın planını eleştirdikten sonra, bazı yeni görevler dağıttı. Güneydeki petrol sahalarının yeterince korunmamasından endişeleniyor, Basra'nın kuzeyinde, aslında ne Deniz Piyadeleri'nin ne de McKiernan'ın tehdit olarak gördüğü Irak birliklerinden, özellikle de

Güney Irak'ta, İran sınırı yakınında konuşlandırılmış 10. ve 6. tümenlerden çekiniyordu. Franks 20 Numaralı Görev Gücü'nün Basra'dan kuzeye giden 6 Numaralı Karayolu boyunca saldırıya geçmesini, CENTCOM'un haberi olmadan birliklerini Bağdat'ın güneyine gönderen, Amerikan istihbaratına göre ise hâlâ Kuzey Irak'ta bulunan Nabukadnezar Cumhuriyet Muhafız Tümeni'nin üzerine Tomahawk Cruise füzeleri atılmasını istiyordu.

Franks'in eleştirileri bir yana, McKiernan CENTCOM'un komutanından planını yürürlüğe koymaya yetecek destek aldığı kanısındaydı. Franks kuzey saldırısını durdurma fikrini pek sevmemiş olsa da, McKiernan gerçekten başka seçenek olmadığı kanısındaydı ve Amerikan kara birlikleri Bağdat çevresindeki Cumhuriyet Muhafız savunmasıyla karşı karşıya gelmeden doğru koşulların oluşturulması gerektiğine inanıyordu. 27 mart öğlene doğru 5. Kolordu ve Deniz Piyade Sefer Gücü McKiernan'ın karargâhından yeni emirlerini aldılar; kuzeye doğru yürüyüşlerini durduracaklar ve ikmal yollarının güvenliğini sağlamak için dikkatlerini arkalarında bıraktıkları direniş cephelerine çevireceklerdi.

Wallace kendi açısından daha fazla ateş gücü aldığı için mutluydu. Takviye olarak 82.'den bir tugay geleceğini öğrendiğinde, tümene komuta eden ve savaşa girebilmeye can atan Tümgeneral Chuck Swanack'e bir not karaladı: "Kıçını kaldır, buraya gel."⁵

McKiernan, Conway'le ve Wallace'la buluşma amacıyla 28 martta helikopterle Conway'in Cellabe Hava Üssü'ndeki sahra karargâhına gitti. McKiernan'ın yanında Thurman ve özel danışmanı Terry Moran da vardı. Şimdi artık kuzey saldırısı durdurulduğuna göre, komutanların bir sonraki adımlarını planlamaları gerekiyordu. Birçok yaverin tuttuğu notlarla belgelenen toplantıyı McKiernan açtı. Ona göre Amerikan birliklerinin karşısında şimdi düşmanın iki "ağırlık merkezi" vardı: Saddam'ın Bağdat yakınlarında konuşlandığı Cumhuriyet Muhafızları ile "paramiliter" Fedailer. Amerikan kuvvetlerinin her ikisiyle de uğraşması gerekiyordu; arkalarındaki tehlikeli tehdidi görmezden gelerek Bağdat'a doğru koşamazlardı. Yine de, McKiernan'a göre, cephe gerisindeki kabul edilebilir risk ölçüsünü bizzat komutanlar belirleyecekti. Birliklerin Fedai tehdidini etkisizleştirmeleri gerekiyordu, bu tehlikenin kökünü kurutmadan kuzeye ilerlemeleri söz konusu olamazdı.

Asıl hedefe, Cumhuriyet Muhafızları'na gelince, McKiernan Bağdat yakınındaki birliklerin konumlarını tekrarladı. McKiernan'a göre Kerbela, Hille ve Kut "kırmızı bir çizgi" oluşturuyordu. General yaygın istihbaratı tekrarladı ve bu çizgiyi aşip kuzeye ilerlendiği takdirde, Iraklıların kimyasal silahlarını kullanmaya zorlanabileceğini belirtti. 5. Kolordu ile Deniz Piyadeleri Cumhuriyet Muhafızları'nı yok etmek için

kuzeye yürüdüklerinde, Bağdat'ın çevresini kordon altına almış olacaktı. Kente giren ve oradan çıkan başlıca yollar kesilecek, bu da başkentin içine, Wallace'ın rejimi yıkacağını söylediği saldırıları hazırlayacaktı. Bütün bunlar 5. Kolordu'nun aylar önce hazırladığı ve Franks'in Beyaz Saray'a sunduğu plana uygundu.

McKiernan kuzey saldırısının yeniden başlatılması için iki koşul belirtti. Cumhuriyet Muhafızları'nın gücü yarıya indirilecek, 82. ve 101. Hava İndirme Tümenleri 5. Kolordu'nun gerisini destekleyecekti. General ana saldırıyı yeniden başlatmadan önce iki günlük bir keşif ve hava bombardımanı öngörüyordu, ama bu konuda sahra komutanlarının görüşlerine ihtiyacı vardı. "Zamanlama konusundaki görüşlerinizi duymak istiyorum. Cumhuriyet Muhafızları Kuvvet Komutanlığı yüzde 50'ye indirilene kadar çok direnç göstereceğim" dedi.

McKiernan'dan sonra sözü, ana saldırıyı yöneten Wallace aldı. 5. Kolordu komutanına göre Iraklı paramiliter güçler kontrol altındaydı, ama Amerikalıların bu güçler üzerindeki egemenliği zayıftı. Semave ve Necef'te paramiliter güçler vardı ve bu güçler iki kent arasında gidip geliyordu. Wallace karşısında kaç savaşçı bulunduğunu bilmiyordu. "Bu mankafalardan kaç tane var, bilmiyorum" dedi. Şiilere gelince, Wallace'a göre bazıları Amerikalılara yardıma hazır olmalarına rağmen, Fedailer tarafından korkutulmuştu. Şiilere silah dağıtmak için planlar hazırlanmıştı, ama Özel Harekât güçleri arasında bu yeni müttefiklerine kefil olmayacak olanlar çoktu. Wallace ikmal yollarını korumada gelişmeler sağladığını ve 5. Kolordu'nun kuzeye doğru yürüyüşe geçmek için gerekli lojistik desteği 30 ya da 31 marta kadar tamamlayacağını söyledi. Yine de Kerbela'yla uğraşmanın Necef'ten çok daha güç olabileceği ve kente keşif timleri sokmanın birkaç gün alacağı uyarısını yaptı.

5. Kolordu komutanı, Fedailerin Irak füze bataryalarına istihbarat sağladıklarını düşündüğünü ve düşmanın malzeme nakletmek için Fırat üzerindeki teknelerden bile yararlandığını söyledi. Wallace Bağdat Havaalanı'na saldırmak için yaptığı plandan da söz etti. Eğer 82. ve diğer birlikler cephe gerisini desteklemek için zamanında gelirse, Wallace kuzeye 1 nisan'da bile saldırabileceği düşüncesindeydi. Ancak bu arada, eğer duraklama devam edecekse, o zaman güneydeki Fedai tehdidinin üzerine yürürmesinin daha doğru olacağını belirtti. "Eğer daha fazla zaman olursa, kentlerin üzerine daha kararlı gidebilirim" dedi Wallace.

Conway de sanki Wallace'ı tekrarlar gibiydi. Deniz Piyadeleri'nin komutanı düşman "taşkafaların" beklediğinden daha sert, komuta ve denetimlerinin tahmininden daha güç olduğunu söyledi. Yanından geçip gittikleri düşman birlikleri hâlâ savaşıyordu. Düşman "kararlı bir savunma" uyguluyordu. Conway'e göre, Amerika'nın savaşın başındaki "hızlı başlangıç gücü" bu savaş için "uygunsuzdu". Deniz Piyade ikmal yollarına gelince, bu yollar kırılıyordu ve ancak -Conway'in "zırhlı ka-

barcık” olarak adlandırdığı– Deniz Piyadeleri’nin denetiminde oldukları yerler güvenliydi. Hava güzelken, Deniz Piyadeleri kendi hava savunmaları altında iyiydi, ama kum fırtınaları, dolu ve yağmur bütün denklemini bozuyordu. Conway’e göre Deniz Piyadeleri Bağdat’a yürümeye yeniden başlamadan önce, önlerinde birkaç günlük savaş vardı. Bu da Moseley’ye Bağdat çevresindeki Cumhuriyet Muhafız birliklerini havadan dövme fırsatı verecekti. Conway Deniz Piyadeleri’nin ilerleyişini korumak için hâlâ Hava Kuvvetleri’nin bazı köprüleri uçurmasını istiyordu. McKiernan da aynı düşüncede idi.

Conway, Fedailerin 1 Numaralı Karayolu üzerindeki 5. Alay Muharip Timi taciz etmek ve Necef yakınlarında 5. Kolordu’ya meydan okumak için üs olarak kullandıkları Divaniye konusundaki özel kaygısını dile getirdi. Deniz Piyadeleri kendi birlikleri ile 5. Kolordu arasında açılan dikişten endişe duyuyor ve bu konuyu önemle vurguluyordu: Conway’in ekibinden bir Deniz Piyade generali “dikiş” sözcüğünün gereğinden nazık olduğu görüşündeydi; doğru tanım “uçurum” olmalıydı. McKiernan Wallace’a dönüp, bu konuda ne yapabileceğini sordu. Araya keşif timleri sızdırmak ve 8 Numaralı Karayolu üzerinde durdurma noktaları oluşturmak konusu konuşulduysa da ne McKiernan ne de Wallace dikişi kuzey saldırısı önünde hatırı sayılır bir engel olarak gördüklerinden, bir karar alınmadı.

Asıl önemli olan 5. Kolordu ile Deniz Piyade sefer birliğinin Fedailere dönebilmesi için Bağdat yürüyüşünün durdurulması ve yürüyüş yeniden başlatıldığında, her iki kuvvetin de Irak başkentine aynı zamanda ulaşması için saldırının senkronize edilmesi idi. “Kırmızı bölge” çarpışmaları acımasız olacaktı ve McKiernan’a göre Kara Kuvvetleri ve Deniz Piyadeleri yanlış ayak üzerinde yakalanmamalıydı. Franks’in Fedai tehdiyle başa çıkmaları için komando ve CIA ajanı kullanma düşüncesine başından beri karşı çıkan McKiernan güneydeki istihbarat yetkililerinin ve Özel Harekât birliklerinin etkin kullanılması için zaman gerektiğini söyledi. Wallace ve Conway kentlere ve iletişim ağlarına saldırılarını sıklaştıırken, 5. Kolordu’ya bağlı helikopterler Milh Gölü çevresinde keşif faaliyeti yürütecekti. Toplantının sonunda, generaller eğer Fedailerin beli birkaç günde kırılmazsa neler yapılması gerektiğini tartıştı. “O zaman ne yaparız, bilmiyorum” dedi Wallace.

“İşte o zaman 4. Piyade Tümeni ile 3. Zırhlı Süvari Alayı’nı isteriz” dedi McKiernan.⁶

McKiernan Doha Kampı’na döndükten sonra, saat 17.25’te Franks’ten öfkeli bir telefon geldi. Wallace bir gün önce *New York Times* ve *Washington Post*’la ortak bir söyleşi yapmış, bu söyleşi sırasında Fedailer konusunda bazı kaygılarından söz etmişti. Doğru bakıldı-

ğında, Wallace'ın yorumları tartışma yaratacak gibi değildi. "Savaşığımız düşman" diyordu Wallace gazetecilere, "Bu paramiliterler yüzünden tatbikatlardaki düşmandan biraz farklı. Burada olduklarından haberimiz vardı, ama nasıl savaşacaklarını bilmiyorduk." Üzerine 50 mm'lik makineli yerleştirilmiş kamyonetlere binen düşman savaşçılarının Amerikan tanklarına saldırması, Wallace'ın "tuhaf" diye adlandırdığı bir taktikti. Bu direniş, artı lojistik takviyesi ve köreltici bir kum fırtınası, duraklamayı zorunlu kalmıştı.⁷

"Bu duraklamaya ihtiyacımız var" diye ekliyordu Wallace. "Hâlâ her gece düşmanla çarpışıyoruz. Onu bizden daha hızlı bir tempoya zorlayacak şeyler yapıyoruz." 5. Kolordu'nun komutanı McKiernan'a yaptığı öneriyi tekrarlayıp, Bağdat üzerine yürüyüşüne yeniden başlamadan 4. Piyade Tümeni'ni bekleyeceğini söylememişti, ama bir soruya verdiği cevapla savaşın sanki beklendiğinden daha uzun sürecekmiş gibi gözüküğünü belirtmişti. Savaş meydanında, Wallace'ın sözleri göz kamaştırıcı gerçeğin açıklanmasıydı. Washington'da, Ulusal Güvenlik Konseyi'nde yetkililer bu yorumları yol gösterici buldu. Kendilerini savaş hakkındaki tek gerçeği Rumsfeld'den duyuyormuş gibi hissetmediler. Bir kereliğine de olsa, savaş alanından cilasız gerçeği duyuyorlardı. Wallace hiç de umutsuz değildi ve nihayetinde söyledikleri savaş alanındaki son kapışmaları açıklıyordu.

Ne var ki Pentagon'da, Rumsfeld ve yardımcıları Wallace'ın sözlerini stratejileri konusunda güvensizlik oyu gibi algıladı. Savunma bakanı konuyu savaştan önce kendine ve yardımcılarna Amerikan birliklerinin iki haftada Bağdat'a gireceği garantisini veren Franks'le tartıştı. Franks'in üst rütbeli yardımcılarının biri, "Rumsfeld Franks'le konuştu, bu adamın kim olduğunu, bunları neden söylediğini öğrenmek istiyordu. Planın iyi olduğuna inanıyor, bir sahra komutanının böyle şeyler söylemesine kızıyordu" diye hatırlıyor.

McKiernan Rumsfeld'le Franks'in ne konuştuklarından habersizdi, ama CENTCOM komutanının gergin olduğunun farkındaydı. Franks, Wallace'ın basına söylediklerini neredeyse sadakatsizlik, Franks'in savaşın "hızlı ve kesin" olacağı ısrarının bir reddi olarak yorumluyordu. Franks, McKiernan'a Rumsfeld'in de çok öfkeli olduğunu ve CENTCOM komutanı olarak Wallace'ı hemen komutanlıktan alacağını söyledi.

"Üff" dedi McKiernan yüksek sesle. Komutanlarının her zaman ketum, hemen her zaman soğukkanlı olmasına alışık yardımcıları bir şeylerin yolunda gitmediğinin farkındaydı. Franks'in Wallace'ı görevden alma tehdidi, bunun hem adil olmadığını hem de savaşın ortasında pek akıllıca olmadığını düşünen McKiernan'ı sarstı. McKiernan ve Wallace birbirlerini yıllardır tanıyor, McKiernan 5. Kolordu komutanına çok güveniyordu. McKiernan Franks'in öfke nöbetlerine daha önce de dayanmıştı, ama Rumsfeld'den söz ettiğinin düşününce, CENTCOM komutanının yaptığı-

nın basit bir korkutma taktiğinden de ötede olmasından kaygılıydı.

McKiernan bu konunun bir telefonda kararlaştırılmaması gerektiğini ve sorunu Franks'in komuta merkezinde yüz yüze görüşmek için ertesi gün Katar'da olacağını söyledi. McKiernan ardından kendisi gibi korgeneral olan dostu Abizaid'i aradı ve Franks'in söylediklerine inanamadığını anlattı. "Tek savaştan birliğin 3-7 Süvari Alayı olduğu palavraydı. Kendi kendimizi nasıl raydan çıkarıyoruz" dedi McKiernan yakın çevresine. Oysa gerekli olan sabırdı, güney kentlerinin ve Bağdat'a uzanan karayollarının denetimiymiş ve Irak başkenti etrafındaki savaş biçimlendirmek için ortak çabaydı.⁸

McKiernan Katar'a hareket etmeden önce Franks'e acele bir mesaj gönderip Wallace'ı savundu ve güneydeki düşmanı yok etmek için Bağdat saldırısını geciktirme kararını bir kez daha destekledi. McKiernan, Wallace'a yeni bir emre kadar basınla konuşmamasını söylediğini belirtti ve basın söyleşisi nasıl algılanırsa algılsın, Wallace'ın gözü pek bir önder olduğunun altını çizdi. McKiernan düşmanın Fırat'tan başlayarak Kent merkezli bir savaş yaptığını ileri sürdü. Şii başkaldırısı gerçekleşmemiş, Saddam'ın ordularına komuta etme yeteneği de zarar görmemişti. Irak'ın ordu birlikleri ne silah bırakmış ne de teslim olmuştu.

McKiernan Franks'e savaş hızlı olmasa da zaferle biteceğinin teminatını verdi. Amerikan birlikleri şimdi geçerli nedenlerle çeşitli yönlerde savaşıyordu ve Washington'un bunu anlaması gerekliydi. McKiernan kullanılacak ek kuvvetlerin de son derece önemli olduklarını tekrarladı. Bağdat yakınlarındaki "kırmızı bölge" savaşında 3. Zırhlı Süvari Alayı'na ve özellikle 4. Piyade Tümeni'ne ihtiyacı vardı.

McKiernan'ın mesajı ek birlik isteği ve biraz sabır tavsiyesiyle güven doluydu. Franks mesajdan pek etkilenmedi ve kısa bir e-postayla cevap gönderdi. CENTCOM komutanı güneydeki durumun ciddi olduğuna inanmıyordu. Asıl sorun Saddam'ın Fedaileri değil, Franks'in Özel Harekât Kuvvetleri'ne benzettiği 5. Kolordu'nun saldırı isteksizliği idi. Franks daha da ileri giderek McKiernan'ın cephe gerisine gerektiğinden fazla önem vermesinden yakınıyordu.⁹

O gece yapılan video konferansta Franks baskıyı sürdürdü ve McKiernan'ın bir dizi soruya cevap vermesi için ısrar etti. Franks, Petraeus'ün 101. Hava İndirme Tümeni'nin Bağdat'a saldırması ve 5. Kolordu'yu Fedailerin üzerine göndermek yerine Kerbela ve Bağdat yakınındaki göller bölgesinde görevlendirmenin artılarını ve eksilerini öğrenmek istiyordu. Franks, Blount'ın 3. Piyade Tümeni'nin düşmanla bir daha ne zaman karşılaşacağını bilmek istiyordu. Bir de Deniz Piyadeleri'nin geriden gelip Iraklıların 10. ve 6. tümenlerine saldırımları ve İngiliz kuvvetlerini kuze-ye itmek hakkında McKiernan'ın ne düşündüğünü merak ediyordu.

Ertesi sabah, Franks'in planlama şeflerinden biri olan Albay Dave Halversen Terry Mogan'a telefon etti. 101. Hava İndirme Tümeni gizli bir sal-

dırı gerçekleştirmiş olmasına rağmen, Franks hâlâ memnun değildi. BZD önemsizdi. 101.'nin harekâtı hakkında gururlanacak fazla bir şeyi yoktu. Bunun da anlamı, diyordu Franks, 5. Kolordu'nun düşmanla teması yitirdiği ve düşman birliklerinin nerede mevzilendiklerini bilmediği.¹⁰

McKiernan o gün gizlice Franks'in Katar'daki karargâhına uçtu ve komutanın 5. Kolordu komutanına olan öfkesine göğüs germek zorunda kaldı. McKiernan daha sonra Thurman'a "boklu bir sandviç yediğini" söyleyecekti. McKiernan eğer Wallace savaşmakta özgür bırakılırsa her şeyin iyi olacağı garantisini verdi. Franks'in yol göstericiliğini yapan emekli orgeneral Gary Luck da Wallace lehinde konuşup, Franks'in sakinleşmesine yardım etti. Luck'a göre, Wallace vurulmaktan kaçacaklardan değildi. McKiernan Doha Kampı'na döndükten sonra Wallace'ı aradı ve medyayla görüşmemesini yineledi. Wallace'ın zaten yeterince baskı altında olduğunu düşünüp, Franks'in onu görevden almayı düşündüğünü söylemedi.

Ne var ki McKiernan kurmaylarına çarpıcı bir yorumda bulundu: "Birleşik Komutanlıklar komutanını harekete geçiren, Blue Force Tracker." Amerikan birliklerinin nerede olduğunu anında iletme imkânının zararları da vardı. Bu, Rumsfeld'in aşırı değişim taleplerinin tuzaklarından biriydi. CENTCOM bilgisayarlarının ekranlarında, kara kuvvetlerini temsil eden mavi imleçler kuzeye doğru hareket etmemiş, kara ordusu gerçekte Fedailerle çarpışırken, savaşın durduğu yorumunu yapmak kolaylaşmıştı. Oysa haritanın ölçeği belirli bir bölgeye indirgendiğinde, ekran hatırı sayılır bir faaliyet gösteriyordu. CENTCOM'un Katar karargâhında ve Pentagon'da tüm Güney Irak'ı gösteren ekrandaki mavi imleç kümeleri, McKiernan'a göre yanlış yorumlanıyordu.

Kara savaşı hızlı başlamış, daha da hızlanmıştı. Birkaç saat içinde Mattis petrol sahalarını ele geçirmiş, Dam Allyn de 1 Numaralı Karayolu Köprüsü'nü almıştı. Ne var ki Fedailerin şaşırtıcı karşı darbeleri karşısında, hızlı saldırı tökezlemişti. CENTCOM'daki en üst düzey askeri komutanlar ile kara savaşı komutanlığı bundan sonra ne yapılacağı konusunda anlaşamıyor, Franks ve McKiernan savaş alanına farklı gözlemlerle bakıyordu. Bu farklılık Spider Marks'ı şaşırttı. "Görüşler apayrı" diye yazdı günlüğüne. "McKiernan savaş alanını denetim altına almak istiyor. Birleşik Komutanlıklar komutanı harekete devam, diyor."¹¹

Franks bir taraftan saldırıya devam etmesi için McKiernan'a baskı yaparken, diğer yandan CENTCOM da savaşı hızlandırmanın başka yollarını arıyordu. CENTCOM komutan yardımcısı John Abizaid bir çare bulduğunu sandı. Abizaid Amman'da Ürdün Üniversitesi'ni bitirmiş ve bölgenin duyarlılıklarına uyum sağlamıştı. Abizaid Pentagon'un sivil mütareke şefi Joe Collins'e Irak toplumunda Amerikan birliklerinin an-

tikor olarak görüleceğini, bu yüzden işgale Iraklı bir yüz bulmanın önem kazandığını söylemişti. Bu kez, saldırıya da Iraklı bir yüz bulmanın önemli olabileceğine inanıyordu.

Abizaid'in telefonu geldiğinde, Zalmay Halilzad Ankara'daydı. Ulusal Güvenlik Konseyi'nin Irak'tan sorumlu üyesi olan Halilzad aylardır Iraklı sürgünler ve Saddam karşıtlarıyla bir araya geliyordu. Beyaz Saray da Halizad'ı diplomatik becerilerini göstermesi ve Türkleri, Kürtlerin bağımsızlık ilanını önlemek üzere Kuzey Irak'a asker göndermemeye ikna için Ankara'da bırakmıştı. Abizaid, Halilzad'a Iraklı sürgünler için Irak'ın liman kenti Üm Kahr'da bir toplantı düzenleyip düzenleyemeyeceğini sordu. Abizaid'e göre, karşılarında Iraklıları görmek, Irak ordusunun teslim olmasını kolaylaştıracaktı. Halilzad telefona şaşırdı, bu kadar kısa zamanda Iraklı sürgünleri toplamanın ve Irak'ın Amerikan denetimindeki bir limanına götürmenin güçlüğüne düşündü. Ne var ki Franks de telefon edince, CENTCOM'un ciddi olduğunu anladı.

Halilzad, CENTCOM'un telefon ettiği tek yetkili değildi. Kitle halinde silah bırakma belirtisi görülmediğinden, Abizaid, Feith'in bürosunu aramış, Amerikalıların yanında savaşacak Iraklıları sormuştu. Feith'in yardımcılarından William Luti, Abizaid'i Amerika'nın Kahire Büyükelçiliğinde eski savunma ataşesi ve CENTCOM'un Irak Ulusal Kongresi Başkanı Ahmed Çelebi'yle irtibat kişisi olan Albay Ted Seel'le konuşturdu.

Seel, Irak'a kuzeyde Amerikan politikalarını düzenlemesi düşünülen Deniz Piyade Korgeneral Henry "Pete" Osman'la birlikte kuzeyden, Türkiye üzerinden gitmişti. Seel, Çelebi'yle buluştuktan sonra Irak Ulusal Kongresi'nin genel merkezine, bir zamanlar Baas Partisi önderleri için dinlenme yeri olarak kullanılan yere gitti, Çelebi'nin kuvvetleri, malzemeleri ve moralleri hakkında CENTCOM planlama bürosuna günlük raporlar gönderdi. 27 Mart günü, Abizaid'i araması söylendi. Abizaid telefona geldiğinde, Seel'e muhtemelen bildiği bir haberden, Amerikan birliklerinin beklenmedik bir direnişle karşılaştıklarından söz etti. Seel'in raporlarından haberdar olduğunu ve Çelebi'nin Kuzey Irak'ta çok sayıda savaşçı bulundurduğunu bildiğini ekledi. Abizaid, Çelebi durumu lehlerine çevirmek için güneyde kullanılmak üzere Iraklılardan oluşan bir askeri güç toplayabilir miydi, toplayamaz mıydı merak ediyordu. Çelebi bu askerleri kullanmaya hazır mı? diye sordu general. Seel, Çelebi'nin hemen yanında olduğunu ve soruyu ona yöneltceğini söyledi.

"Evet, askeri var" diye cevap verdi Seel. Abizaid, Çelebi'nin yirmi dört ya da kırk sekiz saatte güneye gönderebileceği savaşçılar hakkında gerçekçi bir tahminde bulunmasını istedi. Çelebi 1 000 kadar asker gönderebileceğini söylese de, Seel 700'ün daha doğru olacağını belirtti. Amerikan Hava Kuvvetleri bu askerleri üç C-17 seferiyle Nasıriye yakınlarındaki Tallil Hava Üssü'ne taşıyacaktı.¹²

Gergin Beyaz Saray'a müjdeyi ilk veren, Franks oldu. Başkanı ve

kurmaylarını Fedai direnişini ezecek güce sahip olduğu yolunda rahatlamak kaygısıyla, Bush'a bir video konferans sırasında 1 000 Iraklı özgürlük savaşçısının Amerikan birliklerine katılacağını bildirdi. Ulusal Güvenlik Konseyi'nin savunma konularından sorumlu üyesi Frank Miller, bu gelişmeden sarsılmıştı. Bu planı ilk kez duyuyordu.

Wolfowitz ve Feith'in ısrarıyla Pentagon, Iraklı özgürlük savaşçıları'nı Macaristan'ın Tazar kentinde eğitmeye niyetlenmiş, Abizaid'in iyi karşıladığı bu haber Franks tarafından önemsenmemişti. Ne var ki lojistik sorunlardan sonra, yabancı ajanların ayıklanması için başvuruların elekten geçirilmesi gereği ve yönetimde planın değeri konusunda görüş farklılıklarının çıkması yüzünden sadece yetmiş iki kişi başvurmuş, bunlar da tercüman olarak çeşitli birliklere dağıtılmıştı. Oysa CENTCOM'un şimdi önerdiği farklıydı ve beklenmedik güçlüklerle karşılaşılınca aceleyle hazırlanmış bir plandı. Macaristan'da eğitilen Iraklıların aksine, bu savaşçılar ne elekten geçirilmiş ne de eğitilmişti. Washington'da bu insanlar hakkında bilgisi olan kimse yoktu. Bu, kritik bir anda, olağanüstü bir doğaçlamaydı.

Franks'le video konferans bittikten sonra, Miller CIA Başkanı George Tenet'in yanına gitti. Kim bu özgürlük savaşçıları? diye sordu Miller, bu örtülü operasyonda CIA'in parmağı olacağını düşünerek. "En ufak bir fikrim yok" dedi Tenet. O zaman Miller gerçeği öğrenmek için Luti'nin bürosunu aradı, ne var ki Luti de neler olup bittiğini tam bilmiyordu. Karanlıkta olanlardan biri de Dışişleri Bakanı Colin Powell'di. Powell görevden ayrıldıktan sonra da Çelebi'nin savaşçıların savaşta nasıl dahil olduklarını merak etti.¹³

Çelebi'nin adamları güneye taşınmadan önce bir CIA ajanının Washington'a çektiği ve askerler arasında İranlıların da bulunduğunu, Çelebi'nin adam başına 5 000 dolar ödediğini bildiren telgrafı işi neredeyse kökünden kesecekti. Mesajın özü bunların güvenilirmez paralı askerler ve CENTCOM'un suratında patlayacak bir saatli bomba olduklarıydı. Ne var ki Seel, CIA'in raporuna itiraz edip adamlara –İran'dan dönen birkaç kişi ve Kürtler de dahil, Çelebi yanlısı bir savaşçı topluluğu– kefil olunca, plan yürümeye devam etti. Havadan nakil nihayet insan başında gerçekleştiğinde, nakledilen toplam savaşçı sayısı 570'in biraz üzerindeydi.

Nakliye operasyonu sürerken, Çelebi bizzat gelmesi gerektiğini belirtti. Abizaid bu konuyu görüşmedikleri için isteği reddetti. Kavgaya Iraklı özgürlük savaşçılarını göndermek ayrı şeydi; muhtemel bir Irak cumhurbaşkanını Hava Kuvvetleri'ne ait bir uçağa bindirmek, bambaşka. Abizaid CENTCOM'un müstakbel Irak siyasetinde taraf olmamasını söyleyen Wolfowitz'le yaptığı gergin telefon konuşmasında konuyu tartıştı. Wolfowitz geri adım atmadı. Savaş hakkında kaygılandığı bir sırada Çelebi'den asker isteyen Abizaid'di ve savaşçılar önderleri olmadan gitme-

yi reddediyordu. Abizaid ertesi sabah uyandığında, Çelebi Tallil'deydi.¹⁴

Savaşçıları C-17'lere bindirirken, hem Hava Kuvvetleri hem de CIA silahların geride bırakılması için ısrar etti. Uçaklarında silahlı ve sınanmamış bir kuvvet istemiyorlardı. Çelebi'nin adamları kabul etti; vardıkları yerde silahlarını kendilerinin bulmaları gerekecekti. Savaşçıların yanlarında neredeyse hiçbir şey olmadan Tallil'e vardı; onları karşılayan da olmadı. İçine doluştukları yıkık hangarda yardımsever bir kara levazım subayı onlara domuz gibi kültürleri açısından duyarlı oldukları yiyecekler içermeyen yardım tayınları uzattı; bir türlü görünmeyen sığınmacı yığınları için hazırlanıp paketlenmiş porsiyonlar. Gelişmeler McKiernan'ın gözünü bağlamış, onları getirenlerin Franks ve Abizaid olduğundan muhtemelen habersiz, Çelebi'nin askerlerine davetsiz yük gözüyle bakmaya başlamıştı. Thurman haftalarca bu askerleri silahlandırıp malzeme sağlamanın yolunu aradı. Çelebi'nin askerleri yoğun eğitimlerinden sorumlu Özel Harekât Kuvvetleri'nce ne etkili bir eğitimden geçirilmiş ne de denetim altına alınmıştı. Savaş sırasında önemli bir rolleri olmadı. Oysa Çelebi aldırmadı; durumdan olabilecek yararı çıkardı. Nasiriye'ye giderek muhtemel destekçilerine heyecan verici bir konuşma yaptı.¹⁵

McKiernan'ın Bağdat yolunda duraklama kararı Washington'da Pentagon'u sarstı. Kara Kuvvetleri 24. Mekanize Tümen'in eski komutanı ve Körfez Savaşı'nın en atak generali Barry McCaffry yetersiz asker gönderdiği için Rumsfeld'i topa tuttu. Cevap olarak Genelkurmay Başkanı Myers, planlamaya getirilecek herhangi bir eleştirinin moralleri etkileyeceğini belirterek, Pentagon'un kaç asker gönderileceği kararını tartışmanın sadakatsizlik sayılacağını ima etti. Rumsfeld eleştirileri savuşturmak için Pentagon basınna ve birçok televizyon mülakatçısına savaş stratejisini kendisinin hazırlamadığını belirtti. Rumsfeld'e göre, Zinni'nin planının hatalı olduğunda herkes hemfikir. Onu izleyen yeni plan Franks tarafından hazırlanmıştı. "Basında bunun kredisini bana yazıyorlar, aslında bunun kredisinin bana yazılmasından memnun olurdum, ama yapamam" diyordu Rumsfeld. "Benim planım değildi. General Franks'in planıydı ve belirli bir sürede geliştirilmiş, kusursuzluğundan emin olduğum bir plandı."¹⁶

Rumsfeld intikali yönetmesini de savundu. "Lojistik plan ya her şey gidecek, ya da hiçbir şey gitmeyecek, şeklinde tasarlanmıştı" dedi Zaman Aşamalı Kuvvet ve Konuşlandırma Listesi'ne atıfta bulunarak. "Ve, aslına bakarsanız Başkan, Birleşmiş Milletler diplomasisini desteklemek istiyordu. Yani, işlerin belirli bir zaman aralığında gelişmesini istiyordu. Ama istedikleri her şey gönderilme sürecinde. Gidiyor." Bütün bunlar Zinni'nin 1003-98 Planı'nı bir kenara atan, Franks'in sıfırdan

başlaması için dayatan, bir tümeninden de az bir birlikle Bağdat'a saldırmanın yararlarını anlatması için Doug Macgregor'u CENTCOM'a gönderen, "şok ve hayranlığın" erdemlerini açıklaması için Franks'e fakslar gönderen, Zaman Aşamalı Kuvvet ve Konuşlandırma Listesi'ne burun kıvıran ve yedekleri hareketlendirmek için tereddüt eden biri için inanılması güç açıklamalardı. CENTCOM on sekiz ay boyunca Rumsfeld'in, komutanlığın neden daha hızlı seferber olamadığı ve neden daha az askerle savaşmadığı konusundaki sorularının bombardımanına tutulmuştu. Franks'in planı olduğu doğrudu, ama Rumsfeld'in etkisi güçlü ve ısrarcı olmuştu.¹⁷

Rumsfeld kapalı kapılar ardında öfkesini dizginlemedi. Savunma bakanının yaylım ateşe tutulduğunu gören Newt Gingrich, Kara Kuvvetleri'nin sıradışı subayı Macgregor'dan Rumsfeld'in eline sıkıştırılabilecek destekleyici bir not hazırlamasını istedi. Macgregor için bu istek, bulunmaz nimetti. Bazı generallerin Bağdat üzerine yürümek için takviye beklediklerini duymuş, bunu ordunun risk alma isteksizliğinin yeni bir örneği olarak görmüştü. Macgregor kuzeye ilerleyişin durdurulmasının neden kötü bir karar olduğunu açıklayan zehir zemberek bir not yazdı.

Macgregor'a göre koalisyon güçleri çok kalabalıktı ve ciddi kayıpla karşılaşmamıştı. Lojistik kısıtlamaları kaldırmak için C-130'larla malzeme gönderilmeli ve ikmal konvoyları daha sıkı korunmalıydı. Yazdıklarına göre, en önemlisi sınırlarına hâkim olmaktı. Tikrit'in yerle bir olması gerekiyordu. Cumhuriyet Muhafızları yok edilmeliydi. Kentlerdeki direnişi ezmek için zırhlılar ve nokta bombardıman kullanılmalıydı. Saddam medya savaşını kazanmak üzereydi ve eğer ABD birlikleri ilerlemeyi durdururlarsa, psikolojik zafer de kazanacaktı. Durmak, askerlerin moralini bozacak, Kürtlere ve Şiilere yanlış mesaj gönderilmiş olacaktı. Durmak, Fransızların ve Almanların diplomatik müdahalelerine yol açacak, ülke içinde savaşa verilen desteği azaltacaktı. "Askerler" diye yazıyordu Macgregor, "Oraya kazanmak için gittiler ve izin verilirse kazanacaklar, ama temponun onlardan yana olması gerek."¹⁸

Aldığı nottan etkilenen Rumsfeld, bir gün sonra Gingrich'e cevap gönderdi. "Macgregor yazısı için teşekkürler. Burada onun gibi düşünen kimse yok."

Savaşta duraklama sürerken, sahadaki generaller yürüyüşü yeniden başlatmak için en iyi zamanın hangisi olduğunu tartışmaya başladılar. Duraklamadan hiç hoşlanmayan Blount sabırsızlanıyordu. Kerbelâ'nın güneyindeki kayalıklarda iki tugayı vardı ve bu birliklerin Irak topçusuna, hatta muhtemel kimyasal ya da biyolojik silahlara hedef olmasından ürküyordu. Bir başka kaygısı da, Iraklıların bu süreyi daha iyi değerlendirerek, Kerbelâ'yı savunmalarıydı. Şimdiye kadar, Ameri-

kan istihbaratı bu bölgenin ardına kadar açık olduğunu bildirmişti. Blount, Dan Allyn'in tugayının gelmesini beklemek yerine 5. Kolordu'ya baskı yaptı ve iki tugay ile 3. Piyade Tümeni'nin lojistik birimlerini buradan geçirmek için izin istedi. 5. Kolordu hava saldırıları sonucunda Medina Tümeni'nin yüzde 80'i yok edilinceye kadar – McKiernan'ın hedefinin ötesinde, neredeyse imkânsız bir oran– böyle bir girişimin çok tehlikeli olacağını öne sürerek öneriyi reddetti.

Tempoyu az da olsa korumak gayretindeki Blount, Fırat Nehri kıyısındaki Hindiye kentine yöneltilecek bir şaşırtmaca önerdi: Dave Perkins'in 2. Tugay Muharip Timi kentin ortasındaki köprüye saldırarak, böylelikle tümenin Bağdat'a yürümek için nehri geçeceği görüntüsü verecekti. Blount'a göre bu manevra Irak topçusunu müdahaleye zorlayacak, Blount'ın tümeni de batarya radarlarıyla Irak topraklarının yerlerini belirleyecek; Amerikan topçusu ve savaş uçakları tarafından dövülmesini sağlayacaktı. Irak topçusunu vurmak, düşmanın Kerbela'yı savunma yeteneğini önemli ölçüde baltalayacaktı. Kifl'de olanları aklından çıkarmayan Blount, Perkins'e köprüyü aşip karşı tarafa geçme talimatı verdi. Nehrin öteki yakasında, tecrit edilmiş Amerikan birlikleri görme riskine girmek istemiyordu.¹⁹

Wallace önüne getirilen plandan hoşlanıp, kapsamını daha da genişletti. 101. Hava İndirme Tümeni'nin Kifl'den Hille'ye yapacağı şaşırtmaca da dahil olmak üzere, dört ilave saldırı için planlar hazırladı. Wallace bunun yanında 101.'nin Necef'i tecrit edip kenti Fedailerden temizlemesini ve aynı birliğin batıda zırhlı keşif faaliyetinde bulunmasını da istiyordu. 82. Hava İndirme Tümeni'nin bir tugayı Semave'yi temizlemeye başlayacaktı. "Beş saldırı" olarak adlandırılan plan 30 mart günü başlayacaktı.²⁰

Wallace, tümen komutanları ve McKiernan durumu gözden geçirmek ve bundan sonraki adımlarını kararlaştırmak için 29 martta bir araya geldi. Blount kuzey saldırısını bir an önce yeniden başlatmak için baskı yaptı. Bu arada Dan Allyn'in tugayı Semave'den Kerbela'ya gelmiş, tümenin Kerbela'yı geçişinde sağ kanadını korumak için yerini almıştı. Eğer 101. Tümen Kerbela görevini üstlenecekse, Blount'ın bütün tümeni ilerleyecekti. Blount, McKiernan'ın danışmanı Terry Moran'ı Suudi Arabistan günlerinden tanıyordu. 5. Kolordu komutanının çevresindeki son konuşmalardan birinde, Blount, Moran'a yeniden harekete geçme zamanının geldiğini söyledi.

Şaşırtmacayı gerçekleştirmek için, Perkins iki piyade taburunun Hindiye'ye giden yolları ele geçirmesini sağlarken, Phil DeCamp'ın 4-64 Taburu kente saldırdı. Eric Schwartz'un 1-64'ü yedekteydi. Tugay, Hindiye'ye girerken, Yüzbaşı Phil Wolford'ın tank bölüğü RPG ve hafif silah ateşi altında kaldı. Yüzbaşı Chris Carter'ın piyade bölüğü ilerledi ve köprüyü ele geçirdi. Köprü'nün üzerinde, muharip istihkâmcılar he-

men patlayıcı yerleştirilmiş mi, yerleştirilmemiş mi denetlediler. İstihkâmcılar köprü'nün altında buldukları bazı kabloları hemen kesti. Iraklılar henüz patlayıcıları yerleştirmemişti.²¹

Askerlerin kente girdiğini görünce, öteki taraftaki Iraklılar sivilleri kalkan olarak kullanmaya başladı. Ürkünmüş bir kadın köprü'den koşarken kalçasından vuruldu. Carter kadını kurtarmak için Irak ateşine meydan okuyarak köprüye koştu. Olanlar birliğe refakat etmekte olan bir Associated Press muhabiri tarafından kaydedilip bütün dünyaya dağıtıldı.²²

Iraklı savaşçılar nehri kayıklarla geçmeye kalkınca, Perkins şaşırtmacanın bittiğini ilan etti. Plan kentin işgalini öngörmediğinden, sivillerin kanlı bir savaşta arada kalmalarını istemiyordu. Tabur geri çekilirken büyük silah depolarını havaya uçurdu, ardından da Baas Partisi merkezini. Saldırı Iraklıları top kullanmaya yönelttiyse de atışlar Blount'ın istediği kadar yoğun değildi. 3. Piyade Tümeni yirmi antibatarya top atışı yaptı ve savaş uçaklarının otuz sorti gerçekleştirmesine neden oldu. Bu arada önemli bir bilgi eline geçirdi. Tutsak edilen Iraklılardan biri, hâlâ Bağdat'ın kuzeyinde sanılan Nabukadnezar'dan bir takım komutanıydı. Cumhuriyet Muhafız birlikleri Amerikalılara görünmeden güneye inmiş, Fedailere katılmıştı.²³

Beşinci Kolordu'nun öteki harekâtları da sert bir direnişle karşılaştı. 101. Hava İndirme Tümeni Kifl'den Hille'ye doğru şaşırtmaca hareketine başladığında bir asker öldü, biri de yaralandı. Saldırıyı destekleme amacıyla orada bulunan tümenin helikopter filosundan bir Apache'nin komutanı da yara aldı. Perkins'in tugayı gibi, buradaki askerler de savunmacılar arasında Nabukadnezar birliğinin askerler olduğunu belirtti. Semave'deki ve Necef'teki çatışmalar da şiddetli oldu.

Doğuda Mattis de verilen araya en az Blount kadar kızmış, bu duraklamanın bir an önce bitmesini istemeye başlamıştı. Tıpkı Blount gibi Mattis de daha uzun bir bekleyişin saldırının temposunu kaybettireceğine inanıyor ve Deniz Piyadeleri'ni Iraklıların kimyasal veya biyolojik silah saldırıları karşısında savunmasız bırakmasından kaygılanıyordu. İstihbarat raporlarında 1 ve 8 Numaralı Karayolları boyunca kurulan savunma mevzilerini güçlendirmek için Iraklıların takviye gönderdikleri belirtiliyordu ve Mattis'in Iraklıların kullanacağı herhangi bir kitle imha silahının etkisinde kalacak 20 000 Deniz Piyadesi vardı. Hantuş'u almak için çarpışmak zorunda kalan Mattis, durma emri alınca Joe Dunford'ın 3/5 Taburu'nu güneye çağırma kararı verdi. Mattis tümenin daha iyi savunulacak mevzilere ihtiyacı olduğuna inanıyor ve birliklerden birini bu kadar kuzeyde bırakmanın Bağdat'a yürüme niyetini açığa çıkarmasından kaygılanıyordu. Dunford ve subayları geri çekilme ve Divaniye'deki atlama taşında yeniden mevzilenme emrini alınca sarsıldılar. Uğruna bir Deniz Piyadesi'nin öldüğü, canla başla savaş-

larak alınan yerlerden çekilmek askerlerin hoşuna gitmeyecekti. Bunun da ötesinde, Dunford havaalanının ikmal için de gerekli olduğu inancındaydı. Hantuş'u elde tutmanın tümenin stratejisini açık etmeyeceğini, aksine, Iraklıları yanıltarak Mattis'in batıya gidip Dicle'yi geçmeyi planladığına inanmaya iteceğini düşünüyordu.²⁴

McKiernan, Wallace ve Conway en iyi yolu tartışırken, Mattis durmalarından yararlanıp, direniş mevzilerini temizledi. 7. Muharip Tugay'a bağlı ve Albay Bryan "Baseplate" McCoy komutasındaki 3-4, 17 Numaralı Karayolu boyunca silahlı bir keşif operasyonu gerçekleştirip Afak'a vardı, burada bazı düşman birlikleriyle karşılaştı. Albay Joe Dowdy'nin doğudan saldırıya geçen 1. Alay Muharip Timi aynı yol üzerindeki Fecr'e saldırıp Baasçıları sürüp attı; bu harekâta bir Deniz Piyadesi öldü, biri de ağır yaralandı.

Kara savaşının komutanları durulmasını tartışırken, Buzz Moseley'nin hava savaş karargâhı düşmanı baskı altında tutmayı sürdürmeye çalışıyordu. Bush yönetimi yüksek sivil kayıp riski taşıyan yirmi iki yönetim ve iletişim hedefini H-Günü listesinden çıkarmış, bu ölçülü tutumuyla da Washington'un Saddam Hüseyin iktidarının pamuk ipliğine bağlı olduğu inancını kanıtlamıştı.

Ne var ki savaş alanındaki umut kırıklıkları ve düşmanın kitle halinde silah bırakmaması, eldivenlerin çıkarılmasına yol açtı. Çıkarılan hedefler teker teker listeye alındı. Washington her hedefi zaman geçirmeden onaylıyor, Franks de bu hedefleri en kısa zamanda vurması için Moseley'ye baskı yapıyordu. Moseley özellikle F-15E pilotlarına "Sızlanmaya başlayıncaya kadar vurun" talimatı verdi. F-15E bütün avcı uçakları içinde menzilleri en uzun ulan uçaklardı ve bu yüzden tanker uçakların desteğine bağımlı değildi. CENTCOM komutanını hoşnutsuz bırakan bir başka şey de, Saddam'ın Iraklıları saldırgana direnmeye çağırdığı ve Dave Williams'ın Apache helikopterinin düşürülmesini kutladığı televizyon yayınlarıydı. CIA'nin istihbarat raporlarına göre, bu gibi yayınlar savaşı kimin kazanacağı konusunda kararsız Şiilerin Amerika tarafına geçmelerini güçleştiriyordu. Franks, Moseley'den Saddam'ın televizyonunu havaya uçurmasını istiyordu. Halkla ilişkiler konusuna uyum sağlamaya çalışan Franks komutanlarına Saddam'ın televizyon ve radyo imkânlarına karşı girişilen saldırıları kamuoyuna anlatırken, dikkatli olmaları gerektiğini söylüyordu. "Herkesin 'medya' ya da 'propaganda' konusunda konuşmak istemediğimizi anlaması gerek" diyordu Franks komutanlarıyla gerçekleştirdiği bir video konferans sırasında. "Onun yerine 'komuta ve kontrol' deyimini kullanın. Onlara sert davranın."

Franks, 27 marta doğru sinirlenmeye başladı. Bağdat yollarını savunan Cumhuriyet Muhafızı tümenlerini yumruklamak istiyordu. Öncelikleri Medina Tümeni'ne, Hammurabi ve Bağdat tümenlerine –hem de bu sırayla– saldırmaktı. Ne var ki Franks öte yandan da bomba zarar

değerlendirmesinin zamanında gelmemesinden yakınıyordu. Kötü hava, uydu keşfini engelliyor, bomba zarar değerlendirmesinin işlenmesindeki kronik zaafılar CENTCOM'u karanlıkta bırakıyordu. Bir sürü bomba atılmıştı, ama yaptıkları etki belli değildi. "Bomba zarar değerlendirme süreci, bize istediğimiz hizmeti vermiyor" dedi Franks bir video konferans sırasında Moseley'ye. "Artık uydu yokmuş gibi yapalım ve Cumhuriyet Muhafızı kayıplarını görmek için başka yollar kullanalım. Cumhuriyet Muhafızları'nın altı birliğinin nerede olduğunu bilememiz anlaşılır gibi değil."²⁵

Öte yandan Moseley karadaki güçlerin Bağdat'a girmesi için yardıma hazırды. Körfez Savaşı'ndaki hava komutanlarının aksine, Moseley'nin savaşı, Bağdat kent merkezine vuracağı öldürücü bir darbeye kazanma beklentisi yoktu ve 5. Kolordu ile Deniz Piyadeleri'nin yolunu açmakta kararlıydı. Kendine özgü taşra şivesiyle anlattıklarına göre, hava saldırıları öylesine etkili olacaktı ki, McKiernan'ın birlikleri yakındaki markete gidip birer limonata içmek istemedikçe, Bağdat yolunda durmak zorunda kalmayacaktı. Rumsfeld'in çok az asker gönderdiği eleştirisine gelince, Moseley bunun sinek vızıltısından daha anlamlı olmadığı görüşündeydi. Savunma bakanı bu benzetmeye bayılmış, bir video konferans sırasında teşekkür etmiş, daha sonra gönderdiği kutlama mesajı da Moseley tarafından çerçeveletilip Pentagon'daki bürosunun duvarına asılmıştı.²⁶

Moseley karargâhındaki slogan "alınlara daha çok savaş başlığı" yerleştirmekti. Bütün kabadayılıklarına rağmen, Fedailerden başlarını kaşıyacak zaman bulamayan kara birlikleri ara vermek zorunda kalmıştı. Fedailer Moseley'nin savaş uçakları için tehlikeli değildi, Irak hava kuvvetleri de havalanamıyordu. Moseley'yi asıl kaygılandıran, Amerikan istihbarat raporlarıydı; Irak Amerikalıların uydula yönetilen JDAM bombaları kullanmalarını engellemek için kulelerin tepesine Rus yapımı GPS karıştırıcıları yerleştirmişti. Moseley bunun dışında Iraklıların cephe gerisinde terör hatta kitle imha silahı saldırısı gerçekleştirerek, hava üslerini kullanılmaz duruma getirmesinden korkuyordu. 28 mart günü, Amerikalıların Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki El Dafra Üssü'ne yerleştirdikleri biyolojik sensörlerden biri alarm konumuna geçti; teröristler belanın kapılarını açmıştı. Kitle imha silahları hakkındaki çoğu alarm gibi, bu uyarı da yanlış çıktı. Havacılar yine de koruyucu elbiselerine bürünüp, gaz maskeleri takmak zorunda kaldı. Sinirler geriliyordu.²⁷

Moseley'nin önünde zorlu kısıtlamalar da vardı. Bunların içinde en önemlilerinden biri tanker uçaklarının yetersiz sayısı ve bir havaalanını sessizce kullanıma açan Mısır'daki de dahil, bu uçakların konuşlandırıldığı hava üslerinin uzaklığıydı. Tanker uçak problemi, H-Günü gerçekleştirilecek F-117 darbesini büyük ölçüde engellemiş, Irak kara birliklerine karşı yapılacak sortileri de kısıtlamıştı.

Öte yandan, yerdeki birliklerle eşgüdüm de Moseley'nin umduğu kadar kolay olmamıştı. 5. Kolordu hava akınlarını koordine etmek ve dost ateşi tehlikesini en aza indirmek için, atış koordinasyon hattı ya da kısaca AKH olarak adlandırılan bir çizgiden oluşan ve uzun zaman önce kullanıma sokulmuş bir yöntem kullanıyordu. Bu hattın kuzeyinde kalan düşman birliklerine istendiği gibi saldırı düzenlenebilirdi, ama güneyde yapılacak saldırılar 5. Kolordu'yla koordinasyon gerçekleştirilmeden yapılamazdı. Bu yöntem, açıkça belirgin savunma hatları ve her iki tarafta da büyük tank orduları öngören Soğuk Savaş günlerinden ve Avrupa savunması için ABD tarafından hazırlanan planlardan kalmaydı.

Ne var ki hava mürettebatları 5. Kolordu yöntemlerini son derecede can sıkıcı buluyordu. Başlangıçta, 5. Kolordu AKH'sini öylesine kuzeye yerleştirmişti ki, savaş uçaklarına güneye dönüp yeniden yakıt almadan bombalarını bırakmak için sadece birkaç dakika kalıyordu. Hattın güneyine yapılacak saldırılara gelince, 5. Kolordu savaşın başlarında saatte sadece altı uçağa koordinasyon sağlayabiliyordu. Moseley'nin karargâhı ile Conway'nın Deniz Piyadeleri Irak'ın tümünü 50 km'ye 50 km'lik ızgaralara, ya da "öldürme kutularına" ayıran farklı bir sistemi yeğliyordu. Bu kutular da 10 km'ye 10 km'lik karelere, ya da "klavyelere" bölünmüştü. Deniz Piyade mevzilerinin kuzeyinde olduğu kadar güneyinde de kalan bu sektörler hava komutanlarına saldırılarını planlarken daha fazla esneklik sağlıyordu. Bu yüzden, kuzeye doğru ilerledikçe, Deniz Piyadeleri'nin payına sortilerden daha büyük bir kısmın düştüğüne şaşmamak gerekir.²⁸

Franks'in Cumhuriyet Muhafızları'nı dümdüz etme buyruğunu ve 5. Kolordu ile Deniz Piyadeleri'nin Bağdat'a doğru ilerleyişlerinin durdurulmasıyla, hedefleme yöntemlerini tartışmaya zaman yoktu. Moseley'nin baskıyı artırmak için bir yol bulması gerekiyordu. Atılabilecek adımlardan biri, tanker uçaklarını Kuzey Irak'a getirterek yakıtı yaklaştırmaktı. KC-10 ve KC-135 tanker uçaklarında füze ya da top yoktu. Bu uçaklar yerden havaya fırlatılacak bir füzenin radarınca kilitlendiğinde uyarı yapacak sistemlere sahip olmadıkları gibi, ısıya kilitli ya da radarla yönetilen düşman füzelerini yolundan saptıracak *chaff*'la ya da *flare*'la da donatılmamışlardı ve uçan benzin istasyonlarından pek farklı değildi. Moseley 26 martta tanker uçaklarını kuzeye gönderdi ve bu fikir onu öylesine heyecanlandırdı ki, sonunda uçaklardan birine atladı ve Batı Irak üzerindeyken Franks'e telefon etti. Moseley'nin planında bunun ardından A-10'ları nisan başında Tallil'e yerleştirmek vardı. Yakın hava desteği vermeye son derecede uygun olan bu uçakların uçuş menzili kısıtlıydı ve Güney Irak'ta konuşlandırılmakla savaşa daha yakın olacaktı.²⁹

GPS karıştırıcılarına gelince, Albay McKeon'ın F-117'leri bu cihazları savaş dışı bıraktı. Yüzbaşı Ian Phillips ve Teğmen Jeff Strange cihaz-

ların monte edildiği kuleleri havaya uçurmak için bir çift EGBU-27 bombası attı. Bu bombalar GPS verilerine sadece arada bir gerek duydukları ve normalde lazerle hedefe gönderildikleri için, bombalar GPS karıştırıcılarından etkilenmedi. Savaşın tuhaf rastlantılarından birisi de GPS karıştırıcılarının GPS bombalarına hedef olmasıydı.³⁰

Bir yenilik daha vardı. Kum fırtınası başlamadan önce, Moseley'nin karargâhından bir askeri meteorolog hava savaş komutanlığını uyardı, komutanlık da keşif uçaklarına düşman mevzilerinin resimlerini çekme emrini verdi. Buradaki varsayım, kötü hava geldiğinde Amerikan casus uçaklarının ve diğer pilotsuz uçakların, yerin haritasını çıkarmak için radarlarını kullanmalarıydı. Fotoğraflarda düşman mevzisi olarak görünenlere benzeyen nesneler uydudan yönetilen bombalarla dövülecekti. Moseley'nin karargâhındaki subaylar bu yöntem için uygun bir ad bulmakta gecikmedi: “şamar” hedeflemesi.

Kötü hava koşulları hava harekâtına da zarar verdi: sadece 27 mart günü sortilerden yüzde 25'i iptal edildi, ama bombardıman hiç durmadı. 31 mart günü geldiğinde, 30 mart gecesi fırlatılan 260 tanesi de dahil, uydudan yönetilen 1 861 JDAM bombası atılmıştı. Düşman güçlerinin tepesine ne bulunursa atmanın heyecanı bir B-2 Stealth bombardıman uçağını bir dizi MK-82 “aptal” bomba bırakmaya bile itti. İki milyar dolarlık bir uçakla yönetilmeyen bombalar atmanın bilgeliğini sorgulayan Pentagon havacıları bu sortiden epey yakındı.³¹

Saddam'ın yayınlarının uzun süre susturulamaması hem Franks'i hem de hava komutanlığını öfkeliendirdi. Iraklıların da çareleri, mesajlarını bütün ülkeye yaymak için antenleri vardı. Franks'in savaşın bir sonraki aşamasıyla ilgili beklentileri açıktı. “Bana kalırsa, niyet çok açık” dedi komutanlara. “Saldırı ruhu, sarsıcı vuruş, devam.”³²

Franks 31 mart günü McKiernan'ın Kuveyt'teki karargâhına uçtu. Komuta merkezinde sahra karargâhıyla selamlaşan CENTCOM komutanının yüzünde güller açıyordu. Ne var ki McKiernan ve yardımcılarıyla McKiernan'ın çalışma odasında baş başa kaldıklarında, durum değişti. Franks kara komutanlarını eleştirirken dolaysız bir dil kullandı. Ona göre sadece İngilizler ile Özel Harekât Kuvvetleri savaşıyordu. 3. Piyade Tümeni gerçek savaşçılara döndürülmesi gereken bir “yiyiciler ve sıçıcılar” topluluğu gibi davranıyordu. Franks birliklerin gerçek bir tank savaşına girdiklerinden bile kuşkulu olduğunu söyleyip, eğer başarılı olamazlarsa yaşayacakları utanç konusunda subayları uyardı. Kerbela çevresindeki direniş hafifti ve o direnişi ezmek “kaymak işti.” Komutanların Ray Odierno'nun yakında Kuveyt'e varacak olan 4. Piyade Tümeni'ni nasıl kullanacaklarına bir karar vermesi gerekecekti. Bu tümen ikmal yollarındaki pisliği temizlemek için kullanılacaktı.

Franks, Bağdat Havaalanı'nın McKiernan ve komutanlarının sandığından çok daha kısa sürede alınacağını söyledi. Franks'e göre bu iş şimdi de yapılabilirdi ve 20 Numaralı Görev Gücü ile Petraeus'ün 101. Hava İndirme Tümeni bu görev için biçilmiş kaftandı.³³

Franks, Irak'ın 10. ve 6. tümenlerini yok etme emrine, böylelikle bilgisayar ekranındaki kırmızı imleçlerin ortadan kaldırılması isteğine ne McKiernan'ın ne de Deniz Piyadeleri'nin uyduğunu görüp öfkelen-di. Generallerin 10. Tümeni bir tehdit olarak görmemelerine şaşırıyordu. Basra'dan başlayıp kuzeye giden 6 Numaralı Karayolu'nun kontrol altına alınması gerekiyordu. "Basra kendini tecrit edilmiş hissetmiyor" dedi Franks.

Toplantının en çarpıcı anı Franks'in kayıpların sözünü edilmesini istemediği andı; oysa o ana kadar kimse bu konuya değinmemişti. O aşamada sanki kayıpların saldırının en temel sonuçları olmadığını belli etmek istemiş gibi, elini ağzına götürüp esner gibi yaptı. Kimse Franks'e açıkça karşı çıkmadı. CENTCOM komutanı öfkesini üzerlerine boşaltıyordu, onlar da bunun geçmesini bekleyeceklerdi. Ne var ki McKiernan'ın toplantıya katılan yardımcıları, gördüklerinden sarsıldı. McKiernan'ın İngiliz yardımcılarının en rütbelisi olan Albert Whitley, Franks'in kayıplar konusundaki kaba tutumuna kızmıştı; Kraliyet Deniz Piyadeleri savaşın ilk gecesinde ölmüş ve bir Amerikan Patriot bataryası yanlışlıkla bir İngiliz Tornadosu'nu düşürerek, mürettebattan iki kişinin ölmesine neden olmuştu. Spider Marks'ı rahatsız eden, Franks'in konuşurken kullandığı ses tonuydu. Marks'a sanki Franks, savaşla ilgili Rumsfeld'den yediği fırçaların acısını şimdi onlardan çıkarıyormuş gibi geliyordu.

Bunun ötesinde, Whitley ve McKiernan karargâhının öteki üyelerine göre, Franks savaşın nasıl yürütüleceği konusunda rastlantı yaklaşımını benimsemişti ve her cephede faaliyet istiyordu. Hem Bağdat'ı almak hem de Deniz Piyadeleri ile McKiernan'ın durağan, tehlikesiz, tümüyle savaş dışı olarak değerlendirdikleri 10. ve 6. tümenlere saldırmak istiyordu. Amerikan kuvvetleri bütün çabalarını tek bir amaca yoğunlaştırmayacak, onun yerine bir dizi göreve sarılacaktı. Her şeyi aynı anda yapma talimatının, hiçbir şey yapmama talimatından bir farkı yoktu.

Franks'in ayrılmasından sonra, komutanlarıyla sağlam bir ilişkisi olduğuna inanan ve Franks'in nutuklarını daha önce de dinlemiş olan McKiernan ekibini sakinleştirmeye ve komuta kademesinde fikir ayrılıkları söylentilerini önlemeye çalıştı. McKiernan'a göre kara komutanlığı hâlâ işinin başındaydı ve önemli olan, bir birlik görüntüsü vermekti. McKiernan Saraybosna'da emrinde çalıştığı, dostu ve yardımcısı Whitley'ye yaklaştı. "Bu konuşma hiç yapılmadı" dedi McKiernan.³⁴

Savaştan sonraki aylarda, Fedailerin saldırıları, şiddetli kum fırtınaları, lojistik sorunları, yanlış istihbarat tahminleri, bir türlü gerçekleşmeyen Şii ayaklanması, hepsi savaşın kaçınılmaz sürüşmeleri olarak

bir kenara itildi, Franks, Cheney ve Rumsfeld planın daha başından beri mantıklı olduğundan dem vurdu. Sadece bir avuç koltuk generali tersini düşünüyordu.

CENTCOM'un içinde, durum çok daha karmaşıktı. Franks 5. Kolorado komutanını işten el çektirmekle tehdit etmişti. Franks ve Abizaid savaş alanındaki güçlüklerden Çelebi'nin savaşçıları Amerikan C-17 nakliye uçaklarıyla taşıyacak kadar yılmışlardı. Bombardımanın Cumhuriyet Muhafızları üzerinde bıraktığı etki hâlâ değerlendirilemiyordu. Ve Franks fazlasıyla tedbirli oldukları ve Fedailerden gereksiz yere korktukları için üst rütbeli generallerini fırçalamıştı. Öte yandan McKiernan da cephe gerisindeki tehditler ve Bağdat yolundaki Irak savunmasıyla uğraşmak zorunda olduğuna inanıyordu. Hızın çok önemli olduğunu kabul ediyordu, ama bilgisayar ekranında kırmızı imleçler görmek ile uzak mesafelerde paramiliter güçlerle çarpışırken, büyük birlikleri savaş alanına kaydırma arasında dev farklılıklar vardı. Franks'le yaşanan gerginliğe rağmen, içgüdüünün haklı çıkacağına, durma emri verip savaşın bir sonraki aşamasını biçimlendirme fırsatını kullanarak doğrusunu yaptığına inanıyordu. McKiernan'ın günlük savaş güncellemesi toplantılarında subaylarına sıkça hatırlattığı gibi, "Sakin yanılmayın, kahrolası bir savaşın içindeyiz!"

On yedinci bölüm

Tank takımı

Kara Kuvvetleri ve Deniz Piyadeleri güneyde Fedai saldırılarını püskürtmeye çalışırken, Albay Pete Blaber da batıda kendi savaşını veriyordu. CENTCOM'un işbölümü planında Batı Irak, Özel Harekât birliklerinin arenası olarak belirlendiğinden, Blaber da çok duyarlı bir birliğe, 1. Özel Harekât Gücü Harekât Müfrezesi'ne ya da bilinen adıyla Delta Gücü'ne komuta ediyordu.

Franks, Özel Harekât birliklerinin Afganistan'da Taliban rejiminin yıkılması sırasında oynadıkları rolden çok etkilendiğinden, komandalara Saddam Hüseyin'e karşı girişilen savaşta büyük bir pay verilmiş, 5. Özel Harekât Grubu Ürdün'de konuşlandırılmıştı. John Mulholland komutasındaki grubun görevi Batı Irak çölünü gezerek Scud füzesi aramak ve Iraklıların, 1991 yılında olduğu gibi, İsrail'e füze saldırısında bulunmasını engellemekti. Grup bu görevi, Scud önleme harekâtının ana sorumluluğunu üstlenmiş olan Moseley'nin karargâhıyla işbirliği yaparak yerine getirecekti. Kuzey Irak'taysa, Charlie Cleveland'ın 10. Özel Harekât Grubu Kürtlerle çalışıyordu. Bütün bunların dışında, Suudi Arabistan'ın batısındaki gizli Arar Üssü'nde başka bir Özel Harekât topluluğu vardı. "Siyah ÖHG", yani en gizli Özel Harekât birliklerinin gölgeli dünyasında kim varsa, oradaydı. Arar Delta Gücü'nün dışında 75. Ranger Alayı'na, Combat Talon MC-130'lara, 160. Özel Harekât Havacılık Alayı'nın Little Bird helikopterlerine ve konvansiyonel bir birlik olmasına rağmen Özel Harekâtçıların Irak içlerindeki yerleri ele geçirme yeteneklerini artırmak için bu gücün komutasına verilen 82. Hava İndirme Tümeni'nin bir tugayına da ev sahipliği yapıyordu.¹

Suudi Arabistan topraklarında Amerikan Özel Harekât birliklerinin bulunması öylesine özenle saklanan bir sırды ki, varlığının resmen açıklanması için savaşın sona ermesi beklendi. Kamuya açık tarihlere göre, Arar diye bir yer yoktu. Arar'daki birlikler Fort Bragg'deki Birleşik Özel Harekât Komutanlığı'nın başındaki Tümgeneral Dell Dailey'ye bağlıydı. Dailey'nin birlikleri Irak Savaşı'nda basitçe 20 Numaralı Görev Gücü olarak tarandı. Bağdat'ın ele geçirilmesinden sonra, Tommy Franks Kuzey Ebu Gureyb Sarayı'nda komutanlarıyla birlikte fotoğrafçılara poz

vermeden önce, Dailey'nin kareye girmedigiinden emin olmak istemişti.

Helikopter pilotu geçmişine, geniş askeri operasyon tecrübesine, Ranger'ların Panama ve Afganistan işgalleri sırasında böylesi görevlerde uzmanlaştığı gerçeğine ve Bush yönetiminin Bağdat rejimini bir an önce devirme tutkusuna bakılınca, Dailey'nin asıl hedefinin Bağdat Uluslararası Havaalanı'nı ele geçirmek olmasına şaşmamak gerekir. Havaalanını alma, sonra da McKiernan'ın yedek gücü olan 82. Hava İndirme Tümeni, 2. Tugayı'nın paraşütle indirilmesine ya da uçakların getirilmesini sağlamak için enkaz ve engelleri kaldırma talimleri önce Georgia'da, sonra da Kuzey Carolina'da Fort Bragg'de gerçekleştirilmişti. Eğer Saddam rejimi iskambil kâğıtlarından yapılmış bir kule gibi devrilirse, bu gösteride Dailey'nin 20 Numaralı Görev Gücü'nün rolü büyük olacaktı.

Havaalanını alma operasyonu tartışmalıydı. Buff Blount'ın 3. Piya-de Tümeni'ne göre havaalanına önce tümenin zırhlı araçları gitmeliydi; bunlar dev boyutlardaki havaalanını ele geçirmeye ve düşmanın savunma mevzilerini temizlemeye en uygun araçlardı. Zırhlı araçlar tümene daha fazla hareket kabiliyeti sağlıyor, bunun yanı sıra Blount'ın Irak'ın hava savunmasından kaygılanması gerekmiyordu. Tümen hem CENTCOM'a hem de Özel Harekâtçılara görevi daha etkin ve daha risksiz yapacak durumda olduklarını bildirdi. Ne var ki Dailey pitbull gibiydi; dişlerini geçirdikten sonra, bırakması hemen hemen imkânsızdı; ya da subaylarının dediği gibi, şekerlemeyi kumbaraya tıkıştırmaya kararlıydı.

Afganistan, Somali ve Balkanlar'da tecrübe kazanmış Blaber'in görevi çok daha gösterişsizdi. On üç yıldan beri Delta Gücü'nde hizmet veren ve iki yabancı dil konuşan Blaber dünyanın dört köşesindeki operasyonlarda çarpışmıştı. Bu arada vücutları bu ağır çalışmayı kaldırdığı sürece bütün meslek hayatları boyunca birliklerinde kalma hakkına sahip olan Delta astsubaylarının tecrübesine de çok güvenirdi. Blaber'in partneri Kara Kuvvetleri'nin en deneyimli askerlerinden biri olan Binbaş-ı İggy Balderas'tı. Delta birliğinin Irak'a paraşütle inmesi ya da Irak'ın başkentine yürümesi gerekmiyordu. Toplam yetmiş beş komandodan oluşan birlik Irak ile Suudi Arabistan arasındaki sınırı çizen hendekte bir yarık açacak, savaşın resmen başlamasından bir gün önce İsviçre yapımı, altı tekerlekli ve dayanıklı on beş Pinzgauer ve Irak trafiğinde göze batmayacak iki sivil dört çekerle Batı Irak'a girecekti. Ekipte Javelin tanksavar füzeleri ile önlerindeki araziye görmek için kullanılacak, pitotsuz casus uçakları da vardı. Üstlerinden Irak'ın içlerine girme izni koparmak kolay olmamıştı. Her şeyden önce, Dailey'nin itirazı vardı. Dailey Delta ve diğer komando birliklerinin Arar'da konuşlanmasını, kitle imha silah alanlarının keşfi ve saldırılar için helikopterlerle götür-

rölüp getirilmesini önermişti. Blaber ise en iyi istihbarat toplama yönteminin bölgeye girmek ve mevkiyi genişletmek olduğu düşüncesindeydi. Blaber'ın görevi ancak Franks'ın bizzat devreye girdikten sonra onaylandı. CENTCOM Komutanı Blaber'ı Afganistan'dan tanıyor, Delta Gücü'nün operasyonları süratle gerçekleştirme yeteneğine güveniyor ve komandalardan bu sefer de çok şey bekliyordu.

Delta'nın başlangıç görevi batıda bir dizi muhtemel kitle imha silah deposunu kontrol etmek, sonra da doğuya, elektrik üretmek ve sulama yapmak için yetmişli yıllarda Sovyetler tarafından inşa edilen, Hedise kasabasının yakınındaki Kadisiye Rezervuarı'nın başında dikilen dev Hedise Barajı'na gitmekti. Baraja vardıktan sonra, Blaber'ın ne yapması gerektiği pek açık değildi, ama Kuveytlilerin Franks'e Saddam'ın kitle imha silahlarını oralarda bir yerlerde saklamış olabileceğini söylediklerinden beri baraj, Saddam'ın gizli kitle imha silah depoları araştırmasının bir parçası olmuştu. Delta birliğinin yerel Iraklılardan kitle imha silahları ve Saddam hakkında toplayacağı bütün bilgileri değerlendirmek için, komandalara psikologların, iki askeri istihbaratçının ve birçok köpeğin de dahil olduğu bir savaş alanı istihbarat timi eşlik ediyordu. Köpekler nöbetçi olarak kullanılacak ve "fırarileri" yani kaçmaya çalışan düşman askerlerini yakalamaya yardım edeceklerdi.

Öte yandan Delta birliğinin en önemli istihbarat kozu, iki yarı Iraklı yarı Amerikalıydı: Philadelphia'lı bir veteriner ile bir zamanlar Irak ordusunda er olarak görev yapan, Körfez Savaşı'ndan sonra Saddam'ın Irak'ından kurtulmak için çölü yürüyerek geçen ve sonunda kapağı Amerika'ya atmayı başaran, başarılı bir işadamı San Francisco'lu emlak komisyoncusu Saif Ataya. Iraklılar basit tercümanlıktan öte bir görev üstlenecek, Delta birliğinin kültür danışmanları ve kılavuzu olacaklardı. Arar'da herkesin bu fikre sıcak bakmadığı açıktı. Rütbeli bir istihbarat subayı iki adamı duyduğunda, Amerikan ordusunun en gizli örgütünün güvenlik soruşturmasından geçmemiş iki sivil nasıl olup da savaş bölgesine götürdüğünün açıklanmasını istedi. Blaber istihbarat subayına Iraklıların Saddam'ı devirmeye kararlı, Amerika Birleşik Devletleri'ne sadık ve görev için önemli olduklarını söyledi. "Onlar Amerikalı. Onlara güveniyorum ve adamlarımın başarılı olup hayatta kalması için onlara ihtiyacım var " dedi Blaber arkasını dönüp öfkeyle uzaklaşan istihbarat subayına.²

Delta Gücü'nü savaş bölgesine götürmek için verdiği mücadele bir yana, Amerikan istihbarat örgütleri Irak'ın kimyasal silahlara ve seyyar biyolojik silah fabrikalarına sahip olduğuna ne kadar inanırsa inansın, Blaber kitle imha silahı konusunda bir ilerleme sağlanacağından kuşkuluydu. Blaber'ın Delta tecrübesi ona kendini düşmanın yerine koymayı öğrettiğinden, Saddam'ın böylesine önemli bir malzemeyi Bağdat rejiminin şöyle böyle kontrol edebildiği uzak ve savunmasız bir çöl

parçasına gömmesi mantıksız geliyordu. Buna rağmen Blaber kitle imha silahlarının Delta'nın Batı Irak'taki rolünü açıklayacak uygun bir neden olduğunu da reddetmiyordu.

Blaber ve adamları mart ayında alternatif operasyonlar konusunda bir beyin fırtınası yürütürken, Amerikan istihbaratı 12 Numaralı Karayolu'nda Suriye'ye doğru gidip geri dönen bir Irak generalinin telefon konuşmasını yakaladı. Bu telefon Irak yönetiminin batıda kullanılabilir kaçış yolları araştırdığı tahminlerini doğrulayınca, Blaber'in adamlarından ateş destek subayı Will H. Özel Harekât birliklerinin Afganistan tecrübelerine dayanan bir plan geliştirdi. Delta Gücü Moseley'nin savaş uçaklarının desteği ve diğer komando birliklerinin yardımıyla Suriye yolunu kesecek ve Bağdat'a batıdan yola çıkan hatırı sayılır bir işgal gücünün Irak başkenti üzerine yürüdüğü kanısını verecekti. Batı Irak'ta faaliyet gösteren kırk aşkın Müttefik timiyle, epey hareketlilik olacaktı.

Savaşa beş gün kala, Delta subayları radyo frekanslarını kararlaştırmak ve ortak saldırı imkânlarını araştırmak amacıyla, uçakla İHÜ (İleri Harekât Üssü) 51'e, yani Ürdün'deki gizli Özel Kuvvet Üssü'ne götürüldü. Delta Arar'dan kuzey yönünde ilerlerken, Ürdün'deki komandolar batıdan üç kollu bir harekât başlatacak, 5. Özel Harekât birliği güneyde, Avustralyalılar merkezde ve iki Britanya timi kuzeyde yer alacaktı. Özel Harekât birlikleri ve Delta ekipleri Afganistan'da omuz omuza çarpışmıştı ve bölünme ve ortak operasyon planlama eğitimi almadıkları halde, her yönden düşmanın üzerine çullanma fırsatı çıktığında, sayılarının ve yollarının verdiği üstünlükten yararlanabileceklerine inanıyorlardı.

Blaber planı bir adım daha öteye götürme kararındaydı. Saddam'ın yuvarlak savunma hattı uyarınca Bağdat'ın çevresine yerleştirilen Irak birlikleri onun gözünde her biri kilit bir coğrafi noktaya yerleştirilmiş dört çit direğine benziyordu. Blaber batı çölünde bir kargaşa yarattıktan sonra Delta birliğinin ve Moseley'nin uçaklarının kuzeybatı direğini dövmelerini istiyordu. Böylelikle Bağdat'takiler Müttefik kuvvetlerinin her yerde olduğunu sanacak, düşman şaşırıp paniğe kapılacaktı. Yağmacılık bir strateji ilkesi olmuştu.

19 mart sabahı, termometre yirminin altını gösterirken, Delta Gücü karanlıktan yararlandı ve Irak ile Suudi Arabistan arasındaki sınırı oluşturan on iki metrelik kum tepesiğinde kendine bir koridor açtı. Delta Gücü Irak'a ilk giren birlikti; Blaber ve küçük kurmay grubu geride, Arar komuta merkezinde kalmıştı. Planlarını gerçekleştirmek amacıyla, hâlâ Amerika'da olan ek Delta birlikleri için baskı yapacaklar ve savaşta daha büyük bir rol –bölüğe katılmak– isteyeceklerdi. Tahmin edileceği gibi, Delta Gücü sözü edilen kitle imha silahı bölgesine vardığında, Alman yapımı gaz maskeleriyle donatılmış, ama kimyasal silahlardan habersiz ol-

duklarını söyleyen Irak askerlerinin dışında pek bir şey bulamadı. Ataya bölgeden sorumlu iriyarı ve şaşkın Iraklı binbaşısıyla birkaç dakika konuştuğundan sonra, Delta birliğinin sınırdan geçişine komuta eden Yarbay Bill C.'ye kitle imha silahlarını korumak bir tarafa, bu adamların böylesi silahlardan haberdar olmalarının bile söz konusu olmadığını söyledi. Hareket halinde küçük bir birlik olan Delta tutsak almakla ilgilenmediği için, Amerikalıların birkaç tümenle batıdan yapılacak bir saldırıdan önce keşif için geldiklerini söyledikleri Iraklıları serbest bıraktılar.

Batı Irak'ta Rütbe'de ve H-3 Havaalanı'ndaki ateşli çatışmaların, hem Saddam'a bağlı Bedevi aşiretlerinden sakınıp, hem de Irak konvoylarını pusuya düşürmekle geçen günlerin ardından, Delta birimi Hedise Barajı'na –Blaber'ın gözünde kuzeybatı direğine– ulaşmak üzere kuzeye yöneldi. Barajın savunması Roland hava savunma füzeleriyle ve yakında üslenmiş, tanklar ve zırhlı piyade araçlarıyla donatılmış bir Irak mekanize bölüğüyle sağlanıyordu. Delta birimi önemli bir hedefe saldırırken B-1 bombardıman uçakları, Batı Irak göklerinde dolaşan ve uydudan yönetilen bombalar taşıyan F-15E avcı uçaklarıyla güçlü bir hava desteğine sahipti.

Karanlık çökünce Delta komandoları, özel ses emici susturucular ve Blaber ile subaylarının birliğin yerini izlemelerini sağlayan Blue Force Tracker'la donatılmış dokuz arazi aracıyla harekete geçtiler. Gelişmiş gece görüş sistemlerinden yararlanarak, Irak savunma çemberinin arasından geçtiler ve taşınabilir lazer cihazlarının yardımıyla havadan yok edilecek –Will H.'nın planına göre, hassas teçhizatla birleştirilmiş hassas ateş– Irak tanklarının, toplarının ve araçlarının yerlerini belirlediler. Uçaklar hem lazer, hem de uydula yönetilen JDAM bombaları bıraktı, sayısız kamyon ve barakanın yanı sıra, düşmanın zırhlı araçlarından yirmi üçünü, ZSU hava savunma silahlarından on yedisini savaş dışı bıraktı. Delta ekibi aynı işi ertesi gece de yineledi. Bu macera Franks'in üzerinde çok büyük etki bıraktı, CENTCOM komutanı McKiernan'ı Bağdat saldırısını hızlandırmaya zorlamak için Delta biriminin yaptıklarından bahsetti.

Blaber ve adamları barajın çevresinin önemli bir mevki olduğunu fark ettiler. Ancak Delta birimi barajı ele geçirip savunamayacak kadar küçük bir ekip olduğundan, Blaber görevi bir an önce devretmeye ve 1 Numaralı Karayolu'nun Bağdat'ın kuzeyinde kalan bölümüne saldırılar düzenlemek için doğuya yönelmeye can atıyordu. Blaber Birleşik Özel Harekâtlar Komutanlığı'nda baş harekât subayı olan Albay Frank Kearney'yi arayarak Pinzgauer'li yeni bir Delta komando birliği, Kara Kuvvetleri Ranger'larından bir tabur ve bir M1 tank bölüğü istedi. Kearney'nin desteklediği istek Franks tarafından hemen onaylandı.

Birkaç saat geçmeden, bir Delta birliği iki C-17 nakliye uçağına bindirildi, Kuzey Carolina'dan kalkan uçaklar hiç mola vermeden uçup,

Delta komandolarının Irak çölünde yaptıkları bir kum pistine indi. İlk kez bir Amerikan mekanize birliği ülkesindeki üstün savaş alanına tek uçuşta götürülüyor ve ilk kez uçaktan alınıp doğrudan çatışmaya sokuluyordu. Bu, sadece savaşın gizli tutanaklarında yer aldı. Yarbay Mark O.'nun komutanlığındaki birlik Delta'nın saldırı yeteneğine güç kattı.

Ranger'lar genişleyen batı harekâtına katıldıkları için memnundu. Mart ayının 27'si gelip çatığında, Bush yönetiminin rejimin çöküşünün hemen olması umudunun gerçekleşmeyeceği ve Dailey'nin 20 Numaralı Görev Gücü'nün Bağdat Havaalanı'nı ele geçiremeyeceği açıkça anlaşılmıştı. Ranger'ların tamamladığı tek görev, kuşkulu bir öyküydü: Kadisiye Rezervuarı'nın yanında, kimyasal ve biyolojik silah deneme tesisi olduğu sanılan, ama tıpkı öteki sözde depolar gibi hiçbir kitle imha silahı izine rastlanmayan bir alana yapılan baskın sırasında iki Ranger ağır yaralanmış, zırh delici mermiler iki Chinook ile üç Black Hawk'a hasar vermişti. Savaş planında Irak'ın kitle imha silahlarına sahip olduğu varsayımı, Amerikan kayıplarıyla sonuçlanmıştı.

Ele geçirilecek havaalanı görevi ve ortaya çıkarılacak kitle imha silahı zulası bulunamayınca Dailey bir dizi alternatif saldırı düzenliyor, Saddam'ın şimdi artık ıssız olan saraylarını basıyor, operasyonları filme alıp psikolojik harekât kampanyası kapsamında birliklere dağıtıyordu. Bağdat Havaalanı'na saldırının artık masada olmadığı neredeyse resmileşmişken, Ranger'ların yapacağı en iyi şey Hedise Barajı'nı ele geçirmektir. Blaber, Ranger'ların alay komutanına ödünç asker vermesi konusunu sorduğunda, beriki hafif alaycı bir cevap verdi: "Tabii, bütün alayı versem nasıl olur?" Daha sonra CENTCOM, Hedise Barajı'nın alınmasını, Saddam'ın Kerbela da dahil, Bağdat'ın batısını su altında bırakma planını önleyen, stratejik açıdan yaşamsal bir adım olarak tanımladı. Oysa barajın işgali tamamen rastlantı sonucuydu.³

27 mart günü, Ranger'larla dolu üç C-17 nakliye uçağı, Batı Irak'ta, Kadisiye saldırısının çıkış noktası olarak kullanılacak H-1 Havaalanı'na hareket etti. Uçaklar uçaksavar atışlarından sakınarak 150 metreye indi, her biri yüz kiloya yakın malzeme taşıyan Ranger'lar ve savaş istihkâmcıları çöl gecesinin karanlığına atladı. Ortalıkta düşman falan yoktu, ama sert kum ve keskin kayalar önemli sayıda bacağın kırılmasına ve bileğin burkulmasına yol açtı. Daha birkaç saat geçmeden, istihkâmcılar pisti temizledi, H-1'in yeniden faal olmasını sağladı. İlk uçak, yaralıları götürmek için gelen bir MC-130'du.

Şimdi Amerika Birleşik Devletleri'nin elinde, Güney Irak'taki Tallil ve Celibe gibi üçüncü bir üs ve operasyon için ek birlik gönderecek ilave bir havaalanı vardı. İki gün sonra 3. Ranger Taburu'ndan bir bölük H-1'e vardı, arkadaşlarıyla buluştu ve doğuya, baraja doğru harekete

geçti. Ranger'lara görevlerinde daha fazla hava desteği sağlamak için H-1'e Little Bird helikopterleri de gönderilmişti.

Yolda başka birlikler de vardı. 1-41 C Bölüğü'nün Komutanı Albay Shane Celeen Hedef Rams'tayken 1 nisan'da çöldeki gizli savaşa katılma emrini aldı. Bir M1 tank bölüğünün komutanı olarak Semave çevresindeki Fedailerini durdurmaya yardım etmişti. Ne var ki hiçbir şey Celeen'i biraz sonra duyacağı operasyona hazırlamamıştı. Celeen'e verilen talimat, bir takımı Rams'ta bırakmak ve bölüğünün geri kalanını alıp, özel bir görev için yüz kilometre güneydoğuya, Tallil'e götürmekti. Celeen'in tanklarının aşınıp arızalanmalarını önlemek için beklediği tank nakil araçları hiç görünmedi. Sonunda bölüğünü Tallil'e motor gücüyle götürmek zorunda kaldı.

Celeen'in askerleri arasında, daha önce C-17'e binen fazla değildi. Oysa şimdi, Özel Harekât birliklerinin yanında savaşmaları için, H-1'e götürüyorlardı. Bir Özel Harekât biriminin emrine zırhlı bir birlik vermek, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana yapılmamış, alışılmadık bir karardı. Tanklar, önemli bir vurucu güçtü, ancak çok yakıt harcıyordu ve geride güvenecekleri gerçek ikmal hatları yoktu. Oysa Blaber eğer bir Amerikan tümeninin Batı Irak'ı yarıp geldiği görüntüsü verilmek isteniyorsa, bunu en iyi M1'lerin yapacağı inancındaydı. Yakıtlarından çoğu boşaltıldıktan sonra, yetmişer tonluk tanklar C-17'ler tarafından teker teker taşındı. Üç günde toplam olarak on M1 tank, üç zırhlı personel taşıyıcısı, bir paletli ateş destek aracı, üç kamyon, iki tanker ve bir Humvee batıya, H-1'e nakledildi.⁴

Ranger'lar 1 nisan günü işe koyularak barajı, yakındaki enerji santrealını ve transformatör bölümünü ele geçirdi. Delta komandoları bölgeden ayrılmadan önce ilk Ranger müfrezesini yukarıya, barajın kenarına götürdü. Ana yönetim binasına baskın veren Ranger'lar binayı oda oda temizlemeye koyuldu, sonunda da baraj müdürü ile yirmi beş sivil bulup tutukladı. Dört saat sonra, Ranger'lar binada patlayıcı bulunmadığını bildirecek durumdaydı. Ne var ki dışarıda devam eden yoğun çatışma ertesi güne de uzadı. Iraklı askerler barajın batı tarafından RPG ateşliyor, havan ve top atışı yapıyordu. Ranger'lar düşmanı susturmak ve Iraklıları savaş dışı bırakmak için A-10'ları çağırdı, bu arada da binanın bütün camlarını parçaladı.

Amerikalıları dövmeyi günlerce sürdüren Iraklılar, şanslı oldukları bir sefer, bir Ranger havan mevzisini vurdular, bir askerin ağır yaralanmasına yol açtılar. Little Bird helikopterleri düşman ateşinin susturulmasında yardımcı olurken, yakındaki bir gaz borusunu da vurdu. Bir hafta boyunca söndürülemeyen alevler yüz kilometre uzaktan bile görülebiliyordu. Ne var ki barajı ellerine geçiren Ranger'lar, kendilerini

büyük bir sorunla karşı karşıya buldu: Amerikalılardan hiçbiri barajın nasıl çalıştırılacağını bilmiyordu; baraj eskiydi, bakımsızdı ve denetimsiz su akımından yıkılmaması için doğru işletilmesi gerekiyordu.

Ranger'ların komutasına verilir H-1'e gönderilmiş olan 96. Ordu İnşaat Taburu'ndan bir bölük de yanlarındaydı, ama içlerinde baraj işletmesini bilen kimse yoktu. İnşaat Taburunda uzmana en yakın olan kişi, on iki yıldan beri Özel Kuvvetler'de istihkâmcılık yapan ve tek tecrübesi liseden sonra Virginia'daki bir barajda geçirdiği üç aydan oluşan Başçavuş Kevin Camp'ti. Bilgisinin sınırlılığı göze alınarak baraja gönderildi, üstlerinin ne yapılması gerektiğini anlamaları için barajın fotoğraflarını çekip H-1'e geri döndürüldü.

Camp'ın hareketi düşman havan ve top ateşi yüzünden iki gün gecikti; bir MH-47 Chinook'la Hedise'ye vardığında, barajın görüntüsü gerçekten de hoş değildi. Irak ateşi kritik bir transformatörü vurmuş, baraja gelen enerji durmuştu. Güç yeniden sağlandığında, beş türbinden sadece birisi çalışıyor ve o çalışan türbinin şaftının da bütün binayı sarsacak kadar çarpık olduğu anlaşıyordu. Barajın contaları sızdırıyordu ve pompalar çalışmazsa barajdaki su düzeyi yükselecekti. Camp başka bir askerle birlikte incelerken, baraj sarsılır gibi oldu. Asker dev kütlenin yıkılacağını düşünerek, kaçmaya davrandı. Camp büyük bir sükûnetle, eğer baraj yıkılmak üzereyse, zaten çok geç kaldıklarını söyledi ve çalışmaya devam etti. Sonunda Amerikalılar barajı en iyi bilenlere, Iraklılara güvenmek zorunda kaldılar.

Barajda tutuklu bulunan Iraklı işçiler de barajın yıkılacağından korkmuş, gitmek istiyorlardı. Iraklı müdürü Amerikalıların barajı yıkmak niyetinde olmadığına ikna ettikten ve Iraklıların barajı boşaltma taleplerini geri çevirdikten sonra, Camp ve Iraklılar barajı çalıştırmak için çok uğraştılar. Daha sonra Ordu İstihkâm Kolordusu'nun gönderdiği ekip neler yapılacağını kararlaştırmak için Amerika'daki uzmanlarla bir video konferans gerçekleştirdi. CENTCOM Sözcüsü Tuğgeneral Vincent Brooks barajın alınmasını övdü, barajın Iraklılar tarafından yerle bir edilmesinin yıkıcı etkileri olacağını anlattı. Ne var ki ne Iraklıların böyle bir niyeti, ne de Amerikan askerlerinin barajın bakımını yapacak malzemesi vardı. Barajın kurtarılması, insanların kavradığından da kritikti ve barajı almak için savaş, Amerikalıların hayatlarını tehlikeye atmıştı. İşin gerçeği, Amerikalılar barajı kendilerinden kurtarmıştı.⁵

Irak Savaşı'nın ilk haftalarında, batıdaki çarpışmaların büyük bir bölümü gözden uzak bir biçimde yürütüldü. Bütün gayretlerine rağmen, ne 5. Özel Kuvvetler Grubu, ne de Ürdün'den hareket eden Avustralyalı ve İngiliz komandolar Scud'a rastlamadı. Ekim 2002'de Kongre'ye sunulan Ulusal İstihbarat Değerlendirmesi'nde Saddam'ın elinde menzil-

leri 700 ile 1 000 kilometre arasında değişen onlarca Scud füzesi olduğu belirtilmişti. Pentagon'un kaygılarından biri, Saddam'ın İsrail'e başlığında kitle imha silahı bulunan Scud'lar fırlatması ihtimaliydi ve Nells Hava Kuvvetleri Üssü'nde böylesi silahları düşürmek için yoğun bir eğitim uygulanmıştı. Oysa Körfez Savaşı'ndan sonraki yıllarda, Amerikan istihbaratı tek bir Scud fotoğrafı çekememişti. Ulusal İstihbarat Değerlendirmesi, CIA'in Irak'ın Körfez öncesi edindiği Scud'ların sayısı, savaşta fırlattıkları ve imha ettikleri Scud sayısı arasında fark olduğu ısrarına dayandırılmıştı. 5. Özel Kuvvetler Grubu'nun görevi mantıklı bir tedbirdi ancak, savaş öncesi istihbaratının gerçeklerden çok uzak oluşunun bir başka kanıtıydı da.

Bu arada bazı operasyonlar Müttefiklerin istediğinden de fazla ses getirdi. İngilizler batıya iki ekip sızdırdı: bir Özel Hava Birliği birimiyle, Amerikan Deniz Kuvvetleri SEAL komandolarının İngiliz karşılığı olan SBS komandolarının oluşturduğu 7 numaralı Görev Gücü. Yedi numaralı Görev Gücü'nün görevden önce çöl operasyonları yapmamış olması, bir sürü çöl taktikine öncülük eden, sonra da bu taktikleri Amerika'nın Delta Gücü'yle geliştiren İngiliz SAS'tan bazılarını öfkeliyordu. Yedi numaralı Görev Gücü Sünni üçgeninin kuzey bölümüne girdikten bir gün sonra küçük bir Bedevi grubuna rastlayınca, onlarla çay içip sohbet etmeye karar verdi. Bu arada çok daha kalabalık bir Bedevi grubu gizlice İngilizlere yaklaşıp ateş açtı. İngiliz komandolar şaşırды, bu kargaşada kaçarken arkalarında savaş araçlarını ve Delta Gücü frekanslarına programlanmış telsizler gibi duyarlı malzemeyi bıraktı. Sonunda İngiliz komandolar yeniden toparlandı, çağırdıkları helikopter onları kurtardı, ama bütün bu macera utanç vericiydi, özellikle de El Cezire televizyonu bu araçlardan bazılarını binip dolaşan aşiret üyelerini gösterdikten sonra.⁶

Daha sonra Delta da Bedevilerle karşılaştı. Delta birliği bir gece sonraki görevini planlarken, nöbetçilerden biri kalabalık bir aşiret topluluğunun yaklaştığını gördü. Ataya onlarla konuşmak için uzaklaştı. Bedeviler gizemli ziyaretçilerin kim olduğunu ve burada neden bulunduğunu soruyordu. Bir hikâye uydurmak kolay olmadı. Birliğin Pinzgauer'larından ikisi açıkça görünüyordu. Ataya, Bill C.'den aldığı talimata uyararak buraya büyükelçilikteki insanları kurtarmaya geldiklerini söyledi. "Öyleyse, siz Rus'sunuz" dedi Bedeviler; Bağdat'ta hâlâ faaliyet gösteren birkaç elçilikten birinin Rus Büyükelçiliği olduğunu biliyorlardı. Bedeviler ayrılmadan önce Ataya'ya başkente giden güvenli yolları önerip, ona iyi şans dilediler.

Blaber önemli görevlerinden birini tamamlamış, batıda karışıklık yaratmış ve Delta birliğini sonraki günlerde 1 Numaralı Karayolu'nun Tikrit'in kuzeyinde kalan bölümüne saldırabilecek şekilde konuşlandırmıştı. Tank Takımı olarak adlandırılan yeni birlik savaşın keyfini çı-

karacaktı. Ranger'lar baraj için vuruşurken, Delta birimi de Rava Nehri Köprüsü'nden geçip Tikrit'e yöneldi. McKiernan Kara Kuvvetleri'ne ve Deniz Piyadeleri'ne Amerikan güçlerinin işgalci olduğu görüntüsünü vermemek için bayrak taşımama talimatı vermişti, ama araçlarında büyük Amerikan bayrağı dalgalandırmaları için Delta Gücü'nün zorlayıcı bir nedeni vardı. Birlik için bazen kimliğini açıklamak daha güvenli oluyordu, bazen de kimliğini saklamak: Delta komutanları Müttefik uçaklarının seksen kilometre ötede olduğunu öğrendiğinde, bayraklar çıkıyordu. Komandolar, düşman hatlarının çok gerisinde ilerlerken Müttefik pilotlarca düşman konvoyu sanılma riskinin en aza indirilmesi için elden gelen her şeyin yapılmasını, Afgan dağlarında kazandıkları acı tecrübeden öğrenmişti.

Delta Gücü Batı Irak'ta faaliyet gösterirken, altı tane MC-130 Combat Talon uçağı Akdeniz üzerinden güneye dönüyordu. Amerikan kuvvetleri Ürdün ve Suudi Arabistan üzerinden Batı Irak'a girmekte hiçbir sorunla karşılaşmamıştı ama, Türkiye bambaşka bir konuydu. Aylar süren pazarlıklardan ve milyarlarca dolar yardım vaatlerinden sonra, Türk hükümetinin topraklarından başlayacak bir Amerikan saldırısına izin almayı başaramaması, umutları gerçekten kırmıştı. Bu aksilik sadece Ray Odierno'nun 4. Piyade Tümeni'nin kuzeyden bir cephe açmasını engellememiş, aynı zamanda da CENTCOM'un Kuzey Irak'ı Özel Kuvvetler'le güvenlik altına alma planına da ciddi zarar vermişti.⁷

Türklerin kararına göre, Amerika Birleşik Devletleri Türkiye'deki üslerinden hava saldırısı başlatamayacak, Türk topraklarında arama-kurtarma uçuşları yapamayacak, hatta Türk toprakları üzerinde uçamayacaktı. Amerikan diplomatları kuzeyde etkin olabilmek için asgari koşul olan hava sahasını kullanma hakkını almak amacıyla yoğun çalışmalar yürüttü ve parlamentodaki aksilikten bir gün sonra Türkler hava sahasını kullanmaya izin vererek, Cleveland'ın Özel Harekât birliklerinden bazılarının intikalini büyük ölçüde kolaylaştırdı ve Akdeniz'de bulunan Amerikan uçak gemilerinin ve İngiltere'deki B-52'lerin Kuzey Irak'ın bombardımanını sağladı.

Buna rağmen, Cleveland'ın 10. Özel Harekât Grubu savaşın yaklaştığı günlerde bile, Irak'a doğrudan bir uçuş rotası olmayan Romanya'nın Köstence kentindeydi. 352. Özel Harekât kanadı daha önce hiç görülmemiş, olağanüstü bir kararla dolambaçlı ve yüksek riskli bir hava rotası yeğledi. MC-130 nakliye uçakları 22 mart günü Cleveland'ın 2. ve 3. taburlarını taşımaya başlarken, bazen 150 metreye inerek Sina Yarımadası'ndan, Suudi Arabistan ve Ürdün'den geçti, Suriye sınırından Irak hava sahasını yalayıp gidip Kuzey Irak'ın Kürt bölgesinde Başur ve Süleymaniye kentlerine ulaştı. Rotaya uygun görülen ad, Çirkin Be-

bek'ti. MC-130'ların ilk uçuşları Irak uçaksavar ateşiyle karşılaşp, birkaç isabet de aldı. Uçaklardan biri öyle kötü vurulmuştu ki, Türkiye'de, İncirlik Hava Üssü'ne acil iniş yapmak zorunda kaldı. Türk siyasetçileri Amerika'nın önderliğindeki harekâta soğuk baksa da Türkiye hava sahasını güç durumdaki Amerikan uçaklarına kapatmamıştı.⁸

Ne olursa olsun, Bush yönetiminin Türkiye'nin desteğini kazanamaması, kuzeydeki Amerikan varlığının zorunlu olarak küçüleceği ve Amerikan hava gücünce kuzeyin yeterince korunamayacağı anlamına geliyordu. Amerikan askerlerini ve onların Kürt müttefiklerini desteklemenin tek yolu, düşmanı Arap Yarımadası'ndaki üslerden kuzeye gönderilen uçaklarla vurmaktır. Batıdaki komandolar neredeyse Müttefik uçaklarının fiili şemsiyesi altında savaşıyordu; Kürdistan'daki Özel Harekâtçılar hava desteği isteyebilirdi, ama tepki süresinin doksan dakika olması, hava desteğine bağımlı ve hafif silahlı komandolar için sonu gelmez bir bekleyişti. Oysa Cleveland'ın çok önemli bir avantajı vardı. Batıdaki Amerikan güçlerinin tersine, 1991 Körfez Savaşı'nın sona ermesinden itibaren Kuzeydoğu Irak'ta yarı bağımsız bir bölgeyi savunmuş müttefiklere sahipti. En önemli dezavantaj da, aynı müttefiklerin Cleveland'ın başına sorun çıkarabilecek olmalarıydı.

Özel Harekât birliklerinin kuzeydeki görevi askeri olduğu kadar da siyasiydi de ve Batı Irak'ta görülen "vur şunları" durumundan çok daha karmaşıktı. Kürdistan iki Kürt hizbinin denetimindeydi: Mesut Barzani'nin Kürdistan Demokrat Partisi ve Celal Talabani'nin Kürdistan Yurtseverler Birliği. Barzani'nin merkezi Erbil olan bölgesi, dağlık Türkiye sınırı boyunca uzanıyordu. Talabani güneydoğudaydı ve Süleymaniye'de yerleşikti. Barzani ve Talabani uzun zamandır rakip olmalarına rağmen, ortak düşmanları olan Bağdat Baas rejimi karşısında aralarında zayıf bir ittifak vardı. Her birinin denetiminde silahlı Peşmergeler vardı. Bu hafif silahlı, ama saygın savaşçıların toplam sayısı 60 000 kadardı.⁹

Saddam Kürtleri ciddiye almış, kuzeye on iki tümen yerleştirmişti; her zamanki düzensiz birliklerin, yani Fedailerin desteklediği toplam 150 000 kişi. Irak tümenleri Saddam Hüseyin'in denetimindeki bölge ile Kürtlerin kontrolündeki bölgeyi birbirinden ayıran ve Yeşil Hat olarak adlandırılan 170 kilometrelik çizgi boyunca konuşlandırılmıştı. Yeşil Hattın güneyinde Irak'ın üçüncü büyük kenti Musul ve 300 petrol kuyusuyla Kuveyt sınırındaki Rumeyle'den sonra ülkenin ikinci büyük petrol kenti olan Kerkük de vardı. Bölge nüfusunun büyük bölümü Kürt ve Türkmen azınlıktı, ama Saddam bir etnik temizlik programı uygulayarak birçok Kürt ve Türkmen topluluğunu bölgeden kovmuş, yerlerine de Baas partisine sadık, Sünni Arapları yerleştirmişti.

Türkler, Iraklılar ve Kürtler geçen on yılın önemli bir bölümünde adı konmamış temel kuralları anlamış, onlara göre hareket etmişti. Yeşil Hat boyunca statüko korundu ve deyim yerindeyse, herkes kendi arka

bahçesiyle ilgilendi. Cleveland'ın görevi sadece Irak tümenlerini oldukları yere mihlamak değildi; aynı zamanda da, tam Saddam rejimi devrilirken, duyarlı Iraklı-Türk-Kürt dengesini kollamaya çalışacaktı. Ne kadar küçük olursa olsun, kuzeydeki Amerikan varlığının amacı Kürtlerin moralini yükseltmek ve onları Başkan'ın Saddam rejimini devirmekte kararlı olduğuna inandırmaktı.

Öte taraftan, Bush yönetimi bir yandan da Kürtlerin çizgiyi aşmamasına özen gösteriyordu. Washington'un hiç istemediği şeylerden birisi de Peşmergelerin gereğinden fazla saldırgan davranarak, kendi ülkeleirindeki Kürtlerin ayrılıkçı isteklerini körükleyeceği kaygısıyla Kürtlerin bağımsızlık ilanına karşı olduğu bilinen Ankara'yı tahrik etmeleriydi. Kürtlerin Kerkük'ü ele geçirmek için hamle yapmaları, Türkiye için savaş nedeniydi. CENTCOM'un korktuğu gelişmelerin başında savaş içinde savaşın geldiği muhakkaktı. Cleveland'ın görevi Iraklılara saldırmak ve Kürtleri durdurmaktı. Bu mesajı pekiştirmek ve –komuta kontrol, istihbarat ve hava saldırısı talep etme imkânı– Kürtlere temel destek sağlamak için Özel Harekât birliklerini Peşmerge'nin arasına yerleştirdi.

Barzani bölgesindeki bir üsse komutanlık eden Özel Harekât subayı Albay Robert Waltemeyer Kürtlerle karşılaştığında, güneye yürüme planlarından haberdar oldu. Böylelikle, Barzani'yle bulunduğu zaman, kuralı anlatma fırsatını buldu. Barzani Başkan Bush'tan bir mesaj getirip getirmediğini sordu. Waltemeyer'in Kürt önderine ilettiği kadarıyla Beyaz Saray Kürtlerin yerleşim bölgelerini korumasını, ama Türkleri müdahaleye itecek her türlü hareketten kaçınmasını istiyordu. Peşmerge Amerika'nın onayı olmadan Yeşil Hattın güneyine geçmemeliydi. Musul ve Kerkük'e tek taraflı girilmeyecek ve insan hakları ihlal edilmeyecekti. Waltemeyer daha sonra, "Bu mesajı hemen orada uydurdum" diye itiraf etti.¹⁰

Cleveland dikkatini savaşa ve çarpışmaya verirken, Amerikan siyasetini uygulamak gibi duyarlı bir görev de Kuzey Irak'a Türkiye'den sızan ve Askeri Koordinasyon ve İrtibat Komitesi olarak adlandırılan bir kuruluşun başındaki Deniz Piyade Tümgeneral Pete Osman'a verilmişti. Komutanlık sanaldı ve Osman'ın emrinde karargâhındaki beş kişi dışında kimse yoktu. Osman'ın görevi çeşitli Kürt aşiretleri arasında dolaşmak, aralarındaki barışı korumak, toprak statükosuna karşı çıkmalarını engellemek ve Kürtlerin faaliyetlerini Türkiye'deki Amerikalı yetkililere rapor etmektir.¹¹

Türkiye'nin 4. Piyade Tümeni'nin topraklarından geçmesine izin vermeyeceği açıkça belli olunca, NATO Komutanı ve Amerika Birleşik Devletleri Avrupa Başkomutanı General James Jones alternatif önlem olarak İtalya'da konuşlanan 173. Hava İndirme Tugayı ile Akdeniz'e he-

nüz gelmiş 26. Deniz Piyade Görev Birliği'ni göndermeyi önermişti. McKiernan da kuzeydeki en üst rütbeli olarak gördüğü Cleveland'ın emrine vermek üzere, 173. Tugayı istiyordu. Bunun anlamı bir hava indirme albayının bir Özel Harekât albayının emrine girmesiydi. McKiernan'ın Washington'daki karacı general dostlarından bazıları bu fikri duyunca çok şaşırdı ve böyle bir şey yapmaması için onu uyardı. Ne var ki McKiernan isteğinde ısrar ediyor ve iki generalin konuyu savaş alanında çözümleyeceklerini düşünüyordu. Tıpkı Tank Takımı gibi, 173. Tugay da Özel Harekât Gücü'nün komutasına girecekti.¹²

26 martta İtalya'nın Aviano Hava Üssü'nde C-17 nakliye uçaklarına bindirilen 1 000 173. Hava İndirme personeli Kürt bölgesinde, Başur yakınlarındaki bir piste paraşütle indi. Burası Normandiya değildi. İnış bölgesi Kürt milisleri, CIA ajanları ve Özel Harekât askerlerince korunuyordu. Yine de, kayıtlara savaş atlayışı olarak geçti. 173. Tugay askerlerinden bazıları iniş bölgesini on üç kilometreyle ıskaladı. Buna rağmen, dört gün sonra Başur'da 2 160 asker ile 382 parça malzeme bulunuyordu. Paraşütle indirmeyi havadan gelen takviyeler, birkaç tank, zırhlı personel taşıyıcıları ve toplar izledi.¹³

Birliğin hareket yeteneği az olsa da, varlığı Iraklılara Amerika Birleşik Devletleri'nin gerçekten de bir kuzey cephesi açtığı ve Kürtlerle ittifak kurduğu mesajını iletliyordu. Osman da üzerine düşeni yaparak 173.'nün gelişini ayrıntılı bir gösteriye çevirdi. İndirmeden üç gün önce düzenlediği basın toplantısında Amerikan paraşütçülerinin savaşa girmek üzere olduklarını açıklarken, birliğin küçüklüğünü ustaca es geçmişti. Tıpkı Blaber gibi Osman da gelen gücün olduğundan da büyük görünmesini istiyordu. Osman, "Bu da insanları kuzeyden gerçekten de büyük bir şeyin geleceğine inandırdı" diye hatırlıyor.¹⁴

Cleveland Yeşil Hat boyunca konuşlandırılmış Irak kuvvetlerine karşı harekete geçmeden önce, gerisini sağlama almak ve Ensar el İslam konusunu çözümlmek zorundaydı. El Kaide'nin bağımsız bir şubesi olan Ensar el İslam ve İran-Irak sınırına yakın bölgelerde toplanıp İran'dan destek alan daha küçük Kürdistan İslam Cemaati, Talabani Peşmergelerinin gerisini tehdit ediyordu. Her iki grubu da savaş dışı bırakmak sadece bu tehditleri ortadan kaldırmayacak, aynı zamanda da Kürtlerin ve Amerikalıların birlikte savaşma becerisini de sınaya-caktı. Amerikan askeri çevrelerinde Ensar el İslam'ın adı sadece "Al" idi. Cleveland Viking Çekici kod adlı bu görevi Yarbey Kenneth Tovo'nun 3. Özel Harekât Taburu'na verdi. Tovo bölüklerinden birini Nasreddin Mustafa emrindeki 6 500 kişilik Kürt birliğine ekledi. Talabani Peşmergeleri Kürdistan Yurtseverler Birliği'nin kurucularından Şevket Hacı Müşir'i katleden Al'dan intikam almak için yanıp tutuşuyordu.

Harekât her iki asi gruba karşı girişilen Cruise füze saldırısıyla başladı. 26 mart sabahı Mustafa altı farklı yoldan geçerek bir dağ tabyası-

na hücum etti. Amerikan hava saldırıları ve ölümcül AC-130 helikopterleri Kürtleri destekledi. Dört gün sonra, dağlardaki çarpışma sona ermişti. Al yenilmişti ama savaşçılarından bazıları sınırı aşmış İran'a sığınmayı başardı, orada yeniden örgütlenip Irak'a dönmenin yollarını aradılar. Yoğun hava kampanyası, Amerikalıların eşzamanlı paraşütçü harekâtı ve Peşmerge saldırısı Iraklıları derinden etkiledi, onları Kerkük'ün doğusundaki mevzilerini terk ederek kentin dış mahallelerindeki savunma hatlarına çekilmeye, hatta, çok örnekte görüldüğü gibi, firara zorladı. Çarpışma Kürtler ve şimdi artık dikkatlerini Yeşil Hatta çevirebilecek olan Amerikalılar arasında karşılıklı güveni pekiştirdi.¹⁵

Bu arada, Osman Iraklıların silah bırakmasını gerçekleştirmeye çalışıyordu. Yeşil Hat üzerindeki düzenli Irak ordu birliklerindeki askerlerin hemen hepsi askere alınmış gençlerdi ve Osman fazla istekli olmayan bir grup askere savaşın acılarını tattırmaktan yana değildi. Kürtleri aracı olarak kullanarak Iraklı komutanlara ya teslim olmalarını ya da yok olma riskini kabul etmelerini söyledi. Oysa Irak birlikleri Saddam taraftarlarıyla dolu olduğundan, komutanlar harekete geçmekten korkuyordu. İleri harekât üslerinden yola çıkan, Irak birlikleri arasında boşluklar yakalayan ve ileri hatlara sızan Özel Harekât birlikleri ve Peşmerge devriyeleriyle ufak tefek çatışmalar oldu. Nisan başında Sifni'de gerçekleşen çarpışma Peşmergelerin Irak hatlarının gerisine sızma yeteneğini gösterdi. Irak mevzileri F-14 ve F/A-18 saldırılarıyla yumuşatıldı, ardından da Özel Harekât birimleri eşliğinde saldırıya geçen Kürtlerce ele geçirildi. Amerikalılar kenti temizlerken bazı evlerin kapılarının kilitli, bazılarının da açık olduğunu fark etti. Peşmergeler açık kapıların önünden geçiyor, ama kilitli olanları kırıyordu. Özel Harekât askerleri aradaki farkı sorunca, Peşmergeler kentin Kürt sakinlerinin saldırı hakkında önceden uyarıldıklarını ve kapılarını açık bırakmalarının söylendiğini anlattı. Kapıların kilitli olması, evin Iraklı Araplara ait olduğu anlamına geliyordu.¹⁶

Güneyde Kara Kuvvetleri ve Deniz Piyadeleri Bağdat'a doğru ilerlerken, kuzeyde hava saldırılarına uğrayan, Peşmerge baskısına uğrayan Irak ordusu hızla dağıldı. Moralleri bozulan Irak askerleri, Saddam'ın güvenlik örgütlerine ve kaçakları yakalayıp yeniden cepheye göndermeye çalışan Fedailerin çabalarına rağmen kitleler halinde firar edip çöle kaçtılar. Yine de bazı Irak birlikleri hâlâ çarpışmak istiyordu. Irak'ın 1. Mekanize Tümeni Musul, Erbil ve Kerkük'ü birbirine bağlayan anayol üzerindeki Debeka Kavşağı'na saldırmaya karar verdi. Kavşağın kilidi beş kilometre kuzeydoğuda uzanan ve Amerikalıların basitçe Köpek Bayırı olarak adlandırdıkları uzun Zurka Zirav Dağı'ydı. Yerel Kürt komutanı Amerikalı meslektaş Binbaşı Eric Howard'a eşzamanlı dört saldırıyla hücu-

ma geçeceğini ve hava desteği için Amerikalılara güvendiğini söyledi.

6 nisan sabahı başlayan saldırı kısa sürede yoğun bir direnişle karşılaştı. Hava saldırıları ilk defa etkisizdi. Kürtler geri çekilir, toparlanıp yeni bir saldırıya hazırlanırken, Howard B-52'leri ve F/A-18'leri çağırdı. Kürtler bir Özel Harekât timiyle birlikte yeniden saldırıya geçti ve kavşak ele geçirmeyi başardı. Ne var ki Iraklılar tanklar ve zırhlı araçlarla karşı saldırıya geçti, Kürtleri ve Özel Harekât timini yakındaki tepelere püskürttü. Sayı ve silah bakımından düşmanın gerisinde olan Kürtler ve Amerikalılar Iraklılara tüfeklerle, makineli ateşiyle ve Javelin tank-savar füzeleriyle karşı koymaya çalıştı. Peşmergelerin yanındaki Özel Harekât hava kontrolörü hava saldırılarını hızlandırmak için Deniz Kuvvetleri'nden iki F-14'le telsiz temasına geçti. Düşmanın kendi bulunduğu yerin ilerisindeki kavşakta mevzilendiğini söyledi. Standart hedef belirleme yöntemlerini uygulayacak zaman yoktu. Saldırı iznini alan bir F-14 bir savaşçı grubunu hedef alarak 900 kiloluk bir bomba gönderdi. Howard yaralandı, patlamada Mesut Barzani'nin yakın bir akrabası da dahil olmak üzere on iki kadar Peşmerge öldü ya da yaralandı. Deniz Kuvvetleri pilotu Köpek Bayırı'na saldıran Özel Harekât personelinin ve Peşmergelerin Iraklı sanmıştı.

Iraklılar saldırıyı sürdürünce Kürtler ve Özel Harekâtçılar bir başka tepeye çekilmek zorunda kaldı. Iraklılara karşı girişilen ısrarlı hava saldırıları etkisini göstermeye başladı ve Irak'ın karşı saldırısı tökezledi. Iraklılar toparlandı, Kürtleri mevzilerinden atmak için üçüncü bir saldırı başlattı, ama hava ve kara ateşi onlar için çok fazlaydı. Peşmergeler ertesi gün kavşağa daha da yaklaştı ama çarpışmalar durdu ve Irak'ın kuzey ordusu dağıtılana kadar bir gelişme olmadı.¹⁷

Bütün karmaşıklığına rağmen, Kuzey Cephesi –askeri jargonda “güçte tutumluluk” operasyonu– şaşırtacak ölçüde başarılı oldu. 4. Pi-yade Tümeni'nin bir kuzey saldırısına katılmayacağı sonucuna varan ve CENTCOM'un şaşırtmaca taktiğinin etkisinde kalan Iraklılar en seçkin birliklerinden, Cumhuriyet Muhafızları'ndan iki tümeni güneye kaydırıldı. Adnan Tümeni CENTCOM şaşırtmacasına göre 82. Hava İndirme Tümeni'nin saldırısının hedefi olacak Tikrit'e çekildi. Amerikan subayları, savaştan sonra gerçekleştirilen sorgulamalarda Nabukadnezar Tümeni'nin 19 ve 24 mart tarihleri arasında sivil araçlarla Bağdat'ın güneyine nakledildiğini, Amerikan keşif sistemlerine yakalanmamak için lojistik ve toplarından çoğunu geride bıraktıklarını öğrendi; CENTCOM bu gerçeği gözden kaçırmış, 5. Kolordu da olanları ancak 27 martta, Hindiye ve Kifl'de Nabukadnezar subayları yakalanınca anlamıştı. Ne olursa olsun, mütevazı bir Özel Harekât birliği ve hava saldırısı Kürt müttefiklerle işbirliği yapıp, Irak kuvvetlerinin büyük bir ço-

ğunluğunu oldukları yere mıhlamayı başarmıştı. Siyasi görev de yerine getirilmiş, Peşmergeler denetim altında tutulmuştu.

Savaştan sonra Osman ve öteki subayların altını çizicekleri gibi, Türklerin Odierno Tümeni'ni topraklarına kabul etmemesinin gizli bir yararı da vardı. Bush yönetimi Türkleri ikna etmeye çabalarken Ankara'ya milyarlar önermişti. Ekimde, Condoleezza Rice'ın başkanlık ettiği bir toplantıda 3 milyar dolarlık bir yardım paketi, 3 milyar dolar kredi, Basra Körfezi ülkelerinin Türkiye'ye 1 milyar dolarlık petrolü bedava sağlamaları için çaba sözü ve Türk inşaat şirketlerinin Irak ve Afganistan'da yeniden inşaat işleri alacağı vaadiyle anlaşma sağlanmıştı. Bu meblağ bir zamanlar Türklerin Colin Powell'in evinde, gecenin on birinde istedikleri 25 milyar dolarlık bağıştan epey uzak olmakla birlikte, yine de hatırı sayılır bir öneriydi. Türkiye'nin kuzey cephesi kavramını reddetmesiyle, Amerika Birleşik Devletleri tasarrufla bulunmakla kalmadı, Kuzey Irak siyasetine bilinmeyen bir oyuncu sokmaktan da kurtuldu. Gizli pazarlıklar sırasında, Amerika Birleşik Devletleri Türklerin, muhtemel bir sığınmacı akınını önleme bahanesiyle, Türk-Irak sınırının güneyine 20 000 kişilik bir birlik sokmalarına izin verecek bir anlaşma önermişti. Türkler Ankara ile Washington arasındaki görüşmeler sonuçsuz kaldıktan sonra da asker göndermek için ısrar etti, ancak Amerika Birleşik Devletleri geri adım atmadı. Türkler birliklerini sınırın kendilerine ait tarafında tutmak zorunda kaldı.¹⁸

Amerikalılar ile Türkler arasındaki gerginlik sona ermedi. Deniz Kuvvetleri'nin Akdeniz'den fırlattığı iki Cruise füzesi Türkiye'ye düştü. Füzele hiçbir hasara yol açmadıysa da, bu olanlar Deniz Kuvvetleri'ni Türk toprakları üzerinden roket atışı yapmamaya ve Cruise füzesi atan bütün savaş gemilerini Akdeniz'den Kızıldeniz'e göndermeye zorladı. Bir sürü füzenin yanlışlıkla Suudi topraklarına düşmesinden sonra, Deniz Kuvvetleri Cruise füzelerini sadece Basra Körfezi ve Umman Denizi'ndeki gemileriyle sınırlandırdı.¹⁹ Türkler ise Kuzey Irak'a sızacak ajanlar göndererek işleri daha da karıştırdı. Olanlar Franks'i hiç sevindirmede. CENTCOM komutanı Ankara'yı eleştirirken sözünü hiç sakınmıyor ve Türklerin işbirliği yapmamak için her yola başvurduklarına inanıyordu. Franks'in sözleri olmasa da, düşündükleri Ankara'da duyulunca, Türk-Amerikan ilişkileri bir yara daha aldı. Bütün bu gelişmeler, NATO başkomutanı ve Amerika'nın Avrupa'daki kuvvetlerinin komutanı –Türklerle askeri ilişkilerden sorumlu– Orgeneral James Jones'u rahatsız etti. Birkaç kez Ankara'ya giderek gergin ilişkilerde bir şeyler kurtarmaya çalıştı, Türk başkentinde küçük bir irtibat bürosu kurarak başına getirdiği Korgeneral Colby Broadwater'ı Türk Genelkurmayı'na gidiş yolu olarak kullandı. Jones, Franks'ten söz ederken, "Bu olayda iyi polis rolü oynamaya hazırdım; çünkü anlaşıldığı kadarıyla kötü polis rolünü o üstlenmişti" diyordu.²⁰

On sekizinci bölüm

Kırmızı bölge

Korgeneral Raad Macid el Hamdani Amerikalıların güneydeki harekâtını izledikten sonra, düşmanın ne yapmak istediğini anladığına karar verdi. Hamdani Cumhuriyet Muhafızları'nın 2. Kolordusu'nun komutanı ve güney savunma hatlarından sorumlu subay olarak hazırladığı durum raporunda, Buff Blount'ın 3. Piyade Tümeni'nin Kerbela'yı hedeflediği sonucuna vardı, sonra da, Amerika Birleşik Devletleri Birleşik Kuvvetler Komutanlığı'nın ele geçirdiği gizli analiz belgelerine göre, 2 nisan günü Bağdat'ta toplanan savaş konseyinde bu görüşünde ısrar etti. Hamdani bir haritanın başına gelerek, Kerbela'yı Amerikan ordusunun Bağdat'a gelmek için geçmek zorunda kalacağı bir darboğaz olarak değerlendirdi. Bir de, Bağdat'a doğudan, Dicle Nehri boyunca gelecek ikinci bir saldırı vardı.

Hamdani Amerikalıların ana saldırısını durdurmak için Cumhuriyet Muhafızları'nın Hammurabi ve El Nida tümenlerinin komutasıyla birlikte 3. Piyade Tümeni'nin Fırat'ı geçmek için kullanacağı El Kaid Köprüsü'nü havaya uçurma izni istedi. Ona göre, Irak başkentinin kaderi pamuk ipliğine bağlıydı. Irak savunma bakanı Korgeneral Haşim Ahmed pek aynı düşüncede değildi. Hamdani'nin güneydeki Amerikan birlikleri karşısında aşırı tepki gösterdiğini söylerken, kendine güveniyordu. "Son iki hafta, Amerikalıların stratejik hilesiydi" dedi. Amerikalıların ana saldırısı batıdan gelecekti.

Saddam Cumhuriyet Muhafızları'yla ilgili bütün yetkiyi oğlu Kusay'a bıraktığından, tartışmayı karara bağlayan da Kusay oldu. Başkentin nasıl savunulacağı çoktan kararlaştırılmıştı ve Hamdani'nin görevi savunma planına karşı çıkmak değil, uygulamaktı. Hammurabi Tümeni başkentin batısındaki Felluce-Ramadi yolunu savunacak, El Nida Tümeni de Bağdat'ın doğusundan kentin hemen güneybatısına, Ebu Gureyb'e nakledilecekti. Saddam Amerikan ana saldırısının batıdan geleceğinden emindi ve Kusay, savunma bakanı ve Cumhuriyet Muhafızları komutanı da onunla aynı fikirdeydi.

Hamdani'nin fırça yemesine ramak kalmıştı. İsteddiği Cumhuriyet Muhafızları'nın iki tümeni yerine, komutasına Irak Özel Harekât Kuv-

vetleri'nden bir birlik verildi. Bir de El Kaid Köprüsü'nü yıkma izni aldı. Köprüler Irak'ın stratejik açıdan en önemli varlıkları arasındaydı. Bir başkaldırı örgütlemeye çalışacak Şiileri ezme ve güneydeki savunma güçlerini takviye etme amacıyla asker göndermek için, Saddam rejiminin bu köprülere ihtiyacı vardı. Rejim kesinlikle gerekmediği sürece, köprüleri havaya uçurmaya kökten karşıydı. Bağdat'ın düşmesinden sonra, Iraklı subayların sorgulanması sırasında öğrenilenlere göre, Saddam'ın açık emri olmadan köprülere sabotaj yapılmayacak, bu talimata karşı gelen her subay infaz edilecekti.

Hamdani toplantıdan ayrıldıktan sonra, durumdan en iyi sonucu çıkarmaya çalıştı. Tahrip komutanına Amerikalıların köprüyü ele geçirecekleri kesin olduğunda El Kaid'i havaya uçurma emrini verdi. O yüzden gelecek bir Deniz Piyade saldırısını durdurmak için, top ve tanksavar silahlarıyla donatılmış bir Özel Harekât alayını Aziziye'ye gönderdi. Ne var ki hem adımlar küçüktü, hem de zaman çok geç.¹

İstmeden yapılmış hareketlerden, CENTCOM'un şaşırtmaca planından ve kararlı hilelerden oluşan karışım Saddam ve en üst düzey yardımcılarını Amerika'nın niyeti konusunda şaşkın ve kararsız bıraktı. Saddam'ı ve yakın çevresini Amerikalılarla Körfez Savaşı sırasındaki çarpışmalar koşullandırmıştı ve Washington'un şaşırtma sanatında usta olduğu inancındaydı.

Franks'in şaşırtma planının bir parçası olarak gizli damgası vurulan, sonra da Iraklılara ulaştırılan askeri planlar Iraklıların kafasını daha da karıştırdı. Bu planlara göre savaşta görev alacak olan 1. Süvari Tümeni ve 1. Zırhlı Tümeni henüz Kuveyt'e gelmemişti. 4. Piyade Tümeni'nin görünüşte anlaşılmasız manevraları, Iraklılara göre hazırlanmakta olan başka bir sürprizin göstergesiydi. Tümenin Amerikan ordusunda en çağdaş malzemeye sahip olduğunu çok iyi bilen Iraklılar bu birlik gelmeden saldırının başlamayacağını varsayıyordu. Hemen bu arada, batıda gerçekleşen Delta Gücü ve Ranger saldırıları, Bağdat'ta hâkim olan, asıl Amerikan saldırısının batıdan, Ürdün'den geleceği kanısını pekiştirmişti.

Bunun da ötesinde, Fırat Nehri kıyısındaki kasabalarda yapılan çarpışmalardan sonra, Bağdat rejimi Amerikalıların nehri geçmeye karar verdiğine, ama sonra püskürtüldüklerine inanıyordu. Terry Ferrell'in 3-7 Süvari Alayı Semave'de Fedailerle kapışmış, ardından da geri çekilmek zorunda kalmıştı. Kifl ve Hedef Floyd'daki amansız çarpışmalardan sonra, Fırat'ı geçip, kuzeye epeyce ilerleyen herhangi bir 5. Kolorado birliği yoktu. Bütün bunlar Necef'i tecrit etme planının parçaları olsa da, Iraklılar durumu bir geri çekilme olarak yorumluyordu. 11. Saldırı Helikopteri Alayı'nın Apache'leri kurşundan bir duvarla karşılaşmış, helikopterlerden biri düşürülmüştü. Bunun ardından, Blount'ın birlikleri Hindiye'de bir şaşırtma saldırısı yapıp köprüye yürümüş, ama nehrin doğu kıyısını ele geçiremeden çekilmek zorunda kalmıştı. Hava

indirme saldırısı Iraklıların başlıca kaygılarından biri olmayı sürdürüyordu, ama şimdilik böyle bir saldırı yapılmamıştı. Irak Enformasyon Bakanı Muhammed Said es-Sahaf, ya da “Bağdat Bob” Amerikan saldırısının Bağdat yakınlarında püskürtüldüğünü ileri sürdüğü için Batı’da gülünç bulunmuştu, ama Iraklıların gözünde Fırat ana savunma hatlarından biriydi ve bu hattın büyük bölümünü başarıyla koruduklarına inanmak için Iraklıların yeterli nedeni vardı. Irak komutanlarının büyük çoğunluğu McKiernan’ın Bağdat yolunda verdiği operasyonel molayı güneydeki kara savaşının sonu olarak görüyordu.

Planda Iraklıların doğru değerlendirdikleri tek bölüm, kuzeyle ilgili olanıydı. Türkiye’nin Odierno komutasındaki 4. Piyade Alay’ını topraklarına sokmama kararından sonra, Iraklılar Kürdistan’dan önemli bir saldırı gelmeyeceğini anlamıştı. Ülkenin kuzey bölümünden sorumlu olan ve Cumhuriyet Muhafızları’nın 1. Tümeni’ne komuta eden subay Amerikan Özel Harekât faaliyetlerinin bir güney saldırısı anlamına gelmediğini düşünürken de haklıydı. Genel olarak Yeşil Hattın güneyinde konuşlandırılan Cumhuriyet Muhafızları’nın iki tümeni, Adnan ve Nabukadnezar güneye nakledilmişti. Saddam ve yakın çevresi, Irak’ın en yetenekli komutanı olan Hamdani’nin değerlendirmesini bu varsayımlara dayanarak görmezden geldi. Cumhuriyet Muhafızları’nın birlikleri satranç taşlarıymış gibi oradan oraya sürülüyordu, ama hep yanlış yönde.

Hamdani ve Blount’ın üzerinde anlaştıkları tek şey vardı: El Kaid Köprüsü önemliydi ve o köprüyü geçerlerse Amerikalılar Bağdat’ı menzillerinin içine almış olacaktı. Blount kuzey saldırısını tek ve sürekli bir harekât olarak görüyordu. 3. Piyade Tümeni Milh Gölü ile Kerbela kentinin arasında, genişliği bir noktada 2 000 m’ye kadar inen bir tarım bölgesinden geçecekti. Buradan geçmek için, birliklerin bir sulama kanalını aşan irili ufaklı yollardan ilerlemesi gerekiyordu. 3. Piyade Tümeni saldırıyı sürdürecekti, eski bir Irak eğitim alanından geçecek, El Kaid Köprüsü’nü alacak, kuzeye doğru yürümeye devam edip Bağdat Havaalanı’nı ele geçirecek, 1 ve 8 Numaralı Karayollarının kesiştikleri kritik kavşağı işgal edecekti. Kısacası, Blount bir uzun yürüyüşle Bağdat’ın güneyini savunan Medina Tümeni’nin arkasından dolanıp vuracak, havaalanını alacak ve savaş bizzat başkente taşımaya hazırlanacaktı.

Blount’ın planı komutanın saldırgan savaş biçimini yansıtırken, bir taraftan da 5. Kolordu’da alınan kararların ötesine geçiyordu. Wallace henüz havaalanını Blount’ın tümeni mi, yoksa Petraeus’ün 101. Hava İndirme Tümeni’nin mi alacağına karar vermemişti. Ancak ilk adım, köprüyü ele geçirmektir. Kara Kuvvetleri’nin Fırat kıyısında bundan önce giriştiği çatışmaların amacı ya Iraklıları saldırının esas yönü konusunda kandırmak ya da köprüleri bir süreliğine geçerek, Saddam Fed-

ilerinin güneye akın etmesini engellemekti. Bu kez farklıydı; Bağdat'ı almak için bütün tümenin köprüden geçmesi ve ilerlemeye devam etmesi gerekiyordu.

Molanın 1 nisan akşamı sona ermesiyle birlikte, Blount'ın birlikleri kuzeye doğru hareketlenmeye başlayacaktı. 3. Piyade Tümeni'nin komutanı kuzeye yürümek için sabırsızlanıyordu. Olduğu yerde kalmak bazı zaafılar yaratmıştı. Scott Rutter'ın 2-7 Piyade Taburu'ndan bir asker 29 mart günü arama noktasında bir taksi durdurdu. Şoför aranması için bagajı açtığında otomobil patladı, şoförle birlikte Rutter'ın askerlerinden dördü öldü, yolun öbür yanındaki bir yolcu otobüsünü kömüre çevirdi. Bu olay, Amerikan güçlerinin arabaya yerleştirilmiş intihar bombasıyla öldürüleceği açık saldırılardan ilki ve gelecekteki gerilla taktiklerinden bazılarının habercisiydi.

Grimsley'nin 1.Tugay Muharip Timi Kerbela yakınlarında tümenin başında girecek, sonra da köprüyü alacaktı. Grimsley, Iraklıların dengesini bozmak için Rutter'ın taburundan köprü'nün güneydoğusunda, Fırat'ın kıyısında yer alan Musayif kasabasına bir şaşırtma saldırısı düzenlemesini istedi. Köprüyü Rock Marcone'nin 3-69 Zırhlı Taburu alacaktı. Grimsley savaşı köprü girişindeki kıyıdan, saldırı komuta merkezinden izlemeyi planlıyordu. Eğer Iraklılar zehirli gaz stoklarına başvuracaklarsa, burası Amerikalılar kalabalık nüfuslu bölgelere girmeden önce son fırsattı. Karşıya geçiş noktasına teskin edici bir ilaç adı, kod adı olarak verilmişti. 3. Piyade Tümeni'nin merkezi Georgia olduğundan, nehri geçiş harekâtına Hedef Şeftali adı takıldı.

Marcone'nin emrinde hepsi top ve Apache saldırı helikopterleriyle desteklenen, iki tank bölüğü, iki piyade bölüğü, istihkâmcılar, duman ve kimyasal keşif mangaları da dahil, 1 100'den fazla asker vardı. Bütün kargaşaya rağmen, Kifl'deki savaştan çok öğretici tecrübeler çıkarılmıştı. İstihkâmcılar düşmanın Alman malı bir yıkım düzeneği kullandıklarını ve köprülerini kolayca havaya uçurulacak şekilde tasarladıklarını öğrenmişlerdi.

Marcone tabur subaylarıyla bir araya gelerek bir plan oluşturdu. İstihkâmcılar Kifl'de bulunan Alman fünyelerine dayanarak, Iraklıların nerede duracaklarını belirlemişti. Bu bölgeler top ateşiyle ve uydudan yönetilen JDAM bombalarıyla dövülecekti. Onun ardından istihkâmcılar Fırat'ın karşı kıyısına geçecek ve karşı uçta bulabilecekleri bütün kabloları kesecekti. Marcone nehirde karşıdan karşıya geçmek için 299. Çok İşlevli Köprü Bölüğü'nden RB-15 tipi birkaç şişme botla dıştan takma motor almayı başarmıştı. Köprü girişindeki kıyıyı Rock Marcone'nin 3-69 Zırhlı Taburu savunacaktı. İstihkâmcılar köprü'nün güvenli olduğunu belirttiklerinde, tabur karşı tarafa geçecekti.

Köprü'nün öbür yanında, Amerikan istihbaratının kitle imha silahı tesisi olduğundan kuşkulandığı geniş bir yer vardı. Saddam'ın devrilmesinden sonra, Irak Fen ve Teknoloji Bakanlığı bu tesisten bir nükleer silahı tetikleyecek güçte ve Amerikan yönetiminin teröristlerin eline geçmesini istemeyeceği, yaklaşık 350 ton yüksek nitelikli patlayıcı çalındığını açıkladı. Oysa Bağdat saldırısı sırasında ne 3. Piyade Tümeni, ne de 5. Kolordu'nun herhangi bir birliği burada ne saklandığını biliyordu, üstelik burayı arama emri de almamıştı. Tümenin kaygısı kitle imha silahlarına hedef olmaktı, yoksa bu silahları korumak değil. Amerikan askerleri, Iraklıların Hedef Şeftali köprüsüne bağladığına inandıkları dışında bir patlayıcıdan ürkmüyorlardı.

Tabur ilerlerken, arkasında alışıldık çöl arazisini bırakarak hurma ağaçlarının, pirinç tarlalarının ve Fırat bölgesinin kanallarının arasına girdi. Marcone için, burası Vietnam'a benziyordu. İncelediği haritalardan hiçbiri onu bulduklarına hazırlamamıştı. Taburun keşif kolu kısa süre sonra ateş altında kalınca, ateşi susturmaları için tanklardan, Bradley'lerden ve Apache'lerden yardım istedi. Bu çatışma Marcone'yi yürüyüşün başına bir tank bölüğü geçirmeye yöneltti. Marcone'nin emrinde ateş gücü bol olmasına rağmen bir sorunla karşı karşıyaydı. Kara Kuvvetleri düşman ateşinin kaynağını belirleyip gerektiği gibi cevap vermek için Q36 antibatarya radarları kullanmaya alışıkta ama taburun antibatarya radarı bozulmuş, onun yerine konması için gönderilen Q37 radarı da henüz gelmemişti. Taburun öncüleri öğleden sonra 3'te köprü'nün girişine vardı.²

11. İstihkâm Taburu, A Bölüğü'nün Komutanı Dan Hibner köprü'nün girişinin ele geçirilmesinden kısa süre sonra oradaydı. Marcone'nin taburu hızla ilerlemiş, ama dürbünüyle bakan Hibner taburun yeterince hızlı davranmadığından korkmuştu. Aslında, köprü yan yana iki köprüden oluşuyordu ve kuzeydeki taraf kısa süre önce havaya uçurulmuş gibiydi. Hamdani son dakikada El Kaid Köprüsü'nü havaya uçurma izni alınca, tahrip komutanı Binbaşı Revkan el Acili'ye sözlü talimat ileterek Amerikalılar yaklaşır yaklaşmaz köprüyü havaya uçurmasını emretmiş, ancak görev yarım kalmıştı.

Güneydeki üç şeritlik köprü hasar görmemiş gibiydi, ama ne kadar süre için? Hibner güney köprüsünün bir duman bulutu içinde gözden kaybolmasını beklerken, istihkâmcılar kamyonlarından atladı ve şişme botlardan ilkinı nehrin kıyısında 300 m sürüklemeye başladı. Daha botun motorunun da sahile taşınması gerekiyordu, ama Hibner bekleyecek zaman kalmamasının telaşındaydı. İstihkâmcılardan ve piyadelerden bir ekibin bota binip kürekle karşı kıyıya geçmesi emrini verdi; bu arada Marcone'nin askerleri koruyucu bir ateş açacak, bir duman müf-

rezesi de korumasız tekneyi gözlerden gizlemek için yeterli sis oluşturmaya çalışacaktı. Amerika Birleşik Devletleri dünyanın en ileri askeri teknolojisine sahip olabilirdi, ama bu harekât tümüyle şişme bir bota binmiş askerlerin kürekle Fırat'ın bir kıyısından ötekine gitme becerisine bağlıydı. Marcone'nin askerlerinin köprü'nün girişini ele geçirmelerinden kırk beş dakika sonra, ilk bot suya indi.

İstihkâmcılar, Fırat'ta yol almaya çalışırken, bot sürüklenmeye başladı. Akıntının güçlü olması bir yana, askerlerin üzerindeki kurşungeçirmez giysiler, malzeme ve cephane tekneyi tehlikeli bir biçimde suya batırıyordu. Askerler ne kadar güçlü kürek çekerse çeksın, bot nehrin akış yönünde gitmeyi sürdürüyor, köprüden uzaklaşıyor, 200 m kadar güneye, pencerelerinden Iraklıların makineli tüfeklerle yaylım ateşi açtıkları iki katlı bir binaya doğru sürükleniyordu. Bottaki piyade takım komutanı Üsteğmen Kevin Caesar, teknenin batmakta olduğunu hissetti. Bütün bu karışıklıkta, takım çavuşu suya düşmüş ve teknenin kıcına asılmıştı. Tehlikeyi daha da artıran, sisin dağılmaya başlamasıydı. Caesar yaklaşık elli dakikalık koruma beklerken, duman sadece on dakika sürebilmişti. İstihkâmcılar hedeflerinden uzaklaşıyor, düşmanın gözü önünde, felakete doğru gidiyorlardı.

Çatışmayı kıydan izleyen Hibner, düşman ateşinin nereden geldiğini belirlemek için askerlerine ateşi kesmelerini söyledi. Bir dakika kadar süren tüyler ürpertici sessizlikten sonra, binanın kuzey tarafından bir makineli tüfek sesi duyuldu. Şişme bot binaya durmadan yaklaşırken, Marcone'nin taburu ve istihkâmcılar düşmanı susturmak için amansız bir ateş açtı.

Bu arada Hibner bir başka istihkâmcı grubunu karşı kıyıya geçirmeye çalışıyordu. Nehre bu kez kıçtan motor takılı bir bot atıldı. Ancak bot kıyıdan henüz ayrılmıştı ki, motor tekleyip sustu. Taburun kuzey yürüyüşü sırasında motora kum kaçmıştı. İkinci bot da güneye sürüklenmeye başladı. İstihkâmcılar bile durumun saçmalığı karşısında donup kalmıştı. "Hepimiz 'Ah, buradan aşağıya sürüklenip öleceğiz' di-yorduk. Bunun gibi şeyler işte" diye hatırlıyor Çavuş Jay Bliss. "Sanki aklımdan atıp durumu kolaylaştıracakmışsın gibi."

Sonunda Hibner suya batmayan ve motoru çalışan üçüncü bir şişme bota atladı. Karşı kıyıya vardığında, ilk iki bota binmiş istihkâmcılar sahile varmış, hedeflerine ulaşmak için birkaç yüz metre yürümek zorunda kalmış ve fünye kablolarını kesmeye koyulmuştu. Alfa Bölüğü'nden Çavuş Robert Stevens'in görevi hepsinden de güçlü. Son kabloyu kesmek için iki buçuk metrelik suya daldı, suya batıp kayboldu; tabura ileştirilmiş (*embedded*) bir muhabir uzanıp çekmese, boğulacaktı.

Köprü'nün ele geçirilmesinden sonra, piyadeler yakındaki sığınakları boşaltmaya girişti, iki katlı binaya bir Javelin tanksavar füzesi göndere-rek yerle bir etti. Kısa süre sonra, Caesar önlerinde bir el arabası, ihti-

yatla Amerikalılara yaklaşan iki Iraklı gördü. El arabasında bağırsakların dışarı dökülmüş bir Irak askeri yatıyordu; bir diğerinin kulağının bir parçası kopmuştu. Askerler yaralıları sıhhiyecilere bıraktı ve karşı kıyıyı temizlemeyi sürdürdü.³

Hibner güney köprüsünün kullanılabilir halde olduğunu, ama kuzeydeki köprüde büyük bir delik gördüğünü bildirdi. Saat 16:35'te köprüden geçen Marccone, taburunun zırhlılarını duyabiliyordu. Iraklıların köprüyü havaya uçurmasını tabur mu engellemişti, yoksa kabloları çapraz döşeme alışkanlığındaki Iraklılar patlayıcıları yanlış mı yerleştirmişti, açık değildi. Her ne olursa olsun, askerler köprüyü ele geçirmişti.

Ancak Iraklılar savaşı bırakmıyorlardı. Marccone'nin taburu ilerlemeye başlayınca, Irak topçusu yoğun bir ateşe girişti, geçmek için köprü girişinde bekleyen M1 tanklarının ve Bradley'lerin üzerine 200 kadar mermi yağdırdı, araçlardan çoğu isabet aldı. Ateş altında kalan araçlardan biri de Grimsley'nin komuta aracıydı. Amerikalıların talihi, araçlar ilerlerken Iraklıların ateşlerini ayarlayamamalarıydı. Marccone'nin taburu karşı tarafa geçtikten sonra, köprübaşını genişletti, köprüyü savunmakla görevli Irak 2. Kolordu Keşif Taburu'nu ve piyadesini savaş dışı bıraktı.

Hamdani'nin tahmini doğru çıkmış, 3. Piyade Tümeni'nin saldırısı El Kaid Köprüsü'nden başlamıştı. Oysa Hamdani'nin elinde hem istediğinden daha az asker vardı, hem de birliklerinin neredeyse hepsi Amerikan savaş uçaklarınca dövülmüştü. Buna rağmen, karşı saldırıya geçmeye çabaladı. Akşam saat dokuzda, Marccone iletişim istihbaratına dayanan ve Özel Cumhuriyet Muhafızları'ndan bir komando tugayının köprüyü yeniden ele geçirmek için Bağdat Havaalanı'ndan bir saldırıya kalkacağını haber aldı. Marccone'nin taburu bir Irak zırhlı saldırısı hakkında herhangi bir istihbarat almamıştı, ama sabah saat üçten sonra Irak T-72'lerinin ve M-113'lerinin uğultusunu duydular. Hamdani de Medina Tümeni'nin 10. Tugay'ını ve Nabukadnezar Tümeni'nin 22. Tugay'ını ateş hattına sürmüştü.

Çok övülen askeri değişim teorisine göre, düşman kuvvetlerinin savaş alanındaki konumları konusunda kusursuza yakın istihbarat ve bu bilgiyi anında iletebilme yeteneği savaşın özelliklerini değiştirmiş, çarpışmanın sisini dağıtarak nispeten küçük Amerikan birliklerinin kesin zaferler kazanmasına imkân vermişti. Oysa aynı teori, Irak'ın savaş alanlarında iddiası ölçüsünde başarılı olamadı. Fedailerin konumları ve güçleriyle ilgili bilgi çoğu kez eksik kalıyor, hatta Nabukadnezar Tümeni'nin bazı birliklerinin güneye intikal etmesi bile fark edilmiyordu. Amerikalı komutanlar konvansiyonel Irak birliklerinin hareketi hakkında gerçek bilgiye sahip olduklarındaysa, bu bilgileri zamanında öncü kuvvetlerine aktaramıyorlardı. Bunun sonucunda, Amerikan askerlerinin düşmanla ilgili bilgi sahibi olmaları için, düşmanla ansızın yüz yüze gelmesi gerekiyordu.

Bu kez de Marcone'nin taburu "temas için hareket" halindeydi, ama hareket eden Iraklılardı. Iraklılar savunma hattını iki noktadan delmek için toplarını, zırhlılarını ve piyadeyi kullandı. Marcone kuzeyden gelen saldırıyı durdurma görevini tank ve piyade bölüklerine verdi. Irak zırhlıları doğudan geliyordu. Marcone Irak T-72 ve M-113'lerini püskürtmek için iki kollu bir savunmaya başvurdu. Kollardan birincisi M1'lerden, Bradley'lerden, havan toplarından ve Apache'lerden oluşuyordu. İkinci koldaysa sırayla top atışları ve hava saldırıları kullanılacaktı. Amerikan topçusu 12 km geriden ateş ettiği için, mermilerin düşmesi otuz üç saniye sürüyordu. Topçu her ateş ettiğinde, Marcone'nin hava irtibat subayı "Ateş" diye bağıyor, savaş uçakları da top menziline dışına çıkıyor, mermiler düşer düşmez, hava saldırısı tekrar başlıyordu. Saat 05:30 olduğunda, çarpışma sona ermişti.

Çarpışma sırasında öldürülen bir Cumhuriyet Muhafız komutanının üzerinde bir harita bulundu. Haritada Kifl çevresinde kalın bir kırmızı daire gözüktüyordu; Rutter'ın şaşırtmacası karşısında köprüyü koruyan 14. Tugay'ın bulunduğu Musayif'in de altı çizilmişti. Hamdani'nin analizine rağmen, Iraklı yerel komutanlar 101.'nin Hille hamlesi ve 2-7'nin Musayif kandırmacası karşısında şaşkınlığa düşmüştü. Haritada El Kaid Köprüsü'nün savunmasının zayıf olduğu görülüyordu.⁴

Marcone'nin taburu El Kaid Köprüsü'ndeki karşı saldırıyı püskürtmekle meşgulken, tümenin artçıları da ateş altındaydı. 1-39 Sahra Topçu Taburu Blount'ın tugayının Kerbela'yı geçmesine ve Bağdat'a yürütmesine yardımcı olmak için düşmanı top ateşine tutuyordu. Fedailerin gerçekleştirecekleri saldırıların endişesiyle, bataryanın yirmi beş aracı ve çok namlulu roketatar arasındaki mesafe kısaltılmıştı. Bataryanın kaygısı, paramiliter savaşçıların mevzilerine sızmasıydı. İstihbarat raporları düşman keskin nişancılarının gece görüş sistemlerine sahip olabileceğini belirttiğinden, batarya "ateş böceklerini" yani kendini dost kuvvetlere tanıtmakta kullandığı flaş ışıklarını söndürmüştü. Tabur hem cephenin çok gerisindeydi, hem de işaret olarak termal paneller ve özel yansıtıcı şeritler kullanıyordu.

Batarya 3 nisan saat 02.47'de Irak topçu mevzilerine altı ÇNRA roketi fırlattı. On dakika sonra Humvee'lerden birinin motor kaputuna gelen mermi, aracın içindeki cephaneyi havaya uçurdu. Patlamada, iki ayağı da kopan Teğmen John Fernandez de dahil, üç asker öldü. Tümenenden gelen bir tahrip uzmanı Humvee'nin bir RPG tarafından vurulmuş olabileceğini tahmin etti. Bu, düşüp Blount'ın askerlerinden altısını öldüren Black Hawk helikopter kazasından hemen sonraki sarsıcı bir darbeydi.

Saldırı bir olaylar dizisinin başlangıç halkasıydı. Savaşın başında, birlikleri koruma amacıyla Irak'ın derinliklerine Patriot bataryaları

gönderilmişti. Irak Hava Kuvvetleri havalanamamasına rağmen, Irak'ın füze bataryaları ve onların sözde kimyasal ya da biyolojik silah içeren savaş başlıkları hâlâ endişe kaynağıydı. CENTCOM batıdaki Irak batarya mürettebatlarını susturmak amacıyla, Özel Harekât birliklerinin ve hava saldırılarının kullanılacağı planlar geliştirdi. Oysa Iraklılar füzelelerini aslında güneydoğudaki Basra kentinin çevresinde ve içinde bulunan küçük alanlardan ve Amare'nin kuzeyindeki bir şeritten ateşliyordu. Bu bölgede Irak füze rampalarını susturacak Amerikan Özel Harekât birimleri olmadığı gibi, tek başına uçakların saldırması da güçlü. Savaşın başlangıcında, Dora Çiftliği'ne karşı gerçekleştirilen F-117 saldırısının ardından ateşlenen ilk Irak füzelerinden sonra, Iraklılar Doha Kampı'na, Udayri'ye ve Kuveyt'teki diğer askeri hedeflere Ebabil-100 ve Essamud füzeleri göndermişti. Ebabil-100 füzelerinden biri, 27 mart sabahı, McKiernan'ın sabah toplantısı için en üst rütbeli kurmaylarını ve yüzlerce subayını topladığı karargâhının sadece üç kilometre uzağında yakalandı. Daha sonra yapılan ateş analizi, yakalandığında füzenin hedefi on ikiden vurmak üzere olduğunu ortaya çıkardı.

Şimdi asıl endişe, Iraklıların hareket halindeki kara ve deniz piyade birliklerinin üzerine Ebabil ve Essamud füzeleri göndermesiydi. 1 nisan günü Necef yakınlarındaki bir lojistik merkezine fırlatılan Ebabil füzesi bir Patriot PAC-3 bataryası tarafından düşürüldü. 2 nisan günüyse, Kerbela'yı savunan Patriot bataryaları gelmekte olan bir Irak füzesi olarak değerlendirdikleri bir cisim belirledi. Vurulup düşürülen cismin bir Amerikan F/A-18 avcı uçağı olduğu anlaşıldı. Bu yanlış, Patriotlar tarafından açılan dost ateşinin ikinci ölümlü sonucuydu. Daha dokuz gün önce bir Patriot bataryası bir İngiliz Tornado savaş uçağını Irak jetinden atılan antiradyasyon füzesi sanmış, uçağın iki kişilik mürettebatını öldürmüştü. Irak Hava Kuvvetleri'nin henüz bir uçak bile kaldırmadığı, depolarında antiradyasyon füzesi olduğunun bile kesinlikle bilinmediği bir ortamda, böyle bir hata daha da şaşırtıcı oluyordu. Bu olayda, bir dizi yanlışlık yaşanmıştı. Tornado'nun, kendini dost uçağı olarak belirtecek elektronik kimlik sistemi çalışmıyordu, Patriot da okuduğu değerleri doğrulamak için elektronik iletişim kuramıyor ya da öteki Patriotlarla telsiz temasına geçemiyordu. Oysa F/A-18 iki farklı Patriot bataryası tarafından yanlış belirlenmiş, bu vuruşun ardındaki sır açıklanamamıştı.

Patriot Irak füzelerine karşı etkili olmuştu. Patriotların vuracakları kadar yaklaşan dokuz Irak füzesinin hepsi düşürülmüştü. (Patriotların biri Komando Kampı yakınına düşen, diğeri Kuveyt kentinde bir alışveriş merkezini vuran Seersucker Cruise füzelerine karşı yapacağı bir şey yoktu.) Oysa dost ateşi hâlâ endişe kaynağı olarak kalıyordu. Müttefik uçakları gökte yalnızdı, ama Amerikan birlikleri Bağdat'a yaklaştığında, iki Müttefik uçağı da Patriotlar tarafından vurulmuş, üç pilot ölmüştü. (Patriotlar da dost ateşi tehlikesi yaşamıştı. 26 mart günü,

uçğunun yerden havaya tipi bir Irak füzesi tarafından kilitlendiğini sanan bir F-16 pilotu, Patriot radarını havaya uçurdu. Bir mucize oldu, bu macerada kimse yaralanmadı.)

F/A-18 uçağı düşünce, havacı komutanlar uçağın enkazını aramaları ve pilotun hayatta olup olmadığıyla ilgili kanıt araştırmaları için El Udeyd Hava Üssü'nden iki F-15E istedi. O ana kadar uçağın muhtemel bir dost ateşince düşürüldüğünün belirlendiği konusunda hiçbir bilgi verilmemişti. Yerde çakan ışıklar gören bir F-15E mürettebatı, F/A-18'i vuran Iraklı yerden havaya füze bataryasının bu kez kendi uçaklarını hedef aldığı kanısına vardı. F-15E Kara Kuvvetleri'nin cephe hattının gerisinde kalan hava saldırılarını koordine edecek 5. Kolordu'yla temas kurmaya çalıştıysa da başarılı olamadı. Bunun yerine bir AWACS'la temas kurdu AWACS da Moseley'nin Riyad'daki bir subayına danıştıktan sonra, kuşku füze bataryasına saldırıyı onayladı. Beş dakika sonra, F-15 D Bataryası'na bir GBU-12 bombası bırakmıştı bile.

Bir dost ateşi peşinden bir başkasını getirdi. Soruşturmacıların Patriot'un F/A-18'i neden yaklaşan bir füzeyle karıştırdığını hiç çözemesi, müstakbel operasyonlar için rahatsız edici bir durumdu. Oysa aynı soruşturmacılar topçu bataryasına yapılan saldırının nedenleri arasında F/A-18'in düşürülmesinden hemen sonra, uçak mürettebatlarına olayın bir "mavi üstüne mavi" yani bir dost ateşi olmasından kuşkulandırıldığını bildirmeme kararını sayacaktı. Blount'ın bütün bunlardan o anda haberi bile yoktu. Tümen komutanı bütün dikkatini önündeki savaşa vermişti.⁵

Blount'ın bir sonraki hedefi Bağdat Uluslararası Havaalanı ve kentin güneyinde, 1 ve 8 numaralı karayollarının kesişme noktasındaki kritik kavşaktı. Blount'ın planına göre Dave Perkins'in 2. Tabur Muharip Timi Grimsley'nin 1. Tabur Savaş Timi'nin hemen arkasından El Kaid Köprüsü'nü geçecekti, ama Blount'ın beyin fırtınalarından birinin sonucu olarak, Perkins gecikiyordu. Kerbela'daki trafiğin kuzey saldırısını yavaşlatmasını istemeyen Blount, Perkins'e doğuya gitmek için paralel bir yol kullanmasını söylemişti. Bu düşünce kâğıt üzerinde güzel görünüyordu. Oysa yol bir bataklıktan geçiyordu; tugayın tanklarından birkaçı çamura saplandı. Yarbay Charlton'ın 1-15 Piyade Taburu çamurlu topraklardan geçerken, güçlükle ilerleyen komuta aracını geride bırakmak zorunda kaldı. Bataklık araziyle karşılaşan Eric Schwartz'un 1-64 Zırhlı Taburu geri dönüp Kerbela üzerinden batıya gitmeye çalışırken düşmanla çatışmaya girdi. Konvoyunun iki farklı yöne gittiğini gören Perkins uydu telefonuyla 4-64 Zırhlı Tabur Komutanı Flip DeCamp'e erişip, başlangıçta açıklanan yoldan ayrılmamasını ve Grimsley'nin 1. Tugay Muharip Timi'nin peşinden gitmesini söyledi. DeCamp'ın yapması gereken 3-15 Piyade Taburu'na komuta eden Stef Twitty'yi bulmak ve aynı şeyi yapmasını istemektir.

Perkins ardından Lloyd Austin'i aradı ve kötü haberi ilettili; tugay bir dağılıma manevrası yapmış ve farklı yollara sapmıştı. Perkins'in tugayı gece boyunca düşman ve araziyle boğuştu. Perkins'in öncü birlikleri 3 nisan sabah 08:40'ta köprüye ulaştıklarında, tugayın tamamının geçmeye hazır olması durumunda bile, 2. Tugay Muharip Timi'nin bir tarafı Iraklılar tarafından kullanılmaz hale getirilen köprüden geçmesinin yedi saat süreceğini gördüler. Bağdat'a karşı girişilecek yıldırım saldırısı giderek hantal bir iş çıkışı trafiğine dönüşüyordu. Tempoyu artırmaya çalışan Perkins yürüyüşü bozmamaya karar verdi. Birliklerini yakın sahilde toparlamak yerine, gelen birliklerini bölük bölük karşıya göndererek kuvvetini böldü ve uzak kıyıda toparlanmaya çalıştı. Karşıya ilk geçen Charlton'ın askerleri bir saat içinde kendilerini Irak'ın savunma artıklarıyla çarpışır buldu.

Perkins'in tugayı ağır aksak geldikten sonra, Blount kuzeye doğru yeniden yürüyüşe geçecek durumdaydı, en azından 3. Piyade Tümeni komutanının gözündeki. O sabah Blount ve tümenin G-3'ü, yani harekât subayı Pete Bayer, Grimsley'nin Fırat'ın doğu kıyısında, köprünün yaklaşık 100 m uzağındaki Taktik Harekât Merkezi'ne gittiler. Blount öğleden sonra yürüyüşe geçmek ve Bağdat Havaalanı'na o gece saldırmak istiyordu. Düşman üzerindeki baskıyı artırma, ona toparlanma zamanı vermeme arzusundaydı. "Aslanlara gidiyorsun" dedi Blount, Bağdat Havaalanı'nın kod adını kullanarak."Beklemeyeceğiz. Yapabilir misin?"

Baştaki planın hızlandırılmış biçimi olmakla birlikte bu karar, Kerbelâ'dan geçmeden önce Blount'ın komutanlarıyla yaptığı konuşma sırasındaki kargaşanın ışığında, kusursuz bir sürpriz gibiydi. Blount hemen arkasından kanatları emniyete alınmadıkça 3. Piyade Alayı'nın ilerlemeye başlamasını istemeyen Wallace'la görüşti. Blount Perkins'in taburlarından birinin, Stef Twitty'nin 3-15 Piyade Taburu'nun, El Kaid Köprüsü'nü savunacağını ve eğer Medina Tümeni 14. Tugay artıkları saldırıya kalkarsa tümenin sağ kanadını koruyacağını anlattı. "Efendim, bunun için talim ettik" dedi Blount. "Buna hazırız. Şimdi gitmek gerek." Öbür uçtaki sessizliğin ardından Wallace kararını açıkladı: "İyi savaşın. Zafer 6. Tamam."6

Köprüde yaşadıklarından bitkin düşüp Humvee'sinin tepesinde derin uykuya dalan Marcone'yi bir FM çağrısı uyandırdı. Grimsley, Terry Ferrell'in 3-7 Alayı'nın kısa süre sonra onun yerini almaya ve tümenin sağ kanadını korumaya geleceğini söyledikten sonra, görevi devreder etmez taburunu toplayıp havaalanına doğru ilerlemesini emretti. Marcone'yi bunları duymak memnun etmemişti. Otuz saat süren aralıksız çarpışmalardan sonra askerleri biraz dinlenmek istiyor; Marcone de malzeme sıkıntısı çekiyordu. Havaalanına bu kadar erken saldırmak, harekâta katılması gereken öteki birliklerin yetişemeyeceği anlamına geliyordu. Marcone havaalanına şafakta saldırmak istediğini söylemiş-

ti. Daha erken saldırmak, eksiklerini hareket halindeyken gidermek ve fazla istihbarat olmadan bir gece harekâtı yapmak demekti.

Marcone'nin taburu havaalanı yolunda öncü birlik olarak giderken, tugayın geri kalanı arkasından geliyor, herkes kanallarla ve sulanmış tarlalarla çevrili dar yollardan ilerliyordu. Tabur ilerlerken, zırhlı bir keşif Humvee'si iki RPG isabeti aldı, içindeki askerlerden biri ağır yaralandı. Tabur RPG timini öldürdü, düşman mevzilerini tankın ana topu ve 50 mm'lik makineli ateşiyle susturdu. M1 tankları hedeflerinden birini, tabura doğru hızla yaklaşan aracı iskaladı. Bu olay, Marcone için tankların hedeflerini vuramamasına sevindiği tek örnekti; vurmaya çalıştıkları araç, tıpkı Bağdat'taki komutanlar gibi, düşmanın başkente yaklaştığından habersiz kadın ve çocuklarla dolu bir otobüstü.

Başkent elektrik dağıtım şebekesi çökmüş, kentin dış mahallelerini zifiri karanlığa boğmuştu. Tugay bazı sarayların bahçesinden geçti ve havaalanının çok namlulu roketsavarla ve topçuyla yumuşatılması için mola verdi. Deniz Kuvvetleri'ne ait F/A-18 avcı uçakları koruma sağladı. Tabur havaalanına ulaştığında, kapıyı bulamadı. Marcone'nin bölüklerinden biri duvara iki tank topu ateşleyip, bir gedik açtı. Patlama yakındaki kapıyı görmeye yetecek kadar aydınlık sağladı. Girişi bulmanın en zarif yolu olmamakla birlikte, işe yarayan bir yöntemdi.⁷

Bağdat'taki Iraklı komutanlar havaalanına tek tehdidin bir hava indirme saldırısından gelebileceği kanısındaydı. Gerçekten de havaalanı uçaksavar toplarıyla ve pistlerin ortasında siper kazmış askerlerle korunuyordu. Amerikan Hava Kuvvetleri'nin ısı sensörlerine yakalanmalarını için havaalanında konuşlandırılan tankların motorları susturulmuştu. Iraklıların planı bir uçaksavar duvarı örüp, asker taşıyan Amerikan uçaklarını ve helikopterlerini düşürmek, ardından da paraşütle atlamayı başaran Amerikan askerlerini öldürmek için Özel Cumhuriyet Muhafızları'ndan ve zırhlı araçlardan yararlanmaktı. Tanklar arasında kimse bir çarpışma beklemiyordu. Amerikan hava indirme harekâtlarını gözlerinde büyüten Iraklılar, öte yandan da zırhlı birliklerin menzillerini küçümsüyordu; bütün bunlar Saddam ve yardımcılarında havaalanında kontrolün kendi ellerinde olduğu inancını doğuruyordu.

Iraklı havaalanı personeli iki önlem almıştı. Havaalanındaki uçakların ne bir tehdit ne de bir kaçış imkânı olduğunu Amerikan pilotlarına kanıtlamak için, alandaki sivil uçakların motorlarını söktüler. Çabaları istedikleri sonucu doğurdu. CENTCOM uçakların vurulmamasına, Saddam sonrası yönetim için korunmasına karar verdi. Zaten Amerikan pilotları pistleri delik deşik ettiğinden, bu uçakların kalkması da imkânsızdı.

Tabur haftalar süren çarpışmalardan sonra en önemli hedefine ulaştığında, askerler kısa bir sevinç anı yaşadı. Bölükler pist üzerinde iler-

lerken, askerler alanı temizlemeye girişti. Oysa Irak askerlerinin çoğu uykuda gibiydi. Komutanları olan albay, elinde anahtarlarla bir otomobile doğru koşmak isterken öldürüldü. Tanklardan biri sivil bir Irak jetini havaya uçurunca, Marcone öfkeyle ateş etmemesini söyledi. Tank mürettebatı motorsuz uçakların yasal hedef olmadıklarını duymamıştı. Cumhuriyet Muhafızları'na ait olup batı pistinde konuşlanmış T-72 tank takımının üç tankı havaya uçuruldu, dördüncüsü ele geçirildi.

Çatışmaya katılmak için acele eden 3-7 Piyade Taburu da VIP ve ana terminallere saldırdı. Rutter'ın 2-7 Piyade Bölüğü 4 nisan sabahının erken saatlerinde havaalanına vardığında, kente giden ve bir karşı saldırıda Iraklıların kullanması muhtemel anayolu kesti. Saddam'a ait olup, havaalanının yanında bulunan bir dizi saray, buraları Irak askerlerinin gözünde kapsam dışı kılıyordu. Barışta rejimi korumak için alınan önlemler, şimdi ayak bağı olmuştu. Ne var ki, Rutter'ın askerlerinin de kısa zamanda göreceği gibi, bu bölge Özel Cumhuriyet Muhafızları için kapsam dışı değildi.⁸

4 nisan sabahı, bir havan takımının komutanı olan Yüzbaşı Matthew Paul, bir başka askerle birlikte, havaalanının 300 m uzağında devriye geziyordu. Yanlarından arızalı bir Amerikan tankını çeken bir M1 geçti. Kısa süre sonra başka bir zırhlı aracın homurtusunu duyunca, bunun da bir M1 olduğunu düşündüler. Paul el salladı. Tank mürettebatı aynı şekilde karşılık verdi. Ardından ne yaptığını anlayıverdi. Paul "T-72!" diye haykırdı. Onlara doğru gelen iki T-72 vardı. Paul otların içine atladı ve bir tümseğin arkasına sığındı. Telsiziyle takımını çağırıp, onları uyardı. Çevrede T-72'ler bulunduğunu ve üst karargâhlara haber vermeleri gerektiğini söyledi. T-72'ler 7.62'lik silahlarını ateşleyerek Paul'u aramaya başladı. Takım tankların ateşini üzerine çekmesi için bir Humvee gönderdi; araç tank mürettebatlarının dikkatini dağıtma ve Paul'un üzerindeki baskıyı azaltma amacıyla pistte zikzaklar çizdi.

Dengesiz kovalamaca sürerken, Paul bir M1'in, daha önce gördüğü tankın sesini duydu. Ardından Iraklı tank mürettebatının bağırışlarını, bir tankın ateşlenen ana topunu ve parçalanmış cam sesini işitti; mermi bir T-72'ye isabet etmişti. Birkaç saniyede iki T-72 de tahrip edildi. Iraklılar Amerikan zırhlılarıyla karşılaşmayı beklememiş, alandaki askerlerin bir hava saldırısının parçası olarak burada bulunduklarını sanmıştı. Bu olanlar tabur için de ders oldu: birliklerine düşman askerleri karışmıştı.⁹

Taburun zehirli gaz ya da mikrop izi belirlemeye çalışan Fox araçlarından birinin hemen yanından bir Irak tank mermisi geçince, bu ders bir daha doğrulandı. Üsteğmen Paul Milosovich ateşe cevap vermek için Bradley'sini bir otoyol üstgeçidine çıkarır çıkarmaz, başka bir Irak tankı tarafından vuruldu. Darbe Milosovich'i taretten fırlatıp, aracının kulesine düşürdü. Mürettebata ait olup, aracın iki yanından sallandırılan sırt çantaları alevler içinde patlayıp, havalandı. Bradley'nin sürücü-

sü Er Wendell Gee Iraklılara ikinci mermiyi gönderme fırsatı vermeden, aracı üstgeçitten çekti.

Dört kişilik bir Javelin tanksavar ekibi hızla olay yerine geldi ve Bradley'i vuran tanka ateş etmemelerine rağmen, kısa süre sonra taburun komuta merkezinin bir buçuk kilometre kadar yakınındaki bir duvarın arkasına saklanmış üç T-72 buldular. Ekibin ateşlediği Javelin füzesi Rutter'ın komuta merkezinin üzerinden geçip T-72'lerden birinde patladı, tankın taretini 15 m yükseğe fırlattı. İkinci tank da vurulurken, yaralanan üçüncüsü kaçmayı başardı.¹⁰

Amerikan askerlerinin hepsi bu kadar şanslı değildi. Havaalanında, 11. İstihkâm Taburu pistleri onarıp, elektrik ve su sağlamaya çalıştı. Tutsakların konulacağı bir yer ayarlamaları emrini alan Bravo Bölüğü'nün istihkâmcıları yakındaki bir askeri tesisi dikenli tellerle çevirmeye koyuldu. İstihkâmcıların zırhlı personel taşıyıcılarından biri askerlerin içeri girebilmesi için kapıyı kırdığında, içeride saklanan bir grup Cumhuriyet Muhafızı ateş açtı. Irak askerleri tesisin içindeki bir kuleye koşup istihkâmcıları RPG ve hafif silah ateşine tuttu. Zırhlı personel taşıyıcısı içindeki üç Amerikan askeri yaralandı.

Başçavuş Paul Smith Iraklılara bir el bombası fırlattı, yaralı Amerikalılardan bazılarını uzağa çekti, sonra da zırhlı personel taşıyıcıya atlayıp aracı geri viteste tesisin ortasına getirdi. 50 mm'lik makinelinin arkasına geçen Smith ölümcül bir yara alana kadar Iraklıları durdurdu. İstihkâmcılar tesisten çekilince Amerikan topçusu ve savaş uçakları Cumhuriyet Muhafızları'nı dövdü. Smith ölümünden sonra savaşta verilen tek Onur Madalyası'yla ödüllendirildi.¹¹

Grimsley görevini tamamlamıştı. Kısa sürede Apache'ler gelmeye başladı, çok sayıda Özel Harekâtçı ve CIA mensubu havaalanına sızdı. Amerikalıların elindeki havaalanı başkentin çevresinde dolaşan gizli örgütler için doğal buluşma noktası olmuştu. Grimsley ateş gücünü pekiştirmek için 3-7 Piyade Taburu'nu Özel Harekât birliğinin emrine verdi. Batıda Tank Takımı'nın, doğuda da 173. Tugay'ın örneğini izleyen bu karar konvansiyonel güçler ile özel görevliler arasındaki ortaklığın yeni bir örneğiydi.

Grimsley, havaalanına yönelirken, Perkins de 2. Tugay Muharip Tımı'ni toplayıp Bağdat'ın güneyine, 1 ve 8 numaralı karayollarının kesiştiği, 5. Kolordu'nun Hedef Azizler adını taktığı kavşağa ilerledi. Tümene gelen istihbarat raporuna göre Medina Tümeni'nin tankları ve zırhlı araçları 8 Numaralı Karayolu üzerinden kuzeye hareket ediyordu. Medina Tümeni'nin –ya da o tümenden geriye ne kalmışsa, onun– tanklarıyla uzun zamandan beri düşlenen kapışma başlamak üzereydi. Perkins Schwartz'un 1-64 Zırhlı Taburu'nu 8 Numaralı Karayolu'ndan güneye, De-Camp'in 4-64 Zırhlı Taburu'nu da 1 Numaralı Karayolu'na gönderdi. Bu sefer, Blount'a vereceği güzel haberler vardı. Tugay güneye doğru yakla-

şık 30 km, yani Medina Tümeni karargâhına olan mesafenin yarısı kadar ilerlemiş, yolunun üzerine çıkan düşmanı temizlemişti. Cumhuriyet Muhafızları'nın araçlarından çoğu hurma ağaçlarının altına park edilmiş ve bırakılmıştı. Esas çarpışma bir gün önce, köprüde yaşanan savaştı.

Amerikalıları en çok şaşırtan, Cumhuriyet Muhafızları'nın en seçkin tümenlerinden birinin moralsizlikten ve Amerika'nın hava üstünlüğünün korkusundan bu derece etkilenmesiydi. 3. Piyade Tümeni savaştan önce pek doğru tanımlanamamış paramiliter bir düşmanla çatışmıştı, ama karşılaşmayı beklediği en önemli iki tehdit, yani kitle imha silahları ve o çok övülen Cumhuriyet Muhafızları boş çıkmıştı. Perkins'in planı geceyi Bağdat dışındaki kavşakta geçirmek, yakıt tankerlerini getirmek ve Medina Tümeni'nin artıklarını yok etmek için ertesi gün yola devam etmekte.¹²

Hamdani için savaş yitirilmişti. Fırat'ın Şeftali'de geçilmesi generalin en kötü kâbusuydu. Hamdani, "O gece düşman savunmayı şiddetle yardı" diye hatırlayacaktı. "Amerikalıların 150 tank ve zırhlı araçla köprüden geçtiklerini ve Fırat'ın doğusunda çok yol aldıklarını öğrendik. Birliklerimiz sarsılmıştı. O köprü en az El Kifl Köprüsü kadar önemliydi... Genişliği kalabalık zırhlı birliklerin hızla geçmesine uygundu." Hamdani'nin de ölmesine ramak kalmıştı. Cepheye dönerken, altındaki cip kurşunlarla delik deşik oldu, yardımcılarından biri öldü. Hamdani sahra karargâhına gidip orada bir M1 tankıyla karşılaşınca, durumun umutsuz olduğunu anladı. Yakalanmamak kararıyla kanallardan ve tarlalardan koştu. On gün sonra teslim oldu.¹³

Tıpkı Buff Blount'ın 3. Piyade Tümeni gibi, Deniz Piyadeleri de Bağdat yolunda zorlu bir nehir geçişiyle karşılaştı. Mattis birkaç öncü şaşırtmacasıyla Iraklıların dengesini bozmaya çalıştı. 1 nisan günü, Iraklılara Deniz Piyadeleri'nin Bağdat'a giden direkt yoldan geçeceği karısını vermek için, 3. Hafif Zırhlı Alayı 1 Numaralı Karayolu'ndan geriye, Hantuş'a gönderdi. Ardından Joe Dunford'ın 5. Alay Muharip Timi ile Steve Hummer'ın 7. Alay Muharip Timi 27 Numaralı Karayolu'nda keskin bir dönüş yaptı, Numaniye'de geçmeyi umdukları Dicle'ye yöneldi. Numaniye'de karşıya geçmek, doğudan Bağdat'a doğru son hamle için alayların 6 Numaralı Karayolu'nun iki yanına oturtacak, bu durum Deniz Piyadeleri'nin Kut'taki Bağdat Piyade Tümeni'nin menzili dışında kalmasını sağlayacaktı; Amerikan istihbaratının tümenin toplarının kimyasal başlıklarla donatıldığını bildirdiği göz önüne alındığında, bu oldukça önemli bir avantajdı. Daha da ötesi, Deniz Piyadeleri, geçici bir süre için de olsa, Bağdat'a daha yakın olan El Nida Tümeni'nin topçu menziline di-

şında kalacak ve iki Irak tümeni arasındaki dikişi koparacaktı.

Joe Dowdy'nin 1. Alay Muharip Timi'nin karşıdan karşıya geçişi durdurma amacıyla batıya kaymasını önlemek ve onu yerine mihlamlamak için, Nasıriye'den Kut yönünde 7 Numaralı Karayolu boyunca hücumla kalktı. Bütün hilelere ve şaşırtma çabalarına rağmen, Deniz Piyadeleri'nden bazıları Iraklıların tümenin nereye gittiğini bildiğinden emindi. "Bütün bunların amacı Iraklıları kandırıp şaşırtmaktı, ama çok emin değilim. Her zaman nerede olduğumuz ve ne yaptığımız hakkında bilgileri var gibiydi" diyordu 1. Hafif Zırhlı Alay komutanı Yarbey Duffy White. Tanklar ve AAV'ler kullanan iki alayın muharip timinin gizlenmesi gücü.¹⁴

Dicle geçişi ne denli kritik olursa olsun, Mattis hiçbir şeyi şansa bırakmadı. Harekât nehre varmaları için Deniz Piyadeleri'nin Saddam Kanalı'nı aşmalarını ve bir adadan geçmelerini gerektiriyordu. Deniz Piyadeleri Kuveyt'e varıp, Diego Garcia'dan gelen malzeme gemilerini boşaltmaya başladıklarında, Mark 77 ya da bilinen adıyla napalm bombaları zulası görünce sevindiler. Deniz Piyadeleri hava kanat komutanı Tümgeneral Jim "Tamer" Amos bunun altın kadar değerli olduğunu düşünüp, haberi subay arkadaşlarıyla paylaştı. Mattis, Numaniye köprülerini incelerken, Amos'a savaş uçakları napalm kullanarak Dicle yolundaki düşman savunmasını ateşe verebilir mi veremez mi diye sormuş, Amos da "Bana göre sorun yok" cevabını vermişti.

Nasıriye'deki kanlı boğuşma Amos için sanki bir işaret olmuş ve Deniz Piyade hava gücünü olabildiğince sert kullanma kararını pekiştirmişti. "Nasıriye'nin öbür tarafına varana kadar bu savaşı bitirdikten sonra, elimizde Irak ordusunun büyük bir bölümünün kalacağından emindim" diyordu Amos. "Saddam'ın Fedaileri ortaya çıkıp benim Deniz Piyadelerime saldırdıklarında, benim gözümde yamyamlar gibi göründüler. Bu savaşı nasıl yapacağız konusundaki görüşüm tepeden tırnağa değişti. Sonunda Irak ordusuna ait en küçük bir malzemeyi yok etmeye, direnmeye kalkışan her Irak askerini öldürmeye karar verdim... Bütün bunlar hedef seçerken ve bundan sonra işleri nasıl yürüteceğimizi belirlerken, görüşümü kesinlikle değiştirdi. O andan sonra, Irak ordusunu intikam almak için aradık."¹⁵

Deniz Piyade uçağı 5. Alay Muharip Timi'nin Dicle geçişini hazırlamak için iki sorti yaptı. İlk kalkışında, hâlâ Irak hava savunması kaygısıyla 1 500 m'den bıraktığı napalm bombası bir işe yaramadı. Bu yüzden ikinci sortide 150 m'den uçarak köprü'nün güney tarafını ve adayı napalmledi. Mattis'in kurnazlığı öne çıkaran stratejisi aslında kaba kuvvete dayanıyordu.

Napalm bombası bile bütün direnişi dindirmeye yetmedi. Tabur 2 nisanında Numaniye'ye doğru ilerlerken, Yarbey Fred Padilla'nın 1/5'i Sad-

dam Kanalı'nın üzerindeki köprüde bölük büyüklüğünde bir Irak savunmasıyla karşılaştı. Padilla direnişi hızla savaş dışı bıraktı ve Deniz Piyade istihkâmcıları alayın doğuya iki yoldan geçebilmesi için ikinci bir köprü kurmaya girişti. Ardından Dunford 2. Tank Taburu'nun öncülüğünde, Dicle'ye doğru ilerleyecek rasgele bir görev gücü belirledi. Birlik kanaldan Numaniye'ye ve nehrin üzerindeki köprüye olan 40 km'lik yolu hızla aldı. Orada onları tabur büyüklüğünde bir paramiliter kalabalığı bekliyordu.

Tabur komutanı Yarbay Mike Oehl'e göre, "Yoğun bir tank taburu'nun gücü hakkında hiçbir fikirleri yoktu ve tepesi üstü devrildiler." Deniz Piyade zırhlıları sadece bir tank kaybıyla Irak savunmasını deldi. Deniz Piyade Tank Taburu Cobra saldırı helikopterlerinin de desteğiyle Numaniye kasabasını temizleyip, Dicle'yi geçiş bölgesini ele geçirdi. Deniz Piyadeleri burada da Iraklıların saldırıyı beklediğini gösteren belirtilerle karşılaştı. "Iraklıların Deniz Piyadeleri'nin gelişinden habersiz oldukları iddialarına rağmen, bölük komutanlarımızdan birinin ele geçirip komuta merkezine getirdiği Irak haritası oldukça doğru ve ayrıntılıydı ve Amerikan konumlarıyla örtüşüyordu."¹⁶

Önde Dunford'un alayı, Albay Steve Hummer'ın 7. Alay Muharip Timi Dicle'yi geçmeye hazırlandı. Alay, Dunford'ın askerlerine katılarak Numaniye'nin ve yakındaki havaalanının temizlenmesine yardım etti. Sonra Hummer döndü ve istihbarat raporlarına göre hâlâ Kut'ta bulunan Bağdat Piyade Tümeni'nin gerisine saldırdı. 5. Kolordu'nun Kerbelâ'dan geçme stratejisi Cumhuriyet Muhafızları'nın 2. Kolordusu komutanını kandıramamış, Deniz Piyadeleri'nin bir dizi şaşırtmacası da Numaniye yakınlarındaki Irak savunmasını aldatamamıştı. Iraklılar tepki fırsatı bulamadan Amerikan güçlerinin derinlere ulaşabilmesinin nedeni Amerikan kara savaşının hızı ve hava üstünlüğüydü. Deniz Piyadeleri artık 6 Numaralı Karayolu'na ulaşmış, Bağdat'tan Kut, Amare ve Basra'ya giden anayolu kesmişti. Güneyde ve doğudaki Irak birliklerinin başkentle ilişkisi kesikti. Kuzeye yürüyüşü kolaylaştırmak için, Dicle'nin üstüne bir köprü daha atıldı.

Deniz Piyadeleri'nin başarısı, Conway'in karargâhında telaşa neden oldu. Sürekli bir Amerikan istihbarat raporu akınına uğrayan Conway Iraklıların kimyasal silahlara ve bakteri silahlarına sahip olduklarından ve Deniz Piyadeleri Bağdat'a –kırmızı bölgeye– yaklaştığında bu silahları kullanacağından emindi. Deniz Piyadeleri Dicle'yi aşıp, Bağdat'ı güneydoğudan tehdit etmeye başladığında, kimyasal saldırı tehlikesi kat kat artacaktı.

2 nisan günü Amerikan iletişim istihbaratı, uzun zamandır korkulan kimyasal silah saldırısının Amerikalılara göre kod adı olan "kan" çağrısı yapan Iraklıların mesajlarını yakaladı. Conway subaylarına Deniz Piyadeleri'nin zehirli gaz saldırısına uğramak üzere olduklarını söyledi.

Amerikan kuvvetleri kitle imha silaıı deposu bulamamıştı, ama Conway Deniz Piyadeleri'nin kanıtı –güç yoldan– elde edeceklerinden emindi. Oysa savaştan sonra, Saddam'ın kitle imha silahına sahip olmadığı yolunda komutanlarına yaptığı açıklamaların gerçek olduğu anlaşılacaktı. Irak kimyasal grubunun başkanı olan General Ömer Hüseyin es Semarre Amerikalı sorgucularına asıl işinin askerlerin koalisyonundan gelecek kimyasal saldırılarla başa çıkacak gibi donatılmalarını sağlamak olduğunu, ancak Irak'ın düşmanlarına karşı bir kimyasal savaş planından haberdar olmadığını söyleyecekti.¹⁷

Doğuda, Dowdy 7 Numaralı Karayolu'nda şaşırtacak kadar esnek bir düşmanla çarpışarak ilerledi. Nasiriye ve Kut arasındaki arazi Dowdy'nin alayının Irak'a girerken gördükleri çölden çok farklıydı. Yaklaşık Massachusetts büyüklüğünde ve Basra, Nasiriye ve Kut'la çevrili, kaba üçgen biçimi bölge, Mezopotamya Bataklıkları olarak da biliniyordu. Buraları Baas rejiminin otoritesini asla kabul etmeyen 250 000 kadar Bataklık Şiisi'nin yuvasıydı. Saddam Hüseyin doksanlı yıllarda tepelerine bomba atıp, bataklıkları kurutarak, "Bataklık Araplarını" yok etmeye çalışmıştı. Bataklıkların yüzde 95 mahvolmuş, geriye sadece üzerinde yaşanmaz bir arazi kalmıştı.

Yedi Numaralı Karayolu'nun 110 km doğusunda, Amare'de, Deniz Piyadeleri'nin kanadına saldırma gücüne sahip 10. Zırhlı Tümen bulunuyordu. Arazi koşulları ve hava yüzünden böyle bir saldırı ne denli imkânsız görünse de, Dowdy kanat koruması talep etti. Böylece Yarbay Steve Ferrando'nun 1. Keşif Taburu karayolundan ayrıldı ve batıya, bilinmeyene doğru yürüdü. Karayolunun öbür tarafında, toprağın üstü sert, altı yumuşaktı ve arazi birbirlerine araba patikaları, küçük kanallar ve sulama hendekleriyle bağlı, aile ya da aşiret çiftlikleriyle süslüydü. Manzara egzotik olmakla birlikte, mekanize savaşa uygun bir yer değildi. Iraklıların bir tank saldırısı başlatmalarının imkânı yoktu.

Ferrando karayolunu bulana kadar ilerlemeye karar verdi. Keşif taburu bataklıktan çıkarken ileriden ateş sesleri duydu. Yarbay John Mayer'in 1-4 Taburu 7 Numaralı Karayolunda 1. Alay Muharip Tımı'ne öncülük ederken, Gerraf köyüne az kala pusuya düşürülmüştü. Mayer köyden savaşarak geçmiş, ilerlemeyi sürdürüyordu. Oysa Fedailer ve Irak askerleri acele etmiyor ve portakal-beyaz bir taksiyi gözcü olarak kullanıyordu. Dowdy'nin öncü komuta grubu bir piyade bölüğü ve bir topçu bataryasıyla geldiğinde, düşman harekete geçti. Açılış salvosu topçunun öncü grubuna komuta eden yüzbaşının elini kopardı. Savaş öylesine acımasızca gelişti ki, Deniz Piyadeleri direkt ateş etmek için bir sürü 155'lik Howitzer'ın namlusunu indirmek zorunda kaldı.

Ferrando dost ateşi tehlikesini göze alarak, Alfa Bölüğü'ne kentten

geçip saldırma emrini verdi. Keşifçi Deniz Piyadeleri kentin dar sokaklarından geçerken AK-47 Kalaşnikov ateşiyle karşılaştılar. Iraklılar Humvee'lerinin içinde ayakta duran nişancıların kafalarını kesmek için yolun üzerine bir kablo germiştir. Kablo Bravo Bölüğü'nden bir Deniz Piyadesi'ni göğsünden yakaladı, ama öldürmedi. Beklemedikleri yönden gelen saldırı Iraklıların cesaretini kırdı, kaçmaya başladılar. 1. Alay Muharip Timi o akşam dağınık birliklerini bir araya getirdi ve Eş Şetre'nin biraz güneyinde mevzilendi.

Deniz Piyadeleri Irak taktikleri hakkında bir şeyler öğrenmişti. Yerel çiftçilerin dostça davranması iyiye işaretti. Adamlar boyun eğiyor ya da yolda uzaklaşan kadın ve çocuklar görülüorsa, bunun anlamı çevrede Fedai olduğuydu. Açık arazi iyiydi, yerleşim yerleriyse kötü. Fedailerin savaşçıları üzerinde sağlam komuta ve kontrolü vardı, birliklerini zekice yerleştiriyorlar ve konvoyların en az korunan birimlerine saldırmaya çalışıyorlardı. Deniz Piyadeleri her yerde hazır portakal-beyaz taksilerin Irak'ın erken uyarı şebekesinin birer parçası olduğunu düşündü. Dowdy, Kut yolunda daha çok Gerraf benzerleriyle karşılaşmayı bekliyordu. Irak taktiklerine kendi inisiyatifleriyle karşılık vermek isteyen komutanlar Craparotta'nın Nasiriye'de, Pusu Geçidi'nde yazdıklarından bir sayfayı hatırladı. Yolda, birdirbir oynar gibi ilerleyeceklerdi. Bir öncü birlik açılacak ve konvoy geçerken koruma görevini üstlenecekti. Daha sonra o birlik konvoyun sonuna takılırken, koruma görevini baştaki birlik yapacaktı.

Rifa köyünde, Dowdy Ferrando'yu gözcülükten alıp, Deniz Piyade Keşifçilerini yeni bir görev için karayolunun ötesindeki sazlığa, ama bu kez gece, Kalat Suhar Havaalanı'na gönderdi. İngilizlerin 16. Hava Saldırı Tugayı havaalanına inecek ve Irak'ın 10. Zırhlı Tümeni Amare'den çıkmaya karar verirse, 7 Numaralı Karayolu'nu koruyacaktı. Şafak sökerken havaalanına ulaşan Ferrando Iraklıların izine rastlamadı. Oysa Ferrando'nun kısık sesle itiraf ettiği gibi, "Bu burada bizi beklemediklerini anlamına gelmezdi. Sanki her hareketimizi biliyorlardı."

Kısa süre sonra havaalanına saldırıp işgal etme emri aldı. "Eğer orada saklanmış tanklar varsa hafif zırhlı Deniz Piyadelerimin yerle bir olacaklarını düşünüp nefesimi tuttum." Yan yana iki bölük halinde saldırıya geçen Deniz Piyadeleri araçlarıyla hafif süvari alayı gibiydi. Tek bir silah ateşlemeden havaalanını ele geçirdiler. Issız havaalanının her yeri eski ve işe yaramaz malzemeyle kaplıydı. Saldırıyı lekeleyen talihsiz bir olay yaşandı. Bölgedeki herkese düşman olarak bakılacağı talimatını alan Bravo Bölüğü'nün Deniz Piyadeleri hurmaların arasında bir hareket görüp ateş açtılar. Daha sonra, öldürdüklerinin talihsiz çobanlar olduğu anlaşıldı. Deniz Piyadeleri havaalanında iki gün pinekledikten sonra, İngiliz arkadaşlarının gelmeyeceği haberini aldılar. Havaalanı onarıldı ve havadan taşınan malzemenin toplanma noktasına dönüştürüldü.

Ray ve Craparotta'nın bölükleri kuzeye, Kut'a doğru yola çıktılar.¹⁸

Kalat Suhar'ın biraz ötesinde, 7 Numaralı Karayolu'nun üzerinde kitlit bir kavşak olan Fecr adında küçük bir köy vardı. Burası yaklaşık 110 km uzaktaki Deniz Piyade Tümeni'nin ana yolu olan 1 Numaralı Karayolu'na bağlantı sağlayan 7 Numaralı Karayolu'yla kesişme noktasıydı.¹⁹ 1. Alay Muharip Timi komuta merkezini yol kavşağında kurduktan sonra, 30 mart gecesi hoş olmayan bir sürpriz yaşadı; tarlalarından birine gizlenmiş Rus yapımı bir BM-21, kampı 40 tane 122 mm'lik roketten oluşan bir salvo ateşine tuttu. "Görebildiğim tek şey, geceyi aydınlatan kırmızı, portakal rengi ve kızıl alevlerdi" diyor bir Deniz Piyadesi. Sevinilecek yanı BM-22'nin hedeflemesinin kötü olması ve bütün roketlerin komuta merkezinden en az 200 m uzağa düşmesi idi. Topçu bataryası hemen karşılık verdi ve fırlatıcıyı susturdu.

Hayy kasabası Kut yolu üzerindeydi ve bekleneceği gibi, Iraklılar önceden hazırlanmış mevzilere çekilmişlerdi. Iraklılar nehrin keskin bir dönüşünde bir ölüm bölgesi oluşturmuş, bir taraftan 82 mm'lik havanlarla, diğer tarafta da namlusu direkt atış için aşağıya çevrilmiş uçaksavarla ateş etmeye hazırlanmıştı. Bir Deniz Piyade keşif takımı komutanı uçaksavar ateşi karşısında şaşırıldı. "Ne olduğunu anlayamadım. Sanki üzerimize alevli balkabakları yağıyor gibiydi." Çağırılan Cobra'lar çevreyi temizledi. Iraklılar ağır silahlarını terk edip, topçu ateşi altında kamyonlarla kuzeye çekilirken, bütün gece ateş sesleriyle sarsıldı.

Çatışma sona erdiğinde kasaba halkı Fedailerin çoğunlukla yabancı olduğunu ve Hayy'ın birkaç kilometre kuzeybatısındaki Muvaffakiye'de kuşkulu bir kampa çekildiklerini anlattı. Alayın 2. Hafif Zırhlı Bölüğü ile Keşif Takımı kasabanın sınırına yaklaştıklarında Muvaffakiye'nin beceri ve inatla savunulduğunu gördüler. Deniz Piyadeleri 7 Numaralı Karayolu'na paralel akan Gerraf Nehri'nin batı kıyısından ilerledi, Cobra desteği altında kuzeye, kasabaya doğru yürüdü. Craparotta'nın 3-1 Bölüğü Ferrando'nun bölüğünün arasından geçerek ilerledi ve kasabayı temizledi. Bütün Irak'ta artık iyice alışıldığı gibi, burada da büyük bir silah ve cephane deposu bulundu. Hayy ve Muvaffakiye'de öldürülenlerden bazıları, usta terzi elinden çıkmış elbiseler giyen, Suriyeli sivillerdi. Pasaportlarındaki bilgilere göre, saldırının ilk haftasında grup halinde Irak'a girmişlerdi. Her birinin pasaportunda, Fırat'ın Suriye sınırından geçtiği El Kaim'den alınmış vizeler vardı. Pasaportların "Ziyaret Nedeni" bölümünde de Iraklı yetkilinin elinden çıkma "Cihat" okunuyordu.

Bir süre sonra, Craparotta hiç beklenmedik bir emir aldı. Karayolundan tekrar güneye, Eş Şetre'ye gidecek ve Ahmed Çelebi'ye bağlı Irak özgürlük savaşçılarına yardım edecekti. Bu savaşçılar, Abizaid işgale bir Iraklı görüntüsü vermek istediğinde Amerikan C-17 nakliye uçaklarına bindirilip Tallil'e götürülmüş olan Iraklılardı ve Tallil'e geldiklerinden beri de pek işe yaramamışlardı. Oysa şimdi rejimin kasabadaki üssüne

saldıracaklardı; en azından, Craparotta'ya söylenen buydu. Craparotta Eş Şetre'ye vardığında, Çelebi'nin özgürlük savaşçıları hiç görünmedi, ama doğru olan Baasçıların kasabada gizlendikleri idi. Rejim yanlılarının saklandıklarından kuşkulanılan yerler havadan dövüldükten sonra, Craparotta'ya bağlı Deniz Piyadeleri güçlkle karşılaşmadan kasabaya girdi. Craparotta aceleyle kuzeye dönmeden önce, yerel halkın kasabayı yağmalayıp boşaltmasına tanık oldu. Bağdat'a vardıklarında bu görüntüler askerler ve Deniz Piyadeleri için gündelik manzara olacaktı.²⁰

Ne var ki, Kut'la ilgili sorun çok daha önemliydi. Aylar süren planlama çalışmalarına rağmen, tümenin içinde kentin nasıl ele alınacağı konusunda hâlâ karışıklık hüküm sürüyordu. Dowdy'nin plandan anladığına göre, onun alayı kentin dış mahallelerine kadar ilerleyecek, Iraklılarla çatıştıktan sonra geri çekilip kentin çevresini dolaşarak, kardeş alaylar tarafından ele geçirilmiş Dicle köprüsüne ilerleyecekti. Dowdy aldığı görevin amacının hem kentteki Bağdat Tümeni'nin kıpırdamasını sağlamak, hem de kente ateş etmek zorunda kalmamak olduğu düşüncesindeydi. Bunu daha önce bizzat Mattis de kabul etmiş ve Kut'un savaşarak alınmayacağı talimatını vermişti. Fedailerle yaşanan çatışmalardan sonra, Kut'un işgali için asker ayırma ve işgal sorumluluğunu yüklenme yanlısı değildi.

Mattis'in tümen komutan yardımcısı Tuğgeneral John Kelly'nin görüşü farklıydı. Kelly Tarawa Görev Gücü'nün Nasıriye'deki kanlı savaşından sonra Dowdy'nin alayının kentten geçmekte geciktiğine karar vermiş ve ondan beri de Dowdy'yi gözünün önünden ayırmamak için alayda kalmıştı. Dowdy'nin 7 Numaralı Karayolu boyunca ilerlemesi de Kelly'yi rahatlatacak gibi değildi. Kelly'ye göre inisiyatif almak ve saldırganlık alay seviyesinde değil, bölük düzeyinde görülüyor, Kut'taki düşmanın çoktan kaçtığını ya da havadan yok edildiğini düşünüyordu. Dowdy, Kut'a yaklaşırken, Kelly düşman direnişini sınamak için kentin güneyindeki bir köprüyü almasını istedi. Eğer Kelly'nin tahmin ettiği gibi, düşman ortadan kaybolmuşsa, o zaman fırsattan yararlanmak ve alayın kentin sınırına yaklaşmasını önermek niyetindeydi. Böylelikle uzun bir çember çizmek zorunda kalınmayacak, tümen kısa zamanda birleşecek ve lojistiğin yükü azalacaktı. Bütün dikkatini Bağdat saldırısına veren Mattis bunlardan habersizdi.

Dowdy bu düşüncüyü sevmemiş ve Kelly'nin kentin güney mahallelerine girme önerisi karşısında şaşırılmıştı. Daha önce bütün lojistiğini kentin doğusundan dolanmaya hedefine yönlendirmişti ve tıpkı Tarawa Görev Gücü'nü Nasıriye batağına saplatan cinsten yoğun bir çarpışmaya sürüklenmekten korkuyordu. Dahası, Kut'a bir saldırı düzenlemekle ilgili herhangi bir Frago ya da yazılı emir de almamıştı. "Tümen-

le aramızda gitmek ya da gitmemek konusunda alışılmadık bir kararsızlık vardı" diye hatırlıyor Dowdy. "Karmakarışık, beklenmedik bir çorba olabilirdi. Hâlâ başarılı olamayacağını düşünüyorum."²¹

Mattis, Bağdat Tümeni'nin teslim olmasını kolaylaştırmak için, İkinci Dünya Savaşı sırasında Bastogne'daki savaş öncesinde Almanların 82. Hava İndirme Tümeni komutanı Tümgeneral Anthony McAuliffe'e gönderdikleri notu anımsatacak bir mesaj hazırladı. Mesaj, "Kut'taki Irak birliklerinin komutanına" diye başlıyordu. "Etrafınız çevrildi. Birliklerinize takviye ve ikmal gelmesi için hiç umut kalmadı. Gereksiz katliamı durdurmaya karar vermediğiniz sürece saldırmaya devam edeceğiz. Eğer teslim olmamaya karar vererseniz, bütün ölümlerden siz sorumlu olacaksınız." Bir dizi frekans üzerinden gönderilen mesaja cevap gelmedi.²²

Dowdy'nin alayı vuruşarak Kut'un güney mahallelerine ulaştı, mayınlanmış bir alanı temizledi, zırhlı buldozerlerinden biri kaybetti, düşmanla çatışmaya girdi ve iki saat sonra tümen emrine uyarak çekildi, başta kararlaştırıldığı gibi kentin çevresinden dolaştı. Kut konusunda Dowdy'nin planı kazanmıştı, ama iki zor günün ardından Dowdy ile Kelly arasındaki gerginlik kopma noktasına gelmişti. Dowdy Kut'tan güneye yönelirken Kelly'nin onu Mattis'in karargâhına götürmek için bir helikopter ayarladığını öğrendi. Helikopterden inerken, başıboş bir köpek tarafından ısırıldı. Bu bir uğursuzluk işaretiydi.

Mattis'le bir araya geldiklerinde, general savaştan yorulmuş biriyle konuşur gibi, anlayışlı davrandı. Mattis yumuşak bir sesle Dowdy'ye ne derdi olduğunu sordu. İki gündür gözünü kırpmayan Dowdy yorgundu. Mattis, Dowdy'ye kentlere neden daha fazla yüklenmediğini sordu. Mattis'in Kut'tan söz ettiğini sanan Dowdy birliğindeki Deniz Piyadeleri'ni çok sevdiğini anlattı. Dowdy, Kut'a saldırmanın mantıklı olduğunu düşünmüyordu, zaten Mattis'in planı da kentin uzağından dönmeyi gerektiriyordu. Dowdy, Mattis'in muhtemelen Nasıriye'den bahsettiğini çok sonra anladı. Mattis, Dowdy'ye neden subaylarına komutanlıktan alınabileceğini söylediğini sordu. Dowdy, bunu Kelly'nin imalarına dayandırdı. Mattis, Dowdy'ye daha önceden savaş tecrübesi olup olmadığını sordu. Dowdy, daha önce Lübnan ve Somali'de bulunmuştu, ama Mattis bunlara hiç önem vermedi. Lübnan ve Somali Çöl Fırtınası değildi.

Dowdy gerçek savaşçı ruhuna sahip olduğunu kanıtlamak için, alay kuzeye vardığında büyük sevinç duyduğunu anlattı. Mattis,, Rommel'in emrinde de çok sevinçli komutan bulunduğu, ama bu sevincin birçok askerinin hayatına mal olduğu cevabını verdi. Ardından, Mattis konuya geldi. "Fazla tedbirli olmam yüzünden, Deniz Piyadelerimin ölümüne neden olacağımı söyledim" diye hatırlıyor Dowdy.

Mattis çadırdan çıktı ve düşünmek için çevrede yürümeye başladı. Geri döndüğünde, Dowdy'ye 1. Alay Muharip Timi komutanlığından

alınacağını bildirdi. Dowdy görevi için yalvarmaya başladı, Mattis'ten ailesini ve subaylık hayatını düşünmesini istedi. Mattis, Dowdy'nin hayatını söndürmek üzereydi. Oysa Mattis'in kararı kesindi. Dowdy tümende kalıp komuta merkezinde çalışmayı önerdiyse de Mattis yeni bir göreve atanmasının daha iyi olacağını söyledi. Mattis, Dowdy'ye silahına el koymanın gerekip gerekmeyeceğini sordu. Dowdy böyle bir melodram sahnesi beklemiyordu. "Ona korkak biri olmadığımı söyledim, intihar edecek değildim."

Dowdy, Kelly tarafından helikopterle Hantuş'a oradan da Kuveyt'teki Komando Kampı'na götürüldü. Dowdy düş aldıktan sonra CNN'den Paula Zahn ve *Larry King Live*'in prodüktörlerinden gelen telefonlardan bıkmış karısıyla konuştu. Medya olanların peşindeydi. Dowdy savaşın geri kalan günlerini bir P-3'te, düşman mevzilerini belirlemeye çalışmakla geçirdi. Yerine Mattis'in baş harekât subayı Albay John Toolan atandı.

Savaş sırasında üst rütbeli bir komutanın görevden alınmasının tek örneği olan bu öykü, sadece çok ağır suçlar karşısında verilen, meslek hayatını söndürecek bir karardı. Mattis yakın gelecekteki Bağdat savaşında üç saldırgan alay komutanına ihtiyacı olduğunu söylüyordu. Dowdy ise Tarawa Görev Gücü'nün Nasiriye'de hiç beklenmedik bir direnişle karşılaşmasından sonra, başlangıçta gösterdiği çekingenliğin olanları tetiklediği ve Mattis tarafından hiç planlanmamış bir harekâta Kelly'nin onu haksız yere fazla ürkek olarak değerlendirmesine yol açtığı düşüncesindeydi.²³

Bütün alaylarının birbirinden farklı yönlere gitmelerine ve Kut emri üzerindeki anlaşmazlıklara rağmen, Mattis'in cüretli ve karmaşık planı işliyor gibiydi. Iraklı direnişçiler kent merkezine sürdükten sonra, üzerlerine topçu ateşi yağdırıldı ve B-52'ler de dahil, yüzlerce hava saldırısı düzenlendi. Geride kalanların Bağdat yürüyüşüne bir tehdit oluşturmayacaklarına inandığında, Irak'ın başkenti üzerine yürümek için, birliklerini bir araya topladı.

1. Alay Muharip Timi yeni komutanının emrinde başlangıçtaki planı uyguladı, Kut'tan çekilerek 230 km ilerledi ve yirmi dört saat sonra tümenin geri kalanıyla Dicle Nehri köprüsünde buluştu. Göz alıcı manevralar sona ermiş, bütün tümenin ve hava kanadının başkente saldırmasının zamanı gelmişti.

Savaştan sonra, Iraklı subayların sorgusu Deniz Piyadeleri'nin engellemeye çalıştığı, Amerikan istihbaratının yanlışlıkla kimyasal topçuyla donattığı düşmanın aslında hiç orada olmadığını ortaya çıkardı. O çok korkulan Bağdat Piyade Tümeni, Bağdat'taki üstlerinden aldığı emir uyarınca 30 martta Kut'tan ayrılmış ve Dicle boyunca ilerleyerek Bağdat'a dönmüştü. Onun yerine gelen birlik daha önce İran sınırında bulunan ve gücünün yüzde 40'ına sahip olan düzenli ordunun 34. Tümeni'ydi. Kut'taki Irak savunması Deniz Piyadeleri'nin tahmininden

çok daha zayıf olmasına karşın, Fedailerin Kut'ta bütün güçleriyle mevzilendikleri neredeyse kesindi. Deniz Piyadeleri bütün stratejilerini çoktan çekip gitmiş bir düşmana göre planlamışlardı.²⁴

Kut'ta yaşananlar, olmayan bir tehdit çevresinde oluşturulan stratejilerin tek örneği değildi. McKiernan Amare'deki 10. Zırhlı Tümen'e saldırması için Franks'in sürekli baskısından yılıp, sonunda Conway'i birliği yok etmekle görevlendirdi. Conway bu görevin Bağdat saldırısında çok daha fazla işine yarayacak muharip birlikleri gereksiz yere oyala-yacağı görüşündeydi. Görevi almamak için boşuna mücadele ettikten sonra, bu işi Tarawa Görev Gücü'nün üstlenmesine karar verdi. Tara-wa Amare'ye vardığında hiçbir direnişle karşılaşmadı. 10. Tümen'in ko-mutanı daha sonra Franks'in korktuğu gibi Deniz Piyadeleri'ne onların kanatlarına saldırmak için herhangi bir emir almadığını, tek görevinin bölgeyi İran'a karşı korumak olduğunu anlatacaktı.²⁵

Mattis Bağdat'a doğru ilerlerken, başkentin güneyine ve doğusuna mevzilenmiş El Nida Tümeni'yle karşı karşıya geleceği beklentisi taşı-yordu. Harekâtın o anına kadar, Deniz Piyadeleri neredeyse sadece Fe-dailerle karşılaşmıştı. Fedailer cesur olmakla birlikte pek becerikli de-ğildi. Şimdi artık Deniz Piyade Tümeni Kırmızı Bölge'ye girdiğine göre, karşılarına Fedailer değil, ordu birlikleri, daha da önemlisi, Cumhuri-yet Muhafızları çıkacaktı. Bu birliklerin savaş kararlılığı ne ölçüde ola-caktı ve Amerikalıların başkente girmesini önlemek için son bir hamle yapıp, kitle imha silahlarını kullanacaklar mıydı? El Nida Tümeni'nin başında Saddam'ın bir kuzeni vardı ve bu komutan Bağdat Tüme-ni'ndeki meslektaşından çok daha geniş yetkiye sahipti. Bütün hava saldırılarına rağmen, Amerikalılar tümenin savaş yeteneğinin yüzde 80'ine sahip olduğu kanısındaydı.

Dunford'ın 5. Alay Muharip Timi tank taburunu öne çıkararak Dic-le'nin kuzeyinden, 6 Numaralı Karayolu boyunca saldırıya geçti. Yakla-şık 70 km sonra, Deniz Piyadeleri 6 numaralı Karayolu üzerindeki kü-çük Aziziye kasabasına yaklaştılar. Tanklar sahneye girdiklerinde yo-ğun havan ve topçu ateşiyle ve mevzilenmiş Irak birlikleriyle karşılaştı-lar. Cobra helikopterlerinin desteğini alan Deniz Piyadesi tanklarla düşmanın üzerine yürüdü, kentin içinden geçip 10 km ötesinde durdu.

Buna rağmen, Bağdat'a varmak haritada gerçektekenden çok daha kolay gözüküyordu. Mattis'in elinde El Nida Tümeni'yle ilgili son dere-cece bulanık istihbarat olması bir yana, arazi de güçlük çıkarıyordu. Dicle'nin güneyinde kalan Deniz Piyade birlikleri dev sorunlarla karşı-laştı. Dunford 6 Numaralı Karayolu boyunca ilerlerken, alayın geri ka-lan bölümü daha sonra ana grupla buluşup Bağdat'a saldıracağı düşün-cesiyle güney tarafta paralel bir yola girdi. Ne var ki Duffy White'ın 1.

Hafif Zırhlı Keşif Taburu nehrin karşısına geçmek için bir yol ararken, köprülerin ya yıkılmış ya da araçları taşıyamayacak kadar dayanıksız olduğunu gördü. Bu yüzden Mattis birliğin geriye dönüp Dicle'yi 80 km ötedeki Numaniye'den geçmesini, sonra da daha şimdiden 6 Numaralı Karayolu üzerinde ilerleyen öteki taburlara yetişmesini söyledi. O anda Blue Force Tracker'a bakan herkes geldikleri yollardan dönen önemli Deniz Piyade birliklerine rastladı.²⁶

Doha Kampı'ndaysa, McKiernan Bağdat'a karşı girişilecek nihai saldırıya orkestra şefliği yapmaya çalışıyordu. Savaşın önceki haftalarında, savaş alanını bölmek için çeşitli planlar tartışılmış, hatta Wallace bir ara Irak başkentinde en kritik boğuşmada Deniz Piyadeleri'nin de kendi komutasına verilmesini önermişti. Kara Kuvvetleri ve Deniz Piyadeleri Bağdat'ın dış mahallelerinde hepsi Wallace'ın komutasında beş merkez oluşturacaktı. Bütün bunlar Wallace'ın Bağdat'ı çevirip tecrit etme ondan sonra da kente akınlar düzenleyip çekilme planının bir parçasıydı ve komutada birlik sağlıyordu. Oysa Conway plana karşı çıktı. Deniz Piyade birliklerinin kullandıkları iletişim sistemleri 5. Kolordu'nunkilerle uyumlu değildi. Dahası, Deniz Piyadeleri'ni Wallace'ın komutasına vermek, karadaki Deniz Piyade birlikleri ile destekçileri olan Deniz Piyade hava birlikleri arasındaki bağı koparacak ve Deniz Piyadeleri'nin savaşmasını güçleştirecekti.

McKiernan, Conway'le bir araya gelmek ve bu arada da Bağdat'a nasıl saldırılacağı konusunu karara bağlamak için 4 nisan günü Numaniye'ye uçtu. Dicle Nehri Kara Kuvvetleri ile Deniz Piyadeleri arasında sınır olarak belirlenmişti; Kara Kuvvetleri Bağdat'ın nehrin batısında kalan bölümünü alacak, Deniz Piyadeleri de dikkatlerini kentin Dicle'nin doğusundaki mahallelerine verecekti. Bu yöntem dost ateşi tehlikesini indirmenin kaba ama etkili bir yoluydu ve aynı zamanda da birlikte savaşmanın sınırlarını gösteriyordu. Savaş boyunca konuşmalarına rağmen 5. Kolordu ile Conway'in Deniz Piyadeleri Bağdat'a yürürken iki farklı savaş yapmıştı ve başkente vardıklarında da iki ayrı harekât yürüteceklerdi.

Bağdat saldırısı planlanırken, başlangıçta Conway'e Deniz Piyadeleri'nin kentin kuzeydoğusundan, söylendiğine göre Amerikalılar tarafından özgürleştirilmeyi bekleyen Şiilerin çoğunlukta olduğu Saddam Kent tarafından saldırması söylenmişti. Ancak Numaniye toplantısının ardından CIA Irak ordusunun böyle bir imkânı tahmin ettiği ve kentin o bölgesinde savunma mevzileri oluşturduğunu bildirdi. Irak savunmasının gücü pek bilinmiyordu, ama bütün bunlar McKiernan'ı yeniden düşünmeye ve planını değiştirmeye zorlamaya yeterliydi.

McKiernan, Conway'e Mattis'in Bağdat'a kentin güneydoğusundan girmesi talimatını verdi. Saldırma düzeni alması için Mattis'in büyük bir hızla Diyala kavşağına, hatta Hedef Kuzgunlar olarak adlandırılan

Diyala Nehri'nin güneydoğu köşesindeki Raşid Havaalanı'na ulaşması gerekecekti. Bu harekât başkenti tecrit etme ve Deniz Piyadeleri'nin kente saldırı düzenlemek için Kara Kuvvetleri'yle işbirliği yapması için ileri üsler oluşturma planının bir parçasıydı.

Mattis bir taraftan havaalanı yakınlarında mola verip ikmal yollarını sağlamlaştıırken, bir yandan da El Nida Tümeni'ni bulmaları için ileriye keşif kolu gönderdi. McKiernan 4 nisan sabahı Conway'e telefon etti ve Mattis'in bir gece önce Kuzgunlar'a varmadığından yakındı. "Beklentimiz onun bir an önce Kuzgunlar'da olmasını sağlamak" dedi McKiernan öfkeyle. "Bana mümkün olduğunca çabuk bilgi ver." Conway, Mattis'in bir gece önce hedefine neden ulaşmadığını bilmiyordu, ama böylesine saldırgan bir komutanın durması için önemli bir nedenin olduğuna ve McKiernan'ın hoşuna gitmeyecek bir şeyler yapmayacağına inanıyordu. Bu, McKiernan'ın saldırının hızından yakındığı çok az örnekten biriydi.

O gün Deniz Piyadeleri Güneydoğu Bağdat'ın dış mahallelerini temizlemeye koyuldu. Oehl'ün tank birliğini öncü çıkaran Deniz Piyadeleri'nin Cübeyr kasabası yakınında düzensiz kuvvetlerin şiddetli direnişiyle karşılaşması çok uzun sürmedi. Yolun kenarındayken uzaktan patlatılan bir kamyon iki tankı savaş dışı bıraktı, öteki araçlara zarar verdi, dört Deniz Piyadesi'nin ölümüne, sekizinin de ağır yaralanmasına neden oldu. Patlama programdaki gerilla savaşının yeni bir örneği ve asilerin sonraki günlerde çok etkili kullanacakları taktiklerin bir tanıtımıydı, ama aynı zamanda da bir pusu ve karşı darbe fırtınasındaki tek olaydı.

Sam Mundy, 2. Tank Taburu'nun telsizini dinlerken olanları duydu ve bölüklerinden ikisiyle ileriye atıldı. Deniz Piyadeleri AAV'lerinden inip yolun her iki tarafında sekiz saat boyunca boğuşurken, diğer yandan da Cobra saldırı helikopterleri çok yakın hava desteği verdi, 11. Deniz Piyade Alayı da dört topçu bölüğünün yoğun ateşiyle Irak mevzilerini dövdü. Sonunda karayolu temizlendi ve tutsaklar geldiğinde Deniz Piyadeleri karşılarındakilerin Iraklı olmadıklarını görüp şaşırdı. Birlik Suriye'den, Ürdün'den, Mısır'dan ve öteki Ortadoğu ülkelerinden gelen savaşçılarla karşılaşmıştı. Bağdat çevresi ve içindeki çarpışmalardan çıkan sonuç cihatçıların Iraklılardan daha iyi nişancı olduklarıydı. Ölü ya da yaralı Deniz Piyadeleri'nden çoğu kafalarından ya da boynlarından vurulmuştu.

Oehl'ün 2. Tank Taburu Diyala Nehri'nin çok az berisindeki kritik kavşağa yaklaşırken, cihatçılar görüşü engellemek için yolun iki tarafındaki alev hendeklerini ateşe verdi. Deniz Piyadeleri pusularla ve ikinci bir bombalı kamyonla karşılaştı. Bir keşif takım komutanıyla bir tankçı öldü. Bir ara Dunford'ın alay komuta merkezi yoğun ateş altında kaldı ve Kut yürüyüşü sırasında Dowdy'nin komuta merkezine atı-

lanların eşi, Sovyet yapımı iki BM-21 roketince vuruldu. Düşman sahra karargâhlarını belirlemekte becerikli davranıyor ve Dunford'unkini susturmaya çalışıyordu.

2. Tank Taburu'nun tankları ilerlerken, 3-5 de bir boğuşmaya sürüklendi. Bütün kargaşanın ortasında Cumhuriyet Muhafızları'ndan bir general arabasıyla bir Deniz Piyade yol barikatından geçmeye çalışırken öldürüldü. Daha sonra, generalin Bağdat'ın savunmasıyla görevlendirilen Özel Cumhuriyet Muhafızları'nın komutanı olduğu belirlendi. Bölge hemen "Ölü General Köşesi" adını aldı.

Savaşın sonra derlenen istihbarat raporları Aziziye'deki direniş ne kadar şiddetli olursa olsun, Mattis'in tümeni gelip tosladığında El Nida'nın hiç de gerçek gücünde olmadığını gösteriyordu. Tümen komutanının daha sonra sorgusu sırasında belirttiğine göre, kaçmazlarsa Amerikan savaş uçaklarınca öldürüleceklerini bildiren broşürlerin etkisi büyük olmuştu. Askerler Müttefik uçakların neredeyse hiç engellenmeden tepelerinden geçeceğini ve o zaman broşürlerin yerini bombaların alacağını anlayınca savaşacak güçleri kalmamıştı. Birleşik Kuvvetler Komutanlığı'nın gizli bir raporuna göre aslında 13 000 asker ve 500 araca sahip olan tümen, Deniz Piyadeleri Bağdat'a yaklaştığında 2 000 askere ve her çeşitten 50 araca düşmüştü.

Tıpkı Medina Tümeni gibi, Amerikan kuvvetleri saldırıya geçtiklerinde El Nida Tümeni de kabuğuna dönüşmüştü. Ancak asıl düşman Cumhuriyet Muhafızları değildi. Bombalı kamyonlar, gerilla taktikleri ve yabancı savaşçılar ile Baasçılar arasındaki ittifak gelecekteki direnişin habercisiydi. Kayıp asker, savaş dışı kalan Deniz Piyade tankları ve diğer araçların sayısı 5. Alay Muharip Timi'nin Bağdat'ın dış savunma kabuğunu yardığına kuşku bırakmıyordu. Yine de Irak direnişi yoğunlaşıyordu ve Amerikan birlikleri henüz kente girmemişti.²⁷

On dokuzuncu bölüm

Gök Gürültüsü

Kara Kuvvetleri ve Deniz Piyadeleri Kırmızı Bölge'nin içlerine ilerlerken, Scott Wallace da Irak başkentine saldırmaya hazırlanıyordu. En üst düzey askeri planlamacılar ve başkan daha başlangıçtan beri Bağdat Kalesi'nden endişeliydi ve Saddam'ın başkentini tahkim edeceğinden, Amerikalıları kanlı bir sokak boğuşmasına sürükleyeceğinden kaygı duyuyorlardı. Aslına bakılırsa, Amerikan askerinin kent savaşında yaşadıkları, bu endişeyi haklı kılabilirdi. Tıpkı Rusların Çeçenya'da, İsrail askerlerinin de Cenin Mülteci Kampı'ndaki tecrübeleri gibi, Mogadişu'da on sekiz karacı askerin ölümü ve Deniz Piyadeleri'nin Vietnam'da, 1968 Tet Saldırısı sırasında Hue'yi almak isterken yedikleri kötü Amerikan askeri yetkililerin hatırandan çıkmamıştı. En iyi askerlerle, malzemeye ve ileri teknoloji desteğiyle bile bir kenti ele geçirip denetim altına almanın kolay bir yolu yoktu.

Wallace ve 5. Kolordu sorunu büyük bir dikkatle incelemiş ve metodik bir plan oluşturmuş, Kara Kuvvetleri'nin ve Deniz Piyadeleri'nin kentin kenar mahallelerinde oluşturacakları beş ileri harekât üssünün kod adları Amerikan Futbol Ligi takımlarından alınmıştı. Irak takviyelerinin kente girmesini, Irak önderlerinin ve depolandığından kuşkulanan kitle imha silahlarının kentten çıkarılmasını önlemek için, birlikler başkent 55 mil çevresinde bir dış, 35 mil çevresinde de bir iç kordon oluşturacaktı. Ondan sonra Amerikalılar mekanize piyade, zırhlı birlik, helikopter, Özel Harekât birlikleri, psikolojik savaş birimleri kullanarak kente saldırılar düzenleyecek, komuta merkezlerini ve büyük dikkatle belirlenmiş, seçilmiş hedefleri vuracak Hava Kuvvetleri'nden de destek alarak Irak savunmasının bütünlüğünün ve savaşma yeteneğinin zamanla kırılacağı ve Bağdat'ın kabul edilebilir bir kayıpla ele geçirileceği varsayılıyordu. Planın esası, Wallace'ın rejim yıkılana kadar saldırmasıydı. Hava saldırıları haftalar sürebilirdi, ama Wallace bunu düşünmektense başkente dalmayı ve sokak savaşlarına sürüklenmeyi yeğliyordu. 5. Kolordu hava saldırılarını kolaylaştırmak ve nerele-
rin hedefleneceğini kesinlikle belirlemek için Bağdat'ın diyagramını çizip 55 bölgeye ayırmış, her blok ve binayı dikkatle numaralandırmıştı.

Wallace, bu arada eski kurmay subaylarından Albay J. D. Johnson'ı saldırıları bir tatbikatta sınamak ve çıkacak sonuçları savaştan önce Doha Kampı oditoryumunda düzenlenecek brifingde Kara Kuvvetleri'nin ve Deniz Piyadeleri'nin komutanlarına sunmakla görevlendirmişti.¹

Wallace stratejisine öyle güven duyuyordu ki, savaştan önce açıkça tartışmaktan çekinmemişti. Daha da önemlisi, bütün planın komuta zincirinde aşağıdan yukarıya kadar sunulmasıydı. Wallace'la bir dizi görüşmeden sonra, McKiernan da planı onayladı ve Bağdat'ı ayıran bölgelerin Moseley'nin karargâhı ve Özel Harekât güçlerince de benimsenmesini sağladı. McKiernan planı aralık ayında CENTCOM'a sunmuş, başkanın başkenti almak için kanlı sokak çarpışmalarından kaygılandığını belirtmesinden sonra da Franks stratejiyi Beyaz Saray'da açıklamıştı. Wallace'ın planı, Franks'in Cumhuriyet Muhafızları'nı yerlerine mihlama ve başkentin içinde mevzilenmelerini önleme amacıyla hava saldırılarından yararlanmak için geliştirdiği Tersyüz Planı'yla birlikte, Bağdat'ı ele geçirme konusunda Müttefik komutanlığının en kapsamlı stratejisini oluşturunuyordu.²

Bir tarafta üst rütbeli komutanlarca benimsenen strateji, diğer yandaki Blount ya da Mattis gibiler için bir şey ifade etmiyordu. Onlara göre, düşmanı yıpratmayı beklemek, inisiyatifi Iraklılara devretmek ve savunmalarını düzenlemek için onlara fırsat tanımak olacaktı. Müttefik birliklerinin kentin kenar mahallelerindeki statik mevzileri Irak topçusu ve füzeleri için kolay hedefti. Kentin içine saldırılar düzenleyip geri çekilecek birlikler, ele geçirilen yerleri bırakmanın ve aynı toprak parçası için defalarca savaşmanın umut kırıcı etkileriyle karşılaşacak, bu durum da Iraklılara Amerikan birliklerini yenilgiye uğrattıkları duygusunu verip cesaretlerini pekiştirecekti.

Johnson'ın savaştan on gün önce Doha Kampı'ndaki oditoryumda Bağdat'ın işgal planını açıklamasından sonra, Blount plan konusundaki kaygılarını aralarında Dave Perkins ve 2. Tugay Savaş Timi komutanının da bulunduğu planlamacılarıyla paylaştı. Perkins, Blount'la tamamen aynı kanıdaydı ve 5. Kolordu'nun yaklaşımının tempo kaybına neden olacağını düşünüyordu. Perkins meslek hayatındaki eğitim talimleri sırasında, bıçak sırtına gelme noktasına varan bir sürü savaş görmüştü. Hatırladığı bütün örneklerde, kazanan tarafın önüne çıkan fırsatları gören ve bundan yararlanmasını bilen bir komutanı vardı. Duraklayan genellikle kaybediyordu. Amerikan birliklerinin üslerini oluşturmak ve planladıkları vurkaç saldırılarını gerçekleştirmek için harca-yacakları zamanı, Iraklıların kendi yararlarına kullanacakları kesindi. 3. Piyade Tümeni'nin subaylarından birine göre, Wallace'ın metotlu yaklaşımı "senkronizasyon istibdadından" kaynaklanıyordu.

Farklı kuvvetlerden gelmelerine rağmen, Blount ve Mattis birbirine çok benziyordu. Her ikisi de taktik açısından becerikli, her ikisi de çok

saldırgandı. Savaşa adım adım yaklaşılan haftalarda, 5. Kolordu ile 3. Piyade Tümeni arasında anlaşmazlıklar olmuş, Blount kolordunun Bağdat manevrasını biçimlendirmek için çok uğraşmıştı. Scott Wallace ocak ayında Almanya'da gerçekleştirilen bir toplantıda 3. Piyade Tümeni'nin 1 ve 8 numaralı karayollarından doğruca Bağdat'a ilerlemesini önerdiğinde, Blount da Kara Kuvvetleri'nce yapılan tatbikatlarda, yol boyunca uzanan kent ve kasabalardan savaşıarak geçmenin saldırıyı geciktireceğinin kanıtlandığını belirterek itiraz etmişti. Blount'ın ısrarından sonra, onun önerdiği, Fırat'ın batısına geçme, Kerbela'dan hızla ilerleme ve Cumhuriyet Muhafızları'nı arkadan vurma planı 5. Kolordu saldırısının temel taşı olmuştu. Ne var ki Blount ve Mattis'i asıl üzen, başkenti alma planının tümüyle 5. Kolordu yapımı olmasıydı.

Bağdat'ın dış mahallelerine kadar ilerleyen 3. Piyade Tümeni birlikle ri daha şimdiden Wallace planı uyarınca Bağdat çevresinde oluşturulacak beş ileri harekât üssünden ikisini ele geçirmişti: Grimsley'nin 1. Tugay Savaş Timi'nce denetlenen ve Hedef Aslanlar adı verilen Bağdat Havaalanı ile 1 ve 8 numaralı karayollarının kesiştiği, Perkins'in 2. Tugay Savaş Timi'nin kontrolündeki kritik kavşak ya da Hedef Azizler. Deniz Piyadeleri Henüz Diyala Nehrini geçmedikleri, 101. Hava İndirme Tümeni de Necef ve Kerbela'da düzeni sağlamakla meşgul olduğu için, kordonun gerisi tamamlanamamıştı. Öte yandan Blount ise tümenin Iraklılar henüz hazırlanma fırsatı bulamadan kentin varoşlarına ulaştığını düşünüyor, kentin sarılmasını bekleyip Wallace'ın metodik planını uygulamak istemiyordu. Kentin nasıl alınacağı konusundaki görüş ayrılıkları artık su yüzüne çıkıyordu.

Blount'ın ilk hamlesi Batı Bağdat'ı yarıp geçen dört şeritli geniş yoldan yararlanmak ve kentin sınırına silahlı keşif için zırhlı bir görev gücü göndermek oldu. Bunu yaparken, üç amacı vardı; düşmanın direnişini ölçmek, Amerikan askerlerinin bulabildiği tüm düşman askerlerini öldürmek ve Iraklılara Amerikalıların kapının eşiğine geldiği mesajını göndermek. Blount'ın karargâh tümeni Bağdat Havaalanı'na varır varmaz bir uydu çanak anteni kurup televizyon yerleştirerek, Amerikan tümeninin Irak birliklerince bozguna uğratıldığını açıklayan Irak Enformasyon bakanını izlemeye başladı. Blount'ın hesabına göre silahlı keşif birliği insanlara hükümetin savaşın son durumu hakkında onlara yalan söylediğini gösterecek ve Irak askerinin moralini bozacaktı.

Blount bu Gök Gürültüsü'nü 5. Kolordu'ya kolay kolay onaylatamayacağı endişesiyle riskleri önemsiz göstermeye çalıştı. Verdiği görevi, 5. Kolordu tarafından özenle geliştirilmiş plandaki bir değişiklikten ya da başkent saldırısının başlangıcından çok, iki tugay arasındaki yolun denetimini sağlamaktan ve Bağdat kuşatmasının gerçekleştirilmesine yardım etmekten ibaretmiş gibi gösterdi. "İşte, planım aslında böyleydi, onu (Wallace'ı) Azizler ve Aslanlar hedefleri arasındaki ana ikmal

yollarımızı açık tutmaya çalıştığımıza inandırmaktı, ona sadece bunu söyledim. Ne kadarını anladığını bilmiyorum, ama bana dönüp yapmamı söylemeyince, ben de harekete geçip planı uyguladım” dedi daha sonra Blount, Kara Kuvvetleri tarihçilerine.³

Blount 4 nisan öğleden sonra Perkins’i Taktik Harekât Merkezi’nden, ya da Hedef Azizler’deki bir dizi araçtan ve geçici sığınaktan oluşan Taktik Harekât Merkezi’nden aradı. 2. Tugay Savaş Timi Medina Tümeni’nin gerisini vurmaya başlamış, Amerikan ordusu ile Bağdat arasındaki ana Cumhuriyet Muhafız birliğine nihai darbeyi indirmeye girişmişti. Bütün bunlar plana uygundu. Blount, hâlâ Medina’dan geriye ne kalmışsa, bitirmekte kararlıydı. Bu arada 3. Piyade Tümen komutanının 2. Tugay Muharip Timi’ne vereceği bir görev daha vardı. Perkins, Blount ile Grimsley’nin 1. Tugay Muharip Timi’nin konuşlandıkları Bağdat Havaalanı’na silahlı bir keşif gerçekleştirecekti. Perkins Ncef’ten başlayarak meskûn yerlere ağır zırhlı ve çok hareketli saldırılar gerçekleştirmiş, zaten saldırılarına Gök Gürültüsü adını vermeye de bu sıralarda başlamıştı.

Perkins havaalanına bir tank taburu göndermeye karar verdi. Tabur sadece M1A1 tanklarıyla ve Bradley’lerle saldırma emri aldı; tekerlekli araçlarını ve yakıt tankerlerini geride bırakacaklardı. Blount, Perkins’i uyardı ve havaalanı yolundaki dört önemli kavşaktan geçerken aralarında çok mesafe bırakmamalarını ve yanlarını kollamalarını söyledi. Hava Kuvvetleri’nin destekle görevlendirilmiş A-10’larında Perkins’in tümeninin önceliği olacak ve tümenin topçusu tarafından da korunacaktı. Gök Gürültüsü’nü gerçekleştirmekle, tümen Iraklıların kenti nasıl korumayı planladıklarını, tanklarını ve zırhlı piyade araçlarını nasıl kullandıklarını, ne gibi engeller oluşturduklarını ve karayolu üstgeçitlerini nasıl kullandıklarını öğrenecekti. Perkins daha sonra bu bilgileri bir sonraki saldırısı için değerlendirecekti. Bu konuda pilotsuz casus uçaklarından, uydulardan ya da insani kaynaklardan gelme çok az, ya da sıfıra yakın istihbarat vardı. Eğer Perkins’in başı zora girerse Blount, Grimsley’nin 1. Tugay Savaş Timi’nin havaalanından saldırıya geçip, keşif birliğini kurtaracağına söz verdi.

Blount gibi zırhlı subayı olan Perkins görevi benimsedi. New Hampshire doğumlu Perkins her sabah *The Daily Bread*’i okuyan ve kontrolünü neredeyse hiç kaybetmeyen inançlı bir Hristiyan’dı. Ancak Blount gibi Perkins de bir cesaret gösterisinin savaşı kısaltacağına inanıyordu. Oysa tugayın bütün subayları bu stratejinin bilgeliğini paylaşmıyordu. Perkins 1-64 Zırhlı Tabur Komutanı Yarbay Eric Schwartz’u Tugay Taktik Harekât Merkezi’ne çağırıp, yeni görevini verdi. Schwartz kurşungeçirmez Kevlar yeleğini çıkarırken, Taktik Harekât Merkezi’ndeki havanın alışılmadık ölçüde sessiz, hatta kasvetli olduğunu fark etti. Bağdat’ın güneyinde, 8 Numaralı Karayolu boyunca Medina Tüme-

ni'ni zırhlı ve top ateşine tutarak geçirilen bir günden sonra, Schwartz taburunun yakıt ikmali yapacağını ve aynı şeyi tekrarlamak için güneye doğru yola çıkacağını düşünmüştü. "Neler oluyor?" diye sordu Schwartz. "Ne yapıyoruz?"⁴

Perkins, Schwartz'a, "Yarın 8 Numaralı Karayolu boyunca saldırıya geçmeni istiyorum" dedi. Bu Schwartz'un zaten beklediği bir emirdi, ama Perkins daha sonra parmağını uzattı ve Bağdat'ın içinden kuzeye uzanan bir karayolu parçasının üzerinde gezdirdi. "Yarın sabah şafakla birlikte kuzeye, Bağdat'ın içine saldırmanı istiyorum" dedi. "Güneye değil."

"Aklınızı mı kaybettiniz... efendim" dedi Schwartz. Daha hiçbir Amerikan birliği kente girmemişti ve elde düşmanın Bağdat'taki savunma düzeniyle ilgili sağlam istihbarat yoktu.

Tüm Taktik Harekât Merkezi solugunu tutmuş, Perkins'in cevabını bekliyordu. "Öyle düşünmüyorum, zaten ben de seninle geleceğim" dedi Perkins.

Perkins komutasındaki 2. Tugay Muharip Timi'nin bir günde tamamlaması gereken birçok görevi vardı: Medina Tümeni'nin yok edilmesi işi tamamlanacak, Fırat'ın doğu kıyısı emniyete alınacak, Bağdat'tan geçerek havaalanına saldırılacak, üstelik bütün bu görevleri eşzamanlı olarak yerine getirecekti. Tugayın savaş gücünü tek bir yerde toplamak yerine, bütün taburlar ayrı yönlerde gidiyordu. Flip DeCamp'in 4-64 Zırhlı Taburu Medina Tümeni'nin 2. ve 10. tugaylarını yok etmek için başkent güneyinde kocaman bir çengel çizecekti. Stef Twitty'nin 3-15 Piyade Taburu'nu Şeftali'deki köprüden alıp Medina Tümeni'nin 14. Tugay'ına saldırtması, böylelikle Fırat'ın doğu kıyısını ele geçirmesi gerekiyordu.

Schwartz'un 2-64 Taburu en ağır ve en tehlikeli görevi üstlenecek, Bağdat'ın içinden geçip saldıracaktı. Schwartz tabur karargâhına doğru yürürken, bu görevi askerlerine nasıl açıklayacağını düşünüyordu. Saldırı bir kere başladıktan sonra, tabur hiç durmayacak, yirmi dokuz tankıyla, on dört Bradley'siyle ve M113'ler de dahil bir avuç başka zırhlı aracıyla saldırıya geçecekti. Araçlar saatte 15 km hızla ilerleyecek, aralarında 50 m'lik mesafe bırakacaktı. Tempoyu yitirmemek için, tank ve Bradley mürettebatları ulaşabildiklerini vuracak, sonra da hedef bilgilerini bir arkadaki araca ileteceklerdi.

Schwartz'u asıl kaygılandıran, sadece alınan görevin çok riskli olması değil, aynı zamanda kesine yakın asker yitirme ihtimaliydi. Buraya kadar girdikleri çarpışmalarda askerlerinden bazılarının öldürülmesi tehlikesi hep vardı, ama sanki bu Gök Gürültüsü'nde bu olasılık daha kesin gibiydi. Schwartz yine de görevi subaylarına anlatırken endişesini gizlemek ve güvenli görünmek için elinden geleni yaptı. Schwartz bütün cevapları bilmiyordu, ama askerlerine bütün cevapları bilen birinin var olması gereğinden söz ediyordu. "Karargâhta biri analiz yapmıştır" dedi. "Bizi oraya başarısız olmamız için göndermiyorlar ya." As-

kerlerin arasında başlarına gelecekleri düşünüp kaygılanan çoktu, ama hepsi kaygılanmıyordu. Bağdat'ın içinden geçme fikri, 1-64 Zırhlı Tabur, Alfa Bölüğü tank ve manga komutanı Başçavuş Stevon Booker'ın hoşuna gitmişti. "Zamanıdır" diyordu.⁵

Bağdat halkı için 5 nisan sabahı öteki bütün sabahlar gibiydi. Üç hafta süren çarpışmalara rağmen, Batı Bağdat'ın içinden geçen dört şeritli karayolu sabah işlerine gidenlerle ve sivil arabalarla doluydu. Irak Enformasyon Bakanlığı Bağdatlılara ve yabancı medyaya Amerikalıların kentten uzak tutulduklarını söylemişti. Oysa Bağdat savaş mevzilerine girmemiş olsa da, kent binlerce askerle kaynıyordu; Özel Cumhuriyet Muhafız birlikleriyle birlikte Saddam Fedaileri, Suriyeliler ve Amerikalılara karşı cihada katılmak için gelmiş öteki yabancılar. Gök Gürültüsü Iraklıları uyandıracak bir çalar saat gibi tasarlanmıştı ve Schwartz'un taburu da arı kovanına sokulan çomak olacaktı.

Schwartz'un taburu sabahın altısında kuzeye, Bağdat'ın içine yol aldığı anda Kırmızı takım yürüyüş kolunun başındaydı. İkinci sırada tekerlekli bir kaleye döndürülmüş olan istihkâm takımı geliyordu. Üç açık M1 13'ün her birine dört ya da beş istihkâmcı tıkıştırılmıştı. İstihkâmcılardan biri araca monte edilmiş 50 mm'lik makineliyi kullanırken, diğerleri makineliyle ya da M4 tüfeklerle ateş edeceklerdi. İstihkâmcılar bu savaş yöntemini Necef'te geliştirmişti. Tanklar sadece bir ya da iki yöne odaklanabiliyor, oysa istihkâmcılar herhangi bir yükseklikteki beş ya da altı hedefe ateş edebiliyordu. Mayınlı arazide bir yol açmak ya da Iraklıların yola dökülecekleri engelleri havaya uçurmak için, istihkâmcılar ateşlendiğinde bir dizi patlayıcıyı tetikleyen tekerlekli roket MICLIC'i alıp almamayı düşündüler. Sonunda, düşman ateşinin roketi tetikleyebileceğini düşünüp, vazgeçtiler, roketi karargâhta bıraktılar. Herhangi bir tahkimatla karşılaşmalarında, yıkmak için topları, hava saldırılarını ya da kendi silahlarını kullanmak zorunda kalacaklardı.

Schwartz takma adı Vahşi Grup olarak adlandırılan Alfa Bölüğü'yle birlikte, yürüyüş kolunun başında, Perkins de komuta aracının içinde, konvoyun ortasındaydı. Amerikan kanatlarına saldıracak Irak birliklerini vurmak için, üstlerinde A-10'lar uçuyordu. Tank ve Bradley mürettebatları boğuşmanın çok sıkışık olacağını, araçlarının dibine kadar yanaşacak düşman askerlerine karşı koaksiyal makineli silahlarını, ya da tankların toplarını kullanamayacaklarını düşünerek tüfeklerini, 9 mm'lik tabancalarını ve el bombalarını taretlerin tepesine dizmişti.

İlk darbeyi Schwartz'un askerleri vurdu: yaklaşan Amerikan görev gücünden habersiz yolun kenarına oturmuş, sabahın ayazında ısınmak için çay içen şaşkın bir grup Iraklı askeri makineli silahlarla öldürdüler. Dakikalar geçmeden, konvoyun başı AK-47 Kalaşnikovlardan, RPG ve havanlardan

açılan bir ateş fırtınasıyla karşılaştı. Güneyde olduğu gibi, düşman burada da belirli bir düzene göre savaşıyordu. Karşıda RPG ekipleri, sivil araçlara, kamyonlara veya otobüslere binmiş savaşçılar, yakınlardaki binalardan, üstgeçitlerden ya da yoldan sadece birkaç metre uzaktaki mevzilerden ateş eden direnişçiler vardı. Bazıları üniformalı, bazıları sivildi.

Çavuş Jason Diaz'ın tankı C-12 Kuveyt'ten yola çıktığından beri, haftalar boyu isabet aldığından, artık durdurulamaz görünüyordu. M1'inin içine gömülmüş olan Diaz bir darbe hissettiyse de, kanatçı Üsteğmen Roger Gruneisen'in tankın ana topunu ateşlediğini, ve duyduğunun top tepmesi olduğunu düşündü. Ne var ki Diaz'ın tankı 500 m kadar sonra durdu ve arka tarafından dumanlar yükseldi. Böylesi, bir tankçının en korkunç kâbusudur. Diaz'ın tankı hareketsiz kalmış ve ateş almıştı. Taretin arka tarafındaki yardımcı güç ünitesi isabet görmüş, makine daireesine sızıp tutuşan yakıt, bu kez öteki yakıt borularını da ateşe vermişti. Diaz'ın tankı, sanki karşısında bütün Irak ordusu, hareketsiz kalmıştı. Daha da kötüsü, Diaz konvoyun geri kalan bölümünün kayıp vermek için yanından geçip gideceğini de biliyordu.

Diaz sürücüsü, silahçısı ve nişancısıyla birlikte tanktan atladı. Tankın dışındaki Halon yangın söndürme sisteminin kulpunu çekti, ama sistem yangını söndüremedi. Tank birliği sadece 6 mil yol alıp, ilk önemli kavşağa ulaşmıştı ki, Schwartz'un önemli bir karar alması gerekti; Tankı terk etmeyi mi göze alacaktı, yoksa durup, onu kurtarmaya mı çalışacaktı. Schwartz konvoyun durmasını emretti. M1'ler yaralı tankın etrafında bir çember oluştururken, askerler ellerinde yangın söndürücüler ve su kovalarıyla alevleri bastırmaya koştu. Yangın söndürüldü, ancak Diaz'ın tankı havaalanına yedekte götürülmek üzere henüz bağlanmıştı ki, yeniden ateş aldı. Diaz ve taburun harekât subayı ateşin yayılmasını önlemek umuduyla çılgınlar gibi koşuşturup tankın hava temizleyicilerini söküp yere fırlattı. Ama ateş sönmemekte direniyordu.

Askerler tankı kurtarmak için uğraştıkça, Perkins'in rahatsızlığı da artıyordu. Düşman ateşini, isabet almış tankın ve tankı kurtarmaya çalışan askerlerin üstünde yoğunlaştırıyor, RPG'ler asfaltta sekiyordu. Düşman araçları yolun bir kenarında durmuş Amerikan zırhlılarına bindirmeye başladı. Sürpriz etkisini kaybeden Amerikalılar inisiyatifi de yitirmek üzereydi. Konvoy yirmi dakikayı aşkın süreden beri olduğu sayıyordu.⁶

Austin'le birlikte havaalanındaki saldırı komuta merkezinde bulunan Blount, havaalanından sadece birkaç kilometre ötedeki çatışmanın seslerini duyabiliyordu. Saldırıyı TACSAT'ten, Blue Force Tracker'dan ve 5. Kolordü'nün pilotsuz casus uçağından izlerken, konvoydaki araçların arasının açıldığını görünce, yoğun ateşin ortasında Diaz'ın tankını kurtarmaya çalışan Perkins'in orada sıkışıp kalmasından

korktu. Perkins'e telefon edip, durum raporu istedi. Perkins eğer hemen bir çare bulunmazsa, tankı terk edeceğini söyleyip, Blount'ı rahatlattı. Bu kritik çarpışma sırasında komuta merkezinde oturmaktan huzursuz olan Blount Grimsley'nin gerektiğinde Perkins'in yardımına koşmaya hazır tank tugayıyla birlikte havaalanının ön tarafına geldi.

Perkins M113'ün sürücüsüne Diaz'ın tankına doğru ilerlemesini söyledi. Askerlere isabet almış M1'i bırakmalarını bağırdıktan sonra Schwartz'un görev timine yeniden ilerleme emrini verdi. Diaz ve mürettebatı tanktan haritalarını, kod listelerini ve diğer belgeleri çıkarırken, silahçı da M240 makineli tüfeği yerinden söktü. Diaz ve nişancısı, Çavuş Jose Couvertier Gruneisen'in tankına sıkışırken, Er Chris Shipley, silahçı Er Donald Schafer'le birlikte çavuşun M113 zırhlı personel taşıyıcısına koştu.

Gruneisen'in nişancısı Çavuş Carlos Hernandez yanan tanka koşup, içine termit el bombaları fırlattı. Askerler eğitimde gördüklerini izliyor ve M1'in düşman eline düşmesini engellemeye çalışıyor da olsa, bütün bu yapılanlar Perkins'i kızdırdı. Tankın yok edilmesini söylememişti ve bir sonraki Gök Gürültüsü sırasında kurtarmak niyetindeydi. Perkins de Blount gibi tümenin yakında kentin içine saldıracağından emindi.⁷

Tabur yeniden yürüyüşe geçmeden talihsiz bir Iraklı korgeneralin kullandığı araba Bradley'lerden birine çarptı. Subay Amerikalılar tarafından tutsak edildi ve tugayın insan istihbaratı ekibine devredilmek üzere Bradley'lerden birinin arka bölümüne atıldı. Daha sonra, generalin Bağdat'taki en önemli lojistik subaylarından biri olduğu anlaşıldı. Amerikalıların Bağdat içine girdiklerinden habersiz, her zamanki gibi işine gidiyordu. Bütün sürücüler general kadar şanslı değildi. Çatışma Bağdat'ın ana caddelerinden birinde yapılıyordu. Siviller iki ateş arasında kaldı. Hedef alınan düşman araçlarından birinin patlamasından çıkan alevler yakındaki bir otomobile de sıçradı.

"Havaya uçurulmuş düşman kamyonunun yanından geçerken, hayatımda gördüğüm en korkunç manzarayla karşılaştım" diye yazdı Alfa Bölüğü'nden tank takım çavuşu Eric Olson günlüğüne. "Düşman kamyonunun arkasında, içinde bir ailenin olduğu sivil bir araba da havaya uçurulmuştu. Ailenin babası, vücudunda tek bir deri parçası kalmamış, yerde kıvranıyordu. Ölü olduğundan kesinlikle emindim. Anne yere oturmuş, vücudundan dumanlar yükselirken ileri geri sallanıyor, kucağında bir bebek tutuyordu. Öteki kayıp, bana on yaşındaymış gibi görünen bir erkek çocuktu. Kafasında saç yoktu ve üzerinde çok az deri kalmıştı. Üzerinden deri parçaları sarkarak, amaçsızca yürürken gözkapakları birbirine yapışmıştı. Onlara yardım etmek istedim, yardım etmeye iznim olmasa da. İlerlemek zorundaydık."⁸

Schwartz'un taburu yeniden harekete geçince, askerlerin Atlanta'daki en karmaşık üstgeçitlerden birinden esinlenerek Spagetti Kavşağı olarak

adlandırdıkları önemli bir kavşak atlatması gerekiyordu. Yürüyüş kolunda, en öndeki tanka komuta eden Üsteğmen Robert Ball havaalanı yolunu gösteren bir işaret bulma çabasıındaydı. Ball tankın ana topunu bir kez ateşleyip, yoğun bir toz bulutu kaldırmıştı. Kavşakı kaçırdı, konvoyu havaalanından uzaklaştırıp kuzeye, Bağdat'ın merkezine doğru götürmeye başladı. Ball yanlış yolda olduğunu birkaç yüz metre sonra anladı. Ball yol kenarındaki bariyere yaklaşp bir U-dönüşü gerçekleştirdi ve taburu yine doğru yola oturttu; en azından, taburun büyük çoğunluğunu.

Perkins konvoyun sonlarında bir yerdeydi ve bindiği M113 önündeki araçların peşinden U-dönüşünü yapmıştı. Döndükten sonra, Iraklı askerlerle dolu bir kamyon, uçar gibi yaklaştı. Iraklılar konvoyun sonuna doğru saldıracak bir araç arıyordu. 1-64'ün harekât subayı Nussio kamyonu ateş edip devirdi. Oysa kamyonda Perkins'in komuta aracına saldırmakta kararlı, AK-47'li bir savaşçı vardı. Cephanesi tükenen, zırhlı bir araca karşı bu tek kişilik saldırıyı şaşkınlıkla izleyen ve 50 mm'lik makinelinin nişancısı olma görevini de üstlenen tugay istihbarat subayı Yüzbaşı John Ives Iraklı'ya boş bir cephane kutusu fırlattı. Perkins 9 mm'lik tabancasını çekerek savaşçıyı vurdu. Silahını savaşta bir daha kullanmadı.

Oysa asıl çarpıcı olaylar ilerideydi. Diaz tankını terk eder ve Teğmen Gruneisen'in tankına atlarken, askerler zaman kaybetmişti. Tankın içi çok sıkıştı, etkili olunamayacak kadar sıkışık. Dört kişi için tasarlanmış bir tankın içinde beş kişi olduğundan, duyarlı malzeme ve kişisel eşya ön kuleye taşınmıştı. Fazladan yolcu ve tankın tepesindeki yeni yük, sürücünün çevreye bakışını engelliyordu. Daha da kötüsü, Gruneisen konvoydaki öncü tank takımının komutanıydı; takımına yürüyüş düzeninin en arkasından komuta etmesi güç olacaktı. Gruneisen'in tankı mızrağın sivri ucu olmaktan çıkmış, kuyruğun en sonuna takılmıştı. Ötekilerin epey arkasındaydı ve onlara yetişmek için çabalaması gerekecekti.

Konvoy 8 Numaralı Karayolu'nda ilerlerken, tank yürüyüş kolunun en önündeki araçla aynı yöne bakmamak için tankının taretini geriye doğru çevirdi. Tank en sağdaki şeritten ilerlediği için, Gruneisen'in ana topunun namlusu sola dönüktü ve nişancı düşmanı görmeye çalışıyordu. Gruneisen'in silahçısı öndeki bir köprünün ayağını görünce, mürettebata namluyu çevirmelerini bağırdı, ama geç kalmıştı. Topun namlusu köprünün ayağına sürtününce, taret çılgın gibi dönmeye başladı. Mürettebat daha sonra taretin bir dakikadan kısa bir sürede en az yetmiş kere döndüğünü söyledi. Diaz'ın tankından kurtarılan duyarlı malzeme ve makineli tüfek karayolunun üzerine dağıldı. Sarsıntı taretini tutan metal dişleri de parçaladığından, namluyu döndürmek imkânsızlaşmıştı. Gruneisen tankı durdurdu ve mürettebat yola dağılıp bulabildiği belgeleri toplamaya çalıştı. Ardında da namlunun kıpırdamaması için taretini sabitlediler. Artık umutsuzca geciktiklerini düşünüyor ve hızlanmak için çabalıyorlardı.

Charlie Bölüğü'nün komutanı Yüzbaşı Jason Conroy, Gruneisen'a bir heykelle karşılaşması gerektiğini söyledi; Conroy'ın aklına gelen tek havaalanı işareti bu heykeldi. Oysa artık çok geçti, çünkü Gruneisen'ın tankı heykeli çoktan geçmişti. Conroy, Gruneisen'a olduğu yerde dönmesi gerektiğini bildirdi. Ardından da Schwartz'la temasa geçip, konvoyun yavaşlaması gerektiğini anlattı. "Bağdat kent merkezine doğru giden bir tank var" diye açıkladı yüzbaşı. Blount'ın baştan beri endişesi, tanklar arasındaki mesafenin fazla açılmasıydı, ama bu durum daha da beterdi. Tanklardan biri konvoydan ayrılmış, doğruca yoğun savunulan saray bölgesinin yolunu tutmuştu. Gök Gürültüsü'nün cüretkâr olması isteniyordu ancak, bu kadar cüretkâr değil.

Gruneisen ileride kalabalık Irak araçlarıyla dolu yuvarlak bir kavşak gördü. Aralarında asker dolu otomobiller ve kamyonlar da vardı. Gruneisen hızla durumu değerlendirdi. Köprü'nün ayağıyla çarpışan ana topu hizmet dışıydı ve elindeki en önemli silah silahçının M240 makineli-siydi. Duracak ve geri dönecek zaman yoktu. Sürücüye yuvarlak kavşağa doğru hızlanmasını ve etrafından dönmesini söyledi. Iraklılar da olanlar karşısında en az Amerikalılar kadar şaşkın göründüklerinden, ateş açmayı akıl edemediler. Asker dolu bir otomobil tankın yanına bindirdi. "Sakin yavaşlama, sakın yavaşlama" diye haykırdı Gruneisen. Tank arabanın kaputunun üzerinden geçerek şoförü öldürdü ve yola devam etti. Otomobilden üzeri kanlı bir yolcu çıkıp AK-47'siyle tanka ateş etmeye çalıştıysa da, kısa zamanda vuruldu. Felakete ramak kalmıştı.⁹

Gruneisen konvoyla yetişmek için çabalarken, Iraklılar ateş yağdırma-ya başladı. RPG savaş başlıklarını bile alıp kumaşlara sarıyor, bir Bradley ya da M1A1 tankını havaya uçurur umuduyla yolun ortasına atıyorlardı. Böylesi eğreti sokak bombalarının kullanılması Iraklıların Bağdat'ın düşmesinden sonra geliştirip daha etkili kullanacakları taktiklerin bir habercisiydi. Başlı dertte olan tek kişi Gruneisen değildi. 3-15 Tabur'dan olup konvoyla dahil edilen Charlie Bölüğü'nün Bradley'lerinden B4 bir RPG isabeti aldı. Bomba Bradley'nin zırhını deldi, yakıt tanklarını vurdu, dış yüzeyden sekip sola yöneldi ve Halon yangın söndürme tüpüne çarpıp patlattı. Bu kargaşada er Sean Sunday yaralandı; bacağı kırılmış, bağları kopmuştu. Sunday, Bradley'nin alev aldığını düşünerek, lombozdan atladı ve asfaltın üzerine düştü. Yürüyemediği için, karşılıklı çatışmanın ortasında kalıverdi. Başçavuş Wayne Crotus telsizden Black 6'yı, komutanı Yüzbaşı Larry'nin bulunduğu aracı aradı, Bradley'nin motorunun durduğunu ve sürücüsünün de muhtemelen öldüğünü söyledi. Crotus mürettebatın miğferlerine ulaşan araç içi şebekeden sürücüyle bağlantı kuramadığından, Sunday'in asfaltın üzerinde yattığından haberi yoktu.

Crotus durumu anlayabilmek için komutan lombozunu kaldırdı. Dışarıya baktığında, yerde yatan Sunday'i gördü. Bir Bradley ve birkaç tank yaralıyı korumak için etrafını çevirmişti. Kendi Bradley'siyle yak-

laşan Başçavuş Jeffery Empson da Sunday'i gördü. Aracın rampasını indirip, piyadelerin dışarı fırlamasını istemedi. Rampayı indirir indirmez düşmanın aracın içine ateş açmasından, Amerikan kayıplarının artıp konvoyu daha da yavaşlatmasından korkuyordu. Empson böylece aracından atladı, düşman ateşi altında Sunday'ye doğru 30 m koştu. Tek ayağı üzerinde hoplayan Sunday'i kendi aracına götürdü, ardından da yaralı Bradley'yi yedeğine aldı.¹⁰

Konvoyun baş tarafındaki çarpışma en az arkadaki kadar yoğundu. Schwartz'un grubu tekerlekli bir boğuşma içindeyken Alfa Bölüğü'nden Çavuş Booker çatışmanın göbeğindeydi. Hayat dolu bir insan olan takım çavuşu aynı zamanda da taburun en popüler kişisiydi. Booker Gök Gürültüsü'nün başlarında 50 mm'lik makinelişinin tutukluk yaptığını görmüş, Diaz'ın tankı yanınca çıkan gecikmeden yararlanarak Başçavuş Ronald Gaines'le cephanedeğiş tokuşu yapmıştı. Gaines, Booker'ın bütün 50 mm'lik fişeklerini almış, onun yerine de elinde ne kadar M4 tüfek mermisi varsa, vermişti. Gelen cephaneden olabildiğince yararlanıyordu. Booker da tarette çıkmış, bir taraftan aracın 10 m kadar yakınına yaklaşan düşman savaşçılarına M4'üyle ateş ediyor, bir taraftan birini öldürdüğünde telsizden Gaines'e seslenip, hava basıyordu. "Bu s.tirici ülkede ölmek istemiyorum" diye haykırdı tank mürettebatına. Bu onun savaşma kararlılığını haklı göstermek için başvurduğu eğlenceli bir nedendi. Sonradan bazı askerler Booker'ın neden böylesi risklere atıldığını anlayamadıklarını söylediler, ama çavuş çatışmanın içinde olmak istiyordu.

Tank nişancısı Çavuş David Gibbons çevreyi tararken Booker'ın sırtüstü düştüğünü hissetti. Gibbons silahçıya baktı; beriki de sanki şok geçiriyormuş gibi gözlerini Gibbons'a dikmişti. Booker'a bakınca Gibbons da sarsıldı, tam yüzünden isabet almış gibiydi. Yaraların böylesine kanlı olduğunu görünce Gibbons, Booker'ın ölmüş olduğuna karar verdi ve telsizle haberi yaydı. Takım çavuşu Gibbons'a sıhhiyecinin gelip Booker'ı tanktan çıkarmaya çalışmasının çok tehlikeli olacağını söyledi. Gibbons tankın komutasını alacak ve yola devam edecekti. Gibbons, Booker'ın cesedini nereye yatırmanın daha iyi olacağını düşünürken, berikinin dilinin oynadığını gördü. Sanki soluk almaya çalışıyor gibiydi. Gibbons beklemeden müjdeyi yaydı; Booker hayattaydı ve nefes almaya çalışıyordu.

Sıhhiyeciler çarpışmanın ortasına gönderildi. Boğuşma olsun olmasın, Booker'ın cephe gerisine gönderilmesi gerekiyordu. Gibbons silahçısına döndü. O tankın tepesine tırmanacak, onlar da Booker'ı lombozdan uzatacaklardı. Silahçı öylesine sarsılmıştı ki, Gibbons'ın seslenmesi ve CVC miğferini giymesini hatırlatması gerekti. Booker'ın kollarının

altından bazı kayışlar geçirdiler, eğitimde sık sık uygularken gerçek hayatta bir gün, üstelik de düşman ateşi altında tekrarlamaları gerekeceğini hiç düşünmedikleri bir yöntemle tankın dışına çıkardılar. Başçavuş William Barnello sedyeyile yardımlarına koştu. Durmadan, “Dayan, Book, seni götürüyoruz. Emniyettesin. Dayan, Book” diyordu.

Cephe sıhhiyecileri, Uzman Shawn Holland ile er Joe Hill, Booker’ı devraldı, onu sıhhiye aracına yatırdı, soluk tıkanıklığını gidermek için CPR (kardiyopulmoner canlandırma) uyguladı. O sırada doktorun yardımcısı ve tugayın en tecrübeli profesyonel tıpcısı Yüzbaşı Mike Dyches geldi. Kara Kuvvetleri’ne geçmeden önce Deniz Kuvvetleri’nde bulunmuş ve hastanenin acil servisinde çalışmıştı. Eğer Booker’ı kurtarabilecek bir kişi varsa, o da Dyches’ti.

Dyches sıhhiye aracına bindi, ama Booker için yapacak hiçbir şey olmadığına karar verdi. Artık nabız bulunamıyordu. Anlaşıldığı kadarıyla, tanka isabet eden bir RPG daha sonra yukarıya yönelerek Booker’ın yüzünde patlamıştı. Havaalanına doğru giderlerken, Dyches, Booker’ın elini tutmaya çalıştığında başparmağın yerinde olmadığını gördü. RPG Booker’ın parmağını uçurmuştu. Sıhhiyeciler Booker’ın yaralarını sarıp sarmaladı, ama bu aslında hâlâ hayatta olan askerlerin herkesçe sevilen çavuşun korkunç ölümünü görüp sarsılmamaları içindi.¹¹

Görev timi artık yolun büyük bölümünü aşmış, havaalanına ulaşmaya çalışıyordu. Iraklılar son kavşakta yolu kapatmak için bir metrelik beton barikatlar çekmişlerdi. Havaalanında bekleyen Blount, 5. Kolordu’nun pilotsuz casus uçaklarından, Iraklıların görev timinin ardından yollara barikatlar yığıldığı haberini aldı. Çevredeki düşman askerleri bölgeye akın ediyordu. Blount’ın, Gök Gürültüsü’nde bu, ikinci ciddi kaygısıydı. Iraklılar, tıpkı Nasiriye’de yolunu kaybeden Kara Kuvvetleri 507. Lojistik Bölüğü’ne yaptıkları gibi, görev timini hareket edemez hale getirmek, parçalara ayırıp savaş dışı bırakmak istiyordu. Blount daha şimdiden Grimsley’yi uyarmış, Perkins’in durumunun umutsuzlaşması halinde saldırıya geçmesi için bir zırhlı tabur hazırlamasını söylemişti. Şimdi artık Grimsley kurtarma operasyonuna mecbur kalınacak gibi görünüyordu.

Blount, Perkins’i telsizle aradı, geri dönmek isteyip istemediğini sordu. Perkins yola devam etmesi gerektiğinin farkındaydı. Şu sırada dönmekle temposunu kaybedecek, kanatlarını ve artçısını düşman ateşine açmış olacaktı. Dahası, bunun Iraklılar için önemli bir psikolojik üstünlük olacağının da bilincindeydi. “Olumsuz” cevabını verdi. “Planlandığı gibi havaalanı istikametinde saldırıya geçecek ve Raider’la (Grimsley’nin 1.Tugay Muharip Timi) ile buluşacağız.”¹²

Konvoyun başında yer alan Schwartz beton barikatı nasıl aşacağını düşünüyordu; tekerlekli roket MICLIC geride bırakıldığından, bu pek

de kolay olmayacaktı. Schwartz, barikatı çekmek ya da etrafından dolanmak mümkün mü, mümkün değil mi, merak ediyordu. Sonunda beton bloklara çarpıp, üzerlerinden geçmeye karar verdiğinde, tankın savaş dışı kalmaması için dua etmekten başka yolu kalmadı. Ball'un hâlâ görev timinin önünde yer alan ve mayınları kenara itmek için bir tarıyıcıyla donatılmış olan tankı, hemen bu işle görevlendirdi.

Ball soluğunu topladı ve olanca gücüyle barikata bindirdi. 70 tonluk tank, kelimenin tam anlamıyla havaya sıçrayıp sonra hiçbir şey olmamış gibi asfaltın üzerine kondu. Ardından başka tanklar geldi. Gibbon'un tankı barikatın üzerinden geçerken öylesine sarsıldı ki, Gibbon hâlâ Booker'ın öldürülmesinin sarsıntısını yaşayan sürücünün yoldan çıktığını ve başka bir tankla çarpıştığını sandı. "Dur, dur, dur" diye bağırdı. Oysa interkom çalışmıyordu. Barikatı aşıklarını sonra öğrendi. "Sanki başka bir tanka çarpmış gibiydik, oldukça sert bir darbeydi ve tankın önünün aşağıya devrildiğini hissettim. Zaten onun için yoldan çıktığımızı sandım ya. Bence bir şeye çarpmış ve yolun dışına savrulmuştuk. İyi darbeydi."

İrklılar bunun sanki saldırganı cezalandırmak için son fırsatları olduğunu sezmiş, Amerikalılar havaalanının güvenine sığınmadan ellerinden ne gelirse yapmaya karar vermişti. Damlardan, çalılıklardan ve üstgeçitlerden ateş ettiler. Alfa Bölüğü'nden Çavuş Olson askerlerine "korunmalı açık" gitmelerini söyledi. "Mermilerin ıslık çalarak geçtiğini duyuyorsan bu, yakın oldukları anlamına mı gelir?" diye sordu tankın silahçısı er Brian Lawlor. Yakın oldukları anlamına geliyordu. Birkaç saniye sonra Olson'un tankları bir apartmanda mevzilenen Irak RPG timi tarafından vuruldu. M1 binaya ana topun bir mermisini gömdü ve yola devam etti.

Konvoy yolda ilerlerken Ball'un Red 1'deki silahçısı olası bir sorun daha gördü. "Tanklar var" diye bağırdı telsizden. Görev timi, endişeyle ürperdi. Tabur RPG timleriyle, fanatik savaşçılarla ve engellerle başa çıkmış, o ana kadar Irak Cumhuriyet Muhafızları ya da Irak zırhlılarından kalabalık birliklerle karşılaşmamıştı. Yoksa Iraklılar savaşa T-72'lerini sokmaya mı karar veriyordu? Schwartz gelen tankların kimliğini belirlemeye çalışırken, konvoy yavaşladı. Red 1 lazerli uzaklık ölçeriyle tankların uzaklığını ölçtü. Uzaklık 3 km. Bu mesafe Schwartz'un tankındaki Blue Force Tracker'ına da uyuyordu. Gördükleri tanklar Grimsley'nin birliğine aitti ve Schwartz'un yardımına gelmeyi beklerken havaalanı ve çevresini koruyordu.¹³

Çatışma henüz bitmemişti. Gördükleri tanklarla ilgili tereddüt, konvoyu yavaşlatmıştı. Çarpışmalar özellikle Çavuş Jose Mercada'nın M113'ü çevresinde çok yoğundu. Mürettebat çevreyi daha iyi gözlemek

ve *Atlanta Constitution*'dan iştirilmiş gazetecinin dışarıyı görmesini sağlamak için lombozu açık bırakmıştı. Bu arada Diaz'ın tankının sürücüsü Shipley ile Diaz'ın silahçısı Schafer da araçtaydı. Aslında sıhhiyecisi olan er Shawn Sullivan, Shipley ile Schafer'ın üzerinden ateş ediyordu. Kurşunlardan biri Shipley'nin kurşungeçirmez Kevlar yeleğini deldi, kafasından geçip, sağ gözünden çıktı. Schafer'ı sırtından vuran mermi ciğerini deldi, yan tarafından çıkarak kolunu yaraladı. Konvoy havaalanına vardığında, M113 iki yaralıyı cephe gerisine götürecek ambulans helikopterini bulmak için hızla ilerledi. Geniş havaalanında helikopteri bulmak sanki saatler sürdü. Schwartz'un öteki araçları bölük düzeninde araç parkında sıralandı.¹⁴

Görev timi bir ölü vermiş, iki kişi de ağır yaralanmıştı. Yitirilen tank sayısı birdi, ama diğer bütün araçlarda çatışmanın hasarları görülüyordu. Araç dışına asılan malzeme ve yüklerin büyük çoğunluğu yanmış ya da koparak düşmüştü. Araç mürettebatları hasarı belirlerken, dışa monte edilmiş kutularından, sırt çantalarından ve asker torbalarından çoğunun araçlara atılan RPG'leri sektirdiğinin farkına vardılar. Bu gibi dış malzeme olmasa, Bradley'lerin ve M113'lerin çok daha büyük zarar göreceği kesindi. Askerler cephane kutularını boşaltmaya koyulduklarında, havaalanının zemini boş kovanlarla kaplandı. Yapılan hesaplara göre, Schwartz'un görev timi 2 000 kadar düşman öldürmüş, bir Irak tankını, bir BMP'yi, otuz kamyonu ve birçok hava savunma sistemini yok etmişti. Bu orantısız sonuç emir komuta zincirinden yukarıya iletili.

Blount, Perkins'in konvoyunu karşılamak için M113'üyle havaalanının doğu tarafındaki yola çıktı. Blount tankının yanında durup önünden geçen araçları denetledi, sabahki saldırının ciddiyeti konusunda bir fikir edinmeye çalıştı. Çarpışmayı bir bilgisayarın ekranından izlemek ya da gürültüsünü birkaç kilometre öteden, telsizden duymak başka şeydi, çıplak gözle görmek, bambaşka. Blount yeniden tankına bindi, Perkins'in konvoyunun en arkasına takılarak askerlerle konuşmaya koyuldu. Bazıları bağılıyor, kimileri gülüyor, sarılıyordu; hâlâ titreyenler de vardı. Araçların üzerindeki suların çoğu kaybolduğundan, komuta başçavuşu Julian Kellman toplayabildiği suyu askerlere dağıttı. Blount'ın yaveri Yüzbaşı Eric Berdy hayatta olduklarından emin olmak için, en yakın iki dostunu, Larry Burris ve Andy Hilmes'i aradı.¹⁵

Schwartz yaşananlardan epeysarsılmıştı. Havaalanına varduktan sonra bir askerden diğerine gitti, onları böylesi kargaşaya soktuğu için teker teker özür diledi. Olson'a sarıldığında, Schwartz'un sesi sanki ağlamış gibiydi. "Sizi oraya asla göndermemeliydim" dedi. Olson daha sonra bu konuşmayı günlüğüne aktarırken, kendi notunu eklemeyi de unutmadı: "(Tümen komutanı ve tugay komutanının) Bağdat'a yeni bir

saldırı yapmamızı istedikleriyle ilgili korkunç söylentiler var. Bunun sadece bir söylenti olarak kalmasını umuyor, bunun için dua ediyorum. Çünkü bir daha o CEHENNEMDEN geçmek istemiyorum.”¹⁶

O öğleden sonra, tabur Azizler’e dönmeye hazırlanırken, Blount tamamlayıcı görevlerden söz etmek için Perkins’in yanına gitti. Perkins kentin kilidinin merkezdeki rejim mahallesi olduğunu ve bu sabah havaalanına gelirken kıyısından geçtiğini anlattı. Blount bu konuyu tümenin kurmaylarıyla konuşacağını ve Perkins’e kararı bildireceğini söyledi. Perkins taktik komuta merkezine döndüğünde, Blount telefon edip en kısa zamanda kentin içine bir saldırı istediğini ve bu saldırıya sadece bir tank taburu değil, bütün bir tugayın katılacağını söyledi.

Başkan George W. Bush, Savaş Konseyi'yle birlikte savaşın gelişimini gözden geçiriyor. Soldan sağa: Genelkurmay Başkanı Richard Myers, Başkan Bush, Başkan Yardımcısı Dick Cheney, Saray Personel Başkanı Andrew Card, Savunma Bakanı Donald Rumsfeld, o dönem Ulusal Güvenlik Danışmanı Condoleezza Rice, Savunma Bakan Yardımcısı Paul Wolfowitz. (Fotoğraf: Eric Draper)

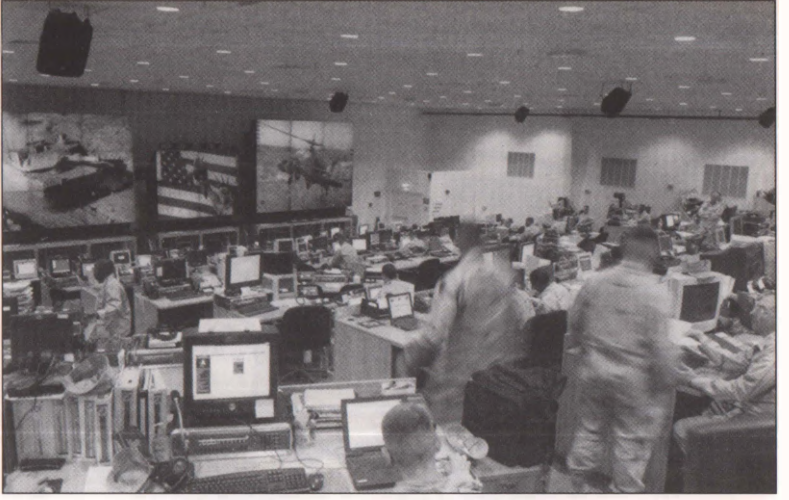
Cheney 16 mart 2002 tarihinde Cidde'yi ziyaret edip, Veliht Prens Abdullah'la bir araya geliyor. Suudi Arabistan'ın savaşa vereceği destek çok önemli. (Fotoğraf: David Bohrer)

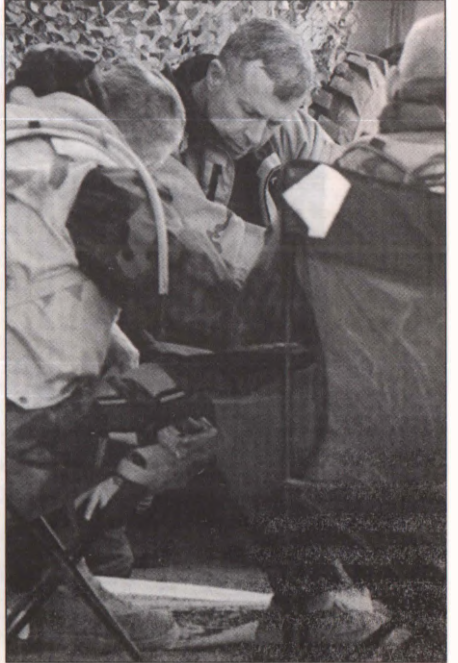
General Myers takım oyuncusu olmakla tanınırsa da Genelkurmay'ın savaş planlamasında etkisi yok gibidir. CENTCOM Komutanı Tommy Franks, Genelkurmay'ın önerilerinden rahatsız olmakta, doğrudan Donald Rumsfeld ile teması tercih etmektedir.
(Fotoğraf: D. Myles Cullen)

Tommy Franks ve Donald Rumsfeld CENTCOM'un Katar'daki ileri karargâhında, aralık 2002. Franks CENTCOM komutanlığına atanmadan önce Saddam'ı devirmek ve savaş sonrası Irak'ta düzeni sağlamak için 380 000 askerden azını gerektirecek bir plan hazırlamıştı. Franks CENTCOM'un başına geldikten sonra ise Rumsfeld'in çok daha küçük bir gücün bu işi başaracağı görüşünü destekledi. (Fotoğraf: Gary P. Bonaccorso)

Korgeneral David McKiernan Müttefik kara harekâtını koalisyonun Kuveyt'te, Doha Kampı'ndaki karargâhından yönetti. (Fotoğraf: David Dismukes)

McKiernan (ortada) 4 mart 2003 tarihinde Irak'ta Deniz Piyade Korgeneral James Conway (solda) ile bir araya geliyor. Baskıdan etkilenmeyen McKiernan bütün Müttefik kara kuvvetlerine komuta etti. (Fotoğraf: David Dismukes)

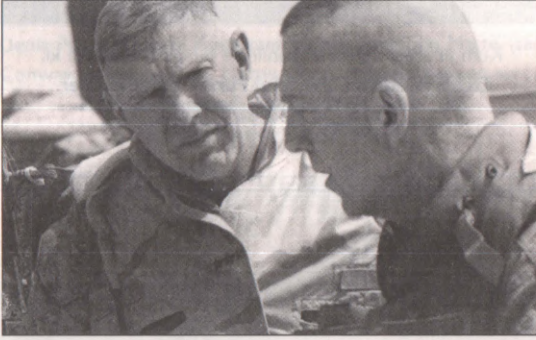
Tommy Franks'in yardımcısı Korgeneral John Abizaid (ortada) Amerikan birliklerinin Irak toplumunda düşman olarak görüleceği uyarısını yaptı.
(Fotoğraf: ABD Ordusu Askeri Eğitim Merkezi)

Kara Kuvvetleri 5. Kolordu Komutanı Korgeneral William Scott Wallace (solda) 101. Hava İndirme Tümeni Komutanı Tümgeneral David Petraeus ile konuşuyor. Wallace, Amerikan birliklerinin Fedailerden böylesine kararlı saldırılar beklemeyeceğini itiraf ederek Franks'in öfkelenmesine neden olmuştu. (Fotoğraf: James Barker)

Hava Korgeneral Michael T. "Buzz" Moseley (sağdan ikinci) ve Tommy Franks (soldan ikinci) Beyaz Saray'la video konferansta. Yanlarında Avustralyalı Grup Albayı Geoff Brown (en solda) ve İngiltere'den Hava Yarmareşali Glenn Troy (en sağda) var. Moseley hava savaşını Suudi Arabistan'daki kendine özgü karargâhından yönetti. (Fotoğraf: Gary P. Bonaccorso)

Görkemli görünüşüyle Korgeneral James Conway (solda) Deniz Piyade Harekât Gücü'nü yönetti. Sağında, 7. Alay Muharip Timi Komutanı Albay Steve Hummer var. (Fotoğraf: Joseph R. Chenelly)

3. Piyade Tümeni'nin alçak sesli komutanı Tümgeneral Buford "Buff" Blount III (ayakta), ordunun en saldırgan komutanlarından biriydi. (Fotoğraf: Warren Zinn)

Kum fırtınası öylesine inanılmaz bir parlaklıktaydı ki,
Deniz Piyadeleri "Portakal Püresi" adını verdiler.
(Fotoğraf: Andrew P. Roufs)

15. Deniz Piyade Harekât Birliği'nden bir Deniz Piyadesi 23 mart 2003 günü
Zübeyr yakınlarında hücumla kalkıyor.
(Fotoğraf: Brian L. Wicklife)

I. Deniz Piyade Tümeni Komutanı Tümgeneral John Mattis (sağda) James Conway ile konuşurken. Mattis Deniz Piyadeleri'nin en sert saldırı komutanlarından idi. Telsiz işareti "kaos" idi.
(Fotoğraf: Joseph R. Chenelly)

Bağdat'a ulaşmak için, 3. Piyade Tümeni'nin Necef'in kuzeyindeki kayaların arasındaki dar yoldan ilerlemesi gerekti.
(Fotoğraf: ABD Ordusu)

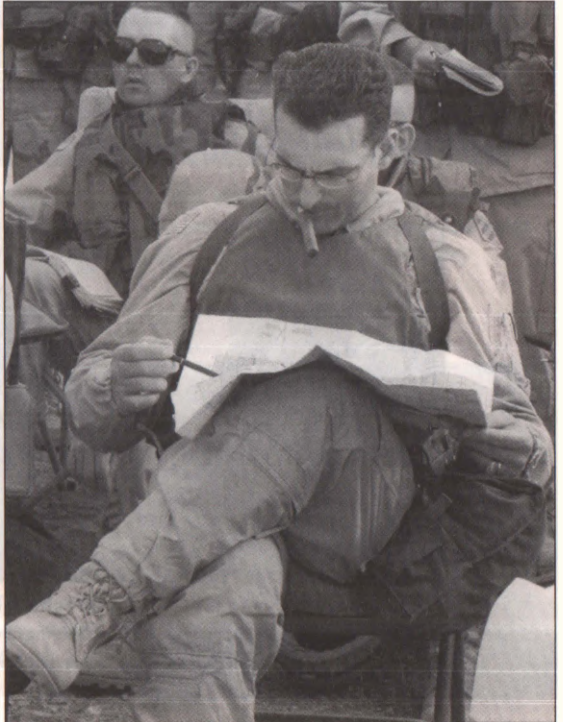
Bağdat'ın dış mahallelerinden birinde, Medina Tümeni'nin T-72 tankının enkazı.
(Fotoğraf: Dave Perkins)

3-7 Süvari Kolordusu Komutanı Korgeneral Terry Ferrell (solda) Semave'de resmi geçit yapacağı haberini almıştı. Ancak, Saddam'ın Fedailerıyla beklenmedik bir vuruşmaya girmek zorunda kaldı. Ferrell'in askerleri daha sonra Necef'i ablukaya almak için şiddetli bir savaş verdi ve 3. Piyade Tümeni'nin Bağdat'a hücumu sırasında batı kanadını korudu.
(Fotoğraf: Warren Zinn)

Yarbay J. R. Sanderson (solda) komutasındaki 2-69. Zırhlı Tabur Bağdat'a yönelmeden önce I Numaralı Karayolu Köprüsü'nü ele geçirip, Kifl'de yoğun çatışmalara katıldı. (Fotoğraf: ABD Kara Kuvvetleri)

3. Piyade Tümeni 3-69. Zırhlı Tabur Komutanı Yarbay Rock Marccone'nin (ortada; purolu) askerleri, Kifl Köprüsü'nü ve daha sonra ABD birliklerinin Bağdat'a yürümelerini sağlayan Fırat Nehri geçişlerini ele geçirdi. (Fotoğraf: ABD Kara Kuvvetleri)

Bağdat Savaşı sırasında ABD askerleri yaralı bir Iraklı ile.
(Fotoğraf: Dennis Steele)

3. Piyade Tümeni 2. Tugay Savaş Timi'nin Bağdat'ta Hedef Curley
savaşı sırasında aldığı Iraklı tutsaklar.
(Fotoğraf: Dennis Steele)

3. Deniz Piyade Hava Kanat Komutanı Tümgeneral James "Tamer" Amos (sağda)
5. Deniz Piyade Alayı Komutanı Albay Joe Dunford ile hava desteğini görüşürken.
Deniz Piyadeleri'nin Bağdat saldırısında Dunford'ın alayı öncü birlikti.
(Fotoğraf: Çavuş Kevin R. Reed)

Başçavuş Robert Gallagher (ayakta) 7 nisan 2003 tarihinde Bağdat'ın merkezine gerçekleştirilen Gök Gürültüsü sırasında yaralanmasına rağmen Hedef Curley'de tutunabilmek için savaşmaya devam etti. (Fotoğraf: Dennis Steele)

2. Tugay Savaş Timi'nin Komutanı Albay Dave Perkins 7 nisanı Bağdat'ın merkezine Gök Gürültüsü saldırısını gerçekleştirerek Iraklıları ve üstlerinden bazılarını şaşırttı. (Fotoğraf: ABD Kara Kuvvetleri Merkezi)

7 nisan Gök Gürültüsü sırasında bir Irak füzesi, Perkins'in Bağdat'ın kenar mahallelerindeki taktik harekât merkezine isabet etti.

(Fotoğraf: ABD Kara Kuvvetleri Merkezi)

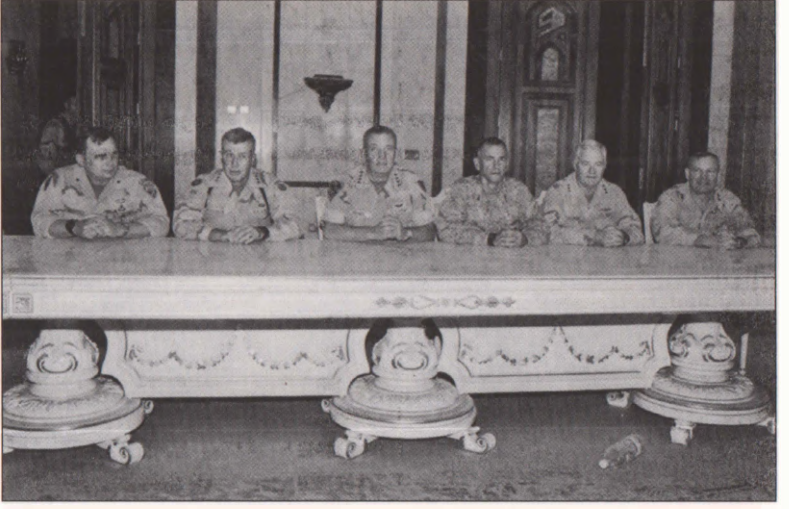
Eli RPG'li Fedai savaşçısı 8 nisan 2003 günü Bağdat'ın Sinak Köprüsü yakınında savaşıırken.

(Fotoğraf: Patrick Robert)

3. Piyade Tümeni Hava Tugayı Komutanı Albay Curtis Potts (solda) 15 nisan 2003 günü Ramadi dışında Iraklı General Muhammed Thumayla'nın teslim olmasını kabul ediyor. Bu olay, Iraklıların tek resmi teslim oluşlarıdır.

(Fotoğraf: Dan Wiltshire)

Franks 16 nisanda, üst rütbeli komutanlarıyla Ebu Gureyb Kuzey Sarayı'nda. Soldan sağa: Tuğgeneral Gary Harrell, Korgeneral David McKiernan, Franks, Deniz Piyade Korgeneral Earl Hailstone, Koramiral Tim Keating ve Tümgeneral Dell Dailey.
(Fotoğraf: Çavuş David Dismukes)

Tommy Franks 16 nisanda Ebu Gureyb Kuzey Sarayı'nı gezerken.
(Fotoğraf: Çavuş David Dismukes)

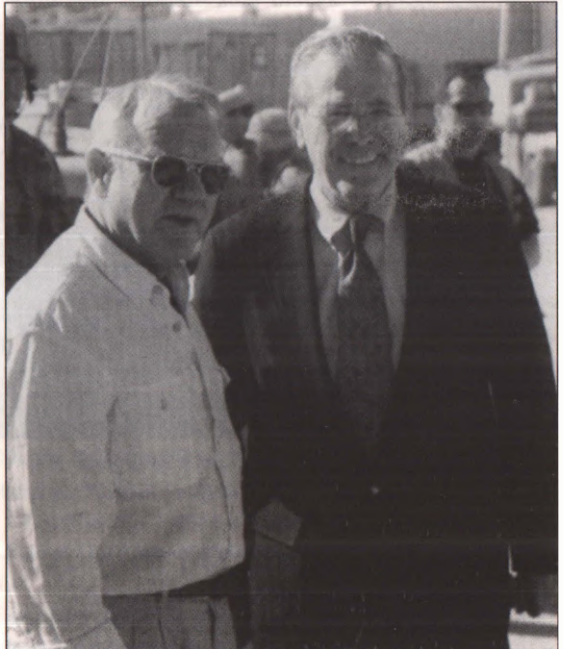
Kuzey İrlanda ve Balkanlar'da yaptıkları görevler İngiliz askerlerine yoğun savaş sonrası deneyimi kazandırmıştı.
(Fotoğraf: Onbaşı Anthony Blanco)

ABD askerleri başkentin yağmalanmasına hazırlıklı değildi ve başlangıçta yağmayı durdurmaya çalışmadılar.
(Fotoğraf: ABD Kara Kuvvetleri Merkezi)

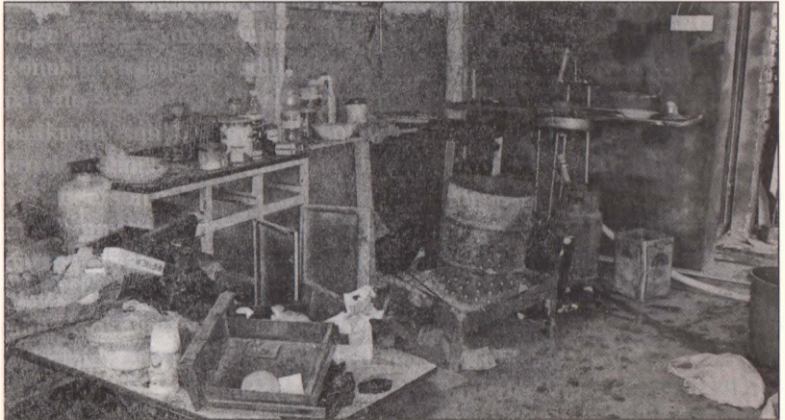
101. Hava İndirme Tümeni Komutanı Tümgeneral David Petraeus (önde, soldan ikinci) L. Paul Bremer ile. Petraeus, Bremer'in bir yardımcısını uyarmış, Irak ordusunu dağıtma ve Irak askerlerinin geçim kaynağını kesme kararının Amerikan birliklerini tehlikeye atacağını belirtmişti.
(Fotoğraf: ABD Kara Kuvvetleri Merkezi)

Jay Garner (solda) savaş sonrası ekibini Bağdat'a götürmek için acele edince, işi yapacak insanlardan ve güvenlikten yoksun olduğunu gördü.
(Fotoğraf: ABD Kara Kuvvetleri Merkezi)

Albay Dave Perkins (solda) ve Yarbay Mike Presnell 7 nisan 2003 günü Saddam'ın saraylarından birini inceliyor.
(Fotoğraf: 3. Piyade Tümeni)

Saddam'ın kasvetli fare yuvası 13 aralık 2003 günü yakalanmasından önceki son sığınağıydı. (Fotoğraf: Yüzbaşı Troy Leach)

Yirminci bölüm

Tesadüfi bir zafer

Saddam 6 nisan günü en üst danışmanlarını ve yüksek komutanlarını topladı. Irak liderinin Bağdat'ta birinden diğerine gittiği bir dizi güvenli evinden birinde, uluslararası kablo yayınlarından haberleri izleyebileceği bir uydu anteni vardı. Bu seferki toplantı için en sıkı güvenlik önlemleri alındı. Uzun süre Saddam'ın danışmanlığını yapan Başbakan Yardımcısı Tarık Aziz yoldan gelip geçenlerin gizli toplantının yerini öğrenmemesi için camları perdeli bir minibüsle gelmişti, ama arabadan indiğinde buluşacakları küçük evin Bağdat'ın en varlıklı ve rejime en sadık mahallesi olan El Mansur'da bulunduğunu anladı. Daha sonra Amerikalı sorguculara anlattıklarına göre Aziz, Saddam'ın isteğiyle kalkmış ve liderin bu toplantı için yazıp hazırladığı sekiz sayfalık mektubu yüksek sesle okumuştı. Saddam zaaf olarak gördüğü için hiçbir duygusunu belli etmiyordu, ama Aziz mektubun tonunun umutsuz olduğu kanısındaydı. Aziz toplantıyı, Saddam'ın en üst danışmanlarıyla kendine göre vedası olarak görüyor, mektubu da direnme iradesini yitirmiş biri tarafından yazıldığı şeklinde değerlendiriyordu. Aziz, mektubu okurken, rejimin sonuna yaklaştığını hissediyordu.

Aynı gün, "Bağdat Bob" ya da Irak Enformasyon Bakanı Muhammed es Sahaf bir grup Batılı gazeteciye Diaz'ın terk edilmiş tankını görmeye götürdü. Zaten ağır hasar görmüş olan M1 bu arada da bir Maverick antitank füzesiyle de vurulmuştu. Kente bir sonraki saldırısında tankı kurtarıp geri getireceğinden emin olan Perkins'in itirazı ciddiye alınmamış ve tankı kullanılmaz hale getirmek için bir hava saldırısı düzenlenmişti. Es Sahaf tankı 1 Numaralı Delil olarak kullanarak, Gök Gürültüsü'nün bozgun olarak göstermeye çalıştı. Blount ve Perkins, Gök Gürültüsü'nün, istediklerinde Bağdat'a girebileceklerini kanıtladığını düşünedursun, Es Sahaf medyaya Amerikalıların püskürtüldüğünü açıklıyordu. Irak'ın üst yönetimi söylenenlere inanmıyordu tabii, ama Es Sahaf giderek bozulan durumu mümkün olan en iyi maskeyle göstermek çabasıındaydı.

Aynı gece geç saatlerde, ama bu kez başka bir güvenli evde, Saddam, oğulları ve askeri komutanlarıyla bir savaş planlama toplantısı

yaptı. Konu kent operasyonlarıydı ve Irak lideri Cumhuriyet Muhafızları ile Fedailerin Amerikalılarla Bağdat sokaklarında boğuşmaya hazır olmaları için emir verdi. Darbe tehlikesini azaltmak için, Cumhuriyet Muhafız birlikleri yıllardır başkentin dışında konuşlandırılmıştı. Iraklıların Cumhuriyet Muhafız birliklerini başkente getirmesi düşüncesi McKiernan'ın en korkunç kâbusuydu. Oysa aynı karar Saddam'ın bıçak kemiğe dayandığında atacağı bir adımdı, ancak bu kez çok geç kalmıştı. Toplantı sabahın erken saatlerine kadar sürdü.¹

Perkins Gök Gürültüsü'nün başarısından cesaret alarak Bağdat içine ikinci bir saldırı planlamaya başladı. 2. Tugay Savaş Timi'nin komutanı böylesi bir saldırıyı Baas Partisi'nin genel merkezini ve rejimin bazı binalarını ele geçirerek Saddam'a hatırı sayılır bir darbe vurma fırsatı olarak görüyor ve yapacağı görevden heyecan duyuyordu. Amerikalıların püskürtüldüğünü iddia eden Es Sahaf'ın sözlerine sinirlenmiş, Iraklıların böyle yalanlarını bir daha olmayacak şekilde bitirmeyi kararlaştırmıştı. Perkins askerlerini kent merkezine götürdüğünde uluslararası medyanın onları görmesi için elinden geleni yapacaktı. Bu arada, Iraklıların basın konferanslarını düzenledikleri binayı yerle bir etmeyi bile düşündü. Gök Gürültüsü düşmanın savaşma arzusunun hâlâ yüksek olduğunu göstermişti ve bir kente savaşarak girdikten sonra, alınan toprakları bırakıp dönmek düşüncesi Perkins'in hiç hoşuna gitmiyordu. Eğer tugay Bağdat'ın merkezine gidecekse, o zaman Perkins orada kalmak üzere gitmek istiyordu.

Perkins tugayın harekât subayı Yarbay Eric Wesley'yle birlikte çalışarak bir plan tasarlamaya koyuldu. Perkins'e göre Iraklılar Amerikalıların sokak sokak boğuşarak ilerlemelerini bekliyordu, ama çadırını Bağdat'ın göbeğine kuracak bir düşman karşısında bir planları yoktu. Onun için Perkins'in stratejisi, hızla kentin merkezine varmak, orada bir üs kurup merkezden dışarı saldırmaktı. Kent merkezini ele geçirmek, Amerikalıların kanatlarının çevrilmemesini sağlayacak ve onlara iç yollar oluşturunca. Cumhuriyet Sarayı'nın çevresindeki resmi geçit alanları ve parklar Perkins'e Irak karşı saldırılarına ateş edecek mesafe bırakıyordu. Perkins'in askerleri önce mevzilerini pekiştirecek, daha sonra da dışa doğru açılacaktı. Tugaydaki espri, Perkins'in düşmanı tam da istediği yerde yakaladığı, onlar tarafından kuşatıldığıydı.²

Tugay, planı geliştirirken 5 nisan tarihli Gök Gürültüsü'nde aldığı bazı değerli derslerden de yararlandı. Örneğin, tempoyu korumanın yaşamsal önemi vardı. Bir araç durduğunda, düşman hemen asker dolu kamyonlar ve RPG'lerle aracın çevresini alıyordu. Bu kez, Perkins'in askerlerinin ilerleyişi sürdürmeleri gerekecekti. Kentin merkezine giden yoldaki üstgeçitlerin son derecede önemli olduğu açıktı. Iraklıların

alttan geçen Amerikan araçlarına ateş etmek için köprülerin üstünde mevzilenmek gibi bir merakları vardı ve korunmak için üstgeçitlere saklanmaktan da hoşlanıyorlardı. Bağdat'ın güneyindeyken, Iraklılar zırhlı araçlarını Müttefik uçaklarından gizlemek için palmiye korularından yararlanmışlardı. Kentteyse, tanklarını, zırhlı araçlarını ve piyade mevzilerini korumak için üstgeçitlerden yararlanıyorlardı. Bunun dışında, her yonca yaprağı korumasız bir kanat anlamındaydı. Askerler Diaz'ın tankıyla uğraştığı sırada yaşanan örnek gibi, Iraklılar saldırmak için kavşağa çıkan ya da inen rampaları kullanabilirlerdi.³

Perkins o gece planlamacılarıyla bir araya gelerek, cüretkâr planını gerçekleştirmek için alınması gereken kilit kararları tartıştı. Eğer tugay kentin merkezine kalmak için gidecekse, yakıt ihtiyacını nasıl karşılayacaktı? Yakıtını ve cephanesini kente mi götürecekti, yoksa yakıtını ve diğer ihtiyaçlarını kent dışında bir yerde mi tamamlayacaktı? Perkins yakıtı ve cephaneyi yanında götürme taraftarıydı. Öteki türlü, tank ve Bradley'lerini kent dışına göndermek, savunmasını zayıflatırdı.

Perkins'in kararlaştırması gereken diğer konular ise, birliklerini nasıl yerleştireceği, topçusunu nasıl kullanacağı, yakın hava desteğinden nasıl yararlanacağı ve elindeki yedekleri nasıl konuşlandıracağıydı. Planlamacıların ilk önerisi Twitty'nin 3-15. Piyade Taburu'nu öncü göndererek üstgeçitleri ele geçirmek, böylelikle zırhlı taburların zarar görmeden ilerlemesini sağlamaktı. Oysa Perkins üstgeçitlerin ele geçirilmesinin çok uzun sürebileceğinden kaygılıydı. Twitty'nin askerleri kavşakları denetim altına almak için savaşıırken, tank taburları da çatışmaya girip çıkmak için bekleyeceklerdi.

Böylece Perkins planı tersyüz etti. Tugayın topçusu kilit kavşaklara salvolar göndererek, üstgeçitlerde olabildiğince çok Iraklı savunmacıyı öldürmeye çalışacaktı. Ardından, tank taburlarının bütün hızlarıyla kavşaklardan geçmesi gerekiyordu ve Schwartz'un 1-64. Taburu bir kez daha saldırıda öncü birlik olmanın kuşkulu onurunu yaşayacaktı. Askerleri ne yapacaklarını biliyordu. Schwartz'un hedefi, çevresi oldukça açık bir arazi olan, üzerinde dev boyutta çatılmış kılıçlar ve Irak'ın adsız askerlerini anmak için dikilen, uçan daire benzeri Meçhul Asker Anıtı'nın yanındaki İran-Irak Savaş Anıtı'nın da bulunduğu anıtlar meydanıydı. Schwartz'un bölgesi bir parkı, hayvanat bahçesini ve Perkins'in uluslararası medyayı barındırdığına inandığı El Raşid Otel'i'ni de kapsayacaktı. Böyle bir harekât, Washington Anıtı'nın yakınındaki Mall'u ele geçirmek gibi bir şeydi. Çevrede Iraklıların saklanabileceği binalar ve ara yollar yoktu. Hem arazi kolay savunulabilir özellikteydi hem de Irak iktidarının sembollerini ele geçirmek psikolojik bir etki yaratacaktı.⁴

DeCamp'in 4-64. Zırhlı Taburu Schwartz'un hemen arkasında ola-

cak, Cumhuriyet Sarayı'na ve Dicle Nehri'ne açılan resmi bina kompleksi ile lüks villalar bölgesine saldıracak, böylece başkentin idari çekirdeğini ele geçirecekti. Yakındaki kavşakları ve köprüleri korumak da tank taburlarının göreviydi. Perkins subaylarına bir kavşağı güven altına almak için en az bir takım gerekeceğini söyledi. Böylelikle dört tank dört ayrı yöne bakabilecek, arka tarafları bir araya gelince de düşmanın aralarına sızması ve Diaz'ın tankının savaş dışı kalmasına neden olana benzer bir darbe vurması imkânsız olacaktı.

Twitty'nin 3-15. Piyade Taburu en arkadan gelerek, kent merkezindeki tank taburlarına açık bir yol bulundurmak için kavşakları denetim altına alacaktı. Kentin merkezine giden yol emniyette olduğunda, tugayın geceyi orada geçirmesi mümkün olacaktı. 3-15. Piyade Taburu'nun ele geçirip kontrol altında tutması gereken üç kavşak vardı ve tabur bu kavşaklara Moe, Larry ve Curley adlarını takmıştı. Uçak saldırısı talep edecek, top ateşini yönetecek taktik harekât merkezinin yönetimi Wesley'deydi. Tugay, taktik harekât merkezini kentin dış mahallelerinde, etrafı duvarla çevrili bir Irak askeri binasına taşıdı. Perkins saldırının başarılı olup olamayacağından emin değildi. Dönüm noktası dördüncü saat olacaktı. Bir tank savaştayken saatte 212 litre yakıt tükettiğinden, bu da yaklaşık sekiz ya da on saatlik bir harekât anlamına geliyordu. Dördüncü saatin sonunda M1'ler depolarının yaklaşık yarısını tüketmiş olacaktı. Eğer Twitty'nin taburu 8 Numaralı Karayolu üzerindeki köprüleri o ana kadar ele geçirmemişse, Perkins'in tank taburlarını geri çekmesi gerekecekti. Böylelikle tugay Perkins'in amaçladığı savaş sonuçlandırıcı kesin darbeyi vurmuş olmayacak, sadece dramatik bir akın gerçekleştirecekti.⁵

Perkins hâlâ planın ayrıntılarıyla uğraşırken, Blount da harekâtı Wallace'a anlattı. 5. Kolordu komutanı, Gök Gürültüsü'nden memnundu, ancak kentin içine yapılacak bir saldırıyı ve rejim bölgesinin işgalini imkânların fazlasıyla dışında görüyordu. Wallace, Blount'a, tümenin kent merkezine girip orada kalmaya hazır olmadığını söyledi. Wallace'ın tümene verdiği izin Gök Gürültüsü sırasında havaalanına giderken Perkins'in geçtiği ana kavşaklardan birçoğunu ele geçirmek, orada birkaç saat kalmak, sonra da geri çekilmektir. Kısacası bu, Wallace'ın kentin çevresinde beş ileri harekât üssü oluşturup, başkente akınlar düzenlemeyi ve çekilmeyi öngören ilk planına uygun, yeni bir Gök Gürültüsü olacaktı. Tedbirli olmakta yarar vardı. Eğer Perkins bir sokak çatışmasına sürüklenirse, o zaman 2. Tugay Savaş Timi'ni takviye etmek kolay olmazdı. Grimsley havaalanındaydı ve Dan Allyn de kentin kuzeybatı varoşlarında savaşıyordu.⁶

"Birinci Gök Gürültüsü üzerine uçan insansız bir keşif aracımız vardı" diye hatırlıyor Wallace, "ve G-2 (istihbarat subayı) gelip, 1-64. Tabur ilerlerken aynı yoldan geri döneceklerini varsayan düşmanın arkalarına

engeller yerleştirdiği yolunda haberler olduğunu söyledi. Ve bu yüzden de kalmak için içeri saldırmadan önce, tekrar geri dönebilmek için merkeze giden bütün yol boyunca arazi ele geçirmenin ve bir kordon oluşturma düşünülmesi gereken bir kavram olduğuna karar verdim. Benim düşüncem, Perkins'in 8 Numaralı Karayolu üzerinde aşağı yukarı ikinci kavşağa kadar ilerlemesi, sonra da aynı yoldan dönerek kendini kurtarmasıydı. Bir çeşit amacı kısıtlı saldırı, hâlâ silahlı keşif ama yolda ilerleyip sola sapmaktan farklı bir keşif. Benim beklentim, buydu."

Blount'ın harekât merkezi Perkins'e 2. Tugay Savaş Timi'nin kavşaklara saldırıp sonra geri çekilmesi talimatını ilettili. Perkins yeni bir silahlı keşif gerçekleştirecek, ama kentte kalmayacaktı. Yapacağı bir vurçkil saldırısı olacaktı, hepsi bu. "Wallace, 'Kalmaya gitme. Sarayı almaya hazır değiliz' dedi" diye hatırlıyor Blount. "Tümenin tugaya yol kavşaklarına gidip ele geçirmelerini söylediğinden eminim. Başından beri Perkins'in kavşaklarda duracağını anladığını sanmıştım."⁷

Blount'ın karargâhı aradığında taktik harekât merkezinde olmayan Perkins mesajı hiç almadı. Ona göre, herkes saldırının kent merkezine yapılacağını varsayıyordu. Perkins asıl tartışmalı konunun, gece kalmak konusunda 5. Kolordu'yu ikna etmek olduğu düşüncesindeydi. Perkins aynı akşam planını Blount harekât üstsabayı ya da G-3'ü Yarbayer Pete Bayer'le görüşürken dost ateşi riskini azaltmak için geçmeyi düşündüğü yolu anlattı, ama tugayın gece kentin merkezinde kalması için belirlediği ölçütlerin ayrıntılarına girmedii.

Perkins yaklaşımını daha sonra açıklayacaktı: "Konuşmamın konusu kesinlikle bunlar değildi. Dürüst olmak gerekirse, geceyi kent merkezinde geçirmeme takılmalarını istemedim, çünkü neler olacağından emin değildim ve işin bu bölümünü fazlasıyla irdelemelerinden korkuyordum. Eğer böyle bir fırsat çıkarsa onlara başvurur, olayların nasıl geliştiğini iletir ve seçenekleri sunabilirdim." Aslında Perkins tümendeki üstlerine tıpkı 5 nisan Gök Gürültüsü'ne olur almak için Blount'ın Wallace'a davrandığı gibi hareket etmiş ve savaş bölgesinin içinde görevini nasıl yürüteceği konusunda planının sadece iskeletini sunmuştu. Perkins tümenin kısıtlama getirmesi ihtimalini en aza indirmek için, kafasındaki cüretkâr planı bütün çıplaklığıyla açıklamamıştı.⁸

Birinci Gök Gürültüsü'nde olduğu gibi, Schwartz'un 1-64. Zırhlı Alayı, mayın süpürücü pulluklarla donatılmış tankları olan Kırmızı Takım'ı öncü çıkardı. Tugayın ateş destek koordinatörü ve sahra destek topçu taburunun komutanı Yarbayer Kenneth Gantt top ateşinde eşgüdüm sağlamak için, kentin merkezine giden yolun üzerindeki üstgeçitleri mermiler Schwartz ve DeCamp'in taburları oraya varmadan otuz saniye önce düşecek şekilde top ateşini yönetmeyi planlıyordu. Gantt'ın bataryaları patla-

ma gücü yüksek, zaman ayarlı, toprağın iki ya da üç metre üzerinde patladığında aşağıya doğru dağılan şarapnellerle dolu HE mermileri atacaktı. Gantt havada patlayan top mermilerinin Iraklıları ve diğer Arap savaşçıları öldürürken, üstgeçitlere zarar vermeyeceğini düşünüyordu. Tank taburları M1 tanklarını ve Bradley'lerini rahatça gönderebilirdi.⁹

Tugay neyle karşılaşacağından emin değildi. 3-15. Tabur'un istihbarat subayı Yüzbaşı Felix Almaguer, Özel Kuvvetler'deki tanıdıklarından kentte çok sayıda yabancı savaşçı olduğunu öğrenip, askerlerine Suriyelilerle, Ürdünlülerle, Sudanlılarla ve Yemenlilerle karşılaşabileceklerini belirtti. Bu arada tugaya iki iliştirilmiş muhabir daha gelmişti: Schwartz'un taburunun havaalanına girişini gören yabancı muhabirler bu kez olayların daha yakınında olmak istemişti. Perkins 7 nisan sabahı saldırıya geçmeye hazırlanırken, Wesley'yle birlikte taktik hareket merkezinde kalmayı kararlaştırdılar. Buradan hareketi izleyecek ve gereksiz risklerden kaçınacaklardı.¹⁰

Amerikalıların zaman geçirmeden geri döneceklerini düşünen Iraklılar, fırsattan yararlanıp Perkins'in Hedef Azizler'deki en kuzey mevzilerinden bir buçuk kilometreden daha yakınlara çok sayıda antitank mayını döşedi. Mayın tarlası derindi –yaklaşık 400 mayın döşenmişti– ama mayınları gömmek için hiçbir çaba harcanmamıştı ve mayınlar asfaltın üzerinde yatıyordu. Antitank mayınlarının tuzaklı olmasından korkan istihkâmcılar, mayınlara kement atıp yolun kenarına çekmeye başladılar. Ne var ki zaman hızla tükendiğinden, kısa süre sonra mayına parmaklarıyla şöyle bir vurup, yolun kenarına taşımaya karar verdiler.

Ayın yedisinde başlayan saldırı, başlangıçta ilk Gök Gürültüsü'nün bir tekrarı gibi göründü. Kırmızı Takım 5 nisan akınında çarpılıp kırılmamış tek mayın pulluğuna sahip iki numaralı tankını öne çıkararak, mayın tarlasındaki koridordan geçti. Beton bir barikatı kenara ittiğinde bir hafif silah ve RPG ateşiyle karşılaştı. Başçavuş Joe Jerril ateşe karşılık verdi. Birinci Gök Gürültüsü sırasında bir mermi kovanı geri tepip ve koaksiyal makineliyi kilitlediğinden, Jerril kovanları yakalamak için makinelinin kaidesine bir çamaşır torbası açmıştı.

Yine bir tank arkasından isabet aldı, bu kez iki RPG-7. El bombaları yakıt hücrelerine isabet edince, yakıt sızmaya başladı. Gibbons takım çavuşunu arayıp, "Gerçekten kötü vuruldun" dediğini hatırlıyor. "Ben de, 'palavrayı bırak' dedim, ama çok geçmeden sağ tarafımıza bir darbe alınca yeniden aradı ve 'Yine isabet aldın, yanıyorsun' dedi." Mürettebat yangını söndürmeyi başardıysa da, motor ve hidrolik gücünden mahrum olan tank, yolun ortasında hareketsiz kalmıştı. Bu kez saldırı beklemeyecekti. Gibbons ve mürettebat taburun geçip gidişini izledi. Daha sonra bir tank gelip, onları onarım için yedeğe alana kadar kendilerini savunmak zorunda kalacaklardı. Iraklılar ve onların yanında çarpışan yabancı savaşçılar ikinci bir Gök Gürültüsü'ne hazırlıklıydı. Düşman

palmyelerin arasına, yolun kenarına ve binaların damına saklanmıştı. Yollarda daha az sayıda araba ve sivil görülüyordu. Buna rağmen, Schwartz düşman ateşinin 5 nisanındaki havaalanı ilerleyişindeki kadar yoğun olmadığı görüşündeydi.¹¹

Havaalanındaki komuta merkezinde, saldırıyı Blue Force Tracker'dan takip eden Blount mavi imleçler sağa sapıp Hedef Moe'ya ve saray bölgesine doğru yönelince dönüp Pete Bayer'a baktı. Blount Bayer'a, Perkins'in bu kadar uzağa gideceğini düşünmediğini söyledi, ardından da Austin'den Perkins'le temasa geçip nereye gittiğini öğrenmesini istedi. Planda kente girmek yoktu. Schwartz'un peşinden ilerleyen Perkins tam Moe'da dönerken tümenden telefon geldi. Soru Perkins'i şaşırttı. Kent merkezine yapılacak saldırının iptal edildiğini hiç duymamıştı. "Efendim, kent merkezine doğru yol alıyorum" dedi Austin'e.¹²

Öteki tarafta bir sessizlik oldu. Bağdat'ın merkezine bir saldırı başlatılmıştı, ama Blount böylesine cüretkâr bir harekâtı kendi başına onaylayamazdı. Wallace'la görüşmesi gerekiyordu. Olup bitenler daha şimdiden 5. Kolordu karargâhında kafaları karıştırmıştı. Nöbetçi savaş subayı, teknik destek müteahhidine Blue Force Tracker'ın saçma sapan bilgiler verdiğinden yakındı. Ekranda iki taburun Bağdat'ın merkezine doğru ilerlediğini gösteren çılgın işaretler vardı. Blount, Wallace'a telefon etti ve Perkins'in kent merkezine ilerlediği haberini verdi. Nedenini açıklamadı. 2. Tugay Savaş Timi yanlışlıkla yeni bir durum yaratmıştı ve 5. Kolordu'nun oyunu nasıl oynayacağını kararlaştırması gerekiyordu. "İşte FBCB-2'ye bakıyorum ve Moe'da sağa sapıp kent merkezine yönelen bir konvoy görüyorum" dedi Wallace Müttefik birliklerin yerlerini belirleyen Blue Force Tracker'dan söz ederek. "Sonra Buff'tan bir telefon geliyor, tam sözlerini hatırlamıyorum ama Perkins'in kent merkezine yöneldiğini haber veriyor... Ve o andan itibaren, benim gözümde, Perkins'in yaptığını yapmak zorundaydık. Onun için, gösterdiği başarıyı pekiştirmekten başka çare yoktu."¹³

Schwartz'un konvoyu, Çatılmış Kılıçlar'ın altından geçti ve Meçhul Asker Anıtı'na yaklaşırken geri tepmez top ateşleriyle karşılaştı. Amerikalılar El Raşid Otel'i'ne, Meçhul Asker Anıtı'na ve Iraklıların çitlerin hemen iç tarafına silahlarının bir bölümünü sakladıkları Azura Hayvanat Bahçesi'ne doğru açıldı. Schwartz, uluslararası medyanın 1991 Körfez Savaşı'nda olduğu gibi, El Raşid Otel'i'nde toplanmış olmasından endişeleniyordu. Ne var ki kısa zamanda medyanın orada olmadığı, ancak düşman askerlerinin otelde toplanmaya başladıkları anlaşıldı. Bu arada DeCamp'in 4-64. Taburu, ön tarafı Saddam'a benzeyen dört miğferli kayfa süslenmiş olan Cumhuriyet Sarayı'na doğru savaşılarak ilerliyordu.

Wallace, McKiernan'ın Doha Kampı'ndaki karargâhını arayıp, onun

harekât subayı L. D. Thurman'a ulaştı. "Pekâlâ, Bubba" dedi Wallace. "Oradayız, Şimdi ne yapalım?" Perkins'in taburları kent merkezine ilerlerken, asıl konu tugayın ne kadar kalması gerektiği idi. Perkins'in kısa zamanda çekileceğini düşünen McKiernan, Wallace'tan Perkins'in saray girişinde bir Saddam heykeli bularak havaya uçurmasını ve Bağdat'ta Amerikan birliklerinin olmadığını söyleyen Irak enformasyon bakanını yalanlamak için operasyonu filme kaydettirmesini istedi. Blount talimatı Perkins'e iletti. 3. Piyade Tümeni'nin kartvizitini bırakması gerekiyordu. Fox televizyonundan bir ekip tugaya eşlik etti ve canlı televizyon yayını için hazır bekledi.¹⁴

Perkins subaylarıyla konuşurken, tugayla birlikte çalışan AP muhabiri Chris Tomlinson, Thuraya telefonundan CENTCOM'daki bir meslektaşını aradı. Arkadaşına tören alanında olduğunu söyledi. Arkadaşı durumu CENTCOM'da araştırıp, o gün kimsenin kent merkezine gitmeyeceğini anlattı. Tomlinson tören alanında olduğunu tekrarladı. Arkadaşı bir kez daha CENTCOM'la görüştü. CENTCOM tugayın kentten hemen çıkacağını açıkladı. Tomlinson da, "Galiba kalıyor" cevabını verdi.

Perkins bir Saddam heykeli bulup havaya uçurmaktan mutluydu. Schwartz'un 1-64. Taburu harika bir mizansen gerçekleştirdi: Tören alanında, arka planda Çatılmış Kılıçlar, önde de Saddam Anıtı. Tanklardan biri 120 mm'lik bir topla heykeli yerle bir etti. DeCamp de bildiri savaşına yardım ediyordu. Perkins'i arayıp yanında Saddam'ın bir posterini yırtmak isteyen bir grup Iraklı olduğunu söyledi. Oysa iştirilmiş televizyon ekipleri Perkins'in yanındaydı. Tugay DeCamp'e televizyon ekiplerinin kısa sürede orada olacaklarını belirtti. Ne var ki Iraklılar yakındaki bir binada birçok buzdolabı görüp yağmalamak için ortadan kaybolduklarında, mizansen bozuldu. Bu yağma, yaşanacak düzensizliklerin küçük bir örneği idi. 3. Piyade Tümeni bir hafta sonra oradan geçtiğinde, poster hâlâ yerindeydi.

Perkins yine de çekilmek istemiyordu. Es Sahaf yine Amerikalıların Bağdat'tan püskürtüldüğünü söyleme fırsatını bulacak ve 3. Piyade Tümeni eninde sonunda kente savaşarak girecekti. Perkins'in planı olduğu yerde kalmak ve kentin içinde bir harekât üssü oluşturmaktı. Ne var ki bütün plan Stef Twitty'nin kent merkezine giden yoldaki üç kritik kavşağı denetleme ve ikmal yollarını açık tutma başarısına bağlıydı.

Dünyanın büyük bir bölümünde gözler Bağdat'ın merkezinde fink atan M1'lere dikilmişken, Twitty de kavşaklar için savaşıyordu. Taburunun üçe ayırmış, her birini farklı bir kavşakta görevlendirmişti. Yüzbaşı Josh Wright'ın komutasında iki mekanize piyade takımı ve bir tank takımından oluşan Gator Timi Bağdat'a gitmek için sağa sapmadan önceki son kavşak olan Hedef Moe'da görevlendirildi. En güç gö-

rev buydu. İki tank takımı ve bir mekanize tüfek takımından oluşan, komutanlığını Yüzbaşı Dan Hubbard'ın yaptığı Rage Timi ikinci kavşaktan, Hedef Larry'den sorumluydu. Yol üzerindeki ilk kavşak olan Hedef Curley'yi ele geçirmek görevi de taburun en üst harekât subayı olan Yüzbaşı Harry "Zan" Hornbuckle'ın komutasındaki karmakarışık bir birliğe verilmişti. Daha önce Ranger eğitmenliği yapan Hornbuckle altı saatte ekibini oluşturdu. Ekip, dört Bradley'ye dağılmış bir tüfek takımından, havan takımından, istihkâm takımından ve 3-15'in ileri acil yardım istasyonundan, taktik harekât merkezinden ve bölüğe Kuvvet'te katılan fazladan bir Bradley'den oluşuyordu. Bölüğün en üst rütbeli yedeği, Mogadişu Savaşı'ndan tecrübeli Başçavuş Robert Gallagher da ekipteydi. Bir M88 kurtarma aracıyla gezen Gallagher, kilit çarpışmalarda yer almaya çalışıyordu. Bölük saldırıya geçmeye hazırlanırken, bir Özel Kuvvet birliği birlikte gelmek istedi. Onlar sadece yerlilerle temas kurmak istiyor, eğer "sakallı adamlarla" konuşmayı başarırlarsa Zan Timi'nin savaşmasına bile gerek kalmayacağını söylüyorlardı. Özel Kuvvet askerleri, Iraklılarla daha kolay iletişim kurmak için kurşungeçirmez giysilerinden bile vazgeçmişlerdi.¹⁵

Çatışmadan kaçınabilmek umudu neredeyse hemen buhar oldu. Düşman ikmal yolunun önemini anlamış, yolu kesmeye karar vermişti. Zan Timi Curley'ye yaklaştıkça düşmanın ateşi yoğunlaştı. Üstgeçidin altında, komuta merkezlerini yerleştirmeyi planladıkları bölgeyi ele geçirmeleri için askerlerin savaşması gerekti. Ekibinde sadece 80 asker olan Hornbuckle, karşısında 150–200 çok kararlı savaşçı bulunduğunu hesaphıyordu. Askerlerin 360 derecelik savaş olarak adlandırdıkları bir çatışma yaşandı. Düşman her yandan saldırıyordu.¹⁶

Kısıtlı insan gücüyle elinden gelenin en iyisini yapmaya çalışan Hornbuckle Bradley'lerdeki tüfekçi takımına doğudan ve batıdan gelecek saldırıları karşılama görevini verdi; istihkâmcıları kuzeyle görevlendirdi, havan takımıyla izcilerin de güneyden gelecek düşmanı püskürtmesini istedi. Yakındaki bir dizi siperde mevzilenmiş düşmanı söküp atmak için M577 komuta aracının sürücülerini ve telsiz operatörlerini de çatışmaya çağırırdı. Özel Kuvvetler de kurşungeçirmez giysilerini giyip, yakındaki binaları temizlemeye giriştiler. Özel Kuvvet askerleri bir binaya girdikten sonra, Curley'deki askerler bir dizi silah sesi duydular. Ardından da yaralı iki arkadaşlarını sürükleyerek çıkaran iki Özel Kuvvetçi'yi gördüler.¹⁷

Takip eden üç saat boyunca, Hornbuckle'ın ekibi, biri üstgeçide çıkış rampasından hızla inen ve neredeyse M577 komuta aracına saldırarak üzere olanı da dahil, birbirinin ardına üç kamyoneti havaya uçurdu. Hornbuckle düşman araçlarının kavşağa yaklaşmasını önlemek için istihkâmcılara zırhlı buldozerlerine binip, yakındaki elektrik direk-

lerini devirmelerini, sonra da yolun üzerine itmelerini söyledi. Çevredeki binalardan öylesine yoğun makineli tüfek ateşi açılıyordu ki, binalar göz kırpmıyor gibiydi. Bu arada düşman savaşçıları yonca yaprağının yakınındaki siperlerine dönüp, kavşağa doğru sokulmaya başladılar. Böyleleri Amerikan mevzilerini “kucaklıyor” ve Hornbuckle’ın hava saldırısı ya da topçu desteği isteyemeyeceği kadar yakına geliyordu. Gallagher Schwartz’un konvoyundan geriye kalan hasarlı M1’in yedeğe alınıp güneye çekildiğini fark etti. Oysa yaralıları nakletmek için tanktan yararlanmak niyetindeydi. Bütün bu kargaşada, tank, yaralıların bindirilmesine fırsat bırakılmadan götürülmüştü.

Twitty bütün görev gücüyle telsiz menzilinde olabilmek için iki kavşağın ortasında, Larry’de durdu. Üç saatlik çatışmadan sonra, Twitty, Hornbuckle’ı arayıp, “Zan, bana evet ya da hayır de” dedi. “Yardıma ihtiyacın var mı?” Hornbuckle evet demese de ateş seslerini duyan Twitty, Zam Timi’nin çarpışmada sertleşmiş en deneyimli üyesini aradı. Gallagher bacağından yaralanmıştı ve Twitty aradığında M88 aracının yanında durmuş, M4’üyle ateş ediyordu. “Yardıma ihtiyacımız var, hem de hemen, şimdi” dedi Gallagher. Twitty Perkins’i aradı ve 1 ve 8 Numaralı Karayollarının kesiştiği yeri savunan mekanize piyade takımını göndermesini söyledi. Yüzbaşı Ronny Johnson daha da iyisini yaptı ve bütün tüfek bölüğünü göndermeyi önerdi. Perkins, Wesley’yi aradı ve elinde ne kalmışsa Hedef Curley’ye göndermesini söyledi. 2. Tugay Savaş Timi elindeki tek yedek birliği de ateşe sürmüş ve bütünüyle savaşa dalmıştı. Twitty mesajı pekiştirdi. “Curley’ye git! HEMEN!” dedi.¹⁸

Twitty 8 Numaralı Karayolu üzerindeki savaşı yönlendirmeye çalışırken, Perkins, Schwartz ve DeCamp ile görüşmek için tören alanına gitti. Haberler endişe vericiydi. Yakıt göstergeleri yarıya inmişti. Perkins kent merkezine gönderilmesi için ilave yakıt ve cephane ayırmıştı, ama Twitty kavşakları denetim altına almadan gönderilmelerini emretmek yanlısı değildi.

Perkins telsizle Twitty’yi aradı. Duydukları, duymak istedikleri değildi. Tugayın en soğukkanlı subaylarından birisi olan Twitty 8 Numaralı Karayolu’nu tutacağına söz veremiyordu. Curley de kaybedilmek tehlikesindeydi. Öteki kavşaklardaki askerlerin de başı epeyce dertteydi. Larry’de bizzat Twitty o kadar çok ateş etmişti ki, savaş aracına 25 mm’lik cephane takviyesi yapmak gerekmişti. İstihkâmcılar düşmanın saldırı yollarını kesmek için Curley gibi Moe’da da elektrik direklerini yolun üzerine devirmişti. Ne var ki dört saatlik çarpışmadan sonra Josh Wright tank takımında ana top cephanesinin “siyah” Bradley ve tankların koaksiyal makineli tüfek cephanesinde “siyah” ve piyadelerin hafif silah cephanesinde de “siyah” olduğunu bildirdi. Başka bir deyişle, elinde bir saatlik cephane kalmıştı.

Perkins Iraklıların RPG ve hafif silah ateşinden korunmak için 1 ve

8 Numaralı Karayollarının kesişme noktasının yakınında eski bir askeri tesise taşınan tugay taktik harekât merkezindeki Wesley'yi aradı. Wesley Bağdat'ta rejimin kalbine kadar dayandığı için Perkins'i kutladı. Perkins bazı güçlükleri olduğunu söyleyip yakıt sorunundan bahsetti. "Yeniden Silahlandır ve Donat" adlı ikmal paketinin durumunu ve ne kadar çabuk devreye sokulabileceğini sordu. Birden, telsizde parazit başladı. "Efendim, isabet aldık" dedi Wesley. Perkins taktik harekât merkezinin havan ve top ateşiyle dövüldüğünü biliyor ve bu yeni saldırının o kadar ciddi olamayacağını düşünüyordu. "Tamam" dedi Perkins, "bir hasar raporu çıkarıp beni ara."

Kuzeyden fırlatılan yerden yere tipi bir füze çığlık atarak gelmiş ve doğrudan tugay komuta merkezini vurmuştu. Füzenin ardında iki metreye üç metrelik dev bir krater kalmıştı. Tugay askeri tesise taşınmadan önce, bina Iraklılar tarafından plastik çuvallar dolusu pirinç depolamak için kullanılmıştı. Patlamadan sonra, yanan plastik parçaları çevrede uçuşmaya başladı. Bu durum askerlerin KİTKAY ya da kitlesel kayıp durumu olarak adlandırdıkları bir tabloydu. Duvarlarla çevrili tesisin içindeki çoğu askerin vücut koruyucularını ve Kevlar miğferlerini çıkarmaları onları patlama karşısında daha savunmasız bırakmıştı.¹⁹

Tugayın harekât başçavuşu Alexander Gongora kanlara bulanmış, titriyordu. Parçalanmış bir aracın sürücüsünün durumunu görmeye gitti. Ancak tek bulduğu, yanan bir kamyonun altında, başsız bir gövdeydi. Sonradan toplanabilmeleri için, birlik papazı ceset parçalarının üzerine beyaz şerit yapıstırıyordu. Sahradaki karargâh bölümünün komutanı Yüzbaşı William Glaser, sarsıntıdan bayılmış ve yıkılan harekât merkezinin ana çadırının altında kalmıştı. Çadırın altından debelenerek kurtulmayı başardığında, yaralı askerleri, tanınmayacak derecede yanan araç ve malzemeyi görünce dehşete kapıldı. Yolunun üzerinde Er Conrad Camp, sırtındaki şarapnel yarasından kan akarak, silahsız, ayakta tek bir botla yürüyordu. "Nereye gittiğini sanıyorsun?" diye sordu Glaser. "Güvenliğe haber vermem gerekiyor, efendim" diye cevap verdi beriki. Glaser şaşkın askeri, bir sıhhiyeciyi birlikte gitmeye ikna etti. Tugay komutanının sürücüsü Onbaşı Henry Brown yolun karşı tarafındaki bir ilkyardım istasyonuna götürülmüş ve Curley'de yaralanan iki Özel Kuvvet mensubunun yanına yatırılmıştı. Sıhhiyeciler su kaybindan ve yanıktan yakınan Brown'a damarını bulup iğne yapmakta zorlanınca, Özel Kuvvetler'den biri sıhhiyecilere Brown'ı yakına getirmelerini söyledi. Bacağında bir kurşun, damarları morfin dolu Özel Kuvvet askeri Leatherman marka bıçağını çıkardı, Brown'ın bacağını yarıp bir kateter soktu ve ilacın verilmesini sağladı.²⁰

Wesley 20 dakika sonra Perkins'i İridium uydu telefonundan aradı ve raporunu verdi. "Efendim, gerçekten kötü darbe yedik" dedi. Toplamda beş kişi ölmüş, on yedi kişi yaralanmış, yirmi iki araç tahrip

edilmiş ya da hasar görmüştü. Ölülerin arasında tugaya havaalanında katılan, ama komuta merkezinde güvende olacakları inancıyla geride kalmaya karar veren iki yabancı gazeteci de vardı. Bir başka önemli kayıp da, tugayın hava saldırısı ve topçu desteği çağırarak birincil komuta kontrol sisteminin savaş dışı kalmasıydı.

Perkins Wesley'ye kurtarabileceklerini kurtarmasını, taktik harekât merkezini toparlamasını ve ölümler ile yaralıların cephe gerisine gönderilmesiyle ilgilenmesini söyledi. Yanında Hava Kuvvetleri'nden bir yüzbaşı ve bir topçu subayı olan Perkins bütün hava saldırılarını bizzat koordine edecekti. Wesley Iraklıların milyonda bir görülecek bir darbe gerçekleştirdiklerini düşündü, yeni bir yer arayıp zaman yitirmektense, taktik harekât merkezini aynı yerde kurmaya karar verdi. Bu karar, başta bu tesisin zaten seçilmesine karşı olan bir istihbarat subayı olmak üzere bazı askerlerin hoşuna gitmedi. İstihbaratçıya göre Iraklılar, Bağdat'a yaklaşan Amerikan birliklerini izlemekte başarılı olamayabilirlerdi, ama kendi tesislerini coğrafi koordinatlarını bildiklerinden, bu gibi tesisleri kolaylıkla hedefleyebiliyorlardı.

Karşılaştığı bütün sorunlara rağmen –kentteki tankların yakıtının azalması, Twitty'nin geri çekilmek zorunda kalma korkusu ve tugayın taktik harekât merkezinin harabeye dönmesi– Perkins kalmakta kararlıydı. Her şeyden önce, taktik harekât merkezine vurulan darbe, kentin dış mahallelerinde pineklemenin merkezde savaşmaktan çok daha tehlikeli olacağını kanıtlıyordu. İkmal bağlantılarını takviye etmenin yollarını düşündü; pek de iyi çare yoktu. Yedekler Curley'ye gönderilmişti. Schwartz'tan ya da DeCamp'ten bir bölük alıp, oradaki savunmayı pekiştirmek için Moe'ya gönderebilirdi ama kent içinde sadece altı bölüğü vardı ve bunlardan birini Moe'ya göndermek savunmada gedik açabilirdi.

Tugayın R2 paketi, yani yeniden silahlanıp düzenlenmelerini sağlayacak, yakıt ve cephaneye dolu HEMTT kamyon konvoyu hazır. Üstteğmen Aaron Polsgrove komutasındaki yirmi iki kamyonluk grup 78 000 litre yakıtla 110 ton cephaneyi cepheye taşıyacak kapasiteye sahipti. Ne var ki konvoy hem çok savunmasızdı hem de cephenin önünde değil gerisinde iş görmeye alışmıştı. Perkins cephaneye kamyonlarının tehlikeye atılmasını emretti. Bu arada kent merkezindeki tankları motorlarını durduracak ve yakıt harcamayacaktı.

Yakıncı birinci Gök Gürültüsü'nde olduğu gibi, Blount Grimsley'den gerektiğinde Perkins'in yardımına koşması için hazır olmasını istemişti. Grimsley havaalanından saldırıya geçmeye, 8 Numaralı Karayolu ile üstgeçitlerinin denetimini almaya hazırdı. Oysa Perkins onun yerine Scott Rutter'ın 2-7. Piyade Taburu'nun gönderilmesini ve 2. Tugay Savaş Timi'nin komutasına girmesini yeğledi. Rutter, Curley'ye gitme ve

kavşağın denetimini sağlama görevi aldı; böylece Twitty'nin askerleri Larry ve Moe'ya giderek oraların savunmasını takviye edebileceklerdi. Rutter'ın birlikleri eksikliği çok duyulmaya başlanan ateş gücü sağlayacaktı, ama R2 paketi yola çıkmadan yerlerine varamayacaklardı. Bizat Blount da 2-7. Piyade Taburu'yla birlikte gidip Bağdat'ta 2. Tugay Savaş Timi'yle bağlantı sağlayacaktı; kentin merkezinde Perkins'le birlikte olmakla durumu daha doğru değerlendirebileceğini düşünüyordu.

Wallace askerlerinin o gün Bağdat'ta kalmak için savaşacaklarını tahmin bile etmezken, tümenin geceyi başkentte geçirme kararını onaylıyordu. "Bir tugay komutanım var, inisiyatifi almış, kentin merkezine gitmiş, yeni Cumhurbaşkanlığı Sarayı'nı ele geçirmiş, üstelik de ulusal televizyonlarda" diye hatırlıyor Wallace. "Bütün o süre boyunca 3. Piyade Tümeni'nin şebekesini dinliyorum. Doğrusunu söylemek gerekirse, Buff Blount, Perkins'e benim de soracağım soruları soruyor. 'Kalabilir misin? Yeterli yakıtın var mı? Yeterli cephanen var mı? Ölü ve yaralıları gönderebilecek misin? İçeri malzeme getirtebilecek misin ve olduğun yerde kalmak için yeterli ateş gücün var mı?' Ve bu canlı yorumlar 7 nisan öğleden sonrasının iki ya da üç saatini aldı. Dave Perkins, Buff Blount'ı kalabileceğine inandırdı... İkinci önemli nokta da şuydu: Perkins kent merkezine varınca parklar, uzun yollar ve geniş caddeler sayesinde Bağdat'ın bu bölgesinde ateş açılarının ve silah sistemlerini kullanma imkânlarının Hedef Azizler'dekinden çok daha iyi olduğunu fark ettik. Böylece Blount'a kalmayı tavsiye etti, Blount tavsiyeyi bana iletti, ben de onayladım."²¹

Yine de, kentin merkezine yakıt yetiştirmek hâlâ riskli bir girişimdi. Tugayın 3-15'ten sorumlu lojistik subayı ve R2 konvoyunun komutanı Yüzbaşı J. O. Bailey, konvoyu koruyacak bir koruma birliği gelmeden ve savunmasız yakıt ve cephaneye kamyonların Curley'de nasıl park edebileceği konusunda bir fikir sahibi olmadan yola çıkma yanlısı değildi. Eğer yolda havaya uçurulacaksa, ön hatlara yakıt ve cephaneye götürmenin ne anlamı vardı? Görev gücünden silahlı bir zırhlı birlik istedi. Tugayın sorumlu subayı Binbaşı Denton Knapp bu isteği geri çevirdi. Knapp'in görüşüne göre, Curley'deki askerler hayatları için savaşıyorlardı ve bu işe ayıracak zırhlı bir birlik yoktu. R2 paketi kuzeye doğru yola koyulmak ve talihini denemek zorundaydı. Tek yardım izcilerden gelecekti. Ana savunma üç izci aracı, bir M577 komuta aracı bir M577 komuta aracı ve bakım M113'ündeki 50 mm'lik makineli tarafından sağlanacaktı.

İzci takım çavuşu Başçavuş John Marshall refakat görevini üstlendi ve konvoyun savunmasını zırhlı Humvee'sinin savunmasız nişancı mahallinden telsizle yönetti. Tabur papazı Steve Hommel, Curley ve Larry'de oluşturulan ilkyardım istasyonlarına gitmek ve yaralılarla meşgul olmak kararındaydı. Hommel, Humvee'sini bırakıp, kendine bakım M113'ünde bir yer buldu.

Bütün cesaretine rağmen, Yüzbaşı Bailey kanlı ve içinden çıkılması neredeyse imkânsız bir çatışmaya doğru gittiğinden emindi ve bu görüşünü Saddam'ın devrilmesinden çok sonrasına kadar değiştirmeyecekti. Kara Kuvvetleri tarihçilerinden biri Bailey'ye neyi farklı yapacağını sorduğunda, Bailey refakat için daha güçlü birlikler gelmeden ve yol daha fazla güven altına alınmadan konvoyun alelacele gönderilmemesi gerektiği düşüncesinde olduğunu söyledi. "Eğer zamanı geri çevirebilseydim, yola çıkmazdım" dedi. "Emre itaatsizlik ederdim."²²

Konvoy kuzeye doğru ilerlemeye hazırlanırken, havan ateşiyle karşılaştı. Iraklılar sanki ikmal paketinin tehlikeye atılmasını bekliyorlardı. Düşmanın hedef belirleyicileri, ellerinde telsiz ya da cep telefonu, havan ateşini yönlendiriyordu. Amerikan askerleri hedef belirleyicileri susturmak için yaylın ateş açtılar. Ne var ki konvoy daha Curley yolunun üçte birini bile aşmamışken, makineli ve RPG ateşine de hedef oldu. Irak savaşçıları binaların üst katlarına ya da damlarına yerleşmişti. Yol kenarına saklanan nişancılar birden beliriveriyor, ateş edip kayboluyorlardı. Sokaklarda asker sivil savaşçılar karmakarışıkta.

Marshall taretten MK19 el bombası fırlatıcısını ateşlerken bir RPG tanksavar mermisi göğsünün üst tarafına isabet edip onu aracın dışına fırlattı. Üzerinde vücut zırhı olmasına rağmen, vücudu ikiye kesilmişti. Sürücü şaşırıp ve duracak gibi oldu. Polsgrove'un aracı arkadan yetişti, teğmen sürücüye yola devam etmesini söyledi. Şimdi gidip Marshall'ın cesedini alma zamanı değildi. Önce ölüm bölgesinden çıkmaları gerekiyordu.

Bir sonraki sıra Başçavuş Robert Stever'daydı. Bakım M113'ünün üzerindeki 50 mm'lik makineliyle ateş ederken bir RPG geldi, makinelinin kabzasına çarpıp patladı ve sağ kolunu havaya uçurdu. Stever'in gövdesi aracın içine devrilince M113 sağa kaydı ve yolu ikiye ayıran yüksek kaldırıma çarptı. Bir şarapnel yarası alan sürücü buna rağmen kendini toparladı ve ilerlemeye devam etti. Taburun bakım teknisyeni Kıdemli Astsubay Angel Acevedo 50 mm'lik makinelinin başına geçti ve M113 ilerlerken ateşe karşılık vermeye koyuldu.

R2 konvoyu Curley'ye girerken, sanki kıyamet koptu. Birliklere her yandan ateş ediliyordu. Bailey yakıt ve cephane kamyonlarını üstgeçidin yakınında, yolun sağ tarafındaki bir açıklıkta toplamaya çalıştı. Fazla koruma yoktu, ama Bailey bulabildiğiyle idare edecekti. Askerler araçları kavşağın iniş ve çıkış yollarının arasındaki bir dairede park etti, dışarı fırlayıp çevreyi savunmaya koyuldu.

Kavşağın üzerine yayılmış onlarca düşman cesediyle korkunç bir sahneydi. Savaşçılar vurulmadan önce çemberin içine ulaşmayı başarmışlardı. İntihar bombacısı olmadıklarından emin olmak amacıyla çı-

rılçiplak soyulan otuz kadar düşman tutsağı birbirine bağlanmıştı. Amerikan askerlerinden bazıları siperlerdeki düşman cesetlerini dışarı atmış, onların yerlerine mevzilenmişti. RPG'ler o kadar yakından ateşleniyordu ki, savaş başlıklarını kuracak zaman olmuyordu. Bravo Bölüğü'nden askerler, tümseklerin üzerinden üç metreden daha yakında mevzilenmiş Suriyeli ve Iraklı savaşçılara el bombaları fırlatıyorlardı. Bazıları aceleyle el bombalarını "bekletmeyi" –atmadan önce, beş saniyelik sürenin iki ya da üç saniyesinin geçmesini sağlamayı– unutuyor, böylelikle düşmana el bombasını geri atma ya da patlamadan kaçma imkânı tanıyordu. Havan takımının askerleri R2 konvoyunu görünce özellikle mutlu olup, birkaç atışlık cephane almaya koştular. Havan takımı Curley'de daha şimdiden yedi "tehlike yakın" atışı yapmıştı ve cephanesi tükenmek üzereydi.²³

Papaz Hommel yaralıların toplandığı ilkyardım istasyonuna koştu. Stever öldürüldüğünde M113'te bulunan Kıdemli Astsubay Acevedo da yaralıların arasındaydı. Böğrüne şarapnel almış, şokta gibiydi. Stever'in gövdesi insan kalıntıları torbasına konmuştu. Yaralıların arasında vücudu yanıklarla dolu olduğundan kıvranan bir düşman savaşçısı Hommel ile göz göze gelince elleriyle Amerikalıların onu tedavi etmesini ya da öldürmesini istediğini belirten işaretler yaptı. Papaz gidip sedyeciler buldu ve Iraklı yaralıyı dolaylı ve dolaysız ateş altında olan ilkyardım istasyonuna taşıttı. Tabur cerrahı yaralı savaşçının boğazına bir soluk borusu sokmak istediye de, berikinin boğazındaki dokular şişmeye başlamıştı. Düşman savaşçıları da dahil, iki ölü ve yaklaşık kırk yaralı vardı.

Hommel çatışmalar konusunda deneyimliydi ve papaz olmadan önce piyade çavuşu olarak görev yapmıştı. Etrafındaki kargaşayı izlerken, Amerikan birliklerinin tutunamayacağından korktu. Ordu papazları silah taşımama emri almıştı, ama hayatları tehlikede olduğu en aşırı koşullarda bir istisnaya karar verebiliyorlardı. Bu, her papazın kendi başına vereceği, ama Kara Kuvvetleri Papaz Birliği'nin karşı olduğu "karar anı" olarak adlandırılan özel bir durumdur. Hommel savaşa zamanının geldiğine karar verdi. Bir silah alıp, düşmana ateş etmeye başladı. "Bakın, bir ara, buradan püskürtülmemiz İMKÂNSIZ diye düşündüm. Böyle bir şey olamaz. Hem o adamlara teslim olmak –işte bu söz konusu değildi" diye hatırlıyor Hommel savaştan sonra. "Bir silah alıp ateş etmeye başladım ve bu yüzden vicdanımda bir yük yok. Galiba Viyetnam'dan bu yana böyle bir şey yapan ilk papazım" diye devam etti. "Politika, seksenli yıllara, papazların silah taşıyamayacağına karar verilene kadar değişmedi. Ondan önce, eğer vicdanın elveriyorsa, silah taşıyabilirdin. Bana kalırsa, gerçekten o karara geri dönmemiz gerek. Çünkü böyle bir savaşta ve önümüzdeki günlerde böylesi savaşlar göreceğiz, insan cephe hattının nerede olduğunu bilemiyor, birden cephenin ortasında kalıveriyor."²⁴

Çatışmanın ortasında 2-7'den tabur harekât subayı Binbaşı Rod Coffey, Denton Knapp ve 3-15'le devir teslimi düzenlemek için Bradley'siyle geldi. Gördüklerinden sarsılmıştı. Curley'deki askerlerden bazıları çatışmadan yıpranmış ve bulabildikleri engellerin ardına saklanmıştı. Coffey işe askerleri ateş etmeye çağırarak başladı. Yardım yoldaydı ve Curley'deki askerlerin hayatta kalmasının tek çaresi, daha saldırgan olmaktı. Coffey bir Humvee'ye binerken, araç isabet aldı. Patlama binbaşının ayağını kırdı, vücuduna şarapnel parçaları doldurdu. Coffey'nin nişancısı bir taraftan 3. Piyade Tümeni komuta ağı üzerinde subayın vurulduğunu bildirirken, diğer taraftan da düşmanı yaklaştırmamak için Bradley'nin 25 mm'lik topunu ateşliyordu. Coffey Bradley'ye dönmeyi başardı ve Rutter'a son durumu bildirmek için hemen komuta ağını ele aldı: kitabın yazdığı şekilde bir nöbet değişikliği imkânsızdı.

Sanki söylenenlerin altı çizilmek isteniyormuş gibi, bir RPG cephaneye kamyonlarından birine isabet edip, aracın 50 mm'lik makineli ateş eden Er Joseph Gilliam'ı sersemletti. Kamyon ağızına kadar cephaneye doluydu: 120 mm'lik tanksavar mermileri, 25 mm'lik cephaneye, el bombaları, iki ağızlı mayınlar... Vurulan kamyonadaki cephaneye ısınmaya başladı. On yedi yakıt ve cephaneye kamyonu bir araya toplanmıştı. Cephaneye patlarken yanındaki iki yakıt tankerini de ateşe verdi. Şimdi artık 17 500 litre yakıt ateş almış ve patlamıştı. Birliklerden hiçbiri yakıtını tamamlamamışken, R2 paketi tümüyle yanmak üzereydi. Askerler patlamadan önce uzaklaştırmak için öteki kamyonlara koştular. Ama araçlardan ikisi için artık çok geçti. O iki araç da alevler içinde patladı. Toplam beş kamyon yanarak enkaza dönmüştü.

Curley'deki Özel Harekât araçlarının kaderi de farklı değildi. Saatler önce Curley'ye gelirken kullandıkları Toyota kamyonetler de ateş altında idi ve içlerinden cephaneye yüklü olan biri alevler içindeydi. Bu kez ateş yepyeni bir yönden, güneyden geliyordu. "Güneyden ateş almaya başladık" diye hatırlıyor Başçavuş Leo Aime Levesque III. "Onun için havanlarımız ve izcilerimiz güneye dönmeye başladı. Bakınca, orada dost güçler olduğunu gördüm. Hemen, 'Ateşi kes!' diye bağırmağa başladık."

Curley'deki birliklerin yerini almaya gelen 2-7'nin askerleri termal dürbünleriyle baktıklarında Özel Harekât'ın kamyonetlerini düşman teknik aracı sanmış, böylelikle "mavi üstüne mavi" dost ateşine yeni bir örnek yaşanmıştı. Curley fazlasıyla ısınıyordu. Tehlike düşman ateşinden olduğu kadar patlayan cephaneden de geliyordu. Çekilmenin ve görevi Rutter'ın 2-7. Taburu'na devretmenin zamanı gelmişti. Knapp ve Gallagher 3-15'in askerlerine harekete geçme emri verdi. Yedi Amerikan yaralı ile sıhhiyeciler M577 komuta aracına ve M113 personel taşıyıcılarına bindiler. Stever'in cesedi, bir sonraki ilkyardım istasyonuna

birakılmak ve ertesi gün cenaze işlerine teslim edilmek üzere, cephane kamyonlarından birine kondu. 2-7'nin irtibat timi de çekilen konvoyaya katıldı. Düşman yaralıları terk edildi. Ardından 2-7 Curley'ye geldi.²⁵

2-7. Piyade Taburu'nun arasında, yanında ABC Televizyonu "Nightline" sunucusu Ted Koppel ve Koppel'in tüm ekibiyle birlikte, Blount'ın yaveri Erik Berdy de vardı. Başlangıçta Rutter'in birliğine katılıp Perkins'le buluşmayı düşünen 3. Piyade Tümen komutanı, sonunda kararını değiştirmişti. Perkins'in taktik harekât merkezinin vurulmasının yanı sıra, kent merkezine giderse Wallace'la istediği gibi iletişim kuramama kuşkusu, Blount'ı havaalanındaki karargâhında kalmaya itmişti. Oysa Blount hâlâ Amerikan kuvvetlerinin Fırat'ın öteki kıyısına püs-kürtüldüğünü açıklayan Irak bildirilerine cevap vermek arzusundaydı. Berdy, durumu kendi gözleriyle görmesi için Koppel'i kent merkezine götürmekle görevlendirilince, Berdy de ABC haber sunucusunu ekibiyle birlikte bir Bradley'ye doldurup Rutter'in taburuna katıldı.

2-7. Curley'de mevzilendiğinde, tabur yoğun ateş altında kaldı. Rutter'in Bradley'yi, Berdy'nin aracına saldırmaya çalışan bir düşman aracını havaya uçurdu. Berdy çevresini gözlerken, eski bir tanıdık gördü. Berdy'nin Bradley'sinin tam önünde Özel Harekât askerleri ve CIA ajanlarının tıka basa doldurdukları bir Amerikan Özel Harekât aracı vardı. Aracın sürücü koltuğunda, tümenin sınır geçmesinin ardından Saddam karşıtı Iraklılarla teması sağlayacağını iddia eden ve Berdy'nin Blount adına defalarca arayıp erişemediği CIA ajanı "Bob" oturuyordu...

Araç öylesine doluydu ki, Berdy'ye sirklerde palyaçoların doldurduğu araçları hatırlattı. Berdy Özel Harekâtçıları ve CIA ajanlarını endişeli gördü. Özel Harekâtçılar öteki araçlarını Curley'de yitirmekle kalmamış, zırhız ve savunmasız bir araçla çatışmanın tam ortasına girmişlerdi. Berdy Nasiriye'de CIA'ye ne olduğunu merak ediyordu. CIA'nin Iraklıların teslim olmasını kolaylaştırma ve haftalar önce Iraklı aşiretlerden müttefik birlikler oluşturma planlarına ne olmuştu? "Bob" telefonlara neden cevap vermemişti? Ne var ki ortalık böylesi soruların sorulamayacağı kadar karışık. Berdy "Bob" ile göz göze gelmesine rağmen, konuşamadı. "Bob" ve yolcuları talihliydi, çünkü Curley'nin ötesindeki yol Berdy'nin Bradley'sinin tek başına gidemeyeceği kadar tehlikeliydi: kısacası, Koppel ve ekibi Bağdat'ın merkezine kadar gitmeyeceklerdi. Berdy, "Bob" ve arkadaşlarına güney yolunda, 2. Tugay Savaş Timi'nin Hedef Azizler yakınındaki saldırı başlangıç noktasına kadar refakat edecekti.²⁶

Perkins'in Bağdat'ın merkezine saldırısından önce Amerika Birleşik Devletleri askeri yetkilileri asıl çarpışmanın Özel Cumhuriyet Muhafızları'yla yapılacağı kanısındaydı. Oysa Curley'de karşıdaki düşmanın

büyük çoğunluğu yabancı Araplar ve cihatçılardı. Sonradan açıklanan sorgu raporları, Arap savaşçıların 30 ya da 40 kişilik takımlar halinde örgütlendiklerini ve Curley'de bu savaşçılardan 200 ya da 300 kadarının bulunduğunu göstermektedir. Bunlardan çoğu Suriye'den otobüslerle ya da kamyonlarla getirilmiş ve Irak'a gireli sadece birkaç gün olmuştu. İçlerinden bazılarının askeri eğitim almış olmasına rağmen, hiçbirisi profesyonel asker değildi. Curley'de tutuklanan otuz kişiden yirmi sekizi Suriye pasaportuna sahipti, öteki iki Iraklı'nın profesyonel askerlikle ilgisi yoktu.²⁷

"Bulduklarımızdan çoğu Suriyeli'ydi, buraya gelip bize karşı savaşmaları için tutulan Suriyeli paralı askerler" diye hatırlıyor istihbarat subayı Felix Almaguer. "Bütün bunlar çarpışmalar sürerken yaptığımız sorgulamada ortaya çıktı. Genellikle liderleri Hizbullah ya da Hamas milislerinin yanında bir çeşit tecrübe kazanmış insanlardı. Onları görünce tanımak çok kolaydı. Bir gece önce, Özel Harekât askerleri bize dini lider olabilecek ya da ruhani lider olabilecek sakallı, orta yaşlı, seçkin görünümlü insanlara bakmamızı söylemişlerdi. Gerçekten de düşman savaş tutsaklarını bulduğumuzda, liderlerini belirlemek kolay oldu, çünkü bize verilen tarife tıpatıp uyuyordu ve lider olduğuna inandığımız kişiyi aldığımızda, her seferinde lider çıkıyordu."

Düşmanın savunma planına göre kente yakın kavşaklarda göreceli olarak daha az Arap savaşçı ve daha çok Özel Cumhuriyet Muhafızı konuşlanmıştı. Larry'de, Arap savaşçıları savunmanın yaklaşık yarısını oluşturuyordu. Moe'daysa düşman savaşçıların çoğunluğu Özel Cumhuriyet Muhafızı'ydı. "Yola devam ettikçe, savaş giderek Iraklılaşmaya başladı" diye hatırlayacaktı Almaguer.²⁸

Perkins kent merkezinde savaşırken CIA, Saddam'ın iki oğlunun Bağdat'ın El Mansur Mahallesi'nde Es Saa restoranının köşesindeki bir evde toplandıkları ihbarını aldı. CIA raporunun geliş saati 12.45'ti. CIA'nın verdiği bilgiye göre, restoran Irak Haberalma Örgütü'nün toplantıları için de kullanılıyordu. Bir saat geçmeden bir B-1 bombardıman uçağı, uydudan yönetilen 800'er kiloluk dört bomba bıraktığı iki binayı da enkaz yığınuna çevirdi. Bombardıman, hava savaşının etkileyici bir örneği ve savaşın en dikkat çekici kelle koparma operasyonundan biriydi. Hava Kuvvetleri zamana duyarlı olarak adlandırdığı hedefleri vururken, "seziciden vurucuya" olan süreyi olabildiğince kısa tutmuştu. Başarılarının karşılığında, B-1 uçağının mürettebatı Seçkin Uçucu Haçıyla ödüllendirildi.

Washington'daki yetkililer, Irak lideri ile oğullarının hesabının nihayet görüldüğünü umuyorlardı. Bağdat'ın düşmesinden sonra Amerikan ordusu son model DNA teknolojisiyle donatılmış uzmanların Saddam

ve yardımcılarının kalıntılarını arayabilmeleri için enkazı kamyonlarla havaalanına taşıdı. Ne var ki restoran çalışanları, bombardımanın on sekiz masum Iraklı'nın ölümüne neden olduğunu iddia edecekti.

Savaştan sonra Amerikan istihbaratının yürüttüğü soruşturmalar Saddam'ın savaş sırasında girip çıktığı güvenli evlerin yerlerini belirledi. Birleşik Kuvvetler Komutanlığı'nın gizli bir araştırmasının sonuçlarına göre, Saddam saldırı sırasında o bölgede değildi. Tıpkı Doha Çiftliği'ne karşı girilen hava saldırısında olduğu gibi, bu bombardıman da CIA'nin yanlış raporlarına dayanıyordu. Saddam 7 nisan sabahının erken saatlerinde Kusay'ın ikinci bir Cumhuriyet Muhafız komuta merkezi olarak kullandığı, ancak hava saldırısının yapıldığı yerden uzak olan güvenli evde gerçekten de bir toplantı düzenlemişti. Bu buluşmanın ardından Saddam ikinci toplantıyı başkentten ayrılan İspanyol büyükelçisinin eski ikametgâhunda yaptı, sonra da geceyi özel sekreteri Abd Hamid'in evinde geçirdi. Birleşik Kuvvetler Komutanlığı'nın araştırmasına göre CIA muhbiri, Saddam'ın istihbaratçıların oyununa gelmiş ve böylelikle rejim karşıtı Iraklıların öldürülmesine yol açmış da olabilirdi.

Moseley'nin uçakları savaş boyunca zamana duyarlı hedeflere karşı toplam 156 hava saldırısı gerçekleştirdi. Bunlardan ellisi Irak liderinin bulunduğu sanılan hedeflere, dördü "terörist" hedeflere, 102'si kitle imha silahı altyapısı ve bu silahları fırlatmak için roket sanılan yerlere yapıldı. Birleşik Kuvvetler Komutanlığı'nın raporuna göre, "liderlik hedeflerinden çoğu Saddam'ın savaş sırasında kaldığı yerlerin dışındaydı; Irak liderinin resmi binaları kullanmasını engellemekle birlikte, hayatını tehlikeye atmadı."

Rejimin kellesini uçurmak amacıyla yapılan bunca girişime rağmen, hava saldırıları Irak hükümetinin tepesindeki elli beş yetkiliden hiçbirini öldürmeyi başaramadı. Zamana duyarlı hedeflere karşı girilen saldırılar, ancak dayandıkları istihbarat kadar başarılı olabilir. Savaş sonrası yapılan soruşturmanın gösterdiği gibi Perkins'in her iki Gök Gürültüsü de Aziz'in Saddam'ın sekiz sayfalık mektubunu okuduğu ev de dahil, Irak liderinin savaş sırasında kaldığı evlerin iki buçuk kilometre yakınına kadar sokulmuştu. Amerikan kara savaşının komutanları bunları o zaman bilmiyordu. Onların tek bildiği, Irak direnişinin sona ermediğiydi. Twitty'nin taburu görevini yerine getirmiş, R2 paketinin büyük bölümü yerine ulaşmıştı. Perkins geceyi kent merkezinde geçirebilecekti. 2. Tugay Savaş Timi, Batı Bağdat'ın bir bölümünü ele geçirmişti. Oysa kentin doğu bölümü hâlâ kapanın elinde kalacak gibiydi.²⁹

Kuveyt'teki kara savaşı komuta merkezinde, McKiernan Bağdat'ın düşmekte olduğunu ve rejimin çökmeye başladığını hissediyordu. Koşullar savaş öncesi planlamasına göre kökten değişmişti, ama şimdiki durum 5. Kolordu ile Deniz Piyadeleri'nin Bağdat'ı beklenenden de daha kısa sürede ele geçireceklerini gösteriyordu. McKiernan bundan

sonraki adımlarını düşünmeye başladı. Saddam sonrası çözümün içinde yer alacak Iraklılarla çalışmaya başlayabilmek için ileri komuta karargâhını alıp, Bağdat'a ne zaman intikal edebilecekti? Saddam neredeydi? 4. Piyade Tümeni'nin hızla Kuzey Irak'a gönderilmesi nasıl gerçekleşebilirdi? Geri kalan birlikler ne zaman Kuveyt'e varacak, oradan ne zaman Irak'a geçecekti? Perkins'in Bağdat'ın yüreğine yönelttiği beklenmedik saldırının sonucunda, McKiernan ve Franks yepyeni fırsatlarla ve yepyeni kararlarla karşı karşıya kalmışlardı.

Yirmi birinci bölüm

İkinci Bağdat Savaşı

Önden komuta etmekten hoşlanan Jim Mattis, tümen Bağdat'a yaklaşıırken komuta merkezini Deniz Piyadeleri ile başkent arasındaki son engel olan Diyala Nehri'nin doğusunda, 2 Numaralı Karayolu'nun üzerinde konuşlandırdı. Mattis kentin doğu bölgesine karşı girişilecek saldırıyı planlamak üzere komutanlarını toplarken, Deniz Piyade topçusunun atışları sahra karargâhının üzerinde yankılanıyordu. Deniz Piyadeleri'nin Bağdat'a ulaşması için hazırlanan bunca ayrıntılı planın aksine, oraya varıldıktan sonra başkenti ele geçirmekle ilgili çok az hazırlık yapılmıştı. Genel düşünce, 1. Tümen'in kuzeydoğudan saldırarak kentin kuzeyini tecrit etmesi, ardından Bağdat'ın içine girip çıkarak kritik hedeflere vur-çekil darbeleri uygulamasıydı.

Mattis 6 nisan günü komutanlarıyla buluştuğunda, planının kaba hatlarını anlattı. Joe Dunford'un 5. Alay Muharip Tımi ana saldırıyı gerçekleştirirken, Diyala Nehri'ni aşip kuzeydoğudan başkentin içine sarkacaktı. Bu arada Steve Hummer'ın 7. Alay Muharip Tımi Diyala'yı güneyden geçecek ve El Raşid askeri kompleksine saldırarak düşmanın dikkatini dağıtacak ve Iraklı savunmacıların bulundukları yerden ayrılmamalarını sağlayacaktı. Asıl sorun, bu kadar hızla Bağdat'a ulaştıktan sonra, Mattis'in saldırısının tam da en kritik anda yerinde sayma tehlikesiydi. Yarbey Bryan McCoy'un 3-4'ü bir gün önce 6 Numaralı Karayolu'ndan kuzeye yürümek için çarpışırken, Ejderha Gözü tipinde insansız bir keşif aracı uçurmuş ve Diyala'nın güney bölümlerini aşan köprülerin sapasağlam durduğunu belirleyip şaşırmıştı. McCoy Iraklılar havaya uçurmadan köprüleri ele geçirmeyi düşünmüştü, ama köprüler ilerleme menziline dışındaydı. Vurucu gücünün büyükçe bir bölümü karayolundan kuzeye çıkmak için çarpışırken köprüleri almaktan çekinen Mattis, nehrin öbür tarafına geçmeden önce daha fazla zamana ihtiyacı olduğuna karar verdi.¹

Ne var ki 6 nisanda köprülerin üzerinde koskocaman delikler görülecekti. Deniz Piyadeleri'nin sorununu daha da ciddileştiren gerçek, Mattis'in ana saldırısını yapmayı planladığı kuzey bölümünde hiçbir köprünün olmamasıydı. Deniz Piyadeleri ile Bağdat arasında elli metrelilik bir kanal uzanıyordu. Mattis elini bir haritanın üzerinden geçire-

rek, bir dizi acil talimat verdi: “Bana geçiş noktaları bulun.” Diyala’nın üzerine köprü atma görevi Deniz Piyadeleri Köprü Taburu’nun Komutarı Yarbay Niel Nelson’a düştü. Köprü kurmak savaştan önce Deniz Piyadeleri’nin önceliklerinden olmamıştı, ama Nelson birliğini hazır etmek için çok çaba göstermişti. Yedek parça bulabilmek için askeri kurumları didik didik aramış, Kuzey Carolina’da Blount’ın tümeniyle köprü kurma talimleri gerçekleştirmişti. Nelson savaştan önceki aylar boyunca da Fırat’ı, Dicle’yi ve Kut’tan geçen Gerraf Kanalı’nı aşacak köprüler tasarladı. Sanki Diyala’dan başka bütün nehirleri aşacak köprü planlarına sahipti. Diyala’yı geçmek beklenmedik bir görevdi.

Mattis Dunford’ın 5. Alay Muharip Timi için bir geçiş noktası bulmanın ne kadar süreceğini sorduğunda, Nelson bu işin altı saatte tamamlanacağını hesapladı. Aslında ne Nelson’ın ne de Mattis’in tümeninde herhangi birisi kuzeydeki toprak hakkında bilgiye sahipti, ama Nelson kendini generale bir cevap vermeye mecbur hissetmişti. Bundan böyle şansına güvenecekti. Hem 1. hem de 5. Alay Muharip Timi’nden keşif birlikleri ve Nelson’ın taburundan istihkâmcılar nehrin kuzeydeki yirmi kilometresini gezecek ve bir şekilde karşıya geçmenin çaresini bulacaklardı.²

Deniz Piyadeleri komuta merkezindeki istihbarata göre Diyala’nın kuzey bölümü Irak’ın 42. Zırhlı Tugayı tarafından savunuluyordu, ama Deniz Piyade 1. Hafif Zırhlı Keşif Tugayı, 2 Numaralı Karayolu boyunca kuzeye doğru ilerledikçe, Irak direnişinin kırıldığı belli oluyordu. Irak tugayı Amerikan hava saldırılarına büyük hedef olmamak için dağılmış, Iraklı askerler B-52’lerce dövüldükten sonra da zırhlarını terk edip kaçmışlardı. Deniz Piyadeleri yanlarına ulaştığında, Irak tankları hâlâ sıcaktı. Tıpkı Medina ve Bağdat tümenlerinde görüldüğü gibi, Iraklıların Amerikan hava saldırıları karşısında duydukları korku, en az saldırılar kadar bozucuydu. Deniz Kuvvetleri’ne ait bir F-14 Tomcat aniden belirip, Deniz Piyade keşif birliğini düşman birliği sanıp, ileri hava kontrolüyle görüşmeden 200 kiloluk bir bomba bırakınca, 1. Hafif Zırhlı Keşif Tugayı da hava saldırısının tadını almış oldu. Olayın iyi tarafı, F-14’ün kötü nişancılığı sonucunda bombanın bir kum tepesinin uzak tarafına düşmesi, böylelikle 1. Hafif Zırhlı Keşif Tugayı’na zarar vermemesiydi. Bir yanlışlık diğerini silmiş, muhtemel bir dost katliamı önemsiz bir dipnot olarak kalmıştı.³

Irak savunmasıyla birlikte, arazi de çöküyordu. Uygun geçiş noktaları yolunda iki engel vardı. Bunlardan biri nehir kenarında, Diyala üzerine bir köprü konuşlandırmadan önce hatırı sayılır bir istihkâm çalışması gerektiren dik ve kırılğan yamaçlar, ikincisi de nehre doğru giden uygun yolların yokluğu. Yollardan bazıları patikadan biraz daha geniş, bazıları da tahtadan ve tenekeden yapılmış, tankların yetmiş tonluk ağırlıkları karşısında olsa olsa on ton kaldırabilecek kanallar ve arklarla kesilmişti. Sadece geçiş noktasına varmak için bile, is-

tihkâmcıların sıfırdan yaklaşım yolları yapması gerekecekti.

Saatler süren araştırmalardan sonra, Mattis sabırsızlandı ve Nelson'ı şu gizli geçiş noktalarının bulunması konusunda yeni bir tahmin yapmaya zorladı. Nelson biraz daha zaman kazanmak amacıyla, yeni bir altı saate daha ihtiyacı olduğunu söyledi. Buna rağmen, Nelson çevrede Irak köprüsü olmadığını anlamaya başlamıştı: nehir bu bölgede köprü yapımını imkânsız kılıyordu. "Babililer 2 000 yıldır burada geçiş noktası bulamamış" diye hatırlıyor Nelson. "Nehir kenarları yüzyıllardır tekrar tekrar kullanılmış ve sıkıştırılmış kırılgan kilden oluşuyor."

Nelson'ın araştırması sürerken, 6 Numaralı Karayolu'nda Deniz Piyade birlikleri birikiyordu. Bağdat'a saldırmak yerine, bütün trafik sıkışıklıklarının anasına yakalanmışlardı. "Ortalık bir park yerine benziyordu" diyecekti, tümenin istemeden de olsa "Iraklılara çok kârlı bir hedef" gösterdiğini düşünen bir Deniz Piyade subayı. Mattis düşmanın dengesini bozmak ve birliklerinin zaafını en aza indirmek için hızın önemini altını çizmişti, ancak şimdi de tümeni başkentin eşiğinde sıkışıp kalmıştı.

Nelson yirmi saatlik başarısız bir aramadan sonra güneye, Mattis'in karargâhına geldi ve tümenin Diyala'nın kuzeyine köprü kurma çabasından vazgeçmesini önerdi. Nehrin daha aşağısından, doğudan saldırmak da Dunford'ın alayının Amerikalılara karşı sempati duyacakları umut edilen Şiilerin çoğunlukta olduğu Saddam Kent'ten geçip kente saldırmaya imkân verecekti. Bu arada, McKiernan Deniz Piyadeleri'ni Kerkük'teki petrol sahalarını denetim altına almakla görevlendirmesi durumunda, alayın kuzeye doğru ilerlemesi de mümkün olacaktı; Deniz Piyadeleri Bağdat savaşının kazanılmasından sonra, Kerkük görevinin kendilerine verilebileceğini duymuşlardı.

Aşağı Diyala'yı geçmenin bir yolu vardı. Deniz Piyade savaş istihkâmcıları hava ve topçu desteği ve mayın temizleme donanımı yardımıyla nehrin güney bölümündeki hasarlı köprülere ulaşmışlardı. Nehrin yakın kıyısındaki tünellerde hızlı bir aramada başka patlayıcı izine rastlanmadı. En güneydeki köprü, deliklerinin üzerine bir şerit köprü atılarak yeniden kullanılabilir duruma getirilebilirdi. Yakındaki kaya köprüsünün kullanılabilmesi için yakın kıyıdan toplanacak molozların deliklere doldurulması yeterli olacaktı. Kuzeyde ise, Deniz Piyadeleri bir zırhlı araca katlanarak yerleştirilen AVLB (Armored Vehicle Launched Bridge) tipi katlanır bir köprü getirip, yıkılmış köprünün aralıklarına yerleştirmek niyetindeydi.

6 nisan günü, Perkins kent merkezine saldırmaya hazırlanırken, Mattis kuzey saldırı rotasından sonunda vazgeçti. Diyala'nın üzerine ertesi sabahın ilk ışıklarında köprü atılacağını ve Hummer'ın 7. Alay Muharip Timi'nin saldırıya öncülük edeceğini bildirdi. Neredeyse bir günlük bir gecikmeden sonra, Deniz Piyadeleri Güney Diyala'yı kalabalık bir ana caddeye çevireceklerdi.⁴

Deniz Piyadeleri bir sonraki adımlarını planlarken, McCoy hasarlı köprüleri kendi gözleriyle görmek için tek başına ve gizlice Diyala'ya gitti. Yüzükoyun yere uzanmışken, parlak sivil elbiseler giymiş bir Fransız haber fotoğrafçısının resmini çektiğini görüp şaşırdı. McCoy çekilen fotoğrafın bulunduğu yeri belirteceğinden korkarken, hemen fotoğrafçının karşı kıyıda Iraklı savunmacılarla arasında durduğunu hesapladı. Savaş alanında medyanın kendine özgü yararları vardı. Eğer fotoğrafçı bilmeden yem olarsa, McCoy'ın yapabileceği bir şey yoktu. Yıkılmış köprüler sorunun sadece bir parçasıydı. Deniz Piyadeleri karşı kıyıya geçtikten sonra da Iraklıların döşediği mayınların arasından geçmek zorunda kalacaklardı. 7. Alay Muharip Timi köprülerden geçmeye çalışırken, Hummer yoğun ateş desteği isteyebilecekti. Tepesinde Hellfire füzeleriyle donanmış Cobra saldırı helikopterleri dolaşacak, M1 tankları karşı kıyıyı gözleyecek ve topçu da düşman bataryalarını susturmaya çalışacaktı.⁵

1. Alay Muharip Timi komutanı olarak Joe Dowdy'nin yerine gelen Albay John Toolan da yardım için elinden geleni yapacaktı. Toolan, Hummer'ın alayı üzerindeki baskıyı biraz hafifletmek için bir destek saldırısı yapmayı önerdi: emrindeki amfibik zırhlılar nehri yüzerek geçecek ve kuzey kanadından kente saldıracaktı. Deniz Piyadeleri alüminyum araçlarda yüzlerce kilometre yol yapmıştı, ama bu saldırı savaşın tek amfibik harekâtı olacaktı. Önerilen saldırı tehlikesiz değildi. Araçlardan bazıları savaşın başlangıcından o kadar kısa süre önce teslim edilmişti ki, Deniz Piyadeleri contaları ve sintine pompalarını sına ma fırsatı bile bulamamıştı. Toolan bu tehlikeyle başa çıkmak için askerlerine nehri geçerken tepe lombozlarını açmalarını söyleyemeye karar verdi; böylelikle araçlar batmaya başlarsa, mürettebat nehre atlayıp kurtulacaktı. Nehri geçmek, Toolan'ın saldırı birliğinin karşı kıyı güvenlik altına alınca iletilecek yakıt, cephane ve öteki lojistik malzemenin uzak olması demekti. Harekât Toolan'ın selefinin önermeye cesaret edemeyeceği, cüretli bir saldırıydı; Mattis planı hemen onayladı.

Ne var ki, Iraklılar saldırının gelişini hissettiler. İstihbarat raporları Iraklıların geçiş noktalarını tahmin ettiğini ve hızla o noktalardaki savunmayı pekiştirmeye çalıştığını gösteriyordu. O akşam, Irak birlikleri Mattis'in askerlerinin karşıya geçişlerine hazırlanmak için karşı kıyıda yer değiştirirken, Deniz Piyadeleri'yle aralarında iki saatlik bir ateş düellosu oldu. Karşı kıyıda binalara saklanan Iraklı gözçüler Amerikalılara açılan top ve havan atışlarını yönlendirdiler. Bu atışlardan biri amfibik çekicilerden birine isabet ederek, iki Deniz Piyadesi'nin ölümüne neden oldu.

Onbaşı Jeremiah Day bir gün önce Diyala yolundaki mayınların temizlenmesinde çalışmıştı ve mangasına yeniden ihtiyaç duyulacağını

biliyordu. Manga ertesi güne hazırlanırken hazır yemek paketlerini mi-
deye indirdi. Askerlerden çoğu bir önceki gün sadece tek bir kez ye-
mek yiyebilmişti ve bir daha ne zaman yemek fırsatı bulacakları da
meçhuldü. Day'in mangası sevindirici bir emir aldı: hantal kimyasal ko-
ruma elbiselerini çıkarıp, kamuflaj üniformalarıyla savaşacaklardı. 6
Numaralı Karayolu üzerinde hareketsiz bekleyen Deniz Piyadeleri'ne
karşı kimyasal ya da bakteriyolojik silah kullanmayan Iraklıların bu sa-
atten sonra silahlarını kullanmaları kuşkuluydu. Kaygı duyulacak tehli-
kelerden birisi azalmıştı.

Hasarlı köprüye ilk ulaşanlar iki M1 tankıydı. Hemen karşı kıyıda-
ki düşmanı aramaya başlayıp, AVLB köprüsü yerleştirilirken koruyucu
ateş sağladılar. Köprünün üzerinden geçen bir tank takımı yanları ko-
rumak için 180 derecelik bir savunma oluşturdu. Tankların dışındaki
yakıt kırıkalı kaldırılmıştı. Bir M1, 6 Numaralı Karayolu üzerindeyken
ateş almıştı ve yakıt kırıkalı takılı olduğunda düşman bir tankı cehen-
neme çevirebilirdi.

Tankların sağladığı koruma iyiydi de, mayın tarlasını temizlemek
için Day'in mangasının zırhlıların önüne geçmesi gerekiyordu. En hafif
korunmalı Deniz Piyadeleri mızrağın ucuna geçecekti. Manga ince zırhlı
araçlarıyla mayınlara yaklaştı ve bir MICLIC kablolu patlayıcı ateşledi.
Patlayıcılar çalıştıklarında etkili oluyordu. Bu seferki patlamadı. Kablo
ileri fırladıysa da patlayıcı ateşlenmedi. Manganın elinde iki MICLIC
daha vardı, ama bunları Bağdat yolunda rastlayacaklarını düşündükleri
mayınlara karşı kullanmak niyetindeydiler. Patlayıcıları ateşlemenin
bir yolu daha vardı: Deniz Piyadeleri'nin neredeyse sadece ölümden
sonra verilen savaş alanı madalyasına atıfla "Onur Madalyası Koşusu"
olarak adlandırdıkları bir yöntem.

Onbaşı Biamchimano bir C4 plastik patlayıcı lokumu ve zaman ayar-
layıcı kaptı, kablolu patlayıcının ucuna koştı, patlayıcıları yerleştirdi,
sonra da isabet almadan aracına dönmeyi başardı. MICLIC mayınların
arasından bir koridor açarken bir patlama oldu. Tozlar dağıldığında,
manga bazı mayınların hâlâ yerinde olduğunu gördü. Mayın tarlası öy-
lesine yoğundu ki, kablolu patlayıcılar bile bütün mayınları yok edeme-
mişti. Manganın birkaç Onur Madalyası koşusu daha yapması gereke-
cekti. Onbaşı Cobian ve Onbaşı Eubanks zırhlı aracın arkasında iki
Bangalore torpili hazırladı. Başlangıçta dikenli teller arasında bir gedik
açmak için İngilizler tarafından geliştirilen ve İkinci Dünya Savaşı'nda,
Normandiya Çıkarması'nda ABD ordusu tarafından kullanılan Banga-
lore, aslında uzun ve genişleyebilir bir borunun ucuna yerleştirilmiş bir
patlayıcıydı. Engelleri yarmak için basit ama etkili bir araç olan Banga-
lore'un mayınlara karşı kullanılması için, Deniz Piyadeleri tarafından
mayın tarlasına taşınması gerekiyordu. Bangalore patlamaları açılan
koridoru genişletip derinleştirdi.

Mayın tarlasında geçit açıldıktan sonra, Deniz Piyadeleri yine zırhlı araçlarından indiler, boşalmış cephane kutularına diktikleri bayrakları patikanın girişine, sol yanına ve çıkışına bırakarak geriden gelenlerin geçecekleri yolu belirlediler. Day ve arkadaşları geçidi gözden geçirirken MICLIC ve Bangalore'lardan sonra bile yolun hemen kenarında, M1 gibi geniş araçları ya da belirlenen yoldan azıcık sapacakları havaya uçurabilecek kadar yakınında mayın kaldığını görüp şaşırdılar. Çavuş Adam Lauritzen bir mayını kaldırmak için eğildi, sonra da Day'e kaderci bir bakış attı. Gözleri sanki, "olacaksa, olur" der gibiydi. "Lauritzen ya işi başaracak ya da 'pembe bir pus ve bir anı' olacaktı" diye hatırlıyor Day. Lauritzen mayını hiç zarar görmeden kaldırdı, arkasından iki mayın daha söktü. Day ve Onbaşı Diaz da ona katıldı. Öğlen olduğunda yol temizlenmiş, arkadan gelen araçların geçişine açılmıştı.

Deniz Piyadeleri karşı kıyıya vardığında, buradaki tünellerden bazılarını araştırırken fünye bağlanmış ama kullanılmamış beş patlayıcıyla karşılaştılar. Topçu Çavuş Smith patlayıcılardan birine bağlanmış kabloyu izleyince sonunda köprü'nün son bölümünü havaya uçurmadan M1'lerden açılan ateşle ölen bir Iraklı'ya ulaştı. Akşam olduğunda Hummer'ın 7. Alay Muharip Timi Diyala'yı aşmış ve McKiernan'ın Bağdat'ı kuşatmak ama kenti işgal etmemek niyeti uyarınca alayın ilerleme sınırı olan El Raşid Havaalanı kompleksini ele geçirmeden durmuştu. El Raşid tıbbi tesislerini gezen Deniz Piyadeleri Amerikan askerlerine ait ve üzerlerinde kan izleri bulunan beş kamuflej pantolonu buldular. Deniz Piyadeleri 507. Bölük'ün askerleriyle savaşın başlarındaki talihsiz Apache derin saldırısında yakalanan havacıların izlerine rastlamışlardı. Amerikalı tutsakları bulmak mümkün değildi, ancak Deniz Piyadeleri bir morgun yakınında üç kamyon dolusu Iraklı'nın çürümüş cesediyle karşılaşmışlardı.⁶

Toolan'ın destek saldırısı da başarılı oldu. Her zırhlı araç batmadan karşı tarafa ulaştığında, Deniz Piyadeleri'nin tezahüratıyla karşılaştı. "Yüzen tanklar" Iraklıları şaşırtmıştı. 1. Alay Muharip Timi Diyala'nın karşı kıyısına geçip keskin nişancılarla ve havan ateşiyle karşılaşınca hızla kuzeye yöneldi ve kuzeyden Bağdat'a gelen çok önemli bir anayol olan 5 Numaralı Karayolu'nu kesen bir kanalın⁷ üzerinden geçti.

Perkins kentin merkezine savaşarak vardığında, Mattis'in tümeni nehri geçmiş ve kenti kuzeyden kuşatmaya başlamıştı. 8. İstihkâm Taburu'ndan istihkâmcılar köprüleri onarıp, destek ve lojistik birliklerinin akışını kolaylaştırmak için ilave sahra köprüleri kurdular. Mattis'in Deniz Piyadeleri Bağdat'ı doğudan çevirip, kentin içine saldırmaya hazırlandılar. ABD iletişim istihbaratı, Irak iletişiminin panik durumunda olduğunu bildiriyordu. Komutanlar arasında gerçekleştirilen bir video konferansta, John Abizaid Amerikan birlikleri kent merkezine yaklaştıkça çarpışmaların daha da yoğunlaşacağı uyarısını yaptı. Rejim hâlâ yerindeydi ve küçülen savaş alanı "mavi üzerine mavi" tehlikesini artırıyordu.⁸

Mattis doğudan yaklaşırken, Perkins de rejim bölgesindeki köprübaşında tutunmakta zorlanıyordu. Perkins uluslararası medyanın gözbebeği olmuştu. 8 nisan sabahı, bütün dünya Amerikalıların Bağdat kent merkezinde olduklarını biliyordu. Ancak Perkins'in tugayı başkent önemli bir alanını denetiminde tutarken, beklenmedik geliş, Boston'un yüzölçümünde, ama altı milyonluk bir nüfusa sahip bir kentte tek askeri birlik olduğu anlamına geliyordu.

Büyük çoğunluğu başkent doğu uzantılarında –Dicle'nin doğu kıyısında– bulunan Deniz Piyadeleri ve ABD Kara Kuvvetleri kentten Dicle Nehri'yle ayrılmışken, El Mansur Mahallesi ve kentin doğu bölümünün çoğu Fedailer ve Özel Cumhuriyet Muhafızları için geçici bir sığınak olmuştu. Perkins tümenle irtibat kurup Dicle'nin doğusundaki hedeflere hava saldırısı, hatta topçu ateşi isteyebilir, tankları ve askerleriyle ateş açabilirdi. Ama bunun için Amerikan ordusunun nehrin o yakasında kalması gerekiyordu. Bağdat savaşı zaten yeterince karıştı; onun için bir de Kara Kuvvetleri'nin Deniz Piyade bölgesine sarkıp, muhtemel bir kardeş katliamına yol açmasının anlamı yoktu.

Oysa Iraklıların ve cihatçı müttefiklerinin hareketlerinde böyle sınırlamalar bulunmuyordu. Flip DeCamp, Cumhuriyet Sarayı'nda Irak karşı saldırılarından kaygılanıyordu. Komutası altındaki 4-64. Zırhlı Tabur, saray arazisini kolaylıkla ele geçirmişti, ama saray kompleksinin hemen kuzeyinde Dicle üzerinde doğudan batıya geçişlere olanak sağlayan beş köprü vardı ve bu köprülerden hiçbirisi Perkins'in tugayının denetiminde değildi. En endişe verici olanı, Cumhuriyet Sarayı'nun hemen kuzeyindeki bir kavşağı besleyen El Cumhuriye Köprüsü'yü. Tugay, bu ve diğer köprülerin üzerinden onlarca aracın geçtiği, arabalardan inen savaşçılar kentin batısındaki sayısız depodan RPG ve AK-47 alırken, araçların da yeni takviye getirmek için geri döndüğü yolunda raporlar alıyordu. DeCamp'i endişelendiren bir başka şey de saray arazisinin hemen kuzeyindeki ana kavşağın ötesinde, Irak sığınakları ve ateş yuvalarıyla dolu parktı.

Iraklı savaşçılar karşıya akın ederken, Perkins Hava Kuvvetleri'nden köprülerin birini yıkmasını isteyerek durumunu sağlamlaştırmaya çalıştı. Blount'ın onayladığı istek, bu kez McKiernan tarafından geri çevrildi. Bağdat kent merkezindeki köprüleri yıkmak, McKiernan'ın bu aşamada atacağı bir adım değildi. Bağdat'ı kurtarmak için kenti yıkmayacaktı. Perkins tugayını kentin merkezine getirmişti; şimdi artık El Cumhuriye Köprüsü üzerindeki Iraklı akınını durdurmak da onun ve askerlerinin görevi olmalıydı. Savaşçıları durdurmanın tek yolu, tugayın tanklarını ve savaş araçlarını köprülere ya da en azından köprülerin yakınındaki kavşaklara göndermekti. Eric Schwartz komutasında, tören alanını ve Çatılmış Kılıçlar anıt bölgesini temizlemekle meşgul olan 1-64. Zırhlı Tabur'un yardım edecek hali yoktu. DeCamp işini kendi halledecekti.

DeCamp El Cumhuriye Köprüsü'nün yanındaki kavşağı ele geçirme görevini bölük komutanlarının içinde en gözü pek olan Yüzbaşı Phil Wolford'a verdi. Kavşak, Hayfa ve Yafa yollarının kavuştuğu, Iraklıların "Hainler Kapısı" adını verdikleri Amerikalıların "Katiller Kapısı" olarak adlandırdıkları zafer takının öbür tarafındaydı. Wolford bölüğün havan takımına kavşağa ateş emri verdi ve kavşağa 200 metre yaklaşıncaya kadar ateşi kestirmede. Piyadesini çoğaltmak için Wolford'ın bölüğüne bağlanan piyade takımının komutanı Üsteğmen Maurice Middleton bölüğün öncülüğünü yapıyordu. Middleton taka yaklaşıırken, ciplerden inen düşman askerleri RPG'leriyle birlikte tak yolunda mevzileniyorlardı. Takım tak çevresindeki düşmana bir dizi TOW antitank füzesi fırlattı ve bölük kavşağa doğru ilerlerken Wolford'ın tankları ana toplanma alanına ateşledi.

Kavşağa saldırı, Wolford'ın bölüğünü dev bir ölüm çemberine sokmuştu. Iraklılar hemen önlerinden, parktaki sığınaklardan ateş ediyorlardı. Soldan da bölüğün üzerine geri tepmesiz silah ateşi açıldı. Planlama Bakanlığı'nun ve kavşaktaki diğer binaların üst katlarına çıkan savaşçılar ateşe katıldılar. "Neredeyse her taraftan ateş altındaydık" diye hatırlıyor Middleton. Bölük ateş üstünlüğüne sahip değildi. Iraklılar açılan ateşe aynı yoğunlukta cevap veriyordu.

Daha birkaç dakika geçmeden bir keskin nişancı ateşi, tank takımından bir çavuşu yaraladı. Bir düşman mermisi Wolford'ın tankına isabet ederek sürücünün görüş bloğunu uçurdu ve 50 mm'lik makinelinin nişan düzenliğini parçaladı. Bir başka düşman mermisi boş bir kovana çarparak Wolford'ın ensesine fırlatınca, Yüzbaşı yalpaladı. Bölük komutanı düşerken kafasını lomboza çarpıp bayıldı. Askerler komutanlarının ölümcül bir yara aldığını sandılar. Wolford kendine gelince 50 mm'lik makinelisini yeniden doldurmaya çabalarken tank silahçısının vurulduğunu gördü. İki yaralı olan bölüğün düşman ateşini durdurması ya da kavşağın denetimini ele geçirmesi imkânsızdı. Wolford'ın Hava Kuvvetleri'nin esaslı yardımına ihtiyacı vardı. Perkins'in askerleri savaşın başından beri ilk kez geri çekildiler, hava saldırısının başlayabilmesi için kavşağı boşaltıp, saray bölgesine döndüler.

Kısa süre sonra gelen dört A-10 Gatling toplarıyla park bölgesini dövmeye başladı. Bir F/A-18'in bıraktığı uydudan yönetilen JDAM bombaları Planlama Bakanlığı'nı yerle bir etti. Wolford havancılarına Iraklıları vurmalarını emretti. Bölük kavşağa geri döndüğünde, düşman direnişi önemli ölçüde azalmıştı. Bölük parkın içinden hızla geçti ve dikkatini nehir kıyısını dolduran RPG timleri ile nehri küçük teknelerle geçmeye çalışan Iraklılara çevirdi.⁹

Kavşağı savaşarak geçtikten sonra atılacak adım, köprüyü ele geçirmekti. Wolford tankıyla ilerlerken köprü'nün uzak doğu ucundaki yüksek binadan açılan ateşten tedirgin oldu ve tugaydan binaya hava saldırısı talep etmelerini istedi. Bu arada Schwartz'un taburu, Iraklıların

kullandığı Motorola marka bir telsiz bulmuş ve taburun istihbarat subayına vermişti. Taburun harekât subayı Binbaşı Rick Nussio'ya söylenenlere göre, telsiz konuşmalarından Iraklıların tugayı izleyen ve atışları yönlendiren bir gözcüsü olduğu anlaşıyordu. Gözcünün altında bir Türk restoranı bulunan bir binada saklandığı sanılıyordu. Bu bilgi DeCamp'in taburuna iletilti.

Üsteğmen Middleton Iraklı gözcüyle ilgili haberi başta Çavuş Shawn Gibson olmak üzere, köprüdeki bütün takımına yaydı. Gibson'ın tankı Kırmızı 2 köprüünün üzerindeydi. Hava pusluydu ama Gibson'ın tank sistemleri açık görüntü sağlıyordu. Uzaktaki bir binada dürbünle ona bakan bir karaltı gördü. Zoom düğmesine basarak ekrandaki görüntüyü 10 kat büyüttü. Karaltı balkonda duruyor ve parmağıyla bir yeri gösteriyordu. Gibson takım komutanı Middleton'ı arayarak, gördüklerini aktardı. "Tamam, gördüm" dedi Middleton, gözcünün mesafesini sorarak. "1 760 metre" dedi Gibson. Middleton Gibson'a beklemede kalmasını söyledi. On saniyeden daha kısa bir süre sonra, hedefi vurmasını emretti. Kırmızı 2 hedefi lazerle kilitleyip tankın ana topunu ateşledi. Wolford ilerideki gözcüyü savaş dışı bıraktıklarını düşünüyordu.¹⁰

Perkins komuta aracında Wolford'ın El Cumhuriye Köprüsü'nün uzak ucundaki yüksek binaya karşı hava saldırısı talebini iletmış, şimdi de saldırıyı koordine etmeye çalışıyordu. Saldırıdan bahsederken bir zamanların Deniz Piyadesi olan ve şimdi Fox haber kanalının muhabirliğini yapan Greg Kelly yanına yaklaştı. Perkins Filistin Otel'i'ni vurmamak için dikkat etmeliydi. Batılı gazeteciler o otelde toplanmıştı. Filistin Otel'i tuhaf bir yerdi. Pentagon uluslararası medyayı El Raşid Otel'i'nin hedef olabileceği konusunda sessizce uyarınca, gazeteciler de oradan çıkıp, Filistin Otel'i'ne taşınmıştı. Pentagon Amerikalıların Filistin Otel'i'nde toplandıklarını biliyordu. Otel Moseley'nin komuta merkezinde de vurulmayacaklar listesindeydi. Iraklılar da Amerikalıların oteli vurmaya-caklarını hesaplamış, orasını kendi basın toplantıları için de kullanır olmuşlardı. Aynı nedenle otele taşınan başka tatsız konuklar da vardı.

Perkins durumu açıklığa kavuşturmaya çalışırken, bir zamanlar Kara Kuvvetleri'nde yüzbaşılık yapmış, bu savaşta da tugaya ilştirilmiş gazeteci olarak katılmış Associated Press muhabiri Chris Tomlinson, Filistin Otel'i'ndeki AP muhabirine e-posta yoluyla ulaşmaya çalıştı. Mesaj geri gelince Tomlinson Katar'daki bir AP muhabirini aradı, o da Filistin Otel'i'nde kalan başka bir Ürdünlü AP çalışanının izini buldu. Perkins bir Thuraya uydu telefonundan dinlerken, Ürdünlü AP çalışanı toprak renkli Filistin Otel'i'ni pembe olarak tarif etti. Perkins hâlâ karşı kıyadaki binaları isimlendirmeye çalışırken, Tomlinson Katar'daki arkadaşını arayıp Filistin Otel'i'ndeki muhabirlere bir mesaj iletmesini söylüyordu. Oteldekiler yerlerini belirtmek için pencerelerinden beyaz çarşafılar sarkıtmalıydı. Çok geç kaldığını anladı. Otel vurulmuştu.

Otelde yoğun duman çıkıyor, gazeteciler de ön kapıdan kaçıyorlardı.

Perkins otelin vurulduğunu duyunca tugayla birlikte hareket eden ve hava saldırılarını yöneten hava irtibat subayına döndü. Hava Kuvvetleri Filistin Otelini bombalamış mıydı? “Böyle bir hava saldırısı olmadı” diye ısrar etti havacı subay. Perkins, DeCamp’i aradı. Filistin Oteline ateş eden 4-64. Tabur muydu? DeCamp’in hiçbir bilgisi yoktu. O daha Filistin Otelinin adını bile duymamıştı. Tugay komutanı acele cevap beklerken, DeCamp Wolford’ı sıkıştırdı. “Filistin Oteline o s..tirici mermiyi sen mi gönderdin?” DeCamp gibi, Wolford da habersizdi. Camiler ve kültürel mekânların vurulmayacağı doğrultusundaki genel yasağın dışında, bölüğünün zarar vermemesi söylenen tek bina nehir kenarındaki Cumhuriyet Sarayı’ydı. Wolford olan biteni anlamaya çalışırken, gözcüler nehrin karşı tarafındaki bir binadan çarşafılar sallandırıldığını bildirdiler. Wolford DeCamp’e binanın tankın vurduğu yapı olduğunu söyledi. “Pekâlâ, binaya ateşi kesin. Seninle konuşmaya geliyorum” dedi DeCamp.¹¹

CENTCOM’dan bir sözcü Filistin Oteline ateş açılmasını haklı göstermek için oteldeki düşman askerlerinin Amerikan askerlerine ateş açtığını belirtti. Daha sonra yapılan ayrıntılı araştırmalardan, otelden ateş açılmadığı sonucuna varıldı. Yürütülen askeri soruşturma, gözcü olduğundan kuşkulanan birine saldırmakla, çatışma kurallarına uygun davrandığı gerekçesiyle tank mürettebatını akladı. Soruşturma yine de hikâyenin ana nedenini ıskalamıştı: bu neden, Bağdat’a saldıran kara güçlerini Filistin Otelinin benzersiz durumundan haberdar etmemkti. Uluslararası medyanın orada kalmadığını belirleyene kadar El Raşid Oteline saldırmamaya özen gösteren tugayın, durumdan haberi olsa Filistin Oteline karşı da dikkatli davranacağı kesindi. CENTCOM ve Pentagon’un Amerikalı ve yabancı gazetecilerin otelde kaldığını bilmelerine rağmen, kimse Blount’ı ve tugay komutanlarını uyarmamıştı.

Perkins’in gözünde bütün olanlar şaka gibiydi. Askerlerinin Bağdat’ın göbeğine vardığını göstererek Irak Enformasyon Bakanlığı’nın silahını onlara çevirmek istemişti. Uluslararası medyanın tugayın başarılarını ve askerlerinin profesyonelliğini haber yapması arzusundaydı. Blount’ın Erik Berdy’ye Ted Koppel’i Bağdat’ın merkezine götürmesini söylemekteki amacı da aynıydı. Oysa şimdi tugayın tanklarından birisi istemeden de olsa, başarılarını kayda geçireceğini umduğu medyaya saldırıyordu. Reuters’in kameramanlarından Taras Protsyuk ile İspanya’nın Telecino kanalının kameramanlarından José Couso’nun yaraları ölümcüldü.

Deniz Piyadeleri Diyala’yı vuruşarak geçmeye çalışırken, Dan Allyn de kenti batıdan tecrit etmek üzere harekete geçti. Wallace’ın kenti Amerikan birlikleriyle kuşatma doğrultusundaki ilk planı uyarınca, Da-

ve Petraeus'ün 101. Hava İndirme Tümeni başkent'in kuzeybatı ucundaki Tacı Askeri Üssü'nü ele geçirecekti. Bu harekât Wallace'a fazladan bir havaalanı sağlayacak, Amerikan birliklerine de başkentten batıya ve kuzeye giden yolları kesme imkânı verecekti. Ancak Kara Kuvvetleri'nin Irak hava savunması karşısında yaşadığı sorunlar Wallace'ı yeniden Buff Blount'ın 3. Piyade Tümeni'nin tanklarına ve Bradley saldırı araçlarına dönmeye zorladı. Grimsley havaalanında, Perkins de kentin içinde olduğundan, görev Allyn'e düştü.

Allyn, 1 Numaralı Karayolu Köprüsü'nü ve Tallil Hava Üssü'nü ele geçirdikten sonra daha çok destek rolü oynamış, önce Semave'deki Iraklıları durdurmaya çalışırken, ardından da Kerbelâ'daki Fedaileri yerlerinden kıpırdatmamıştı. Bütün Bağdat yürüyüşü sırasında Allyn'in tugayı Perkins ve Grimsley'ye saldırılarını güçlendirmek için ödünç taburlar vermesiyle, 3. Piyade Tümeni yedekleri gibi görüldü. Şimdi, 1 Numaralı Karayolu Köprüsü'nden beri ilk kez, tugay tüm gücünü kullanabilecekti. Allyn'in komuta M113'ü Kerbelâ'daki son gün harekâtı sırasında bozulduğundan, şimdi zırhsız bir Humvee'ye biniyordu. Bağdat'ın düşmesi böylesine yakın görünürken Allyn Tacî'yi işgal etmeyecek, kentten kuzeye ve batıya giden iki köprü ile bir kavşağı kesecekti. Burada umulan sadece Saddam ve hempalarının batıya kaçmasını durdurmak değil, Allyn'e başkente girme imkânı da sağlamaktı. Allyn'in tugayını Bağdat'ın içine çekmek için küçük ama önemli bir değişiklik gerekecekti.¹²

Yolculuğunun ilk aşaması, Allyn'i yolları kesmek ve Saddam'ın saldırının Ürdün'den geleceği yanılışıyla başkent'in batısına konuşturduğu Hammurabi Tümeni'ne karşı tümenin batı kanadını korumak için 3 nisan'da Bağdat'ın batısına gönderilen Ferrell'in 3-7. Süvari Alayı'nın yanına götürdü. Ferrell Bağdat'ın batısını zorlarken, beklediğinden de yoğun çarpışmalar yaşadı. Amerikan F-16'ları, A-10'ları ve İngiliz Tornadoları kentin batı varoşlarındaki Irak T-72'lerini hedef almış, Ferrell da kısa süre sonra zararı değerlendirmek için bölgeye gitmişti. Alay, tankların yok edildiği sanılan bölgeye vardığında bir Irak tank taburunun eksiksiz olduğunu saptamakla kalmadı, tankların sağ taraftaki bir kum tepesinin ardına gizlendiğini de belirledi. Amerikalılar budalaca bir hata yapmış, Irak zırhlılarıyla karşı karşıya kalmıştı.

Ferrell tankları ve topçusu sayesinde T-72'lerin işini kısa sürede bitirirken, içlerinden yirmi beşini savaş dışı bıraktı. Bu çatışma Amerikalıların savaşın en önemli aşaması olarak gördükleri, Irak tanklarıyla kafa kafaya vuruşmanın küçük bir örneği, Amerika'nın mekanize savaşta üstünlüğünün ve savaş meydanı istihbaratındaki gediklerin yeni bir dersi idi. Bu maceradan sonra Ferrell tümenin sağ kanadını örtmeyi sürdürdü, bu arada da Felluce'nin doğusuna, 1 ve 10 Numaralı Karayollarının kesiştiği noktaya kadar sokuldu. Ancak Blaber ve kuzeydeki diğer Özel Harekât birliklerinin birkaç ufak tefek çatışması dışında, bu

radan sonraki arazi neredeyse ıssızdı. Allyn'in kuzeybatı köprülerine ulaşmak için gideceği yol bu ıssız bölgenin ortasından geçiyordu.¹³

Allyn, Ferrell'in ileri kontrol noktasına varırken, tugayın izcileri J. R. Sanderson'ın taburunun öne geçmesine imkân vermek için Humvee'lerini yolun kenarına çektiler. Sanderson'ın taburu ilerlemeye başladığında, Ferrell'in alayının Apache Birlik Komutanı Yüzbaşı Clay Lyle telsiz başına geçerek, Allyn'in 3. Tugay Savaş Timi'nin 400 metre sonra düşmanla temas sağlayacağı uyarısını ilettiler. Uyarının son derecede doğru olduğu anlaşıldı. Sanderson'ın askerlerinin üzerine yolun her iki tarafından RPG ve makineli tüfek ateşi açıldı, birlik daha sonra Irak zırhlı piyade araçlarının ve tanklarının ateşiyle de karşı karşıya kaldı. Sanderson'ın taburu bir S dönüşünden geçerken, M113'ün içinden ateşe karşılık vermeye çalışan Er Brian Huxley bir RPG'yle vuruldu. Huxley, Iraklıların Amerikan ilerleyişini yavaşlatmak için yollara yerleştirdiği engelleri kaldıran istihkâm birliğindendi. Sanderson askerlerinin moralini bozmamak için kayıplardan söz ederken bir çeşit şifre kullanmaya çalışsa da haber birliğin ağında hemen yayıldı: Allyn'in tugayı kuzey yürüyüşünün yirminci dakikasında, savaşın başından beri çarpışmada ilk kaybını vermişti.

Topçular ve A-10'lar öndeki direnişi yumuşatırken, tugay ilerlemesini sürdürdü, temposunu yitirmemek için de mümkün olan her fırsatta direniş noktalarının etrafından döndü. Düşman hakkında elle tutulur istihbarat yokluğunda, Sanderson karşısındakileri tartmak için pilotlardan gelen bilgilere dayanmak zorunda kaldı. "Hep temas için hareketleydik" diye hatırlıyor. "Çok az istihbarat vardı ve gelen raporlar da çoğu zaman yanlış çıkıyordu. En iyi istihbarat pilotlarla yapılan konuşmalardan elde ediliyordu." Sanderson'ın ilerlemeye başlamasından altı saat sonra, Allyn'in tugayına çoktan karşılaşp yendiği düşman hakkında istihbarat geldi. Bu olay da saldırı hızının istihbarat sisteminin desteğini nasıl aştığının yeni bir örneğiydi.

Sanderson'ın taburu bir Irak zırhlı bölüğü ile bir hava savunma bataryasının arasından vurularak geçti, ardından da Dicle üzerindeki önemli bir köprü ile Bağdat'tan kaçış için kullanılabilecek yeni bir yolu, 5 kilometre güneyde daha küçük bir köprüyü kesmek için sağa kıvrıldı. Artık Bağdat'ın kuzeydoğuyla bağı kopmuştu –tabii Amerikan birliklerinin denetimlerini pekiştirebilmesi koşuluyla.¹⁴

Perkins gibi Allyn de komuta merkezini yerleştirmek için güvenli bir yer aradı, sonunda da bir Irak binasında karar kıldı: karayolundan biraz içeride tek katlı modern bir yapı olan Arap Petrol Enstitüsü. "Bütün gün boyunca doğrudan ateş altında kalmıştık" diye hatırlıyor Allyn. "Sonunda herkes derin bir nefes aldı ve 'Tamam, burası bize ait' dedi sanıyorum." Sanderson binanın bir ölçüde güvenilir olduğunu gördükten sonra cephanesi ve yakıt kamyonlarını getirtti. Tugayın yakıtı ve cephanesi azalıyordu ve enstitü ana çatışmanın uzağında görünüyordu.

Yaklaşık kırk beş dakika kadar sonra, bir Iraklı sanki teslim olmak istiyormuş gibi işaretler yaparak Amerikalılara yaklaştı. Amerikalılar intihar bombacılarına karşı kullandıkları yöntemle başvurarak, Iraklı'nın yüzükoyun yere yatmasını söylediler ve silahlarını muhtemel tutsaklarının üzerinden ayırmadılar. Bir an sonra ateş altında kaldılar. Iraklılar, Amerikan ilerleyişini desteklemek için kullanılacak yakıt ve cephaneyi havaya uçurmaya çalışıyorlardı. Bağdat savaşında cephe hattı, cephe gerisi yoktu. Allyn'in tugay komuta merkezi ve ikmal kamyonları çatışmanın göbeğindeydi.¹⁵

Er Kelly Prewitt yirmi beş araçlık ikmal konvoyunun önündeki kamyonun sürücü koltuğundaydı. Daha henüz on dokuzunda olan Prewitt, Kara Kuvvetleri'ne katıldığında kendini tankçı olarak eğitilir buluvermiş, tümenin tank mürettebatları sayıca tam olduğundan, yeni askere sözde daha güvenli olan ikmal kamyonu şoförlüğü görevi verilmişti. İkmal kamyonları düşman ateşi altında kaldığında, Prewitt ve öteki sürücüler araçlarından atlayıp enstitünün bahçesinde sipere girmeye çalıştı. Prewitt pek uzaklaşmadan izli bir mermi gelip sağ baldırını deldi. Yaralı Prewitt kollarını ve ellerini kullanarak yolun üzerinde sürünmeye çalıştı. Bir atış poligonunun ortasında, ağır yaralı ve yalnızdı. Kurşunlar karayolunun üzerinden ısıklanarak geçerken, Çavuş Jimmy Harrison bağırarak sıhhiyeciyi çağıran bir ses duydu, yolun üzerinde sürünerek ilerlemeye çalışan bir asker görüp, kimsenin yardıma koşmadığını anlayınca kaygılandı. M16'sını koruma ateşi açması için bir arkadaşına verdi, çitin üzerinden atlayarak enstitünün dışına çıktı. Miğferini attı, sürünmeye koyuldu, son 30 metreyi koşarak aşip, yaralı ere ulaştı.

Prewitt bir uyuşukluk hissettiğini ve göremediğini söyledi. Gözbebekleri büyümüştü ve şoktaydı. Etraflarında kurşunlar uçuşurken Harrison 9 mm'lik tabancasını Prewitt'e verdi ve ilk yardım uygulamaya çalıştı. Prewitt'le uğraşmaktan, başka bir şeyle meşgul olamayacaktı. Iraklılar yaklaşırsa, Prewitt'e nereye nişan alacağını söyleyecekti. "İyi olacaksın" dedi Harrison. "Sana söylediğimde, tetiğe bas, yeter." Karayolunun ortasında bu dram yaşanırken, tugaydan başka askerler de koşup Prewitt'i enstitüye taşıyan Harrison'a yardım ettiler, korumasız ikmal kamyonlarını uzaklaştırmaya çalıştılar. Ne var ki, kamyonlardan ancak üçünü kurtarabileceklerdi. Prewitt'in kamyonundaki cephaneye kaynamaya başladı, hemen arkasındaki yakıt kamyonunu ateşe verdi. Bölge saatler boyu şiddetli patlamalarla sarsıldı.

Tugayın Bradley'lerinden ikisi ile J. R. Sanderson'ın M1'i saldırıyı püskürtmeyi başardı. Şimdi artık yarış, zaman kaybetmeden tümenin gerisine gönderilmesi gereken Prewitt'i kurtarmak içindi. Bir helikopter istendi. Bir iniş bölgesi işaretleyip, beklemeye koyulan askerler sonunda kötü haberi aldılar. Ambulans helikopterleri uçmuyordu. Harrison ve askerlerin geri kalanı haberi kötü karşıladı. Prewitt'in durumu umutsuzdu

ve cephe gerisine varmak için karayolundan yüz kilometre gitmek gerekiyordu. Zavallı asker yolda öldü. Bu kısa öykü çatışmanın doğası açısından ciltler anlatıyordu. Tugay, Bağdat savaşında iki kayıp vermişti: bir kamyon şoförü ve bir istihkâmcı. Iraklılar Perkins'in saldırısını yavaşlatmak için komuta merkezine bir füze fırlatmış ve kente giden ikmal yolunu kesmişti. Şimdi de Allyn benzer taktiklerle karşılaşıyordu.¹⁶

“Düşman, tanklarımıza ve Bradley’lerimize karşı haftalarca savaştıktan sonra, düşman tank ve Bradley birliklerimize önemli bir hasar veremeyeceğinin farkındaydı” diyor Allyn. “Onun için zırhlı olmayan araçlarımız ile lojistik araçlarımızı hedef almaya başladılar. Buradan kuzeybatıya sızdıktan sonra, bizi gözlediklerinden ve bize nasıl zarar verebileceklerini belirlediklerinden eminim. Niyetleri sadece bir ya da iki Amerikalı öldürmek değildi. Niyetleri çok sayıda Amerikalı öldürecek, hem de ikmal imkânlarımıza zarar verecek bir durum yaratmaktı.”

Perkins kent merkezindeyken ve Deniz Piyadeleri doğudan bastırırken, Dicle Nehri Köprüsü Iraklıların elinde kalan birkaç köprüden biriydi. Yüzbaşı Stu James'in Katiller Bölüğü, köprünün yakın ucunu kısa zamanda ele geçirmişti, ama köprüden geçen Iraklıları durdurmak için yoğun bir çatışmaya girmesi gerekecekti. Köprünün uzak ucunda, üniformalı ya da üniformasız yüzlerce savaşçının ortasında Irak zırhlıları ve araçları birikiyordu. Amerikalılar köprüye çıkana kadar köprünün önemini anlamamış olan Iraklılar uyanmış, köprüyü geri almak için büyük çapta bir karşı saldırıya hazırlanıyorlardı.

Sanderson düşman saldırısının, zaten gereğinden fazla yayılmış birliğine aşırı yük bindirmesinden kaygılanıyordu, çünkü beş kilometreka-relik bir savaş alanını sadece dört bölükle tutmak zorundaydı. Sanderson Kifl'de fanatik savaşçılarla tanıştığından, Iraklıların gelip mevzilerini aşmasını önlemenin çok güç olacağının farkındaydı. Kifl'de bir köprüyü kurtarmak isterken, şimdiki köprüyü yıkmak niyetindeydi. Köprüyü yıkmak, iç hatlarını denetlemekte zorlanan Sanderson'ın sorunlarından birini azaltacaktı. Sanderson Allyn ile temas kurdu ve Dicle Köprüsü'nü havaya uçuracak bir hava saldırısı talep etmesini istedi. Körfez Savaşı sırasında, Hava Kuvvetleri köprüleri hiç çekinmeden bombalamıştı; oysa şimdiki savaşta, köprü yıkmak pek kolay alınabilecek bir karar değildi. Allyn yine de Sanderson'ın değerlendirmesini benimsedi. Köprünün yıkılması gerekiyordu. Allyn talebi Blount'a iletti. Gelen habere göre, üst rütbeli komutanlar daha kuzeydeki küçük bir köprünün yıkılmasını onaylamışlardı. Iraklılar o köprünün ucunda toplanmıyordu, ama kuzeydeki köprünün bombalanması tugayın savunması gereken hedeflerden birini azaltacak ve birlik aktarmasına imkân verecekti. Blount'a göre, Sanderson'ın savunmaya çalıştığı köprü Deniz Piyadele-

ri ile Bağdat kuşatması arasında hayati bir geçiş noktasıydı.

Bütün bunlara rağmen, Dicle Köprüsü'nü tutmak için Allyn'in toplayabildiği bütün ateş gücünü kullanması gerekecekti. Iraklıları durdurmadan başka bir şey düşünmeyen Sanderson, dost birliklerin sökülüp atılmasını önleyecek son kerte top ve havan ateşi anlamına gelen "nihai koruyucu ateş" çağrısı yaptı. Dicle Köprüsü savunması bu yöntemin bu savaşta kullanıldığı tek örnek olacaktı. Tugay topçusu otuz dakikalık yoğun bir top ateşi açarken, tabur topçusunun da desteğini görüyordu. A-10'lar karşı kıyıyı dövmeye geldi. Toplamda, yetmişden fazla düşman aracı yok edilmişti.¹⁷

Buna rağmen, Iraklıların işi bitirilememişti. Köprüyü geçmeye çalışan bir T-72, bir Amerikan M1'i tarafından vuruldu. Alfa Bölüğü'nden takım komutanı Üsteğmen McKinley Wood, Iraklıların yeni bir karşı saldırıya hazırlanıp hazırlanmadıklarını öğrenmek için köprünün karşı tarafına geçme emri aldı. Wood iki tankıyla köprüde ilerlerken şiddetli bir patlama oldu, ardından bir patlama daha. Iraklılar yeni bir karşı saldırıya geçip, batıya gidecek bir yol açamayacaklarını anlamış, köprüyü Amerikalılara bırakmamak için havaya uçurmaya karar vermişlerdi. Tıpkı Kifl'de olduğu gibi, yıkım çalışması yine sonuçsuz kaldı. Wood geri çekildi ve nehrin karşı yakasındaki Iraklılara ateş etmeye koyuldu. Iraklı askerler halkın arasına karışabilmek için üniformalarını çıkarmaya başladılar. Artık Bağdat'ın batıyla ve doğuyla ilişkisi kesilmişti.¹⁸

Savaşın son günlerinde, havadan bakıp hangi Irak tanklarının çalışır durumda olduğunu, hangilerinin terk edildiğini belirlemek mümkün olmadığından, Moseley uçak mürettebatlarına "hepsini öldürmeye devam" talimatı verdi. Moseley'nin uçakları Irak havaalanlarını dövmeyi de sürdürdü. Irak Hava Kuvvetleri henüz tek bir uçak kaldıramamış olsa da, Moseley riske girmek istemiyordu. Franks durmasını söyleyene kadar, havaalanlarını dövmeyi sürdürecekti. Buna rağmen, Bağdat'ın kuzeybatı varoşlarında kızışan çarpışmalar bir Müttefik uçağın kaybiyla sonuçlandı: Allyn'in tugayını desteklemeye çalışan bir A-10, Roland tipi bir uçaksavar füzesiyle düşürüldü. Bir başkası zorlukla üssüne dönebildi. Uçaklar alçaktan uçtuklarından, gölgeleri yere vuruyordu. Düşen A-10 havadayken düşman tarafından vurulan ilk Amerikan savaş uçağıydı. Pilot fırlatma koltuğuyla kurtuldu, tutsaklıktan kaçmak için saklanmaya çalışırken, onu bulup götürmeye gelen 3. Piyade Tümeni arama kurtarma timinin karıştırılması imkânsız seslenişini duydu: "Hey, pilot züppesi."

CENTCOM'da, Franks ve yardımcıları savaş alında hızla değişen gelişmeleri izlemekte güçlük çekiyordu. Franks Irak'taki Amerikan birliklerini ilk kez 7 nisanda ziyaret etmiş, ardından da duygularını gemleyemeyerek generallerini Conway'in sahra karargâhında toplayıp, el ele

tutuşmalarını ve yakında kazanacakları zafer için Tanrı'ya şükretmelerini istemişti. Perkins'in kent merkezine yerleşmesi, Iraklı savaşçıların kentin doğu bölümünden karşı saldırılara geçmesi ve Mattis ile Allyn'in kentin içine girmek için yanıp tutuşmalarıyla, Bağdat'a vurçkil akınları düzenlemek planı olayların gerisinde kalıyordu. McKiernan, Wallace ve Conway 9 nisan'da gerçekleştirdikleri video konferans'ta Bağdat saldırısı için yeni bir plan üzerinde anlaştılar. Doğudan saldırıya geçmesi için Mattis'e yeşil ışık yakılacak ve Deniz Piyadeleri, Genel Güvenlik Müdürlüğü'nü, Hava Kuvvetleri Karargâhı'nı, İstihbarat Bakanlığı'nı, Petrol Bakanlığı'nı ve Fedai Komuta Merkezi'ni işgal edeceklerdi. Kara Kuvvetleri batıdan harekete geçince, birlikler ortada buluşacaklardı. Bu planla, bütün kilit yerler ele geçirilmiş olacaktı. Her üç komutan da saldırıları biçimlendirmelerine yarayacak çok az saha istihbaratına sahip olduklarını kabul etmekle birlikte, yıkılmakta olan rejimin savunma çabalarından azami yarar sağlamak için olanca güçleriyle saldırmak gerektiğinin bilincindeydi.

7. Alay Muharip Timi kent merkezine yöneldi. Yarbay Chris Conlin'in 1-7. Taburu Cumhuriyet Sarayı'nın karşısında, yarımada gibi bir dilin üzerine kurulu Bağdat Üniversitesi'ni ele geçirdi. Conlin bu işgali gerçekleştirirken Irak Başbakan Yardımcısı Tarık Aziz'in evini de yıkıp geçti. 1. Tank Taburu'na bağlı tanklar ve McCoy'un 3-4'ü nehir kenarında, büyükelçilik ve oteller kompleksine girdi. 3-7. Alay saldırıyı sürdürerek keskin nişancılardan kat kat temizlenen yüksek İstihbarat Bakanlığı da dahil, resmi binaları işgal etti.

Kuzeyde, Toolan'ın 1. Alay Muharip Timi'nin kendine ayrılan bölgedeki ilerleyişi sadece keskin nişancılarca durdurulmaya çalışılırken, Yarbay Jeffrey Cooper'ın 2-3. Taburu Genel Güvenlik Müdürlüğü'ne, Saddam'ın El Tavra Otoyolu üzerindeki iç güvenlik kuvvetlerinin yüksek duvarlı genel merkezine ulaştı. Cooper'ın Deniz Piyadeleri burada duvarların içinden ateş eden 100 kadar rejim yanlısı ile makineli yerleştirilmiş kamyonetlerin dışardan direnişiyle karşılaştılar. Polis merkezi ele geçene kadar dokuz Deniz Piyadesi yaralandı. Çarpışmada öldürülemeyen Iraklılar kaçıp izlerini kaybettirdiler. Deniz Piyadeleri Saddam Kent'te dostça karşılanmalarına rağmen, yaygın yağmacılık karşısında şaşkına döndüler. Yağma konusunda herhangi bir talimat bulunmadığından, Mattis adamlarına savaşçılık görevleriyle çalışmadığı sürece hastane ve diğer kritik tesisleri korumak için ellerinden geleni yapmalarını emretti. Genel olarak yağmacılara gelince, Mattis, "Irak'a, sırtına halı yükleyip uzaklaşan adamı vurmak için gelmedik" diyordu. Bütün dikkatlerini son direnişçileri sürüp atmaya veren Deniz Piyadeleri düzeni sağlamak için fazla bir şey yapmadılar.

Kentin batısında, Allyn 8 nisan günü havaalanına doğru bir tabur çıkardı. Blount kuzeydoğudaki 3. Tugay Savaş Timi, havaalanındaki 1.

Tugay Savaş Timi ve Bağdat merkezindeki 2. Tugay Savaş Timi arasında kalan savaş alanını temizlemek istiyordu. Ertesi gün, Sanderson'ın 2-69. Zırhlı Taburu kuzeybatıdan kentin merkezine doğru saldırıya geçti. Birlikler her taraftan kentin merkezine yürüyorlardı.

Kafası Amerikan bayrağına sarılı bir Saddam heykelini yere devrilmesi için tank kurtarma aracının kablolarını bağlayan, böylelikle de sahneyi çalan, 7. Deniz Piyade Alayı 3. Tank Taburu'ndan Tankçı Onbaş Edward Chin oldu. Franks CNN'de bayrağı görür görmez, McKiernan'ı aradı. McKiernan Conway'le çoktan konuşmuştu. Amerikan bayraklarını göstermek resmen yasaktı. CENTCOM bir işgal ordusu olarak görünmek istemiyordu. İnsanların içinde Bağdat'ın ele geçtiği, fakat başkent savaşının daha sona ermediği duygusu hâkimdi.¹⁹

10 nisan sabahının erken bir saatinde, Yarbay Fred Padilla, Saddam'ın Dicle Nehri'nin kuzey kıyısındaki görkemli saraylarından birini işgal etmek için Bağdat varoşlarının çevresinden batıya doğru harekete geçti. Daha önce, tabur Diyala'yı geçtiğinde iyi karşılanmıştı. Bir keresinde Padilla ve Başçavuş Kenneth Jones sanki kelepçelenmiş gibi bileklerini kavuşturan, sonra da ellerini dizlerine indiren heyecanlı bir grup Iraklı tarafından etrafı duvarla çevrili, uğursuz görünümlü bir binaya götürülmüştü. Her iki Deniz Piyadesi de bilekten kavuşturulmuş elleri tutsaklık olarak yorumladılarsa da, öteki işaretin anlamı meçhuldü. Iraklılar daha da heyecanlanınca, Padilla birkaç Deniz Piyadesi'nden binanın ağır kapısını kırmalarını istedi. Kimisi yedi yaşında 150 kadar kilo, yaralı ve kötü beslenmiş çocuk kapıdan fırladı ve bekleyen kalabalığın kollarına haykırarak atıldı. Deniz Piyadeleri'nin ortaya çıkardıkları yer, anne ve babaları rejime karşı geldiği için cezalandırılan çocukların kapatıldığı bir hapishaneydi. Gardiyanlar kaçmış, ama çocukları kilitli bırakmışlardı. Ailelerin buluşması tamamlandıktan sonra, şükran duygularıyla yüklü anne babalar çavuşu öpücük yağmuruna tuttular. "Bu pislikten hoşlanmam" dedi Jones içlerinden birine. "Gidip albayı öpün."

Şimdi yapılacak görev farklıydı. Padilla'nın karşısında bilinmezler vardı. Haritaları ayrıntılı değildi ve elinde düşman hakkında yok denecek kadar az bilgi vardı. Bağdat'ın o bölümünde oturan halkın rejime bağlılığıyla ilgili bir fikri yoktu. Sokaklarda daha az sivilin bulunduğu ve taburun gece görüş olanaklarından yararlanabileceği gece saatlerinde saldırmaya karar vermişti. Sert çarpışmalar yaşanacağını tahmin eden Padilla zırhlı olmayan araçlarını geride bıraktı. Bölük başına bir Humvee saldırıyı sürdürmek için gerekli acil cephane ve benzeri malzeme yüklüydü.

Önde Yüzbaşı Blair Sokol'un Alfa Bölüğü, 2 Numaralı Karayolu'nun karanlığında güneye yönelen tabur Padilla'nın "en uzun gece" diye ad-

landırdığı dokuz saatlik hareketli top savaşına başladı. Dört şeritli karayolunun iki yanına sıralanan binalara saklanan düşman taburun üzerine hafif silahlarla, makineli ve RPG'lerle ateş açtı. Konvoy sağa ve sola ateş ederek kente doğru ilerlerken, sonunda bütün tabur çatışmaya girdi ve yaralı sayısı artmaya başladı. Padilla'nın elindeki haritaya göre, yedi kilometre ileride üçlü bir kavşak vardı. Tabur camiden sağa dönecek ve saraya varıncaya kadar Antar Caddesi'ni takip edecekti. Sokol camiye yaklaşırken çok yoğun ateşle karşılaştı ve sağa saptı. Ne var ki çatışmanın karmaşasında, fazla sağa sapmış, bölüğü saraydan uzağa, kuzeybatıya giden bir yola çevirmişti. Hatasını anlayınca, bölüğe yolun ortasındaki ayırımın üzerinden atlayıp, yeniden kavşağa dönmelerini söyledi. Tabur ortadan ayrılmış yolun iki tarafından ilerlerken, telsizden Padilla'nın telaşlı emri duyuldu: "Sadece dışarıya ateş edin!" Her iki taraftan da düşman ateşi altında kalan Deniz Piyadeleri'nin bir kısmı geri dönüp ötekilerin yanından geçerken birbirlerine ateş etmeleri tehlikesi vardı. Sorunu daha da büyüten, Alfa Bölüğü'nün zırhlı komuta aracının RPG isabeti alması, palet atıp hareketsiz kalmasıydı.

Konvoyun en gerisinde olup, sarayın nerede olduğunu bilen Bravo Bölüğü Komutanı Yüzbaşı Jason Smith, durumu kurtarmak için öne geçmeyi önerdi. "Saraya kadar olan yolu biliyorum" dedi telsizden tabur komutanına. Sokol'un aksine, Smith'in tankı yoktu, ama nereye gideceğini biliyordu; en azından bildiğini sanıyordu. El Magrib Meydanı'na ulaştıktan sonra, Smith de bir trafik noktasında ateş altında kalıp, yanlış yola saptı. O da hatasını hemen anlayıp, geldiği yoldan geri döndü. Saldıran bir konvoyun böylesine kargaşaya düştüğü pek görülmemişti. Padilla olayların kontrolünü kaybetmekten ve saraya hiç varmamaktan korkuyordu.

İşleri daha da karıştırmak için olacak, Padilla, Alay Komutanı Joe Dunford'dan yeni bir emir aldı: Sadece sarayı işgal etmekle yetinmeyecek, sarayın iki buçuk kilometre ötesinde, Dicle'nin bir dirseğinde, Saddam'ın gizlendiği sanılan İmam Ebu Hanife Camisi'ni de alacaktı. Bu arada, Padilla'nın El Magrib Meydanı'nın bir kilometre kuzeybatısında, Amerikan savaş tutsaklarının hapsedildiği söylenen bazı Baas Parti binalarına girmesi de isteniyordu.

Padilla, Bravo Bölüğü'ne saraya doğru devam etmelerini söyleyip peşlerinden geldi. Alfa Bölüğü'nü camiye almaya gönderdi. Shwan Blodgett'in Charlie Bölüğü savaş tutsaklarının hapsedildikleri sanılan binaları almakla görevlendirildi. Şimdi artık Padilla'nın yoğun ateş altında üç farklı yöne giden, birbirine yardım edemeyecek durumda olan üç bölüğü vardı ve yedek gücü yoktu. Padilla geriye bakıp düşününce bu karışıklığın iyi bir tarafı da olabileceğini söylüyor: Deniz Piyadeleri'nin niyetini tahmin etmeye çalışan Iraklıların akli iyice karışmış olmalı. "Bana kalırsa, savunma planlarının bütün dengeleri bozuldu" di-

yordu Padilla. "Deniz Piyadeleri her yerdeydi. Onlar (Iraklılar) karşılarda bütün 1. Tümen var sanmış olmalı."²⁰

Şafak sökerken, Deniz Piyadeleri Dicle Nehri'ni ve yüksek duvarlarla çevrili zarif sarayı görebiliyordu. Smith'in Deniz Piyadeleri araçlarından indiler ve duvarların dışındaki siperlerde mevzilenmiş Iraklı savunmacılara saldırdılar. Ana kapıyı devirmesi için zırhlı bir buldozer istenmişken, Deniz Piyadeleri kapıyı açık buldu. Bravo Bölüğü saray kompleksine daldı ve çevreyi bina bina, oda oda temizlemeye koyuldu. Deniz Piyadeleri'ni şaşırtan, sarayın boş olmasıydı. Başkentlerinin işgalci askerlerle ve Deniz Piyadeleri'yle dolu olmasına rağmen, Iraklılar Saddam Hüseyin'in ikametgâhlarından birine girmeye cesaret edememişlerdi. Padilla komuta merkezini sarayda kurdu ve duvarların korumasının ardında, sayısı artan yaralılarından on ikisinin götürülmesi için bir helikopter çağırdı.

Bu arada nehre açılan yoldan camiye doğru ilerleyen Sokol'un bölümü hem camiden hem de çevredeki binalardan açılan yoğun ateşle karşılaştı. Sokol'un Topçu Çavuşu Jeffrey Bohr Alfa Bölüğü'nden bir Deniz Piyadesi'ni kurtarmaya çalışırken öldürüldü. Bir tank, iki veya üç zırhlı saldırı aracı da savaş dışı kaldı. (Daha sonra, paletli araçların üzerinde otuz üç RPG izi sayılacaktı.) Padilla Sokol'un olduğu yerde kalmaya zorlanacağından kaygılanıp, durmamasını emretti.

Çarpışma bıçak sırtında giderken Dunford telsizle aradı ve 2. Tank Taburu'ndan bir M1 bölümü gönderdiğini söyledi. Padilla gelen bölümü beklemeden Alfa Bölüğü'nü takviyeye yolladı. Bu arada gün ışıdı. Alfa Bölüğü'nün ileri hava kontrolörü tepede gezinen F-14'lerden, F/A-18'lerden ve A-10'lardan hava desteği istedi. A-10'lar düşman mevzilerini belirleyince, sabit kanatlı uçaklar "tehlike yakın" mesafesinden birçok dalış gerçekleştirdi. Bölük komutanının telsiz çağrılarındaki gerginlik, tankların gelişi ve hava desteğiyle birlikte kayboluverdi. Camiler korunmuş mahaller olarak gösterilmesine karşın, İmam Ebu Hanife Camisi kutsal varlığını reddetmiş, bir kaleye çevrilmişti. Sokol hava ve M1 desteğini arkasına alarak, Saddam'ı yakalamak ya da öldürmek umuduyla camiye saldırdı. Dört saatlik yoğun çatışmalardan sonra, tankların ve zırhlı saldırı araçlarının koruma ateşi altında araçlarından inen Deniz Piyadeleri duvarında bir gedik açıp, camiye ele geçirdiler.²¹

Şiddetli ateş karşısında kalan ve ikmal yolları kesilen Padilla'nın Deniz Piyadeleri cephanesi sıkıntısı çekiyordu. Deniz Piyadeleri'ne cephaneye ulaştırmanın tehlikeli bir yolu vardı: Korumasız CH-64 Sea Knight helikopterlerinden bir birlik Yüzbaşı Larry Brown komutasında Bağdat'ın Irak Hava İndirme Eğitim Tesisleri'ne inmişti. Bu helikopterler yanlarında silahlı eskort olmadan sıcak iniş bölgelerine dalmaktan çok, cephe gerisine malzeme ulaştırmaya uygundu. Brown'ın mürettebatları cephaneye paletlerini açmaya, makineli tüfek mermilerini ve sis

bombalarını helikopterlere yüklemeye başladılar –toplam 1 500 kilo cephane. Sonra, Brown binaların 15 metre üzerinden uçup, elektrik tellerinden sakınarak ilk CH-46'yı getirdi ve bir yüzme havuzunun yanındaki açıklığa indirdi.

Deniz Piyadeleri helikopteri boşaltırken, ikinci bir CH-46 endişeyle inmeyi bekliyordu. Düşman ateşi yoğunlaşırken, pilot ana iniş noktasının uzağındaki bataklık bir bölgeye inmek ve talihinin denemenin, düşmana havada kolay hedef göstermekten daha iyi olacağına karar verdi. Sonuçta, CH-46'lar sadece biri Cobra saldırı helikopterlerinin eşliğinde beş yolculuk yaptı. Deniz Piyadeleri camide hepsi silahlı, çoğu siyah giyimli, kimliklerinden Suriyeli olduğu anlaşılan yirmi iki kişi yakaladı. Ne var ki bu kez de Saddam Hüseyin'den iz yoktu. Günün son ikmal uçuşunu yapan bir CH-46, tutsakların çoğuyla birlikte gizli belgelerden ve dosyalardan oluşan bir defineyi de götürdü. Daha fazla yük alabilmek için, helikopterlerin içinde ne varsa boşaltılmıştı. Bu yüzden mürettebat şefinin tutsakları yan üstü yatırıp Logo parçaları gibi istiflemesi, sonra da yük kayışlarıyla bağlaması gerekti.²²

Charlie Bölüğü, Baas Partisi merkezinde Amerikan savaş tutsaklarını bulamadı. Blodgett'in Deniz Piyadeleri ateş altında olmalarına rağmen hava desteğinden yararlanarak Baas Parti binalarına doluştular. Tutsak Amerikalıların buraya getirildiklerine, ama sonra başka yere götürüldüklerine dair kanıtlar buldular. "Cami Savaşı" adıyla bilinen çarpışma sona ermişti. Yetmiş yedi yaralıya mal olan bu çarpışma, Bağdat için girişilecek son önemli çatışmaydı. 10 nisan günü gelip çatığında, Bağdat'ın, Kara Kuvvetleri'nin ve Deniz Piyadeleri'nin elinde olduğu açıktı.

Riyad'daki hava savaşı komuta merkezinde, Buzz Moseley baskıyı azaltmıyordu. Iraklıların Batı Irak'ta hâlâ gizli Scud füzeleri olmasından kaygılanarak, Irak havaalanlarını savaş dışı bırakmakta ve Irak Hava Kuvvetleri'nin havalanmasını engellemekte kararlıydı. Başında bir de pek rastlanmadık bir sorun vardı. Rumsfeld'in yardımcıları yeni bir bombanın kullanılması için CENTCOM'a baskı yapıyordu: MOAB ya da "Kütlesel Donanım Havaya Uçurma Bombası" adlı 10 000 kiloluk bu dev bomba, üst düzey bir sivil yetkili olan J. D. Crouch tarafından geliştirilmişti. Bu dev bomba Vietnam'da cangıl bölümlerinin bağırsaklarını dökerek iniş alanları oluşturmada kullanılan "Daisy Cutter"ın (Papaty Toplayan) takipçisiydi. Bomba dumandan dev bir mantar oluşturmak üzere tasarlanmıştı ve buradaki düşünce, nükleer patlamaya benzer bir psikolojik etki yaratarak düşmanı teslim olmak zorunda kalacak kadar korkutmaktı.

Hava Kuvvetleri Komutanı John Jumper Irak'ta böylesi bir silaha gerek olmadığı kanısındaydı. "Fazla hevesli değildim" diye hatırlıyor. Oy-

sa Franks silahı deneyerek Pentagon'daki sivilleri sakinleştirmekten yanaydı. CENTCOM komutanı, Moseley'ye "tasarımcıların işlerini yapmasına yardım edebilmemiz için" Hava Kuvvetleri'nin bu bombalardan ikisini bölgeye götürmesini söylemişti. Körfez'e götürülmek için bir dizi Daisy Cutter bombası Romanya'ya gönderilirken, MOAB bombalarından ikisi de El Udeyd Hava Üssü'ne taşınmıştı.

Bombalar için hedef bulmak kolay iş değildi. Savunmasız ve yavaş C-130'lardan bırakılmak üzere tasarlanmış olan MOAB nokta atışları yaparak Irak'a gereksiz zarar vermemeye çalışan bir hava komutanlığı için özellikle uygunsuzdu. Moseley emre uyup, MOAB ve Daisy Cutter üç gün boyunca bırakma ve etkilerini izleme planını tartıştıysa da fazla hevesli değildi. "Başka türlü bir düşünce tarzına sahip olmadıkça, bir kente 1 000 metrelik CEP'ye sahip böylesi bombalar bırakmanın bir mantığı olamaz" diyordu Moseley. CEP, atılan bir bombanın içine düşme olasılığı yüzde 50 olan bir yarıçapı ifade eden teknik bir terimdi. Başka bir deyişle, MOAB inanılmaz bir gürültüyle patlayacaktı, ama hedefe gidecek bir bomba olduğunu söylemek mümkün değildi. Savaşın bombanın kullanılmasına fırsat kalmadan sona ermesi, Hava Kuvvetleri'ne rahat bir nefes aldırdı. Irak Savaşı, B-1, B-2 ve B-52 bombardıman uçaklarının aynı akına katılmaları da dahil, kayıtlara hava savaşıyla ilgili bir dizi ilk geçirecekti, ama MOAB bu yeniliklerin arasında anılmayacaktı.²³

Moseley Saddam'ın devrilmesini kutlayan Iraklıları televizyondan izlerken askerlerinin ulaşmak için çok çabaladıkları zaferi çıplak gözle görmek üzere Bağdat Havaalanı'na gidecek ilk C-17'lerden birine binmeye karar verdi. Yola çıkmadan önce, savaşı düşündü. Hava savaşı komutanı ikircikliydi. "Bu konuda karışık duygularım var" diye açıldı bir yardımcısına. "Bugün bir ülkeyi fethettik ve bunu ilk biz başlattık."

Yardımcısı generalin sözünü hemen düzeltti: Irak "özgürlüğe kavuşturulmuştu."

"Haklısın" diye ekledi Moseley. "Bu daha güzel bir ifade biçimi." Moseley, bir gün Irak'ın bölgenin tektası olacağını düşünüyordu

12 nisan günü McKiernan'ın erken saldırı komuta merkezinin yüklendiği C-17'ler Bağdat Havaalanı'na ışıkları sönmük, tüyler ürpertecek kadar sessiz bir uçuş gerçekleştirdiler. İletişim malzemesi dolu kamyonetler keşif fotoğraflarına bakarak aylar önce ilk karargâh olarak belirlenmiş hangarlara taşındı. Bağdat artık Amerikalıların elinde olduğuna göre, McKiernan kuzeydeki savaşın son aşamalarını ve yeni bir ülke yaratma çabalarının başlangıcını Irak başkentinin dışındaki yeni karargâhından yönetecekti. Bölgedeki en üst rütbeli general McKiernan olacaktı.

Yakın dostu ve danışmanı Başçavuş John Sparks'la zifiri karanlık havaalanında gezinirken, McKiernan hasar görmüş uçaklara ve uçakların

evresindeki enkaza baktı. McKiernan kaç Irak askerinin kendilerine yardıma geleceğini, hatta yardıma gelen olup olmayacağını bilmiyordu. Beklemekte olan geçici bir hükümet yoktu. Jay Garner hâlâ Kuveyt'te, ekibini toparlamakla meşguldü ve yukarından hiçbir talimat gelmemişti. McKiernan yeni ve belirsiz bir aşamaya girmek üzereydi.

Yirmi ikinci bölüm

Saddam'ın büyük firarı

Saddam taraftarlarının karşısına son kez 9 nisanda çıktı. Bir Mercedes'in içinde giderken Bağdat'ın kuzeybatısındaki El Adhamiye Mahallesi'nde arabadan atladı ve mücadeleyi sürdüreceğine yemin etti. Sonra da geldiği hızla kayboldu ve geniş Irak başkentindeki sayısız güvenli evlerinden birine döndü. Irak lideri boynunun etrafındaki ilmeğin daraldığını açıkça görebiliyordu. Saddam'ın yakınlarından biri daha sonra Amerikalı sorgucularına nehrin karşısındaki El Azimiye Mahallesi'nde camiye ele geçirmek için savaştan Deniz Piyadeleri'nin tanklarını görünce, grubun ortadan çekilmeye karar verdiğini anlatacaktı. Saddam'ın geleceğine hiç inanmadığı gün artık önlerindeydi ve Bağdat Amerikan askerlerinin eline geçmişti. Başkenti terk etmenin zamanı gelmişti.¹

Saddam, iki oğlu, özel sekreteri Abd Hamid Mahmud ve korumaları ertesi gün on, on iki kadar otomobille yola koyuldular. Konvoy ateşle karşılaşınca çevresindekiler bir malikânenin kapısını zorlayıp, sabaha kadar orada gizlendiler. Saddam'ın dev sarayları ve resmi binaları çoktan terk edilmişti. Irak lideri artık firardaydı ve batıya gitmeye çalışıyordu.

Saddam'ın bir sonraki hedefi Bağdat'ın batısında, huzursuz Ramadi ve Felluce gibi kentleri barındıran, onun bu zor anında güvenli bir sığınak olabilecek geniş Sünni bölgesi Anbar eyaletiydi. Hem bölge Saddam'a sıcak yaklaşıyordu hem de Suriye, Ürdün ve Suudi Arabistan ile uzun ve geçirgen sınırları vardı. Üstelik, Anbar'da çok sayıda Müttefik askeri de yoktu. Bölgedeki koalisyon birlikleri, kitle imha silahları ve askerlerin yüksek değerli hedef olarak adlandırdıkları kaçak rejim önderlerinin peşindeki Amerikan, İngiliz ve Avustralya komandolarıydı. Böylesi birlikler Saddam için bir tehlike olmakla birlikte, bütün kaçış yollarını tutmayacak kadar az sayıda askerden oluşuyorlardı.

Saddam'ın Ramadi'de sığındığı güvenli ev, Iraklı liderin arzu ettiği kadar güvenli çıkmadı. Saddam'ın 11 nisanda varışının ardından, sabahın ikisinde yandaki ev bombalandı. Daha bir saat bile geçmeden Saddam ve oğulları yeniden yola düşmüş, gecenin geri kalanını bir meyve bahçesinde park ettikleri otomobilde geçirmişlerdi. Müttefik uçakları gökte devriye geziyor, Irak konvoyu arıyordu. Bu kaçış, kalabalığın gü-

ven vermediği tek örnekti: Saddam ve oğulları ayrılmaya karar verdi.

Kusay ve Uday, Batı Irak'ta seksek oynar gibi şehirden şehire atladılar, Bica'dan Meyadin'e, Meyadin'den Maah'a geçtiler, sonunda da en güvende olacaklarına inandıkları yere, Suriye'nin başkenti Şam'a vardılar. Washington'la aralarındaki bütün sorunlara rağmen Suriyeli yetkililer, Saddam'ın oğullarının uğraşamayacakları kadar büyük bela olduğuna karar verdiler. Suriyelilerin Irak'a dönmek zorunda bıraktıkları Kusay ve Uday, Kuzey Irak'taki Musul kentine vardılar. Bu arada Saddam ise Batı Irak'taki Hit kasabasına sığınmıştı.²

Bağdat düştüğüne göre, McKiernan'ın yapması gereken, Kerkük yakınındaki kuzey petrol sahalarını ele geçirmek, Saddam'ın yerel destek kaynağı ve adamlarının muhtemel buluşma yeri olan Tikrit'i işgal etmektir. Bunun yanı sıra, bölgenin Kürtler, Araplar ve Türkmenler arasında şiddetli etnik savaşlarla bölünmemesini sağlamak ve oradaki mütevazı Özel Harekât güçlerini takviye etmek için kuzeye Amerikan birlikleri göndermesi gerekiyordu. McKiernan'ın karargâhı savaştan önce kuzeydeki etnik fay hatlarını belirlemiş, Kerkük ve Musul'un denetimi için girilecek mücadeleyle olası bir Türk müdahalesinin tehdidini hesaplamıştı. McKiernan Bağdat'ın kuzeyinden ta Türkiye sınırına kadar daha fazla Amerikan kara varlığı gerektiğinden emindi.

McKiernan'ın elinde, Zinni'nin 1003 Planı'nda tüm Irak'ın kontrolü için gerekli gördüğü 380 000 asker yoktu. Müttefik kuvvetleri kuzeyde Musul ile Kerkük, güneyde de Basra ve Şii bölgesi arasındaki ince kuşaklara dağıtılacaktı. Batı Irak'a gelince, Amerikan ordusunun bazı yerleri budaması gerekecekti ve Anbar da budanacak yerlerden biriydi. Böylesi yerlerdeki Amerikan varlığı bir "güçten tasarruf" olacaktı. Sınırları kapamaya gelince, Dell Dailey'nin 20 Numaralı Görev Gücü, ardından da 3. Zırhlı Süvari Alayı sınır boylarında devriye gezebilirdi, ama her ikisinin elindeki asker sayısı, bu iş için gerekli olanın çok altındaydı. McKiernan'a göre bu görev zaman içinde yeni Irak ordusu ve Müttefik ülkelerden bulunabilecek ne kadar asker olursa, onlara verilecekti.

Franks McKiernan'ın stratejisini onayladı ve talimatlarını bir video konferansla ilettiler. Amerikan birlikleri kuzeye doğru ilerlerken, Irak ham petrolünü Suriye'ye taşıyan boru hattını kesmelerini istiyordu. Yabancı savaşçıların Irak'a geçmelerine göz yuman Suriyeliler Pentagon'un dostu olamazdı. "Suriye'ye giden petrolü kesecek düğmelerin nerede olduğunu bulun –o herifler g.t gibi davrandı, g.t gibi davranmayı sürdürüyor, onun için petrollerinin kesilmesini istiyorum" diyordu Franks.

Franks'in kafasında bir sorun daha vardı. Saddam sahneden çekildiğinden beri Türk hükümeti Kuzey Irak'taki Türkmenlerin bölgedeki yeni yasa tarafından, Amerikalılarla ittifak kuran Kürtlerce taciz edildiğinden

yakınıyordu. Franks'ın Ankara'ya yaklaşımı hiç de sıcak değildi, "Türklerle söyleyin, isterlerse gelip kıcımı yalasınlar" diyordu. CENTCOM komutanı hâlâ Türklerin koalisyona bir kuzey cephesi açma izni vermeme-lerinin kızgınlığını atamamıştı. Düşmana gelince, Franks bu konudaki tutumunu açıkça belirtti: geri kalan Iraklı direnişçiler ya hemen teslim olacak ya da yok edilecekti. "Ben kullanmayla ilgileniyorum; öldürülmesi gerekenlerin öldürülmesiyle, hedeflenmeleri gerekenlerin hedeflenmesiyle. Çocuklara gerektiği kadar ölümcül olmalarını söyleyin. Hâlâ saldırı eğiliminde olmalıyız. Yapacağımız tek pazarlık, ya teslim olursun ya da seni öldürürüz, olmalı. Sizi itip kakmalarına izin vermeyin, pazarlıkta katı olun, ya teslim olursun ya da ölürsün, o kadar."

10 nisan günü, McKiernan Jim Conway'e Kerkük görevinin Deniz Piyadeleri'ne verildiğini bildirdi. Buff Blount'ın 3. Piyade Tümeni Batı Bağdat'ta düzeni sağlamakla meşguldü. Dave Petraeus'ün 101. Hava İndirme Tümeni Kerbela ve Necef'le uğraşıyordu, üstelik Blount'ın Bağdat'taki çabalarını desteklemek için bir tugayını da ödünç vermişti. Conway'in Kerkük görevini almasından kısa bir süre sonra, durum tekrar değişti. Peşmergeler ve onlarla birlikte savaşan Özel Harekât kuvvetleri çoktan Kerkük'e girmişlerdi. Deniz Piyadeleri Tikrit'le ilgilenecekti. Ertesi gün, Deniz Piyade Tümeni komutan yardımcısı, bir görev timi hazırlayıp göndermek için on iki saat süresi olduğunu öğrendi.

Kelly hız gerekeceğini ve yoldaki köprülerin ne durumda olduklarının bilinmediğini düşünerek göreve tank, saldırı aracı ya da paletli araç götürmemeye karar verdi. Böylesi araçlar hem çok ağırdı hem düzenli bakım gerektiriyor ve fazla yakıt harcıyorlardı. Bunların yerine, görev timi tümenin üç, Hafif Zırhlı Keşif Taburu'nun çevresinde bir çeşit hafif süvari birliği kuracak, bu birliği de bindirilmiş bir piyade bölüğü, bir topçu taburu, bir hizmet destek ünitesi, bir SEAL müfrezesi ve bir de hava kontrol ve destek timiyle takviye edecekti. Görev timi toplamda 4 000 asker ve 600 araçtan oluşuyordu. Kelly Üsteğmen Presley O'Bannon'ın Berberistan Savaşı başarısının anısına, time Trablus Görev Gücü adını verdi. Deniz Piyadeleri Dicle Nehri'nin doğusunda, Tikrit de batısındaydı. En hızlı ve en güvenli yol, nehri aşmak için Kuzey Bağdat Köprüsü'nden geçmek, sonra da 1 Numaralı Karayolu'nda hızla ilerlemektir. Ne var ki bu yol, Amerikan Kara Kuvvetleri bölgesinden geçiyordu. Kelly yolu önerdiğinde, geçişi koordine etmenin on iki saat süreceği cevabını aldı. Anlaşılan, ortak harekâtın yiyeceği daha çok fırın ekmek vardı. "Bu kadar uzun süreceğine inanmadığım için, s..tir et, dedim. Eğer gerekiyorsa, on iki saatte köprü bile kurarız." Görev Timi daha kuzeyde bir geçiş noktası bulacaktı.³

Kelly'nin yol boyunca ne kadar çarpışmak zorunda kalacağı belli de-

ğildi. Saddam Tikrit'in hemen güneyindeki Avce köyünde doğmuştu ve kent Irak önderleri için bir destek kalesi olmanın yanı sıra, rejimin önde gelenlerinden çoğunun da doğum yeriydi. Deniz Piyadeleri daha şimdiden bölgeyi kuzeyden yoklamış, ancak güçlü bir direnişle karşılaşmıştı. Deniz Piyadeleri Bağdat'ın denetimini ele geçirirken, Kut yolunda Joe Dowdy'nin kanadını koruyan Tabur Komutanı Yarbay Steve Ferrando, kırk kilometre kuzeye, bir Cumhuriyet Muhafız tugay karargâhının bulunduğu bildirilen Bakube'ye gitme emri aldı. Ferrando yola çıktıktan ancak on beş kilometre sonra, savaşın başından beri gördüğü en katı direnişi gerçekleştiren Irak güçleriyle karşılaştı. Iraklılar müstahkem mevzilere girmiş, birbirlerini destekliyorlardı. Ferrando gece için çekildikten sonra, günün ışımasıyla birlikte Cobra saldırı helikopterlerinin hatırı sayılır desteğiyle, yeniden saldırıya geçti. Ferrando'yu asıl şaşırtan, daha sonra yanına yaklaşan bir Iraklı'nın Bakube'nin hemen güneyindeki yol kavşağında bir pusu kurulduğunu bildirmesiydi: Bu bilgi, yerel birinden aldığı ilk haberdirdi. Öncü birliğin komutanı Hum-vee'siyle bir dönemeçten çıkıp telsizine, "Tank! Tank!" diye bağırınca, gerilim arttı. Bölgede devriye gezen Cobra pilotu kuru bir sesle sözde T-72'nin "yolun ortasındaki sulama borusunun solunda mı, yoksa sağında mı" olduğunu sordu.

Iraklı yol kavşağındaki pusu konusunda gerçeği söylemişti. Savunmacıları yok etmek için Hava Kuvvetleri'nden bir F-16 ve başka hava desteği alındı. Ferrando Cumhuriyet Muhafız karargâhını ele geçirince, bir palmiye korusunda iki treyler buldu; Colin Powell'ın şubat ayında, Birleşmiş Milletler konuşmasında sözünü ettiği tekerlekli bakteriyolojik savaş laboratuvarlarına benzeyen iki treyler. Ferrando büyük ikramiyeyi kazandığını sanıp sevinirken, treylerlerin kapısını zorlayan Deniz Piyadeleri, bunların Rus malı sahra mutfağından başka bir şey olmadığını gördüler.

Benzeri bir yoklamayı, Amerikan savaş tutsaklarıyla ilgili bir raporun doğruluğunu araştıran ve Swash'ta Dicle'yi geçen yüzer köprüünün durumunu belirlemek için kuzeye giderken bir top bataryasınca desteklenen 5. Deniz Piyade Alayı, 2. Tabur Komutanı Yarbay Dan O'Donohue yaptı. Savaş tutsakları haberi asılsız çıktı. Köprü bambaşka bir hikâyeydi. Yüzbaşı Myle Hammond komutasında öncülük yapan Golf Bölüğü Swash'a ilk varan birlikti. 1. Takım'ın iki zırhlı saldırı aracı, köprüünün öbür ucuna, Termiye adlı farklı bir köyün topraklarında bulunan kıyıya gönderildi.

Hammond'ın yanında Iraklı bir çevirmen yoktu, ancak köylülerle sohbete girişen bir ileri topçu gözlemcisi, kırık dökük İngilizce konuşan bir Iraklı buldu. Deniz Piyadeleri köprüyü izlerken, karşı kıyıdan geçen bir otomobilin Iraklı şoförü, eliyle tabancayla ateş ediyormuş gibi bir hareket yaptı. Hizmete çağrılan Iraklı tercüman, arabanın sürücüsüyle

konusunca, beriki nehrin karşı tarafında önemli silah zulaları olduğunu anlattı. Silahların terk edildiğini sanan Hammond, Iraklı şoföre son Irak askerini ne zaman gördüğünü sordu. Şoför Irak askerlerinin şimdi de orada olduklarını söyledi. Iraklı şoför gittikten sonra, köy sakinleri de doğuya gitmeye başladılar. Bir şeyler olacağı kesin gibiydi. Hammond aracına döndü, ama köprüünün karşı tarafındaki takımla irtibat kurma fırsatı bulamadan, iki RPG araçlardan birine isabet etti. Hafif silah ve RPG ateşi karşı uçtaki Deniz Piyadeleri'ni oldukları yere muhlamıştı.

Yakın kıyıda Deniz Piyadeleri destek ateşi açtı, Hammond da top ateşi ve hava saldırısı talep etti. Deniz Piyadeleri düşmanı döverken, askerler Termiye'yi terk edip, Dicle'nin doğu kıyısına döndüler. Deniz Piyadeleri'nin bazıları ciddi dört yaralı vardı, ama düşmandan en az altmış kişi öldürdüklerini tahmin ediyorlardı. Açık olanı, Bağdat'ın düşmesiyle düşman direnişinin sona ermediğiydi.⁴

O öğleden sonra, Trablus Görev Timi Yüzbaşı Duffy White'ın 1. Hafif Zırhlı Keşif Bölüğü'nün öncülüğünde kuzeye hareket etti. Elektrik ve dolayısıyla trafik lambası yokluğunda, kentin dış mahallelerindeki yollar kâbus gibiydi. Otomobillerin arasında kalıp yavaşlayan birliklerin ilk fırsatta ana konvoyla yetişmeleri söylendi. Görev gücü dar köy sokaklarından kuzeye doğru ilerlerken, Deniz Piyadeleri araçların ve telsiz antenlerinin geçebilmesi için sarkık elektrik tellerini çubuklarla kaldırıyorlardı. Kelly Bağdat'la arasında bir ikmal yolu oluşturmak için gayret göstermedi, gerekli destek için Deniz Piyade uçaklarına güvenilecek, göbek bağı kestiydi. Görev gücü Swash'a ulaştığından, pek direniş yoktu. Asıl tehlike köprüünün kendisiydi. Öylesine sarsaktı ki, Trablus'un 600 aracının üzerinden birer birer geçmesi gerekti. Köprü yıkılmaya başlarsa atlayabilmeleri için sürücülere kapılarını açık tutma emri verildiyse de, köprü dayanıklı çıktı.

Trablus köprüden sümüklüböcek hızıyla geçtikten sonra, gecenin karanlığında hızlandı ve Tikrit'ten önce tek önemli yerleşim merkezi olan Samarra'dan hiçbir direnişle karşılaşmadan geçti. Yol, terk edilmiş Irak zırhlıları ve toplarıyla doluydu. 13 nisan günü, şafak söktüğünde Kelly, Samarra'nın çevresinden batıya dolanmış, kentin dış mahallelerine kadar kalan otuz kilometreyi aşmaya başlamıştı. Kelly kuzeye doğru uzaklaşırken, Yarbay Stacy Clardy'nin 3. Hafif Zırhlı Keşif Alayı kentin dışında yolu kapatmak ve görev gücüne karşı saldırıları engellemek için Samarra'da kaldı. O gün Samarralı bir grup şeyh, Clardy'nin birliğine yaklaşarak, Deniz Piyadeleri'nin kentlerinden uzak durmasını istedi. Şeyhler kentte tek bir Baasçının bile olmadığını söyleyince, Clardy de Iraklılar sorun çıkarmadığı sürece Samarra'ya saldırmama sözü verdi. İstihbarat ekibinin üyelerinden Başçavuş Randy Meyer'in

konuştugu Iraklı bir polis memuru, kentte Amerikalıları çok ilgilendirecek bir şey olduğunda ısrar etti: Amerikalı savaş tutsakları.

507. Bakım Bölüğü'nün Nasiriye'de pusuya düşürülmesinden ve Dave Williams'ın Apache helikopterinin vurulmasından beri Amerikan savaş tutsaklarını kurtarmak en öncelikli görev olmuştu. Ama Deniz Piyadeleri'ne göre, savaş tutsakları en az Elvis kadar sık görünüyordu. Şimdiye kadar bütün ipuçları iştah kabartıcı, ama sonuçsuz çıkmıştı. Bir saatlik bir sorgulamanın ardından, Meyer Iraklı muhbirine kendi GPS cihazını verdi ve Amerikalıların tutulduğu yere gidip, koordinatlarını cihaza girmesini söyledi. Iraklı söyleneni yaptı ve döndükten sonra, tutsakların bulunduğu yerin krokisini çizdi. Muhbirin anlattıklarına göre, Iraklı gardiyanları tutsaklardan kurtulmak istiyor, ama Amerikalıların kendilerini öldürmelerinden korkuyorlardı. Bu arada, tutsakları teslim ederlerse, Baasçıların onları öldüreceklerinden de aynı ölçüde endişeleniyorlardı. Clardy hâlâ kuşkuluydu. Görev timi Samarra'yı geçmiş, alayın yolu kesme görevi sona ermişti. Daha önce gelen ve tutsakların Bağdat'ta olduğunu bildiren ihbarlar asılsız çıkmıştı. Ama eğer Amerikalı tutsakları kurtarmak için en ufak bir ihtimal varsa, o zaman Clardy altına bakılmadık taş bırakmak istemiyordu. "Tikrit'e gitmek ve dört saatte orada olmak emri almıştım" diye hatırlıyor Clardy. "Koordinatları, Iraklı'nın krokisini ve evin tarifini verip, bir takımı oraya gönderdik."⁵

Apache helikopterinin düşürülmesinden ve Kerbela'da tutsak edilmesinden bu yana, Dave Williams'ın hayatı korkunç bir işkence gibiydi. Williams ve helikopterdeki ekip arkadaşı Bağdat'a götürülmüş ve tutsaklıklarında ilk birkaç günden sonra yakında başka Amerikan tutsaklarının da bulunduğunu duymuşlardı. Bağırarak yapılan konuşmanın sonunda Williams ötekilerin cumartesi sabahı pusuya düşürülen askerler olduğunu öğrenmişti, ama Williams genellikle ötekilerden birkaç hücre ötede tutulduğundan, iletişim kurmak güç oluyordu. Günde bir çanak pirinçle hayatta kalmaya çalışan Williams on iki kilo vermişti. Bu arada ölüm tehditleri de alıyordu. Onu Kerbela'da esir alanlar Seiko saatine el koymuş, ince bir battaniyeden başka bir şey vermemişlerdi. Yerde uyuyordu. Kaldığı hücrelerden birinin duvarlarında kan lekeleri, deri parçaları ve saç vardı. Bütün pilotlar gibi Williams da F/A-18 savaş uçağı Birinci Körfez Savaşı'nın ilk gecesinde düşürülen ve savaşta kaybolduğu düşünülen Deniz Kuvvetleri'nden Michael Scott Speicher'in öyküsünü biliyordu. Speicher'in ölü mü, yoksa diri mi olduğu konusunda kesin kanıt yoktu ve Pentagon'da bazıları adamın on üç yıldır tutsak olup olmadığını merak etmeye başlamıştı. Williams bu koşullarda uzun bir tutsaklığa dayanabileceğini sanmıyordu. "O çocukların Vietnam'a nasıl yaptıklarını bilmiyorum" diyordu Williams. "Ger-

çekten bilmiyorum. Çünkü bu işe bir yıl dayanabileceğimi hiç düşünmedim, hele daha uzun bir süreye, hiç. İnsan tamamıyla çaresiz oluyor... En basit ihtiyaçların için bile gardiyanlarına bağımlısın. Neredeyse hiç uyumadım, üstelik durmadan bombalanıyorduk. Başımdan geçenleri en amansız düşmanuma bile dilemem.”

Tutsaklığının on ikinci gününde, Iraklılar Bağdat'taki hapishanesinin damına bir uçaksavar yerleştirip Amerikan uçaklarına ateş etmeye başlayınca, ölümün eşiğinden döndü. Boş kovanların teneke dama düşerken çıkardıkları sesi duyabiliyordu. Hava saldırısı sirenleri çalınca, Williams yine savaşın içindeydi, ama bu kez Amerikan ateşinin hedeflediği tarafta. Amerikan uçaklarının ateşe karşılık vereceğinden emin, hangisinin daha güvenli olacağını kestirmeye çalışarak, hücrelerinde bir köşeden diğerine koşuyordu. İlk bombayla yere kapaklandı. İkinci bomba yakına düştü. “Sonra, orada bir ya da iki dakika yattım” diye hatırlıyor. “Sonra ayaklandım ve üzerimdeki tuğla tozuyla kalıntıları silkeledim. Öteki çocuklara seslenince Ron cevap verdi. Bombalar hücremin çinko damını parçaladığından, bulutları görebiliyordum.”

Patlamadan binanın bazı duvarları yıkılmıştı. Iraklılar dönüp, Amerikalı tutsaklarını hayatta bulunca şaşırdılar. Tutsakları bir araya toplayıp Bağdat'ta bir dizi yere götürüp çıkardılar, sonunda da Williams'ın bileklerine kelepçe taktılar, gözlerini bağladılar ve bir ambulansa bindirip kentin dışına çıkardılar. Williams Amerikalı tutsakların Suriye'ye götürülmelerinden ya da uzakta bir yerde öldürülmelerinden korkuyordu. Güneş hep solundan battığı için, kuzeye götürüldüğünün farkındaydı.

Varış yerinde, Amerikalı tutsakları tek bir odaya doldurdular. Aralarındaki en rütbeli subay olarak Williams aralarından çoğu tutsaklıkta yaralanmış 507. Alay'ın beş genç askerinin sorumluluklarını üstlendi. Edgar Hernandez'in sağ kolunda bir kurşun yarası vardı; Kara Kuvvetleri aşçılarından Shoshana Johnson'ın da her iki bacağına. Joe Hudson'ın sırtında, beline yakın üç kurşun izi görünüyordu. Pansumanları en son dört gün önce değiştirilmişti. Williams Iraklıların temiz sargı malzemesi getirmeleri için bastırdı. Bütün eczanelerin kapalı olduğunu iddia ettikten sonra, Iraklılardan biri o akşam istenen sargı bezleriyle birlikte pansuman malzemesi de getirdi. “Iraklılar bir şeyi anlamakta güçlük çekiyordu” diye hatırlıyor Williams. “Shoshana Panamalı. Edgar Latin Amerika asıllı. Joe Filipinli ve Patrick (Miller) de Kansalı. Iraklılar nasıl olup da hepimizin aynı orduda toplandığını ve birbirimizle boğuşmadığını anlayamıyordu. Iraklılardan birisi bana ‘Siz birbirinizle yok savaşmak? Neden?’ diye sordu.”

Savaş tutsakları pirinç kâselerine yeni almışlardı ki, kapının önünde dizel motor sesleri duyular. Delta Bölüğü'nden Teğmen Brett Eubanks komutasında bir takım, sokak ve aralıklarda bir süre kaybolmasına rağmen, sonunda muhbirin tarifine uyan evi bulmuştu. Deniz Piya-

deleri kapıya vurdu. Bir cevap alamayınca, kapıya yüklendi. "Kapı parçalanarak açıldı ve Deniz Piyadeleri, 'Yere yatın! Yere yatın! Yere yatın!' diye bağırarak içeri daldı. Tam da insanın aklındaki çelik gözlü katiller gibiydi" diye hatırlıyor Williams. "Iraklılar yere bizden daha çabuk yat-tilar, haklıydılar tabii." Sonra Deniz Piyadeleri bağır-ırdı, "Eğer Amerikalı iseniz, ayağa kalkın."

Williams ayağa kalkıp kendini tanıttı: "Ben Kıdemli Astsubay Dave Williams, Amerikan Birleşik Devletleri Kara Kuvvetleri." Deniz Piyadeleri savaş tutsaklarını bekleyen hafif zırhlı araçlara götürürken, askerler nerede tutulduklarını gördüler. Bir Samarra sokağında, etrafı duvarlarla çevrili bir ev. Williams'ı buraya getiren ambulans evin yanına çekilmiş, tavanındaki ışık yeşil bir battaniyeyle örtülmüştü. Johnson salt rahatlatma yüzünden ağlamaya başladı.⁶

Clardy aradığında, Kelly Trablus Görev Gücü'nü Tikrit'in dış mahallelerine getirmişti. "Tabur komutanı 'elimizde savaş tutsakları var' di-yordu" diye hatırlıyor Kelly. "Ben de ona, 'Nasıl oldu da tutsak aldın?' diye sordum. 'Düşmanla temas bildirmedi ki. Bu herifleri nasıl yakaladın?' Bana Deniz Piyadeleri'nin esir düştüğünü anlatmaya çalıştığını sandım." Clardy yedi Amerikan savaş tutsağını kurtardığını açıklayıp, ne yapması gerektiğini sordu. Kelly, "Bana kalırsa, eve göndermeliyiz" dedi. Savaş tutsakları hızlı bir sağlık denetiminden geçirildikten sonra Deniz Piyadeleri'nin CH-64 helikopterleriyle güvenli bölgeye gönderildiler. Clardy'nin Deniz Piyadeleri gardiyanları bir araya topladıklarında, tutsaklardan bazıları Iraklıların serbest bırakılmasını istedi. "Sanırım adamlar tutsaklara iyi davranmış, onlar da başlarına bir şey gelmesini istememiş" diyordu Clardy. Clardy Iraklıları serbest bıraktı. Asıl niyeti görev gücün yetişmek ve Tikrit'e ulaşmaktı.⁷

Termiye gibi, Tikrit de çok şiddetli bir çarpışmaya sahne olmuştu bile. Blaber'ın Delta Gücü, Hedise Barajı'ndan ayrıldıktan sonra, kuzeye ilerlemeye devam etmiş, nisan ayının başlarında da ciddi bir çatışmanın içine girmişti. Altı kadar Irak dört çekeri C müfrezesine yaklaşmak için manevra yaparken, komandolar her iki aracı da Javelin füzeleriyle havaya uçurmuş, böylelikle şiddetli bir çatışmaya neden olmuştu. Müfrezenin iki yaralı vardı: sıyrıp geçen bir kurşunla çenesi kırılan bir asker ile kurşungeçirmez yeğelinin hemen altından vurulan bir diğeri. Öteki Delta birlikleri düşmandan bazı-larını öldürür, bazı-larını da tutsak ederken, müfreze geri çekilmişti. Tutukluları sorguya çeken Saif Ataya, karşısındakilerin 40 kilometre doğudaki Seniye kasabasında konuşlanmış 100 kişilik bir birliğin askerleri olduğunu öğrenmişti.

Bu arada, Başçavuş Iggy Balderas da Arar'da hava saldırısının eşgüdümüyle meşguldü. Düşmana saldıran uçakların arasında, F-16'ların ve öte-

ki uçakların yanı sıra, zırhlı MH-60 helikopterler de vardı. Çatışma olduğunda bizzat Arar'daki Delta komuta merkezinde bulunan Franks gelişmeleri izliyordu. Orantısız savaşta altınışı aşkın düşman askeri öldürüldü. Zafere rağmen, bu macera Delta'nın damağında buruk bir tat bırakacaktı.

Ciddi biçimde yaralanan askeri cephe gerisine göndermek için, Balderas, Arar'da kalkışa hazır bekleyen Black Hawk (Kara Şahin) helikopterlerinden birini çağırdı. Ne var ki söz konusu helikopterler başka bir göreve, bir enformasyon harekâtı kampanyası kapsamında Saddam'ın boş saraylarının filmini çekmek için Dell Dailey tarafından hazırlanan bir programa katılmak üzereydi. Yaralı Delta askerini cephe gerisine taşımak dört buçuk saat sürünce, komando kan kaybindan öldü. Black Hawk'lar o gecenin geç saatlerinde Dailey'nin komandolarını boş saraya götürüp, kurgulanmış saldırının her anını filme çekti. Kuveyt'te bekleyen bir psikolojik harekât ekibine gönderilen film hiç gösterilmeyecekti.

Delta bir hafta sonra Tikrit'in yirmi kilometre batısında, Grizzly (Bozayı) adını verdikleri bir çöl kampı kurdu. Kampta Delta'ya Ranger'lar, Kara Kuvvetleri Özel Harekât helikopterleri, tank takımı ve insanı istihbarat ekipleri katıldı. Blaber da Arar'daki komuta merkezinden ayrılarak, harekâtı yönetmek için Grizzly'ye uçtu. Emrinin altında, *Red Dawn (Kızıl Şafak)* adlı bir filmde işgalci Sovyet ordusuna saldıran genç çocukların anısına Wolverine olarak adlandırılan küçük ama öldürücü bir birlik vardı. Görevi Bağdat'ın kuzeyinde 1 ve 12 Numaralı Karayollarına akınlar düzenlemek, kaçmaya çalışan Iraklı yetkilileri yakalamak ve genel olarak düşmanın geri saflarında panik yaratmaktı.

Harekâtın dramatik anları olacaktı. 9 nisan günü, tankçı mürettebatıyla birlikte yakındaki bir havaalanına doğru ilerlemekte olan Yüzbaşı Shane Celeen'in M1 tankı on beş metre derinliğinde bir çukura düşüp devrildi. Neredeyse tank silahçısının elini koparacak olan bu düşüş, mürettebatı M1'in içinde hapsedti. Tepeüstü devrilen, telsizini kullanamayan tank mürettebatı el feneri ışığında silahçının ilk tedavisini yaptı, ardından da bulundukları durumdan nasıl kurtulacaklarını araştırdı. Sonunda, Er Christopher Bake sürücü lombozundan güçlükle süzülüp, altındaki kumlarda bir tünel kazarak tepeüstü devrilmiş tanktan uzaklaştı. Yaralı nişancıyı kumdaki tünelden geçirdiler. Daracık lombozdan geçebilmesi için hantal kimyasal korunma giysisini çıkarmak zorunda kalan Celeen tankın altından çıktığında, üzerinde postallarıyla kana ve sızan mazota bulanmış iç çamaşırlarından başka bir şey yoktu. Tank Takımı herhangi bir duyarlı malzemenin Iraklıların eline düşmemesi için M1'i iki tank topu mermisiyle havaya uçurup, yoluna devam etti.

Bir hafta boyunca Beyci ve Tikrit'in dış mahallelerini taciz ettikten sonra, Blaber ve Delta subayı Bill C. 11 nisanda Tikrit'e sataşmanın zamanı geldiğine karar verdi. Blaber yola çıkmadan önce planını anlattı. Niyeti, Tikrit'te bulunan düşman kuvvetlerini korkutup, paniğe neden

olmaktı. Delta Gücü'nün kendinden kalabalık düşman güçleriyle kapişması ya da kent içinde yakalanarak Iraklıların onları yok etmesine izin vermesi söz konusu olamazdı. Blaber'ın toplanmış askerlere son tavsiyesi, "Sırtınız hep çöle dönük olsun" idi.

Bill C.'nin komutasındaki birlik karanlıktan yararlanarak Grizzly'den ayrıldı ve hedefine, Tikrit'in hemen kıyısında, karayolu üzerindeki yonca yaprağına yöneldi. Bill C. yonca yaprağının her rampasına bir tank yerleştirerek, dört ana yönü denetim altına aldı. Düşman kısa sürede bölgeye üşüştü. Bill C. kente giden tüm yolların ya kapatıldığını ya da sadece bir aracın geçmesine izin verecek biçimde engellendiğini gördü. Yol kenarlarına kazılmış siperler silah ve cephane doluydu.

Bir kablo parçası M1 tanklarından birisinin paletine dolanıp, iki Delta Gücü askeri düşman ateşi altında inip palete takılan kabloyu kesmeye çalışınca, karmaşık durum daha da ciddileşti. Delta Gücü Iraklıları püskürtürken, çatışmayı Arar'daki komuta merkezinden izleyen Dell Dailey, Blaber'ı aradı. Harekâtın nasıl gelişeceği konusunda Dailey'nin kendi görüşü vardı: Delta vurularak kuzeye ilerlemeli, sonra da Tikrit'in içinden bir Gök Gürültüsü gerçekleştirmeliydi. Dave Perkins'i Bağdat'ın merkezine götüren Gök Gürültüsü gibi, bu saldırı da düşmanın dengesini bozacak ve savunmasını sınavacaktı.

Delta 3. Piyade Tümeni olmadığı gibi, Blaber'ın da kent içinde bir boğuşmaya girmeye niyeti yoktu. Blaber gelecekte Tikrit'in göbeğine yapılacak bir harekâtı tartışmaya hazır olduğunu, ama bu harekâtın bugün yapılmayacağını Dailey'ye anlattı. Delta Gücü çöle çekilmeyi planlıyordu. "Olumsuz! Olumsuz!" diye haykırdı Dailey. Delta'nın hemen şimdi kent merkezine saldırmasını istiyordu. Blaber geri adım atmadı ve Bill C.'ye Grizzly'ye dönüş emri verdiğini söyledi. Dailey çok öfkelendi. Dailey'nin karargâhından bir kurmayın anlattıklarına göre, Dailey tam cevap verecekken, Arar'daki komuta merkezinin telsizinin bir sigortası attı. Dailey telsiz kulaklığını hışımla yere çarptı.

Delta'nın izleyen günlerde kentin dış mahallelerine düzenlediği akınlar, farklı sonuçlar verdi. Komandolar Körfez Savaşı'nda kaybolan Deniz Kuvvetleri pilotu Speicher'ı boşuna aradı, bu arada da CIA'nin kitlel imha silahları bulundurduğundan kuşkulandığı yeraltı tesisini de bulamadı. Speicher'ın tutuklu bulunduğu söylenen sözde hapisane, daha önce hiçbir Amerikalı'nın yatmadığı bir hastane çıktı. Bill C. kuşku uyandıran yeraltı tesisine vardığında, akının sonuçlarını telsizle Blaber'a bildirdi ve alaycı bir sesle askerlerinin şu anda sönmüş kömürlere baktığını söyledi. Bulundukları yer aslında bir ızgara çukuruydu –Amerikan istihbaratı en gündelik yapıları bile ölümcül kitle imha silahı altyapısı olarak görüyordu.

Birkaç gün sonra, Delta ve Tank Takımı, Tikrit'in kuzeyindeki Beyci yakınlarında 1 Numaralı Karayolu'na saldırarak, Beyci'ye karşı düzen-

lenecek sayısız akını başlattılar. Saif Ataya'nın ve Delta ile çalışan diğer bir Iraklı-Amerikalı Nazzar'ın yardımıyla, komandolar bölgedeki Baasçıların kim olduklarını, nerede bulunacaklarını öğrendiler. Bunun sonucunda Saddam'ın korumalarını, Irak Kava Kuvvetleri komutanını ve Saddam'ın yakın çevresinden birçok bakanı tutuklamayı başardılar.

Nereden bakılırsa bakılsın, Delta'nın Tank Takımı'yla işbirliği olumlu sonuç vermiş, komandalara daha fazla ateş gücü sağlarken, cephe gerisine saldıran M1'lerle Iraklıları şaşırtmıştı. Özel Harekât Kuvvetleri ile konvansiyonel birliklerin bir araya gelmesi tam da değişim programı çerçevesinde Pentagon'un dayattığı yaratıcı düşüncüyü temsil ediyor ve McKiernan'ın Dailey'de yarattığı güveni gösteriyordu.

Ancak bir de olumsuzluk vardı. Tank Takımı ve Özel Harekât Kuvvetleri'nin birbirlerinin taktiklerinden habersiz olmaları, bir gece bir felakete neden oldu. Bir Ranger komutanı, Tank Takımı'na bilgi vermeden, Humvee'lerinden birini tankların önüne gönderme yanlışlığını yaptı. Düşman tanklara ateş etmeye başlayınca, M1'lerden birisi Ranger aracını düşman sanarak ana topunu ateşledi, hava ve topçu desteği çağırarak görevli Ranger hava kontrolörünü öldürdü. Özel Harekât Kuvvetleri Komutanlığı, Tank Takımı'yla ilgili resmi tarihini hazırladığında, ölümcül dost ateşi bölümü unutulacaktı.⁸

Delta'nın 1 Numaralı Karayolu akınından iki gün sonra, Duffy White'in 1. Hafif Zırhlı Keşif Taburu'nun öncülük ettiği Trablus Görev Gücü, Tikrit'in kenar mahallelerine ulaştı. White biraz direnişle karşılaştı, direnişçilerin bazılarını öldürüp, yabancı savaşçılar da dahil, bazılarını tutsak etti. "Pasaportlarını aldık; aralarında Suriyeliler, Ürdünlüler ve başkaları vardı" diye hatırlıyor. Daha önce Kut'a yürüyüş sırasında kendini gösteren Yarbay Eddie Ray'in komutasındaki 2. Hafif Zırhlı Keşif Taburu kuzeye yönelip, 1 Numaralı Karayolu'nu keserek, kuzey yolunu kapatmış oldu. Dicle'nin üzerindeki köprülerden biri bombalandı, doğuya ulaşım kısıtlandı. Bu, Amerikalıların bombaladığı çok az sayıda köprüden biri olacaktı.⁹

Kelly 13 nisan gününün bir bölümünü bir istihbaratın doğruluğunu araştırarak geçirdi: Gelen habere göre, Saddam ölmüş ve Tikrit'in kuzeyindeki bir köyde gömülmüştü. Kelly'nin elinde söz konusu mezarlığın kafes koordinatları vardı. Deniz Piyadeleri belirlenen yere geldiklerinde, çevre terk edilmişti. Etrafta ne bir canlı vardı ne de yeni kazılmış bir mezar. Bu gereksiz oyalanmadan sonra, Kelly yine kuzeye yönelmeye hazırды. Deniz Piyadeleri'nin aniden ortaya çıkışı Iraklıları hazırlıksız yakaladı. Hafif zırhlı keşif taburları görüldüğünde, çoğu işe gitmek üzereydi. Bir benzin istasyonu sahibi işyerine geldiğinde pompalarının yanında bir komuta grubunu park etmiş buldu. "Şaşkınlık ve

ne yapacağını bilemiyordu” diye hatırlıyor Kelly. “Kısa bir tereddüitten sonra, bürosunun kapısını açtı ve işe başlamaya hazırlandı.”

14 nisan sabahı, Kelly’nin görev gücünün büyük bölümü şafakla birlikte kente girmeye başladı. Her sokakta görülen Saddam anıtları ve heykelleri, Tikrit’in bağlılığı hakkında kuşkuya yer bırakmıyordu. Kentin batısında asfaltın üzerinde tanklar ve toplar görüldü. Boş görünmelerine rağmen, Trablus’un koruyucu uçaklarınca tedbir olarak vuruldular. Deniz Piyadeleri Bağdat’ta hava korumasına fazla gerek duymadıklarından, Tikrit gökleri hedef peşinde dolaşan onlarca savaş uçağı ve helikopterle doluydu. 1. Hafif Zırhlı Keşif Taburu kentin kapılarından geçerken açılan makineli tüfek ve RPG ateşi hafif zırhlı saldırı araçlarından birine hasar verdi. Bu ateşlerin ardından hareketli topçu çatışması başladıysa da, kendini zaman zaman gösteren direniş Deniz Piyadeleri’nin üstün hava desteği ve piyade yardımıyla kısa zamanda bastırıldı. Deniz Piyadeleri kentin içinde ve çevresinde terk edilmiş buldukları silah ve cephane depolarının sayısı karşısında şaşkınlığa düştüler. White, “Ağaçların arasında park edilmiş, muhtemelen yarısı uçabilir durumda otuz iki helikopter bile bulduk. Aralarında Amerikan yapımı, Alman yapımı, Rus yapımı olanlar vardı, bir iki tane de Rus saldırı helikopteri.”

Çok konuşulan Tikrit savaşı pek bekleneni vermemiştir. İlk atışlardan sonra Baasçı güçler ya kaçmış ya da yeraltına girmişti. Şimdiki öncelik, Tikrit’i yeniden ayaklarının üzerine kaldırmaktı. Kelly komuta merkezini Dicle Nehri’ne hâkim gösterişli saraya kurduysa da, çok işgalci görüntüsü vermemek için Deniz Piyadeleri’nin sarayda konaklamalarına izin vermedi. Bu arada yerel şeyhlerle bir araya gelip, geçici bir konsey oluşturmalarını söyledi. Şeyhlerin kent hizmetlerinin onarılması sorumluluğunu almalarını ve gündelik işleri yerine getirmelerini istiyordu. Bu arada Deniz Piyadeleri kentte denetim noktaları kurmuş, rejimin kalelerini ortaya çıkarmaya çalışıyorlardı. Deniz Piyadeleri yaklaşırken kentten kaçan büyük halk kitleleri birkaç gün sonra kalabalık gruplar halinde geri dönmeye başladı. Asi Kürtlerin kuzeyden inerek, savunmasız insanları kent dışında yakalayacağı korkusu, Deniz Piyadeleri karşısında duydukları kaygıya üstün gelmişti. Deniz Piyadeleri kentteyken, Kürt endişesi hafifledi, kentte bir ölçüde düzen kuruldu. Oysa Tikrit’in dışında hırsızlık, yağma ve cinayet vardı.

Bütün bunlara rağmen Kelly, harekâtın savaş sonrası aşamasına girildiği inancındaydı. Deniz Piyadeleri’ne miğferlerini ve kurşungeçirmez yeleklerini çıkarmalarını, halkın arasına girmelerini söyledi. Özel bir Tikrit polisi kuruldu, yasadışı denetim noktaları kaldırıldı. Yirmili ve otuzlu yıllarda Orta Amerika’da, daha sonra Vietnam’da barış operasyonlarına katılan Deniz Piyadeleri Irak planlarını hazırlarken bu tecrübelerden yararlanmıştı. Buna rağmen, gevşek biçimde örgütlenmiş ve

“Gölge Rejim” olarak adlandırılan direniş gruplarının halkı ürküttüğü de gerçektir. Böyleleri izlenip ortadan kaldırıldı, ama bitirilemedi.¹⁰

* * *

Birkaç gün sonra, Trablus Görev Gücü görevi Ray Odierno'nun 4. Piyade Tümeni'ne devretme emri aldı. Şimdi artık elinde ilave bir kara tümeni bulunan McKiernan savaş alanını ilk harekât planına uygun bölgelere ayırmıştı: Deniz Piyadeleri ve İngilizler güneyi denetlerken, Kara Kuvvetleri Bağdat'ın ve Kuzey Irak'ın kontrolünden sorumlu olacaktı. Kara Kuvvetleri ile Deniz Piyadeleri arasında harekâtın başlangıcından Bağdat'ın düşmesine kadar sorunsuz giden işbirliği Tikrit'te uyumsuzluk gösteriyordu: Kelly savaş sonrası operasyon aşamasına geçtiğini iddia ederken, Odierno da savaş sahnesine geç çıkan tümenin hâlâ harekâtın savaş içi bölümünde görevlendirildiği görüşündeydi. Odierno'ya kuzeye saldıracağı, Balad'daki Taci Irak askeri tesisini ele geçireceği ve bütün hızıyla Tikrit'e intikal edeceği söylenmişti.

4. Piyade Tümeni'nin Apache helikopterleri Kelly'nin görev gücüyle hiçbir iletişim kurmadan Deniz Piyadeleri'nin savaş alanına uçtu ve terk edilmiş düşman zırhlılarını, Deniz Piyade hafif zırhlı taburlarının yakınındaki araçları bombalamaya başladı. Deniz Piyade Binbaşı Ben Connable, Odierno'nun karargâhının “Tikrit'e görevimizi devralmak için değil, bizi kurtarmaya gelir gibi” geldiklerini söylüyordu. 1. Deniz Piyade Tümeni'nce hazırlanan tarih taslağı da aynı derecede eleştiri yüklüydü. “ABD 4. Piyade Tümeni Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı'nın çarpışma aşamasına katılamadığından, savaştaki payını almaya kararlıydı... Açılmış olan dükkânlar hızla kapanırken insanlar bir kez daha sokakları boşalttı, yeni güvenlik taktiklerine uydu. Halk ile Amerikalılar arasında gelişmeye başlayan işbirliği ortamı hızla yok oldu.” Deniz Piyadeleri'ne göre, 4. Piyade Tümeni'nin üst rütbelilerinden birisi, “Bu çöl zencilerinin anladığı tek şey güç ve ben onları güçle tanıştırmak üzereyim” derken Kara Kuvvetleri'nin Tikrit yaklaşımının farklı olduğunu ortaya koymuştu.

Odierno'nun tümenin 1. Alay Muharip Tümeni'nin Alay Komutan Yardımcısı Yarbay Gian Gentile, 4. Piyade Tümeni'nin Tikrit'e “sert” girdiğini kabul ederken, bunun için geçerli nedenleri olduğunda ısrar ediyordu. Ona göre, savaşın geride kaldığını kanıtlamak arzusunadaki Deniz Piyadeleri, denetim noktalarının sayısını azaltmış ve geceleri devriye gezmeyi durdurmuştu. “Deniz Piyadeleri'nin Tikrit'te kullandığı kadife eldiven bazı tehlikeli sorun ve koşulları örtüyordu” diyor Gentile. “İraklıların görüşüne göre, Amerikan işgal güçleri silah ve cephane yağmalarını durdurmak için pek gayret göstermeyecekti.” Gentile Tikrit'teki ilk gece, tuğayın bir savaş devriyesinin terk edilmiş bir Irak üssünden silah çalan

otuz kadar Iraklı'yla karşılaştığını söylüyordu. Çıkan şiddetli çatışmanın sonunda yaklaşık on beş Iraklı öldürülmüştü.

Birlikler arasındaki görüş farklılığı, 19 nisan günü, Kuzey Tikrit'te Deniz Piyadeleri ile Kürt ve Arap aşiret liderleri tarafından düzenlenen geleneksel aşiret kutlamaları sırasında daha da keskinleşti. Kutlamanın amacı, komuta devrini kolaylaştırmaktı. Odierno'nun tümenini sadece bir başçavuş temsil etti.¹¹

Devir teslim işleri 21 nisanda tamamlandı ve Trablus Görev Gücü güneye, 1. Deniz Piyade Tümeni'nin toplanma noktası Divaniye'ye hareket etti. Deniz Piyadeleri ayrılırken, yaptıkları güzel işlerin 4. Piyade Tümeni'nin ağır elleriyle kısa zamanda yıkılacağı inancındaydı. Öte yandan 4. Piyade Tümeni de durumu denetim altında bıraktıklarını sanan Deniz Piyadeleri'ni saflıkla suçluyordu. Direniş ayakta kalır ve izleyen aylarda güçlenirken, rejimin devrilmesinden sonra Irak'ta neler yapılması gerektiği tartışma konusu olarak kalacaktı.

Tikrit ve Bakube'nin kuzeyindeki Amerikan birliklerinin uğraşmak zorunda oldukları konu, tümüyle farklıydı. Bağdat düştüğünde, buradaki Irak direnişi de yıkılmış, Kürtlerle sınırı oluşturan Yeşil Hat silinmişti. Irak askerleri üniformalarını çıkarıp attılar, halkın arasına karıştılar. Polis sokaklardan çekildi. Çılgınca kutlamaların yanında, ayaklanma ve yağma da yaygındı. Amerikalıların karşı karşıya kaldıkları sorun Iraklıları süpürüp uzaklaştırmak değil, kuzeydeki iktidar boşluğunu doldurmaya gelen Kürtleri denetim altında tutmaktı.

Kuzeydeki Kürt kenti Süleymaniye'de, büyük ölçüde sembolik önem taşıyan Askeri Koordinasyon ve İrtibat Komutanlığı'ndan Korgeneral Pete Osman Kürtleri hizada tutmak için büyük çaba sarf etti. Ancak Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) Başkanı Celal Talabani'nin telefon ettiğini duyunca, başının dertte olduğunu anladı. "Yağmaya giriştiler! Kerkük'te ayaklanma başladı!" diye bağıırıyordu Talabani. "Bir şeyler yapmalıyız! Peşmergeyi göndermem gerek." Saddam etnik dengeyi değiştirmek ve petrol zengini bölgedeki tabanını pekiştirmek amacıyla Kürtleri sürüp, yerlerine Arapları yerleştirene kadar, Kerkük binlerce Kürt'ün yuvasıydı. Amerikalılar, Peşmergelerin Kürt iktidar alanını güneye itmeye çalışmalarından, böylelikle de Türkiye'nin askeri müdahalesini tetiklemelerinden çekiniyorlardı. Osman Talabani'yi sakin olmaya davet edip, Kerkük'teki huzursuzluğu Amerikalılara bırakmasını söylediye de, bir sonuç alamadı. Talabani'nin Peşmergeleri harekete geçti.

Osman Peşmergeleri durduramayınca Başur'da konuşlandırılmış 173. Hava İndirme Tugayı'nın Komutanı Albay Bill Mayville ile temas kurdu ve Kürtlerin güneye akmaya başladıklarını bildirdi. Mayville de hiç beklemeden bölgedeki Kürt güçleriyle işbirliği yapan Özel Harekât Kuvvet-

leri 3. Tabur Komutanı Yarbay Ken Tovo'yu aradı. 173. Tugay, kuzeydeki Özel Harekât Kuvvetleri'nin komutası altındaydı. Mayville Kürtler konusunda ne yapması gerektiğini soruyordu. Elinde kenti "almaya" yeterli asker yoktu. Mayville Saddam'ın birlikleriyle savaşmaya hazırlanmıştı, artık dost ellerde olan bir bölgede düzeni sağlamaya değil. Tovo, Melville'in bir savaş görevi olmadığına göre, "sadece istikrarı sağlaması" gerektiğini söyledi. "173. Tugay karşı karşıya bulundukları durumu kabul etmekte çok zorlanıyordu. Onlar sadece Iraklılarla savaşmayı, güç oranlarını ve tehditle nasıl başa çıkacaklarını düşünüyorlardı. Bu sorunun onları ilgilendirmediğini anlamaya bile çalışmadılar."¹²

Mayville 173. Hava İndirme Tugayı'nı yola çıkardı ve 10 nisan akşama doğru, birliğin öncüleri Kerkük'e girdi. Amerikalıları asıl şaşırtan, Peşmergelerin yarattığı birkaç karışıklık dışında, Kerkük'te hayatın normale dönmesiydi. "Hatırı sayılır ayaklanma ve yağma yaşandı, ama sonunda sükûnet geri döndü" diyordu Osman. "İnsanlar mutlu gibiydi. Ayaklanmayı vücutlarından atmışlar ve sakinleşmeye başlamışlardı." Düzenin sağlanmasına yardım etmek için, Süleymaniye'den polis takviyesi geldi.

Oysa buhran henüz atlatılmamıştı. 173. Hava İndirme Tugayı'nın kent yakınlarında kurduğu bir denetim noktasından Talabani'nin "çok büyük" bir kalabalıkla birlikte kent merkezine yaklaştığı haberi geldi. Osman geldiğinde, Talabani Belediye Sarayı'nda konuşmasına başlamış, basın sorularını cevaplamaya girişmişti bile. Osman, Ankara'nın bütün bu olaylara vereceği tepkiden kaygılıydı. Kürt lideri sadece Kerkük'e gelmekle kalmamış, bütün yetkiler ondaymış gibi hareket etmeye başlamıştı. Özel Harekât Kuvvetleri'nden bir subay, Talabani'yi mikrofonların ve kameraların önünden uzaklaştırarak belediye başkanının odasında bekleyen Osman'ın yanına götürdü. Osman Talabani'ye, Kürdistan Yurtseverler Birliği başkanı olarak burada bulunmasının Türklerle sınırı geçmek için aradıkları bahaneyi sunacağını söyledi. "İyi ama, burası benim evim" dedi Talabani. "Burasının senin evin olması umurunda bile değil" diye haykırdı Osman. "Adamlarını topla ve istemediğimiz bir savaşa neden olmadan buradan git." Uslanmış Talabani Kerkük'ten ayrıldı. Kırk sekiz saat sonra, Kerkük'e sükûnet hâkim olmuştu. 173. Tugay'ın paraşütçüleri sokaklarda devriye gezip asi Peşmergeleri kent dışına sürerken, polisler de yeniden görünmeye başladılar.

Washington'da, Dışişleri Bakanı Colin Powell Türk Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'ü arayarak, Peşmergelerin kentten uzaklaştırılacaklarına söz verdi. Powell bu arada az sayıda Türk subayının kente giren Amerikalılara refakat etmesine de izin verdi. 9 nisan günü geldiğinde, Amerikan birlikleri Kerkük'ün hasar görmemiş 300 petrol kuyusunun denetimini ele almıştı. Gül 11 nisanda durumdan memnuniyetini belirtirken, "Bu aşamada bizim müdahalemize gerek yok" demesine rağmen, bu seçeneğin açık olduğunu gözler önüne seriyordu.¹³

Musul, Kerkük'ten de büyük baş ağrısı olduğunu kanıtladı. Daha Tebecka Kavşağı için verilen savaş sürerken bile, Peşmergeler saldırıya geçtiler ve Musul'un elli kilometre kuzeyindeki Ayn Sifni kasabasını aldılar. Kürtler ilerlemelerinin sınırı olarak belirlenen Musul'un çevresini kuşattılar. Waltemeyer'le birlikte düzenlenen ortak toplantıda, Kürt grupları öfkeli bir bağırma yarışına giriştiler. Mesut Barzani'nin Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) taraftarları Talabani'nin KYB'nin tüm anlaşmaları ihlal ederek Kerkük'e girdiğini öğrenmişti. İki tarafın yetkilileri birbirlerinin gırtlığına sarılmışken, kimse Waltemeyer'la konuşmaya ilgi göstermiyordu. Waltemeyer öfkelenerek Dohuk'a geçti, orada yirmi kadar yerel muhalefet lideriyle bir araya geldi. Onlara Amerikalıların Musul'a gireceğini bildirip, yardımlarını istedi. Ancak günün sonunda, kimseden bir söz alamamıştı. Waltemeyer o gece Musul'un ateşe verildiği ve yağmalandığı yolunda raporlar aldı.

Waltemeyer ertesi sabah Yeşil Hattın güneyindeki Irak topraklarını savunan Irak 5. Kolordu komutanının Dohuk'un güneyinde belirlenen bir yerde resmen teslim olmak istediğini öğrendi. Waltemeyer belirlenen yere geldiğinde, orasının, "tüfekli bir Woodstock'a benzediğini" görecekti. Olacaklardan haberdar edilen tek kişi Waltemeyer değildi. Çevredeki tepeler kamyonetlerle ve binlerce Peşmergeyle doluydu. Kısa süre sonra, Iraklı generalin kendinden başka teslim edecek bir şeyi olmadığı anlaşıldı. Irak 5. Kolordusu duman olup havaya çekilmiş, geriye sadece adı kalmıştı. Bunu gören Kürtler Musul'a girmek için kamyonetlere binmeye başladılar. Güney kapısının ardına kadar açık olduğu anlaşılmıştı.

Waltemeyer bir tüfek aldı, konvoyun başına koştu ve silahını baştaki Kürt aracına doğrulttu –iki müttefik arasında dramatik bir kavgaya. Konvoyun durduğunu görünce rahat bir nefes aldı; ardından üç saatlik bir tartışma yapıldı. Waltemeyer için kesin olan, birinin Musul'a gitmesi gerektiği, bu gidenin de sadece kendisi olacağıydı. Kürtlerin kentten vazgeçmelerini sağlamak için, otuz kadar Özel Harekâtçı topladı, araçların telsiz antenlerinden Amerikan bayrakları dalgalandırarak kente yöneldi. Amacını, şöyle açıklayacaktı Waltemeyer: "Belediye binasına gidip, önüne Amerikan bayrağını dikmek." Amacını kuşkuya yer bırakmayacak gibi açıklayan Waltemeyer'in elinde kenti denetim altında tutacak asker yoktu. Irak'ın üçüncü büyük kenti olan Musul, etnik kökenleri farklı insanlardan oluşuyordu. Musul'da güvenliği sağlamak için, Özel Harekât Kuvvetleri'nin takviye edilmesi şarttı.¹⁴

Başlangıçta yardım Jim Jones'tan geldi. Kuzeydeki askerlerin azlığını gören NATO komutanı ve Deniz Piyade orgenerali geçici bir önlem bulmuştu: Akdeniz'in sularında bekleyen 26. Deniz Piyade Sefer Gücü. Franks ve CENTCOM komutanları öneriyi istemeye istemeye kabul ettiler. Albay A. P. Frick'in komutasındaki birlik bir piyade taburundan, saldırı ve nakliye helikopterlerinden, sabit kanatlı AV-8 Harrier jetlerin-

den, hafif zırhlı araçlardan ve topçudan oluşuyordu –toplam 2 200 Deniz Piyadesi. Daha önceki bir plan Deniz Piyade Sefer Gücü'nü Iraklı yetkililerin Suriye sınırından kaçmalarını önlemekle görevlendirmişti. Kuzeydeki kargaşa yoğunlaşınca, Frick Deniz Piyadeleri'ni "mümkün olan en hızlı biçimde" Erbil kentine intikal ettirme emri aldı. Sefer Gücü'nün aşması gereken hatırı sayılır mesafeye bakıldığında, emri vermek, yerine getirmekten kolaydı.

Toprağa olabildiğince çok postal bastırma kararı alınınca, piyade birlikleri Girit'in Souda Körfezi'nde amfibik teknelerden indi, C-130 ve helikopterlere binerek dolambaçlı yollardan Erbil'e götürüldü. Yarbay David Hough, komuta grubu ve tüfekçi birliğinin 128 askeri ilk uçaklara bindirilmişti. Ertesi gün, Sefer Gücü'nün nakliye helikopterlerinden on ikisi havalandı, seksek oynar gibi Başur pistine ulaşarak, günler sürececek bir hava indirme harekâtını başlattı. CENTCOM gerek olmayacağını belirterek Deniz Piyadeleri'nin Harrier jetlerini ve Cobra saldırı helikopterlerini de götürmelerine karşı çıktı. "O sırada, görevimizin ne olacağı konusunda en ufak bir fikrimiz yoktu. Tamamen karanlıktaydık" diyordu taburun harekât subayı Binbaşı Paul Brickley.

10. Özel Harekât Kuvvet Grubu'nun komutanı Albay Charlie Cleveland, Frick'e Musul'a gitmesini söylediğinde, Deniz Piyade subayının çok önemli bir sorusu vardı. "O dediğin yer, neresi?" Deniz Piyadeleri'nin elinde Musul'a gitmek için hiçbir imkân yoktu, sonunda Cleveland'ın sağlamaya söz verdiği hazine Özel Harekât Pave Low helikopterleri ve yerel otobüsler çıktı. "Ne yapmam gerekiyor?" diye sordu Frick. "5102 ile temas kurup, onlarla kararlaştır. Kentte huzursuzluk var" dedi Cleveland. Bir sonraki soru, "5102 de kim?" oldu. Cevap da, "Özel Harekât Kuvvetleri."¹⁵

Musul Havaalanı'nda, Waltemeyer Hough'a Deniz Piyadeleri'nin havaaalarında iz bırakmalarını ve kent sakinlerinin Amerikalıların burada olduğunu anlamaları için varlıklarını belli etmelerini istediğini söyledi. Ertesi günün erken saatlerinde, Özel Harekât Kuvvetleri ve Deniz Piyadeleri Dicle'nin üzerinde denetim noktaları oluşturdular; 14 nisan günü de Deniz Piyadeleri ve Özel Harekât Kuvvetleri'nden oluşan bir birlik su ve elektrik kısıntılarına öfkelenmiş bir kalabalığın arasından geçerek Belediye Sarayı'na gittiler. Kalabalık, şöhreti kötü yerel bir işadamı olan Mişan el Caburi'nin Belediye Sarayı'na girdiği görünce, çılgına döndü, ortam birden elektrikleşti. Saddam Hüseyin'le ilişkisi olan Caburi aşiretinin mafya tarzı bir ünü vardı ve Musul halkı Caburi'yi orada görünce, yerel hükümetin başına getirileceğini sanmıştı. Yerel siyasetten habersiz Deniz Piyadeleri, halkı bir şekilde sakinleştireceği umuyla Caburi'nin kalabalığa hitap etmesine göz yummak yanlışlığını yaptılar. Arabalar ters çevrilip ateşe verildi, Deniz Piyadeleri hafif silah ateşi altında kaldı. Askerler kalabalığın ön taraflarına ateş ederek ken-

dilerini koruduysa da, bir güruh Belediye Saray'na saldırınca saldırı-
ganlardan yedisini öldürdüler. Özel Harekât Kuvvetleri hava desteği is-
tedi. Ardı ardına gelen F-14'ler, F/A-18'ler ve F-16'lar kalabalığın üzeri-
ne tehditkâr pikeler yaptı, insanları bir süreliğine dağıttı. Ancak     -
lar bir süre sonra gidecekti.

Öğlen olduğunda, ortalık durulmuşt . Kurtarma konvoyu gelince,
Waltemeyer ve Hough gece mevzilerinden ayrılmamaya karar verdiler.
Ancak ertesi sabah, kuşatma altındaki bölük ve komuta grubuna açılan
ateş giderek yoğunlaştı. Frick, Hough ve Wal-
temeyer Irak'ın     c  büyük kentindeki iki yüz Deniz Piyadesi'nin sa-
vunmasız olduğunu anladılar. Hava karardığında, Amerikalılar  zel
Harekât Kuvvetleri'ne ait bir AC-130 saldırı     nının koruması altında
havaalanına çekildiler. Bu arada Ankara'da Amerikan yetkilileri her Ő -
yin kontrol altında olduğunu, Musul'da denetimin Peşmergelerde değil,
Amerikan birliklerinde bulunduğunu belirterek Türkleri yatıştırılmaya
 alışıyordu.

Deniz Piyade Sefer Gücü komutanı, Cobra saldırı helikopterlerini,
Harrier ve hafif zırhlı araçlarını getirmesine izin verilmediği için acı acı
hayıflanıyordu. 17 nisan günü, 6. Filo komutanı, Deniz Piyadeleri'ne
Irak'a intikali durdurma emri verince umudu daha da söndü. Tugayın
gelişi tam orta yerde kesilmişti. 26. Sefer Gücü üstleneceği görev hak-
kında hiç aydınlatılmamakla birlikte, o görevi yerine getirmek için ge-
rekli malzemenin sadece küçük bir bölümünü getirebilmişti. 750 kişilik
birlik bundan böyle havaalanının güvenini sağlamakla yetinecekti. 26.
Deniz Piyade Sefer Gücü'nün kullanılması Jones'un eseriydi, CENT-
COM'un değil. Franks'in g   l  desteği ve McKiernan'ın karargâhıyla
gerçek bir eşgüdüm olmayınca, plan pek ileri gidememişti.¹⁶

Osman da Amerikalıların kuzeyde daha fazla askere, daha fazla ateş
gücüne ihtiyaç olduğunu düşünüyordu. Daha şimdiden Kerkük'te insa-
ni yardım sorumlusu kılığına girmiş Türk  zel Harekât Kuvvet perso-
neli belirlenmişti. Osman, Türklerin işlere burunlarını soktuğundan ve
eğer Peşmergeler Musul'u ellerine geçirirse, Türk askeri müdahale teh-
likesinin gerçek olduğundan emindi. Abizaid'i arayıp, ona, "Buraya da-
ha büyük bir kuvvet gönderip, onlara birkaç tank vermelisin. Bu konu-
da şaka yapmadığımızı göstermemiz gerekiyor" dedi. CENTCOM'daki
komutan yardımcısı, Petraeus' n 101. Hava İndirme Tümeni'ni günde-
receğini bildirdi. McKiernan da aynı Ő yi düşünüyordu. Helikopterli in-
dirme birlikleri ve uzun menziliyle 101. Tümen tarihin en uzun hava ta-
şıma harekâtını yapma, Bağdat'ın güneyinden havalanıp, yolda birkaç
kez yakıt alarak Musul'a inme emri aldı.¹⁷

Amerikan askerleri Irak'a saldırırken, 101. Hava İndirme'nin aklın-
daki son Ő y, Musul'a göz kulak olmaktı. Petraeus askerlerinin Bağ-
dat'a ilk giren birlikler arasında olacağından emindi. Ancak Amerikan

askerleri cephe gerisinde paramiliter güçlerin saldırısına uğrayınca, 101. Tümen'e kuzeye gitmeden önce güneydeki Irak kentlerinden Nefef ve Kербela'yı temizleme görevi verildi. 101. Tümen'in yeni görevi Musul'u, batıda Suriye sınırına kadar uzanan toprakları, Musul'un kuzeyinde ve doğusundaki Kürt bölgesinin sorumluluğunu üstlenmekti. Petraeus'ün denetleyeceği alan –bütün Nineva eyaleti– genişti, ama elinde bunu gerçekleştirmeye yeterli asker ve ateş gücü vardı.

101. Hava İndirme 2. Tugay Komutanı Albay Joe Anderson 22 nisan-da askerlerini Musul Havaalanı'na indirdi. Durum pek cesaret verici görünmüyordu, Deniz Piyadeleri sanki havaalanında hapisti. Kent hâlâ ayakta idi. Peşmergelerin çoğu çekilmişti, ama çekilmeden önce Irak 5. Kolordusu'nun depolarını yağmalamış, ellerine geçirdikleri her türlü işe yarar silah ve malzemenin yanı sıra, topları da sökerek dağlara dönmüşlerdi. Vedalaşırken, Irak cephanesini deposunu havaya uçurmayı da unutmadılar: depo günlerce yanacaktı.

Albay Anderson hiç beklemeden 1 600'ü aşkın askerini kent merkezine gönderdi. Birkaç gün sonra da General Petraeus bir yerel yönetim konseyi kurmaları, yeni bir belediye başkanı seçecek bir kurul oluşturmaları için çeşitli etnik gruplarla ve aşiretlerle bir araya geldi. Petraeus askerlerinin ciddi ama saldırgan olmayan bir tutum sergilemelerini sağladı. Bizzat kendisi de sokaklarda dolaşp çevredeki liderlerle konuşurken miğferini ve kurşungeçirmez yeleğini çıkarıyordu. "Doğrusunu yaptı ve Musulluları kazandı" dedi Osman. Petraeus'ün yaklaşımı, Odierno'nun Tikrit'te yaptıklarından oldukça farklıydı.¹⁸

Kuzey Irak'taki harekât hızdan ve ateş gücünden çok zekâyâ ve inceleğe dayanıyor, güneyde ve batıda girilen operasyonlardan daha büyük ölçüde, daha önce Afganistan'da Taliban'a karşı kullanılan stratejiyi doğruluyordu. Yeşil Hattın güneyinde konuşlanmış 150 000 kişilik bir Irak ordusunu önce yerine mıhlamak, sonunda da yenilgiye uğratmak için Özel Harekât Kuvvetleri Afganistan'da olduğu gibi, Amerikan hava gücünün desteğindeki yerel birliklere güvenmişti. Siyasal güçlükler askeri engellerden daha çetin çıkmıştı. Buna rağmen, farklı birliklerden gelen bir avuç subay, etnik gerginlikleri yumuşatmayı başardı. Irak Kürdistanı'nın özgürlüğü bu subayların becerisine ve uyum yeteneğine çok şey borçludur.

Osman ve yanındaki subaylar Kuzey Irak'ta kaynayan tencerenin kapağını kapatmaya çalışırken, İngilizler de güneydoğunun denetimini ellerine geçiriyordu. Birleşik Krallık 1. Zırhlı Tümeni'nin Komutanı İngiliz Tümgeneral Robin Brims, Amerikan meslektaşlarının büyük bir çoğunluğundan farklı bir durumla karşı karşıyaydı. Buff Blount ya da Jim Mattis'in tersine, Brims'in amacı düşman başkentini ele geçirmek, Cum-

huriyet Muhafızları'nı yenilgiye uğratmak ya da Saddam'ı koltuğundan alaşağı etmek değildi. İngiltere'nin hedefi, önce Şii egemenliğindeki bu bölgenin istikrarını sağlamak, sonra da özgürlüğüne kavuşturmaktır.

İngilizler savaşın başlamasıyla birlikte hemen Fao Yarımadası'nı almış, ardından da Rumeyle petrol bölgesinde Mattis'in tümeninin yerine geçmişti. McKiernan'ın yardımcısı Albert Whitley Um Kasr Limanı'nın ele geçirilmesinden yararlanarak kolay görünecek bir yiyecek ve insani yardım dağıtımı gerçekleştirdi, böylelikle erken bir gol atmış gibi oldu. Whitley başta tonlarca yardım malzemesi stoklayan Amerikalılara yaklaşmış, ancak onlar ağır davranmıştı. İngiliz hükümetinin elinde sunulacak fazla bir şey yoktu. Whitley böylelikle Kuveyt Kızılaiy'ni yardım için ikna etti ve malzemenin İngiliz gemisi Sir Galahah'a yüklenmesini sağladı. Geminin 28 martta limana girişi, içerikten çok gösteriş olmasına rağmen, Whitley'nin ümit ettiği gibi, uluslararası medyanın ilgisini çekti.

Başlangıç operasyonlarından sonra, İngiliz saldırısı metotlu, hatta sabırlı gelişti. Franks Doha Kampı ziyaretinde Basra'nın daha çabuk alınması için McKiernan'ı sıkıştırmıştı. McKiernan Brims'i görmeye gittiğinde, zamanlamayı İngilizlere bıraktı. McKiernan'a göre, İngilizler Irak kuvvetlerini Basra ve Doğu Irak'ta tutmakla, ana stratejik amaçlarını gerçekleştirmişti. Franks'in Katar'daki bilgisayar ekranlarındaki kırmızı işaretler tehditkâr görünüyordu, ancak McKiernan aynı işaretleri savaşma arzusu olmayan tümenlerin içi boş sembolleri gibi görüyordu.

Brims içinse, Basra, Zübeyr ve öteki güney kentlerini yıkmaya tehlikesi, saldırının hızından daha önemliydi. Bölge halkının büyük bir bölümünün Saddam karşıtı olduğu varsayılıyor, koalisyona karşı dostça davranmamakla birlikte koalisyonu dikkatle izleyeceği, ama bu arada da Bağdat'a bağlı inatçı Baasçıların denetiminde olduğu kabul ediliyordu. Güneyde Baas milisleri ve Fedai ağının denetimini elinde tutan Hasan Ali el Mecid, diğer adıyla Kimyasal Ali Basra'daydı.

Brims, Basra'yı kuşatmak ve kentin yiyecek ve diğer ihtiyaç maddelerini kesmek niyetinde değildi. Kentteki Baasçıları yakalamak gibi bir amacı da yoktu. Brims için önemli olan, kenti hasarsız ele geçirmekti. Bağdat'ın çevresini kuşatarak olabildiğince çok üst düzey yetkiliyi yakalamayı ümit eden Amerikalıların tersine, İngiliz komutan rejim güçlerinin kaçması için bir kapı –Amara'ya giden 6 Numaralı Karayolu'nun kuzeyindeki yol– bırakmaya özen gösteriyordu. Komutanlarına karşılarındaki düşman güçlerinin toparlanıp yeniden gelmelerine fırsat vermek yerine yok etmeyi emreden Mattis'in aksine, Brims, "Savaşmak istemediklerini biliyor, savaşmak istemeyenlere kaçma fırsatı tanımak istiyordum" diyordu. "Onun için, ölçülü davrandım. Ölçülü davranmama sayısız örnek gösterebilirim. Bunun nederi bana 'sınırlı hareket özgürlüğü' verildiği ya da 'yasal nedenler' değil, savaşı böyle yapmak istememizdi."

Basra'da boğuşma riskini azaltan bu strateji, öte yandan da Fedaile-

re yeniden savaşıma fırsatı veriyordu. Brims'i Amerikalılardan ayıran bir başka özellik de, daha sıkı çatışma kuralları uygulamasıydı. 5. Kolordu ve Deniz Piyadeleri Iraklılarla giriştikleri topçu düellolarında düzenli olarak batarya radarlarından yararlanıyordu. Brims ise düşman salvosuna zaman geçirmeden cevap verme imkânı tanıyan, ama sivil kayıp olasılığını artıran gözlemsiz ateş kullanımına karşıydı. İngiliz general, Fedai direnişinin yuvası Zübeyr'den ders çıkarmakta da kararlıydı. İngilizlerin 7. Zırhlı Tugayı kentin içine saldırmak yerine Zübeyr'in çevresini kuşatmış, kentteki direniş hakkında istihbarat toplamış ve mevzilerine saldırmak için kentten çıkan Iraklı gerillaları pusuya düşürmüştü. Brims Basra'da da bu stratejinin benzerini uyguladı. İngilizler kentin içine vur-çekil akınları düzenleyerek, yavaş yavaş Basra'nun dış mahallelerine doğru ilerlemeye başladılar.

Kara Kuvvetleri ve Deniz Piyadeleri Bağdat'a doğru ilerlerken, İngilizler Kimyasal Ali'nin kesin yerini belirten bir istihbarat aldılar. Hava saldırısı birkaç dakika içinde onaylandı. Bir Amerikan F-16'sı uydudan yönlendirilen iki JDAM bombası bıraktı. Birincisi patlamadı, ama ikinci bomba patladı ve söz konusu sığınağı havaya uçurdu. 6 nisan sabahı, Black Watch (Kara Nöbetçi) Birliği Kuzey Basra'ya bir akın yapıyor, kentin içine giriyordu. Challenger tankları ve Warrior zırhlı araçları içindeki İngilizler hiçbir direnişle karşılaşmayınca beton sığınaklar ve güçlendirilmiş evler içinde Irak askerlerine ve Fedailere rastlayıncaya kadar ilerledi. Düşman mevzilerine saldırdıktan sonra, Irak savunmasının dağılmak üzere olduğu anlaşıldı. Sürekli İngiliz baskısı ve Kimyasal Ali'ye karşı girişilen saldırı moralleri etkilemişti. Brims, Basra'daki Irak direnişinin kof olduğunu ve darbe zamanının geldiğini gördü. Basra'ya saldırı kararı resmen McKiernan'a ait olduğundan, Brims McKiernan'ı aradı, yeşil ışık yandı.

Sonunda, saat 11.00'de, Brims İngiliz birliklerine kentin içine dalmaları emrini verdi. Tuğgeneral Graham Binns komutasındaki 7. Zırhlı Tugayı, batı köprülerinin üzerinden ilerlerken, Tuğgeneral Jim Dutton'ın 3. Komando Tugayı güneyden saldırıya geçti. Tuğgeneral "Jacko" Page komutasındaki 16. Hava Saldırı Tugayı aynı anda Basra'nın on beş kilometre kuzeyine, İngiliz istihbaratına göre Irak ordusunun 3. Kolordu Karargâhı'nın bulunduğu Diya kasabasına saldırdı. Brims karargâha saldırabilecek konumda olmasına rağmen, geri durmuştu. Bu arada karargâhın terk edildiği anlaşıldı. Kasabanın belediye başkanı beyaz bayrak sallayarak çıktı. Iraklı komutanlar saatler önce gitmişti.

Basra saldırısı çarpışmalarla yüklü uzun bir gün oldu, ama sadece üç İngiliz askeri öldü. Tümen komutanı başarılarından haklı olarak gurur duyuyordu. "Eğer 19 mart günü bana bir milyon iki yüz elli bin kişilik savunmalı bir kente saldırıp askerlerimden sadece üçünü yitireceğimi söyleseydiniz, hemen kabul ederdim. O üçü için derinden üzülyo-

rum, ama 7. Zırhlı Tugay'ın gerçekten dikkat çekecek bir başarı kazandığını düşünüyorum.”

Pentagon'da yetkililer Kimyasal Ali'nin evine yapılan hava saldırısının bandını yayınladılar. “Kımyasal Ali'nin terör saltanatının sona erdiğine inanıyoruz” dedi Rumsfeld. Ne var ki Amerikan istihbaratı, Iraklı yetkilinin bombalardan sağ kurtulduğunu ve kentten kaçtığını öğrenecekti. Tıpkı Dora Çiftliği'ne karşı girişilen başarısız F-117 saldırısı ve 7 nisanda B-1'lerin Bağdat operasyonu gibi, hava darbesi nokta atış gibi gerçekleşmiş, ama hedef bombalamadan önce kaçmıştı.

Daha önceki istihbarat raporlarına da inanan Brims, olay karşısında felsefe yapar gibiydi. İngiliz general halk arasında çıkan “Kımyasal Ali öldürüldü” söylentilerinin Basra'daki Irak savunmasının yıkılışını hızlandırdığı kanısındaydı. Bu da istemeden yapılmış bir psikolojik savaş örneği olmalı. Pentagon, CENTCOM ve İngiliz hükümeti Kımyasal Ali'nin, Basra'daki karargâhın enkazı altında kaldığına inanıyordu; bu inanç, bir süreliğine de olsa, Iraklılarca da paylaşıldı. Ne var ki cesedi hiç bulunmadı. Kımyasal Ali hâlâ hayatta ve sağlıklıydı. Saddam ve üst düzey yetkilileri dört bir yana dağılmış olsa da işleri henüz bitmemişti.¹⁹

Yirmi üçüncü bölüm

Hoş bulduk, gitmem gerek

Başkan Bush Irak'tan çekilme planını görüşmek üzere 15 nisan'da, en yakın danışmanlarını ve komutanlarını bir araya topladı. Başkanlık yemini etmeden önce yaptığı Citadel konuşmasında ucu açık barış operasyonlarından ve yoğun ulus oluşturma girişimlerinden kaçınma sözü vermişti. Savaştan sadece bir ay önceki "Ulus Oluşturmanın Ötesinde" konuşmasında Rumsfeld de hemen hemen aynı konuya değiniyordu. Irak başkentini eline geçiren Amerikan yönetimi ilkelerini uygulamaya girecekti.¹

Genelkurmay Başkanlığı tarafından hazırlanan planın adı "Irak, IV. Aşama: Koalisyon Taahhütlerine Ulaşmak" adını taşıyordu. Irak'ta üç yabancı tümen bulunacaktı: İngiltere'nin komutasında, diğer ittifak birliklerini de kapsayacak bir tümen, Polonya komutasında bir tümen ve Suudiler ile Basra Körfezi'ndeki Arap ülkelerinin önderliğinde bir Müslüman tümeni. Yönetim bunun dışında düzenin korunması ve Irak polislerinin eğitilmesi için yabancı polis memurları da talep edecekti. Listenin en başında İtalyan *carabinieri*'leri, onlarla birlikte de Danimarka, İtalya, Portekiz, Güney Kore ve Singapur polisleri vardı. Müstakbel katılımcıların pek azı savaşı içten desteklemiş olsa da, yönetim bu ülkelerin dünyanın en önemli petrol rezervlerinden birine sahip, yeni ve aydın bir hükümet tarafından yönetilen, nispeten iyi huylu bir Irak'ta barışı korumaya olumlu bakacağını varsayıyordu.

Başkan yabancı asker arayışındaki planı alkışladı, ardından da Saddam sonrası Irak'la ilgili üç ilave karar alındı. Amerikan Birleşik Devletleri Saddam'ın acımasızlığıyla ilgili bilgiler toplayıp yayınlayacaktı. Irak'ın sağlık altyapısı düzeltilecek ve Suudi Arabistan Veliyaht Prensi Abdullah'ın Bağdat'ta bir hastane yaptırma önerisi kabul edilecekti.² Başkentini düşmesini izleyen günlerde Bağdat bir yağma çılgınlığı yaşamış olsa da, Bush yönetimi stratejisinin hâlâ rayında gittiği inancındaydı. Irak'ta Balkanlar benzeri bir barışı koruma operasyonu yapılmıyacaktı. Irak Savaşı bir sağanak gibi olmalıydı: düşmanı süpürüp atan, ancak uzun ve masraflı bir askeri varlık gerektirmeyen, kısa ve şiddetli bir müdahale.

Tommy Franks önlerindeki yolu görüşmek için ertesi gün Irak başkentine uçtu. Bu yolculuk, Amerikan birliklerinin kurtarılmış Irak'ın dağıtım merkezine çevirdikleri geniş Bağdat Havaalanı'na ilk geliyordu. Franks C-130 uçağından inerken yumruğunu havaya kaldırdı. Havaalanının Amerikalıların elinde olmasına rağmen, Franks'in güvenlik ekibi herhangi bir riske girmede. Franks McKiernan'ın ileri kara savaş komuta merkezi olarak yeni kurulmuş Kobra Üssü'ne gitmek için on dakikalık kara yolculuğuna çıkarken, gökte Apache saldırı helikopterleri devriye geziyordu.

Kobra Üssü insan yapımı masmavi bir gölün ortasına oturtulmuş beyaz ve görkemli bir yapı olan Ebu Gureyb Kuzey Sarayı'nda kurulmuş, ama savaş sarayın görkeminden çok şey götürmüştü. Iraklılar sarayın muhtemel bir hedef olacağını hesaplamış, neredeyse bütün eşyasını hatta tabloları çerçevelerinden sökerek taşımış, bir zamanlar muhteşem olan binayı tozlu bir enkaz gibi terk etmişlerdi. F-117 pilotu Binbaş Ankerstat'ın daha üç hafta önce "güc gösterisi" olarak bıraktığı GBU-10 tipi bomba sayesinde, sarayın bir kanadı bir moloz yığını gibiydi. Buff Blount'ın 3. Piyade Tümeni sarayı ele geçirdiğinde, tek sakinleri biri buzdolabına saklanmış küçük bir Suriyeli mücahit grubu ile birkaç başıboş keçiydi. Sarayın ne elektriği vardı ne de işe yarayacak su boruları. Sarayın yeni sahibi olan Amerikan askerleri, mağaramsı odalar ile görkemli balkonlarını kalabalık yatakhanelere dönüştürmüşler, kokusu giderek artan yapay gölünde çamaşırlarını yıkamaya koyulmuşlardı.

Franks çevreyi hızla gezdikten sonra komutanlarını dev boyutlu salonda topladı. Buzz Moseley Suudi Arabistan'daki komuta merkezinden geliyordu. Deniz harekâtını Bahreyn'deki karargâhından yöneten Korgeneral Tim Keating de oradaydı. Çok gizli Özel Harekât Kuvvetleri'ne komuta eden Tümgeneral Dell Dailey de öyle. McKiernan ev sahibiydi. Komutanlar savaş öncesinden beri ilk kez bir araya gelmişti. Franks subaylarına sarıldıktan sonra, gizli talimatlarını açıkladı.

Bağdat'a, Tikrit'e, Kerbela ve Necef'e vurularak giren savaşçı birlikler altmış gün içinde çekilmeye hazırlanacaktı. Ülkede istikrarı sağlamak için yeni birlikler gelecekti, ama çoğu en fazla 120 gün kalacaktı. Bu kadar hızlı bir çekilmenin sonunda Irak'ın büyükçe bir bölümü savunmasız kalacaktı, ama Franks harekâtın bir sonraki aşamasının temel kuralını açıklıyordu: Generaller buradan ayrılırken de en az Bağdat'a saldırı sırasında aldıkları kadar risk alacaklardı. Irak'taki Amerikan birlikleri otuz ila altmış gün içinde, bir şekilde işler bir Irak yönetimi görmeye hazırlıklı olmalıydı.³

Franks ve komutanları toplantılarını tamamladıktan sonra Başkan Bush'la uydu aracılığıyla bir video konferansa katılmak üzere ekran karşısına geçtiler. Başkan, Franks'e hitap ederek, uluslararası birlik toplama çabalarında başarı olasılığını sordu. Colin Powell ve Don

Rumsfeld'in Müttefik ülkelere başvuracağını, bizzat kendisinin de barışı korumak için Irak'a Araplardan oluşan bir birlik göndermek isteğinde bulunan Birleşik Arap Emirlikleri'ne gideceğini hatırlatan Franks, uluslararası birlik olasılığını 10 üzerinden 6 olarak değerlendirdi. Bağdat toplantısı sona ererken, Başkan komutanları kutladı. Franks ve komutanlar daha sonra fotoğrafçılara poz verip, zafer puroları tüttürdüler.

McKiernan'ın kurmay başkanlığını yapan Deniz Piyade Tümgeneral Rusty Blackman, Franks'in hızlı asker çekme ısrarı karşısında şaşkınlık içinde kalmıştı. Kara Kuvvetleri ve Deniz Piyadeleri'nin Bağdat'ı ele geçirmelerinin üzerinden sadece bir hafta geçmişken, Amerikan Birleşik Devletleri'nin Felluce gibi kentlere daha fazla asker göndermesi gerekiyordu ve ülkede Bağdat'ın çevresi de dahil, hâlâ denetim altına alınamamış bölgeler vardı. McKiernan görevi yeni bir komutanlığa devretmeden önce Irak'taki birlikleri altı ay daha yönetmeyi planlarken, ne ondan ne de kurmaylarından çekilmeyi düşünmenin zamanının geldiğiyle ilgili en ufak bir dokundurma bile gelmemişti. Eğer Franks'in talimatları gerçekleşecekse, eylül geldiğinde Irak'taki 140 000'i aşkın askerden geriye "tüm men artı" ya da 30 000 kişiden fazlası kalmayacak demektir.

Toplantıdan sonra Blackman Franks'in şaşırtıcı direktiflerini Terry Moran'a anlattı, Moran da CENTCOM'un baş planlamacısı Mike Fitzgerald'ı aradı. "Neler oluyor?" diye sordu. McKiernan daha birkaç dakika önce Amerikan askerlerinin yakında Irak'tan ayrılmaya başlayacaklarını öğrenmişti. "Bunu kim söyledi?" diye sordu Fitzgerald. Moran'ın cevabı, "CENTCOM söyledi" oldu.⁴

Franks emekliye ayrıldıktan sonra, bu talimatların, Bush yönetiminin, Müttefik ülkeleri Irak'ın istikrarlı olduğuna ve ülkeye asker göndermekte bir tehlike bulunmadığına inandırmaya yönelik geniş stratejisinin bir parçası olduğunu açıklayacaktı. "Birliklerimizin nakliye planlarını hazırlamalarını, altmış gün gibi kısa bir sürede toparlanıp çekilme sürecini başlatmalarını istemiştik" diyor Franks. Bu görüşünü pekiştirmek için, Beyaz Saray'ın asıl çatışmanın sona erdiğini açıklamasını da istemişti. Franks buradaki amacı şöyle özetliyordu: "Mayısın birinde esas savaş harekâtının bittiğini ilan edilmeliydi, çünkü böyle bir açıklama bizim için, deyim yerindeyse, bankayı açacak ve uluslararası birlik istememizi kolaylaştıracaktı."⁵

Franks hiç değinmese de, Bağdat'ı ziyaret ettiği gün stratejisini Rumsfeld'e gönderdiği özel bir e-posta mesajıyla özetlemişti. CENTCOM komutanı mesajında, Amerikan Birleşik Devletleri'nin Irak'ta askeri zafer kazandığını ilan etmesini ve savaş sonrası operasyonlara geçtiğini açıklamasını öneriyordu. Önerisini daha da pekiştirmek için, Jay Garner'in ekibiyle birlikte Bağdat'a taşınmasını ve McKiernan'ın da Birleşik Ortak Görev Gücü-Irak'ın (BOGG-Irak) başkanı yapılmasını istiyordu.⁶

Birkaç gün sonra, McKiernan yeni bir sürprizle karşılaştı. McKiernan aralık 2002'de Kobra II'nin başına getirildiğinde, başlangıçtaki işgal gücünün 1. Zırhlı Tümen ve 1. Süvari Birliği tarafından izlenmesini istemişti. Irak uzun ve denetimsiz sınırlara sahip, büyük bir ülkeydi. Güneydeki Fedai saldırıları işgalin beklenenden daha güç olacağı ve yeni birlikler gerekeceği görüşünü daha da pekiştirmişti. Yeni takviyeler gelse bile, McKiernan'ın elinde bir zamanlar Zinni'nin bütün ülkeyi denetlemek için gerekli bulduğu 380 000 askerin ancak yarısı bulunacaktı. McKiernan'ın denetimini güçlendirmek için yabancı askerlere ve yeniden kurulacak Irak ordusuna güveniyordu, ama bu birlikler henüz ortalıkta yoktu. Ülkede istikrarı sağlamak için yakın gelecekte dayanabileceği tek kuvvet Amerikan ve İngiliz birlikleriydi. Müttefik kuvvetleri yakın zamanda azaltılacak da olsa, McKiernan Kobra II kapsamında ki bütün birliklerin gönderilmesini istiyordu.

Oysa Rumsfeld de Saddam'ın orduları çabuk yenilirse bazı Kara birliklerinin listeden çıkarılacağını aynı açıklıkla belirtmişti. Zinni'nin 1003 Planı hakkında brifing aldığı günden beri, Rumsfeld asker gereğine barışı korumadan çok savaşı kazanmak açısından bakıyordu. Rumsfeld daha savaşın başlamasından bile önce, Saddam'ı yenmek için gerek duyulmayacaksa, bazı birlikleri gönderme rampasından indirme imkânından bahsetmişti. Genelkurmay 20 şubatta bir liste hazırlayarak, nakli iptal edilecek ya da geri getirilecek birlikleri sıralamıştı: 173. Hava İndirme Tümeni, 3. Zırhlı Süvari Alayı, 101. Hava İndirme Tümeni, 1. Zırhlı Tümen ve 1. Süvari Tümeni. Rumsfeld de 8 martta Myers'a bir not göndermiş, gereksiz asker intikalini önlemek için gönderilecek birliklerin dikkatle sayılmasını istemişti. "Bana kalırsa, sonunda göndermemeye karar verebileceğimiz birlikleri çok daha yakından bilmem gerekecek" diye yazıyordu Rumsfeld. "Böylelikle daha akıllı kararlar alır ve oraya asker göndermek çılgınlığından kurtuluruz." Genelkurmay mektuba karşılık, konuyla ilgili haftalık brifingler hazırladı. Zafetin kol mesafesinde olduğu, Cumhuriyet Muhafızları'nın mağlup edildiği günlerde, savunma bakanı bir video konferansta konuyu Franks'in önüne getirip, Pentagon'un aynı zamanda hem 1. Zırhlı hem de 1. Süvari Tümeni'ne neden gerek duyduğunu sordu. Rumsfeld savaş sonrası Irak'ta istikrarı sağlamak için savaştakinden daha fazla askere ihtiyaç duyulacağını söyleyen Shinseki'nin görüşlerine hiç katılmadığı gibi, şimdi de düşüncesinde ısrar ediyordu.⁷

Franks başlangıçta her iki tümene de ihtiyacı olduğu konusunda ısrar etti: Bu birlikler ordunun Kuzey ve Batı Irak'a erişmesini kolaylaştıracak, öte yandan da Irak ordusunun yeniden eğitilmesi için CENTCOM'un daha fazla asker ayırmasını sağlayacaktı. Ne var ki Franks, konuyu Rumsfeld ile günlerce tartıştıktan sonra geri adım attı. 1. Zırhlı Tümen Irak'a gönderildi, ama 21 nisanda 16 000 kişilik 1. Süvari Tüme-

ni'nin intikalinin iptal edildiği resmen açıklandı. Franks bu değişikliği savunmak için Müttefik kuvvetlerinin yakında yola çıkacağı ve McKiernan ile komutanlarının ellerindeki birliklerle idare edebilecekleri bahanesine sığındı. Bir taraftan bu kararı desteklemesi için yıldırılmadığını söylerken, diğer yandan da değişikliğin arkasındaki itici gücün Rumsfeld olduğunu itiraf edecekti. "Potada 1. Zırhlı ile 1. Süvari vardı" diyor Franks. "Aslında 1. Süvari Tümeni'ni göndermeme kararını Don Rumsfeld verdi."⁸

Ordu Bakanı Tom White'ın yorumu daha acımasızdı. "Rumsfeld Franks'i ezip ufaladı, o kadar" diyordu White. "Eğer askerleri iyice ezip ufalarsan sonunda, 'Canı cehenneme, elimdekilerle en iyisini yapmaya çalışırım' diyeceklerdir." Rumsfeld ve yardımcılar Irak'taki asker sayısını en azda tutma taraftarı olduklarından, karar çok önceden alınmıştı. White bunu şöyle açıklıyordu: "Yürürlükteki bütçe varsayımımız, harekâtın tamamlanmasından doksan gün sonra 50 000 kişiyi çekmemizi, sonra da herkes geri dönene kadar her ay 50 000 kişi daha getirmemizi öngörüyordu. Bizim görüşümüze göre, Irak'ta sadece olabileceğin asgarisi kalacaktı."⁹

McKiernan kendisine hiç danışılmadan alınan karardan memnun olmamakla birlikte itiraz etmedi. Eldeki birliklerden azami yarar sağlamayı kararlaştırdıktan sonra, askerleri nasıl dağıtacağını düşünmeye başladı. Emrindeki Kara ve Deniz Piyade komutanlarına askerlerin asıl hedefinin Irak kentlerinde düzeni korumak olacağını söyledi. Ülkenin geri kalanı "kuvvette tasarruf" altında olacak ve Batı Irak'ta da sadece bir zırhlı süvari bölüğü bulunacaktı. Askeri komutanlar ülkeden ayrılma hazırlıkları yaparken, McKiernan Irak'ta güvenliğin zora girmesi ya da Bush yönetiminin yabancı asker bulmakta başarısız olması durumunda, geri çekilmenin ertelenebileceğini, hatta durdurulacağını düşünüyordu. McKiernan'ın görüşüne göre asker çekişini kolaylaştıracak olan, Jay Garner'ın savaş sonrası ekibiydi.¹⁰

Amerikan askeri varlığının en düşük olduğu bölgelerden birisi de Felluce ve Ramadi gibi kentleri içeren, Saddam ve oğullarının başlangıçta gelip sığındıklarını Amerikalıların bilmediği Anbar eyaletiydi. Nisan ortalarında, Amerikan Birleşik Devletleri bir avuç askerle idare etmişken, batıdaki bir Iraklı general tümeniyle birlikte resmen teslim olmak istediğini bildirdi. 3. Piyade Tümeni Uçak Birliği'nin Komutanı Albay Curtis Potts, 15 nisan'da Anbar bölgesindeki bir ileri karakola uçarak Terry Ferrell'in askerlerinden bazılarıyla buluştu. General Muhammed Caravi teslim belgesini açılır kapanır bir masanın başında resmen imzaladı. Tümenindeki Irak askerleri çoktan firar etmişti, ama Amerikan birlikleri generali Ramadi'deki evine bırakmadan önce bir zamanlar resmen komutası altında olan yetmiş aşkın zırhlı aracı tahrip etti. Savaşta resmen teslim olan başka Irak birliği yoktu. Birliğin Iraklı asker-

leri sanki Amerikan zaferini doğrulamak istercesine, halkın arasına karışmıştı, ama Amerikalıların elinde düzeni sağlamak bir yana, eyalette varlık göstermeye yetecek kadar bile asker yoktu. Bu güzel fotoğraf enstantanesi, olacakların habercisiydi.¹¹

24 aralık günü 82. Hava İndirme Tümeni'nin askerleri Felluce'deki bir okulda mevzilenerek, bir Sünni kentine yerleşen ilk Amerikan askerleri oldular. Altı gün sonra, öfkeli halkın Amerikan karşıtı gösterileri sırasında silahlar patladı. 82. Tümen ateşe karşılık vererek on yedi Iraklıyı öldürdü, altmıştan fazlasını da yaraladı. Tümen üzerine ateş açıldığını iddia ediyor, Iraklılar da askerlerin aşırı tepki gösterdiklerini söylüyorlardı. Ertesi gün, kentteki huzursuzluk devam ederken, 3. Zırhlı Süvari Alayı'ndan yedi asker bir el bombası saldırısında yaralandı. "Bu sadece dünkü ateşe bir tepki" diyordu iyi giyimli inşaat mühendisi Emad Hassan. "Sen kardeşimi öldürürsen, ben de seninkini öldürürüm." Göstericiler Amerikan askerlerinin derme çatma barakalarının yanındaki Belediye Sarayı'nın duvarına İngilizce bir pankart astılar: "Amerikalı katiller, sizi buradan kovacağız." Amerika'nın bir avuç askerle denetlemeyi umduğu bölge, kısa sürede gergin bir savaş alanına dönmüştü.¹²

İki gün sonra, Bush Abraham Lincoln uçak gemisinin güvertesine kondu. "Görev Tamamlandı" yazılı bir pankartın önünde duran Başkan, savaşın esas çarpışma aşamasının tamamlandığını, Amerikan birliklerinin ülkeye düzen getirdiklerini ve Saddam'ın uşaklarını aradıklarını açıkladı. Beyaz Saray, Irak'ın, Müttefik ülkelerin asker göndermeyi kabul edecekleri kadar istikrarlı olduğunu söylüyordu, ama oradaki olaylar aksini iddia ediyordu.

Karargâhını Kuveyt'teki bir otelde kuran Jay Garner bir an önce Bağdat'a gitmek için can atıyordu. Franks komutanlarıyla yaptığı toplantıdan döndüğünün ertesi günü Garner'la temasa geçmiş ve savaş sonrası ekibini Bağdat'a göndermesini istemişti. CENTCOM'un ilk planına göre, Garner ile savaş sonrası danışmanları ve yöneticilerinden oluşan ekibi, savaşın bitmesinden altmış gün sonra Bağdat'a gidecekti. Franks ve kurmayları savaştan hemen sonraki ağır işleri askeri sivil işler ekibi ile savaş istihkâmcılarının üstleneceğini hesaplamıştı. Garner ve sivil yardımcılarını daha sonra gelecekti.

Ne var ki Saddam rejimi beklenenden erken devrilip, Garner emri altındaki Yeniden İnşa ve İnsani Yardım Bürosu'nun (ORHA) bekletilmeden Irak'a gönderilmesi için bastırınca, Franks de isteği kabul etti. Garner'ın planı Iraklı bakanların yanlarına danışmanlar yerleştirmek ve Bush yönetimi yetkilileriyle Washington'da, Londra'da, Kürdistan'da ve Tallil'de bir araya gelen Ahmed Çelebi, İyad Alavi ve diğer sürgün-

lerden oluşması beklenen hükümet göreve gelinceye kadar ülkeyi yönetmekti.¹³

Garner'ın yardımcılarında Kara Kuvvetleri İstihkâm Kolordusu'ndan Tümgeneral Carl Strock Saddam'ın dramatik devrilişinin Irak'ta bir *Oz Büyücüsü* anı yaratacağı varsayıldığını hatırlıyor. Kötü ruhlu diktatör tahtından indirildikten sonra Iraklılar kitleler halinde gelip kurtarıcılarını alkışlayacak, ardından da Garner'ın Iraklı bakanlıklarda görevli savaş sonu örgütü ve danışmanlar ekibinin –bazı durumlarda tek bir kişinin– rehberliğinde işlerinin başına döneceklerdi. Bu varsayımın, “safça bir yaklaşım” olduğunu Strock da kabul ediyordu. Ne var ki safça olsun ya da olmasın, strateji Beyaz Saray tarafından onaylanmıştı. “Buradaki kavram, orduyu yeneceğimiz ama bakanlıklardan polis gücüne kadar bütün kurumların ayakta kalacağıydı” diyor Condoleezza Rice. “Yeni önderleri getirecektik, ama gövdeyi koruyacaktık.” Öte yandan Garner da Irak'ın siyasal ve fizik anlamda yeniden inşasıyla ilgilenmeyeceğini düşünüyor, bunun için Iraklılar arasından bir partner bulacağını umuyordu.¹⁴

Garner yine de Franks'in çekilirken risk alma uyarısının mutlak çılgınlık olduğu kanısındaydı ve tam da tezgâhını kurarken Amerikan birliklerinin gidişini görme düşüncesine pek sıcak bakmıyordu. Bir Amerikan zaferi neredeyse kesin olduğundan, Franks'in saldırı sırasında cesarettten yana olması güzeldi, ancak Garner hâlâ savaş sonrası Irak'ta risk almanın tedbirsizlik olduğu kanısındaydı. Ülkeyi bir arada tutmak ve Arap dünyasının ortasına demokratik bir hükümet oturtmak, asker çekmeden de yeterince zor olacaktı. Garner McKiernan'a, “Savaşı kazanacağımızdan kimsenin kuşkusu yoktu” dediğini hatırlıyor, “ama barışı kazanacağımız kuşkulu olabilir.”¹⁵

Franks'in yorumları ne denli sarsıcı olursa olsun, Garner'ın ekibi Amerika'nın Irak'taki askeri varlığını azaltabileceğini ilk kez duymuyordu. Rumsfeld'in en yakın danışmanlarından Lawrence Di Rita, Garner'ın ekibine katılmak için nisan ortalarında Kuveyt'e gelmiş ve Garner'ın yardımcılara bir konuşma yaparken, Rumsfeld'in görüşünü özetlemişti. Pentagon Bosna ve Kosova'daki gibi ucu açık askeri taahhütlerden kaçınmakta ve Amerikan askerlerinin büyük çoğunluğunu üç ya da dört ay içinde geri çekmekte kararlıydı. Dışişleri Bakanlığı Balkanlar'daki savaş sonu çabalarını kötü yönetmiş, aynı başarısızlık Afganistan'da da yaşanmıştı. Saddam'ın devrilmesinden sonra ipleri Savunma Bakanlığı'nın ele aldığı Irak'ta işler daha kolay yürüyecekti. “Ana fikir iplerin Savunma Bakanlığı'nda toplanacağı ve durumun geçmiştekinden farklı olacağıydı” diyor toplantıya katılanlardan Tom Gross. “Kısa zamanda dönecektik. Kafamız iyice karışmıştı. Elimizdeki işi kısa vadede bir süreç olarak görmüyorduk.” Di Rita, Garner'ın ekibiyle gerçekleştirdiği bir başka toplantıda da Amerikan Birleşik Devletleri'nin ülke-

de uzun ve masraflı bir yeniden inşa çalışmasını denetlemesinin söz konusu olamayacağını aktardı. Paul Wolfowitz başta, Irak'ın uzun zamandan beri ihmal edilmiş altyapısının onarım ve modernleştirme masraflarının ülkenin petrol gelirlerinden karşılanmasını önermişti; Di Rita bu öneriyi heyecanla geliştirdi. Şubat ayında yapılan Kaya Matkabı'nda Garner'ın ekibi yeniden inşa için üç yılda 3 milyar dolar gerekeceğini hesaplamıştı, yeniden inşa planı tartışılmaya başlandığında, Di Rita masaya yumruğunu vurup patladı: "Bu heriflere hiçbir borcumuz yok. Onlara özgürlüklerini verdik." Rumsfeld'in sadık yaveri, patronunun "Ulus Oluşturmanın Ötesinde" programını tutkuyla destekliyordu. Söyledikleri Garner'ın yardımcılarınca özenle not edilse de, Di Rita daha sonra böyle bir şey demediğini ya da yanlış anlaşıldığını iddia edecekti.¹⁶

* * *

Askeri ve sivil planlama bir kısır döngüdeydi: CENTCOM Garner'ın ekibinin başarısıyla Amerikan birliklerinin geri dönmesinin hızlanacağını umuyor; Garner ise yeni Irak hükümetini biçimlendirmeye başlamak, insani yardım sağlamak ve ülkeyi yeniden inşa etmek için gerekli güvenliği CENTCOM'un sağlamasını bekliyordu.

Garner'ın ekibi 18 nisanda Bağdat'a varınca önce Ebu Gureyb Kuzey Sarayı'na yerleştiler, ardından da Flip DeCamp'ın taburunun 7 nisanda Gök Gürültüsü sırasında ele geçirdiği Cumhuriyet Sarayı'na taşındılar. Garner hiç beklemeden tüm ülkeyi kapsayacak bir yolculuğa çıktı, ilk gittiği Kürdistan'da on yılı aşkın bir süredir adı konuşmamış bir Amerikan koruması yaşamış, Körfez Savaşı sonrasında Garner'ın yardım çalışmasındaki katkısına müteşekkik Amerikan yanlısı bir Kürt topluluğunca kahraman olarak karşılandı. Gerçek bir *Oz Büyücüsü'n* anıydı.

Oysa Bağdat'ın Kürdistan'la hiçbir benzerliği yoktu. Garner'ın ülkeyi birlikte yönetmeyi umduğu Irak bakanlıkları altüst edilip yağmalanmıştı. İletişim sistemleri perişandı. Irak direnişi sertleşip Saddam mikrofona uzandığında, Moseley Saddam'ın askerlerine konuşamaması için elinden geleni yapmış, Bağdat'taki on iki telefon santrali defalarca vurulup çalışmayacak durumda bırakılmıştı. Amerika'nın Saddam ve propaganda yayınlarını durdurmak ve rejimin birliklerine komuta etmesini engellemek arzusu, Garner'ın şimdi ihtiyacını duyduğu altyapının çökmesiyle sonuçlandı. Dahası, Irak'ın elektrik şebekesi de yetersizdi: Iraklılar şebekeyi kapatmış, ancak bir daha çalıştırmayı becerememişlerdi. Mesajlarını başkent sakinlerine ulaştırmak bir yana, Garner'ın kentteki yetkililerle temasa geçmesi bile imkânsızdı. Yağmaların sonucunda, Bağdat'ın üç kanalizasyon arıtma tesisinden ikisinin baştan aşağıya yenilenmesi gerekiyordu. Güvenlik zayıftı.

Robert Gifford, Garner'ın ekibinde Bağdat'a ilk gelenlerden biriydi.

Dışişleri Bakanlığı'nda Uluslararası Uyuşturucu ve Yasal İşler Bölümü'nün uzun süre başkan yardımcısı olan Gifford'ın şimdiki görevi Irak İçişleri Bakanlığı'na danışmanlık yapmak, polis örgütünü ayağa kaldırarak işe koşturmaktır. Garner Gifford'ı Bağdat'a varır varmaz bir "polis etkinliği" ayarlamakla özel olarak görevlendirmişti: Polisin işbaşına döndüğü kamuoyuna kanıtlanacak, Garner'in barışı korumakla görevli Irak polisleriyle çekilmiş fotoğrafları uluslararası medyaya dağıtılacaktı.

Gifford'ın Irak polis gücünün görevini terk ettiğini ve karakolların yağmalanıp boşaltıldığını anlaması uzun sürmedi: elektrik kabloları, telefonlar, aydınlatma sistemleri, hatta bazı kapıların pervazları bile çalınmıştı. Karakollarını korumaktan aciz bir polis teşkilatının kısa zamanda Amerikalılara Irak'ın güvenliğini sağlamada yardımcı olamayacağı açıktı. Irak personeli hakkında güvenilir bilgi yokluğunda, Gifford, Irak'ın kanun koruyucularının eski rejimin adamlarını yeni polis örgütüne almalarından kaygılanıyordu ve Garner'in, kamuoyu önünde böylesi rejim artıklarıyla birlikte görünmek istemeyeceği kesindi.¹⁷

İşgalin ilk haftaları, hatta ilk aylardaki Iraklı güvenlik gücü eksikliği şubat ayında yapılan Kaya Matkabı sırasında 5 000 kişilik uluslararası bir polis gücü gerektiğini söyleyen Adalet Bakanlığı uzmanı Dick Mayer'ın tahmin ettiği türden bir sorundu. Aynı uyarıyı Pentagon'daki sunumunda Bob Perito da yapmıştı. Aslında David Kay'ın Garner ekibinden aylar önce ayrılmasının gerisindeki neden de, Beyaz Saray'ın böylesi bir senaryo için hazırlık yapmaktaki isteksizliğiydi. Mayer'ın uluslararası bir polis gücü kurma tavsiyesi, bu görevin yerine getirilmesi için Iraklılara güvenen ve CIA'nın Irak polisinin gerçek profesyonellerden oluştuğu yönündeki değerlendirmesiyle rahatlayan Beyaz Saray tarafından reddedilmişti.

Ülkenin hemen her tarafında dağılmış Amerikan birliklerinin kısa süre sonra kapısına dayanıp, bölgelerindeki Irak polislerini örgütlemek için yardımını isteyecekleri Gifford'ın elinde verecek hiçbir şey yoktu. Gifford hâlâ 25 milyon dolarlık bir fonla iş görmeye çalışıyordu. Onay alıp fondan yararlananlar, sadece Irak'ın güvenlik konularını çözümleyecek 34 kişilik değerlendirme ekibi ile hâlâ Amerika'da yeşil ışık bekleyen 150 kadar özel müteahhitti.

Değerlendirme ekibi mayısta çıkageldiğinde, Gifford içlerinden çoğunu, görev başına dönen polis komiserlerini cesaretlendirmeleri, trafik denetimi sağlamaları ve polis akademisinde eğitime başlamaları için ülkenin çeşitli bölgelerine gönderdi. Daha fazla kaynak peşindeki Gifford ve öteki uzmanlar, Irak polisinin karanlık bir tablosunu çizen dahili bir rapor hazırladılar. Rapora göre, Irak polisi rüşvetçiydi, profesyonellik dışı davranıyordu ve güvenilmezdi. Aslına bakılırsa, halk herhangi bir soruşturma becerisine sahip görünmeyen ve trafik polisinden farksız olan bu kişilerden nefret ediyordu. Böylesi insanları

çağdaş bir polis gücü kalıbına dökmek kolay olmayacaktı. Değerlendirme 6 663 polis danışmanının gönderilmesini talep ediyor, yakından bakıldığında, rapor aylar önce reddedilen önerileri yineliyordu.¹⁸

Karşıtları, Bush yönetiminin savaş sonrası Irak için bir planı olmadığından yakınıyordu. Oysa Beyaz Saray, Irak polis gücünü yeniden oluşturma konusunu kesinlikle ihmal etmemiş, orta kademe Adalet ve Dışişleri bakanlık yetkililerinin yaptıkları ve beş bin Amerikalı güvenlik görevlisi gönderilmesiyle ilgili öneriyi geri çevirmişti. Buna karşılık yeğlenen Irak güçlerine güvenmek, ancak gerektiği durumda göndermek üzere, yabancı ülkelerden ve yüzlerce Amerikalı müteahhitten jandarma istenip istenemeyeceğini araştırmaktı. Perito dönüp, 2003 yazına baktığında, Bush yönetiminin “kullanmaya hazır bir eğitim planı olmadığını” söylüyordu. “Onun yerine bir değerlendirme yaptırmayı, önerilerde bulunmayı, önerilerin onaylanmasını sağlamayı, sonra da para aramayı tercih ettiler. Barış operasyonlarının doktrini, ilk ayın kritik olduğunu söyler.”¹⁹

Tümgeneral Carl Strock, Garner’ın ekibine ilk katıldığında Irak’ın elektrik şebekesi altında brifing almıştı, ama verilen bilgiler, on yılı aşkın ekonomik yaptırımların ve yanlış yatırımların kurbanı olan –yedek parçaları Avrupa ve Asya’dan getirilmiş– güç santrallerinin ve jeneratörlerin acınacak durumu üzerinde değil, sisteme verilecek savaş zararını üzerine yoğunlaşıyordu. Altyapı sadece eski değildi, çökmüştü. Bağdat’a yaklaşan Amerikan askerleri Saddam’ın başkente karartma uyguladığını düşünmüş olabilir, ama asıl gerçek, Iraklıların salt teknik nedenlerle elektrik şebekesini devre dışı bıraktıklarıydı. Amerikan politikasının prensibi Irak’ın güç santrallerini ve kimyasal tesislerini vurma-maktı, ama ABD sisteme iki önemli darbe vurmuş, güç santrallerine giden yakıt boruları ile elektrik dağıtım hatları bombardımanlar sonucunda istemeden de olsa büyük hasar görmüştü. Zaten zayıf olan sistemde, yük altında beklenmedik yükselmeler yaşanınca, Güney Bağdat güç santral başmühendisinin önlem olarak tesisi durdurmasıyla, bütün şebeke çökmüştü. Durumu daha da içinden çıkılmaz kılan, savaşın başlamasına yakın, sistemin yıllık bahar bakımıydı. Makinelerden bazıları onarım için sökülüp dağıtılmışken, bu işi yapmak için tutulan yabancı müteahhitler ülkeyi terk etmeye başlamışlardı. Daha da önemlisi, durumu düzeltmekle görevli Amerikan İstihkâm Kolordusu’nun uzmanlık alanının hidroelektrik santraller olmasıydı.

Bağdat’taki yağmalar, sistemi yeniden çalıştırmayı daha da güçleştirdi. Başkentteki bilgisayarlı kontrol merkezi boşaltılmıştı. “Jeneratörleri durdurmak ya da yükseltmek için bir çeşit kontrol, bir düğme gerekiyordu, ama hepsi gitmişti” diye hatırlıyor Amerikan Uluslararası Kalkın-

ma Ajansı'ndan üst düzey yetkili Thomas Wheelock. Bakır ve alüminyum içeren nakil hatları bile çalınmıştı. "İşe nakil hattının bir ucundan başlayarak ilerlediler, elektrik direklerini yıktılar, değerli malzemeyi aldılar, eritip İran'a ya da Kuveyt'e sattılar" diye ekliyordu Wheelock. "O dönemde Ortadoğu'da metal fiyatları önemli ölçüde düşmüştü."²⁰

2003 yılının ocak ayında, haberalma uzmanlarından oluşan CIA önderliğindeki Ulusal Haberalma Konseyi otoriter geçmişi nedeniyle Irak'a demokrasi getirmenin güç olacağını belitmiş ve Amerikan kuvvetlerinin işgalci olarak görülebilecekleri uyarısını yapmıştı. Raporunda, "Yabancı askeri bir güce karşı tutum büyük ölçüde, iktidarı devretme yönündeki ilerlemeye, bu yabancı gücün ne derecede gerekli güvenliği sağladığına, yeniden inşayı ve refaha dönüşü desteklediğine bağlıdır" deniliyordu. Rapor ayrıca Irak halkının desteğinin sürmesi için hizmetlerin hızla başlatılması gerektiğinin altını çiziyordu. Yararlı bir görüştü, ama Pentagon ve öteki kurumlarda herhangi bir çabayı tetiklemeyi başaramamıştı. Strock ve istihkâmcıları yama için hazırlanmıştı, elden geçirip onarmak için değil.²¹

Dahası, elektrik yokluğu hem alttan alta yayılmaya başlayan güvenlik sorununu körüklüyor, suçu teşvik ediyor, hem de McKeirnan ile Garner'in televizyon ya da radyodan Irak halkına seslenmelerini güçleştiriyor ve Irak vatandaşlarının aşırı yaz sıcakını çok daha bunaltıcı bulmalarına neden oluyordu. Saddam acımasızdı, ama çoğunluğu Şii olan güney bölgelerini elektriksiz bırakmak pahasına da olsa, Bağdat'ın elektriğini hep sağlamıştı. Oysa şimdi, başkentin sakinleri Ay'a insan göndermeyi başarmış bir ülkenin elektriği sağlayamamasını şaşkınlıkla karşılıyordu. McKiernan durumun şakaya gelmeyecek kadar acil olduğunu anlayınca Casey tarafından OGG-4'ün başkanlığına getirilen Steven Hawkins'i Irak'ın elektrik şebekesinin yeniden çalışılacak hale getirmekle görevlendirdi. Hawkins elinde para ya da ekibi için telsiz bile olmadan işe daldı. Iraklı mühendislerin yardımıyla ve bitkin düşünceye kadar çalışarak, elektrik dağıtımını belirli süreler içinde çalışacak duruma getirdiyse de, sistem sabotaj ve kesintiler karşısında savunmasızdı.²²

McKiernan birliklerini yerleştirirken, Bağdat'ı hem sembolik hem de uygulama açısından siyasal merkez olarak görüyordu. Buna rağmen, Amerikan ordusu Bağdat'ta düzeni kurmakta zorlandı. Buff Blount'ın 3. Piyade Tümeni yeterli sayıda tanka ve Bradley'ye sahip olmasına karşılık, elinde nispeten az piyadesi vardı. Tümen on sekiz bin askerden oluşmasına rağmen, rejimin devrilmesinden sonra bunlardan ancak 10 000'i Bağdat'ta devriye gezebilecek durumdaydı ve içlerinden sadece 1 200'ü yayaydı. Pek yol gösteren olmadığından, tümen kentteki yüzlerce kritik yerin içinde hastanelerin, kliniklerin, bankaların, res-

mi binaların, sarayların, rafinerilerin, alışveriş merkezlerinin ve müzelerin güvenliğini sağlıyordu. Bu arada, kitle imha silahı araştırma ekipleri yeşil ışık yakana kadar korunması gereken başka yerler de vardı. Yaya devriyeleri tank mürettebatlarıyla takviye etmeyi söylemek kolaydı. Bütün tümende sadece birkaç yüz takım kurşungeçirmez elbise vardı. Deniz Piyadeleri'nde bol piyade vardı, ama onlar da Şiilerin çoğunlukta olduğu bölgeleri denetlemeleri gerektiğinden, güneye gitmişlerdi. 2. Zırhlı Süvari Alayı ve diğer bazı birliklerin başkente gelişi, yaya asker sıkıntısını biraz azalttı.

Askerlerin zaten ağır olan yükü, Garner'in ekiplerini koruma zorunluluğu yüzünden daha da yoğunlaştı. Ekipten birisinin bir Irak bakanlığına gitmek istemesi durumunda, eskort olarak asker dolu iki Humvee gerekiyordu. "Oraya vardığım andan itibaren onlardan günde altmış ya da yetmiş Humvee talep etmeye başladım" diyor Garner. "Bu çok yüksek bir sayı. Buna ek olarak adamlarımızın oturduğu, bürolarımızın bulunduğu saray için neredeyse bir piyade taburu istedim. Kısacası, geldiğimiz andan itibaren büyük bir güvenlik ihtiyacı doğurduk."²³

"Elimizde altı ya da yedi milyonluk bir kente yetecek kuvvet yoktu, o kadar" diyor Strock. "Birlikler gereğinden fazla dağılmıştı ve kentteki askerler çoğu kez koruduklarının önemini farkında değildi." Wheelock Amerikan kuvvetlerinin Petrol Bakanlığı ve kilit güç santrallerinde nöbet tuttuklarını gördü. "Nakil hatları için, elimizde yeterli insan yoktu" diyordu. "Bağdat dışında güveni sağlamaya yeterli sayıda askerimiz yoktu. Nakil hatlarını koruyamamakla birlikte, bu iş için kaynak ayırma durumunda da değillerdi."²⁴

Amerikan askerleri varlıklarını Bağdat'a yaymaya başlamışken, ortaya çıkardıkları silah ve cephane depolarının kapsamı dudak uçuklatacak ölçüde ve istihbarat tahminlerinin çok ötesindeydi. Yoğun nüfuslu bölgelerden uzaklaştırmak için kamyonlar dolusu cephanenin kent dışına taşınması gerekti. Koalisyon güçlerinin tüm Irak'a dağılmış silah ve mühimmat depolarının hepsini güvenlik altına almasına imkân olmaması, sorunu zamanla daha da büyüttü. Herkesin silaha erişebilir görüldüğü, etnik gerginliklerin gizlenmesine gerek duyulmadığı ve yağmanın hâlâ gündelik olaylardan sayıldığı bir toplumda, McKiernan'ın önündeki en önemli sorun sokakların silahlardan nasıl arındırılacağıydı. Bunun için bildiriler yayınlamayı ve toplumu silahsızlandırmaktan çok, kendi kişisel güvenlik timlerini silahlandırmayı düşünen siyasal önderlerle görüşmeyi denedi. Görünürde imkânsız bir görev üstlenmişti.

Amerikalılar Irak'ın altyapısıyla boğuşurken, geçici bir hükümet kurma çabaları da sonuçsuz kaldı. Amerikan birlikleri Fedailerle karşılaştığında, Franks ve Abizaid, Halilzad'dan Kürtler ve sürgünler arasında bir

dizi toplantı düzenlemesini istemiş, bu toplantılar önce Tallil'de, ardından Bağdat'ta gerçekleştirilmişti. Direniş önderlerine hitap eden çağrı da Pentagon'un ülkeyi hızla Iraklılara devretmek ve Irak'taki Amerikan askerlerinden büyük çoğunluğunu geri çekmek stratejisinin önemli bir parçasıydı. Garner da Kürdistan'daki gezisi sırasında Talabani ve Barzani ile görüşmüş, onlardan Bağdat'a gelerek Ahmed Çelebi ve İyad Alavi gibi Iraklı muhaliflerle işbirliği yapmalarını söylemişti. Oysa ülkeyi yönetmek için uzun zamandır bekledikleri fırsatı yakalayan ve Iraklı liderler ile muhaliflerden oluşan toplama grup, rekabet ve etnik politikalar nedeniyle çoktan bölünmüştü. Zaman geçirmeden işgale bir Iraklı görüntüsü verme umudunu yikan, bizzat Iraklı sürgün liderlerdi.

Kürt önderinin oğlu ve Washington'daki Kürt temsilcilerinden biri olan Kubat Talabani'ye göre, Amerikan yanlışlarını dev aynasında gösteren olgu, Iraklı direnişçilerin işbirliği yapmaktaki beceriksizliği idi. "İlk başarısızlık, Iraklıların başarısızlığıydı" diyordu. "O zamana kadar Irak'ın boğazını sıkı kotalardan, kimin nereyi alacağı, hangi yetkilerle donanacağı takıntısı yüzünden o geçici hükümeti kuramamaktan hepimiz sorumluyuz. Bu durum, Washington'a, Iraklıların kendi kendilerini yönetmekten aciz oldukları mesajını gönderdi."²⁵

Garner ve ekibi önlerindeki engellere rağmen kendilerine güvendiklerini belirtirken, içlerinden bazıları yeniden inşa görevleri ve siyaset hedeflerinin imkânsız olduğunu düşünmeye başladı. "Beş partinin katıldığı, Çelebi merkezli bir kurgu olması gerekiyordu" dedi Amerika'nın eski Tunus elçisi ve Garner'ın ekibinin üst düzey yetkilisi Robin Raphael. "Anlamadığımız, bilmediğimiz bir ülkeyi yönetemeyeceğimiz açıktı. Hazır değildik. Çok erken gittik. Uluslararası bir koalisyon kurulana kadar beklememiz gerekirdi." Beyaz Saray Birleşmiş Milletler'e burun kıvrırmıştı, ama kadın diplomat, arkadaşlarına Amerikan Birleşik Devletleri'nin bir haftaya kalmadan dünya kuruluşundan yardım dilemek için dizlerinin üzerine çökeceğini söylüyordu.²⁶

Bush yönetiminin önleyici darbe doktrini, Amerikan Birleşik Devletleri'ne bağımsız harekete geçme imkânı tanırken, askeri harekâttaki başarının savaş sonrası yükü paylaşacak müttefikleri davet edeceğini varsayıyordu. Wolfowitz savaştan önce Fransa'nın bile Saddam sonrası Irak'a asker göndermek isteyeceklerin arasında yer alacağını iddia etmişti. Oysa yabancı başkentlerde kısa sürede yayılan, Amerika'nın Irak'ta tökezlediği söylentisiydi. Ülkede düzen yoktu, geçici Irak hükümeti kurulamamış, işgal Birleşmiş Milletler'in onayını almamıştı. Şimdilik ortada örgütlü bir ayaklanma görülüyordu, ama esas çarpışmaların bittiği açıklamasının içi boş gibiydi.

Müslümanlardan oluşacak bir barış gücü söylemi kısa zamanda kayboldu. Suudiler böyle bir güce katılmak için, başta Amerikan komutasında olmamak gibi, bir dizi koşul getirdiler. Amerikalılar Vahha-

bilerin, yani Müslüman köktencilerin sızacağından endişelenince, Suudi Arabistan'ın Bağdat'a bağışlamayı kararlaştırdığı hastane bile sorun olmuştu. Irak'ın güney sınırlarını korumak için Birleşik Arap Emirlikleri askerlerini kullanmak için sessizce yürütülen görüşmeler de sonuçsuz kaldı.

101. Hava İndirme Tümeni'nden Tuğgeneral E. J. Sinclair, Hindistan hükümetini Kuzey Irak'a eksiksiz bir tümen göndermeye razı etmek göreviyle Yeni Delhi'ye gönderildi. Çöl kamuflaj üniforması giymiş general Musul'dan Kuveyt'e uçunca, bir yolcu uçağına pasaportsuz binmesini istemeyen Kuveytli yetkililerin direnişiyile karşılaştı. Sinclair'in uçağı binebilmesi için, Amerikan Büyükelçiliği'nin müdahale etmesi gerekti. Birleşmiş Milletler'in saldırıyı onaylamaması, Hintlilerin gözünde önemli bir siyasal engel oluşturduğundan, ziyaretten sonuç çıkmadı. Daha sonra Türkiye barış gücü için asker göndermeyi önerdiyse de Iraklılar, Ankara'nın bu öneriyle Irak'ın iç işlerine karışmayı amaçladığını düşünüp geri çevirdiler. Polonyalıları bir tümene komuta etmeyi kabul ettiler, ancak söz konusu tümen farklı nitelikte askerlerden oluşuyordu. İspanya'nın Washington'dan gelen baskı sonucunda Polonyalı komutanın emrine vermeyi kabul ettiği kısıtlı sayıdaki asker, son derecede sınırlayıcı çatışma kurallarına tabiydi. Kut'ta konuşlanan bir Ukrayna tugayı kendini savunmakta bile zorlandığını görünce, ilk gerçek çatışmadan sonra ülkesine döndü. Gerçekleşen sadece İtalyan ve benzeri askerlerle takviye edilmiş, İngiltere komutasındaki tümendi.²⁷

Mayıs ayının başında, Tony Blair hükümeti Mısır Büyükelçisi John Sawers'ı Irak'taki en yüksek yetkili olarak atadı. Sawers Irak'a varduktan dört gün sonra Downing Sokağı 10 numaradaki Başbakanlık konutuna, İngiltere Savunma Bakanlığı'na ve İngiltere Uluslararası Yardım Ajansı'na gizli bir mesaj gönderdi. Mesajın başlığı, "Irak: Nerede Hata Yapıldı?" idi. Sawers mesajında karanlık bir tablo çiziyor ve Amerika önderliğindeki koalisyonun halk desteğini giderek yitirdiğini belirtiyordu.

"Gerekli olan, bir 'Önce Bağdat' stratejisidir" diye yazıyordu Sawers. "Sorunlar başkentte daha derin ve Bağdat hata yapma izninizin olmadığı tek yer. Oysa oradaki birlikler yorgun ve gerekli güvenliği sağlamaktan uzak. Baasçıların geri dönebilmelerine izin veren, yeniden inşaya daha çok yoğunlaşan açık bir politikaya ve medya karşısında yaratıcı bir yaklaşıma ihtiyacımız var. Bütün bunlar için, Washington'un para musluklarını açması gerekecek. Saniyeler ilerliyor."

Sawers ilerideki sorunlara bakınca, Garner'in ekibinin yetersiz olduğu görüşündeydi. "Garner'in örgütü, Yeniden İnşa ve İnsani Yardım Bürosu, inanılmaz bir karışıklık içinde" diye yazdı. "Liderlik yok, strateji

yok, eşgüdüm yok, yapı yok ve sokaktaki Iraklılar için erişilmez... Garner ve altmışlık emekli generallerden oluşan ekibi iyi niyetli, ama bu iş onların boyunu aşıyor.”

Halkın desteğini yeniden kazanmak için, ülkeyi yeni baştan inşa etme çabalarının hızlandırılması gerekliydi. Bağdat kanalizasyonunun yüzde 40'ı hiçbir işlem görmeden Dicle'ye akıtılıyordu. Sokaklarda çöp dağları birikmişti. En büyük ihtiyaçlardan birisi de bir cep telefonu şebekesiydi. Amerika Birleşik Devletleri'nin başlıca inşaat projeleri için yöneldiği Bechtel müteahhitlik şirketi son derecede yavaş hareket ediyordu. Musluklardan su akıyordu, ama içilemiyordu. Elektrik arada bir kesiliyordu. “Ne kadar küçük olursa olsun, göze batacak projeler yapmamız gerek: okul ve hastaneleri yeniden açmak, yeni fırınlar, yiyecek dağıtım noktaları gibi.”

Başkentte ne televizyon vardı ne de koalisyon güçlerinin mesajlarını Iraklılara ulaştırmak için bir imkân. “Bağdat'ta televizyon ve parti politikası paçavralarının dışında gazete yok. Dün bir Iraklı bana iki broşür verdi, biri bütün Baasçıların öldürülmesini, öteki de tüm Amerikan askerlerinin katledilmesini istiyor. Burada böylesi broşürler ve söylenti dışında başka bilgi yok. Gelecek hafta bir Yeniden İnşa ve İnsani Yardım Bürosu televizyonunun yayına başlayacağı söyleniyor ama içeriği Yeniden İnşa ve İnsani Yardım Bürosu tarafından sıkı sıkıya denetleneceğinden, fazla inandırıcı olmayabilir. Başlangıçta her gün bir Premier League (İngiliz Birinci Futbol Ligi) maçı yayınlamalarını söyledim, ama Amerikalılar henüz ne dediğimi anlamıyor.”

Para kıttı. Basra'daki İngilizlerin aksine, Bush yönetimi el konulmuş Irak hesaplarını polis ve resmi görevlilerin maaşlarını ödemek için kullanmaktan çekiniyordu. Başkentte güvenlik dev bir endişe kaynağıydı ve Amerikalılar Bağdat'ın denetimini ele almış görünmüyorlardı. 3. Piyade Tümeni'nin askerleri hâlâ Bağdat savaşının bitkinliğini yaşıyor ve zırhlılarından ayrılmıyordu. “Güvenlik düzelene kadar gelişme olamaz” diye uyarıyordu Sawers. “Suç yaygın (Saddam'ın geçen sonbahar bütün adi suçluları serbest bıraktığını düşününce, şaşmamak gerek). Otomobil hırsızlığı salgın hastalık gibi; otomobiller satılmak üzere İran'a götürülüyor. Geçen hafta, Planlama Bakanlığı çalışmaya başlamak üzere donatılmıştı, aynı akşam yeniden yağmalandı. Geceler tüfek sesleriyle yüklü. Suç oranı yüzünden sokaklarda hâlâ bir korku havası hâkim, bu da başka diğer her şeyi etkiliyor. Samimi olmak gerekirse, 3. Piyade Tümeni'nin eve dönmesi ve zafer kazanmış olarak çelenklerle karşılanması gerekir” diye yazıyordu Sawers, bir taraftan İngilizlerin de kendi askerlerinden bir grubu Bağdat'a göndermeyi düşünmesini ekleyerek. “Biz İngilizlerin her konuda hazır bir cevabı olmadığı doğru, ancak belirgin siyasal soruna rağmen, Bağdat'ta faal bir İngiliz varlığını düşünmeye değer. Tugaylarımızdan birini ya da ikisini buraya naklet-

menin söz konusu olamayacağı anlaşılıyor, ama sokaklara inme görevi almış bir tabur yine de etkili olabilir.”²⁸

Bu, Bağdat’a ilk giren, elinde yeterli imkân ve yukarıdan gelen açık talimat olmayan bir kara tümeni için acımasız bir değerlendirmeydi.

İngiliz hükümetinin sağlayacağı yardımın da sınırları vardı. O ay Albert Wheatley ve bölgeyi ziyarete gelmiş bir İngiliz generali, 16. İngiliz Hava Saldırı Tugayı’nın görev süresini uzatmayı, Irak polisini eğitmesi ve Bağdat’ın güvenliğini sağlamada Amerikalılara yardım etmesi için başkente nakletmeyi özetledi. McKiernan öneriyi büyük bir heyecanla onayladı. Oysa Irak’taki savaş İngiltere’de farklı görüşlerle karşılanıyor, Bağdat Basra’dan daha tehlikeli görünüyordu. Londra’daki İngiliz yetkilileri Irak’taki komutanların kararını geri çevirdi ve tugayın görev süresini uzatmayı kabul etmedi. Sawers’in bütün uyarılarına rağmen, Amerikan Birleşik Devletleri Irak başkentinin tüm yükünü tek başına omuzlayacaktı.

Sawers’in telgrafını göndermesinden dört gün sonra, Franks Tampa’daki karargâhında Birleşik Kuvvetler Komutanlığı’nın başındaki Edmund Giambastiani’yle bir araya geldi. Franks daha önceki günlerde Genelkurmay’ı bilgilendirmişti. Askeri planın hazırlanışı ve uygulanışı sırasında Franks ile Birleşik Kuvvetler Komutanlığı arasındaki ilişkiler gerginleşmiş ve NATO Komutanı Jim Jones da ortamı yumuşatmak için önlerinde “OMOÇ” yazılı mor tişörtler satın alıp, Franks’in geldiği zaman komutanların giymelerini sağlamıştı. “OMOÇ” Franks’in kuvvet komutanlarından bahsederken söylediği “Onuncu Maddeden Orospu Çocukları” sözlerine göndermeydi. Generaller Irak Savaşı’ndan alınacak dersleri görüşürken, Franks öyküyü Edmund Giambastiani’ye anlattı. Özel toplantıda Franks ile Giambastiani’den başka Gene Renuart, Franks’in rehberi Gary Luck ve tutanaklar için bir yardımcı vardı.

Franks Kara Kuvvetleri, Deniz Kuvvetleri, Hava Kuvvetleri ve Deniz Piyadeleri arasındaki işbirliğini övdü ve eleştirileri “çağdışı” diyerek geçiştirdi. “SAVBAK (Savunma Bakanı) geleceğe damgasını vurdu, daha az ortaklık değil, daha fazla ortaklık” dedi Franks, Rumsfeld’den söz ederken. “Amerikan ordusunun ağırlık merkezi neresi? Ortak hareketi.”

Toplantı devam ederken, Franks Afganistan hareketinin Irak stratejisini nasıl etkilediğini anlattı. Afganistan deneyimi, o bölgeye duyarlı silahlarla donatılmış nispeten küçük birliklerin düşman karşısında etkili olabileceğini göstermişti.

Franks’in sözleri, toplantının ortasında gelen bir telefonla bölündü. Franks’in –Bush yönetiminin en tepelerinde de onay bulan– hızla harekete geçmeye hazırlık ve küçük birlik tutkusu artık o denli yanılmaz değil gibiydi. “Arayan, SAVBAK’tı” diye açıkladı çevresindekilere. “Bağ-

dat'taki güvenlik konusunda anasını ağılattıklarını söylüyor. Orada başka tümenlere ihtiyacımız olup olmadığını sordu. John Abizaid'e söyleyin, tugay büyüklüğünde bir birlik seçip, hemen Bağdat'a göndersin. Bölgede yeterli kuvvet bulunması beni memnun etmiyor. Yasadışılık gerçek bir sorun ve görevi yerine getirmek için daha fazla askere ihtiyacımız var.”²⁹

Yirmi dördüncü bölüm

Sıfırdan başlamak

Bağdat kargaşa içindeyken, Beyaz Saray önemli bir rota değişikliği kararlaştırdı: Irak'ı denetlemek görevi Jerry Bremer'a verilecekti. L. Paul Bremer, Henry Kissinger'ın personel başkanı olarak çalışmış, Hollanda Büyükelçiliği görevinde bulunmuş, şimdi de Dışişleri Bakanlığı'nın terörle mücadele bölümüne başkanlık ediyordu. Beyaz Saray Bremer'ın kişiliğinde işten kaçınmayacak bir yönetici, Irak'ın içinde bulunduğu kargaşayı ensesinden yakalayacak ve Bush yönetiminin ülkeyle ilgili planını yeniden rayına oturtacak bir genel vali profili görüyordu.

Bremer görev mülakatını otuz yıl önce Gerald Ford yönetiminden tanıdığı Rumsfeld'le konuşarak gerçekleştirdi. Bremer Ortadoğu konusunda uzman değildi ve diplomat olarak bölgede hiç bulunmamıştı, ama bu eksiklikler Rumsfeld'in Pentagonu'nda avantaj olarak görülüyordu. Rumsfeld, Dışişleri Bakanlığı Arapçılarından oldukları ve Bush'un Irak'ı yeniden biçimlendirmek için hazırladığı cüretkâr planı yeterince desteklemeyecekleri gerekçesiyle, Jay Garner'ın seçimlerinden çoğunu durdurmuştu. Bremer böyle bir sorun yaratmayacaktı.

Rumsfeld'le bir araya gelmesinin hemen ertesinde, Bush Bremer'a görevi önerirken, geniş tabanlı bir hükümet kurmak için acele etmemek gerektiğinin altını çizdi. Bremer otoritesini kabul ettirmekte kararlıydı. Yönetimin başlangıçtaki planı, Bremer'ın yetkilerini Iraklı liderlerle bir araya gelen ve yeni bir hükümetin kurulması için siyasal ayrıntıları görüşen Zalmay Halilzad'la paylaşmasını öngörüyordu. Bremer böylesi bir işbirliğine karşı çıktı. Irak'ta tek bir patron olacaktı, o patron da kendisiydi. Halilzad devre dışı kaldığını 6 Mayıs günü, Bremer'ın atanmasının resmen açıklanmasından sadece birkaç dakika önce öğrendi. Dışişleri Bakanlığı'nda ise Colin Powell Halilzad'ın Irak'taki yönetim kadrosundan kaydırılmasına şaşırılmıştı, çünkü bu konu kurumlar arası toplantılarda hiç dile getirilmemişti. Powell Rice'ı arayıp, bir açıklama istedi. Powell'a göre Halilzad Iraklı oyuncularını iyi tanıyan ve onlar tarafından Beyaz Saray'ın güvenilir bir temsilcisi olarak görünen tek kişiydi. Rice cevap olarak konuyla hiçbir ilgisinin bulunmadığını söyledi. Bu atama da ulusal güvenlik mekanizmasının nasıl devre di-

şı bırakıldığının bir başka örneğiydi.¹

Bremer Bağdat'a hareket etmeden önce, Rumsfeld'in yardımcılarıyla Irak'ta atılması gereken adımları görüştü. Doug Feith'in siyaset atölyesi, üst düzey Baasçıların politikaya girmesini yasaklayacak bir tasarı hazırlamıştı. Baasçılardan arındırma kavramı yeni bir görüş değildi ve marttaki toplantıda Bush tarafından da onaylanmıştı. Saddam'ın iktidar mekanizmasının ortadan kaldırılacağı bütün süreç boyunca biliniyordu. Peki, Amerika ne kadar derine inecekti? Eski düzeni temizlemek ile Iraklıları ülkeyi yönetmek için gerekli insan sermayesinden yoksun bırakmak arasında bir denge bulunmalıydı.²

Bu konuda Saddam muhalifleri arasında da görüş ayrılıkları vardı. Halilzad'ın düzenlediği ve Iraklı muhaliflerin bir araya geldiği aralık toplantısında İyad Alavi, sınırlı bir Baas'tan arındırma politikası ile eski düzene bağlı Iraklıları taraf değiştirmeye davet eden bir çağırından yana olmuştu. Alavi'nin bu tutumunda biraz çıkar da vardı, çünkü Baasçılar ve Iraklı komutanlar arasındaki tanıdıklarının iktidarına temel olabilecekleri kanısındaydı. Öte yandan Ahmed Çelebi sadece Saddam rejimin kalıntılarını yok etmekle kalmayıp, rakibinin dayandığı temeli de yıkmak için güçlü bir Baas'tan arındırma politikası talep ediyor ve Iraklı subayların siyasete sokulmasına izin verilmemesini istiyordu. Halilzad Londra'da Çelebi'den çok, Alavi'nin etkisinde kalmıştı.

Jay Garner Irak'ta geçirdiği ilk haftalar sırasında Baas'tan arındırma konusunda daha pragmatik bir yaklaşım benimsemişti. Bakanlıklar aracılığıyla iş görmeye çalıştığından, örgütlenmenin en tepesindeki bir ya da iki katmanı sıyrıp atmaya, ancak yetkililerden çoğunu yerinde tutmayı planlıyordu. Baas Partisi'ne bağlı kişileri işten uzaklaştırmak mutlak bir temizlikten çok, bir kara liste hazırlamakla eşdeğerdi. Ne var ki Halilzad ve Garner'ın devirleri geçmişti. Yükselen yıldız, Bremer'di. Bremer sadece katı bir Baas'tan arındırma politikasından yana durmuyor, bu konudaki fermanı da bizzat vermek istiyordu. Pentagon'daki iş arkadaşlarına gönderdiği notta belirttiği gibi, "Irak'a gelişinin Iraklıları Saddamcılığı kökten silip atmaya kararlı olduğumuza inandıracak, açık ve kesin adımlarla birleştirilmesini" istiyordu. Bremer *Oz Büyücüsü* anları beklentisinde değildi. Baasçılıktan arındırma bildirisi Bremer'in otoritesini ve ipleri eline aldığıın göstergesi olacaktı. Eğer Saddam taraftarları Irak'taki kargaşadan yararlanıp, yenden iktidara yaklaşabileceklerini sanıyorsa, Bremer da Baasçıların bir daha dönmek üzere tarihte kaldıklarını kanıtlayacaktı.³

Bremer'ı duraklatan önemli bir nokta vardı: Irak'taki Amerikan askeri sayısı. Bremer Bush yönetiminin Afganistan özel temsilciliğini yapan, bu arada da Dışişleri Bakanlığı'nın arabulucusu olarak Kosova, Bosna,

Somali ve Haiti'de kısa süreli görevler üstlenen James Dobbins ile dosttu. Bremer'in ikinci adam olarak Bağdat'a gelmesi çağrısını geri çeviren Dobbins, RAND danışmanlık şirketi adına yaptırdığı ve İkinci Dünya Savaşı'ndan Afganistan'a kadar ulus oluşturma çabalarını inceleyen ve yakında yayımlanacak olan çalışmayı Bremer'a iletti. Ulus oluşturma, Bremer'in bütün diplomatik hayatı boyunca hiç karışmadığı bir konuydu.

RAND incelemesinin mesajı, barışı korumak için kalabalık birliklerin küçük birliklerden daha iyi olduğuydu. Küçük birlikler karşıdakilere barış gücüne meydan okuyabileceklerini düşündürmekle kalmıyor, barışı korumaya çalışan askerlerin sınırlı sayılarını kapatmak için ateş gücüne daha fazla güvenmeye de yöneltiyordu. Bu durum siviller arasında kayıp sayısını artırdığı gibi, halkın barış gücüne sırt çevirmesine de neden oluyordu. "En yüksek sivil kaybının ABD güçlerinin en az sayıda oldukları operasyonlarda gerçekleşmesi, asker sayısı ile risk düzeyi arasında ters bir orantıyı işaret etmektedir" diyordu RAND incelemesi.

Bunun ötesinde, Dobbins Balkanlar'da alınan dersleri ihmal eden Bush yönetiminin yanlış davrandığı görüşündeydi. Rumsfeld şubat ayında yaptığı "Ulus Oluşturmanın Ötesinde" konuşmasında Balkanlar'dan yanlış savaş sonrası politikalarının ders kitaplarına girecek örneği olarak söz etmişti. Oysa Dobbins Balkanlar'daki NATO operasyonlarından öğrenilecek çok şey olduğu kanısındaydı. Tıpkı eski Yugoslavya gibi, Irak da farklı etnik gruplardan oluşan ve bir diktatörün bir arada tuttuğu bir devlettir. Bosna ve Kosova gibi, Müslüman nüfusa sahipti. Bush yönetiminden bazılarının tarihi bir temel olarak gösterdikleri savaş sonrası Almanyası'nın tersine, Irak etnik açıdan homojen bir nüfusa ve bir Birinci Dünya ekonomisine sahip değildi ve savaşta yakılıp yıkılmamıştı. NATO Balkanlar'da barışı korumak için halktan her bin kişi için bir barış gücü askeri görevlendirmişti. Irak'ta bu oran McKiernan'ın elindeki gücün yaklaşık üç katı ya da 450 000'i aşkın asker demektir. Bu sayılar Ulusal Güvenlik Konseyi uzmanlarından genç bir Deniz Piyade binbaşısının şubat ayında Rice ve Hadley için hazırladığı çalışmadakilere yakındı.

Savları ve analizi ile RAND araştırması Bush yönetiminin savaş sonrası Irak'ı güvenli altına alma politikalarına taban tabana zıttı. Bu araştırma uygulanmış olsa, Rumsfeld'in, 1. Süvari Tümeni'nin gitmesini iptal etmek bir yana, daha fazla birlik göndermesi gerekecekti. Bremer RAND araştırmasının bir özetini Rumsfeld'e gönderdiyse de, bir cevap alamadı. Bremer 12 mayısta Bağdat'a varıp, Cumhurbaşkanlığı Sarayı'na götürülürken, sokaklarda gördüğü Amerikan askerlerinin yetersizliğinden sarsıldı: Tanklarına yapışık gibi duran askerler devriye gezmiyorlardı. Bremer'a göre durum, RAND raporundaki uyarıları doğrular nitelikteydi.

Bremer ertesi gün ekibini topladı ve başkentteki suç oranını ve yağmayı önlemek için sert bir politika uygulama zamanının geldiğini açıkladı.

di. RAND raporuna göre, Haiti'de, Amerikan Deniz Piyadeleri işgalin beşinci gününde tehditkâr hareketler yapan Haitili askerlerin üzerine ateş açmıştı. Haitilerden yedisinin öldüğü bu olay, Amerika Birleşik Devletleri'nin hafife alınamayacağı mesajını gönderiyordu. Bremer yağmacılardan bazılarını vurarak, Irak'a da aynı mesajın gönderilme zamanının geldiğini düşünüyordu. Kapalı kapılar arkasında söyledikleri neredeyse hemen dışarıya sızıp, manşetlere oturdu: Bremer artık yağmacıların vurulmasını öngören yeni bir Amerikan politikası açıklamıştı. Bremer'in tutumu, özgürlüklerini 3. Piyade Tümeni'ne borçlu, yoksullaşmış Iraklıların yağmasını durdurmak için askerlerinin öldürücü güç kullanmayacağını açıkça belirten Buff Blount'ı şaşırttı. Askerlerin genel ilkesi, çatışma kurlarlarını tartışmamak olsa da Blount, Bremer'in sert konuşmasıyla askerlerin kafalarını karıştırmamasını istemiyordu. "Askerin hayatı tehlikede olmadıkça, yağmacılara ateş etmeyeceğiz" dedi Blount. Mattis de benzer duygular taşıyordu. Bush yönetiminin terbiye politikası hayırlı başlamamış, üstelik Bremer ile generaller arasındaki anlaşmazlığı da gözler önüne sermişti. Bremer, Dobbins'in çalışmalarından ne denli etkilense de, olanlar RAND raporunu yeterince dikkatli okumadığını gösteriyordu. Yetersiz asker sayısını telafi etmek için ateş gücü kullanmak, işgal edilmiş bir ülke halkını kazanmanın en iyi yolu değildi.⁴

Bremer, kendiyile özdeşleşmiş Brooks Brothers kostümlerini ve yürüyüş botlarını çıkarmadan yeni bir kuruluş başlattı: Geçici Koalisyon Yönetimi. Garner geçişi kolaylaştırmak için bir süre kurulda kaldıysa, Irak'ın sivil yöneticisi görevinin bu kadar kısa zamanda sona ermesine şaşırmış, geliştirdiği politikalardan çoğunun Bremer tarafından tersyüz edilmesinden mutsuz olmuştu. Bremer, Garner ve Halilzad tarafından geçici bir Irak hükümeti kurulması için mayıs sonunda yapılması planlanan toplantıyı 15 mayıs günü iptal etti, onun yerine önce anayasanın hazırlanacağı, en sonunda da seçimlerin yapılacağı, adım adım gerçekleşecek, metotlu bir siyaset izlemeyi yeğledi. Bush ekibi için, yönetimin Iraklılara devrinin gecikmesi bir yenilik değil, sadece değişiklikti. Rumsfeld savaşın başlamasından sadece on bir gün sonra Cheney, Powell ve CIA Başkanı George Tenet'e gizli bir rapor göndermiş ve yönetimi Iraklılara gereğinden çabuk devretmenin de riskli olabileceğini belirtmişti. Her şeyden önce Washington'un, yeni Irak yönetiminin Amerikan dostu gibi davranacağından emin olması gerekiyordu.⁵

Ertesi gün, Bremer 1 Numaralı Kararnamesi'ni yayımladı: Feith ve yardımcıları tarafından çizilen politikayı izleyen "Irak Toplumunun Baasçılıktan Arındırılması." Bremer'in kararnameyi yorumu, Baas Partisi'nin en üst dört katmanının resmi görevlerden uzak tutulacağıydı. Baas'tan arındırma kararnamesi açıklandığında, Garner CIA istasyon şefinin yanındaydı. CIA istasyon şefinin sözlerine göre, Bremer 30 000'den fazla insanı siyasal hayattan uzaklaştırmıştı.⁶

Yaklaşımında, kişilik ve yönetim anlayışlarındaki farklılığın çok ötesinde, temel bir değişiklik vardı. Bush yönetimi, savaşın ilk günlerinde Fedailerin şiddetli direnişiyle karşılaşmış endişeye kapılınca, soruna bir Irak görüntüsü verme çabasına yönelmişti. Amerika Birleşik Devletleri Iraklı direniş önderlerini Tallil Hava Üssü'nde bir araya getirmiş, zaman yitirmeden geçici bir Irak hükümeti kurulması için bastırmıştı. Oysa Bağdat beklendiğinden çabuk düşüp, Iraklı muhalifler çekismeye başlayınca, yönetim Irak'taki gelişmeleri bizzat biçimlendirebileceğini, biçimlendirmesi gerektiğini düşündü. Amerika Birleşik Devletleri iktidarın dizginlerini ele aldı ve Iraklıların kendi kendilerini yönetmelerine güvenecekleri günü ertelemeye koyuldu. Bremer'in atanmasıyla, ibre bir kez daha Washington'a döndü. Bütün düzensizliğe ve kargaşaya rağmen, Bush yönetimi barış koşullarını dayatabileceğinden emindi.

Politika farklılığının en çok göze battığı konu, Irak ordusunun yeniden yapılandırılmasıydı. CENTCOM, Iraklı birliklerin kitleler halinde teslim olacağını varsaymıştı. Bu birlikler yeni Irak ordusunun temel taşları olarak kullanılacak, Amerikan kuvvetlerine katılıp Irak'ı güvenlik altına almalarına yardım edecekti. Böylesi bir teslim sadece bir kez gerçekleşmesine rağmen –Anbar eyaletinde Albay Potts'a resmen teslim olan askersiz Irak generali– Abizaid, McKiernan ve Garner hâlâ Irak askerlerinden yararlanabileceklerini ve Irak ordusunu yeniden birleştirebileceklerini umuyorlardı. Böyle düşünmek için güçlü nedenleri vardı.

Abizaid ve McKiernan asker bulmanın yanı sıra, işgalci olarak görünmekten kaçınmak istiyorlardı. Başlangıçtan beri, fazla yayılmış Amerikan birliklerini tamamlayacak Irak askerlerine ve Müttefik kuvvetlerine güvenmişlerdi. Irak birliklerini devreye sokmak hem güvenlik hem de çıkış stratejisi açısından çok önemliydi. 17 nisan günü, Amerikan birliklerinin Bağdat'a ilk girişlerinden topu topu bir hafta sonra, Abizaid uydu aracılığıyla bir video konferans düzenledi, "kendi kendilerini terhis eden" birliklerden ve sevk noktalarına davet edilecek rejim muhaliflerinden üç tümenlik geçici bir Irak ordusu kurulması gerektiğini söyledi. Abizaid yeni ordunun hemen başlangıçta seçkin bir savaş birliği olacağı düşünüyordu; asıl amacı, Iraklı askerlerin, en azından ilk aşamada, resmi binaları korumak ya da sınır geçiş noktalarını beklemek gibi daha önemsiz görevlerde kullanmaktı. Abizaid Arap ordularının sadece askeri örgütler olmadıklarının, insanlara iş verip, Arap toplumlarını bir arada tuttuklarının farkındaydı. Amacı üç tümeni üç ayda toplamaktı.

McKiernan da Bağdat'a varınca Irak için bir kurmay grubu oluşturmaya çalıştı. 9 Mayıs günü, bir dizi seçkin Amerikan subayıyla birlikte, CIA'nin Ebu Gureyb Sarayı'nda düzenlediği bir toplantıda, eski Irak su-

bayı Faris Naima ile bir araya geldi. Naima askerliğe profesyonel açıdan bakıyor, çok iyi İngilizce konuşuyordu. Irak'ın en seçkin subaylarının eğitildiği El Bekr Askeri Akademisi'nde müdürlük görevinde bulunmuştu. Siyasal açıdan kuşkulanılmakla birlikte, Saddam hükümetince değeri bilinen bir Sünni olarak, önce Filipinler'e, sonra da Avusturya'ya büyükelçi atanmıştı. Naima daha sonra Amerikalılara Saddam'ın Stalinvari rejimi için çalışmanın sinir bozucu bir işkence olduğunu anlattı. Bir toplantı için Saddam'ın saraylarından birine çağırıldığında, oradan terfi ederek mi yoksa idam edilmek üzere elleri kolları bağlanmış mı çıkacağını kestiremiyordu. Kusay, Viyana'daki görevinin sonunda eşile birlikte Bağdat'a dönmesini emrettiğinde Naima, rejimle iple koparıp, yurtdışında kalmanın daha güvenli olacağına karar vermişti.

Amerikan generalleriyle yapacağı toplantıya eprilmiş bir kostümle gelen Naima, ceketinin cebinden bundan sonra neler yapılması gerektiği konusunda hazırladığı, dörde katlanmış planını çıkardı. Bağdat'ta yağmacılığın yayılması ve suç oranının yükselmesi nedeniyle, bir gövde gösterisi yapmak gerekecekti. En önemli konu, güvenlikti. Naima Amerikalılardan Irak'ın kuzeyinde, ortasında ve güneyinde konuşlandırılacak üç Irak tümeni kurmalarını istedi. Polisi takviye etmek için her önemli kente bir kara alayı gönderilmeliydi. Naima Baasçılarla yakınlaşmamış çok sayıda askeri lider olduğundan söz etti. Ona göre yapılması gereken, işe tepeden başlamak, yeni bir Irak Savunma Bakanlığı kurduktan sonra, tabana doğru inmekti. Tüm subaylardan Baas Partisi'ni suçlamaları istenecekti.

Amerikalılar subayları nasıl bulacağını sorunca, Naima'nın cevabı hazırды: "Ben getiririm." Bu arada siyasal tavsiyelerde de bulunmayı unutmadı. Ona göre, Amerika Birleşik Devletleri askerlerin, polislerin ve bürokratların maaşlarını ödemeliydi. Irak bir memurlar ülkesiydi ve memurların hayatta kalabilmek için maaşlarına ihtiyaçları vardı. Bunun dışında, Iraklıların onlara işgalci gözüyle bakmamaları için, Amerika bir çekilme planı açıklamalıydı. McKiernan etkilenmişti. Iraklıları göreve çağırmak, ayıklamak ve zaman geçirmeden yeni bir birlik oluşturmak için hem yukarıdan aşağıya hem de tabandan tavana çalışabilirmiş gibi görünüyordu.⁷

McKiernan ve CIA, Irak ordusunu yeniden canlandırmaya çalışırken, Jay Garner'ın ekibi de benzer bir arayış içindeydi. Garner hâlâ eski Irak ordusunu işgücü olarak kullanmak arzusundaydı ve bunun için de Irak askerlerinin yeniden eğitimi konusunda müteahhitlerle anlaşmıştı. Washington merkezli bir danışmanlık kuruluşu olan RONCO Irak askerlerini eleyerek yeni savaşçı birliklere gönderilecek olanların başka işlerde çalıştırılacak olanlardan ayrılması için bir öneri hazırlamış, Kuzey, Orta ve Güney Irak'ta eleme merkezleri kurmak için ayrıntılı planlar geliştirmişti. Eski Kara Kuvvetleri Komutanı Carl Vu-

ono'nun yönettiği MPRI adlı başka bir danışmanlık şirketi de eski Saddam askerlerini yeniden inşa görevlerinde çalıştırmak için eğitmek üzere 625 000 dolarlık bir başlangıç anlaşması imzaladı ve ilk adım olarak dokuz kişilik bir ekibi Kuveyt'e gönderdi.

Garner'ın baş planlamacılarından Albay Paul Hughes, Bağdat'a varışından kısa bir süre sonra, Iraklı bazı eski subayların Amerikan askerlerine giderek, maaşlarını nereden alacaklarını sorduklarını duydu. Hughes üst rütbelerin onayını aldıktan sonra Cumhuriyet Muhafız subay kulüplerinden birinde, söz konusu grupla bir araya geldi. Kendilerine Bağımsız Askeri Grup adını veren Iraklı subaylar Amerikalılarla işbirliği yapmak istediklerini söylediler. Çoğunun ordunun dışında çalışmak istemesine rağmen, astsubaylar da dahil, muhtemel subay isimleri vermeye hazır olduklarını belirttiler. Savunma Bakanlığı'nın bombalanacağını hesaplayarak bilgece davranmış, askeri personelin kişisel bilgilerinin saklandığı bilgisayarları başka yere götürmüşlerdi. Sonunda, Amerikalılara askeri polis de dahil, 50 000–70 000 isim verdiler. Amerika Birleşik Devletleri hazır askeri birliklere sahip olmayabilirdi, ama kurmak için elinde parçalar vardı –tabii kullanmak koşuluyla.⁸

Tıpkı Bremer'in Baas'tan arındırma konulu kararnamesi gibi, Geçici Koalisyon Yönetimi'nin Irak ordusunu yeniden oluşturma ile ilgili duruşunun temeli de Washington'da atılmıştı. Bremer Irak'a hareket etmeden önce, Clinton yönetiminde Feith'in savunma politikası görevini üstlenmiş olan Walter Slocombe ile görüşmüştü. Slocombe Demokrat Parti taraftarı olmakla birlikte, Bush yönetiminin Irak'a saldırma kararını desteklemiş ve Rumsfeld ekibiyle dostça ilişkilerini sürdürmüştü. Slocombe bir gün, Pentagon spor salonundan çıkarken, Rumsfeld'in en yakın danışmanlarından Steve Cambone'yle karşılaşınca, beriki Bremer'in ekibine katılmayı isteyip istemeyeceğini sordu. Birkaç gün geçmeden, Feith Irak'ın yeni Savunma Bakanlığı yöneticiliği olasılığını konuşmak için Slocombe'ü çağırdı. Slocombe ve Bremer, Irak'a gitmeden önce Irak ordusunu resmen dağıtma ve sıfırdan başlama düşüncesini tartıştılar. Bu açıdan bakıldığında, öneri Bremer'in "Saddamizm" karşıtı haçlı seferinin bir parçasıydı: Tek bir darbeye yönetim görevlerindeki Baasçıları atacak ve Saddam'ın ordusunu yok edecekti. Bremer ve Slocombe'a göre Sünni egemenliğinde bir ordu Kürtleri öfkeliendirirdi. Şiiiler böylesi bir orduya katılmak istemeyecek, bu da etnik dengesizlik yaratacaktı. Dahası, Amerika Birleşik Devletleri orduyu dağıtarak, Iraklı subay ve askerlerin maaşlarını ödemek zorunluluğundan da kurtulacaktı. İhbar tazminatları için fon ayrılacak, ancak silahlı kuvvetlerden uzaklaştırılacak insanlara maaş bağlanmayacaktı. "Görevinden kaçan ve olmayan bir orduya para ödememin anlamı var mı?" diye düşünüyorlardı. Üstelik eski askerleri başka işlerde kullanmak için herhangi bir sistem düşünülmemiş olması, işsizlik oranı baş döndürücü hızla artan bir ülkede önemli bir eksiklikti.⁹

Bremer ve Slocombe'un tutumları Feith'in martta Bush'a anlattığı planı tepeden tırnağa değiştiriyordu. Gerçekten de, Başkan'a söylenen, 300 000 Irak askerini savaş sonrası Irakı'nın kargaşasına göndermenin tedbirsizlik olacağı ve Saddam'a bağlı olanların belirlenmesi için birliklerin süzgeçten geçirilmesi gerektiği idi. Ne var ki, Feith de artık yeni görüşün yanındaydı. Irak ordusu kendi kendini terhis ettiğine göre, Feith eski askerlerle işe koyulmanın, Saddam'a sadık subayları da içerebilecek insanların getireceği risklere değmeyeceği kanısındaydı. Kürtler gibi, Pentagon'un en yakın müttefiki Çelebi de aylardan beri eski Irak ordusunun dağıtılması için bastırıyordu.

Slocombe'un Irak'a varmasından sonra McKiernan, onu kendi tarafında çekmek amacıyla Naima ve öteki eski Irak yetkilileriyle yaptıkları toplantılardan birine çağırdı. Slocombe Iraklı subayları dinledi, zamanlarını ayırdıkları için teşekkür etti, ama onları yeni Irak komutanlığının çekirdeği olarak görmediğini açıkça belirtti. Irak ordusunu canlandırmak için üst düzey Iraklı subay kullanmak, Slocombe'un gözünde Sünni denetiminde yeni bir kuvvet yaratmak anlamına geliyordu.

Slocombe görüşünden ödün vermedi ve "Kurumların Dağıtılması" adı altında, orduyu, Savunma Bakanlığı'nı ve Irak'ın istihbarat örgütlerini resmen lağveden 2 Numaralı Kararname'yi hazırladı. Artık yeni bir kuvvet kurulacaktı: "profesyonel, siyasetüstü, askeri açıdan etkin ve bütün Iraklıları temsil eden" Yeni Irak Ordusu. Slocombe'un Savunma Bakanlığı'na gönderdiği kararname taslağı Rumsfeld'in yardımcıları tarafından satır satır incelendi. Bremer, Rumsfeld'in onayını aldı. Gelecek yeni birlik planları da Pentagon'la görüşülmüştü.

19 mayısta bizzat Rumsfeld, Bremer'a bir dizi gizli planlama talimatı göndererek, Yeni Irak Ordusu'nun nasıl kurulması gerektiğini anlattı. "Yeni Irak Ordusu varlığını sürdürebilir bir yönetime sahip, istikrarlı ve kendine yeten bir Irak için gerekli koşulların oluşmasına katkı sağlamalıdır" diyordu Rumsfeld mesajında. "Kalıcı devlet, Iraklıların ulusal gururunun kaynağı olacak, ulusal birliği güçlendirecek ve etnik işbirliğine örnek olacak, sürekli bir güçtür." Rumsfeld yeni ordunun sekiz yüzer kişilik üç mekanize taburdan oluşması gerektiğini de ekledi. Bu taburlardan biri ülkenin kuzeyinde, ikincisi merkezde, üçüncüsü de güney bölgesinde olacaktı. Rumsfeld Savunma Bakanlığı'nın emrine verilecek bu kuvvetin meydana çıkması için altı ay gerekeceğini tahmin etmişti. Birlik daha sonra gelişecek, toplam 40 000 kişilik üç tümene dönüşecekti. Irak gururunu okşamak konusundaki bütün söylemlere karşın, yeni ordunun adı, belirgin bir kültürel vurdumduymazlık örneği idi: İngilizce "New Iraqi Corps"un kısaltması olan NIC, Arapça "s..mek" anlamına geliyordu. Bu örnek, kurtarıcıların işgal ettikleri ülke hakkında ne denli bilgisiz olduklarının bir kanıtıydı.¹⁰

23 mayısta, Bremer 2 Numaralı Kararname'yi resmen yayımladı. Ön-

ceden Rumsfeld'e gösterilip görüşü alınan kararnameden habersiz olanlar, öteki kilit oyuncular. Genelkurmay İkinci Başkanı Peter Pace, daha sonra karar hakkında Genelkurmay'ın görüşünün istenmediğini açıklayacaktı. Powell'ın da olanlardan haberi yoktu. Condoleezza Rice hazırlıksız yakalanmış, ama Beyaz Saray'ın Irak'taki adamının görüşüne güvenmek zorunda olduğunu düşünerek teselli bulmuştu. Daha sonra, "Kararnamenin yakalamaya çalıştığımız hedefle ilgisiz olduğunu düşünecek birileri olduğunu sanmıyorum; bütün yapı bu gibi kararların sahada ya da Pentagon aracılığıyla alınması için kurulmuştu" diyecekti.¹¹

Gerçekten de, Abizaid ve McKiernan bu kararı ani bir dönüş ve daha önceki planlarından istenmedik bir uzaklaşma olarak gördüler. Bunun ne denli önemli bir uzaklaşma olduğu, Slocombe Yeni Irak Ordusu'nu kurma planlarını açıklayınca anlaşıldı. Baasçılık damgasından kurtulmak için, albay ve daha üst rütbeli hiç kimsenin yoğun soruşturma yapılmadan orduya alınmayacağına karar verilmişti. Orduyu tabur tabur kurmanın anlamı, ilk piyade tümeninin –yaklaşık 12 000 asker– ancak tam bir yıl sonra oluşturulacağı, üç tümenlik kuvvetin kurulup eğitilmesinin de iki yıl süreceği idi. Oysa generaller, sınırları korumak ve ülkenin bütününde askeri bir varlık göstermek için gerekli sayıya ulaşmak bakımından Iraklılardan yararlanmak düşüncesindeydi. Irak ordusunu dağıtma kararı sadece 300 000 Irak askerinin düşmanlığını kazanmakla kalmıyor, aynı zamanda da CENTCOM'un savaş sonrası planını kökten değiştiriyordu. "Askerleri hemen geri çağırarak, bizim tarafımıza çekmek, ondan sonra da kime güvenilir kime güvenilmeyeceğini belirlemek istiyorduk" diyor komutanlığın Bremer'la irtibatını sağlayan CENTCOM planlamacısı John Agoglia. "Böylesi, her seferinde tek bir tabur kurmaktan çok daha hızlı olacaktı ve onlara psikolojik bir mesaj göndermek, bize karşı dönmelerini önlemek için yeni Irak'ın bir parçası olduklarını anlatmak istiyorduk."¹²

Çoktan alınmış bir kararı değiştirmeye çalışan Franks ve komutanlar, tuhaf bir durumda kalmışlardı. Koramiral James Robb mayıs sonunda karşılaştığı Slocombe'a Abizaid'in eski üst rütbeli Irak subaylarının bir kenara atılmaması ve eğitimin hızlandırılması görüşünde olduğunu ilettili. Franks Bremer'la 2 haziranda yaptığı video konferansında aynı konuya döndü. "Bunu yapma hızının, yanlış hesap olarak görülebileceğini düşünüyorum" diyecekti savaştan sonra.¹³

İki Numaralı Kararname, Irak'ta bomba etkisi yarattı ve Bağdat'ta öfke gösterilere neden oldu. Petraeus'ün 101. Hava İndirme Tümeni'nin Iraklıların güvenini kazanmak için çabaladığı Musul'daki şiddetli protesto gösterilerinin sonunda on altı asker yaralandı. Petraeus 14 haziran günü, Ebu Gureyb Sarayı'nda Scott Wallace'ın görevi devretmesi nedeniyle düzenlenen törende Slocombe'u yakaladı ve Irak askerlerini ekmek paralarını kazanamayacak duruma düşürmenin Amerikan birlikle-

rinin hayatını tehlikeye attığını anlattı. Fırtınayı dindirmek isteyen Bremer, daha sonra Irak askerlerinin maaşlarını ödemeye karar verince, Amerika Birleşik Devletleri kötünün de kötüsü bir çözümle karşı karşıya kaldı: bir taraftan terhis edilmiş, öfkeli bir ordunun parasını ödeyip, karşılığında bir şey almazken, diğer yandan da askerlerin denetimsiz kaldığı, yeni düzende hiçbir rolleri olmadığı, suç işleyebilecekleri, hatta daha kötüsünü de yapabilecekleri bir ortam yaratılmış oluyordu.¹⁴

Bremer Irak ordusunun terhis kararnamesini yayımladıktan kısa süre sonra, işgal yönetimi ilginç bir buluş yaptı. Bremer'in Baasçılıktan arındırma programı partinin üst kademelerinde bulunan Iraklıların yeni Irak'ta görev almalarını yasaklamış, bu tutum otomatik olarak orduya uyarlanınca, tüm üst rütbeli subayların yeni orduya katılması yasaklanmıştı. Amerikalılar askerlerin kişisel kayıtlarını ele geçirip inceledikçe, üst rütbelerde sandıklarından çok daha az Baasçı bulunduğunu gördüler. Tümgenerallerin sadece yarısının, tuğgenerallerden pek azının partiyle bağlantısı vardı. 140 000 subay ile astsubayın içinde yeni orduya alınmayacak kadar kararlı Baasçı sayısı yalnızca 8 000'di. McKiernan'la konuşmaları sırasında Naima'nın değindiği bu nokta, aslında hiç de şaşırtıcı olmamalıydı. Saddam düzenli ordudan öylesine kuşkulanıyordu ki, tümenlerin Bağdat'a uzak yerlerde konuşlandırılmalarını istemişti. Sözde sadık Cumhuriyet Muhafızları'nın bile Bağdat içinde kalmaları yasaktı. Bremer üst rütbeli subaylara yeni Irak ordusunun yolunu kapatırken, Irak'ın asker-sivil ilişkilerinin yanlış anlaşılmasından kaynaklanan bir görüşe dayanıyordu.¹⁵

Bremer Irak konusunda yazdığı anılarında, Irak ordusunu terhis etme kararının Rumsfeld ve danışmanlarından geldiğini ayrıntılarıyla açıklarken, bu kararın Amerikan askerlerinde yarattığı memnuniyetsizliğe değinmeyecekti.¹⁶ Bremer, Abizaid ve Rumsfeld'den gelen baskıların altında, yeni Irak askerlerinin eğitiminin hızlandırılmasına çalıştı. Amerikalılar yeni bir milis -Irak Sivil Savunma Ordusu- kurdularsa da, bu birlik hem tutarsız yeteneklere sahipti hem ulusal değildi hem de boşluğu dolduracak özelliklerden yoksundu.

Aslına bakılırsa, hem Rumsfeld hem de Bremer güvenlik sorununun artmasında kendilerine özgü katkıda bulundular. Rumsfeld Irak'taki Amerikan asker sayısını sınırlandırdı, Bremer da hemen hazır olacak Iraklı asker sayısını kısıtladı. İki karar birleşince, çok daha geniş bir güvenlik boşluğu doğması kaçınılmazdı.

İşe sıfırdan başlayan tek örgüt, Bremer'in Geçici Koalisyon Yönetimi değildi. Genelkurmay Başkanlığı daha savaştan önce savaş sonrası Irakı'nı denetleyebilmek için yeni bir askeri örgüt kurulup, personelle donatılmasını önermiş, Abizaid de bu görevin 3. Kolordu'ya verilmesi-

ni teklif etmişti. Bu arada, böylesi bir birliğin hemen göreve başlaması için de çaba harcandı. Ne var ki, düşünce hiç gerçekleşmeyecekti. Bağdat düştüğünde, McKiernan'ın kara savaş komutanlığının bu sorumluluğu daha ne kadar taşıyacağı, ardından neyin geleceği hâlâ karanlıktı.

Nisan sonunda, Franks kurulması gereken örgütü tartışmak üzere bütün subaylarını toplayınca, askerler tarafından bir Birleşik Ortak Görev Gücü kurulması, bu komutanlığın başına bir korgeneral getirilmesi, personelinin tüm sınıflardan karşılanması ve Irak'taki bütün askeri birlikleri denetlemesi kararlaştırıldı.

İsim seçme zamanı geldiğinde, subaylardan biri, gelecek güçlükleri işaret eden bir kara mizahla, BOGG-13 adını önerdi. Franks neşeyle atılarak, "İsterseniz BOGG-1369 yapalım, sizi saksofoncular" dedi. Gene Renuart her zamanki Havacı zarafetiyle toplantının düzenini yeniden sağladı: komutanlığın adı BOGG-7 olacaktı. Renuart'ın 7'yi seçmesinin nedeni, oğlunun futbol formasının numarasının 7 olmasıydı. Yine de, bu anekdot Franks'in savaş sonrası yönetimine yaklaşımı açısından belirleyicidir. Franks için savaşmak dışında her şey görkemsiz ve nankör bir yükü. Çoktan emekliye ayrılmayı ve tıpkı Schwartzkopf'un Körfez Savaşı'ndan sonra yaptığı gibi, anılarını yazmak için milyonlarca dolarlık bir anlaşma yapmayı düşünüyordu. "Yakında künyemi alacağım" diyordu üst rütbeli subaylardan birine. Franks için savaş sonrası Irak yakında başkasının sorunu olacaktı.¹⁷

Oysa Washington'da, Jack Keane Irak bölgesinde zamanın, komutada süreklilik zamanı olduğunu düşünüyordu. Huysuz ama konuşması güçlü bir New Yorklu olan Keane, üst rütbelerde yaşanan hatırı sayılır bir kargaşa döneminden sonra, Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na getirilmişti. Bağdat'ın düşmesinden iki hafta sonra, Tom White'a saat beşte Rumsfeld'in bürosunda olması söylendi. Sivil ordu bakanı içeri girdiğinde, Rumsfeld hiç zaman kaybetmedi, "Bir değişiklik yapmak istiyorum" dedi. White, "Tamam, nasıl istersen" diye cevap verdi. Askerlerin kalabalık birliklere fazla düşkün olduğuna ve değişimde ayak sürüdüğüne inanan savunma bakanının gözünde, White'ın Shineski'ye bağlılığı bağışlanmaz bir hakaretti. White, Rumsfeld'e hemen o gün kısa bir istifa mektubu yazacağını söyledi. Ordu bakanı, Shineski'nin döneminin sonuna kadar kalmayı planlamıştı, ama bir hafta sonra Wolfowitz telefon edip, bunun kabul edilemez olduğunu söyleyince, 9 mayısta ayrılmak zorunda kaldı. Bir ay sonra emekliye ayrılan Shineski, ilkelerinden söz edip White'ı övdü. Seyahatte olan Rumsfeld törene katılmamıştı.¹⁸

Keane'i asıl endişelendiren değişiklikler Washington'dakiler değil, Basra Körfezi bölgesindekilerdi. Myers'la temasa geçip, Franks'in CENTCOM'daki görev süresini uzatmayı, böylelikle Abizaid'e Irak'a daha fazla zaman ayırma imkânı tanımayı önermiş, oysa Myers'tan bu

nun söz konusu olamayacağı cevabını almıştı. Franks iki savaşın sonunda yorgundu ve Myers da kalıp, savaş sonrasıyla ilgilenmesini söylemekten bıkmıştı.

BOGG-7'nin başına kimin getirileceği de Keane'i kaygılandırıyordu. Keane'in adayı –yönetimin de bu görüşte olduğunu sanıyordu– McKiernan idi. Haziran ortasında McKiernan'ın Irak'tan geri geleceğini ve görevin Ricardo "Ric" Sanchez'e verileceğini duyunca, kulaklarına inanmadı. 1. Zırhlı Tümen'in iki yıldızlı generali Wallace'ın yerine 5. Kolorodu'nun başına getirilmiş, Wallace da bu atamayı sadece iki hafta önce öğrenebilmişti. Sanchez şimdi bir kez daha terfi ediyor ve BOGG-7'nin başına getiriliyordu. Irak'a en son gelen birliğini komutanı göz açıp kapayıncaya kadar operasyonun en duyarlı aşamasında, en üst rütbeli komutan durumuna gelmişti. Sorunu daha da çapraşık hale getiren, Sanchez'in yeni bir ekip kurmak zorunda olması, bunun için de 5. Kolorodu'dan ve Kara Kuvvetleri'nin öteki birliklerinden üst rütbeli subaylar toplamak istemesiydi. Oysa McKiernan'ın çevresinde bütün dikkatlerini Irak'a yoğunlaştırmış bir subay ekibi vardı. Keane, Abizaid'i arayıp, neler olduğunu sordu. McKiernan'a saygı duyuyordu. Rumsfeld'in Kara Kuvvetleri Komutanlığı önerisini kabul etse, komutan yardımcılığına McKiernan'ı getirecekti. Abizaid bütün her şeyin Franks ile McKiernan arasında kararlaştırıldığını söyledi.

Aslında, durum pek de o kadar basit değildi. McKiernan görevi sürdürmeye hazır olduğunu söylerken, neredeyse iki yıldır bölgede olan subaylarının Amerika'ya dönmelerini istemişti. Daha önemli bir etken de Washington'daki sivillerin tutumuydu ve McKiernan Kara Kuvvetleri'ndeki üstlerinden gördüğü desteği Rumsfeld ve yardımcılarında bulamıyordu. Rumsfeld'in üst düzey danışmanlarından Larry Di Rita'nın Bremer'in karargâhından Washington'la konuşurken, McKiernan'ın savaş sonrası Irak'ını yönetmek için doğru seçim olmadığını söylediğini duyanlar vardı. Irak'ta Wallace ve McKiernan'la yaptığı 30 nisan toplantısından dönen Rumsfeld'in oradaki karacı generallerden yakınmasının yararlı olduğunu söylemek imkânsızdı. Washington kendi sınıfının başındaki komutanın önermediği, sınanmamış bir generale güvenme riskini almaya hazırdı.¹⁹

McKiernan ve Terry Moran 15 haziran sabahı Bremer'la vedalaştılar. McKiernan 4. Piyade Tümeni'nin Saddam rejiminin üyelerini bulmak için Tacı ve Bakube yakınlarında girişmek üzere olduğu harekâtın bir özetini sundu. Bremer plandan memnundu. Ardından McKiernan iki tavsiyede bulundu. Bremer'in bölgelerindeki projelerin gerçekleşmesi için tugay ve tümen komutanlarına ayrılan tahsisatı artırması gerekiyordu. Komutanlar taşrayı, taşradaki güvenlik koşullarını ve insanları tanıyordu. Oysa Bremer'in bürosu Bağdat merkezliydi ve Irak'ın on sekiz eyaletinden çoğunda temsilcisi yoktu.

McKiernan, ordu konusundaki kaygısını da dile getirdi. Bremer'in "daha büyük, daha hızlı" kararı vermesi gerekecekti. Bir Irak genel-kurmayı kurabilir, Irak asker ve subaylarını garnizonlarına geri dönmeye çağırabilir ve Irak birliklerinin benzin istasyonlarını, güç sant-rallarını, resmi binaları ve köprüleri korumak gibi "düşük riskli" görevlerde kullanmanın yolunu araştırabilirdi. Çok iyi olmayacaktı. Ele-menin hızla tamamlanması, Amerika Birleşik Devletleri'nin "elleri kanlı olanları" zamanla ayıklaması gerekecekti, ama Irak birlikleri Musul, Basra ve Bağdat çevresinde kullanılabilirdi. Bremer dinledi, ama bir söz vermedi.²⁰

Kişilikler bir yana, 2003 yazı Amerikan komuta kademelerinde inanılmaz bir dalgalanma dönemi olmuştu. Görevinden ayrılmaya hazırlanan Franks'in yerine, CENTCOM'un başına John Abizaid gelecekti. Garner'in yerini Bremer almıştı. McKiernan ve Wallace ayrılmıştı. Görevin başında generallerin en yenisi bulunuyordu ve Bremer'la ilişkisi kısa sürede gerginleşecekti. Değişiklikler ve sadece Irak'a birlik götürüp getirmek zaman alıyor ve dikkat dağıtıyordu. Bremer'in karargâhında, John Agoglia bütün dikkatlerini karargâhlarını düzenlemeye ayıran Amerikalıların Irak'ta giderek bozulan durumla teması kaybetmelerinden kaygılanıyordu.

McKiernan'ın ayrılmasından on gün sonra, John Sawers Londra'ya gizli bir mesaj daha gönderdi. Mesajın başlığı, "Irak: Gelişme Raporu" idi, ama sözü edilecek pek gelişme yoktu. Bremer'in geri çekilen Amerikan birliği sayısının aşırıya kaçtığından endişelendiğini, bu yüzden de Başkan'a telefon etmek zorunda kaldığını yazıyordu. İşsizlik yüzde 60'lara tırmanmıştı. "Irak için zor bir haftaydı. Koalisyon güçleri ile Iraklı gruplar arasındaki çatışmalar sıklaştıkça, en kötüsü Macer el Kebir oldu. Bunun nedeni yerel koşullara dayansa, bölgenin huzursuzluğu bilinse de, olanlar Irak'ın çoğu bölgesinde güvenlik zırhının ne denli ince olduğunu gösteriyor" diye yazıyordu.

"Yeni tehdit, altyapının belirlenmiş kesimlerini hedef alan sabotajlar. Elektrik şebekesine karşı geçen hafta sonu girişilen saldırı bir domino etkisi gösterdi ve Bağdat ile ülkenin birçok yerindeki elektrik üretimini yarıya düşürdü. Bu da su dağıtımını etkiledi. Bağdat'ın büyük bölümü üç gündür elektriksiz ve susuz. Hafta boyunca beş başarılı saldırının yapıldığı petrol ve gaz şebekesi yeni bir hedef gibi. Henüz bu tehdide verecek cevabımız yok. Bu arada koalisyon adına çalışan Iraklılara karşı ilk tehdit girişimlerine de tanık olduk.

Bremer'in başlıca kaygısı, ülke çapında bir güvenlik şemsiyesi sağlamamız için ülkede yeter sayıda asker bulundurmak. Bundan önce Başkan Bush'a iki kez ABD/İngiltere birliklerinin geri çekilmesinin gereğinden hızlı olduğunu ve yeni asker azaltmalarına dayanamayacağını söyledi. ABD birlikleri savaş sonu sayılarının yüzde 60'ında, İngiliz as-

kerleri ise yüzde 40'ında. Başka ülkelerden gelecek askerler iyi karşılanacak olsa da, işler kötülediğinde bu birliklerin yeterince güçlü olmasından endişe ediliyor.

Orta vadede, beni asıl kaygılandıran Şiiler. Güvenlik ve temel hizmetler alanında süregelen sorunlar, koalisyonu desteklemenin gerçekten de doğru karar olduğundan kuşkulanan toplumun ılımlı Şii liderleri baskı altına alması anlamına geliyor. Bu arada İranlıların da Necefli genç radikal Muktada el Sadr'ı destekleyerek Irak'taki taraftarlarını artıma girişimi ılımlı dinadamlarını endişelendiriyor. İşbirliği yaptığımız İran yanlısı Irak İslam Devrimi Yüksek Konseyi güç kararlarla karşı karşıya. Iraklılar İranlıların etkili olma çabalarına direniyor. Ama ben- ce gelecek birkaç yıl için en büyük tehlike, ne sebeple olursa olsun, Şii merkezlerini yitirmemiz. İranlılar sanki tehdidin daha gerçek görünme- si için mevzileniyor gibi."²¹

16 haziran günü, John Abizaid CENTCOM komutanlığını devralma- sından sonra yaptığı ilk basın toplantısını kendi mesajını vermek için kullandı. Irak'taki Amerikan birlikleri şimdi artık "gerilla tipi klasik bir saldırı harekâtıyla" karşı karşıyaydı. Abizaid'in sözleri, üst rütbeli bir subayın Amerika Birleşik Devletleri'nin bir ayaklanmayla uğraştığını ilk kez açıkça ifade etmesi nedeniyle manşetlere oturdu. Askeri yetkili- lere göre, haftalardan beri Amerika'nın sadece "çıkamaz sokaktakilere" karşı temizlik operasyonlarını yürüttüğünü söyleyen Rumsfeld, özel bir telefon konuşmasında pervasız açıklamaları nedeniyle Abizaid'e mem- nuniyetsizliğini belirtti.

Altı gün sonra, Amerikalılar kesin bir darbe vurmuş olabileceklerini düşündüler. Başta Suriye'ye kaçan Uday ve Kusay geri çevrilip, Mu- sul'a dönmüşlerdi. Evin sahibi korkup Amerikalılara haber verince, Al- bay Joe Anderson'ın tugayı evi sardı. Dell Dailey'nin Bağdat'taki 20. Görev Gücü kuzeye hareket etti. Bir dizi sakarlıktan sonra, saldırı erte- si sabahın erken saatlerine ertelendi. Evi kuşatan Amerikan askerleri Iraklılardan teslim olmalarını istedi. Sonra 20. Görev Gücü saldırıya geçti. Dört asker yaralanınca geri çekildiler.

Komandolar eve karşı ikinci girişimde de sonuç alamayınca, Ander- son'a evin hava saldırısı ve M1'lerle dümdüz edilmesini istediklerini söylediler. "Bana gelip, 'Tank istiyoruz, yakın hava desteği istiyoruz. Binayı yerle bir etmek istiyoruz' dediler. Bunun nedeni olarak da, öte- kilerin güçlendirilmiş, kurşungeçirmez bir sığınakta saklandıklarını be- lirttiler." Anderson kalabalık bir bölgenin ortasında hava saldırısı yap- tırmak niyetinde değildi. Onun yerine askerlerine binaya on TOW anti- tank füzesi göndermelerini söyledi. Askerler sonunda evi ele geçirdik- lerinde, içeride sığınak falan olmadığı, ama Uday'ın, Kusay'ın ve on dört yaşındaki oğlunun öldüğü anlaşıldı. Hasarlı ev birkaç gün sonra dümdüz edildi. Aylar süren ve giderek artan ayaklanma faaliyetlerin-

den sonra, Amerikalılar belki de dönüm noktasını geçtikleri düşünce-sindeydi. Oysa direniş güçlenmeye devam ediyordu.²²

Uzun ve sıcak yaz sürerken, Bremer Irak'ın siyasal hayatı üzerinde doğru denetimi bulma çabasıındaydı. Geçici Koalisyon Yönetimi'nin Bağdat dışında pek varlığı olmaması, onu Amerikan ordusu üzerinden çalışmaya itecekti.

Güneyde, savaşın ilk gününde, Taştaki Tektaş'ı kapalı taburun komutanı Yarbay Chris Conlin, Nəcəf'ten sorumlu olmuştı. Conlin Nəcəf'e geldiğinde CIA'in belediye başkanlığına bir Süfi getirmiş, bu kent halkının muhalefetini çekmenin yanı sıra, Batı basınında da olumsuz yorumlara yol açmıştı. Kısa süre sonra, Bremer'in bürosundan Conlin'e belediye başkanını işten atma talimatı geldi.

Conlin belediye başkanlığı için seçim yapılmasını önerince, Mattis ve Bremer'in kurmayları bu düşüncayı onayladılar. Deniz Piyadeleri ve Green Bay, Wisconsin'den gelen Kara Kuvvetleri yedek birliği seçmen Iraklıların listesini çıkarmak ve ahşap oy sandıkları yapmak için bir plan hazırladı. Müstakbel seçim büyük bir ilgi ve yoğun propagandaya neden oldu. Yıllardan beri Saddam baskısı altında bunalan Şiiler, Amerikalılar tarafından kurtarıldıktan sonra, nihayet kendi kendilerini yönetme fırsatına kavuşacaklardı. Seçmen kayıtlarının resmen başlamasından bir gün önce Mattis, Conlin'e telefon etti. Seçim iptal edilmişti. Bremer seçimden düşman bir İslamcı adayın çıkmasından çekinmişti.

Seçim ateşi bu kadar yükselmişken, Conlin seçimin iptalini değil, ertelendiğini açıklamak için Mattis'ten izin istedi. Televizyona çıkarak bütün suçu üstlendi, Iraklıları hazır olmadan seçime zorladığını söyledi. Seçim yapılacaktı, ama hemen şimdi değil. Conlin ardından Bremer'i seçimin yapılması konusunda ikna etmek için, Deniz Piyadeleri'nin en üst komutanı Jim Conway'le birlikte Bağdat'a gitti. Bremer bürosunda değildi; Deniz Piyadeleri'ni kabul eden bir yardımcısı çok olağan bir şeyden söz ediyormuşçasına, Bremer'in yanlış adamın seçim kazanmasına izin vermeyeceğini anlattı. Deniz Piyadeleri'ne yapılan tavsiye, güvenli olduklarına inandıkları bir grup Iraklı seçip, onlardan bir belediye başkanı atamalarını istemektir. Böylelikle, Amerika sürecin denetimini elinde tutacaktı. Deniz Piyadeleri öneriden hoşlanmadı. Beyaz Saray'ın Ortadoğu'ya demokrasi getirme söylemini duyduktan sonra, Deniz Piyadeleri'nin kafasında başka şeyler vardı. "Rejim devrildiğinde, bir fırsat penceresi açılmıştı" diyor Mattis. "Deniz Piyadeleri güneye gittiklerinde komutanlarıma hareketli dönemin sona erdiğini, bundan böyle miğferlerini çıkarıp insanlara ihtiyaçlarını karşılamada yardım etmeleri gerektiğini hatırlattım. İşe de yaradı. O dönemde, ciddi sorun yaratan iki şey oldu: Irak ordusunu dağıtmak ve gururlu işsiz olarak askerleri

sokağa salmak. Ötekisi de yerel seçimleri durdurmaktı.”²³

Kuzey’de, Tikrit’te, Ray Odierno kendi sorunlarıyla boğuşuyordu. Deniz Piyadeleri’nin tersine, Odierno Şii bölgesinin göbeğinde değil, Sünni kuzeydeydi. Bir ay süren görece bir sükunetten sonra ayaklanma faaliyetleri ısınmış, Bremer’in Baasçılıktan arındırma kararı da işleri iyice karıştırmıştı. Saddam’ın memleketinde, adı sanı anılan herkes Baasçıydı. Okullar açılmaya hazırlanırken Odierno, koyu Baasçı oldukları bahanesiyle bin kadar öğretmeni işten atma emri aldı. Bu arada, Bremer yönetimi bu öğretmenlerin maaşını da kesmişti. Odierno bir yandan öğretmenleri görevde tutarken, diğer taraftan da Bremer’la konuşmaya çalıştı. Öğretmen kararı topluma yayılarak, zaten güçlenmekte olan direnişe desteği pekiştirmiş ve Amerikan birliklerinin güvenliğini tehlikeye atmaya başlamıştı. Sonunda karar düzeltildi, ama bütün olanların tümenin Iraklılarla ilişkisini olumsuz etkilediğine kuşku yoktu.

Odierno Irak polisi konusunda da benzer bir çekişmeye girdi. Bremer yönetimi Irak polisinin de Baasçı kaynadığını belirtiyordu. Odierno Robert Gifford’ın yerine gelen New York eski polis müdürü Bernie Kerik’le görüşmek için Bağdat’a gitti. Yine istediğini elde etti, ama çekişmenin de bir maliyeti olacaktı: Iraklılarla ilişkiler daha da gerginleşti, polisler işe gelmedi. Odierno daha sonra böylesi önemli siyasal konularda kararların askerlere bırakılmasının çok daha iyi olacağını savunacaktı. Askerler ülkenin çeşitli yörelerine dağılmış, yerel topluluklarla birlikte çalışıyordu. Bremer’in Geçici Koalisyon Yönetimi, sorumluluklarını yerine getirmeye hazır olmadan önemli yönetim sorunlarının altında kalmıştı. “Elimizden karar yetkisi alındı” diye hatırlıyor Odierno. “En yararlı olacağı sırada, o fırsat penceresini kaçırdık.”²⁴

Batıda, 82. Hava İndirme Tümeni’nin ve 3. Zırhlı Süvari Alayı’nın saldırıya uğramasından sonra, Buff Blount Perkins’in 2. Tugay Savaş Tımı’ni Felluce’ye gönderdi. Perkins’in emrinde eksiksiz bir tugay vardı. Tugay elini Iraklılara uzatmayı da ihmal etmedi. Blount 82. Hava İndirme Tümeni tarafından vurulan Iraklılar için “kan pahası” ödenmesine izin vererek, intikam cinayetlerini önlemeyi amaçlıyordu. Tümenin askerleri yerel imamlarla işbirliği yapmaya ve polisleri eğitmeye çalıştı. Ne var ki temmuz başladığında, 3. Piyade Tümeni’nin Amerika’ya dönme zamanı gelmişti.

Blount tümenin Felluce halkının hâlâ tutkuyla nefret ettiği 82. Tümen’in değiştirilmesi durumunda, askerlerinin Irak halkıyla geliştirdikleri ilişkilerden geriye iz kalmayacağından korkuyordu. Sanchez’e gidip, durumun hassasiyetini anlattı. Askerlerinin eve dönmelerini ne kadar istese de, 3. Piyade Tümeni’nin Felluce’deki görevini uzatmayı önerdi. Eğer 82. Tümen geri gelirse, bölgede daha az asker ve Iraklılarla sorunlu geçmiş olan daha az asker kalacak demektir.

Sanchez konuya sıcak bakmadı. 3. Piyade Tümeni’nin gitme zamanı

gelmişti ve bu görevi devralabilecek tek birlik de 82. Tümen'di. 3. Piya-de Tümeni'nin hareketinden sadece haftalar sonra, 82. Tümen, 3. Tümen askerlerinin eğitilmeleri için bunca çaba harcadığı polislerden bazılarını direnişçi sanıp öldürdü. Felluce'deki Amerikan düşmanlığı gün geçtikçe yükseldi.²⁵

Pete Blaber kuzeyi kasıp kavurduktan sonra Bağdat'a dönmüş, Delta ekibiyle operasyonlar düzenlemeye başlamıştı. Blaber Yeşil Bölge'ye Saif Ataya'yla birlikte geldi, Geçici Koalisyon Yönetimi yetkilisine yaklaştı ve Bremer'in adamlarından Dışişleri Bakanlığı uzmanına kendini Delta Gücü'nün komutanı olarak tanıttı. Ataya'nın Delta'ya çok yararlı olduğunu anlatarak, sivillere Irak'ın çelişkili kültür mozağinde yol gösterebileceğini söyledi. Ataya'nın hizmetlerine gerek olmadığı cevabını aldı. CIA'nın Ataya için bulabildiği tek iş, günde 60 dolara tercümanlık yapmaktı.

Ataya sonunda kendine bir iş buldu ve Amerikalılara terör hücreleriyle ve durumla ilgili istihbarat iletmeye başladı. Amerikan işgalini Ataya'dan çok destekleyecek bir Iraklı olamazdı, ama Ataya Bağdat'ta gördüklerinden çok kaygılıydı. Sokaklarda silahların yasasından başka güvenlik yoktu. İnsanlar ne Amerikalılara ne de kendi geçici yönetimlerine ulaşabiliyordu. Çok az iş imkânı vardı. Gruplar 50 ya da 100 dolar karşılığında Amerikalılara ateş edecek birilerini bulabiliyordu. Rüşvet yaygındı. Ataya Irak'tan kaçmadan önce Saddam'ın etkinlikler düzenlediğini, televizyona çıktığını ve kendini halktan biri gibi gösterdiğini hatırlıyordu. Hepsi sahteydi, ama en azından deniyordu. Oysa Ataya yeni geçici hükümeti kurmaya çalışan Iraklı yeni liderlerin, kendilerini en az Yeşil Bölge'nin içinde oturan ve mesajlarını dışarıya ulaştırıramayan Amerikalılar kadar tecrit ettikleri görüşündeydi.

Ataya 2004'te Irak'tan dönünce, izlenimlerini Wolfowitz ve Blaber'a anlatması için Pentagon'a davet edildi. Ataya hâlâ demokrasinin Irak'ta kök salacağı, oradan da Ortadoğu'ya yayılacağı umudunu taşıyordu. Buna rağmen, işlerin kötüye gittiği uyarısını yaptı. "Rüşvetten dolayı, durumun daha da kötüleşebileceğini söyledim onlara." Kaliforniya'ya dönünce, Amerikan askeri personeline Arapça dersleri vermeye başladı ve Irak'a dönmesi için yapılan cömert teklifleri geri çevirdi.²⁶

McKiernan 2005 aralık ayında dördüncü yıldızını takıp, Avrupa'daki Amerikan birliklerinin komutanlığına atandı. Geri dönüp 2003 yazına bakarken, o dönemi destek bulmak ve ayaklanmanın hızlanmasını engellemek açısından kayıp zaman olarak nitelendiriyordu. "Çok az örnek dışında, hep ateş altında kaldık. Bağdat'ın hiçbir yerinde sokakta yürüyemezdim. Kültür bakımından pek hoşlanmasalar da çoğu Iraklı bize kurtarıcı gözüyle bakıyordu" diyor McKiernan. "Daha Saddam sonrası Irak planlamasını yaparken, askeri, siyasal, ekonomik ve ileti-

şim konusunda karmaşık duruma düzen getirecek ahengi yakalayamayıp, fırsatı kaçırdık. Koşullar ne olursa olsun, aşırı Baasçıların koalis-yona her halükârda karşı çıkmaları kesinken, direnişçilerin bağlantı mozaığının önceden belirlenmiş olamayacağı kanısındayım.”²⁷

McKiernan'ın yardımcılarının bazıları sözlerini hiç sakınmıyordu. Kısıtlı Amerikan askeriyle, az sayıda müttefikle ve kullanılabilecek Irak askeri yokluğuyla Amerika en kritik anda inisiyatifi elden kaçırmıştı. “Benim görüşüme göre, biz tempomuzu yitirdik ve direniş engellenemez değildi” diyor Kara Kuvvetleri İstihbarat Okulu’nu kısa bir süre yönettikten sonra askerlikten ayrılan Spider Marks. “Irak’a girerken tempomuz vardı ve Saddam’ın birlikleri önümüzden kaçıyor. Ama elimizde yeterli asker yoktu. Birincisi, sağlam istihbarat toplamak, karşımızdaki düşmanın gerçek bir tablosunu çizmek için gerekli sayıda savaş devriyesi yapmaya yeterli askerimiz yoktu. İkincisi, topladığımız istihbarata uygun hareket etmek için daha fazla askere ihtiyacımız vardı. Sınırlı sayımızdan yararlandılar.”²⁸

Daha sonra Genelkurmay Başkanlığı’nın en üst harekât komutanlığına getirilecek olan Jim Conway bir ölçüdeki direnişin önlenilemeyeceğini kabul edip, ayaklanmanın şiddetini azaltmak için siyasal, ekonomik ve askeri adımların atılabileceğini söylerken, McKiernan’ın düşüncesini paylaşıyordu. Iraklıların yerel seçim yapmalarını önlemek, Conway’e göre hataların en büyüğüydü. “Bana kalırsa, onlarla ilişkilerimizde Iraklıların gururuna gereken önemi vermedik” diyor Conway. “Iraklıların yerel yetkilileri seçme fırsatını ortadan kaldırıp, bölge komutanı tarafından belirlenmeleri yolunu seçtiğimizde, giderek daha çok işgalci olarak görülmeye başladık.”

Diğer üst rütbeli subaylar gibi, Conway de Irak ordusunu terhis etme kararının bir taraftan Amerika’yı, hem de kritik bir anda güvenlik gücünden yoksun bırakırken, diğer yanda da Amerikalıların bir işgal gücü gibi davranacağı inancını pekiştirdiği görüşündeydi. “Irak ordusundan yararlanmamız gerekirdi, dağıtmamız değil” diyordu. “Ülkedeki en saygın kurum, orduydü. Çarpışmaların başlangıcında, ‘ortadan kayboldukları’ söylendi. Kısmen doğrudur. Buna rağmen, onları yeniden bir araya getirmeyi ve Saddam döneminde ellerini kana bulamış olanları kovmayı gerçekten isteseydik, başarabilirdik. Geçici Koalisyon Yönetimi politikası belirlendiğinde, onları bulup hiçbir iş yapmadıkları için maaş ödemekte zorlanmadık.”

Bunun ötesinde, Conway’e göre, Irak halkının desteğini kazanmanın önündeki sorunlar, Bremer’in Geçici Koalisyon Yönetimi’nin Iraklıların ülkenin yeniden inşası beklentilerini yerine getirmedeki beceriksizliğiyle daha da artmıştı. Geçici Koalisyon Yönetimi’nin yetersiz hazırlığı ve Bağdat dışındaki işlevsizliği Deniz Piyadeleri’ni bile şaşırtmıştı. Conway’in subaylarının bekledikleri “yerel yönetim ekiplerinin” hiç gö-

rünmemesi, Deniz Piyade tabur komutanlarını kent yöneticisi, politika önderi ve tarım uzmanı olmaya zorlayacaktı.²⁹

Mattis'in tümen komutan yardımcısı Tuğgeneral John Kelly Irak'taki iki turundan sonra Deniz Piyadeleri'nin Kongre'yle irtibatının başına atandı. Marks gibi Kelly de ayaklanmayı bastırmadaki güçlüğü, yetersiz asker sayısına bağlıyordu. "Sayılar önemlidir. Eğitimimden ve tecrübelerimden öğrendiğim bir gerçek, eğer bir ayaklanma sırasında delik kapatmak için birlik nakletmek zorunda kalıyorsan, kaybettin demektir" diyor Kelly. "Varlığımıza ve güvenliğe ihtiyacı olan yerel halktan işbirliği yok." Amerika Birleşik Devletleri'nin görevlendirdiği çokuluslu birlikler çoğunlukla etkisizdi. Yeni gelmiş yabancı askerlerin çoğunun saldıran operasyonları yürütmesi onları gönderen hükümetlerce yasaklandığı gibi, emirlerini yerine getirmeden önce başkentlerinden onay almaları gerekiyordu. Sivil konulara eğilmeyip yerel Iraklılarla temas kurmayınca, istikrar etkileri çok sınırlı kaldı. Bağdat'taki sivil çaba sanki hiç düzenlenemiyor gibiydi. "Direnişçi saldırılarına uğramaktan öfkelenen, Irak'ın karmaşıklığıyla başa çıkacak hazırlıktan yoksun Amerikan güçlerinde şiddete şiddetle karşılık verme konusunda büyük eksiklik vardı" diyor Kelly. Bu isteksizlik de sivil halkta ölümlere yol açıp, çoğu Iraklı'nın Amerikalılara karşı tutumunu sertleştirdi.³⁰

Amerika Birleşik Devletleri'nin fırsat kaçırdığına inananlardan biri de Buff Blount idi. "Ayaklanmanın bastırılabilceği ya da büyük ölçüde sınırlandırılabilceği dönemler oldu" diyor. Blount ayaklanmanın gelişmesini sağlayan birkaç etken sıralıyor. Bunlardan biri personel değişikliği. "Sorgulanabilecek birçok lider değişikliği oldu" diyordu Blount. "Bunlardan birincisi McKiernan ve karargâhını Kuveyt'e geri gönderip, BOGG-7'nin sorumluluğunu 5. Kolordu'ya vermektir. McKiernan ve kurmayları Kara Kuvvetleri'nin Ortadoğu uzmanlarıydı. Oysa Avrupa'da konuşlanan 5. Kolordu'nun bölge tecrübesi yoktu. Bir de savaşın ilk aşamalarına katılmamış, geldikten sonra da Bremer'in verdiği bütün sorumlulukları üstlenmiş yepyeni bir birlik komutanı var. Bremer, Garner'ı da değiştirdi ve Amerikan askerleri ile Iraklıların iş yaptıkları herkes bir ya da iki hafta içinde değiştirildi ve her şey sıfırdan başladı."

Öteki generaller gibi Blount da Bremer'in Irak ordusunu terhis etme kararı ile Basçılıktan arındırma kararının askerlerin işini güçleştirdiğine inanıyordu. "Bir süre kurtarıcı gibi görüldük, kurtarıcı gibi hareket ettik, ama giderek daha fazla savaşçı birlik gelince, bir işgal ya da müstahkem kale zihniyetine geçmeye başladık."³¹

Jack Keane, Kara Kuvvetleri'ni karışık 2003 yazından düze çıkardktan sonra askerlikten emekli oldu. Daha sonra, Amerika'nın Irak'taki misyonunu zora sokan etkenlerin, yönetimin ulus oluşturma nefreti ile seleflerinin tecrübelerinden ders almama ısrarı olduğunu söyleyecekti. Bu tutum, çıkacak bütün sorunların dayanağını oluşturmuştu. "Clinton

yönetimiyle gelen, Clinton yönetimine karşı aşırı tepkiden doğan bir ideolojydi” diyor Keane. “Bush yönetimi Bosna/Kosova modeline bakıp, bu modelin temelden arızalı olduğuna karar verdi. Daha fazla Amerikan izi bırakarak, ev sahibi ülkede yapay bir bağımlılığa yol açtığı sonucuna vardılar ve ev sahibi ülkeyi kendi ulusunu oluşturmaya zorlamak için daha az asker göndermeyi yeğlediler. Bunun ancak ortamın güvenli olması koşuluyla yararlı olacağını düşünüyorum. Güvenlik olmayınca, tıpkı Irak’ta gördüğümüz gibi, model hemen bozuluyor.”

Keane başta Genelkurmay, ikinci başkanlar ve Franks olmak üzere, gerilla savaşını ciddi bir ihtimal olarak düşünmeyen tüm askeri önderlerin Irak’taki sorunların sorumluluğunu paylaştığı görüşünde. “Gerçek olan, Baasçı ayaklanmanın hepimizi şaşırttığı ve bizlerin böylesi bir olasılıkla başa çıkacak, daha fazla askeri polise, sivil işler birimine, sorgucuya, tercümana ve Özel Harekât Kuvveti’ne dayanan, kapsamlı bir hazırlığımızın olmadığı. Eğer ayaklanmayla karşılaşacağımızı planlasaydık, muhtemelen 1. Süvari Tümeni’ni kullanarak başlangıçtaki işgali çok güçlendirirdik. Bu sadece istihbarat birimlerinin değil, ben de dahil bütün üst rütbeli askerlerin hatasıydı.”³²

Colin Powell, Bush’un yeniden seçilmesinden kısa süre sonra görevinden ayrıldı. Powell’in Dışişleri Bakanlığı’ndaki en üst yardımcısı Rich Armitage da hükümetten ayrılmadan önce bir ay daha kalıp, Irak’a bir dizi araştırma gezisi gerçekleştirdi. Saddam için hiçbir olumlu düşüncesi bulunmayan Armitage, Irak liderinin devrildiğini görmekten mutluydu. İşgalin zamanlamasını sorgulamakla birlikte, amacından hiç kuşkusu olmamıştı. Buna rağmen, geçiş sürecinden rahatsızdı. Şiddetin sonucunda, yeniden inşa projeleri yavaşlamıştı. Direnişçiler Amerikan birliklerinin nerede olduklarını ve nereye yöneldiklerini biliyor gibiydi. Zaman Amerika’nın yanında değildi artık. Armitage kasım 2004’te Bush ve Ulusal Güvenlik Konseyi’yle bir araya geldiğinde, cilasız değerlendirmesini sakınmadı.

“Kazanmıyoruz” dedi Armitage. Başkan şaşırmış gibiydi.

“Kayıp mı ediyoruz?” diye sordu Bush.

Armitage’in cevabı hiç de rahatlatıcı değildi. “Henüz değil.”³³

Sonsöz

Donald Rumsfeld 5 aralık 2005 günü Irak'ta olanları değerlendirmek için Johns Hopkins Üniversitesi Gelişmiş Uluslararası İlişkiler Okulu'nu ziyaret etti. Savunma bakanı hâlâ bitmemiş savaştan alınacak dersler konusunda bir soruyla karşılaşınca, hemen askeri değişimin erdemlerinden bahsetmeye başladı. "Bana kalırsa, eğer son dört ya da beş yıldan çıkarmamız gereken bir ders varsa, o da XIX. yüzyılda sayıları ve kitleleri düşünmekten vazgeçmemiz gerektiği, onun yerine, hatta belki de en başta hızı, çevikliği ve kesinliği düşünmemizin doğru olacağıdır."

Söylenenler George W. Bush'un 1998 Citadel konuşmasında verdiği ve Rumsfeld'in Pentagon'a kazımak istediği mesajın aynısıydı. Oysa, savunma bakanı sadece bir ölçüde haklıydı. Bunun sonucunda, Amerika Birleşik Devletleri'nin hâlâ zafere ulaşmak durumundayken, hem Amerikan askerleri hem de bizzat Iraklılar gereksiz yere yüksek bir bedel ödemek zorunda kaldılar. Saddam'ın devrilmesinden sonra yaşanan şiddetli kargaşanın nedeni plansızlık değil, yanlış planda ısrardı.

Amerika'nın siyasal hedefleri daha başından beri cüretli ve iddialıydı. Gerçekleştirilecek askeri harekâtın amacı, eski bir düşmanı devirerek, Irak'ın kitle imha silahlarını yok ederek, Arap dünyasının göbeğinde ılımlı ve Amerikan yanlısı bir devlet oturtarak uluslararası terörizm esaslı bir darbe vurmaktı. Harekât aynı zamanda Amerika'nın bir güç gösterisi ve İran, Suriye ile öteki muhtemel düşmanlara terör gruplarını desteklemenin, nükleer, biyolojik ve kimyasal silah geliştirmenin sonuçlarını öğretecek örnek bir ders olarak düşünülmüştü. Amerika Birleşik Devletleri bir diktatörü yenilgiye uğratmakla kalmayacak, bölgeyi değiştirmenin yanı sıra, Washington'un "teröre karşı evrensel savaşında" Afganistan müdahalesinin bir son değil, başlangıç olduğu mesajını da yayacaktı.

Ne var ki, Başkan Bush ve ekibi, beş ağır hata yapmıştı. Düşmanlarını küçük görmenin dışında, Irak'ı oluşturan etnik grupların ve aşiretlerin ağırlığını tartamadılar. Teknolojiye aşırı güvenerek, Irak savaşına gerekli araçları göndermediler. Sahadaki gelişmelere uyum sağlamakta başarısız olup, Irak daha savaşın ilk günlerinde gerilla taktiklerine eği-

limini gösterdikten sonra bile, eski savaş öncesi analizlerinden ayrılmadılar. Farklı askeri ve siyasal görüşlerin hoş karşılanmadığı bir sistemi yönettiler. En sonunda da, Balkanlar'dan ve benzeri kriz bölgelerinden alınacak ulus oluşturma derslerine sırtlarını dönerek ağırlığın önemli bir bölümünü yenilgiye ve etnik bölünmelere uğramış bir topluma ve işgal konusunda zıt duygular taşıyan Müttefik ülkelerin sırtına yükleyecek gerçekdışı bir plan hazırlamaya koyuldular. Başkan ve ekibi, bir ayaklanmayı bastıracak planlar hazırlamak yerine, askerleri geri çekmekten ve neredeyse savaşın kazanıldığını açıklamaktan başka bir şey düşünmedi.

Irak Savaşı'nın planlanma yöntemi ile Amerika önderliğindeki koalisyonun daha sonra karşılaşacağı acı ayaklanma arasında dolaysız bir bağ var. Başkan'ın Amerikan savunmasını değiştireceğini açıkladığı hırslı planın bir bölgeyi değiştirme planına zıt olduğu anlaşıldı.

Düşmanın yanlış değerlendirilmesi

Rumsfeld ve generalleri Irak'ın işgaline Basra Körfezi Savaşı'nın bir devamı gözüyle bakınca, düşmanlarını yanlış değerlendirmiş oldular. Çöl Fırtınası Harekâtı sırasında, Saddam Hüseyin'in Cumhuriyet Muhafızları en iyi donanımlı ve en sadık birliklerdi. Tommy Franks ve generalleri başlıca rakipleri olarak Cumhuriyet Muhafızları'nı görmeyi sürdürüyorlardı. Sayıları az da olsa, Müttefik kara birlikleri manevra ve ateş gücüyle Cumhuriyet Muhafız birliklerini ezip geçmek ve doğrudan Bağdat'a gitmek amacındaydı. Yanlarından geçip gittikleri Iraklı birlikler, dalında ölüme terk edilecekti. Gerçekten de generaller tatbikatlardaki düşmanla çarpışmaya iyi hazırlanmış görünüyorlardı. Oysa Nasiriy'e'de, Semave'de, Necef'te, Kifl ve Divaniye'de asıl tehlikeyi yaratanlar ve Bağdat'ta da ısrarla direnenler paramiliter Fedai grupları olacaktı. Düşmanı tanımaktaki başarısızlığın bir kısmı istihbarat eksikliğinden kaynaklanıyordu. CIA sadece kitle imha silahları konusunda yanılmakla kalmamış, Fedailerin önemini anlayamadığı gibi, Güney Irak'taki kentlere ve kasabalara yığılan tonlarca silahın istihbaratını da alamamıştı. CIA'in Irak birliklerinin teslim olacağı, güneyde Amerikalıların iyi karşılanacağı doğrultusundaki taahhütleri de yanıltıcı ve tehlikeliydi. Cephe komutanları CIA'e olan güvenlerini kaybedince, içinde bulundukları beklenmedik savaşta düşman hakkında bilgi alabilmek için ilk mevzi raporlarına güvendiler.

Rumsfeld ve Franks düşmanı anlamakta başarısız oldukları gibi, Irak'taki mevcut siyasal gücün yapısını görmekte de kusurlu idiler. Rumsfeld ve Franks, Irak'ın "ağırlık merkezi" olarak adlandırılan Bağdat'ın alınmasıyla zaferin perçinleneceğini düşünmüşlerdi. Oysa Amerika, daha çarpışmaların ilk gününde bile rejimin bakanlıklarının ele

geçirilip liderinin devrilmesiyle birden duracak, salt konvansiyonel bir savaş yapmıyordu. Bağdat yolunda Fedailerden gelen saldırılar; Amerika önderliğindeki koalisyonun, merkezi örgütlenmenin dışında, harekât üsleri Irak'ın kentlerine ve kasabalarına yayılmış, sıkı komuta kontrol sistemlerinden bağımsız ve fanatik bir düşmanla karşı karşıya olduğunun kanıtıydı. "Ağırlık merkezi" tek bir coğrafi nokta –başkent Bağdat– değil, bütün Sünni Üçgen ya da daha geniş bir anlatımla, bizzat Irak halkıydı. Sünni bölgesi denetim altına alınmadıkça, Irak halkı destek vermek bir yana, faal düşmanlıktan vazgeçmedikçe, Fedailer yenilmeyecek, savaş kazanılamayacaktı.

Teknolojik gelişime aşırı bağımlılık

Yönetim, Amerikan askeri teknolojisine, Özel Harekât Kuvvetleri'ne ve gizli operasyonlara gereğinden fazla güveniyordu. Rumsfeld'in değişim ilkeleri genel anlamda uzun zamandır sözü edilen "askeri konularda devrimin" kodlama önlemlerinden başka bir şey değildi. İleri teknoloji ürünü keşif sistemlerinin, hedefi şaşırmaz silahların ve ileri iletişim yöntemlerinin de yardımıyla, daha küçük birliklerin çok daha öldürücü olması mümkündü. Rumsfeld'in gözünde, Afganistan'da gerçekleşen bu sistemin, Irak'a uygulanması gerekiyordu.

Bu yaklaşım, özellikle Bağdat'a doğru ilerleme aşamasında etkili oldu. Amerika Birleşik Devletleri 1991 Körfez Savaşı için toplanandan çok daha küçük bir kuvvetle saldırıya geçip, bu saldırı için uzun bir hava hazırlığı beklemeyince, Saddam rejimi hazırlıksız yakalanmıştı. Hız, harekâtın olmazsa olmaz unsuruydu. Kara Kuvvetleri'nin ve Deniz Piyadeleri'nin hızlı temposu Amerikalıların önemli köprüleri ele geçirmelerine ve Iraklıların böylesi köprüleri havaya uçurmalarını engellemelerine imkân verdi. Aynı hız, Amerikan birliklerinin düşman savunmasını pekiştirmeden Bağdat'a ulaşmasını da sağladı. Gelişmiş keşif ve izleme, nokta vuruş silahları iyi eğitilmiş Amerikan kuvvetlerine savaş kazanacak bir üstünlük verdi. Çabaları daha da etken kılan, askeri birlikler arasındaki genişletilmiş işbirliği oldu. Askeri operasyon, bütün öncekilerden daha "ortaktı." CENTCOM'un Körfez Savaşı sırasındaki yöntemleriyle karşılaştırıldığında bir yenilik olarak görünen ve McKiernan'a Müttefik Kara Savaşı komutanı olarak bir karargâh kurma imkânı veren görüş, Kara ve Deniz Piyade saldırılarının ahenk içinde yürütülmesine neden oldu.

Oysa Bağdat'ın nisan 2003'te ele geçirilmesinden sonra, istenenler farklıydı: zaferi tamamlamak için hız değil, kütle gerekiyordu. Bir gün tekrar ortaya çıkıp savaşmak için Irak kentlerine dalıp kaybolan bir düşman karşısında, askeri teknoloji eskisi kadar belirleyici değildi. Özel Harekât Kuvvetleri'nin çabaları ya da CIA operasyonları da sabun

gibi elden kayan bir düşman karşısında başarılı olamıyordu. Sünni Üç-gen'in denetimini ele geçirmek, soluk almaya fırsat tanımadan Fedailer-i, Baas Partisi milislerini ve düşman birliklerini kovalamak, yeniden silahlanıp toparlanmak için Amerika'nın cephede daha fazla askere ihtiyacı vardı. Birlik kılığının sonucunda, batıda Sünniliğin Baas destekçiliğinin kalesi olan Anbar eyaleti bir "kuvvetten tasarruf" bölgesi olarak görüldü ve çok az Amerikan askeriyle denetlenmeye çalışıldı. Sınırları kapamak, zengin silah zulalarını korumak ve bölgeye egemen olmak için yeterli asker olmayınca, tüm eyalet direnişçilerin sığınağına dönüştü. Bush yönetiminin savaş sonrası dönemde hatırı sayılır yabancı asker bulmak ve yenik Irak ordusundan hemen insan gücü kaynağı olarak yararlanmak varsayımları ya yanlış çıktı ya da Bremer'in Irak ordusunu lağvetmesi gibi yanlış kararlarla rayından çıktı. Elde yeterli birlik olmayınca, Amerikan birliklerinin sürekli yer değiştirmek zorunda kalması, Felluce gibi Bağdat'ın biraz ötesindeki kilit kentlerde askerlerin yerel halkla işbirliği yapmasını önledi. Sorun sadece bir sayı sorunu da değildi. Amerika'nın elinde savaş sonrası dönemi için doğru birlikler yoktu: gerekli olan, daha çok sivil işler uzmanı, daha çok askeri polis ve tercümandı. Bütün bunların sonucu, Anbar eyaletinin Amerikan işgaline direnişin merkezi olması, Felluce'nin de Irak'ta savaş sonrası başarısızlığın örneği olarak görülmesiydi.

Savaş alanındaki gelişmelere uyum sağlayamama

Çarpışmaların ilk günlerinde, Amerika Birleşik Devletleri'nin beklenenden çok daha farklı bir savaşa girdiğini gösteren sayısız belirti vardı. Nasiriye'de iyi karşılanmak bir yana, Deniz Piyadeleri'nin kanlı ve kayıp verdirici bir boğuşmaya girmeleri gerekti. Semave'de sert direnişle karşılaştıktan sonra, 5. Kolordu 1 ve 8 Numaralı Karayollarındaki şaşırtmacasından vazgeçmek zorunda kaldı. Kifl ve Hedef Floyd çatışmaları şiddetliydi. Savaşırken ölen ilk Deniz Piyadesi bir tanktan değil, kamyonetten ateş eden sivil giyimli bir Iraklı tarafından vuruldu. Dahası, Amerikalılar gelecekteki ayaklanmanın işaretçisi, ilkel yol bombalarıyla, intihar otomobilleriyle, yabancı mücahitlerle ve gerilla tipi pusularla karşılaştılar.

Amerikan askerleri düşmanın tarzını belirlemekte gecikmedi. Nasiriye'de ve Necef yakınlarındaki çarpışmaların sarsıntısını atıp, beklenen değil, gerçek düşmana karşı –Bağdat saldırısında da etkili olacaktaktikler geliştirdiler. Askerlerin eğitimi, gerek cephede, gerekse de Müttefik Kara Savaşı Komutanlığı'ndaki liderlik sonuç verdi.

Oysa Amerikan savaş planı üst rütbelerde hiç uyum görmedi. Tommy Franks karşısındaki düşmanı hiç tanımadığı gibi, yönettiği savaşı da anlayamadı. Bağdat yolunda bir hız tümseğinden fazla değer vermediği

Fedailerin kararlılığını ve inatçılığını kabul etmedi. Scott Wallace askerlerinin tatbikatlarda gördüklerinden tümüyle farklı bir düşmanla çarpıştıklarını açıkça anlattığında, Franks, 5. Kolordu komutanını görevden almakla tehdit etti. Bağdat ele geçirildikten sonra, Franks, teslim olmayan asıl askeri ağırlık merkezinin, kötülediği düzensiz kuvvetler olduğunun farkına bile varamadan, zaferi kazandığı inancıyla dikkatini başka yöne çevirdi. Franks yazdığı *American Soldier* adlı kitapta kazanan stratejinin kendine ait olduğunu iddia ediyor. Burada söylenecek tek şey, özellikle altındaki komutanlar sayesinde ilk çarpışmadan başarıyla çıkmış olsa da, ne Franks'in ne de komutanlarının savaşı kazandığıdır.

Daha da önemlisi, Rumsfeld'in savunma planlaması konusunda kendi görüşlerini izlememesiydi. Rumsfeld, George W. Bush'un savunma bakanı olarak Pentagon'a döndüğü günden beri, beklenmeyene hazırlıklı olmaya gerekli önemi vermedi. Rumsfeld'in görüşüne göre o kadar çok ve çeşitli beklenmedik tehlike vardı ki, uzmanların bunları düşlemesi bile imkânsızdı. Başarı çevikliğe bağlıydı; önceden tahmin edilemeyen, beklenmeyen tehditler karşısında savaş planını değiştirme becerisine bağlıydı. Oysa Rumsfeld savaştan önce hazırlanmış planın geçerliliğinden öylesine emindi ki, daha Bağdat alınmadan 1. Süvari Tümeni'nin Irak'a gönderilmesini sorgulamaya başlamıştı. Bağdat'ın düşmesinden sadece bir hafta sonra Beyaz Saray, Savunma Bakanlığı ve CENTCOM yeni tehditleri önleyecek askeri varlığı oluşturmak yerine, Amerikan birliklerini geri çekip, yerlerine yetenekleri daha kısıtlı yabancı askerleri getirmeyi düşünmeye başlamıştı.

Bush yönetiminin, durmadan Saddam rejimini Usame bin Ladin ve Ebu Musab el Zerkavi gibi terörist örgütlerle ilişkide bulunmakla suçladığı ve mücahitlerin Irak'a Suriye'den sızdığını kanıtlayan istihbarat raporlarını hatırlayınca, ayaklanmanın ilk işaretlerini okumada ve gerekli değişikliği yapmada böylesine yetersiz kalınması daha da şaşırtıcı olmaktadır. Yönetim kendi iddialarını ciddiye almış olsaydı, Bağdat düşer düşmez ayaklanmayı bastırmayı ve terör karşıtı operasyonlara başlamayı planlaması gerekirdi.

Amerikan askeri yapısının işlevsizliği

Körfez Savaşı sırasında, Savunma Bakanı Dick Cheney'nin karşısında, Genelkurmay Başkanı Colin Powell gibi güçlü ve bağımsız düşünceli bir partner vardı. Bu ikisi strateji, hatta savaşa girme zorunluluğu konularında bile farklı görüşlere sahipti. Böylesi bir dinamik, strateji ve asker sayısı alanlarında daha bilgili tartışmalar doğurdu. Oysa Irak Savaşı'nda, planlamaya Rumsfeld ve Franks egemendi; kenara itilen Genelkurmay bu rolünü büyük ölçüde kabullenmişti. Dosyasında takım oyuncusu olduğu yazıldığı için Genelkurmay Başkanlığı'na seçilen

Richard Myers, Rumsfeld'in beklentilerini genel anlamda karşılayacaktır. Kongre'ye bilgi vermesi sırasında, savaş sonrası döneminde gerekli asker sayısı ile ilgili sözleri tartışma yaratan Shineski bile, eski komutanlara göre konuyu Genelkurmay içine taşımamıştı.

Savunma bakanı olarak tecrübeleriyle, Irak muhalefetiyle geliştirdiği temaslarıyla ve savaş taraftarı rolüyle Cheney, Pentagon'un savaş sonrası planlarındaki iyimserliğini dengeleyecek ağırlığa sahipti. Oysa başkan yardımcısı, Rumsfeld'in beklentilerinin ne derecede gerçekçi olduğunu bir kez bile sorgulamayacak, dahası, umut dolu ve gerçekdışı planı onaylayacaktı. Colin Powell hem yetersiz asker sayısı hem de Amerika'nın savaş sonrasında Irak'ta karşılaşacağı güçlükleri göstermeye çalışmıştı, ama Bush, Cheney ve Rumsfeld'in egemen olduğu yönetimde bir çıkıntı olarak görülüyordu ve daha sonra Bush'a siyaset üretme makinesini arızalı gördüğünü söyleyecekti. Rumsfeld ve yardımcılarının yeni Irak'ı inşa etme işini oldukça basit bir konu olarak gördüklerini belirten işaretlerin çokluğuna bakınca, savunma bakanının savaş sonrası planlamasını eline almak kararlılığını gösterdiğinde, Powell'in itiraz etmesinin ülkenin yararına olacağı açıktı.

Sorunu alt düzeylerde daha da karmaşık hale getiren, Amerikalıların Irak'ta oluşturdukları eğreti askeri ve siyasal yapılarıydı. Savaş sonrasında Irak'ı denetlemek için önceden belirlenmiş askeri karargâh ya da personel yoktu. 2003 yılının yaz ayları Ortadoğu'da yoğunlaşmış McKiernan'ın yerini son görevini Avrupa'da yapan, kıdemli korgeneral Ricardo Sanchez'in komutanlığına devrettiği çalkantılı bir dönemdi. Bu görev değişikliği Franks'in emekliliği düşünüp CENTCOM'u John Abizaid'e bırakmaya hazırlandığı, Jay Garner ve ekibinin yerine L. Paul Bremer ve Geçici Koalisyon Yönetimi'nin getirildiği dönemde gerçekleşti. Paul Bremer yetkilerini pekiştirmek amacıyla Zalmay Halilzad'ın ayağını kaydırınca, Iraklı siyasetçileri iyi tanıyan tek yetkili sahneden çekilmiş oldu. Sanchez ve Bremer arasındaki ilişkinin güçlü olmaması, durumu daha da kötüleştirdi. Tam da ayaklanmanın hız kazanmaya başladığı sırada görülen bu değişiklik ve iç çekişmeler kişileri oy alıyor ve dikkatleri Irak'tan başka konulara çekiyordu.

Bush yönetiminin ulus oluşturmaya küçümsemesi

Başkan Bush Kosova'yı ilk ziyareti sırasında Amerikan komutanının kulağına ABD birliklerini bir an önce bölgeden çekmek gerektiğini söylerken, Rumsfeld de Balkanlar'dan, açıkça yanlış savaş sonrası politikalarının ders kitaplarına girecek örneği olarak söz ediyordu. Çoğu kişi yönetimi, planlamadaki gedikler için suçlamaktadır. Oysa savaş sonrası Amerikan stratejisinin ne uzun ve ayrıntılı tartışmalara konu olduğunu bilmek, şaşırtıcıdır. Irak'ta hemen görev alacak sivil bir polis

örgütü kurmaktaki başarısızlık, bir dalgınlığın sonucu değildir. Yönetim, Adalet ve Dışişleri bakanlıklarından uzmanların önerilerini geri çevirirken, böylesi bir polis gücünün gerekli olmayacağını düşünmüş ve Irak'ın güvenlik mekanizmasına güvenmeyi kararlaştırmıştı. Savaş sonrasında Irak'ı yeniden inşa etmenin bedeli 3 milyar dolar olarak hesaplanırken, ülkenin kısa sürede ayağa kalkacağı ve kendi masraflarını ödeyeceği varsayılıyordu. Bush Irak'ta savaş sonrası aşama için 10 ve 12 Mayıs günleri, yani savaşın başlamasından ancak bir hafta önce kapsamlı brifingler almıştı.

Irak'ın geleceğiyle ilgili olarak, belirli bir hedefe yönelik ve gerçekçi varsayımlara dayanan bir plan olmayınca, Bush yönetiminin siyasal programı iktidarı hızla devredip Irak ordusunu kullanmaktan, Irak yönetimini erteleyip ülkenin silahlı kuvvetlerini resmen lağvetmeye doğru hızla değişti. Bush'un selefinin ulus oluşturma çabalarının küçümsemesi, bir hüsnükuruntu denemesinden başka bir şey değildi. Bush yönetimi yeni Irak'ı baştan inşa etmek gibi güç bir göreve soyunmadan ya da L. Paul Bremer'a iletilen RAND raporunda belirtildiği, kadrolarındaki genç bir Deniz Piyadesi'nin Condoleezza Rice ve Steve Hadley için hazırladığı araştırmada gösterildiği gibi, çoğu savaş sonrası çatışmada gereken sayıda asker bağlamadan, rejimi devireceğine kendini inandırdı.

Savaş planlaması yaklaşık on sekiz ay sürdü. Gerçek savaş sonu planlamasıysa saldırıdan iki ay önce başladı. Bush, Cheney, Rumsfeld ve Franks zamanlarının ve enerjilerinin büyükçe bir bölümünü en iddiasız hedefe –Saddam'ın güçten düşmüş konvansiyonel birliklerini yenmeye– ve en küçük bölümünü de hedeflerden en önemlisine –yeni Irak'ın ayağa kaldırılması ve güvenliğine– ayırdı. Sonuç, şaşırtıcı bir çelişki olacaktı. Amerika Birleşik Devletleri Irak'ta yerleri belirlendiği iddia edilen yüzlerce –sözde– kitle imha silahı deposunu güvenlik altına almak ya da ülkenin uzun ve geçirgen sınırlarını korumak için yeterli askere sahip değildi. Iraklılar gerçekten kitle imha silahlarına sahip olsaydı ya da Bush yönetiminin yüksek sesle ilan ettiği gibi, terör grupları ülkede rahatça faaliyet gösterseydi, Amerikan askerlerinin kitle imha silahlarının yurtdışına çıkarılmasını ve yönetimin savaş ilan ettiği karanlık güçlerin eline geçmesini önlemesi imkânsız olurdu.

Bush yönetimi önleyici savaş görüşünü savunurken, gerektiğinde tek başına harekete hazır olduğunu açıkça belirtmişti. Oysa Amerika'nın kazanımlarının pekiştirilmesi için, Washington'un eninde sonunda başkalarının, yani savaş sonrası Irak'tan uzak kalmaktan mutluluk duyacak Iraklıların ve Müttefik ülkelerin yardımını isteyeceğini varsayıyordu. Araçlar ile amaçlar arasında bir dengesizlik söz konusuydu: Tek taraflı dış politika, daha sonra güvenlik ve ulus kurma boşluklarını doldurmak için başkalarının gelmesini gerektiriyordu. İngilizlerin dışında, Amerika'nın çok sözünü ettiği “gönüllüler koalisyonu” hem sayı-

ca azdı, hem saldırı faaliyetlerine girmelerini engelleyen çatışma kural-larınca köstekleniyordu, hem de savaş sonrasında Irak'ı istikrara ka-vuşturmak için gerekli sivil hizmetlere hazırlıksızdı.

Iraklılara gelince, Saddam Hüseyin'in stratejisi Amerikalılarınkinden daha öngörülü değildi. Savaştan sonra yürütülen gizli soruşturmalar, Ku-veyt'teki Amerikan güçlerinin Bağdat için oluşturduğu tehlikenin Sad-dam ve danışmanlarınca sürekli olarak görmezden gelindiğini ortaya koyuyordu. Saddam'ın gözünde gerçek dış düşman, İran'dı. Irak lideri Birleşmiş Milletler denetim isteklerine harfiyen uyarken bile, İran'ı, içte-ki muhaliflerini ve öteki rakiplerini caydırmak için, silahların imha prog-ramı üzerindeki sis perdesini korumuştı. Bıçak sırtında yürümeyi gerek-tiren böylesi bir strateji, Amerikalı rakibinin elini yanlış okumak anlamı-na geliyordu. "Kuşkuyla caydırma" stratejisi, Bush yönetiminin içinde Saddam'ın gerçekten saklanacak bir şeylere sahip olduğu kuşkularını ar-tırdı. Önleyici darbe doktrinini açıkça ilan etmiş bir Bush yönetimi, Bir-leşmiş Milletler tarafından desteklenmediği için duracak değildi.

Saddam'ın askeri hesapları, en hafif deyiimiyle yetersizdi. Saddam için gerçek askeri buhran 1991 Körfez Savaşı sırasında uğradığı orantı-sız yenilgi değil, savaşın hemen ardından güneyde birden gelişen Şii ayaklanmasıydı. Önceliği rejiminin ayakta kalmasına veren Saddam, Şi-ilerin Körfez Savaşı'ndan sonra gerçekleştirdiklerine benzer bir ayak-lanmayı bastırmak üzere hazırlanan Baas Acil Durum Planı'nın gelişme-sini de yakından izledi. Burada amaç, Cumhuriyet Muhafız birliklerinin gelip asileri ezene kadar Fedailerin ve öteki milislerin ayaklanmanın sıçramasını önlemesiydi. Bunun için Saddam düzenli ordu ya da Cum-huriyet Muhafızları gelip kurtarana kadar, yerel Baasçıların bir süreliği-ne de olsa tecrit edileceklerini ve kendi imkânlarıyla hayatta kalmaya çalışacaklarını düşünüyordu. Her köy, her kasaba, her kent küçük ve yarı bağımlı bir kale olacaktı. Fedai birlikleri yerel isyanları bastıracak, bunun için de Baasçıların sıkı koruması altındaki AK-47, makineli tü-fek, havan ve RPG gibi hafif silah depolarından yararlanacaktı. Ayak-lanmayı bastırmak için kurulan güç, sonunda rejimin en kararlı savunu-cusu ve Amerikalılara karşı başlatılan ayaklanmanın çekirdeği oldu.

Saddam'ın iç güvenlik kaygıları, Amerikalıların ilerlemesini yavaşla-tacak önlemler almasını engelledi. Onayladığı Çember Planı Irak'ın bü-yük bölümünü gözden çıkaran, en yetenekli generallerinin beğenmedi-ği, ruhsuz bir çizgisel savunma taktiği idi ve Amerikalıları durdurması mümkün görünmüyordu. Iraklı lider, savaşın başında köprülerin hava-ya uçurulması için emir vermekten kaçınırken, muhtemel bir ayaklan-ma durumunda kendi birliklerini güneye göndermek için bu köprüler-den yararlanmayı düşünüyordu. Bir darbe olasılığından korkarak,

Cumhuriyet Muhafızları'nın başkentte mevzilenmesini yasakladı. Kendi subaylarından öylesine kuşkulanıyordu ki, yan yana birlikler arasında temasa bile izin vermiyordu. Bush yönetimini en çok ürküten senaryolar –Irak petrol sahalarının imhası ve barajların havaya uçurulması– aslında hiç planlanmadı. Saddam'ın hesap hataları öylesine büyüktü ki, savaşı kaybedeceğini hiç düşünmemişti.

Irak istihbarat örgütünün ve benzeri bağnazların rejimin yıkılmasından sonra da mücadeleye devam etmeye hazırlandıklarını gösteren belirtilere rağmen, Saddam'ın bir gerilla savaşı beklediği ya da planladığı yönünde hiçbir kanıt yoktur. CIA'in tutsak rejim yetkililerinden aldığı bilgilerden de anlaşıldığı gibi, Bağdat düşerken Uday ve Kusay cılız bir destek ağına güvenerek kaçmış, Saddam da bir sıçan deliğinde yakalanmıştı. Saddam savaş sonrasını hazırlamada Amerikalılardan daha uzak görüşlü değildi. Ancak rejimin devrilmesi durumunda, gerilla savaşını devam ettirmeye yönelik ayrıntılı bir planın parçası olmayan Fedailer, binlerce kararlı savaşçısıyla, merkezden bağımsız komuta kontrol sistemleriyle ve dev silah depolarıyla ayaklanmanın gereklerinden çoğunu karşılayacaktı.

İki tarafın yanlış hesapları bir araya gelince, ortaya kimsenin beklemediği bir sonuç çıktı. Saddam başkentinin düşmesini, yakalanmayı ve uzun süredir baskı altında tuttuğu Şii ve Kürt gruplarının yükselmesini önleyemedi. Taraftarları, Irak liderinin yeniden iktidara getirmesi imkânsız, ama ülkeyi parçalanmaya götürebilecek kanlı bir gerilla savaşı yürütmek zorunda kaldı. Amerika'nın bir yıldırım zafer kazanma umudu hızla sönerken, kayıp sayısı tırmanmaya başladı.

Bunlardan hiçbiri kaçınılmaz değildi. Uzun ve sıcak 2003 yazına dayanıp, Bağdat'a savaşarak giren Amerikan komutanlarının tümü işgalin ilk haftalarında, hatta aylarında açık olan fırsat penceresinin kapanmasına izin verildiğine inanıyor. Direnişin tümüyle engellenmesi imkânsız olsa da, ortaya çıkan ve kaçınılmaz olmayan şiddetli muhalefet, varlığını Washington'daki askeri ve siyasal hatalara borçluydu. Savaş sonrası sorumluluklara hazırlanmayan, savaşa kabul edilebilir en az sayıda askerle giren ve çok gerek duyulan birliklerin gönderilmesini durduran Bush yönetimi, Irak ordusunu lağvedip, 300 000 kadar silahlı adamı sokaklara dökerek ve Iraklılara kendi işlerini bir ölçüde denetlemelerine imkân verecek yerel seçimleri iptal ederek, sorunu daha da içinden çıkılmaz hale getirdi. Nef'te Washington'un hoşuna gitmeyecek bir aday seçimi kazanır gibi olduğunda, Bremer seçimi iptal etmişti. Bütün bu güçlükleri daha da yoğunlaştıran, Washington'un birlikte çalışmayı beceremeyen ve görevleri için iyi hazırlanmayan yeni bir askeri karargâh ve bir sivil otorite kararıydı.

Amerikalılar düzeni sağlamakta ne denli yetersiz olursa olsun, başlangıçta Iraklıların çoğunluğu ya Saddam rejiminin devrilmesinden do-

layı şükran dolu ya da olayların hızla gelişmesi ve Amerikan gövde gösterisi karşısında itiraz edemeyecek kadar şaşkındı. Ne var ki düzen ve temel hizmetler hemen sağlanmadığında, Amerikan prestiji hızla eridi. Galibin zırhında bir gedik vardı. Iraklıların da kısa zamanda öğreneceği gibi, Amerikalılar Ay'a insan gönderebiliyor, ama elektriği bağlayamıyordu.

Yönetimin dış politikasının bedeli oldukça ağırdı: Amerika; İran ve Kuzey Kore'ye gücüyle ilgili uyarı mesajları göndermek yerine, şimdi bütün askeri gücünü sömüren bir çatışmanın içine sürüklenmişti. Demokrasinin özgürleştirici gücünü kanıtlamak yerine, Amerika istemeden de olsa temsil özelliği olan bir hükümete geçişin tehlikelerle dolu olduğu mesajını yayıyordu. Müttefikleri işgalin yükünü paylaşmak üzere asker göndermeye zorlayacak bir başarı göstermek yerine, Amerikan ve İngiliz birlikleri kendilerini yapayalnız bulmuştu.

Bütün bunlara rağmen, Irak'ın geleceği hâlâ dengede. Amerikan askerlerinin sivil siyasetçilerin bıraktığı boşluğu doldurup, Iraklıları işin içine sokmaya çalışırken, bir yandan da asilerle savaşmak kararlılığı, fedakârlıklarını haklı kılacak bir sonuç umudunu canlı tutmaktadır. Seçim sandıklarını başına koşan Iraklıların cesaret ve inadı, Saddam'ın totaliter Irakı'nın küllerinden demokratik bir yönetim çıkabileceği ihtimalini pekiştirdi. Buna rağmen Amerikan ve Müttefik kuvvetlerinin ve özellikle de Iraklıların ödediği bedel, gerekenin çok üzerinde oldu: kaos, acı ve hâlâ belirsiz bir gelecek.

Teşekkür

Bu kitap savaşta çarpışan ve üç yıldır bizlerle bir araya gelen her rütbeden askere, Deniz Piyadesi'ne, havacıya ve denizciye çok şey borçludur. Bize öykülerini anlatmak için saatlerini verdiler, kişisel günlüklerini ve aksiyon sonrası raporlarını açtılar. Zaman konusunda cömert davrandılar ve karşılığında öyküyü doğru anlatmak için çaba sarf etmemizden başka bir şey istemediler.

Savaş sırasında Michael Gordon'ın *New York Times* adına iştirilmiş muhabirlik yaptığı David McKiernan'ın Koalisyon Güçleri Kara Birlikleri Komutanlığı'na (CFLCC) özel bir teşekkür borcumuz var. McKiernan'ın oradaki kurmaylara Gordon'a olağanüstü erişim sağladı ve sonra da karmaşık sorularımızı cevaplandırmak için aylarını verdi. Savaş sırasında paha biçilmez bilgiler verenlerin içinde Terry Moran, William Webster, James "Spider" Marks, J. D. Thurman, Robert "Rusty" Blackman, Kevin Benson, Albert Whitley ve Daniel Leaf var. Rick Thomas, Gregoty Julian ve Dave Connolly hakla ilişkiler desteği sağladılar.

Saldırıdan önce, saldırı sırasında ve sonrasında kilit yetkililerle söyleşi yapmamıza izin veren Scott Wallace'ın 5. Kolordusu'na da özel olarak teşekkür etmemiz gerekiyor. Buford Blount'ın 3. Piyade Tümeni özellikle yardımcı oldu. Tümen çarpışmalarını belgelemek istediğinde, Gordon'ın bu çabaya katılmasına ve bizzat çarpışmalarda bulunmuş askerlerle savaş alanlarını ziyaret etmesine izin verdiler. Savaştan hemen sonra, anıların hâlâ taze olduğu bir sırada katılımcıları tanımak ve çatışmaları anlamak bir daha rastlanmayacak bir fırsattı.

Tümenin bütün tugayları ve bütün komutanları çok yardımcıydı ama Gordon'a Bağdat ve Felluce'de taburlarla birlikte yaşamasına izin veren David Perkins'in 2. Tugay Savaş Timi'ne özel bir yer vermek gerekir. Rock Marcone'nin 3-69. Zırhlı Taburu da Gordon'ın Bağdat'ta kısa süre ziyaretine izin verdi, Terry Ferrell'in 3-7. Süvari Alayı da oradaki söyleşileri ayarladı. David Petraeus'ün 101. Hava İndirme Tümeni Musul'a ve kuzeydeki diğer noktalara taşındıktan sonra Gordon'a ev sahipliği yaparken, James Mattis'in 1. Deniz Piyade Tümeni onu Hille'te konuk etti. Timothy Keating Bahrein'deki deniz karargâhında,

sonra da Pentagon'daki ziyaretler sırasında son derecede yakın davrandı. Robin Brims ve yetenekli yardımcısı Chris Vernon, savaştan önce Gordon'ı Kuveyt'teki karargâhlarına kabul ettiler, sonra da Basra kuşatması sırasında ve sonrasında üst rütbeli İngiliz subaylarıyla konuşmasına izin verdiler.

Öyküdeki boşlukları doldurmak amacıyla, Amerika'da çok sayıda askeri birlikle konuşmak için yoğun seyahatler gerçekleştirdik. Bu yolculuklar bizi Richard Natonski'nin Tarawa Görev Gücü'nün Deniz Piyadeleri'yle konuşmak için Lejeune Kampı'na Mattis'in tümeninden Deniz Piyadeleri'yle söyleşiler yapmak için Pendleton Kampı'na ve Twenty-nine Palms'a götürdü. James "Tamer" Amos'un 3. Hava Kanadı'ndan Deniz Piyade havacılarla konuşmak için Miramar Hava İstasyonu'nu ve Raymond Odierno'nun J. D. Thurman'a devrettiği 4. Piyade Tümeni'nden bazı subaylarla görüşmek için Fort Hood'a gittik. Fort Hood'dayken Dan Ball'un 1-227. Apache filosunun hava mürettebatlarıyla da bir araya geldik. Özel Harekât Kuvvetleri'nden askerler bize kendi savaşlarını anlattılar.

Araştırmalarımız bizi Tampa'daki CENTCOM genel karargâhına, Norfolk yakınlarındaki Birleşik Kuvvetler Komutanlığı'na ve T. Michael "Buzz" Moseley'nin hava savaşı konusunda bir iç brifinge katılmasına izin verdiği Nellis Hava Kuvvetleri Üssü'ne de götürdü. Verdikleri bilgiler için Moseley'nin hava savaşını yöneten Birleşik Kuvvetler Hava Harekât Merkezi'ndeki subaylara ve öykümüze yardımcı olan F-117 pilotları ile hava mürettebatlarına da teşekkür borçluyuz.

Askeri savaş kolejleri, savaşa katılan öğrencileri ve personelleriyle söyleşi yapmamıza, bazı durumlarda da arşivlerini incelememize izin verdi. Carlisle Barracks, Pennsylvania'daki Kara Kuvvetleri Savaş Koleji'ne; Fort Leavenworth, Kansas'taki Kara Kuvvetleri Komuta ve Genelkurmay Koleji'ne; Newport, Rhode Island'daki Deniz Savaş Koleji'ne; Alabama Maxwell Hava Üssü'ndeki Hava Savaş Koleji'ne ve Quentino, Virginia'daki Deniz Piyade Grubu Komuta ve Genelkurmay Koleji'ne de teşekkürler.

Kuvvetlerin tarih merkezleri de çok yardımcı oldu ve çalışkan sahra birimlerinin çalışmalarını incelememize izin verdi. ABD Kara Kuvvetleri Askeri Tarih Merkezi'nden Frank R. Shirer'a ve Fort Stewart Müze Tarihçisi Vicki Hester'a teşekkürler. Bu arada ABD Deniz Piyade Grubu Tarih Merkezi'nden Chuck Melson'a da teşekkürlerimizi iletmek istiyoruz. Kara Kuvvetleri'nin savaş konusundaki resmi tarihi *On Point*'in yazarları Gregory Fontenot ve E. J. Degen'dan da çok yardım gördük.

Pentagon'da hemen hemen bütün Genelkurmay komutanları ve kilit kurmaylarla söyleşi yapabildik. Şimdiki ve önceki Kara, Deniz, Hava ve Deniz Piyade subayları önemli kararları sabırla açıkladılar. Başta Paul

Wolfowitz, Douglas Feith ve ekibi olmak üzere, Savunma Bakanlığı'nın üst düzey yetkilileri bize zaman ayırdılar.

Kitabın bölümlerinden bazılarına temel alacağımız *New York Times* dizisinin parçası olarak, savaş planlaması konusunda söyleşilere katılan Condoleezza Rice ve öteki Beyaz Saray yetkililerine, Richard Armitage ve diğer üst düzey Dışişleri yetkililerine de teşekkür etmemiz gerekiyor. O dönemde CIA'de olan Paul Pillar ve başka istihbarat yetkililerinden kendi görüş açılarını dinledik.

Jay Garner, Paul Hughes ve Yeniden İnşa ve İnsani Yardım Bürosu'nun öteki üyelerine kolaylıkla eriştik. L. Paul Bremer ve Geçici Koalisyon Yönetimi yetkilileri Bağdat'taki görevleri sırasında bize yardımcı oldular. Rick Sanchez'in Bağdat turu sırasında Gordon'a verdiği *New York Times* söyleşi bu kitap için de yararlı oldu.

Savaşın tarihçesindeki boşlukları doldurmak, halkı Irak savaşının nasıl planlandığı ve nasıl yürütüldüğü konusunda aydınlatmak amacıyla bize verdikleri duyarlı bilgiler yüzünden önemli ilişkilerimizden çoğuna açıkça teşekkür edemiyoruz.

Yönetim ve silahlı kuvvetlerdeki yetkililerden bazıları bizimle işbirliği yapmamayı seçti. Savunma Bakanı Donald Rumsfeld uzun zamandan beri beklettiği söyleşi talebini geri çevirdi. General Tommy Franks'in 2004 yılı sonbaharında savaş sonrası planlaması konusunda *New York Times* ile yaptığı bir saatlik söyleşi bu kitapta çok kullanıldı. Ne var ki Franks, ısrarlı taleplerimize rağmen, konuların derinine incek bir devam söyleşisine katılmadı. Bize söylenenlere göre, Başkan Yardımcısı Dick Cheney söyleşi isteğimizi Personel Başkanı Scott Libby'ye danıştıktan sonra reddetmişti.

Gordon'ın 2003 sonbaharından 2005 ilkbaharına kadar konuk yazarlık yaptığı Stratejik ve Uluslararası Araştırmalar Merkezi olmasa, bu kitap yazılamazdı. Merkezin başkanı John Hamre, başkan yardımcısı ve uluslararası güvenlik programının müdürü Kurt Campbell bizden desteklerini esirgemediler. Bu kitabın tamamlanmasında, Dünya Güvenlik Enstitüsü'nün müdürü Bruce Blair'in katkısı yadsınamaz. Enstitü Gordon'ı 2005 yılının sonuna kadar seçkin medya üyesi ilan etti.

Sadık ve yetenekli araştırma yardımcılarımız Jeremiah Cushman ve Christopher Mann olmazsa olmazdı. Askeri arşivleri taradılar, saatler süren söyleşi tutanaklarını ayıkladılar, yüzlerce belgeyi eleddiler, yaşamsal araştırmalar yaptılar ve kitabın metnini denetlediler. Bu arada Mike Alpern, Tom Hommel, Sam King, Milady Ortiz ve Michael Petillo gibi çeşitli stajyerlerin yardımını da gördük. Eric Schmitt, John Burns ve *New York Times*'in öteki yazarları bilgilerini paylaştılar. *Times*'in dış editör yardımcısı David Rampe ilk taslakları okuyup, değerli tavsiyelerde bulundu. Elisabeth Bumiller, Beyaz Saray için paha biçilmez bir rehber oldu.

Bilge temsilcimiz Andrew Miller bize yayın dünyasında yol gösterdi. Sabırlı yayın sorumlumuz Erroll McDonald, çok karmaşık bir öykünün anlatımın nasıl iyileştirileceği konusunda sayısız öneride bulundu. Meraklı gözlü kopya editörümüz Fred Chase metin üzerinde yılmadan çalıştı. Yetenekli kartografımız Joyce Pentola haritalarımızı hazırladı. Pantheon'ın gayretli üretim ekibine de teşekkürler: Peter Andersen, Lydia Buechler, Archie Ferguson, Avery Flück, Wesley Gott, Andy Hughes, Altie Karper, Maria Massey ve Robin Reardon.

Irak Savaşı'nın perde arkasını anlatmamıza yardım eden, adları sayılmayacak kadar çok olan diğerlerine de içten teşekkürler.

Dipnotlar

1. Bakandan kar taneleri

1. Merkez Komutanlığı ya da CENTCOM, Birleşik Devletler'in Ortadoğu'daki askeri harekâtının yetki ve sorumluluğunu üstlenmiş olan sefer komutanlığıdır.
2. Emekli Korgeneral Gregory S. Newbold'la söyleşi.
3. George W. Bush, "Bir Sonuçlar Dönemi", 23 Eylül 1999, Citadel Üniversitesi, http://Citadel.edu/r3/pao/addresses/pres_bush.html, 1 kasım 2005'te erişildi. Metnin büyük bir bölümü daha sonra Dışişleri Bakanı Colin Powell'in yardımcılığını yapacak olan Richard Armitage tarafından hazırlanmıştır.
4. Eski Pentagon görevlisiyle söyleşi. Rumsfeld'in çalışma hayatıyla ilgili notlar için bkz. James Mann, "*Rise of the Vulcans-Vulcanların Yükselişi*", (New York: Viking, 2004), s. x-xiii, ve Midge Decter, *Rumsfeld: A Personal Portrait-Rumsfeld*, New York: Regan Boks/HarperCollins, 2003).
5. Emekli üst rütbeli subayla söyleşi.
6. Eski üst düzey yöneticiyle söyleşi.
7. Dört Yıllık Savunma İzleme Raporu, 30 eylül 2001.
Birleşik Devletler için, askeri konulardaki devrim, dev avantajlar sağlama ve Birleşik Devletler'in halihazırdaki üstünlüğünün süresini uzatma potansiyeline sahiptir... Yeteneğe dayalı güce yönelim, ABD'nin ileri uzak algılama, uzun menzilli hassas vuruş, gelişmiş manevra ve seferi güçler ve sistemler gibi bazı imkânların ABD silahlı kuvvetlerine sunacağı fırsatlara dikkat etmesini de gerektirecektir.
8. Douglas A. Macgregor'la söyleşi.
9. Dick Cheney, "Doksanlı Yıllar için Savunma Stratejisi: Bölgesel Savunma Stratejisi"
10. Dört Yıllık Savunma İzleme Raporu, 30 eylül 2001.
11. Tom White'la söyleşi.
12. Donald Rumsfeld, "Bürokrasiden Savaş Alanına", konuşma, 10 eylül 2001. <http://www.defenselink.mil/speeches/2001/s200110910-secdef.html> adresinden erişilebilir, 1 kasım 2005'te alınmıştır.
13. Douglas Feith'le söyleşi.
14. Thomal Kean et al., 11 Eylül Komisyonu Raporu, New York: Norton, 2004, s. 559-60; Douglas Feith'le söyleşi.
15. Eski başkan George H. W. Bush'un yazarlara gönderdiği, Michael R. Gordon ve emekli general Bernard E. Trainor, *The Generals' War*, New York: Little, Brown, 1995, s. 517 yayımlanan mektup.

16. Safvan'da, mart 1991 görüşmeleri sonucunda imzalanan ateşkes antlaşmasının koşulları farkında olmadan rejime çok gerek duyduğu itici bir güç oldu. Iraklı generaller köprülerinin havaya uçurulduğundan yakınıp Müttefik Kuvvetler Başkomutanı H. Norman Schwartzkopf'tan Güney Irak üzerinde helikopter uçurma izni istediklerinde, Schwartzkopf istenen izni verdi. Iraklı komutanlar zaman yitirmeden bu tavizden yararlandılar ve Şiilere karşı gaddarca helikopter saldırılarına –ve Amerikan haberalma örgütlerinin on yılı aşkın bir süre sonra ortaya çıkardığı gibi, kimyasal silah kullanmaya– başladılar; General Schwartzkopfu kandırıldığından yakınmaya zorladılar. 3. Ordu'nun ileri karargâhında, harekât sorumlusu Tuğgeneral Steve Arnold Irak'ın başkentine yürüyüp Saddam'ı saklandığı yerden çıkarmak için gizlilik derecesi son derecede yüksek bir olasılık planı hazırlayıp, duruma çok uygun olarak adını "Bağdat'a Giden Yol" koydu. Saddam'ın Çöl Fırtınası Harekâtı'nı atlattığından endişe duyarak ona içeride sorun çıkarmak isteyen Suudiler Dışişleri Bakanı James Baker'ın ve Bush yönetiminden bir dizi yetkilinin Riyad'ı ziyareti sırasında Şii asilerin silahlandırılacağı gizli bir plan önerdiler. Yazarların elinde bulunan "Bağdat'a Giden Yol" planından.
17. Gordon ve Trainor, *The Generals' War* , s. 455-456.
18. Brent Scowcroft'la söyleşi.
19. Wayne Downing, "Irak İçin Alternatif Bir Strateji" planı. Yazarların elinde. Bu plan asker geçmişi olan Iraklı sığınmacılardan 300-500 kişi toplayıp, Amerika'da eğitmeyi öngörüyordu. Buna ek olarak 2 000-10 000 kişilik bir kuvvet oluşturulacak ve Ortadoğu'daki bir üsse nakledilecekti. Kurulacak iki özel harekât timi saldırı ve pusu kurmada eğitilmiş 200 kişilik komando bölüğünü ve orta ve uzun menzilli tanksavar füzeleriyle silahlandırılmış 150 kişilik bir tanksavar bölüğünü de kapsayacaktı.
20. William J. Clinton "Irak'ı Özgürleştirme Yasası" Başkan'ın açıklaması, 31 ekim 1998, <http://www.library.cornell.edu/colldev/mideast/libera.htm> adresinden erişilebilir. 28 ekim 2005'te alınmıştır.
21. Alfred B. Prados, "Irak'ın Meydan Okumaları ve ABD'nin Askeri Tepkileri", mart 1991–21 ekim 1998, *CSR Report for Congress*, 20 kasım 2001.
22. Eski Pentagon yetkilisiyle söyleşi.
23. Clinton'ın eski danışmanı ile söyleşi.
24. Eski bir Pentagon yetkilisiyle söyleşi; George W. Bush, "Amerikan Başkanı'nın Kosova'daki Askerlere sözleri", 24 temmuz 2001, <http://www.white-house.gov/news/releases/2001/07/2001100724-1.html>; David E. Sanger, "Bush Kosova'da, Amerikan Askerlerine Görevlerinin Önemli Olduğunu Söylüyor", *New York Times*, 25 temmuz 2001, bölüm A, s. 1.
25. Eski Genelkurmay yetkilisiyle söyleşi.
Wolfowitz, 1993 saldırısının bir Irak komplosu olduğunu iddia eden Laurie Mylroie'nin görüşlerinin etkisi altındaydı. Johns Hopkins İleri Uluslararası Çalışmalar Okulu'nun dekanı olan, bu göreve George H. W. Bush yönetiminden ayrılıp gelen Wolfowitz konuya gayriresmi açıdan

baktı. Bkz. Laurie Mylroie, *The War Against America: Saddam Hussein and the World Trade Center Attacks: A Study of Revenge*, New York, Regan Books/HarperCollins, 2001.

26. Eski Genelkurmay yetkilileriyle söyleşi.
27. Korgeneral Gregory S. Newbold'la söyleşi.
28. Saddam Hüseyin, "Saddam Hüseyin'den Amerikan Halkına ve Batılı Halklar ile Hükümetlerine Açık Mektup", 15 eylül 2001, http://www.everything2.com.pl?node_id=1172306 adresinde erişilebilir. 20 ekim 2005 tarihinde alınmıştır. İkinci mektuba ulaşabilmek için kullanılacak adres <http://web.archive.org/web/20010922151907/www.uruklink.net/iraq-news/enews12.htm>.
 "Amerikan halklarına diyoruz ki, 11 eylül 2001'de olanları hükümetlerinin ve ordularının dünyada yaptıklarıyla karşılaştırılmalı; örneğin uluslararası kuruluşlar, Amerika ile Irak'a karşı onunla ittifaka giren ülkelerin açtığı savaşta ölen ya da yaralanan on binlerin yanı sıra, Amerika ve bazı Batılı ülkelerin uyguladığı ambargo yüzünden bir buçuk milyondan fazla Iraklı'nın öldüğünü açıkladı. Yüzlerce köprü, kilise, cami, üniversite, okul, fabrika, saray, otel ve binlerce ev Irak'a karşı bugün bile sürdürülen Amerikalıların ve Batılıların bombardımanları sırasında yıkıldı ya da hasar gördü... Oysa arada bir fark var, Amerikalı olsun ya da başka bir Batılı ülkeden olsun füze ve bombaları hedeflerine gönderenler hedefi çoğu kez uzaktan kumandayla nişanlıyor; bunu eğlendirici bir oyunmuş gibi yapmalarının nedeni de bu. Oysa 11 Eylül 2001'de harekete geçenler bunu yakından ve bana göre, hayatlarını isteyerek feda ederek, kararlılıkla yaptılar... Amerikalılar dünyadaki diğer halklara yaşattıkları acıyı hissetmeli, böylece acı çektiklerinde, doğru yolu bulacaklar... Amerika'nın bilgiğe ihtiyacı var, güce değil. Batı'yla birlikte en son sınıra kadar güç kullandı, ne var ki sonunda gücün isteneni elde edemeyeceğini gördü. Amerika'nın yöneticileri, halkları güven ve istikrar içinde yaşasın diye bir kez olsun bilgiğe başvuracak mı?"
29. Bir üst düzey yetkiliyle söyleşi.
30. Eski üst düzey yetkiliyle söyleşi.
31. Kean vd, 11 Eylül Komisyonu Raporu, 2004, s. 335.
32. Kean vd. 11 Eylül Komisyonu Raporu, 2004, s. 335.
33. Yarbay Charles Danna'yla söyleşi.
34. Yarbay Chuck Eassa'yla söyleşi.
35. Rumsfeld'in konuşma notlarının yazarlar tarafından incelenmesi.

2. Geliştirilmiş Başlangıç

1. Tommy Franks, *American Soldier*, New York, Regan Books/HarperCollins, 2004.
2. Eski bir yaverle söyleşi.
3. Newt Gingrich'le söyleşi.

4. Emekli General Anthony Zinni'yle söyleşi.
5. Clinton'ın Başkan'a Irak Ulusal Konseyi'ni eğitip silahlandırma yetkisi veren yasayı imzalamasından sonra bile Zinni bu fikrin bir felaket reçetesi olduğunu açıkladı. Küba'da CIA'in desteklediği başarısız Domuzlar Körfezi Çıkarması'nın anılarını hatırlatan Zinni, bu fikrin Ahmed Çelebi'nin 'Gucci Gerillaları' sayesinde bir "Keçiler Körfezi" çıkarmasına dönüşeceğini ileri sürdü. Bu yorumları planın Cumhuriyetçi destekçilerinden, özellikle de Zinni'yle yaptığı sert mektuplaşmada CENTCOM komutanının yasaya uymadığından yakınan John McCain'den acı eleştiriler almasına neden oldu. Zinni senatöre Irak'ı Özgürleştirme Yasası'nın onun anayasal hakkı olan ifade özgürlüğü hakkını ortadan kaldırmadığı ve bir komutan olarak sorumluluğunun gördüğü her şeyi söylemekten geçtiği cevabını verince, aralarındaki çatışma sona ermedi. Bütün bu mesajlar ileride çıkması muhtemel siyasal bir sorunu ustaca atlattığını düşünen Beyaz Saray'ı hiç memnun etmedi. Zinni'yle tamamen aynı görüşte olan Genelkurmay Başkanı Hugh Shelton daha sonra Zinni'yi arayarak, Beyaz Saray tarafından CENTCOM komutanını kınamakla görevlendirildiğini anlattı. Shelton, Zinni'ye kendini fırçalanmış addetmesi gerektiğini söyledi.
6. a.g.e.
7. General Anthony Zinni'yle söyleşi.
8. Planın ayrıntıları eski CENTCOM yetkililerinden alınmıştır.
9. Yarbay John Agoglia'yla söyleşi.
10. Eski CENTCOM yetkilisiyle söyleşi.
11. Franks, *American Soldier*, s. 198.
12. a.g.e., s. 346-56; eski CENTCOM yetkilisiyle söyleşi.
13. Eski CENTCOM yetkilisiyle söyleşi.
14. Douglas Macgregor'la söyleşi. Rumsfeld'e sunulan brifing notunun adı "Amerika'nın Savaş Biçimini Değiştirmek"ti ve aşağıdaki slaytlardan oluşuyordu:

Düşmanın Beklemedikleri

 - o Düşman, hava ya da füze saldırısıyla başlayan bir uyarı olmadan hızlı ve ani bir kara saldırısı beklemiyor.
 - o Düşman, Amerika Birleşik Devletleri'nin 100 000 askerden az bir kara ordusuyla saldırıya geçmesini beklemiyor.
 - o Düşman, doğrudan Bağdat'ı ve petrol sahalarını hedef alan bir kara saldırısı beklemiyor.
 - o Düşman, Amerikan birliklerinin kitle imha silahlarına hızla "dalarak", kullanılmalarının iyice güçleştirilmesini beklemiyor.
 - o Düşman, Amerika Birleşik Devletleri'nin önceden uluslararası yaptırım kararı alınmadan saldırıya geçmesini beklemiyor.

Bu yüzden, Irak rejimini hızla devirmek için Amerika Birleşik Devletleri'nin yapması gerekenler tam da bunlar.
15. Douglas Macgregor'la söyleşi.

16. Franks'e gönderilenler arasında James P. Wade'in "Hızlı Hâkimiyet Kavramı" stratejisinin bir özeti de vardı. Strateji dört temel özelliğe dayanıyordu: "eksiksiz" bilgi, hız, parlak uygulama ve çevrenin kontrolü. Bunun yanında bir de emekli hava general Charles Horner'ın 1991 Körfez Savaşı'nı inceleyen "Şok ve Hayranlık Nerede ve Nasıl Uygulanmalı" adlı bir çalışması vardı. Altı sayfalık bu çalışma Cengiz Han'a kadar giden örnekler sıralıyor ve "Sonunda, eğer önderlik edeceksek, herhangi bir şeyi yapabilecek, ulusal çıkarlarımızı korumak için her şeyi tehlikeye atabilecek, dünyanın delisi olarak görülmeliyiz. Amaçlarımıza sadece hayranlık duyulmalı; sevilmek isteği harekete geçme yeteneğimizi zayıflatır; tehdidimiz boşa gider. Soylu amaçlara ulaşmak istiyorsak, en iğrenç biçimde hareket etmeye hazırlıklı olmalıyız" diye bitiyordu.
17. Başkan George W. Bush, yıllık Kongre konuşması, 19 ocak 2002, <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/01/10020129-11.html> adresinden ulaşılabilir. 1 kasım 2005 tarihinde alınmıştır.
18. CENTCOM yetkilisiyle söyleşi.

3. Küçük güzeldir

1. Franks, *American Soldier*, s. 372-373; eski CENTCOM yetkilisiyle söyleşi.
2. Eski Dışişleri Bakanlığı yetkilileriyle söyleşi.
3. Dick Cheney ile söyleşi.
4. Geziye katılan yetkililerle ve Amerikalı diplomatlarla söyleşiler. Bkz. Michael R. Gordon, "Cheney Londra'da Irak'a Karşı Sert Önlemler Konusunda Blair'den Güçlü Destek Aldı", *New York Times*, 12 mart 2002, bölüm A, s. 14; Michael R. Gordon, "Suudilerden Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak'a Saldırısına Uyarı", *New York Times*, 17 mart 2002, bölüm I, s. 16; Michael R. Gordon, "Cheney Ürdün'de Irak'a Karşı Askeri Operasyon Konusunda Muhalefetle Karşılaştı", *New York Times*, 13 mart 2002, bölüm A, s. 12; Michael R. Gordon, "Amerika Birleşik Devletleri Kâbil Gücünü Yönetmesi İçin Türkiye'ye Yardım Öneriyor", *New York Times*, 20 mart 2002, bölüm A, s. 14; Michael R. Gordon, "Cheney Yemen'den El Kaide Kalıntıları Avına Katılmasını İstedi", *New York Times*, 15 mart 2002, bölüm A, s. 10; Michael R. Gordon, "Cheney Amerika Birleşik Devletleri'nin Terörle Savaşındaki bir Sonraki Amacının Silahlara Erişimi Engellemek Olduğunu Söyledi", *New York Times*, 16 mart 2002, bölüm A, s. 8.
5. Eski CENTCOM yetkilisiyle söyleşi.
6. Toplantı katılımcısıyla söyleşi.
7. Toplantı katılımcısının notları. 23 mart 2002 tarihinde Almanya'da, Ramstein'da düzenlenen Birlik Komutanları Konferansı Hava ve Kara kuvvetleri arasında "neredeyse eşzamanlı" bir harekât tavsiyesinde bulundu. Yani, hava ve kara operasyonlarının yirmi dört ya da altmış saat

arayla birbirlerini izleyecekleri bir harekât. Rapor, Moseley'nin muhalefetini de kayda geçirdi. Raporda, yaz aylarının savaşı güçleştireceği de yazılıydı. Hava ve deniz nakliyesinde sorunlar çözümlenebilirse, Türkiye'den saldırmak da tavsiye ediliyordu. Rapor, "Mevcut planda önemli boşluklar yok" diye sona eriyordu.

8. CENTCOM toplantısının bir katılımcısının notları.
9. John McCain, Senato Silahlı Hizmetler Komitesi, 23 eylül 2004 celsesi. McCain, Rumsfeld'i dinledikten sonra, "General Myers'in cevabına gerek duymuyorum. Sizinkiyle tıpatıp aynı olacağını biliyorum. Kişisel görüşünü duymak isterdim –gerçekten isterdim– ama bunu kesinlikle bir eleştiri olarak söylemiyorum, General Myers. Mümkün olsa öteki CINC'lerin kişisel görüşlerini duymak isterdim, ama sürem doldu" dedi.
10. Franks, *American Soldier*, s. 277; Eski Genelkurmay yöneticileriyle söyleşiler.
11. General John Jumper'la söyleşi.
12. Eski CENTCOM yetkilileriyle söyleşi.
13. Bir katılımcının notu.
14. Eski CENTCOM planlamacısıyla söyleşi.
15. Eski CENTCOM yetkilisiyle söyleşi.
16. Beyaz Saray tutanakları: "Başkan Bush Alman Şansölyesi Shroeder'le bir araya geldi", 23 mayıs 2002, <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/05/2002523-1.html> adresinden erişilebilir ve "Başkan Bush Fransız Cumhurbaşkanı Chirac'la bir araya geldi", 26 mayıs 2002, <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/05/2002526-1.html> adresinden erişilebilir. Bush 4 nisan'da da İngiliz televizyon kanalı ITN'in bir muhabirine benzer bir yorum yaptı. Bkz. "Başkan'ın İngiliz ITN Televizyon Kanalından Sir Trevor McDonald'la Söyleşi", http://www.usembassy.it/file_2002_04/alia/a2040709.html adresinden erişilebilir.
17. Savunma Bakanlığı haber brifingi tutanağı, CENTCOM CINC General Tommy Franks, 21 mayıs 2002 salı, <http://www.globalsecurity.org/military/library/news/2002/05/mil-020521-dodo1b.htm> adresinden erişilebilir.
18. Bir katılımcının notları.
19. Eski Genelkurmay yetkilisiyle söyleşi.
20. Irak'ta uzun yıllardan beri güvenilir bir nüfus sayımı yapılmadı. Irak'ın nüfusu 24 ile 25 milyon arasında tahmin ediliyordu.
21. "Irak: Başbakanın Toplantısı, 23 temmuz", Downing Street danışmanlarından Matthew Rycroft tarafından hazırlanan muhtıra, 1 mayıs 2005, <http://www.timesonline.co.uk/article/0,,1593607,00.html> adresinden erişilebilir.

4. Tepenin öbür yanı

1. "Merkezi Haberalma'nın Irak'taki Kitle İmha Silahları konusundaki Özel

Danışmanın Ayrıntılı Raporu ve Ekleri (Duelfer Raporu)", cilt 1, Regime Strategic Intent, 30 eylül 2004, s. 25.

2. "Amerika Birleşik Devletleri Merkezi Kuvvetler Komutanlığı Savaş Araştırması: Irak'ın Özgürlüğü Operasyonunun Başlıca Çarpışmalarından Irak'ın Bakış Açısı", sınıfı "Gizli." Yazarlar tarafından incelendi. Araştırmanın büyük bölümü Pentagon destekli bir araştırma merkezi olan Savunma Analizleri Enstitüsü tarafından Amerika Birleşik Devletleri Merkezi Kuvvetler Komutanlığı için yapılmış. Araştırma ayrıca CIA'den, Savunma Haberalma Ajansı'ndan, Irak'ın kitle imha silahları programını ve çalışmalarını inceleyen bir panel olan Irak İnceleme Grubu'ndan ve Irak'ta Amerika önderliğindeki askeri komutanlık CJTF-7'den de destek almıştır.
3. Michael Gordon'un Babil ziyareti.
4. "Ayrıntılı Rapor" cilt 1, s. 11-12, 19, 72; İstihbarat yetkilisiyle söyleşi. Amerika Birleşik Devletleri yetkililerinin savaştan sonra Iraklı yöneticilerin sorgulanmasından elde ettiği bilgilere göre, Batı'da son derecede yaygın olan ve Saddam'ın yoğun olarak benzerlerini kullandığı söylentileri doğru değildi. Saddam, belki de muhtemel darbecilere yanlışlık yapma fırsatı vereceğinden, benzerini kullanmadı.
5. Amerika Birleşik Devletleri Merkezi Kuvvetler Komutanlığı brifingi.
6. "Irak'ın Bakış Açısı" s. 10, 26, 34.
Saddam çevresindekilerin onun hoşuna gitmek için sık sık görüşlerini çarpıttıklarının farkındaydı, 1998'den sonra toplumdan iyice uzaklaştı ve astlarının iddialarını bizzat denetlemekten vazgeçti. İyice abartılmış değerlendirmeler doğrulanmadan bırakıldı ve Saddam'ın yakınları arasından çok azı diktatöre kötü haber verme cesaretini gösterdi.
7. A.g.e., s. 36.
8. A.g.e., s.26.
9. Amerika Birleşik Devletleri Merkezi Kuvvetler Komutanlığı brifingi; "Irak'ın Bakış Açısı" s. 10.
10. Amerika Birleşik Devletleri Merkezi Kuvvetler Komutanlığı brifingi.
11. Amerika Birleşik Devletleri Merkezi Kuvvetler Komutanlığı brifingi.
12. George W. Bush, West Point'ta mezuniyet konuşması, 1 haziran 2002, <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/06/20020601-3.html> adresinden erişilebilir, 1 kasım 2005 tarihinde alınmıştır.
13. "Pentagon Planından Alıntılar: 'Yeni bir Rakibin Doğuşunun Önlenmesi'" *New York Times*, 8 mart 1992, bölüm 1, s. 14.
14. Amerika Birleşik Devletleri'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi, eylül 2002, <http://www.whitehouse.gov/nsc/nss.html> adresinden erişilebilir, 1 kasım 2005'te alınmıştır; Michael R. Gordon, "Bush'un 'Şer Ekseninde' Irak Neden Göze Batıyor", *New York Times*, 9 eylül 2002, bölüm A, s. 8; yönetimden üst düzey bir yetkiliyle söyleşi.
15. George W. Bush, "Başkan 10. Dağ Tümeni'nin Askerlerini Selamladı" 19 temmuz 2002, <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/07/>

[20020719.html](#) adresinden erişilebilir, 1 kasım 2005'te alınmıştır.

16. "Irak'ın Bakış Açısı" s. 29; istihbarat yetkilisiyle söyleşi.

17. "Kapsamlı Rapor" cilt I, s. 25.

On sekiz vilayetinden on altısı açıkça ayaklanınca, Irak rejimi hızla büyüyen direniş hareketini zaman geçirmeden bastırmanın zorunlu olduğu hükmüne vardı. Özel güvenlik birimi başkanı ve Saddam Hüseyin'in yakın sırdaşı olan Hüseyin Kâmil, önce sıvı VX kullanılarak Necef'teki direnişçi mevzilerinin vurulmasını emretti. Bu sinir gazı bulunamayınca, Kâmil astlarına VX yerine hardal gazı kullanmalarını söyledi. Ne var ki, Iraklı komutanlar bu gazın koalisyon güçleri tarafından tespit edilmesi ihtimalini düşününce, bu seçenek de ortadan kalktı. Yeni bir madde bulunması gerekiyordu.

1991 martının başlarında Tamuz Hava Üssü'nden kalkan ve Sarin sinir gazı yüklü on iki Irak Mi-8 helikopteri Kербela bölgesindeki Şii mevzilerine karşı bir dizi kimyasal saldırı düzenledi. Muhtemelen yanlış hedefleme nedeniyle, saldırıların etkisiz kaldığı sonucuna varıldıysa da rejim, direnişçileri kimyasal silahlarla yerlerinden söküp atma çabalarını sürdürdü. Sonraki haftalarda Kербela ve Necef üzerine yüzlerce CS (gözyaşı) bombası atıldı. Körfez Savaşı'ndan sonra ülkelerinden kaçan Iraklılardan derlenen anekdotlarda Basra ve Nasiriye'ye karşı da çeşitli kimyasal saldırılar düzenlendiği naklediliyordu.

18. "Kapsamlı Rapor" cilt I, s. 58. Kanıtlara göre bu karar hiçbir zaman uygulanmadı, Saddam'ın bu kararı aldırırken neyi amaçladığı da hâlâ karanlık.

19. Amerika Birleşik Devletleri Merkezi Kuvvetler Komutanlığı brifingi.

20. USCINCCENT Komutanlar Konferansı, Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı (CENTCOM slaytları ve yedekleri), 1-2 ağustos 2002, slayt 19-21. CENTCOM slaytları konuyu böyle ortaya koyuyordu: "güvenlik mekanizmasını parçalayarak Saddam rejimini ortadan kaldırmak, Saddam'ı halk ayaklanması, darbe, suikast ya da doğrudan Amerikan saldırısı tehdidiyle karşı karşıya bırakırken, Irak'ın komşularına karşı kitle imha silahları tehdidini ortadan kaldırmak."

21. USCINCCENT Komutanlar Konferansı, 1-2 ağustos. 103 numaralı slayt, toplam otuz iki-kırk beş aylık bir IV. Aşama çalışması, buna ek olarak da iki yıllık bir Amerikan güvenlik taahhüdü öngörmektedir.

22. James Moschgat'la söyleşi, 26 mayıs 2004. Alternatif hedeflere yönelebilmek için düşman (SAM) uçaksavar mevzilerine dokunmamaları söylendiğinde, uçak mürettebatları giderek öfkeleniyordu. Operasyonel kısıtlamalardan bir başkası da, Suudilerin topraklarından füze atılmasına karşı gösterdikleri belirgin isteksizlikti. Bkz. Michael R. Gordon, "Amerika'nın 2002 Hava Saldırıları Irak Savaşı'nı Hazırladı", *New York Times*, 20 temmuz 2002, bölüm I, s. I.

23. Elizabeth Bone ve Christopher Bolkcom, "İnsansız Hava Araçları: Kongre için Tarihçe ve Konular", *CRS Report for Congress*, 25 nisan 2003, s. 16.

24. Birim Komutanları Konferansı, 1-2 ağustos 2002, birlik komutanları toplantısı, bir katılımcının notları.
25. Üst rütbeli bir İngiliz'le söyleşi.
26. Richard Armitage'la söyleşi. Dışişleri Bakanlığı'nda bazı yetkililer de Beyaz Saray'ın askeri harekâtın en geç 2003 yılı ilkbaharında sona ermesi, böylece savaşın seçimden önce kazanılması gerektiğine karar verdiği yönünde genel bir kanı olduğunu anlattı. Daha sonra Paul Bremer'in yardımcılarının olacak üst düzey Dışişleri yetkilisi Robin Rephel, "(Yönetimin harekete geçmesi için) iki ayrı baskı vardı. Bunlardan biri seçim ve takvim tarafından güdülen açık siyasal baskıydı. Bir diğeriye, birlikler Afganistan için harekete geçirilmişti ve böylesi bir kalabalığı hareketsizliğe itmek, sonra da herkesi yeniden canlandırmak güçtür. Asıl sorun buydu" dedi. ABD Barış Enstitüsü, Charles Stuart Kennedy sözlü tarih söyleşisi, 13 temmuz 2004; enstitü hükümetçe fonlanan bir araştırma merkezidir.
27. Korgeneral Gregory S. Newbold'la söyleşi.
28. Gizli belgenin bir taslağı yönetimden yüksek bir yetkili tarafından yazarlara okundu.
29. George W. Bush, "Başkan Güvenlik ve Savunma Konularını Görüştü", 21 ağustos 2002, <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/20020821-1.html> adresinden erişilebilir, 1 kasım 2005'te alınmıştır.
30. Bush'un Ulusal Güvenlik Konseyi'yle 6 eylül toplantısı; bir katılımcının notları.

5. Geleceğe dönüş

1. Bir katılımcının notları.
2. CENTCOM ve CFLCC yetkilileriyle söyleşiler.
3. "Bağdat Kalesi" slaydı, yazarlarca görüldü.
4. "İstihbarat Komitesinin Irak'ın Savaş Öncesi İstihbarat Değerlendirmesi ve Ek Görüşler", 7 temmuz 2004.
5. Tuğgeneral James "Spider" Marks ile söyleşi.
6. Albay Kevin Benson'la söyleşi.
7. Korgeneral David D. McKiernan'la söyleşi, Binbaşı John Aarsen tarafından gerçekleştirilmiş ordu sözlü tarih söyleşisi, 30 kasım 2002.
8. Bir katılımcısının notları.
9. Başta Benson ve Marks olmak üzere McKiernan'ın karargâhından bazıları, düşmanı şaşırtmak için K-Günü'nü H-Günü'nden önceye almayı önermiş, Korgeneral James Conway de onları desteklemişti ama McKiernan tavsiyelerini oraya kadar götürmedi.
10. CENTCOM komutanının dikkati, rejimin hemen devrilmesine takılmıştı. CENTCOM Özel Harekât Kuvvetleri Komutanı Gary Harrell 20 Numaralı Özel Birlik'in Bağdat Havaalanı'nı ele geçirmek için iki güne ihtiyacı olacağını söyledi. Üst düzey Irak yetkililerinin uçakla İran'a ya da Su-

riye'ye kaçmalarını önleyecek planlara sahip olduğunu ekledi. Franks Deniz Kuvvetleri'nden yük gemilerinin Süveyş Kanalı'ndan ve Babü'l-Mendep Boğazı'ndan zarar görmeden geçmeleri için yeterli koruma talep etti. "Hendeği açık tutun" diyordu.

11. Katılımcıların notları.

12. Rumsfeld, Franks Medyaya Konuştu." CNN resmi notları, 12 aralık 2002.

FRANKS: Biliyorsunuz, iki yıldır değişim konusunda çok şey söyledik, değişimin ne anlama geldiği konusunda çok düşündük ve elimizdekileri nasıl kullanacağımızı, insanlarımızı nasıl eğiteceğimizi, kullandığımız teknoloji çeşitlerini ve daha bir sürü başka şeyi düşündük. Bu İçerik Bakış Tatbikatı'nın gücü, bana göre, bütün bu noktalara varma imkânını vermesinde. Biliyorsunuz, silahlı kuvvetlerimizde birkaç yıldan beri yerleşmiş doktrinler XXI. yüzyılın ilk savaşına gerçekten uygun değil.

Franks İçerik Bakış Tatbikatı ile Irak'la yaşanan gerilim arasında bir ilişki olmadığını da ekledi. "Bakın, herhangi bir tehditte bulunulduğundan habirim yoktu. İçerik Bakış Tatbikatı'nın amacı benim size açıkladığım gibi: komuta merkezlerini uzaklara taşımak ve bu eğitimden ve artırılmış hazırlıktan yararlanmak."

13. Bir katılımcının notları.

14. Franks ve diğer CENTCOM yetkilileri, *Plan of Attack* adlı kitabında Amerikan birliklerinin 5-11-16-125 Planı'nı uyguladığını yazan Bob Woodward'a da benzer açıklamalarda bulundular. CENTCOM'un baş istihbarat analisti Gregory Hooker *Shaping the Plan for Operation Iraqi Freedom* adlı monografisinde, kayıtları daha yakından incelemenin, "Irak'ı Özgürleştirme Operasyonu'nda yer alan üst rütbelilerin sıkça dile getirdikleri gibi sonunda uygulananın Karma Plan olduğu açıklamalarına karşı çıkıyor. K-Günü öncesi otuz iki günlük mevzilenme ve H-Günü ile K-Günü'nü ayıran on altı günüyle Karma Planı Irak'ı Özgürleştirme Operasyonu uygulamasını doğru biçimde açıklamadığı" görüşünde. Hooker burada Franks'in kitabı *American Soldier* ve Woodward'ın *Plan of Attack* kitaplarını sayıyor. Bob Woodward, *Plan of Attack*, New York: Simon & Shuster, 2004, s. 287, 401. Gregory Hooker, *Shaping the Plan for Operation Iraqi Freedom*, Washington, D.C.: Washington Yakın Doğu Siyaset Enstitüsü, 2005, s. 32-33.

6. Dönüp duruyoruz

1. Öteki birliklerin yanı sıra, MODEP Kuveyt'te ve üslerini açacak ötek Arap ülkelerine konuşlandırılacak füze savunma sistemleri ve Odier-no'nun 4. Piyade Tümeni'ni de istiyordu.
2. Albay Kevin Benson'la söyleşi.
3. Coalition Forces Land Component Command (CFLCC) brifing slaydı.

4. Tümgeneral James D. "J.D." Thurman'la söyleşi; Yarbay Steven Holcomb tarafından yapılan ile ordu sözlü tarih söyleşisi, 27 Mayıs 2003.
5. Tümgeneral James D. "J.D." Thurman'la söyleşi; Yarbay Steven Holcomb tarafından yapılan ile ordu sözlü tarih söyleşisi, 27 Mayıs 2003.
6. DOD Tutuklu Operasyonlarını Gözden Geçirmekle Görevli Bağımsız Komisyonun Nihai Raporu, ağustos 2004, s. 54. Rapor Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nı ZAKKL kullanmadığı için suçlarken yanılıyor.
7. CFLCC personeliyle söyleşi; Newt Gingrich'le söyleşi.
8. Üst düzey sivil yetkiliyle söyleşi.
9. Tuğgeneral Steve Hawkins'le söyleşi.
10. "Amerika Birleşik Devletleri Senatosu Askeri Hizmetler Komitesi Şubat 2004 Savunma Yetki Oturumu" tutanağı, 25 Şubat 2003. Senatör Carl Levin ile General Eric Shinseki arasındaki görüşmeler aşağıdadır:
 SENATÖR LEVIN: General Shinseki, bize Kara Kuvvetleri'nin savaşın başarıyla sona ermesinden sonra, Irak'ın işgali konusunda asker sayısı tahmini hakkında bilgi verebilir misiniz?
 GENERAL SHINSEKI: Kesin sayı olarak, vuruşacak komutanın kesin taleplerine güvenmek zorundayım. Ama sanırım...
 LEVIN: Peki, mertebe olarak?
 SHINSEKI: O zaman, şimdiye kadar seferber edilmiş, yani birkaç yüz bin askerin, muhtemelen, gerekli sayı olduğunu. Burada içindeki bir sürü soruna yer açabilecek etnik gerilimlerle dolu belirgin bir coğrafyanın çatışma sonrası denetiminden söz ediyoruz. Ve bu yüzden, güvenli (bir) çevre oluşturmak, insanların doyurulduğundan, su dağıtıldığından emin olmak ve buna benzer bütün normal yükümlülükleri yerine getirmek için önemli bir gücün varlığı gerekir.
 LEVIN: Peki, böylesi büyüklükteki bir işgalin iki şey üzerinde etkisi ne olur? Birincisi, sözünü ettiğiniz harekât hızımız, öteki de Kara Kuvvetleri'nin söz konusu yükümlülükleri yerine getirme becerisi.
 SHINSEKI: Eğer sadece Amerika Birleşik Devletleri birliklerinin uzun dönem kalması gereğinden söz edersek, uzun süreli bir etkisi olur. Bu yüzden de dost ve müttefiklerin yardımının çok önemli olduğunu düşünüyorum.
11. Tom White'la söyleşi.
12. Yazarların gözden geçirdiği briefing notları; yönetimden üst düzey bir yetkiliyle söyleşi.
13. Cenevre Anlaşması'na göre, yenilmiş savaşçıları savaş esiri olarak niteleyen ve taraf değiştirmelerini yasaklayan "teslim olma" yerine, "silah bırakmış" bir düşman birliği kazananın yanında savaşa girebilir.
14. General Anthony Zinni'yle söyleşi.
15. Bedir Tugayları adı altında bir milis gücüne sahip olan İran destekli Irak İslam Devrim Konseyi Londra toplantısına katılmadı.
16. Savunma Bakanlığı ve Beyaz Saray yetkilileriyle söyleşiler.

17. Kenan Makiya ile söyleşi. Ek olarak, Kenan Makiya, "İhanete Uğratılan Umutlarımız", *The Observer*, 16 şubat 2003, <http://www.observer.guardian.co.uk/irag/story/0,12239,896611,00.html> adresinden erişilebilir. 8 kasım 2005'te alınmıştır.
18. Albay Kevin Benson'la söyleşi.
19. Üst düzey yetkiliyle söyleşi.
20. "İrak'ın Bakış Açısı", s. 13; Amerika Birleşik Devletleri Deniz Piyade Kordusu Komutanı General Michael Hagee'yle söyleşi.
21. CENTCOM toplantısına katılanlardan birinin notları.
22. Bir katılımcının notları.
23. Michael R. Gordon, "NATO Perde Arkasının Öyküsü", *New York Times*, 25 şubat 2003; üst düzey Amerikan ve NATO yetkilileri ile söyleşiler.
24. Bir katılımcının notları.
25. Dexter Filkins, "Türk Milletvekilleri Amerikan Askerlerini Kabule Yanaşmadı", *New York Times*, 2 mart 2003, bölüm I, s. 1.
26. Sonunda, Amerika'da daha sakin kafalar üstün geldi ve Amerika Birleşik Devletleri kuzeyde bir cephe açmayı reddetmelerine rağmen Türklere 1 milyar dolarlık bir kredi önerdi. Bu krediler hiç kullanılmadı.
27. General J. D. Thurman'la 27 Mayıs 2003'te yapılan söyleşi.
28. Joseph Collins'in muhtırası, "Cephe Gerisi Birlik Uçurumu."

7. Kırmızı hat

1. "Kapsamlı Rapor", cilt. I, s. 65.
2. a.g.e.
3. a.g.e., s. 63.
4. a.g.e., s. 34.

Saddam hileyi siyaset olarak kullanmaktan hiç söz etmedi ama Ali Hasan el Mecid'e göre güvendiği insanlarla birlikteyken "savaşın en önemli bölümünün hile" olduğunu söyledi. El Mecid'e göre Saddam'ın zayıf görünmeyi ve kitle imha silahlarının varlığı konusunda dünyayı kandırdığını engellemek istiyordu. Saddam'ın görüşüne göre, Birleşmiş Milletler'in Irak'ın kitle imha silahlarına sahip olduğu konusundaki kararsız raporu İran'ı duraklatacak. Saddam'ın asıl kaygısı, Birleşmiş Milletler denetim sürecinin Irak'ın güçsüzlüğünü ortaya çıkarması, böylelikle de İran'ın üstünlüğünü gözler önüne sermesiydi.

5. "İrak'ın Bakış Açısı", s. 39-42.
Üst düzey Irak yetkililerine göre, plan alışılmış kurmay tartışması sürecinde geliştirilmedi. Sonra, yeni planı destekleyecek bir çalışma El Bekr Askeri Akademisi tarafından 21 şubat 2003'te, yani savaştan sadece haftalar önce resmileştirildi. Şubattaki düşman hareket analizleri birçok cephede, güney, batı ve kuzeyde birçok saldırı öngörüyordu.
6. a.g.e., s. 12-13. Cumhuriyet Muhafızları kurmaylarının başı: "Saddam,

‘Tek bir piyade eri kaldıkça, bir hava gücünün bir savaş, ya da bir çarpışma kazanması mümkün değil’ dedi.”

7. Michael Gordon’un eşyanın muhafaza edildiği yere ziyareti.
8. Philip H. Gordon ve Jeremy Shapiro, *Allies at War*, New York: McGraw-Hill, 2004, s. 100.
9. Michael R. Gordon, “Alman ve İspanyol Donanmaları Kızıldeniz’in Ağzında Önemli Rol Üstleniyor”, *New York Times*, 15 aralık 2002, bölüm I, s. 36.
10. “İrak’ın Bakış Açısı”, s. 11.
11. “Kapsamlı Rapor”, cilt 3, s. 107-10.
12. General Anthony Zinni’yle söyleşi.
13. “Seçilmiş İstihbarat Komitesi, Amerikan İstihbarat Kuruluşlarının Savaş Öncesi Irak Konusundaki Değerlendirmeleri Hakkında Rapor ve Ek Görüşler”, 7 temmuz 2004.
14. “Körfez Savaşı öncesinde, Amerika’nın en üst düzey istihbarat analistleri Savunma Bakanlığı’ndaki bürome gelir ve Saddam Hüseyin’in bir nükleer silaha sahip olabilmesi için en az beş ya da on yıl daha beklemesi gerektiğini söylerlerdi.” Başkan Yardımcısı Dick Cheney’nin, dış ülkelerde savaşmış gazilere hitaben yaptığı 26 ağustos 2002 tarihli konuşmasından, <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/08/20020826.html> adresinden ulaşılabilir, 3 kasım 2005’te alınmıştır.
15. “Seçilmiş İstihbarat Komitesinin Raporu” s. 276. Bush yönetimi bu tehkeyi işaret ederken yalnız değildi. Yönetimin birçok uygulamasını eleştiren Carnegie Uluslararası Barış Vakfı temmuz 2002 tarihinde yayımladığı “Ölümcül Cephanelikler” adı raporda Saddam’ın nükleer silah üretmekte kararlı olduğunu, yaklaşık 600 ton kimyasal silah etmeni saklamış olabileceğini, gizli biyolojik silah araştırması yürütecek imkânlarla ve muhtemelen iki düzine Scud füzesine sahip olduğunu iddia etti. Joseph Cirincione et al., *Deadly Arsenals*, 1. baskı Washington, D.C.: Carnegie Endowment for International Peace, 2002, s. 271-80.
16. “Seçilmiş İstihbarat Komitesinin Raporu”, s. 307-12.
17. Paul Pillar’la söyleşi.
18. “İrak’ın Sürmekte Olan Kitle İmha Silahları Programları” adlı ekim 2002 tarihli ulusal istihbarat değerlendirmesinin gizliliği kaldırılmış bölümleri. Değerlendirmede şöyle deniyordu: “İrak’ın desteğinin ortaya çıkmasının Washington’a savaş için neden sağlayacağı korkusuyla, Bağdat kimyasal ve biyolojik silahlar kullanarak terör saldırılarına girişmekle arasında şimdilik bir çizgi çekmiş görünüyor. Bağdat rejimin bekasını tehdit edecek bir saldırının yakın ya da önlenemez olduğunu hissettiğinde ya da muhtemelen intikam amacıyla Amerikan toprağında gizli saldırılar düzenlemeye kalkışabilir. Çok umutsuz kaldığı anda Saddam, yapmak istediği terör saldırısını ancak dünyanın her köşesine erişebilen ve şimdiden Amerika’yla ölüm-kalım savaşına girişmiş olan El Kaide gibi bir örgütün

gerçekleştirebileceğine karar verebilir... Bu koşullarda son aşırı adımı atıp, Amerika'ya karşı kimyasal ve biyolojik silahlarla saldıracak İslami terör örgütlerine yardım etmenin giderayak yanında olabildiğince çok kurban götürerek intikamını almak için son fırsat olduğunu düşünebilir.”

19. Gizliliği kaldırılmış Ulusal İstihbarat Değerlendirmesi, ekim 2002, ve Senato ifadesi; George Tenet'in *New York Times* Kongre muhabiri Alison Mitchell ile söyleşi: "CIA'nın Bağdat'ın Niyetleri Konusunda Senato'ya Mektubu", *New York Times*, 9 ekim 2002, bölüm A, s. 12; Alison Mitchell ve Carl Hulse, "CIA. Irak Müdahalesinden Sonra Terör Görüyor", *New York Times*, 9 ekim 2002, bölüm A, s. 1; Michael Gordon, "ABD Danışmanları Irak'ın Planları Konusunda Bölündü", *New York Times*, 10 ekim 2002, bölüm A, s. 1. Tenet yazarların söyleşi talebini kabul etmedi.
20. Oylamada ret oyu kullanan Senatör Bob Graham başkanlık yarışından ilk çekilen aday olacaktı.
21. Washington Pyongyang'da büyükelçilik bulundurmadağı için, Amerikan ekibi iki Land Rover'a bindirilip Britanya Büyükelçiliği'ne götürüldü, güvenli bir odaya alındı ve üç dil uzmanının yardımıyla açıklama metnini yeniden inceledi. Açıklamayı İngilizceye çevirdikten sonra John Kelly ve öteki grup üyeleri okuduklarının tek bir yorumu olabileceğine karar verdi: Kuzey Kore nükleer silaha sahip olduğunu meydan okurcasına açıklamıştı. Bu sonuç şifrelenmiş İngiliz iletişimi yoluyla Washington'a iletili.
22. Kuzey Kore'yle görüşmelerde eski ABD elçisi Charles "Jack" Pritchard ile söyleşi. Bkz. makaleler: Barbara Slavin, "Kuzey Kore Nükleer Programı Olduğunu Kabul Ediyor", *USA Today*, 17 ekim 2002, bölüm A, s. 1; Ryan Lizza, "Nükleer Test", *New Republic*, cilt 227, no. 19, 4 kasım 2002, s. 10-11. Slavin ve Asya politikası konusunda e-posta haberleri yayınlayan Chris Nelson'in başvurularından sonra Bush yönetimi, akşam 19.00'da *New York Times* ve öteki önemli basın organlarıyla bir telekonferans gerçekleştirerek öyküyü açıkladı. Her üçü de Cumhuriyetçi olan Senatör Richard Lugar ile Temsilciler Jim Kolbe ve Jim Leach kapalı kapılar arkasında Kelly'den bilgi aldılar ve olayları kamuoyu önünde tartışmadılar. Haberlerin açıklanmasından önce hiçbir Demokrat yasa koyucuya bilgi verilmedi.
23. Cheney bu savı dış ülkelerde savaşmış gazilere hitap ettiği 26 ağustos 2002 tarihli konuşmasında dile getirdi. "Bazıları Saddam'ın kötü, iktidar aç olduğunu, tehdit oluşturduğunu kabul ediyor ama nükleer silahlara gerçekten sahip olma eşğini aşmadıkça engelleyici müdahaleden kaçınmamız gerektiğini söylüyor. Onların görüşlerini böyle özetleyebiliriz: evet, Saddam bizim söylediğimiz kadar tehlikeli, ama ona karşı bir şey yapmadan önce daha güçlenmesini bekleyelim. Evet, eğer o ana kadar beklersek, Saddam'ın cüreti daha da artar ve biz ona karşı durmak için müttefik ve dost bulmakta zorlanırsak."
24. Larry Wilkerson'la söyleşi.
25. 27 ocakta Hans Blix Güvenlik Konseyi'ne şunları söyledi: "Irak bugün bi-

le ondan istenen, dünyanın güvenini kazanmak ve huzur içinde yaşamak için yapmak zorunda olduğu silahsızlanmayı gerçekten ve samimiyetle anlamışa benzemiyor.” Konuşmanın metnine <http://www.globalpolicy.org/security/issues/iraq/unmovic/2003/0127entblixrep.htm> adresinden ulaşılabilir. 11 kasım 2005'te alınmıştır.

26. Larry Wilkerson'la söyleşi. Ek olarak Wilkerson'ın New America Foundation'ın ev sahipliğinde yaptığı 19 ekim 2005 tarihli ve “Bush Yönetiminin Ulusal Güvenlik Karar Sürecinin Benzersizliğini Değerlendirmek: Amerikan Demokrasisi İçin Nimet mi, Tehlike mi?” adlı konuşmasının metnine bakınız. http://www.newamerice.net/Download_Docs/pdfs/Doc_File_2644_t.pdf adresinden erişilebilir, 3 kasım 2005 tarihinde alınmıştır. İstihbarat dünyasının fikir birliği şaşırtıcıydı. George Tenet'in patronuma ve bana CIA binasının derinliklerinde anlattıkları hâlâ kulaklarımda. Hem George hem de McLaughlin, bize verilen bilginin - ki buna hatırı sayılır demiştik, çok fazla demiştik ve Beyaz Saray'ın ürettiği kâğıtlardan yığınla atmıştık- doğru olduğuna inanıyorlardı. Gazetelerde ve başka yerlerde duyduklarınızın aksine, teröristlerle savaşırken ve genel olarak istihbaratta en iyi ilişkilerden birini kiminle kurmuştuk, bilin bakalım? Fransızlarla. Aslında, belki de en iyi ilişkimizdi. Ve üstelik yanımızdaydılar. Aslında, bir şey daha söyleyeceğim. Fransızlar CIA'deki toplantımızın ortasında gelip “Bakın” dediler, “yeni alüminyum tüp çevirdik, bunu şu kadar devirde yaptık vs bütün bunlar, alüminyum tüplerin havan namlusu ya da top namlusu için değil, santrifüj için olduğunun yeterli kanıtı, anlıyor musunuz? Başka türlü olsa, neden böylesine harika aletler istesin ki?” Yanılıyorduk. Yanılıyorduk... Üzerindeki uluslararası baskı kalkıncaya, yaptırımlar durduruluncaya kadar (Saddam) bekleyecek ve ardından geri dönecekti –kesinlikle bütün programlarına dönecekti. Bundan, gerçekten emindim.
27. “Seçilmiş İstihbarat Komitesinin Raporu”, s. 249.
28. Douglas Jehl, “Rapor Bush Ekibini İstihbarat Kuşkuları Konusunda Uyardı”, *New York Times*, 5 kasım 2005, bölüm I, s. 14.
29. Paul Pillar'la söyleşi.
30. “Kapsamlı Rapor”, cilt. I, s. 67.
31. a.g.e., s. 62.
32. Yazarların elindeki 5. Kolordu'nun gizli harekât emri.
33. Yazarların elindeki I. Deniz Piyade Harekât Kuvveti'nin gizli harekât emri.
34. Tümgeneral Rusty Blakcman'le söyleşi, Deniz Piyade Kolordusu sözlü tarih söyleşisi Binbaşı Nicholas Reynolds tarafından gerçekleştirildi, 31 mart 2003.

8. Küçük bir savaş sonrası patlama

1. General Anthony Zinni'yle söyleşi.
2. Irak'ın Özgürlüğü Çalışma Grubu'ndan Binbaşı Ray Eiriz ile söyleşi. Söy-

leşiyi yapan Binbaşı Craig Borchelt, 28 Mayıs 2003.

3. Yeniden İnşa ve İnsani Yardım Bürosu'ndan Albay John F. Agoglia ile söyleşi. Söyleşiyi yapan Gordon Rudd, 28 Haziran 2003.
4. Pentagon yetkilileriyle söyleşi.
5. Üst rütbeli bir askeri yetkiliyle söyleşi.
6. General Richard Myers'ın 16 Ekim toplantısı hakkındaki notları bir Pentagon yetkilisi tarafından nakledildi.
7. Condoleezza Rice'la söyleşi.
8. Doug Feith'in bölümü kendi IV. Aşama görüşlerini kapsayan yedi sayfalık bir Power Point brifingi hazırladıysa da, bu planın Genelkurmay'inkiyile hiçbir bağı yoktu ve Jewett gibi kilit planlamacıların planın bir kopyasını alıkoymalarına izin verilmedi. Toplantıya katılan askeri yetkililerin hatırladıklarına göre planda, maddeler halinde sıralanmış uzun vadeli hedefler arasında şunlar da vardı: kitle imha silahına sahip olmayan bir Irak'ın kurulması, Amerika Birleşik Devletleri'ne ve İsrail'e dost bir hükümetin işbaşına getirilmesi ve yeniden inşa çalışmalarını karşılamak için petrol ihracatından yararlanılması.
9. Tuğgeneral Steve Hawkins'le söyleşi.
10. CFLCC yetkilileriyle söyleşi.
11. CINC Brifingi (28 Şubat), 16 Şubatta hazırlanmış "CFLCC İstikrar Operasyonları" slaydı.

CFLCC'nin istikrar operasyonları konulu brifingi bir dizi slaydı kapsıyordu. "Komutanların Amacı" bölümüne göre, hedef "geldiği gibi denetlemek", "istikrar operasyonuna hareketli geçiş", "denetim ve yıkım etkilerini dengelemek" idi. Amaçlardan birisi de mevcut Irak kurumlarından ve yönetiminden yararlanmaktı. Rejimin devrilmesinden önce 5. Kolorado, 1. Deniz Piyade Birliği ve 4. Piyade Tümeni Iraklı yerel yönetimlerle işbirliğine girecekti. Rejimin yıkılmasının ardından, geçici bir ulusal askeri yönetim, "Iraklı bakanlıklar" ile çalışacaktı. Geçici askeri yönetimin yetkisini oluşturmak için bir bildiri yayımlanacaktı. Brifing yedi üyeli bir Irak konseyi öneriyordu. Bu üyelerden üçü sürgündeki toplumdaki seçilecek, dördü de Saddam yönetiminde yaşayan Iraklılardan gelecekti. Bütün önemli etnik gruplar temsil edilecekti.

İlk otuz ve altmış gün arasındaki öncelikler şunları kapsıyordu: Direniş ceplerinin yenilgiye uğratılması; kilit altyapının güvene alınması; acil durum insani yardımı sunulması; yerinden edilmiş sivililerin denetlenmesi/düşman savaş esirlerinin güvenliğinin sağlanması; kitle imha silahlarının yerlerinin belirlenmesi/güven altına alınması/duyarlı mekân araştırması yapılması; halk düzeni ve güvenliğinin korunması; belirlenmiş Iraklı yetkililerin yerel/bölgesel/ulusal düzeyde yetkilendirilmesi (geçici komisyonlar); görev için önemli iletişim yollarının/hatlarının onarılması; kritik hizmetlerin/elektrik, su gibi temel altyapının onarılması; hayatta kalmayı sağlayacak insani yardımın desteklenmesi; yerel düzey-

lerde askeri otoritenin uygulanması; Irak ordusunun yapılandırılmaya başlanması.

12. Emekli Albay Jim Rabon'la söyleşi.
13. Yarbay Steven W. Peterson, "Merkezi Ama Uygunsuz: Irak'ı Özgürleştirme Harekâtında Teorinin Uygulanması", National War College, <http://www.ndu.edu/library/n4/n0456021.pdf> adresinden erişilebilir.
14. Ulusal Güvenlik Konseyi yetkilisi Tom Greenwood'la söyleşi.
15. Jay Garner'la söyleşi.
16. Tümgeneral Carl Strock ile söyleşi.
17. Donald Rumsfeld, "Ulus Kurmanın Ötesinde", Intrepid Deniz-Hava-Uzay Müzesi'nde düzenlenen 11. Özgürlüğe Selam töreninde yaptığı konuşma, New York, 14 şubat 2003, <http://www.defenselink.mil/speeches/2003/sp20030214-secdef0023.html> adresinden erişilebilir.
18. Eski bir yetkiliyle söyleşi.
19. Albay Paul Hughes ile söyleşi.
20. Brookings'in 14 kasım 2005 tarihli "Irak Endeksi" güncelleştirmesine göre, Irak Destekleme ve Yeniden İnşa Fonları (IRRF I ve II) kapsamında Amerika Birleşik Devletleri şimdiye kadar 20,9 milyar dolar ödenek ayırdı, 17,3 milyar dolarlık iş ve 11,5 milyar dolarlık ödeme yaptı. Bu raporu okumak için <http://www.brookings.edu/fp/saban/iraq/index.pdf> adresine bakılabilir.
Stratejik ve Uluslararası Araştırmalar Merkezi'nin Çatışma Sonrası Yeniden İnşa Programı yeniden yapılandırma harcamaları aralık 2004 yayınına göre, Irak'ın yeniden inşası için 24,1 milyar dolar ödenek ayrıldı. ("Gelişme mi, Tehlike mi? Irak'ın Yeniden İnşasını Ölçmek", http://www.csis.org/media/pubs/iraq_funds.pdf adresinden erişilebilir.
21. Toplantının gayrı resmi tutanağının okunması ve brifing slaytlarının yazarlar tarafından incelenmesi.
22. Albay Tom Gross ve Albay Paul Hughes tarafından hazırlanmış olup, yazarların elindeki Yeniden Yapılandırma ve İnsani Yardım Bürosu (Office of Reconstruction and Humanitarian Aid- ORHA) brifingi
ORHA Kaya Matkabı Brifingi:

YASANIN UYGULANMASI

ARKA PLAN: Yasa yoluyla halkın güveninin ilk aşamalarda sağlanması, ORHA'nın sivil yönetim görevlerini etkin yapılışı açısından çok önemlidir.

TARTIŞMA: Bir sürü konuda karar almak gereklidir:

Koalisyon tarafından uygulanacak kanun standardının belirlenmedi.

Yasayı uygulayacak personelin ihtiyaçları ABD tarafından karşılanmalı.

Fonlar hazır olmalı (ilk 3 ay için 30 milyon dolar; izleyen 9 ay için 93 milyon dolar)

ABD Yasa uygulayıcı etkisini belirlemek için erken

TAVSİYE: Bu konuları geliştir ve karar için PC'ye sun.

IRAK ORDUSUNUN KULLANILMASI ve YENİDEN YAPILANDIRILMASI

ARKA PLAN: Irak silahlı kuvvetleri, özellikle de Kara Kuvvetleri'nin yeniden düzenlenip, yeniden eğitilmesi gerek. Ordunun seçilmiş bölümleri terhis ve lağv edilecek.

TARTIŞMA :

Belirli bir dönem için Irak ordusuna dokunmamak gerekiyor.

Emek yoğun inşaat işleri için işgücü kaynağı olarak kullanılabilir.

IV. Aşama'da (ABD denetimi altında) kullanılabilecek komuta ve kontrol yapısıyla hareketlilik avantajları sağlayabilir.

TAVSİYE: Bu işlevsel görevi mümkün olan en kısa zamanda ihale et.

ONAYLAMA SÜRECİ VE EŞGÜDÜM

ARKA PLAN:

Her işlevsel alan Irak yerlilerinin kullanılmasını gerektirecek.

Koalisyon "kötü" Iraklıları ayıklamak zorunda.

TARTIŞMA:

Onaylama süreci uzun ve bürokratik

Sığınmacılar / evlerinden edilmiş insanlar Irak personeli olarak yazılacak.

STO/UYÖ tarafından hazırlanmış listeler onay için güvenli değil.

TAVSİYE:

ORHA onay için yetkilendirilmeli ve gerekli kaynağa sahip olmalı.

Devlet STO/UYÖ ile eşgüdüm sağlayarak listelerini kullanmalı.

KOMŞU ÜLKELERDEN YARDIM SAĞLANMASI

(TÜRKİYE, IRAN, SURİYE, ÜRDÜN, KUVEYT, SUUDİ ARABİSTAN)

ARKA PLAN: Irak'ın yeniden inşası masraflı olacak ve uzun sürecek.

Tahminler 3 milyar doların üzerinde ve süre 3 yıl.

TARTIŞMA: Hizmet (su, elektrik, sıhhi, ekonomik) ihtiyaçları (kullanımı) ve bizim sunum yeterliliğimiz arasında açıklar olması kuvvetle muhtemel. Bu alanlarda herhangi bir boşluk "uluslararası toplumun gözünde Amerika Birleşik Devletleri hükümetinin başarısızlığı olarak yorumlanabilir. Irak'ın komşuları bu uçurumu kapatacak ve ABD'nin masraflarını azaltacak bir ara hizmeti sağlayabilir.

TAVSİYE: Su, elektrik, sıhhi ve benzeri mal ve hizmet sağlanması amacıyla plan hazırlamaları konusunda Türkiye, Ürdün, Suriye, İran, Suudi Arabistan ve Kuveyt'i zorla.

23. Toplantıya katılanlardan biriyle söyleşi.
24. Kürdistan Yurtseverler Birliğinin Washington temsilcisi ve Celal Talabani'nin oğlu Kubat Talabani ile söyleşi.
25. David Kay'le söyleşi.
26. Robert Perito'yla söyleşi. Perito'nun notlarından alıntılar aşağıdadır:
Amerikan askeri yönetimi güvenlikten, halkın düzeninden ve yasaların

uygulanmasından sorumlu olacaktır. Amerika Birleşik Devletleri bu sorumluluğu karşılarken yerel yetkililere güvenemez. Saddam'ın güvenlik güçlerinin dağıtılması gerekir. Önceki tecrübeler savaş sonrasının kaos ortamında Irak polisinin ya bulunamayacağını, bulunsa bile korkmuş ya da hazırlıksız olacağını göstermektedir... Siyasal ve pratik gerçeklerin ışığında, Amerika'nın Bosna ve Kosova'da polis ve hukuk uzmanları bulunduran AB'ye, BM'ye ve AGİT'e dönebileceği kuşkuludur... Koalisyonun askeri birliklerine dayanmak da sorunu çözmez.. Balkanlar'daki tecrübe düzenli askeri birliklerin çete şiddetiyle uğraşmak ve yasaları uygulamak için gerekli silahlara ve eğitime sahip olmadıklarını göstermektedir... Irak'ta istikrarlı bir savaş sonrası ortamı yaratmak için, Amerika'nın sivil bir Amerikan "İstikrar Gücü" kurması gerekir. Böylesi bir güç sivil bir zabıta gücü, polislerden, yasa ve kuralları belirleyecek hukuk ve hapisane uzmanlarından oluşmalıdır. Bu güç, güvenli ve istikrarlı bir ortam oluşturmak için kalacak koalisyon birlikleriyle çalışabilir...

Irak için, Amerikan İstikrar Gücü aşağıdaki unsurlardan oluşmalıdır:

ZABITA GÜCÜ: Uygun karargâhlara sahip, toplam 2 500 kişilik 20 bölük ve idari personel. İlk konuşlandırma Bağdat'ta ve dört bölgesel merkezde (Kuzeyde Musul ve Kerkük, güneyde Basra ve Kut). Azami hareketlilik sağlamak için, bu kuvvete helikoptere erişim imkânı sağlanacaktır.

SİVİL POLİS: Merkezi Bağdat'ta, şubeleri Irak ulusal polisinin bölgesel ve yerel karargâhlarında 4 000 Amerikan sivil polisi. Bu memurlar için teklerle nakliye, hafif silahlar, polis ve destek güçleriyle eşgüdüm sağlamak için etkin iletişim imkânları gereklidir.

YASAL EKİPLER: Yirmi avukattan, yargıçtan, mahkeme yöneticisinden ve hapisane uzmanından oluşmuş on ekip, ek olarak büro memurları, çevirmenler ve bir eğitim ekibinden oluşacak 300 kişi. Bu ekipler başlıca kalabalık kentlerde görevlendirilecek ve yerel otoriteyle işbirliği yapacaktır.

Başkan'ın Irak'a müdahale etme kararı vermesine birkaç hafta kaldığı gerçeği cesaretimizi kıramamalı. Balkanlar'daki, Doğu Timor'daki ve Afganistan'daki tecrübeler koalisyon güçlerinin görevlerinin ilk iki yılı boyunca yüksek seviyede şiddetle karşılaşacaklarını gösteriyor.

27. Davis Kay'le söyleşi; yazarların elindeki "Irak'ın Geleceği Çalışması."

28. Albay Paul Hughes ile söyleşi.

29. 10 mart ve 12 mart günleri Ulusal Güvenlik Konseyi'ne verilen ve yazarlarca gözden geçirilen brifing; Üst düzey Ulusal Güvenlik Konseyi ve Savunma Bakanlığı yetkilileri ile söyleşiler.

30. Joseph Collins'in raporu, 7 mart 2003.

9. Dora Çiftliği

1. Toplantıya katılan yüksek rütbeli Müttefik subaylarla söyleşi.
2. "Kapsamlı Rapor", cilt 1, s. 66.
3. Başçavuş Henry Crowder ile söyleşi.
4. Pentagon yetkilileriyle söyleşi.
5. CFLCC yetkilileriyle söyleşi.
6. CENTCOM ve askeri yetkililerle söyleşiler.
7. ABD Hava Kuvvetleri subayıyla söyleşi.
8. Bir katılımcının Richard Perle'ün brifinginde aldığı gayriresmi notlar.
9. Albay Mace Carpenter'la söyleşi.
10. Hava Kuvvetleri yetkilileriyle söyleşi.
11. Albay Matthew McKeon, Binbaşı Steven Ankerstat ile söyleşiler.
12. Eric Schnitt, "Irak'tan Dönünce: Gelişmiş Teknolojili Avcı Pilotları Mace-ralarını Anlatıyor", *New York Times*, 25 nisan 2003, bölüm A, s. 12.
13. Deniz Kuvvetleri yetkilileriyle söyleşi.
14. Albay Matthew McKeon ve Binbaşı Steven Ankerstar ile söyleşi.
15. Başkan George W. Bush, "Başkan Bush Ulusa Sesleniyor", 19 mart 2003, <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2003/03/20030319-17.html> adresinden ulaşılabilir.
16. "Irak'ın Bakış Açısı", s. 55.

10. Açılış hamlesi

1. Tümgeneral James Mattis'in yazarlara gönderdiği elektronik posta mesajı. Öteki ayrıntılar için bkz. 1. Deniz Piyade Tümeni'nin tarihçe taslağı.
2. Yazarların ele geçirdiği dahili rapor.
3. Korgeneral James Conway ile söyleşi.
4. Tümgeneral James Mattis'le söyleşi.
5. Yüzbaşı David Banning ile söyleşi. Bkz. Yüzbaşı Banning, Binbaşı Carol Harris tarafından yapılan söyleşi, 1 haziran 2003.
6. Albay Jerome Driscoll ile söyleşi, Deniz Piyade Kuvveti sözlü tarih söyleşisi, tarihi bilinmiyor.
7. Yarbay Fred Padilla ile söyleşi.
8. a.g.e.; Hampton Sides, "İlk Ölen", *Men's Journal*, cilt 12, no. 11, aralık 2003.
9. Yarbay Chris Conlin'le söyleşi.
10. CFLCC yetkilileriyle söyleşi.
11. Yarbay Jerome Driscoll ile söyleşi. Bkz. Yarbay James R. Braden ile Yarbay Michael D. Visconage tarafından 24 nisan 2004'te yapılan Deniz Piyade Gücü sözlü tarih söyleşisi.
12. Yazarların incelemesine sunulan, Deniz Piyade komutanları toplantıları-

nın bantları. Bkz ABD Deniz Piyade Komutanlarının 21 mart 2003 tarihli video konferansı.

13. Binbaşı Craig Wonson, yazara gönderdiği elektronik posta mesajı.

11. Hedef özgürlük

1. Tümgeneral Buford Blount'ın yaverleriyle söyleşi.
2. Michael Gordon'un katıldığı 3. Piyade Tümeni nakliyesi esnasında Yüzbaşı Douglas Phillipone'nin söyleşi.
3. Bir tank taburunun M1'leri normalde bir yılda 1 300 kilometre yol yapar. Allyn'in tugayından 2-69. Zırhlı Tabur'un tankları 2 750 kilometre kat edip, yıllık cephane istihkakının üç katını harcadı.
4. Albay Daniel Allyn'le söyleşi.
5. Yarbay Jeffery R. "J. R." Sanderson'la söyleşi.
6. Yüzbaşı Daniel Allyn'le söyleşi. Yazarların elindeki Özel Harekât birliğindeki harekât sonrası raporu.
7. 6-6. Tabur harekât sonrası raporu.
8. Albay Thomas Torrance'la söyleşi.
9. 3. Piyade Tümen karargâhının Tallil'e nakli sırasında Michael Gordon'ın Yarbay John D. Harding'le söyleşisi.
10. Albay Curtiss Potts'la, Binbaşı James Desjardin'le ve Çavuş Juan Rodriguez'le söyleşi; Üsteğmen William Adams, Çavuş Daniel Goerke tarafından 24 nisan 2003'te gerçekleştirilen Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşisi; Başçavuş John Thompson, Çavuş Daniel Goerke tarafından 25 nisan 2003'te gerçekleştirilen Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşisi.
11. Binbaşı James Desjardin'le söyleşi.
12. James Roche'la söyleşi.
13. Yüzbaşı Michael Downs ile söyleşi.
14. Askeri yardım notları.
15. Albay Matthew McKeon'la ve Binbaşı Steven Ankerstar'la söyleşiler.

12. Resmi geçitleri herkes sever

1. Yarbay Terry Ferrell'la söyleşi.
2. 3-7 Süvari Alayı'nın askerleriyle söyleşiler. Bkz. Em. albay Gregory Kontenot, Yarbay E. J. Degen ve Yarbay David Tohn, *On Point: The United States Army in Operation Iraqi Freedom* Fort Leavenworth, Combat Studies Institute Pres, 2004, s. 126-127.
3. Başçavuş Dillard J. Johnson'la ve Çavuş Anthony Broadhead'le söyleşi.
4. ay.y.
5. Fontenot, Degen, ve Tohn, *On Point* ,, s. 130-131.
6. Yarbay Terry Ferrell ile söyleşi.
7. Yarbay Terry Ferrell'la, Başçavuş Dillard D. Johnson'la, Çavuş Anthony

Broadhead'le ve Yüzbaşı Jeff McCoy'la söyleşiler.

8. Üsteğmen Stephen C. Gleason, Binbaşı Norman Childs'ın 28 Mayıs 2003'te gerçekleştirdiği Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşisi; Yarbay Scott Rutter, Binbaşı Norman Childs'ın 28 Mayıs 2003'te gerçekleştirdiği Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşisi; Yüzbaşı James Lee, Başçavuş Aaron McLeod'un 28 Mayıs 2003'te gerçekleştirdiği Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşisi
9. Yarbay Terry Ferrell'la söyleşi.
10. Albay Terry Ferrell'la söyleşi.
11. Yüzbaşı Clay Lyle'la, Yarbay Terry Ferrell'la ve Çavuş Paul Wheatley'yle söyleşiler.
12. Albay Terry Ferrell'la söyleşi.
13. ay.y.
14. ay.y.

13. Tarawa Görev Gücü

1. Tarawa Görev Gücü İstihbarat Özeti, S//MCFI 24-72 saat değerlendirmesi:
 11. [Irak] Piyade Tümeni garnizon bölgelerinde hayatta kalma konumunda olacaktır. ABD birlikleri En-Nasiriye'ye yaklaşmaya başladıklarında tümenin dağılması beklenmektedir. 45. ve 47. büyük olasılıkla En-Nasiriye'nin doğusundaki bataklıklarda, hayatta kalma ihtimallerini artıran şimdiki konumlarında kalacaktır. ABD birlikleri Irak'ta kara harekâtları gerçekleştirmeye başladığında, 45. ve 47. büyük ihtimalle silah bırakacaktır. Irak istihbaratı, güvenlik güçleri ve paramiliter örgütler ABD hareketini geciktirmek ve ayaklanma heveslerini kırmak için En-Nasiriye'de savunma hatları oluşturma çabasıdadır. Ne var ki, yerel halkın intikamından korkan, rejime sıkı sıkıya bağlı paramiliter grupların sonunda dağılıp kaçacaklarını belirten HUMINT (İnsan İstihbaratı) raporları ve bölgeden gelen bilgilere göre, bu çabalar kısa ömürlü olacaktır.
2. Yarbay Joseph Apodaca'yla söyleşi.
3. Yüzbaşı Ronald Bailey'yle söyleşi; Yüzbaşı Ronald Bailey 8 Mayıs 2003 tarihinde Yüzbaşı Reed Bonnadonna tarafından gerçekleştirilen Deniz Piyadeleri sözlü tarih söyleşisi.
4. Binbaşı Andrew Kennedy'yle söyleşi, 7 Mayıs 2003 tarihinde Yüzbaşı Reed Bonnadonna tarafından gerçekleştirilen Deniz Piyadeleri sözlü tarih söyleşisi.
5. Yarbay James Reilly'yle söyleşi.
6. Albay Ronald Bailey'yle söyleşi; bkz. Albay Ronald Bailey, 8 Mayıs 2003 tarihli Deniz Piyade sözlü tarih söyleşisi.
7. Yazarların elindeki I MEF Frago 017-03 kopyası.
8. Albay Ronald Bailey'yle söyleşi; Binbaşı Andrew Kennedy, 7 Mayıs 2003

tarihli Deniz Piyade sözlü tarih söyleşi.

9. Yarbay Rick Grabowski'yle söyleşi.
10. Binbaşı William Peeples'la söyleşi; Binbaşı William Peeples, 1 Mayıs 2003 tarihinde Yüzbaşı Reed Bonnadonna tarafından gerçekleştirilen Deniz Piyadeleri sözlü tarih söyleşi
11. "507. Bakım Takımı'na Saldırı, 23 mart 2003, En-Nasiriye, Irak" ABD Kara Kuvvetleri, 507. Takım harekât sonrası rapor.
12. Binbaşı William Peeples, 1 Mayıs 2003 tarihli Deniz Piyade sözlü tarih söyleşi.
13. Yarbay Andrew Kennedy tarafından gönderilen, yazarların elindeki e-posta mesajı.
14. Binbaşı William Peeples, 1 Mayıs 2003 tarihli Deniz Piyade sözlü tarih söyleşi.
15. Albay Ronald Bailey'yle, Yarbay Eddie Ray'le ve Yarbay Rick Grabowski'yle söyleşiler.
16. Yarbay Rick Grabowski, 6 nisan 2003 tarihinde Albay Reed Bonnadonna tarafından gerçekleştirilen Deniz Piyade sözlü tarih söyleşi. Batağa saplanan sekiz araçtan üçünün duyarlı malzemesi söküldü, telsizleri sıfırlandı ve terk edildi. Ertesi gün araçları kurtarmak için dönen Deniz Piyadeleri Iraklıların her üçünü de yağmalamış olduklarını gördü. Bir Deniz Piyadesi'nin sözleriyle, "New York'ta bile bundan daha temiz bir yağmaya rastlayamazsın. Bu adamlar böyle şeylerin nasıl söküleceğini kesinlikle biliyor. Her kabloyu, telsizi, paneldeki bütün göstergeleri almışlar... Humvee'leri... çamurdan sökemedik. Nasıl becermişlerse, Humvee'leri krikoyla kaldırıp lastiklerini sökmüşler, sonra yine çamura bırakmışlar. Bu adamlar her şeyi almışlar. Motorları, her şeyi."
17. Yüzbaşı Michael Brooks'la söyleşi.
18. Daha sonra Irak topçusunun izlerinden topların batıya, 7 Numaralı Karayolu'nu Nasiriye'nin merkezine bağlayan köprüye yöneltilmiş olduğu anlaşılabaktı. Topların daha sonra aceleyle C Bölüğü'ne çevrilmesi, Iraklıların Amerikan saldırısını kentin ortasında beklediklerinin bir başka kanıtıydı.
19. Yüzbaşı Daniel Wittnam ile söyleşi; Albay Reed Bonnadonna'nın 1 Mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirdiği Deniz Piyade sözlü tarih söyleşi.
20. ay.y.
21. Yüzbaşı Eric Garcia; Yarbay Rick Grabowski, 6 nisan 2003 tarihinde gerçekleştirilen Deniz Piyade sözlü tarih söyleşi; Yüzbaşı Michael Brooks, Albay Reed Bonnadonna tarafından gerçekleştirilen Deniz Piyade sözlü tarih söyleşi.
22. Deniz Piyade organizasyon tablosuna göre, üç tüfek bölüğünden sadece ikisinin ileri hava kontrolörü bulunmaktadır. C Bölüğü'nün ileri hava kontrolörü yoktu.
23. İleri hava kontrolörleri üç tip Yakın Hava Desteği kullanır. Birinci tip, kontrolörün saldıran uçakla saldırı altındaki hedefi göz menziline alması-

nı gerektirir. İkinci tip kontrol ya saldıran uçağın veya saldırılan hedefin göz menziline alınmasının imkânsız olduğu veya saldıran uçağın saldırdığı hedefi silahı bırakmadan önce göremediği durumdur. İleri hava kontrolörleri bu ilk iki YHD'yi Fire Support Coordination Center'ın (FSCC) (Ateş Destek Eşgüdüm Merkezi) onayıyla kullanma yetkisine sahiptir. Üçüncü tip dosta zarar verme riskinin düşük olduğu hallerde kullanılır. Burada onay, eğer gerekli görürse yaygın silah kullanım izni isteyebilecek olan komutana bırakılmıştır. Irak sınırını geçmeden önce, Yarbay Grabowski ileri hava kontrolörlerini Üçüncü Tip YHD onayının sadece kendinden geleceği konusunda özellikle uyarmıştı.

24. USCENTAF Dost Ateşi Soruşturma Kurulu, "A-10 Deniz Piyade Dost Ateşi Olayı" 6 mart 2004.
25. ay.y.
26. Binbaşı William Peeples'la söyleşi.
27. Yüzbaşı Timothy Dremann, 22 nisan 2003 tarihinde Albay Reed Bonna-donna tarafından gerçekleştirilen Deniz Piyade sözlü tarih söyleşisi.
28. Yarbay Rick Grabowski'yle söyleşi.
29. Tümgeneral James Mattis'le, Tuğgeneral John Kelly'yle ve Yarbay Lewis Craparotta'yla söyleşiler.
30. Tarawa Görev Gücü subayıyla söyleşi.
31. Tarawa Görev Gücü subayıyla söyleşi.

14. Vampir 12

1. Tuğgeneral James "Spider" Marks'la söyleşi.
2. Video konferans tutanakları, bir katılımcının notları.
3. Alayda iki tip Apache helikopteri vardı: Longbow füzesi atacak AH-64D'lere sahip I-227'ler ve Longbow atamayacak eski AH-64A'ya sahip 2-6'lar.
4. Binbaşı Michael Gabel'in günlüğünden alınan notlar.
5. Yarbay Dan Ball'la söyleşi. Daha ayrıntılı bilgiler için bkz. Sig Christenson, "Pusuya Uçuş" *San Antonio Express News*'ta yayımlanan üç günlük dizi, 21-23 mart 2004, http://www.mysanantonio.com/news/military/stories/MYSA21.01A.Longbow_I_0321.7d24b3c.html adresinden erişilir. Aynı zamanda Fontenot, Degen, ve Thon, *On Point* s. 179-191; ve "Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı 6. Bölük, 6. Süvari Alayı Çarpışmaları Özetleri" ve "Irak Cumhuriyet Muhafızları, 2. Zırhlı Tugay, Medina Tugay'ına Karşı Gerçekleştirilen Saldırıda Çarpışmaların Özeti" I-227 Saldırısı Helikopterleri Taburu.
6. Yüzbaşı Karen Hobart, Binbaşı David Tohn tarafından gerçekleştirilen Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı İnceleme Grubu söyleşisi.
7. Wallace'in ATACMS ateşleme zamanlamasından haberi yoktu.
8. Başçavuş Lance McElhiney'yle söyleşi.

9. Alay, Hedef Rams'te bulunan Vicksburg Taktik Toplanma Alanı'na gidecekti.
10. Yüzbaşı Andy Hilmes'le söyleşi; MRG'nin katıldığı 3'üncü Piyade Tümeni Karargâh yolculuğu.
11. Yarbay Eriz Schwartz'la söyleşi; MRG'nin katıldığı 3. Piyade Tümeni Karargâh ilerleyişi, Hedef Rams.
12. Yüzbaşı David Perkins'le söyleşi; MRG'nin katıldığı 3. Piyade Tümen karargâhı ilerleyişinde tutulan notlar, Hedef Rams.
13. Yüzbaşı Andrew Caine, "Görev Gücü 3-5: Gizli Savaşa Yakıt Sağlama Serüveni."
14. Yarbay Michael J. Barbee, Binbaşı Jonathan Gross tarafından gerçekleştirilen Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı İnceleme Grubu söyleşi; Albay William Wolf, 13 kasım 2003 tarihinde Emekli Albay Gregory Fontenot tarafından gerçekleştirilen Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı İnceleme Grubu söyleşi.
15. Üsteğmen Jason King, Başçavuş Tomblin, 16 Mayıs 2003 tarihinde Binbaşı Jonathan Gross tarafından gerçekleştirilen Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı İnceleme Grubu söyleşi
16. Başçavuş Lance McElhiney'yle söyleşi.
17. Başçavuş Joe Goode'yle ve Başçavuş Cynthia Rosel'le yapılan söyleşiler.
18. Yarbay Daniel Ball'la söyleşi.
19. Başçavuş Dave Williams'la söyleşi.
20. ay.y.
21. Binbaşı John Lindsay'ye ait olup yazarların incelemesine sunulan günlük notları.
22. Albay William Wolf'la söyleşi; 13 Kasım 2003 tarihinde gerçekleştirilen Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı İnceleme Grubu söyleşi.
23. "Elektrik Şebekesi ve Hava Savunma Topçusu Yer Ateşi", 6-6'nın Medina Operasyonu sonrası raporu. Bkz "Irak'a Bakış Açıları" s. 51.
24. Yazarların elinde bulunan "AAR Comments from TF 11 AVN FSO/FSE" adlı belgeden.

15. Fedailer için bir sığınak

1. Albay Will Grimsley'yle söyleşi.
 2. Yarbay Ernest "Rock" Marccone'yle söyleşi.
 3. Üsteğmen John Rowold'la söyleşi.
 4. Binbaşı Mike Oliver'la ve Teğmen John Rowold'la söyleşiler.
 5. Köprü malzemesi Hedef Şeftali geçişine göre planlanmış ve bütün malzeme tümenin çizgisel düzeni uyarınca dağıtılmıştı.
 6. Yüzbaşı Dan Hibner'la ve Yarbay Ernest "Rock" Marccone'yle söyleşiler; 15 Mayıs 2003 tarihinde Yüzbaşı James Knowlton tarafından gerçekleştirilen Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı İnceleme Grubu söyleşi.
- Yüzbaşı Hibner Iraklıların patlama kablolarını çaprazladıklarını, böylelikle

bir taraf patladığında ötekine bir şey olmadığı, yani köprünün öbür ucunu patlatacak sistemi devre dışı bıraktığını anlattı.

7. Yüzbaşı David Benton'la söyleşi; MRG'nin da katıldığı 3. Piyade Tümeni karargâhının ilerleyişi.
8. Olaya karışan bir askerle söyleşi.
9. Teğmen Brad Castro'yla söyleşi; MRG'nin katıldığı 3. Piyade Tümeni karargâh ilerleyişi.
10. Albay Terry Ferrel'la ve Yarbay J. R. Sanderson'la söyleşiler.
11. Yarbay Terry Ferrel'la söyleşi.
12. Yüzbaşı Jeff McCoy'la söyleşi; MRG'nin katıldığı 3. Piyade Tümeni karargâh ilerleyişi.
13. Başçavuş Roy Griggs'le söyleşi; MRG'nin katıldığı 3. Piyade Tümeni karargâh yolculuğu.
14. Yarbay Terry Ferrel ve Yüzbaşı Jeff McCoy ile söyleşiler.
15. Yarbay J. R. Sanderson'la v Albay Will Grimsley'le söyleşiler.
16. Yarbay Herman "Stacy" Clardy'yle söyleşi.
17. Tümgeneral James Mattis'le söyleşi.
18. Yarbay Herman "Stacy" Clardy'yle söyleşi. Clardy'nin adamlarının "Mancınık" çağırısı yapıldığı, sonra da iptal edildiğini itiraf etmeleri için iki hafta geçmesi gerekti.
19. I. Deniz Piyade Tümeni tarihçe taslağı.
20. Yarbay Duffy White'la söyleşi.
21. Üsteğmen Brian Chontosh, Yarbay Nicholas Reynolds'ın 4 Mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirdiği Deniz Piyadeleri sözlü tarih söyleşisi.
22. Yarbay Sam Mundy ile söyleşi.
23. Yarbay Duffy White ile söyleşi.
24. İbid; Yarbay Sam Mundy'nin yazarlara gönderdiği e-posta mesajı. Birinci Deniz Piyade Tümeni tarihçe taslağı.

16. Çizim masasına dönüş

1. Bir katılımcının notları. Tümgeneral James D. "J. D." Thurman, Yarbay Steven Holcomb'ın 27 Mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirdiği Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşisi; Tümgeneral Buford Blount, Binbaşı Norman Childs'ın 24 Mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirdiği Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşisi; Tümgeneral James Mattis'le söyleşi. Komutanlar, Tümgeneral Buford Blount ve Tümgeneral John Mattis aynı düşüncededeydi. Yaşamak tempoyu yitirmek anlamına gelecek ve tümenlerini kimyasal bir saldırı karşısında korumasız bırakacaktı.
2. Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı'ndan çıkan dersler konusunda General Tommy Franks ile Amiral Edmund Giambastiani arasında 14 Mayıs 2003 tarihinde yapılan konuşmanın gayriresmi tutanağı; üst düzey yönetim yetkilisiyle söyleşi.

3. Tümgeneral J. D. Thurman 27 mayıs 2003 tarihli Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşi.
4. Ertesi sabah, General Conway komutanlarına toplantının sonuçlarını ilettili ve Irak birliklerinin yüzde 50'ye indirilmesinin üç haftalık hava bombardımanı gerektireceğini tahmin etti. Video konferans tutanakları.
5. Tümgeneral Chuck Swannack'le söyleşi; Korgeneral William S. Wallace, Emekli Yarbay Gregory Fontenot, Yarbay E. J. Degen ve Binbaşı David Tohn tarafından 7 ağustos 2003 tarihinde gerçekleştirilen Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı İnceleme Grubu söyleşi. Bkz. Fontenot, Degen ve Tohn, *On Point*, s. 211.
6. Bir katılımcının notları; Fontenot, Degen, ve Tohn. *On Point*, s. 245.
7. Bir katılımcının notları. Bkz Jim Dwyer, "Bir Körfez Komutanı Daha Uzun bir Yol Görüyor" *New York Times*, 28 mart 2003, bölüm A, s. 1; Rick Atkinson, "General: Savaş Muhtemel; Lojistik, Düşman Gücünün Yeniden Değerlendirilmesi" *Washington Post*, 27 mart 2003, bölüm A, s. 1.
8. Bir katılımcının notları.
9. Üst rütbeli askeri yetkililerle söyleşi.
10. Bir katılımcının notları.
"Dave Halversen'le telefon konuşması "CK (CENTCOM Komutanı) tempomuzdan memnun değil; düşmanla teması yitirdiğimizi düşünüyor. 101.'nin dün geceki gizli saldırısının ölçülü BZT'si (bomba zarar değerlendirmesi) BKK'nın (Birleşik Komutanlıklar komutanının) düşmanın nerede olduğunu bilmediğimiz kuşkusunu doğruluyor."
11. Tuğgeneral James A. "Spider" Marks'ın not defterleri.
12. Albay Ted Seel'le söyleşi.
13. Yüksek rütbeli subaylarla söyleşi.
14. ay.y.
15. Tümgeneral James D. "J. D." Thurman'la söyleşi.
16. Donald E. Rumsfeld, Savunma Bakanlığı basın brifingi, 1 nisan 2003 http://www.defenselink.mil/transcripts/2003/t04012003_t0401sd.html adresinden ulaşılır.
17. Donald Rumsfeld, ABC televizyonunda "George Stephanopoulos'la Bu Hafta" programında yaptığı açıklamalar, http://www.defenselink.mil/transcripts/2003/t033022003_t0330sdabcsteph.html adresinden erişilir.
18. Macgregor 25 mart tarihli notunda şunları yazıyordu:
İlerleme hiç duraklamadan devam etmeli. Durmak için hiçbir neden yok. Oradaki kuvvet çok geniş ve bugüne kadar neredeyse hiç kayıp vermedi. Doğru, bazı ikmal sorunları olabilir, bu bir sorun, ama ikmal konvoylarını sıkılaştırarak ve C-130'larla hava taşımacılığına başlanarak çözümlenebilir. Önemli olan, sınırlarına hâkim olmak. Tikrit yerle bir olmalı. Cumhuriyet Muhafızları yok edilmeli. Kentlerdeki direnişi ezmek için zırhlılar ve nokta bombardıman kullanılmalı... Şimdi medya savaşını

kazanmak üzere olan Saddam, birkaç hafta sonra bir elektrik direğinden sallandırılacak da olsa, büyük bir psikolojik zafer kazanmış olacak. Savaşarak Amerika Birleşik Devletleri'ni durmaya zorlayan bir Arap kahramanı gibi görülecek... Durmak, oradaki ortalama Amerikan askerinin moralini herhangi bir başka şeyden çok daha fazla etkileyecek. Askerler oraya kazanmak için gittiler ve izin verilirse kazanacaklar ama temponun onlardan yana olması gerek. Durmak ihanet olur. Durmak, Kürtlere ve Şii'lere ve Saddam'dan nefret eden birçok Iraklı'ya yanlış mesaj verir. Durmak, Amerika Birleşik Devletleri'ne kesinlikle güvenilemeyeceği mesajını verir. Durmak, Türklere oyun oynamaları için cesaret verir. Durmak Ruslara ve İranlılara müdahale etmeleri için daha fazla zaman tanır. Durmak Fransızlara ve Almanlara ve dünya kamuoyuna bu ülkenin hesabına bir bayram yaşatır ve Birleşmiş Milletler'deki dünya kamuoyu saldırıya yeniden başlamamızı engelleyebilir. Durmak yıkıcı partizan politikalara kapı açabilir. Halk desteği kaybolabilir.

19. Tümgeneral Buford Blount'la söyleşi. Bkz. Korgeneral William S. Wallace, 7 ağustos 2003 tarihinde emekli yarbay Gregory Fontenot, Yarbay John E. Degen ve Binbaşı David Tohn tarafından gerçekleştirilen Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı İnceleme Grubu söyleşisi; Albay David Perkins, Binbaşı Norman Childs tarafından 25 mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirilen Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşisi. Bkz. Yarbay Philip "Flip" DeCamp söyleşisi: "Başlangıçta görevimiz köprüye saldırmak, köprüyü ele geçirmek ve köprü'nün öteki tarafına neredeyse iki tank bölüğü yerleştirmektir."
20. Fontenot, Degen, ve Tohn, *On Point*, s. 245, 258.
21. Albay David Perkins'le, Yüzbaşı Christopher Carter'la ve Yarbay Philip "Flip" DeCamp'le söyleşiler.
22. Chris Tomlinson, "Bir Köprü ve Bir Kent İçin Savaş, Amerikan Askerleri Yaşlı Bir Kadını Kurtarmak İçin Hayatlarını Tehlikeye Atıyor" Associated Press haber bülteni, 31 mart 2003; Yüzbaşı Christopher Carter'la ve Çavuş Luis Javier Sanchez'le söyleşiler.
23. Amerikan birlikleri çekilirken, Iraklı siviller sokakları doldurdu, Hindiyi köprüsüne, oradan da havaya uçurulmak üzere patlayıcı doldurulmuş bir silah deposuna koştu. Dikkatsiz bir Amerikan askeri el konulmuş Irak silahlarını daha önce havaya uçurmamış olsaydı, patlama yüzlerce sivilin ciddi biçimde yaralanmasınayol açabilirdi.
24. Tümgeneral James Mattis, Dr. Gary Solis'in 24 ocak 2004 tarihinde gerçekleştirdiği Deniz Piyadesi sözlü tarih söyleşisi. Ara vermenin son gününde, Amerikalıların Bağdat'a gittiklerini tahmin ettikleri anlaşılan Iraklılar Deniz Piyadeleri'nin ilerleyişini engellemek için, tanklar ve piyade birlikleriyle dolu okul servislerini cepheye gönderdiler.
25. 26-27 mart video konferanslarının notları.
26. Moseley'nin yardımcılarıyla söyleşi.
27. Yazarların da katıldığı hava savaşı brifingi.

28. Albay Mace Carpenter, "Kararlı, Disiplinli, Orantılı ve Kesin: Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı Hava ve Uzay Stratejisi: İlk Değerlendirme" taslak kopya, s. 19-20. Tümgeneral James Amos'la söyleşi.
29. Tuğgeneral Kurt Chicowski'nin yazarlara gönderdiği e-posta mesajı ve Albay Mace Carpenter'la ve Tümgeneral T. Michael "Buzz" Moseley'yle söyleşiler.
30. Albay Matt McKeon'la söyleşi.
31. Moseley'nin yardımcılarının birinin notu ve Albay Mace Carpenter'la söyleşi.
32. 27 mart video konferansının notları.
33. Tümgeneral James D. "J. D." Thurman'la söyleşi; bir katılımcının notları, 27 mart tarihli video konferans.
34. Bir askeri yetkiliyle söyleşi.

17. Tank takımı

1. Bir subayla söyleşi.
2. ay. y.
3. ay. y.
4. ay. y.; Robert W. Jones, "Tank Takımı: Özel Harekâtın Zırhlı Desteği" *Veritas: Journal of Army Special Forces History*, kış 2005, s. 69-73.
5. James Schroder, "Ranger'lar Hedise Barajı'nı Alıyor" *Veritas: Journal of Army Special Forces History*, kış 2005, s. 55-60. Bkz. Michael R. Mullins ve Cherilyn A. Walley, "Hedise Barajı'nda Taşkını Önlemek" *Veritas: Journal of Army Special Forces History*, kış 2005, s. 65-68.
6. Bir subayla söyleşi.
7. Türk parlamentosu Amerikan önerisini tartışırken, önde gelen Kürt önderleri de Halilzad'a Kuzey Irak'a girecek Türk askerlerine saldırmayı planladıklarını söylüyordu.
8. Tümgeneral Henry "Pete" Osman'la söyleşi.
9. ay. y.
10. Yarbay Robert Waltemeyer, Yarbay Rob Walsh tarafından gerçekleştirilen Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı İnceleme Grubu Söyleşisi, tarihi bilinmiyor.
11. Tümgeneral Henry "Pete" Osman'la söyleşi.
12. General James Jones'la söyleşi.
13. Fontenot, Degen ve Tohn, *On Point*, s. 222-229.
14. Tümgeneral Henry "Pete" Osman'la söyleşi.

General Abizaid, 173. Hava İndirme Tugayı'nın önemini abartmanın Saddam'ın aklını karıştıracak ve birliklerini kuzeyde tutmaya zorlayacağı konusunda Osman'ı uyarmıştı. Osman'ın Süleymaniye'de yaptığı kısa açıklama, basında büyük ilgi gördüyse de, Kürtlerin Türk müdahalesi korkusunu hafifletmedi. Toplantı, Albay Lawless tarafından yapılan ve AKİK'in (Askeri Koordinasyon ve İrtibat Komutanlığı'nın) "Eğer Türkler sınırı

gerçekten geçerse, Türkler de dahil bütün farklı taraflar arasında" eşgüdümü sağlayacağı açıklamasıyla başladı.

15. Tümgeneral Henry "Pete" Osman ve yönetim yetkilisiyle söyleşiler; Fontenot, Degen, ve Tohn, *On Point*, s. 250; Kenn Finlayson, "Viking Çekici Operasyonu 3/10. Özel Harekât Birimi Ensar el İslam'a Karşı" *Veritas: Journal of the Army Special Forces History*, kış 2005, s. 15-18.
16. Tümgeneral Henry "Pete" Osman'la söyleşi. Bkz. Kenn Finlayson", "İşte Katılmak İstedığınız: Ayn Sıfni Saldırısı" *Veritas: Journal of the Army Special Forces History*, kış 2005, s. 75-78.
17. Nathan S. Lowry, "Debeka Kavşağı Savaşı" *Veritas: Journal of the Army Special Forces History*, kış 2005, s. 79-85. Bkz. Harvey Morris, "ABD Dost Ateşi On Sekiz Kürt Askerini Öldürdü, Çok Yaralı Var" *Financial Times*, 7 nisan 2003, s. 3.
18. Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı yetkilisiyle söyleşi.
19. Koramiral John Stufflebeam'le söyleşi.
20. Orgeneral James Jones'la söyleşi.

18. Kırmızı bölge

1. "İrak'ın Bakış Açısı" s. 25, 52.
2. Yarbay Ernest "Rock" Marccone, Binbaşı Norman Childs'ın 30 Mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirdiği Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşisi; bkz. Yarbay Rock Marccone, emekli albay Gregory Fontenot ve Yarbay E. J. Degen'in 22 Ekim 2003 tarihinde gerçekleştirdiği Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşisi.
3. Albay William Grimsley'yle, Yarbay Ernest "Rock" Marccone'yle, Yüzbaşı Dan Hibner'la, Çavuş Jay Bliss'le, Üsteğmen Ramon Brigantti'yle, Üsteğmen Kevin Caesar'la ve Çavuş Robert Stevens'la söyleşiler.
4. ay.y.; Yarbay Ernest "Rock" Marccone, 30 Mayıs 2003 ve 22 Ekim 2003 tarihli Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşileri.
5. CENTCOM Patriot Soruşturma Raporu.
6. Albay Dave Perkins'le, Tümgeneral Buford Blount'la söyleşiler. Bkz. Albay William Grimsley, Teğmen David R. Manning'in Mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirdiği Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşisi.
7. Yarbay Ernest "Rock" Marccone'yle söyleşi, 30 Mayıs 2003.
8. Irak'ın Bakış Açısı" s. 44.
9. Yüzbaşı Matthew Paul, Emekli Yarbay Arthur A. Durante tarafından 15 Mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirilen Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşisi; Yüzbaşı Matthew Paul, Çavuş Troy Hester tarafından 28 Mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirilen Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşisi.
10. Üsteğmen Mark Schenck, "2-7 Piyade Birliği Tarihi."
11. Başçavuş Paul R. Smith madalya beratından alıntı.
12. Albay Dave Perkins'le söyleşi.

13. Korgeneral Raad el Hamdani, *Frontline* söyleşisi, <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/invasion/interviews/raad.html> adresinden ulaşılır.
14. Yarbay Duffy White'la söyleşi.
15. Tümgeneral James Amos, Albay Charles J. Quilter ve Albay Michael Visconage tarafından 16 Mayıs 2003'te gerçekleştirilen Deniz Piyade sözlü tarih söyleşisi.
16. Tümgeneral James Amos'la ve Binbaşı Craig R. Wonson'la söyleşiler. Bkz. Yarbay Michael Oehl, "2. Tank Taburu Birliği Tarihçesi."
17. "Kapsamlı Rapor", cilt 3, s. 110. Çoğu Irak generali ve yüksek rütbeli savunma yetkilileri kitle imha silahına sahip olmadığını söylemesine rağmen, Saddam'ın kitle imha silahı kullanmak için bir çeşit plana sahip olduğu inancındaydı. Hücrelere bölünmüş bir orduda, subayların çoğu hakkında hiçbir bilgileri olmadığı gizli planların varlığına ve bu planların uygulamasıyla görevlendirilen birlikler olduğuna inandığını itiraf etti.
18. Yarbay Steven Ferrando'yla ve Yarbay Lew Craparotta'yla söyleşiler.
19. Hava Kuvvetleri'ne ait bir A-10 yanlış koordinat nedeniyle kavşakta Deniz Piyadesi komuta grubuna saldırdı. Saldırı kayıp verdirmeden önce durduruldu.
20. Yarbay Lew Craparotta'yla söyleşi.
21. Albay Joseph Dowdy'yle söyleşi.
22. Tümgeneral James Mattis'le söyleşi.
23. Albay Joseph Dowdy'yle, General James Mattis'le ve Tuğgeneral John Kelly'yle söyleşiler.
24. "Irak'ın Bakış Açısı" s. 52
25. Üst rütbeli CFLCC ve Deniz Piyade yetkilileriyle söyleşiler.
26. Yarbay Carl E. "Sam" Mundy, Yarbay Michael Visconage'ın 4 Mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirdiği Deniz Piyade sözlü tarih söyleşisi; Üsteğmen Brian Chontosh, 4 Mayıs 2003 tarihli Deniz Piyade sözlü tarih söyleşisi; Yarbay Duffy White'la söyleşi.
27. Yarbay Carl E. "Sam" Mundy, Yarbay Michael Visconage'ın 4 Mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirdiği Deniz Piyade sözlü tarih söyleşisi; Üsteğmen Brian Chontosh, 4 Mayıs 2003 tarihli Deniz Piyade sözlü tarih söyleşisi; Albay Joseph E. Dunford, Yarbay Nicholas Reynolds'ın 2m Mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirdiği Deniz Piyade sözlü tarih söyleşisi. Bkz. Oehl, "2. Tank Taburu Birliği Tarihçesi."

19. Gök Gürültüsü

1. Albay J. D. Johnson'la, Korgeneral William S. Wallace'la ve Tümgeneral Buford Blount'la söyleşiler.
2. Michael R. Gordon, "Hüseyin Başkente Sığınırsa, Bağdat Hedefleri Belirlendi", *New York Times*, 7 Mart 2003, bölüm A, s. 11.

3. Tümgeneral Buford Blount, Binbaşı Norman Childs'ın 24 Mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirdiği Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşi.
4. Yarbay Eric Schwartz'la söyleşi.
5. Çavuş Eric R. Olson, "Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı Günlüğü."
6. Çavuş Jason Diaz'la söyleşi; Michael R. Gordon'ın katıldığı 3. Piyade Tümeni karargâh ilerleyişi.
7. Albay Dave Perkins'le söyleşi.
8. Olson, "Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı Günlüğü" s. 42. Bkz. Steve Lee Myers, "ABD Tankları Bağdat İçine Hızlı Saldırı Yapıyor" *New York Times*, 6 Nisan 2003, Bölüm A, s. 1.
9. Üsteğmen Roger Gruneisen'le söyleşi; Michael Gordon'ın katıldığı 3. Piyade Tümeni karargâh ilerleyişi.
10. Başçavuş Jeffery Empson, Yarbay David Manning tarafından 19 Mayıs 2003 günü gerçekleştirilen Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı İnceleme Grubu söyleşi.
11. Yüzbaşı Jason Conroy'la ve Yüzbaşı Michael Dyches'la söyleşiler; Michael Gordon'ın katıldığı 3. Piyade Tümeni karargâh ilerleyişi.
12. Albay Dave Perkins'le söyleşi.
13. Michael Gordon'ın katıldığı 3. Piyade Tümeni karargâh ilerleyişi.
14. I-64. Zırhlı Tabur subayları, Yarbay David Manning'in 18 Mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirdiği Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı İnceleme Grubu söyleşi. Bkz. Ron Martz, "Hayatımı Bu Kahramanlara Borçluyum", *Atlanta Journal-Constitution*, 6 Nisan 2003, s. A1.
15. Yüzbaşı Erik Berdy'yle söyleşi.
16. Olson "Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı Günlüğü", s. 47. Bkz. Michael Gordon'ın da katıldığı 3. Piyade Tümeni karargâh ilerleyişi.
Gök Gürültüsü konusunda daha fazla bilgi için, bkz. David Zucchino, *Thunder Run*, New York, Atlantic Monthly Press, 2004.

20. Tesadüfî bir zafer

1. "Irak'ın Bakış Açısı", s. 83. Bu ev (33° 17' 49" K, 44° 21' 16" D) aynı zamanda Kusay Hüseyin'in ikinci bir Cumhuriyet Muhafız komuta merkezi olarak da kullanılıyordu. Saddam ziyareti sırasında orada bulunanlara Amerikalılara karşı girilecek kent operasyonlarında Fedailer ile Cumhuriyet Muhafızları arasında eşgüdüm sağlama emri verdi.
2. Albay Dave Perkins'le söyleşi.
3. Michael Gordon'ın katıldığı 3. Piyade Tümeni karargâh yolculuğu.
4. Albay Dave Perkins'le söyleşi. Bkz. Binbaşı Norman Childs tarafından 25 Mayıs 2005 tarihinde gerçekleştirilen Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşi; Michael Gordon'ın katıldığı 3. Piyade Tümeni karargâh yolculuğu.
5. Albay Dave Perkins'le söyleşi.
6. Korgeneral Scott Wallace ile söyleşi. Bkz. Korgeneral Scott Wallace,

Emekli Albay Gregory Fontenot, Yarbay E. J. Degen ve Binbaşı David Tohn tarafından 7 ağustos 2003 tarihinde gerçekleştirilen Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı İnceleme Grubu söyleşisi.

7. Tümgeneral Buford Blount ile söyleşi.
8. Albay Dave Perkins'le söyleşi.
9. Michael Gordon'ın katıldığı 3'üncü Piyade Tümeni karargâh yolculuğu.
10. Yüzbaşı Felix Almaguer, Binbaşı Daniel Corey tarafından 9 mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirilen Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı İnceleme Grubu söyleşisi. Yakalanan savaşçılardan bazılarının üzerinde hem Saddam hem de Hizbullah dövmeleri vardı.
11. Fontenot, Degen, Tohn, *Konu Hakkında*, s. 352.
12. Yarbay Peter Bayer, Binbaşı Norman Childs'ın 25 mayıs 2005 tarihinde gerçekleştirdiği Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşisi.
13. Albay Dave Perkins'le söyleşi; Perkins, 25 mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirilen Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşisi; Korgeneral William S. Wallace.
14. General J. D. Thurman, Tümgeneral Buford Blount ve Korgeneral William S. Wallace ile söyleşiler.
15. Yarbay Stef Twitty'yle söyleşi; Komuta Başçavuşu Robert Gallagher, Arthur Durant'nin 19 mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirdiği Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı İnceleme Grubu söyleşisi.
16. Özel Kuvvetler'in derlediği istihbarat ve 5 nisan tarihli Gök Gürültüsü harekâtında yaşananların ekstrapolasyonu görev timi istihbarat subayı Yüzbaşı Felix Almaguer'i her üç hedefin de 150-200 yaya piyade aske-rince savunulacağı sonucuna yöneltti. Albay Stef Twitty ve Yüzbaşı Zan Hornbuckle ile söyleşiler.
17. Başçavuş Roger Gallagher ile söyleşi; Gallagher, 19 mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirilen Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşisi.
18. "Rejim Tecridi", İkinci Tugay Savaş Timi, s. 23-25; Yüzbaşı Zan Hornbuckle ve Başçavuş Robert Gallagher ile söyleşiler; Gallagher, 19 mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirilen Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşisi.
19. Yüzbaşı William Glaser, Binbaşı Peter Kinler tarafından 18 mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirilen Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı İnceleme Grubu söyleşisi.
20. Albay Dave Perkins ve Yüzbaşı William Glaser'la söyleşiler; Glaser, 18 mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirilen Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı İnceleme Grubu söyleşisi.
21. Korgeneral William S. Wallace ile söyleşi.
22. Yüzbaşı J. O. Bailey. Çavuş Troy Hester tarafından 20 mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirilen Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşisi; Üsteğmen Aaron Polsgrove, Piyade Okulu ders notu, s. 7-8.
23. Polsgrove, Piyade Okulu ders notları, s. 8-10; Binbaşı Everett Denton Knapp ve Yüzbaşı Steve Hommel ile söyleşiler.

24. Papaz Steve Hommel ile söyleşi.
25. Michael Gordon'ın katıldığı 3'üncü Piyade Tümeni Karargâh yolculuğu.
26. Yüzbaşı Erik Berdy ile söyleşi.
27. Yabancı askerlerden bazıları Amerikalılara karşı savaşmak için para almıştı. "Para üzerlerindeydi" diyor Görev Timi 3-15'in harekât subayı Binbaşı Everett Denton Knapp. "Curley'de tutsak edilen Suriyeliler Amerikan birliklerinin Bağdat'a varmasından otuz gün önce para aldıklarını söylediler."
28. Yüzbaşı Felix Almaguer, 19 Mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirilen Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşisi.
29. "Irak'ın Bakış Açısı", s. 17.

21. İkinci Bağdat Savaşı

1. Birinci Deniz Piyade Tümeni resmi tarih taslağı, bölüm 6, s. 30.
2. Yarbay Niel E. "Rick" Nelson ile söyleşi.
3. Yarbay Duffy White ile söyleşi.
4. Yarbay Niel E. "Rick" Nelson'la söyleşi.
5. Birinci Deniz Piyade Tümeni resmi tarih taslağı.
6. Onbaşı Jeremiah J. Day, Yarbay Michael Visconage'in 12 Haziran 2003 tarihinde gerçekleştirdiği Deniz Piyadeleri sözlü tarih söyleşisi.
7. Diyala'nın kuzeydoğusundan 2 Numaralı Karayolu'na uzanan Ordu Kanalı 1. ve 7. Alayların arasındaki sınırı oluşturdu.
8. Birinci Deniz Piyade Tümeni resmi tarih taslağı.
9. Yüzbaşı Phillip Wolford, Binbaşı Norman Childs tarafından 19 Mayıs 2003'te gerçekleştirilen Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşisi.
10. Yüzbaşı Phillip Wolford ve Çavuş Shawn Gibson ile söyleşiler.
11. Chris Tomlinson ile söyleşi.
12. Albay Dan Allyn, Albay Timothy Cherry tarafından 13 Mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirilen Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı İnceleme Grubu söyleşisi.
13. Yarbay Terry Ferrell, Yüzbaşı Clay Lyle, Başçavuş Matthew Chase ve Başçavuş Paul Wheatley ile söyleşiler. 3-7. Süvari Alayı'nın komutan ve personeli, Binbaşı Peter Kilner tarafından 25 Mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirilen Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı İnceleme Grubu söyleşisi.
14. Yarbay Jeffrey "J. R." Sanderson ile söyleşi.
15. Albay Daniel Allyn ile söyleşi.
16. Başçavuş James E. Harrison ile söyleşi. Bkz. Başçavuş James E. Harrison, Çavuş Daniel Goerke tarafından 14 Mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirilen Kara Kuvvetleri sözlü tarih söyleşisi.
17. Yarbay J. R. Sanderson, Albay Daniel Allyn ve Yüzbaşı Stu James ile söyleşiler.
18. Michael Gordon'ın katıldığı 3'üncü Piyade Tümeni karargâh yolculuğu.

19. Birinci Deniz Piyade Tümeni resmi tarih taslağı.
20. Yarbay Frederick Padilla ile söyleşi.
21. Ibid.
22. Yüzbaşı Larry Brown, Yarbay Michael Visconage tarafından 18 Mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirilen Deniz Piyade sözlü tarih söyleşisi; Histanne Görevlisi Michael O'Leary, Yarbay Michael Visconage tarafından 12 Mayıs 2003 tarihinde gerçekleştirilen Deniz Piyade sözlü tarih söyleşisi.
23. General John Jumper ile söyleşi; Hava Savaşı Komutanlığı yetkililerinin anlattıkları.

22. Saddam'ın büyük firarı

1. Raşid Abdullah İbrahim el Huraymis ile söyleşi; "İrak'ın Bakış Açısı", s. 80.
2. "İrak'ın Bakış Açısı", s. 80.
3. Tuğgeneral John Kelly ile söyleşi.
4. Birinci Deniz Piyade Tümeni resmi tarih taslağı, bölüm 7, s. 9.
5. Yarbay Herman "Stacy" Clardy ile söyleşi.
6. Kıdemli Astsubay David Williams ile söyleşi.
7. Tuğgeneral John Kelly ve Yarbay Herman "Stacy" Clardy ile söyleşiler.
8. Askeri yetkiliye söyleşi; Jones, "Tank Takımı", *Veritas*, s. 71-72.
9. Yarbay Duffy White ile söyleşi.
10. Aynı yer, Tuğgeneral John Kelly ile söyleşi; I. Deniz Piyade Tümeni resmi tarih taslağı, bölüm 7, s. 32.
11. Tuğgeneral John Kelly ve Tümgeneral Ray Odierno ile söyleşiler; I. Deniz Piyade Tümeni resmi tarih taslağı, bölüm 7, s. 35-36; Bkz. Gian P. Gentile, "Kadife Eldivenlerin Riski", *Washington Post*, 19 Ocak 2004, bölüm A, s. 21.
12. Yarbay Kenneth Tovo ve Korgeneral Henry "Pete" Osman ile söyleşiler.
13. Korgeneral Henry "Pete" Osman ile söyleşi. Bkz. Philip P. Pan, "Kürtlerin Kenti Ele Geçirmeleri Türkleri Telaşlandırdı; Yetkililer Güç Kullanma Tehdidi Yapıp Geri Çekilmeyi Sağlamak İçin ABD'ye Zaman Tanınacağını Açıkladı", *Washington Post*, 11 Nisan 2003, bölüm A, s. 35.
14. Yarbay Robert Waltemeyer ile söyleşi, Kara Kuvvetleri söyleşisi.
15. Binbaşı Paul Brickley ile söyleşi. "Deniz Piyade Sefer Gücü'nün başlangıçtaki görevi ACE helikopterlerinin BLT Deniz Piyadeleri'nin ve malzemelerini Erbil'den almalarını, belirlenmiş 'sıçan hatları' boyunca kararlaştırılmış noktalara götürmelerini ve Irak'tan kaçmaya çalışan 'yüksek değerli hedefleri' durdurmak için denetim noktaları kurmalarını gerektiriyordu. Yüksek değerli hedeflerin Irak'tan kaçmalarını durduracak güvenlik noktaları oluşturmayı planlayan Deniz Piyade Sefer Gücü, plandaki ani değişikliğe şaşırı. Musul'a gitmek amacıyla sivil otobüslere binen Se-

fer Gücü Deniz Piyadeleri için ortam yabancıydı.” Yüzbaşı Arnaldo L. Colon, “Kuzey Irak’ta Deniz Piyadeleri: Güvenli bir Güç”, 26 Deniz Piyade Sefer Gücü (SOC) resmi rapor, s. 15.

16. Colon, “*Marines in North Iraq*” s. 21-29.
17. Korgeneral Henry “Pete” Osman ile söyleşi. Türklerin sakinleşmesini sağlamak için, Türk istihbarat subaylarının Kerkük’teki Amerikan kuvvetlerine katılmaları kabul edildi. Bu arada Türkiye insani yardım gönderirken geniş bir askeri eskort kullanmak istiyordu. Bunun kabul edilemeyeceği, ama isterlerse yanlarında asker olmadan kamyonlarını gönderebilecekleri anlatıldı. İnsani yardım personelinin içinde Türk Özel Harekâtçılarının olduğu, on beş yaşındaki bir Türk çocuğu nasıl kullanıldığını bilmediğini söylediği bir AK-47’yi Amerikan yetkililerine teslim edince anlaşıldı.
18. Albay Joseph Anderson ve Korgeneral Henry “Pete” Osman ile söyleşiler.
19. Tümgeneral Robin Brims ile söyleşi.

23. Hoş bulduk, gitmem gerek

1. Donald Rumsfeld, “Ulus Oluşturmanın Ötesinde” konuşması, 14 şubat 2003, <http://www.defenselink.mil/speeches/2003/sp20030214-secdef0023.html> adresinden ulaşılabilir; George Bush, “Bir Sonuçlar Dönemi”, 23 eylül 1999, http://citadel.edu/pao/addresses/pres_bush.html adresinden ulaşılabilir.
2. Pentagon yetkilisiyle söyleşi.
3. Üst rütbeli askeri yetkililerle söyleşiler. Basra Körfezi bölgesindeki en üst rütbeli Deniz Piyade subayı Korgeneral Earl Hailston ile Tümgeneral Gene Renuart da toplantıya katıldı.
4. CFLCC yetkilisiyle söyleşi.
5. General Tommy Franks ile söyleşi, 5 ekim 2004.
6. Pentagon yetkilisiyle söyleşi.
7. Aynı yer.
8. General Tommy Franks ile söyleşi.
9. Tom White ile söyleşi.
10. CFLCC yetkilileriyle söyleşiler.
11. Albay Curtis Potts ile söyleşi.
12. Ian Fisher, “ABD Birliğinin bir Amerikan Karşıtı Gösteri Sırasında On Beş Iraklıyı Öldürdüğü Söyleniyor”, *New York Times*, 30 nisan 2003, bölüm A, s. 1.
13. James Garner ile söyleşi, PBS *Frontline*, “Gerçek, Savaş ve Sonuçları”, <http://pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/truth/interviews/garner.html> adresinden ulaşılabilir. 9 ocak 2006 tarihinde alındı.
14. Tümgeneral Carl Strock ve Condoleezza Rice ile söyleşiler. Bkz. Michael R. Gordon, “Yanlış İstihbarat Askerleri Sürüncemedeki Savaş Konusunda Yanıltıyor”, *New York Times*, 20 ekim 2004, bölüm A. s. 1,

<http://www.nytimes.com/pages/world/worldspecial3/> adresinden erişilebilir. 9 ocak 2006 tarihinde alınmıştır.

15. Jay Garner ile söyleşi.
16. Albay Paul Hughes ile söyleşi.
17. Yeniden İnşa ve İnsani Yardım Bürosu yetkilisiyle söyleşi. Bkz. Michael R. Gordon, "Irak Polisini Eğitmek: Ana Sorun Zamandı", *New York Times*, 21 ekim 2004, bölüm A, s. 13, <http://www.nytimes.com/pages/world/worldspecial3/> adresinden erişilir, 9 ocak 2006 tarihinde alınmıştır.
18. Bkz. "Irak Polisi: Mevcut Durumun Değerlendirmesi ve Gelecek İçin Öneriler", Koalisyon Geçici Yönetimi İçişleri Bakanlığı için rapor taslağı, 30 mayıs 2003, taslak, 2 haziran 2003.
19. Robert Perito ile söyleşi.
20. Thomas Wheelock ile söyleşi, W. Haven North'un 8 eylül 2004 tarihinde ABD Diplomatik Araştırmalar ve Eğitim İçin Barış Birliği Enstitüsü, Irak Tecrübesi Projesi için gerçekleştirdiği söyleşi.
21. Rapordan bir alıntı için, bkz. "Uzun, Güç ve Muhtemelen Çalkantılı bir Süreç", *New York Times*, 20 ekim 2004, bölüm A. S. 12, <http://www.nytimes.com/pages/world/worldspecial3/> adresinden erişilebilir, 11 ocak 2006 tarihinde alınmıştır. "Saddam Sonrası Irak'ta Başlıca Güçlükler" adını taşıyan otuz sekiz sayfalık rapor, muhtemel sorunları uzun bir liste halinde vermekte, konuları belirtmekte, ama ayrıntılara girmemektedir. Bu tehdidin tartışması, raporun son paragrafına bırakılmıştır. Raporun kilit değerlendirmeleri şunlardır:
Irak demokrasisini kurmak, Irak'ın otorite geleneğine geri kayması muhtemel, uzun, güç ve muhtemelen çalkantılı bir süreç olacaktır. Irak'ın siyasal kültürü liberalizm ve demokrasinin gelişmesine uygun değildir... Herhangi bir demokratikleştirme çabasının başlıca olumlu yanları Irak'ta bugünkü siyasal İslam'ın zayıflığı ve dört milyon Iraklı sürgünün katkılarıdır. Irak'ın dağılması pek muhtemel olmasa da, Saddam sonrası otorite, önleyici bir işgal gücünün olmaması durumunda, iç grupların birbirleriyle kanlı bir çatışmaya girecekleri, derin ayrılıklar içeren bir toplumla karşı karşıya kalacaktır.
Sünni Araplar uzun zamandır yararlandıkları ayrıcalıklı konumlarını yitirirken, Şiiler de çoğunlukları oranında güç isteyeceklerdir. Kürtlerin Saddam'ın gitmesinden yararlanarak kuzeydeki geniş petrol sahalarından bazılarını ele geçirme niyetleri Sünni Arapların ve Türkiye'nin güçlü itirazlarına neden olabilir.
Irak'ın en büyük zenginliği olan büyük petrol kaynakları ekonomik alanda yeniden inşanın siyasal değişimden daha kolay olmasını sağlayabilir. Borç affı, bir önceki Körfez Savaşı tazminatlarında indirim ve Marshall Planı benzeri bir girişim olmadıkça, Irak'ın az sayıdaki ekonomik çıkış yolları dar kalmaya mahkûmdur. Petrol kaynaklarının nispeten hasarsız

kalması ve Irak'ın petrol sanayisiyle ilgili yönetsel sorunların çözülmesi durumunda, petrol üretiminin üç ayda günde 2,4 milyon varilden 3,1 milyon varile çıkarılması mümkündür.

Yeni Irak hükümetinin dış ve iç güvenlik politikalarının ilk dönemde Amerikan Birleşik Devletleri, Birleşmiş Milletler ya da bir uluslararası koalisyonun çıkarlarına büyük ölçüde uyacağı açık olmakla birlikte, bu politikaların Irak'ın süregelen birçok kavramını yansıtacağı da bilinmelidir. Stratejik rakipleri karşısında bir güvenlik şemsiyesi altına alınmadan, Irak'ın kitle imha silahları alma eğilimi yeniden canlanabilir.

Iraklılar arasında Filistinlilere verilen güçlü destek sürse de, yeni bir Irak hükümetinin terörü desteklemekle ilgileneceği düşünülmemelidir. Eğer Bağdat Irak toprakları üzerinde denetim sağlayamazsa, El Kaide ya da başka terör grupları uzak bölgelerde faaliyete geçebilir.

22. Tuğgeneral Steven Hawkins ile söyleşi.
23. Jay Garner ile söyleşi, PBS *Frontline*, "Gerçek, Savaş ve Sonuçları."
24. Tümgeneral Carl Strock ile söyleşi; Tom Wheelock ile söyleşi, Irak Deneyimi Projesi, 8 eylül 2004.
25. Kubat Talabani ile söyleşi.
26. Büyükelçi Robin Raphel ile söyleşi, Charles Kennedy'nin 13 temmuz 2004 tarihinde ABD Diplomatik Araştırmalar ve Eğitim İçin Barış Birliği Enstitüsü, Irak Tecrübesi Projesi adına gerçekleştirdiği söyleşi.
27. Tuğgeneral E. J. Sinclair ile söyleşi.
28. "Irak: What's Going Wrong – Nerede Hata Yapıldı", John Sawers'ın Britanya yetkililerine çektiği, yazarların elindeki telgraf.
29. General Tommy Franks, Amiral Edmund Giambastiani, Tümgeneral Gene Renuart, Tümgeneral Gary Luck, Korgeneral Michael "Rifle" DeLong arasında 14 Mayıs 2003 tarihinde yapılan toplantının, yazarlar elindeki gayri resmi tutanağı.

24. Sıfırdan başlamak

1. Geçici Koalisyon Yönetimi, Beyaz Saray ve Dışişleri Bakanlığı yetkilileriyle söyleşiler.
2. Jeremiah Cushman, "Baas Partisi ve A. B. D.'nin Baas'tan Arındırma Politikası", yayımlanmamış araştırma, ağustos 2004.
3. Eski Geçici Koalisyon Yönetimi yetkilisiyle söyleşi.
4. James Dobbins ile söyleşi. Bkz. James Dobbins, "Amerika'nın Ulus Oluşturmadaki Rolü: Almanya'dan Irak'a", RAND Corporation, 2003.
5. Pentagon yetkilisiyle söyleşi.
6. Jay Garner ile söyleşi. Bkz. Geçici Koalisyon Yönetimi Kararname No. 1, "Irak Toplumunun Baasçılıktan Arındırılması", yayınlanma tarihi 16 Mayıs 2003.
7. Michael R. Gordon, "Irak Ordusunu Dağıtma Konusunda Tartışma Sü-

- rüyor", *New York Times*, 21 ekim 2004. bölüm A, s. 1. <http://www.nytimes.com/pages/world/worldspecial3/> adresinden ulaşılabilir. 11 ocak 2006 tarihinde alındı. Bkz. Geçici Koalisyon Yönetimi, 2 Numaralı Kararname, "Kurumların Dağıtılması", 23 mayıs 2003.
8. Albay Paul Hughes ile söyleşi.
 9. Geçici Koalisyon Yönetimi yetkilisiyle söyleşi.
 10. Yazarların gözden geçirdikleri, "19 mayıs 2003 SavBak Planlama Talimatı- Yeni Irak Ordusu'nun Kuruluşu ve Eğitimi."
 11. Condoleezza Rice, Gordon'ın "Irak Ordusunu Dağıtma Konusunda Tartışma Sürüyor", yazısından alıntı, 21 ekim 2004. Bkz. "Peter Pace ile Sohbet", 17 şubat 2004, Dış İlişkiler Konseyi, http://www.cfr.org/publication/6785/conversation_with_peter_pace.html adresinden ulaşılabilir.
 12. Albay John Agoglia ile söyleşi.
 13. General Tommy Franks ile söyleşi.
 14. Gordon, "Irak Ordusunu Dağıtma Konusunda Tartışma Sürüyor", 21 ekim 2004.
 15. Geçici Koalisyon Yönetimi çalışanlarıyla söylenti.
 16. L. Paul Bremer, *My Years in Iraq*, (New York: Simon & Schuster, 2006.
 17. Asker ve Pentagon yetkilileriyle söyleşiler.
 18. Tom White ile söyleşi.
 19. Askeri yetkililerle söyleşi.
 20. CFLCC ve Geçici Koalisyon Yönetimi yetkilileriyle söyleşiler.
 21. Irak: Gelişim Raporu", 25 Haziran 2003, John Sawers, yazarların ele geçirdiği gizli Britanya diplomatik raporu.
 22. Albay Joe Anderson ve 101. Hava İndirme Tümeni subaylarıyla söyleşiler.
 23. Yarbay Chris Conlin ve Tümgeneral James Mattis ile söyleşiler.
 24. Tümgeneral Ray Odierno ile söyleşi.
 25. Askeri yetkiliyle söyleşi.
 26. Saif Ataya ile söyleşi.
 27. Korgeneral David McKiernan ile söyleşi.
 28. Tümgeneral James "Spider" Marks ile söyleşi.
 29. Korgeneral Jim Conway ile söyleşi.
 30. Tuğgeneral John Kelly ile söyleşi.
 31. Tümgeneral Buford Blount ile söyleşi.
 32. John Keane ile söyleşi.
 33. Toplantıya katılanlardan biriyle söyleşi.

Ekler

Bu bölüm savaşın planlanmasının ve uygulanmasının yanı sıra, Bağdat'ın düşüşünden sonra Irak'ın durumuyla ilgili iç yazışmaları da içermektedir. Bu belgeler daha önce yayımlanmamıştır. Belgelerin arasında L. Paul Bremer'in Irak ordusunu resmen lağv eden karnamesi de bulunmaktadır.

Başkan Bush için hazırlanan savaş kronolojisi, 6 mayıs 2003

6 MAY BKK'ndan POTUS Brifingi
Hazırlayan: CCF6-D USCENTCOM

KRONOLOJİ

- 28 kas: OSW uçakları El Kut, El Basra'ya 360 000 teslim ol broşürü attı.
- 01 ara: OSW Koalisyon uçakları Irak'ta, Tallil yakınında hava savunmasını hedef aldı.
- 02 ara: OSW uçakları El Kut'a 240 000 teslim ol broşürü attı.
- 6-16 ara: Katar'da, Kamp Es Seyliye'de IÇE BAKIŞ tatbikatı.
- 16 ara: Londra'da Irak muhalefet konferansı sona erdi, 50'yi aşkın muhalif gruptan temsilciler bir araya geldi.
- 19 oca: MacDill Hava Kuvvetleri Üssü'nden 350 kişi Katar, Es Seyliye'deki CENTCOM İleri Karargâhı'na hareket etti.
- 5 şub: Colin Powell Birleşmiş Milletler'de Amerika'nın görüşünü anlattı.
- 25 şub: Kızılhaç işçileri, savaş ihtimaline karşı Irak'a komşu üç ülkede depo inşa etti.
- 27 Şub: Blix, Irak'la ilgili: "Hâlâ silahsızlanma taahhüdü yok."
- 1 mar: Türk Parlamentosu Amerikan birliklerinin Irak sınırına konuşlanmasını reddetti.
- 17 mar: Birleşmiş Milletler tüm BM çalışanlarına Irak'tan çıkma talimatı verdi. Başkan Bush ulusa seslenip, Saddam Hüseyin'e ultimatom verdi.
- 19 mar: **(G-GÜNÜ)** – İÖH Savaşı Başladı.
ÖHK/DKK Yeşil Hat boyunca Irak birliği belirledi.
Güneyde ÖHK/DKK buluşması sürüyor.
Birleşik Hava Komuta Birlikleri balistik füze karşı saldırılarını başlattı.
2100Y: 1) Özel kuvvetler GÖZNOK tahrip edip Batı Irak'a girdi **(S-GÜNÜ)**, 2) GG-20 batı GÖZNOK'larını tahrip edip, Irak'a giriyor, 3) Kara birlikleri ÖHK/DKK'yle güney petrol sahalarında keşif yapıyor; I DPST Kuveyt birlikleriyle YD gerçekleştiriyor.
- 20 mar **(G+1)**: Sağlam TBF karşı saldırıları.
0001Y: GG-20 Er Rutbe saldırısı
0530Y: ZDH 2 X F-117 ve 24 TKSF liderlik hedefine saldırıyor.
2000Y: Güney petrol sahalarına hava ve kara keşifleri.
2100Y: Savaş alanını biçimlendirmek için hava operasyonları; 537 hava saldırı sortisi, 34 TKSF; 143 DYF.
2200Y: ÖHK saldırısı, amaçlar: Tallil HÜ ve Fırat Nehri geçişlerinin alınması; MABOT/KABOT ve El Fao terminalinin ele geçirilmesi.
- 21 mar **(G+2)**: Koalisyon güçleri Hor Abdullah suyolunda 50 mayın taşıyan Irak römorkörüne el koyuyor; 20 düşman tutsağı; ilk mayın belirtisi.
0600Y: I DPST Batı Rumeyle petrol sahalarını ele geçiriyor. Irak 51. Mek. Piy. Tüm. komutanlığının teslim olmasını kabul ediyor **(K-GÜNÜ)**.
2100Y: Stratejik hava Operasyonlarının başlangıcı **(H-GÜNÜ)**; 832 hava saldırı sortisi, 381 TKSF, 231 HAKCF.
2200Y: Hurmal terörist tesisine saldırı.
- 22 mar **(G+3)**: 0700Y: V KOLORDU Tallil HÜ ele geçiriyor; Fırat Nehri geçişlerini denetliyor; El Nasıriye güneyinde İSYN kuruyor

TARAWA GG Fırat Nehri geçişlerini güvene almak için 3. Piy. Tüm. ile YD gerçekleştiriyor.

Sivil Yardım ekipleri su ve yiyecek dağıtımına başlıyor, yerel hizmetleri onarıyor.

Hava saldırılarına devam; 878 sorti, 45 TKSF, 3 HAKCF, 644 DYF, 15 KTAKFS.

General Franks savaşın başlamasından beri ilk kez gazetecilerle buluşuyor.

23 mar (G+4): Kara birlikleri Bağdat'a doğru saldırıyor.

Askeri Koordinasyon ve İrtibat Komutanlığı Kuzey Irak'a sızıyor.

İngiliz ÖHK ve Irak destekli DKK HVT yasağını genişletiyor.

Sivil Yardım ekipleri Güney ve Kuzey Irak'ta insani destek için kolaylıklar sağlıyor.

3. Piy. Tüm. 507. Bak. Alayı'ndan 12 asker En Nasiriye

yakınında kayıp. Iraklılar Er Lynch ve beş askeri esir alıyor.

Stratejik hava operasyonları yapılıyor; 827 sorti, 72 TKSF, 690 DYF.

Hava ve kum fırtınaları harekâtı engelliyor.

24 mar (G+5): Hasar Tespit Tepki Timi Irak halkını desteklemek için son hazırlıklarını yapıyor.

ABD ÖHK ve DDK En Necef'e personel yerleştiriyor; GG-7 (İng.)

Batı Irak'tan acil çekiliş gerçekleştiriyor.

GG-20 Tar Tar Sarayı'na akın düzenliyor; H2 ZT teslim oluyor.

Stratejik hava operasyonları yapılıyor; 944 sorti, 11 TKSF, 2 HAKCF, 559 DYF.

KGKKB Bağdat'a doğru saldırıyı sürdürüyor; Fırat Nehri geçişlerini elinde tutuyor ve I DPST ile kuzeye, Kut'a saldırıyor.

11. Saldırı Helikopter Filosu Bağdat'ın güneyinde Cum. Muh. Medina Tüm.'ne saldırıyor; 1 AH-64 düştü; 2 savaş tutsağı.

Sivil Yardım ekipleri yerel yönetimi işbaşına çağırıyor ve ÜmKasr'da liman işçilerini belirliyor; Güney Irak'ta insani destek için kolaylıklar sağlıyor.

"Boots and Coots" şirketi petrol saha yangınlarına müdahaleye başlıyor.

Uluslararası Kızılhaç mühendisleri Basra su şebekesini %40 kapasiteyle çalıştırıyor.

25 mar (G+6): GG-20 HI havaalanına saldırıyor.

Memeliler (yunuslar) Üm Kasr'da mayın temizleme çalışmalarına başlıyor.

1. İng. Zırhlı Tüm. El Fao güney petrol sahalarını ele geçiriyor.

Kara listeler birimlere dağıtıldı.

V. (ABD) Kolordu En Necef'i ele geçiriyor, kenti denetlemek için operasyonları sürdürüyor.

26 mar (G+7): 4. Piy. Tüm. Kuveyt'e gelmesine karar veriliyor.

Kuzey Irak IVO Başur Havaalanı'ndan KYB'ye yardım başlatılıyor.

1. İng. Zırhlı Tüm. Basra'yı tecrit ediyor.

173. Hava İndirme Tug. 15 X C-17 ile Başur Havaalanı'na hava indirme saldırısı gerçekleştiriyor.

Dr. Halilzad ve Korg. Broadwater Kuzey Irak'a sızıp, Süleymaniye'ye geçiyor.

Üm Kasr limanı açık ve sevkıyata açık.

V. (ABD) Kolordusu En Necef Es Semave yakınlarında düşman güçlerini yeniyor.

27 mar (G+8): 24. DPGG gemiden inmeye başlıyor.

28 mar (G+9): KAA'da mayın temizleme çalışmaları tamam; Üm Kasr kanalı açık

Hurma saldırı/duyarlı mekân çalışması başlıyor.

29 mar (G+10): Tallil HÜ'nde A-10 yakıt alma çalışmaları başlıyor.

101. Hava Saldırı TUM Kerbela yakınlarında gizli saldırı gerçekleştiriyor.

TKSF fırlatıcıları Doğu Akdeniz ve Kızıldeniz'den Basra Körfezi'ne kaydırılıyor.

H1 havaalanı işgal ediliyor.

30 mar (G+11): GG-20'den Tar Tar Sarayı'na doğrudan saldırı.

V. (ABD) Kolordusu ve I DPST Kerbela ve El Kut yakınlarında saldırı pozisyonu alıyor.

31 mar (G+12): Üm Kasr'da ilk gemi (İng.) yük boşaltıyor.

1 nis (G+13): GG-20 Hadise Barajı'nı ele geçiriyor.

Er Lynch kurtarılıyor ve 11 askerin cesedi bulunuyor.

3. Piy. Tüm. Bağdat'a saldırmak için Kerbela'dan geçiyor.

I DPST Bağdat'a saldırmak için kuzeye, El Kut'a doğru saldırıyor.

2 nis (D+14): 3. Piy. Tüm. Bağdat'ın 30 km güneyinde Fırat Nehri geçişini işgal ediyor.

3 nis (D+15): 1. İng. Tüm. Üm Kasr yakınlarında IV. Aşama'ya giriyor.

I DPST Bağdat'ın güneydoğuyla ilişkisini koparmak için 6 Numaralı Karayolu'nu kesiyor.

4 nis (D+16): DAĞ GÜRÜLTÜSÜ Operasyonu – kuzeyde Irak V. Kolordusu'na saldırı. Hurma örnekleri ve 11 ceset ABD için yolda.

3. Piy. Tüm. El Hille (Medine Tüm.) ve BUHA'yı ele geçiriyor.

I DPST El Kut'u (Bağdat Tüm.) ele geçirmek için saldırıyor.

82. Hv. İnd. Es Semave'nin kuzeyine saldırıyor.

İng. Basra'da Said trafik noktasına saldırıyor.

5 nis (G+17): 3. Piy. Tüm. Bağdat kent merkezine ilk "Gök Gürültüsü."

I DPST Bağdat'ın güneydoğuyla temasını koparıyor.

6 nis (G+18): 1. İng. Tüm. Basra'ya saldırıya kalkıyor.

7 nis (G+19): AVKOM ağır ve orta hızlı tepki bölüğü Başur Havaalanı'na gelmeye başlıyor. KRONOLOJİ (DEVAM)

7 nis (Devam): **USCENTCOM KMT Irak'ta Koalisyon askerlerini ziyaret ediyor.**

8 nis (D+20): I DPST Raşid bölgesine saldırı düzenliyor.

3. Piy. Tüm. Kuzey Dicle'den Güney Dicle'ye Bağdat'ın dış çemberini tamamlıyor.

3. Piy. Tüm. Bağdat içine ikinci "Gök Gürültüsü."

GG-20 Bağdat kuzeyinde 1 Numaralı Karayolu kesme harekâtlarına başlıyor.

9 nis (D+21): I DPST güneydoğu Bağdat'ta Er Raşid tesisini ele geçiriyor.

2 KDUM El Udeyd'e varıyor.

İspanyol gemisi Üm Kasr'a ağır zırhlıları getiriyor.

Rejim parçalandı; Bağdat halkı Saddam'ın heykelini deviriyor.

Bağdat'a çıkan bütün yollar kesik.

10 nis (D+22): 3. Piy. Tüm. BUHA'yı güvenlik altına alıyor, dış çemberi Dicle'den Dicle'ye kapatıyor.

BUHA savaş alanı içi nakliyyeye açılıyor.

Kerkük ve kuzey petrol sahaları BÖHGG-K tarafından güvenlik altına alınıyor.

- 11 nis (D+23): 1. İng. Tüm. Batı Kurna v Mecnun petrol altyapılarını ele geçiriyor.
 BÖHGG-K Irak 5. Kolordu komutanının teslimini kabul ediyor.
 MV Manar (BAE) gemisi ÜmKasr'a ağır zırhlı getiriyor.
 KGKKB erken saldırı komuta merkezi Bağdat'a taşıyor.
 KGÖKBK komuta merkezi Bağdat'a taşıyor.
 CENTCOM Irak rejiminin en çok aranan 55 üyesinin fotoğraflarını gösteren "oyun kâğıtları" dağıtıyor.
- 12 nis (D+24): I DPST kuzeye, Bakuba ve Tikrit'e doğru saldırıya geçiyor.
 26. DPGG havayoluyla Kıbrıs'tan Başur'a nakletmeye başlıyor.
 Sivil yetkililer Musul'u Koalisyon'a devrediyor.
 USS Abraham Lincoln SVTG indiriyor.
- 13 nis (D+25) Er Ramadi DDK ve aşiretlere teslim oluyor.
 Suriye'ye petrol akışı durduruluyor.
 27 nüfus merkezinden 18'i Koalisyon etkisinde.
 ÜmKasr'ın kuzeyinde denizin mayın temizlenmesi başlıyor.
 4. Piy. Tüm. Irak'a girmeye başlıyor.
 Tikrit yakınlarında 7 savaş tutsağı kurtarılıyor.
- 15 nis (G+27): Ateşkes anlaşması imzalanıyor.
 Geçici Irak Yönetim konferansı Tallil'de toplanıyor.
 KGKKB birlikleri IV. Aşama konuşlandırmaya geçiriyor.
 USCENTCOM KMT batıda TBF temizlik operasyonunun tamamlandığını açıklıyor.
- 16 nis (G+28): 3/7 SÜV Er Ramadi'yi ele geçiriyor.
USCENTCOM KMT Bağdat'ı ziyaret ediyor.
- 19 nis (G+31): USS Kitty Hawk SVTG indiriyor.
- 20 nis (G+32): USS Constellation SVTG indiriyor.
- 21 nis (G+33): 101. Hİ havaalanı ve Hadise Barajı'nı GG-20'den devralıyor.
 Yeniden İnşa ve İnsani Yardım Bürosu Bağdat'a taşınmaya başlıyor.
 1. İng. Zırhlı Tüm. ÜmKasr'ı denetim altına alıyor.
- 22 nis (G+34): Ürdün ve S. Arabistan'daki sahra hastaneleri Bağdat'a taşıyor.
 25 yıldan beri ilk Şii haccı Kerbela ve Necef arasında yapılıyor; 82.
 Hava İnd. güvenliği sağlıyor.
 101. Hava İnd. Musul içine saldırıyor.
- 24 nis (G+36): 26. DPGG yeniden toparlanıyor
- 26 nis (G+38): 3. Piy. Tüm. SSE ve YİİYB destekleyerek 125 yeri ele geçiriyor.
- 27 nis (G+39): GG-Tarawa 100 polis memuru tutuyor; halkın huzursuzluğunu sakinleştirmek için El Kut'ta sokağa çıkma yasağı.
 Bağdat'ta Merkezi Irak toplantısı.
- 1 may (D+43): BOGG-7'nin kuruluşu.
 POTUS USS Abraham Lincoln'ın güvertesinde ana savaş harekâtının sona erdiğini açıklıyor.
USCENTCOM KMT Basra'yı ziyaret ediyor.

3 may (D+45): I DPST ve V. (ABD) Kolordusu savaş alanında İVDO gerçekleştiriyor.

4 may (D+46): BOGG-7 Batı Irak savaş alanını devralıyor.

3. Piy. Tüm. Bağdat'ta Cumhuriyet Başkanlık Sarayını ele geçiriyor.

3. Piy. Tüm. Bağdat'ın kuzeydoğuyla temasını koparıyor.
USS Nimitz SVTG indiriyor.

PERSONEL (5 mayıs itibariyle)

- İÖH'nu destekleyen toplam asker: 359 029
- ABD - 316 260
- Koalisyon - 42 769
- Irak'taki askerler: 173 218
- ABD - 150 816
- Koalisyon - 22 402
- Tampa'daki ülkeler toplamı: 52
- Irak'taki ülkeler toplamı: 23
- Irak'ta 12: ABD, ALM, AV, ÇEK, İTL, ÜR, LİT, POL, GA, BAE, İNG.

İÖH KAYIPLARI (5 mayıs itibariyle)

- Toplam ölü: 171
- ABD - 138
- İng. -33
- Çatışma sırasında toplam ölü: 138
- ABD - 110
- İng. - 28

ATILAN BOMBA / SORTİ SAYISI (2 mayıs itibariyle)

Atılan bomba:	30 501
DYF:	20 142 (% 67)
TKSF:	802
Sorti Sayısı:	47 694
Saldırı:	16 969
Yakıt İkmal:	9 656
Nakliye:	9 974
Keşif:	1 795

TAŞINAN AĞIRLIK (2 mayıs itibariyle)

559 622 ton (OEF, deniz, kava, kara ve demiryolu nakliyatı dahildir)

DUYARLI YER ARAŞTIRMASI (2 mayıs itibariyle)

CENTCOM Harekâtı'nda ana faaliyetler.
CFLCC tarafından hazırlanmıştır.

Savaş

CENTCOM Harekâtı'nda CFLCC faaliyetleri

G-Günü G+1 G+2 G+3 G+4 G+5 G+6

2100Y(1800Z)	Seçilmiş yüksek değerli hedeflere saldırı başlangıçları					
						H2 Teslim oldu
						AKIK Kuzey Irak'a sızdı
						GG 7 (Ing.) Batı Irak'tan acil çekildi
						II SHF Kербela YAK CM Medina'ya saldırdı
						I x AH-64 Kербela YAK düşürüldü
						I DPSK ile Fırat geçişleri denetimde, kuzeye Kut'a saldırı
						GG 20 HI'e saldırıyor
						Um Kasr'da memeliler DKÖ'ye başlıyor
						I Ing. Zır. Tüm. Fao, güney petrol sahalarını ele geçirdi.
						Kara listeler birimlere dağıtıldı

G+7 G+8 G+9 G+10 G+11

4 Piy. Tüm. güney kararı alındı

Başur YAK Kuzey Irak'ta KYB silah yardımı başlatıldı

1 Ing. Tüm Basra'yı tecrit ediyor.

173. Başur'a paraşütle indi (15 x C-17)

Halilzad ve Broadwater El Samamaniye YAK Kuzey Irak'a sızdı

Um Kasr Limanı açık ve ağır yüklere hazır

24. DPGG karaya çıkmaya başladı

KAA'da mayın patlaması Boğaz Um Kasr'a kadar açık

Halilzad ve Broadwater K. Irak'tan çekildi

Karma SSE/ALST başlangıcı

Tallil'de A-10 yakıt takviye sistemleri başlangıcı

101. Kerbela YAK derin saldırıya geçti.

4 Piy. Tüm. Kuv.'te manevra başlangıcı

TKSF fırlatıcılarını D. Akdeniz ve Kızıldeniz'den Körfez'e kaydırma kararı

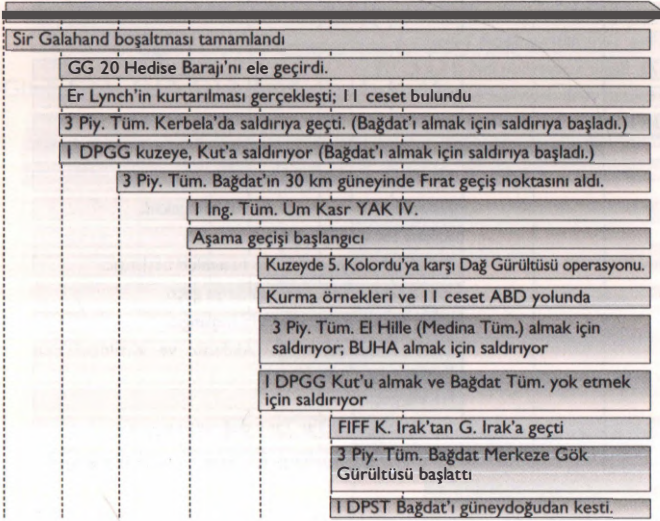
H1 ele geçirildi.

GG 20 Tar Tar'a doğrudan saldırı

Bağdat saldırısı için saldırı mevzilerine geçildi.

CENTCOM Harekâtı'nda CFLCC faaliyetleri

G+12 G+13 G+14 G+15 G+16 G+17

CENTCOM Harekâtı'nda CFLCC faaliyetleri

G+18 G+19 G+20 G+21 G+22

1	Ing. Tüm. Bağdat'a saldırıya geçti				
	Piyade Keşif timleri Başur'a gelmeye başladı				
3	Piy. Tüm. Bağdat'ta Cumhuriyet Başkanlık Sarayı'nı ele geçirdi.				
3	Piy. Tüm. Bağdat'ı kuzeybatıdan kesti				
	1 DPST Raşid Bölgesi'ne saldırılar başlattı				
	GG 20 Suriye/Irak sınırı boyunca devriye geziyor				
3.	Piy. Tüm. K. Dicle'den G. Dicle'ye Bağdat'ın dış çemberini tamamladı.				
3.	Piy. Tüm. Bağdat içine ikinci "Gök Gürültüsü."				
	GG-20 Bağdat kuzeyinde 1 Numaralı Karayolu kesmeye başladı.				
	1 DPST Güneydoğu Bağdat'ta El Raşid tesisini ele geçirdi.				
	2 KDHUM El Udeyd'e vardı.				
	SPS Galicia Um Kasr'a ağır zırhlıları getirdi.				
	Bütün Bağdat yolları Koalisyon denetiminde				
	BUHA savaş alanı içi nakliyyeye açıldı				
	Kerkük güvende				

CENTCOM Harekâtı'nda CFLCC faaliyetleri

G+23 G+24 G+25 G+26

MV Manar (BAE) gemisi Üm Kasr'a ağır zırhlı getiriyor.

KGKBK erken saldırı komuta merkezi Bağdat'a taşıyor.

KGÖKBK komuta merkezi Bağdat'a taşınıyor.

F-15 mürettebatı Tikrit YAK kurtarıldı

İ DPST kuzeye, Bağdat'a doğru saldırıya geçti.

26. DPGG havayoluyla Kıbrıs'tan Başur'a nakletmeye başladı.

Sivil yetkililer Musul'u Koalisyon'a devretti.

Ramadi DDK/Tikrit'e teslim oldu.

Suriye'ye petrol akışı durduruldu.

27 nüfus merkezinden 18'i Koalisyon etkisinde.

Üm Kahr'ın kuzeyinde denizde mayın temizlenmeye başladı.

4. Piy. Tüm. Irak'a girmeye başladı.

Tikrit yakınlarında 7 savaş tutsağı kurtarıldı

26 DPGG K. Irak konuşlanması tamam

Kuzey petrol sahaları çalışabilir durumda.

CENTCOM Harekâtı'nda CFLCC faaliyetleri

G+27 G+28 G+29 G+30 G+31 G+32 G+33

MEK "ateskes" anlaşması imzaladı

IAA konferansı başladı

KGKBK birlikleri IV. Aşama konuşlandırılmasına geçti.

USCENTCOM KMT batıda TBF temizlik operasyonunun tamamlandığını açıkladı.

3/7 SUV Er Ramadi'yi aldı

SVTG varlıkları

101. HI havaalanı ve Hedise Barajı'nı GG-20'den devralıyor.

CENTCOM Harekâtı'nda CFLCC faaliyetleri

G+34 G+35 G+36 G+37 G+38 G+40

Urdün ve S. Arabistan'daki sahra hastaneleri Bağdat'a taşındı

Şii hacrı başladı

101. Hava Ind. Musul içine saldırıyor

Şii hacrı olaysız tamamlandı

İlk BAE gemisi Um Kasr'a eski Irak vatanseverlerini getirdi

26. DPGG yeniden toparlanıyor

CIM Bağdat'ta

OGG-7 faaliyete geçti.

Kara savaş planındaki gelişmeler
CFLCC tarafından hazırlanmıştır

NÖBETÇİ TETİKTE
EYL 01 – MAR 02

Bir kolordu
Savaş alanı yaratmak ve
Güney Irak petrol
sahalarını ele geçirmek için
Hedefi sınırlı saldırı
ZAKKL

OPLAN MAVİ
MAR 02 – NİS 02

İki kolordu Bağdat'ı
tecrit etmek için
Eşgüdümlü saldırı
Geliştirilmiş
Başlangıç Gücü
ZAKKL

Kara Harekâtını Başlatmak
için "Yerde" gerekli
asker sayılı konusunda
sürekli gerginlik

ÇÖL PORSUĞU
NİS 02 – TEM 02

İki kolordu Bağdat'ı
tecrit için sıralı
saldırı
Hızlı Başlangıç Gücü
ZAKKL/Birlik
Paketleri

Harekâtın kuzey hattı

- Ağır/Hafif TST – Gösteri
- Ağır/Hafif TST – Hedefi kısıtlı saldırı
- İki tümen – Destek saldırısı
- Tümen Muharip Timi – Destek saldırısı

KOBRA II
TEM 02 – MAR 03

İki kolordu
Rejimi devirmek için
eşzamanlı saldırı
ZAKKL/Birlik
Modülleri/RFF
!!!ZAKKL Yok!!!

Irak ordusunun savaştan sonra kullanılması planı Jay Garner'ın savaş sonrası ekibi tarafından hazırlanıp, Rock Drill şubat 2003'te sunulmuştur.

**Irak Güvenlik Güçleri:
Düzenli Ordunun Savaş Sonrasında Kullanılması**

Yeniden İnşa ve İnsani Yardım Bürosu

Derhal terhis imkânsız... 300 000-400 000 işsiz
w/C2 yapılı & organik hareketlilik sahibi hazır
işgücünden yararlan.

Irak'ın yeniden inşası için kullan:

- Yeniden inşa emek-yoğun
- Beceriler görevlere uygun: belirli güvenlik, inşaat, mayın temizleme, istihkâm, vs.
- Düzenli orduya saygınlığını yeniden kazandırır.

- Zaman içinde tutulacak liderleri, birlikler belirler.
- Ülkeyi yeniden inşaada, Irak halkına yardımda orduyu kullanır.
- Uzun süreçte (2-3 yıl) ana yükleniciyi belirle.

**Tavsiye: Şimdi ihale et, hemen IV.
Aşama planlamasına geçip başlat.**

Savaş sonrası Irak'ta düzeni sağlamak için sivil güvenlik görevlisi gereği konusunda brifing

SAVUNMA POLİTİKASI KOMİSYONU BRİFİNGİ
28 ŞUBAT 2003

IRAK'TA ÇATIŞMA SONRASI GÜVENLİĞİN TEMİNİ

Robert M. Perito
Birleşik Barış Enstitüsü

Eğer Başkan askeri müdahale kararı alırsa, ABD kısa sürede Irak'ta savaş sonrası güvenliğin oluşturulması sorunuyla karşı karşıya kalacaktır. Bu görev tüm ilgililer için güç, karışık ve tehlikeli olacaktır.

ABD askeri yönetimi güvenlik, kamu düzeni ve yasanın uygulanmasından sorumlu olacaktır.

ABD bu sorumluluğun gereğini yaparken, yerel yetkililere dayanamayacaktır. Saddam'ın güvenlik kuruluşlarının lağv edilmesi gerekir. Önceki tecrübeler savaş sonrası ortamının kargaşasında Irak polisi in kolay bulunamayacağını, korkacağını ve müdahaleye hazır olmayacağını göstermektedir.

Siyasal ve pratik gerçeklerin ışığında, ABD'nin Bosna ve Kosova'da polis memuru ve yasal uzman sağlayan AB, NATO ve AGİK'e başvurabileceği kuşkuludur.

Koalisyonun askeri gücüne dayanmak da çare değildir. Balkanlar'da yaşanmış tecrübeler düzenli askerlerin kitlesel şiddetle başa çıkmak ve yasanın uygulanmasını sağlamakta eğitimli ve donanımlı olmadığını göstermektedir.

Asker ve polis güçleri arasında belirli bir fark vardır. Askeri güçler kütle ve ateş gücü yoğunlaştırmak ve düşmanı yok etmek için eğitilmiştir.

Polis sivillerle ilgilenmek, koruyup sakınmak ve ancak durumu denetim altına almak için gerekli gücü kullanmak yolunda eğitilmiştir.

LA Rodney King ayaklanması ve Montgomery County keskin nişancısı.

ABD dünyanın en gelişmiş ordusuna sahiptir, ama yanında bir sivil güvenlik ortağı bulunmamaktadır. Çatışma sonrası istikrar konusunda sorumluluk sahibi federal bölüm ya da ajans yoktur.

ABD sivil güvenlik güçlerine de sahip değildir. Ulusal bir polis gücü eksiktir.

ABD Birleşmiş Milletler barış harekâtlarında kendi polis kontenjanlarını doldurmak için ticari yüklenici kullanan tek ülkedir.

İstikrar operasyonlarına savcı, yargıç ve infaz memuru sağlamaya yetkili federal kuruluş yoktur. Oysa Kosova'da yaşananlar yasal işlevleri yerine getirmek, yasal ve cezai sistemlerin reformunu gerçekleştirmek için böylesi personele ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

ABD İSTIKRAR GÜCÜ

Çatışmalar sonrasında, Irak'ta istikrarlı bir ortamın yaratılması için, ABD'nin sivil bir "ABD İstikrar Gücü" oluşturması gerekir. Yasanın üstünlüğünü sağlamak için bu güç sivil güvenlik görevlilerinden, polis memurlarından, yasa ve ceza uzmanlarından oluşmalıdır. Bu güç, güvenli ve istikrarlı bir ortam sağlamak için ülkede kalacak Koalisyon askeri güçleriyle işbirliği yapabilir.

Sivil İstikrar Gücü ABD askerlerine etkili bir sivil ortak sağlayacaktır. Daha başlangıçta yasanın egemenliğini sağlamak askerlerin görevlerini yapmalarına imkân verecek ve geri dönüşleri i hızlandıracaktır.

Yasanın üstünlüğünün sağlanması siyasal, ekonomik ve toplumsal alanlarda yeniden yapılanmanın temeli i oluşturacaktır.

Sivil İstikrar Gücü üç birimden oluşacaktır:

Güvenlik Birimleri

Güvenlik birimleri askeri özelliklere sahip polis güçleridir.

Bu birimler askerler ve sivil polisler arasındaki güç boşluğunu dolduracak birlikler halinde örgütlenir.

Birleşmiş Milletler ve NATO Kosova'da başka güçlerden bağımsız ya da onlarla işbirliği halinde çalışan, çok hareketli, bölük büyüklüğünde güvenlik birimleri kullanmışlardı.

Zırhlı araçlar ve ağır silahlarla donatılmış bu güvenlik birimleri gerektiğinde hafif piyade gibi savaşıbiliyordu.

Birincil görevleri sivil düzensizlik yönetimi olan bu birimler çok iyi eğitilmiş olup, kalabalıkların denetimi için öldürücü olmayan silahlarla gerektiği gibi donatılmıştı.

Polis görevlerini yerine getirmek ve yasanın uygulanmasını sağlamak için de gerekli eğitimi almışlardı.

Bu "Birleşmiş Milletler Özel Polis Birimleri" Kosova'da kalabalıkların denetimi görevini yerine getirdikleri gibi, birçok başka görevi de üstlenmişlerdi.

Havaalanını korudular, hapisaneleri beklediler, konvoylara eşlik ettiler, sığınmacıları korudular, yetkililere yakından koruma sağlayıp, sınırları beklediler. Örgütlü suç önderleri ve teröristler gibi yüksek riskli tutuklamalar konusundaki becerilerini özellikle saymak gerekir.

Sivil Polis

ABD İstikrar Gücü'nün sivil polisleri (sokak polisi) de içermesi gerekir. Haiti, Kosova ve Doğu Timor'daki BM polisi gibi, bu polislerin silahlı olması, tutuklama, soruşturma ve öldürücü güç kullanma için "icra yetkisi"yle donatılması gerekir.

- Bunlar, sivil polislerin polis operasyonlarına katılmalarına ya da gerekiyorsa, bağımsız çalışmasına imkân verecektir. Sivil polis kadrosu yerel polisi eğitip izleyecek bir irtibat ve eğitim birimine de sahip olmalıdır.

ABD, BM polis görevlerinde hizmet vermiş binlerce polis memuruna sahiptir. Bu tecrübeli polisler ABD İstikrar Gücü polis biriminin çekirdeğini oluşturabilir.

Adli Birimler

Güvenlik birimi ve polis kuşkusuz önemlidir, ama yasal sistemin öteki unsurları, mahkemeler ve hapishaneler olmadan işlev yapamaz. ABD İstikrar Gücü'nün savcılardan, savunma avukatlarından, yargıçlardan, mahkeme yöneticilerinden ve ceza personelinden ekipleri de kapsamı gerekir.

Kosova'da olduğu gibi, bu ekipler birbirinden bağımsız çalışabilir ve duyarlı konulara eğilmek için yetkilerini kullanabilir. Ancak, birincil görevleri yerel mahkemelerin adil ve etkin olmalarını sağlamaktır.

Adli ekipler savaş suçlularını kovuşturacak, insan haklarına saygı gösterilmesini sağlayacak ve yargı reformuna yardım edecektir. Bunun yanı sıra, yerel avukatları, yargıçları ve mahkeme yöneticileri i de eğiteceklerdir.

Ceza personeli savaş suçlularına uygun davranılmasını sağlayacak, siyasal tutukluları serbest bırakacak ve hapishanelerin yeniden yapılanmasına yardım edecektir.

Haiti, Bosna ve Kosova'da deneyim kazanmış Amerikan adli uzmanlarından geniş bir kadro mevcuttur ve bu kişiler yukarıdaki görevleri yapmak üzere işe alınabilir.

Irak

Irak'ta, ABD sivil İstikrar Gücü'nün şu birimlerden oluşması gerekecektir:

Güvenlik gücü: Uygun karargâh ve yönetim personeline sahip, 20 bölükte toplam 2 500 kişi. İlk görev bölgesi Bağdat olacak, sonra da dört bölgesel merkezde (Kuzeyde Musul ve Kerkük, güneyde Basra ve Kut) konuşlandırılacaktır. Azami hareket yeteneği sağlanması için, bu birimleri helikopterlere erişimi sağlanmalıdır.

Sivil polis: Genel karargâhı Bağdat'ta bulunacak, Irak Ulusal Polisi'nin yerel ve eyalet karargâhlarında konuşlandırılmış, toplam 4 000 kişilik bir Amerikan sivil polis gücü. Güvenlik Gücü ve askeri destekle eşgüdümün sağlanması için, bu memurların tekerlekli nakliye, hafif silah ve etki iletişim ihtiyaçları karşılanmalıdır.

Yasal birimler: Yirmişi avukat, yargıç, mahkeme yöneticisi ve ceza personelinden oluşan, karargâh personeli, yardımcı eleman, çevirmen ve eğitim birimleri in desteklediği on ekip, toplam 300 kişi. Kalabalık nüfuslu merkezlerde görev yapacak bu ekipler doğrudan yerel adli personelle çalışacaktır.

YARARLAR

Bir ABD İstikrar Gücü oluşturmak güçtür. Ancak, bu gücün savaş sonrası istikrara katkısı, bu çabayı rahatça haklı çıkaracaktır.

Böylesi bir güç:

Tek ve birleştirilmiş bir yönetim altında, sürdürülebilir bir güvenlik sağlamakta etkin olacak bütün unsurları bir araya getirecektir;

Savaş yapmaktan kurum oluşturmaya yumuşak bir geçiş sağlayarak bundan önceki barış operasyonlarını başarısız kılan güvenlik boşluğunu dolduracaktır;

Baştan polis ve yasa üstünlüğünü sağlayarak, askerlerin asli görevleri yapmalarına ve dönüşlerinin hızlandırılmasına imkân verecektir;

Yasanın üstünlüğünü siyasal, ekonomik ve toplumsal reformların dayanacağı bir platform yaparak, başarıya götüren bir ortam yaratacaktır; ve

ABD'ye başka ülkelerden ya da uluslararası örgütlerden gelen benzer güçlerle işbirliği kurabileceği bir birim sağlayacaktır.

SONUÇLAR

Operasyon gerçeklerinin ışığında, ABD'nin Irak'ta yasanın üstünlüğünü yerleştirme sorumluluğunu üstlenmesi gerekmektedir. Koşullar dengelendikçe, başka ülkelerin de rol oynayıp katkıda bulunmaları beklenebilir.

Eski tecrübeler rehberlik edecekse, ABD katılır ve Amerikalılar önderlik yarsa, başka ülkelerin katkı sağlamakta istekli olacakları söylenebilir.

Bunlar ek yük getirecektir ama yanlışları önleyecek ve ABD'nin yönetimi uluslararası ya da yerel yetkililere devir süresi i kısaltacaktır.

Güçlük başlangıçtadır. Sivil yasa güçlerinin içinde gerekli yetenekler ve ekipman vardır, ama bunların federal hükümete bağlı bir örgüt tarafından bir araya getirilmesi gerekmektedir. Bu görev yeni fonlar, hatta belki de yeni bir yasa gerektirecektir. Kilit unsurlar önderlik ve siyasal kararlılık olacaktır.

Başkan'ın Irak'a müdahale kararını birkaç hafta sonra verebileceği gerçeği bizleri ürkütmemelidir. Balkanlar'da, Doğu Timor ve Afganistan'da yaşananlar, Koalisyon güçlerinin ilk iki yılda yüksek düzeyde şiddetle karşılaşacaklarını göstermektedir.

Ne kadar çabuk başlarsak, ABD etkili sivil güvenlik güçleri ve adli ekipleri o kadar hızlı oluşturacaktır. Bu ekipler çalışmaya ne kadar hızlı koyulursa, Koalisyon güçleri o kadar çabuk çekilecek ve sorumluluk yeni bir Irak hükümetine o kadar çabuk devredilecektir.

SADDAM SONRASI IRAK'TA BAŞLICA GÜÇLÜKLER

Ulusal İstihbarat Konseyi ocak 2003'te "Saddam sonrası Irak'ta Başlıca Güçlükler" adı altında otuz sekiz sayfalık gizli bir rapor hazırladı. Raporda güvenliğin oluşturulmasında, temel hizmetlerin yerine getirilmesinde ve yönetimin Irak halkına devrinde ilerleme sağlanmasında başarısızlığın Amerika Birleşik Devletleri'nin bir işgal gücü olduğu görüşünü pekiştireceği belirtiliyordu. Ne var ki, rapor bir ayaklanma ihtimaline değinmiyordu. Raporun kilit noktaları aşağıdadır:

"Irak demokrasisini kurmak, Irak'ın otorite geleneğine geri dönüşü muhtemel, uzun, güç ve muhtemelen çalkantılı bir süreç olacaktır. Irak'ın siyasal kültürü liberalizm ve demokrasinin gelişmesine uygun değildir. Irak'ta kitlelerin siyasal katılımı için gerekli yasal muhalefet ve etkin kurumlar bulunmamaktadır. Saddam'ın baskıcı yöntemleri bütün bir Iraklı kuşağını iktidarı paylaşmak veya devretmek konusunda ürkek yapmıştır. Herhangi bir demokratikleştirme çabasının başlıca olumlu yanları Irak'ta bugünkü siyasal İslam'ın zayıflığı, çoğu iyi eğitim alıp Batılılaşmış olan dört milyon Iraklı sürgünün ve artık yoksullaşmış, işsizlik oranı artmış Irak orta sınıfının katkılarıdır. Irak'ın dağılması pek muhtemel olmasa da, Saddam sonrası otorite, önleyici bir işgal gücünün olmaması durumunda, iç grupların birbirleriyle kanlı bir çatışmaya girecekleri, derin ayrılıklar içeren bir toplumla karşı karşıya kalacaktır."

– "Sünni Araplar uzun zamandır yararlandıkları ayrıcalıklı konumlarını yitirirken, Şiiiler de çoğunlukta olmaları oranında güç isteyeceklerdir. Kürtlerin Saddam'ın gitmesinden yararlanarak kuzeydeki geniş petrol sahalarından bazılarını ele geçirme niyetleri Sünni Arapların ve Türkiye'nin güçlü itirazlarına neden olabilir. Saddam rejimiyle özdeşleşmiş olanlar ile bu rejimden en çok acı çekenler arasında, bütün Irak'ta bir hesaplaşma görülebilir."

– "Irak'ın en büyük zenginliği olan büyük petrol kaynakları ekonomik alanda yeniden insanın siyasal değişimden daha kolay olmasını sağlayabilir. Borç affı, bir önceki Körfez Savaşı tazminatlarında indirim ve Marshall Planı benzeri bir girişim olmadıkça, Irak'ın az sayıdaki ekonomik çıkış yolları dar kalmaya mahkûmdur. Irak'ın ekonomik ve mali geleceği, petrol tesislerinin savaşta ne kadar hasar gördüklerine bağlı olarak büyük değişiklikler gösterebilir. Petrol kaynaklarının nispeten hasarsız kalması ve Irak'ın petrol sanayiyle ilgili yönetsel sorunların çözülmesi durumunda, petrol üretiminin üç ayda günde 2,4 milyon varilden 3,1 milyon varile çıkarılması mümkündür. Hızla artan işgücünü karşılamak için yılda açılması şart olan 240 000 yeni iş için petrole daha az bağımlı, özel sektöre güçlü bir ekonomiye yönelmek gerekecektir."

– "İnsani ihtiyaçları karşılamak için önemli bir dış destek gereklidir. Sayıları giderek artan sığınmacılar, içeride yerlerinden edilmiş insanlar iç huzursuzlukla birleşince, Irak'ın zaten yetersiz sağlık hizmetleri, gıda ve içme suyu dağıtım ağları daha da zorlanacaktır."

Çoğunlukla devletin yiyecek yardımına bağımlı olan Iraklılar istifçilikle, yağmayla ve karborsayla başa çıkacak donanıma sahip değildir. Yaygın sağlık sorunlarının engellenmesi için, dağıtım sistemlerinin hızla iyileştirilmesi şarttır. Bundan önceki savaşlarda, Iraklılar altyapılarını hızla onarmışlardı. Yeni bir savaştan sonra su ve elektrik gibi hizmetleri yeniden verilmesindeki güçlük, sokak savaşlarının ne kadar hasar verdiğine bağlıdır."

– "Yeni Irak hükümetinin dış ve iç güvenlik politikalarının ilk dönemde Amerika Birleşik Devletleri, Birleşmiş Milletler ya da bir uluslararası koalisyonun çıkarlarına büyük ölçüde uyacağı açık olmakla birlikte, bu politikaların Irak'ın süregelen birçok kavramını yansıta-acağı da bilinmelidir. Bu kavramlar, özellikle de İran, Türkiye ve İsrail gibi bölge devletle- rinden gelen tehditler, Iraklılar bağımsızlıklarından yararlandıkça ülkenin politikalarını gi- derek etkileyecektir. Bu tehdit algılamasıyla birlikte, Irak'ın bölgesel güç olma gururunun Irak'ın ordusunu yeniden güçlendirme isteğini canlandırabilir. Stratejik rakipleri karşısın- da bir güvenlik şemsiyesi altına alınmadan, Irak'ın kitle imha silahları alma eğilimi yeniden canlanabilir. Iraklılar arasında Filistinlilere verilen güçlü destek sürse de, yeni bir Irak hü- kümetinin terörü desteklemekle ilgileneyeceği düşünülmemelidir. Eğer Bağdat Irak toprak- ları üzerinde denetim sağlayamazsa, El Kaide ya da başka terör grupları uzak bölgelerde faaliyete geçebilir."

– "Ancak en zorunlu ihtiyaçlar çoğu Iraklı için endişe kaynağı olmaktan uzaklaştığında, siya- set ve iktidardaki otoritenin doğası onlar için giderek daha fazla önem kazanacaktır. Ne denli kurtarıcı olarak karşılanmış olurlarsa olsunlar, Iraklılar yabancı işgalcilerin iktidarı yerli önderlere devretme sürecinde ilerlemeler görmek isteyeceklerdir. Yabancı bir askeri güç karşısında takınılacak tutumlar iktidarın devir sürecindeki gelişmelere olduğu kadar, o ya- bancı gücün gerekli güven ortamını sağlama, yeniden yapılanmayı gerçekleştirme ve refaha dönme katkısına da bağlı olacaktır."

CFLCC Genel Komutanı

David McKiernan'ın Irak'ın Özgürlüğü Harekâtı'nda görevli,
bağlı ya da destek bütün personele kişisel mesajı.

Bu mesaj savaşın hemen öncesinde, 19 mart 2003'te gönderilmiştir.

GRŞLR/1. SADDAM REJİMİNİ DEVİRMEK VE KİTLE İMHA SİLAHI TEHDİDİNİ ORTADAN KALDIRMAK ÜZERESİNİZ.

2. SADDAM REJİMİ, TARİHİ ÇILGIN SALDIRGANLIK, TERÖRİZM İLİŞKİLERİ, DÜNYANIN EN ÖNEMLİ BÖLGELERİNDEN BİRİNE EGEMEN OLMA DENEMELERİYLE, KİTLE İMHA SİLAHLARI GELİŞTİRİP KULLANMAYLA DOLU OLAN BİR REJİM. ASKERİ MÜDAHALE DIŞINDA BAŞKA SEÇENEK YOK. SADDAM HÜSEYİN'İ KOMŞU ÜLKELERİ TEHDİT ETMEKTEN, KENDİ HALKINA SALDIRIP BASKI ALTINDA TUTMAKTAN BUGÜNE KADAR HİÇBİR ŞEY VAZGEÇİREMEDİ. KİTLE İMHA SİLAHLARINI YOK ETMEMEK, BİRLEŞMİŞ MİLLETLER YAPTIRIMLARINA UYMA DENETİMLERİNDE EK-SİKSİZ İŞBİRLİĞİ YAPMAMAK VE YENİ SİLAHLAR EDİNMEKTEN VAZGEÇMEMEK ISRARI, GERÇEKLEŞTİRMEK ÜZERE OLDUĞUMUZ SALDIRIDAN BAŞKA GERÇEKÇİ SEÇENEK BIRAKMAMIŞTIR.

3. GÖREVİNİZ KOLAY OLMAYACAK, AMA HAKLI OLDUĞUNUZ İÇİN KAZANACAKSINIZ. TARİHİN EN EĞİTİMLİ VE EN DONANIMLI ORDUSUNUN ÜYESİSİNİZ. BU HAREKÂT ALDIKLARI EĞİTİME GÖRE SAVAŞMAYA, AYNI ZAMANDA DA KOALİSYONU KURTARICI OLARAK KARŞILAYAN İRAKLILARA YARDIM ELİ UZATMAYA HAZIR OLMASI GEREKEN TEK TEK BÜTÜN ASKERLER, DENİZCİLER, DENİZ PİYADELERİ, HAVACILAR VE KÜÇÜK BİRLİK ÖNDERLERİNİN OMUZLARINA OLAĞANÜSTÜ TALEPLER YÜKLEYECEKTİR. ÖZGÜRLÜK AŞIĞI TÜM İNSANLARIN DESTEĞİ, CESARETİNİZ, EĞİTİMİNİZ VE KARARLILIĞINIZ ZAFER KAZANACAĞINIZIN TAAHHÜDÜDÜR.

4. BU GÜCÜN İÇİNDE, HER BİRİMİZİN YAPACAK BİR GÖREVİ VAR; HEPİMİZ BÜTÜNE HİZMET EDİYORUZ. BU DİKTATÖRÜ DEVİRMEK VE İRAK'I İRAKLILARA İADE ETMEK KAMPANYASINDA HER CFLCC BİRİMİNİN ÖNEMLİ AYRIDIR. DAHASI, COMCENT ALTINDA DAHA GENİŞ VE BİRLEŞİK BİR KOALİSYONUN PARÇASIYIZ. HEPİMİZİN BİRLİĞİMİZE, SINIFİMİZE VE ÜLKEMİZE KARŞI GÖREVİ VAR, AMA BİRBİRİMİZE KARŞI GÖREVİMİZ EN AZ O KADAR ÖNEMLİ. CESARETİNİZ SINANACAK OLSA DA, SAĞINIZDAKİ VE SOLUNUZDAKİNDEN KUVVET ALACAK VE TÖKEZLEMEMEYECESİNİZ. GELECEK GÜNLERDE HER BİRİNİZİN KENDİNİZİ, BİRLİĞİNİZİ VE ÜLKELERİNİZİ ONUR VE CESARETLE TEMSİL EDECEĞİNİ BİLİYORUM. BİR TAKIM GİBİ SAVAŞACAK VE ORTAK VE ADIL BİR AMAÇ İÇİN SAVAŞAN BİR TAKIM GİBİ ZAFER KAZANACAĞIZ.

5. SİZE GÜVENİM SONSUZ. DÜNYANIN HİÇBİR YERİNDE BUNDAN DAHA İYİ BİR TAKIM YOK; YAPILACAK GÖREVİ DAHA İYİ YAPACAK BİR TAKIM YOK. HEPİMİZ SİLAH KARDEŞİYİZ VE SİZLERE ÖNDERLİK ETMEK BANA SINIRSIZ GURUR VERİYOR. GELECEK GÜNLERDE İÇGÜDÜNÜZE, EĞİTİMİNİZE VE ÖNDERLERİNİZE GÜVENİN. AİLELERİMİZE, SEVDİKLERİMİZE VE ÜLKELERİMİZE OLDUĞU KADAR İRAKLILARA DA YARAR SAĞLAYACAK TARİHLİ BİR HAREKÂTIN SAVAŞÇILARISINIZ.

6. HIZLI VE GÜÇLÜ VURUN! MCKIERNAN

2. Alay Muharip Timi harekât subayı Binbaşı Andy Kennedy'nin Nasırıye savaşı sırasındaki karışıklıkla ilgili Deniz Piyade e-postası

İlgi: concern.txt

Kimden: RCT-2 S3

Gönderme tarihi: Çarşamba, 04 haziran 2003 02:50

Kime: Starnes Binbaşı Glenn T; 2 MT 1/2 TB KMT

Konu: İlgi

Beyler,

Köprüleri açmak için zamanı neden aşmadık?

Emin değilim. 20 kuzeyde toplandıktan sonra onlara saldıracağımızı bildirdiğimi sandım. Belki de bildirmedi. Köprülere saldırıya geçmeden önce bölgedeki durumun nasıl olduğunu görmek istedim (hep şiddet düzeyi ve sokak savaşına çekilme endişesi, vs). DPST bana sözlü olarak onlara "mümkünse saat 04-0700 arasında saldırmamı" sözlü olarak iletmişti. Hiçbir yazılı emir üretmedim ve DPST'den yazılı emir almadım, onun için belleğimden başka dayanabileceğim bir yer yok. Doğu köprülerine saldırmaktan hiç söz etmemiş olabilirim, hatırlamıyorum. Niyetim yarı hazırlıklı gitmemek, ama durumu değerlendirmekti. Aldığımız (sözlü) emirler o kadar can sıkıcıydı ki, onları söylenen biçimiyle yerine getirmek istemedim ve Albay J'ye nasıl ve ne zaman diye sordum. Hazır olunca kadar saldırmamız gerekmediğini söyleyerek beni susturdu. O gece olayların telaşındayken DPST'nin köprülere saldırmamızı istediğini neden söylemediğim hakkında hiç fikrim yok. Bunu söyledim, sanıyordum. Olayların baskısından başka bahanem yok. Bu konuyu "hafif geçiştirmek" gibi hiçbir niyetim yok. Görüldüğü kadarıyla, altımızdaki birliklere her şeyi gerektiği gibi iletmedim. Bunu söylemenin hoş olmayacağını biliyorum, ama üzgünüm.

Semper Fi

Mahallenin en yeni yarbayı

John Sawers tarafından Koalisyon'a azalan Irak desteği ve Bağdat'ta güvenliğin düzeltilmesi gereğiyle ilgili İngiliz değerlendirmesi, 11 Mayıs 2003

GİZLİ

KİŞİYE ÖZEL

GÖNDEREN İRTEM

ACİL DIŞİŞLERİ VE COMMONWEALTH BÜROSUNA
TELNO 2

INFO ACİL BAĞDAT, NEW YORK, WASHINGTON TEM

INFO ACİL ACTOR, DFID, MODUK, WHIRL, NO 10

ÖZEL IRAK TEMSİLCİSİNDEN KİŞİSEL

No 10: POWELL, MANNING, CAMPBELL, RYCROFT

DIŞİŞLERİ: PS/SOS, PS/O'BRIEN, PUS, RICKETTS, EHRMAN, CHAPLIN, CHILCOTT

MOD: PS/SOS, CDS, CGS, PUS, WEBB, PIGOTT

DFID: PS/SOS, PUS, BREWER, MILLER, AUSTIN

KONU: KİŞİYE ÖZEL: IRAK: NEREDE HATA YAPILDI?

ÖZET

1. Gerekli olan, bir "Önce Bağdat" stratejisidir. Sorunlar başkentte daha derin ve Bağdat, hata yapma izninizin olmadığı tek yer. Oysa oradaki birlikler yorgun ve gerekli güvenlik çerçevesini sağlamaktan uzak. Baasçıların geri dönebilmelerine izin veren, yeniden inşaya daha çok yoğunlaşan açık bir politikaya ve medya karşısında yaratıcı bir yaklaşıma ihtiyacımız var. Bütün bunlar için, Washington'un para musluklarını açması gerekecek. Saniyeler ilerliyor.

AYRINTILAR

2. Irak'taki yeniden inşa çalışmalarının neden bu kadar yavaş ilerlediğini anlamak için, Irak'ta dört gün kalmak yeterli oldu. Koalisyon geniş çapta iyi karşılanmış olmasına rağmen, giderek desteğini yitiriyor.

3. Garner'in örgütü, Yeniden İnşa ve İnsani Yardım Bürosu, inanılmaz bir karışıklık içinde. Liderlik yok, strateji yok, eşgüdüm yok, yapı yok ve sokaktaki Iraklılar için erişilmez. Bremer'in gelişi gecikmiş bir gelişme, üstelik de radikal kararlar alması gerekecek. Garner ve 60'lık emekli generallerden oluşan ekibi iyi niyetli, ama bu iş onların boyunu aşıyor. Tim Cross ABD, İngiltere ve Avustralya'dan gelme birçok yetenekli insana yönlerini gösterebilecek tek üst düzey yetkili olarak görülüyor. Garner bardağın yarı dolu olduğuna işaret etse de, bütün bunlar YIIYB sayesinde değil, ona rağmen. Siyasal gerçek, gelişmenin sokaktaki Iraklı'nın mantıklı beklentisinin gerisinde kalması.

4. Başkentin dışına çıkmadım, ama Bağdat'ın en büyük sorunu oluşturduğu açık. Irak'ın öteki bölgeleri düzene giriyor: çok az Şii-Sünni gerilimi var; Musul ve Kerkük gibi duyarlı kentlerde kent meclisleri üzerinde anlaşma sağlandı; vs. Oysa Bağdat en kötü güvenliğe, çok düşük seviyede temel hizmete ve sıfır bilgi akışına sahip. Bremer'a bir "Önce Bağdat" stratejisi tavsiye edeceğim. Bazı bölgelerin gevşemesini kabul edebiliriz. Ancak Bağdat'ta başarısızlık çatışmadaki başarımızı düzelmeyecek ölçüde gölgeler. Böyle bir yaklaşım için ne gerekir?

GÜVENLİK

5. Güvenlik sorunu hafifleyene kadar gelişme imkânsız. Suç yaygın (Saddam'ın geçen sonbahar bütün adi suçluları serbest bıraktığını düşününce, şaşmamak gerek). Otomobil hırsızlığı salgın hastalık gibi; otomobiller satılmak üzere İran'a götürülüyor. Geçen hafta,

Planlama Bakanlığı çalışmaya başlamak üzere donatılmıştı; aynı akşam yeniden yağmalandı. Akşam havası tüfek sesleriyle yüklü. Suç oranı yüzünden sokaklarda hâlâ bir korku havası hâkim, bu da başka bütün her şeyi etkiliyor.

6. Sorunun büyük bir bölümü, ABD 3. Piyade Tümeni'nin kendisi. Harika bir savaş çıkardılar, bitkin düştüler ve şimdi artık eve dönmek istiyorlar. Amerika'nın Deniz Piyadeleri (gittiler) ve 101. Hava İndirme Tümeni (Musul'da) gibi daha hareketli birliklerinin tersine, 3. Piyade Tümeni ağır araç ve savaş donanımlarından ayrılmıyor ve yeni teknikler öğrenmek istemiyor. Büyükelçilikteki paraşütçü bölüğümüz bir Amerikan tankının bir konut sitesindeki katlardan birinden havaya açılan (zararsız) Kalaşnikov'a karşılık olarak binaya üç tank mermisi gönderdiğine tanık olmuş. Yağmacılar arkada işlerini görürken resmi binaların önüne park ettikleri tanklardan kıpırdamayan Amerikan askerleri hakkında öykü çok. Bir Amerikan denetim noktasına yaklaşan her sivil muhtemel bir intihar bombacısı gözüyle bakılıyor. Bağdat polisini kurmaya çalışanlar buradaki askerleri yardım değil, engel olarak görüyor. Samimi olmak gerekirse, 3. Piyade Tümeni'nin eve dönmesi ve zafer kazanmış olarak çelenklerle karşılanması gerekir, ama ne yazık ki gitmelerine daha haftalar var. Öne çekilemez mi?

7. Yerlerine yenileri (başka bir ağır zırhlı tümen) gelmeden, başkentteki askeri kültürün değişmesi gerek. Biz Britanyalıların her konuda hazır birer cevabı olmadığı doğru, ancak belirgin siyasal soruna rağmen, Bağdat'ta faal bir İngiliz varlığını düşünmeye değer. Tuğaylarımızdan birini ya da ikisini buraya nakletmenin söz konusu olamayacağı anlaşılıyor, ama sokaklara inmek görevi almış bir tabur yine de etkili olabilir. CGS geçen cuma sorunu gördü ve daha profesyonel bir tavsiyede bulunabilir. Eğer kapsamda bir gedik varsa, katkı sağlayacak başka ABD birlikleri bulunabilir.

8. Bağdat polisini yeniden yapılandırma başladı, ama hızlandırılması gerekiyor. Onları bugün ziyaret ettim; çalışma kusursuz bir ABD askeri polis ekibi ve (biri İngiliz) iki sivil danışman tarafından yürütülmeye çalışılıyor. Bir şeyler olmaya başlamış, ama gereken önceliğe kavuşamamış. Polisin dört Humvee arasına sıkışmış bir polis arabası yerine, anlayışlı askerlerle devriyeye çıkması şart. Silah, üniforma, para, araç, yakıt erişim ve işler durumunda bir adli süreç, bunların hepsi sorun. Barzani ve Talabani'nin deliği tıkamak için önerdikleri gibi, başkente Kürt Peşmergeleri göndermek en iyi yorumla çözümün ancak çok küçük bir parçası olabilir. Daha şimdiden Araplar arasında Kürtlerin savaş sonrası belirgin rolüne karşı bir tepki tehlikesi var.

BAAS'TAN ARINDIRMA

9. Bağdat'ta, sokaktaki insanların bir başka kaygısı da, Baasçıların geri dönebilecekleri. YİLYB ticaret ve sağlık bakanlıklarında, Bağdat Üniversitesi'nde başlıca partner olarak oldukça üst düzey parti yetkilisi atamakla yanlış yaptı. Burada gördüğüm siyasal liderlerden çoğu Baas Partisi'nin "fırka" düzeyinde bir çizgiye çekilmesi, o düzeyle çizginin üç üzerinde kim varsa, yaklaşık 30 000 kişi, devre dışı bırakılması gerektiğini söylüyor. Bu sayı, toplam parti üyelerinin yüzde beş ile onu arasında bir topluluğu ifade eder. Ama yine de çok fazla insan ve en azından şimdilik, fazladan bir düzey demek. Ne olursa olsun,

bazı kurumlarda sil baştan anlamına da gelse, tartışmalı konuları ele almak için açık bir politika ve yöntem belirlememiz gerekiyor.

YENİDEN İNŞA

10. Güvenlik ve ikna edici bir Baas'tan temizlemeyle, uzun ömürlü bir yeniden inşa çalışmasına varabiliriz. Şebeke dayanıklı olmasa da, elektrik var. Musluklardan su akıyor, ama içilmiyor. Bağdat kanalizasyonunun yüzde 40'ının hiçbir işlem görmeden Dicle'ye akıtılması, nehrin aşağı bölgelerinde salgın hastalıkları tetikliyor. Sokakta biriken çöp dağları burada bir sağlık tehlikesi oluşturmak üzere. İletişim felaket olduğundan, Bağdat'ta acilen bir GSM şebekesine ihtiyaç var. Vesaire. Amerikan Birleşik Devletleri'nin başlıca inşaat projeleri için yöneldiği Bechtel müteahhitlik şirketi son derecede yavaş hareket ediyor. Oysa Bağdat'ı mühendise ve usta işçilere boğmaları gerekirdi. Yerli işçi bulmakta güçlük çekmeyeceklerdir.

11. Gelişmenin başladığını göstermek için, çabuk sonuç verecek projelere gerek var. Ne kadar küçük olursa olsun, göze batacak projeler yapmamız gerek; okul ve hastaneleri yeniden açmak, yeni fırınlar, yiyecek dağıtım noktaları gibi. Bunlar uzun vadeli gelişmenin yerini tutamasa da hem gerçek ihtiyaçları hem de siyasal gerekleri karşılayabilir. STÖ'ler ve BM gibi, Dfİd ve USAID de burada önemli rol oynayabilir.

ENFORMASYON

12. Bağdat'ta televizyon ve parti politikası paçavralarının dışında gazete yok. Dün bir Iraklı bana iki broşür verdi, biri bütün Baasçıların öldürülmesini, öteki de tüm Amerikan askerlerinin katledilmesini istiyor. Burada böylesi broşürler ve söylenti dışında başka bilgi yok. Gelecek hafta bir Yeniden İnşa ve İnsani Yardım Bürosu televizyonunun yayına başlayacağı söyleniyor, ama içeriği Yeniden İnşa ve İnsani Yardım Bürosu tarafından sıkı sıkıya denetleneceğinden, fazla inandırıcı olmayabilir. Başlangıçta her gün bir Premier League maçı yayınlamalarını söyledim, ama Amerikalılar henüz ne dediğimi anlamıyor.

13. Radyoda daha fazla gelişme var: BBC'nin (İngilizce ve Arapça) bu hafta FM bandından yayınlanması bekleniyor. Ancak bütün siyasal önderlerin altını çizdiği gibi, Bağdat'ın bağımsız gazetelere, radyo istasyonlarına ve televizyon yer istasyonlarına ihtiyacı var. İnsanların panarap kanallara ulaşabilmesi için kahvehanelere uydu çanakları ve televizyon vermek düşünülebilir; ama para gerekli.

14. YIIYB'nin resmi bir yüze ihtiyacı var. YIIYB'nin sığınak görüntüsü acı verecek kadar belirginken, Bremer'in adamlarının aklında da bu var. Güvenlik ve batağa saplanmak gerçektir, ama tecritten ve bilgisizlikten iyidir.

FONLAR VE RESMİ SEKTÖR MAAŞLARI

15. Son olarak, sadece polisin ve hizmet işçilerinin maaşlarını ödemek için değil, para bulunmak zorunda. Para, (YIIYB'nin sevinçle belirttiği gibi) Washington tarafından tutuluyor. Birincisi ABD yönetimi Irak parasının maaşların ödenmesi için –askerlerimizin Basra'da buldukları paraların tersine, Bağdat'ta ele geçirilen 740 milyon dolar bloke edildi– serbest bırakılmasını kabul etmiyor. Sadece o para bile, maaşların 2004 yılına kadar ödenmesine yetirdi. İkincisi, maaş düzeyleri ve hangi paranın (dolar, Saddam dinarı ya da yeni İsviçre dinarı) kullanılacağı konusuna erken karar gerek. Kararların kendileri, öden-

memiş maaşların haziran ortasında ödeneceğinin bildirilmesi kararının alınması kadar önemli değil.

15. İlgilenilmesi gereken yüzlerce küçük sorun var; benzin ve mutfak gazı dağıtımı, çiftçilere bu yılın hasadı için ödeme, vesaire. Ancak en önemli beşi yukarıda sıralanıyor ve bunların içinde güvenlik hem en önemlisi, hem de en duyarlısı. Washington'da Bremer'a ayaklarını yere basması ve kendi kararlarını alması için zaman tanıma eğilimi görülecek. Oysa bu bir iki hafta daha demek; ve saniyeler geçiyor. Buraya geldiğinde onunla konuşacağım, ama önce durumu koklamak zorundayım. Eğer Washington'da ortam hazırlanabilirse, bir zararı olmaz.

16. Siyaset hakkında ayrı rapor göndereceğim.

Temas: iraqrep@gtnet.gov.uk, +88 216 521 00272

SAWERS

YYYY

SVLNAN 7523

NNNN

John Sawers tarafından bozulan güvenlik ve Bremer'in daha fazla asker isteğiyle ilgili İngiliz değerlendirmesi, 25 haziran 2003

SIC

IRAK ÖZEL TEMSİLCİSİNDEN

KONU: IRAK: GELİŞME RAPORU

ÖZET

1. Irak'ta güvenlik, özellikle de geceleri çok bozuldu. Sünni Üçgeni'nde Koalisyon'a karşı sürekli saldırılar. Macer el Kebir Şii güneyde ilk büyük olaydı. Altyapıya yönelik sabotaj yeni tehdit oldu. Yasa ve düzen yeteneği yavaş yavaş düzeliyor, Bremer asker çekmede biraz aşırı davranıldığından kaygılı.

2. İşsizlik hâlâ çok yüksek. Maaş ve emeklilik ödentileri insanların yaşamasına yardım ediyorsa da, ekonomik hareketliliğin yerini tutamıyor. GKY'nin ekonomik politikası daha tutarlı olmaya başladı. Açık zorunluluğumuzun ekonominin reformdan geçmesine yardımcı mı, yoksa en az değişiklikle Saddam dönemi kurumlarının yönetimi mi olacağına karar vermek durumundayız. De Mello bunların ilkinden yana.

3. Siyasal süreç ağır da olsa ilerliyor. BM yanımızda ve daha hızlı davranmak istiyor. Bütün parti önderlerini temmuz ortasında herkesin üzerinde anlaşacağı bir siyaset konseyine ikna etmek için büyük gayret gerekecek. Temel hizmetlerde sorunlar sürdükçe, ılımlı Şii liderleri giderek artan bir baskının altında kalıyor. Şii radikaller Mukteda es Sadr'ın İran'dan dönmesiyle daha faal olmaya başladı. Şii desteğini korumak olmazsa olmaz bir koşul.

AYRINTILAR

4. Irak için zor bir haftaydı. Koalisyon güçleri ile Iraklı gruplar arasındaki çatışmalar sıklaştıkça, en kötüsü Macer el Kebir oldu. Bunun nedeni yerel koşullara dayansa, bölgenin huzursuzluğu bilirse de olanlar Irak'ın çoğu bölgesinde güvenlik zırhının ne denli ince olduğunu gösteriyor. Irak'ta yasa ve düzen yeteneğimiz yavaş yavaş düzeliyor, polis sayısı arttı, eğitim başladı. Mahkeme ve hapisane sistemlerinde de ufak kıpırdanmalar var. Saddam'ın baskıcı yapılarını değiştirme gereği yavaş ilerliyor.

5. Sünni bölgelerinde ABD'nin düşman hedeflere karşı giriştiği harekâtlar bir etki bırakmışa benziyor. Geçen hafta çatışmalar sırasında sadece iki Amerikan askeri öldü, ama olay sayısı hâlâ yüksek; günde 20. İyi haber, Kerkük ve Musul gibi etnik anlamda karışık kentlerin sakin olması, Arap-Kürt, ya da Sünni-Şii kıvılcımı görülmemesi.

6. Yeni tehdit altyapının belirlenmiş kesimlerini hedef alan sabotajlar. Elektrik şebekesine karşı geçen hafta sonu girişilen saldırı bir domino etkisi gösterdi ve Bağdat ile ülkenin birçok yerindeki elektrik dağıtımını yarıya düşürdü. Bu da su dağıtımını etkiledi. Bağdat'ın büyük bölümü üç gündür elektriksiz ve susuz. Hafta boyunca beş başarılı saldırının yapıldığı petrol ve gaz şebekesi yeni bir hedef gibi. Henüz bu tehdide verecek cevabımız yok. Bu arada Koalisyon adına çalışan Iraklılara karşı ilk tehdit girişimlerine de tanık olduk. Ekonomi

7. Bremer'in başlıca kaygısı ülke çapında bir güvenlik şemsiyesi sağlamamız için ülkede yeter sayıda asker bulundurmak. Bundan önce Başkan Bush'a iki kez ABD-İngiliz birliklerinin geri çekilmesinin gereğinden hızlı olduğunu ve yeni asker azaltmalarına dayanamayacağını söyledi. ABD birlikleri savaş sonu sayılarının yüzde 60'ında, İngiliz askerleri ise yüzde 40'ında. Başka ülkelerden gelecek askerler iyi karşılanacak olsa da, işler kötülediğinde bu birliklerin yeterince güçlü olmamasından çekiniyor. General Reith güneyde yeterince kuvvete sahip olduğunuzu ve gerekirse takviye getirebileceğimi i söyleyerek, Bremer'i rahatlatmış.

8. Altyapıya karşı girişilen saldırılar elektrik dağıtımını düzeltmeyi ve Irak ekonomisini canlandırmayı güçleştiriyor. Yiyecek dağıtımı sorunsuz sürüyor ve GKY resmi sektörde gecikmiş maaşları yakalamaya başladı. Askeri emeklilik ödentileriyle ilgili karar iyi karşılandı ve o cepheden gelen itirazlar sustu. Buna rağmen işsizlik hâlâ yüzde 60 olarak tahmin ediliyor ve bağışlar ekonomik hareketliliğin yerini tutmuyor.

9. GKY'de ekonomik politika üretimi toparlanmaya başladı. Amerikalılar her zaman olduğu gibi işe en radikal düşüncelerle başlıyor, sonra da genellikle daha mütevazı kararlara varıyorlar. Yılın geri kalan bölümünü kapsayacak bir acil durum bütçesinin iki haftada çıkması bekleniyor. Gündemde IMF'den sınırlı destek alan bir mali reform da var. Bremer bir toplumsal güvenlik ağı için planlar yapmakla meşgul.

10. Ama yine de önümüzde önemli konular var: Devlet elindeki sanayi kuruluşları nı yeniden çalışmasını nasıl sağlayacağız? Yabancı yatırımları çekebilir miyiz? Özel girişimi desteklemek için Irak ekonomisi ve toplumu üzerindeki gözetim nasıl kaldırılmalı? Dünya Bankası ve IMF Irak'ın devlet denetimindeki ekonomisinde reform için baskı yapıyor. Bazıları bunların yasal zorunluluklarımıza aykırı olduğunu söylüyor. Kimileri de Güvenlik Konseyi'nin, Koalisyon'un Irak halkının refahını düşünmesi, ülkeyi etkin biçimde yönetmesi, (ekonomik olduğu kadar, sivil toplumu da kapsayan) güvenlik ve istikrar koşullarını yeniden sağlaması gerektiğini vurgulayan 1483 Sayılı Kararı'na işaret ediyor. De Mello bugün bana daha az değil, daha çok değişimden yana olduğunu ve elinde güç varken Doğu Timor'da daha fazlasını yapmanın pişmanlığını çektiğini söyledi. Bu tartışmaya girmek ve girerken de ekonomiyi harekete geçiremezsek, etkin bir geçiş dönemi yaşanmasının güçleşeceğini bilmek zorundayız.

Siyasal süreç

11. Temmuz ortasına kadar yaklaşık 25 üyeli bir Siyaset Konseyi kurmak hâlâ asıl hedef. Büyük partilerin önderleri konuya yaklaşmamakta ısrar ediyor. Amerikalıların şahsen katılımı için Ahmed Çelebi'ye baskı yapmaları gerekecek. Eğer Çelebi uzak durursa, o zaman öteki parti liderlerini katılmaya razı etmek daha da güçleşir. BM Temsilcisi De Mello yaklaşımımızı destekliyor; bugün bana neden daha hızlı hareket etmediğimizi sordu. İçerideki kişilerin öne çıkması için zaman tanımak, partiler arasında geniş bir uzlaşma sağlamak zorunda olduğumuzu, ancak süreci hızlandırdığımızı açıkladım.

12. Orta vadede, beni asıl kaygılandıran Şiiler. Güvenlik ve temel hizmetler alanında süregelen sorunlar, Koalisyon'u desteklemenin gerçekten de doğru karar olduğundan kuşku kullanan toplumun ılımlı Şii liderleri baskı altına alması anlamına geliyor. Bu arada İranlıların da Necefi genç radikal Mukteda es Sadr'ı destekleyerek Irak'taki taraftarlarını artırma girişimi ılımlı din adamlarını endişelendiriyor. İşbirliği yaptığımız İran yanlısı SCIRI Partisi, güç kararlarla karşı karşıya. Iraklılar İranlıların etkili olma çabalarına direnmiyor.

Ama bence gelecek birkaç yıl için en büyük tehlike, ne sebeple olursa olsun, Şii merkezlerini yitirmemiz. İranlılar sanki tehdidin daha gerçek görünmesi için mevzileniyor gibi.

Geçici Koalisyon Yönetimi

13. GKY giderek güçleniyor. Bremer'in ayakları yere bastı, ifade ettiğimizde kaygılarımızı dinlemeye açık. Slocombe, Bearpark ve Belka gibi yeni yüzlerin gelmesi tepedeki ekibi iyileştirdi. Bearpark'ın ilk görevi, başta acınacak halde olan GKY Güney olmak üzere, bölgesel yapıyı oluşturmak. Güney hâlâ Birleşik Krallık sorumluluğunda kalacak, onun için eğer o Danimarkalı Olsen, gitmeye karar verirse, gözyaşı dökmemiz gerekmez. Onun yerine, fırsattan yararlanıp göreve birinci sınıf bir İngiliz getirmeliyiz.

14. Öteki büyük delik, iletişim müdürü. John Buck burada son bir ay süresince harika bir iş çıkardı, ama Washington Bağdat'ta 8 ayını geçirecek kaliteli bir aday bulamayınca, Bremer'i yüzüstü bırakmış oldu. Bu gerçekten önemli bir sorun; Irak halkıyla kolaylıkla iletişim kuramıyor olmamız, Koalisyon'un temel zaafı. Bu konuyu ele alacak birine ihtiyacımız var.

SONUÇ

15. İleriye üç adım, geriye iki adım gibi. Koalisyon'un ve Iraklıların kapasitelerini sürekli olarak artırmayı sürdürmeli ve yangınları çıktıkları yerde söndürmeliyiz. Koalisyon askerlerini öldürmekten ve Irak altyapısına zarar vermekten sorumlu olanların yaptıklarının yanlarında kâr kalacağına inanmalarına izin veremeyiz. Öte yandan, umutsuzluğa kapılmaya da hakkımız yok; güvenliğin düzelmeden önce bozulacağını hepimiz biliyorduk. Batının tatile çıkacağı, ama teröristler ile sabotajcıların fazla mesai yapacağı ağustos ayında bile, sadece süreci ileriye götürmek için gerekli kaynaklara, insanlara ve gayrete sahip olduğumuzu bilmeliyiz.

SAWERS

YYYY

WSLNAN 9565

KONU: IRAK: SIYASAL GÖRÜŞMELER, 19 HAZİRAN

ÖZET

1. Irak ve Koalisyon arasında bir siyaset konseyi konusunda zaman geçirmeden anlaşma gereği. Koalisyon yakında bir anayasa konferansı toplanması için Iraklılardan daha istekli. Bremer her ikisinin de temmuz sonuna kadar toplanacağı umudunda olduğunu söylüyor.

AYRINTILAR

2. Büyükelçi Bremer'la birlikte 19 haziran günü Iraklı temsilcilerle ikinci genişletilmiş siyaset danışma toplantımızı gerçekleştirdik. Yedi siyaset parti, Paçacı ve Şerif Ali de dahil, 24 Iraklı gelmişti. Yarısından fazlası Şiiydi ve ilk kez içeridekiler ile dışarıdakiler arasında denge vardı. Davet edilen dört kadından hiçbirisi gelmedi.

3. Bremer toplantıyı açarken, Koalisyon'un hedefini anlattı: Toplumun bütün katmanlarını temsil eden, demokratik seçimler sonucunda iktidara gelen, komşularıyla barış içinde, özgür bir Irak. Irak karmaşık bir ülke olduğundan, bu hedefe varmak güç olabilirdi. Koalisyon BM Güvenlik Konseyi'nin 1483 Sayılı Kararı'nın öngördüğü geçici yönetimi bir an önce kurmak, Siyaset Konseyi (SK) ve Anayasa Konferansı'nı (AK) zaman geçirmeden toplamak istiyordu.

4. 20-30 üyesiyle SK hayata geçtiği andan itibaren geniş çaplı icra yetkisine ve sorumluluğuna sahip olacaktı. Konseyin önünde iki acil görev vardı: Bakanlıkları yönetecek kadın ve erkekleri önermek ve Irak'ta bulunan toplum çeşidini belirleyecek, örneğin siyaset partiler düzeni, eğitim ve adli reformlar gibi uzun vadeli stratejik konularda Koalisyon'a danışmanlık yapmak. Bremer SK'nin bir di i komisyon ya da uzman konseyleri kuracağını sandığını söyledi. SK uzmanların tavsiyelerini inceleyecek, uygulama ya da karar için Koalisyon'a iletcekti. Koalisyon'un gitmesinden çok sonra bile, Irak'ta SK'nin etkileri sürecekti.

5. Bremer sözüne 1970 geçici anayasasının demokratik seçimlere temel olmadığını söyleyerek devam etti. Yeni bir anayasa gerekecekti. Irak toplumunun bütün sınıflarını temsil eden 100-200 kişilik bir Anayasa Konferansı düşünüyordu. Bu konferans toplanacak ve bir yazım komitesi oluşturacaktı. Yani anayasa metnini Iraklılar, Iraklılar için hazırlamalı: yazarlar ile halk arasında çok yoğun bir diyalog yaşanmalıydı; Bremer belediye meclisleriyle, eyalet temsilcileri ve benzerleriyle bir dizi toplantı düşünüyordu. AK anayasa üzerinde anlaşmaya varınca, bir referandum, ardından da seçim yapılacaktı. Bütün bunların ne kadar zaman alacağını bilemiyordu; bu, Iraklıların karar verecekleri bir konuydu. Seçimler yapılır yapılmaz, tümüyle egemen bir Irak hükümeti kurulacaktı.

6. Bremer süreç konusunda katkı, SK ve AK'de görevlendirilecek insanlar hakkında öneri istedi. Başkan Bush ile başbakanın bu konularda kesin fikir birliği içinde olduklarının altını çizdi.

Siyaset Konseyi

7. SK'nin zaman geçirmeden oluşturulması konusunda görüş birliği gözlenirken, katılımcıların çoğu SK'nin güven ortamı oluşturmada çok önemli olduğunu düşüncesindeydi. Kimse daha fazla süre isteginde olmadı. Dr. Osman (El-Hayr Mali Yatırım Şirketi) şimdiye

kadar geçici bir hükümetin çoktan kurulmuş olması gerektiğini, ama kurulmamasında sorumluluğun Koalisyon'da olduğu kadar Iraklılarda da olduğunu söyledi. Mehdi (Irak İslam Devrimi Yüksek Konseyi) SK'nin bir hafta içinde kurulması gerektiğini savunup, Bremer'dan bir tarih belirlemesi i istedi; Bremer da tarihi belirleyeceğini söyledi.

8. Şeyh Kizvi i (Hille Din Üniversitesi) SK'nin yetkileri konusuna girerek, SK'nin tüm geçici yönetimin kararlarını onaylaması gerektiğini belirtti. Bu arada SK'nin kuruluşu ve başkanlığı hakkındaki düşüncelerini açıkladı; yasaların açık ve anlaşılır olmaları gerektiğini söyledi. Bremer buna karşılık 1969 Ceza Yasası'nın yürürlüğe girmesi ve uygulanması için emir verdiğini anlattı. 17 temmuzda 1971 Ceza Yöntemi'nin üç değişiklikle uygulanmasını istemişti. Bu değişiklikler sorgu hâkiminin görevlendirilmesinden itibaren yasal savunma hakkına sahip olması; susma hakkı ve işkence yasağıydı. Irak yasaları Irak mahkemelerinde uygulanıyordu. SK'nin iç görevlerine üyelerinin karar vermesi gerektiğini ekledi: kendi açısından seçilmiş bir başkan ile başkan yardımcısı ya da dönüşümlü başkanlık veya 3-5 kişiden oluşacak bir Başkanlık Divanı düşünüyordu. Geçici yönetimin kurulmasından sonra, GKY'nin SK'ye danışmadan hiçbir önemli karar almaya çağını taahhüt etti.

Anayasa Konferansı

9. Anayasa konusunda çok daha az telaş vardı. Şeyh Kizvini siyasal sürecin şimdilik SK üzerinde yoğunlaşması gerektiğini söyledi: AK daha sonrasının konusuydu. Bir anayasa hazırlamak 2-3 yıl sürerdi. İbrahim Şabut (İslami Demokratik Eğilim) Talabani (KYB) ve Caferi'ye (Dava) de danışılmıştı. Nebil Musavi (Irak Ulusal Konseyi) ve Muhlis AK'yi görere çağırmadan önce devlet şeklini (cumhuriyet/monarşi) belirleyecek bir referanduma gitme gereğini savundular (Siyasetçiler arasında anayasal bir monarşinin şaşılacak kadar çok destekçisi bulunuyor). Babası adına konuşan İbrahim Bahr el Ulum, seçimler ne kadar uzarsa uzasin, halk tarafından seçilmiş bir AK'den yana tavır alınca, bu tutumu Irak İslam Devrimi Yüksek Konseyi ve Dava tarafından da desteklendi.

10. Bremer'in başlangıç konuşmasında değindiği, Başkan Bush'un ve başbakanının ilerleme konusunda kararlı ve istekli olduklarının altını bir kez daha çizdim ve halk tarafından seçilecek bir AK'yle ilgili kaygılarımı ifade ettim. Teorik olarak, bizler de seçilmiş temsilciler istiyorduk. Ancak böylesi bir oylama bir nüfus sayımı, bir seçmen liste yapımı ve seçim sınırları üzerinde bir anlaşma gerektirecekti. Anayasaya eğilmeden önce 6-7 ay beklemeyi gerçekten istiyor muyduk? Bunun anlamı, seçimlerin iki yıl sonraya atılmasıydı. Bunun alternatifi Irak'ın bütün düşünce ve geleneklerini temsil edecek bir AK toplamak, yoğun danışmalarda bulunmasını sağlamak ve ortaya çıkacak metni halkoyuna sunmaktı.

Hizmetler

11. İlk kez bir siyasal görüş alışverişine katılanlardan bazıları politikanın ana konu olmadığı görüşündeydi. Dr. Osman, Bağdat'ın hâlâ felç olduğunu söyledi. En önemli konular trafik, elektrik, su, telefon, işsizlik ve maaşlardı. Bu konularla Iraklılar ilgilenmeli, ABD kent dışında kamplarda kalmalıydı. Bremer hizmetler ve güvenliğin öncelikli olduğunu anlattı. Bağdat, beş hafta önce geldiği zamanki durumuna kıyasla, çok daha iyiydi. Sadece son 3 haftada Iraklılara 500 milyon doları aşkın para ödenmişti. Benzin dağıtımı artık sorun olmaktan çıkmıştı. Mutfaklar için her gün 85 000 tüp LPG dağıtılıyordu. Hizmetleri düzelmesi için Koalisyon'un elinden geleni yapmadığı görüşünü kabul edemezdi.

Sonuç

12. Bremer sonuç olarak SK'nin acil olarak kurulması gerektiğini, AK'nin kurulmasının da önemli olduğunu söyledi. Her ikisinin de temmuz sonuna kadar toplanacağı umudundaydı ve Iraklıların Irak'ın sorumluluğunu üstlenmeye başladıklarının görülmesini istiyordu. Bremer daha önce Dr. Paçacı (Irak Bağımsız Demokratlar) tarafından öne sürülen kaygıların değinerek, bu hafta sonu Amman'da düzenlenecek Dünya Ekonomik Forumu'nda bir grup Iraklı'yla birlikte gideceğini söyledi. Petrol gelirlerinin yatırıldığı Irak Kalkınma Ajansı'na oy hakkına sahip bir Iraklı getireceğini ve ajansın Uluslararası Danışma ve İzleme Bürosu'nda da Iraklıların bulunacağını ekledi.

YORUM

13. Bremer'dan görkemli bir gösteri, Siyaset Konseyi konusunda fikir birliği olduğunu kanıtlayan. Yapıcı bir toplantı. Eski askerlere yapılacak ödemeler (ayrı raporda iletilecek) ve para birimiyle ilgili görüşmeler de yapıcıydı.

14. Hafta sonunda, siyasal sürecin yönü konusunda ek yorumlarımı göndereceğim.

SAWERS

Irak ordusunu resmen lağv eden kararname

GEÇİCİ KOALİSYON YÖNETİMİ KARARNAME No 2

KURUMLARIN LAĞVI

Geçici Koalisyon Yönetimi'nin (GKY) başkanı olarak yetkilerime, 1483 (2003) Sayılı Karar dahil, Güvenlik Konseyi'nin ilgili kararlarına ve savaş yasa ve uygulamalarına *dayanarak*,

General Franks'in 16 nisan 2003 tarihinde Irak halkına ilettiği özgürlük mesajının bütün içeriğini *tekrarlayarak*,

Önceki Irak rejiminin bazı hükümet kurumlarını Irak halkına baskı yapmak için ve işkence, baskı ve rüşvet aracı olarak kullandığını *belirterek*,

8 mayıs 2003 tarihli Irak Vatandaşlarına Gençlik ve Spor Bakanlığı'yla ilgili talimatı *yineleyerek*,

Aşağıdaki kararı ilan ediyorum.

Madde 1

Lağv edilen Kurumlar

Ekli maddelerde sıralanan kurumlar ("Lağv edilmiş Kurumlar") bu kararnameyle lağv olur. İleride bu listeye yeni kurumlar eklenebilir.

Madde 2

Varlıklar ve Mali Yükümlülükler

Hangi biçimde tutulursa tutulsun, nerede muhafaza edilirse edilsin, kayıt ve veriler de dahil, Lağv edilmiş Kurumlar'a ait tüm varlıklar Irak halkının adına ve yararına GKY temsilcisine ("Temsilci") devredilecek ve Irak halkına yardım ve Irak'ın yeniden yapılanmasını desteklemek için kullanılacaktır.

Lağv edilmiş Kurumlar'ın tüm mali yükümlülükleri dondurulmuştur. GKY temsilcisi bu gibi yükümlülüklerin lehtarları olduklarını iddia eden kişilerin ödeme için başvuru yapabilmeleri amacıyla yöntemler oluşturacaktır.

Lağv edilmiş Kurumlar'a ait varlıkları ellerinde bulunduran kişiler bu varlıkları koruyacak, zaman yitirmeden Koalisyon yetkililerine haber verecek ve bu varlıkları yetkililerin gösterdiği yoldan teslim edecektir. Bu gibi varlıkların elde tutulması, devri, satışı, kullanılması, değiştirilmesi veya saklanması işbu kararnamenin yayın tarihinden itibaren suç sayılacak ve cezalandırılabilir.

Madde 3

Memurlar ve Hizmet Elemanları

Bundan önceki rejim tarafından Lağv edilmiş Kurum'un eski bir memuruna ya da görevlisine verilmiş askeri veya başka her türlü rütbe, unvan ve ayrıcalık işbu kararnameyle iptal edilmiştir.

Bütün askerlerin hizmet zorunluluğu kaldırılmıştır. Müstakbel Irak hükümetlerinin özgür Irak'ın mecburi askerlik hizmetine ihtiyacı konusundaki kararlarına bağlı olmak üzere, mecburi askerlik hizmeti belirsiz bir süre için kaldırılmıştır.

Bir Lağv edilmiş Kurum tarafından her ne ad ve unvan altında olursa olsun istihdam edilen herkes 16 nisan 2003 tarihi itibarıyla işten çıkarılmıştır. Bir Lağv edilmiş Kurum tarafından her ne ad ve unvan altında olursa olsun istihdam edilen herkes bu çalışması sırasında yapılan her şeyden sorumludur.

Bu şekilde işten çıkarılan ve temsilcinin 16 mayıs 2003 Geçici Koalisyon Yönetimi, Irak Toplumunun Baasçılıktan Arındırılması Talimatı CPA/ORD/2003/01 ("Üst Düzey Parti Üyeleri") uyarınca Üst Düzey Parti yetkilisi olarak tanımlananlar dışında kalanlara temsilci tarafından belirlenecek bir ihbar tazminatı ödenir (Bkz Madde 3.6).

Bir Lağv edilmiş Kurum tarafından, ya da kurumun adına ve hesabına ödenmekte olan savaş dulları ve sakatlarının de dahil, emeklilik maaşlarının, üst düzey parti yetkilisi olan bir kişiye (Bkz Madde 3.6) ödeme yapılmaması koşuluyla, temsilcinin ve müstakbel Irak hükümetlerinin geçmiş ya da gelecekteki yasadışı davranış nedeniyle ödentileri iptal etmek ya da azaltmak veya Baas rejiminin tanıdığı uygunsuz ayrıcalıkları ortadan kaldırmak veya benzeri amaçlarla emeklilik kurallarını değiştirmek hakkı saklı kalmak kaydıyla, ödenmesine devam edilir.

Bu kararnamenin ya da herhangi bir kararname, yasa veya kuralın gereklerinden bağımsız ve temsilcinin 16 mayıs 2003 Geçici Koalisyon Yönetimi, Irak Toplumunun Baasçılıktan Arındırılması Talimatı CPA/ORD/2003/01 uyarınca, üst düzey parti üyesi olan ya da geçmişte üst düzey parti üyeliği yapanlara ihbar tazminatı ya da emeklilik ödentisi de dahil, hiçbir ödeme yapılmaz. Geçmiş rejim döneminde albay ya da daha üst rütbeye ya da dengine sahip her kişi, daha sonra belirlenecek yöntemlerle ve temsilciyi tatmin edecek biçimde üst düzey parti üyesi olmadığını kanıtlamadıkça, üst düzey parti üyesi sayılır.

Madde 4

Bilgi

Temsilci Lağv edilmiş Kurumlar'ın varlıklarının bulunmasına yardım edecek bilgi verecek kişilerin ödüllendirilmesi kurallarını belirleyecektir.

Madde 5

Yeni Irak Ordusu

GKY özgür Irak'ın ulusal savunma yeteneğini kazanmasının ilk adımı olarak, yakın gelecekte yeni bir Irak ordusu kurmayı planlamaktadır. Sivil denetim altında bulunacak bu ordu profesyonel, siyaset dışı, askeri açıdan etkin ve tüm Iraklıları temsil eder olacaktır. GKY yeni Irak ordusuna katılma yöntemleri i açıklayacaktır.

Madde 6

Ötekî Konular

Temsilci gerekli gördüğünde, bu kararnamenin verdiği yetkileri uygun gördüğü birine devredebilir. Bu kararnamede temsilciye yapılan atıflar böylece vekilleri de kapsar.

Başkan bu kararnameye uygun göreceği istisnaları ve da kısıtlamaları ekleyebilir.

Madde 7
Yürürlük

İşbu kararname imzası tarihinde yürürlüğe girer.

L. Paul Bremer, Temsilci
Geçici Koalisyon Yönetimi

EKLER

GEÇİCİ KOALİSYON YÖNETİMİ KARARNAME No 2

KURUMLARIN LAĞVI

Söz konusu kararnameyle lağv edilen kurumlar ("Lağv edilen Kurumlar") şunlardır:

Savunma Bakanlığı
 Enformasyon Bakanlığı
 Askeri İşlerle İlgili Devlet Bakanlığı
 Irak İstihbarat Servisi
 Ulusal Güvenlik Bürosu
 Ulusal Güvenlik Müdürlüğü (Amnü'l-'Am)
 Özel Güvenlik Örgütü

Aşağıdakiler de dahil, Saddam Hüseyin'in korumalarıyla ilgili ya da içeren tüm kurumlar:

Murafakin (Yoldaşlar)
 Himayetü'l-Hassa (Özel Muhafızlar)

Aşağıdaki askeri kuruluşlar:

Kara Kuvvetleri, Hava Kuvvetleri, Deniz Kuvvetleri, Hava Savunma Kuvvetleri ve tüm diğer düzenli ordu sınıfları
 Cumhuriyet Muhafızları
 Özel Cumhuriyet Muhafızları
 Askeri İstihbarat Müdürlüğü
 Acil Durum Güçleri (Kuvvetü'l-Tevari)

Aşağıdaki paramiliter örgütler:

Saddam Fedaileri
 Baas Parti Milisleri
 Saddam Dostları
 Saddam Aslan Kulübü (Eşbal Saddam)

Diğer örgütler:

Başkanlık Divanı
 Başkanlık Sekreteryası
 Devrim Komuta Konseyi
 Ulusal Meclis
 Gençlik Örgütü (El Fütuvve)
 Ulusal Olimpiyat Komitesi
 Devrim, Özel ve Ulusal Güvenlik mahkemeleri

Lağv edilmiş Kurumlar'a bağlı tüm kuruluşlar lağv edilmiştir.

Gelecekte, bu listeye başka kuruluşlar da eklenebilir.

Dizin

A

Abdullah (Suudi Arabistan kralı)
Abizaid, John 115, 116, 129, 162,
165, 166, 173, 176, 183, 311,
317-321, 330, 366, 430, 464, 480,
485, 490, 494-496, 498, 499, 512
Abrams, Elliott 170, 173, 183
Acevedo, Angel 418
Acili, Ravkan 351
Adams, Ron 171, 175
Adkins, Charles 272
Afak 325
Afganistan 35, 41, 46-48, 53-55, 59,
60, 63, 64, 67-69, 71, 72, 74, 80,
95, 98, 101, 103, 111, 118, 125,
128, 158, 162, 163, 168, 171,
172, 179, 199, 218, 311, 312,
331-334, 346, 465, 475, 484, 487,
488, 507, 509
Agoglia, John 59, 112, 161
Ahmed, Haşim bkz. Tai, Sultan
Haşim Ahmed el
Alavi, İyad 474, 481, 487
Allyn, Dan 216, 228, 234, 238, 246,
248, 310, 323, 408, 434
Almaguer, Felix 410, 422
Almanya 35, 71, 101, 136, 137,
145, 146, 166, 271, 276, 376, 488
Amara 466
Amin, Hüssam 142
Amman 318
Amos, James "Tamer" 201, 203,
362, 518
Anderson, Joe 465, 499
Ankerstar, Steven 192
Apodaca, Joseph 248
Armitage, Richard 44, 169, 519

Arnavutluk 270

Ashworth, Olin 281

Ataya, Saif 333, 454, 457, 502

Atta, Muhammed 149

Austin, Lloyd 217, 222, 230, 244,
289, 357

Avce 450

Aviano, İtalya 104, 343

Avustralya 147, 191, 447

Avusturya 491

Ayn Sifni 462

Aziz, Tarık 82, 86, 141, 144, 147,
405, 440

Aziziye 348, 370, 373

Aznar, José María 185

B

Bağdat 9, 33, 34, 42, 48, 51-53, 55,
62-65, 67, 69, 71, 72, 75, 77, 78,
81-88, 90-92, 94-96, 98-100,
102-107, 109, 113-117, 121,
123-125, 128, 132, 133, 137-141,
143-146, 151, 152, 154, 156, 157,
160-162, 166, 167, 171, 175, 177,
178, 184, 185, 187, 189, 191,
193, 194, 196, 199, 200, 209,
213-215, 224-226, 228, 230, 240-
242, 246, 247, 268, 270, 271,
273, 275, 277, 278, 281, 285,
289, 290, 295, 298, 304, 309-317,
321-327, 329-336, 339, 341, 344,
345, 347-351, 353-358, 360, 361,
363, 367-379, 381-383, 387,
405-407, 411, 412, 415-417,
421-427, 429-431, 434-441,
443-445, 447-453, 455, 456,
458-460, 464, 466-471, 474,

- 476- 488, 490-492, 494-504,
 508-511, 514, 515, 517, 519
 Bahreyn 68, 71, 110, 117, 194,
 470, 517
 Bailey, J. O. 417, 418
 Bailey, Ron 247
 Bake, Christopher 455
 Bakube 450, 460, 497
 Balad 459
 Balderas, Iggy 332, 454, 455
 Balkanlar 37, 40, 45, 128, 163, 172,
 175, 178, 179, 182, 183, 332,
 469, 475, 488, 508, 512
 Ball, Dan 271, 284, 518
 Balthazar, Thomas 171
 Banning, Dave 204
 Barbee, Michael J. 220
 Barno, Dave 130
 Barroso, José Manuel 185
 Barzani, Mesut 341, 345, 462
 Basra 47, 50, 55, 94, 95, 121, 122,
 128, 177, 183, 189, 194, 196,
 197, 346, 355, 363, 364, 448,
 466-469, 483, 484, 496, 498,
 508, 518
 Bates, Jerry 171, 177
 Bateson, Jeremiah 302
 Bayer, Pete 357, 409, 411
 Bechtel 483
 Belçika 136, 137
 Benson, Kevin 166, 187, 517
 Benton, Dave 290
 Berdy, Erik 214, 421, 434
 Biamchimano (Onbaşı) 429
 Bica 448
 Biden, Joseph 117
 Bill, C. 37, 38
 Binns, Graham 467
 Birleşik Arap Emirlikleri 68, 71,
 326, 471, 482
 Birleşmiş Milletler 43, 44, 57, 76,
 84, 90, 91, 96-99, 112, 138, 141,
 142, 147, 148, 153-157, 171, 174,
 175, 177, 182, 183, 186, 205,
 321, 450, 481, 482, 514
 Blaber, Pete 331, 502
 Blackman, Robert "Rusty" 104,
 159, 471, 517
 Blair, Tony 185
 Blake, Brent 226
 Bliss, Jay 352
 Blix, Hans 154
 Blodgett, Shawn 442, 444
 Blount, Buford "Buff" 109, 214,
 248, 270, 289, 332, 347, 361, 517
 "Bob" (CIA ajanı) 215-218, 248,
 349
 Bolton, John 44
 Booker, Stevon 379, 384, 385, 386
 Borden, Brian 298
 Bosna 55, 74, 101, 126, 128, 161,
 164, 165, 172, 179, 182
 Boyce, Michael 81, 137
 Braden, James 212
 Branson, Charles 290
 Bremer, L. Paul 486, 512, 513, 519
 Brickley, Paul 463
 Brims, Robin 210, 212, 465, 518
 Broadhead, Anthony 230, 231,
 232, 233, 234, 236, 237, 300
 Broadwater, Colby 346
 Bromberg, Howard 198
 Brooke, Francis 49
 Brooks, Mike 256
 Brooks, Vincent 338
 Brown, Henry 415
 Bruhl, Joe 282
 Bruner, Bill 61, 73
 Brzezinski, Zbigniew 168
 Bull, Robert 382
 Burns, Nicholas 136
 Burris, Larry 387
 Burt, Roger 240
 Bush, George H. W. 42, 90, 92,
 168
 Bush, George W. 507, 511

Bush, Laura 54, 61
Butler, Richard 147

C

Caesar, Kevin 352
Caburi Mişan el 463
Caine, Andy 272
Camacho, Javier 297
Cambone, Steve 40, 492
Caravi, Muhammed 473
Card, Andy 60, 64
Carey, John 284
Carpenter, Mace 188, 224, 225
Carter, Chris 323
Cartwright, James "Hoss" 79
Carver, Mitch 234
Casey, George 164
Castro, Brad 294
Cebel Sanam 205, 206
Cebrowski, Art 62
Celeen, Shane 337, 455
Celibe 218, 223, 246, 247, 250, 254, 336
Charlton, John 221, 240, 357
Chartier, Jim 209
Cheney, Dick 37, 40, 66, 138, 511, 519
Childers, Therral "Shane" 207, 208, 221
Chin, Edward 441
Chontosh, Brian 306
Christianson, Chris 104
Clardy, Stacy 451
Clark, Torie 188
Clarke, Vern 74, 125
Cleveland, Charlie 331, 463
Cleveland, Robin 170, 183
Clinton, Bill 37, 38
Clinton, Hillary Rodham 152
Cochran, John 285
Coffey, Rod 420
Cohen, William S. 38

Collins, Joseph 139
Conlin, Chris 209, 308, 440, 500
Connable, Ben 459
Conroy, Jason 383
Conway, James 113, 197
Cooper, Jeffrey 440
Cornwell, Don 192
Couso, José 434
Couvertier, Jose 381
Craparotta, Lew 265
Crotus, David Wayne 383
Crouch, J. D. 444
Crowder, Henry 185
Crowe, Russell 184
Custer, George A. 228

Ç

Çeçenistan 374
Çelebi, Ahmed 49, 130, 131, 319, 366, 474, 481, 487
Çin 39, 45, 196

D

Dailey, Dell 48, 184, 191, 331, 448, 455, 456, 470, 499
Danimarka 469
Danna, James 50
David, William 45
Davies, John 284
Day, Jeremiah 428
Dean, Paul 284
DeCamp, Philip "Flip" 275, 323, 356, 360, 378, 407, 409, 411, 412, 414, 416, 431-434, 476
Dejardin, Jim 223
DeLong, Mike "Rifle" 63, 73, 122, 160
Deptula, Dave 224
Derne, Trablus 200
Di Rita, Lawrence 475, 476, 497
Diaz, Jason 380
Diego Garcia Adası 121, 225

Dobbins, James 488
 Doğu Timor 179
 Dohuk 462
 Donahoe, Paul Brent 248
 Dowdy, Joe 254, 325, 362,
 428, 450
 Downing, Wayne 43
 Downs, Michael 225
 Dremann, Tim 263
 Driscoll, Jerome 212
 Dudley, Ernest 276
 Dunford, Joe 204, 208, 324, 361,
 425, 442
 Durant, Mike 282
 Duri, İbrahim İzzet 143, 144
 Durnan, Jamie 64
 Dutton, Jim 467
 Dyches, Mike 385
 Dyer, Scott 262

E

Eassa, Charles 51
 Ecevit, Bülent 70
 Edelman, Eric 128
 Eiriz, Ray 161
 El Baradei, Muhammed 153
 El Kaide 35, 41, 45-48, 59, 60, 95,
 146, 149, 151, 154, 155, 156,
 303, 343
 El Kaim 366
 El Salvador 268
 Empson, Jeffrey 384
 Ensar el İslam 343
 Erbil 341, 344, 463
 Esad, Beşir 68
 Eubanks, Brett 453
 Eubanks (Onbaşı) 429

F

Fao Yarımadası 187, 196
 Faysaliye 242, 243, 244
 Fecr 325, 366

Feith, Douglas 41, 128, 170, 519
 Felluce 33, 128, 435, 447, 471, 473,
 474, 501, 502, 510, 517
 Fernandez, John 354
 Ferrando, Steve 364, 450
 Ferrell, Terry 228, 247, 273, 288,
 289, 296, 307, 312, 348, 357,
 473, 517
 Fitzgerald, Mike 63, 122, 127, 132
 Ford, Gerald 38, 486
 Franks, Fred 110
 Franks, Tommy 34, 36, 57, 93,
 172, 180, 184, 186, 189, 331,
 470, 508, 510, 519
 Fransa 9, 134, 136, 137, 481
 Frick, A. P. 462, 463, 464
 Fry, Scott 39
 Fulford, Rob 251

G

Gabel, Michael 271
 Gallagher, Robert 413
 Gantt, Kenneth 409
 Garcia, Eric 260
 Garner, Jay 170, 446, 471, 473,
 474, 486, 487, 491, 512, 519
 Garrett, Matthew 243
 Gaulle, Charles de 136
 Gee, Wendell 360
 Gentile, Gian 459
 Giambastiani, Edmund 484
 Gibbons, David 384
 Gibson, Shawn 433
 Gifford, Robert 476, 501
 Gilliam, Joseph 420
 Gingrich, Newt 55, 62, 125, 322
 Glaser, William 415
 Gleason, Stephen 238
 Godfrey, Randy 234
 Goins, Morris 292
 Gongora, Alexander 415
 Goode, Joe 281

Gore, Albert 150
 Grabowski, Rick 249
 Graham, Bob 150
 Grant, Ulysses 80
 Greenwood, Tom 169
 Griggs, Roy 299
 Grimsley, Will 276, 289
 Groce, Brenton
 Gross, Tom 176, 475
 Gruneisen, Roger 380
 Guam 75
 Gül, Abdullah 461
 Güney Kore 75, 469

H

Hadley, Stephen J. 128
 Hafci 86
 Hagel, Chuck 117
 Haiti 175, 488, 489
 Halife, Şeyh Halife bin Ahmed el
 110
 Halilzad, Zalmay 89, 110, 319, 486,
 512
 Halverson, Dave
 Hamas 422
 Hamdani, Raad Macid 87, 91,
 142-144, 157, 347-349, 351, 353,
 354, 361
 Hamid, Mahmud Abd 196, 423,
 447
 Hammond, Myle 450
 Handy, John 125
 Hantuş 304, 307, 324, 325, 361,
 369
 Harrell, Gary 116, 184
 Harrison, Jimmy 437
 Hassan, Emad 474
 Hawkins, Scott 262
 Hawkins, Steve 126, 164
 Hernandez, Carlos 381
 Hernandez, Edgar 453
 Heulfer, Evan 102, 109

Hibner, Dan 351
 Hill, Joe 385
 Hille 271, 281, 289, 294, 299, 301,
 302, 303, 313, 323, 324, 354
 Hilmes, Andy 387
 Hindistan 154, 482
 Hit 448
 Hitler, Adolf 59, 85, 86
 Hizbullah 422
 Hobar (Suudi Arabistan) 33
 Hobart, Karen 271
 Hoehn, Mark 192
 Holland, Shawn 385
 Hommel, Steve 417
 Hoon, Geoff 81
 Hornbuckle, Harry "Zan" 413, 414
 Hough, David 463
 Howard, Eric 344
 Howes, Buster 212
 Hubbard, Dan 413
 Hudson, Joe 453
 Hue (Vietnam) 374
 Hughes, Paul 171, 492, 519
 Hummer, Steve 202, 208, 213, 361,
 363
 Hussey, Thomas 234
 Huveys, Abdültevb Abdullâh el
 157, 185
 Huxley, Brian 436
 Hüseyin, Kusay 84, 87, 143, 145,
 347, 423, 448, 491, 499, 515
 Hüseyin, Mustafa
 Hüseyin, Saddam 33, 34, 42-50,
 52, 53, 55-59, 61, 62, 65, 67, 68,
 70, 71, 73, 76, 78-93, 96-100,
 102-113, 115-118, 122, 123, 125-
 127, 129, 131-135, 137, 138, 141-
 152, 154, 156,-158, 160, 162,
 164, 165, 167, 170, 172, 174-176,
 179, 181-186, 188-191, 193-196,
 347-349, 351, 358, 359, 362, 364,
 370, 371, 374, 379, 405, 406,
 411, 412, 418, 421-424, 427, 435,

440-445, 447, 448, 450, 457, 458,
460, 461, 463, 466, 468, 469,
472-476, 478, 479, 481, 483, 487,
491-493, 495, 497, 500-503, 505,
507, 509, 511, 513-516

Hüseyin, Uday 88

I

İncirlik (Türkiye) 341

İngiltere 81, 115, 121, 128, 136,
137, 138, 185, 225, 340

İran 33, 42, 43, 56, 64, 65, 75, 82,
83, 85, 86, 90-92, 110, 131, 141,
177, 343, 344, 369, 370, 407,
479, 483, 499, 514, 516

İskenderiye 279, 281

İsrail 56, 61, 68, 78, 95, 114, 116,
134, 197, 331, 339, 374

İtalya 104, 342, 343, 469, 482

Ives, John 382

J

James, Stu 438

Jerril, Joe 410

Jewett, Carlton B. 162

Joe Foss bölgesi 205

Johnson, Dillard 230, 299

Johnson, J. D. 375

Johnson, Ron 248

Johnson, Ronny 414

Johnson, Shoshana 453

Jones, Frank 109

Jones, James 69

Jones, Kenneth 441

Jumper, John 224, 444

K

Kandahar (Afganistan) 115, 199

Kang Sok Ju 152

Karzayi, Hamid 178

Katar 68, 71, 113, 116, 117, 119,

145, 146, 165, 184, 189, 191,
193, 194, 309, 317, 318, 433, 466

Kay, David 477

Keane, Jack 496, 504

Kearney, Frank 335

Keating, Tim 96, 117, 194, 470

Keehan, Mike 242

Kellman, Julian 387

Kelly, Greg 433

Kelly, James 152

Kelly, John 265, 367, 504

Kennedy, Andy 248, 250

Kennedy, John F. 153

Kerbela 82, 132, 228, 271-273, 280,
285, 289, 290, 292, 294, 313,
314, 317, 322, 323, 328, 336,
347, 349, 350, 354-357, 363, 376,
435, 449, 452, 465, 470

Kerkük 117, 135, 136, 144, 186,
341, 342, 344, 427, 448, 449,
460-462, 464

Kerry, John 152

Kıbrıs 81

Kıfı 289-291, 293-298, 301-303,
312, 323, 324, 345, 348, 350,
354, 361, 438, 439, 508, 510

Kimyasal Ali bkz. Mecid, Hasan
Ali el

Kindr 238, 239

King, Jason 279

King, Troy 251

Kissinger, Henry 486

Kıvrıkoğlu, Hüseyin 70

Knapp, Denton 417, 420

Kojac, Jeff 127

Kolombiya 268

Koppel, Ted 421, 434

Kosova 45, 55, 74, 92, 104, 114,
118, 128, 161, 172, 179, 190,
270, 475, 487, 488, 505, 512

Köstence 340

Kut 65, 129, 157, 361-370, 372,
426, 450, 457, 482

Kuveyt 195, 197, 198, 201, 204,
205, 210, 211, 214, 216, 217,
227, 230, 246, 261, 268, 269,
270, 273, 276, 305, 309, 310,
311, 328, 333, 341, 348, 355,
362, 369, 380, 413, 423, 424,
446, 455, 466, 474, 475, 479,
482, 492, 504, 514, 518
Kuzey Kore 40, 45, 56, 64, 75, 90,
152-154, 156
Kürdistan 341, 343, 349

L

Ladin, Usame bin 47, 59, 71, 149
Langlais, Charlie 192
Lauritzen, Adam 430
Lawlor, Brian 386
Leaf, Daniel 104, 517
Lee, Jimmy 239
Lehew, Justin 259
Levesque, Leo Aime 420
Levin, Carl 126
Lewis, Bernard 49
Libby, I. Lewis "Scooter" 47
Libya 183, 200
Lindsay, John 276, 286
Luck, Gary 115, 318, 484
Luti, William J. 130
Lübnan 51, 92, 368
Lükseburg 136
Lyle, Clay 242, 436
Lynch, Jessica 251, 267, 308

M

Ma, Yo-Yo 169
Maah 448
Macaristan 130, 131
MacAuliffe, Anthony 368
Macer el Kebir 498
Macgregor, Douglas
MacKeon, Matt 191
Makiya, Kenan 131

Marcone, Ernest "Rock" 350-354,
357-359, 517
Mark O. 336
Marks, James "Spider" 103, 106,
108, 176, 186, 269, 318, 329,
503, 504, 517
Marshall, Andrew 39
Marshall, John 417
Mattis, Jim 113, 157, 199, 246,
304, 425, 465
Mayer, Dick 175, 477
Mayer, John 364
Mayville, Bill 460
McCaffrey, Barry 321
McCain, John 74
McCollough (Çavuş) 236
McCoy, Bryan "Baseplate" 209,
425
McCoy, Jeff 231, 235, 244, 299
McKiernan, David 9, 101, 517
McLaughlin, John 150, 151
Mecid, Hasan Ali el (Kimyasal
Ali) 466
Mercada, Jose 386
Meyadin 448
Meyer, Randy 451
Middleton, Maurice 432
Mikolashek, Paul 59
Miller, Frank 169, 171, 181, 320
Mısır 68, 71, 132, 134, 135, 326,
372, 482
Mogadişu (Somali) 92, 105, 374,
413
Moran, Terry 104, 112, 313, 323,
471, 497, 517
Mortenson, Royal 255
Moseley, T. Michael "Buzz" 72,
518
Mundy, Sam 207, 305, 372
Musayif 350, 354
Musul 33, 341, 342, 344, 448, 462-
465, 482, 494, 498, 499, 517
Mübarek, Hüsnü 134

Müşir, Şevket Hacı 343

Myers, Richard B. 36

N

Naima, Faris 491

Nasır, Seyif 221, 227

Nasiriye 50, 67, 95, 102, 159, 185,
203, 204, 213, 214, 216, 220-222,
227, 229, 230, 246-254, 256-258,
262, 264, 265, 267-270, 275, 281,
288, 290, 292, 304, 308, 319,
321, 362, 364, 365, 367-369, 385,
421, 452, 505, 510

Natonski, Rich 246

Necef 82, 132, 245, 269-271, 273-
275, 289, 296, 300, 304, 307,
312, 314, 315, 323, 324, 348,
355, 376, 377, 379, 449, 465,
470, 500, 508, 512, 515

Nelson, Niel 426

Newbold, Greg 36

Newland, Tim 255

Numaniye 361-363, 371

Nussio, Rick 433

O

Odierno, Ray 107, 328, 340, 459,
504

Oehl, Mike 207, 363

Oliver, Mike 291, 296

Olson, Eric 381

Osman, Henry, "Pete" 319, 342,
460

O'Sullivan, Gary 243, 297

P

Pace, Peter 36, 122, 494

Padilla, Fred 206, 362, 441

Pakistan 59, 154

Panama 216, 332, 453

Peay, Binford 55

Peoples, Bill 250

Perito, Robert 178

Perkins, Dave 230, 272, 303, 323,
356, 375, 417, 456

Perle, Richard 188

Peşmerge 182, 341-346, 449,
460-462, 464, 465

Petraeus, Dave 303, 310

Polonya 55, 220, 270, 287, 469,
482

Portekiz 185, 469

Potts, Curtis 218, 473

Powell, Colin, L. 43, 45, 47, 60, 61,
67, 74, 78, 80, 94, 96-98, 126,
139, 153-157, 168-170, 179, 180,
188, 311, 320, 346, 450, 461,
470, 486, 489, 494, 505, 511, 512

Prewitt, Kelly 437

R

RAND 488, 489, 513

Ravi, Seyfeddin 142

Ray, Eddie 254, 263-265, 457

Reid, James 257

Reilly, James 249

Reilly, Thomas 50

Renuart, Victor "Gene" 52, 57, 60,
61, 64, 98, 189, 191, 484, 496

Rice, Condoleezza 45, 48, 60, 61,
90, 96, 100, 128, 145, 163, 164,
168, 169, 172, 176, 188, 190,
346, 475, 486, 488, 494, 513,
519

Riyad (Suudi Arabistan) 193, 356

Robb, James 494

Roberson, Daryl 193

Robertson, George 136

Romanya 340, 445

Rowold, John 291

Rumeyle 50, 72, 157, 158, 186,
199, 200, 203, 204, 207, 209,
210, 213, 246, 341, 466

Rumsfeld, Donald 34-42, 46-50,

52-55, 57-67, 71, 73-77, 80, 85,
90, 94, 96, 98, 99, 102, 107, 110,
113, 114, 117-128, 130-132, 139,
149, 150, 155, 161-165, 168-172,
178-180, 188, 190, 316, 318, 321,
322, 326, 330, 444, 468, 469,
471, 472, 473, 475, 476, 486,
488, 492-497, 507-509, 511-513,
519

Rusya 85

Rutter, Scott 215, 238, 350, 416

S

Sadr, Mukteda es 499

Safvan 203, 204, 205, 208

Sahaf, Muhammet Said es 196,
349, 405, 406, 412

Salih, Ali Abdullah 111

Salman 272, 275

Sanchez, Ricardo "Rick" 519

Sanderson, J. R. 217, 295, 301,
304, 436, 437

Sawers, John 482, 498

Schafer, Donald 381

Schlesinger, James R. 124

Schmitz, Rolf 146

Schröder, Gerhard 145

Schwartzkopf, H. Norman 74,
103, 110, 133, 205, 496

Schwartz, Eric 273, 323, 356, 377,
431

Scowcroft, Brent 43, 168

Seel, Ted 319

Semave 228-231, 234, 236, 238,
239, 240, 241, 244, 268, 269,
272, 273, 275, 279, 286, 288-290,
296, 297, 299, 300, 305, 309,
310, 314, 323, 324, 337, 348,
435, 508, 510

Shelton, Hugh 38-40, 47, 48, 74

Shinseki, Eric 40, 62, 74, 101, 125-
128, 472

Shulsky, Abram 61

Slocombe, Walter 492

Smith, Jason 442

Sokol, Blair 207, 441

Somali 52, 55, 92, 105, 239, 282,
306, 332, 368, 488

Sovyetler Birliği 148, 333

Sparks, John 104, 445

Starnes, Glenn 250

Steuer, Robert 418

Straw, Jack 81

Strock, Carl 171, 475, 478

Sullivan, Michael 237

Suriye 56, 68, 98, 99, 128, 132,
145, 154, 177, 334, 340, 366,
372, 379, 410, 419, 422, 444,
447, 448, 453, 457, 463, 465,
470, 499, 507, 511

Suud, Halid bin Sultan el (Prens)
110

Suudi Arabistan 55, 68, 69, 71,
109, 110, 111, 116, 120, 133,
177, 184, 187, 193, 195, 197,
214, 323, 331, 332, 334, 340,
447, 469, 470, 482

Süleymaniye 340, 341, 460, 461

Swannack, Chuck 313

Ş

Şam, Suriye 334, 340, 366, 507

Şuabiye Kışlası 209

T

Taci 435, 459, 497

Tai, Sultan Haşim Ahmed el 141

Talabani, Celal 178, 341, 343,
460-462, 481

Taliban 35, 41, 47, 49, 95, 115, 312,
331, 465

Tallil 216, 217, 220-222, 227, 228,
234, 240, 248, 261, 289, 310,
319, 321, 327, 336, 337, 366,

435, 474, 481, 490
 Tarmiyeh 450, 451, 454
 Taszar (Macaristan) 130, 131, 320
 Taylor, Justin 282
 Tenet, George 47, 60, 151, 154, 320, 489
 Thurman, J. D. 103, 124, 309
 Tikrit 42, 87, 322, 339, 340, 345, 448, 449
 Tikriti, Ibrahim Ahmed
 Abdülsettar Muhammed el 144
 Tomblin, John 279
 Toolan, John 369, 428
 Toomey, Dave 192
 Torrance, Tom 222, 298, 300
 Tunus 481
 Türkiye 68-71, 81, 91, 93, 100, 102, 107, 115, 125, 134-139, 177, 311, 319, 340-342, 346, 349, 448, 460, 482
 Twitty, Stef 356, 357, 378, 407, 408, 412, 414, 416, 417, 423

U

Udayri 216, 270, 273, 279, 355
 Ullman, Harlan K. 64
 Umman 64, 68, 70, 123, 199, 346

Ü

Üm Kasr 319
 Ürdün 49, 56, 68, 69, 134, 184, 318, 331, 334, 338, 340, 348, 372, 410, 433, 435, 447, 457

V

Villafane, Jamie 223

W

Wade, James 64
 Wallace, William Scott 51
 Walpole, Robert 154
 Waltemeyer, Robert 342
 Warrick, Tom 179
 Webster, William 104, 517
 Wesley, Eric 406
 Wheatley, Paul 243
 Wheelock, Thomas 479
 White, Duffy 306, 362, 370, 451, 457
 White, Tom 40, 126, 473, 496
 Whitley, Albert 165, 175, 329, 466, 517
 Whitnam, Dan 255
 Wilkerson, Larry 153
 Will, H. 334
 Williams, Dave 282, 325, 452, 454
 Williams, Grant 221
 Wojansinski, Sean 282
 Wolf, William 220, 269
 Wolford, Phil 323, 432
 Wolfowitz, Paul 43, 46, 89, 126, 476, 518
 Woodward, Scott 273
 Wright, Josh 412, 414

Y

Yemen 70, 74, 111, 410
 Young, Ronald 282
 Yugoslavya 488

Z

Zahn, Paula 369
 Zerkavi, Ebu Musab el 511
 Zinni, Anthony 54, 55, 103, 147
 Zurka Zirav Dağı 344

Michael R. Gordon

Gen. Bernard E. Trainor

KOBRA II

Irak İşgalinin Perde Arkası

Kobra II, Amerika'nın Irak'ı işgalinin gizli tarihçesidir. Bu kitap, ABD gizli istihbarat belgelerine, savaş alanındaki en üst rütbeli komutanlarla söyleşilere ve operasyon raporlarına dayanmaktadır.

Kobra II'de, Pentagon'dan Beyaz Saray'a, oradan Irak'taki çatışma noktalarına kadar savaşın nasıl planlandığını ve nasıl yürütüldüğünü, savaşa karşı görünen ülkelerin işgali kolaylaştıran espionaj faaliyetlerini, ABD istihbaratının düştüğü trajikomik durumları, Kuzey Irak'taki Kürt-Türkmen çatışmasını, Kürtlerin bölgede mutlak güç olma mücadelesini, bugüne kadar gizli kalmış olay ve kahramanların Türkiye'yi nasıl savaş kışkacına aldığı ayrıntılarıyla bulacaksınız.

**Türkiye'nin yanında büyük bir savaş:
Irak işgalinin gizli ve gerçek öyküsü...**

Michael R. Gordon, *New York Times* gazetesinin savaş muhabiridir. Gen. Bernard E. Trainor ile birlikte yazdığı *The Generals' War* adlı bir kitabı bulunmaktadır. Michael Gordon, Irak Savaşı, Amerika'nın Afganistan'a müdahalesi, Kosova çatışması, Rus-Çeçen savaşı, 1991 Körfez Savaşı ve Amerika'nın Panama operasyonunu izlemiş ABD'nin en saygın savaş muhabirlerinden biridir.

Bernard E. Trainor, Deniz Piyade korgeneral rütbesiyle emekli olduktan sonra, 1986 ve 1990 yılları arasında savaş muhabiri olarak *New York Times* gazetesinde çalıştı. 1990 ve 1996 yılları arasında Harvard Üniversitesi John F. Kennedy Ulusal Güvenlik Programı müdürü olarak görev yaptı. Trainor, çeşitli gazete ve dergilere yazmakta ve NBC televizyonunda askeri analizler yapmaktadır.

ISBN 975-293-497-8

24 YTL